30 ¶Octauo quilibet pōt regulariter rē ſuam eccleſie relinquere.l.generali.⁊.l.iubemus.C. de ſa.ſan.ec.⁊ etiā donare inter viuos ſine i/ſinuatione in infinitū.l.illud ibidem.⁊ i aut.ꝺ nō alie.re.ec.§.ſi minus.q̄zuis gl.i.d.§.teneat ꝯūr:ſed primū verius.vt.ſ.donatio.§.xx.

31 ¶Nono trāſfert dominiū rei in eccleſias ſo lo pacto.i.ſola nuda,pmiſſione.l.vt ſit iter di uinū.C.de ſa.ſan.ec.in gl.⁊ hāc ſeq̄t Albri.ibi dē.Et idē eſt ſm Rodo.qñ daṫ aliqd eccleſia/ſtice pſone ītuitu eccleſie.In emptione tñ req ritur ſolutio precij vel fides de pcio alr domi niū non acquiret ſm glo.predictam.

32 ¶Decimo qcqd fuerit emptū de pecunia ec/cleſie reuerti dȝ ad eā.xij.q.iij.c.aplīcos i glo. ⁊.q.v.firū.Et hoc ſiue ſit emptū noīe ecclīe vel nō.de pecu.cle.c.i.⁊.c.inquirēdū.

33 ¶Vndecimo q̄ nō teneṫ ad munera mere p/ſonalia. Et dicūtur munera mere perſonalia que animi,puiſione ⁊ corporali labore ſine ali quo gerentis detrimēto ppetrātur.vt in.l. fi.i pn.ff.de mu.⁊ ho.Quoꝝ munerū mere pſona liū quedā ſunt ſordida vt cloache mundande: calces coquēde: harene fodiēde:foſſati vel ſta/buli mūdandi ⁊ hmōi:de quibus in.l.mariaꝝ C.de excuſa.mu.Et ad hec non teneṫ eccleſie nec earum mancipia:aut clerici vel coꝝ vxo/res aut familie ⁊ coloni.vt.xvi.q.i.c. generalr §.nouaꝝ.⁊.§.plȝ.ij.C.de epi.⁊ cle.l.ij.⁊.l.nemi nē.C.de ſa.ſan.ec.que vult q̄ in aduētu prīci/pis teneantur:nō valet quo ad clericos eccleſi as atqȝ ſeruos qui ſunt dñio eccleſiaꝝ ſubie/cti:qꝛ iure diuino ſunt exēpti.vt in.c.ſi impe/rator.xcvi.di.⁊ no.Innocē.in.c.ij. de maio. ⁊ obe.Facit.l.reſcripto.⁊ qꝺ ibi not.Bart.ff.de mu.⁊ ho.Et hoc itelligo de familia ppetua ec cleſiarū ⁊ eaꝝ ſeruis:ſed bene valet quo ad co lonos liberos q ſeruiunt pro mercede:cuȝ ſint ſub iperatore:iuxta no.in.c.iudicatum. lxxxix. di.⁊ ab ipſo a multis exempti:vt in.l.i.⁊.ij.C. de epi.⁊ cle.Et ideo potuit eoꝝ īmunitateȝ li/mitare:vt in ſimili no.glo.in.c.cū ſm leges.de here.li.vi.Nā tales tenentur ad gabellas ⁊ a/lia onera de parte eis ꝯtingente ſm Fede.con ſilio.iij.Sunt ⁊ quedā alia munera perſona/lia que nō ſunt ſordida:ſed habēt annexuȝ ho norem:vt ſunt officia ſecularia. ſic non tenē/tur clerici per.c.ſacerdotibus.⁊.c.ſed nec ,pcu/rationes.ne cle.vel mo.vnde in.l.plȝ.C.ꝺ epi. ⁊ cle.dr̄. Placet noſtre clementie vt clericiſ ni hil cōmune cū publicis actionibus vel ad cu/riā pertinētibus cuius corpori nō ſunt anne/xi habeāt:hec ibi.Ex quo pȝ q̄ nō ſunt de vni uerſitate nec in eā vocem pñt hr̄e:vt tȝ Inno. in.c.dilecta prope finem. de exce. p̄. Sunt ēt quedam alia munera perſonalia que non hñt nec honorem nec vituperium annexum:vt le/gatio:tutela vel cura ⁊ huiuſmodi.lȝ enim ab iſtis ſint exempti:vt in.l.generalr.C.de epiſ. ⁊ cle.poſita in.c.generalr.x vi.q.i.tamen ſm gl. iuncto tex.in.c.pueniṫ.lxxxvj.di.poſſunt ſi vo/lunt legitimā tutelā clerici accipere non dati uā:aut teſtamētariam:ſed epi ⁊ monachi non lxxxviij.di.eps.⁊.xvi.q.i.monachi.Tutelā āt miſerabiliū perſonarum omnes clerici ⁊ mo/nachi pñt ſuſcipere:qꝛ officium pium eſt: vt i d.c.peruenit.Et in oībus predictis muneribꝰ perſonalibus quo ad eccleſias ⁊ clericos hēnt locū predicta taȝ in ordinarijs q̄z extraordinarijs muneribus ſeu indictis vel ſuperīdictis:vt in l.plȝ.C.de ſa.ſan.ec.⁊ aut.itē nulla cōitas.C.de epi.⁊ cle.⁊.c.q̄zq̄z:de cenſi.li.vi.Et que dicanṫ ordinaria vel extraordinaria: īdicta et ſuper/indicta vide.j.munus.

¶Vtrū clerici teneātur cuſtodire ciuitatem 34
ſeu oppidum.R̄. Pa.in.c.peruenit eo.ti.q̄ nō niſi maxima neceſſitas ſubeſſet:vt no.gl.xvi.q i.§.plȝ.que quidem per laicum non dȝ diſcer/ni ſm Hoſti.in ſumma:ſed per epm ⁊ per eū compellātur:vt in.c.eccleſia ſcē Marie.de cō ſti.puta qꝛ aliter non pōt defendi ſine eis.Nā tūc teneṫ.ar.l.nullus penitus.C.de curſu.pu. ⁊ in.d.c.peruenit.Nam quilibet debet ſuā pa triā defendere.Facit tex.in.c.penul.de homic. Vbi tpe inuaſionis pñt clerici vna cuȝ laicis arma ſumere ⁊ pugnare nec ſunt irregulares lȝ multi ſint occiſi:dūmodo,pprijs manibꝰ nul lum occiderit q̄zuis vulnerauerint.

¶Vtrū teneātur ire ad belluȝ vbi volūt alioſ 35
ipugnare.R̄. Pa.in.d.c.pueniṫ.q̄ non.etiaȝ ſi ageretur de recuperatiōe terre ſancte:qꝛ cleri/catus reddit eos inhabiles ad pugnādū etiaȝ cum ſarracenis:vt probaṫ in.c.ex multa. in. §. fi.de voto.

¶Duodecimo eccleſia non teneṫ ad munera 36
patrimonialia ſeu realia.Et dicūtur patrimo nioꝝ munera que ſumptibꝰ patrimonij ⁊ dā nis adminiſtrantis expediunṫ:vt in.l.fi.§.patri/monioꝝ.ff.de mun.⁊ ho.Et hec munera ſunt duplicia.Quedam ſunt mere patrimonialia. Et hec triplr indicūtur.Primo rei de eo qꝺ fi endū ē de ipſa re:vt q̄ nauis,eccleſie vl̄ equus

vel currus vadat ad ſeruitium reipublice. Se/
cūdo iponunẗ ſuper eo qđ percipiẗ ex ipſa: vt
ſ. detur certa ps fructuum: ⁊ de iſtis habes i.d.
§. patrimonioꝝ. Tertio iponūtur ipſi rei de eo
qđ non percipitur ex ipſa re nec eſt in ipſa re:
vt preſtare certā quātitatem pecunie annuatī
de quo habes in.l. hactenus.§.i.ff. de vſufru. ⁊
in.c.i. de cen. An aūt eccleſia teneaẗ ad iſta. R.
ſm Pa.in.c.fi. de vi. ⁊ ho.cle. ꝙ ſi tales res qui
bus iponunẗ talia munera habebant onus ta
le ꝑpetuum annexum ⁊ inuariabile ac certum
ſiue ex diſpoſitione publica puta principis: ſi/
ue ex diſpōne priuata: vt.c. quanto. de cenſi. ⁊
anteq̄ȝ venirent ad eccleſiam: ſicut pȝ exemplū
de tributo: vt in.l. iperatores.ff. de publ. ⁊ in.c
i. in fi. de cenſi. vbi innuitur ꝙ quelibet poſſeſ/
ſio ab antiquo eſt onerata onere ſoluēdi tribu
ta: ⁊ ſic eccleſia de talibus rebus tenetur: q: res
tranſit cū onere ſuo: de deci. paſtoralis. ⁊ de pi
gno. ex litteris. Fateor tñ ꝙ italia tanq̄ȝ prin/
ceps prouinciaꝝ non obligaẗ hodie ad talia tri
buta: vt no. in.l.i.ff. de cenſi. Si vero nō erant
onerate tali onere certo ⁊ inuariabili qñ perue
nerunt ad eccleſiā: ſic nō tenetur eccleſia q̄ȝuis
eſſent onerate onere incerto ⁊ variabili: vt ſūt
iſte deſcriptiones que fiūt hodie: q: extimātur
bona cuiuſcūqȝ vt ſoluat plus vel minus ſȝ i/
poſitionē collecte: ⁊ hāc opinionē tȝ Inno. in
c. non minus. eo. ti. Et recitat Pa. ibidem Jo.
de ligna. in cle. pñti. de cenſi. ⁊ Jo. an. poſt Ar/
chi. in.c.i. eo. ti. li. vi. ⁊ placet. lȝ aliqui teneant
ꝙ ſi poſſeſſiones ꝑus erāt aſcripte vt tantum
ſoluaẗ ꝓ ſolido vel libra ꝙ tūc teneaẗ eccleſia:
ſed prima tutior: lȝ iſta nō ſit cōdēnanda. Sūt
tñ aliq̄ onera que rōne naturali ſuccūbūt ipſis
rebus: vt reficere ante domū viā ⁊ ſic eccleſia
teneẗ: vt no. Bar. in.l. ad inſtructiōes. C. de ſa.
ſan. ec. Itē i purgatione putei neceſſarij tote vi
cinie in q̄ eſt eccleſia: vt no. Spe. ti. de cēſi. Iteȝ
ſoluere ad portā vel pōtē ꝓ plauſtro pro ipſius
pōtis vel porte ꝯſeruatione: q: deſtruūt viam:
vt no. in.d.l. ad inſtructiōes. ⁊ no. Bal. de pa/
ce conſtā. Et idē de ſilibus. Manſus vero ec/
cleſie qui ē dos eccleſie ſm cōem opionē doct.
dȝ eſſe liber ab oī munere anteq̄ȝ ꝯſecretur. vt
in.c.i. de cenſi. ⁊ dȝ eē tāta quātitas terre ex q̄
vnus ruſticus cuȝ ſua familia viuere poſſit: vt
dicit gl. xxiij.q. viij. ſm canonicam. Sunt ⁊ q̄/
dā munera patrionialia mixta ⁊ dicūẗ mixta: q:
hñt on⁹ cū ſūptu.ff. đ mu. ⁊ ho.l.fi.§. mixta. pti
cipāt eni de onere pſonali q̄ten⁹ hñt onus an/
nexū: ⁊ cū patrimoniali quatenus ſūt cū ſum/
ptu ⁊ hec duplr̄ indicūtur. Primo pſone ha/
bito reſpectu ad rē ſeu bona patrimonij: ⁊ hoc
differt a tertio modo iponēdi onera i reb⁹ me
re patrimonialibus: q: ibi quelibet res tenetur
ꝓ munere qđ eā reſpicit ⁊ nō vltra. d.l. impe/
ratores: hic vero eſt pſona obligata: ⁊ per ꝯñs
oēs res patrimonij.l. auferẗ.§. fiſcus.ff. de iure
fiſci. ⁊ ad iſta nō teneẗ eccleſia nec ēt laici non
ſubditi: lȝ habeant patrimoniū in loco.l. reſcri
pto.§.fi. ⁊ ibi per Bar.ff. de mu. ⁊ ho. niſi aliđ
habeat cōſuetudo quo ad laicos: vt no. Bar. i
l. vna. C. de capitatiōe ciuiū. nō quo ad eccleſiā
q: ꝯſuetudo nō valet. auẗ. caſſa. C. de ſa. ſan. ec.
iuncta auẗ. Itē nulla cōitas. C. de epi. ⁊ cle. Et
iſto modo pōt intelligi tex. c. non minus. eo. ti.
⁊.c.fi. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊.c. q̄ȝq̄ȝ. de cenſi. li. vi. Se
cūdo modo iponūtur perſone nulla facta men
tione de re. ⁊ ſic dr̄ capitō q: iponiẗ per capita
nō habito reſpectu ad bona patrimonij. vt.d.
l. vna. ⁊ ad iſta ſilr̄ nō teneẗ eccleſia nec clerici:
q: nō ſunt ſubditi iperatori.d.c. q̄ȝq̄ȝ. imo nec
laici ciuiles ſȝ tñ ruſtici: vt i.d.l. vna. no. Bar.
⁊ hec oīa ꝓcedūt regulariter.

¶ Sed dubitaẗ de ꝯcernētibus pietatē vt in/ 37
ſtructio pōtium ⁊ viaꝝ. R. Inno. dicit ꝙ eccle
ſia teneẗ ꝑ.d.l. ad iſtructionē. ⁊ ꝑ.c.ij. eo. ti. ſilr̄
i hedificatione muroꝝ ciuitatis vel ville. Silr̄
glo. in.d.c. nō minus. Idē Vincē. ⁊ Po. ⁊ d.
Car. ⁊ Phili. ⁊ Pe. de anch. ⁊ Albri. i.d.l. ad
iſtructionē. Addēs qđ idē putat de fontibus ⁊
puteo cōi. ar.ff. ne quid i lo. pu.l.ij.§. viaꝝ. ⁊ di
ciẗ huius opionis eē Dy. ⁊ Old. Sed in cōtra/
riū ē cōis opio canoniſtaꝝ. i.c.fi. đ vi. ⁊ ho. cle.
⁊ i cle. pñti. de cēſi. ⁊ ꝑ Jo. de ligna. ⁊ ꝑ Bar. i
l. reſcripto.ff. de mu. ⁊ ho. ⁊.d.l. placet. ⁊ gl. xvi.
q.i.§. nouaꝝ. Jo. an. ⁊ Pa. in.d.c. nō minus. ꝑ
multa motiua. Et iō dic ꝙ.d.l. ad inſtructionē
⁊ ſiles non valēt: q: lȝ.c.i. cū ſilibus. de no. op.
nū. dicāt ſtandū legibus ex quo in canonibus
nō reperitur cōtrariū tñ hoc nō eſt veꝝ qñ lex
iperialis eſt dānoſa eccleſijs ſeu eccleſiaſticis ꝑ
ſonis: q: tūc nō tenet niſi ſpecifice approbetur
ab eccleſia: vt ē cōis opio doc. in.c.fi. de ſolu. ⁊
in.c. eccleſia ſancte Marie. de cōſti. ⁊.c.fi. de re.
ec. non alie. ⁊.x. di. ſi i adiutoriū. Diſtiguo tñ ſic
ſm Pa. in.d.c. nō minus. ꝙ aut neceſſitas vel
pietas iminens cōcernit vtilitatē eccleſiaruȝ a
remotis ꝑ quādam cōſequētiam: ⁊ tūc eſt tex.
apertus in.d.c. nō minus. ꝙ nō teneẗ niſi ſpō
te velint approbāte epo cū clero ⁊ priuo cōſil/

io romano pontifice p.c.aduerſus.eo. ti. Ad/
uerte tamen q̃ ſi tanta eſſet neceſſitas vel pie/
tas q̃ non poſſet ſine ſcandalo ⁊ periculo ha/
beri prius romani pōtificis recurſus q̃ tunc
ſufficeret deliberatio cleri cū epo. Facit.c.fi.de
ec.edi.⁊ qđ ibi no. Aut neceſſitas vel pietas cō
cernit de directo ⁊ principalr̄ vtilitatē eccleſia
rū ⁊ laicoꝝ: vtputa q̃ praua ſocietaſ territoriū
ciuitatis icendit.deuaſtat predia in quo eccle/
ſia multas poſſeſſiōes h3:⁊ tūc eccleſia d3 con/
tribuere:nō tñ ad deliberationē ſolum populi
ſed oportet,q̃ clerus ⁊ populus pricipalr̄ cōue
niāt ⁊ deliberent:q: qđ oēs tangit d3 ab oib9
approbari.in cle.i.⁊.ij.de cenſi.⁊.c. ad hoc . de
offi.archi. Fatet̃ tñ Pa.vbi.ſ.in.d.c.non mi/
nus.q̃ ſi cler9 nollet ſine legitima cā̄ conſenti/
re q̃ poſſent laici implorare auxiliu3 ſupioris
eccleſiaſtici vt cōpellat eos:vt i.c.nullus.de iu/
re pa.in ar.⁊ in hoc caſu nō habet locu3 diſpo
ſitio.d.c.aduerſus.de conſultatiōe romani pō
tificis:q: hec ipenſa nō fit pp publicam vtilita
tē ſed pp priuatam eccleſiaꝝ:⁊ ſic ſumus extra
caſū prefati.c.aduerſus. Facit cle.i.⁊.ij.de cēſi.

38 Tertiodecimo h3 imunitatē q̃ eccleſie vel
clerici nō tenent̃ ad gabellas que hodie iponū
tur i vino ⁊ ſiĺibus ſm̄ Pa.in.d.c.nō minus
in fi.p.d.aut.itē nulla cōitas.⁊3 Bal.in.d.l.pla
cet.C.de ſa.ſan.ec.niſi gabella fuiſſet ipoſita p
oneribus ad que tenetur eccleſia:q: tunc ſucce
dit loco oneꝝ.vt voluit Butri.i.d.l.ad inſtru/
ctiones.

39 Vtrū eccleſia teneat̃ ad gabellas ſi aliqd do
natur vel ligat̃ ei ſm ſtatuta quorūdam. R. q̃
nō.xxiij.q.viij.§.q̃uis.cū duobus ſequētib9.
Idē ſi donat̃ clerico.ar.c.fi.de vi.⁊ ho.cle.⁊ ibi
Pa.⁊ qđ no.in.c.ſitr.xvi.q.i.

40 Quid ſi clericus trāſferat res eccleſie ad ali
um locum negociationis cā̄.R. Pa. in.d.c. fi.
q̃ nō poteſt erigi pedagium vel gabella: q: de
lictū clerici nō poteſt nocere eccleſie . vide Fe/
de.ꝯſi.cc.ſecus ſi ſunt ſue nō eccleſie .

41 Vtrum clerici debeant ſoluere gabellam p
vino vel frumēto quod vendunt ex prebenda
ſua habito.R. Bal.⁊ Pe.⁊ Cy.in.l.omnis.C.
de epi.⁊ cle.q̃ non:nec etiam ad portam. Ide3
Bar.in.d.l.pl3.nec etiam ſm Pa.in.c.fi.de pa
trimonio debet ſoluere gabellas vel pedagia:
Facit cleme.preſenti.de cenſi.⁊.c. quāquā. eo.
ti.lib.vi.

42 Quid de gabella que ponit̃ ſup carnibus vi
no ⁊ huiuſmodi:quā eccleſie ſoluunt indirecte
cū emant carius ab illis qui vendūt pp talem
gabellā.R.ſm Ricar.in quol.q̃ ſi cōſules po
nūt talem gabellā propter abuſum ⁊ exceſſum
eoꝝ.ſic nō l3 ſed ſoluāt de ſuo,pprio. Si vero
ponūt pp cōem vtilitatem tam clericoꝝ q̃3 lai
coꝝ.ſic l3 eis. Si vo pp vtilitatē laicoꝝ prici/
palr̄ idirecte vo clericoꝝ ⁊ a remot ſ:puta q: p
ſperitas ciuiū redūdat in vtilitatē eccleſie ⁊ p/
ſonaꝝ eccleſiaſticaꝝ:tūc diſtinguo:aut faciunt
aīo extorquēdi pecunias ab eccleſiaſticis quas
alio modo nō pñt.⁊ ſic non l3. Aut nō aīo ex/
torquendi ab eccleſiaſticis hoc faciunt:q: ēt ſi
nō eſſent eccleſiaſtice pſone que emerēt talē ga
bellā ponerēt:tūc l3 eis habita auctoritate dñi
tpalis ⁊ habita moderatione ne ponat̃ magis
ſup his que ſepius emūtur a clericiſ:aut ab ex/
neis:aut a pauperibus q̃3 ab alijs ciuibuſ:⁊ ſic
clerici nō poſſunt conqueri: cum poſſunt alibi
emere:l3 non ita cōmode. hec probātur .ff. de
no.ope.nun.

Que pena collectantiū eccleſias vel clericoſ 43
R.ſm Pa.in.c.aduerſus.de imu. ec.d. Anto.
in ſuis reportationibus voluit q̃ poſtq̃3 fuerit
excōicati ſeu inciderunt excōicationē poſt mo
nitionē p.c.non mun9.ſiue tollerētur ſiue igno
rent̃:nō teneāt ſnie:aut ſtatuta taliū ipſo iure
ſiue ſint edita cōtra eccleſiā:ſiue ꝯ quācūq3 p/
ſonā etiā laicā. Alij volunt q̃ ſubito exquo cū
effectu collectauerūt ipſo iure ſint nulle:⁊ hui9
opio. vr̃ Pa.⁊ mihi pl3:q: ex verbis procmij
colligitur mens diſponētis.vt.l.fi.ff.de here.i/
ſti.⁊ p Bar.i.l.ambitioſa.ff.de decre.ab or. fa.
Ex quibus patet q̃.d.c.aduerſus.voluit aliqđ
addere ad ius antiquū qđ p3 in verbo addici/
mus.ibide3. De alia aūt pena vide.ſ.excōica.
tio.v.caſu.xxviij.⁊ excōicatio.vij.caſu.v. Tenē
tur etiā vltra pctm̄ mortale cōmiſſum ad reſti/
tutionē omniū ablatorum.xiiij.q.vi.c.ſi res cū
ſimilibus.

Quartodecimo h3 imunitatē q̃ nec eccleſia 44
nec monaſteria vl̃ hoſpitalia tenēt ad lucrati/
uā deſcriptionē.vt i.§.ſancim9.xxiij.q.viij. Et
no.q̃ lucratiua deſcriptio ē q̃rta ps bonoꝝ q̃ a
curialib9 relinquebant̃:quā fiſc9 vēdicat except
relictis curialib9 ⁊ coꝝ ꝯiūctis.de quo habet̃.C
q ⁊ a qb9 quarta ps.l.i.⁊.ij.⁊.C.de ipo.lucra. d
ſcrip.l.vnica.

Quitodecio q̃ laicoꝝ ſtatuta nō hñt locu3 45
ſup rebus eccleſie.c.fi.de re.ec.non alie. vide.j.
ſtatutū.§.vij. Predictū priuilegium. Limitāt
qdā verū niſi papa approbaret tale ſtatutum.

vt in glo.c.eccleſia ſcē Marie.de cōſti.Qđ ve
rū credo ſm Bal.ibidē.qñ expreſſe ⁊ noiatim
approbaᷓ a papa:ſecuſ ſi generalr̄ approbaret
ſtatuta:q2 nō valerēt ꝯ eccleſiā per talē appro
bationē:cū ſit cōtra libertatē eccleſiaſticam: ⁊
ſic tene ⁊ vide eūdem Bal.in.c.i.per quos fiet
inueſtitura.
46 ¶ Sed qd de ſtatutis laicoꝝ īpediētibꝰ quo/
quō liberam facultatē donādi eccleſijs: aut ꝑ
aīa.R. Pa.i.c.relatū.el.i.de teſta.ꝙ non valēt
vt no.in.l.i.C.de ſa.ſan.ec.Facit qđ no.Jo.an.
in.c.fi.de immu.ec.li.vi.vbi dicit ꝙ nō obſtan
te ſtatuto quo qs ꝓhibetur donare forenſibꝰ:
ſeu nō ſuppoſitis iuriſditioni ꝙ poterit dona
ri eccleſie:q2 nō poſſunt īferiores tollere priui
legiū ſuperioris.Et hāc opionē fouet aperte
Bal.in.l.generali.C.de ſa.ſan.ec.Et idē ī aut.
caſſa.co.ti.ponit aliā qōnē notabilē. Statuto
cauetur ꝙ teſtamētuꝫ inſinueᷓ per heredes in
fra ſex mēſeſ:alr̄ ſit irritū ipſo iure.Clericus ē
heres ⁊ nō inſinuat nūqd ſit nullum teſtamē/
tū.Et rñdet ꝙ non:q2 ſtatutū non aſtrigit cle
ricū nec fortiꝰ eccleſiā qñ fuiſſet heres īſtituta.
Et ex his infert Panor.in.d.c.relatū. ꝙ q̄uiſ
ſtatuto caueaᷓ ꝙ mulier nō poſſit donare ec/
cleſie ſeu ad piam cāꝫ ſeu teſtari ⁊ ſe obligare
eccleſie vel ad pias cās ſine pñtia duoꝝ agna
toꝝ ſuoꝝ:tamē poteſt donare:teſtari:⁊ ſe ob/
ligare eccleſie:vel ad piā cām ſine hac ſolēni/
tate:q2 relicta vel donata eccleſie: vel ad pias
cās debent determinari ſm canones ⁊ nō ſm
leges vel ſtatuta que ſunt pars iuris ciuilis.l.
omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.Idē tꝫ domi/
nus Anto.in.d.c.relatum.⁊ per Bar.in.l.i. C.
de ſum.tri.Sed Bal.in.c.eccleſia ſcē Marie.
⁊.c.que in eccleſiaꝝ.de cōſti.tenet valere ſi diſ
ponat ſtatutū . de re imobili. Sed ꝯ eū eſt ca/
ſus in.c.fi.de re.ec.nō alie.⁊ ibi.imo ⁊ bene.
47 ¶ Vtrum laici poſſint ſtatuere ſup mortua/
rijs.R. Jo.de imola in.d.c.fin.ꝙ ſic. quatenus
diſponit in his que nō applicātur eccleſie.Ad
dit Pa.ibidē:aut cōcernunt diuinū cultū vel
refrigerium aīe:q2 cū hec ſint annexa iuri ſpiri
tuali non valeret.vtputa ꝙ non deñ niſi tot
cerei vel nō inuitenᷓ niſi tot clerici ⁊ huiuſmo
di.Igiᷓ ſolū valet ī ꝯcernētibus pompas mū
danas que ſunt potius cōſolationes viuoꝝ
q̄ꝫ ſuffragia mortuoꝝ:nec eccleſia talia appro
bat:vt in.c.quā prepoſteꝝ.xiij.q.ij.Et ſic trā
ſeunt cōiter doc.in.d.c.fi.Et q2 dicit Bal.in.l.
i.C.de lati.liber.tollen.per iſtum tex.ꝙ equi ⁊
arma ducti ad ſepulturam militis: ⁊ cerei de/
bēt remanere apud clericos vel frēs ſepelien/
tes quaſi ſequela cadaueris .ar.l.medico. §.fi.
ff.de au.⁊ arg.le.ideo non valeret ſtatutuꝫ lai/
corum.
¶ Vtrū iſtud priuilegiū.d.c.fi.đ re.ec.nō ali. 48
de quo.ſ̄.i.§.xlv.extendatur ad res patrimo/
niales clericorum.R.glo.in.c.eccleſia ſcē Ma/
rie.de conſti.ꝙ ſic.⁊ i.c.fi.de vi.⁊ ho.cle.⁊ in.c.
ex litteris.de pigno.⁊.xvi.q.i.in.c.ſilr̄.eſt etiaꝫ
glo.ſingularis apud legiſtas ſm fran.tigni.in
l.fi.§.patrimoniorum.in verbo pontifex.ff.de
mu.⁊ ho.habes.l.decernimus.C.de epi.audiē.
In cōtrariū faciunt que dico.j. preſcriptio.§.
xxxviij.Et credo verius.
¶ Sextodecimo ꝙ nec etiā prelati aut ꝑſone 49
eccleſiaſtice pñt eccleſijs nouos cenſus ponere
aut veteres augē aut alio mō grauare: vide ſ
ē.cenſus.§.i.
¶ Vtrū archiepī aut epī poſſint aliqd exigere 50
ab eccleſijs vel a clericis.R. Pa.in.c.cū apl's.
de cēſi.ꝙ dū viſitāt pñt exigē obuētioneꝫ que
eis ꝯcediᷓ in.d.c.cū apl's.aliud non.de q̄ vide.j
viſitatio.§.iij. Talias āt ⁊ exactōes eis facere
nō pñt:ſed ad charitatiuā ſubuentionem pñt
cōpellere:ſi rōnabilis ⁊ manifeſta ſit cā. puta
vult ire romā pro cōi vtilitate vel neceſſitate
⁊ hmōi:⁊ nullo modo pōt preſcribi iſtud ſub/
ſidium charitatiuum.Ab oratorijs auteꝫ ⁊ a/
lijs locis non religioſis etiam rōne viſitatio/
nis non pñt exigere procurationē.c.vi.de cēſi.
⁊ ibi Panor.
¶ Vtrū rector eccl'ie poſſit rē eccl'ie ꝓ ſua ne/ 51
ceſſitate obligare:puta q2 erat īfirmus vel ege
bat īdumētis:vel ꝓ neceſſitate eccleſie. R. Jo.
an.i.c.ex pñtium.de pigno.ꝙ ſic.⁊ ſucceſſor te
nebiᷓ:⁊ cū eo trāſeūt cōiter doc.Sꝫ ego limi/
to ſic.ꝙ aut eccleſia bñ abūdabat fructibꝰ ⁊ ſic
nō tenebiᷓ ſucceſſor:q2 fructus futuri tpis re/
ſeruantur ſucceſſori:vt de ipſis viuat p.c.pñti.
§.porro.de offi.or.li.vi. Aut fructus nō ſuffi/
ciebāt ad neceſſitatē ⁊ ſic ē xpa opi.Jo.an. Di
ſtiguit ēt Pa.ī.d.c.ex pñtiū.⁊ bñ. ꝙ ſi eccleſia
erat īpotens a pricipio qñ cā īpetrauit.⁊ ſic ſi
bi īputet nec poterit obligare niſi pro ſua vita
ſed teneᷓ viuere de īduſtria aut fortius ex pa/
trionio.ñ āt vēdē vl' obligare rē eccl'e.tex.ē no.
cū gl.xxi.q.i.c.i.Fac.c.clericꝰ victū.xci. di. Si
xpo ē facta īpotēs poſtq̄ꝫ cā accepit ēt ī iſto ca
ſu ñ pōt eā obligare.ſꝫ dꝫ agē ꝯ parrochianoſ
vt pſtēt ſibi neceſſaria ex q̄ ſuit eis ī diuinis. ⁊

eſt cā licita ſubtrahēdi parrochiāis diuina: vi
de bonā glo.de cōſe.di.i.hō xpianus.
52 ¶ Vtrum debeat fieri cōpenſatio cū pditiſ ex
negligētia admiſtratoris eccleſie cū acqſitis ex
eius diligētia. R. Io.de ancha.in.c.ↄſenſus.ð
re.ec.nō alie.q̄ ſic.allegat.l.cū querit.ff. de ad/
mi.tu.z.l.gayus.z ibi Bal.cū ſeqtur.ff. de vſ.
ſꝫ ꝯ eos facit qð no. Pa.i.c.ex pñtium.de pig.
Vbi tꝫ q̄ ſi rector eccl'ie potuit acquirē aliqd
eccl'ie z nō fecit q̄ tenet ipſi eccleſie: z pro h̄ ha
bes tex.cū gl.xij.q.iiij.c.fi.ad inſtar tutoris qui
ad h̄ tenet: vt in.l.qcqd.C.arbi.tute.z ſic pꝫ qð
etiā tenet de leui culpa. vt pꝫ in.d.l.quicqd.ſi ñ
laborat vt acqrat eccleſie.z in.d.c.fi.Sed h̄ nō
intelligas,q̄ teneat laborare pſonal'r vel ex do
ctrina aut artificio vt acqrat:ſꝫ ſolū cū ſollici/
tudine i reb⁹ eccl'ie z ex tali ſollicitudie acqſitū
ē eccleſie: z iō nō pōt dari in recōpēſationē: ſꝫ
d. Pe.intelligit de acquiſito p exercitiū corpo
rale vel alio mō in quo acqrit ſibi.de quo hēs
ſ̃.clericus.xiij.de quo bñ pōt recōpenſare: z ſic
intellige.l.per ipſum all'.
53 ¶ Vtrū prelatus eccl'ie poſſit de reb⁹ eccleſie
dare remunerādi cā. R.gl.i.d.c.cōſenſus: q̄ ſic
facit.c.ſi quos.z.c.cū redēptor.xij.q.ij.Et di/
cit gl.in.d.c.ſi pr̄.§.i.z in.l.filiuſfa.in pri.de do
na.z tex.in.l.ēt.§.ex p̄terito.ff.de ma.vidi.Fac
l.cū plures.ff.de admi.tu.z qð no.Bal.in.l.i.C
mā.Vnde dicit idē Bal.in.l.iubemus.C. ð ſa.
ſan.ec.q̄ pretextu bñficij colorati nō pōt prela
tus remunerare amicū ſuum.z iō vera merita
debēt eſſe.Facit gl.in.d.c.ſi quos.ex quo aduer
te q̄ remuneratio nō ē reſtricta ad regulas iu/
ris.gl.ē ſingularis in.l.acqlius regulus.ff.ð do
na.z facit.d.§.i.Adeo q̄ quilibet admiſtrator
donare pōt remunerādi cā.l.tutor ſm dignita
tē.§.fi.ff.de admi.tu z ex gl.c.epſ qui mācipiū
xij.q.ij.ſil' iunctis. Addit etiā.d.Anto.z Pa.
in.c.ceterū.de dona.qð etiā pōt dare ex cā alia
puta vt eccleſia hēat amicos,p ſua defenſione
z hmōi.Limitāt tñ in iſto caſu z cā remunerā
di verū:dūmō res que donat ſit mobilis z mi/
nima:vel de fructibus:q̄ imobilia z etiam mo
bilia magna nō pōt niſi cū debita ſolēnitate z
cauſis.de quib⁹.ſ̃.alienatio.§.ij.z.iij.z.iiij.
54 ¶ Decimoſeptimo ſe extēdit imunitas eccl'ie
ita q̄ eccleſia ſi caret,pprio prelato nō currit ſi
bi preſcriptio:lꝫ prelat⁹ ſupior poſſit p ea agē
ſm Inno.in.c.olim.el.i.de reſti.ſpo.tex.ē i.c.i.
de re.ec.nō alie.li.vi.lꝫ Bar.in.l.ij. ff. de aqua
plu.ar.dubitauerit.

¶ Decimooctauo q̄ res eccl'ie nō pñt alienari 55
ſine certa ſolēnitate. vide.ſ̃.alienatio.
¶ Decimonono q̄ vnā eccl'iaꝫ nemo pōt lede 56
re qn videat oēs ledere:q̄ particulares eccleſie
ſunt mēbra vniuerſalis eccl'ie. Facit.c. loquit.
xxiiij.q.i.ſicut in ſil'i dr̄:qui tāgit aurē totū ho/
minē tetigiſſe dicat.c.vulgaris.de pe.di.i.
¶ Vigeſimo q̄ de pſonis eccleſiaſticis nemo 57
pōt iudicare niſi iudex eccleſiaſticus de fo.cō.
per totū.Et que ſint iſte pſone habes excōica/
tio.vij.caſu.v.§.vij.
¶ Vigeſimoprimo q̄ de rebus eccleſiaſticiſ z 58
ēt patrimonialib⁹ clericoꝝ aut de cauſis ſpūa
libus iudex ſecularis iudicare non pōt. Et de
iſtis vide.ſ̃.excōicatio.vij.caſu.v.
¶ Vigeſimoſecūdo q̄ loca pia ſunt ſub iuriſ/ 59
ditiōe eccleſie.c.ad hec.de reli.do.z in cle.q̄ cō
tingit.de reli.do.ſm Pa.in.c.cū ſit generale.ð
fo.cōpe.z iō ledētes ea ſunt ſacrilegi cenſendi.
d.c.cū ſit generale.ſed ledēs i bonis clericoꝝ ſi/
ne violētia pſone nō cōmittit ſacrilegiū:lꝫ ſup
ipſa ſit iuriſditio iudicis eccleſiaſtici. vt in.c. ſi
clericus.de fo.cōpe.
¶ Vigeſimotertio q̄ relicta in teſtamēto mi/ 60
nus ſolēni facta eccleſijs z pijs locis valēt.c.cū
eſſes.c. relatum.c.indicante.de teſta.de quo.j.
legatum.i.z.ij.
¶ Vigeſimoquarto q̄ eccl'ia vl' eius poſſeſſio/ 61
nes nō pñt p aliēis debitis obligari z obligās
ē ſuſpenſus ab admiſtratiōe tpaliū z ſpūaliuꝫ
de ſolu.c.ij.que tñ ſuſpēſio pōt p epm relaxari
cōſulto idēnitati eccl'ie primo.c.ex parte.cl.i.ð
V. ſig.nō cōprehendit tñ hec ſuſpenſio epos.c
q̄ periculoſum.de ſen.ex.li.vi.
¶ Vigeſimoqnto q̄ excōicant vſurpātes re/ 62
galia:cuſtodiā z huiuſmodi.de quibus.ſ̃.excō
municatio.vij.caſu.xv.
¶ Vigeſimoſexto q̄ clericus qui eccleſiā ex col 63
latiōe laici tꝫ:ſi nō reſignauerit ſuſpēdendus ē
ab officio bñficio laicus excōicandus. de iure
pa.c. preterea.z.c.relatū:iuncto.c.ſi aūt vobis.
xi.q.iij.z.c.cū nō ab hoie.de iudi.
¶ Vigeſimoſeptimo q̄ in choro nō debēt lai/ 64
ci cū clericis ſtare.de vi.z ho.cle.c.i.de cōſe. di.
ij.ſacerdotum.
¶ Vigeſimooctauo q̄ eccl'ia z eccleſiaſtica or/ 65
namēta nō debēt in vſuꝫ ſeculariū ↄuerti.ð cō
ſe. di.i.ligua.z.v.c.ſe.de re.do.c.ad hec.
¶ Vigeſimonono q̄ ludi teatrales cuꝫ laruis 66
z ſil'ib⁹ inhoneſtis nō pñt fieri i eccl'ia.c.cū de/
coreꝫ.de vi. z ho.cle.ſecus de honeſtis qui du/

cũt ad deuotionẽ.ar.de ꝯſc.di.ij.ſemel.ꝛ di.iiij
queris.quaſi in fi.
67 ¶ Qua pena puniunť violãtes eccleſiaſticaꝫ
imunitatẽ.R.ꝙ diuerſa ſꝫ ꝙ diuerſimode vio
latur. Nã ſi qui violãt quo ad primũ puniun
tur nullitate ſnie: vt dixi.ſ.Si ꝯ ſm: erit ſoluꝫ
mortale pctm̃.Si ꝯ tertiũ: nec mortale peccatũ
ẽ pp ꝯriã cõſuetudinem.Si contra quartũ vl/
tra mortale nõ adiuuãtur ab eccleſia.Si cõtra
quitum vr̃ mortale.Si ꝯ ſextũ peccãt mortali
ter ꝛ alia pena de qua dixi.Si ꝯ ſeptimũ com
pelluntur.Si ꝯ octauum credo teneãtur ad reſti
tutionẽ de dãno dato vltra mortale qd̃ com/
mittũt.Idẽ dic ſi ꝯ.ix.x.xi.xij.xiij.ꝛ puniũť pe
na: vt ibi dixi.Si ꝯ decimũquartũ idẽ dic.Si/
militer ſi cõtra.xv.dicit Albri.i.auť.caſſa.C.de
ſa.ſan.ec.ꝙ faciẽtes ſtatuta ꝯ libertatẽ eccleſia
ſticã puniũtur pena priuationis iuriſditõnis
ꝛmille marcaꝝ.Rectores: ſtatutarij: ſcriptores
iudicãtes ſm talia ſtatuta ſunt ipſo iure infa/
mes ꝛ eoꝝ ſnie nulle ꝛ alij actus legitimi nihil
valẽt: vt patet i corpore.vnde hec auť.ſumitur
in originali qd̃ multi hñt poſt librũ feudoꝝ: ꝛ
ẽ cõſtitutio Federici iunioris: ꝛ etiã ſunt excõi
cati.vt.ſ.excõicatio.vij.caſu.xij. Si ꝯ.xvi.ibi
dixi.Si cõtra.xvij.xviij.ꝛ.xix.peccãt mortalr̃
Silr̃ ſi cõtra.xx.xxi.ꝛ.xxij.Si cõtra.xxiij. vltra
mortale tenenť ad reſtitutionẽ.Si cõtra.xxiiij
xxv.ꝛ.xxvi.patet ibi.Si cõtra. xxvij. male fa/
ciũt.Si cõmittũt cõtra.xxviij.eſt nullitas alie
natiõis ꝛ peccant mortalr̃.Silr̃ ſi ꝯ.xxix. mor
tale peccatum eſt.

IMpedimentum vi/
de
j.matrimoniũ.iij.

IMperium meꝝ eſt hr̃e gla
dij ptãtẽ ad ani
maduertẽdũ in facinoroſos hoies qd̃
ꝛ ptãs appellatur.Mixtũ vero iperiũ in dan
da poſſeſſione cõſiſtit: vt in.l.iperiũ.ff.de iuriſ.
om.iudi.ꝛ vide ibi glo.

IMpoſſibile dr̃ aliqñ illd̃
qd̃ nõ cõmo
de poſſumus facere: ꝛ ſic ſumiť in .c. ca
thanẽſis eccl'ie.lxi.di.ff.de v.ſig.l.nepos ꝓcu/
lo.Impoſſibile dr̃ qd̃ non eſt honeſtũ vt de cõ
di.iſti.l.filius.Impoſſibile dr̃ qd̃ non iuſte põt
fieri.xxiiij.q.ij.ſane.el.i.ꝛ eſt i ar.ꝙ illud poſſu/
mus qd̃ de iure poſſumus.

IMpubes dr̃ maſculus do/
nec compleuerit
xiiij.annum.Femina aũt.xij.q: in iſta etate ho
mines incipiũt pubeſcere.l.fi.C.qñ tutor vl' cu
ra.ꝛ inſti.qui.mo.ſi.tu.in pri.Et h̃ veꝝ quo ad
tutelã: ſed quo ad matrimoniũ ꝯtrahendũ tã/
diu ẽ impubes maſculus vel fẽia q̃ꝫdiu nõ eſt
potẽs ad generãdũ.vt in.c.puberes.de deſpõ.
ipu.i tex.ꝛ in glo.
¶ Impubes vel furioſus capitalẽ fraudẽ.i.pe
nã pp quã capite puniẽdus eſt cõmittere non
põt.ff.de edi.edic.l.cum aũt.§.i.Facit.C.de fal.
mo.l.i.in fi.
¶ Impuberes torqueri nõ debẽt: terreri tñ ſo
lẽt ꝛ habena vel ferula cedi.ff.ad ſenatus ꝯſul.
ſilenianũ.l.i.§.impubere aũt.

INcantatio vide.Sortilegi/
um.Supſtitio:
ꝛ.ſ.diuinatio.

INcarceratio vide.ſ.Car
cer.

INcendiarius qs dicať
prop̃e.R
Ho.ꝛ Hoſ.ꝙ ille qui ciuitateꝫ: caſtrũ:
domũ: ſegetẽ: ꝛ ſil'ia aliena icendit malo ſtudio
vt odio vel vindicta vel aio iniuriãdi: vt in.c.
peſſimã.xxiij.q.viij.xij.q.ij.c.cũ deuotiſſimã.
de iniur.ſiquis domũ.Secus ſi icẽderet ex ne/
gligẽtia vel caſu vel iuſto bello: q: talis nõ pro
prie dr̃ incẽdiarius.Itẽ incẽdiari⁹ ꝓprie dr̃ q
malo ſtudio ignẽ fecit apponi: aut ꝯſiliũ dede/
rit aut auxiliũ ſciẽter: vt i.d.c.peſſimã.
¶ Utrũ tales incendiarij ꝓprie ſint excõicati
ipſo iure.R.vt.ſ.excõicatio.v.caſu.v.
¶ Qua pena puniũtur icendiarij.R.ꝙ de iure
ciuili.dicit tex.in.l.qui edes.ff.de incendi.Qui
edes aceruũue frumẽti iuxta domũ poſitũ cõ
buſſerit: ꝯuictus verberatus igni necari iubeť
ſi mõ ſciẽs prudẽſqꝫ id cõmiſerit.Si vero ca/
ſu.i.negligẽtia aut noxã ſarcire iubeť: aut ſi mi
nus idoneus ſit leuius caſtigať: h̃ ibi. Ex quo
pꝫ illud.Qui nõ põt ſoluere in ere luat in cor/
pore.ff.de iuriſ.om.iu.l.ſi quid id.§.i ſuos.ꝛ.ff
de i ius vocã.l.fi.ꝛ.ff.de penis.l.i.in fin. Quo
vero ad ius canonicũ vltra mortale ſi ſciẽter ꝛ
volũtarie fecit vel ex lata culpa: teneť ad reſti/
tutionẽ toti⁹ dãni dati.c.ſi egreſſus.cũ.c.ſe.d'i/
iur.ꝛ ibi cõiter doc.Facit.l.ſi fortuitu.ff.de in/
cẽdi.Si vero fuit in leui vel leuiſſima culpa ſic
ſilr̃ teneť ad reſtitutionẽ: ſi modo tenebať de le
ui vel leuiſſima culpa.non credo tñ peccauerit
mortalr̃.Si aũt nihil omiſit de cõtingentibus
nõ teneť.Qñ aũt qs teneať de leui vl' leuiſſima
culpa: habes.ſ.cl'pa.§.iiij.ꝛ.v.Et aduerte ꝙ ta
les incẽdiarij culpabiles nõ ſolũ tenenť de dã

ex quadā.de teſti. Infamiā enī non faciunt di
cta paucoꝝ nec multarū leuiū pſonarū:dūmō
apud graueſ ꝛ bonos nō ſit opinio leſa. Et nō
ꝙ h graues dicunť qui nō ſūt leues.puta ē hō
bone fame ꝛ opinionis antiquus.ſic hūmeruꝰ
dr̃ q nō demeruit.ff.de le.ij.l.cū pr̃.§.rogo.ꝛ.l.
cū quidā in pn.ꝛ de ſcruti.c.vno. Vñ ꝛ ſenibꝰ
maioꝛ fides adhibeť.ff.de fide inſtru.l.vltia.ꝛ
ar.ff.fami.herciſ.l.ſi que ſunt.vbi heres in ma
ioꝛi parte ṗponiť illi q in minoꝛi pte eſt heref.
3 Quē effectū operať hec īfamia.R.ꝙ primo
repellit a dignitatibus.c.inter dilectos.ḋ exce.
p̄la.q2 vilibꝰ ꝛ indignis poꝛte dignitatis pa
tere nō dñt.ꝛ de re.iur.infamibus.li.vi. Item
repellit a teſtimonio. Intellige in cā criminali
nō ār in ciuili.niſi ſm qḋ dixi de infamia q̄ hꝫ
oꝛtū a crimine.ſecus ſi eſſet infamatus:q2 fuit
incarceratus ꝛ hmōi: vel a teſtimonio al's re/
pulſus fuit:q2 ñ repellit. Ita no. Jo.an.ꝛ Pa.
in.c.teſtimoniū.de teſti.ꝛ in.c.inquiſitionis.§
pe.de accu. Ricar.tñ in.iiij.di.xxv.tenet ꝙ in/
famia facti ipſo iure nō īterdicit actꝰ legitimoſ
alle.c.ſi qs pſbyter.ḋ purga.ca.ſed ſūt talibꝰ i/
terdicēda:donec purgationē canonicā fecerit.
c.ex tuaꝝ de pur.ca. Itē repellit a ꝓmotiōe oꝛ
dinū.de accu. Omipotens deꝰ.lxxxi.di.tātis da
niel.ꝛ ſuſpendit iā ꝓmotū ſm ꝙ crimen impe
dit ſm Inno.de poſtu.p̄la.c.fi. de elec.c. ſup
eo.de renun.c.niſi cū p̄idem. Itē inducit que/
relā inofficioſi teſtamenti ꝯ teſtm̄ fr̄is ſi infa/
mis heres a fr̄e fuit inſtitutus ꝛ rūpit.C.de i/
offi.teſta.l.fr̄es. Itē purgationē inducit ſi iu/
dici videbiť.de accu.veniens.ꝛ ibi Ho.de hoc
in glo.in.l.nullā.C.ex qui.ca.infa.alı.irro.
4 Quō tolliť hec infamia facti..R. Pa.in.c.ex
diligenti.de ſimo.ꝙ tolliť p ꝯriū factū vt no.
Jo.vi.q.i.c.oēs i glo. Pōt ēt princeps diſpo/
nere vt talis infamia nō habeat effectū vt no.
Pa.in.c.cum te.de ſen.ꝛ re.iudica.
5 Quō incurriť infamia iuris.R.ꝙ p ſenten/
tiam.ꝛ regulare eſt ꝙ non incurrať infamia iu
ris in criminibus publicis niſi p ſententiam.l.
i.ff.de hi.qui no.infa.nō. Dy.in.d.regula infa
mibus.ꝛ Pa.in.c.teſtimoniū.de teſti. Et que
ſint publica crimina habeť inſti.de pu.iudi. p
totum.de quo vide ſupꝛa Crimen.§.vij. Iteꝫ
incurritur infamia iuris ipſo facto in caſibus
in quibꝰ iure cauetur ꝙ incurratur ipſo facto
vt cū imperatoꝛ militi aufert inſignia: vl' mit
tit aliquē in exiliū.l.ꝙ ait.§.ignominioſa.ff.ḋ
hi.qui no.infa. Item qui ex ercent improbum
fenus exigentes vſuras vſurarum.iij.q.vij.§.
poꝛro.ꝛ ibi vide bonū tex.cum glo. Item cum
aliquis depꝛehenditur in adulterio.l.palam.§.
que in adulterio.ff.de ritu nup. vel contrahit
ſimul cū duabꝰ:vel ſimul habet duas ſponſas
l.quid igiť.ff.de hi.qui no.infa.de bigamis nu
per a nobis. Item qui lenociniū exercuit vel fi
lias vel neptes ꝓſtituerit.l.athletas.§.ait pꝛe/
toꝛ.ff.eodem.ꝛ ibi de multis. Item qui pugna
uit cum fera.ff.de poſtu.l.i.§.beſtias.ꝛ multis
alijs.de quibus vide in.d.§.poꝛro.ꝛ.d.l.athle/
tas. Et nō ꝙ regulariter oēs infames ſꝫ leges
ſunt etiam infames ſm canones.pꝛobat hoc
tex. notatus in.c.omnes Vo.vi.q.i.no. Inno.
in.c.qualiter ꝛ qñ.el.ij.de accu. Similiter oēs
qui ex culpis ſuis ad oꝛdines non poſſunt pꝛo
moueri.vt in.d.c.omnes.eſt tex.ꝛ ibi vide bo/
nam glo.de hoc.ꝛ.d.§.poꝛro.
Vtrū confeſſio delicti in iudicio reddat ali/ 6
quē infamē infamia iuris.R. Bar.in.l.infamē
ff.de publi.iudi.no. Pa.in.c.at ſi clerici.de iu
di.ꝙ non.q2 iudiciū pꝛetoꝝ videtur requirere
ad hoc vt ſit infamis ꝙ ſit condēnatus de cri
mine.l.i.ff.de hi.qui no.infa.ꝛ in cauſa criminis
confeſſus non habeť ꝓ condēnato.vt.l.ſi con/
feſſus.ff.de cuſtodia.ꝛ exhi.re.ꝛ ideo Bar.in.l.
furti.ff.de hi.q no.infa. dat cautelā vt ſoluat
qñ requiriť ſnia ad infamiam incurrendā con
dēnationē ante ſententiam ꝛ ſic euadet. ar.l.ſi
reus.ff.de procur. Similiter nō aliam cautelā
ſ.ꝙ talis non litiget per ſe ſed per pꝛocuratoꝛē
q2 lꝫ ipſe condēnetur ꝛ pꝛocuratoꝛ ꝓcuratoꝛio
noie:tamē in hoc caſu nec dñs nec pꝛocuratoꝛ
efficietur īfamis:vt pꝛobatur in.d.l.furti.§.ſi
quis alieno.per tex.ꝛ glo.ꝛ ibi Bar. hoc no. ꝛ
doc.ꝛ no.ꝙ loquitur qñ quis conuenitur vt
condemneť actione famoſa vel ex crimine: ex
quo ſequitur infamia prima:tamē cautela nō
valeret vbi infamia irrogatur ipſo iure. vt in
c.teſtimoniū.de teſtibus.q2 per ſolutionem vi
deretur reus confiteri crimen.l. ad ſolutioneꝫ
C.de re.iudi.ꝛ.l.qm̄.ff.de hi.qui no.infa.
Vtrū pꝛelatus efficiať infamis ſi remoueať 7
pꝛopter dolum.R. Pa.in.c.licet heli.ḋ ſimo.
ꝛ ibi glo.ꝙ ſic.ſicut iura volunt in tutoꝛe.
Vtrū infamia iuris tollat executionē oꝛdi/ 8
nū.R. Pa.vbi.ſ.ꝙ ſic.ꝛ ēt exercitiū cuiuſcūqꝫ
dignitatis ꝛ adimit honoꝛem queſitū ꝛ que/
rendū. vt dicit tex.in.l.infamia.C. de decuri.ꝛ
ideo pꝛelatus non expectet ſniam:ſed reſignet
ſponte a pꝛincipio.ꝛ ſic euitabit infamiam.

9 ¶ Sed nūquid talis infamia priuat titulo bñficij ⁊ alijs dignitatibꝰ ipſo facto. R. Pa. in. c. querelā. de iureiurā. puta q̄ ſic in dignitatibꝰ ⁊ honoribus citra titulos bñficiales. probaṫ ex tex. l. ij. §. miles. ff. de hi. qui no. infa. vbi glo. dicit q̄ ſicut infamia priuat ipſo facto militē militia vt ibi. ſic pari rōne priuat militia celeſti in alijs dignitatibꝰ ⁊ honoribus. Idē videṫ velle glo. in. l. fruſtra. C. de re. mili. In beneficialibus autem non inuenio tex. dicit Pa. in. d. c. querelā hoc dicentem. vñ non debemus imponere hanc penam ſpūalem in ipſis ex quo iure canonico non caueṫ expreſſe. vt in ſimili dicit glo. in. c. fi. de iure patro. Fatetur bñ idē Pa. q̄ collatio facta infami ipſo iure eſt nulla regula infamibus. de re iur. li. vi. ⁊. l. ij. C. de digni. facit. c. inter dilectos. de exce. prela.

10 ¶ Vtrū condēnatꝰ de falſo cōmiſſo in officio teſtificandi efficiatur infamis. R. i. c. cū dilectꝰ in fi. de or. cogni. q̄ ſic. ſi directe fuit condēnatus ſecus ſi directe nō fuit actum ꝯ eū: ſed vt repelleret a teſtimonio. ar. d. c. cum dilectus. ⁊ l. lucius. ff. de hi. qui no. infa.

11 ¶ Vtrum ſententia arbitri infamet. R. q̄ nō ſed oportet q̄ ſit iudicis ordinarij. l. quid ergo §. ex compromiſſo. ff. de hi. qui no. infa.

12 ¶ Quis poteſt tollere infamiā iuris. R. Pa. in d. c. cum te. dicit q̄ per ſolum principem tolliṫ quo ad eos qui ſibi ſunt ſubiecti. ſed non quo ad ſubiectos pape. ſed per ipſum papam ſolū vt in. l. i. ff. de poſtu. ⁊ in. c. cum te. de ſen. ⁊ re. iudi. ⁊ hoc directe. ſed indirecte poteſt aliquando epiſcopus vt cum diſpenſat in caſibus ſibi a iure premiſſis. vtputa condemnatus de adulterio efficitur infamis. ⁊ tamen epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper adulterio. ⁊ ſic conſequenter infamia: ſed non principaliter ſeu directe. Et de hoc vide Bar. in. d. l. i. ⁊ in. l. infamem. in fi. ff. de publi. iudi.

13 ¶ Vtrum papa poſſit reſtituere laicum non ſubditum ſue iuriſditioni. R. q̄ non. ij. q. iij. §. hinc colligitur. niſi forte eſſet ſibi neceſſarius in clericatu. ⁊ tunc ipſe tantum poſſet: ⁊ non alius: illos autem de patrimonio ſuo reſtituere poteſt ⁊ illos qui iuri aliorum non ſubſunt ⁊ omnes clericos. vt in. c. per venerabilem qui filij ſint legitimi. notant Ber. Innocen. Ho. in dicto. c. cum te. Similiter tenent doctores q̄ etiam collegium Cardinalium poteſt ſicut ⁊ papa. ſed Pa. in. d. c. cum te. tenet contrariū ſcilicet q̄ non poteſt.

¶ Vtrum Reges poſſint tollere infamiam iuris. 14 Reſpon. q̄ non illi qui ſubſunt Imperatori ſm Innocen. ſed bene illi qui nō recognoſcunt ſuperiorem ſm dominū Anto. in dicto c. cum teſtamento.

¶ Vtrum reſtitutus per Imperatorem indigeat 15 alia diſpenſatione vt promoueatur. Reſpon. ſecundū Panor. in dicto. c. cum te. q̄ nō dūmodo egerit penitentiam. vel dic q̄ epiſcopus poterit diſpenſare reſpectu criminis: qđ fuit notorium vt promoueatur: ex quo reſtitutus eſt per Imperatorem vel Regē: qui non ſubeſt Imperatori.

¶ Quomodo incurritur infamia canonica. R. 16 q̄ ex quolibet peccato mortali. vt. vi. q. i. infames. ⁊ in glo. in ſumma ibidem. ⁊ iſta durat donec ſublatum ſit crimen. vt in dicto. c. infames. ⁊ glo. in. c. illi. vi. q. i. ⁊ ideo poſt penitentiā ceſſat talis infamia. hec no. Pa. in. c. ex diligenti. de ſimo.

Infidelitas

Vtrū ſit petm̄ R. ſm Aſten. q̄ infidelitas dupliciter poteſt ſumi. Primo negatiue pure. ⁊ hec eſt in illis qui nihil vnq̄ audiuerūt de fide chriſti. ⁊ iſto modo nō habet rationem culpe ſed pene. quia taliſ ignorantia diuinorum eſt ſecuta propter peccatū primorum parentum. ⁊ ſic tales infideles non damnantur propter infidelitatē ſed propter alia peccata que ſine fide nō pñt remitti. Et p hoc facit Io. xv. Si non veniſſem: ⁊ locutus eis non fuiſſem: peccatum non haberent. ſ. infidelitatis in chriſtum ſm Aug. Secundo mō ſumitur infidelitas contrarie: ſcilicet inquantū contrariaṫ ⁊ contēnunt credere quod audiunt. ſm illud Iſa. l. Dñe quis credidit auditui noſtro. ⁊ in hoc proprie ratio infidelitatis compleṫ. ⁊ ſic eſt mortale peccatum ⁊ grauiſſimū inquantum magis elongat a deo: non tm̄ quo ad affectionē: ſed ēt cognitionē. ⁊ iō magis puniet quilibet infidelis pro iſto pctō q̄ quicūq̄ alius p quocūq̄ alio ceteris paribus.

¶ Vtrū omne quod facit infidelis ſit peccatū 1 R. Aſten. glo. ſuper illud ad ro. c. xiiij. ⁊. xxviij. q. i. §. ex his. Omne quod non eſt ex fide petm̄ eſt. dicit q̄ non oīs vita infidelium peccatum eſt: ſed qñ ſolū faciunt aliqđ. opꝰ ex infidelitate: vel relatum ad ipſam: vt quando ſarracenꝰ ieiunat: vel legem machometi ſeruet hoc mandantē. vl' iudeus ſabbatiçat ⁊ huiuſmodi. ⁊ ſic mortaliter peccat: al's ſecus. q̄ poſſunt facere

multa que ſunt de genere bonorũ:in quib⁹ nõ eſt peccatũ. An aũt vendentes eis: vel alio titulo concedentes aliqua quibus vtunt̃ ad eoꝝ ritum peccẽt mortaliter. dico ſaluo meliori iudicio ꝙ ſi quis hec eis venderet vt tales ritus facerẽt ſic peccaret mortalit̃ q꞉ cooparet̃ eoꝝ peccato. Sed vendens eis ſimpliciter aliquas res lꝫ illi talibus vtant̃ ſm ritus eoꝝ nõ credo peccet mortaliter. aliter eccl'ia que eos tolerat ⁊ permittit habitare inter xp̃ianos videret̃ ponere laqueũ dãnationis xp̃ianis:cum ſciat ꝙ quaſi oĩa vtantur ſm aliquam conditionem ſuarum ſectarum:ſic iudeus carnes:palmas:cedros ⁊ ſimilia:vtitur ſm ſuam legem.

2 ¶ Quot ſunt ſpecies infidelitatis. R. Aſten. ꝙ ſi infidelitas attendat̃ ſm comparationem ad fidem ſic ſunt tres. Nam peccatum infidelitatis cõſiſtit in renitendo fidei. ⁊ ſic aut nõdum ſuſcepte: vt in gentilibus ſiue paganis. ⁊ ſic eſt prima ſpẽs. Aut fidei ſuſcepte. ⁊ iſto mõ vel ſuſcepte in figura vt in iudeis. ⁊ ſic eſt ſecunda ſpẽs: vel ſuſcepte in manifeſtatione veritatis: vt in hereticis. ⁊ ſic tertia ſpecies. Si ỽo attendat̃ infidelitas ſm errores ad diuerſos articulos fidei: ſic nõ ſũt determinate ſpẽs infidelitatis cũ poſſint multiplicari ĩ infinitũ.

3 ¶ Que eſt peior infidelitas. R. Aſten. ꝙ illa hereticorum eſt peſſima. vnde. ij. Pe. ij. Melius eis erat non cognoſcere viam veritatis ꝙ̃ p⁹ cognitam retrorſum conuerti.

4 ¶ Vtrum infideles ſint ad fidẽ cogendi. vide quod dixi ſupra Baptiſmus. vi. §. xij. ⁊ ſupra Fides. §. ix.

5 ¶ Vtrũ ſint in eoꝝ ritibus tolerãdi. R. Aſtẽ. ꝙ lꝫ infideles peccent in eoꝝ ritib⁹: tñ poſſunt tolerari ſine pctõ pp duo. vel ꝑpter bonũ qđ ꝓuenit ex eis; ſicut in ritibus iudeoꝝ hoc bonum habemus ꝙ fides noſtra habet ab eis teſtimoniũ in talibus ritibus in quibus figurabatur. vel ſecundo poſſunt tolerari ſine pctõ ꝓpter malum vitandũ vl' ſcandalũ aut diſſidiũ quod prouenire poſſet: vel impedimentũ ſalutis eoꝝ qui ſic tolerati paulatim conuertunt̃ ad fidem: ⁊ propter primũ ſunt tolerandi iudei. ꝓpter ſecundũ ſolũ alij infideles. al's non.

6 ¶ Vtrũ fideles poſſint cũ infidelib⁹ ꝯuerſari. R. Aſten. ꝙ ſi in aliquo caſu eccl'a interdiceret ꝓpter aliqđ pctm̃ eoꝝ indirecte puniendũ ſic nõ liceret. Si aũt eccleſia nõ interdiceret: tũc diſtingue aut fideles ſunt firmi ⁊ ſic non ꝓhibent̃ ꝯuerſari cũ eis; maxie ſi neceſſitas ſubeſt aut ſunt debiles in fide ⁊ ſimplices: de quorũ ſubuerſiõe probabiliter poteſt timeri. ⁊ ſic prohibẽdi ſunt: maxime ne magnã familiaritatẽ habeant: neq꞉ ſine neceſſitate conuerſentur.

¶ Vtrũ infideles qui non recognoſcũt dñiũ eccleſie licite poſſint reb⁹ ſuis ſpoliari. R. Ho. in. c. qđ ſup his de voto ꝙ ſic. ꝑ illud Matth. vlti. Data eſt mihi oĩs poteſtas in celo ⁊ in terra: quã quidem tranſtulit in vicarium ſuũ. ſecus ſi recognoſcunt dñium eccleſie. nec ſũt infeſti chriſtianis. pro hoc habes tex. cũ glo. xxiij q. vij. ſi đ rebus. Inno in. d. c. qđ ſup his tenet ꝙ non poſſunt: niſi ſint infeſti chriſtianis: vel aliter delinquũt in lege nature. ⁊ facit pro eo tex. c. diſpar. xxiij. q. viij. Sed mihi magis placet opinio Ho. ⁊ maxie in infidelib⁹ occupantibus ꝓuinciã Hieroſolomytanã: q̃ cum ſit conſecrata ſanguine xp̃i ⁊ multoꝝ martyꝝ nõ dꝫ eẽ ſub dñio infideliũ. ⁊ h̃ intellige ꝙ pñt ſpoliari auctoritate dñi pape ñ a ꝑuata ꝑſona. 7

¶ Vtrum infidelibus ſit credendum in preiudicium aliorum. R. Hs. in. c. i. de here. ꝙ non. ar. d. c. primi ex quo ſunt infideles deo: nõ preſumuntur fideles hominibus. ⁊ ideo teſtes non admittuntur contra chriſtianos. ij. q. vij. non poteſt. ⁊ c. pagani. 8

¶ Vtrũ liceat aſſumere habitũ infideliũ. ⁊ ſic ſe ſimulare infidelẽ. R. Rod. ꝙ ſi fiat ex rõnabili cã lꝫ. ſic fecit ſctũs Sebaſtianus: dũmõ in tali veſtimento non ſit aliqđ ſignũ: vel aliqđ character principaliter cõſtitutus ad diſcernẽdum cõfeſſores alicuius infidelitatis. q꞉ ſic nõ liceret: q꞉ ꝑ tale ſignũ mentiret̃ contra fidei ꝓfeſſionẽ. ſine cã ỽo rõnabili nullo mõ licet. 9

¶ Vtrũ dubitare de fide ſit pctm̃ mortale. R. ꝙ ſic. q꞉ dr̃. Dubius in fide infidelis eſt. c. i. de here. ſed tũc dubitat cũ nõ magis declinat ad vnã ptẽ ꝙ̃ aliã. ſecus ſi titubat vel vacillat. ſꝫ tñ nõ firmat ſe niſi ſup fide vera. de h̃ vide. ſ. Hereticus. in prin. Et vtrũ ſit diſputandũ de fide. vide. ſ. Diſputatio. Infideles an poſſint ꝑcio induci ad fidẽ. vide. j. Iudeus. §. xxxiij. 10

Infirmus famulus an debeat habere ſalariũ. vide. ſ. Familia. §. ij.

Ingratitudo Vtrũ ſit peccatũ. R. Pe. aureo. in. iiij. di. xxij. q. ij. in fi. ꝙ ingratitudo põt cadere dupliciť. Aut tanꝙ̃ circũſtantia actus. ſicut eſt qñ aliquis peccans ex aliquo alio fine habet tñ ingratitudinẽ tanꝙ̃ circum-

ſtantiam. vt eſt quilibet: qui lʒ receperit multa beneficia a deo: tamen voluptate ductus conſentit fornicationi: ⁊ iſto mō non eſt peccatuʒ per ſe: ſed circunſtantia peccatum aggrauans ¶ Alio mō cōſideratur ingratitudo per ſe: ſicut quando non eſt alius finis mouens ad tale faciendum. niſi qꝛ deſpicit beneficia: vel paruipendit: vel nō recogitat. ⁊ ſic eſt pctm̄ ſpāle.

1 ¶ Vtrū ſit mortale pctm̄. R. ſm Tho. ſa ſe. qꝫ ſi ea que pretermittit facere ſūt neceſſitatꝭ ſic ē mortale. Aut ea que cōmittit ſunt ꝯ id qd̄ neceſſario dꝫ cauere. ⁊ ſic ſimiliter eſt mortale. vꝭ qn̄ ex cōtēptu pretermittit recognitōʒ beneficij vel recompenſationem. alꝭs eſt veniale.

2 ¶ Vtrū propter ingratitudinē reuocet̄ donatio. vide. s. Donatio. i. §. xlij.

3 ¶ Vtrū pater rōne ingratitudinis filij. puta qꝛ eum accuſauit. ⁊ ex omni cauſa ex qua pōt eum exheredare poſſit alimenta ei denegare. vide ſupra Exheredatio. §. iij.

4 ¶ Quot mōis cōmittit̄ ingratitudo. R. ſʒ. S. Tho. ſa ſe. q. cvij. qꝫ tribus modiſ. Primo nō recognoſcendo bn̄ficia dei ⁊ hoīm vt dꝫ: ꝓpterea dicit Sen̄. qꝫ ingratiſſimus eſt q obliuiſcit̄ bn̄ficiū. Scdo qn̄ n̄ laudat ſeu n̄ regratiat̄ bn̄factorē. Tertio qn̄ nō recōpēſat bn̄ficio recepto ſ. faciēdo honorē vꝭ ſeruitiū bn̄factori tpe ſuo Adde. iiij. qn̄ in mēte ſua contēnit bn̄ficiū receptū: vel ipſū bn̄factorē q̄ſi ei iniuriā fecerit dando bn̄ficiū. Quito qn̄ murmurat de bn̄factore: vel bn̄ficio eius cū vilificans. Sexto qn̄ facit iniuriā vel aliquid in contēptū illius bn̄factoris reddens malum pro bono.

5 ¶ Vtrū ingratis ſint bn̄ficia ſubtrahenda. R. qꝫ aut ex bn̄ficio preſumit̄ qꝫ attrahent̄ ad gratitudinē: vel ad minus malū. ⁊ ſic nō ſunt ſubtrahenda. aut inducunt̄ ex beneficijſ ad peiora vel ad pſeuerandū in maluʒ: ⁊ ſic ſubtrahi debent. ita no. in. c. non oīs. v. q. v.

Iniuria quid eſt. R. qꝫ quadrupliciꝭ accipit̄. Primo generaliter. ⁊ ſic eſt oē qd̄ nō fit iure. Facit. c. qd dicā. xiiij. q. iiij. Scdo accipit̄ ſpālꝛ ⁊ ſic eſt iniqtas vel iniuſticia iudicantis: quaſi ius iniquū ⁊ iniuſtū. Tertio iniuria dr̄ culpa. vt in. l. aquilia. Quarto accipit̄ ſingulariꝭ ⁊ ꝓprie. ⁊ ſic fit. Aliqn̄ re qn̄ manus violente inferunt̄. ff. codē. l. i. §. iniuriā. xvij. q. iiij. Si quis ſuadente. Aliqn̄ fit verbis ꝯuitiando vel cōtumeliā dicendo. Facit. c. olim. cū. co. ti. Fit ⁊ tertio mō. ſ. lrīs: cū videlicet librū vel chartā vel hiſtoriā ad infamiā alicuius ptinentē conſcripſit: cōpoſuit: vel edidit: vel dolo malo fecit vt aliquid hoꝝ fieret. puta dimiſit ſcripturā cadere in platea. ar. ff. de ver. ſigni. l. late. nec diſtiguit̄ vtrum noīe ſuo vel alterius ediderit. vel vtrū nomē expreſſerit illius quē intendebat iſamare: vel nō. dūmō aliter ꝑ circunſtantias cognoſci poſſit. Eodē mō tenet̄ ſi ſine ſcriptura in notā vel ſignū aliqd̄ iſtoꝝ prodidit. puta veſte lugubri vtitur in iniuriam alicuius: vel cornua poſuit in porta ⁊ hmōi. ff. de iniur. l. itē apud labeonem. § ait pretor ne quid infamandi cā fiat. ⁊. v. q. i. c. quidā maligni ſpūs. ⁊ de iſta quarto modo dicta hic loquor.

¶ Quid de illo q dicit alicui: latro: fur: homicida ⁊ huiuſmodi: cum dicat verum. R. ſm Ho. qꝫ ſi facit aīo accuſandi vel denunciandi ad puniendū delictum ⁊ probauerit non punit̄ nec tenet̄ iniuria. ff. eo. ti. l. eum qui in ꝑn. vbi dr̄. peccata eni nocentiū nota eſſe ⁊ expedire: ⁊ oportere. ⁊. C. eo. ti. l. ſi quidem. ⁊ idem ſi faciat excipiendo vt euʒ repellat a teſtimonio de teſti. c. ex parte. vel ab ordine aut beneficio de accuſati. c. ſuper his. qꝛ hec a iure concedi tur. ⁊ nemo facit iniuriā qui vtitur iure ſuo. de elec. c. cum eccleſia vulterana. Si vo dicit ad infamandum tm̄ quod preſumitur quando non habet cauſam iuſtam dicendi tunc iniuriam facit ⁊ condēnandus eſt. d. l. ſi quidem. ⁊ l. iij. C. eo. vi. q. i. ex merito. ⁊. c. deteriores. ⁊ no. Ho. ⁊ Ber. in. c. ſi culpa. eo. ti. 1

¶ Quis poteſt facere iniuriā. R. qꝫ ille tm̄ qui ⁊ pati eaʒ pōt. Fallit hoc in furioſo ⁊ puero q nō eſt doli capax: cui iniuria fieri pōt. ipſi tn̄ alijs nō poſſunt facere. ⁊ idem de dormiente. Aduerte tn̄ qꝫ nemo iniuriam pōt facere nec tenet̄ de iniuria: niſi q ſcit ſe iniuriā facere vꝭ ſcire debeat. ēt ſi ille cui fit neſciat: qꝛ ſi qs per iocū percutiat: aut dū certat nō tenet̄ iniuriaꝝ. hec habent̄. ff. eo. l. illud. ibi ēt dr̄ nā qꝫ hi pati iniuriā pn̄t n̄ facere cū iniuria affectu facientꝭ cōſtat. ⁊ v. q. i. §. illud cle. ſi furioſus. de homi. 2

¶ Cui datur actio iniuriaꝝ. R. qꝫ illi qui eam patit̄. ⁊ nō qꝫ nedū iniuria fit in pſona ꝓpria alicuiꝰ: ſed ēt ei dr̄ fieri ſi fit in filio. vel ei quē hʒ in ptāte. Inſti. eo. §. patit̄. dū tn̄ iniurians ſciat eū filiūfamilias: lʒ ignoret cuius datur ēt actio filiofamilias in noīe ſuo. l. filiuſfa. ff. de ac. ⁊ obligat. Item in ſponſā vꝭ vxorē. ⁊ ſic dat̄ actio viro ⁊ mulieri. ⁊ ſi ſit filiafamilꝭ. ēt patri. l. i. §. vlti. ff. eo. nō tn̄ eā que fit viro iniu 3

riam patitur ſponſa vel vxoꝛ.qꝛ vxoꝛes a virꝭ
non viri defenduntur ab vxoꝛe.l.ij.ff.co.de
ſponſa.dicitur in.l. Item apud labeonem.§.
ſponſū.Item datꝛ heredi ob iniuriam factaꝫ
cadaueri defuncti cuius eſt heres.Item ſi fa/
ma defuncti ſit laceſſita.d.l.i.§.ſed ſi foꝛte ca/
daueri.Itē datur dn̄o ob atrocem factā ſeruo
d.l.Item apud labeonē.§. pꝛetoꝛ ait. ꝛ.§.ſe. ꝛ
Inſti.co.§.ſeruus. Item datur epiſcopo pꝛo
iniuria facta clericꝭ ꝛ abbati in ſuis monacis
vt no.in.c.parrochianos.de ſen.ex.

4 ¶Nunquid matrone in veſte meretricali de/
pꝛenſe fiat iniuria ſi intēptetꝛ.R.ꝙ nō.facit.c.
in audientia de ſen.excō. Non iniuriatꝛ mr̄i/
monio ſm̄ Ho.ꝛ Ber.qui ipſū ignoꝛauit.C.
de adul.l.ſi ea.ſicut nec militie qui militē igno
rat.ff.loca.l.ſi ignoꝛās.ſecꝰ ſi in hitu honeſto.

5 ¶Vtrꝫ iniuriā quis poſſit repellere.R.ꝙ defē
dendo ſolum licet.ſed pcutiendo fuit diuerſa
opinio Hug.in.§.ſi vo ira.l.di.tenuit ꝙ nō
licet.Ber.vo ꝛ Lau.in.c.ſuſcepimus; de ho/
mici.reſtringit hoc ad clericos.Sed ego dico
ſm̄ doctrinā Alex.in.iij.parte ſūme.ꝙ ēt pcu
tiendo licet neceſſitate cogente:ſi iniuria alitꝛ
vitari nō pōt:ꝛ nedū laicis:ſed ēt clericis. de
quo vide.ſ͞. Clericus.x. ꝛ homicidium.iij. ꝛ
defenſio.§.iij.

6 ¶Vtrum iniuriatus teneatur eaꝫ remittere
R.glo.in.c.ſi quis contriſtatus.xc.di.ꝙ non.q̊
ad actionem.ſ.vt ſatiſfactionē habeat.xxiij.q.
iiij.ſi illic.imo dicit ꝙ bn̄ facit agendo:vt ſatiſ
faciat.xlv.di.ꝛ qui emendat.xxiij.q.v.de occi/
dendis.qꝛ iniuriatoꝛ tenetur nedum petere ve
niam:ſed etiā ſatiſfacere de dāno dato ex in/
iuria ſi pōt.aliter nō poteſt abſolui:niſi iniuri
atus remiſiſſet actionē iniurie liberalitꝛ quo ad
conſcientiam.Sed rancoꝛē coꝛdis etiā in iniu
riante nō ſatiſfaciendo tenetꝛ iniuriatuſ dimit
tere.vt de pe.di.v.c.vltimo.Immo nunquam
dꝫ admittere. eo qꝛ non licet aliquē odio hr̄e
xxiij.q.iiij. cum in lege.xi.q.iij.c. inter verba.

7 ¶Quomodo dimittitur ſeu tollitur actio in/
iuriaꝝ.R.ꝙ tribus modis. Pꝛimo remiſſiōe
vt per ſupplicationē aut pꝛeces.xxiij.q.iiij.ſi il
lic.aut per pactum.ff.de pac.l.ſi tibi decem.§.
i.Secūdo remittitꝛ diſſimulatione.ff.de iniur.
l.non ſolum.§.i.ꝛ Inſti.co.§.vltimo.Vnde ſi
iniuria illata ꝛ per annū vtilem: ſi eſt p metū
aut continuū:ſi alio modo eſt illata n̄ agit abo
letur.l. ſi cum exceptione.§. in cauſe.ff. quod
me.cā.ꝛ.C.de iniur.ꝛ quod no.in glo.l. ſi non
conuitij. Poſſet tamē indirecte agere etiam
poſt annū per viā exceptionis.puta ſi eſſet ex/
cōicatus iniuriatoꝛ ne abſolueretur ſm̄ Ho.
ꝛ Pa.in.c.ea noſcitur.de ſententia excō. Itē
tertio remittitur actio iniuriarum ſalutatiōe
deoſculatione:comeſtiōe ꝛ huiuſmodi ſignis.
Nam huiuſmodi ſigna ſunt reconciliationis
ſicut ſubtractio eſt ſignū inimicitie.vt no.glo.
in.c.cum Adrianus.lxiij.di.ꝛ in.c. cum ſuper
abbatia. de offi.dele. Quod intelligo verum:
niſi a pꝛincipio pꝛouocaſſet aduerſariū: citare
eum faciendo.qꝛ tunc per oſculū et pꝛedicta ſi
gna nō tolleretur: niſi expꝛeſſe renuncietur vł
tranſigatꝛ.Et ſic intellige p̄dictā.l.nō ſolū.§.i.
Nō credo etiā ꝙ tollatur actio iniuriatum:ſi
homo exhibet ſigna que neceſſario tenetur ex
hibere inimico.qꝛ per illa nō dicitur quiſ recō
ciliatus.ꝛ pꝛo hoc facit quod no.Bar.in.d.l.ſi
tibi decem.ꝙ infirmus ſacerdoti dicendo ꝙ
remittit iniuriā ſibi illatā:intelligitur remiſiſ
ſe odium et nō ſatiſfactionem iniurie.qđ nō.
Item tollitur actio iniuriarum quotienſcūqꝫ
quis incitat iudicē vt toꝛqueat iniuriantē eo
ipſo qđ ipſum toꝛquet aut condēnat ad vindi
ctā:remittitur iniuria. Vn̄ aliā ſatiſfactionē
pꝛo iniuria petere nō poterit.vt eſt bonuſ tex.
et ibi Bar.in.l.ſed ꝛ ſi vnius.§.ſi ante iudicē
ff.de iniur.niſi pꝛoteſteris ꝙ ex h̄ nō vis tibi
pꝛeiudicari:quin ꝓ tuo intereſſe poſſis agere
actionē iniuriaꝝ.vt.l.fi.ff.de iniur. Item re/
mittitꝛ per moꝛtem:qꝛ iniuriaꝝ actio nō tran/
ſit ad heredem ante litis conteſtationē moꝛiē
te iniuriato. vt.l.iniuriaꝝ in pꝛin.ff. de iniur.
Et hec omnia limita ſm̄ Pa.in.c. olim. de
iniur.quo ad actionē iniuriaꝝ vera.ſed non q̄
ad dāna et expenſas. quia per hoc nō tollitur
quin agere poſſit ad reſtitutionem. ar.c.i. de
iniurijs.ꝛ ſic ſerua in conſcientia. et etiam ſi
iniuriatꝰ nō ageret: tenetꝛ ad intereſſe et dam
num:qđ intulit niſi ipſe remittere velit.vt in
d.c.i.Nō tamen ſm̄ Ho.in ſum.ti.de pe.ꝙ ſi
iniuriatus nollet componere cum iniuriante
vel nimis grauaret eū tunc iniuriatoꝛ in con/
ſcientia poſſit tenere arbitriū iudicis pnie.ar.
c.veniens.de iureiur.ꝛ.c.ij.de arbitris.

¶Aduerte etiam qꝛ ſi quis ſoluat pecuniam 8
pꝛo remiſſione iniurie obtinenda infamis ef/
ficitur:niſi pactum fiat auctoꝛitate iudicis.ff.
de hi.q no.infa.l.furti.§.pactus.no.Io.in.d.c.
ſi illic. Simꝛiter eſſꝫ infamis ſi eſſet cōdēnatꝰ p
iudiceꝫ:ſiue ciuiliter:ſiue criminaliter agatꝛ.ff.

de hi.qui no.infa.l.athletas.§.vlti. Et ideo cuȝ
agitur ꝯ aliquē conſtituat ꝓcuratorē: vel faci
at cōpromiſſū.vt.ſ.dictū eſt. Infamia.§.vi.
9 ¶ Quando autem iniuria dicatur enormis:
vel atrox.vide enormis.

Iniuſticia Utrū ſit pctm̄ mor
tale.R.ſm ſanctuȝ
Tho.xxij.q.lxx.arti.i.q.xi.ꝙ iniuſticia ē
duplex. Una illegalis oppoſita iuſticie legali
ꝛ hec ſm eſſentiam eſt vitium ſpeciale:inquan
tum reſpicit obiectum ſpeciale.ſ.bonuȝ cōmu
ne quod contēnit.ſed quo ad occaſioneȝ eſt vi
tium generale:quia per contemptū boni com/
munis poteſt homo ad omnia peccata dedu/
ci.ſic etiam omnia vitia inquantum ſunt con/
tra bonum cōmune rationem habent iniuſti/
cie quaſi ab iniuſticia. Alia iniuſticia dicitur
ſm inequalitatem quandam ad alterum ꝓut
ſ.homo vult habere plus de bonis ſcilicet di/
uitijs:honoribus:ꝛ minus de malis.ſ. labori/
bus:expenſis.ꝛ ſic habet materiam ſpecialem.
ꝛ eſt vitium ſpeciale oppoſitum particulari iu
ſticie.de qua infra. Iuſticia. Facere autem in/
iuſtum ex genere ſuo peccatum mortale eſt:qꝛ
infert nocumentum proximo quod eſt contra
charitatem. Excuſatur aūt vt non ſit mortale
peccatum.vel ratione ignorantie ſm phum.v
ethicoruȝ. Item rōne paruitatis:vt ſi quis au
ferat pomū alicui:qꝛ deficit a rōne perfecta ciꝰ
quod eſt iniuſtum facere inquantum reputari
poteſt non eſſe omnino contra voluntatē eius
qui hoc patitur.ꝛ hoc probabiliter.

Inobedientia Utrū ſit
pctm̄ mor
tale.R.diſtinguendo. Aut eſt circa pre
cepta diuina ꝛ ſcienter vel ex ignorantia que
non excuſat.de qua.ſ. Ignorantia.§.iiij.ſic ſꝑ
eſt mortale.facit.xxxij.di.§.porro.ꝛ.lxxxi.di.c.
ſi qui preſbyteri ſunt.vbi dr̄ Idolatria.ꝛ.xiiij
q.i.quiſqs. Si Uo fiat ꝯ ex ignorantia:que ex
cuſat ſic non peccat mortaliter. Aut inobediē/
tia eſt circa precepta iuris poſitiui.ꝛ tūc diſtin
guo:ꝙ aut talis lex ſeu preceptuȝ ꝑ longa tpa
non fuit preceptum papa ſciente ꝛ tranſgreſ/
ſores non puniente: ſic non eſt mortale pctm̄:
imo excuſant. Facit qđ no. Pa.in.c.cuȝ olim.
de cle.coniuga.vbi declarat grecos non pecca
re.lȝ accipiant vxores clerici corū. Ex quo no.
ꝙ qn̄ lex generalis recipitur in vſum a certo
genere perſonarum ꝛ ab alio non: ꝙ non ob/
ſeruantes non peccant ſaltem poſt longa tpa
§.leges.iiij.di.ꝛ quod no.doc.in.c.i. de treu.ꝛ
pa.nec obſtat quod ibi tenet Hoſti. qꝛ loquit
qn̄ talis preuaricatio eſt peccatum de ſua natu
ra:qꝛ tunc nō excuſat non receptio. Secus eēt
ſi eſſent eiuſdē generis:ꝛ maior pars acceptaſ
ſet:quia lȝ ſuperior non puniret:tamen minor
pars non excuſaretur:ſed haberet locum.mul
ta per patientiam tolerantur ꝛc.c.cuȝ iam du/
dum.de preben. Idem dico ſi talis lex fuit rece
pta:ſed ꝑ conſuetudinem abrogata ꝙ non pec
cant inobedientes vt.ſ.dixi. Conſuetudo.§.ix
ꝛ.x.aut talis lex non eſt abrogata neqȝ per cō/
trariam conſuetudinē:neqȝ per nō acceptatio
nem.ꝛ tunc fuit diuerſa opinio inter doc.qui/
dam dicunt vt Collectarius in.c.i.de conſti.ꝛ
multi alij ꝙ talis inobedientia nō eſt mortale
pctm̄:niſi fiat ex cōtemptu. ꝛ hmōi opinionis
videtur fuiſſe beatus Ber.li.xi. de precepto ꝛ
diſpen.vbi dicit.non qualiſcūqȝ mandati pre/
teritio criminalē inobedientiā facit:ſed repu/
gnare ꝛ nolle obedire. Idem in li.viij.dicit ſi
verbum loco vel tpe ſilentij per obliuionē ſur
reptum fuerit contra preceptum: veniam faci/
lime impetrabit.qꝛ etiam vix peccatū reputa/
bitur. Idem in li.xij.ibidem dicit. Si iubente
ſeniore mihi ſilentiū verbū elabitur reum me
eſſe fateor:ſed venialiter. Si Uo ex cōtemptu
ſciens ꝛ deliberans ſponte in verba prorūpo
preuaricatorē,me conſtituo ꝛ criminalit. hec
ille. Alij tenent ꝙ predicta opinio,eſt vera:niſi
fiat ex conſuetudine ꝯ legem qꝛ ſic etiam eſſet
mortale. Et huius opinionis videtur Ricar.
de media villa in quolibet.i.q.xix. Alij Uo di/
cunt conſideranda verba legis.qꝛ ſi precipit ꝑ
verba cōia.vtputa. Statuimus ordinamus ꝛ
ſi[illegible]ia:ſic verum eſt ꝙ non eſt mortalis inobedi
entia niſi ſit ex contemptu. Et quid ſit cōtem
ptus vide.ſ. Contemptus. Si Uo lex loquit
per verba preceptiua ſeu equipollentia: ſic eſt
mortalis inobedientia.quāuis non fiat ex con
temptu:dūmodo ſcienter ꝛ ſine cā rōnabili.ꝛ
pro hoc facit.c.ij.de ma.ꝛ obe ꝛ.c.qđ precipit.
xiiij.q.i. Et huius opinionis videt Pa.in ru/
brica de obſeruan.ieiu. Alij Uo tenent vt.S.
Tho. in.iiij.di.xv.ar.iij.q.i. ꝙ precepta iuris
poſitiui magis obligant ex intentione legiſla/
toris qȝ ex ipſis verbis. Et iō trāſgreſſor talis
magis eſt reputandꝰ q obuiat intentioni legiſ
latoris qȝ qui deuiat in aliq̄ a legis ordinatōe
Intentioni autem legiſlatoris obuiat qui ex
contēptu vel ſine aliqua rōnabili cauſa prece/

ptum non ſeruat. Secus in caſu in quo probabiliter credi poteſt: ſi legiſlator adeſſet eum obligare non vellet: talis non eſt reputandus precepti tranſgreſſor: nec peccat mortalit̃. Et hec videt̃ coincidere cū opinione Ricardi que magis mihi videtur equa. ⁊ ideo ſequenda quam etiam ſequitur archidi. lxxvi. di. in. c. vtinam. ⁊ Ge. in. c. generali. de elec. li. vi. Facit ꝑ hac opinione glo. in. c. quiſquis. iiij. q. v. ⁊ c. honoratuſ lxxiiij. di. ⁊ lxxxiiij. di. c. i. ⁊ x. di. quiſ aut. Et qd̃ no. Pa. in clemen. i. de etate ⁊ qualitate. Maꝫ durum valde videt̃ ꝙ prelatus intendat ſemꝑ inicere laqueū mortalis pcti in ſuis preceptis. ⁊ ideo ſolū credo ſit in contemptoribus ⁊ illis qui preuaricationem ⁊ inobedientiā ducūt in conſuetudinē que eſt quidā contemptus interpretat⁹: ⁊ q2 ſic ex toto fruſtrat̃ finis legis: ſed inobedientia que non ex cōtemptu: neqꝫ ex cōſuetudine procedit. Credo ꝙ ſit veniale pctm̃ cū hec non ex toto fruſtret finē legis: nec ſit totaliter contra intentionē eius. Similiter dicendum de inobedientia prelatorū aut ſuperiorū Multo magiſ excuſatur a mortali qui facit cōtra ex ignorantia non affectata craſſa vel ſupina. Si vo inobedientia ſit contra conſilia: aut lex conſilij eſt perfectionis. vt Matth. Vade ⁊ vende oia. ⁊ ſic non eſt pctm̃. Et ſic intellige glo. in. d. c. generali. de elec. li. vi. ⁊ iura que allegat. Si aūt lex eſt conſilij reuerentie. qd̃ eſt qñ ſubditus deberet facere tñ ſuperior non vult precipere: ſed potius conſulere vt abſtineat vt no. glo. in. c. ad aures. d̃ tempo. ordi. ſic peccat venialiter. vt no. Archidia. in. c. teſtm̃. vi. di. ⁊ xxv. di. §. alias ea demū.

i ¶ Utrū inobedientia ſtatuti penalis ſit pctm̃. R. Henri. d̃ gan. in quolibet. iij. q. xxij. ꝙ aliqñ in ſtatuto ſunt duo precepta. puta cum dicitur Statuimus ne quis faciat tale quid ⁊ qui fecerit ſoluat talem penam. ⁊ tunc obligat ad culpam ⁊ penam. Et ſic intellige glo. ⁊ Ge. in. c. vt animarū periculis. de cōſti. li. vi. ⁊ Inno. in c. qd̃ ſuper his. de voto. ⁊ Jo. an. in. c. relatū. ne cle. vel mo. ⁊ Ge. in. c. perpetue. de elec. li. vi. q dicūt ꝙ ſtatutū penale preceptiuū lꝫ contineat aliam penam corporalem obligat ad mortale. Aliqñ vo eſt vnum ſolum preceptuꝫ. puta cū dr̃. Statuimus ꝙ ſi quis fecerit tale quid ſoluat talem penam. ⁊ ſic obligat ſolū ad penam ex forma ſtatuti. Ex intentione vo ſtatuentis obligat ad culpam ſi paſſim temerarie aut cā leui preuaricetur. Aduerte etiam ꝙ in conſcia neqꝫ in primo caſu neqꝫ in ſecūdo tenetur ad penā: niſi poſt condēnationē ſm glo. c. fraternitatis. in fi. xij. q. ij. ⁊ qd̃ lꝫ ſtatutum non ſit preceptiuū ex forma: tñ obligat ad mortale qñ imponit penā mutilatōis vel mortꝭ corꝑalis.

Inquietudo mētis

eſt filia auaritie que cōiter eſt veniale pctm̃ niſi ꝑ eā omittant̃ neceſſaria ad ſaluteꝫ.

Inquiſitio

eſt alicuiuſ criminis manifeſti ſaltē ꝑ famā ex bono ⁊ equo iudicis competētis canonice facta inueſtigatio ſm Ho.

¶ Quotuplex eſt inqſitio. R. vt colligo ex Pa. i
in. c. qualiter ⁊ qñ. el. ij. de accu. ꝙ triplex eſt. Quedā generaliſſima qua inquiritur ſuꝑ ſtatu totius prouincie vel dioceſiſ. ⁊ in hac nō eſt opus ꝙ infamia precedat. nec habet locū dicta diffinitio. q2 prelatus tenet̃ eaꝫ facere quolibet anno. c. cū venerabilis de cenſi. ⁊ c. romana. de cenſi. li. vi. Quedam eſt generalis qua inquirit̃ ſuꝑ ſtatu alicuius ciuitatis caſtri vel alicuius loci. Et de hac non loquit̃ prefata diffinitio. q2 nō requirit̃ infamia. vt in. c. i. de offi. or. l. congruit. ff. de offi. preſi. Tertia eſt inquiſitio ſpecialis que fit contra certam perſonā. ⁊ hoc poteſt fieri dupliciter. Primo non ad imponendam penam: ſed ad peccatū euitanduꝫ ex debito officij. vtputa ꝙ matrimoniū nō contrahatur ꝓpter impedimētū. de diuor. c. porro. xxxv q. vi. ſi duo. Et idem dic qñ vult inquirere de aliquo canonico impedimento eadem ratione ſm Ho. Item vbi agitur de reſtitutione vſurarum ⁊ debitores propter iuramentū impediuntur petere. Item generaliter qñ vult inquirere de aliquo crimine: non ad priuatū cōmodū: ſed tm̃ ad penitentiā peccati. ⁊ tunc nō requirit̃ infamia precedens ſm Inno. ⁊ ſequitur Pa. in. d. c. qualiter ⁊ qñ. facit. c. cum dilectus. ⁊ c. nihil. cum ſimilibus. de elec. ⁊ c. fi. de clā. deſpon. ⁊ qd̃ no. ꝑ Inno. in. c. i. de exceſ. prela. Scd̃o pōt fieri inquiſitio ſpecialis ad penā imponendā. ⁊ tunc ſi fit ad denunciationē publici officialis. ſic nō oꝫ precedat infamia. l. ea quidē. C. de accu. c. preterea. d̃ teſti. cogē. ſed oꝫ ſit notoriū. al's ñ credit̃ ei. de quo tñ dic: vt. iiij q. iiij. §. vlti. al's aūt nō precedente infamia ꝓcedere nō poteſt in inquiſitione ad penā imponendā. vt in. d. c. qualiter ⁊ qñ. ⁊ no. Pa. in c. ad noſtram. el. ij. de iureiuran.

¶ Sed querit̃ qualis infamia dꝫ precedere. R. 2

Pa.in.d.c.qualiter ⁊ qñ.ꝙ ſi fit inquiſitio cõ/
tra p̄latũ ſecularez oꝫ ſit talis ⁊ tanta ꝙ ſine
ſcandalo vel pⁱculo diſſimulari non poſſit. vt
in.d.c.qualiter ⁊ qñ. Si vͦo ꝯ p̄latum regu/
larem.puta abbatẽ vel prioꝛem cõuentualem
ſic debet ſeruari diſpoſitio pꝛefati.c. qualiter.
Si ꝯ regulares inferiores: ſic puto ꝙ non re/
quiratur tanta infamia: ſed ſolũ fama publica
cũ indicijs vt ſuſpitionibus aliquibus. aliter
in cã criminali nõ credo iudex poſſit ꝓcedere
ad aliquẽ actũ: vel capture: aut areſtationis ꝑ/
ſone: vel toꝛmentoꝝ: aut inquiſitionis infama
tionis. vt no. Inno. ⁊ Jo.an.in.d.c.q̄liter ⁊ qñ.
⁊.d. An.ibidem.ſimiliter Ange.in.l. ſi vacan/
tia.C.de bo. vaca. ⁊ Bar.in.l.de minoꝛe.§.toꝛ/
menta.⁊.l.fi.ff.de queſti. In alijs autem a pꝛe/
dictis.ſ.a captura: aut reſtõne ⁊ ceteris pꝛedi/
ctis ſi nõ ſeruatur oꝛdo ad vnguem nõ obeſt
Pa.tñ tenet in.c.pe.de accuſa.ꝙ etiã ſine infa
mia ꝯ clauſtrales põt fieri inquiſitio. Q̄d ve/
rum credo vbi tractaret̃ de modico pꝛeiudicio
Secus ſi procederet̃ ad depoſitionẽ ab oꝛdine
aut incarcerationẽ ⁊ hmõi. Si vͦo inquiſitio
ſpecialis ad penam fiat contra alios a pꝛedict
clauſtralibus. ſic non põt fieri niſi fama publi
ca pꝛecedente. ⁊ talis fama debꝫ deferri iudici
ſedenti pro tribunali ad banchũ.al's in ſecreto
nõ valet.ita no.Ange.in.d.l.ſi vacantia.⁊ cum
alijs indicijs ſeu ſuſpitionibus aliter non põt
pꝛocedere iudex ad aliquem actum. vt dixi.
3 ¶ Quõ ꝓcedet pꝛelatus in inquiſitione. R. ꝙ
pꝛimo dꝫ deſcendere ad locũ vbi cõuerſat̃ ꝑſo
na ꝯ quã vult inquirere: qꝛ ibi veritas melius
inquirit̃. vt in.c.poſtq̃ꝫ. ⁊ qd̓ no.glo.d̓ elec. Et
h̄ intellige ſi põt cõmode. al's nõ tenet̃. Scd̓o
ſi inquiſitio eſt generalis dabit iuramentũ cle
ricis ſi eſt contra eccleſiã ſup his que ſciunt vl̓
credunt in ſua eccleſia reformãda tã in capite
q̃ꝫ in mẽbꝛis: exceptis criminibus occultis, de
mera veritate dicenda. vt in.c.qualiter ⁊ qñ.el
ij.in fi.de accu. Nec iuramentũ vel interdictũ
ſeu excõicatio lata ab abbate vel alio ꝯ ſubdi/
tos ne reuelẽt inqſitori valet neqꝫ liget eos. d̓
of.oꝛ.c.plerinqꝫ.li.vi. Si vͦo eſt ſpãlis citabit il
lũ ꝯ quẽ vult inquirere.d.c. qualit̃.el.ij.§.dꝫ.⁊
v.q.ij.ſi pꝛimates. Tertio ꝓcedet ad receptiõꝫ
dictoꝝ coꝛuꝫ clericoꝝ quos inquirit: vel teſtiũ
ſi qui ꝓducunt̃ ab aliquo: pꝛeſentibus tñ eis: ꝯ
quos inquirit niſi per contumaciã ſe abſentẽt
⁊ ea que eis obijciuntur ⁊ nomina teſtiũ ſunt
eis exponenda. Fallit hoc in caſu de quo infra

Inquiſitoꝛ.§.ij. Quarto exceptiones tam con
tra teſtes q̃ꝫ alios ⁊ replicatiões legitimas ad/
mittet: vt deponendi falſũ audacia pꝛohibeat̃
vt in dictis.§.debet.⁊.c.ſi pꝛimates.
¶ Utrũ ille ꝯ quẽ fit inquiſitio poſſit negare 4
infamiã pꝛeceſſiſſe. R. ꝙ ſic. ⁊ ſic opoꝛtebit ꝙ
pꝛimo iudex hoc cognoſcat. vñ ſi infamatus ñ
inuenitur non poterit iudex pꝛocedere: al's ſic.
c.cũ opoꝛteat.de accuſa.⁊.d.c.qualiter.el.ij.⁊ lꝫ
accuſatoꝛ pꝛobet eum infamatum. nihilominꝰ
reus poterit ꝓbare ꝙ ſit bone fame.ar.d̓ pur.
ca.cuꝫ in iuuentute. ⁊ potentius eſt pꝛiuilegiũ
bone fame q̃ꝫ infamie.ar.c.licet.in fi.de accu.⁊
no. Ber.in.d.c.qualiter.el.ij.
¶ Utrũ ille contra quẽ inquiritur poſſit recu 5
ſare iudicem ſi habet illum ſuſpectũ. R. q; ſic.c.
cum ſpeciali.de appella. vtputa qꝛ ex odij fomi
te pꝛocedit: vel qꝛ eſt criminoſus.ar.iij.q.vij.iu
dicet. Iſta tñ quo ad omnia non ſunt ſeruãda
in inquiſitione regularium: quia facilius ⁊ li/
berius poſſunt a ſuis adminiſtrationibꝰ amo
ueri.d.c.qualiter.el.ij. Quod limita niſi in gra
ui pꝛeiudicio infligendo. ar.d.c.qualiter. el.ij.
in fi.in verbo facilius ⁊ liberius.
¶ Utrũ inquiſitoꝛes generales poſſint pꝛoce/ 6
dere ad inquirendũ de veritate criminũ etiam
non receptis teſtibus ſuper infamia. R. Pa.
in.c.cum dilecti de accuſa. ꝙ ſic. ſatis eſt ꝙ eis
conſtet de infamia pꝛopter frequentem clamo
rem. Secus eſt in delegato ad vnam cauſam
tñ. vt in.c.cum opoꝛteat.de accuſa.
¶ Quis poteſt inquirere. R. ꝙ quilibet pꝛelatꝰ 7
contra ſuum ſubditum. Immo tenetur: ne ſan
guis ſubditoꝛum exquiratur in die iudicij de
coꝛum manibus. de officio oꝛ.c. irrefragabili.
de regula.c. vlti. Facit.c.licet hely. de ſimo.xx/
vij.di.legant.⁊.d.c.qualiter.el.ij.
¶ Utꝝ monaci ⁊ religioſi poſſint deputari ge 8
nerales inqſitoꝛes a ſede apoſtolica. R. Pa.in
d.c.cũ dilecti.ꝙ nõ. niſi ſint in dignitate ſic mo
naci. vt in.c.ſtatutũ.d̓ reſcri.li.vi. Nõ qd̓ dicit
Pa.in.c.cãm.el.i.de iudi.ꝙ appellatõe fratrũ
in ſtatutis ⁊ odioſis nõ veniũt monaci. Idem
dic in monialibus vt non veniãt appellatõne
ſoꝛoꝝ. ⁊ dicunt̃ ꝓpꝛie fratres mendicantes ſi/
milit̃ ⁊ ſoꝛoꝛes: ñ mẽdicantes vͦo ⁊ habitãtes
ſolitarie monaci vel moniales appellantur
¶ Utrũ epus poſſit diſpenſare in criminibus 9
ne pꝛelatus amoueat̃ ab officio. R. Pa.in.d.c.
qualiter ⁊ qñ.el.ij.ꝙ ſic: quando procedit ꝑ viã
inquiſitionis. ⁊ facit.c. inquiſitionis. de accu.

circa principiū.vbi dicit ꝙ pōt ſuperioꝛ penā
moderari:niſi tale ſit crimen ꝙ impediat oꝛdi
nis executionē ⁊ beneficij retentionē:etiā poſt
pactam pniā.Ergo vbicūqz iſta ceſſant:quā/
tūcunqz graue ſit crimen:etiam maius adulte
rio poterit:Nedum epūs:ſed quilibet ſuperioꝛ
diſpenſare:vt nō remoueat̃ ab adminiſtratio/
ne.Secus qñ procedit ꝑ viam accuſatiōis.Et
ita intellige.c.at ſi clerici de iudi.

10 ¶Vtrū de iuribus ſingulariū perſonarū ſit
procedendū inquirendo:vel extra oꝛdinē ſine
inſtantia partis.℞.Pa.in.c.ad noſtrā.el.ij.de
iureiurando ꝙ nō.ſed libello oblato ⁊ ſeruato
oꝛdine iuris.Qḋ etiam ſequit̃ Jo.an.in.c.fi.ḋ
foꝛo compe.li.vi.etiam ſi factū allegatur noto
riū.facit.l.ad peremptoꝛiū.ff.de iudi.⁊.l.prope
randū.C.eo.vbi pz ꝙ iudex nō debet citare ab/
ſentem:niſi parte petente. Et ſi aliter citat nō
valet citatio.vt no.in.c.i.de iudi.Quod limita
ſm Bar.in.l.iiij.§.hoc aūt iudicium.ff.de dā.
infect.niſi ſit cauſa miſerabilium perſonarum
que ſe iuuare non poſſunt

11 ¶Quid ſi teſtes interrogentur ſuper occultis
criminibus.℞.ꝙ non debent reſpondere ſi in/
quiſitio ſit generalis.niſi de crimine de quo in/
famia preceſſit.d.c.qualiter ⁊ qñ.el.ij.multomi
nus ſi inquiſitio ſit ſpecialis contra aliquem.
Si vo infamia preceſſit contra aliquē:tūc te/
ſtes dicent ſuper oībus que ſciunt de eo quod
inquiritur veritatem:etiam ſi illud quod ſciūt
ſit occultū.vt ſi de foꝛnicatione agitur ⁊ voca
tur aliquis qui ſimul cum eo fuit debet dicere
ſecretas circunſtantias etiam quas ſecreto no
uit:dūmodo ſit infamatus de crimine ſuper q̊
ſit inquiſitio.puta cū tali muliere cōmiſit foꝛ
nicationem.ſed ſi tantū de foꝛnicatione eſſet
infamatus non expreſſa aliqua:tunc nō debet
teſtis reuelare foꝛnicationē occultam.hoc nō.
Innocen. ⁊ Hoſtien. in.c. qualiter.el pꝛimo
Jo.⁊ Archi.ij.q.v.habet hoc.

12 ¶Vtrum ille contra quem ſit inquiſitio tene/
atur dicere veritatem ſuper certo crimine in/
terrogatus.℞.ꝙ ſic:ſi fama ſit contra eum.de
quo vide.s.Confeſſio dilecti.in prin.

13 ¶Quid eſt indicium:⁊ quomodo per indicia
poteſt procedi contra aliquem ad inquiſitionē
vide.s.Indicium.

Inquiſitor hereticoꝝ minoꝛ
epo eſſe non pōt:
niſi quadrageſimū etatis ſue annū at/
tigerit.Cle.dolentes.de hereticis.

¶A quibus poſſūt tales inquiſitoꝛes inſtitui. 1
℞.glo.in.d.cle.dolentes. ꝙ per miniſtros vel
ꝓuinciales illoꝛum oꝛdinū quibus a ſede apo/
ſtolica eſt cōmiſſum.Item ab epiſcopis vel ca
pitulis ſede vacante.vt in.d.glo.

¶Vtrum prefati inquiſitoꝛes poſſint alijs cō 2
mittere vices ſuas.℞.glo.d.cle.ꝙ ſic.⁊ cōmiſſa
rios quos dant vocamus vicarios: vel ſubſti/
tutos.cle.i.§.poꝛro.§.notarij.de hereti.

¶Vtrū inquiſitoꝛes prefati poſſint ſe impe/ 3
dire de diuinationibus aut ſoꝛtilegijs aut vſu
ris.℞.ꝙ de diuinationibus ⁊ ſoꝛtilegijs ſi ma
nifeſtam ſapiunt hereſim poſſunt ſe intromit
tere.vtputa q̄ faciunt manifeſtas inuocatio/
nes demonū attribuendo demonibus aliqḋ
diuinū. Secus ſi ſolum inuocant ad exercen/
dum opera que naturaliter poſſunt.quia tunc
talis inuocatio non ſapit hereſim ſm Oldra.
alias non poſſunt etiam ſi ſapiūt hereſim:ſed
non manifeſte.ſimiliter nec de vſuris.tex.eſt
in.c.accuſatus.§.ſane.de here.li.vi.

¶Sed nunquid inquiſitoꝛes poterunt ipſi co 4
gnoſcere:an ſapiat hereſim vel ne.℞. ꝙ non.
q̄ iuriſditio eſt ſibi attributa exiſtente condi/
tione.vt no.glo.in.d.c. accuſatꝰ. ⁊ glo.i.c.i. de
offi.dele.li.vi.que videtur contraria intelligen
da eſt vera ꝙ inquiſitoꝛ poteſt cognoſcere an
ſapiat manifeſte hereſim quando certū eſt ꝙ
ſapit hereſim:ſed dubitat̃ an ſit manifeſta vel
nō.Quia tunc poteſt recipere pꝛobationes an
ſint manifeſta. Sed intelligo manifeſta ſm
eandem glo.illa que notoꝛia ſunt ⁊ ita paten/
tia ꝙ nulla tergiuerſatione celari poſſunt.de
verbo.ſigni.ex ꝑte. de cohibi.cle.⁊ muli.c.vlti.

¶Que pꝛohibentur prefatis inquiſitoꝛibus. 5
℞.ꝙ non extoꝛqueant pecuniam pretextu offi
cij inquiſitionis quibuſuis modis illicitis.Itē
ꝙ nec ſcienter acceptent bona eccleſiarum ob
delictum clericoꝛum:aut fiſco applicent: ꝙ ſi
contra fecerint tam ipſi q̄z eoꝛum cōmiſſarij:
q̄ etiam epiſcopoꝛum aut capituloꝛum ſede
vacante ſunt excōmunicati ipſo facto:nec po/
terunt abſolui ante ſatiſfactionē pecunie ſic
extoꝛte niſi in moꝛtis articulo.Cle.dolentes.ḋ
here.Item diſtrictius inhibetur eis ne abu/
tantur quolibet poꝛtatione armoꝛum. Item
ꝙ nō habeant niſi officiales neceſſarios.de cle.
dolentes.Itē precipitur tam epīs q̄z alijs inq
ſitoꝛibus ꝙ nō imponāt malicioſe aut fraudu
lenter crimē hereſis alicui:aut ꝙ impediāt exe
cutionē officij inquiſitiōis falſe.Item ꝙ odio

gratia. vel amore lucri: aut cōmodi tpalis ob/
tentu contra iuſticiam ⁊ contra conſciam non
omittant ꝓcedere vbi eſt procedendū. al's eps
per trienniū ſuſpenſus eſt ab officio: ⁊ eius ſu/
perior hec faciens. Inferiores vo epiſcopis
ſunt excōicati excōicatione papali. Cle. multo
rum. de here. Qd bene no. ꝯ iſtos inquiſitores
qui citant aliquos pro hereticis qui tn̄ nō ſūt
q: ſunt excōicati ipſo facto. Item ꝙ nō poſſūt
de crimine hereſis inquirere ꝯ epiſcopos niſi
in litteris apoſtolicis expreſſe vt poſſint hec fa
cere contineat. vt in. c. inquiſitores. de here. li.
vi. Item inquiſitores ordinis minorū nō pñt
ſe intromittere de ordine predicatoꝝ. Nec in/
quiſitores de ordine predicatorū de ordine mi
norum pretextu cuiuſcunqꝫ hereſis. vt in pri/
uilegijs coꝝ: aliter ſunt excōicati ipſo facto. ⁊
eſt papalis per extrauagantem Pau. ſecundi.

6 ¶ Vtrū inquiſitores hereticoꝝ poſſint proce/
dere contra illos xp̄ianos qui ad ritum tranſe
unt iudeorum. R. ꝙ ſic. dūmodo metu mortis
abſolute ſeu preciſe non fuerint baptiȥati. c. cō
tra xp̄ianos. de here. li. vi.

7 ¶ Vtrum officium inquiſitionis eis ab apo
ſtolica ſede cōmiſſum expiret per mortem ro/
mane pontificis concedentis. R. ꝙ non. vt in/
c. ne aliqui. de here. li. vi.

8 ¶ Vtrū inquiſitores poſſint indicere ſilentiū
oibus predicatoribus R. ꝙ non. niſi ſolū que/
ſtuarijs qn̄ continget congregationē fieri pro
negocio fidei vel dictoꝝ queſtuarioꝝ predica
tio eidem negocio impedimentum afferret. c.
vt officium inquiſitionis. de here. li. vi.

9 ¶ Vtrū inquiſitores prefati poſſint conuoca/
re clerum ⁊ populū ciuitatum vel caſtroꝝ: aut
alioꝝ locoꝝ. R. ꝙ ſic. prout negocio fidei vide/
rint expedire. Similiter conceditur eis: vt ad/
uocent peritos quoſlibet. vt in ſententijs hu/
iuſmodi proferendis conſiliū prebeant. ⁊ ꝙ ta
les peritos aduocatos vt eis obediant in pre/
fatis ꝯſilijs dandis in virtute obedientie poſ
ſint cogere. c. vt cōmiſſi. de here. li. vi. Ex quo
aduerte ꝙ non poſſunt precipere ſub obedien/
tia ⁊ minus ſub excōicatione clero ⁊ populo:
vt vadant ad eorum predicationes contra qd
ſepius faciunt dicti inquiſitores ⁊ non valet.

10 ¶ Vtrū inquiſitores prefati poſſint procedere
contra aliquos ſine epiſcopo. R. ꝙ citare cape/
re ac tute cuſtodire mancipare: necnō in vincu
lis ac manicis ferreis ponere ⁊ inquirere ꝯ il
los quos iuſticia pro huiuſmodi crimine cōce/
dit poſſunt: ſed tradē carceri: ita attroci qui ma
gis eſt ad penam ꝙ̄ cuſtodiā: aut exponere tor
mentis: aut ad ſententiam contra illos nō pōt
epiſcopus ſine inquiſitore: vel inquiſitor ſine
epiſcopo aut delegato capituli ſede vacante ſi
ſui adinuicem copiam valeant hr̄e infra octo
dierum ſpatium poſtqꝫ ſe requiſierint. ⁊ ſi ſec⁹
preſumptum fuerit irritum eſt ipſo iure. Cle.
prima. de here. ⁊ ibi ponitur de carcere ⁊ claui
bus ⁊ officialibus. ⁊ dic vt ibi.

¶ Quomodo procedent inquiſitores prefati 11
contra aliquem. R. ꝙ ſi per viam accuſationis
ſeruent ordinem ſuū. Si per inquiſitionem fa
ciant que ſupra dixi de indicijs ⁊ inquiſitione.
Excipitur tn̄ ꝙ accuſatores vel teſtes ſeu depo
nentes qn̄ propter potentiam perſonarum cō
tra quas deponunt aut accuſant graue pericu
lum imineret eis: ſi noīa eorum publicarentur
tunc nō publice ſed ſecrete corā dioceſano: vel
eo abſente vicario ipſius qn̄ inquiſitores pro/
cedunt. vel epiſcopus aut eius vicarius coram
inquiſitore: ſi cōmode pōt ⁊ aliquibus alijs ꝑ/
ſonis prouidis ⁊ honeſtis iuriſqꝫ peritis totū
proceſſū ſup quo deliberandū eſt manifeſtent.
⁊ de ipſoꝝ conſilio ad ſententiam vel condēna
tionem procedere poſſunt. ⁊ plena fides talib⁹
teſtibus adhibeꝛ: lꝫ eoꝝ noīa non fuerint pro
mulgata: ⁊ poſſunt precipere inquiſitores pre/
fatis honeſtis perſonis ſub pena excōicatiōis
quā incurrāt ipſo facto ne reuelēt predicta no
mina. Epiſcopus tn̄ non poteſt precipere inq
ſitori: nec inquiſitor epō. Sed papa precipit in
virtute obedientie vt tenenant ſecreta. Ceſſan
te tn̄ tali periculo debent accuſatoꝝ: ⁊ teſtium
noīa publicari. Item poſſunt ꝓcedere ſimplici
ter ⁊ d̄ plano ⁊ abſqꝫ aduocationū ⁊ iudicioꝝ
ſtrepitu ⁊ figura. vt in. c. fi. de here. li. vi. Item
ꝙ procedendo per viam inquiſitionis excōmu
nicati ⁊ participes: vel ſocij criminis admit/
tuntur ad teſtimonium contra hereticos rece/
ptatores: defenſores: fautores: ⁊ credentes eo/
rum: ſi ex circunſtantijs vera dicere preſuman
tur. c. in fide. de here. li. vi. Secus ſi procedatur
per viam accuſationis vel exceptionis: quia ta
les non admittuntur ſm Ioan. andre. ibidem
Item religioſi omnes qui ante religionis in/
greſſum erant Notarij: quantūcunqꝫ ſint in
ſacris libere iſtud officium tabellionis poſſunt
exercere quo ad omnia que ad officiū inquiſi/
tionis pertinent: non obſtante aliquo ſtatuto
contrario. d. c. vt officium. de reſcrip.

¶ Itē nota ꝙ ſtatutum loci per quod officium
inquiſitionis directe vel indirecte impedire/
tur: vel quomodolibet retardaretur ipſo iure
eſt nullius roboris: ⁊ per cenſuram eccleſiaſti/
cam poſſunt cogi rectores illorum locorū ipſa
reuocare vel moderare vt non impediāt.c. ſta
tutum.de here.li.vi. Et etiam poſſunt aduoca
re brachium ſeculare ꝑ cenſuram eccleſiaſticaꝫ
cōtra hereticos.vt in.d.c.vt officiū.

¶ Item ſtatutū de duabus dietis ī.c. nōnulli.
de reſcrip.nō ipedit iquiſitionis officiū: vt i.d.
c.ſtatutum. Item ſecūdum Io.an. poſſunt ꝓ/
cedere cōtra hereticū: lꝫ alibi cōmiſerit crimen
ſi i ſua inqſitione inuenitur.

Inſignia vtrum poſſit quis ſi/
bi aſſumere.℞. Pa.
in.c.dilecta.de exceſ.prela.communiter
tenetur ꝙ ſic: ⁊ arma ſicut ⁊ nomen aſſumitur
ad placitum vt agnoſcat ab alio. Inſti. de le.§
ſi quis in nomine.⁊.l.ad recognoſcēdos.C. de
ingenu.⁊ manu.

¶ Vtrum inſignia alterius poſſit quis aſſume
re.℞. Pa.in.d.c.dilecta.ꝙ ſic.ſicut ⁊ nomen:
quod limitat verum niſi illi cuius ſunt preten/
derent aliquod damnum: vtputa facinoroſus
aſſumens arma alterius poſſet ille offendi lo/
co facinoroſi: ⁊ talis implorare poteſt officium
iudicis: ⁊ iudex poteſt prohibere: qꝛ ad eū ſpe/
ctat quies populorum.l.i.§.quies.ff.de offi. p̄/
fec.vr. Idem dic vbi intereſt reipublice: ſicut ſi
aliquis accipit inſignia boni artificis qui non
eſt ita bonus: ⁊ ita decipiunt populi. De hoc
habes per Bar.i tractatu de iſigniis ⁊ armis.

¶ Vtrum quis poſſit aſſumere inſignia digni
tatis.℞.ꝙ non.ſi non habet illam dignitatem
alˢ ē falſarius.l.cos. Et quod ibi no.ff.de falſ.
Facit.c.i.de cleri.non or.mi.

Inſcriptio ſecūdum aliquos
eſt quando accu/
ſator profitetur vera que ī libello ſunt
vel ſecūdum alios cum profitetur ſe velle pro/
ſequi vſqꝫ ad finem. Sed ſecūdum alios: ⁊ ve/
rius inſcriptio eſt quando accuſator ſe obligat
ad penam talionis.i.ſimilem: quia talio ꝓprie
idem eſt qđ repreſentatio ad conſimile: ⁊ hanc
tenet Io.an.⁊ glo.in.c.ſuper his de accu.⁊ pro
batur in.c.tue.de procura.⁊ ſequitur Panor.
in dicto.c.ſuper his.⁊ de iſtis opinionibus dr̄
in.l.ſi cui.in princi.ff.de accuſa.⁊.l.in cauſis.C.
de accuſa.

¶ Vtrum accuſanti ſit neceſſaria iſcriptio.℞.
glo.⁊ doc.in.c.ſuper his.ꝙ ſic.niſi in.viij.caſi/
bus.⁊ ibi vide: ⁊ lꝫ inſcriptio non fiat: tamē de
ficiens debet puniri pena talionis ſecūdū Ac/
cur.in.l.ij.C.de fi.inſtru.⁊ Barto.in.l.ſi cui pre
dicta.

Inſtitutio ſeu inſtituere ſecū/
dum Poſtien.ē ec
cleſie vel eccleſiaſtici beneficij collatio.

¶ Quis poteſt inſtituere.℞.de iure communi
epiſcopus. Item capitulum ſede vacante.de i/
ſti.⁊ ſi capitulum.li.vi. Item ille qui habet ex
delegatione epiſcopi.de inſti.ex frequentibus
Iteꝫ qui habet hoc de conſuetudine.c.cum ve
niſſent.de inſti.dummodo ſit clericus: talis ta/
men ab iſto inſtitutus non debet adminiſtra/
re. nec poſſeſſionem eccleſie adipiſci: niſi de cō/
ſēſu diocceſani ⁊ eius auctoritate.d.c.ex frequē
tibus. Item abbates in eccleſijs ſibi ſubiectis
pleno iure poſſunt curaꝫ committere ſine pre/
ſentatiōe epiſcopo facta.ar.a contrario.de p̄/
ben.c.i lateranēſi.de capel.mo.c.preſ byteri. li.
vi.xvi.q.ij.viſis.

Intentio accipitur dupliciter
vel prout eſt motus
vel motiuum voluntatis: vel prout
dicit fineꝫ intentum: ⁊ iſto ſecundo modo hic
accipio.

¶ Vtrum intentio habitualis ſufficiat ad me
ritum bone actionis.℞. S. Bon.in.ij.di.xli.q.
vlti.primi.ar.in fi.ꝙ ſi loquamur de intentiōe
habituali qua quis refert ad deum in generali
omnia opera dici vel anni: ſic talis non ſuffi/
cit ad meritum. Sed ſi loquamur de intentio/
ne habituali qua quis refert aliquod opus ad
deum in primordio illius operationis vel alte
rius ad quam illa conſequenter ſe habet: ita ꝙ
opus ſequens directam habet ad opus primū
ordinationem vel conſequentiam: ſic talis ſuf/
ficit ad meritum. Vnde ſi aliquis intendit pro
eo dare.c.marchas.⁊ incipit hodie dare vnaꝫ
cogitando de deo actualiter: poſtea dat alias ⁊
nihil de deo cogitat: tamen actiones ille ſunt
ei omnes meritorie ⁊ fructuoſe: ⁊ per hūc mo/
dū eſt in viris religioſis qui in pricipio ex cha
ritate deuouerūt portare religionis pondus:
qcquid enim faciunt qđ ad ſue religionis ob/
ſeruantiam ſpectat ex prima intentione eſt eis
meritorium ad ſalutem: niſi ꝙ abſit contraria
intentio ſuperueniat. Si autem opus alteriuſ
generis inciperet oporteret ꝙ intentio renoua
retur vt illud opus eſſet meritorium. Vnde ſi

religioſus ad ea que ad religionē nō ſpectant vult ſe exercere oꝫ ꝙ intētionem renouet: quia ille habitualis ad illa nō ſe extendit: ⁊ iō nō eſt parue ſecuritatis ⁊ vtilitatis religionem itrare. Dicit etiā idē. S. Boñ. ibidē. ꝙ intentio habitualis q̄zuis de deo nō cogitet actualr̄: tñ ſi ex ſola boni operis cōſideratiōe charitas ꝓmpta vel aliqua alia virtus charitate informata ad ip̄m bonū opus inclinat ipſum eſt meritoria: ſicut vir obediēs meretur obediendo prelato precipiēti ſibi etiā ſi nihil cogitet de deo: ſed ſolum cōſideret qḋ ē bonū obedire.

2 ¶ Vtrum opus ab intentione recipiat quātitatem ſiue boni quo ad bona: ſiue mali quo ad mala. R̸. S. Boñ. di. xl. ar. i. q. ij. ꝙ quātitas bonitatis ⁊ malicie corrñdet quātitati itentionis ſm̄ ꝙ quātitas intētionis attendit̄ quātuꝫ ad actum intendēdi: ſed inquātum attenditur ex ꝑte intenti nō ſꝑ correſpondet. Vñ gl. ſuꝑ illḋ Matth. xij. bonus homo ⁊c̄. dicit quantū bonum intēdis tantū facis. Dicit idē. S. Bo. ꝙ ſi li tantum ⁊ q̄ztum ſunt aduerbia ſic dicunt quātitatem actus intendēdi: ⁊ verū eſt generaliter ſiue reſpectu maloꝝ vel bonoꝝ: q꞉ quantum actus intēdendi ē magis intenſus in bonitate vel malicia tñ operatio exterior ē bona vel mala: omne enī meritum vel demeritū ad actum voluntatis reducitur: lꝫ circūſtantie exteriores aliquo modo faciāt ad voluntatis deprauationē. Si vo li tantū ⁊ quantū ſunt nomina: tūc dicūt quātitatē ex parte intenti: ⁊ ſic non verum generaliter: q꞉ nō ſemꝑ operi exterius facto mēſuratur itentio: q꞉ frequēter homo intēdit magnū bonū ⁊ nō facit: ⁊ minimū bonum ex humilitate: ⁊ facit magnū.

3 ¶ Vtrum opus ab intentiōe recipiat qualitateꝫ. ſ. bonā vel malā. R̸. S. Bo. vbi. ſ̄. q. i. ꝙ intentio bona vel mala dr̄ duplr̄. Primo modo bona dr̄ in qua eſt perfecta ⁊ bona ordinatio operis ad finem: ⁊ hoc modo nō tñ reſpicit bonitatem finis: ſed etiā rectum ordinē ei⁹ qui eſt ad finē. Et hoc eſt qḋ dicit Ber. ad Eugenium exponens illud. Si oculus tuus ſimplex. ꝙ ad hoc ꝙ oculus ſit ſimplex requirūtur duo neceſſario. ſ. ꝙ veritas ſit in electiōe ⁊ charitas in intentione: qḋ eſt dicere ꝙ amat qḋ ē amandū: ⁊ eligit qḋ eſt eligendū. Mala ordinatio dr̄ in qua ē indirecta: ⁊ ſic eſt verū generaliter ꝙ ſm̄ intentionem qualificatur op⁹ exterius. Secūdo modo dr̄ intentio bona: q꞉ qḋ finaliter intendit ē bonum: ⁊ iſto modo nō qualificat̄: q꞉ ſi quis furat̄ vt faciat elemoſynā vel mentitur: vt ꝯuertat aliquē nō dr̄ facere: ſed q̄ ad maliciā nō hꝫ inſtātiā q꞉ malicie itentiōis iputatur oē opus factū qualecūqꝫ ſit: q꞉ deus cor interrogat pricipalr̄: ⁊ de iſtis intelligitur magis cordis inſpector ē dñs q̄z operis. xv. q. vi. c. i. ⁊ illud reā linguā non facit niſi rea mēs xxij. q. i. c. hoīes. ⁊. c. ſe. ⁊ miniſter legis volūtarie occidens malefactorem homicida reputat̄ xxiij. q. v. c. cū homo. ⁊ illud qḋ no. xli. di. quiſqs. ⁊. xxi. q. iiij. c. omnis iactātia. Nō obſtat ꝙ non ſic eſt in bono: q꞉ plura requirūtur ad conſtructionem q̄z ad deſtructionem.

¶ Vtrū intētio bona abſqꝫ operib⁹ valeat ad meritū. R̸. S. Bo. vbi. ſ̄. ꝙ ſi ille hꝫ facultatē bene operādi ⁊ oportunitatem operādi: ſic nō ſufficit intētio: q꞉ nec bona voluntas dꝫ dici. ſed ſemiplena. Si vo facultas non adeſt tunc bona intentio ⁊ bona voluntas ſufficit ad meritum vite eterne. 4

¶ Vtrū opera exteriora addāt aliquid ſupra meritū bone volūtatis. R̸. S. Bo. vbi. ſ̄. ar. ij. q. i. ꝙ aut loquimur de premio ſubſtātiali: ⁊ ſic de ꝯdigno nihil addit opus extrinſecū: q꞉ quātitas meriti penſat̄ ex quātitate radicis de cōgruo: tñ abſqꝫ dubio opus priuilegiatum addit ſupra bonā intentionem ⁊ volūtatem pro eo ꝙ volūtas in illo opere preparat̄ ⁊ diſponit̄ ad ſuſceptionem maioris gratie ꝑ quā digna eſt maiori retributione. Si aūt loqmur de premio accidentali, ſic opus extrīſecum addit ſupra bonam volūtatē ſicut priuilegiatum: ⁊ alia etiā que diſpoſitiue addūt ad rōnem meriti: q꞉ excitāt actum voluntatis ad bonum: ⁊ radicationē ⁊ cōſeruationē gratie. ⁊ illud Martini: palmā tñ ⁊c̄. intelligitur non de palma q̄ eſt aureola: ſed de palma que eſt reſpectu p̄mij eſſentialis que dr̄ aurea. 5

¶ Vtrū euentus ſequens addat ad bonitatē ⁊ malitiam actus exterioris. R̸. Tho. p̄ma ſe. q. xx. ar. v. ꝙ aut eſt precogitat⁹: ⁊ ſic addit. aut nō eſt precogitatus: ⁊ tunc aut per ſe ſequitur vt in pluribus: ⁊ ſic addit. Cōſtat enim actum ex genere ſolo eſſe meliorem: ex quo ſequi pñt plura bona: ⁊ peiorē ex quo plura mala. Aut ſequitur ꝑ accñs: ⁊ vt i paucioribus: ⁊ tunc non addit: nō. n. iudicat̄ de re aliqua quod eſt ꝑ accidens: ſed tñ qḋ eſt per ſe. 6

¶ Vtrū qs per itentionē poſſit opera ſua vel alioꝝ alteri applicare. R̸. ſm̄ Aſten. ꝙ ſic. ⁊ fit tripl̄r. Primo mō in ſingulari: vt cū pro alio 7

determinate ſatiſfacit:⁊ ſic qlibet pōt alteri bo
na ſua cōicare. Scḋo modo in ſpāli: vt cū qs
orat p ꝯgregatiōe ſua ⁊ ſuis familiarib⁹ ⁊ bñ/
factorib⁹:⁊ ad h̄ ēt ordinat opa ſua ſatiſfacto/
ria:⁊ ſic ille q preeſt religioni pōt illa opa cōi/
care alij applicādo intentionez eoꝝ q ſunt de
ſua ꝯgregatiōe ad hunc determinate. Tertio
mō in generali ⁊ ſic qui preeſt eccleſie generali
ter pōt opa illa cōicare applicādo ſuā intētio/
nem ad hunc vel ad illum:⁊ iō q preeſt eccleſie
generali pōt cōicare ea que ſunt ꝯgregationis
⁊ huius hoīs:ſed non ecōtrario. prima cōica/
tio ⁊ ſcḋa nō dr̄ indulgentia ſed tm̄ tertia ꝓpt
duo. Primo qꝛ per cōicationes illas primas
lʒ abſoluatr̄ homo a reatu pene quātū ad deū
non abſoluitur. tm̄ q̄ᷓtuʒ ad ſatiſfactionem ad
quā eſt obligatus ex precepto eccleſie vel con/
feſſoris ſed p tertiā ſic:vt.s̄.pʒ indulgētia. Se
cūdo qꝛ in vna ꝯgregatōe nō eſt ſufficiētia me
ritoꝝ:vt ſibi ⁊ alijs valere poſſint ſicut eſt i ec
cleſia romana precipue pp meritū xp̄i:⁊ ille ſo
lus q ipſi preeſt pōt per intentionem ſuaʒ ap/
plicare opera alioꝝ alijs que dicūtur indulgen
tie.alij aūt hn̄t ex eius cōceſſione.

8 ¶ Vtrū actio ꝓcedens a voluntate deliberati
ua ſi per ītentionem ad deū nō ordinatr̄ ſit ma
la ſeu pctm̄. R̄. vt colligo ex ſcō Bo.i.ij.di.xli.
q.i.ar.iij.ꝙ aut h̄ ꝓuenit p inordinatā affectio
nem ſiue ꝯuerſionē ad creaturā:⁊ ſic eſt mala
ex cōuerſione. Aut ꝓuenit pp operātis negli/
gentiā.⁊ ſic eſt mala ex omiſſione. Aut ꝓpter
operantis īfirmitatez ⁊ miſeriam.⁊ hoc neu
tro modo eſt mala ſed indifferens.deus enim
decreuit pp ſuā pietatem ⁊ pp nr̄am infirmi/
tatem multas opatiōes non īputare nobis ne
qʒ ad meritū neqʒ ad demeritū.⁊ ꝯñter tales
opationes reſpectu nr̄i non videntr̄ bone mo/
ralr̄ nec male:vt cum quis loqtur alicui ex na/
turali pietate:vel alium ſalutat ex vrbanitate:
vel facit ex neceſſitate nature:puta comedit vt
reficiatr̄:ambulat vt recreetr̄:nec tm̄ hoc refert ī
deū.tales.n.actiones nō ſunt meritorie: qꝛ ad
deū non referūtur.dicere ꝙ eſſent demeritorie
duꝝ videretr̄ cū non fiant pp inordinatā ꝯuer
ſionem ad creaturā:nec omittuntr̄ ad deum re
ferri agentis negligentia ſed tm̄ pp quandam
infirmitatez que eſt i nobis ex corpore corrupti
bili aggrauante aīam. Nec obſtat his Gre.ſu
per illud Matthe.xiij. De oī Vbo ocioſo ⁊c̄.
vbi dicit ꝙ verbū ocioſum eſt qḋ caret rōne iu
ſte neceſſitatis vel pie vtilitatis:qꝛ vt dicit Ri
car.in.ij.di.xl.nō ſp oʒ ꝙ act⁹ explicite ad finē
q eſt ds̄ referatr̄ vt nō ſit ocioſus ſed ꝙ referatr̄
ad bonū finem vel ciuilem vel corporis neceſſi
tatez aut honeſtā recreationez. Solū ḡ ille dr̄
ocioſus q nō refertr̄ ad aliquem bonuʒ finem.
Meritori⁹ aūt vite eterne ſolus eſt actus q or/
dinatr̄ p intentionem ad deū:aut merito cōdi/
gni ſi fiat ex charitate.vel cōgrui ſi fiat ex̄ cha/
ritatez. Demeritorius vero ſi nō referatr̄ ī deū
ex inordinata ꝯuerſiōe vel omiſſione.

¶ Vtrū bonitas actualis volūtatis addat ali 9
quā bonitatem ſup bonitatem ipſi⁹ hitus gr̄e
R̄. ſm̄. Ric. vbi.s̄.ꝙ actualis volūtas elicita a
volūtate potentie p grāʒ addit hitui gr̄e boni
tatē aliquā a deo remunerabilem quātū ad p̄/
miū ſubāle ita ꝙ p̄miū ſubāle hitui gr̄e ⁊ acti
b⁹ interiorib⁹ volūtatis p gr̄e habitū elicitis cor/
rñdet:vñ pp tales act⁹ plus habebit ḋ premio
ſubāli q̄ʒ ſi ſine ipſis a corpore deceſſiſſet.

Interdictum

dr̄ ab iterdi
co interdicis
ꝙ idez ē qḋ ꝓhibeo:⁊ ſic ptinet ad itdi
ctū iuris canōici exq̊ itdicitr̄ adminiſtratio aliq̄
rū ſacroꝝ ⁊ celebratio diuinoꝝ vel executio a/
liq̄ꝝ ſpūaliū ſm Inn.⁊ ſic eſt eccl̄aſtica cēſura
Aliqñ dr̄ itdictū.i.int duos datum vl̄ int duo
dicta.vt iſti.de itdic.i p̄n.⁊ iſto mō accipitr̄ in
itdictis a lege ciuili:ſiue a p̄tore:⁊ quedā ſunt
publica ⁊ iſta ſūt.ix.q̄dā ſunt priuata ⁊ h̄ ſunt.
xxviij.de qb⁹ vide gl.⁊ doctores in.c.paſtoralis
de cā poſ.⁊ ꝓpri.⁊ i.c.itē cū qs.de reſti.ſpo.⁊ ḋ
iſtis hic nō itendo tractare:ſʒ vide ſi plʒ in ſpe
culo.eo.ti. Sʒ de itdicto p̊ mō dicto nec etiaʒ
itendo dicere de itdicto quo aliqḋ pticulare
ſpūale itdicitr̄:puta cū qs itdicit ab offō vel
a bñficio ⁊ hmōi:qꝛ de h̄ dico.j. Suſpēſio. Sʒ
hic itendo solū tractare de itdicto:exq̊ in aliq̄
terra vel eccl̄a vel alique pſone itdicūtur a ce
lebratōe diuinoꝝ pceptiōe ſacroꝝ aliq̄ꝝ:pul/
ſatōe cāpanaꝝ ⁊ cetis:de qb⁹.j.dicā.itdem.v.

¶ Quot ſūt ſpēs itdicti. R̄. ꝙ due. Vna ho/ 1
minū:alia locoꝝ. Interdictū hoim aliud gene
rale aliud ſpāle:aliud ſingulare. Generale int/
dictū hoim ē cū interdicitr̄ ppl̄s regni caſtri vl̄
ville aut ciuitatis. Et ſic aduerte ꝙ qñ itdicitr̄
ppl̄s vl̄ vniuerſitas vel cōe:ꝙ tūc nec loc⁹ nec
clerus ē itdictus. Itē ſm Cal.nec pſone eccle
ſiaſtice que ex toto ſunt trāſlate i eccleſiā:qꝛ de
pplō nō ſunt.xij.q.i.duo.ſicut qñ interdicitr̄ cle
rus tātū:non eſt interdictus ppl̄s nec vniuer/
ſitas vel cōe:qꝛ ſunt diuerſa clerus ⁊ ppl̄s.de

ſen.ex.ſi ſnia.li.vi. Unde clerici poſſunt cele/
brare ſicut prius.ſm Io.an.in.d.c.ſi ſnia.ſ. al/
ta voce pulſatis campanis:iterdictis tamē ex
cluſis:q: prohibitio.c.quod in te. de pe. ⁊ re.⁊
c.nō eſt vobis.de ſpon.⁊ moderatio.c.alma.d
ſen.ex.li.vi. Intelligitur qñ locus eſt iterdict⁹
⁊ non expreſſo loco in ſnia interdicti: non hēt
locum ceſſatio diuinoꝝ ⁊ alia q̃uis ſit gene/
rale. Cal.tamen tꝫ ꝙ dꝫ ſeruari moderatio .d.
c.alma. Sed non credo ei. Dic ergo ꝙ poſſunt
clerici alta voce celebrare ſicut prius:⁊ in eccle
ſijs ſuis alta voce:⁊ qd̄ i iſto caſu poſſunt ad/
mitti oēs qui nō ſunt de populo illo ⁊ nō ſūt
cā interdicti.tꝫ Archi.in.d.c.ſi ſnia.⁊ Fede.cō
ſilio.lxx. Siľr ſm Cal.illi poſſunt admitti qui
de illo erant populo ſed domiciliū trāſtulerūt
Aſten.tamen li.vij.ti.xvi.tꝫ ꝙ non:niſi abſol
uant̄ exq̊ ſemel fuerūt iterdicti:ſed dictū Cal.
eſt verius:⁊ ſequitur Ge.in.d.c.ſi ſnia.⁊ etiā
abſentes excuſant̄ donec ſciāt.c.apoſtolice. de
cle.excō.mi.poſt q̃ ſciūt tenent̄ ſeruare.
2 ❡ Utrū populus nō interdictus.ſi fiat de po/
pulo taliter interdicto efficiat̄ interdictus.R.
ſm Cal.ꝙ ſic.
3 ❡ Utrū bānit⁹ q ē de populo iterdicto ſit am
plius iterdictus.R.ꝙ ſic.ſi ad tp̄s ē bannitus:
q: adhuc ciuis eſt ⁊ de populo.l.relegati.ff. de
interdic.⁊ relegatis.
4 ❡ Sꝫ nūqd habitātes in ciuitate q non ſunt
neqꝫ ciues neqꝫ de populo illiuſ ligātur inter/
dicto.R.q nō.d.c.ſi ſnia.ſed ligant̄ illi q ſunt
facti ciues ex gratia:lꝫ ibi nō habitent.
5 ❡ Utrū ipuberes populi iterdicti ſint ſiľr. R.
Io.de deo ꝙ ſi nō ſunt doli capaces non ſunt
iterdicti:ſecus ſi ſunt doli capaces.
6 ❡ Quid de mulieribus q̄ viris ꝯdicūt ⁊ alijs
hoibus q ꝑ poſſe reſiſtūt.R. Io.de deo.q ni/
hilominus exq̊ ſunt de illo pplo q ſūt itdicte
7 ❡ Speciale iterdictū hoim ē cū interdicit̄ ali
qd collegiū vel vniuerſitas i pplo icluſa:puta
ſtudiū papie ⁊ hmōi vel caplꝫ. Nā interdicto
caplo vel collegio vel vniuerſitate ſingule pſo
ne de ipſa ſunt interdicte.ſm Io.an. ⁊ Ge. in
d.c.ſi ſnia:⁊ iſtud cōprehendit tam clericos q̃ꝫ
laicos q ſunt de illo collegio vel vniuerſitate.
8 ❡ Sed quid ſi interdicat̄ familia alicui⁹ nun/
quid clerici de eius familia erunt iterdicti. R.
Rod.ꝙ ſic niſi ſpecialr̄ eximant̄. Unde aduer
te hic ſm Archi.⁊ ſeqt̄ Ge.in.d.c.ſi ſnia. q i/
terdicto collegio vel vniuerſitate clerici q non
ſunt de illo collegio vel vniuerſitate poterūt
ianuis apertis ⁊ pulſatis cāpanis alta voce ce
lebrare excōicatis ⁊ interdictis excluſis. Secus
vbi eēt interdictus locus:q: non poſſunt niſi
ſm q.j.dicam.
❡ Utrum ſi interdicātur doctores oēs alicu/ 9
ius ciuitatis intelligant̄ itdicti clerici q ſunt
doctores.R.ꝙ nō ꝑ gl.i.d.c.ſi ſnia. Siľr ſi int/
dicūtur clerici nō veniūt religioſi nō hñtes di
gnitatē:⁊ de h vide.ſ. Clericus.i. Ge.tñ in.d.
c.ſi ſnia.dicit q clero iterdicto veniūt clerici ſe
culares regulares ꝯuerſi ⁊ cōuerſe:q ita ſūt ad
eccleſiam trāſlati q ꝓprie de populo dici non
pñt. De q̊ dicto ego valde dubito:⁊ potius cre
do cōtrariū niſi aliud cōſtet de mente:ꝑ ea que
ſ.dixi. Clericus primo.
❡ Quid ſi vn⁹ de pplo itdicto igredit̄ mona 10
ſteriū an poſſit diuiniſ intereſſe ſine relaxatio/
ne iterdicti generalis vľ ſpālis.R. Fede.⁊ ſeqt̄
Ge.i.d.c.ſi ſnia ꝙ ſic.q: deſinit eſſe de pplo:q
purgat̄ eius lepra ſine alia relaxatiōe.
❡ Singulare interdictū hoim dr̄ cū aliq̄ certa 11
pſona interdicit̄ vľ ēt incerta:vt cū dr̄. Qui fe
cerit ſic ſit itdictus ipſo facto:⁊ iſti quocūqꝫ
vadūt ſunt ſemꝑ interdicti:niſi abſoluant̄ ſi i/
terdictū nō eſt ad tp̄s. Unde aduerte ⁊ nō. bñ
ꝙ tales iterdicti ſiue generalr̄ ſiue ſpālr̄ vľ ſin
gulariter nō pñt exercere aliquē actū cōceſſoꝝ
tpe interdicti:de quib⁹.j.dicet̄ q ꝑtineāt ad or/
dines aut ad celebrationē diuinoꝝ: alr̄ eſſent
irregulares vel ſuſpēſi ſm ꝙ infligit̄ pena vio
lātibus interdictum:vt.j.dicetur.⁊ d tali iter/
dicto non loquitur.c.alma.
❡ Utrum interdicti generaliter ſpālr̄ vľ ſin/ 12
gulariter ſint vitādi ab alijs.R.ſm Hoſt.In/
no.⁊ Ber. ꝙ ſic in diuinis officijs qñ proprio
noie ſeu alia certa locutiōe ꝑ ſniaꝫ ſunt deſig/
ti. Alij aūt nō ſunt vitādi niſi a iudice ſpecifi/
cētur niſi coꝝ offenſa ꝑ quā ſunt iterdicti eſſꝫ
multū notoria ita q nulla tergiuerſatiōe poſſꝫ
celari.c.tua nos.de coha.cle.⁊ mulic. Sꝫ tu dic
vt.ſ. Excōicatio.viij.§.iij.

Interdictum.ii.

locoꝝ. Aliud generale:vt cū iterdicit̄ regnū vel pro/
uicia vel dioceſis. Aliud ſpāle vt cū interdicit̄
ciuitas aliqua:caſtrū vel villa. Aliud ſingulare
vt cū interdicit̄ certa eccleſia vel capella vel cer
te eccleſie:⁊ ſic interdicto loco aut generalr̄ vľ
ſpāliter aut ſingulariter non ſunt iterdicti ho
mines vel clerici talis loci. Unde extra illa lo/
ca poſſunt audire diuina ⁊ ſepeliri ſi ibi elege

ſint ſepulturā: vel ibi mortui fuerit: qꝛ nō ſunt iterdicti niſi fuerint i culpa interdicti ponendi ter. in. d. c. ſi ſnia. nō. Pa. in. d. c. qđ in te. ꝛ. d. c. non ē vobis. Aduerte tñ ꝙ id qđ ſtatuit in interdicto generali locoꝝ hꝫ locū in intdicto ſpeciali loci. Et hoc ideo qꝛ interdicta ciuitate vel villa itelligitur tota iterdicta generalr. ꝛ ideo habētes priuilegium ꝙ tempore generalis interdicti poſſint celebrare ſubmiſſa voce intelligeꝛ generale interdictuꝫ: quādo etiam aliqua terra eſt interdicta quo ad illam terram: vt dr ꝛ nō. in. c. cū partibus. de ver. ſig. Inno. tamen ꝛ Hoſtien. tenēt ꝙ interdicta eccleſia aliqua i penam populi: lꝫ multi ex eis non deliquerit: ſed ſolum vel dñs vel vniuerſitas ꝙ talis populus etiaꝫ qui non eſt in culpa nō poterit alibi eligere ſepulturam apud eccleſiam nō, interdictam niſi ex priuilegio ſpeciali h̄ habuerint: ſed h̄ nō credo veꝝ: qꝛ. c. qđ allegat. ſ. vt priuilegia. de priui. loqꝛ qñ ppl's ē interdictus.

1 ¶ Quid ſi iudex dicat iterdico regnū frācie. R. ꝙ interdictū extēdiꝛ ad totā terrā que adheret ei tempore late ſnie ſiue rōne dñij ſiue ratione feudi. de poſtu. prela. c. i. vel ſecūdum glo. in. d. c. extēditur etiam ad terras que adherebant ei preſtando auxiliū tempore interdicti prolati. ſi vero dicat interdico terras regis francie: tunc ſm Rodoñ. non extenditur ad feuda: qꝛ pene ſunt reſtringende: ſed cōtra euꝫ eſt tex. d. c. i. in verbo terrarum ipſius. ꝛ iō dic ſilr eſſe interdicta: qꝛ in feudis habet vtile dñium: ꝛ etiam includūtur terre in qbus ſolū hꝫ vſufructum ſm Jo. an. ꝛ ſeqꝛ Be. i. d. c. ſi ſnia. ſi vero aliquam terram haberet in pignus nō eſſet iterdicta. qꝛ nō eſt ipſius quo ad dominiū. ſecus ſi diceret ꝙ interdicit oēm terram quam tenet: qꝛ ſic eſſꝫ iterdicta. c. cū Bertolduſ. de re iudi. qꝛ creditor habet poſſeſſionem veram pignoris. ff. de vſu ca. l. ſerui.

2 Sed quid ſi habet terram cōmunem cum altero. R. Be. in. d. c. ſi ſnia. ꝙ ſi eſt indiuiſa nō cōprehendeꝛ ne iuſtus patiatur: ſecus ſi eſt diuiſa qꝛ pars ſua ſubiacebit.

3 ¶ Vtrum interdicta ciuitate veniāt ciꝰ ſuburbia. R. ꝙ ſic. ꝛ etiā ꝯtinētia hedificia. Et idem dic de interdicto caſtri vel ville: lꝫ ꝓprie nō habeāt ſuburbia: vt in. c. ſi ciuitas. de ſenten. excom. lib. vi.

4 ¶ Sed quero qd dr ſuburbiū aut cōtinēs hedificium. Jo. de deo dicit ꝙ ſuburbia intelligūtur illa que ſunt ifra vltimā portam ꝛ faciunt cum ciuitate publicas functiōes ꝛ vocātur ad cōſilia ꝛ cūctiones. Vel dic ſm Be. ꝙ dicunꝛ burgi extra ꝛ ꝓpe ciuitatem in quibuſ domus ſūt ꝯtigue. Vel dic ꝙ ſuburbia dicūtur domꝰ per quas ē iter rectum eūdi ad ciuitateꝫ vel locū ꝛ cōtinentia hedificia ſunt pulchre domus circa ciuitatem nō intra: ſuburbia vbi nō ſunt burgi directe introducētes ad ciuitatē. Glo. i d. c. ſi ciuitas. dicit ꝙ arbitrio iudicis ē relinquēdum que dicātur continētia hedificia: qꝛ non dicit tex. cōtiguis: ſed cōtinētibus. Legiſte vero in. l. ij. ꝛ. l. hedificia. ꝛ. l. qui in cōtinētibus. ff de ver. ſig. quaſi in idem coicidūt. Ego vero q̄ ad hoc attenderem ad rōnē legis expreſſam ꝛ dicerem oia illa dici continentia hedificia que ita ſunt ꝓpe ciuitatē ꝙ in illis celebrādo contemnereꝛ eccleſiaſtica cēſura: puta qꝛ quaſi ita cōmode eo conuenire poſſunt ſicut ſi nō eſſet iterdictum. ſed vbi non ꝯtēnitur pp hoc: puta diſtat p miliare ꝛ ē valde laborioſum illuc ire nec paſſim populus pōt eo ꝯuenire tūc nō acciperet ſub hac ſignificatione.

¶ Vtrū dño vendēte terrā interdictā ſiue generalr ſiue ſpāliter: aut ſingulariter alicui dño q nō eſt in culpa ceſſet interdictū. R. ꝙ non ſm Be. i. d. c. ſi ſnia. qꝛ ſecū portat onus ſuum. 5

¶ Vtrū dño emēte terrā poſt latā ſniam interdicti ꝯ oēm ſuā terrā: ſit illa terra iterdicta. R. ſm Be. i. d. c. ſi ſnia. ꝙ nō. niſi lator interdicti exp̄ſſiſſet nedū terrā habitā ſed hñdam. 6

¶ Vtrum iterdicta eccl'a ſit intdictū cimiterium vel eiꝰ capella. R. ꝙ ſic. ſi capella vel cimiteriū ſunt cōtigua eccle: al's nō. ꝛ iō i nō ꝯtiguis poſſet celebrari. d. c. ſi ciuitas. §. ſi. 7

Interdictum. iii.

1 Interdictū eſt cenſura eccleſiaſtica... taꝫ perſonarū q̄ꝫ locoꝝ qs poteſt ponere. R. ꝙ oēs illi qui pñt excōicare vel ſuſpendere rōne iuriſdictionis ordinarie vl' delegate quā hñt ſuper illos quos volunt iterdicere. de ver. ſig. querenti. de offi. dele. c. qꝛ pontificali. li. vi. Et quiſ poteſt excommunicare. habes. ſ. Excommunicatio. i. §. iij.

¶ Vtrum epi poſſint iterdicere perſonas ſingulares eccleſiaſticas vel ſeculares aut coꝝ loca vel terras que hñt priuilegium ne poſſint iterdici. R. ꝙ ſic. ꝛ etiam excōmunicare: niſi talia priuilegia ſint cōceſſa regibus vel reginis: aut coꝝ filijs vel religioſis nō rōne pſone ſed ordinum vel locoꝝ: vt in. c. ne aliqui. de priui. li. vi. nec ēt pñt intdicere exēptos ēt idirete: pu 1

ſa interdicēdo ne eis vēdāt aut cōicent: ꝛ ꝯſa-ciētes ſunt puniēdi. c. quāto. de priuile. rōne tamē delicti ꝛ ꝯctus poſſet: vt. s̄. exēptus. §. viij.

2 ¶ Vtrū canonici eccl'e cathedralis poſſint ponere i aliquo loco vl' eccl'a iterdictū. R̄. q̄ nō ſine aſſenſu epiſcopi. c. que, ſunt. de his que, fi. a ma. par. ca.

3 ¶ Pro q̄ cā pōt poni interdictū. R̄. q̄ ꝓ ſubſidio pecuniario vel debito pecunie vel alterius quātitatis. laicus aliqs non pōt interdici niſi ex ſpāli auctoritate ſedis apl'ice ꝛ expreſſa: al's non tenet ſi ponatur per extrauagātem Bonifacij. viij. que incipit. Prouide attēdentes. Ponendū eſt igitur pro culpa aut dn̄i aut populi: ꝛ huiuſmodi nō ſingularis alicu⁹ perſone que offm̄ nō hꝫ generale. vt pꝫ in. c. ſane. de offi. de le. ꝛ in. c. nō ē nobis. de ſpon.

4 ¶ Quō dꝫ poni. R̄. q̄ precedēte monitione ꝛ i ſcriptis q̄ ſcriptura ꝯtineat cām ſicut ꝛ de excōicatiōe dcm̄ ē. s̄. Excōicatio. ij. §. i. ꝛ. ij.

5 ¶ Vtrū ſit aliq̄ forma verboꝝ ſeruāda. R̄. q̄ nō neceſſario ſed ſufficit dicere. Nos pp̄ taleꝫ cām regnum vel caſtrum vel eccleſiā talē ſupponimus interdicto ꝛ hmōi: vt no. i. d. c. ſane. ꝛ. c. nō eſt nobiſ.

Interdictum. iiii.

In q̄b⁹ caſibus incurrit̄ interdictū. R̄. q̄ generale interdictū ꝛ ſpāle locoꝝ i nouem caſibus icurritur ipſo iure. Primus qn̄ ciuitas i qua moritur ſummus pontifex nō ſeruat diſpoſitioneꝫ c. vbi periculū de electione. li. vi. q2 tūc ipſo facto ē interdicta: vt ibidē. Secūdus qn̄ ciuitas dat auxiliū: cōſilium: vel fauorē: iſecutoribus cardinaliū vel eoꝝ captoribus aut clericoꝝ vl' religioſoꝝ de familia dn̄i pape vel cardinaliuꝫ captoribus: aut ꝑcuſſoribus vel mādatoribus predictoꝝ aut ſocijs talia facientiū: vel ſi infra mēſem ſaltem tales delinquētes non punierit ſi pōt ipſo facto eſt interdicta. de penis. c. felic; li. vi. excipit̄ Roma. Tertius qn̄ collegium vel vniuerſitas ab eccleſijs vel ab eccleſiaſticis ꝑſonis exigit pedagia: guidagia: vel alia per ſe vel per aliū de reb⁹ ſuis q̄s non cā negociādi deferūt aut ad huiuſmodi ſoluēda compellit: tūc ipſo facto omnis ciuitas caſtrū vl' villa aut alius locus dicte vniuerſitatis vel collegij ſubiacet interdicto. de cēſi. c. q̄ꝫc̄ꝫ. li. vi. Quartus qn̄ collegiū vel vniuerſitas aut archiepiſcopi: vel epi ꝛ alij tā ſuꝑiores q̄ꝫ inferiores eccleſiaſtici ſuſtinēt penā quā incurrerūt in ꝯducen-do aut locādo domos vſurarijs alienigenis: que eis iponit̄ in. c. i. de vſuris. li. vi. per mēſem de qua hēs vſura. ij. §. xiij. nā poſt menſem tre oēs ipſoꝝ ſunt intdicte q̄ꝫdiu ijdem vſurarij i eis cōmorātur. vt in. d. c. i. Quintus qn̄ clerici vel religioſi inducūt aliquē ad vouēduꝫ aut ꝓmittēdū de ſepultura ſi in eoꝝ eccl'ia vel cimiterio eū ſepeliant: tūc ſi infra decendiū eccleſie vbi de iure venit ſepeliendus oīa que occaſiōe ſepulture habuerūt nō reſtituēt etiam ſi nō petant̄: ꝛ cadauer ſi petat̄ ipſo facto eorū eccleſie: ꝛ cimiteria ſunt interdicta. c. aīarum periculis de ſepul. li. vi. ꝛ tādiu durat donec plene ſatiſfecerint: vt ibidē. Sextus qn̄ ciuitas cōmittit aliquid in ep̄m ſuum: vt capiat̄: ꝑcutiat̄: bānietur ipſo facto eſt interdicta. Cle. ſi quis ſuadēte. de penis. Septimus q̄libet locus vel loca in quibus ep̄s detinet̄ inuitus ſunt iterdicta ipſo iure. d. cle. ſi quis ſuadente. Octauuſ qn̄ religioſi exēpti eccleſias ꝛ decimas recipiūt a laicis ſine ꝯſenſu dioceſanoꝝ: vel excōicatos admittūt ad diuina ſeu interdictos noīatim aut iſtituunt vel deſtituūt iconſultis epis in eccleſijs non ſibi pleno iure ſubiectis: vel qn̄ hoſpitalarij ꝛ templarij plus q̄ꝫ ſemel in anno celebrāt i eccleſia poſita in loco iterdicto vel defendunt ne cōfratres exēptoꝝ ſeu ipſoꝝ oblati q̄ in totū non ſe trāſtulerunt poſſunt iudicari a locoꝝ ordinarijs: tūc eccleſie eoꝝ ipſo facto ſunt iterdicte ſm̄ glo. in. c. i. de iniur;. li. vi. ꝛ Archi. in. c. epiſcopoꝝ. de priui. li. vi. ꝛ ſequitur Pa. in. c. cū ꝛ plātare. de priuile. ꝛ facit. c. ſi quis ſuadēte xvij. q. iiij. q̄ꝫuis glo. in. d. c. cū ꝛ plātare. ꝛ cōiter doc. ibidē teneāt q̄ nō ſint ipſo iure. Sed ꝑma opīo mihi vr̄ verior. Non⁹ eccleſia dr̄ iterdicta qn̄ ē polluta humano ſanguine vel ſemie de quo dic vt. s̄. Cōſecratio eccleſie. §. viij. Decimo icurrit̄ intdictū regni: caſtri: vl' loci: qn̄ dominus eoꝝ ipedit ne legatus aut nuncius pape poſſit exeq̄ ſuum offm̄ ꝛ tādiu donec perſiſterit i tali contumacia. c. ſuper gentes. de offic;. legat. libro. vi. Extrauagans eſt. Aduerte tamen h̄ q̄ licet in ſupradictis caſibus aliqua terra vel ciuitas vel eccl'a ipſo iure ſubijciatur iterdicto nō tn̄ tenet̄ quis illud ſeruare an̄ declarationē per iudicē fiendam: ita q̄ in ea celebrās an̄ dictā declarationē nō incidit i penas ſtatutas ꝯ nō ſeruātes iterdictū. de quibus. j. dicet̄. Interdictū. vij. ꝛ hoc ꝓpter ꝯſtitutionē ꝯſtan̄. ꝯcilij. de q̄. s̄. Excōicatio. viij. §. iij.

¶ In quibus caſibus icurrit̄ interdictū gene- 1

rale vel ſpãle pſonaꝝ ipſo iure. ℟. ꝙ in q̄ttuoꝛ caſibus. Pꝛimus qñ ep̄s cõmunitas vel vniuerſitas iponit: erigit vel recipit collectas ab eccleſiaſticis ⁊c̃. de quibꝰ in. c. clericis. de imu. ec. li. vi. ſeu qñ bona depoſita in eccleſijs areſtauerit: occupauerit: vel areſtari aut occupari fecerit: ſeu dederit in his auxiliũ: cõſilium vel fauoꝛem ſcienter: ipſo facto ẽ intdicta: nec abſoluitur niſi de ſpãli mãdato ſedis aplice: nõ obſtãtibus quibuſcũqꝫ pꝛiuilegijs: vt in. d. c. clericis. qđ tñ vacat per cle. vnicã. co. ti. Secũdus qñ vniuerſitas vel collegiũ permittit in terris ſuis vſurarios alienigenas ꝯducere domos vl' eis locat ad exercendum fenus ipſo facto ẽ interdicta. c. i. de vſuris. li. vi. Tertius qñ pſona eccl'aſtica regularis aut ſecularis quãtũcunqꝫ exẽpta: ⁊ cuiuſcũqꝫ oꝛdinis aut ſtatꝰ exiſtat ſciẽter celebꝛat vel celebꝛari facit in locis iterdictis niſi ſm pmiſſionẽ iuris vel excõicatos publice vel iterdictos ad diuina officia vel ſacra aut ſepulturã admittit: tũc ipſo facto eſt interdicta: ab ingreſſu eccleſie. ⁊ tãdiu donec ſatiſfecerit ad arbitriũ eiꝰ cuius ſniam ꝯtẽpſerunt. c. epoꝝ. de pꝛiui. li. vi. Hodie tñ ſepelientes excõicatos publice aut noiatim interdictos ſunt excõmunicati ipſo facto. cle. eos. de ſepul. Quartus qñ vniuerſitas ꝯcedit repꝛeſalias aut ꝯceſſas extẽdit ad perſonas eccleſiaſticas vel coꝝ bona: niſi ifra mẽſem reuocet: ipſo facto ẽ interdicta. c. ⁊ ſi pignoratiões. de iniur. li. vi. Sũt alij caſus interdicti: de quibꝰ. j. Suſpẽſio. Pꝛimo ꝙ potius ſuſpenſiones noiant' ꝙ̃ interdictũ cũ etiã caſu tertio pꝛecedenti.

Interdictum. v.

que ꝓhibent' tp̄e interdicti vel in loco iterdicto exerceri. ℟. ꝙ omne ſpũale. quod reducitur ad ſex: vt clarius intelligat' ſʒ ꝙ colligo ex Inn. Pa. ⁊ cõiter doc. in. d. c. non eſt vobis. ⁊. c. fi. de exceſ. pꝛela. ⁊. c. ꝙ in te. de pe. ⁊ re. ⁊. c. fi. de ſen. ex. li. vi. Vñ aduerte ⁊ no. bene ꝙ quicquid ptinet ad aliquod ſex ifra poſitoꝝ intelligitur ſemp ꝓhibitũ tp̄e interdicti: niſi vbi inuenitur in iure ſpãliter ꝯceſſum.

1 ¶ Et pꝛimo ꝓhibetur oẽ exercitiũ deputatum certo oꝛdini eccleſiaſtico. Et h̄ ꝓcedit ſiue ſint clerici pꝛeſ byteri ſiue inferioꝛes: vt no. Pa. in c. ij. de cle. excõ. mi. Et dr̄ exercere officium deputatũ certo oꝛdini: puta qñ dicit epiſtolã: vt ſubdiaconus: euangelium vt diaconus: vel offerẽdo calicẽ: vrceos: ⁊ hmõi: vt lectoꝛ vl' exoꝛciſta: ⁊ huiuſmodi: vel dicendo matutinum ⁊ aliud officiuʒ vt hebdomadarius ⁊ ſimilia que conueniunt alicui oꝛdini. Facit. c. ſi quis epiſcopus. el. ij. xi. q. iij. vnde talia exercentes ſunt irregulares ipſo facto. Secꝰ eſſet ſi exerceret aliquod qđ non eſt deputatum certo oꝛdini eccleſiaſtico ſicut cantans reſponſoꝛia vel pſalmos non officiando pꝛincipaliter: ſed tanquaʒ quilibet alius laicus. Item nec auditio diuinoꝛuʒ pertinet ad certum oꝛdinem ⁊ talia exercentes tempoꝛe interdicti non erunt irregulares niſi auctoꝛiçando audirent diuina. puta quia pꝛelatus facit celebꝛare: qꝛ ſic eſſet irregularis ſʒ gl. in cle. archiepiſcopo. de pꝛiuile.

¶ Vtrum benedictio ſolennis epiſcopi ſit pꝛohibita tali tempoꝛe. ℟. ꝙ ſic. quia eam facit ratione oꝛdinis. xcv. di. c. ecce ego. niſi in feſtiuitatibus: de quibus infra: non autem ſimplex pꝛohibetur: nec benedictio pere vel baculi peregrinoꝛum: quia non pertinent ad oꝛdinem: ⁊ ideʒ poteſt dici de benedictione veſtimentoꝛum illoꝛum qui volunt intrare monaſterium: vel tertium oꝛdinem beati Franciſci quod licite poteſt fieri. 2

¶ Secũdo pꝛohibetur miniſtratio ſacramentoꝛum exceptis eo modo quo ꝯcedũtur de iure de quo vide. j. in. c. ſe. 3

¶ Tertio pꝛohibetur celebꝛatio diuinoꝝ: vt in c. reſponſo. de ſen. excom. de cle. excõ. mini. c. ij. ⁊. iij. Sed quid venit hic noie diuini officij. dic ſolũmodo oꝛdinatum in bꝛeuiario vel miſſali: vt. j. pʒ. in. c. ſe. §. i. cum ſequentibus. 4

¶ Quarto pꝛohibetur collatio oꝛdinuʒ niſi vt j. dicam in. c. ſe. 5

¶ Quinto pꝛohibetur ſepultura eccleſiaſtica: tñ extra cimiterium ⁊ eccleſiã lʒ ſine officio. cũ offõ nõ: al'r clericus incurreret penas poſitas ꝯ tales. de quibus. j. dicet'. in. c. ſe. 6

¶ Sexto pulſatio cãpanaꝝ. ar. d. c. alma. Si tñ laici pulſarẽt ſine coꝝ ꝯſenſu clerici excuſantur ſm Io. de deo. Hoc intelligo de pulſatiõe ꝓ hoꝛis canõicis: qꝛ Aue maria vel cãpane de feſto vel pꝛo alio ſigno ꝙ̃ pꝛo hoꝛis non credo ſint pꝛohibite. 7

¶ Septimo apertio ianue eccl'e tp̄e celebꝛationis officij: niſi ꝓut. j. dicet'. in. c. ſe. 8

¶ Vtrum pꝛefata ita pꝛohibeãtur i eccleſijs exẽptis ſicut in alijs. ℟. ꝙ ſic: vt in. c. auctoꝛitate. de pꝛiui. li. vi. ⁊ ita ſeruabũt ſicut faciũt alie eccleſie celebꝛãdo ſʒ modificationẽ. c. alma. de ſen. excom. li. vi. 9

Interdictum.vi.

Que cōcedūtur tpe interdicti generalis locoꝛuꝫ
vl' ſpecialis vel ſingularis.ꝶ.ꝙ vndecim.
1 ¶ Primum celebꝛatio officioꝝ diuinoꝛum ⁊
miſſaꝝ in eccleſijs ⁊ mōaſterijs ſicut fiebat añ
interdictū cū iſta modificatione.tñ.ſ.ſubmiſſa
voce:ianuis clauſis:campanis nō pulſatis:ex/
cōicatis ⁊ interdictis excluſis i.d.c.alma.§. ad
dicimus.Aduerte hic ꝙ iſtud.c. alma. loqr̃ de
generali ⁊ ſpeciali iterdicto tā hoium ꝗꝫ loco/
rū:nō de ſingulari interdicto alicuius eccleſie
ſm glo.in.d.§.addicimus.⁊ iō ibi nō poſſet ce
lebꝛari.Quod nota bene:qꝛ pauci aduertunt.
2 Sed quero a quibus celebꝛari debēt pꝛefata di
uina.ꝶ.Archi.in.d.c.alma.ꝙ a ꝓpꝛijs clericis
eccleſiaꝝ vel mōaſterioꝝ monachis:niſi ⁊ ipſi
eēnt interdicti:vt.ſ̃.interdictū.i.§.xi.
3 ¶ Qui pñt admitti ad iſta diuina.ꝶ.ꝙ nullus
niſi clerici aut monachi illaꝝ eccleſiaꝝ in qbuſ
celebꝛanť.vnde aliaꝝ eccleſiaꝝ clerici vel mōa
ſterioꝝ monachi nō pñt admitti ſm Archi.in
d.c.alma.Cal.tñ vt refert Ge.in.d.c.alma. te/
net ꝙ poſt factum non eſſent irregulares : ſed
ante factum non auderet cōſulere ꝙ quis ad/
mitteret religioſos vel clericos extraneos.Fe/
deri.ꝯſilio.lxxxvij.dicit ꝙ videtur abſurduꝫ ta
les nō admittere.⁊ Joan.an.dicit ꝙ eſt nimis
duꝝ tenere ꝙ nō admittantur.Et credo ꝙ ſit
veriꝰ ꝙ poſſunt admitti omnes clerici aut re/
ligioſi aliaꝝ eccleſiaruꝫ:⁊ verbum canonici ꝗꝫ
clerici eccleſiaꝝ reſtringit diſtributionem non
auditionem ſeu celebꝛationē quam permittit:
ſicut pꝛius poterāt intereſſe:⁊ nūc ſil'r.Fac ad
hoc.d.c.ꝙ in te.Seculares aūt de terris non i/
terdictis nullo modo poſſunt admitti:vt in.d.
c.lꝫ.ar.c.quoniam epi.de pꝛiuile.li. vi. qꝛ quod
per pꝛiuilegium vni conceditur alteri denega/
tum compꝛobatur.
4 ¶ Vtrum cū alicui ſingulari perſone cōcediť
vt modo pꝛemiſſo.ſ.ianuis clauſis ⁊c̃.poſſit ce
lebꝛare vel audire diuina tēpoꝛe interdicti: ciꝰ
familiares qui non dederunt cām:⁊ domeſtici
poſſint admitti ad audiendum ⁊ celebꝛandum
ſibi officium diuinum.ꝶ.ꝙ ſic. vt in.d.c. licet
vobis.§.ꝯceditur.Et quid compꝛehendať ſub
iſtis.vide.ſ̃.Familia.niſi ob iſtā cām i fraudē
ſint aſſumpti.c.vlti.de Vbo.ſig.li.vi.
5 Quid ſi nō ſit ſingularis perſona ſꝫ ꝯuētꝰ aut
collegium cui cōceditur auditio diuinoꝛum tē
poꝛe interdicti:nūquid eius familiares dome
ſtici ſil'r ſint admittēdi.ꝶ.ꝙ non. vt in.d.c.lꝫ
vobis.§.non ſic.niſi ſuper hoc habeant pꝛiuile
gium.vt ibi.
¶ Quid ſi in conuentu vel collegio nō ſunt ni 6
ſi tres quoꝛum duo ſunt infirmi nūquit tertiꝰ
poterit celebꝛare cū familiari.ꝶ. Hoſtie. in.c.
ꝙ nōnullis.de pꝛiuile.ꝙ ſic.ne pꝛiuilegium ſit
inutile ſicut conceditur ſingulari perſone. vt in
d.c.lꝫ.dummodo non dederit cām interdicto:
vt in.d.c.lꝫ.Archi.dubitat.ſed ego credo verū
dictum Hoſtien.
¶ Quomodo debet intelligi pꝛiuilegium quo 7
conceditur aliquibus religioſis ꝙ tempoꝛe in/
terdicti poſſint recipere ad diuina confratres
ſuos.ꝶ.ꝙ debet intelligi de illis confratribus
qui lꝫ in ſeculo remanent tñ coꝛuꝫ oꝛdini ſunt
oblati mutato habitu ſeculari: vl' etiā qui iter
viuos bona ſua dederūt eis retento vſufructu
in vita ſua:vt in.c.vt pꝛiuilegia.§.i.de pꝛiuile.
⁊ in.c.cum ⁊ plantare.§.de confraternitatibꝰ.
ibidem.
¶ Quid ſi pꝛiuilegiati vt admittātur tempo/ 8
re iterdicti dederunt cām interdicto vel coꝛuꝫ
culpa:dolo vel fraude fuit interdicti ſnia pꝛo/
lata:vel ad perpetrandum delictum:cuius oc/
caſione interdictum latum extitit dederunt au
xilium:conſilium vel fauoꝛem.ꝶ.ꝙ non obſtā
te pꝛiuilegio nullo modo admitti poſſunt:vt i
d.c.licet.§.fi.
¶ Que miſſa poteſt celebꝛari . ꝶñ. Ge. in.d. 9
c.alma.recitat ⁊ ſequitur Joan.an.⁊ Cal.ꝙ ēt
peculiaris.licet Joan.mo.tenuerit ꝙ ſolū ꝯuē/
tualis poterat celebꝛari.
¶ Cōceditur aliquibus vt tempoꝛe generalis 10
vel ſpecialis interdicti locoꝝ poſſint celebꝛare
in ſuis feſtis ianuis apertis ſicut minoꝛibuſ ⁊
pꝛedicatoꝛibus:nūquid poterūt tales alios ad/
mittere ad celebꝛādum.ꝶ.Inno.⁊ Hoſtien.i
c.pꝛiuilegia.de pꝛiuile.ꝙ ſi pꝛiuilegium ſit eis
datum perſonal'r cōceditur cū dr̃:cōcedimus
vobis vt poſſitis celebꝛare.Si vero ꝑſonaliter
non eſſet datum ſicut cum dr̃:ꝯcedimus vobiſ
vt i vr̃is eccleſijs celebꝛeť:tunc pñt admittere
alios ad celebꝛādum:⁊ ſic eſt pꝛiuilegiū fratrū
minoꝛū ⁊ pꝛedicatoꝛum.
¶ Vtrum ſeculares ⁊ quicūqꝫ alij poſſint ex/ 11
tra eccleſiam pꝛedicta diuina officia aſcultare.
ꝶ.Hoſti.ꝙ excōmunicatis ⁊ interdictis non
lꝫ audire diuina:neqꝫ lꝫ clericis ita alte dicere
ꝙ audiātur de foris.Intellige ſtudioſe:poſſūt
eni ita alte dicere ꝙ ſe audiant in choꝛo ad in/

uicem etiam ſi ſic dicendo audirentur ab extra
ar.d.c.alma. Siľr non eſt eis aperienda fene/
ſtra vel hoſtium vt videant eleuationē corpo
ris xp̄i ⁊ huiuſmodi: nec pax extra portanda:
nec ad offertorium poſt euangeliū admittēdi.
Ad predicationē tn̄ pn̄t admitti libere: nec di/
ſtiguit an dederit cām vel nō vel ſint excōicati
vel nō. vt in.c.reſpōſo.de ſen.excom. iuncto.c.
epiſcopus nullū.de ꝯſe.di.i.

12 ¶ Utrum dicētes officium ꝑ viā vel ex̄ eccle
ſiam tp̄e interdicti generalis vel ſpecialis lo/
corum frāgant interdictum. R. ꝗ ſi hoc faciāt
ſtudioſe vt ſeculares audiant: ſic violant iter/
dictū: vt ꝓbat ar.c.fi.de priuile.li.vi. vbi patet
ꝗ etiam celebratio diuinoꝝ extra eccleſiam ꝓ/
hibetur tali tempore. Secus aūt ſi ſic dicendo
a caſu ſeculares trāſeūtes audiant: tū q2 quod
modicū eſt rō apprehēdit quaſi nihil.ij. phiſi:
tū q2 nō ꝯ rōnem legis.

13 ¶ Utrū liceat clericis vel laicis i loco intdicto
legere euāgeliū vel pſalmos ⁊ hmōi. R. ꝗ ſic.
ſicut ⁊ predicare: ſicut ante dictū eſt.

14 ¶ Utrū tempore generalis vel ſpecialis iter/
dicti locoꝝ poſſint ſeculares ⁊ alij orare i eccle
ſia oratione priuata. R. Monal. ꝗ ſic. q2 talis
actus non continetur ſub aliquo ꝓhibitorum
vt pꝫ.ſ. Item tenet Rodo. ꝗ etiam ſi ſint ipſi
orātes interdicti vel illa eccleſia poſſunt orare
oratione priuata.

15 ¶ Utrū introductio poſt partum ⁊ bn̄dictio
nuptialis poſſit celebrari tempore iterdicti. R.
Hoſt. tenuit ꝗ nō licet.

16 ¶ Scd̄m qđ cōceditur eſt celebratio diuinoꝝ
officioꝝ ⁊ miſſaꝝ alta voce ⁊ ſolēniter ianuis
apertis: pulſatis campanis ⁊ oībus interdictiſ
admiſſis: ſolummodo excōicatis excluſis. Et h̄
ſolum ꝓcedit in feſtiuitatibus natalis dn̄i: pa/
ſce ac penthecoſtes ⁊ aſſumptōis virgis glo/
rioſe. Ita tn̄ ꝗ illi quoꝝ cā interdictū eſt latuꝫ
altari non appropinquent. vt in.d.c.alma. Ex
tendit h̄.c.ad feſtum corporis xp̄i ⁊ eius octa/
uam ꝑ Martinum.v. ⁊ Eugeniū.iiij. in ex̄ua.
que incipit. Excellētiſſimi. Sed aduerte ꝗ iſta
celebratio ſi fieret ab interdictis perſonis eēnt
irregulares. vt.ſ.pꝫ. Siľr ſi eccľa eſſet ſpecialr
interdicta. q2.d.c.alma. intelligitur qn̄ interdi/
ctū ē generale loci vel ſpāle ſm glo. ibidē.

17 ¶ Utrū hn̄tes priuilegia vt in ſuis feſtiuitati
bus celebrare poſſint: vel in ſuo iocūdo aduen
tu: vt de tēplarijs dr̄ in.c. vt priuilegia. de pri/
uile. poſſint celebrare nō ſeruata moderatione

huius.c.alma. R. Jo.an. ⁊ archi. i.d.c. alma. ꝗ
nō. q2 coꝝ priuilegia ꝑ iſtud.c. reuocantur quo
ad h̄. Secuſ ſi priuilegia obtinuerūt poſt iſtud
capľm alma.

¶ Quero q̄ hora dies īchoabit. R. Jo. mo. i.d. 18
c.alma. ꝗ qn̄ dies incipit luceſcere: q2 dies dr̄ a
diā qđ ē claꝝ: ⁊ mane ⁊ veſperam cōprehēdit
iuxta illud. factū ē veſpere ⁊ mane dies vn⁹. de
of.dele.c.ꝯſuluit. in aut. de iudi.§.ſedebūt. Jo.
an. ibidē dicit ꝗ īcipit i vigilia feſti ad veſpas
quo ad celebrationē officioꝝ. de fer.c.ij. ⁊ ꝗ cō
tinuare poterūt vſqꝫ ad veſpas craſtine diei i/
cluſiue. Sed cōpletoriū ⁊ reliq̄ poſt veſpas cā/
tare nō poterūt ſm formā predictā.c.alma. ꝑ
iura allegata. Archi. vero ꝯcor. cū Jo.an. ſꝫ ad/
dit ꝗ in veſpis cōpletoriū cōtinet. xi.q.iij. ſiqs
ep̄s. cl.ij. ⁊.xcij.di.c. vlti. vbi Lauren. Hugo. ⁊
Jo. h̄ nō. Et hoc dicit ꝓbari ꝑ.d.c.ij. vbi Alex.
dicit ꝗ ſicut magnitudo diei exigit tardius ter
minari ⁊c̄. Itē ꝓbat q2 predicta conceſſio.c.al/
ma. eſt gratioſa ⁊ fauorabilis: ⁊ ſic eſt larga in/
terpretatio fiēda.c. q̄zuis. de prehē. li.vi. ⁊ hoc
ſequit. De. in.d.c.alma. ⁊ ſic hꝫ ꝯſuetudo. ⁊ ſic
tene. Unde Federi. conſilio. cxi. dicit ꝗ ſicut ge
neraliter permittitur celebratio diuinoruꝫ offi
cioꝝ ſic intelligenda eſt permiſſio generaliter.
de quo de ꝯiugi. lepro.c.ij. de priui. q2 circa. ma
xime cum hoc ſit fauorabile: ⁊ per conſequens
ampliandum: ⁊ ſic priuilegium principis: ⁊ ſit
late interpretādum. Et ideo in iſtis feſtiuitati
bus poteſt epiſcopus altaria ⁊ virgines conſe
crare: ⁊ vela benedicere: ⁊ illa imponere moni
alibus: ⁊ calices ⁊ paramēta benedicere ⁊ ſiľia
vt eſt benedictio aque: benedictio abbatiſſe: ⁊
abbatis: q2 ſub nomine diuinorum iſta veniūt
q2 ſacramēta non ſunt cum ſint tm̄.vij. hec Fe
de. Similiter poteſt ſacerdos benedicere ſpon
ſas: aquā: hmōi: ⁊ aſperſionem facere: cande/
las ⁊ oliuas ſiľr benedicere. Intellige tn̄ ꝗ fiāt
a perſonis non interdictis: q2 pertinēt ad ordi
nem: vt de aqua. de cōſe. di.iij.c. aquam. De be
nedictione paramētoꝝ pꝫ de cōſe. di.i.c. veſti
menta. ⁊.c. conſulto. de ſacra vnctione.c. vnico
in fi. de cōſecratione eccle. vel alta.c. penul. ali/
ter eſſent irregulares. vt pꝫ. Secus eſſet de ali/
js que rōne ordinum non cōueniunt vt bene/
dictio mēſe: ⁊ gratiaꝝ actio poſt menſam ⁊ ſi/
milia. Lunitare tn̄ benedictionem mēſe ⁊ gra
tiaꝝ actiones licere: dūmodo non fieret in for
ma officij. An aūt alijs temporibus a dictis
feſtiuitatibus h̄ poſſit. R. Fede. ibidē. ꝗ ſic ſm

moderationem.d.c.alma.τ ſm q diuina offi/
cia pñt celebrari:al's non.

19 ¶Tertium qđ pcedit eſt pnia quorūcūqꝫ tam infirmoꝝ q̄ſ ſanorum dummodo excōmunicati non fuerint. Intellige ſi fuerunt excōicati ꝑpter delictum propter qđ interdictum eſt poſitum: nō de excommunicatis ex alia cā: qꝛ ſi ſic ſunt excōmunicati non poſſunt abſolui preci/q̄ſ in articulo mortis τ exceptis illis quorum culpa latum eſt interdictum: vel dederunt auxilium: conſilium vel fauorem delicto: ꝑpter quod latum eſt interdictum: niſi prius ſatiſfecerint ſi poſſunt. vel de ſatiſfaciendo preſtiterint idoneam cautionē: aut ſi hoc nō poſſunt niſi iurauerint q cum poterunt ſatiſfacient: τ ad ſatiſfactionem faciendā per illos q poſſunt τ tenentur dabunt auxilium: ꝯſilium: τ fauorem: ac iux poſſe ſuum laborabunt ad hoc fideliter: vt in.d.c.alma.

20 ¶Utrū abſolutio generalis poſſit fieri tpe interdicti.R. Jo.cal.q ſic: qꝛ nō eſt offm̄ diuinū ſed hec nō ē bona rō qꝛ bñ ptinet ad ordinem: vñ ſi talis faciens abſolutionē generalem eſſet īterdictus: efficeretur irregularis. ſed iō lꝫ qꝛ ſicut pnia oibus pcedit: ita τ abſolutio ſiue generalis ſiue particularis.

21 ¶Quartū qđ conceditur eſt ſacrm̄ eucariſtie qđ morientibus tantū pmittit.c. permittim⁹. de ſen.ex.τ etiā dānatis ad mortē.cle.i. de pe. τ re. ſed nūquid debeat eis deferri cū cāpanella.R. Cal.q ſic.ſm morem ꝯſuetū.

22 ¶Utrū ſanis poſſit dari.R.q nō. etiā ſi ſint ſacerdotes nō celebrātes: qꝛ qđ non ē pceſſum intelligit prohibitū in prefatis.ij.q.v.cōſuluiſti.nec obſtat.c.qđ in te.de pe.τ re. vbi dr̄ cōcedi viaticū cui pcedit pnia: qꝛ verū eſt τ ꝓprie tunc dr̄ viaticū: qñ dat morientibus ſed quando dat ſanis nō ꝓprie dicitur viaticū ſꝫ euchariſtia: τ iō ſanis ſiue clericis: vel laicis denegatur. Intellige in clericis niſi qñ celebrant: quia tūc cōicare tenētur. Jo.cal. vt refert Be.i.d.c. alma. dicit q eſt durꝫ dicere q etiā clericis ſit īterdictū corpus xpi. Unde Be.ibidē dicit q clericis illius eccl'e pōt pcedi corpus xpi: qꝛ nō ē eis ꝓhibita pticipatio ſacroꝝ nec officioꝝ diuinoꝝ: vt in.d.c.pꝫ.qꝛ poſſunt ſecrete celebrare: τ ſic ſumere corpus xpi. τ hoc magis plꝫ τ tenē qꝛ verius eſt.

23 ¶Utrum ſaltē debeat dari corpus xpi illis ſecularib⁹ quibus pcedit audire diuina p.c. alma. vt dictū eſt.R. Archi.in.d.c.q licet aliqui dixerint q ſic: tñ verius eſt q nō: qꝛ i.c. ſi ſententia.de ſen.excō.li.vi.ponūtur vt diuerſa auditio diuinoꝝ τ perceptio ſacroꝝum. Et ideo tene q nō pōt dari.

¶Utrum mulieribus pregnātibus ꝓpinqs 24
partui.R. Pa.in.d.c.qđ in te. fuit diuerſa opinio: ſed ſibi plꝫ vt cōſideretur ꝯditio mulieris τ ſi iminet periculū mortis ꝓbabiliter tūc poterit eis miniſtrari viaticū: τ placet: idē in itrātibus mare τ obſeſſis ſm predictā diſti.

¶Utrum pcedat extrema vnctio.R.q nō vt 25
dicit Pa.i.c.reſpōſo.de ſen.ex.τ do.an.de butrio.in.c.nō eſt nobis poſt alios.de ſpon. nec etiam clericis ſm Jo.an.τ Cal.

¶Sed nūquid offm̄ recōmendationis aie cō/ 26
cedat.R. Cal.q ſic.qꝛ videtur annexum ſacramento penitentie.

¶Quītū qđ cōceditur ē ſacrm̄ baptiſmi ne dū 27
paruuloꝝ ſed etiā adultoꝝ: vt in.c.qm̄.de ſen. excō.li.vi. Et cathecīſmus: τ totū offm̄ baptiſmi tanq̄ſ acceſſoriū pceditur. τ tꝫ Cal.q ſi etiā quis baptiçaret i eccl'a iterdicta ſpecialiter nō incurreret irregularitatē: q̄uis ſi honeſte alibi poſſit fieri nō liceat.

¶Sextū ꝯfectio chriſmatis in die iouiſ ſcā.d. 28
c.qm̄. Intelligit tñ Archi.ibidē.q non pōt ꝯfici alta voce neqꝫ campanis pulſatis ſed cū moderatione.c.alma.ſ.ianuis clauſis τc̄.

¶Septimūꝫ qđ pceditur ē ſacramentūꝫ con/ 29
firmationis quod etiam adultis poteſt exhiberi.d.c.quoniam.

¶Octauum qđ pcedit eſt ſacrm̄ matrimonij 30
qđ legitime poteſt tali tempore ꝯhi. ſed benedictio nuptialis ſm Ho. ꝓhibetur. Pa.in.c. nō eſt nobis: vbi de hoc no.de ſpon. dubitat: ſꝫ mihi vr̄ q pceſſo' pricipali pcedat τ acceſſorium.c.acceſſorium.de reg.iu.li.vi. Attamē ſecurius ē abſtinere niſi in diebus i qbus licet celebrare publice.

¶Nonū qđ pcedit eſt ſepultura eccleſiaſtica 31
que ſolum clericis cōceditur qui ſeruauerunt īterdictū: ſine pulſatione campanaꝝ tñ τ ſolēnitate τ cū ſilentio.d.c.qđ in te. ſed hodie etiā credo poſſint ſepeliri cū officio ſine nota dicto per ar.c.cui licet.de reg.iu.li.vi.ſm moderationē tñ.c.alma.ſm Fede.ꝯſilio.lxx.τ etiam cum campanis τ alijs cōſuetis in diebus in quib⁹ pōt publice celebrari.

¶Sed quid ſi eccl'a eſt ſpāl'r interdicta nūqd 32
ibi ſepeliet.R. Inno.τ Ho.in.c. tanta.de exceſ.prela.q ſm quoſdam non poſſunt ibi ſepe/

ſiri. Hoſti.tñ tꝫ ꝙ ſic:q꞉ quod facit interdictũ
generale generalit̃ facit:ſpãle ſpãliter.l. ſi duo
in fi.ff.de admi.tu. Pa.in.c.ꝙ in te.tꝫ ꝙ cleri/
ci eccl'e ſpãliter interdicte poſſint ibi ſepeliri.
Alij vero q non ſunt clerici talis eccl'e ſpecia/
liter iterdicte :debent in eccleſia alia non in/
terdicta ſepeliri.
33 ¶ Vtrũ penitẽtes ⁊ abſoluti ſint tumulandi
i eccl'a vel cimiterio ſil'r ſicut clerici. R. doct.ꝙ
non.ſi tñ de facto ſepelirentur nõ ſunt exhu/
mãdi.Sed ſi alibi ſepeliant̃ ceſſante iterdicto
tũc ſunt ad eccl'as deferendi.
34 ¶ Vtrũ ꝯfratres q ex priuilegio religioſoꝝ
quoꝝ ſunt ꝯfratres admittũtur ad diuia: poſ
ſint ſepeliri i eccl'a interdicta. R.ꝙ,nõ.lꝫ i alijs
libere poſſint eligere ſepeliri.d.c.vt priuilegia.
35 ¶ Vtrũ ſepultura eccl'aſtica ꝯcedat oibus in
diebus in qbꝰ licet celebrare ſolẽniter: vt dictũ
ẽ.R.Cal.tꝫ ꝙ ſic.niſi ſpecial'r ſint interdicti vl'
cãm dederint iterdicto:⁊ placet mihi ſua opio
lꝫ Jo.an.⁊ Jo.de ligna.⁊ Bc.in.d.c.alma. te/
neãt ꝯ̃riũ quo ad laicos.Fede.etiã tꝫ ꝯſilio.cxi.
ꝙ clerici officiãdo iſtis feſtiuitatibus circa ſe/
pulturã nõ efficiũtur irregulares.
36 ¶ Vtrũ priuilegiatus tpe iterdicti ſuper ad/
miſſiõe ad diuina ⁊ receptõe ad ſacra poſſit ſe
peliri i cimiterio. R.Cal.ꝙ ſic.⁊ idẽ videt̃ etiã
ſi ſolũ eſſet priuilegiatus ſup auditiõe diuino/
rũ ſolũ nõ facta mẽtione ſacroꝝ p regulã cui
cõicamus viuo ⁊ etiã mortuo.
37 ¶ Vtrũ mortuaria ⁊ alie oblatiões poſſint re
cipi,p defunctis tpe interdicti vel ab ipſis iter
dictis. R.ꝙ ſic.ſi mortui ſunt penitẽtes: ⁊ pro
cis orãdũ eſt.xi.q.iij.quicũqꝫ intra.
38 ¶ Decimum qd ꝯceditur eſt ordinum colla/
tio:vt no.Inno.in.d.c.non eſt nobiſ. Videtur
tñ velle ꝙ ſolum clericis poſſint dari ſed non
lacis.ſed Pa.in.d.c.⁊ in.c.quod in te. dicit ꝙ
poſſet attentari ꝙ ex neceſſitate poterũt etiam
laici ordinari in loco interdicto ſicut dictum ẽ
de chriſmate cũ non fiat baptiſmus ſine eo.d.
c.quoniam:q꞉ ex quo ꝯcedũtur aliqua que non
niſi per clericos poſſunt ꝯferri cõſequent̃ per/
mittuntur ⁊ ea ſine quibꝰ.ar.c.qm̃.de ſen. exc.
li.vi.ſed ſine neceſſitate nec laici nec clerici poſ
ſunt ordinari in loco interdicto:ſed alibi ordi/
nent̃ ſi ipſi nõ ſunt interdicti q꞉ pñt.
39 ¶ Vndecimum quod ꝯceditur:ſed eſt ſpeciale
epiſcopis ⁊ alijs ſuperioribus vt vbilibet poſ
ſit cum altari portatili celebrare ⁊ celebrari fa/
cere ⁊ audire diuina q̃uis ſit interdicta,terra:
ciuitas vel caſtrum:ſeruato tamen quod dictũ
eſt.ſ.ianuis clauſis:campanis non pulſatis: i/
terdictis excluſis.vt in.c.fi.de priuile.li.vi.ha/
betur ⁊ nõ.ſimile priuilegium habent fratres
minores ⁊ predicatores.c.q꞉ in his.de priuile.
⁊ nõ.in.d.c.fi.in gl.Secus ſi eſſet interdicta ec
cleſia vel aliquis locus ſingularis quia nec epi
ſcopus nec fratres predicti poſſent ibi celebra
re.vt no.Jo.an.in.c.queſiuit.de cle.nõ reſidẽ.
⁊ ſequitur ibi Pa.
¶ Duodecimum quod conceditur immo pre/ 40
cipit̃ omnibus obligatis ad dicendum officiũ
vt illud quotidie ⁊ integre dicant.licet ipſi ſpe
cialiter ⁊ ſingulariter ſint interdicti ſigillatim
tamen debẽt dicere ſic vt dictum eſt de excõi/
catis.ſ.hore.§.v.

Interdictum.vii. Violantes incurrunt penas.vij.

¶ Prima eſt irregularitas:hanc incurrit om/ 1
nis clericus qui licet non ſit ipſe interdictus ta
men exercet aliquid deputatum certo ordini i
loco interdicto niſi,ſecũdum ꝙ permittitur a
iure.vt.ſ.dictum eſt.Intelligit h Federi.conſi
lio.vij.verum quando publice ⁊ palam more
ſolito celebratur:ſicut dicimus de excommuni
cato vel interdicto ſicut prius celebrante.i cle.
pe.de ſen.excom.Similiter exiſtens interdictꝰ
ſimpl'r ſi exercet aliquid deputatum certo or/
dini vbicũqꝫ ẽ irregularis.c.is qui. ⁊.c.is cui.
de ſen.excom.li.vi.⁊.c.cum eterni.de ſenten. ⁊
re iudi.li.vi.
¶ Scda ꝙ ſupradictus ẽ ineligibilis ita ꝙ nõ 2
põt eligere nec eligi.d.c.is qui.
¶ Tertia ꝙ ſupradictus ſit ipoſtulabilis ita ꝙ 3
nõ põt poſtulari.c.i.de poſtula.prela.
¶ Quarta ꝙ talis ẽ bñficijs eccl'aſticis ſpoliã 4
dus:⁊ ſi monachus vel monialis eſt dꝫ retrudi
i artiori monaſterio ad agendũ pniam.c.poſtu
laſtis.de cleri.excom.mini.
¶ Quid ſi talis celebrat nõ in loco interdicto: 5
nec ipſe iterdictus ſed tñ perſonis interdictis
R.ꝙ nõ eſt irregularis:eſt tñ interdictus ei in/
greſſus eccleſie donec ſatiſfaciat ad arbitrium
illius cuius ſñiam ꝯtempſit.c.epiſcoporuꝫ.de
priuile.li.vi. Similiter ſm Feder.vbi.ſ.Quã/
do admittunt̃ laici aliũde venientes ad diuina
in eccleſia nõ interdicta exiſtente in loco inter/
dicto generaliter vel ſpecialiter.

¶ Sed quid ſi tales clerici exercēt ea q̄ nō ſūt
deputata certo ordini; vtputa cātare in choro
legere pſalmos: vel epiſtolam: ſicut faciūt alij
laici. R. ſm Inn. in. d. c. tanta. ⁊ ſequitur Pa.
in. c. ij. de cle. excō. mini. ꝙ non icidunt in pre/
fatas penas: iuriſdictōalia tñ exercere pñt. vn
de ⁊ excōicare ⁊ abſoluere pñt ſi ipſi nō ſunt i/
terdicti. dicit tñ Pa. in. d. c. ij. ꝙ nō debēt ab/
ſoluere cū illa ſolēnitate. c. a nobis. el. ij. de ſen.
excō. ſed ei nō credo quo ad abſolutionē: q2 ab
ſolutio ab excōicatiōe ſiue cū illa ſolēnitate ſi
ue ſine ea non pōt ipendi ab interdicto: ſed ſi il
le q ipendit nō ſit iterdictus: tūc abſoluere po/
teſt ēt cū illa ſolēnitate: q2 cū abſolutio pmittiṫ
ergo ⁊ ſolēnitas ꝯſueta. Inn. tñ ⁊ Ho. ⁊ Lau/
du. cōcordāt cū Pa. ⁊ addūt ꝙ efficeretur irre
gularis qui abſolueret cū prefata ſolēnitate: ſ3
eis nō credo rōne predicta. Itē ſ3 Guliel. du/
rādi ſilr eſt irregularis cleric9 q ſolēniter in ci
miterio ſepelit hoīe3 iterdictū. ar. c. i. de poſtu.
p̄la. ſ3 ego dico ſilr ſi hoīe3 nō intdictū ſepelit i
loco iterdicto ſolēniter. ſ. cū offō ſolito: rō quia
iſtud cōpetit certo ordini ſm ꝙ cōiter ſeruaṫ.
not. ēt aliā penā in cle. cos. de ſepul. de qua. ſ.
excōicatio. vij. caſu. xxxvi.
7 ¶ Quinta pena ē ꝙ clericus qui nō ſeruat int/
dictū loci ē ſuſpēſus ab offō ⁊ bñficio. d. c. tan
ta. de exceſ. p̄la. i tex. ⁊ in gl. ⁊ ſequūṫ cōit doc.
8 ¶ Sexta pena ē ꝯ religioſos q̄ſcūq3. ſ. excōica
tiōis qui nō ſeruāt interdictū cū matricē eccle
ſiā loci ſeruare ſciūt: qd̄ itelligo de generali in/
terdicto. īpoſito a ſede ap̄lica vel a locoꝝ ordi/
narijs q2 ſi eſſet ab coꝝ legatis ſcm̄: ſpāli coꝝ
mādato: nō hr̄et locū hec pena: ſilr ſi ſingulari
ter eccleſia matrix eēt interdicta nō h3 locum
i cle. ex frequētibus. de ſen. ex. ſi vero matrix ec
cleſia nō ſeruaret p̄dictū generale interdictum
ſolū incurrēt penas q̄s ⁊ clerici incurrūt: de q
bus in iſto capitulo dicitur.
9 ¶ Vtrū laici nō ſeruātes iterdictum icurrāt
aliquā penā. R. ꝙ nulla inueniṫ i iure ipſis im
poſita. peccarent tñ mortalr ſi h̄ facerent i cō/
tēptum eccl'e: al's nō niſi in quattuor caſibus
poſitis i cle. i. de ſepul. ⁊ cle. grauis. de ſen. exc.
de quibus hēs. ſ. excōicatio. v. caſu. xv. ⁊ excōi
catio. vij. caſu. xxxvi.
10 ¶ Sed nunqd laici teneṅt de eccl'a exire ſi ſa/
cerdos recipit interdictū ad diuina. R. Mo/
nal. ꝙ nō neq3 peccat audiēdo ſ3 ſolus ſacerdos
11 ¶ Vtrum clericus ſimplex q h3 tm̄ primā tō/
ſurā incidat i penas predictas ſicut alij clerici
R. Ho. ꝙ ſic. ſi in officio ſuo cātet. ſ. tāq3 pſal/
miſta. vt in. c. pſalmiſta. xxiij. di.
¶ Vltima ꝙ clericus decedens iterdictuſ pri 12
uaṫ eccleſiaſtica ſepultura. d. c. is cui.

Interdictum. viii.

In qūo relaxaṫ. R. ꝙ aut interdictū fertur
ad tp̄s ſicut cū quis iterdiciṫ vſq3 ad annū vel
donec ſatiſfecerit: vel talis ibi moreṫ: ⁊ tūc nō
requiriṫ abſolutio aliq̄ poſt tale quid: q2 anno
trāſacto vel ſatiſfacto vel recedendo tali inidi
ctū ē amotū ip̄o facto ⁊ licite poſt hoc celebrat
quis. Ita no. Pa. in. c. nō eſt vobis. de ſpon.
nec diſtinguo an ſit a iudice vel a iure: quia in
vtroq3 h3 locū qd̄ dixi: ⁊ idem dic de q̄cūq3 a/
lia ſuſpenſione tā iuris q̄3 hoīs. Secus de ſen/
tētia excōicatōis ad tp̄s q2 requiritur abſolu/
tio. ita no. doc. in. c. fi. de mat. ꝯcto. cōtra inter.
eccleſie. ⁊ ibi reddūt rōnem eē q2 excōicatio re
quirit certā formā i abſolutione: ſed in interdi
cto vel ſuſpēſione ſufficit cōſtet de mente iudi
cis: ⁊ l3 aliqui dubitent de excōicatōe lata a pa
pa ad tp̄s. tñ tene ꝙ reqriṫ abſolutio: niſi apte
cōſtet papam velle eum abſolutum eē ſm do.
Anto. ⁊ ſequitur Pa. in. d. c. fi. Si vero inter/
dictū vel ſuſpenſio nō eſt lata ad tp̄s ſed ſim/
plr: tūc requiriṫ abſolutio: ⁊ ſi eſt a iure pōt ab
ſoluere ordinarius vel legatus ſedis apoſtoli/
ce: niſi cū ꝯditor iuris ſibi vel alteri reſeruauit
ar. c. nuper. §. in ſcda. de ſen. ex. Si aūt ſit a iu/
dice ſic ille qui tulit pōt abſoluere vel eius ſu/
perior tm̄ ⁊ nō alius: aut de mandato ei9 qui ea3
tulit. xxiiij. q. i. ſi petrus.
¶ Vtꝝ ſit ſeruanda aliqua forma in ei9 abſolu 1
tione. R. Hoſt. ꝙ ſic. dicendo reuoco: vel remo
ueo vel abſoluo: ⁊ ſilia verba. Debent etiam i/
iungi eis vt ſatiſfaciant ſm ꝙ dicitur de excō
municatiōis abſolutiōe: q2 i hoc ambulat pari
paſſu. vide. ſ. abſolutio. iij. §. i.
¶ Vtrū interdictū poſſit ad cautelā relaxari. 2
R. ꝙ generale interdictū nō poteſt. c. preſenti.
de ſenten. excom. lib. vi. Sed ſi interdictum ſit
ſingulare cōtra perſona3 ſic poteſt relaxari ad
cautelā. ar. a cōtrario ſenſu. d. c. preſenti. Ra/
tio q2 ſpecialiter interdicto omnia ſacramen/
ta negantur donec abſoluatur: ⁊ ſic idem ē qd̄
⁊ de excōmunicatione a qua quis abſoluitur
ſub ꝯditiōe. vt in. c. ſolet. de ſenten. excō. lib. vi.
hoc tenet Io. an. ⁊ Bar. in. d. c. preſenti. Limi/
ta hoc ſi penitet: al's non. quia relaxatio daret
cauſam peccandi niſi forte in caſu ſicut cū ab/

ſoluitur inuitus ab excõmunicatione: de quo ṡ.abſolutio.iij.§.vij.

3 ¶ Vtrū epiſcopus vel alius poſſit ſuum iterdictum ſuſpendere.R.Lau.Tancre.ꝛ Vin.ꝙ ſic.vt no.in.c.ad hec.el.iij.ꝛ.c.directe.ꝛ.c.preterea.de appel.

4 ¶ Vtrum ꝑ appellationē ſequentē ſuſpēdaẗ interdictum latū.R.ꝙ non. niſi eius effectus ſit ſuſpēſus ad tꝑs:qꝛ ſic pōt appellari a ſententia ſuſpenſa ſicut a ꝯditionali.d.c.preica. Et ħ itellige de iterdicto vel ſuſpenſione. Secus in ſnia excōicatiōis cuius effectus nunq̄ȝ poteſt relaxari niſi in toto abſoluaẗ.c.cū deſideres.de ſen.ex.hoc no.Hoſti.in.d.c.ad hec.Hoc intellige de interdicto a diuinis ꝛ ſacramētis ꝛ aliis ſpūalibus. Secus eſſet in iterdicto a tꝑalibus.vtputa ꝙ non ingrediatur poſſeſſioneȝ talem.ff.de appel.l.cōſtitutionis. vnde Jo.an.ī d.c.is cui.reſtrigit ſolum in mere ſpūalibus ꝑ que ligaẗ aīa:ꝛ iō per appellationē ſuſpēditur interdictum a beneficio.ꝛ ſuſpenſio.de q̊ vide ī.ſuſpenſio.ij.§.primo.

5 ¶ Vtrum priuilegiū cōceſſum a legato a latere quo interdicti tꝑe valeat celebrare inīdictis ꝛ excōmunicatis excluſis valeat quantum ad ſententias ſuas ꝛ ſuoꝝ ſucceſſoruȝ ordinariorum.R.ſm Laudu.ꝙ ſic.niſi ſpecialr̃ a ſucceſſore reuoceẗ.ꝛ tȝ idē ꝙ etiā valet quo ad ſniaſ pape.ar.d.c.dilectus.el.ij.de reſcrip.

6 ¶ Vtrum papa dāte licentiam celebrādi ī eccleſia ſpecialiter interdicta relaxetur eo ipſo iterdictum.R.n.ſm Hoſtien. in.c. vt priuilegia.ꝙ non.

7 ¶ Vtrū de auctoritate epī poſſit quis celebrare in eccleſia interdicta.R.ſm Hoſtiē. in.d.c. ad hec quoniam.ꝙ non.qꝛ iſtud pertinet ad ſolum papā.de priuile.c.cum ꝛ plantare. Secus eſſet in ceſſatione a diuinis:qꝛ poſſet epīs excipere quos vult ꝛ ſubijcere ꝛ tempus ꝛ moduȝ determinare ſȝ Inno.in.d.c.vt priuilegia. Et idē tenet in eccleſia per eum interdicta:allegat d.c.dilectus.ſed non pōt cōcedere vt perſona interdicta vel ſuſpēſa celebret niſi pro delicto alterius ſit ſuſpēſa ab eo.

Interdictum.ix.

quando nō indiget relaxatione:qꝛ ipſo iure nō tenetur qs ſeruare.R.ꝙ in duobus caſibus.

1 ¶ Primo quādo fertur cōtra participantes cum excōmunicatis in caſu quo minorem incurrūt excōmunicationem ſine canonica monitione premiſſa:tunc nullum ē ipſo iure ſicut ꝛ ſuſpenſio quelibet. Intellige ſi feratur ab īferiori a papa.c.ſtatutum.de ſen.excom.li.vi. Et dr̃ canonica monitio ꝛ legitima qñ noīatim admonentur.al's non.vt in.c. conſtitutionem eo.ti.ꝛ li.cōtra alios vero lȝ debeat precedere monitio quando fertur ꝓ cōtumacia ſm Inno.in.d.c.ad hec quoniam.tñ tenet ſil'r ſi proferatur ſine ſcriptis q̄uiſ iudex incurrat penā de qua in.c.i.de ſen.excō.li.vi.ꝛ.ṡ.excōmunicatio.ij.§.ij. Sed magis breuiter dic ꝙ ī illis caſibus in quibus ſentētia excōmunicatiōis nō tenet:ſic nec interdictum.de quo vide.ṡ. excōmunicatio.iij.per totum. Secūdo quādo iterdictum eſt latum ꝓpter aliquos:ꝛ ipſi nō ſeruant eū tex.eſt in.c.petiſti.de priuile. Sed aduerte ſm Hoſtien.ibidē.ꝙ ſi ciuitas vel eccleſia eſt interdicta ꝓpter aliquē.i.ꝓpter coꝝ delictū:tunc lȝ ipſi violēt alij tamē ſeruare tenētur:ſi aūt ſit poſitum pro eoruȝ querela ad eorum vtilitatem.tunc ſi ipſi non ſeruāt nec alij ſeruare tenētur:ꝛ ſic efficitur nullum.d.c. petiſti.ꝛ ſic eum intellige.

¶ Vtrum qñ interdictū eſt nullum:tñ matrix eccleſia ſeruat teneantur religioſi illud ſeruare. R.ꝙ ſic.aliter incurrunt penā excōicationis. cle.ex frequentibus.de ſen.excō.in glo. 8

Interesse.

ſm Bar.in.l.vnica C.de ſen. que ꝓ eo ꝙ interponer. proprie et ſtricte eſt extimatio alicuius vtilitatis non habite ꝓpter alicuius factum iniuſtum vel cōceſſioneȝ iniuſtam:ꝛ eſt duplex.aliud lucri ceſſantis:ꝛ hoc ē quādo homo impediẗ a lucro quod feciſſet ſi talis pecunia ſibi reſtituta fuiſſet:vel ſi talis leſio ſibi non fuiſſȝ illata ꝛ huiuſmodi. Aliud ē intereſſe dāni emergentis:ꝛ hoc duplex. aliud in re:aliud extra rem. Intereſſe damni emergētis in re vel circa rem:quod etiaȝ dicitur intriſecum ſm Barto.vbi.ṡ.ꝛ iſtud eſt ipſa res ſeu eius extimatio:vel id quod prouenit immediate ex ipſa re vt fructus ꝛ partus ꝛ huiuſmodi ponitur exemplum: vendidiſti mihi vinum quod valebat.xx.ꝛ tibi tradidi preciuȝ nec dediſti nunc valet.xl.ſi traditum fuiſſet tantum habiturus eram:ꝛ de hoc.ff.de ac.emp.ꝛ ven. l.ſi ſterilis.§.cum per venditoreȝ. Intereſſe extra rem vel extrinſecum eſt quod prouenit nō ex ipſa re ſed propter ipſam rem:exempluȝ vēdidiſti vinum nec tradidiſti ſed ſi tradidiſſes ex eo potuiſſem negociari ꝛ lucrari:vendidiſti

granum:⁊ q: non tradidiſti ſerui mei fame pe
rierūt ⁊ iſtud qñ petat in cōtractibus habes i
l.iulianus.§.i.ff.de acti.empti. ⁊ vendi.l.cum
venditorem.C.de acti.empti.⁊ ven.⁊.ff.de ver
bo.obli.l.ſi inſulam.⁊ quando teneat in conſci
entia:habes vſura.i.§.xxx.intereſſe quādo ha
bet certam quātitatem vel ſpē duplum exce
dere non pōt:⁊ quādo excedit duplum habes
in.d.l.vnica.in tex.⁊ in glo.ſed quo ad cōſciaꝫ
hēs.j.vſura.i.§.xxx.

Interpretatio legiſ

Ad quē ptinet.R.q: iterpretatio legis
diuine vel canonice pertinet ad papam.c. per
venerabilem:qui filij ſint legitimi.Sed inter-
pretatio legis ciuilis inquātū concernit cleri-
cos ſilr pertinet ad papam.vt in.c.i.de iura.ca
lum.Inquantum aūt cōcernit laicos pertinet
ad iperatorem.l.fi.C.de le.q: eſt eius interpre-
tari cuius ē cōdere:de reg.iur.li.vi.Et h itelli-
ſge vez generalr ſed quātū ad vnā cāꝫ poteſt
iudex etiam interpretari.vt no.Inno.in.c. cuꝫ
ſpeciali.de ap.vide bonam glo.in.c.i.de poſtu
la.prela.facit.l.vnica.C.de profeſſo.qui i vrbe
niſi eſſet ita arduum q: firmus intellectus da-
ri nō poſſit:q: tūc recurrendū ē ad principeꝫ.l.
pe.⁊ fi.C.de le.h Pa.in.c.i.de iura.calum.
1 ¶ Vtrū iterpretatio priuilegij perticat ad pn
cipē ſolum.R. Pa.in.c.cū veniſſent.de iudici-
is.q: aut dubium ē ſuper poteſtate.ſ.ſi potuit
dare.⁊ ſic nulli inferiori a principe lꝫ: vt in.c.i.
de tranſla.prela.xvij.q.iiij.§.qui autem.ix.q.iij
cuncta per mūdum.Aut dubium eſt ſuper va-
liditate vel ſurreptiōe:⁊ ſic poteſt inferior iu-
dex ſm cōiter doc.Aut dubitatio eſt circa ver
ba ſolum:⁊ tunc ſi caſus eſt clarus ⁊ deciſibi-
lis de facili:ſic poteſt inferior cognoſcere ad p̄
iudicium partium ſm cōiter doc.Nō q: infe-
rior iterpretatur legem ſuperioris in preiudici
um partiū:vt no.Inn.in.d.c.cū ſpeciali. Facit
c.inter alia.de ſen.excom.⁊.d.l.fi. Si vero ca-
ſus eſt dubius ſic pertinet ad principem ſi eiuſ
preſentia de facili pōt haberi.ar.d.c.cū veniſ-
ſent.⁊.d.c.inter alia.⁊ i.l.ex facto.§.i.ff.de vul.
⁊ pupil.ſubſti.q: ſi de facili non pōt adiri prin
ceps pp longā diſtātiam:ſic poterit interpre-
tari per rōnem naturalem ⁊ veriſimilem que
poteſt notari per expreſſa verba:pro hoc ē ca-
ſus.in.d.l.ex facto.§.ij.vbi iuriſconſultuſ iter-
pretat legem ex naturali rōne. Itē quod not.
Inno.in.c.cū ſpeciali.facit tex.in.c.cum pſone
de priuile.li.vi.Aut dubiū verſatur circa intē-
tionē pricipis:⁊ nō pōt decidi ſine magno du
bio:⁊ ſic interpretatio eſt ſolius pricipis:ad p̄-
dicta facit tex.in.c.venerabilē.d elec.dicit etiā
Specu.in ti.de lega.§.nūc oſtendēdum.q: eps
poteſt interpretari iurium allegationes:de pi-
gno.ſignificāte.⁊.d.c.venerabilē.procedit i ar
duo negocio:vt dictum eſt.
¶ Vtrū in contractibus ſit interpretatio fa-
ciēda:vt res potius valeat qꝫ pereat.R.q: ſic.
de fide iſtru.c.inter dilectos.in glo.⁊.ff.de re.
du.l.quotiens i actionibus.de V.ſig.c.abbate
§.contra quod fuit.Si vo res valeret ſm in-
tellectū vtriuſqꝫ:tūc accipiendum ē illud qd ē
magis veriſimile.ff.de re.du.l.cū in teſtō.⁊.ff.
de ver.ob.l.cuꝫ qui.⁊ quod cōſueuit.xxviij.di.
de ſiracuſane.⁊ quod magis conuenit iuri.de
conſue.cū dilectus.§.fi.vbi iterpretatio fit cō
tra eū qui legem potuit apertius dicere.ff.de
pac.l.veteribus.de priuile.c.q: in glo. Interp̄-
tatio i contractibus fit plena.In teſtamentis
plenior.In bñficijs quoqꝫ pleniſſima.d dona.
c.cum dilecti.Interpretatio locutionū dꝫ fieri
ſm perſonas que loquunt vel quibus loquit
xxvi.di.deinde in glo.

Interrogationes in cō-

feſſione vtrū ſint faciende a confeſſore.
R.q: ſic.p tex.clarum.Aug.de pe.di.vi.c.i.vbi
dicit.Diligens iquiſitor:⁊ ſubtilis inueſtiga-
tor ſapienter ⁊ quaſi aſtute interroget a pecca
tore qd forſan ignorat vel pre verecūdia velit
occultare.hec ille.Et nota q: cōfeſſor tenetur
ſub pena mortalis peccati cas interrogatiōes
facere quas cognoſcit neceſſarias cōfitēti pro
validitate cōfeſſionis habens probabilem opi
nionē q: cōfitens ex obliuione vel ignorantia
ſeu negligentia omittit.ar.c.ſit rector.xliij.di.
Secus eſſet qñ habens pbabilem opionem q:
cōfitens talia ſcit ⁊ aduertit:q: ſic poteſt cre-
dere eū vel nō cōmiſiſſe vel alās cōfeſſum fuiſſe
⁊ ſic non tenet iterrogare niſi forte videret q:
ex verecūdia nō auderet dicere.Dimittere āt
interrogare ex inaduertētia aut obliuione nō
credo ſit peccatū.Ex negligentia vero dimitte
re interrogationes q̄s pbabiliter cōſcia ſibi di
ctat faciēdas de neceſſitate vr mortale pecca-
tum p ea que dicā.j.negligentia.§.i.multo ma
gis vr mortale qñ ſciēter:⁊ ſine oī rōnabili cā
voluntarie dimittit,tenet.n.cōfeſſor circa con
fitentē facere ex precepto charitatis ea q velle

ſibi fierēt rōnabil'r ꝑtinētia ad neceſſitatē ſa/
lutis ſic ē integre ꝯfiteri ⁊ in viā ſalutis dirige
re al'r p̄uaricaꝛ̄ illud preceptū. Diliges ꝓxi/
mū ſicut teipm̄. Non tñ dꝫ cōfeſſor eſſe nimis
ſcrupuloſus in iterrogādo oīa que poſſibile ē
cōmiſerit peccator ſed ſolū circa ea dꝫ interro/
gare que ꝓbabiliter credit cōmiſiſſe.

¶ Quid debet attendere confeſſor circa intro/
gationes. R̄. ſm Aſten. ꝙ tria. Primum ꝙ i/
terroget de peccatis non de fabulis vel alijs
mūdanis. Scdꝫ ꝙ nō introget niſi d' peccatis
cōſuetis: ⁊ que cōmuniter ſunt nota explicite.
Querere eñi de peccatis icōſuetis ⁊ enormibꝰ
niſi i generali ⁊ a lōge ⁊ per quādā circūlocu/
tionē nocet cōfitenti: q2 ſepe diſcit qđ neſcit:
propterea dr̄ ꝓuer. xi. q inueſtigator ē malorū
opprimeꝛ̄ ab eis: ⁊ in. l. i. §. q qōnē. ff. de qō. ꝓ/
hibeꝛ̄ fieri qđ ſpecialis i ꝑiudiciū alteriꝰ. Terti
um ē ꝙ non deſcendat nimis ad particulares
circūſtantias peccatoꝝ carnalium: q2 vt dicit
phs. iij. ethi. Delectabilia q̄ꝫto magis ꝯſiderā
tur tāto magis ſunt apta mouere ⁊ nocet taliſ
interrogatio: ⁊ ꝯfeſſori: ⁊ cōfitenti. Sufficit. n.
hīe vltimā ſpēm peccati in hmōi: ⁊ circūſtan/
tias que cadūt ſub ſpāli ꝓhibitione ⁊ a longe
⁊ cū verbis honeſtis: vñ nullo modo deſcēdat
ad alia ſpāliter: puta mulier cōfiteꝛ̄ ꝙ fuit co/
gnita ex̄ vas debitum nō querat poſtea i quo
loco vel qñ ⁊ hmōi: ſicut faciūt qdā q potius
ſunt cōtamiatores q̄ꝫ cōfeſſores qui ſepiſſime
peccāt mortal'r delectādo ſe de hmōi iterroga
toibus: ⁊ ꝓp delectationē faciēdo eas.

¶ Secūdo de qbus ſunt iterrogatiōes facien
de. R̄. ꝙ ſunt faciēde de peccatis cōibꝰ ſicut eſt
trāſgreſſio decē preceptoꝝ: cōmiſſio ſeptē pec
catorum capitaliū: abuſio qnqꝫ ſenſuum: ⁊ de
circūſtātijs q̄ mutāt ſpēm: ⁊ aliqñ que aggra/
uāt notabilit' nō oēs de oībus ſed de illis que
cōiter cōtingūt in tali ſtatu: q2 deriſio eſſꝫ q̄re/
re a feia de militia ⁊c̄. Vñ vt cōfeſſor ſimplex
hēat formam iterrogādi h̄ annotabo talē or/
dinē q erit q̄ſi vna tabula totius iſtius angeli/
ce ſumme circa ea que pertinēt ad ꝯſciam. At/
tēde ergo o cōfeſſor qui ſalutifere vis cōfeſſio
nes audire ad infraſcripta.

¶ Preſentato tibi penitēte debes primo iter/
rogare eū de quo loco vel terra ē: ſi aliter eum
non agnoſcis: vt ex hoc intelligere poſſis: ſi ha
bes auctoritatem ad eum confitēdum: q2 ſi es
ſacerdos parrochialis non habes poteſtatem
niſi ſuper illos qui ſunt de parrochia tua: ſm
ꝙ habes. ē. confeſſio. iij. §. iij. ⁊. §. ix. ⁊ ſex ſequē
tibus. Idem dic ſimiliter de illo cui commiſſa
eſt audiētia confeſſionum a parrochiali ſacer/
dote. Si vero eſt tibi commiſſa ab epiſcopo ta
lis auctoritas vel ab eiꝰ vicario generali in ſpi
ritualibus vel ab alio habente iuriſditionem
quaſi epiſcopalēꝫ. Tunc ſi es frater minor vel
frater de ordine predicatorum aut heremitaꝝ
⁊ huiuſmodi: ⁊ talem auctoritatem habes per
preſentationē factam ſm formam cle. dudum
de ſepul. de quo habes. ē. confeſſio. iij. §. xvi. vl'
es admiſſus ac ſi eēt ſeruata talis forma ſic po
tes audire omnes de illa dioceſi vel iuriſditōe
illius: ⁊ in illa dioceſi ſolum ⁊ non extra illam.
Si vero non es preſentatus ſm formam dicte
cle. nec admiſſus: ac ſi eſſet ſeruata: ſed ſoluꝫ ti/
bi conceſſit licentiam audiēdi confeſſiones: ſic
potes vbiqꝫ eius ſubditos audire: de quo vide
in. d. §. xvi. ⁊ ſequen. Et ſi inueneris ꝙ habes
auctoritatem eum confitendi. Interroga. ij. đ
eius ſtatu ⁊ conditione ſi aliter eum non agno
ſcis: vt perpendere poſſis ſi erit capax abſolu/
tionis vel ne. Nam ſi inueneris eum in tali of
ficio vel in tali arte quam exercere nō poteſt ſi
ne mortali: tunc indica ei a principio: ne forte
eum audiendo: ⁊ poſtea volens eum abſolue/
re ſcandaliçetur de te: poſſes tamē talem q ha
bet aliquid quod non vult dimittere ſm ꝙ te/
netur admonere ꝙ ſi vult confiteri libenter au
dies eum: ſed abſoluere nō poſſes: niſi dimit/
tat qđ exercere ñ pōt ſine mortali: ⁊ quomodo
lꝫ eum non abſoluas talis cōfeſſio valet ei ad
multa bona: preſertim vt deus citius illumīet
eum ad pñiam ſm ꝙ dicitur in. c. quod quidā.
de pe. ⁊ re. Et his dictis ſi voluerit cōfiteri po
teris eū audire ⁊ monita ſalutis dare: ⁊ aliquā
pñiam ſed nullo mō abſolutionē: q2 ſic pecca/
res mortal'r. de quo habes. ē. cōfeſſio. i. §. xiiij.
⁊ confeſſio. vi. §. ij. ⁊. iij. Interroga. iij. quantū
eſt ꝙ non fuit cōfeſſus ⁊ cui cōfeſſus fuit: ⁊ ſi
debita bona voluntate fuit confeſſus: ⁊ ſi fecit
penitentiam: ⁊ ſi aliquid retinuit ſcienter qđ
non fuit ꝯfeſſus: vt ex iſtis poſſis ſcire de quā/
to tempore hꝫ confiteri: ⁊ ſi confeſſiones facte
ſint reiterande: ⁊ quādo hoc ſit hēs. ē. ꝯfeſſio
i. §. viij. cum multis ſc. Interroga. iiij. ſi adhi/
buit diligentiam vt ſuorum peccatorum hēat
memoriam: ⁊ ſi inuenires qđ non: puta q2 oꝫ
reiterare confeſſiones de multo tempore. ⁊ ipſe
penitēſ h̄ nō cogitabat: ⁊ ꝓpterea nullā poſuit
diligentiam ſuper peccatis cōfeſſis. tūc admo/

nendus eſt vt vadat ⁊ conetur reducere ad memoriam ſua peccata diſcurrendo per ſtatuſ q̊s habuit per officia que exercuit: per ſocietates quas tenuit:per loca in quibus habitauit: per exercitia que operatus eſt:vt ſic integre confiteri valeat:⁊ quantam diligentiam debeat ponere.habes.ſ̃.confeſ.i.§.xij. ❡Predictis factis ⁊ inuento ꝙ facta diligentia ſm poſſe ſuum ē diſpoſitus ad digne confitēdum:debes cūdeꝫ penitentem inducere:vt genuflexo dicat humiliter:confiteor deo ⁊c̃.vſqꝫ mea culpa:ſi ſcit eā dicere ⁊ ꝙ ſtet facie verſa lateri confeſſoris:ſi ē mulier vel iuuenis:⁊ nō permittas ꝙ aſpiciat in faciem tuam:q2 multi propꝫ hoc corruerunt:⁊ poſtea bonis verbis ⁊ perſuaſionibus induc eum vt dicat peccata ſua.Et ſi ſcit ordinate dicere noli eum impedire:ſed ſolum vade ſupplēdo:vbi ipſe deficit i exprimendo circūſtantias vel declarando quomodo eſt mortale: ⁊ tenet͂ abſtinere vel ad reſtitutionem vel eſt excommunicatus ⁊ huiuſmodi:ſi vides ꝙ ipſe penitens hoc non intelligit vel non perpendit: vel ſi neſcit ordinate dicere fac vt confiteatur ſaltem grauiora que magis grauant eius conſciētiam:vt ex illis poſſis ſcire de quibus debeas eum interrogare.Et dictis aliquibus de grauioribus: Si vides ꝙ neſcit ordinate dicere. Incipe tu interrogare eum ſicut in infraſcriptis videbis:nō tamen omnes de omnibus vt dixi:ſed tm̄ de his que veriſimiliter preſumit͂ cōmiſiſſe vel rōne ſtatus vel exercitij aut conditionis perſone.Et caue ne eum exaſperes ꝓpter aliquod peccatum donec totam compleuerit confeſſionem ne forte pre verecūdia non integre confiteatur:ſed cōpleta ꝯfeſſione:tunc eum reprehende ⁊ argue ſecundum ꝙ videris ei expedire.

4 ❡ Ordo aūt interrogādi ſit iſte circa peccata cognoſcenda ⁊ dicenda. primo circa decem precepta.

Circa primum preceptum decalogi quod eſt. Non habebis deos alienos ⁊c̃.Exo.xx. quod quidem quomodo intelligatur.habes ❡Preceptum.§.iij.ex cuius expoſitione ſic facies interrogationes.

Si adorauit aliquam creaturam vel cū primo apparet fecit ei aliquā orōnē ⁊ huiuſmodi.

Si adorauit diabolū ēt ſub angelo lucis apparente:q2 mortalia ſunt:vide adoratio .§.x.

Si inuocauit demones vel fecit aliqđ pactuꝫ cum eis: vide ſors.§.iij.

Si vſus eſt nigromancia aromancia ⁊ huiuſmodi.vide ibidem.

Si vſus eſt ſortibus vel incantatōibus ad ſciēdum occulta vel furta ⁊ hmōi.vide ibidem.

Si voluit ſcire futura ꝑ vanā inſpectionē creature ibidem.

Si qn̄ obuiauit lepori vel alteri animali credidit preſagiū alicuius futuri ibidē.

Si quādo mulier pregnās petit ignē ⁊ hmōi vtit͂ ad ſciendū futura:vide ibidem.

Si vſus ē lr̄is pūctis aſtrolabio aptione libri: ⁊ huiuſmodi ad ſciēdum futura ibidē.

Si obſeruauit ſōnia vt idiuinaret.ibidē.§.v.

Si voluit colere deum ſm ritum iudeoꝝ:vide ſuperſtitio.§.i.

Si vſus fuit ligaminibꝰ aut characteribus ꝓ ſanitate dāda.vide ſuperſtitio.§.i.

Si fecit annulum qn̄ legit͂ paſſio xp̄i vl' charactere in tali die:⁊ hmōi.vide ibidē.§.ij.

Si vſus fuit arte notoria vl' cā didicit. Vide ibidem.§.iij.

Si vſus ē herbis ꝯ demones.vide ibidē.§.vi.

Si vſus ē breuibus ligandis ad collum vl' portādis.ibidē.§.vij.

Si incātauit aialia.ibidem.§.viij.

Si carminauit infirmos.ibidē.§.ix.

Si dixit vel fecit dici miſſas vl' pſalmos:vt qſ moreretur.ibidem.§.x.

Si colligendo herbas obſeruauit aliqua vana ibidem.§.xi.

Si aliquod fecit vt ſciret infortunium alicuius.ibidem.§.xij.

Si ꝑ maleficiū deſtruxit aliđ malum.ibiđ.xiij

Si credidit feminas ire de nocte vel cōuerti i catas ⁊ huiuſmodi.ibidem.§.xiiij.

Si habet libros de predictis ſortilegijs vl' ſuperſtitionibus tenetur eos comburere:al's nō eſt abſoluendus.vt.ſ̃.Curioſitas.§.i.

Si obſuauit dies egyptiacoſ.viđ ſupſtō.§.vi.

Si dedit poculū vt amaretur ab aliquo videt͂ mortale:quia omnino ſuperſtitione vtitur.

Si credidit ꝙ ex cōſtellatione cogatur quiſ ad bonum vel malum.vide ſors.§.iij.

Si vſus eſt ſacramētis vl' ſacr̃alibus ꝓ danda ſanitate ⁊ huiuſmodi.vide ſacramētum.§.vi.

Si acceptauit duellum vl' obtulit vl' fuit cauſa vt fieret. Vide duellum.

Si accepit ferrum candēs vl' dedit ꝓ manifeſtanda veritate.vide purgatio.§.i.

Si eſt hereticus vel fautor hereticorum. vide hereticus.in principio.⁊ per totum.

Si fuit dubius in fide. vide hereticus. in pñ.
⁊ infidelitas. §. x.
Si apoſtatanit a fide. vide apoſtata. in prin.
Si fecit actū īfidelitatꝭ tiore mortꝭ. ibidē. §. pe.
Si portauit veſtes infideliū. ibidē. §. vltimo.
Si nimiā practicā hꝫ cū iudeis. vide iudeꝰ. §. i
Si balneū ītrauit cū iudeis. vide balneū. §. iij.
5 ¶ Circa ſcōm preceptū. Nō aſſumes nomē ⁊c̄
quō intelligat̄ habes preceptuꝫ. §. iiij. ex cuius
expoſitione ſic formabis interrogationes.
Si vota facta non impleuit vl̄ deliberauit nō
implere cuꝫ poſſet: ⁊ teneret̄ peccauit mortalit̄
⁊ quando teneatur vel non. vide votum p̄. per
totum. ⁊ votum. iij. per totum.
Si aſſenſit impedimento non implendi votū
vide votum. ij. §. xij.
Si facta vota ſine determinatione temporis
nimis tardauit. votum. iij. §. ij.
Si in caſu qñ obligatur ad vota parentuꝫ nō
ea impleuit. ⁊ qñ ſit. vide votum. iij. §. viij.
Si impetrauit diſpenſationem voti ſine cā le
gitima. vide votum. iiij. §. x. ⁊. xi.
Si fecit votū ſciens ꝙ vouere ñ poterat. vide
votū. ij. §. ix. ⁊ qui non poſſunt habes ibidem.
Si fecit votum de re mala fienda que ſit mor
tale peccatū: peccauit mortaliter vouēdo. ⁊ te-
net̄ facere cōtrariū. ſecus eſſet de re peccati ve
nialis: ⁊ quomodo non obligat. vide votū. i. §.
v. ⁊ facit ad hoc qđ not. in. c. periurium. §. i.
Si fecit votum de re bona ſed propter maluꝫ
finem. vide votum. i. §. iij.
Si apoſtatauit ab aliqua religione vel ordine
vide apoſtaſia. §. ij. ⁊ per totum.
Si blaſſemauit deum vel ſanctos. vide blaſſe
mia. ⁊ quot modis blaſſematur ibidem.
Si maledixit deū vl̄ ſctōs. viđ maledictio. §. i.
Si noīauit deū vel ſctōs opprobrioſe vel per
mēbra verecūda aduertent̄: peccauit mortalit̄
ēt ſi fecit ex ioco. qꝛ ꝯ preceptū predictū directe.
Si ſacramentis eccleſie fecit aliquod enorme:
puta conculcando vel huiuſmodi: qꝛ mortale
eſt contra preceptum predictum.
Si ſacramenta recepit vel adminiſtrauit in
peccato mortali: mortale peccatum eſt niſi in
caſu. de quo baptiſmus. v. §. xiiij.
Si iurauit falſum quod credebat veruꝫ. vide
periurium. in principio.
Si iurauit verꝫ cū tñ crederet dicē falſū. ibidē.
Si iurauit falſū ſciēs ſe mēdaciū iurare. ibidē
Si iurauit aliquod malum ſe facturum. ibidē
§. i. ⁊ iuramentum. iij. §. vij.

Si iurauit in cōi ſermone ſine debita diſcret̄
one. ibidem. §. ij. iuramentum. §. x.
Si iuramento affirmauit id de quo dubitabat
vide periurium. §. iij.
Si iurauit per verbum: credo quod tamen nō
credebat. ibidem. §. iiij.
Si credidit contrauenire iuramento cum tñ
non contrafaceret. ibidem. §. v.
Si iurauit ex metu falſum. ibidem. §. vij.
Si induxit aliquem ad iurandum quem ſcie-
bat falſe iuraturū. vide iuramentum. iij. §. xi.
Si iurauit vitūperoſe per deum vel ſanctos
ibidem. §. xij.
Si iurauit non ſm intentionem dantis iura-
mentum. vide iuramentum. iiij. in prin.
Si non compleuit quod ſub iuramento pro-
miſit in caſu quo tenebat̄ ⁊ quando hoc ſit ha-
bes iuramentum. v. per totum. ⁊ quō eſt mor-
tale peccatum non implere quod iuramento
promiſit. habes periurium. §. i.
Si fecit ſe abſolui a iuramento ſine cā legiti-
ma. vide iuramentū. vi. ꝑ totū. ⁊ đ cā legitima
que ſit ⁊ quis poteſt ſoluere a iuramento.
Si qñ tenebat̄ orare volūtarie ſe occupauit in
his que diſtrahunt mentem. vide hore. §. xxvi.
Si ſimulauit ſanctitatem quam non habebat
vide ſimulatio. §. vltimo.
Si adiurauit homines: vel demones: aut al̄s
creaturas. vide adiuratio per totum.
¶ Circa tertiū preceptum. ſabbata ſanctifices 6
eius expoſitionē habes. j. preceptū. §. v. ex cuiꝰ
declaratione ſic ſūt formāde interrogationes
Si exiſtens corpore ſanus ⁊ nō occupatus in
ſpiritualibus bonis ſterit ocioſus. nec aliquid
operatur tempore non feſtiuo: vnde viuat vel
vnde tribuat egentibus: quia magnus exceſ-
ſus ocioſitatis videtur mortale peccatum. de
quo vide preceptum. §. v.
Si in diebus feſtiuis de precepto non habuit
attritionē de peccatis mortalibus cōmiſſis: đ
quibus non fuit contritus. vide ferie. §. xli.
Si vacauit ludis aut coreis. de quo vide corea
per totum. ⁊ ludus. per totum.
Si non vacauit deo in dictis feſtis ſaltem in
aliqua hora: qꝛ mortale. vt ferie. §. ix.
Si fecit haſtiludia quia ſunt prohibita quibuſ
cunqꝫ diebus ſicut torneamēta ſm Ricar. in
iij. diſtin. xxxvij. ex conſimili ratione. vt in. c. i.
de tornea.
Si fecit opus manuale vel fecit fieri in predi-
ctis feſtis in caſibus nō ꝯceſſiſ. vide Ferie que

opera licent ꝛ que nõ. ꝛ que ſint feſta precepta ꝛ qñ eſt mortale opus ſeruile in die feſto: ꝛ qñ incipit feſtum. vide ibidem. per totũ.

Si audiuit miſſã integrã in predictis diebus vide ibidem. §. xlij.

Si exiſtens in miſſa occupauit ſe in vanis. vide hora. §. xxvi. ꝛ Ferie. §. xliij.

Si audiens miſſã in pdictis diebus dixit orationes q̃s tenebat̃ dicere ex voto vel pnia aut rõne ordinis. vide Ferie. §. xlvi.

Si audire predicationem contempſit in feſtis vide ibidem. §. xliiij.

Si nõ fecit oblationem in miſſa ad quam tenebatur vide oblatio. §. i.

Si in diebus feſtiuis de precepto cõmiſit aliq̃ pctã mortalia. vide in. d. §. v. ꝛ Ferie. § xxxvi.

Et q2 difficile ẽ ſcire dicere que peccata cõmiſit in feſtis. ꝛ interrogare in quolibet pctõ ſi illud cõmiſit in feſto eſt difficile. potes ſine alio ſcrupulo peccatorem interrogare ſic. peccaſti mortaliter in feſtis. ꝛ ſi dicit q̧ ſic. interroga ſcdõ in quot feſtiuitatibus. Et ſi neſcit interroga cũ ſi quaſi in oibus vel in maiori pte ipſarum vel in minori. Et tertio interroga ſi in eodem feſto aliqñ bis vel ſepties ꝛ ſepiꝰ. ꝛ ſic ſufficit quo ad iſtam circunſtantiã abſq3 hoc q̧ exprimat ſpeciem peccati q̧ cõmiſit vel abſq3 hoc q̧ in quolibet peccato quod confitet̃ interroges ſi fecit in feſto qđ bene nota.

7 ¶ Circa quartũ preceptu3. honora patrem ꝛc̃. cuius expoſitio habet̃ Preceptum. §. viij. ꝛ ex qua interroga vt infra.

Si nõ dilexit pr̃e3 vel matrẽ. vide Filiꝰ. §. xxx.

Si non oſtendit eis ſigna dilectionis ſed dure ſe habet cum eis. ibidem.

Si dixit eis verba iniurioſa vl' verberauit q2 videtur mortale per dicta. in dicto. §. xxx.

Si non obediuit eis. vide ibidem.

Si non ſubuenit eis indigentibus. ibidem.

Si non ſeruiuit in infirmitatibus eorum. vel fecit ſeruiri ibidem.

Si maledixit eis. vide maledictio. §. i.

Si nõ fuit executus eoꝝ volũtates ſeu legata facta poſt eoꝝ mortẽ. vide executor. §. xxiij. ꝛ xxiiij. ꝛ Heres. §. v. vſq3 ad. §. xij. ꝛ legatũ. i. ꝛ ij. per totum.

8 ¶ Circa quintum preceptũ. Non occides. vide Preceptum. §. ix. ex quo ſic interroga.

Si habuit animũ offendendi proximũ in perſona vulnerando: mutilando: occidendo: ꝛ huiuſmodi. vide in. d. §. ix.

Si vulnerauit vel occidit aliquẽ. vide ibide3.

Si cõmiſit homicidiũ ſpũale. ſ. inducendo aliquem ad peccatum mortale vl' alijs modis de quibus habes Homicidium. iiij. per totum.

Si procurauit aborſum alicuius mulieris. vide aborſum. per totum.

Si incarcerari fecit aliquem indebite. vide Carcer. §. i. ij. ꝛ. iij.

Si pueros tenellos tenuit iuxta ſe i lecto ꝛ ſuffocauit dormiendo. vide Homicidiũ. ij. §. xv.

De multis modis quibus fit homicidiũ ꝛ cũ pctõ mortali hẽs homicidiũ. i. ij. ꝛ. iij. per totũ

Si aſperit ſpectacula in quibꝰ imminebat piculũ pbabile mortis vel mutilatõis mẽbroꝝ vt torneamenta: haſtiludia ꝛ hmõi peccauit mortaliter in duobus caſibus. Primo qñ tali aio aſperit q̧ etiã ſi preciperet̃ ei ne ſtaret ad videndũ: nihilominus nõ deſiſteret. Scdõ qñ eius aſpectio eſt cã vt fiant ſine qua nõ fierent. als eſt veniale peccatũ de ſe: niſi forte rõne ſcandali: vt in clericis religioſis ꝛ huiuſmodi.

¶ Circa. vi. preceptũ. Nõ mechaberis. vide preceptum. §. x. ex cuius expoſitione ſic forma interrogationes.

Si fecit fornicationem vide ibidem in. d. §. x.

Si cõmiſit adulterium. ibidem.

Si ſtuprum perpetrauit. ibidem.

Si ſacrilegium operatus eſt. ibidem.

Si inceſtuoſus fuit. ibidem.

Si fuit ſodomita. ibidem.

Si alio modo per ſeſe polluit qualitercunq3. vide Luxuria. §. ij.

Si voluntarie cogitauit de hmõi peccatis pter delectationem. ibidem.

Si voluntate deſiderauit aliqđ ipſoꝝ cõmittere ibidẽ. Dñ h aduerte q̧ totiẽs peccat mortaliter: quotiẽs h deliberate appetit pperrare ex diuerſis internallis tpis vel pſonarũ: puta q2 nunc deſiderat vnam perſonam ad malefaciendũ: poſtea occupatus in aliquo alio alia cogitat. demũ poſtea iteꝝ recordat̃ de illa pſona ꝛ iterũ eã concupiſcit. Similiter qñ nunc vnã pſonã ꝛ poſtea aliã deſiderat: q2 in iſtis caſibꝰ ſunt diuerſe auerſiones aliquẽ rõne tpis: alie rõne materie. vñ q2 in hoc pctõ carnis magis ſũt inuoluti hoies cõiter q3 in alio ꝛ mltũ immorari in interrogatione de hmõi eſt periculoſum ꝛ confeſſori ꝛ confitenti: vt dictũ eſt. Jdõ vt expedite poſſis que ſũt neceſſaria ptranſire talem modũ tenebis. Si illa pſona que confitet̃ eſt pſona ſpũalis vel mulier aut aliquis w

recundus ⁊ qui non eſt coniugatus preſertim
puella interrogabis eam. primo ſi cōmiſit ali/
qđ pctm̄ inhoneſtatis: vel luxurie: opere: vł vo
luntate. Si nihil dicet ⁊ tm̄ tibi videbiť q̄ ſit i/
uoluta in aliquo. Tunc interrogabis eū de co
gitationib⁹. Si delectatus eſt cogitare de hu/
iuſmodi carnalibus. ⁊ inuento q̄ ſic: declara ei
quō eſt peccatū mortale: vt habes. ē. Cogitatō
§. ii. Poſtea procede ⁊ interroga: ſi delectata
eſt audire loqui de huiuſmodi: vel videre: vel
tangere ſe vel aliam perſonā ꝓpter huiuſmo/
di delectationem: ⁊ quotiens: ⁊ ſi in diebus
feſtis magis q̄ȝ in alijs. ⁊ ſi inueneris q̄ talia
cōmiſit potes poſtea interrogare ſi habuit ali
quā pollutionē propter talia per ſe vel cū alia
pſona vt ſic caute inducas eam ad confitendū
que ex verecundia forte taceret. Si vero pſona
que confitetur interrogata primo generaliter
ſi aliqđ pctm̄ luxurie cōmiſit: ⁊ reſpōdet q̄ ſic
interroga ſi fuit cū femina vel femina cū ma/
ſculo: ⁊ inuento q̄ ſic. interroga ſi erant ſoluti
vel non: ſi affines vel conſanguinei. Si religi/
oſus vel religioſa: ⁊ huiuſmodi: vt ſcias ſi fuit
fornicatio vel adulteriū ⁊ huiuſmodi. Et inuē
to q̄ in hmōi eſt inuolutus. Tunc non oportet
interrogare de cogitationibus moroſis q2 cōi
ter ſunt in talibus deliberate in malū ſi poſſi/
bilitas adeſſet. Ideo circa tales interrogabis
primo de cogitationibus deliberatis in malū
iſtud. Et q2 numerū difficile eſt ⁊ varietatem
perſonarū exprimere: ſufficit tibi quo ad neceſ
ſitatem confeſſionis: vt interroges quantū pſe
uerauit in talibus cogitationibus. puta a tpe
quo aīs confeſſus eſt qđ eſt annus vel plus.
ſecundo interroga q̄ȝ ſepe tales cogitationes
habuit. puta bis in die vł in hebdomada: aut
plus oibus computatis: vel ſi forte maiorem
partē temporis in huiuſmodi occupauit. Ter/
tio interroga ſi ſic in diebus feſtiuis: ſicī in alijs
circa predicta vacauit: vel forte plus in feſtis.
Quarto interroga ſi in eccleſijs vel locis ſacr̄
cas habuit. Quīto interroga ſi ſic deſiderauit
coniugatos: religioſos: cōſanguineos: ⁊ hmōi
ſicut alios indifferenter. Sexto interroga ſi ſe
pius variauit mentē de vna perſona ad aliam
ſm̄ q̄ occurrebant memorie vel magis ſtetit
in deſiderio cū vna perſona. Et ſic ſufficit quo
ad cogitationes: lȝ alio modo numerū vel tem
pus aut locum exprimere neſciat. Et idem ſer
uandū eſt in omnibus peccatis que ſepiſſime
cōmiſſa ſūt preſertim quo ad quattuor prima.

Poſtea interrogabis eum ſi vt ſuū poſſet cō/
ſequi deſideriū malū dedit operaȝ in ducendo
coreas. in dando munera: in faciendo matina
tas: cantando: ſonando: procando: loquendo:
ambaſiatas mittendo: litteras ſcribendo ⁊ hu
iuſmodi. ⁊ quantum ſe occupauit in iſtis: ⁊ a
quanto tpe ⁊ ſi diebus precipue feſtis vel in
eccleſiis aut locis religioſis. Vel ſi fuit pſona
cui predicta fiebant: interroga ſi conſenſit vt
talia fierent vel exhibuit ſe ꝯſpectui talis vel
recepit litteras aut munera: ⁊ quantū tp̄s pſe
uerauit: ⁊ ſi in feſtis vel in eccleſijs. Nam faci
entes ⁊ ꝯſentientes in hmōi om̄es mortaliter
peccant. Et ſi munera ſūt q̄ inducant ad amo/
rem carnalem cogenda eſt vt pauperibus ero
get. Si vero talia non ſunt nō eſt cogenda niſi
de bono conſilio ſi ille donare potuit. de quo
habes donatio primo. per totum.
Poſtea habes eū interrogare de opere luxurie
Et ſi dicit q̄ peccauit cū femia maſculus ſiue
femina cū maſculo nō habes querere niſi tm̄
Primo ſi erāt ſoluti vel cōiugati affines vel re
ligioſi ⁊ hmōi vt ſcias que ſpēs ſit luxurie. de
quo habes luxuria. §. ij. Scđo interroga ſi ſte
tit naturaliter in vaſe debito ſi dicit q̄ non.
Noli q̄rere quō vel in q̊ loco corpis cognouit
eam: q2 non expedit ſufficit dicat q̄ nō in vaſe
debito: ſed extra pollutus eſt ſiue inceperit in
vaſe ſiue nō. Tertio interroga. ſi ſic peccando
cū tali queſiuit euitare generationē vel ſtetit
tali mō q̄ non poſſet fieri. Quarto quotiens
vel quantum perſeuerauit ⁊ ſi in feſtis vt in
plus vel in eccleſia ⁊ ſufficit.
Si dicit q̄ peccauit pſe polluēdo ſeipm volū
tarie nō oportet q̄rere de mō ſed ſolū quotiēs
vel quantū pſeuerauit vt. ē. dictū eſt de cogita
tionib⁹. Et ſcđo ſi deſiderauit facere malū cū
alia pſona qn̄ talibus dabat operā. ⁊ que ſint
ille perſone. ſ. ſi ſoluti vel affines ⁊ hmōi.
Si dicit q̄ peccauit cuȝ alio maſculo polluē/
do ſe cū eo non oportet querere. de loco corpis
ſed de quotiens: feſtis vel loco ſacro: aut ſi pſo
na erat ſibi cōſanguinea. vel religioſa ⁊ hmōi
⁊ ſi cum diuerſis perſonis. Et ſi conſenſit pro
pter lucrum vel munera: conſulat vt det pau/
peribus taliter acquiſita.
Si confitetur q̄ peccauit cum brutis non oȝ
querere de nomine bruti vel loco corporis ſed
de quotiens. ⁊ ſi in feſto vel in eccleſia. Et ſic
pertranſire. qđ bene notabis.
Si fuit mediator peccatoruȝ carnaliū. Nam.

tales grauiſſime deū offendūt. vt pꝫ in.c. noli:
de pe.di.i.⁊ tenenẗ quantū poſſunt taliter in/
ductos reducere ad bonū ⁊ ſunt inducendi ad
reſtituendū quicquid ꝓpter hoc lucrati ſunt.
Si ſeduxit virginem ꝓmittendo eam accipe/
re in vxorem ⁊ hmōi. vide ſtuprum.per totuꝫ.
Si habuit pollutionem dormiendo. vide pol/
lutio.per totum.
Si ɔtraxit cū aliq̄ clandeſtine. vide clādeſtinū
10 ¶ Circa.vij.preceptū. Nō furtū facies. cuius
expoſitio habeẗ preceptū.§.xi. vn̄ ſic interroga
Si fecit furtū ꝓprie dictū ⁊ quid ſit. vide fur/
tum in prin.⁊ qn̄ ſit mortale. ibidem.§.xxxiiij.
Si cōmiſit rapinam que eſt qn̄ violenter acce
pit alienum maius peccatū cōmiſit q̄ꝫ furans
vt in.c.penale eſt.xiiij.q.v.
Si res naufragantium accepit. vide naufra/
gium.per totum.
Si pedagia iniuſta vel a quibus non debuit
exegit. vide pedagium.per totum.
Si exactōes vl' talias exegit. vide talia.p totū
Si bellum iniuſtum fecit vel in eo fuit. vide
bellum.per totum.
Si participauit ī dādo dānū ꝓximo opando
mandando:ɔſulendo:ɔſentiendo:adulādo:re
ceptādo:defenſando:comedēdo:emēdo. Nō
obuiando ratū hn̄do:nō manifeſtādo ⁊ hmōi
de qb⁹ hēs furtū.i multꝭ.§.⁊ reſtitutio.i.p totū
Si inuenit aliquid quod nō reſtituit. vide in/
uenta per totum.
Si aliqua preſcripſit mala fide. vide p̄ſcriptio
Si cōmiſit vſurā. vide vſura.i.per totum.
Si mutuauit pecuniaꝫ vel granū vinum ⁊ hu
iuſmodi vt aliquid lucretur. vide ibidē in p̄n.
Si mutuauit ſup aliqđ pignus vt eius fruct⁹
hēat donec pecūia ſibi tradaẗ. vide pign⁹.§.xv
Si emit aliquid ꝓ minori q̄ꝫ valeret ꝓpter p̄/
uentionē ſolutionis. vſura.i.§.lxiij.
Si vendidit pro precio cariori propter dilatio
nem ſolutionis.ibidem.§.lviij.
Si fecit cambia ſicca ⁊ huiuſmodi illicita.ibi/
dem.§.li.cum pluribus ſe.§.
Si dedit pecuniam in ſocietateꝫ nolens ſcire
aliquid de periculo. vide ſocietas.§.vij.
Si dedit aialia in ſocidam volens habere ca/
pitale ſaluum. vide ſocietas.ij.per totum
Si accepit ſub vſuris ſine neceſſitate vel ab eo
qui non erat paratus. vide vſura.ij.§.ij.
Si accepit in dono aliquid ab eo qui donare
non poterat vide donatio.i.§.xxxviij.
Si accepit a perſonis eccleſiaſticis aliqua bo/
na eccleſiarum. vide alienatio.§.xiiij.
Si incendit eccleſias vl' fregit aut loca religio
ſa. vide excōmunicatio.v. vel alio modo fuit
incendiarius. vide incendiarius.
Si fecit concuſſionem cōminando niſi mihi
dederis ⁊c̄. vide concuſſio.per totum.
Si vt haberet aliquid cōſenſit in aliquod op⁹
peccati mortalis. vide auaritia.§.ij.
Si per ſimoniaꝫ aliquid acquiſiuit. vide ſimo
nia.per totum.⁊ dicam circa ſtatus.
¶ Circa.viij.preceptum. Non dices falſuꝫ te
ſtimoniū ⁊c̄. cuius expoſitio habetur preceptū
§.xij. ex qua potes ſic interrogare.
Si dixit mēdaciū in iudicio vel extra ɔ̄ doctri
nam xp̄iane religionis vel in damnū proximi
vide mendaciū.§.ij.⁊.iij.⁊ teſtis.§.xxx.
Si noluit teſtimoniū dicere productus in te/
ſtem. vide teſtis.§.xxvi.⁊.§.xxvij.
Si vſus fuit aſtucia. vide aſtucia.§.i.
Si accepit pecuniam vt non diceret veritatē
vide teſtis.§.xxviij.
¶ Circa nonū p̄ceptū. Nō ɔcupiſces domū ꝓ
ximi ⁊c̄.⁊.x. Nō deſiderabis vxorē ei⁹ q̄lit itel
ligāẗ hēs p̄ceptū.§.xiij. ex qb⁹ potes īterrogare
Si voluit hr̄e res ꝓximi ſui qualitercunqꝫ ſi/
ue cū iuſticia vel cuꝫ iniuſticia ⁊ deliberate qꝛ
petm̄ mortale eſt ɔ̄ iſtud preceptū:ſecus eſſet ſi
optaret hr̄e ſalua iuſticia qꝛ ſic vel nullum vel
veniale eſſet peccatum. vide auaritia.§.i.
Si fuit contentus habere amatores vel ama/
trices huiuſmodi. de quib⁹ dic vt.ſ.cogitatio.
Si poſuit ſe ad feneſtras vt videretur. dic vt
ſ. hic circa preceptum non mechaberis.
¶ Circa.vij. peccata mortalia primo interro/
ga de ſuperbia ⁊ ſic forma interrogationes.
Si propter inordinatum amorem excellentie
egit aliquid contra diuina precepta. vide ſup/
bia.in prin.⁊.§.i.
Si extimauit habere bonum quod habet a ſe
non a deo. vide ſuperbia.§.ij.
Si bona que habuit credidit a deo ſibi data
propter ſua merita ibidem.
Si ſe iactauit hr̄e bona que nō habebat ibidē
Si deſpectis alijs ſingulariter appetit videri
habere quod non habet ibidem.
Circa filias ſuperbie interroga primo de am/
bitione. vide ambitio quid ſit in principio.
Si deſiderauit beneficia eccl'iaſtica principalr
ꝓpt honorē vel bonū tpale. vide ambitio.§.i.
Si appetiuit dignitatē ſciēs ſe indignū.ibidē
Si queſiuit dignitates ꝑ vias illicitas.ibidē.

Si emit officia. vide officiū.§.i.
Si mutuauit ſup ipſis officijs.ibidē.§.iij.
Si p partialitatē queſiuit officia vt oi mō ad/iuuet partē mortaliter peccauit ,ppter inordi/nationem voluntatis.
De.ij.filia que dr̄ p̄ſumptio quid ſit. vide pre ſumptio.ij.in prin.
Si poſuit ſe ad faciendū que erāt ſupra facul/tatem ſuam. vide preſumptio.
Si exercuit officium qd̄ neſciebat in periculū proxi. vide ibidē.
Si expoſuit ſe periculis pctōꝝ mortaliū ,pba biliter:mortaliter peccauit. Si aduertebat de periculo. vt pȝ p ea que notaui Cogitatio.
Si nimis preſumpſit de dei miſericordia. vid̄ preſumptio.
De.iij.filia que dicit̄ curioſitas. vide curioſi/tas.quid ſit.in prin. Si ſtetit ad audiendū pec cata que aliquis confitebatur. vide confeſſio vltimo.§.xvij.
Si voluit addiſcere vel videre aut audire que fieri nō pn̄t ſine mortali pctō.puta fornicatio nes ꝛ incantatōes ꝛ hmōi. vide curioſitas.§.i.
Si voluit addiſcere a quibus n̄ debuit vt de/monibus.ibidem
Si voluit experiri que nō licent vt ſi incanta tiones hn̄t effectū:mortalit̄ peccauit.ibidem.
Si attēdēs curioſis dimittit addiſcere vl̄ intē dere neceſſarij ſ ad ſalutē ē mortale pctm̄ ibidē
De.iiij.filia que eſt ingratitudo.
Si deſperit beneficia dei aut alterius. vide in/gratitudo.§.i.
Si non retribuit benefactori.ibidem.
Si benefactori iniuriatus eſt.ibidem.
De.v.filia que nūcupat̄ iudiciū temerariū qd ſit. vide iudiciū.§.xvij.
Si iudicauit in malū determinate factū alteri us. vide preſumptio.i.
Si vſurpauit iudiciū nō hn̄s officiū. vide iu/diciū.§.xvij.quō multiplicit̄ dr̄ temerariū.
De.vi.filia que dr̄ adulatio.
Si fuit adulator alicuius de pctō perpetrato vide adulatio.§.i.ꝛ.§.v.
Si adulando prouocauit aliquē ad ſuperbiaȝ vide ibidem.
De.vij.filia ſuperbie que dr̄ irriſio ꝛ quid ſit. vide deriſio.in prin.
Si deriſit ,pximū. vide deriſio.§.i.
Si deriſit ſacra vel volētes ſeruire deo.ibidē.
De.viij.filia que eſt tentare deū ꝛ quid ſit. vi/de tentare deum.

Si expoſuit periculo ,pbabili mortis ſine ne/ceſſitate. vide intimiditas ꝛ tentare deum.
De.ix.filia que eſt pertinacia ꝛ quid ſit. vide Pertinax.
Si fuit nimis ptinax in ſuo ſenſu. vide ibidē.
De vltima filia que eſt arrogantia. vide arro/gantia quid ſit.
¶ Circa vanam gloriam que quomodo aliqñ eſt capitale peccatum.aliqñ filia ſuperbie. vid̄ vana gloria. i4
Si voluit laudari de eo quod eſt contra deū. vide ibideȝ.§.i.
Si pretulit gloriam ſuam deo.ibidem.
Si ordinata ad noſtram ſalutē rettulit ad glo riam ,ppriam.ibidem.
Si conſtituit finē in laude hoīm.ibidem.
Circa filias vane glorie ,put eſt capitale vitiū interroga primo de ornatu indebito ꝛ qñ ſit ī/debitus habes Ornatus.p totū.ꝛ ſic iterroga.
Si mala intentione ornauit ſe.ibidem.
Si inhoneſte.ibidem.
Si nimis ſuperflue.ibidem.
Si nouas inuentiones adinuenit.ibidē.
De inobedientia que eſt.ij.filia. vide inobediē tia.per totum.
De inobediētia circa p̄cepta eccl'e ſic iterroga
Si obſeruauit feſta precepta ab eccleſia.ꝛ que ſint habes ferie.§.iij.
Si ieiunauit in vigilijs preceptiſ. vide ieiuniū §.vij.que ſunt precepta.
Si confeſſus eſt ſemel in anno. vide confeſſio ij.§.ij:ꝛ.iij.
Si ſuſcepit ſacr̄m corporis xp̄i ſemel in anno vide eucbariſtia.ij.in prin.ꝛ p totū.
Si audiuit miſſā i feſt' p̄cept'. vid̄ ferie.§.xlij.
Si fecit torneamenta ſeu conſenſit vt fierent. vide torneamentū.p totū.
Si contraxit matrimonium clandeſtine. vide clandeſtinū.p totū.
Si fecit aliqd̄ eoꝝ qd̄ ,phibet̄ ſub pena excōis late ſnīe.de q̄ vide excōicatio.v.ꝛ.vi.ꝛ.vij.
Si fuit excōicatus ab aliquo.
Si participauit cū excōicatis. vide excōicatio viij.p totū.
De inobedientia certarū pſonarum habes in/fra circa ſtatus.
Si fuit inobediens ſuis prelatis vel dn̄is. vid̄ obedientia.ꝛ vide inobedientia.
Si fecit ꝯ pſciam. vide conſcia.§.i.
De iactantia q̄ ē.iij.filia. vide iactantia.in p̄n.
Si iactauit ſe de aliquo peccato mortali facto

vide ibidem.§.i.
Si iactauit ſe in vituperiũ alioꝝ. vide ibidẽ vl' in deceptionẽ alicuius ibidem.
De ptinacia q̃ ponit ab aliqbus filia ſuperbie habes.s̃.§.xiiij.
De ipocriſi. vide ſimulatio.§.iiij.
Si ſimulauit ſctitatẽ in deceptionẽ populi vel vt aſſeqret prelationes.ibidem.
De diſcordia que eſt.vi.filia vane glorie. vide diſcordia.
Si noluit cõcordari cũ alijs in his que erant bona ꝑpter elationẽ ſuã.ibidem.
De contentione q̃ eſt.vij.filia. vide contentio.
Si hñit ꝯtẽtiõꝫ pp emulationẽ alicuius ibidẽ.
Si ꝯtẽdit diſputando ꝯtra veritatem.ibidem.
Si' ꝯtendit in iudicio ꝯtra iuſtitiam. ibidem.
Si ꝯtẽdit ita iordiate ꝙ ſcãdalũ fac̃ aliqb⁹.ibi.
Si ſubornauit aliquos i electione vel teſtimonio ⁊ huiuſmodi. vide ſubornatio.
Si nimis vilipendit ſe. vide ironia.
De aſtutia.ſi' vſus eſt ſimulatiõe. vide aſtutia.
15 ¶ Circa auaritiã que eſt capitale peccatũ. vide auaritia.in p̃n.quid ſit.
Et quia conſiſtit in retinendo acquirẽdo ⁊ appetendo ſic interroga.
Si retinuit que reſtituere tenebatur. vide reſtitutio.iij.p totũ. ⁊ qs tenet. habes reſtitutio.i.
Si nõ ſoluit creditoribus in termino cũ poſſꝫ vide ſolutio.§.xxv.
Si retinuit ſupflua ⁊ nõ fecit elemoſynas. vide auaritia.§.iij.
Si nõ fecit elemoſynã de arte ſua.puta medicus pauperi infirmo.aduocatus cliẽtulo pauperi.de q̊ vide aduocatus.§.x.⁊ medicus.§.v.
De auaritia in acquirendo. vide auaritia.§.ij. ⁊ ſatis patet.s̃.in.vij.precepto.
De auaritia in appetendo.habes auaritia.§.i.
Si appetiuit illicite vel illicita vel multũ aio ſuffocato. vide ibidem.
Circa filias auaritie.prima eſt ꝓditio.
Si ꝓdidit caſtrũ vel terrã inimicis vltra mortale tenet̃ de oĩ dãno.
Si ꝓdidit res ꝓximi volẽtib⁹ eas auferre iniuſte vltra mortale ſi'r tenet̃ ad reſtitutionem
Si habita ſub ſigillo ſecreto vel ꝯfeſſionis reuelauit habes ꝯfeſſio vlti.§.i.⁊.§.xxiij.
Si apperuit lr̃as alterius ſigillatas. vide falſarius.§.ij.
Si ſecreta dñi ſui reuelauit in ei⁹ dãnũ vltra mortale tenet̃ ad reſtitutiõꝫ. vide feudũ.§.xvi.
De fraude que eſt.ij.filia habes fraus.

Si fecit fraudẽ legi.ibidẽ.§.ij.
Si fraudauit iuſtaſ gabellaſ. vid̃ pedagiũ.§.vi
Si vendidit vnã rẽ ꝓ alia.puta vinũ limphatã ꝓ puro:corrupta ꝓ ſanis:pecus ꝓ caſtrato ⁊ hmõi.habes emptio.§.viij.
Si aliquã fraudẽ fecit in deceptionẽ proximi. vide dolus.§.ix.
De fallacia q̃ eſt.iij.filia.habes falſarius.
Si falſificauit aliqd̃ inſtrm̃:bullã:vel libꝝ. vide excõicatio.v.caſu.iij.⁊ falſarius.§.i.cũ ſe.
Si deſtruxit inſtrã vel ſcripturas. vide falſarius.§.iij.
Si occultauit ſcripturas. vide reſtitutio.i.ĩ littera ſcripturas.
Si falſificauit ſigilla p̃latoꝝ. vide falſari⁹.§.ij
Si falſificauit menſuras.ibidẽ.§.xi.
Si monetã.ibidẽ.§.iiij.cũ ſequentibus.
Si ex falſa cã obtinuit aliqd̃ beneficiũ eccleſiaſticũ vltra mortale tenet̃ renũciare ſi al's non obtinuiſſet. vide reſcriptũ.§.iij.
De inquietudine mentis q̃ quiſ nimis ſolicit⁹ eſt circa tpalia. ⁊ tũc eſt mortale pctm̃ qñ p eã quis omittit neceſſaria ad ſalutẽ.al's eſt veniale pctm̃. vide inquietudo.
De violentia que eſt.v.filia ſatis patet in.vij. precepto ⁊ in titulo Rapina.
De imiſericordia q̃ eſt.vi.filia q̃ non ſubuenit qs indigẽti:hẽs auaritia.§.iij.⁊ elemoſyna.§.i
De acceptione pſonarũ que eſt.vij.filia habeſ acceptio pſonaꝝ.
Si i iudicio accepit pſonã vl' i diſtribuẽdis officijs vel bñficijs vel el'ynis. vide ibidẽ p totũ
Si in electionibus nõ elegit magis dignũ. vide electio.§.xxi.
De turpi lucro ꝙ eſt.viij.filia. vid̃ turpe lucrũ ⁊ tale eſt pctm̃ quale illud ꝑpter qd̃ acquirit.
De ludo qui ꝓuenit aliqñ ex auaritia. vide ludus.p totum.
Si luſit ad pillã vel aliũ ludũ in quo verſatur induſtria. vide ludus.§.ij.qñ licet.
Si ludit ad ludũ in quo verſat̃ fortuna.ibideꝫ §.iiij.
Si ſtetit ad inſpiciendũ ludentes. vide ibidem §.vi.
Prodigalitas eſt ꝯ̃ria auaritie ſed tñ pctm̃. vide prodigalitas.
Si ſupflue expendit res in pompis:eqniſ ⁊ huiuſmodi.notabilis exceſſus videt̃ mortalis. vt patet Ornatus.§.vi.⁊ ibi vide.
¶ Circa luxuriã que eſt capitale vitiũ. vide luxuria.⁊ de hoc habes.s̃.vi.precepto. 16

Circa vo filias luxurie quar pma eſt cecitas mentis. de qua Cecitas mentis. in principio.
Si ita occupatus fuit in mundanis mente q neſcit aliqd de deo intelligere vel neceſſaria ad ſalutem. vide ibidē. §. i.
De precipitatiōe q eſt. ij. filia. vide pcipitatio.
Si fuit preceps in opibus ſuis contēnens cō ſiderare vel in periculū. vide ibidē
De incōſideratione que eſt. iij. filia luxurie. vi du inconſideratio.
Si fuit incaut⁹ maxime vbi iminebat piculū vel vbi tenebat̄ de leui vel leuiſſima culpa qꝛ lʒ excuſet̄ aliqñ a mortali nō tñ ab obligatiōe re/ ſtitutionis. vt habes culpa. §. v. ꝛ. vi.
De amore ſui quo quis querit delitias ꝛ quie/ tem. vide amor ſui.
De amore ſeculi qui eſt. v. filia luxurie. habes diligere. §. iij.
Si voluit ppetuo ſtare in mūdo. vide ibidem.
Si dilexit mundū conſtituens ibi finē vl' ad voluptatē. vide ibidē.
De horrore futuri ſecli ex quo hō vellet nūq̄ mori. vide diligere. §. iij.
De incōſtātia q eſt. vij. filia habes incōſtātia.
De odio dei quod eſt. viij. filia luxurie habes odium dei.
De ſtultiloquio aut ſcurilitate que ſunt filie lu xurie dic ſi vſus eſt verbis libidinoſis aut in/ honeſtis aut geſtibus vel ad ꝓuocandū alios: vl' vñ pbabiliter hñt prouocari ad luxuriā eſt mortale pctm̄. Idem dic de turpiloquio. vide ſcurilitas.
17 Circa gulā q eſt aliud capitale pctm̄ ſūt for mande interrogationes circa eius ſpecies.
Si preuenit horam in comedendo.
Si nimis laute comedit.
Si nimiū ſtudiū apponit.
Si nimis comedit.
Si cū nimio ardore ſeu appetitu ꝛ qñ gula ſit mortale pctm̄ in predictis habes gula.
De eius filiabus. quar prima eſt ebrietas. vi/ de ebrietas qñ eſt mortale pctm̄.
De hebetudine mentis que eſt. ij. filia. vide he betudo.
De inepta letitia. ſcias q nō eſt mortale pctm̄ niſi p ipſam diſſolueret̄ quis in ea que ſūt mor talis pcti. vt coriçando iñ caſu ꝓhibito ꝛ hmōi alſ eſt veniale pctm̄.
De multiloquio que eſt. iiij. filia habes mltilo quium. p totū.
De ſcurilitate q eſt. v. filia habes ſcurilitaſ.

Si fecit actus ita ſcuriles q ad ꝓuocandū ad luxuriā ſunt efficaces videt̄ mortale.
De imundicia que eſt. vi. filia gule. vide imun dicia.
Si comedit vel bibit vt poſſit luxuriari qꝛ eſt mortale ſecus eſt ſi vt ſatiſfaceret vxori in red ditione debiti. qꝛ ſic nullū pctm̄ vl' veniale qñ hoc fecit vt magis delectaret̄ cū vxore.
Circa inuidiā que eſt aliud capitale pctm̄. 18
vide inuidia. ꝛ quō eſt mortale pctm̄.
De eius filiabus. quar prima eſt odiū ꝓximi de quo vide odiū dei. ꝛ ſic interroga.
Si deſiderauit malū ꝓximi ꝛ quāto tempore perſeuerauit. ꝛ ſi ſepe in huiuſmodi occupauit mentē: qꝛ quotiens deliberate deſiderauit ma lum ꝓximi totiens mortaliter peccauit ſi erat notabile maluʒ ꝛ p diuerſa tpa. Silr̄ qñ in eadem cogitatione tranſibat nūc de deſiderio mali in rebus ad deſideriū mali in pſona vel in filijs: qꝛ ſicut ſunt diuerſa ſubiecta ita vidē tur diuerſa mortalia pctā.
De triſtitia in ꝓſperis que eſt. ij. filia. ſi triſta/ tus eſt de bono notabili ꝓximi deliberate ꝓ/ pter inuidiā eſt mortale peccatum vt prelat⁹ de maiori prelatione. doctor de maiori ꝯcurſu ſcholaris de maiori ingenio. Ciuis de maiori honore. Mercator vel artifex de maiori credi tu: ſpūalis de maiori fama ꝛ hmōi. vid inuidia
De leticia in aduerſis ꝓximi. ideʒ dic vt. ſ. Et vide ibidem.
De ſuſuratione. vide ſuſuratio.
Si queſiuit ſeminare diſcordias reportando malū alteri de altero. ibidem.
De detractione. vide detractio. p totū quō eſt mortale pctm̄. ꝛ quō tenet̄ p totū
Si dixit malū de ꝓximo falſe. ibidem.
Si vere dixit ſed quibus nō debuit. ibidem.
Si augmentauit malū. ibidē.
Si audiuit libenter detractiones. ibidē.
Circa iram que eſt aliud capitale pctm̄. de q 19
habes ira.
Si appetiuit vindictam de ꝓximo. ibidem
Si noluit loqui cū ꝓximo nec reconciliari. vi de diligere deū. §. ij.
De filiabus eius. quarum prima eſt tumor mentis dic vt. ſ. in. i. filia inuidie. §. xix. ꝛ de im plicatiōe in hmōi cogitationib⁹ d vindicta fi enda ſm regulā ſupradictā. ibidē.
De. ij. filia. ſ. indignatione habes indignatio.
De. iij. filia que eſt clamor. vide clamor.
De. iiij. filia que eſt contumelia ſeu conuitiuʒ

habes ꝯtumelia ⁊ ꝯuitiũ. Aduerte hic ꝙ lꝫ qs
nõ dicat ꝯuitiũ vel ꝯtumeliã: vt ei auferat ho
norẽ: ſed cã correctionis. ſed tñ dicit talia q̃ de
ſe notabiliter ledũt. puta mulieri ꝙ eſt putana
⁊ hmõi ⁊ audientes ſcandaliçanť de tali cui dť
qꝛ ſic credũt eſſe nõ excuſareť a mortali pctõ.
De. v. filia que eſt rixa. habes rixa.
De maledictione q̃ eſt. vi. filia hẽs maledictio.
De blaſſemia dictũ eſt. s̃. §. vi.
De bello ſimiliter. §. xi.
De ſeditione q̃ eſt. vij. filia. habes ſeditio.
Si tenet partialitatẽ vel eã ſequiť paratus q̃/
litercũq ꝓ parte eſt in ſtatu dãnationis nec
põt abſolui: niſi diſponat dimittere.
De murmuratione habes murmuratio.
Si murmurauit contra deũ deliberate tenẽs
eũ iniuſtũ: qꝛ mortale.
Si contra prelatos ipſos temerarie iudicãdo
mortale eſt.

20 Circa accidiã que eſt vltimũ capitale pctm̃.
vide accidia
Si dimiſit neceſſaria pp accidiã. ibidẽ. §. i.
Si penituit ſe benefeciſſe. ibidẽ.
Si incurrit infirmitatẽ notabilẽ pp tediũ eſt
mortale qñ põt ſe iuuare. vide accidia. §. i.
De filiabus ei⁹ quarũ prima eſt deſperatio. vi
de deſperatio.
De ſcd̃a q̃ eſt malitia q̃ eſt pctm̃ in ſpm̃ ſctũm
qd̃ hꝫ ſex ſpẽs. Prima dť preſũptio de miſeri
cordia dei ſine meritis. Scd̃a deſperatio q̃ de/
ſperat de miſericordia dei. Tertia impugnatõ
veritatꝭ agnite vt liberi⁹ poſſit peccare. Quar
ta inuidentia fraterne grẽ. ex q̃ vellet oẽs eſſẽt
mali ⁊ nullus bonus: ne eſſet ſibi confuſio ma/
le viuere. Quinta obſtinatio. Sexta impnĩa.
vide peccatum. §. iij.
De. iij. filia q̃ ẽ puſillanimitaſ. vid̃ puſillanitaſ
Si deſiit bona facere ad q̃ tenebať ex puſillani
mitate. vt puta corrigere fratrẽ. vide correctio
fraterna. §. i. ⁊ ſimilia. Si xꝰo dimiſit ñ neceſ/
ſaria: eſt veniale pctm̃.
De. iiij. que eſt ocioſitas dictũ eſt. s̃. in. iij. pre/
cepto. ⁊ habes in ti. ocioſitas.
De. v. filia q̃ ẽ pigritia ſeu torpor. vide torpor
De. vi. que eſt euagatio mentis in illicita ha/
bes euagatio mentis.
De. vij. q̃ eſt negligentia. vide negligentia.
Si fuit negligens in addiſcendo neceſſaria ad
ſalutẽ: in ꝯfitẽdo: in ſuſcipiẽdo ſacra: in opib⁹
mĩe exercendis q̃ qñ ſit mortale pctm̃ pꝫ negli
gentia. §. i. Aduerte hic qꝛ ſi qs ex negligentia
omittit implere vnũ p̃ceptũ. puta de ꝯfitendo
ſemel in anno ſolũ eſt vnũ pctm̃ mortale. ſed ſi
deliberauit ſepius nolle confiteri tot ſunt pec
cata mortalia quot ſunt deliberationes facte
ꝑ interualla tp̄is. qd̃ no.

Circa opa miſericordie ſpũalia que ſunt cõ 21
ſule: caſtiga: dimitte: ſolare: fer: ora.
Si noluit dare ꝯſiliũ petẽti i hiſ q̃ ꝑtinẽt ad ſa
lutẽ vl̕ i re: vñ notabile dãnũ põt eueire ꝓxio
cũ tñ poſſet: mortale eſt: vel qñ hẽbat ex officio
Si nõ correxit quos debuit ⁊ tenebať. hẽs cor
rectio prelatoꝝ. ⁊ correctio fraterna.
Si dimiſit rancorẽ ꝯ ꝓximũ. dictũ eſt. s̃. §. xix.
Si nõ fuit ꝯſolatus tribulatos poſſet eſſe mor
tale in prelato qñ ſubditi ex tali omiſſione in/
ducunť in deſperationẽ vel aliud malũ. ⁊ ipſe
bono mõ poſſet ſalua diſciplina.
Si nõ orauit ꝓ oibus poſſet eſſe graue in illis
qui viuũt de elemoſynis magna negligentia.

Circa opa mĩe corꝑalia q̃ ſũt viſito: cibo: po 22
to: redimo: tego: colligo: condo. q̃ tũc cũ p̃uari/
canť ſũt mortale pctm̃ qñ ex coꝝ omiſſiõe nõ/
biliť lediť ꝓxim⁹. ⁊ hõ põt bono mõ facere. pu
ta ſi p̃lat⁹ viſitaret ĩfirmũ quẽ viſitare poſſet
nõ deſperaret ſed ꝯfitereť. Eget cibo ⁊ potu ⁊
hẽs vltra ꝯdecentiã tui ſtat⁹. Eſt in captiuita
te ⁊ redimere poſſes de ſuꝑfluitatibus tuis.
Eſt nudus ⁊ tu caudã ducis. Eſt ſine domo ⁊
tu habes ampla pallatia. Ex dictis. s̃. auaritia
⁊ elemoſyna potes colligere qñ homo tenetur
de precepto.

Circa quinq ſenſus qui ſunt viſus: gu/ 23
ſtus: auditus: odoratus: ⁊ tactus. in quibus ſe
pius põt eſſe mortale. vt ſi voluit videre que
ſunt mortalis pctĩ in eo qui facit vl̕ inductiua
ad mortale de quo habes curioſitaſ. Idem dic
de auditu. Guſtus aũt ⁊ odoratuſ cõiter ſunt
venialia. Tactus qñq mortale cum cã luxurie
vel moroſe delectationes. vt. s̃. cogitatio.

Circa p̃cepta eccl̕e que generaliť tangũt oẽs 24
dictũ eſt. s̃. in. ij. filia inanis glorie. §. xxiiij.

Nũc de ſtatibus aliq̃ ꝑticularia ſũt ponẽda 25
in qb⁹ ſũt interrogandi vltra ea q̃. s̃. poſita ſũt
ꝯ precepta ⁊ in peccatis capitalibus. ⁊ primo.
Circa pueros doli capaces: ſũt interrogandi d̃
iniectione manuũ violẽta in ꝑſonã eccl̕iaſticã
ex q̃ poſſent eẽ excõicati. de q̊ hẽs. s̃. excõicatio
v. §. i. cũ mľtis ſe. poſtea de ꝯfeſſiõe ⁊ cõione ſi
fecerũt de pnĩa: de inobedientia: de mendacijs
de inhoneſtate: auditione miſſe: de furtis ⁊ fili
bus in quibus cõiter illa etas ſolet peccare.

26 ¶ Circa xp̄ianos in cōi. Si ſuſcepit ſacra neceſ ſitatis et que ſint. vide ſacr̄m. §. vi.
Si portauit habitū infidelium. vide apoſtaſia §. vltimo.
Si nimiā familiaritatē hꝫ cū iudeis vel cū in- fidelibus. vide iudeus. §. i.
Si fecit ꝯ ꝯſciam. vide ꝯſcia. §. i.
Si habuit ratū aliqḋ malū factū noīe ſuo. viḋ conſenſus. §. v.
Si alicui cōſuluit aliqḋ pctm̄ vl' malū. vide cō ſiliū. §. i.
Si ꝯtempſit aliquā exhortatiōꝫ ſupioris. viḋ contentus. §. i.
Si qñ tenebat̄ habuit ꝯtritionē de pctīs. viḋ ꝯtritio. §. iiij. et. v.
Si correxit quos ſciuit velle delinquere. vide correctio fraterna. §. i.
Si denunciauit prelatis peccata que ſciuit. vi de denunciatio. §. i.
Si in dubijs tutiorē partē elegit. vide dubiuꝫ §. i. et. ij.
Si exiſtens excōicatus vel interdictus et mo- nitus a celebrantibus vt exiret eccleſiā noluit exire. vide excōicatio. v. caſu. xv.
Si famā ſuā neglexit. vide fama. §. i.
Si incarceratus fugit. vide fugere. §. i. et. ij.
Si vſus eſt habitu feminco vir exn̄s: vel ccō- trario aut religiōis. vide habitus. §. vij. et. viij
Si fuit hiſtrionus. vide hiſtrio. §. i.
Si impreſſit in terra vl' in lapide humi poſito ſignū crucis. vide imagines. §. iiij.
Si fecit aliqḋ enorme in eccleſia. vide immuni- tas. p totū.
Si ſciuit neceſſaria ad ſalutē. vide ſcia. §. ij.
Si fuit excōicatus ab aliquo iudice. vide ab- ſolutio. ij. et excōicatio. i. p totum.
Si iniecit manus violentas in pſonā eccleſia- ſticā. vide excōicatio. v. §. i. cū multis ſc.
Si noīatim interdictos: excōicatos: vel vſura rios ſepelierūt. vide excōicatio. vij. caſu. xxxvi.
Si ꝯtrerūt mr̄imoniū in caſibꝰ ꝯſanguinitatiſ vel affinitatꝭ ꝓhibitꝭ. vide excōio. vij. caſu. xli.
27 ¶ Circa ambaſſiatores dñoꝝ vel cōitatū.
Si ſteterūt abſentes ſine cā vel ꝓ factis ſuis ī expenſis dñoꝝ vel cōitatū. vide abſens. §. i.
28 ¶ Circa tutores vl' curatores aut adminiſtra tores rerum alienarū.
Si infideliter ſe habuit in cōmiſſis fraudādo vel dilapidando. aut nō bñ miniſtrando. vide adminiſtratio. §. i.
Si exegit vſuras ꝓ pupillis: aut alio mō fecit ꝓ eis ꝯtus illicitos. vide reſtō. i. i lr̄a vſurariꝰ
¶ Circa cōiugatos. Si ꝯxit clandeſtine. vide 29
clandeſtinū. vel in gradu ꝓhibito. vide matri monū. iij. p totū.
Si ꝯſūmauit añ bn̄dictionē. vide debitū. §. i.
Si negauit debitū petenti vel reddidit ſe im- potentē. ibidem. §. vi.
Si cognouit eā ſaciāde libidinis. ibidē. §. xiiij
Si cognouit hn̄s itētōꝫ ad alterā ibidē. §. xxi.
Si vſus eſt mr̄imonio extra vas vel mō inde bito. ibidē. §. xxv.
Si tp̄e menſtrui ibidē. §. xxxij.
Si in diebus feſtiuis vel in eccleſia. ididem. §. xxviij. et. §. vl.
Si pregnationis tp̄e. ibidē. § xxxiij.
Si p tactꝰ hūit pollutiōꝫ ex̄ vas. ibidē. §. xxvi.
Si exegit vel reddidit debitū adultero vel ad- ultere. ibidē. §. viij.
Si ꝯxit excōicatus: vel in pctō mortali exn̄s: qꝛ peccauit mortalit̄ ꝯhendo p verba de pn̄ti. vide matrimoniū. ij. §. vl.
Si nō ꝯxit ea intentione qua debuit. vide ma- trimoniū. ij. §. vl.
¶ Circa vxores. Si fuit litigioſa in domo. et ḋ 30
reliquis: de quibus. ſ. §. ix.
Si habuit dotē de vſuris. vide reſtō. i. ſub lr̄a vſurarius.
Si fuit inobediens viro. vide obedientia et in- obedientia. p totū.
Si ꝓcurauit ſterilitatē vl' vſa ē ſupſtitioſiſ: vt hr̄et filios. viḋ mr̄imoniū. ij. §. xxiij. cū du. ſc.
Si dedit bona viri ꝯ eiꝰ volūtatē. viḋ elemoſy na: §. vij. et vide furtū. §. xxxiiij. et. xxxv. et. xlvij
Si habuit bonā curā de filiabus maxime: et ſi docuit eas vanitates et hmōi: in qbus ſūt mul ta mortalia: nō duxit ad miſſas: predicationes ſed coreas: pꝫ p ſupradicta qñ eſt mortale
Si vſa ē ornatu indebito. vide ornatꝰ. p totū
Si violauit fidē viro. vide adulteriū in prin.
¶ Circa viros ſi ſtetit nimis in remotis cā cu 31
piditatis ꝯ volūtatē vxoris. vide debitū. §. vi.
Si nō ſeruauit fidē vel hꝫ ꝯcubinā: qꝛ nō ē ab ſoluēdꝰ: niſi a ſe eijciat. vide ꝯcubinariꝰ. §. i.
¶ Circa patrēfamilias. Si alimēta dedit qui- 32
bus tenebat̄. vide alimēta p totū.
Si ſoluit decimas debitas. vide decia. §. i. et. ij.
Si fecit elemoſynas. vide elemoſyna. §. i.
Si miniſtrauit nccia familie tā corpi q̄ꝫ aie docēdo et hmōi. vide familia. §. i. et filiꝰ. §. xxi.
Si nō dotauit ſeu maritauit filias tp̄e debito vide dos. §. iiij.

Quō teneť ex facto familie habes dn̄s.§.vi.
Si prouocauit familiam ſuam nimis exaſpe/
rando:ꝛ furioſe ꝛ ceteris.vt.s̄.§.xix.
Si non ꝓcurauit vt confiteretur ſemel in an
no ꝛ cōmunicaret videtur mortale peccatum.
33 ¶ Circa filiosfamilias.Si furatus eſt res pr̄iſ
ſui vt expenderet in ſuperfluis vel ludis aut
alijs malis qꝛ eſt mortale. Secus ſi accepiſſet
ꝓ faciendis ſibi veſtimentis:aut calciamentiſ
aut alijs neceſſarijs:qꝛ ſic liceret . ex quo pater
nō ꝓuidit vt tenetur.ꝛ de reliquis vt.s̄.§.viij.
34 ¶ Circa doctores ꝛ magiſtros.
Si queſiuit magiſteriū ſeu doctoratū propter
honorem principaliter.vide honor.§.iiij.ꝛ.vij
Si fecit ſe ꝓmoueri ad doctoratū exn̄s ineptꝰ
ꝛ ignorās vr̄ mortale p.c.i.ꝛ.c.quāto:ō mgr̄iſ
Si legit ꝑncipaliū ꝑp honorē.vid̄ honor.§.vij
Si legit ſcientias ꝓhibitas vel perſonis pro/
hibitis.vide magiſter.ꝛ que ſunt perſone pro/
hibite. vide excōmunicatio.vij. caſu.vi.ꝛ.vij.
Si ex pacto receptus eſt in canonicuꝫ vt ſcho
las regat. vide magiſter.§.x.
Si exegit exiſtens ſalariatus a ſcholaribus ali
quid. vide ibidē.§.xi.xij.ꝛ.xiij.
Si exegit aliqd ꝓ lnia docēdi dāda.ibid̄.§.xv
Si admiſit ignorantes ad doctoratū mortaliť
peccauit:qꝛ ex tali facto dicē mēdaciū ꝑnitioſū.
Si nō exegit iuramentū a doctorādo ꝙ nō ex
pendet pluſq̄ꝫ dꝫ in doctoratiōe. ibidē.§.vlti.
Si exiſtens in mortali notorie docuit publice
in theologia:quia mortaliter peccauit ſm̄ Pe
trum. vide Predicare.§.vij.
Si ſeruauit iuramenta vniuerſitatis.vide iu/
ramentum.vi.§.ij.ꝛ.iij.
Si iactauit ſe de doctrina alios vituperando
aliquando ꝛ in pluribus poteſt eſſe mortale.vi
de.s̄.§.xiiij.in.iij.filia.ꝛ.§.xviij.
Si notabiliter fuit negligens circa profectum
ſcholarium videtur mortale.vide negligentia
Si verberauit aliquē crudeliter videť mortale
qꝛ ſolū leuis caſtigatio eis ꝑmiſſa eſt.c.cū volū
tate.de ſnia excōicationis.ꝛ ſi erant clerici eēt
excōicatus. vide excōicatio.v.caſu.i.§.x..ꝛ.xi.
Si iniuſto mō puta detrahendo vel per ſectaſ
ſubtraxit ſcholares alterius doctoris:qꝛ vltra
mortale teneť ad reſtitutionem ſi iam intraue
rant ſm̄ Jo.de ligna.ſecus ſi nōdū intrauerāt
Si impediuit ꝑpter odium vel partialitatem
doctorandū:vel in collegio recipiendū idoneū
qꝛ vltra mortale tenetur ad reſtitutionē dāni.
35 ¶ Circa ſcholares.Si ſeruauit iuramenta vni
uerſitatis.vide iuramentum.vi.§.ij.ꝛ.iij.
Si fecit ſectas pro rectore fiendo multa mor/
talia ibi adueniunt.
Si elegit rectorem inſufficienteꝫ videtur mor
tale ſm̄ aliquos:ſed hoc non determino in vni
uerſitatibus ſcholarium.
Si ſtudet in ꝓhibitis ſcientijs.vide magiſter
ꝛ ſupra.excōmunicatio.vij.caſu.vi.ꝛ.vij.
Si ſepe contendit contra veritatem ne ſuccū/
bere videatur.vide.s̄.§.xiiij.in.vij.filia.
Si ſtudet ꝑpter malū finē qꝛ tale peccatū qua
lis finis:vel ꝑpter honorem.vide honor.§.vij
Si ſtuduit curioſa dimittendo neceſſaria ad
ſalutem eſt mortale peccatū.vide curioſitas.
Si tractauit cum aliquo ciue bononienſi de
conductione hoſpitij alterius ſcholaris. vide
excommunicatio.vij.caſu.iiij.
¶ Circa medicos.Si exiſtens ignorans mede 36
tur.vide medicus in prin.ꝛ.§.i.
Si in medendo non fuit ſecutus traditiones
medicine:ſed voluit facere experimēta ex capi
te ſuo in periculum notabile proximi.ibidem.
Si prolongauit infirmitatem.ibidem.
Si conſuluit aliquid contra ſalutem anime ꝓ
ſanitate corporis.ibidem.§.vij.
Si non admonuit infirmū efficaciter vt con/
fiteretur in principio infirmitatis.ibidē.§.viij
Si ꝑgnāti aliqd dedit vt filiꝰ moreret peccauit
mortaliť:qꝛ ñ ſūt faciēda mala vt bōa eueniāt
Si dedit medicinam de qua dubitabat an no/
ceret.ibidem.§.ij.
Si nō annūciauit mortē infirmo.ibidē.§.xij.
Si non debito modo viſitauit infirmos poſ/
ſet aliquando eſſe mortale.
Si pauperibus noluit mederi gratis.ibidē.§.v.
Si habuit partem cū aromatario.ꝛ ꝑpter hoc
grauat infirmos emere ab eo cū coꝝ damno:
qꝛ ſic teneretur eis ad reſtitutionem: ex quo ei
ſoluerunt.ſecus ſi ex hoc nullum habent dānū
¶ Circa aromatarios.Si in cōponendis me/ 37
dicinis nō poſuit q̄ medicꝰ ordinauit. ſed vnū
ꝓ alio vel corrupta ꝛ q̄ virtutē nō habebāt ex
vetuſtate ꝓ bonis ꝛ hmōi ex qbꝰ ſeqť vel ꝓlō
gatio infirmitatis vel aliud malū ꝓximo infir
mo.qꝛ vltra mortale teneť ei ad reſtitutionem.
Si vēdidit venena vł q̄ faciūt aborſū ꝛ hmōi
i.ł ō qbꝰ ſciebat ñ debēvti ad bonū.vid̄ arſ.§.ij
Si ſophiſticauit aromata ponens in ſpecie/
bus vnum pro alio vel in ſirupis aut in cande
lis ꝛ huiuſmodi. vide emptio.§.viij.
Si vendit diminuto pondere aut falſo:ꝛ hu/

iuſmodi.vide falſarius.§.xi.
38 Circa mercatores. Si portauit probibita in/
fidelibus.viđ excõmunicatio.v.caſu.xxi.
Si negociať pp malũ finẽ. vide negociũ.§.ij.
Si in loco ſacro tenuit mercatum.vide immu
nitas.§.i.ꝛ negocium.§.ij.
Si carius vendidit q̃ʒ emit in eodem loco. vi/
de emptio.§.x.ꝛ.j.negociũ.§.iij.
Si vendens pro alijs aliqua vendit pro.xij. ꝛ
ſolum.x.dat dominis rerum.ibidem.§.vi.
Si vendidit vnum pro alio vel corrupta pro
bonis.vide ibidem.§.viij.
Si vſus eſt falſis menſuris ꝛ huiuſmodi.vide
falſarius.§.xi.
Si vendidit rem plus iuſto precio aut propter
tp̃s ſolutiõis ꝛ huiuſmodi.vide emptio.§.vij
Si fecit cambia.vide vſura.i.§.li.cũ ſequẽtib⁹
Si aliq̃s ꝯct⁹ vſurarios.vide vſura.i.p totũ.
Si cõpoſuit cũ alijs vt vendant vno precio i
damnũ reipublice quia vltra mortale tenetur
damnificatis.vide negocium.§.ij.
Si expẽdit falſas monetas ſcienť ẽ mortale ꝛ
teneť ad reſtõeʒ lʒ ipſe ẽt fuerit decept⁹ ab alio
Si bonas monetas radit.vide falſarius.§.iiij
cum ſequentibus.
Si emit res raptas vel furatas.vide reſtitutõ
i.in littera emens.
Si infideliter ſe habuit in ſocietate quam ha/
bet cum aliquo.vide ſocietas.i.ꝛ.ij.per totum
Si vendidit in feſtis vel cum mendacijs per/
iurijs ꝛ alijs illicitis.vide negocium.§.ij.
39 Circa proſonetas. Si mediator fuit ꝯctuũ vſu
rariorum.vide reſtitutio.i.in lr̃a vſurarius.
Si male ꝯſuluit ſcienť in aliq̃ ꝯctu quia vltra
mortale teneť de dãno dato. vide dolus.§.ix.
Si decepit i p̃cio dãs itelligere vni q̄ vult tã/
tũ ꝛ alti q̄ ñ põt hr̃e niſi tãtũ.vide ẽptio.§.vi.
40 ¶ Circa artifices ſi fecit artem cuius opus eſt
ad malum vt taxillos ꝛ hmõi.vide ars.§.ij.
Si accepit inſignia alteri⁹ mgr̃i.vide inſignia
De fraude in arte in menſuris ꝛ hmõi.
41 Circa lanifices. Si vendit pannũ vnius lane
p alia vel tincture.vide emptio.§.viij.
Si ſoluit laboratoribus de panno aut venden
do vltra iuſtum precium ꝛ emendo p viliori.
vide vſura.i.§.lviij.
Si filatoribus dedit.xiiij.vncias pro libra te/
neť ad reſtitutionẽ niſi ſic a p̃ncipio ꝯuenifſet
Si pannũ nimis traxit.vide emptio.§.viij.
Si nõ ſoluit laboratorib⁹.,vide ſolutio.§.xxv.
42 Circa tabernarios. Si vendidit vinum lim/
phatum p puro.vide emptio.§.viij.
Si miſcuit in vino nociua.ibidem.
Si tenuit meretrices vel luſores omnia pecca
ta ei imputabuntur.
Si ſcienter adminiſtrauit ad ebrietatem alteri
us.vide ebrietas.§.i.
Si ex culpa ſua perdidit ſibi tradita in cuſto/
dia.vide cuſtos.in prin.ꝛ nauta.in prin.
¶ Circa macclarios. Si vendidit carnem cor/ 43
ruptam pro ſana de pecude pro caſtrato ꝛ hu/
iuſmodi.vide emptio.§.viij.
¶ Circa piſtores. Si fecit panem nimis pon/ 44
deroſum: vel immiſcuit aliam farinam ꝛ hu/
iuſmodi.vide emptio.§.viij.
¶ Circa ſutores. Si fecit veſtes impudicas q̄ 45
non poſſunt deferri ſine peccato mortali.vide
ars.§.ij.ꝛ hoc quando ſit. vide ornat⁹ p totũ.
Si male icidit ex cl̃pa ſua.viđ culpa.§.v.ꝛ.vi.
Si furať de panno ſerico ꝛ hmõi.vide furtuʒ
p totũ.
¶ Circa aurifices. Si vendidit aurũ alchimi/ 46
cũ p vero.vide emptio.§.viij.
Si cudit monetã ſine licentia principis. vide
falſarius.§.iiij.cũ ſe.
Si radit eã vel facit aquam vnde aliquid imi
nueret.ibidem.
Si emit lapidẽ precioſũ p vili ab illo qui igno
rabat.vide emptio.§.vij.
¶ Circa alchimicos. Si laborauit in dicta ar/ 47
te.vide alchimia.
¶ Circa datiarios. Si exegit datia iniuſta.viđ 48
pedagiũ.§.i.cum ſequen.
Si exegit a pſonis eccleſiaſticis.ibidem.§.iiij.
Si imputauit fraudẽ datij.vbi nõ erat vltra
mortale teneť ad reſtitutionẽ totius dãni.
Si fraudauit ſocios vltra mortale teneť ad re
ſtitutionem.
¶ Circa muſicos ꝛ hiſtrioneſ. Si pulſauit his' 49
q ex libidine coriçabant vel illicite.vide corea.
Si geſtus impudicos puocãtes ad pctm̃ mor
tale fecit.vide hiſtrio.
¶ Circa laboratores ꝛ ruſticos. Si nõ labora/ 50
uit fideliť in notabili exceſſu eẽt mortale pctm̃
Si pmiſit beſtias nocere in agris ꝛ hmõi te/
neť ad reſtitutionẽ ſi fuit in culpa.
Si fraudauit dñm in parte ſibi danda teneť
ad reſtitutionẽ niſi dñs in alio grauaſſet eũ.vi
de furtum.§.xl.
Si nõ ſeminauit poſſeſſiones vel coluit quas
tenebat ſicut debuit.vide culpa.§.v.ꝛ.vi.
¶ Circa venatoreſ. Si i dieb⁹ feſtiſ pdita miſſa 51

vel per totā'diem ſe occupauit. vide ferie. §. ix.
Si dedit dānum i agris: q2 tenet̄ ſi eſt notabi-
le ad reſtitutionem.
52 ¶ Circa locatores. Si ſciēt locauit equū picu
loſum aut vas vitioſū: vide locatio. §. xxiiij.
Si cōductor fuit in culpa perditionis rei loca
te. ibidem. xxiij. §.
Si petijt mercedez quā non debuit vel ſoluit
min⁹ q̄3 debuit. ibidē. §. xxij. ⁊. §. xv.
53 ¶ Circa laborātes i filādo lanā: vl' tigēdo ſetā
⁊ hmōi q tenēt̄ ꝑ ſi furāt̄ ſecūdo ſi male labo-
rāt vel deſtruūt. de q̄ vide locatio. §. xxiij.
54 ¶ Circa reuēditores rez. Si finxerūt ꝙ n̄ po
terāt vēdi niſi ꝓ tāto: ⁊ tn̄ vl' erāt q emerēt ꝓ
plus vl' ipſi ꝓ modico emerēt: vt ꝓ pluris vēde
rēt tenent̄ ad reſtōnē q2 ꝑ fraudē acqſierunt.
Itē ſi vēdiderūt ꝓ plus q̄3 tribuāt dn̄o. vide
emptio. §. xxviij.
55 ¶ Circa iudices. Si habuit iuriſditionē ab
aliq̄ nō x̄o dn̄o. vide dn̄s. in prin.
Si dedit iniquā ſniaz ſciēter vel ꝑ ignorātiā
aut negligētiā. vide iudex. §. xxi. cū ſequē.
Si exn̄s ignorās nō elegit bonū aſſeſſorē. ibi-
dem. §. xxij.
Si elegit aſſeſſorē in fraudem cū non indige-
ret. vide iudex. §. xvi.
Si accepit pecuniā vt iudicaret vl' nō iudica
ret: aut vt iniq' ꝯ iuſticiā. vide iudex. §. viij. cu3
mult' ſequētib⁹. ⁊ ſuſpenſio. i. §. xx.
Si nō ſuauit ordinē iuris vr̄ mortale: niſi ali-
q̄ cā vrgens ad hoc impelleret.
Si reo dedit dilatiōes indebitas q2 vltra mor
tale tenet̄ parti leſe ad reſtitutionē.
Si reo fecit interrogatiōes ad q̄s nō tenebat̄ re
ſpōdere. vide ꝯfeſſio delicti. per totū.
Si poſuit ad torturā ſine legitimis idicijs. vi-
de tortura. §. i.
Si allegatiōes friuolas admiſit: q2 vltra mor-
tale tenet̄ leſo ad reſtitutionē.
Si appellationē legitimā nō admiſit vl' friuo
lā admiſit q2 vltra mortale tenet̄ pti leſe: ſ3 ꝙ
dico appellatio. §. xv.
Si pauperibus nō ꝓuidit de aduocato. vide
aduocatus. §. x.
Si penā relaxauit vl' auxit. ij. vide pēa. §. xviij
Si areſtauit aliquē vl' bona ei⁹ deſcripſit vl' of
ficiales miſit: vt ſic pecuniā extorquēt ꝯ iuſti-
ciā vel aliqd aliud iuenit ex quo pecunias hr̄et
q2 tenet̄ ad reſtitutionem.
Si i ſnia appoſuit culpā obſcurā: vt ille cōtra
quē dabat̄ ſe poſſet defendē ꝯ iuſticiā: q2 vltra
mortale tenet̄ ad reſt ōnē de dāno dato parti.
Si ptē n̄ ꝯdēnauit i expēſis cū debēt ⁊ peterē
tur q2 vltra mortale tenet̄ ad reſtōnē pti.
Si vt extorqret pecūias mō ſuo fec̄ ꝙ id qđ iu
re ordiario debebat expedire facēt iur̄ dlegato
Si purgauit ꝓuiciā mal' hoib⁹ vid iudex. §. vij
Si iudicauit ſm allegata ꝯ veritatē quā ſcie-
bat. vide iudicare. §. vij.
Si ſniaz alicui⁹ cēſure eccl'aſtice ꝓtulit ſine mo
nitiōe ⁊ ſcriptis. vide ſuſpēſio. i. §. xvi.
Si iudicare preſūpſit nō ſibi ſubditos nec rō
ne rei vel delicti. vide iudicare. §. xvij.
Si ꝓtraxit ſniaz i lōgū vt pecunias extorque
ret mortal'r peccauit ⁊ tenet̄ ad reſtō3 nō ſolū
pecūie accepte a pte que iuſticiā hēbat ſ3 ⁊ ad
oē dānū qđ habuit ex tali dilatiōe.
Si impoſuit auc̄tē in aliq̄ ꝯtractu mulieris vl'
minoris i eoꝝ dānū pp pecuniā vel amicitiā
q2 vltra mortale tenet̄ ad reſtō3 leſo.
¶ Circa officiales dn̄oꝝ ⁊ cōitatum. 56
Si cōmiat⁹ē alicui niſi ei daret ⁊c̄. vid ꝯcuſſio
Si exegit iiuſta grauamia de mādato ſui ſupi
oris q2 vltra mortale tenet̄ ad reſtō3 toti⁹ exa-
cti. ſi ille n̄ vl't reſtituē i cui⁹ vtilitatē ē exactū.
Si execut⁹ē iniquā ſniaz. vide iudicare. §. vij.
Si non obuiauit malis quātum potuit bono
modo. vide ꝯſentire. §. ij.
Si fuit ꝓditor terre vel caſtri habes. ē. §. xxv.
auaritia. in prima filia.
Si fuit officialis tyrāni aut iniuſti dn̄i. vide
dn̄s. in principio.
Si nō accuſauit q̄s tenebat̄ ex offō q2 ſi ex iu-
ramēto tenebat̄: erit mortale pctm̄. al's nō ſp.
Si emit offā vel ſup ipſa mutuauit. vide offm̄
Si hn̄s ſoluere de pecūia dn̄i vel cōitatis aliſ
extorſit tantū ꝓ ducato exn̄s ipſe ſalariatus.
q2 reſtituere tenet̄.
Si quos inuenit de nocte dimiſit ꝓpter pecu
niā ꝯ ſtatuta q2 videt̄ mortale.
Si ſeruauit ſtatuta q̄ iurauit in prin. officij.
¶ Circa cōſiliarios dn̄oꝝ vel cōitatū. Si exn̄s 57
in cōſilio cōſenſit alicui malo. vide ꝯſenſus. §.
ij. ⁊ ꝯſiliū. §. i.
Si dedit fraudulentū ꝯſiliū. ibidē.
Si ꝓpoſuit aliqua in ꝯſilio in dānū aliquoꝝ.
q2 vltra mortale tenet̄ ad reſtitutionē dāni to
tius qn̄ ſine eo nō fuiſſet.
Si ꝯſenſit ad aliq̄ ſtatuta fienda q̄ erant iniu-
ſta aut ꝯ libertatē eccleſie. vide ibidē. ⁊ excō-
catio. vij. caſu. xij. ⁊ caſu. xliij.
Si res cōitatis ꝑmiſit dilapidari vl' ex inutili-

bus cōmiſſiōib⁹ aut q̄litcūq̄z. vide admiſtratō
58 ¶ Circa arbitros vel arbitratores. Si iniquā
dedit ſententiam ſcienter. vel ex ignorantia.
vide iudex..§ xxi. cum ſequentibus.
Si pmiſit expirare cōpromiſſū, vide arbit. §. i.
Si pro ſpūali dedit temporale in recompenſa
tionem. vide ibidem. §. vij.
Si pro pace abſtulit ab vno. ⁊ dedit alteri. vi/
de ibidem. §. vi.
59 ¶ Circa accuſatores. Si accuſauit aliquē ma
la intentione. vide accuſatio. §. vi.
Si accuſauit aliquē calūnioſe. vide ibid. §. viij
Si iurauit non accuſare. ibidem. §. vi.
Si accepit precium vt non accuſaret. ibidem.
Si accuſatus reſpondit calūnioſe. ibidē. §. xiij
Si accuſatus tacuit veritatem, ibidem. §. xxij.
60 ¶ Circa aduocatos. Si inhibit⁹ a iure aduo/
care aduocauit. vide aduocat⁹. §. i. cū mltis ſe.
Si defendit iniuſtā cauſam. ibidem. §. xiij.
Si amiſit cauſam iuſtam per ſuaz ignorantiā
vel negligentiam. ibidem. § xij.
Si imoderatū ſalariū extorſit. ibidem. §. xiiij.
Si non aduocauit ꝓ pauperibus. ibidem. §. x
Si fecit pactum cum clientulo de quota litis
ibidem. §. xiiij.
Si reuelauit aduerſario ſecreta clientuli. vide
falſarius, §. ij.
Si cauſam vſurariam defendit q꞉ vltra mor/
tale tenetur ad reſtitutionem.
Si fruſtratorias dilatiōes queſiuit q꞉ tenetur
ad reſtitutionem parti leſe.
Si falſas leges vel inſtrumenta produxit vel
inſtruxit clientulum de falſitate dicenda,
Si q̄litcūq̄z fuit cā alicui⁹ dāni i hmōi aduo
catiōe: q꞉ vltra mortale tenet̄ de dāno pti leſe,
Si ſolūmō attēdit ad ordinē iudiciariū ⁊ nō:
ad merita cāe ſic̄ hodie cōi faciūt aduocati. ⁊
tñ ñ excuſant̄ a mortali: ⁊ ab obligatōe reſtitu
tiōis dāni ſi defendūt cāz iniuſtā q̊ ad merita
quātūcūq̄z q̊ ad modū ꝓcedēdi ſit iordiata: q꞉
ordo ſi ē inuent⁹: niſi pp deceptiōes euitandas.
61 ¶ Circa ꝓcuratores. Si defendit cām iniuſtā
mortale eſt ⁊ tenet̄ ad reſtitutionem leſo.
Si infideliter vel negligenter ſe habuit. vide
locatio. §. xxiij.
Si in poſitionibus ponendis vel rñdendis
piurauit vel fuit cā piurij mortalit̄ peccauit.
62 ¶ Circa notarios ſi ex ignorātia dictauit ma
le inſtr̄a vel teſtā ꝓpter qd̄ proximi dānifica/
ti ſunt. vide culpa. §. v. ⁊. vi. ⁊. ī. tabellio. §. vi.
Si inſtr̄a q̄ recepit ñ poſuit i ꝓtocoll' ſuis: ex
magna negligētia vl̄ mortale pctm̄ i iſtr̄is ex
qb⁹ ex eaꝝ pditōe ꝓximi poſſēt notabilit̄ ledi.
Si malicioſe occultauit vel deſtruxit inſtr̄a.
vide falſarius. §. iij.
Si falſauit inſtr̄a addendo aliquid qd̄ nō fuit
expreſſum vel alio mō. vide falſarius in prin.
Si nō bñ informauit in renūciatione alicui⁹
iuris ponenda in inſtr̄o partē q̄ erat ignara:
q꞉ tenet̄ ei d̄ dāno eo q꞉ ē cā deceptōis ꝓximi
Si fecit inſtr̄a in fraudē vſurarum. vide re/
ſtitutio. i. in littera vſurarius.
Si petijt indebitum ſalarium tenetur reſtitu
ere. facit ꝙ dico emptio. §. vij.
Si notari⁹ epī petit ab ordinādis ſalariū nō
ſm̄ inſtr̄m ſ꞉ ſm̄ q̄litatē ordis; q꞉ ē ſimoniac⁹
quātūcūq̄z ñ ſit ſalariat⁹. vid̄ ſimōia. iij. §. xxij
Si recipit inſtr̄a ꝓ teſtō: renunciatione: dona
tione vel alia obligatiōe illius q nō erat ſane
mentis q꞉ vltra mortale tenet̄ ad reſtōēz leſo.
Si ſcripſit dictauit vel redegit in publica for
ma ſtatuta ꝯ eccl'iaſticā libertatē vl' in fauorē
vſuraꝝ. vid̄ excōicatō. vij. caſu. xij. ⁊ caſu. xliij
Si rogat⁹ ꝓ paupib⁹ noluit gratis facere: q꞉
tenet̄ ſm̄ ꝙ dico de aduocato Aduocat⁹. §. x.
¶ Circa litigātes. Si calūnioſe accuſauit ali 63
quem. vide accuſatio. §. viij.
Si mala intentione. ibidem. §. iiij.
Si accuſatus dedit pecuniā accuſatori vt de/
ſiſteret, ibidem. §. xi,
Si calūnioſe ſe defendit, ibidem, §. xiij.
Si non reſpondit veritatez interrogatus qñ
tenebat̄. vide confeſſio delicti. in prin,
Si litigauit ſciens iniuſtam cauſam habere.
vide litigioſa, §, ij.
Si hñs iuſtā cām litigauit nō p media iuſta
ſed indebita; vtputa cū mendacijs piurijs ⁊
hmōi mortaliter peccauit ſm̄ Tho, xxij. q. lxix
nō tamen tenetur ad reſtitutionem.
Si aliqd obtinuit p iniuſtā ſnīaz. vide ſenten
tia. §, vij,
Si appellauit cauſa afferende more. vide ap/
pellatio. §. xv.
Si rōe ſtudij vl' art' fraudulent̄ ꝯuenit aduer
ſariū corā aliq̊ iudice. vide argumētatio, §. iij
Si hñs ꝯſeruatorē ꝓcurauit vt itromitteret
ſe de non notorijs. vide conſeruator, §. i,
¶ Circa teſtes. Si requiſitus in iudicio nolu 64
it dicere veritatem. vide teſtis. §. xxvi.
Si falſum teſtimoniū dixit ibidem. §. xxx.
Si dubiū ꝓ certo ꝓpoſuit. vide piuriū. §. iij.
Si pecuniam accepit ꝓ teſtimonio ferendo.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

vide teſtis.§.xxviij.

65 ¶ Circa tutores vl' curatores. Si bñ adminiſtrauit ĩ vtilitatib⁹ pupilloꝝ. vid̄ adminiſtratõ.p to.
Si cõſũmauit bona ipoꝝ vel ſibi appropriauit q̄ tenet̃ ad reſtitutionẽ vt pꝫ ibidẽ.

66 ¶ Circa executores teſtõꝝ vl' vltiaꝝ volũtatũ
Si alimentauit relictũ. vide dos.§.xxvi.
Si ſoluit debita defũcti. vide heres.§.v.ꝛ.vi.
Si legata impleuit vel nimis deſtulit. vide executor.§.xxiij.ꝛ.xxiiij.

67 ¶ Circa curiales. Si fuit adulator vt obtineret bñficia ꝛ hmõi. vide adulatio.p totũ.
Si ꝓpoſuit dñis aliq̄ vnde poſſent extorquere pecunias indebite. vide ꝯſiliũ.§.i.
Si bona ꝯfiſcata inique ſibi fecit donari q̄ tenetur reſtituere.
Si fuit leno ꝓ dño mortalia mł'ta in hoc ſepe cõmittuntur
Si totũ tp̄s expendit in ocioſitate. vide preceptũ.§.v.
Si reportauit mala de alio vt eum poneret in inimicitiã dñi. vide ſuſurratio.
Si delectatus fuit dicere mala de alijs vel audire. vide detractio.

68 ¶ Circa principes ꝛ dños ſeculares.
Si hꝫ dñium ex iuſto titulo. vide dñs.in ꝑn.
Si neglexit facere iuſticiã petentibus: q̄ vltra mortale tenet̃ eis ad reſtitutionẽ dãni qđ paſſi fuerũt ex h̄. facit qđ habes iudex.§.xxi.
Si fec̄ iniuſticiã alicui multomagł tenet̃ ibidẽ
Si q̄ſiuit ponere diuiſionẽ in populis vt poſſet regnare q̄ mortale eſt. vide ſuſurratio.
Si impoſuit collectas indebitas ſubditis ſuis vide talia in prin.ꝛ.§.i.
Si erigi fecit pedagia iniuſta. vide pedagiũ.p totum.
Si fuit ambitioſus ad maius dñium ꝓpterea ꝓcurauit bella vel aliud iniuſtũ q̄ vltra mortale tenet̃ de oĩ dãno. vide ambitio.§.i.
Si fecit ꝯfederationẽ cũ aliquo de defendẽdo ſe iuſte vel iniuſte mortaliter peccauit.
Si hũit bellũ iniuſtũ ꝛ q̄ñ ſit iniuſtũ hẽs bellũ §.iiij.ꝛ quõ tenet̃ ibidẽ in.§.v.ꝛ.x.ꝛ.xi.
Si poſuit officiales malos. vide dñs.§.iiij. ꝛ adminiſtratio.§.ij.
Si vendidit officia vide officiũ.
Si ea q̄ erant cõitatis ſibi appropriauit tenet̃ reſtituere. vide talia.§.ij.ꝛ.x.
Si incarcerari fecit aliquẽ indebite. vide carcer.§.ij.ꝛ.iij.
Si bãniuit aliquẽ indebite. vide bãnũ.§.i.

Si nõ ꝑmiſit teſtari aliquos. vide talia.§.x.
Si coegit nubere filiã alicuius alteri vt ei ſuccedat põt eſſe mortale ſm qualitatẽ rei.
Si fecit fieri torneamenta vel haſtiludia vel ſpectacula inhoneſta. vide ludus.§.vi.
Si iuſticiã vendidit. vide iudex.§.xix.ꝛ.xx.
Si fecit ſtatuta vel leges iniq̄s. vide lex.§.xxij ꝛ excõicatio.vij.caſu.xij.ꝛ caſu.xliij.
Si vaſallos indebiťe grauauit vel ſpoliauit. vide talia p totum.
Si ipſe vaſallus exiſtẽs fuit infidelis dño ſuo vide feudũ.§.xvi.
Si tolerauit vſurarios ꝓpter lucrũ ſuũ. vide vſura.ij.§.xiij.
Si nõ purgauit ꝓuinciã malis hoĩbus. vide iudex.§.vij.
Si ꝓpter auariciã cõmutauit penã corporalẽ in pecuniariã: q̄ vltra mortale tenet̃ leſis: ſi ꝓpter hoc aliqua ſcelera facilius perpetrant̃.
Si nõ tenuit vias ſecuras. vide rapina.§.i.
Si pupillos ꝛ miſerabiles pſonas non voluit audire nõ dando publicas aliq̄ñ audientias: q̄ vltra mortale tenet̃ de dãno qđ eis infert̃. vide culpa.§.v.
Si angariauit ruſticos in laborib⁹ ꝛ maxime in feſtis. vide talia p totũ ꝛ ferie.
Si tẽuit nimias põpas aut expẽſas. vid̄ ornat⁹
Si nimis occupauit ſe in ludis ꝛ venationib⁹ vide ludus ꝛ venatio.p totũ.
Si dedit dãnũ in agris ꝓpter venationes. vide venatio.§.ij.
Si nõ correxit familiã ſed paꝝ curauit eos cõpeſcere a pctis. vide correctio.i.ꝛ.ij.p totum.ꝛ quõ tenet̃. vide dñs.§.i.
Si fuit excõicatus vel a iudice vel ꝓpter aliqđ infraſcriptorum.
Si inici fecit manus violẽtas in pſonas eccleſiaſticas. vide excõicatio.v.caſu.i.p totũ.
Si fecit incendi vel frangi eccleſias vel loca religioſa ibidem caſu.v.ꝛ.vi.
Si fuit inſecutor alicuius cardinalis vel de familia pape aut cardinalis vel alicuius epi. vid̄ excõicatio.v.caſu.ix.ꝛ caſu.xiij.
Si fecit fieri aliquã iniuriã illis qui tulerũt aliq̄s ſnias excõicatõis vel interdicti vel q fuerũt cã vt poneret̃ vl' obſuauerũt: vid̄ ibidẽ caſu.x
Si fuit fautor hereticoꝝ eorum vel impediuit officiũ inquiſitoris. vide hereticus.per totum ꝛ excõicatio.v.caſu.xvij.ꝛ excõicatio.vij.caſu.xxviij.ꝛ.xxix.
Si coegit celebrare tpe interdicti. vide excõi/

catio.v.caſu.xv.
Si fuit receptator pirratarū vel cū eis partici pauit.vide ibidem caſu.xviij.
Si impoſuit noua pedagia vl' exegit ꝓhibita ibidē caſu.xix
Si permiſit deferri prohibita infidelibus. ibidem caſu.xxi.
Si impediuit victualia ne ad curiā portarenť ibidem caſu.xxij.
Si volētes ire romā vel redeūtes cepit:pcuſſit ꝛ hmōi.ibidē caſu.xxiij.ꝛ.xxiiij.ꝛ.xxv.
Si impediuit ne obedireť litteris apoſtolicis ibidē.caſu.xxvi.
Si vſurpauit iuriſdictionē eccleſiaſticā ibidē caſu.xxviij.excōicatio.vij.caſu.v.
Si romipetas detinuit vel ſpoliauit. ibidem caſu.xxix.
Si inuaſit terras eccleſie.ibidē caſu.xxx.
Si ſe ſubtraxit ab obedientia romani pontifi cis.ibidem caſu.xxvij.
Si corpus alicuius defuncti fecit incidi vt ali bi ſepeliretur.ibidē caſu.xxxij.
Si tertio admonitus ab epis voluit eis facere iuſticiā.excōicatio.vij.caſu.i.
Si exegit vel exigi fecit pedagia a pſonis eccle ſiaſticis vel alia onera.ibidem caſu.v.
Si xpianos naufragiū patientes ſpoliauit bo nis ibidem caſu.x.
Si grauauit pſonas eccleſiaſticas vel coꝝ con ſanguineos qꝛ noluerūt eligere quem volebat ibidem caſu.xiiij.
Si regalia vel cuſtodiā ꝛ hmōi ſibi vſurpauit in eccleſijs vacantibus ibidem caſu.xv.
Si extorſit abſolutionē ab aliqua cenſura per metū.ibidē caſu.xvij
Si cōpulit prelatos eccleſiaſticoſ ad ſubmittē dū ei bona eccleſiarū.ibidē caſu.xxi.
Si interdixit ſuis ſubditis ne coquant molāt ꝛ hmōi pſonis eccleſiaſticis.ibidē caſu.xxvi.
Si pcurauit aliquē occidi facere ꝑ aſſaſſinos ibidē caſu.xxxi.
Si cōceſſit repreſalias ꝯ eccleſiaſticas pſonas ibidem caſu.xxxiij.
Si īpediuit viſitatōeſ mōialiū.ibidē cāu.xxxix
Si imunitatē eccleſiaſticā violauit capiendo hoies in eccleſia.vide īmunitas.ꝑ totū.
Si preſentauit indignos exiſtens patron⁹ ali cuius eccleſie.vide ius patronatus.§.xviij.
Si fecit ꝓmoueri indignos ꝛ ſi ꝓ pecunia qꝛ vltra mortale ē ſimoniac⁹.vide ſimōia.iij.§.i.
Si voluit ꝙ primo bñficia ab ipſo petanť ꝙꝫ a papa mortale eſt niſi aliq̄ rōnabili cā faceret puta ne indignis darenť ꝛ hmōi.
Si fidē ſeruauit promiſſā.vide pactū.§.iiij.
Si ſoluit ſeruitoribus ſuis ꝛ creditoribus.vi de ſolutio.§.xxv.
¶ Circa eccleſiaſticas perſonas ꝛ primo circa clericos in cōi. 69
Si eſt irregularis ꝛ qñ vel quō incurriť habes irregularitas primo.per totū.
Si eſt ſuſpenſus ꝛ in quibus caſib⁹ incurrat eam.vide ſuſpenſio primo.ꝑ totū.
Si recepit ordines ſimoniace vel a ſimoniaco vide ſimonia.vi.§.ix.
Si recepit ordines ī pctō mortali.vide ordo.ij
Si executus eſt ea q̄ ſunt ordinis in pctō mor tali.vide clericuſ.viij.ꝛ euchariſtia.ij.§.v.ꝛ eu chariſtia.iij.§.xv.ꝛ.xxiiij.
Si exiſtens excōicatus vel interdictus aut ſu ſpenſus miniſtrauit.vide irregularitas primo
Si nō portauit tonſurā vel habitū.vide apo ſtata.§.i.ꝛ.ij.ꝛ clericus.iiij.§.i.ij.ꝛ.iij.
Si īmiſcuit ſe negocijs ſecularibus:vide cle ricus.ix.§.iij.cū ſequentibus.
Si exercuit inhoneſta clericatui.vide clericus x.ꝑ totū.
Si eſt debite litteratus.vide clericus.ij.ꝑ to tū.ꝛ eps.§.xxvi.
Si fuit ordinatus ante etatem debitam.vide etas.per totū.
Si dimiſit horas canonicas dicere. vide ho ra.§.iij.cū.viij.§.ſequentibus.
Si dicendo voluntarie ſe occupauit in aliquo alio.ibidem.§.xxvi.
Si nō bñdixit menſam nec grās reddidit p⁹ cibum vide clericus.xij.
Si exercuit officiū ordinis ſine debitis para mentis vel mō.vide miſſa.§.xxxv.
Si celebrauit in eccleſia polluta: vide cōſecra tio eccleſie.§.viij.
Si celebrauit tpe interdicti.vide interdictum vij.per totū.
Si celebrauit ad faciendū maleficia.vide miſ ſa.§.liij.
Si celebrauit non ieiunus.ibidem.§.iij.cum duobus ſequentibus.
Si in altari execrato.vide altare.§.ij.
Si pluſq̄ʒ ſemel in die.vide miſſa.§.iiij.
Si cum hoſtia vel vino corruptis.vide eucha riſtia.i.§.i.cum ſequentibus.
Si cū euagatione mentis.vide miſſa.§.xij.
Si nimis raro celebrauit.ibidē.§.xliij.

Si ante diem. vide Euchariſtia.iij.§.xxxvi. ꝛ miſſa.§.xl.
Si exiſtens in aliquo notorio delicto.vide clericus.viij.§.iiij.
Si habita pollutione celebrauit eadem die. vide eucbariſtia.
Si promiſit alicui dicere miſſas: ꝛ non dixit. vide miſſa.§.v.cum ſequenti.
Si exiſtens bigamus portat tonſuram. vide bigamus.§.xij.
Si nimiam habet conuerſationem cum mulieribus.vide clericus.v.§.ij.ꝛ alijs ſequentibꝰ.
Si participauit cũ excõmunicatis in diuinis. vide excõio.v.caſu.iiij. ꝛ excõio.viij.§.iij.
Si fuit falſarius litterarum apoſtolicarum. vide excommunicatio.v.caſu.iij.
Si ſepeliuit interdictos excõicatos vel vſurarios.vide excõio.vij.caſu.xxviij. ꝛ.xxxvi.
Si vſurarijs manifeſtis alienigenis domos conceſſit ad fenus exercendũ. ibidẽ caſu.xxxij.
70 ¶ Circa beneficiatos vltra predicta interrogetur de infraſcriptis.
Si obtinuit beneficiũ per ſimoniã vel per preces carnales:aut aliud turpe. vide adulatio.§. ij.ꝛ ſimonia.iij.ꝛ.v.ꝛ.vi.per totum.
Si eſt indignus propter litterarũ ignorantiã vel aliud canonicum impedimentum.puta qꝛ infamis:irregularis:corpore viciatus ꝛ huiuſmodi. quia ſic tenetur reſignare in manibus valentis accipere reſignationem.de quo vide beneficiũ.§.xliij.ꝛ niſi fuerit cum eo diſpenſatum vel in caſu.vide corpore viciatus.§.iiij.
Si obtinuit beneficiũ non intendẽs clericari vide clericus.vij.§.v.ꝛ.vi.
Si pmutauit beneficia. vide pmutatio.§.iiij.
Si renunciauit beneficio ſimoniace. vide renunciatio.§.ix.ꝛ.x.
Si facit reſidentiam in beneficio ſuo.vide clericus.vij.in multis.§.
Si habet plura beneficia quorum vnũ ſufficeret.vide beneficium.§.xxxiiij.
Si fecit quattuor partes de fructibus beneficij.vide clericus.iij.§.i.
Si habens patrimonium ſeruauit vt viueret de eccleſia.ibidem.§.ij.
Si expendit fructus beneficij in vſus inhoneſtos.ibidem.§.iiij.
Si male tractauit eccleſiam: ꝛ eius hedificia. vide clericus.iij.§.i.
Si vaſa ꝛ paramenta ad diuinum cultum tenet immunda.vide vaſa ſacra.

Si alienauit bona eccleſiaſtica que ſeruando ſeruari poterant:ſine legitima cauſa ꝛ cum debita ſolennitate. vide alienatio.per totum.
Si locauit ſub annuo cenſu vices ſuas alteri. vide ſimonia:ꝛ.§.xxv.cum.ij.ſequentibus.
Si induxit ad vouendum vel iurandū de eligenda ſepultura in ſua eccleſia. vide excommunicatio.v.caſu.xiiij.
Si leges vel phiſicam audiuit. vide excõmunicatio.vij.caſu.vij.
Si habentes eligere non elegerunt meliorem vide electio.§.xxi.
Si appetunt epiſcopatum aut prelationem ſuperiorem.vide epiſcopus.§.ij.
Si male adminiſtrauit bona eccleſiaſtica. vide adminiſtratio.
¶ Circa prelatos habentes iuriſdictionē maxime epiſcopos vltra predicta. 71
Si electus ſe fecit confirmari.vide confirmatio prelatorum.per totum
Si nõ correxit publicos criminoſos.vide correctio.i.§.iij.ꝛ epiſcopus in prin.ꝛ.§.x.
Si poſuit indignos in officio vel beneficio.vide epiſcopus.§.xviij.ꝛ adminiſtratio.§.ij.
Si fuit nimis pompoſus in ornatu ꝛ huiuſmodi. vide ornatus.per totum.
Si indebite diſpenſauit in votis habẽs votũ iiij.per totum.
Si in alijs.vide diſpenſatio.in pñ.cũ mult.§.
Si aliquid exigit pro licentia miniſtrandi vel docendi. vide magiſter.§.xv.
Si contulit ordines indebite quibus non debebat vel quando vel non modo quo debebat vide ordo.i.ij.iij.iiij.v.vi.ꝛ.vij.
Si non examinauit ordinandos ſed ordinauit indignos.vide ordo.iij.§.xxiij.
Si ſacramentum confirmationis non tenuit notabilis negligentia videt̃ mortale.vide confirmationis ſacramentum.§.i.
Si criſma ꝛ oleum ſanctum non conſecrauit in cena dñi omni anno.vide oleum.per totū.
Si non fecit conſecrationes eccleſiarum altariũ ꝛ veſtimentoꝝ qbus debuit:ē graue pctm̃.
Si non habuit teſtes ſinodales.de quibus vide epiſcopus.§.x.
Si non viſitauit ſingulis annis dioceſim.ibidem.§.xij.
Si non deputauit in eccleſiis cathedralibus ꝛ conuentualibus viros ad predicandas ꝛ audiendas confeſſiones. vide ibidem.§.xiiij.
Si ordinauit in diaconum vel ſubdiaconum

qui neſcit officiū. vide ibidē. §. xv.
Si non eſt vſus lineis ſi non erat religioſus ibidem.
Si non ſeruauit nec fecit ſeruari canones. vide eps. §. xxij.
Si cōtulit beneficia ſimoniace. vide ſimonia. vi. per totum.
Si plura contulit vni. vide beneficiū. §. xxiiij. t. xxxvij.
Si ratiōe ꝯſanguinitatis. vide acceptio perſonarum. §. iiij. t. §. x.
Si non ꝓuidit de beneficio illis quos ordinauit. vide beneficiū. §. x.
Si viſitando accepit munera ipſe vel aliquis de ſuis. vide viſitationē. §. iij.
Si poſuit indebitas collectas. vide taliam. in prin. t. §. i.
Si vſurpauit bona vacantiū eccleſiarū. vide bñficiū. §. xxxix. t. xl.
Si non ſoluit debita iuſte contracta a ſuo predeceſſore. vide dignitas. §. i.
Si queſtuarios ꝑ lucro pmiſit indiſcreta ꝑdicare. qꝛ tenent ipſi reddere rationem dño ō omni malo: t ſatiſfacere ſubditis, de oī dāno dato propter hoc. c. fi. de iniurijs. t vide ſimonia. iij. §. viij.
Si incerta ſibi appropriauit. vide reſtitutio: t §. xiiij. t. xv.
Si teſtamenta t legata nō fecit implere. vide executor. §. xi.
Si non tenuit bonū vicariū cū ipſe nō attendat: tenet de oī dāno.
Si iniuſtam ſententiam dedit t alia ſupradicta de iudicibus.
Si in excōicando non ſeruauit debitā formā vide excōicatio. ij. ꝑ totū.
Si in diebus feſtiuis non interfuit diuinis. vide hora. §. xxv.
Si exēptos moleſtauit indebite mortalit pec cauit. ſi in aliquo notabili hoc fecit.
Si conſecrauit corruptā ſcienter ꝓ moniali. vide conſecratio virginū.
Si viſitauit monaſteria monialiū. t fecit vt ſeruent clauſuram. vide. ſ. exceptio. §. x.
Si hoſpitalarios viſitauit t fecit vt facerent debitū. vide hoſpitale. §. ij. t vltimo.
Si dedit malum exemplum ſubditis. vide exemplum.
Si magiſtrū tenuit in eccleſia. t fecit in alijs teneri ꝓ pauperibus t clericis. vide magiſter §. vij. t. ſ. eps. §. xij.

¶ Circa ꝯfeſſores. Si audiuit cōfeſſiones nō 72
hñs auctoritatē. t ſi vis ſcire ſi habes auctoritatē. vide confeſſor. iij. per totū.
Si abſoluit a quibus nō potuit. vide quid poteſt. Confeſſio. iij. t. v. t Caſus. t a quibus excōmunicationibus habes Abſolutio. i. §. i. t iij. iiij. t. v. t Abſolutio. ij. in principio. t ꝑ totum. t de modo abſoluendi Abſolutio. iij. per totum.
Si abſoluit manifeſtos vſurarios. vide vſura t. §. viij.
Si diſpēſauit ſine auctate. qꝛ peccauit mōtalit
Si nimis feſtinanter interrogauit vel nō interrogauit. vide hic in principio.
Si interrogauit qō nō debuit ex delectatiōe. vide. ſ. §. i.
Si reuelauit confeſſionem. vide confeſſio vltimo. per totum.
Si exiſtens in mortali audiuit confeſſionē. vide clericus. viij. §. i.
Si audiuit cōfeſſiones principaliter propter lucrum. vide ſimonia primo. per totum. t ſimonia. ij. §. vi.
Si hꝫ ſciam debitā. vide confeſſio. iiij. §. xxxij
¶ Circa predicatores. 73
Si predicauit in mortali peccato exiſtens. vide predicare. §. vij.
Si habet ſciam debitā. ibidem. §. vi.
Si predicauit mendacia. vide mendaciū. §. iiij
Si predicauit propter honorem. vide Honor §. vij.
Si ꝑpter lucrū. vide ſimonia. ꝑ totum. t ſimonia. ij. §. vi. t ſimonia. iij. §. ix.
Si predicauit ſine licentia qꝛ mortaliter peccauit totiens.
Si predicauit indulgentias indiſcretas. vide religioſus. §. lxv.
¶ Circa inqſitores hereticoꝝ. Si extorſit pe- 74
cunias. vide inquiſitor. §. v.
Si bona eccleſiaꝝ applicauit fiſco. ibidem.
Si abuſi ſunt armoꝝ multitudine. ibidem.
Si malicioſe impoſuerunt crimē vel impedimentū ſui officij alicui. ibidē.
Si obmiſerūt ꝓcedere ꝯ ꝯſciaꝫ ex amore: lucro: t huiuſmodi. ibidem.
Si inquiſitor vnius ordinis ꝓceſſit ꝯ fratreꝫ alterius ordinis ibidē
Si impediuit ſe de diuinatiōibꝰ. vide ibidē. §. iiij.
¶ Circa religioſos in cōi. Si intrauit ꝑ ſimo- 75
niam. vide ſimonia. iiij. ꝑ totum.

Si intrauit latiorem habens votū ſtrictioris.
vide religioſus.§.xxxiiij.
Si non,fuit obediens. vide religioſus.§.xxix.
Si proprietarius fuit.ibidem.
Si contra votum caſtitatis.ibidem.
Si officium dixit.vide hora.p totum.
Si ſeruauit alia pcepta regule vel ꝯſtitutionū
obligātia ad mortale.vide religioſus.§.xxviij.
Si elegit meliores.vide electio.§.ij.
Si infamauit alias religiones. vide detractio
per totum.
Si voluit conſentire electioni.ibidez.§.xxxvi.
Si ſecreta ſui ordinis reuelauit in ſcandalum
ipſius peccauit mortaliter.q2 ꝓditor eſt.
Si in viſitatione non reuelauit que debebat.
vide denunciatio.§.x.
Si fecit aliquid ꝯ ea que generaliter ꝓhibenꝫ
religioſis.vide religioſus.§.vltimo.
Si receſſit a monaſterio ſine licentia prelati.
vide apoſtata.§.iiij.
Si frequentauit monaſteria monialium.vide
monaſterium.§.viij.
76 ¶ Circa monachos. Si ſeruauit que ſibi pre-
cipiuntur. ꝛ que ſint vltra regulam habes.ĩ.
Monachus.§.x.
77 ¶ Circa abbates. Si hūit curā ſibi cōmiſſorū
eos vita ꝛ doctria iſtruēdo.vid abbas.§.xxiij.
Si diſpenſauit cū eis ſine cauſa legitima.vid
diſpenſatio.§.vij.
Si impoſuit monaſterijs aut prioratibus no
uas penſiones vl' auxit veteres vel applicauit
ſue menſe.vide abbas.§.xxvi.
Si ſeruauit regulam ꝛ ſibi precepta vt.ĩ.mo-
nachus.
Si reqſiuit apoſtatas.vide abbas.§.xviij.
78 ¶ Circa abbatiſſam. Si fecit ſe benedici vbi
eſt conſuetudo.vide abbatiſſa.§.ij.
Si fecit ſeruari clauſurā.vide monialis.§.iij.
79 ¶ Circa hoſpitalarios. Si fecit inuentariū.vi-
de hoſpitale.§.iij.ꝛ.iiij.
Si tenuit hoſpitalitatem. ibidem.§.vltimo.
Si bona hoſpitalis conuertit ad alium vſum
vide legatum.ij.§.xi.
Si perierunt ex negligentia ſua.vide Admini
ſtratio.
80 ¶ Aduerte q2 prefatas interrogationes ſolum
poſui q2 circa predicta cōiter eſt mortale pctm̄
lꝫ aliqn̄ non ꝓpter imperfectionem actus:ꝛ di-
miſi multas interrogationes: que ſunt cōiter
generalia peccata.eo q2 non ſunt neceſſario cō
fitenda talia pctā niſi qn̄ dubitaꝫ an ſint mor-
talia. Item ſecundo ratione ſtatuti obligantis
ad peccata venialia confitenda tn̄ tunc ſuffice
ret confiteri in genere. Item tertio videtur ꝙ
teneatur confiteri venialia qn̄ eſſet periculū ne
traherent ad mortale. Nam cum tunc teneaꝫ
de ipſis penitere:multo fortius confiteri pro-
pter euitādū mōtale ad qd īducūt qn̄ h aduer
tit. Addiꝫ ab aliqb9 quart9 caſus ī q teneꝫ qs
ꝯfiteri venialia.ſ.qn̄ nullū habet mortale.ꝛ in
paſcha teneaꝫ confiteri ꝙ tunc confiteatur ve
nialia. Sed q2 vt dixi qualitercunqꝫ quis te-
neatur confiteri venialia ſufficit confiteatur
illa in genere.niſi ī caſu qn̄ dubitat an ſit mor-
tale. Ideo pertrāſeo ꝛ ſufficit quo ad venialia
confiteatur ſic. peccaui multis modis:cogita-
tione:delectatione:omiſſione:diſſolutione: lo-
cutione: viſu: tactu: guſtu: odoratu. ꝛ multis
alijs modis de quibus oībus tam mortalibus
qꝫ venialibus dico meam culpam. Item non
omittat confiteri oblita ꝛ ignorata ſic. Item
dico meam culpam de omibus peccatis meis
mortalibus q ignoro aut oblitus ſū nec vnqꝫ
legitime confeſſus forte ex mea ignorantia vl'
negligentia.q2 valet talis confeſſio vt remittā-
tur vel reducantur ad cognitionem ꝛ non te-
neatur reiterare confeſſiones.qꝫuis multa fue
rit,tunc oblitus confiteri ſi modo diligentiam
ſm ſuam conditionē fecit. Quibus oībus cō-
pletis faciat terminare peccatorem ſuam con
feſſionem ſic dicendo. Ideo precor beatiſſimā
ꝛ glorioſam virginē mariam oēs ſanctos ꝛ te
pr̄ orare pro me. Quibus pactis confeſſor in-
crepet corrigat ꝛ dulciter admoneat peccatorē
abſtinere a ſocietatibus ꝛ cauſis pctōꝝ. Non
tn̄ exigat iuramentū vel ꝓmiſſionem de aliq
niſi ſolum de his in quibus iura ſic voluerunt
vt in excōicatione ꝛ hmōi: poſtea imponat ei
pniam talem quā ſtatim poſſit complere ante
recidiuationem ꝓ ſacramentali.ꝛ poſtea aliaꝫ
quā videat ꝙ peccator veriſimiliter faciet.vn̄
caueat ne imponat pniam talem quam veriſi
militer non implebit.q2 eſſet potius illū illaq-
are qꝫ ſoluere. Eſſet bene bonū illi notificare
quā pniam mereꝫ.vt ſic magis timeat.poſtea
concede ei illam indulgentiā quam potes de
quo circa indulgentia.§.v. Deinde abſolue eū
ſic.miſereatur tui omnipotens. Indulgentiaꝫ
ꝛ abſolutionē.dn̄s nr̄ Jeſus xp̄s te abſoluat.ꝛ
ego auctoritate ipſius:abſoluo te a vinculo ex
cōicationis maioris vel minoris inquantum
poſſum ꝛ reſtituo te ſacramentiſ eccleſie. Iteꝫ

te abſoluo ab oībus peccatis tuis mortalibus ꝛ venialibus confeſſis oblitis ꝛ ignoratis: ꝛ a circūſtantijs eoꝝ. in noīe pr̄is ꝛ filij ꝛ ſp̄uſſcti amen. Poſtea imponas ei ſic taliter ꝙ intelligat. Oia bona que facies ꝛ mala que paciēt ſuſtinebis impono tibi in remiſſionem tuorū peccatoꝝ. vade in pace. Et ſi haberet caſū vel excōicationē a qua non poſſes abſoluere impone ei ꝙ vadat ad eū qui eū poteſt abſoluere nec ingerat ſe ſacris donec de eo ſit abſolutus niſi rōne ſcādali euitādi ſi excōicatio ē occlta.

Inteſtatus quis dr̄ decedere quattuor modis Primo ſi nullū teſtamentū fecit. Scd̄o ſi fecit ſed n̄ iure. Tertio ſi fecit iure tn̄ poſtea ruptū eſt poſthumi natiuitate. vel irritū factū eſt capit̄ diminutōe teſtator̄. Quarto ſi nulli ſūt heredes ex eo teſtamēto. vt i aut. ḋ here. ab inteſtato. in p̄n. pn̄t addi ꝛ duo alij modi ex p⁹ facto. prim⁹. ſ. p querelā expugnato teſtamēto ſcd̄us p bonorum poſſeſſionē ꝯ tabulas vide Acc. in ſūma. C. de ſuis. ꝛ legi. here.

Intimiditas vn̄ cauſat̄. R. ſʒ ſctm̄ Tho. xxij. q. lxvi. ꝙ aliqn̄ ex defectu amoris ꝓprij. vt cū qs min⁹ debito amat vitā ꝓpriā ꝛ ea q̄ ordinant̄ ad eā. Aliqn̄ cauſat̄ ex elatiōe ai de ſe preſumentis ꝛ alios contēnentis. Aliqn̄ aūt cauſat̄ ex ſtoliditate ſeu ſtultitia.

1 ¶ Vtrū ſit pctm̄. R. ꝙ ſic vndecūꝗ cauſet̄ niſi ſtoliditas ſit inuincibilis. ꝛ ē rō. iij. ethi. intimiditas eſt ꝯ fortitudinē p defectū non timendi vbi eſſet timendū: ſicut timor ꝯ fortitudinē p exceſſum timendo vbi non timendū eſt.

2 ¶ Qn̄ eſt pctm̄ mortale. R. illa que cauſatur ex defectu amoris ꝛ elatōis tūc eſt mortale pctm̄ qn̄ ſine neceſſitate exponit ſe periculo ꝓbabili notabilis leſionis corporis. ꝛ multo magis aie vel nō curat de eius notabili leſione omittēdo ꝓuiſionē debitā facere. tertia Vo q̄ cauſat̄ ex ſtoliditate cōiter eſt a veniali: niſi ꝓueniat ex lata culpa in his in qbus iminet piculū ꝓbabile notabilis nocumēti: ꝛ ꝓpterea omittit debitā ꝓuiſionē niſi vbi ſtoliditas eſt inuincibilis.

Intruſus dr̄ qui nō canonice ſed p violentiā occupat honores vel beneficia eccleſiaſtica vnde fur eſt ꝛ latro ꝛ eſt in peccato mortali et tenetur reſtituere oīa que inde recipit. c. grauis. de reſti. ſpo.

Inuenta an ſint reſtituēda. R. ꝙ quedā ſūt q̄ fuerūt in dn̄io alicuiuſ ꝛ talia inueniens tenet̄ reſtituere. imo furtū cōmittit qui ea aīo nō reſtituendi accipit. l. falſuſ. §. qui alienū. ꝛ. §. ſe. ff. de furtis. et. xiiij. q. v. c ſi quid inueniſti. Siue talia amiſerit dn̄s ipſarū ex ruina vel incēdio vel naufragio. vt. ff. de incen. rui. nau. p totū. Idē dico de iactatis in mare cā nauis alleuiā de. ff. ad. l. rho. ḋ iac. l. qui alleuiāde. Et ibi no. i glo. vel q̄litercūꝗ amiſit. et hoc verū niſi habeˀrent̄ p derelictis et tūc credit Fede. ꝯſilio. cvij ꝙ habeant̄ pro derelictis ſi dn̄s tacet: nec p ſe nec p alios ꝑquirit: q: d. l. q alleuiāde. videt̄ ſtatim imponere neceſſitatē ꝑquirēdi res amiſſaſ et ſic iſta negligentia nō querendi tollit primā p̄ſūptionē quā facit lex. ſ. ꝙ n̄ habeant̄ ꝓ derelictis niſi aliter cōſtet p q̄litatē: et act⁹ de volūtate dn̄i cū nemo p̄ſumat̄ iactare res ſuas. d. l. falſus. §. ſi iactātiū. et. d. l. q alleuiāde. Qḋ no. ꝓ limitatōe eoꝝ q̄ dico. j. naufragiū. §. iij. nec talia inuenta qn̄ non habent̄ ꝓ derelictis pn̄t vſucapi. q: in eis deficit titul⁹ ꝓ derelicto. vt in. l. ſi qs merces. ff. ꝓ derelicto. Vn̄ ꝯſuetudo aliquoꝝ q iactata in mari vel a flumib⁹ portata occupant: videt̄ expreſſe reprobata p. d. l. q alleuiāde. et ibi gl. no. et lʒ loquat̄ de iactatis in mari tn̄ idē ē de ablatis a flumie cū parū differāt ab illis. Vt dicit tex. inſti. de re. diuiſione §. vl. Facit aut. nauigia. C. de furtiſ. Quedā ſūt q̄ nūq̄ꝫ fuerūt in dn̄io alicui⁹. vt lapilli in littore maris: fere ſilueſtres: et hmōi. et talia fiūt occupant̄ ſiue beſtie capiant̄ i fundo ꝓprio: ſiue in alieno. dūmō nō fuerit ꝓhibitus intrare a dn̄o fundi. Siue fuerint antea vulnerate ab aliq̄ dūmō eas nō ꝓſequeret̄ inſti. de re. diui. in multis. §. et. ff. de acqui. re. do. l. iij. niſi ſecus ſit de conſuetudine. q: tunc ſtabit̄ cōſuetudini l. ꝙ ſi nolit. §. qui aſſidua. ff. de edi. edic. ſm gl. in. d. l. iij. §. illud. Similiter ſi eſſent capte in re the alieno nō credo ſit accipientis. ſʒ gl. in. l. i laqueū. ff. de acqui. re. do. et inſti. de re. diui. §. ſingulorꝫ. lʒ rigor iuris videat̄ velle ꝙ ſint capientis ibidem. Fere Vo ſilueſtres ſed domeſtice facte ſicut pauones: columbe: apes in alueo et huiuſmodi tā diu ſūt poſſidētis q̄ꝫdiu hn̄t aium reuertēdi domū ſed ſi bis aufugiāt nec horis debitis non impedite reuertunt̄ fiunt capientis. q: conſuetudo inducit̄ p binum actū. l. iij. C. de epi. au. et ſic non dicunt̄ habere animū reuertendi. Animalia Vo naturaliter

domeſtica: vt galline ⁊ hmõi. ſemper ſunt dñi ⁊ capiens ea tenet reſtituere cũ fructibus: puta ouis ⁊ hmõi. §. gallinarum. inſti. de re. diui. ⁊ ff. de acqui. re. do. l. naturalem. §. pauonum.

1 ¶ Vtrũ inueniens theſaurũ teneat reſtituere. ℞. ꝙ ſi in ſuo ſolo inuenit ſic ſuum erit. ſi vero in alieno ſolo ⁊ a caſu ſic medietas erit ſua ⁊ alia medietas erit dñi ſoli. Si vero data opa. totũ erit dñi fundi. inſti. de re. diui. §. theſauros. ⁊ C. de theſau. l. vnica. nec eſt verũ qd̕ dic̃ glo. in. c. ſi qd. xiiij. q. v. ꝙ inuentus in loco ſacro vl̕ religioſo ſit inuentoris: ſed erit ſʒ diſtincionẽ predictã. vt expreſſe patet in. d. §. theſauros.

2 ¶ Quid de terra per alluuionẽ addita terre alterius. ℞. diſtinguẽdo qr inſula nata in mari eſt occupãtis. In medio vero fluminis eſt cõis habentibꝰ predia iuxta flumẽ ex vtraqꝫ ꝑte. ſi vero nõ eſt in medio. eſt illius cuiꝰ eſt ꝓximior ager vero a flumine diuiſio circundatus remanet cuius erat. Et ſi flumẽ mutat aluecũ. primꝰ alueꝰ efficit eorum q ꝑdia circa eũ hñt. ⁊ ſcd̕us alueus eſt publicus ⁊ ſi reuertit ad primũ. ſecundus alueus erit eorum qui habẽt predia circa eũ Similiter ager inundatus aqua ipſa recedẽte remanet eius cuius erat. Hec habent inſti. de re. diui. §. inſula. ⁊ ſic ſerua: niſi conſuetudo ſit in contrariũ vel ſtatutum.

3 ¶ Sed quõ tenet reſtituere ille qui neſcit cuiꝰ ſit. ℞. ꝙ ſi res nõ habebat ꝓ derelicta tenet facere denunciare publice: ⁊ ſi poſt nõ comparet cuius ſit. errogabit in pauperes ſm Ho. vel ſi ipſe eſt pauper retinebit auctoritate epi vl̕ ſui confeſſoris ſm Ray. ⁊ orabit ꝓ illo cuius erat Si vero ꝓbabiliter põt preſumere qr dñs eam habebat ꝓ derelicta ſic poterit vſucape. l. idcꝫ qd̕. ff. pro dereli.

Inueſtitura ꝓprie ẽ poſſeſſionis rei traditio. improprie ãt ẽ alicuius corporei loco poſſeſſionis in manibus poſitio. Vñ qñ dñs dat vaſallo haſtã vl̕ aliqd̕ ſile dicẽs ſe facẽ inueſtiturã. vt i ti. qd ẽ inueſtitura inueſtire dr̃.

1 ¶ Vtrũ ſit fienda corã teſtibꝰ. ℞. ꝙ ſic. non qr nõ valeat ſine teſtibus ⁊ inſtr̃o: ſed vt veritas ꝓbari poſſit. ⁊ qdẽ ſi fiet de bñficio nouo: tũc ſi pres. i. vaſallos hʒ corã tribꝰ vel ſaltẽ duobꝰ ex eis tenet facẽ. ſi vero pares. i. alios vaſallos nõ hʒ faciat corã alijs idoneis teſtibus. Si ãt inueſtiat de veteri bñficio põt fieri corã quibuſcũqꝫ idoneis teſtibus. vt in ti. Qui teſtes ſunt neceſſarij: ⁊ ẽt ſi eſt clericus: qui inueſtituram facit de rebus proprijs. de rebꝰ vero eccl̕ie admittunt oẽs teſtes idonei ſm Ho.

Inuidia ſm Da. li. ij. ẽ dolor de alienis bonis. ſʒ aduerte q cũ obiectũ triſtitie ſit malũ ꝓpriũ Iõ de bono alteriꝰ poteſt eſſe triſtitia ꝓut apꝑhenditur vt malũ propriũ. ⁊ ſm hoc quadrupliciter. Primo mõ iquantũ ex eo nobis aliquod ꝑiculũ imminet. ſ. ne ab eo ledamur: ⁊ hec triſtitia nõ eſt iuidia: ſʒ effectus timoris. vt dicit phs ſecũdo retho. ⁊ poteſt eſſe ſine peccato vt dicit Gre. xxij. mor. Alio mõ apꝑhẽditur iquãtũ eſt diminutiuũ ꝓprie glorie vl̕ excellẽtie ⁊ hec triſtitia eſt ꝓprie iuidia ſm phm vbi ſ. ⁊ ex genere ſuo eſt peccatũ mortale. Iob. v. ꝑuulũ occidit iuidia: cũ ſit cõtra charitatẽ. ſũt tñ primi motus iuidie qñqꝫ etiã in perfectis ex ſurreptiõe: qui ſũt venialia peccata. ⁊ eſt ſimile de iuidia paruulorum: i quibus nõ vere eſt vſus rõnis ⁊ de motu iuidie ſm ꝙ eſt paſſio ſẽſualitatis. Tertio mõ apꝑhẽdit bonũ alterius inquantũ deeſt nobis ꝙ alius hẽt: ⁊ ſic triſtatur: ⁊ hec triſtitia nõ eſt inuidia: ſʒ ꝓprie dicitur zelus ſm phum vbi. ſ. Et ſi eſt de bonis honeſtis ẽ laudabilis ſm illud. p. cor. xij. Emulamini carismata meliora. Si autẽ ſit de bonis tꝑalibus: aut d̕ bonis ihoneſtis põt eẽ peccatũ: ⁊ ſine peccato: ⁊ aliqñ cũ mortali. puta cũ talia ſunt cõtra deũ. Quarto mõ apꝑhẽditur bonum alterius ꝓut põt cedere in dãnũ multorum iniuſte: ⁊ ſic nõ eſt inuidia ſm Greg. nec peccatũ. puta cũ qs triſtat de ꝓſperitate aliciꝰ tyrãni: qr videt ꝙ magis tyrãnicabit.

¶ Quot ſũt eius filie. ℞. ſʒ Gre. xxxi. mor. v. 1
ſ. Odium. ſuſurratio. detractio. de qbus hẽs in locis ſuis exultatio in aduerſis. ⁊ afflictio in proſperis ꝓmi iquãtũ eueniũt ꝓximo cõtra conatũ inuidẽtis: ſʒ qñ triſtat de ꝓſperis ſʒ ꝙ hñt q̃ndã gloriã: ⁊ ſic eſt inuidia nõ eiꝰ filia Emulatio vero ⁊ inuidia idem ſũt generaliter ſʒ proprie inuidia attendat in actu interiori. Emulatio vero i actu exteriori. vt dicit glo. ſuper illud Gal. v. emulationes inuidie.

Ypocriſis vide ſimulatio

Ypotheca qd ſit ⁊ de ea vid̕ pignus. ꝑ totum

Ira eſt q̃dã paſſio appetitus ſenſitiui ꝓprie q̃ quis vindictã appetit: q̃ qdẽ paſſio in tantũ eſt bona inquãtũ regulat a rõne. Si vero ordinẽ rõnis ex

dudit eſt mala. Ordo āt rōnis in ira pōt attē
di q̄ꝫtum ad duo. Primo q̄ꝫtū ad appetibile i
qd̄ tendit qd̄ eſt vindicta. vñ ſi quis appetit ꝙ
ſm ordinē rōnis vindicta fiat ſic dr̄ zeluſ. ꝛ eſt
laudabile. Si āt appetat ꝙ fiat vindicta quali
tercūqꝫ ēt ꝯ ordinē rōnis: ſic eſt ira ex ꝑgenere
ſuo pctm̄ mortale: qꝛ ꝯriat̄ charitati ꝛ iuſticie.
poſſet tñ eē pctm̄ veniale pp impfectionē act⁹
ꝛ hoc vel ex parte appetentis. vt cū appetitus
preuenit iudiciū rōnis: nec ſequit̄ cōſenſus ad
eū: vel ex parte appetibilis: vt cū appetit i mo
dico vindicare: qd̄ ſi inferat̄ nō erit mortale. vt
trahere puerū ꝑ capillos ꝛ hmōi. Scdo atten-
dit̄ ordo rōnis in ira quātū ad modū iraſcēdi.
vt. ſ. motus ire nō imoderate ferueſcat interi⁹
vl̄ exteri⁹: qui ordo ſi pretermittat̄ nō erit ſine
pctō: ēt ſi iuſtam appeteret vindictaꝫ: ſed non
erit mortale ex genere ſuo. ſed poſſet eſſe morta
le pctm̄. puta ſi ex vehementia ire excidat a di-
lectione dei vel proximi.

1 Quō ꝑgredit̄. R. ꝙ tres hꝫ modos. ſ. ꝑmo
in corde vindictam appetendo. de quo Matt.
v. Qui iraſcit̄ fratri ſuo. ſ. ꝑ iram mortalē. Se-
cundo in ſignis manifeſtat̄: ꝛ ideo ſubiungit.
Qui dixerit fratri ſuo racha qd̄ eſt īteriectio
iraſcentis. Tertio in facto nocumentū inferen
do liuore vindicte. Si primus grad⁹ eſt morta
lis multo magis ſcdus eſt grauior. tertius eſt
grauiſſimus ſi deterius noceat.

1 Quot ſūt eius filie. R. Gre. xxx. mo. ꝙ. vi. ſ.
Rixa: tumor mētis: cōtumelia: clamor: idigna
tio: ꝛ blaſſemia. Adde. vij. ſ. bellū. ꝛ. viij. ſ. male
dictio. ꝛ. ix. ſ. ſeditio. de quibus in locis ſuis.

Irregularitas

Irregularitas eſt impedimentū ſeu repulſio executōiſ diuini officij ſeu
ſacri ex canonica conſtitutione ꝓueniens. ar.
de tem. or. c. vlti. ꝛ dr̄ ſtricte irregularitas q̄ſi
extra regulas aliorū q̊ ad ordinationē. qꝛ req-
rit̄ diſpenſatio. dr̄ ēt magis large irregularis
qui nō pōt miniſtrare in ſuſceptis. nec aſcēde-
re ad maiores. hec itroducta eſt a iure poſitiuo
vt. ij. q. vij. §. itē daniel. lꝫ in veteri teſtamento
fuerit ꝑordinata i pſona Dauid. d̊ ꝯſe. di. i. c. i.

1 Irregularitas in qbus caſib⁹ incurrit̄ ipſo
iure. R. ꝙ aliqñ ex delicto. aliqñ ex defectu cor
poris. aliqñ ex defectu ſacri. de quib⁹ habes ꝑ
hoc. in. c. niſi con. §. pſone Ho. de renun. ſed ꝓ
clariori intelligentia caſus ex quibus aliquis
efficit̄ irregularis. hoc eſt ꝙ nō pōt ꝓmoueri
vel ſi ꝓmotus nō pōt exercere ſuū officiū. ex-
plicando inferius qui reducunt̄ ad. xxiij.

Primo ex homicidio: vel truncatione: aut 2
mutilatione membrox. vt. s. Homicidiū. v.

Sꝫ qd ſi fuit in leuiſſima culpa homicidij. 3
dādo opaꝫ rei licite. R. ꝙ ñ ē irregularꝭ. Facit
tex. in. c. q̄ſitū. de pe. ꝛ re. in verbo verū ſi ꝑ in
curiā. ꝛ ibi no. pa. ꝛ ꝑ hoc limita. ꝛ intellige qd̄
dixi. s. Homicidiū. ij. §. i. ꝛ. j. §. xvij.

Vtrū clericus reſpondens iudici ſic. ꝓ tali 4
crimine debet̄ pena mortis: ſit irregularis. R.
Pa. in. c. ex lr̄is. de exce. prela. ſic diſtinguēdo
ſm Ho. q aut crimen iminet puniendū de p̄-
ſēti. Et ſic ſi ex ꝯſilio ſuo generali vl̄ ſpāli ſeq̄
tur homicidiū eſt irregularꝭ. in. c. ſi quis viduā
l. di. Si vo ex ſua rñſiōe nō ſequit̄ homicidiū
qꝛ oino iudex erat diſpoſitus illum occidere: ꝛ
iſte interrogatus fuit a quodā alio ꝛ hmōi: ſic
nō eſt irregularis. Sil'iter nō eſt irregularis:
qñ crimē nō iminet puniendū de pñti: q̄ꝫuis
reſpōdeat ꝙ meret̄ mortē. Et ſic intellige glo.
in. d. c. ex litteris.

Vtrū exiſtens in bello ſi aliquis ibi occidat̄ 5
ſit irregularis lꝫ ipſe nō occiderit. R. ꝙ ſi bel-
lū eſt iniuſtū oēs irregulares ſūt qui fuerūt ex
parte iniuriantiū ſi illuc iuerūt: vt bellātibus
preſtarent auxiliū: conſiliū: vel fauorē. multo
magis ſi vt aduerſarios lederent ſm Inno. ꝛ
Ho. in. c. petitio. de homi. ſecus ſi cā pacificā
di: vl̄ cā iuſta iuerūt. ar. a ꝯrio ſenſu. in. c. quan
tum. l. di. ꝛ. c. preſbyterū. de ho. tñ verū eſt ſm
Ray. ꝛ Rod. ꝛ Gul. ꝙ ab ep̄o poterit cū pre-
dictis diſpenſari.

Vtrū exñtes ex parte ſe defendētiū in bello 6
iuſto ſint irregulares. R. ꝙ ſic oēs qui occidūt
niſi ſit talis neceſſitas q alias ꝓpriam vitam
euadere non poſſint. Alij aūt qui nō occidunt
nec mutilant nō ſunt irregulares: lꝫ ibi multi
occidant̄. imo licet clericis hortari ad bellū: ſi
ſit ꝯ rem publicā: aut eccleſiam: aut fidē catho-
licā: nō tñ arma ſumere. vide. s. bellū. §. iiij. vñ
Pa. in. c. penul. ꝛ vlti. de cle. pcu. refert. ꝛ ſeqt̄
Ho. tenētē ꝙ clericus q preſtat opē oppreſſis
vel obſeſſis iniuſte: ꝛ adiuuat repellentes iniu
riā ꝓijciendo lapides ꝛ hmōi. dūmodo nemi
nē ipſe occiderit ꝙ nō eſt irregularis.

Vtrū ꝑlati ꝛ alij qui interſunt vindicte ſan 7
guinis ſint irregulareſ. R. ꝙ nō ſm Aſten. niſi
ad h̄ dederint auxiliū: ꝯſiliū: vel fauorē vel niſi
interſint tan. q̄ auctoritatē preſtātes. vt habet̄
in. c. ex lr̄is. de exceſ. prela. Pa. tñ in. d. c. lr̄is tꝫ
ꝙ tales prelati ſi habent iuriſditionem tpalez

ibi ꝙ efficiunt irregulares:exhibendo pniam vbi vindicta ſit ſanguinis. ſi mors vel mutilatio ſequit̃:q2 vident̃ preſtare opem.l.di.ſi quis viduam.ſecus de prelatis qui nõ habent iuriſditionẽ tp̃alem in loco:grauiter tñ peccant:q2 contra.c.ſñiam ne cle.vel mo.faciunt.

8 ¶ Quid de prelato qui nõ liberat hoiem ab iniuſta morte cũ põt.vel nõ paſcit famẽ morientez cũ poſſit.℞.Aſten.ꝙ lʒ mortaliſſime peccet nõ tñ eſt irregularis.q2 lex ꝓmotionis factuʒ requirit.xv.q.i.ſi quis nõ iratus.Sed ego credo potius contrariũ.ſ.ꝙ ſit irregularis qñ ſcienter ⁊ voluntarie ꝑmittit eũ mori:ſi tñ moriatur.ar.c.Petrus.de homi.⁊.c.Matths.de ſimo.q2 in iſto caſu non ſolũ eſt omiſſio ſed ẽt cõmiſſio.ſicut ⁊ in dictis iuribus patet.

9 ¶ Utrũ verberans aliquẽ cã correctionis ſi ex vulnere mortuus ſit efficiat̃ irregularis.℞.ꝙ ſic.dũmodo ex illo vulnere ſit mortuus.ſecus ſi deceſſiſſet alia infirmitate ex vulnere nõ ſecuta.c.preſbyterũ.⁊.c.de cetero.⁊.c.ad audientiã de homici.

10 ¶ Quid ſi poſtq̃ȝ cõualuit recidiuauit.℞.ꝙ nihilominus irregularis eſt.q2 ſemꝑ cã ſubfuit. de pe.di.iij.ſi quis ſemel.⁊.d.c.ad audientiam ñõ.Ber.in.d.c.preſbyterũ.quod credo quãdo recidiuum fuit ſine culpa alia.ar.c.preterea.de cle.percuſſo.

11 ¶ Quid de illis q ſimul ꝓijciũt lapideſ.⁊ lapis vnius aliquẽ interficit.℞.ꝙ oẽs ſi ignorant a quo ꝓiectus ſit debẽt abſtinere ab officio.ar.c.ſignificaſti.el.ij.de homi.ſm Goffre.Facit c.continentia.de cle.ꝑcuſſo.Alij.ꝯdicunt dicẽdo neminẽ in dubio repelleñ.ar.d.c.continentia.⁊.c.petitio.de homi.debet intelligi qñ conſcientia eũ remordet.Uñ nemo coꝝ eſt repellẽdus niſi ſe repellat.ar.c.preſentiũ.d̃ cle.ꝑcuſſo Ho.tenet ꝙ relinquendi ſunt conſcientie ſue. Et ideo ſi aliquibus ex eis videt̃ ꝙ ipſi neminem interfecerũt nõ erunt irregulares.Si võ conſcientia eis dictat ꝙ ſic.ſic abſtineant.d.c. ſignificaſti.⁊ hoc tene in ꝓijcientibus in iuſto bello.ſecus crederem ſi cauſa ludi ⁊ non adhibita debita diligentia.

12 ¶ Quid de clericis q cũ alijs trahũt ad mãganellos.vñ aliquis occiſus eſt:aut ꝓbabilit̃ credit̃.℞.ꝙ irregulares ſũt.c.ſic dignũ.de homi. Alij aũt dicũt ꝙ licet clericis turrim vel muꝝ impetere:⁊ machinis impugnare ⁊ ſuffodere: lʒ nõ liceat eis ꝑſonaliter pugnare.vñ ſi homicidiũ ex hoc facto preter coꝝ intentionẽ eueneit non imputabit̃ eis.ſed ꝙ ſint irregulares videtur tutius etiam in bello iuſto.

¶ Quid de illo q dicit ducẽtibꝰ latronẽ claudite os ne clamet.vel videte ne tales liberent eũ.℞.ꝙ irregularis eſt ſi mors ꝓbabiliter fuiſſet impedita.al's non. 13

¶ Quid de interrogato ſi talẽ vidit ⁊ indicat 14
vel ſi nõ põt ire niſi ꝑ duas viaſ dicit ꝙ ꝑ iſtã nõ iuit.⁊ illi eũ inſeq̃ntes occidũt.℞.ꝙ ſi ſciuit vł ſcire debuit ꝙ ꝑſona talis querebat̃ ad mortem:vel mutilationẽ irregularis eſt.ſecus ſi ꝓbabiliter credidit ꝙ ꝓpter aliã cãm:⁊ eius intẽtio nõ fuit corrupta.ſʒ Rod.⁊ Guil.durã.

¶ Utrũ clericus qui pugnantibus arma mini 15
ſtrauit ſit irregular'.℞.ꝙ ſic ſi aliquis occidat̃ ar.c.ſicut dignũ.de homi.Et appellatione armoꝝ veniũt ẽt fuſtes ⁊ lapides.ff.de ver.ſig. l.armoꝝ.ſm tñ Inno.⁊ Ho.in.c.ſententiam ne cle.vel mo.non eſt irregularis clericus ſi in bello iuſto miniſtret baliſtã alicui tñ:vt ſe defendat ⁊ ſua:nec credit illũ aliquẽ velle occidere:ſed tñ ſe defendere ⁊ ſua.ſimiliter ſi lanceã vel enſem miniſtret tñ vt ſe defendat ⁊ tñ ille occidit.ſic videt̃ diceñ.etiã vt in primo caſu. ſed tutiꝰ ẽ dicendũ ſm Ho.vbi.ſ.ꝙ in vtroq3 caſu ſit irregularis.q2 non licet clerico miniſteriũ ita imediatũ in mortẽ alicuiꝰ ꝑbere.de penis.c.ꝙ in dubijs.

¶ Utrũ clericus qui cum ſocio latronez capit 16
⁊ ligat:⁊ poſtea clerico inſcio ſociꝰ latronez ne fugiat occidit.℞.ꝙ irregularis eſt.quia fines licite defenſionis exceſſit.c.ſuſcepimus.in glo. de homici.

¶ Quid de illo q vadẽs ad ſpatiũ ſuꝑ equũ:q 17
ex petulãtia fractis habenis occidit puerũ.℞. ꝙ nõ ẽ irregular'.q2 nec volũtate nec facto occidit:nec rei illicite dabat opaȝ.Facit.c.dilectꝰ de homi.dicit tñ ibi Ber.ꝙ ſi de facili frenum potuit frangi erit irregularis.ar.c.ſignificaſti. el.i.de hõi.vel ſi ꝑꝑ eiꝰ impitiã equꝰ laſciuiuit vt inſti.ad.l.acql.§.impetu quoq3.vel ꝑꝑ eius impotentiã.ſil'ler ſi q̃ debuit preuidere ⁊ facere nõ preuidit nec fecit.d.§.impetu quoq3.

¶ Utrũ portãtes ligna ꝑꝑ çelũ fidei ad cremã 18
dũ hereticos ſint irregulares.℞.ſm Rod.ꝙ ſi ligna q̃ portauerũt ſint coopata, ad mortẽ ſũt irregulares ⁊ a papa ſolũ diſpẽſãdi. Si ãt nihil coopauerũt.puta q2 iã erat mortuus añq3 fuiſſent accenſa:ſic nõ ſunt irregulares.vel ſaltem ep̃s põt cũ eis diſpenſare.ſi ãt dubitãt ſic ſine diſpenſatõe pape ñ dñt miſtrare nec ꝓmo

neanť.c.hi qui.l.di.c.ad audientiā.de homici.
19 ¶ Vtrū clericus bñdicēs aquā feruētē vel fer
rū candēs: vel pugiles ſit irregularis. R. Ray.
ꝙ ſic ſi mors ſequať. ⁊ Rod.dicit hoc eſſe tuti⁹
tenere. vide.ſ. etiā de hoc homicidiū.i.⁊.ij.
20 ¶ Sed ꝓ maiori intelligentia oīm predictoꝝ
nō aliq̄s regulas. Prima eſt ꝙ nec iudex aliq̄ſ
vel magiſter ſeu doctor in dubio dꝫ aliquē iu/
dicare irregularē.ar.ō pe.di.i.§.pene. Scđa ꝙ
in dubio quilibet dꝫ ſe reputare irregularē. vt
in.d.c.ad audientiā ⁊ iō in foro aīe maxime qñ
quis nō eſt de hoc infamatus eſt relinquend⁹
ɔſcie ſue. vt in.c.ex lr̄is. de homi. has duas po/
nit Ho.in.d.c.ad audientiā. Tertia eſt ꝙ ad h̄
vt qs incurrat irregularitatē ex homicidio eſt
neceſſe ꝙ interueniat vel conſiliū: vľ preceptū
vel factū: vel defenſio: vľ coopatio occidentis
Hanc ponit Inno.in.d.c.ad audientiā. Quar
ta eſt ꝙ oꝫ ꝙ cā homicidij vt ſit irregularis ſit
ꝓpinqua.ff.ad.l.cor.de ſicca.l.nihil intereſt. ſe
cus eſt de remota cā ſeu occaſione. Nō eni iō
q: faber cultellū facit homicida eſt.c.tua de ho
mi.i.R.⁊.d.c.exhibita. Et hoc verū ſm Ber.ō
cā remota: niſi aīum nocendi habuerit: aut mi
norē diligentiā habuit q̄ꝫ deberet hr̄e: vel non
cogitauit q̄ cogitare debebat.c.p̄ſbyterū. in fi.
de homici. Quinta regula ꝙ infans occidens
nō ē irregularis niſi ſit doli capax.cle.furioſuſ
de homi. nō Pa.in.c.i.de delic.pue. ⁊ Jo.an.
ibidē. vbi ponit exemplū. Gre.de puero.v.an
noꝝ blaſſematore rapto a diabolo. Similiter
dic de furioſo. facit pro hoc.l.i.C. de fal.mone.
Sexta regula ꝙ exiſtēs ſolū in culpa leuiſſima
homicidij dando operā rei licite nō eſt irregu
laris. vt.ſ.in.§.iij. dictum eſt.
21 ¶ Vtrū p̄lat⁹ q ſubditū ſuū quātūcūqꝫ deliq̄/
rit incarcerat cū tali afflictiōe ꝙ in paucis die
bus moritur ſit irregularis. R. Jo.de lig.in cle.
i.de pe.⁊ re. ꝙ ſic. ⁊ iō dicit ꝙ carcer nō dꝫ eſſe
nimis crudelis: nec dꝫ tm̄ eoꝝ vita attenuari ꝙ
in paucis diebus veriſimiliť moriať: ſed pane
⁊ aq̄ ſuſtentari: ſic̄ vult.c.nō minus.de ver.ſig.
ſequiť Pa in.c.cū nō ab hoīe: de iudi.
22 ¶ Scđo ɔhiť irregularitas accipiēdo ordines
in excōicatione maiori exiſtēdo. vt in.c.i.de eo
qui fur.⁊ in.c.cū illoꝝ.de ſen.ex. Et lꝫ inferior
a papa talē poſſit aliqñ abſoluere ab excōicati/
one in q̄ erat nō tñ poterit diſpēſare ſecū i tali
irregularitate: niſi de mādato pape. ſiue ſcienť
in excōicatiōe exñs ordines accepit ſiue igno
rant.ſ. facti memoriā nō hñs: aut ex ignorātia
iuris: h̄ nō credēs ſibi eē ꝓhibitū. vt in.d.c.cū
illoꝝ. Si tñ efficiať talis religioſus poſt lauda
bilē cōuerſationē p aliqđ tp̄s in religione pōt
ep̄s cū eo diſpenſare auctoritate apoſtolica. vt
in.c.fi.de eo qui fur.or. Diſpenſat etiā abbas
cuꝫ monacis. ſm ꝙ dictū eſt.ſ. Abbas. ⁊ qđ di
xi de excōicato: hꝫ locū ſm Ray. in ſuſpēſo vľ
interdicto vel ſimpliciter vel a talibus ordini/
bus ſi ipſos recipit ſic ſuſpenſus.
¶ Tertio ɔhitur irregularitas qñ aliqs mino/ 23
res ordines ⁊ ſubdiaconatū vno die ſuſcipit.c.
cū.h.de eo qui fur. vel cū duos ſimul ſacros or
dines recipit.c.fi.de eo qui fur.or. ſiue h̄ faciat
vno die vero vel ficticio: ſicut cū quis ɔtinuat
ieiuniū vſqꝫ ad dñicam: q: eſt vnus dies ficti/
cius. de tēpo.or.c.lr̄as. Sꝫ cū iſtis pōt ep̄s diſ
penſare. vt in ordinibus ſuſceptis nō furtiue
poſſint miſtrare: dūmō eis nō fuerit ꝓhibitū
ſic ordinari ſub excōnis late ſnīe pena. q: tūc ñ
poſſet niſi ſm ꝙ dixi de excōicato ordines acci
piente. Sꝫ in ordine ſic furtiue recepto vel ad
maiores nō pōt: niſi ſoluſ papa diſpenſare ſm
Jo.an. ⁊ videť ſequi Pa.in.c.i.de eo qui fur.
or. ⁊ facit tex. prefati.c.in fine.iūcto.c.ſe. ⁊.d.c.
lr̄aſ. ꝓ hoc intellige niſi religionē intrauerit. q:
pōt ep̄us auctoritate pape diſpenſare. vt.d.c.
fi. ⁊ etiā abbas.c.ij.de cle.qui fur.or.ſu.
¶ Quarto ɔhiť irregularitas p iterationē ſa/ 24
cramentoꝝ illoꝝ in q̄bus imprimiť character
ſcienť factā. ſiue q̊ ad adminiſtrātē: ſiue q̊ ad ſu/
ſcipiētē. ar.lxviij.di.c.i.⁊ de ɔſe.di.v.dictū. Et
lꝫ quidā teneāt h̄ generaliť de oībus ſacr̄is in
qb⁹ imprimiť character: tñ Sco.i.iiij.di.iiij.q.
vlti.tꝫ ⁊ bñ ꝙ ꝓ iteratiōe ſolū bapti ɔhiť: ſed
nō ꝓ iteratōe alioꝝ ſacr̄oꝝ: cū irregularitaſ ſit
pena q̄ nō dꝫ iponi niſi vbi inueniť de iure ex/
p̄ſſū. ⁊ iō cū nō inueniať niſi ō bapťo. vt in.c.ij
de apo. iō dic ꝙ ſcienť rebaptiçans ſm Ho. ſi
clericus eſt ſm canones deponend⁹ eſt.ar.c. q
bis.⁊.c.eos. de conſe.di.iiij. ſi laic⁹ excōicand⁹
nec pōt ordinari. Vñ ēt Acolitus q miſteriū
prebuit ſcienť presbr̄o rebaptiçanti ſi publicū
ſit nō dꝫ ad ordines ꝓmoueri: niſi religionē i/
tret: q: tūc pōt p ep̄m ſecū diſpēſari. Si vo ſit
occultū poſt pñiam poterit promoueri.d.c.ij.
licet quidā: ⁊ male ſm Pa. ibidem intelligunt
illud.c. intelligere ꝙ iſte acolit⁹ rebaptiçauerit
vel fuerit rebaptiçatus. Si vo rebaptiçat qs
ignoranter ignorantia facti exhibita prius dili
gentia debita oīno excuſať: ſed ex ignorātia iu
ris nō excuſať. q: ſm Sco.i.iiij.di.vi.eſt ɔ ius

diuinū. Rebaptiçatus vo ſcieter eſt irregula-ris. ignoranter vo ſi poſtq̄ ſciuit ⁊ ratū hūit ſil'r irregularis eſt. l. di. confirmañ. ⁊. i. q. vij. q in qualibet. Si aūt nō ratū hūit ſed tñ ignorā ter eſt rebaptiçatus ignorantia facti ſm Io. nō ē irregular's: ſʒ pōt ꝓmoueri. ſm vo Gof. indiget diſpenſatiōe epi cui nō credo. ar. c. pla cuit. i. q. iiij. nec ob. d. c. q bis. ⁊ qd ibi no. qꝛ ſm Sco. iſtud. c. cū accipiat̃ ex pñiali Theodori epi cātuarieñ. infligere nō pōt irregularitatē: niſi forte dicat̃ ꝙ oīa. c. a Gratiano ī decreto poſi-ta ſūt a papa ꝯfirmata. Sʒ h nō eſt manifeſtū Addo ēt ego ꝙ ꝯfirmatio ſimplex nihil addit xij. di. p̄ceptis. de ꝯfir. vti. vel inuti. c. cū dilecta cū. c. ſequētib⁹. ⁊ de priui. c. qꝛ intētiōis. iō ēt ſi forent cōfirmata nō inducerēt irregularitatē Et ſi dicat̃ ꝙ lʒ ille ep̄s nō potuerit ius cōdere tñ potuit indicare ius cōditū: ſic facit ibi: cū di cit ſm canones. R. Sco. ꝙ gloſator debuit hūc canonē allegare. ⁊ iō ꝯcludit Sco. ꝙ ſic ignorā tia ꝓbabilis excludit ꝯferentē ab irregularita te: ſic ⁊ ſuſcipiētē. ignorātia vo iuris rebapti çati nō excuſat̃ a pena irregularitatis.

25 ¶ Sed qd ſi qs dubitat an ſit baptiçatus vl' cō firmat⁹ vel ordinat⁹. R. ꝙ pōt iterari. qꝛ nō dr̃ iteratū qd neſcit̃ eſſe factū. de ꝯſe. di. i. ſolēnita tes. ⁊ di. iiij. ſi nullā. ⁊ de p̄ſbytero. nō ba. veni ens. intellige ſi debitā diligentiā prius fecit. de conſe. di. iiij. cū itaqʒ. dʒ tñ baptiçans bis ver bis vti. Si tu nō es baptiçatus. ego te baptiço ⁊c̄. vt. ſ. Baptiſmus. vij. §. x.

26 ¶ Quid ſi coacte ſit rebaptiçat⁹. R. ꝙ ſi coactō fuit abſoluta ſic excuſat̃. Si vo fuit cōditio-nalis ſic nō euadit irregularitatē. vt no. in. d. c. cos. de conſe. di. iiij.

27 ¶ Quinto ꝯhit̃ irregularitas apoſtatando a fi de catholica: ſic fecit Julianus apoſtata. vt in c. Julianus. xi. q. iij. verꝫ eſt ꝙ ſi apoſtatauerūt pp iuſtū timorē ſi erāt ſacerdotes ſol⁹ Papa diſpenſabit. Si vo diaconi inferioris gradus aut laici ep̄s poterit diſpenſare. Si aūt apoſta tauerūt ſine aliq̄ timore: ſed volūtarie: ſic nul-lus niſi papa diſpenſat cū eis. vt in. c. preſbyte ros. l. di. ĩno Inno. i. c. i. de apoſta. ⁊ Io. dic̄ ꝙ oēs tales apoſtate hodie ſūt vere heretici: ⁊ ī ipſis hñt locū oīa iura' d heretic' ⁊ pene ꝯ eos ſtatute de irregularitate apoſtatarū a religiōe vide ſupra apoſtaſia. §. vi.

28 ¶ Sed nunqd idē erit de fideli facto heretico R. ꝙ ſi clericus erat poterit poſt pñiam ⁊ abiu rationē in ordie ſuſcepto miſtrare. ſed in ſuſci piendis tam clerici q̄ʒ laici ſūt irregulares. vt i. q. vij. ſaluberrimū. Idē dic de eo q in ꝯtēptū eccleſie ab hereticis ſe fecit ordinari cū quibus ſolus papa diſpenſat. i. q. vij. ꝯuenientibus.

¶ Sexto incurrit̃ irregularitas cū quis incur-rit infamiā iuris vel facti. de quo ſupra infa-mia. exēplū habes infra ſortes. §. iiij. in ſortile-gio manifeſto. 29

¶ Septimo incurrit̃ cū quis ordinat̃ ab ep̄o excōicato. qꝛ executionē conferre non pōt qui eam nō habet. i. q. i. gratia. ⁊. c. ſtatuimus. ⁊. q. vij. daibertū. Si tñ hoc fecit ignoranter ſic ep̄s diſpenſare pōt tam in ſuſceptis q̄ʒ in ſuſcipiē dis. Si vo ſcienter: ſol⁹ papa. de ep̄o qui reſi. epi. c. ij. Idcʒ dico de ordinatis ſciſmaticis. vt de ſciſma. fraternitati. ſm Ber. ibidcʒ. Unde nō ꝙ licet heretici: excōicati: ſimoniaci: in ordi ne vel beneficio: ſciſmatici: depoſiti: ſuſpenſi: interdicti: ⁊ degradati. verum corpus xp̄i con ficiant: ⁊ ordines dent veraciter: ſi veram for-mam ſeruent eccleſie. xix. di. ſcōm. ⁊. i. q. i. dñs. ⁊. c. ꝙ quidam. ⁊ de conſe. di. iiij. oſtendit̃: tñ a talibus ordinati executionē nō habent ⁊ ſic di cuntur irrite tales ordinationes de ſciſma. c. i. ſecundū: tñ diſtinctionē premiſſam dicunt ēt Go. ⁊ Io. ꝙ coacti vt a talibus reciperent or dinem ex metu qui pōt cadere in conſtantem virum non indigent diſpenſatione: ⁊ magis placet. vel ep̄s poterit diſpenſare. hodie tñ iſta habent magnā modificationē ex cōſtitutione concilij conſtantienſis vt. ſ. Excōicatio. viij. §. iij. ⁊ ideo nō incurrit̃ hec irregularitas: niſi q̄ ad illos quos tenemur euitare p dictā conſti-tutionē: non quo ad alios. 30

¶ Octauo incurrit̃ cū quis recipit ordines ab eo qui renunciauit ep̄atui: ſic diſtinguendo. qꝛ ſi reſignauit ſolū loco: ⁊ nō dignitati. qꝛ ſic re-manet ep̄s: ſi de licentia ꝓprij epi qs ab eo re-cepit ordines nō eſt irregularis. Si vo ſine li centia ꝓprij prelati ſic irregularis eſt. de or. ab ep̄o. q reſi. c. i. Si vo talis ep̄s reſignauit non ſolū loco. ſed ēt dignitati: tūc ordinatus a tali cū licentia ſui epi in minoribus ordinibus nō eſt irregularis: ſed ſi ſine licentia ſui prelati vl' maiores ordines a tali ſuſcepit ſcienter vel ex ignorantia craſſa. ſic irregularis eſt ⁊ ſolus pa pa diſpenſat. Si āt ex ignorantia ꝓbabili ſic ēt irregularis eſt: ſed ep̄us poteſt diſpenſare. vt in. d. c. i. Et ex hoc pʒ ꝙ ep̄atus eſt ordo in q̄ imprimit̃ caract. qꝛ vere cōfert ordines ⁊ cha racterem ipſorum: qꝛ nō reordinant̃: ſed diſpē 31

ſantur vt miniſtrent.

¶ Nono incurrit cũ qs recipit ordines ab alieno epõ ſine licentia ſui p̃lati ſm aliq̃s: ⁊ ordiator eſt ſuſpẽſus p annũ a collatiõe oĩm ordinũ de tempo.or.c.eos.li.vi. Intellige ſi ordinatus erat clericus: aliter non incurrit. Item intellige de anno ꝯtinuo ⁊ integro.c.ꝓuida. de elec. li.vi.ſed ſm glo.in.d.c.eos.⁊ Bo.lz ordinator ſit ſuſpenſus.ordinati tñ ſic nõ ſũt ipſo iure irregulares: ſed ſũt ſuſpendẽdi p.c.q̃ tranſlatoꝝ ⁊ ibi Idẽ tz.d. Anto.de tẽpo.or. ⁊ ſi celebrent anteq̃ꝫ ſuſpendãt nõ efficiciunt irregulares.⁊ hoc ſeq̃t Po. Bual. Buil. ⁊ magis placet: lz grauiter peccent celebrando anteq̃ꝫ eoꝝ p̃lati habeãt ratã talẽ ordinationẽ. vt no.in.d.c.eos Fallit hoc qñ prelati ſũt ſuſpẽſi manifeſte pp alienoꝝ ordinationẽ.q̃ q̃ꝫdiu ſic ſunt ſuſpenſi ei⁹ ſubditi pñt ſine eoꝝ licẽtia ab alienis vicinis epĩs ordinari: vt in.d.c.eos qui. Et manifeſti ſunt: vel p iuris euidentiã. q̃ cõuicti vel cõfeſſi ſunt in iudicio: aut q̃ manifeſte ordinauerũt alienũ: ⁊ nõ ſolũ predicta locũ hñt i epĩs ſed in abbatibus ⁊ quibuſcũq̃ꝫ ordines ꝯferẽtib⁹. Sed q̃ ad vltramontanos ab epõ ciſmontano ordines ſuſcipientes ſine licentia epĩ de cuius diocesi traxerũt originẽ. vl' in cuius diocesi bñficiati ſunt q̃ ꝯſtet p patentes lr̃as cãm rõnabilẽ ꝯtinentes. q̃ ipſos nolit vel nõ poſſit ordinare. Tene q̃ ſunt ſuſpenſi ipſo iure tali ſuſpenſione q̃ ſi celebrant efficiunt irregulares: nec poterũt a tali ſuſpenſione abſolui niſi a papa. vt in.c.i.de tempo.or.li.vi. Sed hec pena hz locũ in quibuſcũq̃ꝫ ordinib⁹ receptis ab epõ italico ab vltramõtano quocũq̃ꝫ ſm cõez opinionẽ in.d.c.i.ſed ñ habebit locũ in italico ordinato ab vltramontano epõ. vt ibi tz glo. Silr̃ nõ habebit locũ in exñtib⁹ intra montes ſi ordinent ab italico epõ. vt ibi no.

33 ¶ Quero qs põt dare predictã licentiã accipiendi ordines ab alieno epõ. R. q̃ epũs de cuius dioceſi eſt oriũd⁹ ordinãd⁹. vel epũs in cuius dioceſi bñficiũ hz eccleſiaſticũ vel domiciliũ: lz nõ ſit oriũd⁹ ibi. Itẽ epõ agẽte in remotis põt cã dare eius vicarius generalis in ſpũalibus Sede Xpo vacante: capitulũ dare põt. Alij ãt officiales epoꝝ ⁊ ẽt arcbidiaconi non pñt.c.ſignificaſti de offõ archi.nec quicũq̃ꝫ alij inferiores prelati religioſi: vel alij niſi ſint p papam priuilegiati. vel ſm Io.an.niſi habeant h̃ ex p̃ſcripta ꝯſuctudine. Religioſi tñ in priorratib⁹ nõ exemptis p ſuos prelatos deputati priores ⁊ eoꝝ ſocij pñt dũ ibi morant a locoꝝ ordinarijs ordinari.lz nõ ſint ibidẽ oriundi.c.cũ null⁹ de tempo.or.li.vi.

¶ Vtrũ poſſit abſoluere ⁊ diſpẽſare cũ iſtis d̃ licentia miſſis epũs cui mittunt: ſicut poſſet ſu⁹ ꝓprius prelatus. R: q̃ ſic. q̃ oĩa vident ꝯceſſa ſine quibus ordinatio nõ põt expediri.c. preterea.de offi.dele. 34

¶ Decimo incurrit irregularitas: cũ qs ordines recipit extra tpa ſtatuta. di.lxxv.c.vlti.de tempo.or.c.ij.⁊.c.cũ qdã.⁊.c.ꝯſultatiõi. Inno. tñ credit ⁊ Po.q̃ nõ ſunt ipõ iure ſuſpenſi ab ordine ſuſcepto: ſed dñt ſuſpendi.ar.c.lr̃as. in fi.de tem.or.⁊ ſic exponũt dictũ.c.cũ quidã ibi debes expertes reddere.ſ.p ſniam.do.Anto.in c.lr̃as de tem.or.tenet q̃ ordinatus eſt ſuſpenſus ipſo iure: ſed ordinãtes ſunt ſuſpendendi. ⁊ hoc eſt verius. vt pz in.c.ij.de tẽ.or. Cõcedit tñ epĩs diſpenſatio in ſuſceptis: vt miſtrẽt in.d.c.ꝯſultatõi.ſed ſz Rodo.nõ poterit diſpẽſare in ſuſcipiendis cũ ibi nõ dicat niſi de ſuſceptis Nõ tñ ille epũs q ordinauit poterit diſpenſare. ſed ei⁹ ſucceſſor ſm do.An.in.d.c.ꝯſultationi. 35

¶ Vndecio incurrit cũ qs p ſaltũ ꝓmot⁹ adminiſtrat in ordine ſupiori ſm Po.in ſũma. ⁊ ſol⁹ papa diſpẽſabit.ſed Archi.in.c.ſolicitudo liij.di.tz q̃ talis nõ eſt ſuſpenſus: niſi ſicut ille q eſt in mortali: ſed ẽ ſuſpendẽd⁹. ⁊ iõ ſi celebrat anteq̃ꝫ ſupplicat omiſſũ: peccat mortalit̃: ſed nõ efficit irregularis. ⁊ eſt verius. vt in.d.c.pater. 36

¶ Sed nunqd ſuſcipit characterẽ ordĩs ſupioris talis. R. q̃ ſic ſm cõiter Theo. ⁊ eſt verius. Fallit hoc in epõ q niſi ſit ſacerdos nõ ſuſcipit characterẽ epalẽ ſm Ray.ſed verius credo q̃ ſuſcipiat characterẽ: ſed nõ executionẽ ſi nõ ẽ ſacerdos.c.ex lr̃is de exce.prela. ſed ſi eſt ſacerdos lz nõ habuerit aliquẽ alioꝝ ordinũ ẽt ſuſcipit executõꝫ. q̃ põt ꝯferre oẽs ordines p̃ter illũ quẽ ñ hz.i.q.i.c.gr̃a.⁊.q.vij.daibertũ: lz peccet mortaliter. Et ſi daret illũ ordinẽ quẽ non hz incideret in penã. de qua in ſequenti.§.dr̃. Et ille non eſſet ordinatus. 37

¶ Duodecimo incurrit cũ quis admiſtrat in ordine quẽ nõ hz. vt in.c.i.⁊.ij.de cle.nõ or.mi. Et nõ q̃ p̃dicta pena locũ hz ſi exercet aliquid deputatũ certo ordini tanq̃ꝫ in offõ ꝯſtitutus puta diaconus legit euangeliũ vt diaconus: Subdiaconus epl'am vt ſubdiacon⁹: ⁊ hmõi. ſecus ſi legeret nõ tãq̃ꝫ in tali officio. ſic ſi monialis legit euãgeliũ i matutino.xxvij.q.i.diaconiſſã in glo. ⁊ clericus deficiẽte ſubdiacono 38

in ſolēnitatibus indutꝰ ſine manipulo cantat
epl'am. vt no. in. c. vt quiſq; preſbyter. de vi. ⁊
ho. cle. q2 nō eſt irregularis ſm Ho. ⁊ Inno.
ibidē. Pa. vō in. c. vt qſqʒ de vi. ⁊ ho. cle. tʒ ꝙ
nō effugit irregularitatē: ſi cū veſtibus ſacris
cantat epl'am vel euāgeliū. ſecus ſi ſine veſtibꝰ
cantat epl'am. q2 licet. facit qd̄ no. xcij. di. nō li/
ceat. ⁊ mag' placet. q2 hec opinio eſt veriſſima
ſi ſic indutꝰ adminiſtrat calicē diacono vel p̄/
ſbr̄o: qd̄ eſt ꝓpriū officiū ſubdiaconi: ⁊ princi/
palis actus ordis talis. ⁊ opinio Ho. ⁊ Inno.
dʒ intelligi qñ ſolū cantat epl'am ēt cū dalma/
tica ſed ſine manipulo ⁊ ſine oblatione calicis
diacono: ſed vt ſimplex clericus. Et cū talibus
ſic adminiſtrantibus in ordinibus nō ſuſceptis
vt dictū eſt nō licere. Nō diſpenſat niſi papa:
ſm Ho. ⁊ Bo. vt ad maiores aſcēdat ſed i ſu/
ſceptis poterit eps̄ diſpēſare. Ber. vō in. c. ex
lr̄is. de cle. ñ or. mi. tenet ꝙ eps̄ pōt diſpenſare
ēt vt ad maiores aſcendat. Sed tene primū ſʒ
Pa. in. c. quāto de ꝯſue. ⁊ in. d. c. ij. limita ēt p̄
dicta vera in exercentibus actū deputatū ordi
ni ſacro. q2 ſm Ar. in. iiij. di. xxiiij. Officia qt
tuor ordinū minoꝝ exerceri licite pñt a nō or/
dinatis. Item ꝙ tale quid exerceat nō ex ludo
ſeu ioco: q2 lʒ peccet mortaliter nō tñ erit irre/
gularis. xv. q. i. illa in fi. q2 volūtas ⁊ ꝓpoſituʒ
maleficia diſtinguūt. c. cū voluntate. de ſen. ex.
hoc ſequit' Ho. Itē ꝙ nō ſit mere laicus. q2 ſʒ
directo. li. iij. ti. viij. nō incurreret irregularita
tē mere laicus adminiſtrans in aliq̄ ordine. ⁊ pla
cet q̄uis Cal. in. c. ij. de cle. exco. mi. teneat ꝯriū
Itē ꝙ hoc nō faciat ignoranter q2 ſi ꝓbabilit'
credebat ſe ordinatū nō erit irregularis.

39 ¶ Sed pone ꝙ qs in ordinatiōe ſua omiſit ali
qd qd̄ certū eſt non eſſe de ſubſtantia: ſed tñ dʒ
ſuppleri. Nunqd ſi anteq̄ʒ ſuppleat' adminiſtrat
in tali ordine erit irregularis. R. ꝙ nō. nā licet
nō debeat miſtrare donec fuerit ſuppletū, qd̄
eſt omiſſum. vt in. c. i. de ſa. nō ite. tñ q2 iſta ſu/
ſpenſio nō eſt ꝓpter delictū ſuū. iō peccat mor
taliter ante ſuppletionē miniſtrando: ſed non
eſt irregularis. Facit qd̄ no. Pa. in. c. ſi celebrat
de cle. exco. mi. de vitiato corpore miniſtrante
qui non efficit' irregularis ſm eū. Quidā tñ te
nent ꝙ eſt irregularis: ſed nō credo verum: q2
nullo iure ꝓbatur.

40 ¶ Tertiodecimo incurrit' irregularitas qñ ex/
cōicatus interdictus: vel ſuſpenſus quis ex̄ns
celebrat: vel facit aliqd attributū certo ordini
eccleſiaſtico etiā minori. puta acolitatus: exor/
ciſte ⁊ hmōi: ſʒ cōmunē opinionē. vt no. Ho.
⁊ Jo. an. ⁊ Pa. in. c. ij. de cle. exco. mi. ⁊ diſpen
ſat' ſolū p papam. vt in. c. i. de re iudi. li. vi. ⁊ in
c. i. de ſen. exco. li. vi. Secus ſi attentat aliqd ex
ercibile etiā p laicos. vt q2 cantat Requiē eter
nam: vel verſum pſalmi ⁊ hmōi: q2 lʒ grauiter
peccet nō euitando cōionem ſibi interdictam
tñ nō efficitur irregularis. vt in. c. tanta. de ex/
ceſ. prela. niſi quis audiret diuina auctoriçādo
Vt q2 eps̄ facit corā ſe celebrari. q2 tūc irregu
laris efficit'. Secus ſi audiret nō auctoriçando
vt vult glo. in cle. ij. de priuile. ⁊ Pa. in. c. illud
de cle. exco. mi. Et ita intelligit Jo. an. qui dicit
ꝙ celebrans ⁊ concelebrans exponit. ſ. auctori/
çando ꝙ efficit' irregularis.

¶ Sed quid ſi ignorat ſe excōicatum interdi/ 41
ctum vel ſuſpenſuʒ. R. Rodo. ꝙ ſi eſt ignorā
tia probabilis facti. puta q2 miſerat ꝓcuratorē
qui tñ ꝓcurator nō comparuit: ⁊ ſic fuit excōi
catus ſic excuſat' nec efficit' irregularis celebrā
do anteq̄ʒ ſciat. Secus ſi ignorauit craſſe. puta
q2 citatus noluit cōparere: ⁊ ſic fuit excōicatꝰ
q2 nō excuſat' ab irregularitate. ⁊ ſic intellige
c. apl'ice. de cle. exco. mi. Idem Rodo. dicit de
eo qui ꝓbabiliter dubitat de excōicatione. pu/
ta q2 ꝯſcius de culpa quā fecit exiſtimat ſe fuiſ
ſe excōicatum. q2 ſi fuit ⁊ celebrauit irregularis
eſt. Item dicit Pa. in. d. c. illud: ꝙ habens no/
ticiam excōicationis p ſolam famā ſi nō abſti
net irregularis eſt. ſi modo verū cōperit poſtea
Sed aduerte ſm glo. in. d. c. illud. ꝙ dicta pau
coꝝ nō faciunt famam de accu. c. inquiſitiōis
nec tenetur credere. lʒ dicat' ei ab aliquibus. xi
q. iij. non ſolum ille. qd̄ verum eſt: niſi ex cōſci
entia culpe vel dictis plurium inſurgeret no/
tabile dubiū: q2 ſic non effugeret irregularita
tem non abſtinendo.

¶ Sed quid ſi iudex dicat. ſuſpendo te ab offi 42
cio vel beneficio. R. Pa. in. c. latores. de cle. ex.
mi. Hoſ. in. c. quanto de magiſtris dicit non
valere talem ſniam ratione incertitudinis. l. iij
C. de ſentētijs que ſi. cer. quā. d. Anto. dicit aut
conſtat de intentione: ⁊ ſic ſerua. aut nō cōſtat
⁊ ſic tutius eſt abſtinere ab vtroq;: tñ ſi nō ab
ſtinet non efficit' irregularis. Et h̄ tenet Pa.
ibidē dicens. Nā lʒ ſnia iniuſta liget: tñ hoc dʒ
intelligi verum qñ de ea apparet. ſed hic non
apparet an ab officio vel a bñficio voluerit ſu
ſpendere. Et ideo non efficit' irregularis: ipſā
non ſeruans.

¶ Vtrū excōicatus minori excōicatione ſit ir 43

regularis ſi celebrat. R. Pa.in.c.ſi celebrat.de cle.exco.mi. q̄ nõ: q2 põt exercere que ſūt iuriſditionis: ꝛ conferre ſacrã. ꝛ collatio tenet ꝛ h3 ſuũ effectũ. tñ peccat mortaliter ſciẽter hoc faciendo ꝛ ſine neceſſitate. Rõ aũt quare nõ efficit irregularis eſt. q2 excõicatio minor nõ inducit ſuſpenſionẽ ordinũ vel officij: ſed tm̃ priuat participatione ſacrorum. vt in.d.c.ſi celebrat

44 ¶ Utrũ oĩs ſuſpenſus celebrans ſit irregularis vide.j.ſuſpenſio.iij.

45 ¶ XIIIJ. incurrit irregularitas rõne criminis. vt xxv.di.c.primũ. ꝛ.xlviij.di.c.qm̃. ꝛ.i.q.vij.ſi qs oẽm. ſed diſtingue vt no.in.c.ex tenore.de tẽp. or. ꝛ.s.diri crimen.§.iiij.

46 ¶ Quis aũt põt diſpenſare in hac irregularitate. vide.s.diſpenſatio.§.v.

47 ¶ XV. incurrit irregularitas ex bigamia vt ex de bigamis p totũ. ꝛ de hoc ꝛ quis põt diſpẽſare. vide.s.bigamia.§.viij.cũ ſe.

48 ¶ XVI. incurrit cũ qs in ſacris cõſtitutus cõtrahit matrimoniũ. dic vt.s.bigamia.§.ix.

49 ¶ XVIJ. incurrit p ſolẽnem pnĩam factã.l.di. ex penitentibus. põt tñ eps diſpẽſare in minoribus ordinibus ꝓpter neceſſitatẽ eccl̃ie.l.di. placuit. In maioribus aũt ſolus papa.l.di.ex penitentibus. ꝛ.li.di.qui in aliquo. dicit tamen Innocen. ꝛ Hoſtien. q̄ hoc non ſeruat curia. ꝛ ſic videtur q̄ hodie non habeat locum hec irregularitas.

50 ¶ XVIIJ. incurrit cũ qs celebrat in loco interdicto. vt in.c.is q̄ d̃ ſen.ex.li.vi. ꝛ a ſolo papa diſpenſat. de quo.s.interdictũ.vij.§.i. vel ſup altari enormiter fracto. vt.j.miſſa.§.xxxvi.

51 ¶ XVIIIJ. incurrit vitio adueniente in corpore ſiue a propoſito: ſiue a caſu. de quo dic vt.s.corpore vitiatus.

52 ¶ XX. incurrit rõne illegitimitatis. vt in.c.i. de fi.preſby. ꝛ in.c.is qui.co.ti.li.vi. verũ eſt q̄ in minoribus ordinibus põt eps diſpenſare: ſ3 ad ſacros ordines nõ põt cũ eis diſpenſare niſi papa. vt in.d.c.i. Sed ſi efficiantur religioſi poſſunt ꝓmoueri de iure cõi ad oẽs ordines etiã ſacros. vt in.d.c.i.

53 ¶ Quid ſi illegitimatio ſit ſecreta: ita q̄ ſolum ipſe illegitimus eam ſcit. R. ſm directo.in ti.d̃ fi.preſby. qd̃ peccauit mortaliter ſi ſe ordinari fecit.c.fi.de temp.or. nec credo debeat uti ſuſceptis ſine diſpenſatione.

54 ¶ Quomodo quis dicatur illegitimus. vide.s filius.p totum.

55 ¶ XXI. incurritur cum quis adultus vſq3 ad egritudinẽ differt baptiſmũ accipe.l.vij.di.c.ſi quis. ꝛ hoc verum niſi poſtea eius ſtudiũ ꝛ fides ꝓbabilis fuerit: aut hoim raritas exegerit. alĩs nõ põt ordinari ſine diſpenſatione pape. ar.p̃fati.c. nec p baptiſmũ tolliť hec irregularitas vt dicit glo.ibidem. q2 idem non poteſt parere obligationẽ ꝛ liberationẽ.ff.de ſolu.l. qui hominẽ.§.vlti. ꝛ hoc eſt quia eccleſia preſumit q̄ non ex voluntate: ſed ex neceſſitate baptiçatur vt in.d.c.ſi quis.

¶ XXIJ. incurriť ſi religioſus clauſtrũ egrediť ad audiendũ leges vel phiſycã ſi aũ duos mẽſes nõ fuer.t reuerſus: ꝛ ſolus papa diſpenſat in hac.c.vlti.ne cle.vel mo. 56

¶ XXIIJ. incurrit irregularitatẽ quilibet eps preſbyter aut diaconus qui p̃textu iniuſte excõis h3 recurſũ ad Imperatorẽ: ꝛ a ſolo papa diſpenſabiť.xxi.q.vlti.c.pe. ꝛ in.c.ſi quis eps.xxiij.q.vlt. ampliať ad oẽs qui ſunt ſub eccleſiaſtica regula predicta irregularitas: ſed non ipſo iure: ſicut in predictis. De hac materia vide.j.ordo.iij.p totum. 57

IRregularitas quõ tollať. R. tribus modis. Primo p baptiſmũ deleť oĩs irregularitas c̃tracta añ baptiſmũ cũ pctõ ſ3 Archi.xxvi.di.c.deinde. ꝛ Pa.i.c.gaudem9 d̃ diuor. ꝛ ẽt illa q̃ venit ex ſequela pcti: ſicut eſt infamia. Itẽ oĩs irregularitas homicidij: ſiue fuerit cũ pctõ: ſiue non. Facit ꝓ hoc.c.ſi quis viduã.l.di. ꝛ.§.i. ꝛ.c.ſi quis poſt.li.di. irregularitas ꝟo bigamie ꝓpter defectũ ſacri nõ tolliť.xxvi.di.acutius. ꝛ.c.deinde. ꝛ hec eſt cõior opinio: l3 alij tenuerint q̄ nulla irregularitas deleať p baptiſmũ vt facit Ri.de mediauilla.i ij.quolibet.q.xx. Alij ꝟo tenẽt q̄ illa irregularitas que prouenit in homicidio ſine pctõ nõ deleť. vt no. Pa.in.d.c.gaudemus. ſed tu tene qd̃ diri.s.baptiſmus.vij.§.iij. q2 verior eſt vt patet in dictis iuribus.

¶ Scdo tolliť p religionis ingreſſũ. vt no.glo. in.c.ij.de apoſta. ſed nõ oĩs ſm p̃dictã glo. ſed ea ſolũ que nõ ꝓuenit ex delicto ꝓprio. vt i.c. i.de fi.preſby. ita q̄ põt ꝓmoueri ad ordines ſine diſpenſatõne: ſed nõ ad dignitatẽ vel prelationem ſine diſpenſatione. vt.c.fi.de fi.preſby. ꝛ Ho.in.c.ij.de apoſta. ꝛ ſic dicit intelligendam aut.de mona.in prin. vbi dicitur q̄ religionis ingreſſus omnẽ tollit irregularitatem Sed tu dic ſm Pa.in.d.c.ij. q̄ non tollit niſi tm̃ illã de qua eſt in iure expreſſum q̄ tollatur

Inducit bñ faciliorem diſpenſationem.
2 ¶ Tertio tollit̃ ꝑ diſpenſationẽ pape. vñ in oĩ
irregularitate põt diſpenſare: cũ oĩs irregula/
ritas ſit de iure poſitiuo.ij.q.vij. Itẽ daniel.ꝛ
tꝫ Inno.de renun.c.niſi in verbo irregularitaſ
ꝛ hoc cõiter tenet̃. Epĩ aũt quõ diſpenſari poſ
ſunt dictũ eſt.ꝛ habes.s̃.diſpenſatio.§.v.

IRriſio vide.s̃.iterrogatio ĩ fili
ab⁹ ſupbie.ꝛ.s̃.deriſio.

IRonia Vide ironia p.h.

IStrio Vide hiſtio p.h.

IUdeus dr̃ ille qui ad lr̃aꝫ le
gem moſaycam ſeq
tur tenẽdo circũcidendo: ꝛ alia legalia
faciendo ad lr̃am. Ideo xp̃iani qui nimis ad/
herent littere iudaiçare dicunt̃. de ſacra vn.c.
vnico.§.penul. qd̃ facere nõ dñt.v.di.§.i.ꝛ.vi.
di.§.vlti.de cele.mi.c.cum marthe.§. ceterum
de conſti.tranſlato.
1 ¶ Que ſunt que prohibent̃ iudeis indirecte ab
eccleſia q̃ xp̃iani nõ dñt tolerare.R̃.xvij. Pri
mo ne habeant cõionem aſſiduam xp̃ianorꝫ
maxime ſimpliciũ.vñ xp̃iani nõ debent come
dere cum eis:nec habitare:nec eos ad ſua con/
uiuia recipere.xxiiij.q.i.nulluſ.ꝛ.c.oẽs.dicit tñ
Hugo.in.d.c.oẽs:ꝙ ſi cibos nõ diſcernũt licet
comedere cum eis.ſed vbi cibos diſcernũt nul
lo modo licet.coꝝ quoqꝫ açima xp̃ianis eſt ꝓ/
hibitũ comedere.qꝛ eſt cibus diſcretus ab eis
qui inhibet̃ in.d.c.oẽs.Et clericus contrariꝫ
faciẽs debet deponi:ꝛ laicus excõicari.d.c, nul
luſ.Rod.tñ tenet ꝙ in neceſſitate liceret come
dere.qd̃ verum credo nõ vt açima:ſed vt panẽ
ꝛ nõ ꝙ cõio in mercimonijs cũ iudeis nõ pro
hibetur niſi aliqñ in penam,vt in.c.poſt miſe/
rabilem de vſu.ſed ſolũ nimia familiaritas.vt
in.d.c.nullus.ꝛ.c.ad hec.de iude.cuꝫ ſimilibus.
vñ admonitus nolẽs abſtinere ab eoꝝ nimia
familiaritate peccaret mortaliter.
2 ¶ Sed querit̃ vtrũ liceat xp̃ianis eis ſuire.R̃.
Pa.in.d.c.ad hec.Ho.voluit ꝙ ſic. extra do/
mũ:ſed in domo nõ.c.iudei.eodem. ſed Pa.ꝛ
meli⁹:dicit ꝙ nec extra domũ aſſidue.cũ tex.ibi
nõ faciat mentionẽ de domo.ꝛ iõ ꝓhibet̃ aſſi/
dua familiaritas ꝛ cõtinua ꝯuerſatio tã in do
mo q̃ꝫ extr̃ domũ.ꝓpterea xp̃iani ĩ familiari ſeu
aſſiduo ſeruitio iudeoꝝ eſſe nõ dñt. Intellige
qñ pſone iudeoꝝ interſunt.ſec⁹ eſſet ſi edificiũ
edificent ad vtilitatẽ iudeoꝝ mercede ꝯſtituta
ꝛ hmõi:vel laboret̃ agrõs.facit.d.c.nullus.
¶ Vtrũ xp̃ianus poſſit hr̃e ſeruũ iudeũ. R̃.ꝙ
ſic.vt i.c.ꝛ ſi iudeos.eo.ti.xxiij.q.viij.c.diſpar. 3
nõ tñ dꝫ cũ eo morari:ita ꝙ cũ habeat familia
rem.xxviij.q.i.ſepe ꝛ.c.nullus.ꝛ.c.oẽs.
¶ Vtrum liceat mulieribus xp̃ianis nutrire
filios iudeorum.R̃.Pa.in.d.c.ad hec.ꝛ glo.ꝛ 4
Io.an.ꝛ do.Anto.tenent ꝙ non: neqꝫ in do/
mo neqꝫ extra domuꝫ.Sed dominus Car.di/
cit ꝙ ſolum prohibentur in domo ꝓpter tex.
prefati.c.ad hec.qui dicit in domo.ſed ego di/
co etiam extra domum non licere quando ni/
mia familiaritas ꝛ conuerſatio ex hoc contra/
hitur.alias extra domum non eſt prohibitum
ar.d.c.nullus.iuncto iſto.c.ad hec.
¶ Sed nonne ep̃s poterit diſpenſare:vt etiaꝫ 5
in domo nutriant.R̃.Pa.in.d.c.ad hec.ꝙ nõ
ꝛ ita conſuluit dñs Car.qꝛ iſta prohibitio eſt
in honorem fidei.
¶ Vtrũ iudeus poſſit hr̃e xp̃ianuꝫ aſcripticiũ 6
vel originariuꝫ.R̃.ꝙ ſic.vt in.c.multoꝝ.eo.ti.
ſed ſeruũ nullo modo.vt ibidẽ.
¶ Secundo nõ debent mederi xp̃ianis. vñ in 7
d.c.nullus.ꝛ.c.omnes prohibetur xp̃ianis ne
in ſuis infirmitatibus iudeos aduocent:neqꝫ
medicinas ab eis recipiant.dicit tamen glo,in
d.c.nullus.ꝙ medicinalia poſſunt xp̃iani a iu/
deis emere:ꝛ poſtea preparare ea:ſed non me/
dicinas preparatas.
¶ Tertio prohibet̃ ne cũ xp̃ianis balneent̃ in 8
vno balneo ſimul.d.c.nullus.ſupradicta oĩa ꝓ
hibent̃ laicis ſub excõis pena.clericis xo ſub
pena depoſitionis. ꝛ ſic peccant mortaliter ꝯ̃
facientes.Limitarẽ tñ de medico:verũ niſi in
caſu neceſſitatis qñ alium hr̃e non poſſet qꝛ
neceſſitas facit licitũ:qd̃ alias nõ eſt.c.conſiliũ
in fi.de obſerua.ieiu.hoc idem tenet Hugo.ꝛ
ſimiliter eſt dicendũ qñ licet habeat alium me
dicũ ſed non ſufficientem.
¶ Quarto ne iudei ex teſtõ xp̃iani aliquid ca/ 9
piant.C.de iudeis.l.i.Item nõ põt aliquis xp̃i
anus aliquid congregatione iudeoꝝ:vl' iudeo
aut pagano in teſtamento relinquere.ꝛ ſi fece/
rit etiam poſt mortem anathema iudicabitur
xxiiij.q.ij.ſane.el.ij.niſi legaret.intellige extre/
me neceſſitati alicuius.
¶ Quinto ne procedant in publico ſine habi/ 10
tu diſtincto:vel ſigno quo diſcernantur a xp̃i/
anis.vt in.c.nõnullis.eo.ti. ꝛ hoc verũ tam in
maſculis q̃ꝫ in feminis.ꝛ debet eſſe patens ſi/
gnũ:non ſub plica vel mantello ſꝫ doc.in.d.c.

in nonnullis.

11 ¶ Sexto prohibet̃ eis ne nouas ſynagogas erigant. vt in.c.cõſuluit.co.ti.poſſũt tñ antiquas reedificare: vel ruinoſas reſarcire: ita tamẽ ꝙ noua edificatio nõ perdat antiquã formaꝫ: qꝛ vbicunqꝫ mutatur priſtina forma. vtputa qꝛ fit precioſius vel magis amplũ: tunc dr̃ nouũ edificiũ: ⁊ cadit ſub ꝓhibitõne noui edificij. vt pbat̃ ex tex. iſtius.c.conſuluit. Facit qd̃ in fili no.in glo.in.c.admonere.xxxiij.q.ij.⁊ in.c.preſbyter.lxxxij.di.que vult ꝙ ſagimine licet vti illis diebus quibus vtimur ouis ⁊ caſeo.lꝫ nõ liceat vti carnibus quaſi ſit mutata forma ⁊ ꝑ conſequens rei ſubſtantia. ⁊ etiaꝫ facit qd̃ no.i c.cũ cãm.de teſti.in verbo in tpe ⁊ in glo.in.l. iulianus.§.ſed ⁊ ſi quis.ff.ad exhiben.

12 ¶ Sed qd ſi antiqua ſynagoga ex toto corruit ⁊ funditus. R. Pa.in.d.c.conſuluit ꝙ nõ poterunt reedificare. qꝛ eſſet nouũ facere ex ꝙ̄ funditus eſt deſtructa. Facit ad hoc qd̃ legit̃ ⁊ no. in.l.inter ſtipulantẽ.§.ſacram.ff.de ver.ob. vide bonam glo.in ſimili.in.c.iij. de iure patro. Et nõ ꝙ ſi nouas ſynagogas erigere preſumpſerint in quinquaginta libris auri ſunt puniendi.C. de iude.l.hac victura.

13 ¶ Septimo non poſſunt prefici alicui publico officio inter xp̃ianos: nec ad aliquam dignitatem vel miniſteriũ. vt in.c.cum ſit.⁊.c.pe.eodẽ ⁊.xvij.q.iiij.cõſtituit ⁊.d.c.nulluſ.vñ in.l.fi.C. de iude.dr̃ ꝙ nullũ honorem: nullam dignitatem: nullam preeminentiã inter xp̃ianos pñt habere: intellige de nouo. ſecus eſſꝫ in antiqua qꝛ tolleratur: ⁊ per iſtã.l.infert Bar.ꝙ nõ poſſunt doctorari: cũ ſit dignitas ⁊ preeminentia doctoratus. nec ob.l.generaliter.§.fi.ff.de decurio. que pmittit iudeos promoueri ad dignitates qꝛ intelligitur inter ſeipſos iudeos. non inter xp̃ianos. Unde infert Pa.in.c.ex ſpãli co.ti.ꝙ ẽt omne cõmertiũ ꝑ qd̃ xp̃ianis aliqd̃ grauamen poſſet ingeri eſt prohibitũ iudeis ⁊ paganis. ⁊ ideo lꝫ vendatur eis redditus regalis ⁊ poſſint illud emere. vt i.d.c.ex ſpãli: tñ collectio non poterit per ipſos fieri ſed ꝑ xp̃ianos: qꝛ ſic colligendo poſſet iudeus cõmittere fraudes: ⁊ tenetur dare pauperibus quicquid lucratus eſt ex tali officio. vt in.d.c.cum ſit. ⁊ hoc ſm prouidentiam epiſcopi.

14 ¶ Octauo ꝓhibet̃ ne in triduo ante paſcha ⁊ maxime in die veneris ſancti hoſtia vel feneſtras aptas teneãt aut in publicũ exeant extra co.ti.c.qꝛ ſuper his.⁊ in.c.nonnullis.

15 ¶ Nono ne decimas prediales retineant: ſed vt eccleſijs ſoluant. de deci.c.de terris.

16 ¶ Decimo ne teſtimoniũ dicant contra xp̃ianũ de teſti.iudei. imo repellunt̃ ab oĩbus actibus legitimis.ij.q.vij.alieni. ⁊ hoc verũ niſi i caſu hereſis ſi quis ad eos reuerteret̃ tunc pro teſtibus admittunt̃. vt in.c.contra xp̃ianos.de here.li.vi. ſed bñ cogunt̃ xp̃ianum contra eos teſtimoniũ dicentem admittere in.d.c.iudei.

17 ¶ Undecimo non poſſunt conuenire xp̃ianũ apud iudeum: ſed bene apud iudices xp̃ianos arbitrũ. in cã ciuili tamẽ poſſunt eligere iudeũ vt.C.de iudeis.l.iudei. ſnia tñ dꝫ exequi per ordinariũ xp̃ianum iudicem vt ibi.

18 ¶ Duodecimo ne emant ſeruũ xp̃ianum: vel non xp̃ianum ſi mõ vult bapticari.c.i.⁊.c.vlt. eo.ti. vnde ſi iudeus emit xp̃ianum ſeruum: vl' qualitercunqꝫ acquirat ſtatim efficit̃ liber nullo precio dato.liiij.di.mancipia. Si vo ſeruuꝫ non xp̃ianum emit pro ſibi ſeruiendo: tunc voluntate patefacta ꝙ vult effici xp̃ianus ſtatim vendicat ſibi libertatẽ nullo dato precio.c. fraternitatẽ.liiij.di. ſi autem talem non xp̃ianum emit non pro ſibi ſeruiẽdo: ſed cauſa mercimonij: tunc ſi fuit expoſitus ad vendenduꝫ infra tres menſes qui incipiũt currere a die emptionis ſm Ho.in.d.c.fi. vl' ſm Jo.an.⁊ Pa.in.c. i.eodem a die quo petijt chriſtianitatem: tunc non liberatur ab eius ſeruitute niſi dentur iudeo.xij.ſoldi pro quolibet bono ſeruo: qui ſoldi debent eſſe aurei ſm Uin.Bo.⁊ Pa.quoruꝫ lxxij.faciũt vnã libraꝫ auri.C.de ſuſce.prepo. ⁊ archa.l.quotienſcunqꝫ certa ſũma ſoldoꝝ. ⁊ videtur ſentire glo.in.l.quicunqꝫ.C.de ſer.fugi.⁊ pro iſta opinione facit glo.C.de fal.mo.l. ſi quis nũmoſ.ſed ſm Ber.⁊ Ho.in.d.fi.c.dabunt̃ de moneta que eſt in vſu in illo loco.ar. ff.de le.iij.l.nũmis.⁊.ff.de le.i.l.ſi ſeruꝰ pluriũ §.ſi numerꝰ.⁊ magis placet. Et aduerte ꝙ dicit pro ſeruo bono.ergo defalcabitur ſi ille nõ eſt ita bonus.qꝛ ibi bonus accipitur pro optimo ſm Pa.in.d.c.i.ſi vo nõ expoſuit venaleꝫ infra dictos tres menſes. tunc ſtatim liberatur nullo precio dato.d.c.fi.

19 ¶ Utruꝫ vernaculus.i.natus ex ancilla iudei ſi vult effici chriſtianus liberetur ſimiliter. R. ꝙ ſic.nullo dato precio.l.deo nobis.C.de epi.⁊ cle.§.vltimo.

20 ¶ Sed quid ſi aliquis talem emat qui cauſa mercimonij fuerat emptus a iudeo. R.ꝙ non efficietur eius ſeruus: ſed reſtituet ei preciũ.xij

ſolidorum.⁊ erit omnino a ſeruitute liberatus
inſti.de noxa.ac.§.dñs.

21 ¶ Sed pone ꝙ nõ hꝫ precium.℞.ꝙ ſi ſit in ma
nu iudei.puta q: nemo eſt xp̃ianuſ qui velit eũ
emere:Tunc nihilominus liberabit.⁊ hoſtia/
tim quereret preciuꝫ.ff.de manumiſ.l.iiij.§.ſuis
aũt.vel ſi nullo mõ poteſt hr̃e ſeruiat ſibi per
quinquenniũ.vt no.gl.xxxvi.q.i.de raptoribꝰ.
Si vo ſit in manu xp̃iani:tunc ſi alio mõ hr̃e
non poteſt precium ſeruiet ei tantũ ꝙ ſeruitiũ
compenſetur cum precio.⁊ ſic liberatur.ff.de
cap.l.in bello.Hoc verum niſi precium fuiſſet
datum pro anima ⁊ non animo repetendi.ar.
ff.de neg.ge.l.nenſenius.⁊.ff.de reli.⁊ ſump.
fu.l.⁊ ſi quis.§.idem labeo ait.

22 ¶ Tertiodecimo ne vſuras exigãt:ſed exactas
reſtituãt.vt in.c.poſt miſerabilẽ de vſuris pñt
compelli ad hoc per principes ⁊ dñi vt in.d.c.
ꝙ ſi non faciunt debent compelli per iudicem
eccleſiaſticũ cenſura eccleſiaſtica.vt dicit Ho.
⁊ Jo.an.in nouella in.d.c.poſt miſerabilẽ.Fa/
cit.c.poſtulaſti de iudeis.⁊ qd̃ ibi no.vñ prin/
cipes terrarũ peccant mortaliter nõ cogendo
eos ad reſtituendũ vſuras.⁊ ſimiter xp̃iani ſi
ipſis non reſtituentibus monerentur ne cum
eis haberent cõmertiũ ſi poſt monitioneꝫ eis
factam cõmertium cum eis haberent.vt in.d.
c.poſt miſerabilem.⁊.c.quanto.de iudeis.

23 ¶ Quartodecimo ne intemptent contra catho
licam fidem quicquã deteſtabile.ſicut eſt ꝙ nu
trices chriſtiane ꝓiciant lac in latrinas poſtq̃ꝫ
ſuſceperunt corpꝰ xp̃i.vt in.c.⁊ ſi iudeos eodẽ.
⁊ huiuſmodi.

24 ¶ Quintodecimo ne quenq̃ꝫ qui nõ eſt ſue na
tionis aut ſecte preſumant circũcidere ẽt ſi ſit
eoꝝ ſeruus.vt.l.vnica.C.ne xp̃ianũ.man.⁊ ibi
eſt eis pena capitalis.i.perpetui exilij que dr̃
capitalis.vt.ff.de penis.l.rei capitalis.Aliqñ
dr̃ mors naturalis.vt ibidem in prin.

25 ¶ Sextodecimo ne iudeus xp̃ianã in vxorem
accipiat.l.ne quis.C.de iudeis:qd̃ ſi fecerit cri/
men adulterij punietur.vt ibidem.

26 ¶ Septimodecimo ne fidẽ catholicã ĩpugnet
peruerſo dogmate aliter pena ſanguinis puni
tur.vt in.d.l.hac victura in omne euum.

27 ¶ Vtrũ eccleſia poſſit punire iudeos ⁊ paga/
nos ſi delinquunt.℞.ꝙ ſic ſi delinquũt ꝯ.l.na/
turalem:q: illam oẽs recipiunt. Item iudeos
ſi agunt contra.l.veteris teſtamenti ſm Aug.
de anch.in li.de poteſtate pape.

28 ¶ Item nõ ſm eundẽ ꝙ iudei ꝑ papã ⁊ alios
principes quibus ſubdunt̃ dñi cogi ad laborã
dum manibus proprijs.alias fiunt participes
turpis lucri ⁊ pctõꝝ que faciunt. Nec obſtat
c.ſicut de iudeiſ.vbi dr̃ ꝙ nullus exigat coacta
ſeruitia ab ipſis niſi conſueta.q: illud intelligi
tur de ſeruitijs ad vtilitatem dñoꝝ ſolum.

¶ Itẽ nota ꝙ puniunt̃ pena ignis qñ aliqueꝫ 29
ex ſuis q vult xp̃ianus eſſe ſaxis aut alio furo/
ris genere intẽptat.vt.l.iudeis.C.de iudeis.

¶ Que prohibentur xp̃iani facere contra iude 30
os.℞.ꝙ nouem. Primo q violenter non dñt
cogi ad fidem. vt in.c. ſicut de iudeis. de quo
dic vt.ſ̃.baptiſmus.vi.§.xij. Secundo ꝙ non
offendant̃ neqꝫ in perſoniſ neqꝫ in bonis ſine
iudicio terrene poteſtatis.d.c.ſic̃ iudei. Tertio
ꝙ non impediantur obſeruare ſuas conſuetu
dines in ſuis feſtiuitatibus.dũmodo nihil fa/
ciant in opprobriũ xp̃ianoꝝ.xlv.di.qui ſincera
⁊.d.c.ſicut iudei.⁊.l.iudeis.C.de iudeis.Quar/
to ꝙ non exigantur coacta ſeruitia ab eis que
nõ ſunt conſueti facere.d.c.ſicut.de quo dic vt
ſ̃.baptiſmus.vi.§.xij. Quinto ꝙ non fodiant̃
eoꝝ ſepulchra ſiue corpora humata obtẽtu pe
cunie nec eoꝝ cimiteria quiſq̃ꝫ mutilet vel in/
uadat.d.c.ſicut.⁊ contrafacientes xp̃iani ſunt
priuandi officio ⁊ beneficio ſi ſũt clerici.ſi laici
excõmunicandi. vt in.d.c.ſicut. Sexto ꝙ non
debent in ſabbatis eoꝝ ad iudiciũ trahi.C.de
iudeis.l.die ſabbati.⁊.d.c.ſic̃. Septimo ne im
pediantur ſua prout melius poterũt vendere
ſicut nec xp̃iani.C. de iudeis.l. nemo. Octauo
ꝙ ſi conuertant̃ ad fidem nõ ſpolient̃ bonis iu
ſte acquiſitis:neqꝫ debita ſucceſſione:⁊ ſi abla
ta fuerint precipit̃ poteſtatibꝰ eoꝝ locoꝝ ſub
pena excõicationis ꝙ ea faciant reſtituere.c.iu
dei.cl.ij.eo.ti. Ex quo infert Pa.ꝙ non ꝑdunt
agnationẽ ſuam. Vñ debent ſuccedere attinẽ
tibus ſuis ⁊ multo minus bona legitime acq̃ſi
ta cuius contrarium exiſtimant vulgares qd̃
erroneũ eſt. Nono ꝙ nõ ꝓhibeant̃ conuerti
ad fidem ⁊ baptiſmũ ſuſcipere:etiam ſi ſũt ſer
ui xp̃ianoꝝ.ar.c.due ſũt.xix.q.ij.remanebit tñ
ſeruus ſi prius erat ſeruus alicuius xp̃iani:cuꝫ
ſeruitus ſit approbata a deo iure diuino:ciuili
⁊ canonico.xij.q.ij. ⁊ ſi quos vſqꝫ ad.c.eccl'aꝝ
dulcius tñ tractandus eſt q̃ꝫ alij ſerui qui non
ſunt xp̃iani.ar.de ma.⁊ obe.per tuas.

¶ Vtrum eorum filij ſint baptiçandi ipſis in/ 31
uitis.vide.ſ̃.baptiſmus.vi.§.xi.

¶ Vtrum eccleſia peccet permittendo iudeos 32
ritus ſuos obſeruare.℞.ꝙ nõ.q: nõ approbat

ſed permittit. quod autem permittimus nolētes precipimus.i.concedimus. quia malorum hominū voluntateꝫ ad plenamq̄ non poſſumꝰ prohibere.xxxi.q.i.hac rōne.

¶ Vtrū pecunia ⁊ alijs blandimentis poſſimꝰ allicere iudeos ⁊ alios infideles ad fidem.R. glo.in.c.deꝫ homo.xxiij.q.iiij.ꝙ ſic.allegat.c.qđ aūt.xxiij.q.vij.⁊.c. qui ſincera.xlv.di. Similit ſub tali conditione poteſt xp̄ianus aliquā ducere in vxorem vt fiat xp̄iana.xxviij.q.i. caue. ⁊ ſic in ſpūalibus licite fit pactum vbi agitur de conuerſione alicuius ad fideꝫ.⁊ ſic non ob. i.q.ij.q̄ꝫ pio.q̄ꝛ aliud eſt vendere donū dei vel aliud ſpūale. Aliud eſt propter temporalia inducere ad ſpūalia.q̄ꝛ primū illicitum. de ſimo. per totū:ſed nō ſecundū vt in iuribus preallegatis. Vñ Silueſter dona promiſit conuertētibus.vt no.in.d.c.q̄ꝫ pio.⁊ caplm q̄ꝫ pio loqt̄ de dono religionis ꝙ pecunia minime debet vendi.de quo vide ſimonia.iij.§.vi.

¶ Vtrū bona vſurariorꝫ iudeorꝫ poſſint ab aliquo vel dono vel exactione vel rōne pene vel quocūqꝫ alio ti.lucratiuo vel oneroſo accepta ri.R.ꝙ ſic.dūmō nihil contra iuſticiā fiat:ſed retineri an poſſint diſtigue.q̄ꝛ ſi ſunt nō ſoluēdo reſtituenda ſunt non ipſis:ſed quibus dūt ipſi.Si vo ſunt ſoluendo:dic vt.j. Reſtitutio primo.in ver.vſurarios.§.xvij.

Iudex quis pōt eſſe.R.ꝙ qlibꝫ qui non ꝓhibet̄.ar.c.cū apud de ſpon.⁊.l.mutuſ.ff.de procura:

¶ Sed qui ſunt qui ꝓhibent̄.R.ꝙ ſurdus:mutus:⁊ ꝑpetuo furioſus:impubes femine:ſeruꝰ excōicatus. Item conſanguinei rei ⁊ inimici actoris:vel alia cā ſuſpecti. Item imperiti:ſeu illitterati:de quibus omitto breuitatis cauſa.

¶ Vtrum iudex vel prelatus malus peccet iudicando ſubditos.R.ſm Alex.in.iij.ꝙ ſic mortaliter. De quo dic vt.ſ. Correctio.i.§.iiij.

¶ Vtrū iudex poſſit iudicare ſine actore.R.ꝙ ordinarie ꝓcedendo ꝙ nō. Facit.c. ſi legitimꝰ de accu. extraordinarie āt ſic. vt in inquiſitiōe ⁊ denunciatōe.vt.ſ.inquiſitio ⁊ denunciatio.

¶ Vtrum iudex poſſit compellere partes ad faciendū compoſitionē.R.ꝙ ſi cā eſt ciuilis ꝙ ñ nec etiā princeps ex poteſtate ordinaria.l.i.ff. de noui ope.nun.tñ ſi lis eſt longa ⁊ intricata multū: ita ꝙ de facili non poteſt decidi: iudex poteſt compellere partes ad concordiā.tex.videtur iudicio meo in.c.placuit.xc.di.dicit etiā Pa.in Rubrica de treuga ⁊ pa. ꝙ ad pacem bene poteſt.⁊ debet reducere partes:⁊ etiaꝫ cōpellere tam iudex ſecularis q̄ꝫ eccleſiaſticus reſpectu ſubditorum ſuorum.xc.di.ſi quis contriſtatus.c.placuit.tenet etiam Bar.in.l.congruit.ff.de officio preſidis.

¶ Vtrū iudex poſſit compellere ne potētiores viri contumelijs afficiant viliores.R.ꝙ ſic.⁊ tenetur.l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de officio preſidis. 5

¶ Vtrū iudex teneat̄ ⁊ poſſit cōpellere aduerſariū ad preſtañ.cautionem de non offendēdo nec actorem:nec ſuos:qñ talis veriſimiliter timens implorat eius officium.R.ꝙ ſic.vt in.d. §.ne potentiores.⁊ ibi per Bar.⁊ bonus tex.i l.denunciamus.C.de his qui ad eccle.confu.⁊ ibi per Cy. Facit tex.in.c.de benedicto.xxxij.q. i.⁊ in.c.lr̄as in fi.de reſti.ſpo. 6

¶ Vtrū iudex teneat̄ ex neceſſitate officij purgare ꝓuinciam malis hoībus.R.ꝙ ſic.tex.eſt in.l.iij.⁊.l.congruit.ff.de officio preſi. propter quod dicit Bal.in.l.gallus.ff.de libe.⁊ poſtu.⁊ Raph.⁊ Jmola.ꝙ licet ſtatutū ciuitatꝭ dicat ꝙ pōt punire.ꝙ li verbū poteſt importat neceſſitatē.d.l.gallus in prin. Et ideo ſi non facit tenet̄ de negligētia. Facit qđ no.Bal.⁊ Ange. in.l.mancipia.C.de ſeruis fugi. debet ergo iudex delicta inqrere aliter tenebit̄ in ſindicatu. ⁊ hoc verū in iudice qui habet meruꝫ imperiū l.imperium in prin.⁊ qđ ibi no.Bar.⁊ in.l.iubere cauere.ff.de iur.om.iu.⁊ in.l.i.ff.de officio eius cui man.eſt iu. 7

¶ Vtrum iudex poſſit aliquid petere ꝓ labore i iudicando.R.ꝙ de iure canonico iudex ordinarꝰ vel delegatus eccleſiaſticus nihil pōt petere,vt in.c.cū ab oī.de vi.⁊ ho.cle.⁊.c.ſtatutū de reſcri.li.vi.⁊ licet loquatur đ delegato tñ idem tenet̄ in.d.c.cū ab oi ꝑ Pa.⁊ Jo.an.⁊ ceteros.de ordinario.eſt etiam glo.in.c.non licet xi.q.iij. De iure vo ciuili ordinarius ſecularis petit ſportulas ſolum:,nec aliud poteſt petere iij.q.iij.offerat̄ que ſportule ſunt munera a.l. non diffinita vt in aut.generaliter.C.de epi.⁊ cle. Delegatus vo etiam a principe nō hꝫ niſi duos aureos in principio ⁊ duos in fine qñ cā excedit centū aureos:ꝙ ſi nō excedit nihil habebit.in aut.de iudi.§.ne antē labor.nō glo.in d.c.cum ab oī. Excipiuntur eſculenta ⁊ poculēta.i.comeſtibilia ⁊ potabilia ſi ſunt talis qualitatis ꝙ in paucis diebus poſſint conſūmi ſm Archi.⁊ glo.in.d.c.ſtatutū.⁊ ſint ex mera liberalitate oblata.q̄ꝛ ſic poſſunt ab oībus recipi. 8

Alia aũt oia ẽt ſi ſit vnus denarius prohibenꝛ
oẽs iudices accipe. vt. ff. de of. preſi. l. plebiſcito
ꝛ. l. ſolent. ff. de of. procon. §. fi. no. gl. in. l. iij. C.
de condi. ob tur. cãm. facit. l. i. C. de pe. iu. q ma.
iudi. ẽt ſi recipiant vt expediant cãm. ꝛ ſi reci-
piũt alia preter predicta eſculenta ꝛ poculenta
tenenꝛ reſtituere de neceſſitate. ar. d. c. ſtatutuꝫ
ꝛ. c. exigit de cẽſi. li. vi. imo ſi ſit iudex delegatꝰ
eccl'iaſticꝰ q talia recipit nõ põt liberari ex re-
miſſione ſibi facta a dante talia niſi reſtituat. ꝛ
ſi reſtitueret ĩ fraudẽ vt poſtea ille ſibi donarꝫ
nõ valeret ſm glo. i. d. c. ſtatutũ. Secꝰ ãt ſi ſine
fraude reſtitueret: ꝛ ille poſtea liberaliꝛ iteꝝ do
naret ſm gl. p̃dictã. ſꝫ ego verã credo. ſi pꝰ iu-
diciũ finitũ ſine fraude dat liberaliꝛ. aliter nõ
9 ¶ Utrum officiales inferiores ꝛ nũcij ꝛ hmõi
poſſint aliqd exigere a litigantibuſ ꝛ hmõi. R.
ſm Alex. de ales in. iij. pte ſũ. ꝙ ſic. ſm ↄſuetu-
dinẽ terre: ſed p vim vel ĩmoderatã iprobita-
tẽ recipe non poſſũt. ꝛ hoc qñ nõ hñt redditus
deputatos. Ho. tñ in ſũ. tenet ꝙ ẽt ſi hñt red-
ditus deputatos pñt aliqd paruũ recipere. dũ-
mõ nõ p vim vel improbitatẽ ĩmoderatã. Aſ-
ſeſſor vo nõ põt ſi habet ſalariũ deputatũ. aliꝛ
tenenꝛ reſtituere. ar. c. cum ab omni.
10 ¶ Sed quid ſi iudex ſecularis habet ꝓficiſci ex
domiciliũ. R. ꝙ ſiue ſit iudex ordinarius ſecu-
laris: ſiue eius delegatꝰ poteſt petere expenſas
d. c. ſtatutũ. ſicut ꝛ teſtis cũ proficiſciꝛ extra do
miciliũ. iiij. q. iij. §. venturuſ. qꝛ nemo cogitur
militare ſuis ſumptibus: ea tñ moderatiõe: ne
partes enorme dãnũ patianꝛ. ar. x. q. iij. illud ꝛ
ſi pauperes litigantes ſint tũc dꝫ abſtinere ẽt
a ſumptibus iudex delegatuſ. vt in. d. c. ſtatutũ
ꝛ ordinarius etiam ſecularis nõ debet habere
ſportulas in auꝛ. de man. prin. §. ſi tibi quoqꝫ.
11 ¶ Sed nunqd delegatus ordinarij eccleſiaſtici
ſic habebit expenſas cũ proficiſciꝛ extra domi
ciliũ ſicut delegatus principis vel ordinarij ſe
cularis. R. ꝙ ſic. tam pro victualibus qꝫ ꝓ ve-
cturis equorũ ꝛ ſimiliũ niſi eſſet delegatus ad
vniuerſitatem cauſarum: vel ad vnam ſet ma
licioſe: quia tunc ordinarius habet prouidere
de ſuo. ar. c. inter cetera de offi. or. ꝛ glo. in. d. c.
ſtatutum. ſed glo. in. d. c. cum ab oi tenet indi-
ſtincte ꝙ nõ poteſt delegatus ordinarij. ſed or
dinarius debet ſibi facere expenſaſ. ſed opinio
prima videtur magis equa.
12 ¶ Utrã ordinarius eccleſiaſticus ſilr poſſit pe
tere expenſas qñ proficiſciꝛ ex domũ. R. ꝙ nõ
niſi cũ ꝓficiſciꝛ ꝓ cõſecratione eccleſie. vt in. c.

cum ſit romana de ſimo. Et cum viſitat ꝓuin
ciam ſuã. de cenſi. c. cũ apl'ſ. ꝛ. c. exigit. co. li. vi.
¶ Utrũ iudex ordinarius aut delegatus q reci 13
pere pñt expẽſas teneanꝛ cõputare illas quas
domi feciſſent. R. glo. tꝫ ꝙ ſic. in. d. c. cuꝫ ab oi.
ſed Pa. in. d. c. cum ab oi. tenet ꝙ nõ: ꝛ magis
eſt benigna: qꝫuis prima ſit tutior:
¶ Quid ſi delegatꝰ eccleſiaſticꝰ nõ hꝫ redditꝰ 14
vel bñficiũ eccleſiaſticũ ſufficiẽs vñ viuat. R.
Pa. i. d. c. cũ ab oi. ꝙ poterit petere id qd põt
petere iudex delegatus principis ſecularis vt
dixi. ſ. p ar. a ↄrio ſenſu: ſed magis mihi placet
ↄria opinio q nõ poſſit: niſi forte pp talẽ cãm
occupareꝛ ab aliq̃ honeſto exercitio de quo vi-
uit. qꝛ tunc tenerẽ opinionẽ Pa. veram.
¶ Utrũ cõſuetudo excuſet ſeu valeat q̃ dantur 15
ſportule ordinario ꝛ delegato eccleſiaſtico. R.
do. Car. in cle. ſtatutũ de elec. diſtinguit ꝙ aut
preceſſit exactio. ꝛ ſic nõ valet nec excuſat talis
cõſuetudo. aut ↄſuetudo nõ hũit ortũ ab exa-
ctione. ꝛ ſic poſſunt partes cõpelli ad obſeruã
dũ laudabilẽ cõſuetudinẽ. c. ad apl'icã. d ſimo.
Sed hec diſtinctio q̊ ad primũ eſt vera. qꝛ qñ
preceſſet exactio eſt ↄ honeſtatẽ ꝛ mentẽ iſtius
c. cũ ab oi. ꝛ facit. c. ex multis. i. q. iij. ſed quoad
ſcðm nõ credo verã. qꝛ ſi nõ p̃ceſſit exactio ſic
cũ ſit ex mera liberalitate donatũ ñ inducit cõ
ſuetudo: ſꝫ q̃libꝫ donatio hũit effectũ ſuũ iuxta
ea q̃ no. in glo. ꝛ Bar. in. l. cũ de in rem verſo.
ff. de vſuris. facit. l. ſi certis annis. C. de pac. nec
valet. d. c. ad apl'icã. qꝛ loquiꝛ qñ aliqd fuit da-
tũ in piam cãm. qꝛ tũc videnꝛ voluiſſe laici in-
ducere conſuetudinem. ꝛ ideo dico cũ gl. in. d.
cle. ſtatutũ de elec. ꝛ Jo. an. Pa. ꝛ cõiter doc.
in. d. c. cũ ab oi. ꝙ non valet talis conſuetudo
ꝛ lꝫ Car. dicat vbi. ſ. ꝙ non peccat mortaliter
recipiendo. dũmodo nõ ĩmoderate qñ eſt con-
ſuetudo. qꝛ habet pro ſe doctores famoſos pro
hoc iuxta nõ. ff. de re. iudi. l. comprobatis. ꝛ de
poſtu. c. vnico. li. vi. hoc nõ credo verũ: niſi in
eo qui neſcit diſcernere: que ſit verior opinio
ꝛ quis habeat validiores rõnes. nec etiã credo
iſtum excuſari a reſtitutione fienda.
¶ Utrũ iudex ordinarius vel delegatus eccle- 16
ſiaſticus poſſit a partibꝰ petere ſalariũ ꝓ aſſeſ-
ſore. R. ſm cõiter doc. in. d. c. cũ ab oi: ꝙ nõ or-
dinarius: qꝛ dꝫ ſcire canones de quibꝰ verſaꝛ
corã ſe. Et ideo ſi neſcit ꝛ indiget aſſeſſore ꝓui
deat de ſuo. Delegatuſ tñ licite petit: dũmodo
fraudulenter non faciat. vtputa qꝛ dicit ſe indi
gere: cũ non indigeat. d. c. ſtatutum. §. aſſeſſore.

vel participare vult i lucro cū aſſeſſore:q: ſic cū faciat fraudē legi peccaret mortal'r : ⁊ teneref ad reſtitutionē partib⁹.

17 ¶ Utrum ſalariū poſſit petere ꝓ notario. R. delegatus pōt:dūmodo non participet ipē cū eo.vt in.d.c.ſtatutū.ſed de ordinario dubitaf q: videf q: de ſuo debeat ꝓuidere ſuis officiali bus:ſed ego credo q: poſſit petere.

18 ¶ Utrum datuꝫ iudici niſi i caſu ꝓmiſſo poſ ſit repeti.R.q: ſi dedit vt corrūperet iudiceꝫ ſic nō poteſt repetere.⁊ ſm glo.in.c.qui recte iudi cat.xi.q.iij.côiter ſic preſumif.iō multi tenent q: non repetif:ſed ſi dedit vt iuſtam daret ſen tētiam:quam al's nolebat dare:vel vt non da ret iniuſtam:⁊ ſic non liberatur iudex dando pauperibus:q: repetere poteſt in ɔſcia:vbi nō ſtamus preſumptioni ſed veritati.i.q.i.iube mus.de ſimo.nemo.xi.q.iij.non licet.Si auteꝫ dedit ſimpliciter:vt iudicet amittit principalē cām.vt.ff.de condi.ob cām.l.ij.§.fi.⁊ ſic nō re petet:ſicut quando dat vt pro ſe iudicaret. fac glo.in.d.c.qui recte.quod limito veruꝫ:niſi qñ aliter nollet iudicare:niſi daret q: poſſet repe tere ⁊ ſibi teneref reſtituere.

19 ¶ Utrū cōmittaf ſimonia dando pecuniaꝫ ꝓ ſnia.R.glo.i.q.iij.vendentes.q: non:q: in pro phanis non cōmittitur ſimonia:lꝫ grauif pec cet:niſi in caſu quando iudex aliter nō vult da re iuſtam ſniam:q: tunc nec peccat cū redimat vexationē ſuā:ſed poteſt dici ſecūdum Jo.an.in d.c.cū ab oi.q: ſi do pecuniam vt habeam ſen tentiam pro me:qua volo conſequi ſpūale: vel annexum ſibi q: tunc ſit ſimonia. Sed ego nō admitto hoc in caſu predicto.ſ.cum iudex non vult ſine pecunia iuſtam dare ſniam:q: cū redi mam vexationem meam non credo q: ſit ſimo nia:ſi modo habeo iam ius in tali re.ſecus ſi p ſentētiam de nouo acquirereꝫ:quia ſic eſſet ve ra opinio Jo.an.

20 ¶ Utrum ſnia lata intercedente pecunia ſit nulla ipſo iure.R.glo.in.d.c.cum ab omni.⁊ ſe quitur Jo.an.q: ſic.i.q.vi.§.venales.C.quādo ꝓ uo.nō ē ne.l.venales.i tex.⁊ in glo.ſnia tamen arbitri tenet.lꝫ agens ex ea repellatur exceptio ne doli.C.de arbi.l.iij.⁊ in glo.predicta.ſecuſ ſi p gr̄am daf:q: tūc nō ē nulla ipſo iure:ſed daf reſtitutio:vt in.d.glo.

21 ¶ Utrū iudex teneaf ad reſtitutionem parti: ſi eius negligentia aliquod damnum incurrit R.glo.in.c.quoniam contra.de proba.in vbo negligentiam q: ſic.⁊ eam ſequunf doc.Pan. autem.in.d.c.quoniam ꝫ.ait q: in foro aīe eſt vera opio ſi fuit in dolo:vel lata culpa.al's non ſed de hoc dico latius.ſ̄.culpa.§.v.⁊. vi.

¶ Sed quādo dicitur cōmittere negligentiā. 22 R.Ho.q: tunc quādo negligit terminare cāꝫ vel habere tabellioneꝫ:vel aduertere quid ſcri batur:vel non ꝓuidet de aduocato vt tenetur vt.ſ̄.dictum ē aduocatus.vel non curauit re uoluere libros ⁊ huiuſmodi que ſuo officio in cumbunt: multomagis tenetur ſi ex dolo dat damnum.vnde ſi iniquā ſniam dedit : vel ali quid aliud fecit contra conſciētiam ⁊ cōtra iu ſticiam in grauamen alterius partis vltra re ſtitutionem ad intereſſe tenetur.vt.C.de pena iudi.qui ma.iudi.l.nouo iure.xi.q.iij.quattuor xxij.q.ij.dñs deus.⁊.q.v.adminiſtratores:ſi ē eccleſiaſticus iudex ordinarius vel delegatus: ſi cōtra cōſciam ⁊ cōtra iuſticiam hoc fecit ipo facto eſt ſuſpenſus per annum ab executione officij.vt in.c.cum eterni.de re iudi.lib.vi. Si vero damnificauit partem per imprudentiam ſic tenetur ſil'r ad reſti.in culpa enim fuit cū ſe inſufficientem ſciuit vel ſcire debuit:⁊ tñ cām iudicare preſumpſit.⁊ hoc veruꝫ in ordinario delegatus autem qui neceſſitate obediētie iu dicat:⁊ bonafide:⁊ de cōſilio peritorum lꝫ in iuſte iudicet nō tenetur ad reſtitutionem : nec peccat:ſed eius aſſeſſor tenebitur.l.ij.ff.q: ſiqꝫ iur.ſi modo cū elegit qui habebatur ꝓ docto ⁊ bone opinionis:⁊ ita credidit eū doctum ad hoc.al's nō excuſaref ſi vellet ꝓcedere ſm ca put ſuum:vel imperituꝫ vel malū ſciēter elige ret aſſeſſorem ſm Rodo.

¶ Utrū iudex incidat in penam ſtatuti ipo 23 nentis penam non terminanti ſniaꝫ infra cer tum diē ſi nō terminat.R.Jo.an.in.c.licet. de ꝓ ba.q: ſic.ſi fuit requiſitus:q: non teneſ impen dere officium ſuum ad vtilitatem priuatam niſi requiraf.vt.l.iiij.§.hoc aūt.ff.de damno i fec.⁊ ibi Barto.

¶ Utrū iudex ſecularis teneaf preſtare bra 24 chium ſuum iudici eccleſiaſtico.R.q: ſi ei⁹ ſub ditus reſiſtit ſibi de iure.vtputa precepit ei ali quid appellauit ad ſuperioreꝫ:epiſcopus dicit q: nō poteſt ⁊ petit brachium ſeculare contra eū:tunc dico q: nō tenetur. Jta no.Jo.an.in.c.i. de offi.or.ſecus ſi reſiſtit ei de facto.vt ibi not. Jdem dic in exēpto q allegat exēptionem quā eps non admittit appellat:non tenetur iudex ſecularis epm iuuare.

¶ Utrū iudex poſt latam ſniam diffinitiuam 25

poſſit cā interpretari ſeu declarare. R. ꝙ nō inferiores: nec arbiter. maiores aūt bene poſſunt declarare: ſed nō mutare aut corrigere. vide in c. i. de poſtulādo in glo. ⁊ qđ ibi no. ⁊ Pa. ibidē: interlocutoriā vero ſentētiā pōt corrigere ⁊ reuocare de accuſa. c. q̄liter ⁊ qñ. el. i.

26 ¶ Utrum iudex poſſit penā minuere vel augere. vide. j. pena. §. xviij.

27 ¶ Utrum nō ꝯdēnās partem aduerſam i expeñ. teneaꝰ ipſe de ſuo reſtituere alteri parti. R. ꝙ ſic. l. ſancimus. C. de iudi. quod limitat glo. in. c. fi. de reſcrip. verum ſi fuit petitum. alś non.

Iudicare

Utrū liceat ex ſuſpitione. vide. j. ꝑſumptio.

1 ¶ Quid eſt iudicare ſimpl'r ⁊ pure. R. nō ē remouere ordinē iuris ſed tantū ſubtilitatem ꝑniciosſam: q2 predicta verba ipoztāt ex ſuo proprio ſignificato idē ꝙ ſine malicia ⁊ ſine plica ⁊ inuolutiōe. Ad h' glo. in cle. ſepe. de ver. ſig. in verbo ſimpl'r. ⁊ ordo iudiciarius nō eſt inuētus ad inuoluendum: vt in. c. dilecti filij. de iudi. ⁊ iō nō remouebiꝰ ſm Pa. in. d. c. dilecti.

2 ¶ Quid ſi dicatur procedas ſine ſolēnitate iuris. R. Pa. in. d. c. dilecti. ꝙ cēſetur ſublata ſolēnitas iuris ciuilis ⁊ canonici: ſed non diuini ⁊ iuriſgentiū. ⁊ ideo duo teſteſ ſufficerent. licet forte plures requirerenꝰ. ſil'r etiam ſi ſunt iſfames: q2 infamia eſt de iure poſitiuo. i. c. ꝑ tuas de ſimo. non tñ recipiunꝰ non citata parte: q2 citatio ē ſpecies defenſionis: que eſt de iure gētiū: nec pōt tolli. cle. paſtoralis. de re iudi.

3 ¶ Quid ſi dicaꝰ iudices ꝑut volueris. R. Pa. vbi. ſ. ꝙ intelligitur ſolum dolus excluſus. ar. i. l. creditor. §. lucius. ff. man. ⁊ ideo non poteſt tollere ius alterius ſine cā: ſicut nec cōmittens q2 nemo plus iuris in aliū trāſfert q̄ʒ ipſe habeat de dote poſt diuor. reſti. c. nuper. ⁊ ꝓpterea dicit Bar. in extrauagāti ad reprimenduʒ: ꝙ ille cui cōmittitur vt faciat ꝙ vult: vel ſicut libuerit. licet non teneaꝰ ſequi regulas iuris ciuilis: remanet tñ ligatus regulis iuris naturalis gentium: ſeu naturalis equitatis: quod idē eſt. vt in cle. paſtoralis. de re iudi. vbi impator inualide egit: q2 exceſſit regulas iuriſ naturalis.

4 ¶ Quid ſi dicaꝰ iudices ſm veritatem: ⁊ equitatem. R. Panor. in. c. litteras. de iura. calū. ꝙ debent ſeruari ſolēnitates etiā rigoroſe iuris poſitiui. d. An. dicit ꝙ rigoroſas nō teneꝰ ſeruare. ⁊ placet mihi.

¶ Quid ſi dicaꝰ iudices prout tibi videbitur. 5
R. Panor. in. c. i. de iudi. ꝙ debet iudicare iudicio intellectus cui cōgruit hoc verbum videbitur. ita no. Bar. in. l. quid tamen. §. ſi arbiter ff. de arbitris. Et idem cum dicitur relinquo vel committo arbitrio tuo vel prudētie tue, vel iudicio tuo: tūc denotant arbitrium boni viri rōne regulati: ſicut cum dicitur: vt viſum tibi fuerit. vel tibi videbitur. Ita no. Panor. in. c. i. de ſeque. poſ. ſimiliter hec verba: ſi extimaueris: ſi arbitratus fueris: ſi tibi placuerit. vt probatur in. l. fideicōmiſſa. §. q̄ʒq̄ʒ. ff. de le. iij. ⁊ in l. thais. §. ſororeʒ. ff. de fideicommiſ. liber. vbi tex. no. vide tex. cum glo. in. c. ij. de cor. vitia. ⁊ pꝰ Bar. in dcā extuaganti ad reprimendum. ⁊ Pa. in. c. i. de cōſtitu. Et ideo tenetur ſeq oēs regulas iuris ciuilis ſm Bar. in extrauagante. allegat. l. i. ff. de arbi. Et propterea aduerte ꝙ omnia verba exceptis iſtis. volo: libet: arbitrium plenum vel liberū. vt ibidē no. Bar. importāt arbitrium boni viri.

¶ Quid ſi dicat ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij 6
ſimpliciter ⁊ de plano. R. cle. ſepe. de ver. ſig. ⁊ ibi videas quomodo poteſt omittere oia que nō ſunt de iure gentium vel naturali.

¶ Utrum iudicandum ſit ſm allegata ⁊ pro- 7
bata. an ſecūdum ꝙ iudex cognoſcit veritateʒ R. ꝙ diuerſoꝝ fuit diuerſa opio. Jo. ⁊ Archi. iij. q. vij. iudicet. Ber. ⁊ Hoſtien. de offi. or. c. i. Innocē. de cenſi. c. venerabiliſ. Hoſtien. de poſtu. prela. c. bone. el. i. tenent ꝙ ſi agaꝰ in forma iudicij ſic iudicabit ſm allegata ⁊ probata potius q̄ʒ ſm veritatem. ff. de offi. preſidis. l. illicitas. §. i. d. c. iudicet. xi. q. iij. ſummopere. vi. q. ij ſi tantū. ⁊. c. placuit. quia aliud facit vt iudex aliud vt homo: vt in. d. c. ij. de offi. ord. xxiij. q. iiij. ſi eccleſia. Et ideo iudicabit ſm conſcientiam quam habet vt iudex. non quaʒ habet vt homo: in dicto. c. ij. ⁊ de offi. delega. paſtoraliſ. §. quia vero. facit. c. ſi omnia iudicanda. vi. q. i. Hoſtien. tamen ⁊ Archi. dicūt ꝙ ſi imminet periculum anime vel leditur publica vtilitas: quod tunc de iure ⁊ de facto ſupplere poteſt: ⁊ debet pro periculo anime quod poſſit. facit de elec. cum vobis. §. his igitur. de excep. exceptionem pro vtilitate publica. arg. C. de procu. l. litem. ff. de poſtu. l. quos prohibet. Hugo tenet ꝙ nullo modo debet iudicare contra veritatē ſed debet delegare cauſam. ff. de iur. om. iudi. l. pretor. Rodo. dicit ꝙ ſi innocentem condemnet ad mortem vel mutilationē membrorum:

aut cōdemnandum exponat etiam ad precep tum ſuperioris ꝙ peccat mortaliter. Secus autem eſſet in aliis penis pecuniariis vel cauſis ciuilibus.glo.in.c.paſtoralis.de offi.ordi.ꝛ l.c.i.de offi.or.ꝛ Ricar.in quolibet.iij.q.xxv.ꝛ Tho.xxij.tenent cum prima opinione:ſed ſaluo meliori iudicio:ego dico ꝙ aut iudex procedit in iudicio:aut extra iudicium. Si in iudicio ſit tene ꝙ nullo modo poteſt iudicare contra veritatem.quam ꝓ certo ſcit:niſi cum peccato mortali:ſiue ſimus in criminalibus:ſiue ī ciuilibus.tum primo q2 eſt contra preceptum diuinum. Exo.xxiij.non ſuſcipies voceȝ mendacij.Et infra:neqȝ in iudicio plurimoruȝ acquieſces ſententie:vt a veritate deuies: ꝛ poſt innocentem ꝛ iuſtum non occides.tamē etiaȝ quia dicitur in.c.qui ſcandaliçauerit de re.iuris.vtilius ſcandalum naſci permittitur q̄ȝ veritas deſeratur.Hec ibi.ꝛ i.c.poſtulatus do⁹.iij.q.vij.dicitur ꝙ non ante iudicandum ē q̄ȝ ad conſcientiam noſtram reuertamur: ꝛ quid placeat deo:ſiue diſpliceat debemus dirimere ꝛ in.c.tunc.xi.q.iij.dicitur:tunc vera eſt abſolutio preſidentiſ cum interni ſequitur arbitrium iudicis.ergo a contrario: nec abſolutio ꝛ multominus condemnatio. Iteȝ in. c. ſummo pere ibidem dicitur ꝙ ſm ꝙ in.l.diuina ꝛ humana cōſtitutum eſt debet iudicare:ꝛ poſt nō ex corde noſtro ſed precepto diuino condēnationis ſententiam proferamus.ꝛ i.c.cum eterni.de ſen.ꝛ re iudi.li.vi.ibi dicitur in ferendis ſententijſ pre oculis habeat ſolum deum illiuſ imitantes exemplum qui querelas populi tabernaculum ingreſſus ad dominum referebat vt ſm eius imperium iudicaret.hec ibi. Ergo non ſm falſas allegationes. Item tex.clarus ē in.d.c. cū eterni.ſi quis inquit Inno.iiij.auteȝ iudex eccleſiaſticus ordinarius aut delegatus fame ſue prodigus:ꝛ proprij perſecutor honoris ꝯtra cōſciam ꝛ ꝯ iuſticiam in grauamē alterius ptis i iudicio qcq̄ȝ fecerit per grām vł ꝑ ſordes ab executione officij per annum nouerit ſe ſuſpenſum ad extimationem litis pti quā leſerit nihilominus cōdēnandus.hec ibi. Ecce ꝙ nō dicit ꝯ allegata.ſed ꝯ ꝯſciam ꝛ per ſordes falſoꝝ. Item ꝛ alia rōne credo ꝙ nō excuſetur a mortali:q2 officiū iuſdicentis latiſſimum eſt.dicit.l.i.ff.de iuriſdi.om.iudi. Unde iudex poteſt:vt in pluribuſ iudicare prout ſue ꝯſcie rōnali videtur.vt p3 in.l.appellari.ff.qs ꝛ a quo appellatur ibi.ꝛ quod optimum eſt ſtatuere.facit.ff.de arbi.l.qualem.vbi dicitur oī modo dicat quod ſibi videtur.Itē in.c.ad noſtram.de conſue.dicitur poſtq̄ȝ tibi demeritis cōſtiterit ſniaȝ ꝓferre valeas:ſicut ordo poſtulat rōnis auctoritate preſentium non obſtāte ꝯſuetudine cōcedimus facultatem.facit.l.rem non nouam.C.de iudi.ꝙ iudices iurent oīmō ſeſe cū veritate ꝛ legū obſeruatione iudicium diſpoſituros.Item.C.de iudi.l.placuit.i omnibus rebus precipuam eſſe iuſticie equitatē q̄ȝ ſtricti iuris rōnem.Hec ibi.Facit ad idem .c. fi.de tranſac.Et ideo ſepe quando volunt ſciunt inuenire colores ꝓ iniuſticia defēſanda:ita in iſto caſu tenētur vt ꝯtra veritatem nō iudicēt diligētiſſime facē qȯ falſitas detegat.vt.ij q.i.ds oipotēſ.ꝛ ſi nullo mō detegē pñt.tūc potiꝰ debēt offm̄ reſignare q̄ȝ ꝯ iuſticiā ſniare. facit.ꝑ h qȯ no.gl.i.c.paſtoralis. de offi. delega. Ubi dic̄ merꝰ executor ſi ſcit ſniaȝ latā auctoritate lraꝝ falſaꝝ vel ꝑ falſa iſtrā vł ꝑ dolū aduerſarij ꝙ nō d3 exeq eā. S3 remittē ad ſupiorē.vt i.c.de ecio.de re iudi.ꝛ.c.ſi qñ.de of.dele. C.ſi ex falſis iſtris.l.iudicati.ff.de iudi.l.ſi ptor §.marcellus.ꝛ ad tex.ibidē q dicit ꝛ ſi ſciat illā ſniam iniuſtā qȯ tenet exeq ſi non pōt alr abſolui a mādato.R.d.glo.ꝙ itelligit de iniuſticia ſolēnitatꝭ iuris.ꝛ ita exponit iniuſticia.i.ꝯ ius litigātis.Secꝰ ſi eſſet iniq:ꝛ dr iniq qñ ē ꝯ veritatē.q2 ſic nō tenet obedire.vt ibidē alr. Sed ſi nō h3 ſupiorē cuȝ nulli ſubſit niſi deo: multo minꝰ d3 ꝯ certā ſciētiā ꝯdēnare inocētē ꝑ q̄cūqȝ teſtimonio.ꝑpterea dic̄ l.pñtē. ff. de. pe.ſanctius ē nocētē ipunitū relinquere q̄ȝ inocētē dānare.ꝛ ſic ꝯcludo qȯ ꝯdēnare aliquem nullo mō l3 iudici ꝯ veritatē.de q̄ ipſe certꝰ ē:abſoluē āt bñ pōt ſi ꝓbatōes nō ſūt legitime q̄ȝuis iudex ſciat ꝑ certo eū culpabilē.q2 iura illud volūt expſſe vt nemo publicet pctm̄ alteriꝰ qȯ ñ pōt ꝓbare. vt i.c.ſi ſacerdos.de offi. iudi. l.illicitas.§.neqȝ licitas.ff.de offi.preſi.ꝛ.ff. de fer.iūcta gł.l.eadē orōne.i fi.ꝛ.c.ſi tm̄ eps.vi.q ij.ꝛ.c.q̄tiēs.ꝛ.c.mēnā.ij.q.v.abſoluit ifamatꝰ exq̊ defecerūt accuſatores i ꝓbando. Et hanc opi.vr tenē Nic.de li.ſup Exo.xxiij. nec ob.c. iudicet.iij.q.vij.q2 nō dic̄ ſ3 allata ſ3 dic̄ iux leges ꝛ iura ꝓnūciet qȯ ē dicē.iux qȯ ſtatuerit leges ꝛ iura ꝓcedat i ꝓcedēdo ꝛ diſcutiēdo.ꝛ det ſniam q̄ qdē volūt vt vnicuiqȝ reddat qȯ debet.l.i.ff.de iu.ꝛ iure.nec ēt ob.c.coꝝ q.ꝛ.c. ſe. xi.q.iij.q2 loquūtur qūo i examiatiōe teſtiū d3 pſcitari ꝛ ordo iurꝭ ſuari i eoꝝ diſcuſſiōe.nō eni

dicit ꝙ dicꝰ ſnia ſm coꝝ dem̄.Jmo.inuit con/
trariū ſi bene attēdat.nec ēt ob.c.nos inquēq̄ʒ
ij.q.i.cū.c.deus oīpotēs ibidē ⁊ aliq̄bus alijs:
q2 lʒ dicāt neminē cōdēnandū niſi cōuictum:
non tñ ſequitur ꝙ oīs conuictus ſit cōdemnā
dus:exquo iudex eſt certus de falſitate:imo ca
pitulum indicantē.xxx.q.vlti.demōſtrat oppo
ſitū vbi dr.tādiu actio ventiletur quouſqʒ ad
rei veritatē ꝑueniatur:frequenter etiā iterro/
gare oportet ne aliquid forte pretermiſſum re
maneat qđ annecti ꝯueniat.h ibi.Et iō dicam
cū de bonafide agitur:nō eſt de apicibus iuriſ
diſputādū.ff.man.l.fideiuſſor.§.quideʒ actio.
nec ſilr ob.d.l.illicitas.q2 ibi dr preſes prouin/
cie id ſequat nō ſimplr:ſed addit ꝙ cū cōuenit
ſequi ex fide coꝝ que ꝓbabūtur ⁊ breuiter nun
q̄ʒ inuenient ius qđ dicat ꝙ iudex teneat iudi
care ſm allegata ⁊ probata:ſed bene ſm ordi
nē iuris:⁊ ſic intellige ordinē.ſ.i procedendo ⁊
examinādo ⁊ etiā ſentētiādo.Sed ius nō vult
ꝙ in ſentētiādo aliquis puniatur qui ē inno/
cens ⁊ ꝯtra veritatē.vt.ſ.patet.ergo nō debet
iudicare contra veritatem quam pro certo ſcit
Ad id quod dicūt de ſcādalo iā patet ſo.p.c.q
ſcādaliçauerit ibi vtilius ſcādalū ⁊c.vt.ſ.Si/
militer nō obſtat ꝙ iudicat:nō vt homo:ſʒ vt
iudex:q2 illud verū eſt:ſi eſſemus extra ea que
ſunt ꝯ legē dei que non ſunt peccata.ſed i pre
uaricatione ꝓceptoꝝ dei non habet locum illa
diſtinctio:q2 nō iudex punietur.ſed homo q̄ʒ/
uis fecerit vt iudex.Si vo loquamur quādo
iudex procedit extra iudiciū:vt in officijs dan
dis ⁊ alijs que eius arbitrio cōmittunt:ſic nō
habet dubium quin teneat ſequi propriā con/
ſcientiam:non allegata.vt.ff.de iuriſdi.om.iu
di.l.i.⁊.ij.in diſpēſationibus.vt.i.q.vij.exigūt
Jn criminibꝰ etiā extraordinarijs ex cā que ſi
bi vr pōt penas tēperare.ff.de pe.l.aut facta.⁊
l.capitaliū.l.di.vt cōſtitueretur.
8 ¶ Quid de officialibus quibꝰ mādat executio
ſnīe iniuſte.℟.Alex.de ales.in tertia pte ſum/
me de quito precepto.⁊ Ricar.in quolibet.iij.
q.xxv.ꝙ ſi ſententia continet intollerabileʒ er
rorē vel iniuſticiam manifeſtam nō debēt obe
dire.alſ non peccāt exequēdo:quod ego limi/
to quādo non ſunt certi de innocentia cōdem
nati:q2 i dubio excuſantur.ſed quādo ſunt cer/
ti de iniuſticia:ſic credo peccāt mortalr obediē
do.vt in precedēti.§.dictum eſt.
9 ¶ Vtrū iudex ſecularis poſſit iudicare de his
q̄ ſunt peccata:vt vſura ⁊ huiuſmodi.℟.Pa.
in.c.i.cū ſit generale.de foro cōp.ꝙ ſic.dummo
do non diſputetur vtrum ſit peccatum princi
paliter:vt patet.ff.⁊.C.de condi.inde.per totū
⁊ quod me.cā.⁊ vi bono.rap.⁊ de furtis ⁊ ſili/
bus:⁊ hec eſt cōmunis opinio.⁊ hoc eſt veruʒ
q2 coram eo poteſt obijci de iuramento:ſi non
vertitur dubium de eius validitate.vt in.c.rex
debet.xxiij.q.v.Sed ſi dubitatur vtruʒ ſit vſu
ra vel ne:peccatum vel ne.tunc iudex ſeculariſ
non poteſt:ſed ad eccleſiā eſt percurrendū.c.p
venerabileʒ.q fi.ſunt legi.⁊ i cle.vnica.de vſu
ris.Et ideo ex dictis patet ꝙ poteſt iudex ſecu
laris compellere ad reſtitutionem vſurarū:q2
etiam de iure ciuili reprobantur hodie ſecūdū
cōmunem opionē.Fallit hoc in crimine here/
ſis:de quo nullo modo poteſt ſe intromittere
niſi exequendo.Excipiuntur multi alij caſus i
glo.⁊ per doc.in.d.c.cum ſit generale.Sed tu
dic ſm Pa.nullum alium eſſe:niſi vt dictum ē
cum agitur de dubio.ſ.vtrum valeat iuramē/
tum vel ne ⁊ huiuſmodi:q2 tunc non poteſt:⁊
ſic tene.Et vide glo.xxxij.q.v.c.xpiana religio
⁊ ibi per Archi.
¶ Vtrum iudex teneatur iudicare ſecūdū ſta 10
tuta ſeu cōſuetudines loci inter illos quorum
vnus eſt ſibi ſubditus:alter non.℟.Pa.in.c.
quod clericis de fo.compe.ꝙ aut ſtatutum cō
cernit ſolēnitatem actus exhibēdi tempore cō
tractus.⁊ tunc ſiue ſit ſtatutum laici ſiue cleri
ci nō valebit actus niſi illa ſolēnitas fuerit ob
ſeruata:q2 ſubditus non potuit cōtrahere cuʒ
non ſubdito:etiam ſpreta lege ſui ſuperioris.
Jmmo peccauit.c.ij.de maiori.⁊ obedien.⁊.c.
requiſiſti.de teſtamētis.⁊ nulla fuit contracta
obligatio:lege ſibi reſiſtente ⁊ inhabilitante
conſenſum ſuum.l.cuʒ lex.ff.de fideiuſſo.⁊ qđ
no.in.c.ſi diligenti.de fo.compe.⁊ in.c.cum cō
tingat.de iureiurā.⁊ ſic cōtractus non tenuit
cum debeat eſſe vtriuſqʒ obligatorius.l.labeo
ff.de ver.ſig.ſicuti.videmus ꝙ donatio facta
etiam non ſubdito vltra quingētoſ aureos ſi/
ne inſinuatione non valet.l.ſanctimuſ.C.de do
na.Et ideo iudicabitur ſecūdum hoc ſtatutuʒ
in vtroqʒ foro inter clericum ⁊ laicum.facit qđ
determinat Feder.conſilio.lxxvij.ꝙ ceſſio ac/
tionis contra plebeum facta nobili ab eccleſia
non valet.exquo ſtatuto prohibetur ne nobi/
lis cā poſſit recipere.ratio q2 ſtatutum diſpo/
nit in caſu licito ⁊ inter ſubditos ⁊ non i frau
dem libertatis eccleſiaſtice ex,quo patet ꝙ lai/
cus tenetūr in teſtādo ſeruare omnes ſolēnita.

tes legis ſue.al's nõ valebit quãtũcũq; inſtitu
at clericũ:niſi hoc fecerit ꝓ aĩa ſua:q2 in talib9
ſufficit ſeruare diſpoſitionẽ iuriſgentiũ.c. rela
tũ.el.i.de teſtis.⁊.l.i.C.de ſac.ſan.ec. Aut ſtatu
tum ꝯcernit rẽ:exẽplum ſtatuto cauetur. Siĺr
ſi ſtatuto cauetur ne res dotalis ſine certa ſolẽ
nitate poſſit alienari nõ valet alienatio ipa nõ
ſeruata etiã facta clerico nec ꝑ hoc dico q ſta-
tutũ laicoꝝ liget clericos ſed tñ ſubditũ ⁊ ipe-
dit obligationẽ oriri.l.non dubium.C.de legi:
Et ideo ſi clericus vult illuz obligare faciat q
ſeruet ſeruãda. Aut ſtatutũ ꝯcernit perſonam
vt puta q debeat aliquid facere poſt cõtractũ
pfectũ:vt apprehẽdere poſſeſſionẽ infra certũ
tps aut probare per tot teſtes ⁊ huiuſmodi: ⁊
tũc clericus nõ artatur reſpectu ſtatuti laici ẽt
litigãs in foro ſeculari nec laicus reſpectu ſta-
tuti cpalis ipſiuſ clerici nec forẽſ. qd limita qñ
aliquid ẽ explicandum per ptẽ ex iudicez:quia
debet iudex eccleſiaſticus etiã litigãtẽ ẽm ſuã
legem iudicare.facit qd nõ.in.l.ij.c.de ꝯſti.pe-
cu.Secus vbi aliud eſt explicãdum in iudicio
q2 non põt iudex eccleſiaſticus artari ſtatuto
laicoꝝ. Unde ſi eoꝝ ſtatuto cauetur:q nõ poſ
ſit probari mutuũ ꝑ teſtes ſi laicus litigat ꝯtra
clericũ in foro eccleſiaſtico non aſtringitur lai
cus illi ſtatuto. Ad hoc facit qd notat in.c.ij.d
arbi.li.vi.faciũt nõta ꝑ Bar.in.l.cũctos popu
loſ.C.de ſum.tri.vbi dicit q etiã ſi tale ſtatutũ
cõcernens pſonam indirecte tãgit bona q2 nõ
ligãtur. Exẽplum ſtatuto cauetur q primoge
nitus ſuccedat certe forẽſis non ligat:ẽt ſi ha-
beat ibi bona. Secus ſi cõcernet principaliter
bona vt ſi diceret q bona deferãtur ad primo
genitũ.facit.l.i.ff.de tuto.⁊ cura.da. vbi lz pre
ſes prouincie poſſit dare tutorẽ. nõ tamẽ cum
qui nõ eſt eiuſdẽ prouincie.vel habet ibi domi
ciliũ ⁊ ſic fuit diſputatũ per dominũ Lau.in.q
facti cauetur ſtatuto mutine q ſi res poſſeſſa
ab aliquo euincat ab eo q poſſeſſor non tenea-
tur eã ſibi reſtituere:niſi dato ſibi precio quo
emit Bononienſis litigat mutine ꝯ mutinen-
ſem:obtinet ſniam:nũquid dabit ſibi preciuz:
certe non.q2 illud ſtatutũ nõ porrigit vires ad
forenſes licet ibi litigent. Facit ad hoc qd nõt
do. Pe.de ancha.in.c.canonũ.de ꝯſti. Ex quo
infert Pa.vbi ſupra q qñuis ſtatuto caueatur
q vſurarius nõ teneatur reſtituere pign9 etiã
ſi probet quis ſe eſſe dñm niſi reſtituto precio
ꝑ quo eſt impignoratum q nõ extendetur ad
rem clerici vel forenſis impignoratã dño iſcio
q2 ſi res eſt clerici nõ ſubijcitur iuriſditioni lai
coꝝ.c.fi.de vi.⁊ ho.cle. Si vero laici extranei ⁊
ibi ſit delata furtiue:⁊ cõtra voluntatẽ dñi nõ
põt dici de iuriſditiõe ſtatuentis ſicut dixim9
de re mobili que non ẽ permanſura in loco:vt
no.in.c.fi.de foro cõpe. Facit.l.heres abſens.§
nũquid.ff.de iudi. Aut ſtatutũ dat modũ dicẽ
di cãm:⁊ tũc ſi prefigit legez iudici iudex tenet
⁊ ſub eo põt allegari. Exẽplum ſtatuto cauet
q iudex ſeqtur libros mercatorum:⁊ tunc i fo
ro ſeculari facit fidẽ in preiudiciũ ſubditorum
nõ autez clericoꝝ vel extraneoꝝ. Si tamẽ vult
recipere libruz ꝓ ſe vigore ſtatutoꝝ tenetur re
cipere ꝯ ſe.ar.c.cũ olim.de cenſi.cũ ibi not. Si
vero non prefigit legem iudici ſed loquitur ge
neraliter adhibeatur fides libris mercatoruz:
tũc vbiq; põt allegari ꝯ ſubdituz ſtatuẽtis ni
ſi in caſu quando nõ vult ſuſcipere ꝯ ſe.

¶ Utrũ iudex eccleſiaſticus poſſit iudicare lai 11
cũ ſubditũ principis laici vel etiã principes lai
cos. R.q ſic ratiõe ſpũalitatis. Puta ſi cauſa
ẽ ſpũalis:vt de dictis matrimonijſ ⁊ huiuſmo
di:vel rõne peccati cuiuſcũq; mortalis.vt no.
in.c.ij.⁊.c.nouit.de iudi.al's nõ.

¶ Utrũ laicus poſſit iudicare i aliquo caſu cle 12
ricũ.R.q ſiue cã ſit ſpũalis:vt de decimis:ma
trimonijs:ſiue criminalis:vt de hereſi vł vſu-
ris ⁊ hmõi.ſiue temporalis nõ poteſt: vt in.d.
c.ij.poſſet tamen auctoritate ſibi delegata ab
epiſcopo in cã temporali mere de clerico iudi-
care.al's non.vt.d.c.ij. Fallit etiam hoc quan-
do clericus eſt degradatus ⁊ traditus curie ſe-
culari:q2 tunc poteſt.

Iudicium eſt duplex:vnuz ordinarium ẽm
legem dei.aliud temerarium. Primuz
eſt duplex.ſ.iudiciũ diſcretionis.de quo i.l.cuz
pretor.ff.de iudi.iij.q.vij.§.tua. Unde dr fu-
rioſus caret iudicio:⁊ iſtud conceditur oĩbus
in manifeſtis ⁊ certis:aliud eſt cohertionis ⁊
ꝓ ꝯceditur aliquando prelatis:⁊ aliqñ alijs. ⁊
iſtud aliquãdo dr extraordinariũ .i. delegatuz
vt no. Ber. Inno. ⁊ Ho.in.c.quoniam.⁊ ibi i
glo.de probat. Item extraordinariũ dr quan
do non ꝓceditur i figura iudicij ſed iudex ꝓce
dit ex officio ſuo i modũ inquiſitõis vel denũ
ciationis:vt de accuſa.c.ſup his. ⁊.c. qualiter.
el.ij. Item in cauſis electiõis:poſtulatiõis:aut
ꝓuiſionis ſup dignitatibus:perſonatibus: of
ficijs:canonicatibus:prebẽdis:ſeu quibuſcũq;
alijs bñficijs eccleſiaſticis:aut ſuper decimis:

matrimonijs:ꝛ vſuris:in quibꝰ ꝓcedendū eſt ſimplr:ꝛ de plano dr̄ extraordinariū. de quibus no.in.c.olim.de accuſa.per Inno.ꝛ Ho.ꝛ i.c. ſtatuta.de here.li.vi.ꝛ Jo.mo.ꝛ Jo.an. Item pōt dici extraordinariū qn̄ iudex eccleſiaſticuſ cognoſcit de tꝑalibꝰ rebus laicoꝝ rōne pecca/ti annexi.de iudi.nouit.

¶ Quot modis iudiciū reddit̄ nullū.R̄.ꝙ tri
1 pliciter. Primo rōne iudicis icōpetentis. pu/ta qꝛ nō hꝫ ptātē ſup eū quē iudicat. vt de iu/di.c.at ſi clerici.cū ſuis cōcor.

2 ¶ Vtrū glibet laicus poſſit ſe ſubijcere cuili/bet iudici qui preeſt.R̄.ꝙ ſic.ſi vult.l.i.ff.ō iu/di.ꝛ.l.i.C.de iuriſdi.om.iu.ꝛ intelligit̄ velle ꝛ ꝯſentire qn̄ ſcit eū nō eſſe ſuū iudicē:ꝛ tn̄ liti/gat ſub eo:vt in.l.ij.ff.de iud. Limitat gl.i.d.c ſi diligenti veꝝ in cā ciuili:ſecus in criminali. vide Pa. ibidē. Sed qd ſi ille cui vult ſe ſubij cere nō hꝫ iuriſditionem in actu. vide.ē.cōfeſ/ſio.iij.§.iiij.

3 ¶ Vtruꝫ ſilr clericus.R̄.ꝙ nō ſub iudice laico etiā ꝓpter tꝑalia bona ſua.c.ſi diligēti. de for. cōpe.niſi agēdo ꝯ laicū ſub iudice laico ꝯueni/ret etiā de crimīe ciuiliter tn̄:qꝛ tūc tenetur re ſpondere. vt glo. no.de iudi.c.at ſi clerici. Sed Pa.ibidē tꝫ ꝙ etiaꝫ ſunt ſolēnes doctores: q tenēt ꝙ nō pōt ꝯueniri:vide ꝑ eū ibideꝫ. Sed aduerte qꝛ in cā ſpūali ſeu ānexa nō habet lo cū recōuētio corā ſeculari iudice.ar.c.tuam.de or.cog.ꝛ.c.lator.qui.fi.ſint legi.ꝛ ſic tenēt cōi/ter doc.i.d.c.at ſi clerici.ſꝫ i tꝑali credo ꝙ ſic.

4 ¶ Vtrū laicus laicū ſup re ciuili poſſit cōueni re ſub papa.R̄.ſm̄.gl.xi.q.i.in ſum.ꝛ Pa.in.c. lꝫ ex ſuſcepto.de fo.cōpe.ꝙ nō niſi in .xvi. caſi bus. Primus qn̄ h̄ hꝫ ꝯſuetudo. vt in.c.ſi cleri cus.de fo.cōpe. Scd̄s qn̄ ſumus i terris ſubie ctis eccleſie:quo ab tꝑalem iuriſditionē. vt in d.c.no. Tertius qn̄ cā ſuper qua addit̄ ſpectat ad eccleſiaſticū de iure:vt in.c.tuā.de or. cog. ꝛ.c.cū ſit generale.de fo.cōpe. Quartꝰ quando vacat iperiū.ꝛ addit̄ papa in cā ſpectāte ad i/peratorē.vt in.d.c.lꝫ. Quītus qn̄ dat̄ negligen tia pricipis in iuſticia admiſtrāda. vt in.d.c. lꝫ ꝛ.d.c.cū ſit. Sextus qn̄ ipetrat̄ a perſona miſe rabili ꝛ oppreſſa. vt in.c.ex parte B.de fo.cōp. Septimus qn̄ iudex ſecularis qui nō hꝫ in ꝓ/uincia ſuperiorē:allegat̄ ſuſpectus vl̄ nō vult facere iuſticiā: vt no.in aut.vt diffe.iudi. §.i.ꝛ ij. Octauus in cā reconuētionis.iij.q.viij.§.cu ius i agendo. Nonus ſm̄ Ho.in cauſis mor/tuarioꝝ a defunctis derelictoꝝ.i aut.de eccle/ſiaſti.ti.§.ſi aūt. Decimus qn̄ ſecularis iudex i/uocat auxiliū eccleſie. xxiij.q.v. admiſtratores ſꝫ Inno.puta qꝛ ſubditi ſunt ſibi inobediētes. Vndecimus rōne admiſtrationis aſſumpte a laicis qd̄ intellige: vt no.i.c.iudicatū. lxxxix.di. Duodecimꝰ ſi ecclaꝝ ſui vl̄ hoies ſuiētes ide bite a laicis collectant̄.c.eccleſiaꝝ ſeruos. xij.q ij. Et in aut.itē nulla cōitas.C.de epi.ꝛ cle. De cimuſtertius qn̄ in prouīcia nō eſt iudex aut ſu perior laico tūc pōt adiri eps.vt ē caſus i aut. vt differē. iudi.§.ſi vero cōtigerit. Decimuſ/quartus qn̄ aliqd ē ambiguū ꝛ vt difficile int iudices variatur. vt in.c.ꝑ venerabilē.q fi. ſint legi. Decimuſqntus qn̄ agit̄ per viā denūcia/tiōis euāgelice: vt i.c.nouit.de iudi. Decimuſ/ſextus qn̄ cā ꝓphana ē annexa ſeu cōiuncta cū cā ſpectāte principalr̄ ad eccleſiā. Exēplū po/nit gl.de dote: vt in.c.de prudētia.de dote pꝰ diuor.re.ꝛ hoc qn̄ nō agit̄ principalr̄ de dote: ſed ex ꝯſequētia:ꝛ circa predicta vide predictū Pa.in.d.c.lꝫ.cū multis declaratōibus.

¶ Scd̄o reddit̄ nullū iudiciū rōne pſone agē/ 5
tis:puta quia eſt minor ꝛ agit ſine auctē cura toꝝ.C.de iudi.l.ꝓpādū.in fi.ꝛ.C.q legi. pſo/nā in iudi.habeāt.l.i. Silr̄ ſi ē ſeruꝰ vl̄ mona/chus ꝛ hmōi. Itē excōicatꝰ. Siles eniꝫ nō pn̄t agere niſi i caſibus expreſſis a iure.

¶ Tertio reddit̄ nullū ex defectu rei:vtputa qꝛ 6
nō pōt tractari ſub tali iudice ſicut ius patro/natus.de iudi.c. quāto. vel res eccleſiaſtica.c. decernimus.de iudi.

¶ Qui ſunt q nō pn̄t vocari ad iudiciū.R̄.ꝙ 7
multi de quibus.ff.de in ius vocā.l.ij.ꝛ.iij.ꝛ ſunt ꝯſul:prefectus:pretor: Magiſtratus q hꝫ ipiū merū vel mixtū:nec eps dū ſacra agit:nec ille qui vxorē ducit:nec illa que ducit̄ in vxorē nec qui funus familiare proſeqt̄ vel iuxta mor tuū faciētē obſequia:nec q ꝑꝑ religionē loci ſe mouere nō pōt vt regularis vel iclusa. Ponū/tur alibi alij vt ſunt ifames ꝛ furioſi.ff.de cō/di.fur.l.ij.ꝛ hoc veꝝ ꝑ ſe:ſed bene ꝑ tutores ꝛ curatores. Itē nec ſeruus dn̄m:nec libertuſ pa tronū i famoſis actiōibꝰ niſi venia ipetrata in ius vocare pōt de qbꝰ no.in dcis.ll.de i ius vo/cā.ꝛ ſequentibus.

¶ Quid ſi pupillus vocat̄ in iudiciū ꝛ nullus 8
eū defendit.R̄.nullum erit iudiciū.ff.de re iu/dica.l.ꝯtumacia.

¶ Vtrū mulier poſſit vocari i iudiciū.R̄.ꝙ n̄ 9
pſonalr̄ niſi in caſibus expreſſis a iure.ꝛ h̄ itel lige cōtra eius volūtatē. Secꝰ ſi vellet:vt in.c.

mulieres.de iudi.li.vi.Et ſunt iſti caſuſ exp̄ſſi
i iure in quib⁹ vocat̄. Primus in cā criali .ff.
de pub.iudi.l.penul.§.ad crimē.Secūdus i fe/
rēdo teſtimonio in cā criminali qn̄ pōt admit
ti.de quo vide.j.teſtis.§.v.Tertius qn̄ eſt tu/
trix filioꝝ ſi nō vult actorē cōſtituere.inſti. de
cura.§.vlti.Vtꝝ aūt mulieres religioſe poſ/
ſint ſi ipſe volūt ſilr euocari ad iudiciū. R.ꝙ n̄
pro nulla cā perſonaliter intellige. vt in.d.c.
mulieres.

10 ¶ Quid ſi citent̄ de facto aliq̄ mulieres cōtra
pmiſſa.R.ꝙ iiritū ē ipſo iure.vt in.d.c.mulie/
res.imo eſt excōicat⁹ fingens cām vt iudex va
dat ad mulierē ꝓ ferēdo teſtimonio:ſʒ ex cā ve
ra ſi eaꝝ teſtimoniū eſt neceſſariū dʒ iudex ad
eas ire:vel ſi non decet alium mittere: vt in.d.
c.mulieres.

11 ¶ Qualr̄ ꝑuertit̄ iudiciū.R.quattuor modiſ
Timore:cupiditate:odio:ꝛ amore.xi.q.iij.quat
tuor modis.

12 ¶ Qua hora pōt iudiciū exerceri.R.ꝙ de no/
cte nō ē honeſtū.de of.dele.ↄſuluit:tn̄ ſi iudex
ꝓcedit de nocte cū lumīe cādele ad litis ↄteſta
tionē vel ſnie ꝓlationē valet qḋ agit:lʒ facere
nō debeat:dūmō aliud nō īpediat qꝛ multa ꝓ/
hibent̄ q̄ tn̄ facta tenēt.de regula.ad apoſtoli/
cā.de iureiur.quēadmodū.§.ꝙ ſi ꝑoſt. de hoc
no.in aut.de iudi.§.ſedebūt.

13 ¶ Vtꝝ tp̄e vel hora feriata poſſit.R.ꝙ nō.vi
de.ſ.feri e.in prin.cū duobus.§.ſequē.

14 ¶ Vtrū iudex poſſit iudicare vltima die ſui
officij.R.ꝙ nō.vt in.l.cū qui.ff.de iuriſd.om.
iudi.tʒ tn̄ ſi iudicat.vt i.l.memiſſe.ff.ḋ of.ꝓcō
ſu.ꝛ h̄ itellige i ordinario qꝛ delegat⁹ etiā vltīa
die iudicat:vt in.c.cōſuluit.de of.dele.Bar.tn̄
i.l.cū q.limitat veꝝ p⁹ aduētuʒ ſucceſſoris:qm̄
ante licite iudicat.d.l.meminiſſe.

15 ¶ Quo loco.R.ꝙ i loco ſue iuriſditōis niſi de
ↄſenſu ptiū ꝛ iudicis territorij.ix.q.ij.ep̄ʒ cuʒ
duob⁹ ſequētib⁹.c.vide.gl.i.c.vt litigāteſ.ḋ of.
ord.li.vi.Fallit ēt h̄ i ep̄o expulſo. Sʒ q̄ ſūt vo
lūtarie iuriſditōis pn̄t vbiqʒ exerceri.l.ij.ff.de
offi.ꝓcō.ꝛ.c.nouit.de offi.le.ꝛ ibi glo.

16 Quomodo debet iudicare.R.ꝙ ſedere debet:
vt no.in.d.§.ſedebūt.

17 Temerariū iudiciū qḋ vniuerſalr̄ prohibetur
dr̄ ſex modis.Primo ex pte iudicantis ꝑ vſur
pationē officij ſibi nō īpoſiti.Scḋo ꝓp īdigni
tatē. Ro.xiiij.tu qs es q iudicas. Tertio ꝓp
ignorātiā ex pte vero rei ē.Quarto qn̄ iudica
tur pſona q̄ztū ad euētū futuꝝ:qꝛ nēo deſpā/
dus eſt.de pe.di.vij.nemo.Quinto qn̄ iudicat̄
intentio incerta.Sexto qn̄ iudicat̄ factū occul
tū:qꝛ de incertis ꝛ occultꝭ temerariū eſt iudica
re ſm̄ gl. ſup iſtud Matth.vij.Nolite iudica
re ꝛc̄.ꝛ.i.ad Corin.iiij.ꝛ de reg.iur.c.eſtote.ꝛ i
predictis modis cōiter eſt pctm̄ mortale:qꝛ ↄ̄
preceptū xp̄i.Matth.vij.nolite iudicare. vide
preceptū.§.vij.ꝛ.j.preſumptio.primo.

1 IUramentum Primo eſt aſſer/tio vl̄ negatio de aliquo licito poſſibili
ꝛ honeſto ſacre rei atteſtatione firmata ſm̄
Hoſ.Io.Archi.ꝛ in aut. de man.prin.§. ſed
neqʒ.ꝛ no.xxij.q.i.§.i.vn̄ dr̄ iurare qꝛ quaſi ꝓ
iure introductū eſt vt qḋ ſub inuocatione diui
ni teſtimonij dr̄ ꝓ vero habeat̄.

¶ Quot modis iuratur.R.ꝙ duobus modis. i
Primo ſolo ſermōe ſic̄ in veteri lege dicebāt
viuit dn̄s viuit aīa mea. h̄ addat mihi dn̄s.i.
R.xij.xxij.q.i.ꝛ iurabūt. In ꝑmitiua eccl̄ia. te
ſtis eſt mihi deus.deū inuoco in teſtē.veritatē
dico i xp̄o ꝛ nō mētior.teſtis ē mihi ↄſcia.xxij
q.i.ſi pctm̄.ꝛ ſic deus te adiuuet.xxxv.q.vi. de
parētela.Itē ꝑ euāgeliū xp̄i ꝑ crucē ꝑ ordineʒ
ſacrū ꝑ ſanctos.vt no.in.c.ſi aliq̄.xxij.q.i.

¶ Sed vtrū liceat iurare ꝑ creaturas.R.ſm̄.ſ. 2
Bona.in.iij.di.xix.ar.ij.q.ij.ꝙ iurare ꝑ creatu
ras aliqn̄ fit ꝑ imprecationē:vt cū dr̄.ita viuat
filius meus.ꝛ iſto mō nō inuocat̄ creatura ad
teſtificandū ſed oppignorat̄ ipſa creatura cre
atori:ſm̄ ꝙ dicit Aug.ꝛ lʒ iurare ſic:qꝛ lʒ oīs
creatura ſit creatorꝭ tn̄ ſolatiū ei⁹ nobis a deo
ↄceſſū eſt.ꝛ iō tanq̄ʒ noſtrū deo oppignorare
poſſum⁹. Aliqn̄ iurat̄ ꝑ creaturas ꝛ inuocant̄
in teſtē ſʒ ſe: ꝛ ſic nō licet iurare:qꝛ ſic eſſet cre
dere in eis eſſe aliqd numinis rōne cuius veri
tas poſſʒ dici ꝛ ↄfirmari.Et ſic intelligit̄ iſtud
Matth.v.nolite iurare neqʒ ꝑ celū ꝛc̄. ꝛ iſtud
xxij.q.i.ſi quis per capillū.ꝛ.c.conſidera.Aliqn̄
inuocat̄ creatura in teſtem inquantū relucet i
ea diuine veritatis veſtigiū ꝛ ſic iurare eſt iu/
rare per deum qui relucet in ea:ꝛ ſic li. et iura/
re.ꝛ de hoc habes per Io. Goffre. ꝛ Ber.in
c.ꝛ ſi xp̄s.de iureiuran.

¶ Quid de acceptātib⁹ iuramētū idolatraruʒ 3
vel cogētib⁹ eos iurare ꝑ deos ſuoſ.R.ſā.Bo.
vbi.ſ.ar.iij.ꝙ i iuramēto facto ꝑ idolū ē duo
ↄſiderare:aut idoli venerationē ꝛ ſic non licet:
nec recipe nec exigere. Aut ↄſiderat̄ verbi ↄfir
matio ſolū:ꝛ ſic licite exigit̄ maxīe ꝓ bono cōi
ſicut fecit iacob ad laban.xxij.q.i.mouet te.

4 ¶ Utrum ſit iuramentum dicere in veritate dico vobis. R. Pa.i.d.c.⁊ ſi xp̄s.q̄ ſic.q2 inpo nit deū qui ē veritas ad cōfirmationē actus.i c.quadā.de cele.miſ.hoc ⁊c̄.hoc limito veruʒ qñ hoīes quibus fit hn̄t illō ꝑ iuramēto: ⁊ ille qui iurat ſic intēdit iurare:al's nō credo: de q̄ dic vt.j.periuriū.in prin'

5 ¶ Utrum ſit neceſſe dicere iuro. R. Pa.i.d. c.⁊ ſi xp̄s.q̄ non.ſʒ ſufficit q̄ ad cōfirmationē veritatis qs iterponat deū iplicite vel explicite

6 ¶ Utrū oīs fidei preſtatio ſit iuramentū. R. Pa.in.c.querela.de iureiur.q̄ ſic.ſed nō econ trario:q2 nō oē iuramentū ē fidei preſtatio: q2 tunc dr̄ quis preſtare fidē qñ promittit aliqd ꝑ fideʒ meā vel ſic deus me adiuuet ⁊ huiuſ modi:⁊ ſic fidei preſtatio nō includit niſi iura mentū ꝓmiſſoriū ⁊ nō aſſertoriū vel ſm alios differt a iuramēto q̄ fit ꝑ libꝝ vel rē ſacrā:fi dei āt preſtatio non fit cū interuētu rei ſacre: ſed melius dic q̄ fidei preſtatio eſt cū aliquid ꝓmittiť ꝑ fidem ſine verbo iuro.iuramētū ve ro eſt cū dicit iuro ꝑ deū vel ꝑ aliquid.vñ licet quo ad peccatū mortale nō ſit dria:q2 ſm Ar chi.i.c.i.de ſepul.li.vi.⁊ Inno.⁊ cōiter doc.i.c. ⁊ ſi xp̄s.de iureiur.ſicut iuramētū eſt dicere iu ro tibi ꝑ fidē meā vel euāgeliū:ſic ēt iuramen tum ē dicē promitto tibi ꝑ fidē meā ſiue ſub fi de mea:veꝝ ē q̄ quo ad penā piurij puta de poſitiōis in clerico:vt i.c.querelā. de iureiur. nō incidit qs niſi expreſſerit verbū iuro ſm ali quos.vt.j.piuriū.§.xi.⁊ ſic intellige iura q̄ po nunt vt diuerſa iuramētum ⁊ fidei preſtatio nē.vt in.c.puenit.de fideiuſ.⁊ in.c.querelā. ne prela. vices ſuas.⁊.c.ij.de ſpon. ſimplex vero ꝓmiſſio dr̄ que nec iuramēto nec fidei preſta tione firmatur.

7 ¶ Sc̄do mō iurať cū interuentu alicui⁹ ſacre rei ſicut cū iurať i manu ep̄i vel ſacerdotis aut ſup euāgelia vľ corp⁹ xp̄i:aut crucē ⁊ huiuſmo di:vt.lxiij.di.tibi dño.

Iuramentum ij. Quo tuplex ē R.q̄ duplex:aliud iudiciale:aliud extiu diciale.iudiciale ē q2 defertur i iudicio:⁊ iſtud aliqñ dr̄ iuramētum de calūnia quo quiſ iurat ſe bona fide nō aīo calūniandi cām mouiſſe vľ rñdere ſeu aliquid aliud ꝓponere.vt.C.de iur. calū.l.ij.§.i.ff.fa.her.l.iter coheredes.§.qui fa milie her.Et no.q̄ calūnia ē falſa petitio vel i iuſta repulſio facta ſcienter.ar.coꝝ que no.ff. ad turpil.l.i.§.calūniari.ij.q.iij.§.notādum. ⁊ iſtud iuramentū nō tm̄ dʒ eſſe de preterito ſed ēt de futuro.d.§.qui fa.her.Aliqñ ſolū dr̄ iudi ciale ⁊ dr̄ iurare in litē ex eo q̄ ꝑꝑ litē ſiue reʒ i litē.i.iudicio petitā preſtať:vñ aliqñ dať a iu dice qñ deficiētibus ꝓbationib⁹ hñs vnum te ſtē vel famā ꝑ aliq̄ cōpellit eū iurare ſuꝑ quo ē fama.⁊ dr̄ neceſſariū q2 ꝑs cui defert nō pōt ſine cā recuſare:vt in.c.fi.de iureiur.in pri. iū cta ſuperſcriptione.⁊ i.l.genetaliť.C.de nō nu. pec.Appellať ēt deciſoriū q2 preſtať ad litis de ciſionē:vñ dr̄ q̄ maiorē hʒ auctoritateʒ q̄ʒ res iudicata.vt in.l.ij.ff.de iureiur.⁊ iſtud ꝓducit act.de iure ciuili.l.actori.C.de iureiur.Aliqñ ēt iſtud iudiciale dať a parte parti:⁊ iſtud hñ po teſt recuſari:vt in.d.c.fi.Extraiudiciale vero iu ramentū appellať volūtariū q2 voluntate ⁊ ex cōuentiōe ptiū ſuſcipiť:⁊ iſtud aliqñ dr̄ aſſerto riū qñ aſſeriť aliquid ſic eſſe vel nō eē.vt in.c.ſi vero.de iureiur.Aliqñ dr̄ obligatōis introdu ctoriū vel ꝓmiſſoriū:ſicut qñ ꝓmitto tibi dare vel facere aliqd.vt in.c.cū ꝯtingat.de iureiur. Aliqñ dr̄ ꝯfirmatoriū ſicut cū filia renuncia uit bonis paternis ⁊ iuramentum iniponit ta li renūciatōni.vt in.c.ij.de pactis.li.vi.⁊ i aut. ſacra puberꝝ.C.ſi aduerſus venditionem.

Iuramentum iij.ō hiſ que cō ſiderāda ſunt in oī iuramēto.vñ ſcias ſm Ho.⁊ Goſ.q̄.vij.ſunt attēdenda.⁊ ꝑmo.

¶ Quis pōt iurare ⁊ dico q̄ oīs qui eſt doli ca pax.vñ nec pueri q nō ſunt doli capaces obli gant ex iuramēto.xxij.q.v.c. puuli. nec furio ſus.xv.q.i.merito.nec ēt admittunť ad iuran dum.d.c.paruuli.

¶ Sc̄om cui fiendū eſt iuramētum.R.q̄ in iu dicio iudici cōpetenti:ex̄ iudicium pōt fieri cui cunqʒ.

¶ Dixꝫ clerici poſſint iurare.R.q̄ nō.cuicūqʒ laico ſup euāgelia.xxij.q.v.nullus ē.hoc itelli ge niſi de licētia prelati ſui.vt in.c.i.de iura.ca lū.ħ veꝝ.ſi iurat tanq̄ʒ ſupiori:⁊ ſic intellige.d c.nullus aliter.ſic ēt ſine licentia:vt in.c.ex re ſcripto.⁊.c.peruenit.de iureiur.Itē nō pōt iu rare de calūnia niſi de licentia ſui ſupioris ni ſi ille corā quo litigat ſit ei⁹ ſupior ſed habita lnīa pōt etiā i manu laici iudicis.xxij.q.vij.c. nos.Iteʒ prohibeť iurare i actu teſtificādi ſine lnīa ſupioris.vt in.c.q̄ʒq̄ʒ.xiiij.q.ij.Et itellige i manu laici:exceptis ergo trib⁹ caſib⁹ predictis pōt iurare licite ēt i manu laici ⁊ ſine lnīa alia vt in.d.c.ex reſcripto.⁊ peruenit no. Pa.i.c.i.

de iura.calum.
¶Tertiū quid pōt iurari.ſ.pro q̄ re.℟.ꝙ ꝓ oī
4 re licita iuſta ⁊ honeſta.nā pro re turpi illicita
vel iniuſta factū iuramentū nō tȝ.ar.c.vlti. de
pactis.⁊ clarius.j.patebit.
¶Quartum ꝑ qō pōt iurari dictū eſt.ſ.ſ.iura/
5 mentum primo.
6 Quītum ad qd ſeu cur.ſ.ꝓ fine bono ⁊ licito.
qꝛ cuius finis bonus ē ipm quoqȝ bonū eſt:ar.
viij.q.iij.c.artaldus.nā ſi ꝓ cā mala illicitū ē:
vt ſunt ꝯiuratōes: cōſpiratōes ⁊ hmōi.ar.d.c
vlti.de pac.de re iudi.c.i.
7 ¶Utrū iurās ſine cā legitima peccet mortal'r
℟.ꝙ ſi iuret qs ſine cā neceſſaria vt iſta neceſ/
ſitas cōprehēdat vtilitatē nō ſolū proximi ſed
etiā ꝓpriā:qꝛ aliter nō credit̃ ei:ſic non peccat
mortal'r.Facit.d.§.al's ca demū.⁊.c.florentinū
lxxxv.di.in gl.q̄ȝuis ſit ꝑiculoſum. vt pȝ in.c.
ita ergo.xxij.q.i.in tex.⁊ in glo.Si vō iuret ꝓ
cā illegitima vel ihoneſta aut illicita.cōiter eſt
peccatū mortale.xxij.q.iiij.§.illicitū:qꝛ aſſum/
ptio ē nois dei in vanū.⁊ ꝓbat̃ in.c.ſicut nr̄is
de iureiur.⁊ ibi ſentit glo.⁊ Inno.⁊ Pa. Fa/
cit.c.q ſacr̄o.xxij.q.iiij.Hoc intellige qñ aduer
tit:⁊ de cā illicita:⁊ de iuramēto ſm ꝙ dico ꝑ/
iuriū mortale.j.ꝑiuriū.
8 ¶Sextū qūo ſit iurādum.℟.ꝙ tres dȝ habe
re comites.ſ.veritatē iudiciū ⁊ iuſticiā. Hie/
re.iiij.de iureiur.⁊ ſi xp̄s.§.Jacobus. xxij.q.ij.
aiaduertendū.Rō eſt ſm.S.Boñ.vbi.ſ.i lr̄a.
qꝛ iuramentū cōparat̃ ad tria.ſ.ad rē de q̄ fit:
⁊ ſic debet̃ vitas que eſt adequatio rei ad ſer/
monē ad iurātem.Scdo cōpat̃ a quo ꝓcedit
⁊ ſic debet̃ iudiciū.ſ.diſcretōis. Tertio cōpat̃
ad cām pro qua fit:⁊ ſic debetur iuſticia.ſ.vt
cā ſit iuſta.
9 ¶Utrum ſꝑ ſit pctm̄ mortale qñ predicta de/
ficiūt.℟.Pa.i.d.c.⁊ ſi xp̄s.ꝙ nō ſemꝑ ſȝ aliqñ
veniale ſm quātitatē culpe.vt no.Archi.i.d.c
aiaduertēdū.qō melius patebit.j.ꝑiurium. in
prin.cū qnqȝ.§.ſe.
10 ¶Utrū iurās ſine iudicio diſcretōnis peccet
mortal'r:ſicut faciūt illi qui in quolibet verbo
iurant.℟.ꝙ cū iuramētuȝ ꝓhibeat̃ nō qꝛ ſit
malū ſed ꝑꝑ ꝑiculum ꝑiurij. Ideo ſi talis iu/
rat falſum nō excuſat̃ a mortali:ꝑ ea que dicā
j.ꝑiuriū.in prin.⁊ ſm illā diſtinctionē.Si ve/
ro iurat veꝝ ſic nō erit mortale peccatū.Veꝝ
eſt ꝙ tenet̃ abſtinere ſicut a mortali ꝑꝑ ꝑiculū
qꝛ de tali dr̃ eccleſiaſtici.xxxiij.vir multum iu/
rans iplebit̃ iniquitate.

¶Utꝝ inducens aliū ad iurādum quem ſcit 11
falſe iuratuꝝ vel nō ſuatuꝝ iuramētū peccet
mortal'r.℟.ſm Ric.in.iij.di.xxxix.ꝙ aut facit
vt ꝑſona publica ad iſtantiā partis:⁊ ex ordie
iuris ⁊ ſic non peccat.ſi vero facit vt ꝑſona pu
blica.tñ ꝯ ordinē iuris:aut vt perſona priuata
ſic peccat grauiter:ſed dñs Car.i cle.vnica. de
iureiur.dicit ꝙ talis vicit homicidā. xxij.q.v.
ſi quis ꝯuictus.⁊.c.ſe.⁊ ſic pȝ ꝙ eſt mortale. ⁊
ex h̄ cōcludit Pan.in.c.clericus.de coha.cle.⁊
mulie.ꝙ nunq̄ȝ eſt deferendū iuramētū illi cō
tra quem ē vehemēs ſuſpitio de trāſgreſſione
⁊ deferens peccat itellige mortal'r ſm diſticti/
onē dictam.alle.c.ille.xxij.q.v. ⁊ facit optime
tex.d.c.clericis.vbi non vult clericos cogi iura
re dimittere cōcubinas.qō no.ꝯ dātes ſecula/
ribꝰ iuramēta ⁊ ſil'ibus qui nō ſeruant: ⁊ ideo
ponāt potius penā:⁊ hoc qꝛ tale iuramentuȝ
eſt cōtra iuſticiā.Non credo tamen mortal'r
peccare illū qui dat iuramentum etiā vt perſo
na priuata illi quē ſcit falſum iuratuꝝ qñ ille ē
iam diſpoſitus iurare:puta qꝛ obtulit ſe iura/
re qñ hoc facit ex aliqua rōnabili cā.⁊ de iſto
non loquit̃.c.ille.ſed de eo qui iducit nō diſpo
ſitum iurare.
¶Utꝝ iurās vituꝑoſe ꝑ mēbra ihoneſta pec/ 12
cet mortal'r.℟. ꝙ tales proprie ſunt blaſſemi:
vt pȝ in.c.ſiqs per capillum.ibi alio mō blaſſe/
mia ⁊c̄.xxij.q.i.⁊ iō ſic peccat mortal'r ſicut di/
ctū ē de blaſſemia.ſ.in pri.Nā verbum alius
facit poſitionē eiuſdē q̄litatis regularitatis lȝ
hēat exceptionem aliqñ:vt in Johe.⁊ alij duo
latrones.⁊ no.Pa.in.c.accedens.de preben.⁊
iō h̄ alio modo preſupponit blaſſemiā:ſecuſ ſi
iuraret ꝑ aliqō mēbrum honeſtū ⁊ cū reueren
tia.vtputa ꝑ ſcm̄ caput dei:⁊ raro nō cōſuetu/
dinarie.ſcdm̄ vv ſic eſſet veniale
¶Septimo attendēdū eſt i iuramēto quādo 13
tempus enim reddit iuramentū illicitum: vt
qñ iurat̃ in iudicio diebus feriatis niſi pro pa
ce ⁊ alijs pijs cauſis vt de ferijs.c.conqueſtus
qō autē fiat a ieiunis eſt de honeſtate. xxij.q.
v.honeſtum.

IUramentum
iiij.quo/mō iuramentum interpretandū eſt.℟.ſm In/
no.in.c.veniēs.de iureiurā.ꝙ in iuramēto de/
terminato ſuper aliquo ſingulari ſic interpre/
tat̃ in foro anime ſm intentionē iurātis. facit
c.humāe aures.xxij.q.v.ſed hoc ego limito ve
rum qñ ille qui dat iuramentum ſeu exigit do

loſe ⁊ iniq̄ facit.ſicut cū vir pꝛeſtat iuramen-
tū vxoꝛi ſup adulterio. Nā cū talis iniq̄ a tali cō
feſſionē exigat poterit iurare ſm ſuā intentio
nē qͦ eſt veꝝ.lꝫ ſm itellectū audiētis ſit falſū
ſm Rodo.quē ſequit̃ Aſtē.li.i.ti.xviij.ar. vij.
Facit qͦ no.theologi.in.iij.di.xviij.vbi circa
litterā dicit Ric.ꝙ obſtetrices nō peccaſſēt lꝫ
nō reſpondiſſent ad intentionem pharaonis:
q2 nō fuit ei data auctoꝛitas ad aliqd agenduꝫ
cōtra deū.Siſr qñ quis ex iuramēto exigit ab
aliquo qͦ ipſe nō poteſt ſine peccato implere.
poteſt habere intentionem cū iurat illud face-
re.ſ.quātum poterit ſine peccatō:ſicut ſi muli
er que hꝫ impedimentū excommunicata:quia
nō poteſt ꝓbare i moꝛtis articulo cū opoꝛteat
eā iurare de ſtādo cū viro:debet intelligere ſic
ſ.quantum poterit ſine peccato ⁊ nō periurat:
vt no.in.c.litteras:de reſti.ſpo.Si aūt ille qui
pꝛeſtat iuramentū eſt in bona fide ⁊ in caſu li-
cito pꝛeſtat:tūc hꝫ locū.c.quacūqꝫ ar.xxij.q.v.
q2 ſi ſciēter non iurat ſm intentionē pꝛeſtātis
peccat moꝛtaliter ⁊ ē periurus:⁊ etiā credo ꝙ
teneat̃ ſicut ille itellexit implere.ar.c.quacūqꝫ.
nec obſtat ꝙ ſicut votū doloſum non obligat
ſic nec iuramētum q2 votū ſit deo ꝓpꝛie:ſed iu
ramentum ſit homini:⁊ obligatio cōtrahitur
aliter i voto:q2 per intētionē aliter in iuramē
to q2 per deliberatā verboꝝ atteſtationeꝫ. Si
autem vterqꝫ fuit in ſimplicitate: Sed vnus
vno modo itelligebat alter alio modo ſic iterp̄
tatur ſm intentionē iurātis in foꝛo aie:vt no.
in.§.ex his oibus colligit̃.xxij.q.v.in foꝛo aūt
ꝯtētioſo ſtabit̃ verbis:vt in.c.ex lr̃is.de ſpon.
Si vero verba hūt duplicē itellectū i ſtipula-
tiōibus ⁊ alijs ꝯ̈ctibus cōtra ſtipulantem ⁊ vē
dentē interpꝛetabunt̃.l.inter ſtipulāteꝫ.§.i.ff.
de ver.obli.⁊.l.labeo.la pꝛima.ff.de cōtrahen.
emp.In iudicijs in pꝛi.interp̄tat̃ ꝓ actoꝛe in
medio ꝓ vtroqꝫ.in fi.c.ꝓ reo.ex̃ de ꝓba.ex lit-
teris:vt eccleſia.bñfi.c.vt nr̃m.In delictiſ aūt
ꝯ̈ delinquēteꝫ niſi aliud appareat de pꝛeſump.
c.i.Si Vo loquamur de iuramēto generalr̃ p̄-
ſtito ꝓ obediētia pꝛeſtanda mandatis:ſic dicit
Inn.in.d.c.veniēs.qͦ interpꝛetet̃:vt nō exten
datur niſi ad ea de quibus cogitatū eſt:vel de-
buit cogitare:vt in.c.quintauallis.de iureiur.
ͦ deci.ex multiplici.de reſti.ſpo.audita.xxiij.q
ij.ne quis.Alij dicūt ꝙ interpꝛetet̃ generalr̃:
niſi ſit ꝯ̈ pꝛiꝰ iuramētū:vt in.d.c.veniēs.vel ꝯ̈
ius.vt i.d.c.quītauallis.vel ꝯ̈ pꝛeſūptionē cōeꝫ

ꝙ ſi h̄ mādari credidiſſet nūqꝫ iuraſſet.ar.c.pe
titio.de iureiur.Ego credo ꝙ i foꝛo aie intpꝛe
tabit̃ ſm itentionē iurātis niſi fuerit doloſa.
¶ Vtꝝ iuramētū pꝛeſtitū i matia iuris reſtri
gat̃ ad limites iuris.R.Pa.in.c.tua nos.de ec I
cleſijs hedificādis.ꝙ ſic.ita ꝙ recipit oēs limi
tatōes ⁊ reſtrictōes quas recipit ius illud.Fa
cit tex.in.l.fi.C.de ꝯdi.inde.⁊ i.l.fi.ff.qui ſatiſ-
da.cog.⁊ no.per Inno.⁊ gl.in.c.ꝑ tuas.de ar-
bi.vbi dicit ꝙ cū qs iurat ſtare ſnīe arbitri ſub
pena ꝙ non obligatur niſi vel ꝑere ſnīe vel ſol
uere penā:⁊ iō ſi ſoluit penā ſufficit.Siſr ſi iu
rauit nō ſub pena q2 tenet̃ vel ſeruare ſnīam
vel ad inteſſe.ff.de arbi.l.diē.§.fi.q2 itelligitur
iſta clauſula.Ego ꝑebo ſnīe vl̃ ſoluam penā:q2
iſte intellectꝰ ē ſibi datꝰ a iure.Pa.i.c.quītaual
lis.de iureiur.dicit veꝝ in ſnīa arbitri:ſecꝰ in
ſnīa arbitratoꝛis:q2 in tali ſnīa nō eſt talis da-
tus itellectus.Itē pro h̄ facit Inno.in.c.cum
oēs.de cōſti.qui dicit ꝙ pꝛelatus qui iurauit ñ
alienare bona eccleſie ꝙ pōt nihilominus alie
nare in cā neceſſaria:vt in.c.fi.de eccle.edi.⁊ ēt
vtili cū in h̄ caſu neceſſitas ⁊ vtilitas equipē-
tur a iure.xij.q.ij.ſine exceptione.⁊ ſic iuramē-
tū intelligit̃ de alienatiōe illicita ſolū.Facit.c.
petitio.de iureiur.vbi iurās nō eſſe ꝯ̈ aliquem
itelligit̃ illicite:ſecus legitime ēt ꝓ ꝓpꝛia vtili
tate.Facit ēt.c.ex pte tua.de cle.nō reſi.vbi iu-
rās reſidere in eccleſia pōt iuramēto non ob-
ſtāte ſe abſentare ꝓ neceſſitate vel vtilitate ec-
cleſie.Itē facit qͦ no.in.c.ꝓut nobis.de dolo.
vbi ille qui iurauit ꝑere mādatis eccl̄e vel iudi
cis ſi ſe grauat̃ pōt appellare:q2 iuramētū nō
ſe extēdit ad h̄ qñ eſt generalr̃ latū:⁊ qͦ no.i.c.
ex tenoꝛe.de ſen.excō.vbi tꝫ idem Pa.ꝙ ēt ex
cā noua ſuperueniēte vel ſi erat pꝛius erat oc-
culta:poterit ille qui iurauit reſpondere coꝛaꝫ
aliquo iudice nō obſtāte iuramēto generali il
lū recuſare:nec obſtat pꝛedictis ꝙ iuramentū
habet clauſulā ſeu vim clauſule.Si non valet
qͦ ago vt ago:valeat quātuꝫ pōt:vt in.c.quā
to.⁊.c.ad noſtrā.de iureiur.no.in.l.cū pater.§.
filiꝰ matrē.ff.de leg.ij.⁊ ꝑ Bar.i.l.ſiquis ꝓ eo.
ff.de fideiuſ.⁊.in.l.ſciendū.ff.de verbo.ob.Et
iō dꝫ aliquid opari qͦ non faceret ſi pꝛedicta
eſſent Va:q2 aliquid operat̃ tū q2 adijcit vincu
lū ⁊ ligat ſtrictius ipm iurantē ⁊ qñqꝫ accumu
lat foꝝ foꝛo.vt in.c.fi.de fo.cōp.li.vi.In caſu
aūt vbi nihil operaret̃ vel paꝝ:tūc bene veꝝ ē
ꝙ hꝫ vim illius clauſule:ſed hoc nō ē in caſibꝰ

p̄dictis q̄ ſtrictius ſtrīgit:⁊ iō ſufficit. Facit
et pro p̄dictis qđ no. do. Ant. in. c. ex lr̄is. de
ſpon. ⁊ ſequit̄ ibidē Pa. ꝙ ſicut equitas p̄eto
ria facit: vt in ſtipulatiōibus p̄etorijs, ꝓmittē
do ſimplr̄ factū alienum in dubio inīp̄tet̄ ꝓ
miſiſſe ſe factuꝝ ⁊ curatuꝝ quātum in eo ē vt
in. l. quotiēs. ff. de ver. ob. Ita equitas iur̄ ca
nonici hoc inducit in materia canonica. vt pꝫ i
d. c. ex litteris. ⁊ in glo. ibidē. vbi parētes qui ꝓ
filijs iurāt ſpōſalia nō peccāt. lꝫ nō ſequātur
nō ex eoꝝ defectu: non q̄ illud iuramētum in
telligitur quātū in eis eſt ſe facturos. Itēꝫ fac
qđ no. Pa. in. c. cū clerici. de v̄b. ſig. vbi dicit
ꝙ iuramētum generalr̄ p̄ſtitum dꝫ reſtringi
quātū pōt vt min⁹ obliget iurātēꝫ: q̄ vbi tra
ctat̄ de obligatiōe ē faciēda ſtricta interp̄eta
tio. all̄. c. ad noſtrā. el. iij. de iureiu. ⁊. c. i. eo. ti. li.
vi. ⁊. l. quicqđ aſtringēde. ff. de v̄. ob. Itē in. c.
quēadmodū. dicit idem Pa. ꝙ iuramētū i ali
quo cōtractu recipit oēs cōditiones ⁊ limita
tōes ⁊ ſubauditiones q̄s hꝫ ille ꝯctus. ⁊ ſilr̄ ſi
apponitur in alia diſpōne vel obligatiōe q̄ re
gulatur ab illa. facit ꝓ hoc. l. fi. C. de nō nu. pe.
⁊ no. p Bar. in. l. ſi ſocietatē. §. arbitroꝝ. ff. ꝓ
ſocio. qđ bene no. q̄ faciūt ad multa i materia
iuramēti ⁊ voti. vide ad h̄ q. j. d. §. v. ⁊. vi. Itē
ſi iuro alicui dare cras pecuniaꝫ: intelligit̄ niſi
fuero ab eo abſolutus: q̄ pōt ⁊ prorogare ⁊mi
nū ⁊ abſoluere. vt in. c. i. de iureiur. Itē ſi iura
ui pecuniā tibi reddere ad certū tp̄s ſpe future
numeratōis intelligit̄ ſi pecuniā mihi mutua
ueris. C. de non nu. pe. l. idubitati. Itē ſi iuro ti
bi dare dotē itelligit̄ ſi nuptie ſubſecute fuerit
ff. de iure do. l. ſtipulationē. Itē ſi iuro tibi red
dere bladū vel vinū. itelligit̄ eiuſdē bonitatis.
ff. ſi cer. pe. l. cū quid. Itē ſi quis iurauit facta
pace cū aliquo de non eū offendēdo ſub certa
pena: taliſ ꝓmiſſio refertur ⁊ reſtrigit̄ ad offen
ſam rōne inimicitie p̄etite nō ad nouā ex p⁹
facto iſurgentē ex noua cā ſm Bar. i. l. aut fa
cta. §. cā. ff. de pe. ſeqt̄ Pa. in. c. cū int. de renū.
Itē ſi aliqs renūciauit cū iuramēto iuri qđ hꝫ
vel hr̄e ſpat i aliq̄ re: aut hr̄e pōt: nō itelligitur
ad ius ſuperueniens ex noua cā vel noua ſpe.
vt dicit Pa. in. d. c. cū inter.

¶ Sed quid ſi p̄elatus iurauit nō alienare bo
na eccl̄e ſine lnia pape aut ſupioris. R̄. Pa. in
d. c. tua nos. ꝙ iterp̄etat̄ vt nō poſſit alienare
ſine lnia: q̄ deſignatio hui⁹ verbi licentia ē ꝙ
dꝫ p̄mo peti et in caſu licito q̄ſi p̄elatus ref
net i ſe cognitionē. Vtrū caſus ſit licitus vl̄ nō
pro h̄ facit in ſili. c. lꝫ. de regula. Itēꝫ q̄ ſi intel
ligeret̄ de illicita ſolū: ſic iuramentū nihil vale
ret quia nec cum licentia ſuperioris poteſt fie
ri. Ergo oꝫ intelligatur de omni licita: concor.
Ioan. and. ibidem. ſed bene non obſtante iura
mento poſſet alienare ſi ſuperior non poſſꝫ a
diri. argu. optimum in. l. tutor. qui repertori
um. ff. de admini. tuto. vbi ex cauſa neceſſita
tis poteſt tutor inuentario non facto admini
ſtrare bona pupilli: quod al̄s neceſſitate ceſſan
te non poteſt. Facit ad hoc quod no. Io. xij. q.
ij. c. ſine exceptione. ⁊. c. placuit. Hugo ⁊ Ar
chidia. in. c. abbatibus. eadem cauſa ⁊. q. ⁊ Io.
de fant. in clementi. prima. de rebus eccle. non
alie. vbi dicit in caſu illius. clemen. alienatio
nem poſſe fieri impune: ſi neceſſitas non ca
pit tantam dilationem: ⁊ tenuit Pau. in diſ
putatione que incipit condemnatus. Sequit̄
hoc Card. in. d. clemen. i. ⁊ Pa. in. c. fi. de eccle.
edi. quod no. pro religioſis habentibus p̄ela
tos nō i remotis.

¶ Vtrū iuramentū illius qui iurauit aliquaꝫ 3
accipere ſit interp̄etandū vt poſſit intrare re
ligionē. R̄. Pa. in. c. cōmiſſū. de ſpō. ſm vnaꝫ
lectu. q̄ ſibi placet ꝙ ſic: ⁊ iō interp̄tat̄. ꝙ eā ac
cipiet niſi ingrediat̄ religionē: nec obſtat ꝙ vt
ꝯtrahat ibi ꝯſulit̄: ⁊ poſtea ingrediat̄: q̄ iſtud
ſit ꝓpter vulgi opinionē ne appareat piurus
cū in veritate nō ſit. Si v̄o diceres quō inue
niatur iſta interp̄etatiō. R̄. ꝙ ſubintelligit̄ niſi
moriat̄ ⁊c̄. vel dic ꝙ habet̄ in. c. peruenit. el. ij.
de iureiur. vbi dr̄ ꝓmiſſū non infringit qui in
melius cōmutat.

¶ Vtrū iuramētū interp̄etabit̄ vt hēat locū 4
in caſu ficto. R̄. Pa. in. c. ex parte. el. ij. de cleri.
nō reſi. ꝙ ſi iuramētū nō tendit in aliquā leſio
nem illi⁹ qui iurauit ⁊ facit ad bonū illius cui
p̄ſtitū eſt. tūc ſubeſt cā large interp̄tandi. vt
in. d. c. ex parte. vbi ille q iurauit reſidere ſi ſe
abſentat ꝓ neceſſitate eccl̄ie: habet̄ ꝓ reſidēte
Si v̄o iuramēti obſeruantia tendit i dānum
illius cui fit: licet reſpiciat vtilitatem alterius
tm̄: tunc non verificat̄ in caſu ficto. ꝓbatur
iſtud ſm cōem lecturā in. c. ad noſtram. el. i. de
iureiur. vbi dr̄ ꝙ iuramentū dꝫ ſeruari in caſu
ſpecifico ⁊ non in caſu ficto. Nam ibi tenet
Inno. ⁊ Io. an. ꝙ debitor qui iurauerat nō mo
leſtare creditorē ſuper pignore donec ſoluiſſet
ſibi debitū ꝙ non ſufficit: ꝙ creditori ſit ſatiſ

factum ex fructibus pignoris ſed oportet prio
q̄ fiat realis ſolutio debiti lʒ ficte ſoluerit ex q̊
percepit debitū ex fructibus pignoriſ. Facit. l.
lutius. ff. de cōdi. ꝛ demon. vbi no. q̄ ꝯditio de
bet fieri in forma ſpecifica. Bar. tñ in. l. ſimpli
us. ff. rē ra. ha. determinat cōtrarium ī iſto ca/
ſu: qꝛ iuſſus dare ſeu ſoluere implet cōditioneʒ
compenſando. l. ſi peculium. §. i. ff. de ſtatu lib.
Itē impeditus iuſta de cā facere qȯ ꝓmiſit: ñ
ē periurus. l. fi. ff. qui ſatiſda. cog. ꝛ. c. ſignificā
te. de pigno. Sed ſi tibi non ſoluo qꝛ tu mihi
non ſoluis facto tuo ipedior: ergo nō ero piu/
rus. Et hec opio mihi vř verior de iure: nec ē
ꝯ caſum. d. c. ad nřam: qꝛ iſte debitor certat de
dāno vitādo. ꝛ creditor nullum dānū hʒ: ꝛ iȯ
habebit locū fictus intellectus in tali caſu: ꝛ
ſic ꝓcedit opi. Bar. ꝛ. d. c. ad nřam. non ꝓbat
cōtrariū. qꝛ ſm Ioā. an. ex forma iuramēti re
quirebatur numeratio pecunie.
5 ¶ Vtrum in oī iuramēto debeant ſubaudiri
multe conditiones. R. glo. in. c. quēadmoduʒ.
de iureiurā. q̄ in iuramento aſſertorio nulla
conditio ſubītelligitur. In iuramento vero ꝓ
miſſorio bñ multe ſubītelligūtur: vt ſi deo pla
cuerit. xxij. q. ij. beatus. §. i. Itē ſi placet pape:
vt in. c. veniētes. de iureiur. ꝛ alie: de qb⁹ in. d.
gl. que melius patebūt in ſe. c. Et no. ſm predi
ctā glo. q̄ pp hoc iuramentū nō eſt cōditōale
ꝛ ēt ſm Pa. ibidē ſi exprimātur. vt in. c. ſigni
ficaſti. ꝛ qȯ ibi no. de elec. ꝛ in. l. iij. ff. de leg. i.
ꝛ. l. aliqñ. ff. de cōdi. ꝛ demon. Sed tu dic vt. j.
matrimoniū. iij. ipedimēto. iij. §. i.
6 ¶ Et hec oīa que de interpretatione iuramē/
ti dixi intellige qñ ille qui iurat nō hʒ expreſſe
ꝛ ſpecifice animū obligādi ſe ſuper aliquo de
terminato ꝯ interpretationē: qꝛ tunc nō valeret
interpretatio: vt no. in. c. veniens. ꝑ pa. de iure
iurā: ꝛ facit. c. iuramēti. xxij. q. v. in ar.
7 ¶ Quid ſi iurat̄ ſuꝑ re non ſubiecta pape. R.
Pa. in. c. cōſtitutus. de reſcrip. q̄ in rebus vel
iurib⁹ nō ſubiectis ſibi nō ſubītelligit̄ illa cľa.
d. c. veniēteſ. iȯ papa nō pōt abſoluē a iuramē
to preſtito ſuꝑ reb⁹ nō ſpectātibus ad eū ſine
cā rōnabili: vt no. glo. in. c. quāto. de iureiurā.
ꝛ Inno. in. c. cū inter p. de renū.

Iuramentum. v. de obligatione iuramenti ꝓmiſſorij vtrū ſemꝑ ſit
obligatoriū. R. vt colligo ex Archi. in. c. ſi ali/
qd. xxij. q. iiij. ꝛ canoniſtis in. c. ſi vero. de iure/
iurā. ꝛ theo. in. iij. di. xxxix. q̄ ſic. vt. j. periuriū.
§. i. Fallit h̄ in. xxvij. caſibus ſe.
¶ Primus qñ iuratur aliquid qȯ ē peccatum
mortale: qꝛ iſtud vergit in interitū ſalutis eter 1
ne qꝛ pena eterna punit̄. c. vnū orariū. xxv. di.
vnde qui iurauit ſpolia diuidere nō tenet̄: qꝛ
dʒ reddere. c. ea te. de iureiur. vel ſpoliare ꝓxi
mū nō tenet̄ ſm Io. an. in. d. c. ea te. ꝛ illud qȯ
dicitur. xxij. q. iiij. §. ecce refert̄ ad ꝯſcientiā er
roneā qua ſe credebat teneri: propterea nō ſer
uādo mortaliter peccat.
¶ Scdȯs qñ qȯ iurat̄ eſt peccatū veniale in ſe. 2
qꝛ ſiľr vergit in diſpēdiū proprie ſalutis: qꝛ ꝑ
tꝑa ipedit̄ homo vt nō cito ꝑueniat ad ſalutē
eternā. c. qualis. xxv. di. ꝛ. c. ij. ȯ pac. li. vi. Hu
go tenet q̄ ſi ſeruat tale iuramētū peccat mor
taliter. qꝛ facit cōtra iſtud. c. ī malis. xxij. q. iiij.
Sed Rodo. tʒ q̄ ſolū venialiter qȯ verū ē qñ
ſimpľr cōmittit veniale: ſed ſi iȯ cōmitteret:
qꝛ iurauit: dic q̄ mortaliter peccaret qꝛ nomē
dei aſſumit in malū.
¶ Tertius qñ iurat̄ aliqd qȯ ē ꝯ cōſilia euāge 3
lica: puta q̄ nō efficietur eṗs: religioſus ꝛ hu/
iuſmodi. nec obſtat. c. florētinū. lxxxv. di. qꝛ nō
dicit q̄ teneat votū ſed peccauit mortaľr iurā
do ꝯ ſecūdā partē iuſticie que ē facere bonū ſi
cut ſi iuraſſet cōtra primam partem que eſt de
clinare a malo.
¶ Quartus qñ iuramētū excludit opus pia i/ 4
tentiōe faciēdū pro deo: vt cū iurat q̄ nihil da
bit ꝓ deo vel cōſulet proximo: vel nō cōſolabi
tur talē: vel nunq̄ʒ erit fideiuſſor: vel nūquaʒ
mutuabit pecuniā ꝛ hmōi: qꝛ dȯs nō acceptat
talia iuramēta cū dicat ꝯriū faciēdū ex chari/
tate fraterna ibi: quecūqʒ vultis vt vobis fa/
ciāt hoīes ꝛ vos eadē facite illis. c. placuit. de
maio. ꝛ obedi.
¶ Quītus qñ iurat̄ aliqd qȯ ex ſe eſt indifferēſ 5
tñ meli⁹ eſſet facere ꝯriū q̄ʒ nō facere vel nō fa
cere q̄ʒ facere: ſicut qñ quis iurat q̄ non tene/
bit talē in ſuo ſeruitio vel nō loquetur cū tali
de tali re: vel nō ibit ad domū ſuā vel non co
quet ad furnū ſuuʒ: q̄ tñ meli⁹ eſſet facere ꝯriū
Intellige iſtuʒ caſum verū qñ quis ſolū ex ſe
iurat: qꝛ ſecus eſſet ſi cōueniſſet cū ꝓximo ad
tale faciēdū ex aliquo bono reſpectu: ꝛ ita iu/
raſſet ei: qꝛ bene eſſet obligatus.
¶ Sextus ē qñ iuramentū ē ꝯ bonū publicuʒ 6
ſicut qñ quis iurauit q̄ ſubtrahet ſe ab onere
publico. iſtud no. Pa. in. c. peruenit. cl. i. de iu/
reiur. Facit. c. ſi diligenti. de fo. cōpe.
¶ Septimus qñ iuramētū vergit in diſpen/ 7

dium ꝓprie ſalutis corporalis queadmodum nō teneret ſi vergeret i diſpēdiū ſalutis alterius.xxij.q.iiij.c.i.cū.iiij.c.ſc.ita nec in ꝓpriaȝ.c.ſi non lȝ.xxiij.q.v.xxij.q.iiij.§.illicitum. Glo.i d.c.ſi vero.reſtrigit hoc verꝫ qn̄ directe: ſecus ſi occaſionaliter. ⁊ ponit exemplum de vno q iurauit ſtare rome de mēſe auguſti:qꝛ licet ibi moriātur multi:non tñ ſemper.⁊ ideo tenetur ſtare.Sed Jo.an.reſtringit dcm̄ glo.veruȝ niſi ex iminenti ifirmitate vel complexione iudicaret ſic iurās ex tali mora moriturus. Ex quo colligo qꝫ qn̄ veriſil'r ex qualitatibus preſumit' de morte hȝ locū qꝫ non obligat. Et propterea Pa.increpat cartuſienſes ⁊ reputat eos non i bono ſtatu in.d.c.ſi vero.lȝ male iudicet:quia ſunt in bono ſtatu ⁊ deo ſeruientes:nec exponunt ſe periculo mortis corporalis: ſed carneȝ abdicant vt a vicijs animus ſit liber. Multa alia poſſent adduci ad probandū qꝫ ſunt in bono ſtatu ſȝ breuiatis cā omitto. Idē dic qꝫ iuramētum nō obligat qn̄ cedit in mutilationeȝ qꝛ nemo mēbrorū ſuorū ē dñs.l.liber homo. in pri.ff.ad.l.acq.lunita iſtud.vij.ver. niſi mors vel mutilatio eſſet infligenda ex iuſticia:qꝛ tūc non poſſet ꝯ iuramentū fugere:vt.ſ.carcer. §.iiij.⁊.ſ.fugere.§.i.

8 ¶ Octauus nō obligatur iuramentum quando quis iurat ex calore iracūdie.ſm Jo.an. i.c. ex litteris.de iureiur.ſicut i ſil'i dicit gl.ſingularis.in.c.ſic ex lr̄is.de diuor.qꝫ ꝯfeſſio facta ex calore iracūdie nō valet qd̄ limitat.d. An. verum qn̄ calor iracūdie fuit tantus qꝫ deliberate iſtud iuramentū non feciſſet:qꝛ hec volūtas non ē diſcreta. Facit glo.in.c.dudū.de couerſi.ꝯiuga.que dicit qꝫ calor iracūdie non obligat. Et idē dico qn̄ iurat' abrupte.facit qd̄ no. Inno.in.c.litteraturā.de voto.⁊ Ric.di.xxxix.ar.iij.q.ij.ſup.iij.ſentētiarum.

9 Nonus qn̄ iuramētū eſt metu extortū: intellige ſi animuȝ obligandi ſe nō habuit.al's bene tenet' ſm cōiter doc.ſed ſi nō habuit animum obligandi ſe qꝫ nō obligetur.pȝ ex iā dictis. ⁊ facit glo.in.c.auctoritatē.xv.q.vi.an aūt peccauit ſic iurādo cū tali aio.dicit Pa.i.c.ſi Xp̄o.co.ti.qꝫ ſi eſt homo perfectus peccauit venialiter al's non.ſed ego dico qꝫ nec perfectus nec ipſectus peccauit etiam venial'r. Et ꝓ hoc facit qꝫ in ſili dr̄ in.c.ne qs.xxij.q.ij.intellige h vt colligit ex.d.c.ne qs.qn̄ iurādo habuit animū ſolū iducēdi iuramētum ad reuerentiā dei non ad obligationē ſuā ⁊ in mēte habuit aliquam circūſtātiam debitā qua verꝫ iurabat.puta ꝓmitto qꝫ dabo tibi centū cū iſta ſubauditiōe.ſ.ſi ſū tibi obligatus ex debito ⁊ nō aliter.lȝ h nō exp'mat' ⁊ huiuſmodi:qꝛ ſic vtit' ſil'atiōe licita que lȝ.vt in.c.vtilē.xxij.q.ij. Secus eſſet ſi iurādo credebat ſe obligatū ex iuramēto:⁊ tñ nō intēdebat obſeruare:qꝛ ſic eſſet peccatum mortale. vt i.c.querelā.de iureiur. Facit.c.ille.xxij.q.v.⁊ qd̄ no.glo.in.d.c.auctoritatē.

¶ Sed qs ſi ſum9 in dubio an habuit animuȝ 10
obligādi ſe vel nō. R. Pa.in.d.c.ſi vero.qꝫ ē pſumēdū qꝫ nō habuit animū obligādi.ar.c.ſuper eo.de renū.⁊.l.cū de idebito.§.i.ff. de ꝓba.

¶ Quero quare magis eccleſia obligat in iura 11
mēto etiā metu extorto q̄ȝ in voto:cū iuramēto ⁊ votū ambulent pari paſſu. R. Pa.in.d.c.ſi vero.qꝫ ex hoc qꝛ iuramētū frequentius accidit:⁊ ne detur materia deierādi. Tñ quātū ad veritatē obligatiōis pari paſſu obligatiōis vadūt votū ⁊ iurametum.vt i.c.debitores.no. in c.i.de iureiurā.⁊ in.c.lȝ.⁊ in.c.magne.de voto. Ex quo infert Pa.in.c.verū.de iureiur. cū gl. ibi qꝫ non ſeruātes iuramētū metu extortum nō ſunt puniēdi tanq̄ȝ ꝓ directo periurio. Alij tenēt in.d.c.verū.qꝫ nō peccat mortal'r:tale iuramētum nō ſeruās:ſȝ venial'r.facit tex. in.d.c.verū.qui dicit qꝫ ꝓ mortali crimine non ſunt puniēdi.⁊ no.qꝫ loquitur in eo qui iurauit aīo obligādi ſe:qꝛ ſi animū.non habuiſſet nō eſſet dubiū. Cōclude ergo ſic qꝫ ſi hūit animū obligādi ſe qn̄ iurauit qꝫ tenet' ſeruare:niſi vergat in diſpēdiū ꝓprie ſalutis:aut alterius ꝯditiōis de ſupradictis:ſed nō de preceptor:ita qꝫ mortaliter peccet. Si vero nō habuit aīum obligādi vel ſumus i dubio:ſic nō obligatur ad ſeruandū.vt ē tex.in.c.i.quod met9cā.⁊ qd̄ dr̄ in.c. ſi vero.debet intelligi ad timorem:ne paſſim qs cōtraueniat:ſed cū bona maturitate ⁊ licentia ſuperioris. Sil'r.c.licet.de iureiur.li. vi. Facit pro hoc qꝛ ibi dicit nō vi vel metu extortum:⁊ ibi tenet Archi.⁊ multi in.c.cū ꝯtingat. eo.ti. verū qꝫ nō tȝ iuramētū metu extortū in caſu a lege ꝓhibito. Facit aut.ſacra puberū. C.ſi aduer.ven.ſed ſi nō eſt in caſu a lege ꝓhibito. ſic tȝ iuramētū ſm Vincen.⁊ ſequitur Pa.in.d.c.cū cōtingat.q̄uis metu extortū:ſm tñ qꝫ dixi.ſ.ſub peccato veniali. Et hec itellige in iuramēto ꝓmiſſorio ex metu q pōt cadere in cōſtātē extorto.⁊ ꝯ iuſticiā:qꝛ ſi eſſȝ iuramētū aſſertoriū nō excuſaret' pp metū ſi mēdaciū iuraret a peccato mortali.xxxij.q.v.ita ne.⁊ ꝯ his que

vi vel me.c.ſacris.no.gl.in.d.c.auctoritatẽ.nec
ſilr in iuramẽto ꝑmiſſorio excuſat leuis metuſ
niſi vt dcm̃ ẽ qñ nõ habuit animũ obligãdi ſe.
12 ¶ Decimus nõ obligat iuramẽtũ:qñ res ſup
q̃ eſt iuramentũ factũ nõ ꝑdurat in eodẽ ſtatu
ſed venit ad talẽ ſtatũ ꝙ temerariũ eẽt tũc tali
ter iurare.puta qs iurauit ꝙ nõ efficiet miles
vel negociator:vel nõ recipiet feudũ a tali dño
poſtea venit ad pauptatẽ:ita ꝙ nõ põt viuere
niſi efficiat miles vel negociator ꝛ huiuſmodi
rõ qꝛ ſi a principio fuiſſet iſte caſus ꝛ iuraſſet
iuramẽtũ fuiſſet temerariũ.ꝛ iõ põt ꝓpria au/
ctoritate cõtrauenire ſm Archi.i.c.aiaduertẽ/
dũ.xxij.q.ij.Facit pro hoc.xxij.q.ij.nequiſ.ꝛ di
cit gl.in.d.c.queãdmodũ.ſemꝑ ſubitelligi i iu/
ramẽto.ſ.ſi res in eodẽ ſtatu ꝑmanebit. Idem
de illo qui iurauerat reddere gladiũ hoĩ ſane
mẽtis quẽ nõ reddet effecto furioſo.xxij.q.ij.
ne quis.Item cũ quis iurauit aliquã accipe/
re ꝛ illa ꝯtraxit ꝑ verba de preſenti cũ alio. Si
militer qñ quis cũ abundaret ꝑmiſit tenere ob
ſtagia:nũc nõ põt niſi mendicet:ꝛ cũ nõ cõue/
nit mẽdicare nõ tenet.ar.c.querelã. ꝛ.c. breui.
eo.ti.Secus ſm Ho.ſi cũ non dedecet mendi
care vel ſi tꝑe iuramẽti hec cõditio inerat.ſ.ꝙ
oportebat mendicare:qꝛ tenet. Itẽ qñ quis iu/
rauit nõ mutare ſepulturã vel teſtamẽtũ: qꝛ
põt ex noua cã.vt.ĩ ſepultura.Facit quod no.
Pa.in.c.veritatis.de iureiur.vbi dicit ꝙ ſi iu
raui reſpectu dignitatis vel alterius qualita
tis exiſtentis in iurãte vel ĩ illo cui iuratur ꝙ
illa deficiẽte non tenet. Puta iuraui tibi quã/
do eraſ epũs obedire.nũc cũ ſis depoſitus nõ te
neor.c.venerabilẽ.de elec.vel iuraui tanq̃ ca/
nonicus vel ſcholaris.ar.d.c. venerabilem. ꝛ.c.
cũ inter.p.ꝛ qð ibi no.de renũ.ꝛ tꝫ Fede.ꝯſilio
clviij.ſed iſtud dictũ ſuum limitat Pa.qñ iu/
rauit nõ ſimplr ſed vt talis.ſecus ſi ſimplr qꝛ
ſemꝑ obligatur ſi verba iuramẽti ĩportãt. ar.
xxxij.q.viij.c.vnico.niſi vt dictum ẽ veniret ad
talem ſtatum in quo ſi vellet iurare eẽt temera
rium.quod bene no.
13 ¶ Vndecimus qñ eſt cõtra bonos mores na/
turales.vtputa qꝛ prebet occaſionẽ delinquen
di.vt in.c.queãdmodũ predicto.ꝛ in regula nõ
ẽ obligatoriũ.de reg.iu.li.vi.Exẽplum vir iu/
rat nõ agere cõtra vxorẽ rex amotarum:qꝛ non
valet.vt.ff.de pac.do.l.cõuenire.Ratio qꝛ tale
iuramẽtũ preberet occaſionẽ mulierib⁹ furan
di.Silr qui iurauit nõ denũciare aliquem nõ
tenetur:qꝛ eſt cõtra bonum aĩe delinquẽtis ꝛ

charitatis.ij.q.i.ſi peccauerit.ꝛ de iudi.c.nouit
Facit.l.ſi vnus.§.pacta.ff.de pac.limitat tamẽ
iſtud exẽplum Ho.in.d.c.queãdmodũ:verum
ꝙ non tenetur niſi qñ vellet denũciare ſolum
ꝑꝑ cõmodũ ꝓpriũ:qꝛ ſic nõ licẽt.Facit.c.ad no
ſtrã.el.i. de iureiur.ſed oꝫ denũciet vel agat ꝓ/
pter bonũ cõe principaliter.ꝛ ſi ſecundario ꝑꝑ
bonũ proprium.
¶ Sꝫ qd d̓ accuſatõe.dic vt.ſ̃.accuſatio.§. vi. 14
¶ Duodecimus qñ iuramẽtũ eſt cõtra votũ 15
vel iuramẽtum vel ꝑmiſſionẽ prius factã.vt i
c.ſicut ex litteris.de ſpõ.ꝛ.c.quãto.de iureiur.
ꝛ in.c.itellecto.eo.ti.Intellige ſi promiſſio etiã
fuit ſimplex ſm Ho.ꝛ Pa.ꝛ Inno.in.d.c.ſiẽ
q̃uis poſt Inno.teneat ꝯtrium in.c.veniẽs.de
iureiuran.ſed non eſt verum per.c.iuramenti.
xxij.q.v.
¶ Sed quero vtrum actus geſtus cõtra ꝑmũ 16
iuramẽtum ſit ipſo iure nullus.R. Pa.in.d.c.
ĩtellecto:ꝙ ſi actus dependet a mera volũtate
iurãtis.puta qꝛ nullo iure prohibetur ſic tenet
Vnde dicit Inno.in.c.dilecto.de preben.ꝙ ſi
quis iurauit nõ alienare librũ:ꝛ tñ alienauit te
net alienatio:lꝫ ſit periuruſ.Facit.c.vltima vo
lũtas.xiij.q.ij.in glo.vbi tangit ꝙ q iurauit nõ
mutare teſtamentum ſi mutat tenet ſecũdum:
lꝫ ſit periurus:niſi in caſu de quo.ſ̃.§.xij.Ho.
in.c.cũ marthe.de celebra.miſſa.tenet ꝙ nõ va
let ſcðm teſtamẽtum.Sed Io.an.in regula ꝙ
ſemel placuit.li.vi.tenet ꝙ valeat qꝛ nullo iure
cauetur ꝙ ſit nullum factum per qð fit contra
iuramẽtum:quod verum eſt quando actus depẽ
det a mera facultate iurãtis.Si aũt diſpoſitio
actus non dependet a mera volũtate iurantis
puta qꝛ interdicitur a lege fauore ipſius iuran
tis.exemplum in muliere ꝛ minore qui nõ pñt
alienare vel alium contractum facere ſine cer/
ta ſolẽnitate:ꝛ tũc actus iuratus cõtra primũ
iuramẽtum non valet ipſo iure. ꝛ ſic intellige
glo.c.licet.de iureiurã.li.vi.Ratio qꝛ actus ſi/
ne iuramẽto erat ipſo iure nullus obſtante ꝓ/
hibitione legiſ.rõne aũt iuramẽti ſuſtineri nõ
poteſt:qꝛ iam obligauerat ſe deo per primum
iuramẽtum:ꝛ ſic ſecũdum iuramẽtum fuit illi
citum.ꝛ idẽ dic quãdo actus prohibetur rõne
publice vtilitatis:ꝛ iſte ẽ caſus.d.c.intellecto.
Dic ergo ꝙ ſi lex ſeu ſtatutũ nõ reſiſtit actui
iurato ꝙ ſi fiat cõtrariũ non eſt ipſo iure nul/
lus.ſecus ſi reſiſtit.Ita tenet Arch.in.c.ſi a ſe/
de.de preben.lib.vi.Baſpar de calde.in.c.cum
contingat.de iureiuran.ꝛ Specu.de emp.ꝛ vẽ.

quod no. ꝓ cautela mulierū que timent ne in/
ducantur ad aliqua faciēda in eorum preiudi/
cium. ꝙ iurent prius in manu alicuius coram
teſtibus ſe nolle tales alienationes vel renun/
ciatiões facere: dūmodo quādo cōtrarium fa/
ciūt intendant non facere cōtra iuramentū pri
mū. ſ. nō effectualr renūciare ſed ſolū verbali
ter: q2 ſic nō erūt periure in cōſcia eo ꝙ primū
iuramētum itellexerūt effectualiter non verba
liter ſolum.

17 ¶ Decimuſtertius nō eſt obligatorium iura/
mentum qñ ille cui eſt preſtitum frangit fidē
iuranti. ſed no. ſm Pa. in. c. peruenit. el. ij. de
iureiuran. ꝙ quādoqꝫ due obligationes reſpi
ciūt ſe ad inuicem. puta promiſi tibi equū pp
quod aliuſ promiſit mihi cētum. ꝛ ſic ſi ego nō
ſeruo promiſſum: nec ille tenebitur mihi de cē
tum. ꝛ ſic intellige illud. Frangenti fidē fides
frāgat eidē. ff. pro ſocio. l. ſi ɔuenerit. i fi. xx viij
q. ij. ſi infidelis. ff. de inoffi. teſta. l. ſi iſtituta. C.
de pac. l. cum proponas. la ſecunda. ꝛ ſic intelli
git dictum. c. peruenit. ꝛ. c. conſtitutus. de pe/
nis. Idem dico quādo conditionaliter promi
ſi: puta iuraui ire romam: ſi dederis centum ſi
non das non teneor: quia promiſſio mea non
purificat niſi a tempore exiſtētis cōditionis. l.
cedere diem. ff. de verb. ſig. inſti. de verbo. obli
ga. §. ex cōditionali. Quādoqꝫ aūt obligatões
non referuntur ad inuicē ſed ad diuerſa. Exē
plū promiſi tibi ſimplr centū: ꝛ nō ex hoc ſꝫ ſim/
pliciter promiſiſti mihi aliquid facere: tūc licet
ego nō ipleā promiſſum: tamē alter tenet: qa
non promiſiſti mihi rōne promiſſionis mee. ſꝫ
ſimplr ꝛ de ſpecie ad ſpēm non fit compenſa/
tio. vt no. in. c. ij. de depoſito. hoc tenuit Cy. in
d. l. cum ꝓponas. ꝛ ſic intellige. c. noli. xxiij. q. i.
vbi dr ꝙ hoſti ſeruanda ē fides. nec obſtat. c.
qd deo patri. xxxiij. q. v. de voto viri ꝛ mulie/
ris: vbi licet alter frangat. alter tamen tenetur
ſeruare: q2 ibi ſimpliciter quilibet eorum vouit
deo non cōditionaliter ꝛ ei eſt obligatus. ſecuſ
ſi cōditionaliter ſaltē tacite. puta q2 ſi de hoc
cogitaſſet non vouiſſet q2 ſic nō tenetur p ea ꝙ
dixi ſupra iuramētū. iiij. in prin. ꝛ iuramētum.
vi. §. i. in fi.

18 ¶ Sed quid ſi ille cui iuraui non iplet ꝓmiſ/
ſum ex neceſſitate aliqua. puta q2 non pōt. R.
ꝙ nihilominus ego non teneor ad iuramentū
factum propter illud: q2 vr tacite ſub tali cōdi/
tione iuraſſe. ꝛ hoc tenet do. Anto. ꝛ Pa. in. c.
ſicut. el. iij. de iureiurā. ꝛ placet. licet alij tene/
ant hoc vex ſolum nō teneri qñ ex negligētia
alius nō attēdit vel ex volūtate.

¶ Utrū ille q iurauerat ſeruire ſub certa mer/ 19
cede ſoluēda quolꝫ mēſe qui non potuit imple
re ſeruitium propter defectum ſolutioniſ. Pu
ta quia non potuit ſtare in loco: nunquid pote
rit agere ꝓ intereſſe ſuo ex quo per eū nō ſtetit.
R. Albri. in. l. ediles. ff. de edil. edic. ꝙ ſic. pro hoc
bonus tex. in. l. ſi in lege. §. colonus. ꝛ in. l. q ope
ras. ff. loca. ſecus ſi non ipleuit ſeruitium cum
poſſet: q2 nō habebit ſalarium per predictaꝫ. l.
ediles. §. i. ꝛ per. l. iulianus. §. offerri. ff. de acti.
emp. ꝛ ven.

¶ Utrum iurans vel ꝓmittens non expellere 20
inquilinum poſſit expellere: ſi non ſoluit penſi/
onē. R. ꝙ ſic. ſm Pa. in. c. tua nos. de iureiur.
Facit. l. quero. §. inter locatorem. ff. locati. vbi
patet ꝙ ſi conductor preterit id quod tenet ex
natura contractus: nō teneri ei locatorē ex pro
miſſione locationis. Idem dico i patre qui ꝓ/
miſit nō exheredare filiū. Intelligitur niſi cri/
men ingratitudinis commiſerit. l. quidam cū
filium. ff. de ver. obli. ꝛ generaliter ſm Bar. i
d. §. int locatorē. Dic. §. facit ad oēs ɔct9 i qui/
bus aliquid vltra citroqꝫ promittitur vt quili
bet non teneatur ſeruare quod ꝓmiſit ſi p ad
uerſam partē nō ſeruat. id propter qd ſunt ꝓ/
miſſa. d. §. offerri. Silr ſi vir iurauit nō dimit
tere vxorē. Intelligitur niſi faciat cōtra legem
ɔiugij. vel ſi promiſit dotē pōt dimittere ſi nō
ſoluit iuxta notata. in. c. veſtras. de dote poſt
diuor. reſti. Item ſi iuraui te nō offendere. In
telligitur niſi cām offenſionis commiſeris. l. q
ſeruū. ff. de ver. obli. Facit qd no. in. l. cū pater.
§. libertis. ff. de lega. ij. ꝛ qd no. i. d. c. queadmo
dum. in glo.

¶ Decimuſquartus quādo mandatum legis 21
vel ſuperioris vult cōtrariū iuramēto. puta iu
raui tibi dare decē. Iudex precipit ne tibi dare
debeā ex aliqua legitima cā. nō teneor. c. ſigni
ficauit. de cēſi. l. fi. ff. qui ſatiſda. cogū. vel de le
ge. puta fuiſti excōicatus poſt iuramentum ti
bi factū de aliquo tibi dādo: nō teneor niſi ab
ſoluaris. de quo tamē dic. vt. ſ. excōicatio. viij
§. xij. Ideo i oī iuramēto ſubitelligitur. Saluo
iure ſuperioris vel alterius ſm Jo. an. in. d. c.
queadmodū. Facit. c. veniens. eo ti.

¶ Decimuſquintus quando iuramentū eſt in 22
preiudicium alterius. puta canonici iurant ꝙ

ſi aliquis coꝝ efficiatur epiſcopus ſeruabit quedam in preiudiciū epiſcopalis dignitatis. Illā talis factus epiſcopus non tenetur. vt in.c. ſicut eſt noſtris.de iureiuran. Idem dic ſi cardinales iuraſſent in preiudicium ſedis apoſtolice ꝙ aſſumptus in papam non teneret. Similiter cū vir iurauit non ſtare cū propria vxore Intellige propter odium qꝛ nō tenetur ⁊ etiā propter continētiam. Sed tunc ad reqſitionē vxoris tenetur reddere:ſed non exigere. qꝛ illō eſt ſolum in preiudicium ſuum. vide quod no. in.c.tua nos.de iureiuran.in glo.hoc videt̄ tenere Hoſtien. Tancre. Goffre.⁊ Jo.an. Idē dic cum quis promiſit tenere ſecretum: quia quando eſt alteri nociuum non tenet̄:qn poſſit ⁊ debeat reuelare illis qui poſſunt prodeſſe ⁊ non obeſſe.xxij.q.v.hoc videtur. Sentit gl. in.c.ego.de iureiuran. Sil'r intelligitur ꝙ non tenetur reuelare:niſi producat̄ in teſtem:qꝛ ſ𝑧 Inno.in.c.qualiter ⁊ quādo.el.i.de accuſa. tenetur dicere etiam ſi cogitaſſet de hoc quando iurauit. Facit.c.qꝛ plerūqꝫ.de offi.ordi.lib.vi.⁊ c.cōſtitutio.el.i.de teſti.⁊.c.olim.de accuſ. Itē cum quis exigit iuramētum ab aliquo de veritate dicēda. Si talis eſt homo ferus de quo preſumitur veriſimiliter ꝙ procedet nō ſeruato ordine iuſticie:ſic nō tenetur reuelare quod ſcit etiam ſi poſſet probare ſimiliter:⁊ quāuis non ſit crudeliſ ſed qui procedet ordine debito nō debet reuelare ei que nō poteſt probare.ar. c.ſi peccauerit.ij.q.i.⁊.ij.q.vij.plerūqꝫ.hec Rodo.illis tamē qui poſſunt prodeſſe ſed nō obeſſe teneretur ſi iurauit.ar.xxij.q.v.hoc videtur. Idem dic de eo qui iurauit non preſtare auxilium tali. Intelligitur.ſ.iniuſte ſm Jo.an. allegat.c.petitio.de iureiuran.⁊.c.i.de his que fiūt a maio.par.ca.⁊.c.grauem.de exceſſi. prelato. etiam ſi iuraſſet de iuſto auxilio non dādo nō obligatur:quia iuramētum non ligat ad illicita ⁊ contra ius.dicto.c.quanto.eo.ti. Idē dic de illo qui poſitus in dignitate ⁊ alienans bona iurat nō reuocare ꝙ non tenet̄. vt i.c.itellecto.eo.ti.qꝛ eſt in preiudicium alterius.ſ.dignitatis.c.cū contingat in fi.eo.ti.c.ij.de pac.li.vi Et hoc tene etiam ſi non iuraſſet prius nō alienare:licet glo. ſentiat oppoſitum in.d.c. intellecte.per predicta:⁊ hoc intelligo in notabili alienatione per quam leditur dignitas notabiliter. Secus eſſet in re modica qꝛ proprium eſt principum donare.c.i.de dona.⁊ in iuramento facto a prelato de non alienando niſi conſulto papa non debet referri ad modicam alienationem:qꝛ iuramētum non extēditur ad veriſimiliter nō cogitata.c.veniens eo.ſentit Fe de.cōſilio.cciij. Ideo iuramentum filiorūfa.⁊ minorum ⁊ vxorū ⁊ ſeruorum non valet in preiudicium illorum qui eorum curam habent:⁊ ideo poſſunt ea irritare ſicut ⁊ vota. ſm Nico.de li.ſuper.c.xxx.numeri.ſecus in alijs: puta voto caſtitatis:ſicut de voto habes.j. votum.ij.

¶ Decimusſextus quādo iuramētū eſt cōtra legem poſitiuam vel ſtatutū:⁊ licet fuerit multe opiniones. vt recitat Pa.in.c.cū contingat de iureiuran.tamē iſtud mihi videtur verius dicendū circa iſtud:quod aut lex poſitiua ſeu ſtatutum aliquid prohibet ꝓpter bonos mores conſeruandos ⁊ cōtra hanc nō valet iuramētum:vt in regula.non eſt obligatorium. de reg.iu.li.vi. Exemplum in muliere que viuente viro dedit fidem adultero de cōtrahēdo poſt mortem ſui viri cum eo:nō valet. Et intelligo de bonis moribus naturalibus:qꝛ ſic lex eſt indiſpenſabilis ⁊ inuariabilis.v.di.in pri.⁊.viij di.que cōtra bonos. Secus i bonis moribus ciuilibus: qꝛ iuramentum cōtra ipſos valet.c.ſignificante.de pigno.vbi valet iuramentum cōtra pactum legis cōmiſſorie. Aut lex ſeu ſtatutū fundatur ſuper bono publico pricipaliter:⁊ ſic nō tenet iuramētum factum cōtra: qꝛ pactis vel iuramētis ius publicum remitti nō poteſt ad h.l.ius publicū.ff.de pac. Aut lex ſeu ſtatutum non ē fundatū in bonis moribus naturalibus nec ſuper bono publico principal'r:ſed in odiū aliquoꝝ:⁊ ſic tenet iuramētum quādo poteſt ſine diſpendio ſalutis impleri:licet nō ſine diſpēdio rerum temporalium:vt in.d.c.ſignificante.⁊ in.c.debitores.de iureiuran. Idem dicendū quādo lex pricipaliter eſt fundata ſup fauore priuato licet cōſequenter ⁊ ſecundario ſuper publica vtilitate ꝙ iuramentum ligat. Et iſte eſt caſus proprie.c.ij.de pac.li.vi.⁊ hoc quādo non cōtinet aliquam turpitudinem cōtra bonos mores naturales:nec ex parte iurantis:nec ex parte materie ſuper qua preſtatur: nec contra bonū publicū principaliter. Et rō quare teneat iuramentū:in iſtis duobus caſibus ē:qꝛ iurādo non peccauit qꝛ talis lex poſitiua eſt priuilegiatiua ꝗ̄ preceptiua:⁊ iō eius contrarium nō eſt in diſpēdium ſalutis eterne:ſ𝑧 ſolum rerū temporaliū. Aut ſi peccauit trāſgrediēdo tñ pōt ſeruare ſine peccato.⁊ iō

tenet iuramentū.c.⁊ ſi xp̄s.de iureiuran.iūcto
§.illicitum.xxij.q.iiij.ſecus aūt eſſet qñ eſt con
tra bonos mores naturales vel contra ius pu
blicum principaliter:quia,ſine peccato ſerua/
ri non poteſt.
14 ⁋Vtrꝫ talis cōtractus factus cōtra legē vel
ſtatutum principaliter fundatum ſuper fauo
re vel odio priuato:ita firmetur iuramēto ꝙ
etiā heredes obligenť.R.ſʒ Pa.in.d.c.cuꝫ cō
tingat.ꝙ cōis opinio ē ꝙ ſic:q: iuramentū cō
firmatoriū validat actū inualidū:⁊ ex eo oriť
actio.vt in auť.ſacrā puberꝫ.C.ſi aduerſus vē.
limita niſi dolo vi vel metu ſit iuramentū ex/
tortum.vt in.c.contingit.eo.ti.⁊.c.lʒ.eo.li.vi.⁊
in.c.ij.de pac.li.vi.⁊ dicta auť.ſacrā puberum.
ſecus eſſet in iuramento itroductorio obliga/
tionis.puta iuro tibi dare centum nulla cā p̄/
cedente:q: iſte nō ē modus iducēde obligatio
nis niſi in liberto:vt in.l.vt iureiurandi.ī pri.
ff.de ope.lib.⁊.l.fi.ff.de lib.cā.⁊ ibi Guil.de
cu.⁊ Bar.in.l.iuſiurādum.la.ij.ff.de iureiur.
⁊ iō nō ligaret heredes de iure ciuili ſed de iu/
re canonico ſi fuit in culpa nō implendi: ⁊ iu/
ramētum erat ſimplex:puta iurauit dare.x.⁊
penituit de peccatis ſuis credo ꝙ teneať p id
qđ dixi.ſ.heres.§.v.
15 ⁋Sed qđ ſi in predicta.l.vel ſtatuto fundato
ſup bono priuato vel odio dicať nō valere cō
tractū:nūquid valebit ſi iuramentū interpona
tur.R.ꝙ ſic.Facit qđ no.Inno.in.c.ij.de regu
la.vbi dicit ꝙ in iſtis ſpūalibus ius naturale
preferť iuri poſitiuo.
16 ⁋Quid ſi addať ſtatuto ꝙ ſi ſeruata non fuit
ſolēnitas debita preſumit dolū vel aliā illicitā
cām.R.ꝙ ſi cōſtat contractum eſſe verū ⁊ nō
ficticiū aut doloſum quo ad ipm minorem ⁊
huiuſmodi:pro quo fit:ſic iuramētum ligat tā
in foro anime vbi crediť pro ſe ⁊ cōtra ſe:vt in
c.ſignificaſti.el.i.de homi.⁊ no.in cle.i.de pe/
nis.qꝫ etiā in foro cōtentioſo q: ceſſat rō ſta/
tuti.Si vero fuerit dolus vel fraus tunc ſi ſta
tuto ſuberat cā preſumendi dolum: vt q: cōi/
ter in loco decipiebanť doloſe minores tūc ſal
uabitur opinio Bal.⁊ Bar.⁊ alioꝝ qui tenēt
iuramentum non valere:q: nō tollit preſum/
ptionem ſtatuti legitime iductā.ſecuſ eēt ſi ſta
tuto non ſuberat cā preſumēdi fraudē:q: tunc
ligat iuramētum.
17 ⁋Sed quero ep̄s ſtatuit ꝙ quilibet clericus
abſens reuertať infra certū diem ſub pena ex
communicatiōis clericus de licētia epiſcopi iue

rat ad ſtudium ⁊ iurauerat creditori ſuo nō re
cedere ante eius ſolutionēꝫ:queriť an obliget
iuramentū vel preceptuꝫ prelati ſeu legis:⁊ vi
detur ꝙ iuramētum ſit nullū:q: cōtra obedien
tiā ſuperioris non poteſt ſeruari ſine interitu
ſalutis.d.c.cū contingat.⁊.c.ij.de pac.li.vi.ſed
Pa.in.c.veniētes.de iureiur.dicit.⁊ eſt dictū
Io.an.in mercurialibus ī regula in malis pro
miſſis.li.vi.ꝙ ex quo cū licētia epi fuit ī ſtudio
⁊ pro neceſſitate ſtudij ꝯxit debitum.vř ſe obli
gaſſe cū lnia epi:q: vno ꝯceſſo cōcedūtur oīa ſi
ne qbus illud nō hꝫ effectū.c.preterea.⁊.c.pru/
dētia.de offi.dele.⁊.l.ad rē mobilē.⁊.l.ad lega
tū.ff.de ꝓcu.⁊ ſic nō dꝫ recedere ſed ſeruare iu
ramētum.ſecꝰ ſi ſine lnia epi vel nō ꝓ neceſſi/
tate ſtudij ſed ꝓ laſciuia:q: tūc iuramētū non
valet ꝯtra obēdiētiā ſuperioriſ.Ideꝫ dico ī pa
tre reuocāte filiū q predicto modo iurauerat.
⁊ idē de quolibet ſubdito:⁊ facit ꝓ mercatori/
bus q ꝯtra ꝓhibitionē ſuoꝝ dñoꝝ vadunt ad
certa loca prohibita ſm ꝙ prohibere pñt: vt ī
l.relegatoꝝ.ff.de interdi.⁊ re.⁊ qđ ibi no.quia
nō poterūt ſe obligare ad ibi ſtādū niſi ſupio/
res tacite vel expreſſe cōſentiant.
⁋Decimuſſeptimꝰ nō obligat iuramētuꝫ qñ 28
iuramētū poniť ſuper ꝯctu ſimulato: ſed diſti
gue ſʒ Pa.i.d.c.cū ꝯtingat.ꝙ aut ſimulatio ē
de ꝯſenſu vtriuſqꝫ partiſ tā ſup ꝯtractu qꝫ ſu
per iuramēto:⁊ tūc ſi ex iuſta cā:puta iuſto ti/
more:vel q: indigebat mutuo cōcepit pignus
ī forma venditōis vt creditor lucrareť fructꝰ
⁊ ſic nō obligat iuramētum q: defuit ꝯſenſus
⁊ fuit iuſta cā ſimulādi ad hoc.c.i.qđ metꝰ cā
⁊.l.fi.C.de nō nu.pe.Si vero ex iuſta cā fit:pu
ta cā fraudandi gabellas vel aliter ad decepti
onē proximi ſimulauit vnū cōtractū eſſe aliuꝫ
⁊ iurauit ſingula contenta in inſtrō vera:tunc
eo ipſo eſt piurus q: ſimulatio intentionis ex
iniuſta cā non excuſat.vt no.in.c.interrogaſti
xxvij.di.ſicut ille qui prece vel precio depoſu/
it falſum.c.i.de cri.fal.⁊ volens cōtrauenire nō
dꝫ audiri.ſed ſi iuraſſet ſolum non ꝯtrauenire
illi ꝯctui quē ſimulabat in deceptionem ꝓximi
lꝫ grauiter peccauerit iurādo in dānū ꝓximi
tñ non obligať q: defuit cōſenſus:vnde reſpe
ctu dei nō exigitur abſolutio a iuramento.ar.
c.tua.de ſpon.ſed ī foro ꝯtē.cōpelliť obſeruare
nec audiť volens allegare turpitudinē ſuā.⁊ h
verꝫ inquātū ē ſolū in preiudiciū ſuum ⁊ nō i/
minet piculū aīe.Aut ſilr̃atio ſolū erat ſup con
tractu ex pte vtriuſqꝫ ſed iuramētū interuenit

ne agat ꝯ tacite vel expreſſe:⁊ ħ ne ꝯtus fene/
raticius detegeretur.⁊ tūc iuramētum obligat
⁊ ꝑinde ē ac ſi iuraſſet ſoluere vſuras. Fac̄ qđ
no.Cy.in.l.ſi ex cautione.C.de n̄ nu.pe.vbi cō
cludit ꝙ iurās non opponere exceptionem de
nō nu.pe.obligatur.lꝫ ſimplex renūciatio non
valeret. In foro tn̄ aīe ſi nō habuit intētionē
obligandi ſe nō tenet̄:vt dixi.ſ̄. Aut ſimulatō
eſt de vno cōtractu ad alium ꝯtum q nō pōt.
Siľr ſi ꝯtus ſimulatus non pōt ſeruari ſine
peccato vt ꝯtus ſimoniacꝰ:lꝫ ꝯcipiat̄ ſub alio
ꝯtu qꝛ tūc iurās ſcienter peccat mortaľr:⁊ te
netur nō ſeruare.xxij.q.iiij.ꝑ totū. Aut ſimu/
latio fuit ex parte iurātiſ tn̄ ſuper ꝯtu ſolum
ab eo ſiľato:vt qꝛ aliud gerebat in corde: aliud
in verbis:vel vſus eſt verbis duplicibꝰ calide
iurādo:⁊ tunc ſm̄ Pa.in.d.c.cū ꝯtingat.intel
ligit̄ ſm̄ intētionē recipientis.⁊ ſic dˢ vr̄ reci/
pere.xxij.q.v.quacūqꝫ.⁊.§.ex his oībus. ⁊ ſic li
gat iuramētum ſm̄ diſtictionē:de qua.ſ̄.iura/
mētum.iiij.in prin.

29 ¶ Sed qđ remediū erit qn̄ iuramētum īterue
nit ne ī ꝯtu ſimulato vſure petant̄:exquo iura
uit non agere ꝯ tacite vel exp̄ſſe.R̄.ꝙ ad verba
iuramēti ē recurrendū ꝙ ſi ꝟba excludūt actū
⁊ exceptionē tacite vel expreſſe tūc denūciet ec
cleſie q̄ poterit eū abſoluere.d.c. queādmoduꝫ
ꝙ ſi iurauit nō denūciare nō valet iuramētuꝫ
vt dictū ē.itelligo qn̄ p̄cipaľr facit ex zelo ſa
lutis ꝓximi:lꝫ ſecūdario ꝑꝑ ſuā vtilitatem:qꝛ
ſi p̄cipaliter faceret ꝑꝑ ſuā vtilitatē non cre
do tutus ſit in ꝯſcia exquo iurauit non denun
ciare. ⁊ ſic intelligo ⁊ limito.c.i.⁊.c. debitores.
de iureiurā.

30 ¶ Decimooctauo nō obligat iurametuꝫ rōne
īpoſſibilitatis vel neceſſitatis:aut magne diffi
cultatis poſt veniētis. Nā de īpoſſibilitate di
cit̄:īpoſſibiliū nulla eſt obligatio.ff.de reg.iur.
de neceſſitate ⁊ magna difficultate dicūt doct.
ī.c.q̄relam.de iureiurā.⁊ in.c.breui.eo.ꝙ excu/
ſat a periurio.rō qꝛ deus reſpicit aīuꝫ nō ma/
num.xiiij.q.v.ſi qđ inueniſti.⁊ facit.l.fi.ff. qui
ſat.cog.vnde dicit Inn.ī.c.venerabilē.de elec.
ꝙ vrgente neceſſitate pōt quis ꝓpria auctori/
tate frāgere iuramētū ſi nō poteſt hr̄i ſuꝑior
a q̄ petat̄ abſolutio.xi.q.iij.anteceſſor.

31 ¶ Sed qđ ſi tp̄e iuramēti credebat ſe nō poſſe
īplere vel nō hēbat ꝓbabilē cāꝫ credēdi ꝙ poſ
ſet facere.R̄.Ho.ꝙ peccauit mortaľr iurādo:
qꝛ defuit ī p̄ veritas.in ſcđo iudiciū.⁊ ſic ē piu
rus:ſecus ſi probabiľr credidit poſſe facere.

¶ Decimonono nō eſt obligatoriū iuramētū 32
qn̄ qs nō habuit animū obligādi ſe cū iurauit.
puta qs ex dolo inductus iurauit ꝙ oīno non
iuraſſet niſi dolus fuiſſet:etiā ſi dolus venit re
ipſa qꝛ non tꝫ.facit.l.tres fratres.ff.de pac.⁊.l.
ſi ſoror.C.de colla.⁊ Fede.cōſilio.cxcv.vbi de/
minat filiā minorē ſeductā a frībus q̄ renūcia
uit bonis p̄rnis:credens ꝙ nō valeant multo
plus q̄ꝫ dos ſua ꝙ non valet: quando multo
plus valēt:qꝛ vbi dolus eſt ibi excluditur volū
tas.l.i.ff.de dolo.tꝫ.S.Bon̄.vbi.ſ̄.q.iij.ar.i.ꝙ
vniuerſaľr nō obligat iuramētū.ſi animū obli
gandi nō habuit dꝫ tn̄ indēnitati ꝓximi ſatiſ/
facere ſi doloſe decepit eū ſm̄ Ric.cadē di. ar.
i.q.ij.⁊ an peccet mortaľr iurādo.dic vt.ſ̄.§.ix
facit.c. veniens.eo.⁊.c.,qntauallis. ibidem.

¶ Vigeſimo nō obligat qn̄ iuramētum com/ 33
mutat̄ ī meliꝰ.vt in.c.peruenit.el.ij.de iureiur.
ſed hoc hꝫ duas limitationes. Primā ꝙ ħ eſt
veꝝ qn̄ vtrūqꝫ nō pōt īpleri ſm̄ do.Anto.in
d.c.peruenit. Nā tūc qn̄ iuratū eſt īpeditiuuꝫ
vel turbatiuum maioris boni lꝫ ſit tutū hr̄e li/
cētiā a ſuperiore tamen non ē neceſſaria.qꝛ po
teſt contrauenire iuramēto.allegat.c.cōmiſſū
de ſpon.⁊.c.licet.de regula.allego.c. ſcripture
de voto.vbi hoc tenet Inno.apte.facit gl.in.c
monachuꝫ.xx.q.iiij.⁊.xxxiij.q.v. noluit. ſecus
eſſet ſi bonū iuratū nō eſſet īpeditiuū maioris
boni:ſed vtrūqꝫ poſſet fieri qꝛ ſine auctoritate
ſuꝑioris nō poſſet ꝯtrauenire iuramēto:lꝫ ep̄ſ
poſſet diſpēſare vt ꝯueniat rōne maioris bo/
ni ſm̄ Inn.in.c.debitores.co.ti. Siľr dic ſi eēt
dubiū an eſſꝫ maius bonū neceſſario reqrꝰ diſ
pēſatione ep̄i. ar.c.i. de voto. Secūda limita/
tio eſt ꝙ ꝟa ē dcā regula qn̄ iuramētum non
ꝯcernit ꝓpriā vtilitatē alicuius:qꝛ ſi ꝯcerneret
nō eēt ꝟa ēt ſi vnū ſit totaliter īpeditiuū alte
rius nec ꝓdeſt ī hoc auctoritas ſuperioris. Fac̄
quod no.in.c.quāto eo.ti.⁊ in.c.cū inter.p. de
renū.⁊ Io.an.in mercurialibꝰ.in regula ī ma/
lis.de reg.iur.li.vi. Nā debitor q iurauit vnā
rē dare nō pōt dare meliorē aliā pro illa inito
creditore.l.ij.§.i.ff.ſi cer.pe.⁊ iſti.qui. mo.tol.
obli.in pri.niſi velit ī propriā religiōis obſuā
tiā cōmutare:⁊ vnuꝫ ē īpeditiuum alterꝰ.⁊ ħ
plꝫ fauore religiōis ⁊ ēt ſeqt̄ Pa.i.d.c.ꝑuenit.

¶ Vigeſimoprimo nō obligat iuramētū ſm̄ 34
aliquos qn̄ id qđ iurat̄ cōſiſtit in facto vt tene
atur p̄ciſe ad factū:rō qꝛ ſm̄ aliq̄s de iure ciuili
obligatꝰ ad factū ſufficit ſi ſoluat intereſſe.vt i
l.ſtipulatiōes nō diuidūtur.ff.de ꝟ.ob.⁊ i.l.ſi

gs ab alio.i fi.ff.de re iudi.qꝛ ſ3 cōiter doc. tenet vel ad factū vel ad intereſſe ⁊ nō ꝑciſe ad factū.vt no.Bar.in.d.l.ſtipulatiōes.ſ3 ego dico ꝯuū.ſ.ꝙ preciſe teneat ad factū de iure diuino ⁊ canonico:⁊ hoc intellige ſi pōt īpleri ⁊ nō ſit cōtra bonos mores ⁊ aliqd predictoꝝ i q̊ nō obligat iuramētum.⁊ probatur hoc per c.i.⁊.c.qualiter.de pac. ⁊.c. iuramēti. xxij.q.v. facit.c.licet.de voto.⁊.c.ex litteris.ij.de ſpon. ⁊.c.nouit.de iudi.⁊ dictum.c.⁊ ſi xp̄s.⁊ hoc vr̄ ſenſiſſe Bart. vbi.ſ. qui vult ꝙ vbi obligatio deſcendit a lege cōpellitur quis preciſe ad factum.ar.in.l.qui liberos.ff.de ritu nup.cū filiis.Idē dicit ſi a teſtatore:niſi inducat ſpēs ſeruitutis perſone.vt in.l.titio.§.titio.⁊.ff.de cōdi.⁊ demon.hec regula eſſet vera qn̄ quis ꝓmiſit factum alienum qꝛ nō tenetur niſi facere quātum i ipſo eſt bona fide.de ſpō.ex litteris.nec obſtat ꝙ dictū eſt.ſ.iuramētum.iiij.§. i.qꝛ ibi nō tenebat preciſe ſtare ſnie ſed vel parere vel preſtare penā.⁊ hoc etiā non haberet locum qn̄ promittens preciſe itendebat ſe obligare ad parendū ſnie:vl' poteſt dici qd verū eſt ꝙ ſufficit preſtare intereſſe ſine periurio qn̄ factū eſſet inutile ꝑti ſi preſtaretur vel ē factum impoſſibile qꝛ tūc non obligaret iuramentu3 ſup tali facto preſtitum.

35 ❡ Vigeſimoſecundo non obligat quādo qs iurauit ſeruare qd non eſt.puta iuraui ſeruare ſtatuta intelligitur de factis:⁊ ſi addidit ꝙ per idem iuramētum preſtitum obſeruabit.ēt que fient nō obligat ad illa que fient rōne iuramēti ita ꝙ ſit periurus.ſed bene rōne ꝓmiſſionis obligabitur.vt in.c.clericus.co.ti.ſ3 iſte caſus nō eſt rōne eius qd non eſt:ſed qꝛ ſeruare futura nō iurauit:ſed promiſit ſolū per iuramentū prius preſtitum non tamen tunc factū ⁊ ideo ſi iuraret ſeruare etiā facienda teneret: aliter eſſet periurus.

36 ❡ Vigeſimotertio non obligat iuramentum preſtitum circa ea que ſubduntur poteſtati alterius:puta vxor que iurauit peregrinatione3 vel abſtinentiam fili' ſeruus monachus ⁊ huiuſmodi.⁊ ideo non poſſunt implere cum eis contradicitur a viro dn̄o vel abbate.⁊ de hoc dic vt.j.votū ſecūdo.facit quod.ſ.dixi.§.xxij.

37 ❡ Vigeſimoquarto non obligat iuramentū quando animo euadendi ſolum quis aliqd iurat ꝙ metus cauſa perlatū.xxxi.q.ij.Lotharius.in fi.vnde q iurauit redire ad carceres : ſi carcer eſt iniurioſus non tenetur redire ꝙ metus cā.c.i.ſecus eſſet ſi non eſſet iniurioſus:qꝛ tenet etiā ſi imineret periculū mortis:ſm glo. in cle.paſtoralis.de re iudi.⁊ Bar.in.l.relegati ff.de penis.Et ideo iſtud eſt verum qn̄ vult euadere illud quod indebite ſuſtinet:⁊ ſic vt eua dat iurat non intendens ſe obligare:ſecus eēt ſi intendebat ſe obligare qn̄ iurauit:quia tunc dic vt.ſ.§.ix.

❡ Vigeſimoquinto non obligat iuramentu3 38 quādo iuramentū eſt conditionale vel propter cām:qꝛ niſi conditio extet vel cā non obligat de condi.appo.c.verum.de iureiuran.c. peruenit.el.ij.⁊ hoc intellige quando tota obligatio ponebatur in ꝯditionis euentum:vel propter cām:al's teneretur.vnde iurans ire ad ſanctu3 Jacobum vt fratrem ſuum videat ⁊ peccata ſua redimat.l3 frater ſuus deceſſerit tenet nihilominus ire propter aliā cām.

❡ Vigeſimoſexto non obligat quando ſin- 39 gulares firmant ſtatuta collegij cū iuramento dictis ſtatutis ſublatis per ipſam vniuerſitatem.vt dicit Jo.an.in.c.i.de his que fi. a ma. par.capi.qꝛ nō obligat niſi remanentib' ſtatutis.vnde eis ſublatis per vniuerſitatem tollit iuramenti' vinculū.quaſi iuramentu3 liget ſingulos vbi ſingulares cōtraueniunt:ſecus ſi cōtraueniūt collegialiter tollēdo ſtatutum.Pa. vero in.c.dilecto.de preben.diſtinguit ⁊ bene ꝙ aut ſingulares de collegio iurant vt ſingulares.⁊ ſic ē vera opīo Jo.an.Exēplū ſtatuto cauetur ꝙ nullus det vocem non matriculatus. Jurauerūt ſinguli ſeruare ſtatutum . Similit ꝙ nullus vadat de nocte ſtatuūt:iurant ſeruare ſtatutum certe:qꝛ hoc concernit obſeruantiam ſingulorum.ideo ſi collegium tollat ſtatutum:non peccabunt contrauenientes qꝛ iuramentum erat ſtatuto acceſſoriu3 ⁊ remoto principali remouetur ⁊ acceſſorium.Si vo iuramentum aſtringit eos ad obſeruantiam vt collegialiter ſic ſine periurio non poſſunt contrauenire etiam collegialiter cauſa rationabili non ſubſiſtente:exemplū.vt in.d.c.dilecto.Nā canonici iurātes vt etiam collegialiter non recipiant qꝛ non eſt dubiu3 ꝙ vt ſinguli nō poſſunt eligere canonicos.Paulus vero i clemē. i.de regula.dicit ſi iurāt ſtatutum ſeruare ꝙ ſi collegialiter contraueniunt non ſunt periuri: quia tollunt ſtatutum ⁊ per conſequens iuramentum.Si vero iurant ſeruare ꝯtēta i ſtatutis ſpecial'r:puta nō ibo de nocte ⁊ huiuſmodi nō hito reſpectu ad ſtatutū ſic ſunt ꝑiuri ſi cō-

traueniūt qualitercūqʒ. Aduerte tamen quod in caſu in quo non poſſūt cōtrauenire collegialiter debet intelligi niſi per cauſā concernentem fauorem publicū: quia ſic poſſēt cōtrauenire non obſtāte iuramēto: q2 iſtud itelligitur exceptū. vt no. Pa. i. d. c. dilecto. ⁊ ſm p̄dicta intellige glo. in. c. in his. xi. di.

40 ¶ Utrum ſucceſſores i aliquo collegio vl' vniuerſitate i qua predeceſſores fecerant ſtatuta et iurauerant ea ſuare: teneātur ſub pena piurij talia ſtatuta ſeruare. Reſpon. q̄ nō: quia obligatio iuramēti ē pſonalis ex pte iurātis nec extenditur ad ſucceſſores quantum ad piurium. licet teneantur ipſum ſeruare de ſolu. c. i. de vſuris. c. tua. de iureiuran. c. veritatis. ſed ex pte eius cui iuratur tranſgreditur perſonā vnde pmittēs obediētiā p̄lato ⁊ ſucceſſorib9 eius nō tenetur iterum pmittere ſucceſſori q2 eſt ei obligatus ſicut ātceſſori cui pmiſit. Fallit in liberto q tenet ⁊ dʒ pfeſſionē facere ifra ānū nouo patrono. xij. q. ij. lōgiqtate. ⁊. c. ſepe fit. not. Inn. ⁊ Ber. in. d. c. veritatis.

41 ¶ Uigeſimuſſeptimus quando quis iurat incaute ⁊ hoc pter aliquā neceſſitatem implere non poteſt. xxv. di. §. alias ea demum: exemplum pone de matre que iurauit filium Xbe rare ⁊ huiuſmodi minima: quia videtur veniale tale piurium promiſſoriū: q2 non videt de9 acceptare cū maiori obligatiōe q̄ʒ natura coꝝ importet: vt ibi patet.

42 ¶ Utrum i dependentibus ab aīo alicuius vel cōſcia ſit ſtādū eius iuramēto. R. Pa. i c. vidua. de regula. q̄ ſic. vt extra de ſen. exco. c. ſi vero. el. ij. de homi. ſignificaſti. ⁊. c. vidua. p̄dicto: q̄ vr̄ ptrarium. q2 intellgitur q̄ñ certa p̄ſūptio extriſeca cōiecturat animū: q2 tūc ñ ſtatur in preiudicio alterius: al's ſic.

Juramentum

vi. q̄ ad abſolutionē qs poteſt abſoluere a iuramēto licito tam ex pte iurātis: q̄ʒ recipiētis. R. Pan. in. c. quāto. de iureiurā. Aut iuramētū fuit p̄ſtitum in materia ſpectante principaliter ad papā. vtputa cū canonici iurauerūt nō recipe vltra talē numerum aliquē in canonicuʒ ⁊ huiuſmodi. ⁊ ſic papa pōt etiā ſine cā abſoluere q2 in tali iuramēto intelligitur excepta aucto ritas pape: vt ē. c. veniētes eo. ti. Et hoc voluit Hoſti. in. d. c. quāto. Aut fuit preſtituʒ in a ia materia: ⁊ tunc aut eſt ad honorē dei principaliter: ⁊ ſic ſine cauſa nullus poteſt abſoluere niſi ſolus deus. ⁊ ſic intellige Jo. an. poſt Uincē. in. c. ij. de ſpon. Nā papa nō poteſt remittere ſine cā obligationē deo queſitā. ij. q. iiij. ſi manet. xxiij. q. iiij. ſi is qui. Ex quo infert q̄ ſicut papa nō poteſt alium abſoluere in hoc caſu: ſic multominus ſeipſum. c. fi. de iſti. ⁊. c. per vr̄as. de iure pa. Aut ſubeſt iuſta cā ſic: taʒ papa poteſt q̄ʒ eps: ⁊ q̄ epiſcopus poſſit. no. Inno. i. c. debitores de iureiur. Et ideo ſubſiſtente iuſta cā poterit eps cōmutare ⁊ iterpretari ſm do. An. in. d. c. quāto. ⁊ Spe. i. ti. de lega. quādo. ſ. dubitat de eius validitate ⁊ alijs dubijs ⁊ ēt abſoluere ſm Inno. quem ſequitur Pa. in. c. cū cōtingat eo. ti. ſed ē differentia īter papā ⁊ epm: q2 epiſcopus non poteſt niſi reſpectu ſue dioceſis. papa vero reſpectu totiꝰ orbis vel reſpectu magnaruʒ perſonaꝝ aut magni dubij eſt requirendus: ⁊ ſic poteſt intelligi. c. venerabilē. de elec. ar. c. ſi vero. cū ſimilibus. eo. ti. Alius aūt citra epiſcopū vel qui nō habet epiſcopalē iuriſditionē non poteſt abſoluere in iuramēto ſicut nec in voto diſpenſare. vt no. in. c. i. de voto. Sed que eſt cā legitima abſoluēdi a iuramento preſtito in materia ſpectāte ad honorē dei. R. q̄ pp ſcandalum euitandū: vt no. i gl. in. d. c. quanto. ⁊ Inno. in. d. c. venerabileʒ. vel maior vtilitas: vt no. Inno. in. d. c. debitores. ⁊ eſt tex. in. d. c. peruenit. el. ij. eo. vel ſubeſt alia iuſta cā de quibus. xv. q. vi. nos ſanctoruʒ ⁊. c. auctoritatē. Et credo q̄ hoc ſit relinquēdū arbitrio ipſoꝝ vt ex predictis colligāt: q̄ño in alijs debeant iudicare. Si vero materia in q̄ ē preſtitum non pertinet ad papā nec ad honoreʒ dei ſed comodū. ſic papa poteſt ex cā abſoluere. vt i. c. quāto. de iureiurā. ⁊ i. c. ij. de voto. al's nō reſpectu laicoꝝ ſibi i tpalib9 nō ſubditoꝝ. vt in cle. paſtoralis. de re iudi. ⁊ qd̄ no. i c. que in eccleſiaꝝ. de cōſti. ⁊ in. l. fi. C. ſi contra ius vel vti. pu. Facit quod no. j. obediētia. §. ij Silr̄ dic q̄ pōt eps ex cā legitima abſoluere a iuramēto licito. ⁊ dr̄ cā legitima quādo ineſt turpitudo ex parte recipientis. Ūn̄ dicit Pa. in. c. i. de iureiurā. q̄ ſi notorie cōſtat de turpi receptione poterit epiſcopus abſqʒ hoc q̄ citet vel cogitat ſuſcipientē relaxare ⁊ abſoluere. puta cū quis ex metu exegit iuramētuʒ ſup eo de q̄ al's ēt de iure nō tenet: vt exemplificat idē Pa. i. c. ad noſtrā. el. iij. eo. ti. q2 iiuria ſibi irrogat illaq̄ando iuramēto ad iur' obſuātiā p metuʒ: ⁊ ideo pp periculū piurij pōt petere abſolutionē ⁊ ſic extēde. c. ſi vero. eo. ti.

1 ¶Utrum in oībus predictis ī quibus dixi iu
ramētum nō obligare poſſit quis propria au/
ctoritate cōtrauenire. ℞. vt colligo ex Inno. ī
c.cum quidam. de iureiuran. ꝙ quando eſt du
bium an ſit obligatorium tūc nemo preter au/
ctoritatē ſuperioris pōt cōtrauenire nec iudex
ſecularis in caſu ī quo eſt dubium iter doc. an
ſit obligatorium vel ne pōt ſe itromittere ſed
remittere ad iudicē eccleſiaſticū. Ita no. Pa.
in.d.c.cū contingat. Quādo vero nō eſt dubiū
de iuramēti obligatione tunc ſi poteſt ſeruari
abſqʒ diſpendio ſalutis debet abſolutio peti, ꝓ
pter reuerētiā ſacramenti. Si vero ſit in diſ/
pendiū ſalutis: tūc poteſt homo propria aucto
ritate cōtrauenire. Et no. hic ꝙ in diſpēdium
ſalutis dicitur omne illud qȯ charitati dei de
rogat vel eius perfectioni vel diſponētibꝰ ad
eam. Videtur tn̄ Pa. in.c.cū quidam. de iure
iurā. tenere nō eſſe neceſſariā abſolutionē ſu/
perioris ēt quando poteſt ſeruari ſine interitu
ſalutis niſi ſolū ne noteť de trāſgreſſione iura
menti. hoc eſt dicere propter ſcandalum: ⁊ ſic
credo quādo. ſ. eſt clarum ꝙ non obliget iura/
mentum. quod no.

2 ¶Utrum iuramentum qȯ cōcernit fauorē
iurantium tantum ſit remiſſibile per eos q iu
rarūt. ℞. Jo. an. in.c.ij. de ſpon. ⁊ Jo. de lign.
in cle.i. de vſuris. ꝙ ſic. ⁊ facit. d.c.ij. ſecꝰ ſi cō/
cerneret cultum dei vel religionē. vel pietatē
puta iurarūt duo ſibi inuicē ꝙ religionem in
trabūt ꝙ dicent duo pſalteria: vel ꝙ de lucro
eorū dabūt certam partem pauperibꝰ ⁊ huiuſ
modi. quia nō poſſūt ſibi remittere. Similiter
nō poſſūt ſi ſibi iurarūt id ad qȯ tenebanť pu
ta ꝙ nō faciēt furtū ꝙ mercatores nō falſifica
būt merces ⁊ huiuſmodi. Similiter ēt nō poſ
ſūt remitttere quādo iurant ſuꝑ aliquo facien
do vel nō faciendo: qȯ nō pertinet ad eū cui iu
ratur ſed ſimpliciter. puta iuro tibi ꝙ nō nego
ciabor vel nō faciam talem artem ſi tamē tale
iuramentū reſpiceret incomodū alterius puta
cōmunitatis vel aliorum: nō valeret: vt dictū
eſt. Similiter nō teneretur quando iurādo de
aliquo faciendo vel nō faciēdo itendebat ſi il/
le cui iurabat ſimiliter faceret. qꝛ ſic ſi ille non
ſeruat nec iſte teneť. Facit qȯ no. Ho. Inno/
cen. ⁊ Ber. in.c. peruenit. ij. ⁊ facit. c. ſicut. el. iij
de iureiur.

3 ¶Utrum vniuerſitas que iurat aliqd ſerua/
re vel facere vel nō facere teneatur quādo ma
ior pars facit cōtra. ℞. Rodo. ꝙ ſi quādo iura
runt habebant aliquā conditionē in mēte ſm
illā debent ſeruare. puta ſi alij omnes vel ma
ior pars ſeruabit: ⁊ ego. Si vero nullā condi/
tionē habebat ſʒ dubitatur an fuerit ſimplex.
vel ſub aliqua conditione tunc ſi iuramentum
ſpectet tātū ad comodū iurantiū ⁊ medietas
vel maior pars ſeruat ⁊ hoc vergat in dānū
ſeruantium ⁊ lucrū nō ſeruātium: benigne i/
terpretandū eſt ꝙ aliquibus nō ſeruantibus
alij nō tenentur ſeruare. Si vero nullum inco
modū patiuntur ſeruantes nō ē tutum cōtra
uenire ſed denuncieť prelato. vt vel cogat ſer/
uare vel ſibi inuicē remittere. Si vero ꝯcerne
ret comodū aliorum a iurantibus non poſſet
nec ſibi remittere nec alijs non ſeruantibꝰ nō
ſeruare ſine ꝑiurio ſi ſimpliciter iuraret. Et ſi
dubitāt an ſimpliciter iuraret vel ſub ꝯditiōe
dimittant incertum. ſ. non ſeruando ⁊ ſeruent
quod eſt certum.

¶Utrum licite quis poſſit petere abſolutiōē 4
a iuramēto in caſibus vbi tenet. ℞. ſm Pa. in
c. cū cōtingat co. ti. ꝙ aut iuramētū ꝯtinet tur
pitudinem ex parte ſuſcipiētis ⁊ maxime ꝯcur
rēte materia turpi ſuꝑ qua preſtatur ſʒ ex ꝑte
iurantis nullū iminet peccatum: ſic poteſt peti
abſolutio nō obſtāte cōditiōe aduerſarij. Ca/
ſus eſt in.d.c. debitores. ex quo patet ꝙ filiuſfa.
qui cū iuramento renūciauit macedoniano po
teſt petere abſolutionem i terris: vbi cōiter ho
die filij non iducūtur ad tantum malum: ⁊ ħ ē
tutius ſm do. An. in.d.c. cum cōtingat. ⁊ placʒ
Pa. q̄uis poſſet de ſubtilitate iuriſ dici ꝙ nō
tenet iuramētū ſi bene pōderetur. l.i. ff. ad ma/
cedo. qꝛ emanauit ad cōpeſcendum libidinem
peccantium: ⁊ ſic propter bonum publicū cor/
poris ⁊ anime contra qȯ iuramentum nullū
eſt. c. ſi diligenti. de fo. cōpe. ⁊ c. cōtingit. el. i. ḋ
ſen. exco. Item qꝛ iuramentum nō ſolū eſt nul
lum quādo cōtinet ī ſe peccatum ſed etiam qn̄
poteſt prebere occaſionem peccandi. c. cum ab
omni. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ c. nā concupiſcentiā. de
cōſti. ⁊ c. ſicut ex litteris. de iureiurā. Aut iura
mētū nullā aliā turpitudinē hʒ niſi qꝛ ē ꝯ legē
ꝓſtitū. Et ī ħ diſtiguo. Aut ei lex reſiſtit ꝑꝑ fa
uorē reip. ꝓncipalr: ⁊ nō ē ei neceſſaria abſolu
tio: qꝛ iuramentū nō valuit. d.c. ſi diligēti. aut
reſiſtit principalr ꝑꝑ fauorē iurāt. lʒ ſcd̄ario ī
fauorē publicū: vt ī muliere minore: ⁊ hmōi ⁊
tūc ſi poteſt ſuari ſine diſpēdio ſalutis abſolu
tio nō pōt peti. c. ſi vo. cū ſilibꝰ. co. ti. qȯ itelli
ge vex qn̄ ſine dolo vi vl metu: ſed ſpōte ⁊ ſciē

ter eſt iuratū. Si vero iuramentum fit contra legem ⁊ in cōtractu: puta emptionis: ⁊ datur enormis leſio: lꝫ non iurauerit non cōtraueni/re: tamen poterit abſolutionem petere. qꝛ pre/ſumitur dolus. l. omnes. §. lucius. ff. de his q̄ i frau. cre. l. qui teſtiū. ff. de proba. ⁊ nihil ītereſt vtrꝫ interueniat dolus a ꝓpoſito: vel re ipſa. l. ſi quis cū aliter. ff. de verbo. obli. Et verba iu/ramēti debent ītelligi ciuili modo. ſ. ꝙ nō contraueniat nulla ratione vel cā: exceptis graui/bꝰ leſionibꝰ. ar. l. creditor. §. lucius. ff. man. In tellige niſi ſciēter iuraſſet: qꝛ ceſſat dolus ⁊ re ipſa ⁊ ex ꝓpoſito. ⁊ ideo non poterit. Sic etiā ſi nō intellexerit enormem leſionē licet dixerit non contrauenire: neqꝫ magne neqꝫ parue vt ponūt notarij non propterea prohibetur qui poſſit petere abſolutionem. de hoc vide. ſ. ar/biter. §. x.

1 IUriſditio ſm Aço. dr̄ a. ditione qꝺ ē ptās ⁊ iuris q̄ſi iuſta ⁊ legitima ptās.

i ¶ Iuriſditio ſine cohertiōe non valet: de offi. dele. c. paſtoralis. vñ dicit tex. in. l. fi. ff. de offi/cio eius cui iur̄. ma. Iuriſditio ſine modica cohertione nulla ē iuriſditio.

2 ¶ Iuriſditione cōmiſſa omnia ſine quibꝰ ex/plicare nō poſſet intelligūt̄ commiſſa. ſi̇l̇r. ff. ꝺ iuriſdi. om. iudi. l. ij.

IUs eſt ars boni ⁊ equi. ff. de iu/ſti. ⁊ iur. l. i. Ius cōſtare nō pōt niſi ſit aliquis iuriſperitus ꝑ quē poſſit quotidie in melius perduci. ff. de origi. iur̄. l. neceſſariū. Ius diuiditur in ius naturale gentiū: ciuile: ⁊ publicū. de quo vide di. i. ꝑ totū. ⁊. ff. de iuſti. ⁊ iur. ꝑ totū. Vtrū facta cōtra ius valeāt. vide. j. lex. §. xviij.

IUſpatronatus eſt iuſ honorificum onerosum ⁊ vtile alicui cōpetens i eccleſia: pro eo ꝙ de dioceſani cō/ſenſu eam cōſtruxit fundauit vel dotauit ipſe vel is a quo cām habuit ſm Ioā. an. ⁊ Pa. in R̄ica. de iurepatro. ⁊ dr̄ honorificuꝫ: qꝛ habet honorem preſentandi rectorem qꝛ ſine ciꝰ pre/ſentatione ſi epiſcopus vel alius prelatus iſti/tuit ipſo iure eſt nulla per. c. decernimus. xvi. q. vij. tꝫ Io. an. in. c. ij. de offi. vica. li. vi. niſi qñ patronus fuiſſet negligens in preſentando: qꝛ elapſo tempore bene inſtituit. Papa vo bñ poſſet ſine pñtatione patroni: ⁊ ſi̇l̇r legatꝰ de latere ſi patronus ſit eccleſiaſticꝰ: non tamen poſſet predictus legatus ſi eſſet ſecularis. vide glo. in cle. per lr̄as. de preben. ⁊ iſte eſt caſus. c. cū dilectꝰ. de iurepatro. onerosum dicit̄ qꝛ patronus tenet̄ defendere eccleſiam ne bona in/debite dilapidentur. xvi. q. vij. filijs. Vnde ꝑ/ſentatus tenet̄ reddere rationem de admini/ſtratione patrono. Intellige ſi patronus ē ec/cleſiaſticus non ſecularis: vt nō. in. c. cuꝫ ⁊ plā tare. de priui. ⁊ Pa. in. c. ex litteris. ⁊. c. cū pro/pter. eo. ti. Non tamen valde ſtricte dicēdo qd expendat quotidie ſed in genere. Ita nō. Pa. in. c. ex litteris. de iurepatro. Vtile dicit̄ etiaꝫ qꝛ ſi veniret ad inopiam tenet̄ eccleſia ex red/ditibus vltra neceſſaria remanētibus alimentare patronum pinguius q̄ꝫ alioſ pauperes. c. quicūqꝫ. el. ij. ea. cā. ⁊. q. ⁊. c. nobis. in fi. de iure patronatus. Et nō ꝙ iuſpatronatus habens: aliquando dicit̄ patronꝰ: aliquando aduocatꝰ ⁊ vicedominꝰ cuſtos guardiam habens eius frequētationis vel proceſſionis ſecūduꝫ Ho. c. preterea. eo. ti. ⁊ in. c. in ſingulis. in fi. de ſta. mo. ⁊ iō ſupponūt pro eodem.

¶ Quibus modis acquirit̄ iuſpatronatus. R̄. ꝙ ex tribus. Primum qꝛ fundauit eccleſiaꝫ. i. fundum ad edificanduꝫ dedit. d. c. nobis. ⁊. c. abbatem. xviij. q. ij. 1

¶ Secūdum eſt ex ꝯſtitutione eccleſie. c. monaſteriū. xvi. q. vij. ⁊ hoc intellige ſi facit de con/ſenſu epi: cū alio modo eccleſia fieri non debeat. de ꝯſe. di. i. nemo. de iurepro. qm̄. ⁊. c. nobis ſicut. xvi. q. vij. filijs. 2

¶ Sed quid ſi ad refectionem dedit. R̄. ꝙ nō acqritur iuſpatro. ſm Lau. ar. ff. ne quid i lo. publico. l. ij. §. vicinales. qꝺ verū eſt quādo nō eſt omnino deſtructa. Secus ſi funditus erat deſtructa ⁊ de conſenſu reparauit: qꝛ per inde eſt: ac ſi de nouo feciſſet. de iude. conſuluit. ⁊ i aut. vt nullus fab. oratorij. dom. §. i. ſed primꝰ qui edificauerat amittit iuſpatronatus ſi nō dederat fundū: vel ſm glo. in. c. qm̄ eo. dotem. etiā ſi de eadē materia ſit reparata. 3

¶ Tertiū eſt ex donatione. d. c. filijs. ⁊. c. quicūqꝫ. ibidem. Et hoc intellige de dote data ante cōſecrationem: qꝛ poſt cōſecrationem nō idu/cerēt: qꝛ nulla ſeruitꝰ rei ſacre poteſt imponi. ff de ſerui. l. ſeruitutes. la. ij. §. vlti. ⁊ quod humani iuris deſinit eſſe: ſeruitutem non recipit. ff. cōmunia predio. l. caueri. tamen Inno. ⁊ Ho. tenent ꝙ ſi non habet dotem ⁊ ſibi detur poſt conſecrationem ꝙ acquiritur iuſpatronatus: qꝛ ſine ſubſtātia rerū non poſſet eccleſie deſer/ 4

niſ.i.q.iij.ſi quis obiecerit.⁊ magis pl; ⁊ no. ꝙ niſi detur ꝓ dote vel rōne dotis non hēbit iuſpatronatus ſed erit benefactor ſm Pa. in d.c.quoniam. Limitat etiam hoc ibidem Pa. ꝙ ex dotatione poſt cōſecrationem efficit patronus. Verū quando fūdator nō poteſt compelli ad ipſam dotandam ſicut fit in iſtis capellis.quod nota.

5 ¶ Utrū poſſint eē plures i dote cōſtituenda ℞. Inno.ꝙ ſic. Et qlibet erit patron⁹: vult ēt gl.lxiij.di.in ſumma:⁊ ſic limita gl.in.d.c.quicūq;.que vult ꝙ dans modicā dotē nō ſit patron⁹:qꝛ veꝝ eſt qñ vn⁹ ſolus dat:ſecus ſi plures ſil' dant ſufficientem. Idē dic in fūdatiōe ⁊ edificatione:⁊ ſic p; ꝙ multi pñt eſſe patroni:puta qꝛ vn⁹ dedit fundū:alter edificauit: alter dotauit:.vel plures edificauerunt vel dotauerunt.

6 ¶ Utꝝ iuſpr̄onatus tranſeat ad heredes. ℞. pa.in.c.i.de iurepa. ꝙ ſic ēt extraneos.ita ꝙ ſi pater inſtituit filiū i certa re:⁊ exᷓneū herede; vniuerſalem iuſpatronatus trāſibit in extraneū non i filiū:⁊ ſi plures ſunt heredes in oēs trāſit:vt in.d.c.i.⁊ cle.fi.co.ti.⁊ non ſolū tranſit ad maſculos ſed ēt ad feminas heredes.fac c.fi.de pceſ.p̄bē.ſentit gl.in.c.qm̄ inueſtiturā.xvi.q.vij.⁊ ideo fili⁹ qui repudiauit hereditatē paternā nō erit patronus.ſm Fede. cōſilio.xci. Et hodie determinatū eſt p.d.cle.fi. ꝙ ſuccedūt nō per capita ſed per ſtirpes:vnde ſi plures ſuccedūt vni ex duob⁹ patronis etiam oēs habētur loco vnius:⁊ l; vn⁹ habeat plus de hereditate q̄; ali⁹ dūmodo non ſit hēs i certa re ꝯſtitutus eq̄liter erit patronus.

7 ¶ Utꝝ iuſpatronat⁹ poſſit diuidi inter heredes.℞.pa.in.d.c.i.ꝙ non q̄litercūq; intelligat iſta diuiſio:cū ipm ius ſit incorporale.pñt bene cōuenire patroni vel alternatis vocib⁹ preſentent.d.cle.fin. Silr ſi hñt plures eccleſias pñt conuenire vt pñtet vn⁹ in vna:⁊ alter in altera:qꝛ ſicut diuiſio pmittitur i tempore: ita ⁊ reſpectu locoꝝ:⁊ iſta nō eſt diuiſio q̄ prohibet in.d.c.i. de iurepatronatus.

8 ¶ Utrū iuſpatronatus poſſit adiudicari vni ex heredib⁹.℞.pa.in.c.querimoniā co.ti.ꝙ ſi. qꝛ ſi eq̄liter diuidūt non apparet quare h̄. Si ineq̄liter diuidūt ⁊ tūc ſi dat̄ pro reſtauratione illi qui minus habet illicitum eſt ⁊ ſymoniacū.c.preterea.co.ti.

9 ¶ Utruȝ iuſpatronatus trāſeat cū vniuerſitate honoꝝ.℞.ꝙ ſic.xvi.q.vij.nemini.⁊ co.ti. c.ex lr̄is.⁊.c.cū ſm.

10 ¶ Utrū trāſeat donatione.℞.ꝙ ſic.c.ex inſinuatione.⁊.c.ꝯſultationib⁹ co.ita tñ ꝙ ſi eſt laicus nō poteſt donare cuicūq; laico aut clerico recipienti noīe ꝓprio ſine lnīa epi.vt in.c.nullus.⁊.c.preterea co.ti.ſicut nec aliqđ aliud ius ſpirituale. Si vero donaret eccleſie aut loco religioſo tūc ſm aliquoſ pōt ſine lnīa epi.vt nō. in.d.c.nullus.⁊.c.ex īſinuatiōe.⁊.c.illđ.⁊.c.vni co.co.ti.in ſexto.

11 ¶ Utrū poſſit dari in feudū.℞.ꝙ ſic cum vniuerſitate.c.cū ſcđm.co.ti.ſed ſpāliter nō.

12 ¶ Utꝝ vēditione transferat̄.℞.ꝙ ſi ſpecialr vēdat̄ ē ſymonia:ſi emit itētiōe vt poſſit pñtare quē velit vl' pʋare:⁊ d; ſpoliari ille q emit ⁊ eccl'a d; eē libera ſ; Inn. Si vo emeret cum vniuerſitate tꝑaliū cū qb⁹ trāſit ēt iuſpr̄onatus nō ē ſymonia ſ; Ho.⁊ Cal.vt p; ex.c.ex lr̄is.e.ti.quod veꝝ credo cū nō emit pricipalr talia bona tꝑalia ꝑꝑ iuſpr̄onatus cōſequēdū: qꝛ ſi pricipalr ꝑꝑ h̄ emeret eſſet ſymōia.ita nō. pa.in.c.qꝛ clerici.co.ti. Itē ſ; Io.an.i.c. vnico co.li.vi.ſi dicat̄ vēdo tibi villā ⁊ iuſpr̄onatus qđ habeo in ea nō valet vēditio:ſec⁹ ſi ſimplr vēdit villā:vt i cle.paſtoralis.de re iudica. Et iō emptor vel feudatari⁹ cū acqrāt directū vl' vtile dñiu; reꝝ:ſilr acqrūt iuſpr̄onat⁹ licite ſicut alios fruct⁹ hñt.ff.de contrahen.emp.l.i lege.§.dolia.

13 ¶ Utꝝ vēdēs oīa iura q̄ h; i tali villa q̄ nō ē ſua itelligat̄ vēdere iuſpr̄onatus qđ ibi h;.℞. ꝙ nō:qꝛ ad h̄ vt trāſeat o; ꝙ res q̄ vēdit̄ talis ſit ꝙ ēt ſine expſſiōe vniuerſitatē vel iuſpr̄onatus i ſe ꝯtineat:ſicut ē villa vel caſtrū qđ in ſe ꝯtinet honorē: iuriſditionē:diſtrictū : ⁊ iuſpr̄onatus.ff.de v.ſig.l.pupillus.§. territoriū ſ; qñ dicit vēdo tibi oīa iura reſoluit̄ hec vniuerſalis in ſingulares.ſ.vēdo tibi hoc ⁊ illud. cū aūt iuſpr̄onat⁹ ſic nō poſſit vēdi ſic in tali vniuerſali nō cōprehēdit̄. S; ſi ſit aliqđ vniuerſale qđ multa iura i ſe ꝯtineat vt ē hereditas:bñ trāſit cū illo iuſpatro.ff.de pe.her.l. itē vidēdū.§.fi.⁊ duab⁹ ſequētib⁹.

14 ¶ Quid ſi vēdat qs palatiū vbi h; capellā q̄ forte h; multa priuilegia:⁊ multos reddit⁹ trāſiet iuſpatronatus cū palatio.℞.q ſic. ar.l. ſi mercedē.§.ſi eū fundū.ff.de act.emp.qꝛ ad capellā nō ē niſi p palatiū.ꝯtᷓu nō. Ho.⁊ Inn. in.c.ex litteris.co.ti.

15 ¶ Utꝝ poſſit pignori obligari.℞.verior opio ē Inno.ꝙ non:etiā cum vniuerſitate :qꝛ cum

creditoꝛ non poſſit vti pignoꝛe ſi vacaret ec/
cleſia nemo poſſet p̄ntare.
16 ¶ Sed infra quãtuꝫ tp̄s dꝫ patronus p̄ntare
℞.ꝙ ſi eſt laicus hꝫ quattuoꝛ menſes:ſi cleri/
cus ſex a tempoꝛe vacationis.c.cã te.decet eo.
ti.ꝛ eſt tex.in.c.vnico eo.li.vi.
17 ¶ Sed nũquid poterũt variare.℞.ꝙ ſic ſi eſt
laicus anteq̃ꝫ ep̄s ꝯfirmet:vt in.c.qḋ aũt.ꝛ.c.
cũ aũt.ꝛ.c.paſtoꝛalis.eo.ti.ſi eſt eccl'aſticus pa
tronus nõ pót variare poſtq̃ꝫ p̄ntauit.d.c.pa
ſtoꝛalis.cũ.c.p̄dict.eo.ti.
18 ¶ Vtrũ p̄ntans indignũ priuet̃ iure p̄ntandi
℞.ꝙ ſi eſt clericus q p̄ntat indignũ priuat̃ ea
vice.tex.ẽ in.c.ſicut in fi.de ſupple.negli.p̄e/
lati.ꝛ.c.iij.de ec.edifi. Si vero ẽ laicus nõ ꝑ/
uatur vt elicitur ſubtiliter de offi.oꝛ.c.cũ vos
hoc tenet Inno.ꝛ Hoſti.ꝛ Ber.i.d.c.cũ vos.
ꝛ archi.in.c.ſuſcepti.de p̄eben.li.vi.peccat ta
men moꝛtaliter ſciẽter p̄ntando idignũ:q2 in/
fideliter agit in officio ſibi commiſſo:vide ad/
miniſtratio.
19 ¶ Vtrũ qs poſſit p̄ntare ſeip̄m.℞.ꝙ non ſed
bene filiũ dũmodo ſit idoneus.Facit.c.per ve
ſtras.eo.ti.ꝛ ibi nõ.Bar.ꝛ Ho.ꝛ Pa. ponit
in.c.cõſuluit.eo.ti.ſil'r poſſunt preſentare vnũ
ex ſeipſis.Facit.l.vbi adſunt.ff.de tuto. tenet
glo.i.d.c.cõſuluit.
20 ¶ Vtꝝ p̄ntatus a maioꝛi parte patronoꝛum
ſit admittendus.℞.Pa.in.c.qm̃.eo.tit.ꝙ aut
p̄ntatio fit ab iſtis ſicut a collegio:ꝛ tunc regri
tur maioꝛ ps reſpectu totius capituli ſm̄ Jo.
an.ꝛ videt̃ tex.in.c.eccleſia.el.i.de elec. Aut p̄n
tatio fit ab iſtis vt a ſingularibus vt cõiter fit
a laicis:ꝛ tũc admittit̃ qui p̄ntat̃ a pluribꝰ.ver
bi gratia:ſunt ſex patroni:tres p̄ntant̃ admit
titur qui p̄ntat̃ a tribus:vt a pluribus p̄ntatꝰ
qḋ bene nõ.q2 facit ad multa.
21 ¶ Vtrum opoꝛteat ꝙ ſint ſimul qñ volũt p̄e
ſentare.℞.Pa.in.d.c.qm̃.ꝙ ſi agũt vt collegi
um opoꝛtet oẽs vocare:aliter poterũt cõtem/
pti'annullare p̄eſentationem.Si vero agunt
vt ſinguli.Fede.cõſi.xcvij.tꝫ ꝙ non.Sꝫ Bar.
in.l.oẽs populi.ff.de iuſticia ꝛ iur.tꝫ ꝙ ſiue a
collegio vt collegiũ eſt:ſiue a pluribus vt ſin/
gulares:ꝯſenſus eſt explicandus dũmodo ma
ioꝛ ps p̄eiudicet minoꝛi:ſemper debent ſim̃l
eſſe ꝑ.l.iuriſgentiũ.ff.de pac.ꝛ hoc ẽ verꝰ quo
ad vocationẽ:q2 foꝛte ſi fuiſſent p̄ntes indu/
xiſſent ad ꝯſenſum alterꝰ.ꝛ pꝛo hoc facit.c.ij.
ꝛ qḋ ibi no.de arbi.li.vi.
22 ¶ Sed qd ſi duo tm̃ ſunt patroni ꝛ duos p̄e

ſentant.℞.Jo.an.in.c.cũ aũt.eo.ti.ꝙ ep̄s pote
rit quẽ voluerit coꝝ iſtituere:ꝛ ẽ bona gl.in.c.
ſi plures.xvi.q.vij.hoc tꝫ Inno.in.c.i.eo.ti.ꝛ
Calde.ꝛ Car.in.d.c.cũ aũt.ꝛ Pa.i.c.cã te.eo.
ti.ꝛ plꝫ.lꝫ alij cõtrariũ teneant.
¶ Vtrũ patronus poſſit aliqd exigere: puta 23
aliquos cereos in cognitione iuriſpatronatꝰ.
℞.Pa.in.c.preterea.eo.ti.ꝙ nõ niſi tp̄e funda/
tõis a dioceſão iſtud fuiſſꝫ ſibi reſuatũ nec va
let ſi ip̄e p̄ronꝰ fũdãdo ſibi aliqḋ ſuitiũ reſuet
niſi ep̄s auctẽ p̄ſtiterit:vñ ſi ep̄s auctẽꝫ p̄eſti/
tiſſet poſſet tale ius vendere ti.remanẽte apḋ
eũ:ꝛ hoc credo veꝝ ſi dedit dotẽ pinguẽ ꝛ abũ
dãtem:ſecꝰ ſi ſolũ neceſſariã ad ſuſtẽtationem
miniſtroꝝ:q2 tũc nullũ ſeruitiũ poterit ſibi re/
tinere.Itẽ nõ.Pa.in.c.i.de cen.Fallit hoc qñ
locus religioſus ꝓp̄ijs expẽſis eccleſiã edifi/
cauit q2 tũc talis locꝰ hꝫ i ea oia tp̄alia ſicͭ ep̄s
ſp̄ũalia.vt de priui.c.ix.ꝛ plãtare ꝛ ẽt iuſ p̄ntã
di.de ſupple.negli.p̄ela.c.ſicut.
¶ Vtꝝ liceat clerico ſuſcipe eccleſiã de manu 24
laici patroni.℞.Pa.in.c.preterea.eo.ti.ꝙ nõ.
ꝛ ſi facit peccat moꝛtal'r:ꝛ lꝫ non ſit ſuſpenſus
ipſo iure:tñ debet cõmunione priuari.Ex quo
infert Pa.ꝙ ſi talis impetrat a papa:non ex/
p̄ſſo ꝙ prius habuit a laico nõ valet. Ex quo
dꝫ cõmunione priuari.vt in.d.c. preterea.ꝛ.c.
poſtulaſti.de reſcrip.
¶ Vtꝝ laicus edificans capellã in eccleſia: 25
ꝛ cã dotãs acqrat ſolum ſibi iuſpa.an eccleſia
ſimul.℞.Pa.in.c.ad audiẽtiam.de ec.edi.ꝙ
eccleſia ſimul:q2 nõ pót negari qui eccleſia po
nat fundũ ex qua datione iuſpatronatus acq/
ritur.c.pie mẽtis.xvi.q.vij.ꝛ iḋ ſimul ꝯcurret
cũ laico in p̄ntatiõe. Sil'r ſi clericus edificat
ex bonis eccleſie capellã non ipſe vel parẽtes
eius acquirũt iuſpatronatus:ſed ſolũ eccleſia
ex cuius bonis ẽ edificata.
¶ Vtꝝ ex delicto patris publicatis oĩbus bo 26
nis eius priuetur filius iure patronatꝰ qḋ ha
bebat p̄r.℞.ꝙ ſi publicatio fit ab ip̄eratoꝛe vl'
iudice ſeculari nõ priuat iure patronatus nec
ꝓ aliquo crimine ẽt leſe maieſtatis.pót impa
toꝛ priuare laicum ipſo q2 hꝫ iſtud a papa.Ita
nõ.glo.ꝛ archi.in.c. filijs.xvi.q.vij. Intellige
hoc verum qñ nõ eſt in aliqua vniuerſitate ſe
culari:q2 ſi eſſet ex priuatiõe illiꝰ vniuerſitatis
ſecularis trãſiret.ꝛ vide bo.glo.in.c.ſatis per/
uerſum.lvi.di.que dicit: ꝙ licet p̄r cõmiſerit
crimen leſe maieſtatis.Ex quo filij efficiũtur i
fames.l.quiſqs.C.ad.l.iul.maie.vi.q.i.ſi quis

cum militibus. Filij tñ clerici non efficiuntur
īfames: ⁊ non perdunt beneficia: ⁊ ſic nec iuſ-
patronatus: etiā filij qui non ſunt clerici niſi
cū vniuerſitate.
17 ¶ Quid ſi laicus hȝ iuſpatronatus cuȝ eccle-
ſia ſimul habebit ne ſex mēſes ad pn̄tandum
R. ſm Jo. an. ⁊ Archi. in. d. c. vnico. eo. ti. li. vi.
ꝙ ſic. ita ꝙ rōne cōmunionis priuilegiū eccl'ie
tranſibit ad laicū: ad inſtar eius qḋ dr̄ de eo q
hȝ rem cōem cū pupillo que non pōt vſucapi
vel preſcribi ꝑꝑ pupillū. vt in. l. ſi cōem. ff. quē-
ad. ſer. a. ita per eccleſiā conſequit̄ qḋ ꝑ ſe con
ſequi non poſſet. de cōceſ. preben. c. pe. Idē dic
quando clericus ⁊ laicus hn̄t pn̄tare ꝙ habet
tp̄s ſex menſium ſm Pa. in. c. cam te. eo. ti. qꝛ
maius dignū trahit ad ſe minus dignuȝ. c. ꝙ
in dubijs. de cōſe. ec. vel alta. ⁊ hoc tȝ Jo. an. lȝ
Hoſti. aliter. Et itellige de patrono eccleſiaſti
co qui hȝ iuſpatronatꝰ rōne eccleſie: qꝛ ſi habe
ret rōne patrimonij eſſet idem ꝑ oia ſicut i lai
co ſic ⁊ in clerico. c. cū dilectus eodem. ⁊ glo. in
de. ſi. eo. ti. nō. Pa. in. d. c. cam te. ⁊ in. d. c. cum
aūt. quod nō.

IUſticia ſȝ ꝙ eſt hitus virtu
tis pōt accipi q̄ttuoꝛ
modis ſm Ricar. i. iij. di. xxxiij. ar. v.
q. ij. Primo cōmuniſſime. ſ. ꝓ qualibet recti-
tudine animi: ⁊ ſic quelibet virtus eſt iuſticia
quedam. ⁊ ſic diffinit̄ ab Anſel. li. de veritate.
c. xij. Juſticia eſt rectitudo volūtatis ꝑꝑ ſe ſer-
uata. Secūdo ꝓ rectitudine per quā hō iuſtifi
catur i cōſpectu dei. ſ. pro charitate. ⁊ ſic diffi-
nitur ab Aug. li. lxxxiij. q. lxi. iuſticia que ꝑ ce-
tera diffundit̄ eſt dilectio dei ⁊ proximi. Ter-
tio ꝓ qualibet virtute ordinata per iuſticiam
legalem ad bonū cōe: ⁊ ſic eſt idem cū qualibet
virtute: differens tñ ſm rationem. Quarto ꝓ
habitu determinante volūtatem ad firmiter
volendum ſeruare rectitudineȝ debitā in oꝑa
tionibus que ſunt ad alterum. Et hoc dupl'r
aut alterū vt eſt ꝑſona ſingularis: ⁊ ſic eſt iu-
ſticia particularis diſticta per eſſentiam ab a-
lijs virtutibus q̄ ſic pōt diffiniri. Juſticia ē cō
ſtans ⁊ perpetua volūtas ius ſuum vnicuiqȝ
tribuens. ff. de iuſticia ⁊ iure. l. iuſticia. Alio
modo ad alteꝝ: qḋ eſt cōitas: ⁊ ſic eſt iuſticia le
galis: ⁊ h̄ eſt oī virtuti generalis inquātū pre
cipit oia exteriora cuiuſlibet virtutiſ ad bonū
cōe referri: ſm ꝙ vult philoſophus. v. ethi. c.
ix. Eſt tamē vna virtus ſpālis diſtincta i eēn-
tia ab alijs virtutibꝰ. vn̄ nō eſt generalis alijs
ꝑ predicationem: ſed ꝑ virtutē.
¶ Que ſūt partes eiꝰ ſubiectiue. R. ſm phȝ. v. 1
ethi. due. ſ. cōmutatiua que dirigit vnā priua-
tā ꝑſonam ad aliam i his q̄ ꝯſiſtūt mutuo int̄
duas perſonas ad inuicē. Alia diſtributiua q̄
ē ordo eiꝰ qḋ ē cōe ad ſingulas perſonas queȝ
dirigit iuſticia diſtributiua cōmuniū ſȝ ꝓpoꝛ
tionabilitatem.

IUſtificatio impij quattu
oꝛ requirit. ꝑ
mum motū liberi arbitrij: cōtritioneȝ
animi. Infuſionē grē: ⁊ remiſſionē culpe.

LAicus dr̄ a laos grece ⁊ latine
ppl's ſm Iſy. vij. ethi.
⁊ ſūt illi q pn̄t hr̄e vxorē poſſidere ꝓpri
um de q̄bus. xij. q. i. duo.
¶ Utrum laicus poſſit eē procuratoꝛ vel ſin- 1
dicus rerū eccleſiaſticaꝝ. R. Pa. in. c. decerni-
mus. de iudi. Collectariꝰ dicit ꝙ generalis ad-
miniſtratoꝛ eē non pōt loco prelati abſentis:
vel illius q reputat̄ abſ̄s vt ē minoꝛ: vt in. c. ij
de eta. ⁊ qua. oꝛ. Sed ſi prelatꝰ preſit ſpiritua-
libus bene pōt cōmitti cura tp̄aliū laicis: ma-
xime vbi clericus nō reperitur ydoneus. all'at
nō. per Innocen. qui dicit ꝙ laicis generalis
adminiſtratio cōmitti non pōt ita vt ſuꝑ oēs
dn̄entur: ſed ſpālis quarūdaȝ reꝝ adminiſtra
tio pōt: ita vt ſuperioꝛi admiſtratoꝛi rn̄deat: ⁊
plȝ pa. ꝙ all'at glo. in. c. iudicatum. lxxxix. di. ⁊
ideo dictū. c. decernimus. loq̄tur ꝙ non pōt eē
yconomus. i. habere generalē adminiſtratiōȝ
omnium bonoꝛum eccleſiaſticoꝝ tā tempoꝛa
liū q̄ȝ ſpūaliū: ⁊ ſic preſit oibus ſed bene poteſt
eē yconomus eccl'e in tp̄alibus. c. in noua. xvi.
q. vij. hoc idē tȝ Baſpar de cal. ⁊ Hoſt. ⁊ Jo.
an. in. c. vnico. de ſindico.
¶ Utrum poſſit eſſe procuratoꝛ clerici laicus 2
ad eligen̄. R. ꝙ non. vt no. doc. in. d. c. decerni-
mus. qꝛ vbi hȝ exercere actum ſpiritualē iudi-
cio ſuo non pōt cōſtitui laicus: vt no. Jo. an. i
regula qḋ alicui ſuo non lȝ. de reg. iur. li. vi. Et
ſic limita. c. i. de procura. li. vi. vt ſolum habeat
locum i iudicialibꝰ: vbi ēt in cauſis ſpūalibus
admittit̄ ad agendū ⁊ defendendū.
¶ Utrū poſſit laicus eſſe vicarius ep̄i. R. ſm 3
doc. ꝙ non: vt nō. in. d. c. in noua. ⁊ in. d. c. cōti
git de arbi. ⁊ in. c. vno de ſindico. Facit glo. in
d. c. decernimus. que dicit ꝙ cauſe ſpūales nō
poſſunt cōmitti laicis ēt tanq̄ȝ delegatis per
ep̄m. Et hoc intelligo ꝙ nō poteſt eſſe vicariꝰ
ep̄i in ſpūalibus: ſecus ſi ep̄s hȝ iuriſditionem

tpaleꝫ in loco:qꝛ bene pōt laicum ſuum vicari
um facere. vt in.c.fi.ne cle. vel mo.li.vi. ſed in
ſpūalibus tenēt doc.ꝙ nec etiā clericus coniu
gatus.c.Johēs.de cle.cōiuga.⁊ in.c.vnico. de
cle.cōiuga.li.vi.
4 ¶ Utrum laicus poſſit predicare.℞. Pa.i.d.
c.decernimus.ꝙ ſic ſi cōmittatur ei ab epiſco
5 po vide bo.glo.xcvi.di.c.bene quidem.facit.c.
cum ex iniuncto.de hered. vide glo.in.c.adici/
mus.xvi.q.i.ſed non teneas dum dicit etiam
mulierem.

LAtria grece idem eſt qđ religio latine ſm Aug.x. de ciui/
tate dei.c.iiij.vnde dicit ibidem ꝙ cul/
tus deo debitus quattuoꝛ nominibus noiat̃.
duobus apud grecos.ſ. Latria ⁊ theuſebia.i.
cultus diuinus vel bonus:⁊ duobus apud la/
tinos.ſ.religio ⁊ pietas:qui coꝛreſpondēt pre/
fatis duobꝰ.differt tn̄ latria ꝓprie a theuſebia
qꝛ hec reſpicit cultum dei interioꝛem qui pro/
prie pertinet ad virtutes theologicas ſꝫ latria
reſpicit ſeruitutem exterioꝛē que pertinet ad
iuſticiam:vt elicitur a ſancto Bona. in.iij. di.
ix.q.ij.ar.iij.⁊ ſic eſt virtus cardinalis ꝓprie:⁊
quando aliqui doc.dicūt ꝙ eſt virtus theolo/
gica intelligitur ſm qđ ē theuſebia.
i ¶ Qui ſunt actus latrie.℞.ꝙ ſunt due ſpecieſ
actuuꝫ latrie. Prime ſpeciei actus ſunt illi q̊s
producit mediantibus virtutibus quibus im
perat oꝛdinans eos in dei reuerētiam:⁊ ſic re
ligionis actus per modū imperij ponitur. Ja
co.ꝑ eſſe viſitare infirmos:qui eſt actus elicitꝰ
a miſericoꝛdia ⁊ immaculatum ſe cuſtodire: q
elicitur a temperantia.Secunde ſunt illi quos
producit per ſe ⁊ immediate per quos homo
oꝛdinatur tm̄ ad deum:⁊ inter hos habet ali
quos interioꝛes tanquam principales:⁊ per ſe
vt eſt deuotio ⁊ oꝛatio. Aliquos vero exterio
res quaſi ſecūdarios ⁊ oꝛdinatos ad iterioꝛes
quibus ipſa vtitur quaſi ſignis ad excitañ.mē
tem ad actus ſpūales:⁊ in aliquibus hoꝛuꝫ ex/
terioꝛum coꝛpus ad venerandū deo exhibetur
vt in adoꝛatiōe. Jn aliquibus vero deo de re/
bus exterioꝛibus offertur:⁊ hoc vel promittē/
do vt in votis vel i dādo:vt in ſacrificijs:obla
tiōibus:primicijs:decimis ⁊ huiuſmodi.
2 ¶ Utrum ſacrificium ſit latrie.℞. ꝙ triplex
ē ſacrificiū:primū bone opationis:⁊ iſtud eſt
omniū virtutum.ſcdm oꝛationis:⁊ iſtud vir/
tutum theologicaꝝ eſt.tertium ē imolationis
⁊ iſtud eſt latrie ſpeciale.

LAtro in quo differt a fure. ℞.ꝙ latro furat̃ de die: ſed fur
de nocte. Jura tn̄ ſepius vnū ꝓ altero
accipiūt:vt pꝫ in.c.i.de homicidio.
¶ Quis dicat̃ publicus latro vel depopulatoꝛ i
agroꝝ.vide.j.imunitas.§.xvij.

LAudemium ē quedaꝫ ſolutio quīq/
geſime ptis vel extimatiōis rei fienda
dn̄o ab eo qui de nouo acqrit emphitheoſim:
de quo dic.vt.j.emphitheoſis.§. xxxiiij.

LEctoris officium ē lectiones ꝓnunciare:⁊ ea que
prophete pronūciauerūt populis pdi/
care.xxv.di.perlectis.⁊.xxi.di.cleros.
¶ Quo mō dꝫ oꝛdinari habet̃.xxiij.di.c.lectoꝛ i
ſed melius i paſtoꝛali epoꝝ.

LEgatum quid ē.℞.ꝙ eſt donatio quedam a te
ſtatoꝛe relicta:ſed ab herede preſtanda
qꝛ debet̃ poſt moꝛtē teſtatoꝛis:⁊ poſt aditā he
reditatē ab herede colligit̃. inſti.de le.§.i.⁊ ho
die fideicōmiſſum ⁊ legatum fere idem ſunt ⁊
fere adequata ſunt:⁊ qcqd iuris ē in vno etiā
in alio.ff.de leg.i.l.i.ſed fideicōmiſſum dictum
ē qꝛ olim fideicōmiſſa pēdebāt ex fide heredū
⁊ ideo fideicōmiſſarij dicuntur quibus legata
ſoluēda fideicōmittunt̃:dicūtur ēt teſtamēto
rū executoꝛes.
¶ Quis pōt legare.℞.ꝙ ſolū illi q pn̄t teſtari i
ff.de leg.i.l.ij.⁊ q pn̄t teſtari.vide.j.Teſtm̄.§.i.
Legatū.n.relinqui non pōt niſi in teſtō:vel co
dicillo.Un̄ teſtari codicillari:⁊ legare ad hoc
equipollent:vt qui poteſt vnū poſſit ⁊ reliquū
ff.de iure codicil.l.diui.§.codicillos is domuꝫ
Fallit hoc in legatis ad pias cauſas:vt.j.lega
tum.ij.§.vij.
¶ Cui pōt legari.℞.ꝙ regulariter illi ſoli qui 2
pōt heres inſtitui:⁊ q pōt iſtitui.vide.ſ.heres
§.xxv.⁊ ꝙ.l.ſit pſona certa.al'r non valet.l.vul
go.ff.de ſtatu hoium.Fallit tn̄ hoc in aliqbus
caſibꝰ de qbꝰ in.§.ſequētibꝰ ⁊ legatū.ij.§.ij.
¶ Sed nūqd pater poſſit legare filijs ſpurijs 3
ratione alimētoꝛum vel relinquere dotes filia
bus ſpurijs:cū dos ſuccedat loco alimentoꝝ q
tamen ſpurij nō poſſunt iſtitui heredes.℞.ꝙ
ſic ſm Bar.i aut.ex cōplexu.C.de ince.nup.vi
de.ſ.filius.§.iiij.
¶ Utꝝ fratribus minoꝛibus poſſit legari.℞. 4
ꝙ ſic cle.exiui.de verb.ſig.§.cupientes dūmo/
do non ſit valoꝛ hereditatis vel tanta eius ps

ꝙ preſumat fieri in mō ꝛ forma legati fraudu
lēter p ſucceſſiōe hēditatis de q̄ n̄ ſūt capaces.
¶ Vtrū cū legat fratribus mēdicātibus an
5 niuerſarium perpetuū liceat eis recipe. R. ſm
Pe. de pal. in ep̄la ad magiſtrū ordi. predica/
toꝝ ꝙ ſic. recipiendo gratis ꝛ petēdo ex iudi/
ciū: q2 hoc non ē hr̄e redditus: ſed i iudicio pe/
tere ea tanq̄ȝ redditus ſibi debitos ē cōtra ꝓ/
feſſionē eoꝝ. Idē dicit de cenſib9 annuis ac ēt
de redditibus fratrū ad vitā. Farinerius ordi
nis minoꝝ general' in ꝯſti. dicit ꝙ nō lȝ fratri
b9 inducere aliquē ad talia legata faciēda ꝙ ſi
facta fuerit in iudicio nō petāt: quaſi tacite i/
nuat qđ dicit petrus: ꝙ ex iudiciū peti poſſūt
p modū elemoſyne. Nec obſtat qđ dicūt aliq
nō licere: niſi qn̄ dans ſciret nō teneri ſe ad ta
lia dāda ꝛ tn̄ ex ſua liberalitate dat: q2 licet in
ꝯſcia ille teneat ſm qđ. j. dico: ꝛ ꝓpterea det:
nihilomin9 frēs ea petere pn̄t ex iudiciū p mo
dū elemoſyne: ſicut liceret petere elemoſynam
ab illo q hȝ vltra neceſſitatē ſui ſtatus: q q̄ȝuis
ipſe teneat facere elemoſynā nō tn̄ per h̄ ſeqt
ꝙ frater minor nō poſſit ab eo petere. Aduer/
te tn̄ ꝙ annuos redditus ad modicū tp̄s. ſ. de/
cē annoꝝ legatos pn̄t petere mēdicantes i iu/
dicio exceptis fr̄ibus minorib9: q lȝ de talibus
ſint capaces: nō tn̄ pn̄t in iudicio talia p ſe pe
tere. vt in. d. cle. exiui. §. vex. de ver. ſig. Simi/
liter ſunt capaces annui redditus ēt in perpe/
tuū qn̄ eſt ad certum vſum diuini cultus: puta
vinū pro miſſis: frumentū pro hoſtijs fiendis
ꝛ hmōi ſm. d. Car. in. d. §. ꝛ Federi. de ſe. ſecus
ꝓ victu vel veſtitu.

6 ¶ Vtrū qs poſſit legare eccleſie ꝯſtruēde. R.
Pa. in. c. nos quidē. de teſta. ꝙ ſic. ſed non do
nare: q2 nō valet donatio facta loco cōſtruēdo
c. abbate ſanc. de re iudi. li. vi. Rō diuerſitatis
ponitur a Bar. in. l. ſeruos ad cuſtodiam. ff. de
ali. ꝛ ciba. le. q2 donatio requirit perſonam ꝛ
ſciam. ideo abſenti licet poſſit donari nō tn̄ ſit
dn̄s anteq̄ȝ ſciat ꝛ cōſentiat. l. abſenti. ff. de do/
na. c. ſi tibi abſenti. de prebē. li. vi. ꝛ etiā icerte
perſone poteſt legari dūmodo ex euentu poſ/
ſit certificari. l. cū pater. §. ſurdo. ff. de le. ij. ſec9
ſi certificari nō poſſet euētu: q2 nō poſſet ei le/
gari. vt no. glo. in. d. c. nos.

7 ¶ Vtrum legatum factuȝ eccleſie ſancte Ma
rie cum plures ſint ſit nullum. R. Panor. in. c.
indicante de teſta. ꝙ non. ſed dabitur eccleſie
parrochiali ſi ſic nominatur: vel pauperiori q̄
tale habet nomen. Bl. vero in. d. c. nos quidē
dicit ꝙ ſi nulla eccleſia ſancte Marie ſit i loco
dabitur eccleſie cathedrali: vt nō. in glo. prefa
ti. c. indicante. facit. l. que conditio. ff. de condi.
ꝛ demonſtra. vbi ſi teſtator mandauit aliquid
fieri in foro ꝛ non dixit in quo itelligitur de fo
ro illius municipij vbi habitat: ꝛ hoc de aucto
ritate epiſcopi ꝛ executoris: ſimiliter quando
legatur eccleſie fiende ꝛ nō dicitur de loco: epi
ſcopus ꝛ executor ꝓuidebūt de loco vbi debe
at fieri: ꝛ hoc fauore pie cauſe niſi aliter cōſtet
de mēte teſtatoris.

¶ Quid ſi legatarius morit ante conditionis 8
euentum. R. Pa. in. d. c. nos quidem. ꝙ aut le
gatum ē factum perſone intuitu ſeu contem/
platione anime. puta q2 alie perſone fuiſſet re/
licturus: tunc deficiēte illa pſona debet cōuer
ti relictum ad alium pium vſum vt voluntas
defuncti in effectu impleatur: ſicut dicimuſ in
legato facto ad aliquid faciendum in ciuitate
pp perpetuam memoriā defuncti: ꝙ alibi fiet
ſi in loco vbi ordinauerat fieri non poſſit: vt. l.
legatum. ff. de vſufruc. lega. Si vero relictum
fuit contemplatione perſone vel collegij certi
non habito reſpectu ad piam cām tunc defici
ente legatario expirat legatuȝ ꝛ remanet apđ
grauatum. vt in. l. pater. §. tuſchulanus. ff. de
lega. iij. C. de cadu. tollen. l. vnica. §. ſi autem a/
liquid ſub conditione. Si auteȝ dubitatur an
habuerit reſpectum ad animam vel ad perſo
nam: tunc in dubio fauore religionis debem9
preſumere ꝙ ad piam cauſam reliquerit. arg.
l. ſunt perſone. ff. de reli. ꝛ ſumpt. fune. Et hoc
nō. ꝛ ſequitur Barto. in. d. §. tuſchulanus. Et
hec deputatio ad alium vſum pium debet fie
ri de conſenſu epiſcopi ꝛ heredis ſimul. d. l. le
gatum. ꝛ nō. in cle. quia contingit de reli. do. ꝛ
facit ad queſtionem legati facti puelle pro ea
maritanda que moritur: an ſit dandum alteri
quia ſi factum eſt intuitu perſone: puta q2 ſer/
uiuit ꝛ huiuſmodi non dabitur alteri. Si vero
intuitu anime ſic dabitur alteri. ꝛ ſil'r de quo
cūq̄ȝ legato quod nō poteſt cōſequi ſuum effe
ctum. Quod nō.

¶ Vtrum legatū factū duobus re ꝯiunctis ſi 9
vnus repudiat: vel moriatur viuo teſtatore vl'
deportet ꝛ hmōi: accreſcat alteri. R. Pe. de pe
ruſio tractatu de canonica portiōe epi ꝙ ſic. l.
re cōiuncti. ff. de le. iij. ꝛ. l. vnica. §. his ita. C. de
cadu. tol. nō aūt accreſcit coniunctis cognatōe

legali.l.mulieri ⁊ titio.ff.de condi.⁊ demonſt. ⁊ dicũtur verbis ⁊ re coniunctis:puta qñ ſtichus legatur petro ⁊ martino re tantum cuꝫ diuiſim:puta lego petro ſtichum meum. Iteꝫ lego martino ſtichuꝫ meum:vt inſti.de le.§.ſi eadẽ res.in tex.⁊ in gl'.Item verbis ⁊ non re qñ titio ⁊ ſeio lego fundum equis portionibꝰ ⁊ preferť cõiunctus verbis ⁊ re. alijs coniunctis re tm̃.Sed an ꝯiunctus verbis tantũ preferať cõiunctis re tm̃ eſt opinio diuerſa: ſꝫ dic ꝙ eq̃l'r veniunt.vt no.in.d.l.re ꝯiũcti.

10 ¶ Quid de legato facto ab aliquo alicui eccleſie ſub cõditione.ſ.ſi ibi ſepeliatur qui legãs moritur excõicatus ⁊ non ſepeliť ibi.R̃.Bar. poſt di.in.l.miles.§.ream.ff.de adul. ꝙ nihilo minus ſoluetur legatũ eccl'e.cũ facto legantis ⁊ eius culpa acciderit ⁊ ſequitur Bal.in.l.ſiqs ad declinandũ.C.de epi.⁊ cle.⁊.l.i.C. de his q̃ pene no.facit tex.no.in.l.nulli.C.de epi.⁊ cleri. Ratio qꝛ i legato ad pias cãs attẽdiť duplex fauor.ſ.legãtis ⁊ cui legať:lꝫ ergo in notorio peccatore ceſſet fauor aic eius:non tñ ceſſat fauor eccleſie cui reliquit.Item qꝛ illa conditio ẽ impoſſibilis:⁊ ideo nõ vitiat legatum.l. obtinuit.ff.de cõdi.⁊ demon.

11 ¶ Quid ſi legať alicui aliqd ſub cõditione:ſi habuerit liberos vtrũ ſi ingrediť religionẽ debeat hr̃e.dic ꝙ ſic.vt.ſ̃.dixi heres.§.xiiij.cũ ſe.

12 ¶ Si titio pecunia legata fuerit:⁊ eius fideicõmiſſum ſit vt alienum ſeruũ manumitteret nec dñs eum vendere velit nihilominus legatũ capiet:qꝛ per eũ non ſtat quominuſ fideicõmiſſum preſtet.Nã ⁊ ſi ſeruus mortuus eſſet a legato nõ ſubmoueretur.l.ſi titio.ff.de leg.i.

13 ¶ Si in ſingulos annos aliquid alicui legatũ ſit plura ſunt legata ⁊ primi anni erit. purum ſequentium conditionale.ſ.ſi viuat:⁊ ideo eo mortuo nõ trãſmittetur ad heredem.l.ſi i ſingulos.ff.de annuis legatis.

14 ¶ Quidã teſtamẽtum faciẽs legauit filie ſue nupte.x.ducatos ꝓ quolibet anno pro veſtimẽtis vt iduat ſe:que filia ſtetit per quattuor annos ꝙ non induit ſe:nec a fratribus pecuniã ipſam petijt.Queritur an poſſit petere pecuniã preteritoꝝ annoꝝ.R̃.ꝙ nõ.ar.l.quidam ꝑdia.ff.de vſufruc.lega.

15 ¶ Quid ſi legatarius moritur ante legantem R̃.ꝙ deficit legatum:⁊ remanebit heredibus legantis:ſecus ſi moreretur poſt morteꝫ teſtãtis:ſed anteq̃ꝫ hẽs adiuiſſet hereditatẽ:qꝛ tunc debeť heredibꝰ legatarij.l.vnica.§.ſed vt manifeſteť.C.de cadu.tollen.

¶ Vtrũ legatum factũ epõ preſumeť factum ꝯtẽplatione eccleſie.R̃. Pa.i.c.requiſiuiſti.de teſta.ꝙ in dubio ad cõiecturas eſt recurrendũ vt ſi eſt factum ei a pſona cõiuncta non preſumať:q̃ꝫuis dixerit relinquo h epõ.Sil'r ſi diceret relinquo dño Joanni nõ expreſſo epõ:ꝛ ſic erit ſuũ:⁊ ſuccedũt propinqui ab iteſtato.c.qꝛ nos.de teſta. Si vero ab extraneo legitur ſic preſumiť factũ contemplatione eccleſie. Ideꝫ dic per omnia de quocũqꝫ habẽte adminiſtrationẽ ſeu prelationẽ in eccl'a. Et nõ hic:ꝙ adminiſtratio verificatur nõ ſolũ in eo q hꝫ aliquã dignitatẽ:ſed etiã in quocũqꝫ prelato large dicto.vt eſt hñs eccl'aꝫ curatã:⁊ quilibet q hꝫ miniſteriũ in eccleſia ſeparatum a cõgregatione.ꝓpterea canonicus nõ dr̃ habere adminiſtrationeꝫ:vt nõt Panor.in.d.c. requiſiſti. Item no.ꝙ extraneus hic accipitur qui non eſt ei ꝯiunctus in quarto gradu affinitatis vel conſanguinitats:vt eſt tex.in auť.licẽtia.C.de epiſco.⁊ cle.in auť.de eccleſia.titu.§.interdicimus. Idem glo.xij.q.iij.c.i.⁊ ẽ cõis opi. q̃ꝫuis aliq aľr teneãt:vt.ſ̃.clericus.xiij.§.v. 16

¶ Cuius contemplatione preſumetur legatũ factum non habenti adminiſtrationem in eccleſia qui tamen eſt eccleſiaſticus.R̃. Pa.i.d.c.requiſiſti.ꝙ in dubio preſumetur factum ituitu perſone.ſi talis poteſt habere proprium Si vero non poteſt habere proprium:puta qꝛ religioſus:ſic preſumitur factum intuitu monaſterij ſeu eccleſie.Facit.l.deo nobis.C.de epiſco.⁊ cleri.c.vnico.xviij.q.i.Et ſic quãdo factũ ẽ intuitu eccleſie nõ poterit diſponere niſi ſicut de alijs rebꝰ eccl'e.quod nõ. 17

¶ Vtrum legatum factum filiofamilias i dubio preſumatur factum ĩtuitu patris.R̃. Pa. in.c. Raynutius.de teſta. Barto.in.l.cum aliquis.C.de iur.delibe.dicit ꝙ ſi ſit per iſta verba:lego filio Martini.non intelligitur contẽplatione:patris maxime ſi exprimať nomen filij:puta titio filio Martini:⁊ nomiatõ patris intelligitur facta cã demonſtratiõis.Nec ob. dicta.l.cum aliquis : quia loquitur in ſeruo: quia exprimitur qualitas que ſi eſſet vera de iure acquireretur domino legatum : ⁊ ſic videtur contemplatione domini factum . Sed ſecus in filios : quia filiatio non facit relictũ acquiri patri : quia poſſet eſſe emancipatus ⁊ maxime hodie cum in aduenticijs acquiratur filijs proprietas:ſed ſi fieret de patre men 18

tio: ⁊ de patria ptãte: idẽ eſſet ſicut de ſeruo ſ;
de hoc dubitat Pa. qꝛ filiatiõis q̃litas nõ im
pedit ꝓprietatẽ acquiri filio: ⁊ iõ vr̃ ꝙ ſolum
vſufructus acquirat̃ patri.

19 ¶ Utrum legatum factum canonicis oibus
talis eccleſie etiam ſi exprimantur noia preſu/
matur eccleſie contemplatione factum. R. do.
Petrus vbi. ſ. ꝙ ſic. per. l. ciuib⁹. ff. de reb. du.
vbi dicit tex. ciuib⁹ ciuitatis legatum vel fidei/
commiſſum datum ciuitati relictum videt̃: qꝺ
verum eſt ſm glo. niſi ſit datum vt ſingulis:
qꝛ non acquiritur ciuitati. ſed ipſis ciuibus. fa
cit. l. annua. §. a titia. ff. de annuis lega. ſecus ſi
vni nõ habẽti adminiſtrationẽ vel prelationẽ
qui eſt ſimplex canonicus: qꝛ ſibi acquiret̃ nõ
eccleſie vt dixi: ⁊ hoc verum niſi probaretur ꝙ
intuitu eccleſie legatũ fuit. vel niſi legatarius
fraudem adhibuit. d. c. requiſiſti. in fi. Facit. l.
nõnunq̃;. ff. ad trebel.

20 ¶ Utrum cum legatarius non poteſt vti lega
to niſi reſpectu eccleſie. puta legat quis, iter ꝑ
fundũ ſuum clerico quo vadat ad eccleſiam i/
telligatur contemplatione eccleſie in dubio. R.
Pe. vbi. ſ. ꝙ ſic. ⁊ ſic acquiritur eccleſie. ⁊ ita i
telligitur quod no. gl. in. l. non plures. C. de ſa.
ſan. eccle. ne legatũ ſit inutile. vide qꝺ no. doc.
in. l. i. C. de ſac. ſan. ec.

21 ¶ Quid ſi quis leget ſic. lego Petro ⁊ filijs e/
ius poſſeſſionẽ vel aliud. R. ꝙ Petrus habe/
bit medietatem. ⁊ filij eius aliã medietatẽ cõ/
ſequenter. ff. de vſufr. accre. l. ſi quis titio. ⁊ de
teſta. c. Raynaldus. in glo. vnde nõ refert i h
caſu ſiue legetur titio ⁊ meuio vel titio cũ me/
uio: vt in. d. l. ſi quis titio. qꝺ nõ.

22 ¶ Quid põt legari. R. ꝙ res teſtatoris ⁊ res
heredis nec refert an ſciuerit vel ignorauerit
eſſe ſuam vel heredis. vt inſti. de lega. §. ſi quis
rem ſuam.

23 ¶ Sed nũqd res aliena a teſtatore poſſit lega
ri. R. ꝙ ſic. ſi ſciebat teſtator eſſe alienam: ⁊ he
res tenetur eam emere ⁊ preſtare: vel extima/
tionem ſoluere ſi talis ſit que extimari poſſit:
vt inſti. de le. §. non ſolum. ⁊. §. qꝺ autem. cum
tali diſtictione ꝙ aut reſ que legatur erat teſta
tori pignorata: ⁊ ſic in ea h; ius ſolũ. ⁊ tũc non
preſumitur niſi legatum illud ius eſſe qꝺ in ea
habebat: ⁊ ſic nõ dabitur extimatio. vt in. l. ſer
ui electione. ff. de le. i. Aut res legata erat res
teſtatori cõmunis ſimul ⁊ alteri: ⁊ ſic intelligit̃
ſolum legaſſe ꝑtem ſuam: niſi dixiſſet totam ta
lem rem: qꝛ ſic extimatio debetur: vt no. Bar.
in. l. cum alienam. C. de lega. Aut res omnino
eſt aliena: ⁊ tũc ſi eſt heredis debetur res oĩno
tex. eſt in. l. vnum ex familia. §. ſi re;. ff. de le. ij.
Si vero nõ eſt heredis ſed alterius ⁊ ſi ſciẽter
legauit debetur extimatio vel res dicta. d. l. cũ
alienã: dũmodo ſit talis cuius cõmertium ha
beri poſſit: al's eſſet inutile legatum: puta ſi le/
gat̃ res ſacra vel pricipis. l. apud iulianum. ff.
de leg. i. Si vero legatur ignoranter aut extra/
neo: ⁊ non valet: aut cõiuncte ꝑſone cui alias
fuiſſet relicturus ſi ſciuiſſet eſſe ẽt alienam de/
betur extimatio. d. l. cum alienã. ⁊ Bal. in. l. i.
C. de ſac. ſan. ec. tenet eccleſiam eſſe ↄiunctã ꝑ/
ſonã cũ ſit mr̃ oium fideliu;. xij. q. ij. qui abſtu
lerit. Sed Pa. in. c. filius noſter. de teſta. non
tenet ꝙ eccl'a hic habeatur ꝓ cõiuncta ꝑſona:
ſed ſolũ cõiunctus ex ſanguine: vt in. c. nõnulli
de reſcrip. ⁊ qꝺ debeat̃ coniuncte perſone itel
ligitur qñ errat generaliter: ſed qñ errat ex cã
ſpecifica. puta qꝛ credebat ſuam exemptione;
facta a pupillo que nõ valebat: tunc vitiat̃ le/
gatũ in totũ ẽt factũ cõiuncte ꝑſone. vt no.
in. d. l. cum alienam.

¶ Sed nũqd qꝺ predictũ eſt i qõne preceden 24
ti habebit locũ in foro canonico ⁊ aĩe. R. Pa.
in. c. filius. de teſta. dicit ꝙ cõis opio t; ꝙ ſic: ſ;
ipſe credit ꝙ nõ habeat locũ in ↄſcia. rõ qꝛ i. d.
c. fili⁹ noſter. dr̃: qꝛ lege dei viuim⁹ nõ legib⁹
vr̃ ãnuere h ẽẽ ↄ̃ legẽ dei. ⁊ iõ nullus ſubiect⁹
obedientie iuris canonici poterit hanc diſpo
ſitionem legis obſeruare ⁊ etiã in repetitiõe.
c. cũ eſſes. de teſta. ita tenet rõ: qꝛ diſpoſitio q̃li
bet debet attẽdi ſm rõnẽ certã. c. intelligentia
de ver. ſigni. ⁊ ideo patet per dictum. c. filius.
ꝙ eſt dr̃ia in hoc inter ius ciuile ⁊ canonicũ: ⁊
ꝙ diſpoſitio. c. fili⁹ aſtringit oẽs quos aſtrĩgit
ius canonicũ. Ego admitterem dictu; ſuũ qñ
heres nimis grauaretur: qꝛ ſic nõ videret̃ fu/
iſſe de mente defuncti ſed eẽ errore deceptum
ſed qñ cõſtaret de mẽte defuncti: puta qꝛ ſcie/
bat diſpoſitionẽ iuriſ ciuilis: ſic credo ẽt in cõ
ſcia habeat locũ qꝛ peride eſt ac ſi legaſſet rem
illã ſi emi poſſet vel ſaltẽ extimationẽ.

¶ Utrũ legata domo debeat̃ hort⁹. R. Pa. i 25
c. Raynuti⁹. de teſta. ꝙ ſi hortus coheret do/
mui. ſic debetur. ff. ſi ſerui. ven. l. teſtatrix. ⁊. ff.
de acti. emp. ⁊ ven. l. ſi creditor. in fi. qꝺ limito
vex qñ eadẽ ianua claudit domũ ⁊ hortu;: ſe
cus ſi ſic non coheret qꝛ nõ debetur. Et ſic in/
tellige glo. in. c. fi. xij. q. ij. ⁊ Pa. vbi. ſ. in. d. c.
Raynutius.

26 ⸿ Vtrũ legatis aliq̃bus rebus:⁊ poſtea vẽdi
tis per teſtatorẽ teneaᷓ heres.℟.ꝙ ſic niſi ven
dẽdo teſtator habuerit aĩuꝫ adimẽdi legatũ. i/
ſti.de lega.§.ſi rẽ ſuã.⁊ in dubio ꝓbabit heres
ſaltem ꝑ q̃ttuor teſtes volũtatẽ defuncti muta
tã.vt ĩ glo.d.§.ſi rẽ ſuã.Idẽ dic ſi rem legataꝫ
pignori tradidit ꝙ niſi habuerit animũ adimẽ
di legatũ teneᷓ heres eã luere:⁊ legatario tra/
dere.vt iſti.de le.§.ſed ⁊ ſi rẽ.in tex.⁊ ĩ glo. In
ↄſcia credo veꝝ qñ teſtator ĩ morte noluit mu
tare teſtũ:ſecus ſi morte preuẽtus nõ potuit ĩ
vltimo aliq̃d diſponere:q2 tunc preſumereꝫ ꝙ
aĩo adimẽdi legatũ alienauerit.

27 ⸿ Vtꝝ legatu quo mihi liceat cedere lapides
ĩ ſolo teſtatoris trãſeat ad meos heredes.℟.ꝙ
nõ.tex.ẽ in.l.apud iulianũ.§.ſi qs.ff.de le.i. rõ
ſm glo.q2 ẽ ius ꝑſonale.

28 ⸿ Vtꝝ poſſit legari qđ nũdũ eſt ĩ reꝝ natu/
ra.℟.ꝙ ſic.dũmodo ſit futuꝝ:vt fructus futu
ri ĩ tali fundo:aut qđ naſceᷓ ex ancilla ⁊ huiuſ/
modi.inſti.de leg.§.ea quoqꝫ res.

29 ⸿ Vtꝝ iura act.⁊ ſeruitutes ⁊ huiuſmodi in/
corporalia poſſint legari.℟.ꝙ ſic.niſi viuẽs te
ſtator debitũ exegerit vel remiſerit ⁊ in dubio
preſumiᷓ legatũ voluiſſe adimere exigendo vl'
remittẽdo.iſti.de leg.§.cũ aũt.in tex.⁊ in gl.

30 ⸿ Vtrũ debitori poſſit ſua liberatio legari.℟.
ꝙ ſic.inſti.de lega.§.ſi quis debitori:niſi teſta/
tor viuus exegerit.inſti.ibidẽ.§.eãm.

31 ⸿ Sed q̃ro an ĩ dubio preſumeᷓ legatũ factuꝫ
creditori fuiſſe factũ aĩo recõpẽſãdi.℟.Bart.
in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi pr̃.ff.ſo.ma.⁊ cõiter moder/
ni in.c.officij.de teſtamẽtis diſtiguunt ꝙ aut
relictũ ſit ꝑ debitorẽ neceſſariũ q ex neceſſitate
iuris teneᷓ ad debitũ:⁊ ſic preſumiᷓ aĩo recõpẽ
ſandi factũ:vt in.d.§.ſi pater.vbi dr̃ ꝙ ſi pater
q tenebaᷓ dotẽ dare filie ſue legat eidẽ aliquid
in teſtamẽto ꝙ illa nõ poterit petere legatũ ⁊
dotẽ:q2 vr̃ legaſſe aĩo recõpẽſandi cũ dote de/
bita.Aut legatum ſit ꝑ debitorẽ voluntarium
puta q2 ex ſua volũtate obligauit ſꝫ ad debitũ
⁊ ſic in dubio nõ preſumiᷓ factũ animo recom
penſandi:niſi ſit expreſſum vt probaᷓ in.l.vni/
ca.§.ſciẽdum.C.de rei vx.ac.vbi habeᷓ ꝙ ma/
ritus qui teneᷓ reſtituere dotẽ vxori poſt mor/
tẽ legauit aliquid ſimpl'r vxori poſſit vxor vtrũ
qꝫ petẽ.Sil'r dic đ legato facto cuicũqꝫ credito
ri a debitore.ad hoc.C.de here.inſti.l.ſi compẽ
ſandi.ff.de lega.i.l.lucius.in pri.⁊.ff.de lega.ij.
l.vlti.§.penul.

32 ⸿ Vtrũ per ſuggeſtionẽ:ſollicitudinem:vel i/
portunitatẽ faciens adimere legatũ factum a/
licui:⁊ faciens ſibi relinq̃ teneaᷓ.℟.dominus
Bertho.cepola ĩ ſuis cautelis ꝙ teneᷓ actione
de dolo vel in factũ ſubſidiaria ei cui adẽptuꝫ
eſt:vel cui nõ eſt relictum ex ſollicitudine eius
ff.de doli excep.l.i.nõ Ang.in.l.fi.C.ſi quis ali
quẽ teſta.prohi.Facit.l.i.⁊ ibi nõ.C.de pe.bo.
ſubla.li.io.Sed meliꝰ dic vt.j.Reſtitutio pri/
mo ĩ verbo ĩpediens.

⸿ Quid valet vxori legatum quo legaᷓ ei dos 33
ſua.℟.ꝙ valet q2 plenior ẽ actio ex legato q̃ꝫ ex
dote.inſti.de leg.§.ſꝫ ſi vxori.q2 ſic dicit ibi gl.
legatum ſtati debetur.dos vero ſi ↄſiſtat ĩ mo
bilibus debeᷓ poſt annum ſolũ.Itẽ valet q2 ñ
habebit ꝓbare dotẽ talis quãtitatis ſi exꝓma
tur.al's ſic.C.de fal.cau.l.iij.

⸿ Quero quid debeaᷓ qñ legatum ſit in gene 34
re.℟.ꝙ ſi illud genus ẽ generaliſſimũ:ſic nullũ
eſt legatum.Exẽplum ſi diceret.lego ſubſtãtiã
vel rẽ.Si vero genus eſt ſubalternum:vt lego
aĩal:corpus ⁊ huiuſmodi.ſic ſimiliter nullum ẽ
q2 dando muſcam liberaretur.Si vero genus
eſt inſertum:puta q2 eſt ſpecies ſpecialiſſima:
tunc aut res eius generis habet certos fines a
natura deſignatos:vt bos:equus:⁊ huiuſmo/
di:aut hꝫ fines ex ſola diſtinctione hominis:
vt fundus:vt.ff.de le.i.l.qđ in rerum.§.ſi quis
Aut facto hoĩs:vt domus vel fundus:quod ꝑ
factum hominis de duobus ſit vnum diruen
do parietem ⁊ huiuſmodi:vt.ff.cõia predio.l.
ſi quis duas.§.i.Si loquimur de ꝓmo ſic fuit
varia opĩo ſed plꝫ mihi opinio Io.quam ſequi
tur Accur.in.l.legato general'r.ff.de lega.i.ꝙ
aut teſtator quos reliquit ſeruos vel boues ĩ/
certos ⁊ de incertis ſunt in ſuo patrimonio:⁊
tunc eligit legatariuſ.vt inſti.de lega.§.ſi gene
raliter.dũ tamen non eligat optimuꝫ.d.l.lega/
to.Aut nõ ſunt ĩ ſuo patrimonio.⁊ ſic electio
erit heredis.vt.ff.de tritico le.l.iij.in prin.⁊.l.
iiij.Similiter vbi teſtator de certis ſeruis ſen
ſit incertum:puta q2 legauit vnũ de ſeruis ſuiſ
ſic electio erit legatarij.l.q duos.ff.de leg.i.Si
vero loquimur de ꝓo:ſic non valet:q2 videtur
deriſorium:q2 heres preſtãdo fundũ vnius di
giti vel vnguis liberareᷓ.d.l.quod in rerũ.§.ſi
qs aũt.Si vo loqmur de tertio:tũc aut legãs
domũ in genere relinq̃t domos aliquas:aut ñ
ſi ſic.electio erit legatarij.Si nõ legatũ erit de/
riſoriũ.ff.de le.i.l.ſi domꝰ.in ꝓn.Aduerte tñ ꝙ
qñ electio daᷓ heredi in rebus legatis in gene/
re:⁊ illud genus eſt talis q̃litatis ꝙ in ipſo ſũt

quedam que nihil valent: ⁊ magis expedit nō
habere q̄ȝ habere: tunc nō pōt talia dare: ſȝ dȝ
dare mediocreȝ. vt in. d. l. legato. ⁊. C. de dona.
l. ſi quis argentū. §. i. ⁊. C. cōmunia de lega. l. fi.
§. i. Si vero ſumus extra talia: tunc poterit he
res dare minimum in tali genere. l. ſi ita ſcri/
ptū ſit. in fi. ⁊. l. apud iulianum. §. ſeyo. ff. de le.
i. ff. de reg. iur. l. ſemper in obſcuris. ff. de ver.
obli. l. ſi ita ſtipulatus. Fallit hoc in legatis ad
pias cās: qꝛ debetur id quod eſt melius fauore
pie cauſe: vel ſaltem mediocre: puta legatum ē
vas dabitur argenteum inter aurum: ⁊ auri/
calcum: ſeu eneum. Ita habetur ⁊ nō. in. l. titia
§. ſeya. ff. de aur. ⁊ arg. leg. ex qua Bar. ibidem
dicit ꝙ ſi legaꝛ calix itelligitur argēteus: ſi pla
neta itelligitur de ſerico: ⁊ ſil'ibus.
35 ¶ Quid ſi quis legauit quattuoꝛ lagenas olei
que ſunt in tali vaſe: que nō ſunt niſi due: vel
de pecunia que ē i tali capſa: legat vni. xxx. alij
xx. alij. x. ⁊ nō ſunt niſi. xxx. R. ꝙ ſoluȝ debetur
quod inuenitur. l. ſi quis teſtamēto. ff. de lega.
i. ⁊ vnicuiqȝ pro rata defalcabitur: puta ille cui
xxx. legauerat non habebit niſi. xv. cui. xx. x. ⁊
cui. x. v. debebuntur. vt ibi dicitur. Facit. l. cuȝ
certus numerus. ff. de tritico. vi. ⁊ ole. le. ⁊ de
lagenis eſt caſus. in. l. ſi quis ſeruum. §. ſi quis.
ff. de lega. ij.
36 ¶ Quid ſi teſtatoꝛ errat in noīe. R. ꝙ non offi
cit dūmodo conſtet de quo ſenſit. l. ſi in nomi/
ne. C. de teſta. Facit. ff. de le. i. l. iiij. ⁊ inſti. de le.
§. ſiquis in nomie. Sil'r falſa demōſtratio nō
efficit: puta cū dicit. lego ſeruum meum quem
emi a titio: cum tamē ſit emptus a diuo. dum/
modo ꝯſtet de ſeruo. Inſtit. de lega. §. huic. Si
militer falſa cā non vitiat legatum: vt ſi dicit
lego tale quid Petro qꝛ fecit mihi tale ſerui/
tium: cū tamen non fecerit. inſti. de le. §. longe.
ſecus ſi conditional'r vt ibidem.
37 ¶ Vtrū legās ancillam Bertam: ⁊ poſtea vē
dens eam emit aliam cui nomen Berte impo
nit: an debeaꝛ iſta ſecūda. R. ꝙ ſic. ff. de condi.
⁊ demō. l. filie ſue. §. titia vr.
38 ¶ Vtrū legans mihi omnia ſua mobilia itel/
ligaꝛ omnes fructus etiam. R. ꝙ ſic. omnes
qui tempore mortis teſtatoris erant a ſolo ſe/
parati. ff. de re. ven. l. fructus. Sed non habe/
bo ex tali legato nomina debitorum ſuorum:
niſi aliter conſtet de mente: qꝛ nomina debito
rum ſuorum nec ſunt mobilia nec immobilia:
ſed in. iij. ſpecie. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. in
venditione. Item qꝛ non eſt noſtruȝ quod no/
bis debetur: ſed tantum illud quod poſſumus
vendicare. ff. de aur. ⁊ arg. le. l. ij. Sed tu d̄ hoc
dic vt. ſ. Alienatio. §. viij. ⁊ idem dic de lignis
⁊ lapidibus ad hedificium preparatis ꝙ non
veniūt. ar. ff. de le. iij. l. ligni appellatio. §. fi. idē
in lecto legato venit ornamentum eius. vt in
d. l. librorum. li. iiij. §. fi. ff. de leg. iij.
¶ Vtrū legatis veſtibus vxori: veniant aurea 39
vel argentea ornamēta dictarum veſtium vi/
detur ꝙ non: qꝛ acceſſoria precioſiora ſuo prin
cipali n̄ accedūt Lud. de ro. in no. tenet ꝙ veni
ant etiam precioſiora: ⁊ accedāt principali: vt
l. ſi non ſunt. §. perueniamus. ff. de aur. ⁊ ar. le.
⁊ Bar. in. l. cum aurum. ff. de aur. ⁊ arg. le. ⁊ di/
cit gl. falſam. in. l. ij. ff. de pecu. le. que vult ꝙ ac
ceſſiones precioſiores non extinguantur de/
ſtructo principali.
¶ Quid ſi legat centuȝ Titio ſi voluerit. R. ꝙ 40
non tranſibit ad heredem titij: ſi titius non ex
preſſerit ſe velle. l. ſi ita legatum ſit. §. illi. ſi vel/
let. ff. de lega. i.
¶ Quid ſi habens lancem maximam: mi/ 41
norem ⁊ minimam legat lancem minorem.
Reſpon. ꝙ debetur medie magnitudinis: ſi
aliud non appareat. ff. de aur. ⁊ argen. lega. l.
qui lancem.
¶ Item ſi legat cirographum: intelligitur le/ 42
gaſſe actiones in eo contentas. l. qui cirogra/
phum. ff. de le. iij.
¶ Vtrum teſtatoꝛ qui legauit vni fundū: alij 43
vſūfructum fundi: debeat intelligi legaſſe vni
cuiqȝ ipſorum dimidium vſuſfructuſ dicti fun
di. R. Lud. de ro. in no. ꝙ ſic. l. ſi alij. ff. de vſu/
fru. lega. ſecus in iudicis ſententia: vt. l. ⁊ puto
§. i. ff. fami. herciſ. quod verum eſt ſi aliud de
mente non conſtet.
¶ Vtrum ſi legans ſic dicit. lego centum Ti/ 44
tio: ⁊ ſi illos perderet iterum relinquo ei alios
centum: eius heres teneatur pluſq̄ȝ ſemel reſti
tuere. R. ꝙ non: niſi ſemel. ff. de leg. iij. l. fideicō
miſſa. §. ſiquis decem.
¶ Si legaꝛ alicui vſuſfructuſ ſub certo tempo 45
re: puta vſquequo talis peruenerit ad. xx. annos
q̄ȝuis talis moriaꝛ: nihilominus vſuſfructꝰ du
rat vſqȝ ad tempus. xx. annorum: ſecus ſi mo/
riaꝛ vſufructuarius ante. xx. annos. qꝛ expirat.
Si vero legaꝛ ſub incerta cōditione: puta do/
nec talis fuerit furioſus vel remāſerit ⁊ hmōi
quorum euētuſ incertus eſt ſi cōditio euenerit:

expirat.Si aũt moriaꝛ̃ in furoꝛe nihilominus
durabit vſq; ad vitã vſufructuarij.l.ambigui
tatem.C.de vſufruc.

46 ¶Quid habebit ille cui relinquitur victus ⁊
veſtitus:ſiue alimẽta:quod idẽ eſt.R.dz habe
re cibum:potum:veſtimẽta:lectum:habitatio
nem:⁊ ea ſine quib⁹ viuere nõ poſſet.ff. de ali.
⁊ ciba.le.l.legatus.ff.de verbo.ſigni.l. victus.
nõ tamen ea que ad diſciplinam pertinent .d.
l.legatus.

47 ¶Quid ſi dicit.relinquo ꝙ vxoꝛ mea ſit dña
⁊ vſufructuaria omnium bonoꝝ meoꝛum.R
ꝙ per hoc ꝙ dicit dominã habebit guberna
tionẽ domus ⁊ familie: ⁊ eiuſ curã:per hoc ꝙ
dicit vſufructuariam habebit victum ⁊ veſti
tum.Silr ſi diceretur relinquo eam dominaz
⁊ dominatricem bonoꝝ meoꝛum: intelligitur
ꝙ ſecũdum qualitatẽ patrimonij honoꝛifice
habeat ſua neceſſaria ⁊ ſit gubernatrix dom⁹
⁊ ſic ſapiẽtes ⁊ cõmunis vſus interpꝛetantur.
vt no.glo.in aut.hoc locuz habz.C. ſi ſecundo
nup.Et ſic fecit Dauid cũ dicitur de eo:cõſti
tuit eũ dominum domus ſue.i.rectoꝛem. ⁊ ſic
ponitur in greco qd̕ eſt.ff.man.l.creditoꝛ.§.lu
tius.Dominus tamen Bertho.cepola in tra
ctatu ſuo de ſeruitutibus dicit verũ ſola ali
menta foꝛe relicta per illa verba dñam ⁊ vſu
fructuariam ſi filij ſunt inſtituti.ſecus ſi extra
nei.vt eſt glo.in.d.aut.hoc locum.⁊ ibi p oẽs.
⁊ Bar.in.l.titia.cũ teſtamẽto.§.fi.ff.de lega.ij
⁊ Bal.in.l.vnica.C.de indic.vi.quod intellige
ſuperſtantib⁹ filijs:ſecus ſi moreren̄t filij vi
ua matre:q2 tunc efficeretur pꝛopꝛietaria : vt
no.ſingulariter Bar.per tex.in.l.ſicut i ãnos.
ff.quib⁹modis vſufr.amit.

48 ¶Quid ſi dicit lego vſufructũ oium bonoꝝ
meoꝛum vxoꝛi mee:vel relinquo vxoꝛem me
am vſufructuariam.R. ꝙ inſoliduz habebit
vſumfructum omnium bonoꝝ.ita ꝙ poterit
facere de illiſ quicquid placuerit:etiam ſi cẽnt
vltra quantitatem alimentoꝝ.vt.ff.de vſu.le.
l.vxoꝛi mee:niſi filioſ haberet in quo caſu filij
hn̄t ſaltem legitimam partem in vſufructu
ſm dñm Odofre.ſicut ipſe notat in aut.nouiſ
ſima.C.de inoffi.teſta.que limitat.d.l.vxoꝛi:q
ad filios:ſed non quo ad extraneos.

49 ¶Vtrum legans vxoꝛi ſue habitationẽ: ſeu
vſumfructum habitatiõis domus ſue:qd̕ idẽ
eſt.l.cum antiquitas.C.de vſufruc.Et in eodẽ
teſtamento legando dictã domum alteri ade
merit dictum legatum vxoꝛis.R.ꝙ non.tex.ẽ
in.l.ſempꝛonio.in pꝛin.ff.de vſufruc.vbi pꝛo
baꝛ̃ ꝙ legato generali vſuſfructus vel habita
tionis non derogatur per legatum ſpeciale
ipſius rei.Et ibi Barto.dicit ꝙ non eſt alibi
tex.pꝛo hoc.

¶Quid ſi dicit relinquo ticio fundum ad vſu 50
fructuañ.R. dominus Bart. vbi.s. ꝙ eſt re
licta ꝓpꝛietas.Silr quãdo dicit relinquo fun
dum ad gaudimentum per .l. pꝛoculus .ff. de
vſufruc.⁊ ibi dominus Flo.qui tamen diſtin
guit verum ſi extranei ſunt inſtituti.ſec⁹ ſi filij
dilecti.⁊ plz i ꝯſcia.lz alij indiſtĩcte velint ꝙ ꝓ
pꝛietas ſit relicta nõ vſuſfructuſ.

¶Qũo poteſt fieri legatũ.R.ꝙ põt fieri qbuſ 51
cũq; verbis aptis tamen ⁊ idoneis:vt ſi dicat
lego:do: dare iubeo : volo: rogo : poſco : opto
vt des.l.ij.C.communia dele. Item põt fieri
pure:vt cũ dr̃ lego tali.c.⁊ in diẽm:vt lego tali
vſq; ad paſcha.Ex die:vt lego tali a paſchate
in antea:⁊ ſub cõditione per ſi:vt lego tibi.c.ſi
filiam meam acceperis:vel per cũ:vt lego tibi
centum cũ fueris.xiiij.annoꝛuz.tũc ineſt con
ditio hec dũ cõpletus fuerit.xiiij.annus:⁊ nõ
aliter.C.de lega.l.fi.Fallit tamẽ in libertate vt
videatur poti⁹ eſſe relicta in diez.puta ſi dicit
ſeruum meũ liberum iubeo cũ filius me⁹ erit
xxv.annoꝝ.C.de fideicom.lib.l. fideicommiſ
ſaria.Et vt ſcias differentiam iter legatuz qñ
ſit pure.⁊ quãdo ſit ſub conditione:vel in diẽ
nõ.ꝙ quando legatum ſit pure ſtatiz moꝛtuo
teſtatoꝛe cedit legatario:vt.j.§.lvi.Quãdo ve
ro ſit ſub conditione ante cõditionis euentuz
nõ cedit legatario.⁊ ideo ſi moꝛietur ipſe lega
tari⁹ anteq̃z ꝯditio impleatur remanebit apd̕
grauatum:⁊ non trãſmittet ad ſuos heredes.
Limita hoc in legatis ad pias cãs:vt.s.§.viij
Quando vero legatum ſit in diem:tũc ſi dies
eſt incertus omnino : ſic legatum eſt conditio
nale.l.dies.ff.de condi.⁊ demon.⁊.l.ſtipulatio
iſta.§.inter certam.ff.de verbo.obli.⁊.l.ſi dies
quando dies le.ce.⁊ glo.nõt.in.l. ſcyus ſatur
ninus.ff.ad trebel.Si vero dies eſt certus oĩ
certitudine.vtputa cum legatur titio i paſcha
futuro vel quando curret.M.cccc.xc.⁊ huiuſ
modi.vel dies eſt certus ad minuſ in ſe.lz ſit ĩ
certus in pꝛopꝛio ſubiecto:puta cum relinqui
tur talis poſſeſſio titio quãdo erit.xxv.annoꝝ
q2 iſtud tempus eſt certum in ſe:q2 ſuo curſu
perire non poteſt quin veniat illud tempus ſz
in pꝛopꝛio ſubiecto ⁊ ſub tali qualificatiõe he
ne eſt incertum:q2 talis poteſt moꝛi anteq̃z ſit

xxv.annoꝛum.Et tunc legatuꝫ factum tali tē
poꝛe vel die cedit legatario ſtatiꝫ a die moꝛtis
teſtatoꝛis quo ad trāſmiſſionem:qꝛ ſi legatari
us moꝛeretur poſt moꝛtem teſtatoꝛis:⁊ an̄ illū
diem vel tempus nihilominus legatum debe
bit eius heredibus:vt pꝫ in.l. vnica.§. cū igit.
C.de cadu.tol.Idē dic quando legatur fructꝰ
qui naſcit̃ ex tali fundo:qꝛ lꝫ moꝛiatur legata
rius:tamē trāſmittit ad heredes ſuos:vt no.
glo.in.l.ſtichum qui meus erit.⁊.l.item quia.
ff.de pactis.Intellige niſi aliud impediat.l.ſi
ea queſtio.C.de his qui. vt indi.hoc pꝫ in.l. ſi
cum heres.ff.quando dies le.ce.⁊.l.hēs. in pꝛi.
ff.de condi.⁊ demōſtra.vbi pꝫ ꝙ quando quis
legat Titio poſſeſſionem cum moꝛietur : lꝫ ſit
incertum quando moꝛietur:tamen qꝛ certum
eſt ꝙ moꝛietur:⁊ ideo legatum eſt ad dieꝫ cer-
tum:⁊ ſic debebitur eius heredibus:ſecuſ ſi le
garet ſic:heres dato poſſeſſionem ticio cū mo
rieris.qꝛ ſic eſt cōditionale qꝛ eſt in diem incer
tum:eo qꝛ ignoꝛatur quis pꝛius ſit moꝛiturus
an heres vel titius.Et iō ſi titius pꝛemoꝛietur
legatum remanebit apud heredem grauatuꝫ.
Item aduerte ꝙ dictio ſi non ſemper facit cō
ditionem.nam quando apponitur tempoꝛi p̄-
terito vel pꝛeſenti:non facit conditionem.l.in
ſtitutio talis.in fi.ff.de condi.inſti.⁊.l. cas. in
pꝛincipio.⁊.l.ſi ita ſtipalatus fuero hāc ſum-
mam.ff.de verbo.obli.Nec ob.l.ſi ſic.ff. de le.
i.qꝛ impꝛopꝛie loquitur.Quādo vero ſi reſpi-
cit euentum futuri tempoꝛis cuius euentus ē
certus omni certitudine:ſic nō facit conditio
nem ſm Bar.in.l.i.ff.de condi.⁊ demon.Idē
dic quando conditio eſt impoſſibilis. l.i.ff. de
condi.inſtit. Sed quando euentus eſt certus
an ſed incertus quando vt moꝛs:ſic facit con-
ditionem ſm Bar.vbi.ſ.⁊ gl.in.l.in omnibꝰ
obligationibus.ff.de reg.iur.ſimiliter facit cō
ditioneꝫ quādo euentus eſt omnino incertus.
Item dictio ſi aliquando ponitur pꝛo qꝛ .l. vi-
deamus.in pꝛincipio.ff.de in liteꝫ.iura.l. titiū
⁊ meuiū.ff.de adminiſtra.tuto.aliquādo poni
tur pꝛo quāuis.l.ſi.C.de libe.⁊ eoꝝ lib. Aliqn̄
ponitur ſimul cum dictione ⁊ ſic.ſ.⁊ ſi.⁊ ſtat ꝓ
quāuis.l.i.§.nunciatio.ff.de no.ope.nun.⁊ diſ
fuſe.vide Bar.vbi.ſ.Dictio vero cū:Aliquā
do habet vim copule.l.illi cum illo.ff. de vſu-
fruc.le.⁊ ſic non facit conditionem niſi antea
appareat voluntas diſponentis.l.ſi ita fuerit.
§.fi.ff.de teſta.ma.⁊.l.ſi ancilla.ff.de le.i. Ali-
quādo vero cū:eſt cōiunctio videlicet quādo
apponitur verbo pꝛeteriti:vel pꝛeſentis tēpo
ris:⁊ ſic non facit conditionem:ſed ponit̃ cau
ſatiue cū pꝛo qꝛ:vel aduerſatiue ꝓ quanuis.l.
demonſtratio.§.i.ff.de condi. ⁊ demon. ⁊ ibi
Bar.Aliquādo repitur aduerbiū.ſ.cū ꝓ quā-
do qꝺ eſt quando apponitur verbo futuri tem
poꝛis.⁊ ſic videtur ꝙ tunc non ſit differentia
inter ſi:⁊ cū:⁊ qꝺ vtrūqꝫ faciat conditionē.l. q
ꝓmiſit.ff.de cōdi.inde.cū multis alijs.in gl.d.
l.demōſtratio. ſed qꝛ multe leges videntur cō
trarie.Bar.ibidem dicit.ꝙ eſt triplex differen
tia.Pꝛima.qꝛ ſi pꝛincipal'r denotat cōditionē
Scdario vero tempus:qꝛ nulla eſt cōditio q̄ i
ſe nō habeat tempus futurum.Cum vero de-
notat pꝛīcipaliter tempus qꝛ nō eſt aduerbiuꝫ
tempoꝛis.Scdario conditionē.ꝓbatur in.l. ſi
titio.ff.quādo dies le.ce.Et ideo quando poni
tur circa ſubſtātiā obligatōis vel circa volūta
tē que expꝛimitur per verbum futuri ſubiun-
ctiui ſi ponitur per ſi:non valet ſꝫ bene per cū.
Vbi gratia.Stipulatio q̄ fit ſic.pꝛomitto tibi
centum ſi volueris non valet:ſecus ſi dicat ꝓ-
mitto tibi centum cū volueris.l. cēteſimus .§.
fi.ff.de ver.ob.qꝛ in pꝛimo cōditio eſt exp̄ſſa p
ſi.In.ij.eſt tacita per cū.⁊ expꝛeſſa nocent.l.nō
nunqꝫ.ff.de condi.⁊ demon.Scda differentia
eſt:qꝛ ſi legas mihi decem cū petiero non facit
cōditionē.l.ſi decem cum petiero.ff.de verbo.
obli.⁊.l.titia.ff.de condi.⁊ demonſt.ſed bene ſi
lego decem ſi petiero. vt not.in.d.l. ſi decem.
qꝛ per ſi eſt conditio expꝛeſſa:per cum tempus
pꝛincipal'r.Et ideo cum talis tempoꝛiſ expꝛ̄ſſio
ſapiat exactionē de pꝛeſenti ſiue executionem
nullam ſuſpenſionem inducit.⁊ ideo lꝫ moꝛia
tur anteqꝫ petat:non deficit cōditio.l.liber nō
§.decē. ff.de verb.ob.Tertia differentia ē:qꝛ ſi
ſiue apponatur circa diſpoſitionem ſiue circa
executionem facit diſpoſitionē cōditionalem
l.qbus diebꝰ.§.qdā titio.ff.de cōdi.⁊ demon.
Sed cū:facit diſpōnem cōditionalē i vltimis
volūtatibus.vt.d.§.quidam titio.⁊ ibi nō.ſecꝰ
in ꝯtractibus:ſed bene facit diſpoſitionē reſoluē
dam ſub ꝯditiōe.vt.ff.de in di.adiec .l.ij. ⁊ ibi
bona glo.limita tn̄ ꝙ cū facit diſpoſitioneꝫ in
vltimis voluntatibus cōditionalē. verum qn̄
addicitur diſpoſitioni vltime que cōcernit vo
luntatē diſponendi ſiue diſpoſitionem.l.ſi cui
legetur.ff.de le.i.niſi quādo relinquitur cōiun
cte perſone:qꝛ tunc in dubio facit diem.d.l.ſe-
yus ſaturninus.ff.ad trebel.ſed ſecus quando
diſpoſitio cōcernit pꝛeceptum ſoluēdi.ſiue exe

oationem:⁊ tempus certum ſaltem in ſe ſicut eſt tempus certe etatis:qꝛ tunc non facit cōditionē:ſed dilationē qꝛ de natura:cū eſt facere tempus.l.his verbis.⁊ ibi Bal.C.quando di. le.ce. Aduerte ēt ꝙ lʒ dicaᵗ:lego tibi cētū ea cōditione vt facias tale quid:qḋ tale legatum nō eſt conditionale ſed modale.l.meuia.ff.de ma. teſta.⁊.l.ij.ff.de dona.⁊ ſic verbū ea cōditione accipiᵗ iproprie ſm Bar.in.d.l.quibus dieb⁹.

52 ¶ Vtrū relictum i diem debeaᵗ cū fructibus inter medij temporis.R℞.ꝙ ſi gratia legatarij fuit appoſitus dies.puta qꝛ puer:ſic debentur Si vero dies fuit appoſitus gratia heredis: ſic nō debenᵗ:⁊ ſic concorda.l.in fideicōmiſſaria.ff.ad trebel.⁊.l.in fideicōmiſſi.§.cū polidius.ff.de vſuris.⁊.l.eū.ff.de annu.leg.⁊ eſt glo. in.d.l.ex his verbis.

53 ¶ Sed pone ꝙ legatū conditionale non ipleᵗ nō ex defectu legatarij:ſed alio mō. R℞. ꝙ aut conditio reſpicit factum ei⁹cui relinquiᵗ ſoluʒ vtputa ſi manumiſerit ſeruū ſuū:⁊ tūc ſi conditio deficit per caſum:qꝛ moritur ſeru⁹ morte naturali:ſic cōſequeᵗ legatū.l.que ſub conditione.§.quotiens.ff.de condi.inſti.niſi fuerit i mora.l.pe.ff.de cōdi.⁊ demon.Si vero deficit per aliū puta:qꝛ fuit interfectus tūc aget ꝯtra iterfectorem.lege acquil.l.ide Neratius.§.idē Julianus.ff.ad.l.acquil.Et ſi occiſor eſt nō ſol uēdo de equitate debet admitti ad legatum.l. titio.§.fi.ff.de cōdi.⁊ demon.⁊.l.fi.ff. de eo ꝑ quem fa.erit.Si vero cōſiſtat in facto ei⁹ cui relictum eſt ⁊ alterius etiam:tūc ſi per caſum fortuitum euenit ne impleat amittet legatum niſi fauore alimentorum.l.annua.ff. de annu. le.Si vero non per caſum ſed per factū alterius ſic non amittet:ſed ipſuʒ habebit.hec diſtictio probaᵗ in.l.i teſtamēto.ff.de ꝯdi.⁊ demō. ⁊ in gl.l.i.C.de inſti.⁊ ſubſtitu.⁊ eſt equiſſima: niſi aliud dicas.In aliquo caſu fauore libertatis.l.cū ita legatur.ff.de cōdi.⁊ demō. Limita etiam illud quo dᶦ:qḋ quando cōditio nō impletur per factum eius vez ꝙ legatuʒ deficit niſi ꝯditio eſſet inhoneſta: qꝛ ſic habetur ꝓ nō adiecta.d.l.cū ita legatū ſit.ff.de ꝯdi.⁊ demon.

54 ¶ Vtrū legatū factum ſub conditione:ſi nupſerit ſempronio:expiret ſi nō ei nupſerit. R℞. ꝙ ſic.ſi honeſte poſſit ei nubere:ſed ſi ſit indignus eius nuptijs tenet legatum licet ei non nubat:qꝛ cōditio que perpetuā viduitatē idu cit remittitur:ſed non que tēporalem ⁊ qḋ vni ꝑmittitur alteri ꝓhibeᵗ:⁊ qḋ in vno prohibeᵗ in ceteris permittiᵗ.hec habenᵗ ex.l.cuʒ ita legatū ſit.⁊ in.l.cū tale legatū.§.meuic.ff.de cōdi.⁊ demon.Idem ſi legatum ſit vt nubat ſm arbitriū ſempronij.qꝛ proide eſt:ac ſi nō ſit adiecta.l.filie ſue.ff.de cōdi.⁊ demon.

¶ Qua actione petunᵗ legata.R℞. non ſolum ꝑ actōes perſonales ſed ēt ꝑ in rē ⁊ hypothecariā i res mortui.⁊ idē dic i fideicōmiſ. vt iſti.de le.§.nr̄a.⁊.C.cōia.de lega.l.i. 55

¶ Quādo poſſunt peti legata.R℞.ꝙ non pn̄t peti:niſi adita hereditate:niſi in legatis ad pias cās.de quo.j.legatum.ij.§.ic.vnde ſcias ꝙ dominuʒ rei legate poſtq̄ʒ adita eſt hereditas ipſo iure tranſit ab eo qui legauit ad legatariū recta via.ff.de fur.l.a ticio.Nō glo.in.c. Raynaldus.de teſta.Et ideo extunc pertinēt ad legatarium fruct⁹rei legate.nō glo.in.l.legatuᵗ. C.de vſuris.l.a titio.ff.de fur.l.legatum.la ſa. ff.de le.ij.⁊.l.ſi tibi homo.§.cum ſeru⁹.ff.de.le. i.Fallit hoc quādo legatur res aliena.l.cū alienam.C.de leg.⁊.l.nō dubium.ff.de le.iij.itē in legato relicto i genere.l.apud offidiū.ff.de op. lega.Idē in legato altnatiue.l.hmōi .§. ſtichū. ff.de leg.i.⁊.l.ſtatuliberū.§. ſtichum. de leg.ij. Itē in legato facto in diem. qꝛ niſi aduenięte die:nō trāſit.l.ſempronius.ff.de vſufru.le.Itē qn̄ aggrauat heredē ad vendēdū rem.l. vxorē ff.de lega.iij. 56

¶ Quo ordine capiēt legatarij.R℞.ꝙ nullum ordineʒ obſeruam⁹ ſed ſil' oēs eq̄liter tuemur. dicit tex.i.l.is cui.§.ſi plures.ff.vt i poſſeſ.leg. 57

¶ Quibus modis efficitur caducū legatū.R℞. ꝙ primo qn̄ qḋ legatur in teſtamēto hᶦ ꝓ nō ſcripto:⁊ hoc cōtingit tripl'r:aut qꝛ deceſſit legatarius quē teſtator viuere credidit.Aut qꝛ qḋ legaᵗ non eſt in rez natura:nec pōt eſſe vt equus mortuus quem teſtator viuere credidit aut qꝛ rei legate nullum ē cōmertiū:vl' que alienare prohibenᵗ.⁊ vt dicit Azo.ꝙ etiam ſi ſit cōmertiū ſed cū grandi difficultate:vt in predijs neceſſarijs ceſaris non valet legatum nec extimatio etiā dabiᵗ:vt inſti.de leg.§.ſed ſi talis res:niſi volūtas teſtatoris appareret velle extimationem dari qn̄ extimari poſſunt.ff.de le.i.l.ſi quis inquilinos.excipiᵗ ſm eūdem caſus quādo quis redemit hominem liberuʒ ab hoſtibus qꝛ poteſt liberari a pignore qḋ tacite habeo in eo:donec ſoluerit preciū vel ſeruierit ꝑ qnquēnium.l.ſenatus.ff.de lega.i.itēʒ aduerte ꝙ ſi cōmertium rei legate ſit in cōi: lʒ nō alicui ſic ad dādū dānato:tn̄ valebit legatū. 58

ꝛ pꝛeſtabit talis heres. Si vero cōmertiū nō ſit ei cui pꝛeſtari debet: aut pꝛopter ei⁹ delictū puta qꝛ hereticus aut ꝑpter ſectam. puta ꝗa iudeus qui non poteſt habere mancipiū xpianum: tūc nec res nec extimatio debeť aut ꝑpt conditionem ſtatus: vt qꝛ eſt ſeruus cui militia non debetur. aut pꝛopter vitium coꝛpoꝛis qꝛ eſt claudus ꝛ legatur ſtipendium curſoꝛis: ꝛ ſic ſi ſciebat teſtatoꝛ: dabitur extimatio: al's non. vt no. gl'. in. l. ſed ſi res. ff. de legi. i. Itē ea que ſunt cōiuncta edib⁹ ne vrbs defoꝛmeť nō ſunt in cōmertiū. ff. de lega. i. l. cetera. itē nec res ſacre. Secūdo dicitur legatū caducum in caſu caduco tripl'r. aut qꝛ legatarius pꝛemoꝛiť ꝙ teſtatoꝛ: aut efficitur ſeruus pene: aut qꝛ teſtamentum impꝛobe inofficioſum dicit. ff. de inoffi. teſta. l. papinianus. §. meminiſſe. aut ēt pꝛopter graues inimicitias exoꝛtas inter legātem ꝛ legatarium: ſi tamen redeant ad amicitiam reintegrať legatū: ſed ꝑpter leues inimicitias non efficitur caducum. vt. ff. de adi. le. l. iij. in fi. ꝛ. ff. de his qui. vt indig. l. ſi inimicitie. Tertio diciť pꝛopꝛie caducū qđ poſt moꝛtem teſtatoꝛis deficiť quacūqꝫ rōne: vt ſi legatari⁹ ſpernat vel conditio ſub qua legatum ē legatum deficiat. C. de cadu. tol. l. vnica.

59 ¶ Vtrū factū legatū ſub conditione: puta ſi fecerit pontem in tali loco reddať caducum ſi ille cui imponiť pꝛius fecerat. R. ꝙ ſic. p. l. conditionum. ff. de condi. ꝛ demon. Sed tu dic ꝙ quo ad actionem cōſequendam non ſufficit aliquid fieri fato: qꝛ nō vř temperare qui fato facit. vt in. d. l. in fi. ſed quo ad penā euitādam non refert qualitercūqꝫ fiat. l. ea quidem. C. ſi manci. ita fue. alie. Et ſic pꝫ ꝙ non debetur legatum pꝛedictum. Et ꝙ ſi fieret excōicatio cōtra nō iplentes legata talis non ligaretur: ſil'r nec aliam penam incurreret ſi eſſet appoſita. Facit qđ no. Ludo. de ro. ꝛ Bar. in. l. cū ſeru⁹. ff. de V. obl. ꝛ. l. foꝛma. §. ſi cū ego. ff. de cēſi.

LEgatum. ii. ad pias cās ē omne qđ reliquiť ꝑ aīa: vt ſentit glo. ꝛ Clari⁹ Bar. in. l. ſiquis titio. ff. de leg. ij. Item qñ relinquiť aliquid miſerabilibus pſonis: vt pupillis: viduis: peregrinis: pauperib⁹: ꝛ huiuſmodi: auxilio pꝛopꝛio deſtitutis ſm do. Pet. de peru. tractatu de canonica poꝛtione epi. all'. lxxvij. di. c. i. he enī perſone in iudicio ꝛ extra quadā pꝛerogatiua letantur. C. qñ impera. inter pu. ꝛ vi. per totū. ꝛ. in. l. ſi qs ad declinādā. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ in autē. de eccleſi. ti. §. fi. de Vb. ſig. c. ſuper quibuſdam. in fi. ꝛ hoc verū de pupillis ꝛ viduis: miſeris: pauperibus non diuitibus. c. ex tenoꝛe. de fo. cōpe. c. ſignificantibus. de offi. dele. Item quādo relinquitur eccleſie vl' alijs pijs locis. c. fi. de teſtamentis. ꝛ pia loca ſunt hoſpitalia: monaſteria: ꝛ quelibet loca alia: in quib⁹ ſenes: pauperes: ꝛ languide perſone alūtur: ꝛ alia charitatis opera exerceñť. d. l. ſi quis ad declinandam. ꝛ. l. oꝛphanotrophos. ibidē. ꝛ. d. §. fi. ꝛ de reli. do. c. de ſenodochijs. Itē ſm quoſdam qñ relinquitur ad cuſtodiam ciuitatis vel alioꝛum locoꝝ cōmuniū ſeu publicoꝛū ar. c. ij. de immunita. eccleſia. C. de dona. l. pe. §. ij. ſed clare. l. illud. C. de ſac. ſanc. ec. ꝛ que ibi no. Item quādo relinquitur ad refectionē pōtium ꝛ viaꝝ. vt dicit gl. in. l. i. §. ad municipiū. ff. ad. l. fal. ſil'r muroꝛum ꝛ foſſatoꝛum: ciuitatū vel caſtroꝛum ꝛ ſimilium: ꝛ hoc ſi neceſſitas imineat: alias non. argu. l. ad inſtructiones. C. de ſacro ſanc. eccle. ꝛ. l. omnes pꝛouinciarum. ꝛ. l. ad poꝛtus. C. de operibus publicis. ꝛ. l. vnica. C. de quibus munc. ꝛ. l. penult. C. de pꝛiuile. domus: auten. ꝛ. c. ij. ꝛ. c. non minus. c. aduerſus: de immu. eccle. ꝛ. C. ad legem falci. autē. ſimiliter. Item quando legatur in oꝛnamentis eccleſie. pꝛo luminaribus: ꝑ fabrica eccleſie vl' libꝛis aut alijs ad diuinum cultum pertinentibus: ſiue ſit ad tempoꝛalē vel perpetuum cultum. c. fin. de teſta. Facit glo. in. d. auten. ſimiliter. Item quando relinquitur pꝛo redimendis captiuis. l. nulli. C. de epiſco. ꝛ cleri. in aut. de eccle. ti. §. ſiquis. Item quando relinquitur pꝛo puellis maritandis ſm Bart. in. l. i. ff. ſol. matri. ꝛ in. l. ſi ego. in pꝛinci. ff. de iure doc. ꝛ in l. ij. §. fi. ff. de dona. arg. c. fi. de ferijs. vbi dicūt doc. ꝙ dos ē pia cauſa: ꝛ ideo relictum pꝛo dote eſt ad piam cām. Item quando relinquitur pꝛo alimentis. Intellige egentium. xij. q. ij. aurum. Item general'r qđ deo relinquitur ꝑ aīa reliqui cenſeť. d. §. ad municipium. Et iō dic ꝙ pꝛopꝛie dicitur relictum ad pias cās qñ relinquitur pꝛo honoꝛe dei vel ſanctoꝛum: vel pꝛo ſalute anime: ſiue id reliquatur eccleſijs: ſiue pauperibus: ſiue locis publicis: qꝛ pium ē qđ ſit pꝛopter cultum diuinum. ſecuſ ſi fieret pꝛo honoꝛe mundi vel pꝛo perpetua fama: qꝛ non dicitur pium: veruntamen in dubio pꝛeſumetur ꝗcqd relictum fuerit ſupꝛadictis fuiſſe reli

ctum pro deo ⁊ pro anime ſalute.⁊ ſic legatuꝫ
ad piam cauſam.

1 ¶Sed quero vtrum quãdo relinquitur ꝓ ma
le ablatis in certis dicatur ad pias cãs.R. Jo.
an.in additi.ad ſpec.ti.de iſtrumẽt .edic.ꝙ ſic
ſi relinquatur pauperibus vl' eccleſiis.⁊ ſilib⁹:
al's non. vnde dicit:ꝙ potius conſideratur cui
legat:q̃ꝫ quare legat.l.illud.C.de ſac. ſan. eccle.
vbi dicit glo.ꝙ quãdo legaẗ diuiti pro anima
nõ eſt ad pias cãs.ſecus ſi non diuiti.d.l. ſi qs
titio.qđ verũ ẽ quo ad preſumptionem: ſecus
quo ad veritatem que principaliter reſpicit in
tentionem.

2 ¶Quid ſi quis legat centũ nõ expreſſa cã pp
quã legat:nec perſona cui legat.R. Jo.an. vbi
ſ.ꝙ illud eſt legatũ ad pias cauſas:⁊ vt nõ. Al
bri.in.l.ad inſtructionẽ.C.de ſa ſanc.ec.legatũ
incertũ etiã relictũ ad pium vel publicũ vſũ vt
viarũ ⁊ pontiũ refectio valet.vt.ff.de lega.ij.l.
quidam in teſtamento

3 ¶Vtrũ relictũ conſanguineo pauperi ſit ad
piã cãm.R.Bal.in.l.i.C.de ſa.ſan.ec.ꝙ nõ ni
ſi dicat pro anima:⁊ pro deo hoc facere:⁊ facit
pro hoc qđ no.Bar.in.d.l.i.

4 ¶Vtrũ legata ad pias cãs gaudeãt eodẽ pri
uilegio cũ relicto eccl'e.R. Pa.in.c.relatum. el
i.de teſta.ꝙ ſic.q: eccl'a priuilegiaẗ pp aiam co
templatione dei.Facit qđ no.Jo.an. in.c.i. de
in integrum reſtitu.l.vi.vbi voluit.ꝙ ſicut ec
cleſia poteſt petere reſtitutionẽ in integrũ: ita
⁊ alia pia loca poſſunt.

5 ¶Vtrũ delegatis ad pias cãs poſſit detrahi
falcidia vel trebellianica.R. Pa.in.c. Raynal
dus de teſta.cõiter tenetur ꝙ non.quo ad falci
diam:ſed quo ad trebellianicam.Bar.i.l.mar
cellus.ff.ad trebel.Bal.in.l.id quod paupibus
C.de epiſco. ⁊ cleri.⁊ multi alij tenent: ꝙ nec
etiam detrahaẗ.ſed Jo.an. tenet contrarium
i glo.ſua.⁊ etiam multi alij.vt no.Albri.in.l.ſi
quis ad declinandam. C.de epiſco.⁊ cle.⁊ licet
prima opinio ſit magis pia:tamen ſecũda nõ
eſt condemnanda.

6 ¶Quot teſtes requirũtur i legatis vt valeãt
vide.j.teſtã.§.v.

7 ¶Vtrũ legata facta ad pias cãs ſine inſtõne
heredis valeãt.R. Pa.in.c.indicante.de teſta
men.ꝙ ſi noluit mori inteſtatus nõ valẽt.iſti.
de le.§.ante heredis.ſed vbi quis eligit mori i
teſtatus ſic valent.nedũ legata ad pias cãs: ſꝫ
quecũqꝫ alia legata:⁊ i dubio vr̃ voluiſſe mo
ri inteſtatus qui facit talia legata :qđ probat
tex.d.c.indicante.⁊ facit qđ legiẗ.⁊ nõ. in.l.iij.
ff.de iure codicil.

¶Vtrũ ex defectu teſtamẽti vitienẗ legata ad 8
pias cãs.R. Pan.in.d.c.indicante.ꝙ non ſm
vnam opionem.vt no.in.l.i.C.de ſa.ſan.ec. ⁊ i
l.eã quã.C.de fideicõmiſ.facit pro hoc qđ no.
Bar.in.d.l.i.⁊ Bal.in.l.illa inſtitutio.ff.de he
re.inſti.q tenent:ꝙ cũ quis reliquit ſua reſpe
ctu pie cauſe diſpoſitioni titij ꝙ valet.licet nõ
valeat teſtamẽtũ qñ heres ponitur in volũta
te alterius.de quo.j.teſtamẽtum.§.bis.rõ di
uerſitatis eſt:q: talis cuius arbitrio cõmitti
tur hꝫ regulã iuris diuini:humani:⁊ gentium
limitãs eius voluntatem que eſt vt pre oibus
deo ⁊ religioni debeantur:⁊ ad redimẽda pec
cata.xiij.q.ij.anime.de pe.di.i.medicina.Et iõ
aliud nõ põt facere:ſed in prophanis nulla eſt
regula limitans.⁊ iõ poſſet aliud velle q̃ꝫ teſta
tor:⁊ propterea cũ voluntas teſtatoris ſit icer
ta:ideo ẽ captatoria.i.adulatoria ſeu decepto
ria:ſm glo.in.c.cũ tibi.de teſta.Aduerte hic ſꝫ
Bar.in ſua minorica. ꝙ aut teſtator voluit vt
teſtamentũ valeret iure directo teſtamenti:⁊
non aliter:⁊ ſic teſtamẽtum eſt nullum : heres
ad quem veniũt bona nõ tenetur in ꝯſcientia
aut voluit ꝙ ſi non iure teſtamenti:ſaltem va
leret iure codicillorum ⁊ oi alio modo quo poſ
ſet.Tunc ille ad quem bona peruenerũt teneẗ
in cõſcientia implere legata defuncti:⁊ ſic eſt
preſumendũ:niſi quando teſtator prouidit ſi
bi puta alium ſubſtituendo:vel quãdo ordina
uit quid fiendum:ſi quod ordinauerat non ha
bebit effectum.Facit.l.cũ proponas .C.de he
re.inſti.Idẽ dic ſm Bart.in.l.in teſtamento.
ff.de fideicõmiſ.liber.⁊ Pa.in.c.i.de ſucceſ.ab
ite.ꝙ licet voluntas defuncti non fuerit perfe
cta ratione publicationis:fuit tamen perfecta
rõne volũtatis:vtputa q: teſtamentum manu
ſua conſcripſit volens poſtea redigi in publi
cam formam:ſed morte vel furore preuentus
non potuit:qđ nihilominus heres teneẗ .Idẽ
dic ſi incepit facere teſtamentum nec potuit
complere:ꝙ legata facta valent:q: non põt ne
gari quin ſit perfectus cõſenſus rõne volunta
tis:licet nõ ratione operis. Idem Barto.in.l.
cũ quis.C.de iuris ⁊ facti igno.tenet ꝙ ſi teſta
mentum ẽ nullum q: deficit voluntas defun
cti:vel quãdo eſt nullum ex preteritione here
dis ignorãdo ꝙ eum habeat ſic legata non de
benẗ:quod limito niſi ſint talia ꝙ ſi ẽt ſciuiſſet
ſe habere filiũ feciſſet.ar.xvij.q.iiij.c.ſi.ſed qñ

teſtamentū eſt nullū q2 nō ſunt teſtes ſufficiē tes: vel deficit aliq̄ ſolēnitas iuris ciuilis: tūc qñ cōſtat heredi: de volūtate defuncti: vel per duos teſteſ pōt probari: obligatur naturaliter iure gentium ad implendam voluntatem defuncti. quod nō.

9 ¶ Quid ſi heres renūciet hereditati: vel non vult adire. R. Pa in.c.relatum.el.i.de teſti. ꝙ nihilominus legata ad pias cās valebunt: q2 non ſubijciuntur talibus ſolennitatibus iuris ciuilis.

10 ¶ Vtrū legatum eccleſie edificande ſeu monaſterio debeat ſolui cū fructibus intermedij tpis. R. Pa.in.c.nos quidem. de teſta. q sic, vt conſuluerunt Bar. ⁊ Fran.de alber. q2 tex. prefati.c.nos. dicit ꝙ relicta eccleſie cōſtruende debent ſolui ſine diminutōe. Facit pulcher tex.in.l.ſi ita relictum.§.pegaſius.ff.de leg.ij. vbi dr̄ ꝙ ſi reliquitur prediū in certū diem.puta poſt.x.annos: vel cū legatarius erit pubes debetur predium cū fructibus intermediū tēporis: ſi dies fuerit appoſita fauore legatarij: ſic in caſu noſtro dies apponitur fauore eccleſie vel monaſterij: q2 ſi fuiſſet conſtructa tempore teſtamēti legaſſet ſimpl'r ⁊ non in diem: quod bene nota.

11 ¶ Vtrū legatū ad certū vſum poſſit ad aliū vſum ꝯuerti. R. Pe.de peru. vbi.ſ. Aut ipſe vſus poteſt impleri de iure ⁊ de facto. puta q2 legauit quis vt monaſterium fiat in tali dioceſi: epus .ſt contētus ⁊ ſic lȝ de iure. de cōſe. di.i. nemo: nullū eſt impedimentum in facto: q2 eſt pecunia ⁊ cetera neceſſaria. nec eſt qui aduerſetur: ⁊ ſic poteſt fieri de facto: ⁊ tunc dico ꝙ nō poteſt conuerti in alium vſum: ⁊ iſte eſt caſus d.c.nos quidem. ⁊.ff.de admi.re.ad ciui.perti. l.i. ⁊ de hoc eſt caſus in.l.nulli.C.de epiſ. ⁊ cle. immo ſi per legatariū non impletur tale legatum redit ad heredem: ⁊ pro hoc eſt caſus i.c. cū dilecti filij.de dona.facit quod no.de cōdi. appo.c.verum. Et hec intellige vera niſi in legatis ad pias cās: vel niſi interueniat diſpēſatio pape vel alterius: vt.j.dicaȝ. Aut ille vſus poteſt impleri de iure: ſed nō de facto: puta ꝓpter guerras vel q2 pecunia eſt modica vl' nō eſt locus in eccleſia vbi legatur pro capella fiēda ⁊ huiuſmodi: ⁊ iſte caſus eſt i.l. municipio pecuniam.ff.de admi.re.ad ciui. perti. Et i.d. c.nos quidem ibi impleri nō pōt. quod verbū etiam itelligitur de impotētia facti.de reſcrip. c.ſciſcitatus. ⁊ tunc poteſt fieri cōmutatio auctoritate ſuperioris: etiā ſi i teſtamēto ſit clauſula ꝙ non poſſit cōuerti ad alium vſū q̄ȝ deputatum. ratio q2 volūtas teſtatoris dȝ interpretari ſȝ ius cōmune: vt res magis valeat q̄ȝ pereat.c.abbate.de ver.ſig. ⁊ ideo cū de iure cōſ poſſit in aliū vſum conuerti non obſtat talis clauſula. Et ex hiſ dicit Gu.i Spe.ti.de edic. inſtru.in.§.nūc aliqua. ꝙ ſi mihi legatur vt vadam vltra mare. ⁊ nullus audet ire ꝙ ꝯſequar legatum: lȝ non vadam. dūmodo vadam ad ſimilem locū. Sil'r ſi teſtator legat pro labore itineris vel penitentie ſibi iniūcte vt vadam romam: ⁊ pp impedimētum non poſſum ire: ꝙ cōſequor legatum: dūmodo vadam ad locum ſimilē.d.l.legatum: excipitur quod legatur pro ſuccurſu terre ſancte: q2 ſi nūc non poſſum expectabitur tps: ⁊ ſeruabitur legatuȝ.c. magne de voto. Ludo. de ro.in no. dicit ꝙ legatum factum pro calice vl' reparatione eccleſie: ⁊ eccleſia non habet opus: de hoc poterit per epiſcopum ſolum fieri conuerſio in alium vſum piū. Aut vſus poteſt impleri de facto ſed nō de iure: ⁊ tunc aut hoc eſt q2 non eſt ad aliquē finē honeſtū. puta legat quis centum vt fiat ludus tetralis in eccl'a: qui eſt illicitus de iure.c.cū decorem.de vi. ⁊ honeſt.cleri. ⁊ ſic legatum inutile eſt ⁊ non fiet conuerſio.ar.coꝝ q̄ no.in glo. l.i.ff.de condi.inſti. vl' non poteſt fieri de iure: non q2 non ſit ad finem honeſtū: ſed q2 ius ꝓhibet: ⁊ ſic fiet conuerſio i alium vſum honeſtum: vt eſt caſus in.d.l.legatum.ff.de vſuf.le: ⁊ ſic intellige.c.nos quidem.in verbo nō pōt implerí.ſ.de iure. Exēplum teſtator legat ꝙ predicatores ⁊ minores ſe cōferāt ad habitandū in ſuis domibus: ⁊ celebrent ibi diuina pro ſalute aīe ſue: de iure hoc nō poteſt fieri c. vnico. de exceſ.prela.li.vi.cle.cupientes.de pe.tñ vſus ē honeſtus q2 pro aīa ⁊ laude diuina. Sil'r legat vt fiat eccleſia in tali loco: non poteſt fieri pp priuilegium quod habent predicatores ⁊ minores ⁊ huiuſmodi. ⁊ ideo fiet in loco cōgruo ⁊ honeſto. Facit ad ſupradicta quod ſupra dixi donatio.i.§.xlvij.

¶ Cuius auctoritate fiet talis cōmutatio. R. 12
do.pe.vbi.ſ. ꝙ ſi non ſubeſt cā. puta q2 poteſt de iure ⁊ de facto impleri: tunc ſolus papa poteſt.l.legataȝ.ff.de admi.re.ad ciui.perti. ⁊ cle. q2 cōtingit de religi.do. Si vero ſubeſt cā legitima poteſt diocesanus etiam ſi poteſt implere de iure ⁊ de facto niſi teſtator prouidiſſet quid ſit fiēdū de legato vſu non impleto: q2 ſi

ꝓuidiſſet non poſſet fieri commutatio. vt no. Bar. in. l. liberto. §. lucius. ⁊ ibi tex. ff. de an. le. ⁊ ꝙ epũs ex cã legitima poſſit cõmutare i aliuꝫ piũ vſum. Facit qd̃ no. do. an. in. c. verum. de cõdi. appo. vbi vult ꝙ nõ obſtãte prohibitiõe teſtatoris ne alienet̃: nihilominus põt in magis pium. Vide. s̃. donatio. i. §. li. Idẽ tꝫ Roge. ⁊ Hugo. Itẽ Ange. ⁊ imo. in. l. i. ff. de ꝯſti. prin. vbi volunt ꝙ iuſta ſubſiſtente neceſſitate pñt relicta per teſtatorem in alium vſum cõuerti. vt no. per Barto. per illũ tex. in. l. fi. ff. de ope. publi. ⁊ in. d. l. legatum. Ex quibꝰ cõclude ꝙ voluntas ⁊ legata teſtatoris circa pias cãs poſſunt ſine cã etiã per papam mutari i aliuꝫ vſum pium ⁊ per epm cã ſubſiſtente ſolũ: qꝫuis alij cõiter teneãt contra de epiſcopo. i cle. qꝛ cõtingit. quã limito quãdo ſine cã vult fieri cõmutatio: qꝛ tunc pertinet ad ſolum papã al's non. facit qd̃. j. dico. §. xvij. facit pro h̃ qd̃ dicit Ludo. de ro. vt. s̃. no. i. §. precedẽti.

13 ¶ Queritur vtrũ i tali cõmutatione requirat̃ cõſenſus heredis grauati. R. pe. vbi. s̃. ꝙ ſi nõ põt impleri de iure vel de facto requirit̃ conſenſus heredis grauati ⁊ eccleſie cui ſit legatũ ⁊ ita loquitur. l. legatũ. ff. de vſufru. le. ⁊ ſilr̃ dic quandocũqꝫ ex cauſa legitima debet fieri commutatio.

14 ¶ Quid ſi dubitetur an ſit cã legitima vt fiat cõmutatio: vel eccl'a cui legat̃: aut heredes nõ cõſentiunt in cõmutatione. R. pe. vbi. s̃. ꝙ ſolus epiſcopus poterit. C. de nup. l. i. ⁊ ſi eccleſia cui legatur cõſentit vt fiat cõmutatio ⁊ heredes cõtradicũt nihilominus epiſcopus fauebit eccl'ie legatarie fauore volũtatis defuncti adimplende ⁊ nõ heredi. ⁊ iſte eſt caſus in. d. l legatũ. Fallit hoc i legato pro monaſterio fiendo qd̃ ſine cõſenſu heredis nõ poteſt cõmutari: niſi fuerit negligens: qꝛ tunc etiã ſine eiꝰ cõſenſu poteſt epiſcopus elapſo termĩo dicto. c. nos quidem.

15 ¶ Qui poteſt ſuum officiũ impendere vt legata ſuũ cõſequantur effectum. R. Pan. in. d. c. nos. ꝙ etiam iudex ſecularis etiam in legatis ad pias cãs. eſt tex. in aut. de eccleſi. titu. §. ſiqs edificationem: ſilr̃ tam ſecularis qꝫ eccleſiaſticus poteſt compellere vt legata ſoluãtur que fiunt non certe perſone. vel ſi certe: tamen tal' eſt ꝙ non poteſt in iudicio petere vt ſunt frẽs minores. d. §. ſiquis. ſecus eſſet ⁊ non ad piam cãm ſit legatũ ⁊ certe ꝑſone factũ: tũc qꝛ oꝫ ꝙ ſolũ ad iſtantiam partis cõpellat.

¶ Vtruꝫ epiſcopus i legatis ad pias cãs poſſit ſe itromittere. R. Pa. in. c. ſi heredes. de teſta. ꝙ ſi teſtator prouidit ſibi de executore non poteſt niſi in defectũ. vt. s̃. Executor. §. xi. ⁊ in c. tua nos. de teſta. ⁊ in aut. de eccle. titu. §. ſiqs pro redemptione. Si vero teſtator nõ prouidit ſibi de executore: tunc in legatis pro redẽptione captiuoꝝ ⁊ pro alimonijs pauperũ ꝓuidebit epiſcopus: vt in. d. §. ſiquis aũt pro re. ⁊. l. nulli. C. de epi. ⁊ cle. In alijs aũt heres vt i d. c. ſi heredes. ⁊. c. tua. ⁊. c. nos. de teſta. niſi in negligẽtiam. vt. s̃. executor. §. xiij. 16

¶ Vtrum legatũ factum ꝓ cõſtruendo hoſpitali pauperꝝ: in quo poneret̃ rector ad arbitriũ certi prelati poſſint heredes mutare i edificatione mõaſterij religioſoꝝ. R. Lappus abbas in cle. qui cõtingit. de reli. do. vt refert do. an. i d. c. nos quidẽ. qd̃ Io. an. cũ quibuſdã iuriſtis cõſuluit ꝙ ſic. cũ licentia epi: etiam cõtradicente illo prelato: qꝛ q melius facit non aliud: ſed idẽ facit. c. peruenit. el. ij. de iureiurã. ſed plus ẽ eccleſiã religioſoꝝ facere qꝫ hoſpitale. facit c. ſcripture. de voto ⁊ regula plus ſemp. de re. iur. li. vi. ergo ⁊c̃. Sed cõtra videtur. xiij. q. ij. vltima volũtas de cele. miſſa. cuꝫ marthe. cuꝫ ſil'ibus. vbi pꝫ ꝙ voluntas defuncti pro lege dꝫ ſeruari: ergo forma mandati dꝫ diligentiſſima accuratione ſeruari: nec eo caſu plus cõtinet in ſe qd̃ eſt minus vel ecõtrario de preben. cũ de beneficio. li. vi. ad h̃. R. do. An. ꝙ iſta ſũt vera i materia odioſa vl' ambitioſa ⁊ ſic reſtrigibili. de preben. qꝫuis. li. vi. ſed opio Ioã. an. loqtur i materia fauorabili: ⁊ maxime aie defuncti: in q̃ ſit plena iterpretatio. c. cũ dilectus de dona. Vnde veriſil'r preſumit̃ ꝙ defunctꝰ nõ ꝯdixiſſet demõſtrãdo ſibi vſum vtiliorẽ. facit ad h̃ qd̃ no. Bar. in. l. fi. ff. de ope. pub. 17

¶ De cautela dãda illi qui vult legare ꝓ aia ⁊ timet parẽtes. vide. j. pactũ. §. xiiij. 18

LEgatus ẽ cui a papa certa patria vl' prouincia conmittitur gubernanda ſꝫ Goffr. vnde gerit vices pape: ⁊ eſt ordinariꝰ in prouicia. c. legatos. de offi. le. li. vi.

¶ Quomodo faciet fidem ſi requirat̃. R. ꝙ ꝑ litteras ſuas. l. vnica. C. de man. prin. 1

¶ Quod ſunt ſpẽs legatoꝝ. R. due. Quidam ſunt improprie legati nũcij ⁊ nõ iudices: ⁊ ſũt illi qui ſepe mittunt̃ a papa pro ambaſſiata: vl' ad aliquod nudũ miniſteriũ exercendũ. de glꝰ di. i. iuſgentium. ⁊. xcvij. c. nobiliſſimuſ. ⁊ quaſi 2

ꝑ totum. ⁊ iſtos qui impedit dz tradi hoſti/
bus vt fit ſeruꝰ.l.vlti.ff.de legationibꝰ. Et ibi
loquitur de legatis quorũcunqꝫ etiam hoſtiuz
⁊ ſm canones ſunt excõicandi.xciiij.di.ſiquis
ita.no.gl'.in.d.c.inſgentiũ. Quidam ſunt lega
ti iudices quos papa facit ordinarios i certa ꝓ
uincia: ⁊ de iſtis loquitur diffinitio premiſſa:
⁊ titulus de officio legati: ⁊ iſti ſunt in triplici
differentia. Primi ſunt legati nati: qꝛ natꝰ in
ſua dignitate efficitur legatus pape vt archi/
eps canturieñ.q eo ipſo ꝙ archiepiſcopus eſt
legatus ẽ pape: vt in.c.i.de offi.legati. ⁊ iſti di
cũtur legati rõne dignitatiſ. Secũdi ſunt lega
ti de latere: vt ſunt illi qui mittũtur d̾ curia pa
pe: etiã ſi non ſunt cardinales. ſm gl'. in.c. pe.
de officio legati. Sed Pa.in.c.i.eo.ti.tz ⁊ bene
ꝙ ſolum cardinales dicũtur legati de latẽ ma/
xime hodie. Tertij ſunt legati qui nec ſunt de
latere: qꝛ nõ cardinales: nec ſunt nati qꝛ nõ in
tali dignitate: ⁊ ſunt illi quibꝰ papa cõmittit
legationis officium i aliqua prouicia vl' ſua vl'
aliena. vt in.c.volentes.eo.ti. ⁊ tales dicuntur
legati rõne ꝑſone nõ rõne dignitatiſ: vt ꝑmi.

3 ¶ Utrum legati nati vel rõne ꝑſone habeant
iuriſditionem i exẽptos. R. Pa.in.d.c.i.ꝙ nõ
⁊ probaẗ in.c.i.de V.ſig.li.vi.

4 ¶ Utrum poſſint predicti legati abſoluere ꝓ
iniectione manuũ violẽta in eccl'aſticuz. R. ꝙ
legati nati nõ poſſunt nec i prouicia nec extra
nec ſubditũ nec extraneũ. Rõ ſz Pa.in.c. pe.
de officio legati. qꝛ clerici ꝑderent priuilegiuz
c.ſiquis ſuadente.xvij.q.iiij.cum nullus habe
ret ire ad papã pro abſolutione eo ꝙ dignitas
eſt ꝑpetua. Intellige ſm Pa.ibidẽ de iniectio
ne a qua epi ñ poſſunt abſoluere: qꝛ ab illa a q̃
epiſcopi abſoluunt multo fortiꝰ ipſi cũ ſint or/
dinarij. Legati vero rõne ꝑſone poſſunt ab/
ſoluere ſubditos exñtes in prouicia: ſil'r extra
neos in ſua ꝓuicia delinquẽtes ⁊ exñtes: ſub/
ditos vero ſuos extra ꝓuiciã ſuaz nõ poſſunt
abſoluere ſm gl'. ⁊ cõiter doc.in.d.c.pe. nec ẽt
de ꝯſenſu iudicis il liꝰ ꝓuicie. ſm Pa. ibidem
ſed Jo.mo. ⁊ Jo.an.quos ſequitur Be.in.c.i.
eo.ti.li.vi.tenẽt ꝙ pñt. ⁊ magis plz hec opio.
Subditos etiã ſuos ⁊ in ſua ꝓuincia qui ex/
tra ꝓuiciã iniecerunt manum violẽtam i cle/
ricũ ſm Ho.nõ poſſunt abſoluere. Sz Spec.
recitat aliquos tenere ꝙ pñt: ⁊ mihi plus pla
cet: ſicut poſſunt ẽt eoſ punire de delicto extra
cõmiſſo: extraneos vero aliũde veniẽtes liga/
tos abſoluere nõ poſſunt. Legati vero a late/
re pñt abſoluere quoſcũqꝫ tã in prouincia eis
decreta q̃ꝫ extra: tam ſubditos q̃ꝫ exneos. ſm
gl'. ⁊ cõiter doc.in.d.c.pe. Ho.tamẽ limitat ñ
habere locũ: cuz iniuria ẽ enormis qꝛ reſeruaẗ
pape.all'at.c.ſi vero. ⁊.c.cum illorum.de ſen.ex
cõ.cum fil'ibus. Sed tu tene ꝙ pñt: etiã i enor
mi ſm Joã.an. Jura vero excipiẽtia enormẽ
iniuriam nõ loquunẗ in legato a latere: ſed in
alijs inferioribuſ. Et hoc ſeqtur Archi.i.c.i.d̾
offi.le.li.vi. ⁊ cõiter doc.in.c.ad eminentiam.
de ſen.excõ. Fallit hoc i duobꝰ caſibꝰ. Primꝰ
qñ ſunt in preſentia pape. Scõs qñ ſunt reuo
cati ante regreſſuz ſm Pa.in.c.pe.de offi.le.qꝛ
tunc abſoluere ñ pñt. Nec ſil'r exxõicato a pa
pa vel eiꝰ delegato.c.ſtuduiſti.eo.qꝛ in iſtis nõ
fit extẽſio d̾ vno ad aliũ: vt i.c.ꝙ trãſlatõz.c.ti.

¶ Quid pñt facere dicti legati. vide in.c.lega 5
tos.de offi.le.li.vi. ⁊ que nõ poſſunt facere ha
bes in gl'.c.ꝙ trãſlationẽ.de offi.le. ⁊ in ml'tis
c.li.vi.eo.ti. que omitto cum hodie illi qui ha
bentur i vſu legati ml'ta poſſint ex ſpeciali cõ/
ceſſione que ex eorum litteris potiuſq̃ꝫ ex do/
ctrina cognoſcitur.

¶ Utrum legatus poſſit proceſſum delegati 6
ipedire: aut eius ſniam irritare. R. ꝙ non.c.ſtu
duiſti.de offi.le.

¶ Legatus an poſſit abſoluere excõicatũ a ſe i 7
ſua prouincia extra ꝓuinciã exñs. R. ſm Inn.
ꝙ ſic ſi nõ ſit reuocatus in foro pniali: ſed i fo/
ro cõtẽtioſo non: niſi reuertaẗ in prouinciam.
Intellige niſi egreſſus eſſet cũ aio nõ redeũdi:
qꝛ ſic expirat legatio.

¶ Quid de ipediẽtibus legatos vl' nũcios apo 9
ſtolicos ne exerceãt eoꝝ officia. R. ꝙ excõica/
ti ſũt ipſo facto ⁊ terre: regna vl' loca predicto
rum ſunt iterdicta tamdiu q̃ꝫdiu in contuma/
cia ꝑſtiterint eorum domini.c.ſuper gentes ⁊
regna. vt habetur in quadã extrauaganti ſub
ti.de officio legati. ⁊.c.ſiquis autem legatio/
nem.xciiij.di.

LEgitimatio filiorum ille/
gitimoꝝ quot
modis fit. R. xi.modis. Primus quã/
do pater offert cum inter viuos ſeruitio cu/
rie ciuitatis ex qua eſt oriundus: vl' ſi pater eſt
oriundus.de veteri roma.ſ. Conſtantinopoli
vel noua offerat eum curie cuiuſcũqꝫ ciuitatiſ
metropolis: vt inſti.de nup.§.vl. Secũduſ qñ
pr̃ offert cũ iperatori ⁊ fit curialis.in aut.qbꝰ

mõis na.effi.ſui. §.ſiquis igiť.Tertius qñ pŕ
filiã ſuã naturalẽ in mr̃imonio copulauerit
officiali curie ciuitatis de qua eſt oriũdus.vel
ſi.pŕ ẽ oriũd⁹ de veteri:vel noua roma copulet
officiali ciuitatꝫ metropolis.ut.C.de na.liber.
l.iij.in fi.Quartus qñ nullo alio legitĩo exñte
vel ſi exiſtit nõ ꝯ̃dicit ſꝫ ꝯſentit:filius natura
lis pr̃e defũcto ꝯfert ſeipſuꝫ curie iſto mõ.va/
dit ad regimen ciuitatis: ꝛ dicit uos egetis
tali officiali:ego offero me curie ꝛ ſeruire in ta
li officio:ſi curia recipit cũ erit legitimus.vt
in.d.§.ſi quis igitur.Et itellige tales filios
naturales p talem oblationẽ legitimatos:vt
ſuccedãt patri ab inteſtato:nõ tãmẽ alijs co/
gnatis ex pte pr̃is nec ipſi eis.vt in.d.aut.§.
filiũ ꝟo.Quintus qñ pater deficiente prole
legitima offert principi preces pro filijs natu
ralibus vt ſint filij legitimi ſucceſſores ẽt ſine
matrimonio:dũ tñ princeps p̃ces admittat.d
aut.§.illud tñ.Sextus qñ pŕ in teſtõ dicit eũ
ſibi velle ſuccedere ſi tñ fili⁹ poſt mortem pr̃is
principi ſupplicauerit:ꝛ teſtm̃ oñderit: tũc eni
dono principis ꝛ legis heres erit legitim⁹: dũ
modo volũtatẽ patris ſequať.vt in.d.aut.§.ſi
vero is qui.Septim⁹ qñ pŕ i extrema volũtate
noiat filiũ ꝛ heredẽ inſtituit.C.de nať.lib.aut.
itẽ ſi quis.qđ limita fꝫ ꝙ i caſu ſequẽti.Octa
uus qñ in publico iſtr̃o.ſ.ſcripto per notariuꝫ
aut etiã ſi ſit ſcriptũ ꝓpria manu cum ſubſcri
ptione triũ teſtium filiũ naturalẽ noiauit filiũ.
nec adiecit naturalem.Sed Bal.in.c.inotuit.
đ elec.tꝫ ꝙ oꝫ addat ſuũ quaſi dicat i ſua ptã/
te ꝛ ſic legitimũ:nec ſufficeret ſola noiatio fm
Bal.ibi.Et ſi ſunt plures filij naturales ex ea
dẽ matre nati lꝫ teſtimoniũ tantũ dederit vni
tñ oẽs erunt legitimi.Et hoc intellige qñ ꝓ/
les legitima nõ ſupereſt fm glo.in.c.p tuas.q
fi.ſint legi.quã ſequũtur cõiter doc.Nonus
qñ pŕ filiũ ex ꝯcubina noiat filiũ legitimũ fm
do.An.in.d.c.per tuas.qđ intellige ſi mater ta
lis ẽ ꝙ potuit eẽ vxor ſua qñ generauit.vt in
aut.vt lice.ma.ꝛ auie.§.ad hec.Rõ ibi poniť
q: ex tali noiatõe vr̃ teſtimoniũ phibere:ꝙ cũ
matre legitimũ habuit vel hẽat matrimoniũ.
Ex quo cõcludo ꝙ ſi mater vel ipſe aliũ acce/
piſſet in cõiugium viuẽtib⁹ ipſis nõ legitima
ret talis noiatio:qđ nõ bene:al's ſic:ꝛ ſi ex alia
vxore hr̃et filios venirẽt iſti cũ illis:ꝛ ſil'r ſi p⁹.
Decimus qñ pŕ ꝯ̃hit matrimoniũ cũ illa que
ẽ mater filioꝝ naturaliũ ipſius patris:de quo
dic vt.ſ.filius.§.xi.Undecimus qñ legitimã/
tur p papã:Impatorẽ:aut pricipes q non hñt
ſupiorẽ aut hñtes ptãtẽ ab eis:ꝛ de p̃dictꝫ vi/
de i.c.p tuas.p doc.ibi qui fi.ſint legitimi.
¶ Utrum papa poſſit tal'r legitimare vt ſucce 1
dãt i hereditate ꝛ admittãtur ad alia tpalia.
R.Pa.in.c.p venerabilẽ qui fi.ſint legi.Ua
ria fuit opio:ſed i practica ſeruať opio Bar.i
aut.ex cõplexu.C.de ince.ꝛ inuti.nupti.ſ.ꝙ nõ
põt i terris ſibi nõ ſubiectis:maxime qñ tales
ſunt adulterini vel iceſtuoſi.ꝛ ꝓ h̃ eſt bon⁹ tex.
i.c.dicat aliqs.xxxij.q.iiij.ꝛ in.c.vnico.xxxv.q.
vij.ſed quo ad ſpũalia nõ ẽ dubium.
¶ Utrum legitimus ſed legitimat⁹ p ſequẽs 2
matrimoniũ ſit legitimus quo ad oĩa.R.fm
Pa.ꝛ gl'.in.c.tanta.qui fi.ſint legi.q̇ ſic.ꝛ lꝫ
do.An.ibidẽ teneat ꝙ nõ i ſtatutis:q: ſtatutũ
nõ cõprehendit fictũ.l.iij.§.hec ꝟba.ff.de ne
go.ge.ꝛ ſic iſti ficte ſunt legitimi pp verbũ ha
beanť:qđ eſt ꝟbũ fictum:tñ magis plꝫ prima
opio:q: qñ verbũ habeanť proferť ab hñte po
teſtatẽ paria ſũt dicere habeãtur ꝓ legitimis
ꝛ ſunt legitimi.Facit.c.ex pte.de ſpõ.ꝛ qđ dic
Bar.in.l.ſi is qui.ꝓ emptore.ff.de vſuca.ꝛ i.l.
ſi maritus.ff.de adul.vbi vult ꝙ dicere habeã
tur ꝓ ciuib⁹ ab habẽte poteſtatem.Ideꝫ eſt ac
ꝙ ſint ciues.ꝛ ſic tene.
¶ Utrum talis ſuccedet i feudo ſi dictũ eſt ꝙ 3
trãſferať ad poſteros ex ſe legitime deſcẽden/
tes.R.Bal.in.c.naturales.ſi de feu.cõ.fue.dic
ꝙ nõ.Sed Iaco.de belui.ꝛ cõiter doc.in.c.la/
tor.q fi.ſint legi.tenẽt ꝯ̃riũ.ſ.ꝙ ſuccedet.ꝛ tex.
d.c.naturales.itelligiť de legitimato p reſcri/
ptũ principis:q: cuꝫ illa legitimatio ſic ſtricti
iurꝫ tanq̃ꝫ diſpẽſatio ꝯ̃ ius eſt reſtrigenda.c.q̇
dilectio de ꝯſan.ꝛ affi.ſed matrimoniũ tanq̃ꝫ
fauorabile purgat p̃cedẽtia.ꝛ iõ ſuccedet.
¶ Utrum legitimat⁹ ab iperatore vel hñte po 4
teſtatẽ ab eo ſit legitimus quo ad ſpũalia.R.
Pa.in.d.c.p venerabilẽ q̇ nõ.ꝛ iõ nec ad ordi
nes ꝛ alia ſpũalia admitteť.vide glo.x.di.lege
ꝛc.Barto.in.d.aut.ex complexu.nec ẽt erũt le
gitimi in dñio illoꝝ qui ñ recognoſcũt Impa
torẽ quãtũ ad ea p que fieret alteri preiudiciũ
puta ad ſucceſſionẽ bonoꝝ ab iteſtato.vt no.
in.d.c.p venerabilẽ.
¶ Utrũ comites hñtes ptãteꝫ legitimãdi ab 5
impatore poſſint legitimare i preiudiciũ agna
toꝝ.R.d.A.in.d.c.p venerabilẽ q̇ nõ:niſi pŕ
ꝛ agnati ꝯſentiãt:q: hec ptãs tanq̃ꝫ alteri pre
iudicialis eſt reſtringẽda.l.i.§.ſi quis a princi
pe.ff.ne qd i lo.pub.Sed Bal.i rubrica codi.ẽ

ʒ cum qñ ſimpl'r ē cōceſſa auctoritas legitimā di:ſed credo veꝛ dictū Bal.in filijs naturalibus tantū:ſed i ſpurijſ ⁊ alijs ex dānato coitu nō credo:niſi expreſſe cōcedanť. Facit qđ no. Jo.an.in addi.ad Spe.in ti.qui fi. ſint legi. q dicit ꝙ ſi ſpuri⁹ dupl'r.ſ.ex pr̄e vxorato ⁊ matre maritata ipetrat a papa vel ab Impatore reſcriptū legitimatiōis ꝙ nō valet ſi nō expſſit.facit qđ no. Pa.in.d.c.per venerabilē.vbi dicit ꝙ inceſtuoſus vel adulterinus niſi id exprimat ſemp reſcriptum legitimatōis erit ſurrepticiū:q2 oē̄ tacitū p id qđ papa vel priceps non ita de facili ꝯceſſiſſet ſi illud ſciuiſſet facit reſcriptū ſurrepticiū:⁊ viciat.c. poſtulaſti: de reſcrip.facit ēt qđ no.Ho.⁊ Goſ.in ſumma ꝗl ʒ papa legitimet aliquē ad dignitates non intelligiť legitimus quo ad ep̄atuʒ ⁊ alias maiores:ſed tm̄ quo inferiores.de cōceſ. prebē .c. dilectus.vide ēt.ſ̄.diſpēſatio.§.ix.Aduerte tamē hic ꝙ dicit Ang.in auť.qūo natu. effi. ſui. §.ſi quis igiť.ꝙ pr̄ pōt legitimare filiū in p̄iudiciū filioꝝ legitimoꝝ:ſed fili⁹ illegitimus non poteſt ſe legitimari facere in legitimoruʒ preiudicium.

6 ¶ Vtrū legitimatuſ ſimpl'r itelligať etiā quo ad dignitates.R.Ho.ꝙ ſic.ſicut ſimpl'r reſtitutus ad oīa reſtituitur.C.de ſententiā. pa.l.i. ꝗuis Goſ.teneat cōtrariū.

7 ¶ Vtrū papa diſpēſando in matrimonio contracto in gradib⁹ ꝓhibitis de iure canonico legitimet filios ante cōceptos.R.ꝙ non:ſed bn̄ poſtea cōcepti erūt legitimi quo ad oīa:⁊ ſi expreſſe legitimet ante conceptos nō erunt quo ad oia:ſed ſolū quo ad ſp̄ūalia ⁊ tēporalia i terris pape nō in alijs.vt i.d.c.ſi.q fi.ſint legi.

Legitima portio

ē triplex ſ.legitima trebellianica ⁊ falcidia. pria debeť de iure nature tm̄ filijs ⁊ ipſis mortuis debetur nepotibus ex eis legitime natis: nec eis poteſt iponi grauamē ſuper ipſa p legata aut fideicōmiſſa:ſed bene pn̄t grauari p debita:nō poteſt etiā eiſdē iponi conditio vel modus.⁊ ſi apponať ꝓ nō adiecto.C.de inoffi.te. l.oimodo.⁊.l.ſe.⁊ hec ē tertia pars hereditatis ſi ſunt q̄ttuor filij vel pauciores.Si vero ſunt qnq3 vel plures:tūc erit medietas toti⁹ hereditatis quā inter ſe diuident eq̄liter.C.de iof. teſta.auť.nouiſſima.Et aduerte ꝙ iſta legitima aliquādo ſic dicitur.vt in.d.l. omnimodo. Aliquādo dr̄ debita ps:vt in.l.ſcimuſ.C.de i offi.teſt.Aliqñ dicitur debitū ſimpl'r.vt i auť. de trien.⁊ ſe.§.1.Aliquādo debitū bonoꝝ ſubſidiū:.vt.C.de inoſ.dona.l.ſi totas.Aliquando dicitur debita iure nature:vt in auť.de trien.⁊ ſe.§.hoc nos.

¶ Vtrū iſta legitima poſſit per ſtatutum vel cōſuetudinem i totuʒ tolli.R.Albri.dicit in.l. quoniā in prioribus.C.de inoffi. teſta. ꝙ cōiter doc.⁊ etiā vltramontani tenēt ꝙ nō. Alij magni tenent ꝙ poteſt in totum tolli. Sʒ prima verior videť.poſſet tamen ſtatutum vel cōſuetudo diminuere vel diſtiguere eam:ſed nō in totum tollere.Nō q2 ſicut a natura alimentatio filij a patre dependet.ff.de iuſti.⁊ iure.l.i §.hinc deſcendit.Ita poſt mortē patris alimētatio filij ab hac portione iuris nature dependere vr̄.vt innuitur in auť.de trien.⁊ ſe.§.i.ad fi.⁊.§.ꝓhibem⁹.auť.ibi ſi vult filioꝝ ⁊c̄.pro h̄ facit inſti.de iure naturali.§.i.⁊.ff.de pac.l.iuſ agnationis ⁊c̄. Pa.tn̄ diſtinguit ⁊ bene in.c. Raynutius.de teſta.ꝙ aut filius non hʒ vnđ viuat aliunde:⁊ ſic eſt vera opio vltramōtanorum.Aut habet vnde viuat:⁊ ſic vera ē ſcđa opinio.Aduerte tamen ꝙ in legitima filius n̄ poteſt grauari p fideicōmiſſum ſm cōem opinionem p.l.quoniam in prioribus.C.de inoff. teſta.⁊.l.cū patronus.ff.đ leg.ij.lʒ Bar.⁊ Dy. dubitauerit in.l.1.ff. de vul. ⁊ pupil. ſub.Sed ſuccedentes ab inteſtato ipſi filio ſi contingat filium decedere impuberē poſſunt grauari:⁊ ē caſus in.l. ſi fundū.per fideicommiſſum cuʒ.l. ſe.ff.de leg.i.ideo dicit Bal.in.l.cū virum.C.đ fideicōmiſ.ꝙ ſubſtitutus filio impuberi poterit grauari vt reſtituat legitimam filio debitā Et ſi verba ſunt dubia:puta teſtator dixit poſt mortem filij mei ipuberis hereditas integra reſtituať ſcio:nec expreſſit per filiū:vľ ſuccedētes ab inteſtato filio meo:vľ per ſubſtitutum dato filio meo fideicōmiſſum debebitur in legitima etiā ſm Bar.in.l.qui duos.ff.de vul.⁊ pupil. ſub.⁊ cōiter ſequunť ſcribentes ibi.⁊ refert Pa.fuiſſe conſultum p Jo.de imo.⁊ fulgo.in.c.Raynutius.de teſtamen.licet Barto. in.l.coheredi.ff.de vulga.⁊ pupil.ſub .aliter dixerit.

¶ Quid ſi filius inſtituať in minori parte.R. ꝙ nihilominus aget vſq3 ad ſupplemētū. d.l. omnimodo:q2 hec legitima datur in bonoruʒ ſubſidiū de iure nature. 2

¶ Secūda trebellianica a trebellio auctore ſic dicta debeť hec iure iſtitutionis:⁊ ē quarta ps 3

hereditatis totius:ſicut cū quis inſtitutus he
res rogat̃ vt reſtituat alij hereditatem ſine li/
beris moriēdo:iſte ſic inſtitutuſ poterit retine
re quartam partem totius hereditatis. inſti. de
fideicōmiſ.here.§.ſed qꝛ.C.ad trebe.per totū.
Inſtitutus tñ heres in certa parte hāc nō ha/
bebit ſm Bal.in.l.i.ff.ad.l.falci.
4 ¶ Tertia falcidia a falcidio auctore debet̃ iure
inſtitutionis:⁊ eſt quarta pars totius heredi/
tatis quā quis retinet quādo inſtitutus heres
fuit:⁊ ſupra dodrātem.ſ.tres partes heredita
tis eſt aliquid legatum vel fideicōmiſſum. de
teſta. Raynaldus.
5 ¶ In qb⁹ caſibus ceſſat falcidia.R.ꝙ i ſex ca/
ſibus. Primus ĩ his que legant̃ ſic vt nō poſ
ſint alienari:vt ad ſucceſſores eius cui relicta
ſunt debeant peruenire.C.ad.l.falcidiam.aut.
ſed in ea re.
6 Secūdus in his que ad pias cās relinquunt̃
eccleſie aut pio loco.vt in aut.ſilr.C.ad.l. falci.
Aduerte hic ꝙ ſi eccleſia vel ali⁹ pius locus in
ſtitueret̃ heres:tūc detraheret falcidiam de le/
gatis factis alteri eccleſie vel pio loco:qꝛ cur/
rit priuilegium cū priuilegio:⁊ ſic cōcurrenti/
bus priuilegijs vtūtur iure cōi.facit.l.aſſidu⁹.
C.qui po.in pi.ha.Mō.Pa.in.c. in pñtia. de
proba.Idē tꝫ Dy.⁊ ſequit̃ Albri.in.l.ſi qs ad
declinādam.C.de epi.⁊ cle.Et hoc idē etiā ſi i
directe relinquat̃ ſm Bal.in.l.ſi auia.§. titio.
ff.de cōdi.⁊ demō.puta cū relinqt̃ fundus cuꝫ
pacto vt reſtituat eccleſie.
7 Tertius in teſtamēto militis.C.ad.l.fal.l. in te
ſtamēto.⁊.d.c. Raynaldus.
8 ¶ Quartus in male ablatis certis vel incertiſ
legatis ⁊ alijs alienis.l.iponēda.C.ad.l.falci.
9 ¶ Vtrum pater legās tātum ꝓ male ablatis
ꝙ legitima iure nature debita minuitur obli/
get filiū vel illū cui debet̃.R.Monal.ꝙ ſi ta/
lia male ablata nō pñt ꝓbari non tenetur he/
res ſoluere vt debitum.ſ.vt es alienū:ſed vt le
gatum:⁊ ideo ſi legitimā minuit non tenetur
ſoluere.ſec⁹ eſſet in illo cui falcidia competit:qꝛ
cū talia legata ſint ad pias cās ceſſat hodie:vt
dictum ē:⁊ iō non detrahet.
10 ¶ Sed quid faciet talis q tot habet reſtitue/
re incerta que ꝓbare nō pōt que exhauriunt
q̄ſi totā hereditatē ſi nō pōt inducere filiū vt
ſit cōtentus reſtituere.R.ſm Monal. ꝙ non
faciat teſtamentum:ſed codicillū:in quo ordi/
net ꝙ oia bona ſua diſtribuātur pauperibus
ꝓ male ablatis incertis aſſerens ꝙ plura ſunt
q̄ꝫ omnia bona ſua.
¶ Quitus ſi teſtator certus de ſua quātitate
patrimonij ꝓhibeat expreſſe deduci falcidiaꝫ 11
¶ Sextus ſi heres nō fecerit inuētariū ſꝫ mo
dū ⁊ tp̄s ſtatutū:hi duo hñtur in aut.ſed cum 12
teſtator.C.ad.l.falci.Idē ſi.j.tempus legitimū
nō paruerit volūtati teſtatoris.vt i.c. Raynal
dus.in fi.de teſtamētis.
¶ In quib⁹ caſibus ceſſat trebellianica.R.ꝙ i 13
tribus caſib⁹. Primus in legatis ad pias cās
vt dixi.ē.legatum.ij.§.v.Scđs ſi teſtator ꝓhi
buit.vt in aut.de here.⁊ fal.§.ſi vero expreſſi.
Nō qꝛ cū teſtator poſſit tollere falcidiam:mul
tomagis trebellianicā que minus ē priuilegia
ta.vt.ff.ad.l.falci.l.in quartā.lꝫ cōtrariū tene/
at gl'.in aut.ſed cū teſtator.C.ad.l.fal. Sed ve/
rius ē ꝙ pōt.vt i.d.§.ſi vero.Tertius ē qñ ſub
ſtitutio euaneſcit vtputa qꝛ ingredit̃ religio/
nē ille qui rogatus ſi ſine liberis decederet: vl'
nō maritaret̃ ⁊ huiuſmodi.vt in aut.niſi roga
ti.C.ad trebel. Addo quartum quando iudiciſ
officio compulſus ſolum adijt hereditatem qꝛ
ſic totum reſtituet.inſti.de fideicom. hered.§.
in primis.
¶ Vtrum legatis multis fact' tā ad pias cās 14
q̄ꝫ nō pias excedentibus facultatem heredita
tis debeat fieri detractio tam de legatis ad pi
as cās an ſolū de alijs.R.Albri.in.d.l.ſi quis
ad declinādam ꝙ ſic cōmuniter de omnibus.
nec ob.ꝙ ceſſat falcidia in predictis:qꝛ nō ē fal
cidia:ſꝫ declaratio legati inaniter facti ab ini/
tio.vt.ff.ad treb.l.i.§.ſi is quadrigenta.
¶ Quid cōputat̃ in iſtis legitimis.R. Pa.in 15
c. Raynutius.de teſtamētiſ ꝙ in legitima que
dicitur falcidia que prouenit iure inſtitutiōis
nō computantur niſi ea que venerūt iure inſti
tutiōis heredi:nō aūt legata vel alio modo ꝓ
ueniētia.In quarta vero trebellianica cōpu
tantur non ſolum que veniūt heredi iure inſti
tutionis:ſed oia que prouenīūt ei ex teſtamen
to:puta iure legati vel donationis non alia ꝓ
ueniētia extra teſtamētum.In legitima vero
que ꝓuenit iure nature computātur nō ſoluꝫ
ea que prouenerāt ex teſtamento quocūqꝫ titu
lo:ſed etiam vndecūqꝫ ſint profecta: vt patet
in iuribus allegatis in gl'.d.c. Raynutius. ⁊ i
l.in quartā.ff.ad.l.falci.Diſtiguit tñ Pa.ibi/
dem circa hoc vltimum ſic:ꝙ aut pater dona/
uit filio ob cām:puta dotis vel donat'.ꝓpter
nuptias:⁊ illud computat̃ cum legitima. Aut
donauit ſimpliciter:⁊ ſi dōatio tenuit.puta q̄

donauit emācipato vel propter merita ſic nō
cōputabitur. Si vero nō tenuit in vita pr̄is:
lʒ ſit confirmata morte computabitur cum le
gitima. de quo vide. ⁊ dic vt in aut. ex teſtamē
to. C. de colla. ⁊ i. l. filiū quē hn̄teʒ. C. fami. her.
16 ¶ Vtrum quis poſſit deducere duas legiti/
mas portiones. ſ. legitimā debitā iure nature
⁊ trebellianicam: olim fuerunt opiniones in. l.
q̄ʒ q̄ʒ. C. ad. l. falci. Sed hodie dic cum Bart. in
d. l. q̄ʒ q̄ʒ: ⁊ in. l. papinianus in. §. meminiſſe. ff.
de inoffi. te. ⁊ Bal. in. d. l. filium quem haben
tem. ⁊ canoniſtas in. c. Raynutius. ⁊. c. Ray/
naldus. d̄ te. q̄ ſi ſubſtitutio ſeu rogatio ſit pu
re facta: aut ad certum diem qd̄ perinde ē: ac
ſi ſit pure facta: tunc non poterit detrahere ni
ſi vnam quaʒ voluerit. Si vero rogatio ſit fa
cta ſub cōditione vel ad incertum diem ſic po
terit detrahere ambas duas: ⁊ ſic cōcorda ius
ciuile cū canonico: quod videtur diſcordare in
hoc: ⁊ hec eſt communis opinio ſm̄ Pa. in. d.
c. Raynutius. ⁊ rationeʒ diuerſitatis vide ibi
per eum.
17 ¶ Vtrum legitima portio que debet̄ iure na
ture amittatur pp̄ delictū pr̄is in leſam maie
ſtatem. R. dn̄s Cardi. in cle. paſtoralis. de re iu
di. in verb. ceterū. ⁊ʒ q̄ non. vnde dicit q̄ filij
audita condēnatione patris furtim ⁊ doloſe ſi
capiāt ſuam legitimam non tenent̄ ſaltem in
foro anime ad reſtitutionem faciendam prīci/
pi: q̄ꝛ poſſunt tenere de iure nature que per po
ſitiuum ius nō poteſt tolli. ar. in. d. V. ceteruʒ
ꝓ hoc de teſta. Raynutius. §. q̄ꝛ vero. q̄ꝛ pater
non pōt priuare filiū legitima: niſi in caſu in/
gratitudinis. vt. C. de inoffi. te. l. qm̄ in priori/
bus. facit. c. ius dictū. de ver. ſig. in aut. de her.
⁊ fal. §. ſiquis autem non implens. dr̄ q̄ etiaʒ
per reatum inobediētie nō poteſt priuari filius
legitima. Sed Zen. in. d. V. cetez. tenet ꝯ̄triuʒ.
ratio q̄ꝛ per contractum poteſt tolli legitima
debetur enim deducto ere alieno. ff. de ioff. te.
l. papinianus. §. quarta autem. Sed in delict̄
quaſi contrahimur: q̄ꝛ per quaſi contractum
ſe obligat ad penam. ff. de iure fiſci. l. iperato/
res. no. gl̄. ff. de poſtula. l. i. §. beſtias. Idem te
net Jo. de lig. q̄ꝛ legitima eſt quota bonorum
quā pr̄ habebat tp̄e mortis: nihil aūt hʒ quā/
do ſunt confiſcata. ff. de inter. ⁊ rele. l. iij. ⁊ qd̄
nō. ff. de intepatro. l. diui frēs. Et licet de rigo
re ⁊ ſubtilitate iuris iſtud ſit verius. tamē mi
hi magis plʒ opio Car. tā q̄ʒ magis benigna:

⁊ eā teneo: rō q̄ꝛ per titulum lucratiuū ⁊ p̄ do
nationem nō pōt pr̄ alienare in preiudicium
filij. C. de inoffi. dona. per totum. ⁊ de dona. ⁊
qd̄ ibi no. c. fi.. ſed fiſcus hoc capit ex titulo lu/
cratiuo: ⁊ ideo non pōt in preiudiciuʒ filij. Et
ad rōnē Zen. dico verā quādo per quaſi cōtra
ctum dānificauit principem ī bonis ex cuius
damno pater eſſet ei obligatus ad reſtitutio/
nē. alr̄s nō q̄ꝛ tūc non eſt es alienum: nec ꝓprie
pōt dici q̄ pr̄ teneatur ex quaſi ꝯtractu: ſʒ ſim
pliciter ex delicto. Ad Jo. de lig. iā patet rn̄ſio
q̄ꝛ in fraudem filij titulo lucratiuo facta alie/
natio non valet.
¶ Vtrū falcidia ad trebellianica amittat̄ per 18
negationem fideicōmiſſi in qualitate vl̄ quā/
titate facta ab herede illi cui fideicōmiſſum ē
factū. R. ſm̄ Bal. in. l. ſcimus. §. lniam. C. de iu
re deli. q̄ ſic: ſi ille probauerit qualitatē vl̄ quā
titatē fideicōmiſſi: nec aliquam ex ipſis pote/
rit detrahere.

Legitimus filius

qs dicat̄. Vide. s̄. filius.

Leno

qs dicat̄. R. gl̄. i. §. q̄ ſi in a/
dulterio. xxxij. q. i. q̄ ē q dā/
nataʒ adulterā ducit: vl̄ qui recōciliat
ſibi eam. vt. C. de adul. l. caſtitati. vl̄ qui ſcient̄
tenet adulteram. vt in. d. §. qd̄ ſi. vl̄ qui recipit
pecuniam pro adulterio. ff. de adul. l. i. §. lenoci
nij. Limita prefata in trib⁹ primis caſibus ve
ra niſi emēdatam teneret. Item lenociniuʒ cō
mittit qui queſtuaria mancipia habet q̄ꝛ hoc
non eſt minus q̄ʒ proprio corpore queſtum fa
cere. l. palā. §. lenocinium. ff. de ritu nup.

Leproſus ſeparatur

ab habitatione hominum: vt in. c. i. de cō/
iu. lepro.
¶ Vtrum lepra poſt veniens diſſoluat matri 1
moniū. R. q̄ non. vt patet in. d. c. i. ⁊. ij. eodem
titulo. Sed ſponſalia bene ſoluit: vt patet i. c.
fi. eodem titu.
¶ Vtrum vxor teneatur cohabitare cū viro: 2
vl̄ ecōtrario vir cum muliere leproſa. R. ſʒ gl̄.
in. d. c. i. q̄ non in eadem domo vel lecto: ſed be
be tenetur ei debitum reddere. vt in. d. c. ij. Sʒ
Pe. aureolus in quarto. di. xxxij. dicit q̄ vbi
non poſſet ſine ſua veriſil̄i infectione etiā red
dere debitum q̄ nō tenet̄: ⁊ ponit regulam q̄
nullus tenet̄ reddere debitū vbi ē p̄iculū Viſi/

mile de vltimata infirmitate.⁊ facit ad quod
dixi.s.debitum.§.iij.

3 ¶ Utrũ leprosi teneantur ad decimas.℞.glo.
i.c.ij.de eccle.edifi.ꝙ sic.nisi de hortis ⁊ terris
⁊ fetibus aĩalium suorum que sole excipiũtur
in.d.c.ij.⁊ ideo de alijs tenentur sicut alij chri
stiani.

4 ¶ Utrum leprosi possint habere ecclesiam ⁊
presbyterũ q eis celebret.℞.ꝙ sic:si tot sunt si
mul ꝙ eam cũ cimiterio possint cõstruere:dũ-
modo veteribꝰ ecclesijs de iure parrochiali nõ
faciãt iniuriam.d.c.ij.

5 ¶ Utrũ leprosi possint promoueri. vide.s.cor-
pore vitiatus.§.ix.ꝙ nõ.necꝫ celebrare nisi vt
ibi dicitur.

6 ¶ Utrum sacerdos leprosus factus possit in
parrochiali ecclesia prelationis officio fungi.
℞.ꝙ si sine scandalo ⁊ abhominatiõe populi
nõ potest illud exercere:debet ab officio remo
ueri:ita tamen ꝙ secũdum facultates ecclesie
administrentur ei necessaria quousqꝫ vixerit:
vt in.c.tua nos.de cle.egro. Rectoribus vero
ecclesiarum qui sine scãdalo illorum qui sunt
sam non possunt seruire altari:dandus est co-
adiutor qui curam habeat animarum cui ad-
iutori ad sustẽtationem congrua portio de fa
cultate ecclesie eiusdem assignetur:vt i.c.de re
ctoribus de cle.egro.Ex quo patet ꝙ non pro-
hibetur celebrare quando sine scandalo po-
test:vt in secreto ⁊ huiusmodi.argu.d.c.de re-
ctoribus.

Lex secundum

Lex secundum ꝙ rõnalis creatura ordinatur ad gratiã omissis alijs
exceptionibus legis ſm Fran.de mayro.in.ij.
senten.est ars honeste viuendi ligans hoĩem
ad sui obſuãtiaꝫ alr̃ nõ esset lex nisi ligaret.

1 ¶ Quotuplex est lex.℞.vt colligo ex Sco.in
iiij.di.xvij.triplex.Prima dicit̃ lex nature: ⁊
isto modo aliquid dicit̃ duplr̃ de lege nature:
Uno modo tanꝗ principia practice nota ex
terminis vel cõclusiones necessario sequentes
ex eis:⁊ hec strictissime dicũtur de lege nature
Secũdo modo dicitur de lege nature ⁊ large
id qd̃ est verum practicũ consonum principijs
⁊ cõclusionibus legis nature in tantum ꝙ sta
tim notum est oĩbus illud conuenire tali legi.
Secũda lex dicitur positiua diuina que conti
netur in his que sunt in veteri ⁊ nouo testamẽ
to.⁊ lꝫ Gratianus vocet ipsam legem natu-
re:limita cum qd̃ est verum:prout ẽ posita,ab
auctore nature:⁊ distiguitur ꝯ ius positum ab
aliquo q nõ est auctor nature.Tertia lex dr̃ po
sitiua:h̃ est posita ab hoĩbus.Multa eñ eccle
sia statuit ⁊ Imperatores vltra ius diuinum
propter obseruantiã honestiorẽ in moribus:
⁊ ꝓꝑ reuerentiã maiorem in suscipiẽdis ⁊ ad
ministrandis sacramentis.De prima ⁊ secũ-
da habes ĩfra Papa.§.i.⁊ preceptum per totũ
de quibꝰ hic tractare nõ intendo:sed de tertia
lege positiua que quidem lex positiua tãtũ hꝫ
de rectitudine ĩquãtuꝫ a lege nature deriuat.
Si vero discordet ab ea iã non erit lex:sed cor-
ruptio legis.vt Aug.in p̃ libro de lib.ar.Non
vr̃ inqt ẽẽ lex q iusta non fuerit.Unñ inquãtũ
hꝫ de iusticia in tantũ hꝫ de veritate legis.⁊ h̃
est qd̃ dicit Isi.in.c.cõsuetudo.di.i.Lex erit oẽ
quod rõne cõsistit.Nã ſm Frã.vbi.s.q2 prin
cipia legis nature nõ pñt eodẽ modo applica
ri oĩbus ꝓꝑ multam varietatẽ rerꝫ humanaꝝ
iõ exinde,puenit diuersitas legis positiue.

¶ Quis potest facere leges. ℞. ſm Bal. in.l. 1
omnes populi.ff.de iusticia ⁊ iur̃. ꝙ quãtum
qs hꝫ de iurisditione tantum habet de aucto-
ritate cõdendi legem vel statutum:nec vlteriꝰ
extẽditur:nisi hi quoꝝ interest consentiãt vel
adminus sint presentes ſm Inno.in.c.i.de lo
ca.⁊ in.c.a nobis.el.i.de sen.excõ.allẽat.c.fi.de
his que fiũt a prelatis.Nõ ſm dñm Matth.
in.c.cũ laicis.de re.eccle.non alien.q2 potestas
statuendi dependet a iurisditione ⁊ imperio i
statuente ⁊ subiectione quo ad eum in quem
statuitur.c.ecclesia.de constitu.c.bene quidem
lxxxxvi.di.glo.⁊ Barto. in.l. prima .ff.de iu-
risdi.om.iudi.

¶ Utrũ lex canonica vel quelibet alia lex seu 2
cõstitutio vel statutũ obliget ad mortale pec-
catum ex trãsgressiõe eius.℞.Pa.in.c.clerici
officia.de vita ⁊ ho.cle.ꝙ non semꝑ:sicut nec
lex ciuilis inducit semper decapitationẽ.Cõ-
sidera ergo ꝙ aut lex habet in se materiã pre-
ceptiuã ⁊ verisilr̃ excogitatam multum a cõ-
stituente:⁊ tunc non cures de verbis:q2 verba
sunt accõmodanda materie.tex.ẽ cum glo.i.c.
rogo.xi.q.iij.⁊ pulcher tex.in cle.exiui de ver.
sig.⁊ sic dic ꝙ inducit mortale.Si vero nõ cõ
stat de materia vbi quis esset certus de mente
statuẽtis ꝙ vult iducere ad mortale:sic induc̃.
Facit qd̃ no.glo.in.c.iij.⁊.c.ꝑ venerabileꝫ.qui
fi.sint legi.⁊ ibi ꝑ Pa.Aut cum nescitur de
mente latoris:tunc cõsidera ꝙ aut verba sunt
preceptiua:puta precipimus:iubemꝰ:sic obli-

gat ad mortale.Facit.c.qđ precipitur.xiiij.q.i.
Aut vtitur verbis imperatiui modi ꝛ ſi mate
ria non eſt neceſſaria nec multum ponderoſa
non obligat ad mortale: vt exemplum ſi quis
te percuſſerit in vna maxilla prebe ꝛc̃.qꝛ eſt cõ
ſilij.xxiij.q.i.paratus.Si vero materia eſt ne/
ceſſaria ꝛ multũ ponderoſa ſic inducit morta/
le.tex.eſt in cle.exiui.in.§.Jtez.qꝛ preter ea. de
ver.ſigni.Exemplum in pſ.vouete qđ eſt con/
ſilij:qꝛ votũ fit de ſupererrogatione: ꝛ reddite
iſtud eſt precepti:qꝛ quod eſt promiſſum eſt de
bitum de pac.c.i.ꝛ debitum reddere eſt prece/
ptum iuſticie.l.iuſticia.§.iure precepta.ff.de iu
ſti.ꝛ iur.Facit qꝛ obligare ſe ẽ voluntatis: ſed
reddere eſt neceſſitatiſ:vt in.l.ſicut initio.C.de
act.ꝛ obli.Aut vtitur verbis inhibitorijs: vt i
hibemus:prohibemus:interdicimus:ꝛ hmõi.
ꝛ ſic inducũt mortale ſm pa.in.c. nam concu/
piſcentiam.de ꝯſti.Aut loquitur p verba cõia
vt decerno:ſtatuo ꝛ ſimilia:ꝛ ſic non obligant
ad mortale: vt dicit idem Pa.in.d.c.nam con
cupiſcentiam:ſilr eſt verbum cõe innouo ꝛ or
dino ſiue i plurali dicãť ſiue i ſingulari.Aut lo
quitur per verbum.dꝫ:ꝛ ſic inducit mortale:qꝛ
debet ex ſuo ꝓprio ſignificato importat neceſ/
ſitatẽ:vt gl.in cle.Attẽdentes de ſta.regu.Jdẽ
dicit glo.in.c.ꝓpoſuit.de appe.ꝛ per Bar.in.l.
ij.C.de pigno.ꝛ in.l.ſepe.ff.de offi.pre.prouin
cie ꝛ alijs allegatis:i.d.cle.attendentes.per gl.
ꝛ quãuis rõne materie aliqñ ſit ꝯgruitatis.i.c
i.de deſpõ.ipn.ꝛ no.gl.in.d.l.ſepe. ꝛ in.l. ij. tñ
dicit Pa.in.c.i.de dolo ꝛ cõtu. Jmproprieta/
tes ſunt vitande nõ ad ſequentiam trahende.
c.ꝓpterea.ꝛ.c.fi.ꝛ qđ ibi no.de ver.ſigni: ideo
ſolum habebit locũ ꝙ ſit ꝯſilij in caſu ſpãli ra
tione materie que cõſultiua ẽ.Aut cõminatur
ſub pena excõis: ꝛ ſic inducit mortale: qꝛ niſi
ꝓ mortali nullus excõicatur.xi.q. iij.nullus. ꝛ
c.nemo epõꝝ.ꝛ de ſen.excõ.c.i.li. vi. Facit ad
hoc i ar.c.preterea.de of.deleg.ꝛ.l.oratio.ff.de
ſpon.ꝛ.l.ij.ff.de iur.om.iudi.qꝛ eadem obliga
tione q̃ obligat excõicatio:ſilr ꝛ illud ꝑ qđ ad
ipſam peruenitur.Facit quod no.in cle.qm̃.de
vi.ꝛ ho.cle.vbi tꝫ Stephanuſ ꝙ peccat morta
liter cõtrafacienſ ſanctioni:ꝛ dr̃ ſanctio ꝓprie
cõſtitutio ſeu lex penaľ.vt ibi nõ.glo. Aut loq
tur per virtutẽ obediẽtie: vel ſub pena maledi/
ctionis eterne: vel ſub indignationis omnipo
tentis dei ꝛ huiuſmodi:ſic inducit mortale.vt
in.c.vnico.de ſta.reg.li. vi. Aut cõſuetudo ha
bet vt talia verba obligent ad mortale: vt ſic i/
ducent.ar.c.dilectus.de cõſue.ꝛ.l.minime.ꝛ.l.
ſi de interpretatione.ff.de legi.tex.ẽ i.d.cle.exi
ui.§.Jtẽ qꝛ preter ea.ſed aduerte hic ꝙ vbi ex
ſe inducit ad mortale nõ ſemꝑ peccat mortalr
cõtrafaciens:vt.ŝ. inobediẽtia dictuꝫ eſt:ꝛ ibi
vide in prin.
¶ Utrum in foro ꝯſcientie lex canonica ciuiľ 4
vel alia ẽt preceptiua ſemꝑ ſit ſeruanda. R. ꝙ
nõ.in.xi.caſibus vt colligo ex Jnno.in.c.qꝛ ple
riqꝫ de imu.ec.ꝛ de homi.i.c.ſicut dignũ. ꝛ ex
conſilio.xxi.Fede.Jo.Cal.ꝛ Pa.i prologo de/
cretaliũ.ꝛ Joã.an.in.c.q̃ꝫ q̃ꝫ.de vſuris ꝛ alijs.
Primus qñ lex poſitiua diſtiguit inter foruꝫ
cõtentioſum:ꝛ cõſcientie:qꝛ ſic nõ ſeruabitur
in foro penitentiali auctoritate ipſius legis.c.
tua.ꝛ qđ ibi no.de ſpon.Scđs qñ ius fundat
ſe ſuper preſumptiõe:ꝛ nõ ſuper veritate: qꝛ ĩ
foro cõſcie attendimus ad veritatem.vt creda
mus confitenti de omnibus: qꝛ ſolum agiť de
preiudicio ipſius anime.c. ſignificaſti. de ho/
mi.Jdeo ſi ſit veritas cõtra preſumptionẽ nõ
ſeruabitur: vnde lꝫ heres non fecerit inuenta
riũ:tñ in ꝯſcia non tenebitur niſi inquãtuꝫ he
reditas ſe extendit:quãuis ius aliter velit qꝛ ꝑ
ſumit plus eſſe i hereditate. vt in aui.de here.
ꝛ fal.nõ.hoc probatur in.d.c.tua. ꝛ in .c. litte/
ras.in fi.de reſti.ſpo.ꝛ i.c.a nobis.el.i. de ſen.
excõ.ꝛ vide Bal.in.l.i.C.de ſa.ſan.ec. Tertius
qñ lex nõ eſt ad vtilitatem cõem ſed priceps
propter vtilitateꝫ propriã edidit.Facit.iiij.di.
c.erit aũt lex.ꝛ dr̃ iniuſta tũc lex ex fine ſecũdũ
Pa.in.c.canonum.de conſti.Quartus quãdo
lex nõ diſtribuit eque onera ſubditis: ſicut dꝫ
facere bonus pr̃famiľ.qꝛ ſic eſt iniuſta ex for/
ma ſm Pa.in.d.c.canonum. Quitus quãdo
excedit auctoritatẽ conſtituentis: vt pꝫ in ſta/
tuto epi qđ non ligat delinquẽtes extra dioce
ſim ſuam ꝛ ſuos ſubditos: vt in.c. vt aiarũ de
conſti.li.vi.Facit.l.fi.C.de iur.om.iu.ꝛ ſic dici
tur iniuſta ex auctoritate.ꝛ pro iſtis tribus ca
ſibus Facit qđ nõ.Bar.i.l.vectigalia.ff.đ pu/
bli.vbi dicit ꝙ gabella licite fraudať que iuſte
nõ eſt impoſita.Sextus quando ẽ penalis: qꝛ
ante condemnationem non tenetur quis ſol/
uere in foro anime penã: vt eſt glo. ſingularis
in.c.fraternitas.xij.q.ij.de quo dic.vt.j. pena.
§.iij.Septimus quãdo ratio legis ceſſat in fo
ro anime.Nam licet lex nõ exprimat rationẽ
ſeu cauſam:nos tamen debemus eam conie/
cturare;ꝛ ad limites illius limitare vel amplia
re eam iuxta theoricam.doc.in.l.non dubium

C.de legi. Exēplum in ciuitate obſeſſa ſtatuiẗ
ꝙ poꝛte ciuitatis maneant clauſe. Et hoc pro
vtilitate communi: vt in pluribus. pone ꝙ cō
tingat hoſtes inſequi aliquos ciues: ita ꝙ i dā
num cederet ciuitatis: niſi aperirenẗ poꝛte: tūc
ſunt aperiende: qꝛ eſſet niſi aperirentur cōtra
bonum ⁊ vtilitatem communem: veruꝫ eſt ꝙ
nō pertinet ad quēlibet hoc iterpꝛetari niſi pi
culum ſit ſubitaneū: vel ſit manifeſtum legiſ/
latoꝛē illō intendiſſe ſed ſolū ad regentē ciuita
tē ⁊ huiuſmodi. Item aliud exemplum ſtatu/
to cauetur ꝙ vxoꝛe moꝛiēte ſine liberis vir lu
cretur dimidiam dotis: q̄ꝫuis non expꝛimatur
cā: tamē nos debemus coniecturare cām hu/
ius ſtatuti: videlicet ſumptus mariti: quos fa
cit in ducendo vxoꝛem ad domum: nec alia cā
poteſt eſſe: ⁊ ſic ſi non ducit eam non debet lu/
crari. Secus eſſet ſi ſic lucraretur mulier: ſicut
vir: qꝛ tunc cā extimaretur affectus maritalis.
⁊ ideo etiam ſi non duxiſſet lucraretur. h̄ nō.
Panoꝛ. in. c. ex publico. de cōuer. coniu. Facit
quod idem Panoꝛ. no. i. c. qꝛ in inſulis. de ſta.
mona. vbi dicit ꝙ lex debet ampliari ⁊ reſtrin
ri ad limites rationis expꝛeſſe: etiam ſi verba
non patiantur: vt in. l. adigere. §. quāuis. ff. de
iure patrona. ⁊ in. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff
de lega. ij. ⁊ in. l. pater. §. fundum. ff. de lega. iij.
Facit. c. cum dilecta. de ꝯfir. vti. vel inuti. ⁊ bo
nus tex. in regula fi. de regu. iuris. lib. vi. ⁊ qd̄
no. Barto. in. l. item queritur. §. qui impleto.
ff. loca. ⁊ idem Panoꝛ. in. c. i. de iuramen. calū.
dicit ꝙ etiam in penalibus ſeu odioſis quan/
do ratio eſt expꝛeſſa extenditur ⁊ ampliaẗ diſ/
poſitio legis: vt in. d. regula fi. ⁊ quod ibi nō.
Dy. ⁊ Joan. an. in mercurialibus. ⁊ quod no.
in dicto. §. dulciſſimis. ſecus eſſet in penalibus
ſm eūdem Panoꝛ. in. c. i. de ſenten. ⁊ re iudi. in
ſimili ſub terminis facilioꝛibus vel paribus:
vt no. Innocen. in. c. cum ſpeciali. de appella.
Item iſte caſus pꝛobatur: qꝛ ratio legis plus
debet attendi q̄ꝫ lex ipſa. l. i. C. que ſit long. con
ſue. ⁊ pꝛima diſtictio. c. conſuetudo. ibi dicitur
lex eſt quicquid ratione conſiſtit. vnde Bal. in
c. i. de conſti. dicit ꝙ lex conſiſtit in ſubſtantia
rationis. ⁊ Bar. in. l. cum mulier. ff. ſoluto ma
tri. dicit ꝙ ratio legis ⁊ mens legis idem eſt: ⁊
pꝛopterea dicit glo. in. l. i. ⁊. ij. C. que ſit lon. con
ſuetudo. ꝙ nō minus debet attendi ratio legis
q̄ꝫ lex ipſa. hoc intellige de ratione finali: que
dicitur ipſa lex ſecūdum Bal. in. c. dilectus. el
ij. de reſcrip. ⁊ in. l. ſi quis ſeruo. C. de fur. dicit
ꝙ ratio finalis eſt anima legis. Item vbicūqꝫ
habet locum ratio legis habet locum etiaꝫ lex
C. de interdic. l. i. ſecundum Archi. ⁊ ſequitur
Ge. in. c. vbi periculum. de elec. lib. vi. immo
plus etiam ſi verba ꝯtradicant. vt. l. ſcire opoꝛ
tet. §. aliud in verbo: ⁊ ſi maxime verba legis.
ff. de excuſa. tuto. non enim in folijs: ſed in ſen
ſu conſiſtit euangelium. c. marchion. i. q. i. ⁊. c.
intelligentia. de verbo. ſigni. Facit tex. in. l. iij.
C. de lib. pꝛete. vbi eni inquit manifeſtiſſimus
eſt ſenſus teſtatoꝛis intepꝛetatio verboꝛū nuſ/
quā tantū valet vt melioꝛ ſenſu exiſtat. Bal.
etiam in. l. cōmiſſoꝛie. C. de pac. inter emptio.
⁊ ven. dicit ꝙ iudici licet ſit impoſita neceſſitaſ
ſeruandi ſtatutum ſecūdum foꝛmam pꝛout ia/
cet ad litteram. argu. l. i. §. ſi is qui nauem. ff. de
exercito. tamen non habebit locum hec neceſſi
tas niſi ſaluo intellectu: qꝛ littera occidit ſpiri/
tus viuificat: ⁊ facit pꝛo hoc glo. in. c. illo vos.
in ver. pignus. de pigno. Et ad iura que dicūt
legem ſeruandam etiam in foꝛo anime. dic ꝙ
verum quando eſt eadem ratio in vtroqꝫ foꝛo
qꝛ ſic non ceſſat in foꝛo anime ita. R. Panoꝛ. i
c. tua. in fi. de vſuris. ⁊ quomodo ratio vel cau
ſa finalis poteſt cognoſci. vide. s̄. cauſa. §. v.
Octauus quando verba legis non adaptanẗ
ad aliquem caſum: nec eius diſpoſitio adapta
bitur ſi de mente aliter non conſtet. Hoc ē no
tabile dictum Barto. in. l. iiij. §. totiens. ff. de
dā. infec. ⁊ in. l. ita autem. ff. de adminiſtra. tu/
to. ⁊ ibi dicit ſtatuto cauetur ꝙ ſoluantur pꝛo
gabella de quolibet contractu ſex denarij pꝛo
libꝛa. iſtud non habebit locum in re inextima/
bili qꝛ cum verba non adaptentur nec diſpoſi
tio. Facit. c. idemnitatibuſ. §. ſed cum eas. ⁊ ibi
Ge. de elec. lib. vi. ⁊ Barto. in. l. conſtitutum.
ff. de teſt. mi. Nonus quando lex ciuilis licet
non ſit impꝛobata de iure canonico fouet lu/
crum odioſum pꝛoximo vel rigoꝛem quēdam
Exemplum in. c. filius noſter. de teſta. vbi licet
lex ciuilis diſponat valere legatum rei aliene:
tamen non eſt ſeruanda in foꝛo anime: quia fo
uet lucrum odioſum heredi: nec eſt fundata ſu
per naturali equitate aperte non conſtito de
voluntate defuncti: ⁊ facit in ſimili. c. ex pte. in
fi. de cenſi. ⁊. c. dilecti. de iudi. ⁊. c. i. de dolo ⁊ cō
tuma. de quo dic vt. s̄. legatum. i. §. xxiij. Deci
mus quando lex eſt iniuſta ſiue ex foꝛma vel
ex fine vel ex auctoꝛitate. vt dictum eſt. iij. iiij.

c.v.caſu.ſiue etiam qualitercunq3 inducat ad peccatum contra legem dei aut iuris canonici vt ſunt leges que concedunt vſuras contra.c. ſuper eo.de vſuris. Item que concedūt incantationes contra ventos ⁊ nubes:ſicut.l.eoru3. C.de malc.⁊ mat.ↄtra.xxvi.q.v.⁊.vi.in multiſ c.notata. Item que cōcedunt preſcriptionem cum mala fide conrta regula3 poſſeſſor. de regulis iuris.li.vi. Item que permittunt deceptionem inter contrahentes vſq3 ad dimidiā contra illud. Qui non egit dolum ⁊c. Itē que nolunt aliquem obligari ex nudo pacto cōtra c.iuramēti.xxij.q.v. Item que nolūt valere legata ad pias cās:niſi per tot teſteſ probentur contra .c.relatum.⁊.c.cum eſſes.⁊.c.indicante. de teſtamētis. Item que volunt teneri heredē ex delicto defuncti.contra nō. in.c. in litteris. de rapto.⁊ i.c.tua nos.de vſuris. Item que nolunt ſpurium alendum contra naturalem pietatem. Item que prohibent vel permittunt: aut diſponunt ſuper contrahendis matrimonijs diſſoluendis ⁊ huiuſmodi ↄtra canones. Item que prohibent comprehenſam in adulterio teneri in.l.crimen.⁊.l.caſtitati.C.de adul. contra.§.ſubauditur.xxxi.q.i.intellige ſi vult corrigere ſe. Item que concedunt concubinatum cōtra illud Exo.xx. Nō mechaberis. Ite3 que priuate perſone concedunt homicidiū cōtra illud. Non occides.⁊ de huiuſmodi habes in locis ſuis diffuſius. Aduerte tamen ꝙ quādo lex ſeu ſtatutu3 aliqd denegat propter equū bonum publicum: vtputa ꝙ non ſoluens gabellam non audiatur: vel inſtrumentum quod non eſt regiſtratum in libris communis reputetur falſum:habebit locu3 in conſcientia etiā ſecūdum Baldum in.c.ſi quis per trigita. Si de feudo contro.fue. Ide3 exemplificat Bart. in extrauaganti ad reprimendam in verbo denunciatione3 in macedoniano ⁊ velleiano.qđ nō. Vndecimus quando lex ciuilis non fuit moribus vtentium recepta:⁊ canon nō diſpo nit:aliter expreſſe non obligat de neceſſitate: vt no. Panor.in.c.litteras.de iuramen. calū. de lege canonica vel ſtatuto:dic vt.ſ. Cōſtitutio.§.i.quādo nō fuit moribus recepta.

5 ¶ Vtrum clerici ⁊ alie perſone eccleſiaſtice teneantur ſeruare leges aut ſtatuta laicorum. R. Panor.in.c.eccleſia ſancte Marie.de conſti. Aut lex diſponit ſpecifice ſuper rebus eccleſiaſticis ⁊ bonis earum:⁊ ſic eſt nulla tanqua3 cōdita ab eo qui non habet poteſtatem:⁊ ſic nō eſt ſeruanda:quia nec Imperator aut alius ſecularis habet poteſtatem ſuper eccleſias: aut eccleſiaſticas perſonas: vt in.d.c. eccleſia. Et hoc verum niſi in duobus caſibus. Primus eſt quando eſt priuilegiatiua:qꝛ poteſt quiſ priuilegiare etiam non ſuum ſubditu3:ſic intellige.c.nouit.de iudi.vbi allegatur lex Theodoſij. Secūdus quando lex eſt fundata ſuper naturali ratione:quia tunc debet ſeruari non ratione legis ſed ratione iuſticie naturalis.l. ſcire oportet.ff.de excuſa.tuto.§. qui non iuſte. Aut lex diſponit generaliter non faciendo mētionem de clericis vel eccleſiaſticis:ſed non poteſt ſeruari ſine peccato: vt in preſcriptiōe malefidei:⁊ ſic nō eſt ſeruanda a quocūq3.c.fi. de preſcrip.⁊.c.licet mulieres.de iureiuran. li.vi. Aut eſt generalis ⁊ rationabilis: nec cōtradicit canonibus:⁊ tunc ſi eſt fauorabilis ſeruanda eſt etiam quo ad clericos ⁊ eccleſiaſticas pſonas: vt in.c.ij.requiris de appella. Vnde ſtatutum quod diſponit: vt exiſtentibus maſculis:mulier non ſuccedat: porrigitur etiam ad clericos.vt no. Panor.in.c.conſtitutus.de reſtitu.in integ. Similiter priuilegiū conceſſum hominibus alicuius loci comprehendit etiam clericos illius loci:licet non exprimat. Facit.c. dilecti de foro compe.nō. Jo.de ligna.in.c. clericus de foro compe.⁊ Bal.in.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.⁊ nota quando talis lex generaliter diſponens poteſt ſe habere ad commodum ⁊ incommodum non poteſt dici preiudicialis. Exemplum ſtatutum diſponit ꝙ primogenitus ſuccedat:certe ſecūdogenitus licet ſit clericus non ſuccedet. Similiter in ſtatuto quo maſculi excludunt mulieres non ſuccedet mulier quāuis ſit effecta religioſa. Et ideo oēſ leges diſponētes ſuper cōtractibus emp.ven. locato:commodato:⁊ huiuſmodi.ſi nō contradicūt canonibus ſunt ſeruande:etiam quo ad eccleſiaſticas perſonas. Facit.c.i.de noui ope. nun.⁊ eſt de mente Hoſtien.⁊ Joan.an. in.c. i.vt lit.pen. Secus ſi ſimpliciter afferret preiudicium vt qui non facit inuentarium: vel q infra tale tempus non adiuit hereditatem ſit priuatus:⁊ huiuſmodi:qꝛ nunquam poteſt eē ad cōmodum eccleſiaſticoru3:⁊ ideo non tenētur. Similiter quando ſtatuitur ne poſſit aliquid vēdi nō ſubditis. Aut lex ciuilis eſt generalis ⁊ rōnal'.ſ3 deuiat a iure cāonico tūc ī foro

ſeculari ſeruabitur:ſed nõ in foro eccleſiaſtico:
neqꝫ in terris ſubiectiſ dominio eccleſie:qꝛ tũc
debet ſeruari lex canonica in vtroqꝫ foro. Fa-
cit.c.ſi duobus.de appel.ꝛ qđ no.in.c.qđ cleri-
cis.de fo.compe. Aut lex ciuilis diſponit ſup
materia ad eccleſiã pertinente:non diſponen
do ipſam materiam ſed tollendo lucrũ quod
aliâs dederat:vel imponẽdo penã actionũ ex
plicanti. Exemplum primi de raptore contra-
hẽte matrimoniũ cũ rapta: in quo caſu lex ꝓ-
uat omnibus bonis datis ſibi a raptore: ꝛ ſic
non valet:vt vult glo.no.in.c.de puellis.xxxvi
q.ij.ꝛ eam ſequi videt̃ Fede.cõſi.xxxv.ꝛ mihi
placet qꝛ videtur intimidare matrimonium:ꝛ
ſic nõ eſt ſeruanda etiam quo ad non eccleſia-
ſticos. Exẽplum ſecũdi:lex punit mulierẽ ꝯtra
hentem ĩfra annũ luctus.vt.C.de ſecũ.nup. q̃-
ſi per totum.ꝛ non valet rõne predicta. Sed h̄
limito niſi pena apponeretur fauore filiorum
ſicut lex que imponit penam matri: que agno
uit tutelam filij tranſeũti ad ſecũda vota non
petito tutore filio:vt in.l.omnem matri. C. ad
tertu.qꝛ tunc valet. Aut lex ciuiliſ diſponit cir
ca accidentia temporalia ad actum ſpiritualẽ
vt in dote:ꝛ tunc ſi non ꝯdicit canoni:valet.c.
Raynutius.ꝛ.c.Raynaldus.de teſtamentis.
ꝛ qđ legitur ꝛ nõ.in.c.ij.de do. poſt diuor. re.
Et hoc verum niſi intimidet contractionem
matrimonij. Si vero cõtradicit canoni tunc
pendet ab illa queſtione cuius fori ſit cã dot.
ꝛ Inno.in.c.de prudẽtia de do.poſt diuor.re.
ꝛ Pa.tenent ꝙ eſt mixti fori.ꝛ ſic lex ſeruabit̃
in foro ſuo:ꝛ canon in ſuo foro:ꝛ locus erit ꝓ-
uentioni.c.cum ſit generale.de foro competẽ.
Aut lex ciuilis procedit circa actum ſpiritualẽ
preſumẽdo ꝛ lex canonica inuenitur cõtraria:
puta lex preſumit matrimoniũ ſi maſculus ꝛ
femina ſimul habitãt.l.i libere.ff.de ritu nup.
ſi ſit libera:ꝛ non faciat queſtũ de corpore: vt
ibi lex canonica preſumit adulterium ſiue for
nicationem.xxx.q.v.aliter.ꝛ ſic ſtandum eſt in
vtroqꝫ foro iuri canonico:qꝛ lex imitatur ca-
nones.c.clerici.de iudi. Et ſm hoc limita iura
que dicũt leges ſeruandas:que non contradi-
cũt canonibus.

6 ¶ Vtrum in penalibus fiat extenſio legis. R.
Jo.de Imo.ꝛ ſequitur Domi.i.c.ſi poſtq̃.de
elec.li.vi.ꝙ ſm mentem comprehenſiuam ſic:
ꝛ fortius in fauorabilib⁹ ſed ſm mentem extẽ-
ſiuam:nõ fit in penalibus.c.ſtatutum.de elec.
li.vi. In alijs aũt non penalibus fit extenſio
ex idẽptitate rationis.vide de hoc glo.ꝛ Do.
i.c.ſepe.de tẽp.ordi.li.vi.ꝛ.ſ. Pena. §.v.

¶ Sed quõ mens cõprehenſiua legis mõſtra 7
tur.R.ſm Jo.de Imo.ꝛ Do.in.d.c.ſi poſtq̃.
de elec.li.vi.ꝙ ex q̃ttuor. Primo ex cõi vſu ver
bor:qꝛ preualet oĩ rigori ꝛ ſignificationi ver
bor.ff.de lega.iij.l.librorum.§.ꝙ tamẽ caſius.ꝛ
de cõſue.c.cũ dilectus. Secũdo ſi aliter intelli-
gendo ſequeretur abſurdus ſenſus cũ debeat
eſſe poſſibilis ꝛ honeſta.iiij.di.erit autẽ.ꝛ nõ.
Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iur. Exẽ-
plum lex dicit:q occiderit hominẽ capite puni
atur:ſi ad litterã deberet ĩtelligi ſequeretur ꝙ
occidens ſe defendẽdo:vel furioſus eſſet occi-
dendus cõtra cle.ſi furioſus.de homi.ꝙ ẽ ab-
ſonum. Tertio monſtratur mens cõprehenſi-
ua quãdo in illa eſt expreſſa ratio:qꝛ ex illa vt
dictum ẽ colligitur mens legis. Facit cle.i.de
elec. Exemplum in.c.ex parte.de poſtulan.vbi
prohibitio de aduocãdo facta monachis extẽ
ditur ad canonicos:qꝛ licet ſint diuerſi tamen
qꝛ cõſtitutio fundat ſe ſuper religione. iõ extẽ
ditur etiam ad canonicos.ꝛ iõ oĩs conſtitutio
que habet reſpectum ad religionẽ:lꝫ loquatur
de monachis cõprehendit etiam canonicos ꝛ
omnes qui promittunt tria vota.ſecus ſi loq-
retur de religione cũ aliqua qualificatione.pu
ta monachus niger ꝛ huiuſmodi. Quarto cõ-
prehenditur mens legis quãdo per eandẽ cõ
ſtitutionem vel per aliam apparet id qđ ibi ẽ
poſitum gratia exẽpli fuiſſe poſitum:ſicut in.l.
i.ff.vti.poſſi.dr̃ ꝙ licet verba edicti loquantur
de ede:tñ in fundo ẽt habet locũ.vt in.§.h̄ in-
terdictum in oĩbus ibidem.

¶ Qualr̃ deprehenditur mens extẽſiua legis 8
R. Jo.de Imo.ꝛ Do.vbi.ſ.ꝙ cõprehenditur
ex idemptitate rõnis non ſcripte.vt i.l.i.C.de
interdic.ꝛ re. Facit.c.inter ceteras.de reſcrip.
ꝛ.c.ij.de trãſla.prela. Nã de filib⁹ ad filia idẽ
iudiciũ ẽ.vt in.d.c.dr̃.

¶ Vtrũ lex ſeu cõſtitutio cõcernat futura ſo- 9
lum.R. Pa.in.c.cognoſcentes.de cõſti.ꝙ ſic:
ne afficiat aliquos ſine culpa:ꝛ hoc niſi caueat̃
i lege vt extẽdat̃ ẽt ad preterita.

¶ Vtrum cum lex vel ſtatutum loquitur per 10
verba preteriti temporis ĩdulgẽdo aliquid ex-
tendat̃ ad futura.R. Pa.i.d.c.cognoſcẽtes ꝙ
nõ.ne detur materia delinquendi:vt eſt tex.li
mitãs hanc materiam in.l.cum lex.ff.de legi.
per quã dicit Bar.ꝙ ſi ſtatuto cauetur ꝙ qui
liber bannitus ſoluens.x.eximat̃ de banno:nõ

habet locum reſpectu eoꝝ qui bãniunt̃ de fu/
turo:q꞉ daretur materia delinquendi.ſecus ſi
ceſſaret hec ratio:q꞉ lʒ loquat̃ ꝑ verba preteri/
ta vel pñtia extendit̃ ad futura: q꞉ lex ſemper
loquit̃.l.arriani.C.de here.
11 ¶Quomodo interpretatur.vide.ſ̃. Interpre
tatio.in prin.
12 ¶Quando lex incipit ligare.R. ꝙ ad hoc ꝙ lex
ſit oportet vt conſtituat̃.ſcḋo vt ꝓmulgetur:⁊
publicatio eſt vltimus actus perficiens legem
ſm glo.in cle.prologo ꝑ.l.humanũ.C. de legi.
Et ideo poſtq̃ʒ eſt ſolẽniter edita ligat ſtatim
ſcientes ſine expectatione alterius temporis.
vt no. Pa.in.c.i.de poſtu.prela.⁊ glo.⁊ pau.in
c.ij.de re.ec.non alie.li.vi.
13 ¶Sed qñ preſumit̃ ſcia legis.R. Pa.in.d.c.co
gnoſcentes ꝙ in legibus ⁊ ꝯſtitutionibꝰ infe/
rioꝝ tp̃s eſt arbitrariũ ſm loci qualitatẽ ⁊ con
ditionẽ ꝑſonaꝝ. In legibus aũt Impatoꝝ pre
ſumit̃ ſcia poſt duos mẽſes a publicatõe facta
in ꝓuincia.vt in aut̃.vt facte noue conſti. In
ꝯſtitutõe Xo pape Jo.an.in data li.vi.vult vt
liget poſt duos menſes a publicatõe facta Ro
me.ſed rõnes ſue nõ mihi placent.⁊ iõ idẽ di/
cam ꝙ de conſtitutione Impatoris:⁊ſic videt̃
etiã tenere Pa.in.d.c.cognoſcentes.⁊ lʒ papa
dicat̃ hr̃e pedes plũbeoſ habet tñ ep̃os ⁊ archi
ep̃os:ꝑ quos notitiam dare poteſt.
14 ¶Vtrũ volens ꝓbare ignorantiã ſit admittẽ
dus.R. Pa.in.d.c.cognoſcentes ꝙ ſic ſine ali
quo dubio.vt in.c.fi.qui mat.accu.po.⁊ in.l.fi/
nali.ff.de decre.ab or. Et ſic pʒ ꝙ in cõſcia nõ
ligat̃ ignorans ſine culpa ſua. aliter ſupflue ⁊
fruſtratorie admitteret̃ ad ꝓbandũ ignorãtiã
⁊ hoc eſt ſine dubio qñ lex reqrit dolũ.facit gl.
in.c.ad falſarioꝝ.de cri.fal.al's ſecus eſſet.vide
ſ̃.Ignorantia.§.iiij.⁊ diſtingue vt ibi.
15 ¶Quomodo tollitur lex ſeu conſtitutio ꝑ con
ſuetudinem.vide.ſ̃.Conſuetudo.§.ix.⁊.x. ⁊.j.
Statutum.§.xxi.
16 ¶Vtrũ tollatur per legem contrariã.R. Pa.
in.c.cum acceſſiſſent de conſtitu.⁊ Bart. poſt
Cy.vt in.d.l.omnes populi.dicunt ꝙ ſic:lʒ nõ
fiat mẽtio de prima.niſi habeat clauſulã dero
gatoriam ad ſecundam.q꞉ tunc opus eſſet face
re mentionem de prima.ar.l.ſi quis.in princi.
ff.de le.iij.⁊ in.c.nõnulli de reſcrip. Aliqui ta/
men in dicta.l.ſi quis.dicunt ꝙ ſi loquamur de
priuilegio vel reſcripto ⁊ teſtamento que ſunt
priuata lex:ſic oportet fiat mentio quando ha
bent clauſulam derogatoriam ad ſecundũ. Si
autẽ loquimur de legibus ⁊ ſtatutis non opor
tet fiat mentio etiam ſi habent clauſulam de/
rogatoriam ad ſecundum:per cle.dudum de ſe
pultu.q꞉ cum preſumantur omnia ſcire viden
tur ſcienter velle reuocare ſtatuendo in contra
rium.ſed ſecus eſt in priuata:que eſt in facto:⁊
mihi placet.
¶Vtrũ ex non vſu inducatur conſuetudo de/ 17
rogatoria legi.R. vt colligo ex Pa.in.c. Joan
nes de cle.coniuga.ꝙ aut nõ vſus habet in ſe
actũ tacitum contra diſpoſitionẽ iuris:⁊ tunc
inducitur conſuetudo. Exemplũ lex defert he
reditatem cõmuniter ⁊ equaliter filijs tam ma
ſculis q̃ʒ feminis.l.maximũ vitiuʒ.C.de lib.p̃t.
ſed conſuetudo prefert primogenito:vel ſoluʒ
maſculis:⁊ ſecunduſgenitus vel femine nũq̃ʒ
ſunt vſe illa lege.iõ conſuetudo inducit̃ ꝓpter
actum contrariũ legi. Si Xo non vſus nõ hʒ
actum contrariũ nec tacitũ nec expreſſum legi
ſic non inducitur conſuetudo contra legem ꝑ
nõ vſum ſic:verbi gr̃a:lʒ forte ſint plus q̃ʒ cen
tum anni ꝙ nullus vendidit hermofroditũ nõ
tñ eſt abrogata.l.querit̃.ff. de ſta.ho. que vult
vt extimetur ſm ſtatum preualenteʒ. Similit̃
lʒ non agam contra eum qui mihi damnũ de/
dit actione legis acquilie: non tamen per hoc
abrogatur illi legi. quia illa lex non neceſſitat
ad agendum:ſed dat facultatem.
¶Vtrũ actus geſtus contra legem ſit nullus 18
ipſo iure.R. ꝙ non.in quattuor caſibus. Pri/
mo quando cauſa prohibitionis non eſt ꝑpe/
tua ſed temporalis.vt in.c.i.de mat.contra.in/
ter.eccleſie.⁊ dicitur temporalis quando eſt re/
ſtricta ad certum tempus.puta ꝓhibetur ma/
trimonium propter venerationem certi diei.
Similiter de profeſſione facta infra annũ que
prohibetur in capi.ad apoſtolicam de regula.
li. vi. Secus ſi prohibitionis cauſa eſt per/
petua. puta cum prohibetur aliquid propter
malum quod inde ſequi poteſt: vt matrimoni
um propter conſanguinitatem ⁊ huiuſmodi.⁊
ſic intellige.l.non dubium.C.de legibus.⁊.c.vi
des.x.di.⁊.c.contradicimus.xxxv.q.iij.⁊.c. nõ
oportet.xxxiij.q.iiij. Et iſta eſt theorica glo.in
c.tua fraternitas.de ſpon. duorum. Secundo
quando prohibitio legis concernit principali/
ter fauorem alicuius: talis prohibitio habet
potius vim exhortationis reſpectu illius pro
cuius fauore principaliter fit. q꞉ poteſt renun/
ciare.pro hoc.iiij.di.§.hec ⁊ ſi legibus. hoc po
nit Pa.in.c.ad apoſtolicaʒ de regula. ⁊ infert

quod poſſet per hoc intentari:lȝ ſtatuto cauea/
tur:ne mulier poſſit contractuȝ facere ſine pꝛe
ſentia duoꝛum agnatoꝛum ꝙ valeat contra/
ctus ſine eoꝛum pꝛeſentia: ſi ſtatutum expꝛeſſe
non annulet actum factum. Facit.l.ſi quis in
conſcribendo.C.de pac.facit.d.c.ad apoſtolicā
vbi patet obligationem acquiri deo: lȝ ſit actꝰ
pꝛohibitus a lege fauoꝛe pꝛofiteri volentis.
Tertio quando lex dat certam foꝛmam ſuper
eo quod alicui conuenit ex ſua poteſtate. Ex/
emplum epiſcopus ex ſua iuriſditione poteſt
abſoluere ab excōmunicatione: vbi conditoꝛ
canonis ſibi non reſeruat. Attamen lex dicit
ꝙ non abſoluat: niſi faciat ſic vel ſic. Si facit
contrarium tenet tamen abſolutio:ſecus quā/
do lex dat poteſtatem illi qui eam alias non ha
bet cum tali foꝛma.quia ſi non ſeruat foꝛmam
nihil facit.hoc capitur ex.d. Cardi. in clemen.
i.de iure patro.⁊ concoꝛ.glo.ibidem. ⁊ Pau.
Quarto quando lex punit contrafacientem.qꝛ
tenet ſi expꝛeſſe non annulet factum contra.ſe
cus quando non punit:ſed ſolum pꝛohibet qꝛ
ſic non tenet:⁊ ſic loquitur lex non dubium.C.
de legibus. hoc ponit dominus Cardina. in
clementina pꝛima.de reſcripti. diuerſa tamen
circa hoc eſt doctoꝛum opinio:quibuſdam di/
centibus ꝙ in omnibus caſibus facta contra
legem ſunt ipſo iure nulla: niſi lege ſpeciali a/
ctus ſuſtineatur ſecundum Joan.andre. in.d.
c.ad apoſtolicam. ⁊ cum eo cōmuniter docto/
res.Sed mihi placent dicti quattuoꝛ caſus:in
quibus valent geſta contra.l. qui faciunt ad
magnam declarationem dicte.l.non dubium.
⁊ per quos clarius non potes intelligere quā/
do factuȝ contra legem alia lege ſuſtinetur. qꝛ
tunc quando aliquis de pꝛedictis quattuoꝛ ca
ſibus concurrit.

19 ¶ Utrum facta in fraudem legis teneant.R.
ꝙ non. vt no.Bar.in.l.ſi libertus minoꝛem. ⁊
ibi tex.ff.de iure patro.Secus eſſet ſi fieret in
fraudem hominis etiam pꝛincipis. vide Pa
noꝛ.in.c.dilectus.de pꝛebē.⁊ quod no.in dicta
l.ſi libertus. Et quomodo fit fraus legi. vide
ſupꝛa Fraus.§.ij.

20 ¶ De iſta materia legis. vide ſupꝛa Conſuetu
do:ignoꝛantia.⁊ infra.Statutum. vnde appel
latione legis compꝛehenditur conſuetudo. Fa
cit.c.i.iuncta glo.pꝛima ⁊ ſecunda de ſpon.vn/
de conſuetudo eſt quedam lex.l.de quibus.ff.d
legi.⁊ di.i.conſuetudo.

21 ¶ Aduerte ſm Innocen.in.c.fi.de rebus ecc.
non alie.⁊ ſequitur Pa.in.c.i.de reſti.in inte.
ꝙ vbi ius canonicuȝ in alia materia dat regu/
lam ſpecialem ꝙ non debemus illam diſtin/
guere per ius ciuile. verbi gratia.canon indu/
xit ſuam ſolēnitatem in alienatione rei eccleſi
aſtice.ideo nō debemus ſeruare illā iuris ciui/
lis poſitam in auten.hoc ius.C.de ſa.ſan.eccle.

¶ Utrum condentes leges iniquas peccent:⁊ 22
ad quid tenentur. Reſpon.ꝙ lȝ de iure tales le
ges ſeu ſtatuta non valeant. viij.di.que contra
⁊.xxxij.q.vij.flagitia.tamen facientes ⁊ cōſen
tientes peccant moꝛtaliter. de quibus Iſa.x.
Ve qui condunt leges iniquas. ⁊ ſi ſunt con/
tra libertatem eccleſiaſticam ſunt excōmunica
ti. vide.ſ̄. Excōmunicatio.vij.caſu.xij.⁊ tenen
tur reſtituire omne damnum quod pꝛouenit
alicui ratione talis legis. Et omnes volūtarie
obſeruantes ſimiliter moꝛtaliter peccāt:⁊ oīa
acquiſita occaſione talis legis tenentur reſtitu
ere:ſicut in ſimili dicam de participantibus cū
raptoꝛibus.⁊ nō ſolum dicuntur inique quan
do ſunt contra legem dei ⁊ nature: ſed etiam
quando ſunt contra ius poſitiuum ad paupe/
res oppꝛimendos:⁊ iuſticiam impediendam.
ſm Ho.quod no.bene.

¶ Utrū lex indulgens aliquid quod poteſt in/ 23
tendere in alterius pꝛeiudiciuȝ intelligatur ſal
uo intereſſe partꝭ.R.ꝙ ſic vt tenet Bal.de pa.
iura.fir.⁊ Pa.in.c.i.de iudi.

¶ Lex cōmiſſoꝛia quid ſit. vide infra Pactuȝ 24
§.xvij.

Libellarius contra

ctus qui dicitur datio ad liuellū.idē eſt
qd̄ emphiteoſis.⁊ ideo ibi vide.⁊ de laudemio
ſoluendo:quis quidā vt Bar.in.l.ſi finita.§.
ſi de vectigalibus.ff.de dam.infec.teneant ꝙ
differt.qꝛ emphiteoſis fit a dño ſed datio ad li
uellū fit a non dño.ſ.vaſallo emphiteota ⁊ hu
iuſmodi:ſed tꝑibus noſtris cōmuniter nō dif
fert:niſi quando fit illicite ⁊ vſurarie. vt pȝ.ſ̄.
Uſura.i.§.xliiij.⁊.§.lxiiij.

Libellus famoſus

eſt compoſitio in ſcriptis facta in infa/
miam alicuius:eius quod pꝛobare non vult:⁊
in publico iactata

¶ Que pena componentis libellum famoſuȝ 1
vel inuentuȝ qui non combuſſerit vel deſtru/
xerit:ſed doloſe manifeſtauit vim ipſius. Re/
ſpon.ſm glo.in ſumma.v.q.i. ſi conuictus eſt

ſm leges decapitatur ſiue deportaꝛ.v.q.i.c.hi qui inuenti.⁊.l.vnica.C.de fa.libe.⁊ fit inteſtabilis.iiij.q.iij.ob carmen.ff.qui teſta.face.non poſ.l.qui. ſm canones verberandus eſt. vt in c.i.v.q.i.⁊ anathematiçandus.vt in dicto.c.hi qui.⁊.c.ij.eadem.q.ſed ſi ſponte confitetur nō timore probationum mitius agitur cum eo.v q.i.c.ij.⁊ ſic punitur ad arbitrium iudicis. de officio delega.de cauſis in fi. Si vero vellet ꝓbare quod in eo continetur non puniꝛ.vt in.d.c. ij.q2 expedit crimina nocentum nota facere.ff. de iniur.l.eum qui in principio.⁊.C.de iniur.l. iij.Quod verum intellige ſm Aço. ⁊ Hoſtie. in iudicio.q2 extra nemo debet alium prodere. vi.q.i.ſũma.de peniten.di.i.homicidiorum.

1 ¶ Vtrum teneatur talis reſtituere famam.℞. ꝙ ſic.alium libellum in contractum faciendo. ⁊ vltra hoc tenetur leſo ſatiſfacere de alio dãno.vt.ṡ.Detractio.§.iij.

Liber dicitur ille qui nullius ſubeſt poteſtati.ff. de capti. ⁊ poſtli.reuer.l.non dubito.§.liber aũt populus

1 ¶ Liberam habet poteſtatem quando ſine alterius conſenſu quis poteſt diſponere. ⁊ non aliter in.c.fi.de poſtula.prela.

2 ¶ Quid excludit verbum libere. Reſpon. ꝙ omnem moram ⁊ conditionem.c.extirpanduz §.penulti.de preben.⁊.c.ſi beneficia. de prebē. li.vi.⁊ de officio ordi.c.ordinarij.§.quod ſi forte.li.vi.Et ibi per Joan.andre.⁊ Archi.de homici.pro humani.li.vi. Jmmo ſm alios denotat quandam prerogatiuam abſolutaz:ſeu dominium ſuper actum cui adijcitur.vt.l.procurator cui libera.ff.de procura.⁊.l.iuſiurandum quod ex conuentione.§.fi.ff. de iureiurando de electi.c. cum nobis olim. in fi. vide ꝑ Bar. in.l.alio.ff.de ali.⁊ ciba.lega.⁊ Pa.in.c.cum liberum.de ſepul.⁊ in.c.veſtra de loca. Vnde liberum dominium non habet quis ſuper actũ qui qñ vult illum exercere impeditur aliqualiꝛ Omnis enim ꝓhibitio ſiue temporalis:ſiue ꝑpetua contradicit libertati.l.libertas.ff. de ſta. ho.quod no.q2 facit ad multa.

Libertus eſt ſeruꝰ manumiſſus.De quo vide.j manumiſſio.

Littera an preiudicet ſcribenti. ℞. Panor.in.c.fraternitati.de cleri.non reſiden. concludendo poſt Bar.in.l.lucius.ff.de fideiuſſo.Aut ſunt littere generales ſicut cum dicitur preſentium latori adhibeas fidem:⁊ huiuſmodi.Et iſto caſu cum iſte lator non poſſit contrahere vel aliquid intentare in preiudicium ſcribētis:ſi cui ſcribitur ſibi mutuaret pecuniam: ⁊ hmōi nō preiudicaret ſcribenti.vt in.l.fi.C.qđ cum eo ꝗ in ali.poteſta.q2 potius ſunt littere recōmendaticie:niſi aliud addaꝛ.puta ſub periculo meo ⁊ hmōi.vel niſi doloſe dedit illi litteras:q2 tūc tenetur.ar.l.qđ vendito.ff.de dolo. Si vero ſūt littere magis ſpeciales.puta q2 diciꝛ in eis tali de mea intentione plene informato adhibeas plenam fidem.q2 tunc tenetur: ⁊ aget acti. mandati contra ſcribentem: ille cui ſcribũtur ſed nō debet eis credere in aliquo qđ ei approprieꝛ.Facit.l.ſi vero remunerandi.ff.man.

¶ Quid de eo qui litteras alterius apperit.vide.ṡ.Falſarius.§.ij. 1

¶ Vtrum damnificans ꝓximum ex litteris teneatur ad reſtitutionem. vide.j. Reſtitutio.i. in ver.ſcriptura. 2

Litigioſa res dr̃ de cuiꝰ dñio cauſa inter petitorem ⁊ poſſidentez moueꝛ in iudicio.vide.ṡ.ceſſio actionũ.§.ij.

¶ Vtrum res littigioſa poſſit alienari. vide ibidem. in prin. 1

¶ Vtrum litigans teneatur ad reſtitutionem expenſarum ⁊ damnoꝝ parti aduerſe. Reſpō. ꝙ ſic.ſi ſciebat iniuſtam cauſam fouere: aut ſi a principio non ſciuit:tñ in proceſſu cauſe cognouit iniuſticiã:⁊ non deſijt tenetur.ar.in.c. domꝰ.de ſecũ.nup.⁊ in.l.ſi quis inficiatꝰ.⁊ ibi Bar.ff.depoſiti. 2

Litigioſus Jdez eſt quod contentioſus. de quo vide ſupra Contentio.⁊ diſcordia.⁊ grauius peccat per ſe ꝗ̃ adulator:q2 litigioſus frangit amicitiam.⁊ ſunt illi ꝓprie qui ad oīa contrariantur cauſa cōtriſtandi de nullo curantes.vt dicit phus.iij.ethico.

¶ Vtruz littigioſus debeat ordinari.℞.ꝙ nō xlvi.di.§.i. 1

Loca An liceat mendicantibꝰ dimittere.℞.ꝙ capta ante cōcilium.de quo in.c.cum ex eo. de exceſſ. prela.li.vi.nō poſſunt:aliter ſunt excōmunicati ipſo facto. Clemen.cupientes de penis. ſed capta poſt illud concilium bene poſſunt dimittere ſm Lap.quem ſequiꝛ dñs Pe.de ancha: ⁊ Ge.in.d.c.cum ex eo.⁊ in dicta cle.in verbo

hactenus.i.vſq; nunc.quia ſm Papiam ha/
ctenus per.h.aſpiratum facit duas partes.ſ.
hac ⁊ tenus id eſt vſq; nunc. Ex quo infert
Hc.ꝙ fratres ordinis mei Bononie in mon/
te potuerunt dimittere primum locum quem
ceperant ⁊ alium capere: cuȝ habeant licentiã
capiendi vnum locum in dicta ciuitate.
1 ¶ Utrum dicti mendicantes poſſint loca de
nouo capere.R.ꝙ non ad habitandũ: que ſint
propinqua habitationibus hominũ ſine licen
tia ſedis apoſtolice:que de cõſtitutione Boni
facij expreſſam faciat mentionem. Secus eſſet
de locis in heremis. vbi non eſt propinqua ho
minum habitatio.q2 illa de licentia ſuoruȝ pre
latorum ⁊ capere ⁊ mutare poſſunt.d.c.cum ex
eo. Et nõ ꝙ illud capitulum nõ prohibet trãſi
tum ſingulorum fratruȝ de loco ad locum qui
eſt permiſſus ex cauſa.c.licet.de regula.cum ſi/
milibus:ſed prohibet nouum capitulum: ſiue
nouum conuentum capi. vel locum ad locum
mutari.ſm dominũ Pe.de ancha. vbi ſupra.
Et ſic patet ꝙ captio caſtrarum: vel mutatio
quas mendicantes capiunt ad habitanduȝ ex
tranſitu vel ꝓ infirmaria ⁊ huiuſmodi non ca
dit ſub iſta prohibitione:ſed ſolũ qñ ꝓ nouo cõ
uentu ſeu capitulo capiunt.
2 ¶ Utrũ loca exempta ſint in dioceſi taliter ꝙ
in ea delinquentes incidant in excõicationeȝ ꝑ
ſtatutũ dioceſani impoſitã ꝯ taliter delinquen
tes. vide. j. Statutum.§.ij.
3 ¶ Utrũ prefati mendicantes poſſint augmen
tare loca ſua ſine licentia pape.R.ſm Lappuȝ
vt recitat Hc.in.d.c.cum ex eo.ꝙ ſic.q2 iſta ac
quiſitio: ⁊ poſt acquiſitionem edificatio eſt de
actibus iam permiſſis.l.ab ea parte.ff.de pro/
ba.ergo iſti iuri antiquo ſtabit niſi quatenus
ei derogatum eſt per.d.c.cuȝ ex eo:quod tñ in
duobus inmutat ſcilicet in acquiſitione habita
tionis in loco de nouo: ⁊ ſecundo in mutatiõe
⁊ tranſlatione quibus in nullo caſus noſter cõ
cludit. Item ꝓhibitus acquirere nouũ ius in
re nõ ꝓhibet augmentare ius iam queſitũ añ
ꝓhibitionem. vt in.c.fi.R.ij. de conceſ.prebẽ.
li.vi.ſic in ꝓpoſito. vide de hoc.ſ. Excõmuni/
catio. vij. caſu.xliiij.

Locatio eſt perſone vel rei ad vſum facta conceſſio mercede in pecunia numeranda conuẽ
ta.al's ſi res vel ſpecies daret non eſſet locatio
ſed contractus innominatus.ſcilicet do vt fa/
cias: ⁊ ageret preſcrip.ver.ff. depoſiti.l.i.§.ſi
quis ſeruuȝ. ⁊ ideo locator dicitur qui ſub mer
cede pecuniaria locat domũ ſuam ⁊ huiuſmo/
di cõductor qui ipſã accipit ſoluẽdo penſionẽ
vt in.d.§.ſi quis. Aduerte tñ ꝙ contractus in/
nominatus inducitur ſm naturam contractus
nominati cui aſſimilatur:niſi aliud actum fue
rit. vt in dicto.§.ſi quis.ſequitur Bar.
1 ¶ Quid poteſt locari.R.ꝙ omnes ille res que
vendi poſſunt:niſi ſint ſeruitutes prediales. vt
iter:actus: via ⁊ cetera que locari nõ poſſũt vt
eſt tex. ⁊ glo.in.l.locare.ff.locati. Seruitutes ãt
ꝑſonales: que ſunt vſuſfructus bene poſſunt lo
cari.ff.de vſufruc.l.arboribus:ſed non ſeruitꝰ
vſus. vt in Inſti.de vſu. ⁊ habi.§.minus.ſed ſi
fit ab vſufructuario extinguit locatio ꝑ mortẽ
ipſius vſufructuarij. vt.C.de iur.do.l.ſi ſocrus
tua. ⁊ ꝑ maximã ⁊ mediã capitis diminutiõeȝ
inſti.de vſufru.§.finitur. A ꝓprietario aũt fie
ri non põt locatio ſeruitutis perſonalis.
2 ¶ Locare non põt aliquis prelatus religioſus
ad vitam:nec ad certum tempus.ſcilicet longũ
redditus vel partem eoꝝ: aut iura: aut poſſeſſi
ones monaſteriorum: vel aliarum adminiſtra
tionum ſibi cõmiſſarum:niſi neceſſitas vel vti
litas expoſtulet conuentus: ⁊ cum conſenſu cõ
uentus: vel ſi non habet:tunc cum cõſenſu fiat
ſuperioris.aliter ſuſpenſus eſt ipſo facto: nec
conductori acquiritur aliqđ ius. Secus ad mo
dicum tempus.hoc no.in clemen.monaſterio/
rum.de re.ec.non alie.
3 ¶ Utrum fructus decimarum poſſint locari
ad annuũ cenſum laicis. Reſpon. Pa.in.c.ve
ſtra.de loca.ꝙ ſic.
4 ¶ Utrum beneficiatus poſſit locari redditus
ſue eccleſie ſine alia licentia. Reſpon. Pa.in.
d.c.veſtra.ꝙ ſic. Intellige non magnum tem/
pus.puta pro nouem annis poteſt. Facit glo.
in clementina prima.de re.ec.nõ alie.nec valet
ſtatutum ſeu ꝓhibitio ſuperioris in contrariũ
hoc impedire:propter verbum libere quod po
nitur in littera.d.c.veſtra.
5 ¶ Sed quid ſi ante tempus locationis finituȝ
moriatur.R.ꝙ extinguitur locatio q2 compa/
ratur clericus vſufructuario vel vſuario.c.vl/
timo de pecu.cle. ⁊ ideo extinguitur ſicut ius
vſufructuarij. de dona.c. conſultationibus.de
pigno.c.vltimo.ſm Jo.mo.qui ſic no.in.c.hoc
conſultiſſimo.de re.ec.non alie.li.vi. ⁊ ſi ſoluit
penſionem non rehabebit a ſucceſſore in eodẽ
beneficio:niſi ſit conuerſum in vtilitatem ec/
cleſie. vt no.Jo.in.c.ij.ne prelati vices ſuas.

6 ¶ Utrum ſacerdos poſſit locare operas ſuas
℞. ꝙ ꝓ diuinis officijs dicēdis nunq̃ʒ licet. de
ſimo. c. cum in eccleſie ⁊ multis. c. aliter eſſet ſi
moniacus: ſed ꝓ temporalibus bene poteſt lo
care. licet tñ ei paciſci cum aliquo ꝙ moret̃ in
aliqua eccleſia vt celebret ibi diuina: ita tñ ꝙ
non habeat intentioneʒ ad diuina: ſed ad mã
ſionem quã ibi facit: vel ad laborem queʒ ſuſti
net: vel ad damnũ quod ratione more patitur
vt in. c. ad queſtiones de re. permu. ꝑ. ar. ⁊ no.
Inno. in. c. penulti. ne pre. vi. ſu.

7 ¶ Utrum ſcholaris recedens poſſit ponere ali
um loco ſui in domo vel camera cōducta. Re
ſpon. Panor. in. c. inter dilectos de fide inſtru
men. ꝙ ſic. quia conductor poteſt locare alteri
rem conductam. l. nemo. C. loca. niſi aliud con
ueniſſent. vt in dicta. l.

8 ¶ Sed an poſſit hoc facere inuitis ſocijs. glo.
inſti. loca. in fi. dicit ꝙ lʒ poſſit iure locationis
alteri locare. ratio tamen ſocietatis ꝓhibet q̃
preualet iuri locationis: cũ videatur electa in
duſtria perſone. inſti. ꝓ ſocio. §. ſoluitur. Ideʒ
tenet Specu. de iudi. §. ij. Et clarius Aço. ꝑ. l.
perceptione. ff. de his qui deie. vel effu. ⁊ addit
ꝙ ſi ſcholaris non degit in domo vt debet ver
ſari poteſt contra eum agi acti. ꝓ ſocio: ſed vti
li quia directa datur qñ contrahitur ſocietas ad
cōmodiorem vſum: ⁊ vberiorem queſtuʒ. de q̃
leges loquunt̃. vt no. Specu. vbi. ſ. Ex quo vi
de ꝙ in materia odioſa nō veniet ſocius in do
mo. Et ideo ſi ſtatutum dicit ꝙ ſocius teneat̃
ꝓ ſocio non veniet ſocius in domo: quia non eſt
ꝓprie iſta ſocietas. Et in odioſis verba ſtricte
capiuntur. l. iij. §. hec autem verba. ff. de nego.
ge. ⁊ ⁊ in. c. in noſtra. de iureiurando. Inſuper
dicit Pa. in. d. c. inter dilectos. ꝙ ſi male verſa
tur ⁊ non poſſit compeſci aliter a ſua inſolen
tia ꝙ poterit expelli per. l. ſi conuenerit in fi. ff.
ꝓ ſocio. ⁊. v. q. iiij. in loco.

9 ¶ Utrum locari poſſit domus ꝓpinqua alte
ri magiſtro: ita ꝙ voces adinuicem confundã
tur. Reſpon. ꝙ non. ⁊ ſi fecerit primuſ poterit
expellere vltimũ. C. de ſtu. li. vr. ro. l. vnica. in fi.
⁊ hec cauſa tractari poteſt in ferijs tpe meſſis
ſm Io. de iudi. c. ſignificauerunt. Et ideʒ poſ
ſet dici de quocunqʒ alio qui impediret lectio
nem prefati magiſtri. ar. d. l. vnice.

10 ¶ Cui poteſt locari aliqua res. Reſpon. ꝙ om
nibus qui poſſũt emere: niſi ſit miles vel curi
alis quibus non poſſunt locari predia ad colē
dum: ne amiſſo vſu armorum ad opus rurale
ſe transferant. vt. C. loca. l. milites. l. curiales. ⁊
l. vltima. ſubuenitur tamen ignoranter facien
ti. ff. loca. l. ſi quis ignorans. vbi dicitur ꝙ pōt
exigere mercedem. Non enim contemnit diſ
ciplinam qui ignorauit militem. Idem videt̃
in clericis ⁊ monachis niſi ex cauſa neceſſitat̃
extra ne cle. vel mo. c. i. ⁊. c. ſecundum. vbi hoc
no. Ber. ⁊ Io.

¶ Uſqʒ ad quod tempus poteſt fieri locatio. 11
℞. ꝙ ⁊ ad tempꝰ: ⁊ in perpetuum. vt. ff. ſi ager
vecti. l. i. ⁊ dicuntur vectigales agri qui in per
petuum locantur. ſ. qʒdiu vectigal ſoluatur. vt
dicta. l. i. ⁊ ſuccedit heres in locatione ⁊ condu
ctiōe ſi moritur conductor infra tempus loca
tionis in iure cōductionis. ſecus in vſufructu
qui ꝑſonalis eſt ⁊ extinguitur cuʒ perſona. ff.
loca. l. ſi quis domũ. §. ſi fructuarius.

¶ Qñ eſt merces ſoluenda. ℞. ſm Aço. ⁊ Hoſ 12
tie. ꝙ ſi actum eſt qñ ſit ſoluenda id ſeruabit̃.
alias conſuetudo regionis ⁊ ſi non appareat
de cōſuetudine id quod minimũ eſt ſcilicet in
fine anni. ita dicit. l. ſemꝑ in ſtipulationibus
ff. de reg. iur. ⁊ no. Io. ⁊ Ber. de cēſi. ex pte. fa
cit de re. iur. in obſcuris. li. vi. ff. de verbo. obli
ga. l. qui hoc anno. ⁊. l. cũ qui. ⁊. ff. qñ dies vſu
fruc. le. ce. l. i. in prin. ⁊ h̄ vera in ſtipulationibꝰ
niſi cã quare dat̃ merces aliud reqrat. vtputa
quia datur ꝓ ſumptibus. Et ſic debetur in prin
cipio. in alijs vide in. l. i. C. quãdo dies le. ce. ⁊
in dicta. l. qui hoc anno. ⁊ Innocen. in. c. pro
pter ſterilitatem. de loca.

¶ Sed nunquid poteſt locator inquilinum ex 13
pellere ante tempus finitum conductioniſ. ℞.
ꝙ ſic in quattuor caſibus. Primus ſi non ſol
uit penſionem ꝑ bienniũ: ſed ſi paratus ſit ſol
uere audiendus eſt. ff. loca. l. quero. intellige ſi
alius de ſequentibus non ineſt. Scdus ſi do
mus locata ſit neceſſaria ſue habitationi. intel
lige ex neceſſitate ſuperueniente cui aliter pro
uidere non pōt. vt. l. edem. C. locati. aliter non
diceret̃ neceſſitas ſi poſſet ꝓuidere alio modo
Secus eſſet ſi tpe locationis aliam domũ nō
habebat quia ſibi imputabit nec expellere pote
rit. ff. loca. l. ſi quis domũ. §. huic ſubiungi. Ter
tius cũ domus eget refectione quia minat̃ ruinã
que tñ tempore locationis nō minabitur. ⁊ in
iſto caſu ⁊ precedenti fiet remiſſio penſionis ꝓ
rata temporis. c. propter ſterilitatem. de loca. ⁊
d. l. edem. ⁊. d. l. quero. §. inter locatorem. vel ꝓ
uidebit de alia domo eque idonea. ff. codē. l. cũ
plures. in principio. Sed an ea refecta poterit

conductoꝛ petere in ea reponi.℞.ꝙ ſic glo.iun
cto tex.l.ſi duo.§.cum inquilinus.ff.vti poſſi.⁊
ibi per Bar.Quartus qñ conductoꝛ in domo
ꝯuerſe ꝯuerſaẗ ſine leſiõe rei: vtputa tenet pu
blicas meretrices.⁊ ſic non remittitur penſio
ſm Po.vel verſatur peruerſe cum leſione rei
tenendo poꝛcos in ſolario:incidit arboꝛes: nõ
colit ſuo tempoꝛe.⁊ tunc remittitur penſio.ſed
agit ad intereſſe dñs de damno dato ſm Po.
in di.c.ꝓpter ſterilitatem. Et ſm hanc diſtin/
ctionem concoꝛ.doc.in.d.l.edem.⁊ in.d.c.pro/
pter.qui videntur contrarij.

14 ¶ Vtrũ inquilinus poſſit ſimpliciter pꝛopter
neceſſitatem dimittere domũ ante finitũ tp̃s
contra voluntatem dñi.℞.Pa.in.d.c.ꝓpter
ſterilitatem ꝙ ſic ſm Vin.⁊ Io.an. hoc tenet
etiam glo.in.l.ſi in lege.§.ſi domus.ff.loca.Ex
quo poteſt inferri ꝙ pꝛopter peſtem poteſt di
mitti.qꝛ eſt pꝛobabilis neceſſitas.⁊ facit tex.in
l.habitatoꝛes.ff.eo.ti. ⁊ ſic in conſcientia eſſet
ſeruandum:quãuis in foꝛo contentioſo foꝛte
aliter teneretur.

15 ¶ Vtrũ ſit minuenda penſio rei locate qñ con
ductoꝛ nõ potuit vti re conducta.℞.ꝙ aut qs
locat res.⁊ ſi ſtat ꝑ locatoꝛis voluntatem: quo
minus re conducta nõ vtaẗ cõductoꝛ:ſic teneẗ
ei ad intereſſe.l.ſi de fundo.C.locati. Si vo ñ
ex voluntate ſed ꝑ caſum foꝛtuitũ ex eius ꝑte
vel ex parte rei locate cõtingentẽ:ſic penſio re
mittiẗ pꝛo rata.Exẽplũ ex parte locatoꝛis.pu/
ta qꝛ ꝓpter delictũ eius fundus locatus publi
catus eſt. Exemplũ ex ꝑte rei veluti ſi edes lo/
cate exuſte fuerint:vel ager terremotu coꝛruit
vt.l.ſi quis domũ in fi.⁊ l.ex cõducto.§.i.⁊.l.ſʒ
addes.§.ſi quis.ff.loca.Idem dicendũ qñ ex ne
ceſſitate locatoꝛi adueniente opoꝛtuit cõducto
rẽ expellere:vel ꝓpter refectionẽ domus.l.qui
inſulã.in pꝛin.⁊.l.ſi fund⁹.ff.eo.ti. Si vo ſtat
ꝑ ꝯductoꝛẽ:vel ꝑ eius culpã quominuſ re loca
ta vtatur:nihilominus totã penſionẽ ſoluere
teneẗ.l.colonus.§.nauem.ff.locati. Si vo ex
caſu foꝛtuito ex quo re locata vti nõ potuit ſil'i
ter teneẗ qñ locatoꝛ alteri locando veriſimiliẗ
mercedẽ habuiſſʒ:al's nõ. vt patet ex.l.fi.§.i.ff.
ad.l.ro.ď iactu.facit.l.ſed addes.§.cũ quidã.ff.
locati.Sed in caſu qñ quis locauit operas:nec
per eum ſtat quo minus eas ſoluat:ſed ꝑ con/
ductoꝛẽ:ſic talis conductoꝛ etiã ſi impediaẗ ca
ſu foꝛtuito: nihilominus penſionem pꝛeſtabit
vt eſt caſus in.d.§.cum quidã.Qď verũ credo
in conſcientia qñ talis locatoꝛ nõ habuit cui lo
cando operas:acquireret mercedẽ ꝓpter talẽ
locationẽ:quã mercedẽ habuiſſet ſi tali non lo
caſſet.Si vo ſtat ꝑ locatoꝛẽ quominus oꝑas
pꝛeſtaret:tũc ſi nõ impediẗ caſu foꝛtuito teneẗ
ad itereſſe oẽ:nec mercedẽ habebit.Si vo im/
pediẗ caſu foꝛtuito: ſic remittiẗ penſio ꝓ rata
tp̃is.vt eſt caſus in.l.ſi vno.§.item cũ quidaʒ.
ff.loca.Idem in.l.ſi hi.C.locati.⁊.l.aduocatiõiſ
C.de condi.ob cãm.nõ aũt tenetur ad intereſſe
Et ſi iam inchoaſſet oꝑas: vel feciſſet aliquas
expenſas ad ſe pꝛeparandũ:⁊ tali caſu foꝛtuito
impeditur repetet eas expenſas quas fecit ꝓ/
pter hoc.vt in.l.ſi pecuniã in pꝛin.ff.de condi.
ob cãm.habeẗ de eo qui parauerat ſe ire ad lo/
cũ:⁊ impedit⁹ fuit ꝑ tempeſtatẽ. Fallit hoc vt
non remittaẗ penſio qñ ex caſu foꝛtuito ſtat ꝑ
locatoꝛẽ in aduocato. qꝛ nõ repetiẗ ſalariũ ab
eius heredibus ipſo moꝛiente.l.i.ff.de va.⁊ ex/
traoꝛ.cog.Idem de quocũqʒ hñte officiũ publi
cũ.⁊ ſic loquiẗ.l.arboꝛibus .§.de illo.ff.ď vſuf.
⁊.l.diem functo.ff.lo.⁊.l.diẽ functo.ff.de offi/
cio aſſe.Item fauoꝛe libertatis.vt in.l.cum he
reſ.§.ſtichus.ff.ď ſta.liber.hec eliciunẗ ex Aço.
⁊ Bar.⁊ alijs in dicto.§.cum quidam.Et hoc
tene:niſi conſuetudo aliter haberet vt.ſ.fami/
lia.§.ij.

¶ Sed quid ſi locata re cõductoꝛ vſus fuit:ſed 16
ſterilitas in eius fructibus contigit.℞.Pa.in
d.c.ꝓpter ſterilitatẽ ꝙ ſi ſterilitas ꝓuenit ex
caſu foꝛtuito:vel ex vitio rei ſine culpa coloni.
vtputa qꝛ timet magnã ſiccitatẽ:vl' aquaꝝ ab
undantiã:vel frigus vel grandinẽ ⁊ hmõi:⁊ ñ
põt recõpenſari cũ fertilitate anni pꝛecedentiſ
vel ſequentis imediati.dũmodo duret eadẽ lo
catio ſm Po.in ſũma.eo.ti.ſic fiet remiſſio ꝓ
rata.puta erat ſolitus colligere.xv.modios:⁊
ſoluebat.iij.aureos nõ recolligit niſi deceʒ:ſic
nõ ſoluet niſi duos aureos:niſi ſequenti anno
vel pꝛecedenti recollegit.xx.modios. Et idem
dicas ẽt ſi ſoluaẗ certa ſpẽs:qꝛ lʒ nõ ſit ꝓpꝛie ꝯ
ctus locationis:vt dixi:tñ quo ad hoc ideʒ erit
iudiciũ.Pꝛedicta tñ non intelliguntur de partia/
rio qui cum dño lucrum ⁊ damnũ partitur.qꝛ
non fit remiſſio.vt no.glo.in.d.c.ꝓpter ſterili/
tatẽ. Et qʒuis doc.fuerint varij in.d.c. ꝓpter
⁊ in.l.ex conducto.ff.eo.ti.qñ dicatur ſterilitas
mihi placet maxime quo ad conſcientiam qď
Io.an.⁊ Pa.in.d.c.ꝓpter ſterilitatẽ ſequnẗ.
vt.ſ.dicatur ſterilitas qñ ñ colligũtur niſi due
partes de tribus ſolitis.ſecus eſſet in alio mo/
dico. Sed aduerte ꝙ ſi fructus affuiſſent: ſed

poſtq̄ʒ recollecti fuerunt marcuerunt: vel cum
erant recollecti exercit⁹ preteriēs ipſos deſtru
rit ꝛ hmōi: nō dicetur ſterilitas: nec fiet remiſ/
ſio penſionis. vt in. l. ex conducto. §. ſi vis. ff. lo.
ꝛ. l. damnū. C. eo. ti.
17 ¶ Sed quid ſi ſit fertilitas nunqd augmenta/
biť penſio. R. ſm Pa. vbi. ſ. q̄ aut hoc contin
git: q2 fructus plus valent ſolito. ꝛ ſic nō fit au
gmentatio: ſicut nec fieret minutio ſi minus
valerent. Aut ꝓuenit p induſtriā coloni: ꝛ ſic
nō augmētabiť penſio: ne ſua induſtria ſibi ſit
dānoſa. vt. ff. eo. l. ex conducto. ꝛ. l. fi. C. de allu/
ui. Aut cōtingit ꝓpter bonitatē rei: ꝛ ſilr nō
fit. Aut ꝯtingit melioratio caſu fortuito. puta
locaui molendinū: ex quo conductor ſolū perci
piebat quinquaginta ꝓpter alia molendina q̄
nunc ſunt deſtructa percipit centū: ꝛ ſic fiet au
gmētatio penſionis pro rata ſicut fieret remiſ
ſio ꝓpter ſterilitatē: caſu fortuito contingente
q2 contrarioꝝ eadē eſt diſciplina. xxxij. di. ho/
ſpitiolū. ꝛ. l. i. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iu. H
idē tʒ glo. in. l. ſi merces. ff. co. ti. Propterea ad
uerte q̄ ꝯtus locationis ꝛ ꝯductionis eſt ꝯct⁹
bone fidei. vt inſti. de act. §. actionū. ꝛ iō mer
ces dʒ ꝯuenire arbitrio boni viri. l. ſi in lege lo
catōis. in ꝑn. ff. locati. aliter reſtituere obligať.
18 ¶ Quid ſi quis cōducit molendinū ꝓ ſe ꝛ ſuis
heredib⁹ ꝓ certa mercede in ꝑpetuū: ꝛ diuiſis
filijs ſit multiplicatio in infinitū. nunqd tene/
biť molendinū molere illis oibus illo precio q̄
ꝯuenit. R. ſm. Pile. in ſuiſ. q. xlviij. q. ꝛ Hug.
q̄ nō. q2 nō videť de hoc cogitaſſe. l. ſi quis in
vna. ff. d̓ periculo ꝛ cōmo. rei ven. Sed Albri:
in aut. hoc ius. C. de ſa. ſan. eccle. dicit q̄ imo te
neť de ſtricto iure. ad qd̓ facit. l. ſi ſeruitus ita
ij. R. ff. de ſerui. vrba. predio. Sed de equitate
conſcientie tene primam.
19 ¶ Utrū locās fūdū alicui ad mediū nulla facta
mentione de arboribus: nunquid colonus ha/
bebit ptē fructuū arboꝝ. R. q̄ non. ſed locator
habebit oēs. l. fructus. ff. de vſur. Et ſi colonus
deſtruat arbores tenebiť. Similiter eiuſ culpe
imputať. ſi aliquis eius odio arboreſ excidat. l.
ſi merces. §. culpe. ff. loca. Qd̓ limita ſm glo. in
d. §. culpe. verū qñ ꝓpter culpā ſuā ſeu dolū ta
le odiū eſt cauſatū. alſ nō.
20 ¶ Nunquid poſtq̄ʒ colonus ſeminauit agruʒ
ſi dñs eū vendat alicui poterit expelli per em
ptorem. R. q̄ non. ſed medietatem fructuū ha
bebit: vel ꝓut conuenerant: ſi tñ venditor oēs
fructus accepiſſet aget colonus contra vendi
torē. ff. de lega. i. l. nihil ſpeciale. tū priuilegiū hʒ
colonus fiſci. ſʒ Rodoneñ. Hic aduerte q̄ ſuc
cedens in re locata ſi eſt de beneficijs eccleſia/
ſticis. ꝛ ſic facta ab habēte adminiſtrationē: ꝛ
cū debitis ſolēnitatibus ꝛ cauſis de quibus. ſ.
alienatio. Et ad debitū tp̄s teneť ſtare locatio/
ni. ꝛ ſi eccleſia foret leſa poſſet petere reſtitutio
nem in integrū. c. i. de reſti. in integ. ꝛ. c. i. de re.
ec. non alie. Si vo non habebat adminiſtrati
onē. vt ſunt canonici ſimpliceſ. ſic non tenetur
ſtare. q2 equiparatur vſufructuario qui nō pōt
locare vltra tempus vite ſue. l. ſi quis domū. ff.
loca. niſi cum cauſa rationabili ꝛ auctoritate
epi feciſſet. Cū vo res locata non eſt eccleſia/
ſtica. tunc ſucceſſor vniuerſalis teneť ſtare. l. vi
am veritatis. C. loca. Succeſſor vo particular
in dicta re non teneť ſtare niſi locator habuiſ/
ſet adminiſtrationē plenam. vt maritus in p̄/
dio dotali. q2 ſic tenetur. vt in. l. ſi filio. §. fi. ff.
ſo. matri. Idem in tutore reſpectu pupilli. l. ſi
tutele. ff. de admini. tuto.
¶ Quid ſi conductor aliquid expendit in re cō 21
ducta. R. ſm Ho. ſi expendit neceſſario vel vti
liter auxit: edificauit vel inſtituit aget ꝯ locato
rem. vt reſtituat expenſas. ff. d̓ loca. l. dom⁹. ꝛ i
d. l. ſed addes. §. ſi inquilinus. ꝛ ibi glo. ſed cla/
rior tex. eſt in. l. colonus. i. R. ff. eo. ti. Si tñ poſ/
ſit tollere expenſas ſine leſione rei non teneť lo
cator: ſed ipſe eas tollere poſſet. vt in. d. §. ſi in/
quilinus. Predicta non intelligas de expenſis
factis ꝓ paſcendo aiali locato vel colenda poſ
ſeſſione ꝛ hmōi. ſed de alijs: puta curatōe mor
bi: reparatione ruine. vel plantatione vineaꝝ ꝛ
hmōi. vide etiā qd̓ dico. ſ. edificans. in ꝑin.
¶ Utrū in locatione poſſit interuenire vſura 22
R. q̄ ſic. eſt vſura ex parte cōductoris. videlicet
qñ rōne mutui interpretati. puta q2 ante tp̄us
ſoluit penſionē ſolū habitō reſpectu ad preuē
tionē tp̄is: vel mutui veri minuit de penſione
debita. ꝛ ſic reſtituere teneť. Faciūt no. in. c. ad
nr̄am. de emp. ꝛ ven. ꝛ in. c. illo vos. de pigno.
¶ Ex qua culpa tenetur conductor de re cōdu
cta locari. R. q̄ de dolo lata culpa ꝛ leui. quia
gratia vtriuſqʒ ꝯtrahitur. inſtitu. quibus mo.
re. contrahi. obli. §. vltimo. lʒ alij teneant q̄ ēt
teneatur de leuiſſima: ſed primum cōmuniter
tenent glo. ꝛ doc. in. l. ſi quis domum. §. celſus.
ꝛ in. l. ſi merces. §. qui colūnam. ff. loca. Et qd̓
dico de conductore idem dico de locatore. Et
lʒ Mar. in. §. qui columnaʒ. velit teneri loca/
torem operarum ad tranſuehendas colūnas. ꝛ

ſimilia:que faciliter frangunt̃ ẽt de leuiſſima
ꝑpter tex.qui ibi dicit culpa abeſt ſi oĩa facta
ſunt q̃ diligentiſſimus quiſqꝫ obſeruatus fuiſ
ſet.⁊ dicat fore ſpeciale in h̃ caſu.glo.ibidem tꝫ
ꝯriũ.Tu tñ ſic ꝯcorda.ꝙ aut aliquis locat ope
ras in re q̃ requirit diligẽtiſſimã curã.vtputa
polire adamantẽ.incidere brocatũ ꝓ veſte fiẽ
da ⁊ hmõi.⁊ tenebit̃ de leuiſſima.d.§.q colũnã
Aut ſi locat opas in re talis importantie. Et
ſic vera eſt glo.q2 tenet̃ ſolum de leui.Nec ob/
ſtat glo.in.l.qui mercedẽ accepit ꝓ cuſtodia.⁊
in.l.dñs.ff.co.ti.vbi dicit ꝙ ſi ſpecialit̃ merce/
dẽ accepit ꝓ cuſtodia ꝙ tenetur de leuiſſima.
Pro cuius intelligentia aduerte ꝙ qñ ꝗe mer
cedẽ accipit ꝓ cuſtodia ſi ſumus in contractu
in quo ſolũ tenebat̃ de lata culpa. vt in depoſi
to.ſic acceptio mercedis ꝓ cuſtodia faciet vt te
neat̃ de leui.⁊ ſic intellige.c.bona fides. de de/
poſito.⁊.l.i.§.ſi veſtimenta.ff.depo.Si vo ſu
mus in ꝯctu in q̊ tenet̃ de leui culpa ſic̃ in loca
to.ſic acceptio mercedis ꝓ cuſtodia rei locate
faciet vt teneat̃ de leuiſſima. ⁊ ſic loq̃t̃: ⁊ intel
lige.l.qui mercedẽ.⁊.l.dñs.ꝑdictaſ.Qd̓ bñ no.
ꝓ ſoluendis multiſ ꝯtrarietatibꝰ.Nec ſolũ te
net̃ de culpa ſua:ſed etiã illoꝝ quoꝝ opere vti
tur.Si ipſe diligentiã nõ adhibuit.l.ſi merces
§.qui colũnã.ff.locati.⁊.l.item querit̃.ꝑ totuꝫ
xxiij.q.iiij.tres perſonas.
24 ¶ Utrũ locãs vaſa vitioſa ignoranter ⁊ ꝓpte
rea vinũ effuſũ eſt.vl̃ marciuit teneat̃ ad reſti
tutionẽ.R.ꝙ ſic.ad reſtitutionẽ intereſſe vini:
nec ignorãtia eũ excuſat.ſecus eſſet in paſcuis
locatis vbi herba peſtifera erat quã ignorabat
q2 lꝫ aĩalia conductoris ſint mortua:nõ tenebi
tur locator.vt in.d.l.ſed addes.§.i. vbi dic̃ gl.
hoc eſſe ſpeciale in locato vt intereſſe extra reꝫ
hic veniat.In conſcientia tñ non haberet locũ
dicta.l.niſi qñ locaſſet talia vaſa ꝓ bonis. ſecꝰ
ſi ſimpliciter exhibuiſſet videnda per condu/
ctorem: ignorans ipſe an ſint bona vel ne. q2
tunc cum non ſit in aliqua culpa non teneret̃.
A fortiori tenet̃ ad reſtitutioneꝫ intereſſe qui
ſcienter locat rem vitioſam. ar.d.l. ſed addes.
Et ꝙ dico in vaſis intellige in omni re vitioſa
ex qua dammũ ꝓximo euenire poteſt. Qd̓ no.
ꝓ illis qui locant equos qui voluũt ſe in aquiſ
ſi deſtruantur veſtes tenentur.⁊ ſimiles.ſecus
in cõmodato.
25 ¶ Quid ſi nauta ponat res meas in alia naui
q̃ꝫ vbi poſueram: ⁊ perierunt. R. ꝙ tenetur
dicta.l.item queritur.§.i. ⁊ hoc veruꝫ ſi inuito
dño.Si vo bona fide ⁊ ſine culpa:nõ tenetur
ſimiliter non tenetur etiam ſi doloſe poſuiſſet
quando vtraqꝫ nauis perijt in eadem nauiga
tione.ff.ad.l.ro.de iac.l.fi.§.i. q2 lꝫ ſit in culpa
infideliter rem tuam contractando.non tamẽ
ex tali culpa eſt amiſſa: exquo omnino peritu/
ra erat.quod bene no.
¶ Quis ꝓbabit affuiſſe dolum vel latam cul/ 26
pam.R.ſm Po.ꝙ conductor. puta paſtor ſic̃
argentarius debet ꝓbare amiſiſſe rationes cũ
ruina vel incendio.l. ſi quis ex argentarijs.§.
vltimo.ff.de edendo.Idem de cuſtode carceriſ
l.vltima.ff.de cuſto.⁊ exhibi.re.tamen al̃s qui
doluꝫ allegat probare debet.l.quotiens.§.qui
dolo.ff.de probatio.Ego tamen hoc nõ teneo
ſed dico ꝙ qñ quis tenet̃ ſolum de dolo ⁊ lata
culpa.ꝙ incumbit probatio dicenti eum fuiſſe
in dolo vel lata culpa.ſed qñ tenetur d̓ leui vel
leuiſſima:tũc tenet̃ ꝓbare caſu amiſiſſe. Et ſic
loquunt̃ di.§.vltimus.⁊ dicta.l.vltima.

Lucrum nõ dr̃ niſi deductis
expenſis.l.illud.i gl.
C.de colla.⁊.ff.ꝓ ſocio.l.mutius.

Ludus ⁊ iocus alius ſpũaliſ ⁊
diuinus.⁊ iſte eſt ille q
ꝓuenit ex magna mentis deuotione.d̓
quo in ps̃.Omnes gentes plaudite: quem ex/
ercuit Dauid qñ añ archaꝫ dñi ſaltabat.ij.R.
vi.⁊ iſte ſanctus ⁊ virtuoſus eſt.
¶ Eſt ⁊ alius ludus qui dr̃ humanus qui fit 1
ad recreationẽ ſuam:vel aliorum:vl̃ cauſa vir
tutis experiende.⁊ iſte aliqñ dr̃ theatralis a lo
co apto ad theorandũ.ſ.ſpeculandum. Aliqñ
larualis.que larue ſunt deformitates hoĩm ꝑ
appoſitionem locorum vel rerum que vulgari
ter dicuntur maſchere.Aliquando hiſtriona/
lis in quo quis de perſona ſua facit ludum qui
vocatur vulgariter ſtragitator. Alius illorum
qui ludunt al bagatelle que ſunt rerum hone/
ſtaꝝ demonſtrationes. Alius haſtiludialis in
quo ludit̃ cũ haſtis.i.lanceis qui dr̃ vulgariter
gioſtra. Alius torneamentoꝝ qui hodie nõ eſt
in vſu.in quo quidã includebant ſe in quodaꝫ
circuitu ad pugnandũ.Quidã pilealis:baliſta
lis:ſaltalis:ſcacalis:corealis:⁊ huiuſmodi.qui
habent noĩa ab eo in q̊ exercent̃ que plura ſũt
q̃ꝫ vocabula.vt.l.natura.ff.de preſcrip.ver.
¶ Utrũ talis ludus humanus ſit prohibitus 2
R.ꝙ de ſe nõ eſt malus.ſed aliqñ ratione ali/
cuius circunſtantie eſt prohibitus etiã de pre/
cepto. Primo rõne loci. Nã tales ludi nullo

modo poſſunt fieri in eccleſia:aut loco ſacro.c.
cum decorem de vi.ꝛ ho.cle.ꝛ.c.decet. de imu.
eccle.li.vi. Vñ non excuſarē a mortali qui talē
faceret in eccleſia:niſi foret quid modicū.cū vi
deatur iure diuino ꝓhibitus ibi. domus mea
domus orōnis vocabiť. Demonſtratōes ꝟo
que fiūt ad honorē dei.puta paſſionis xpi ꝛ vi
te alicuius ſancti non ſunt ꝓhibite ibi fieri: q̄
nō ꝓprie vocanť ludi.vt no.in.d.c.cū decorez.
Scđo prohibenť tales ludi rōne periculi leſio
nis corporalis: ſicut torneamenta ꝛ huiuſmōi
de torneamentis per totū. Unde oīs ludus in
quo ꝓbabiliter iminet periculū mortis corpo
ralis ꝓhibetur ſub pena peccati mortalis.q2 ꝯ
preceptū dei. Mat.xx. Diliges ꝓximū tuū. Fa
cit lex cruenta iuncta glo.C.de gladi.ꝛ.l.nā lu/
dus.ff.ad.l.aquil. ſecus qñ non imineret ꝓba/
biliter:lȝ aliqñ accidiſſet ꝛ raro. Tertio ꝓhibeť
rōne pſone. Nam clericis ꝛ multomagis reli/
gioſis ꝓhibetur oīs ludus cum armis.vt in.c.
ꝯtinebať.de homici. q2 ꝛ arma portare niſi cā
defenſionis ſunt ꝓhibiti de precepto. vt in.c.
clerici arma. de vi.ꝛ ho.cle. Similiter ꝓhibeť
eis ludus hiſtrionalis.vt no.i.c.donare.lxxxvi
di.de quo dic.vt.ſ̄.hiſtrio. Quarto ꝓhibeť rō/
ne ſcandali.vtputa clericis ꝛ religioſis aliquez
ludum exercere in publico ex quo ſeculares ſcā
daliçarenť eſſet peccatū mortale. ſm qđ.j.dicā
ſcandalū.§.ij. Idem dico qñ quis ex tali ꝓuo/
caret alium ad ſcandalū mortaliſ peccati.ſicut
in coreis.ꝛ multo magis ſi ſibi imineret ꝓba/
biliter tale ſcandalū.ꝛ hoc aduerteret peccaret
mortaliter.ſecus ſi de ſcandalo nō aduerteret:
q2 niſi foret in lata culpa ñ credo peccaret mor
taliter. Aduerte tñ ꝙ clericis ꝛ religioſis eſt ꝓ
hibitus rōne honeſtatis clericalis oīs ludꝰ in
quo ex ꝓpria pſona faceret ludū in publico.ſi/
cut eſſet ſaltatō:coriçatio:ꝛ hmōi. Vñ nō excu
ſarē eos a mortali.ar.c.ꝓ dilectōe.in fi.de ꝯſe.
di.ij.ꝛ qđ no.doc.in.d.c.cū decorē. ſecus in ſe/
creto cū aliquibꝰ domeſticis. Itē ludus larualť
eſt eis interdictꝰ q2 nō pñt mutare habitū:niſi
ex cā rōnabili vt.ſ̄. excōicatio.vij. caſu.xxvij.
Et lȝ Iaco.de arc.in.l.ſi quis cū ſciret.ff.ꝓ em
ptore.ꝛ Cy.ꝛ Pe.in auť.de ſan.epiſ.ꝛ cle.in.§
interdicimus.el.ij.teneant ꝙ ludus ſcacoꝝ ꝓ/
hibeať clericis. Rō ſm Mar.in.d.§.interdici
mus.q2 nō minus facit eos deuiare a diuinis
officijs in quibus debent inſiſtere.xt.l.genera
liter.C.de epi.ꝛ cle.ſicut ludus aleaꝝ qui eſt eiſ
ꝓhibitus ibidē. Ego tñ dico verā eſſe ꝓdictaz
epi.etiā in oībus ludis qñ ꝓpter eos dimitte/
rent debita diuina ad que teneněť.alś nō. Vñ
lȝ ludere ad ſcacos.vt tȝ Ri.in.iiij.di.xv. ſicut
alijs ſecularibus:niſi rōne ſcandali: vel inho/
neſtatis clericalis.vtputa publice ludēdo. Qui
to rōne cupiditatis.vñ tȝ Mat.vt no. Car.in
cle.ij.de vi.ꝛ ho.cle.ꝙ ludens ad ſcacos cā cu/
piditatis peccat mortaliter. Qđ intelligo verū
qñ talis cupiditas eſſet mortalis de ſe. de quo
qñ ſit mortalis. vide.ſ̄.auaritia.§.i. Et idē dic
qñ fieret ex quacūqȝ alia mala intentiōe foret
mortale:ſi intentio eſt de eo qđ eſt pctm̄ morta
le. Attende tñ ꝙ qñ talis ludus humanus fit
cā lucri principaliter eſt illicitus. Vñ peccant
venialiter.q2 dñt ludere principaliter cā recre
ationis.ꝛ ſolatij:ꝛ exercendi ingeniū vel virtu
tem corporis. Verū eſt q2 faciliter inducit ad
mortale.qñ fit principaliter cā lucri.vt patȝ ex
experiētia:ꝛ vitupandus. lȝ lucratū nō ſit niſi
de bono ꝯſilio pauperibus erogandū. Sexto
rōne tpis:puta q2 dies feſtus preceptꝰ. Nā cū
tali die ꝓhibeať oē opus ſeruile. Exo.xx.nō vi
deo quō haſtiludia talibus diebus ꝛ hmōi: in
quibus requiriť multa ſeruitꝰ poſſint fieri ſine
peccato mortali. In alijs ludis in quibus mo
dica ſeruitus ineſt nō eſſet mortale:lȝ fiat in fe
ſto:niſi ꝑ totū diem ſe in hmōi occuparent di
miſſis diuinis. Hoc qđ dixi de haſtiludijs ꝙ
ſit mortale pctm̄ tenet Ri.in.iij.di.xxxvij. Sȝ
ſi ex nulla iſtaꝝ circūſtantiaꝝ fiat illicitus nō
erit pctm̄.ſi fiat cā honeſte recreatiōis:vel vir
tutis:aut ingenij exercendi. Aut ſi erit pctm̄
erit veniale.de corea tñ vide.ſ̄.corea. Aduerte
ꝙ in ludis q fiunt cā virtutꝭ exercende: vel in/
genij.nō licet ludere niſi ꝑ vnū ſoldū. vt in.d.
auť.aleaꝝ ꝛ ſoldi.lxxij.faciunt vnā librā auri.
C.de ſu.prepo.ꝛ Archi.l.quotieſcūqȝ. Sed tu
hoc limita ſm pſonā ad iſtam rōnem ſic.ſi nō
cōcediť niſi vnus ſoldus in ludo magnis.ergo
groſſus ſolum paruis.

¶ Eſt ꝛ tertius ludus qui dř diabolicus:quia 5
operatione diabolica eſt inuentus ad inducen
dos hoīes ad pctm̄ ꝛ iſte eſt in triplici differen
tia. Primus cōſiſtit in ludibrijs:que ludibria
aliqñ ſunt deriſio,ꝓximi.de quo.ſ̄.deriſio. Ali
qñ ꝟo ſūt ea ꝑ que qs merito venit in deriſū
vt ſunt rex inhoneſtaꝝ demonſtrationes. ꝛ
talis ludus oībus ꝓhibitus eſt taȝ exercere qȝ
videre. Unde qñ tales demonſtrationes hñt
ꝓuocare ad laſciuiam videntes tunc peccant
mortaliter tā exercentes qȝ volūtarie vidētes

Facit qȯ.ſ.dixi.curioſitas. Unde dicit tex. in
ꝓemio.ff.quis enim ludos appellat eos ex qui
bus crimina oriunt̄.hec enim fieri nullo pati/
mur mō.hec ibi.Secundus ludus dr̄ ludꝰ alee
⁊ ſub iſto comprehendit̄ omnis ludus qui ini/
citur ſolū fortune vt ludus chartarum.taxillo
rum:⁊ hmōi.Tertius ludus dr̄ mixtus.qꝛ par
tim initit̄ur fortune:⁊ partim induſtrie.vt lu/
dus tabularum cum taxilliſ.qꝛ reſpectu taxillo
rum verſatur fortuna.reſpectu tabulaꝝ ducē/
darum verſatur induſtria.
4 ¶ Utrū iſti duo ludi vltimo dicti ſint ꝓhibiti.
R.ꝙ ſic.vt pꝫ in auꝭ.alearum vſus.C.de reli.⁊
ſumpti.fu.⁊ in.c.epiſcopuſ.xxxv.di.⁊ lꝫ Hug.
in.d.c.eps.teneat ꝙ ſemper peccat mortaliter
ludens ad predicta:tñ non credo veruꝫ. nec.d.
c.epus.facit ꝓ ſua opinione. quia dicit deſer/
uiens. ⁊ dictio de auget. vt.ff. depoſiti.l. . in
prin.Ideo ſm glo.ibidem ⁊ Rodonēſi.peccat
mortaliter ille qui valde ſeruit ludo .i. ducit
in conſuetudinem.alꝰs aliquando ⁊ raro non
credo foret mortale.Nec obſtat dicta auꝭ.alea/
rum ludus:qꝛ ipſos probibet per verbum de/
cernimus,quod non inducit ad mortale.vt di/
xi.ſ.lex.§.iij.Clericis tamen ⁊ religioſis videt̄
eſſe mortale ludere:aut ludentes ad ipſos vide
re.vt in auꝭ.de ſanc.epiſcopis.§.interdicimus
⁊ ibi ſequitur glo.Sed ego hoc nō credo. quia
imperator non poteſt precipere clericis.⁊ ideo
idem dico de clericis quod de laicis ꝙ peccant
mortaliter quando tales ludos ducunt in con/
ſuetudinem:niſi ratione ſcandali. vt ſupra di/
ctum eſt de ludo humano.Ratio quia iſti ludi
non ſunt probibiti: qꝛ mali ſint de ſe: ſed ideo
ſunt mali:qꝛ ꝓhibiti:⁊ cauſa ꝓhibitionis ſunt
mala:que cōmuniter ex ipſis ſequunt̄:que non
ſic eueniunt in raro ludentibus ſicut in cōſue
te.⁊ qꝛ probibitio non ſe extendit niſi ad deſer
uientes talibus ludis. Ideo tene quod dixi.
Uerū eſt ꝙ eſt periculoſū talibꝰ ludere ꝓpter
multa peccata que cōiter in ipſis fiunt.
5 ¶ Sed quid ſi quis ludit ad prefatos ludoſ gra
tis cā recreatōis vel cā ꝯuiuij ex ꝯſuetudie nū
qd peccat mortalit̄.R.glo.in.d.§.interdicimus
videt̄ tenere ꝙ ſic clericus.Sed ego attendēdo
ad narrationē.d.auꝭ.ad aleaꝝ vſus.⁊ ꝯſiderā/
do ꝙ debeamus euitare correctionē iuriū.c.cū
expediat.de elec.li.vi.Dico ꝙ non ꝓhibet̄.im/
mo licite pōt in eis ludi gratis.vel in aliq̄ mo/
dico ſine cā ꝯuiuij ſiue cā recreatōis.Et ſic in/
telligo.l.qȯ in ꝯuiuio.ff.de aleato.Et intellige
modicū reſpectu ꝑſone q̄ ludit.⁊ tale modicuꝫ
qȯ ēt faciliter donaret.qꝛ in hmōi ludis ſic fa/
ctis ceſſat rō ꝓhibitionis.niſi rōne alicuiuſ cir
cūſtantie.de quibꝰ.ſ.§.ij.eſſet mortale.Nec ob
ſtat.d.c.eps.q̄ nō diſtinguit ſed abſolute loqt̄
de oī aleatore:ergo nec nos debemꝰ diſtingue
re.qꝛ hoc verū eſſet niſi rō nos inducēt ad diſti
guendū ſicut hic.facit.c.marchion.i.q.i.vbi dr̄
non putemꝰ in verbis ſcripturarū eſſe euange
liū:ſed in ſenſu nō in ſuꝑficie ſed i medulla: ñ
in ſermonū folijs:ſed in radice rōnis. hec ibi.
¶ Utrū inſpectores ꝑdictoꝝ ludoꝝ ꝓhibitoꝝ 6
peccent mortaliter.R.glo.in.d.§.interdicimuſ
videt̄ tenere ꝙ ſic ſi ſunt clerici. Sed tu dic ꝙ
ſiue ſint clerici ſiue laici inſpectores. ꝙ aut ex
aſpectu coꝝ inducunt̄ efficaciter aliq ad ludē/
dū.⁊ ſic ſi ludētes peccāt mortalit̄.ſic inſpecto
reſ.Si vō eos nō inducūt ad ludū ex coꝝ aſpe
ctu.nec ad ꝯtinuandū ipſū ſic ſi aliud mali nō
admiſcet̄ ñ peccāt mortalit̄ eos vidētes ⁊ aſpi
ciētes.niſi eſſent tales q corrigēdo poſſent eos
facere deſiſtere a tali ludo qui eſt pctm̄ mortale
in ludēte:qꝛ tūc talis peccaret mortalit̄ nō cor
rigendo ſed aſpiciēdo.qꝛ videt̄ ꝯſentire errāti
lxxxiij.di.error.cū ſilibus. ꝑiculoſū tñ eſt tales
aſpicere ludentes in ludo ꝓhibito. qꝛ faciliter
poſſet eis placere talis ludus deliberate qȯ eēt
mortale.vt no.theologi in.ij.ſniaꝝ.di.xxiiij.
¶ Utrū acquiſitū in ꝑfatis ludis diabolicis 7
ſit neceſſario reſtituēdū.R.ꝙ ſi ille q dedit ſeu
amiſit ñ poterat alienare nec donare ſicꝰ filiuſ
famil̄.ſerui.⁊ alij de qbꝰ.ſ.donatio.i. ⁊ tūc ſi/
ne dubio lucratū eſt reſtituendū pr̄i vl̄ dn̄o.vl̄
illi q dedit.ſicut cū qs luſit vltra ſūmā.cccc.
ſolidoꝝ.qꝛ ſicut donare nō potuit:nec ludere
vt.ſ.donatō.i.§.xx.⁊ iō ſibi eſt reſtituēdū.⁊ ſic
de ſilibus. ⁊ in hoc ꝯcordant oēs doc. Si vō
poterat alienare:tūc diſtinguo ꝙ ſi interuenit
fraus.puta qꝛ lucratus fuit cū falſis taxillis.
aut alia deceptiōe. ⁊ ſic ſiliter cōcordant doc.
ꝙ tenet̄ neceſſario reſtituere ei a q̄ habuit.imo
dicit Bal.in rubrica.C.de ꝯdi.ob tur.cām.ꝙ
tenēt̄ furti tales.⁊ ēt ludentes ſcienter cū illiſ
qui non ꝑñt alienare.ar.l.ſeruus cuiuſdā.ff.de
ꝯdi.indebiti.nec facit ſuū qȯ lucrat̄.l.falſuſ.C.
de furtis. Aut nō īteruenit aliq̄ fraus.⁊ ille q
ꝑdidit potuit alienare. ⁊ in hoc eſt diuerſitas
inter doc.Nā cōis opi.ſm Aſten.eſt ꝙ tenea/
tur dare pauperibus.⁊ hoc ſequunt̄ cōiter ca/
noniſte in.c.clerici officia.de vi. ⁊ ho.cle. Alij
diſtinguūt de ſubditis imperatorū vl̄ nō.Sed

in breuiter dic q̄ lʒ opinio predicta sit multuʒ rõnabilis vtpote:que retrahit hoĩes ab hmõi ludis.tñ nullo iure probat̃ q̄ necessario sit facienda.sicut nec alia turpiter acquisita. Nec obstat q̄ ep̃s auxilio presidis potest talia lucra si nõ repetunt̃ ab his qui miserũt exigere ⁊ pauperibus distribuere. vt dicit tex.in.d.aut.aleaꝝ vsus.⁊ sic videt̃ q̄ sint pauperũ q2 lʒ possit auferri in penã nõ tñ sequit̃ q̄ ipsi teneant̃ dare sicut nec in alijs casibus in quibus fiscus turpiter acquisita põt tollere. vt in.l.i.C.ad.l.iul. repe.⁊ in.l.i.ff.de iure fisci. Et faciunt q̄ infra dicam restitutio.i.in verbo turpiter acquisitũ ⁊ sic tene quo ad necessitatẽ restitutionis.bene tñ faceret ep̃s si talia acciperet ⁊ daret pauperibus. Siĩter confessores debent ea erogari facere pauperibus. vt in quo deliquit in eo puniatur. Si tñ nollet non est ei deneganda absolutio. Aduerte tñ q̄ vbi leges imperiales ligant q̄ illi qui amiserunt si vellent repetere possent vsq3 ad.l.annos.⁊ sic repetendo tenerentur eis de necessitate restituere. vt in.d.aut. aleaꝝ. Nec obstat q̄ dicunt quidam esse abrogatam per non vsum:q2 non est verum. vt pʒ ex dictis.s.lex.§.xvij. Sed vbi lex imperialis non ligat sicut in terris pape ⁊ similiũ.nõ posset repetere.vbi lex imperialis viget si epi nõ accipiũt lucra:possũt officiales facere: vt dent paupib⁹ vl' i publicos vsus vt in.d.aut aleaꝝ.

¶ Sed pone q̄ ludens in casibus in quibus tenet̃ restituere lucret̃.⁊ postea cũ eadẽ psona in alio ludo perdat nunqd poterit compensatioʒ facere.R̃.q̄ si in eodẽ ludo clarũ est q̄ sic.⁊ voco hic eundẽ ludũ qñ se nõ diuerterũt ad alia. ar.l.ptinu⁹.in pn.ff.de ver.ob. Et facit qd̃ no. Bar.in.l.inficiãdo.§.infans.ff.de fur. Si vo in diuerso ludo.puta q2 hodie lucratus fuit ⁊ cras cũ eodem amisit.sic de subtilitate iuris ñ poterit compensationem facere si ille cũ quo lusit sit de illis qui non tenet̃ de necessitate restituere.sed de equitate cõscientie credo q̄ possit. Facit qd̃ no. Pa.in.c.filius.de testa. ⁊.c.ex parte.in fi.de censibus.

¶ Que pena ꝯ tenentes ludũ aleaꝝ phibituʒ R̃.q̄ primo domus in qua ludit̃ debet publicari.vt in.d.aut aleaꝝ vsus in verbo domibus eoꝝ publicatis. Secundo si tenens ludũ verberet̃ non oritur actio ex tali iniuria:nec punitur verberans vel dãnũ ei dans qñcũq3 ⁊ vbicunq3 factũ fuerat siue tpe quo ludit̃ siue alio fm Bal.in.d.rubrica.⁊ Bar.⁊ est tex.in.l.i.§. notandũ.ff.de alea. Tertio q̄ si fuerit ei aliqd subtractum tpe quo in eius domo luditur:siue lusoribus:siue ab alio nõ poterit repetere. nec hʒ rei persecutionẽ nec etiã penalẽ furti.vt est tex.in.d.l.i.§.i.ff.de alea.tñ in ɔsciẽtia pauperibus est dandũ.ar.c.cuʒ tu.de vsu. Quarto qui alium compulit ad ludendũ etiaʒ ex metu qui non cadit in cõstantẽ potest puniri iudicis arbitrio.⁊ potest poni in carceribus. vt in.d.tex. §.i.ibi.qui cõpulit. Vñ generalit̃ intelligo illũ cõpellere eo ipso q̄ stat cũ altari parato. h est prestat domũ:taxillos:scamnũ:lumia:⁊ hmõi nã istis suasionibus ⁊ illecebris dr̃ compellere iuuenes qui nõ possunt refrenare iuueniles calores.l.fi.§.filij autem.C.de bo.que liber.sicut dicim⁹ i materia macedoniani in.l.i. ⁊.iij.ff. ad macedo.⁊ p totũ. Aliter nisi ita acrit̃ intelligeret̃ dicta lex effectũ non haberet.qd̃ nõ est dicendũ.l.si pretor.in prin.ff.de iudi.que lex p̃dicta põt ẽt intelligi in oĩbus alijs qui blanditijs ⁊ suasionibus inducunt hoĩes ad ludũ: q̄ dicantur compellere.sicut dicimus de raptoribus virginũ. q̄ nisi esset qui sollicitaret: qui dolosis artibus circũuẽniret.nõ faceret eã puellã in tantũ dedecus sese pdere.tex.est in.l.vnica.§.ij.C.de rapto.virgi. Quinto q̄ oĩs cõtractus celebratus inter ludentes ad inuicem nõ tenet vt no. Bar.in.l.si quis cuʒ sciret. in fi.ff. pro emp.nec vendens in ludo teneretur de euictione. vt in.l.si filiofamil'.§.i.ff.quarum re.ac. non datur. Sexto q̄ mutuans pecuniam lusoribus. vt ludat secum non potest eam repetere vt est glo.ordinaria.in.l.i.in prin.⁊ in.l.fi.ff.de alea.ego credo etiam hoc veruʒ generaliter in quocunq3 qui scienter mutuat ludere volenti q̄ non repetet.⁊ videtur casus in.l.veruʒ.§. penul.ff.de mino.nec dicas q̄ loquitur de minore vt etiam loquitur.l.si vo non remunerãdi.§.si adolescens.ff.mandati.q2 ideʒ est de maiore. vt dicit glo.in.d.§.si adolescens. Itẽ quia dicta.l.verum loquitur qñ minor etiam priuilegiatus mutuat minori etiã priuilegiato.⁊ tñ ibi lʒ sint in pari priuilegio:potior est conditio illius qui perdit pecuniaʒ. Facit qd̃ not. Bar. in.d.l.si quis cum sciret.

Luxuria est solutio i voluptates fm Isy.in li.ethimologiaꝝ. Voluptates aũt maxĩe veneree solũt animũ hoĩs. ⁊ ideo luxuria est pncipaliter in eis. Secundario aũt dr̃ esse in quibusdam alijs pertinentibus ad excessũ fm glo.

ad gal.v. vbi dicit. ꝙ luxuria ē q̄dā ſupfluitas
1 ¶ Quot ſunt ſpēs luxurie principaliter. R. ꝙ ſunt ſex de quibus habet.xxxvi.q.i.§.cū ergo. ſ. Fornicatio ſimplex: Adulterium: Inceſtus: Stuprum: Raptus: ꝛ vitium contra naturā Adde exceſſum in actu coniugali. de quibꝰ habes.ī.preceptum.§.x.
2 ¶ Vtrum ſit pctm̄ mortale. R. ꝙ ſic. ſed not. ꝙ luxuria habet initiū in corde cogitando cā delectationis. ꝛ iſtud eſt pctm̄ mortale ſm diſtinctionē poſitā.ſ. Cogitatio moroſa. Multomagis ſi vltra cogitationē pcti mortalis addatur ſenſus. puta qꝛ vult delectari in videndo: tāgēdo: loquendo: ꝛ hmōi. lꝫ nolit conſūmare opꝰ. Itē eſt pctm̄ mortale deliberatus cōſenſus in opus ſi facultas adeſſet. Matt.v. Qui viderit mulierē.ſ. deſiderando corde deliberate ad cōcupiſcēdū eā iā mechatꝰ eſt.ſ. ꝓpter pctm̄ mortale. ꝛ illius ſpeciei cuius eſt materia quā appetit. puta ſi ſolutā fornicatio. ſi ꝯiugatā adulteriū ꝛ hmōi. q̄ circūſtantia cū mutet ſpēm ē cōfitenda de neceſſitate ſm aliqs [redacted]. vel ꝯ aliud nō rē. nec eſt ibi aliq mā leſa. lꝫ ſit bonū ꝯfiteri eā. ſed multo magis eſt pctm̄ mortale cū ꝯſentit in opatiōēꝫ Vn̄ ſi eſt pollutio ſolū ſine alterius cōmixtiōe ſic dr̄ mollities vel īmundicia. Si vo coitus fit ad rem alterius ſpeciei. ſic dr̄ beſtialitaſ. Si aūt ad rem eiuſdē ſpeciei ſed indebiti ſexus. ſic dr̄ ſodomia. Si quarto ſit ad rē eiuſdē ſpeciei ꝛ debiti ſexus. ſed nō ſeruat naturalis modus coeundi. vel q̄ꝫtum ad inſtrumentū nō debitū vel q̄ꝫtum ad monſtruoſos cōcubendi modos ſic hi quattuor modi dicuntur pctm̄ contra naturam. Si cum alio eiuſdeꝫ ſpeciei ꝛ in debito vaſe ꝛ debito modo fit taliſ pollutio aut eſt cū ſoluta. ꝛ ſic fornicatio: aut cū ꝯiugata: ꝛ ſic adulteriū ꝛ hmōi. ꝛ ſic ſemp pctm̄ mortale ſi eſt voluntaria preter matrimoniū.
3 ¶ Quod eſt grauius horum. R. peccatū cōtra naturā eſt maximū. ꝛ iſto infimū eſt mollities grauiſſimū beſtialitas. medium ſodomia poſt peccatū contra naturam maius eſt inceſtus. poſt inceſtū eſt adulteriū. Verū intellige accipiendo in ſuo ſūmo. qꝛ maiuſ pctm̄ eſt coire cū matre q̄ꝫ alterius vxore. Adulteriū eſt maius ſtupro. vtrūqꝫ aūt aggrauat per violentiā. vn̄ raptus virginum eſt grauius ſtupro. ꝛ raptus vxoris grauius adulterio. hec oīa aggrauant ſm rōnem ſacrilegij. Infimū oīm predictoꝝ ē fornicatō: q̄ cōmittit ſine iniuria alterīꝰ ꝑſone

¶ Quot ſunt eius filie. R. Iſy. ponit quattuor ex parte ſermonis. naꝫ ſermo dꝫ eſſe decens. ꝯ qd̄ eſt turpiloquiū. Scd̄o licitus. ꝯ qd̄ eſt ſcurilitas. Tertio expediens. ꝯ qd̄ eſt ludrica. Quarto ſale ꝯditus.ſ. ſapientie. ꝯ qd̄ eſt ſtultiloquiū Et eſt quinto cecitas mentis. Sexto precipitatio. Septimo incōſideratio. Octauo amor ſui. Nono eſt odiū dei. Decimo amor mūdi. Vndecimo horror futuri ſeculi. Et duodecimo inconſtantia. de quibus.ſ. interrogationes. 4
¶ Vtrū in tactibus ꝛ oſculis ꝛ hmōi ſit pctm̄ mortale. R. ꝙ ſic. qn̄ deliberate fiūt cā delectationis luxurioſe ſm qꝫ.ſ. dixi. cogitatio. ſecus qn̄ fiunt cauſa amicitie. 5

Magiſter

Magiſter ſm Ho. dr̄ is qui alicuius rei ſiue negocij pre ceteris curam gerit. l.i.§. magiſtrū. ff. de exerci. Et hoc nomen magiſter dr̄ a monendo ſiue monſtrando. ff. de ver. ſig. l. quibuſ precipua. ꝛ de magiſtris. c. qꝛ. Sed ꝓprie magiſter vocat qui docet grāmaticā vel alias artes liberales: ꝛ theologiā: ꝛ ſic accipit ī mgr̄is c. qꝛ nōnullis. ꝛ cle.ij.eo.ti.
1 ¶ Quis debet eſſe magiſter. R. ꝙ debꝫ eſſe idoneus: ꝓuidus: ꝛ diſcretus in ſcia quā vult docere. c.i.ij. ꝛ.iij.co.ti. ꝛ idoneꝰ eſt qui primo moribus: ꝛ poſt facundia alios antecellit. l. vnica C. de ꝓfeſſori. qui in vrb. iuncta. l. mgr̄os. C. de ꝓfeſſori. ꝛ medi. Nam qui alios docet non dꝫ hr̄e neceſſe ab alijs doceri. ar.xxxvi.di.§.ecce. Debet etiā habere bonā conuerſationē teſtē doctrine.lxiiij.di. valentinianus.
¶ Vtrū religioſus dēat ad magiſteriū aſſumi. R. ꝙ ſi ingerit ſe vt fit cōiter hodie non debet. xvi.q.i. monachus. cum multis. c. ꝛ.q.vij.c. in noua. Si vo non ingerit ſe ſed admittitur a prelato ſuo ad quē ꝑtinet. ſic poſſunt ꝛ debent aſſumi.xix.q.i. ſic viue. ꝛ.c. ſi clericatus. ꝛ.c. doctos. ꝛ extra co.ti.c.i. ꝛ pe. 2
¶ Que ſcientie legi poſſunt. R. ꝙ omnes que faciunt ad inſtructionē anime: corporum: vel rerum: niſi ſint reprobate. ꝛ ſunt iſte que legi poſſunt ſingulariter 3
Grāmatica de qua. Quicqd agant artes ego ſemper predico partes.
Dialectica de q̄. Me ſine doctores fruſtra coluere ſorores.
Rethorica de qua. Eſt mihi dicendi ratio cuꝫ flore loquendi.
Muſica de qua. Inuenere locū ꝑ me module

mina vocum.
Geometria de qua. Rerum menſuras ⁊ carū
ſigno figuras.
Ariſmetrica de qua. Explico per numerū que
ſit ꝓpoꝛtio rerum.
Aſtrologia de qua. Aſtra viaſqȝ poli varias
mihi vendico ſoli.
4 ¶ Vtrū mathematica poſſit legi. ℟. ꝙ mathe
ſis cū aſpiratōe medie ad exercitiū nō licet do
cere: qꝛ ſignificat artē diuinandi: ⁊ eſt repꝛoba
ta. vt. C. de male. ⁊ mathe. l. nemo. ⁊. l. culpa. Sʒ
ad inſtructionē doceri poſſet. xxxvij. di. legimꝰ
Sʒ ego credo ꝙ ēt ad inſtructionē nō liceat: qꝛ
cuius vſus malus eſt ipſū quoqȝ malū eſt. vt
dr̄ in pꝛimo ſen. di. i. Sed alia mateſis que hʒ
penult. breuē bene licita eſt que eſt de quattuoꝛ
vltimo dictis ſcientijs. vñ verſus. Scire facit
mateſis: dat diuinare matheſis.
5 ¶ Theologia pre oībus doceri poteſt co. ti. c. qꝛ
nonnullis. Jus canonicum ⁊ ciuile de priuile/
gijs cum de diuerſis. li. vi.
6 ¶ Sed quid de poetis qui vt in pluribus ſunt
ad aīos iuuenū coꝛrūpendos. ℟. ꝙ diſtinguen
dū eſt de libꝛis gentiū. Nā quidā libꝛi ſūt q vt
in pluribus ſūt de laſciuijs. vt Ouidius de ar
te. ⁊ ſimiles. ⁊ tales legere vel audire oīno pro
hibitū eſt. Et ſic intellige. c. ſacerdoteſ. ⁊. c. legā
tur. ⁊. c. ideo. xxxvij. di. Sunt alij libꝛi gentiliū
ſeu poetarū qui plurimū multū vtilitatis affe
rūt: lʒ in eis aliqñ ſint aliqua turpia immixta:
⁊ tales libꝛos legere vel audire cauſa eruditio
nis vocabuloꝛum: vt per eos ſciant loqui recte
atqȝ oꝛnate nō eſt pꝛohibitū. ⁊ ſic loquitur. c.
turbat. eadem diſtin. cum duobus. c. ſequenti/
bus. dūmodo ſit talis magiſter qui fabulas la/
ſciuas abbꝛeuiet ⁊ obſcure legat. Et ſic limita
gloſam in ſumma. diſtin. xxxvij. vide etiam qȫ
dicam. j. ſcientia
7 ¶ Vbi dñt magiſtri inſtitui ad legendū. ℟. ꝙ i
oībus locis: vbi facultates eccleſie ſuppetunt:
ſiue ſit cathedralis: ſiue alia eccleſia collegiata
que habeat facultates ſufficiētes ad hoc dʒ po
ni magiſter qui legat in grāmatica cui compe
tens beneficiū aſſignetᷣ: ſeu percipiat fructus
vnius pꝛebende: ⁊ tādiu ſolū q̄ȝdiu pſeuerat in
docendo clericos gratis illius eccleſie: ⁊ alios
pauperes. In metropolitana vō eccl'ia dʒ eſſe
magiſter qui doceat in ſacra pagina: ⁊ ď his q̄
ptinent ad curam aiaꝝ. xxxvij. di. de quibuſdā
⁊ eo. ti. c. i. ⁊. c. quia nonnullis. Hodie vō ſta/
tutū ē ꝙ romana. pariſieñ. oxunieñ. bononieñ.
ſalmacineñ. eccl'ia habeat duos viros peritos
ad inſtrucñ. in lingua hebꝛayca. caldaica. ⁊ ara
bica. clemen. i. eo. ti. ⁊ ibi ponit cuius ſūptibus.
¶ Quid ſi non vacet aliqua pꝛebenda. ℟. quili 8
bet de pꝛebendatis dʒ dare tantum ꝙ faciant
vnam pꝛebendā ſi ſupeſt ad eoꝝ neceſſitatem
ar. c. fi. de his que fiunt a maio. par. capi. ⁊ de
eccle. edi. c. de his. vel ſi non ſupereſt expectent
donec vacet pꝛima. ar. c. dilectus. el. ij. de pre/
ben. ſm Ber. ⁊ Ho.
¶ Sed pone ꝙ ſit pꝛebenda vna aſſignata ma 9
giſtro: nunquid tenentur canonici eligere aliū
canonicū: cū magiſter non ſit canonicus: ⁊ ſta
tuto cū iuramēto firmato caueatur ꝙ ſint tot
in numero: Reſpon. ꝙ non auctoꝛitate illius
concilij. c. quia nonnullis. eo. titu. nec faciunt
contra iuramentum nec currit eis tempus: qꝛ
non dicitur vacare talis pꝛebenda: niſi qñ ma
giſter deſiſtet a legendo.
¶ Vtrum magiſter poſſit eligi in canonicum 10
ſub illa conditione vt doceat. ℟. ꝙ non. quia
debet ceſſare omnis conditio ⁊ pactio. alias eſ
ſet ſimoniacum. Sed ſi vacaret aliqua pꝛeben
da: tunc ea vacante poſſent ſtatuere: vt iſtud
onus ſit ei annexum. ita no. Ho. ⁊ Ber. in. d. c.
quia nonnullis. q̄ȝuis Ho. videatur tenere ꝙ
etiam in pꝛimo caſu non eſt ſimonia. ſed pmu
tatio de ſpirituali ad ſpirituale. c. ad queſtio/
nes. de re. permu.
¶ Vtrum talis magiſter cui aſſignata eſt pre/ 11
benda vel ꝓuiſio de eccl'ia poſſit aliquid exige
re a ſcholaribus. ℟. ꝙ non. etiam pꝛetextu cu/
iuſcunqȝ conſuetudinis. in. c. i. eo. titu. ⁊ ſi exi/
git a clericis illius eccl'ie: vel a pauperibus
alienis cōmittit ſimoniam ſm Hoſtien. in. c.
quia eodem titulo. ⁊ Joan. Barto. Brix. ⁊ Ar
chidiac. in. c. de quibuſdam. xxxvij. diſtinc. Et
hoc intellige ſi redditus ſunt ſufficientes: ſecꝰ
ſi ſit pauper. nec habet pꝛouentus ſufficienter
aſſignatos: quia magiſtri neceſſitas ſubleuan/
da eſt dicto. c. quia nonnullis. quia ſic non
eſſet ſimonia ſm Alexan. nec eſt vendere ſcien
tiam ſed laboꝛem ſuum. facit. l. ij. ff. de oꝛi. iur.
ſicut ⁊ epiſcopus: lʒ non poſſit facere exactio/
nes: tamen ex neceſſitate exigit ſubſidium cha
ritatiuum. c. cum apoſtolus. §. pꝛohibemus.
de cenſi. ⁊. c. cum ſit. de ſimo. ⁊. c. conquerente.
in fi. de offi. oꝛ.
¶ Quid de alijs magiſtris. Reſpon. ꝙ ſimili/ 12
ter non debent exigere aliquid quando ſunt
ſalariati debite de publico in ſtudijs generali/

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

bus a quocunq̧ ſm Panor. in dicto.c. quiã nõnullis. In alijs extra ſtudia generalia. ſimiliter non poſſunt a ſcholaribus illius loci ſm do. Anto. nec a pauperibus: ſed bene a diuitibus alienis. ⁊ etiam ſm conſuetudinem. l. q̄ ſi nolit. §. qui mancipia. ff. de edil. edic. Facit. l. ſi fundus. ff. de euic. ⁊ quod no. Bar. in. l. nemo eſt qui neſciat. ff. de duobus reis. Si vo non ſunt ſalariati poſſunt exigere: ſed non a pauperibus. de cenſi. c. licet. Et hec intellige vera q̄ poſſunt exigere quando non eſt ſibi prouiſũ ſufficienter. ⁊ loquor hic nõ de his qui legunt vt addiſcant: vel propter honorem: quia tales non gerunt vtiliter negocium alienũ ſed ſuũ ff. de nego. geſt. l. ſi pupilli. §. ij. ſed de illis qui ad vtilitatem ſcholarium legunt: vt ſũt docti.

13 ¶ Nunquid omnes magiſtri poſſint oblata a ſcholaribus ſponte recipere. Reſpon. q̄ ſic. c. dilectus filius. el ſecundo. in fi. de ſimo. x. q. iij. priſcis. quia quedam ſunt que lʒ inhoneſte petantur tamen honeſte recipiuntur. l. i. §. eſt quidem res. ff. de va. ⁊ extraor. cog.

14 ¶ Utrum magiſter propter lucrum datum ſibi a ſcholaribus concedens eis vacationem vel celebrationem feſti peccet. Reſpon. Rod. q̄ ſi hoc facit propter recreationem eorum nõ eſt ſimonia: ſed tamen turpe lucrum. Secus ſi faceret propter feſtum colendum vel non colendum. quia eſſet ſimonia ſm Ray.

15 ¶ Utrum poſſit ſine ſimonia aliquid exigi ꝓ licentia docendi danda. Reſpon. Hoſtien. ⁊ Goffre. q̄ ſimonia non eſt: ſed turpe lucrum de neceſſitate reſtituendum ei qui dedit ſi erat idoneus: quia non turpiter dedit: ſed potuit redimere vexationem ſuam. c. dilectus. el primo de ſimo. Secus ſi non erat idoneus: quia cum turpiter dederit non ei reſtituitur: ſed pauperibus de bono conſilio eſſet dandum. vide qđ no. Ber. in. c. prohibeas. eod. titulo. Idem dic de epiſcopo qui non vult dare licentiam ſuo clerico eundi ad ſcholas. niſi aliquo ſibi dato. Rodoñ. tamen credit ſimoniacum epiſcopuʒ ſi propter lucrum dat licentiam pro quinquennio a iure conceſſo. c. ſuper ſpecula. eodem titulo. Similiter ſi ad maius tempus quando habet reſpectum principaliorem ad ſoluendum cuʒ a ſpirituali officio quod debet eccleſie. Si vo propter moram in ſtudio faciendam. ſic turpe lucrũ eſt: nõ ſimonia: ſed mortale pctm̃.

16 ¶ Utrum quis poſſit petẽ licentiam docendi in theologia. Reſpon. ſm ſanctum Thomam in quolibet. q̄ ſic. cum cõmunicare ſcientiaʒ ſit opus charitatis. Quod intellige verum quando hoc querit propter bonum finem. ſed propter ſuperbiam: ⁊ extollentiam non liceret.

¶ Utrum ille qui obtenta licentia fecit expenſas in conuiuijs ſm conſuetudinem poſſit alium ſubſtituere cum pacto quod reddat ſibi expenſas. R. Rodo. q̄ ſic. dummodo ſubſtitutus legat vice ſua: ⁊ conſuetudo ſit ſubſtituendi. Si vo totũ ius ſuum in euʒ tranſfert: ſic non poteſt aliqd etiã ꝓ intereſſe ſuo paciſci. ⁊ multo minus de certa portione emolumenti percipienda: nec eſt ꝯ q̄ eccl'ie tradiť tali mõ. q̄ bñficia ſũt aſſignata ꝓ ſuſtentandis clericis. ſed iſtud pro labore docendi. 17

¶ Utrum peccent mortaliter admittentes ad doctoratũ niſi exigant iuramentũ q̄ non expẽdent vltra tres mille turonenſeſ argenteos in tali doctoratus vel magiſterij ſolẽnitate. R. q̄ ſic. ⁊ ſunt ſuſpenſi per ſex menſes ab huiuſmodi ꝓmotione etiam ſi ſunt epiſcopi. vt in cle. vltima. de magiſtris.

Maioritas nõ queriť a ſuo dei ſed inferioritas. xl. di. multi. xciij. di. diaconi ſunt.

Maledictio proprie eſt imprecatio ſeu optatio mali alicui facta ſub rõne mali. h eſt inqʒtum eſt malũ: intendens ipſũ malũ. vt colligiť ex. c. deus. xxiiij. q. iij. Large aũt accipiť etiã ꝓ blaſſemia dei vel ſanctoꝝ. vt in. c. ſtatuim⁹. de male. ⁊ ois talis maledictio ꝓhibeť. xxiiij. q. iij. ſi igiť. xlvi. di. clericus. ⁊. c. i. de male.

¶ Utrũ ſit pctm̃ mortale maledictio. R. q̄ aliqñ quis imprecatur malũ alteri ſub rõne boni vt. ſ. conuertatur. vel nõ habeat cãm faciendi mala. vel ei qui mereť maledici. ſic nõ eſt pctm̃ ſm Alexan. ſa ſe tractatu de maledictione. qñ fit cum alijs debitis circunſtantijs. imo maledictio iſto mõ erit bonum. lʒ ſit malum ei cui maledicitur. ſed quando quis maledicit ꝓprie tunc ſemper eſt peccatum mortale ſi fit cuʒ deliberatione rationis. ⁊ de malo notabili. Sec⁹ ſi ex impetu vel de re minima. Dicit tamen Alex. q̄ ſi talia ducantur in conſuetudinẽ poſſet eſſe mortale ꝓpter contemptum.

¶ Utrũ liceat maledicere creature irrationali. R. ſm Alex. vbi. ſ. q̄ maledicere creature irrationali ſm ſe conſiderate eſt ocioſum ⁊ vanũ ⁊ p ꝯñs illicitum. Maledicere autem eis put ordinantur ad hominem. ⁊ ſic eſt idem pecca

tum ac ſi fieret domini. ⁊ ita mortale ſicut dictum eſt. ⁊ de talibus intelligitur illud. maledici regnum dei non poſſidebunt. xxiiij. q. iij. §. illicita ⁊ de pena maledicentium deum vł ſanctos. vide. ſ. blaſſemia.

Maleficium dr̄ aliqñ ſortilegiũ vel incantatio: vt. xxvi. q. v. nec mirum. ⁊ de hoc. j. ſortilegiũ. ⁊ quomodo poteſt deſtrui. vide. j. ſuperſtitio. §. xiij. Aliqñ dicitur quodcunqꝫ crimen. vt furtum: rapinã: ⁊ hmõi. vt inſti. de obliga. que ex deli. na. Eſt etiam quaſi maleficiuꝫ nocumentũ qð fit proximo preter ꝓpoſitũ. vt inſti. de oblig. que ex quaſi delic. na. p totũ.

Malicia dicitur tripliciter. Primo ꝓ habitu vitioſo ex quo ꝓcedit ꝙ homo eſt valde inclinat⁹ ⁊ ꝓmptus ad agendum opera illius vitij habituati. ⁊ ſic eſt peccare ex malitia. i. ex electiõe mali propter illaꝫ inclinationẽ habitus vitioſi ſed nõ eſt pctm̃ in ſpm̃ ſanctum. Secundo dr̄ malicia contemptus ⁊ abbominatio rerũ ſpiritualium procedens aliquando ex inordinata triſticia mentis. ⁊ iſto modo eſt filia accidie. Tertio malicia dr̄ peccatum in ſpm̃ ſanctum. de quo dic vt. j. peccatum. §. iij. Et iſtis duob⁹ modis ſemꝑ eſt pctm̃ mortale malicia ex qua in contemptuꝫ bona ſpiritualia vel diuina habentur. ſi eſt in deliberatione voluntatis ſm̄ ſanctum Tho. ſa ſe. q. xxxv.

Mandatum dicitur quando quis ad ſatiſfactionem ſue voluntatis imponit aliqd alicui nulla data pecunia: ſeu quocũqꝫ alio: interueniant quecunqꝫ verba. ita tñ ꝙ ſint que mandantur ad vtilitateꝫ ſeu ſatiſfactionẽ mãdantis. Si ꝟo ſunt ad vtilitateꝫ illius cui cõmittit̃. ſic dicer̃ pſuaſio. ⁊ perſuaſor nõ mãdator. vt no. Bar. in. l. non ſolũ. §. ſi mandato. ff. de iniur. Si ãt data pecunia ſi eſt circa delictũ ſic dr̄ mandatũ accipiens aſaſſinus. de quo in c. ꝓ humani. de homici. li. vi. ⁊ dicta. l. non ſolum. Ubi ꝟo non eſt circa delictum mandatarius dicitur locator: ⁊ mandans conductor. nec eſt mandatum proprie.

¶ Utrũ mandans delictũ includatur ſub diſpoſitione iuris vel ſtatuti punientis eũ q fecerit tale delictũ. R. Pa. in. c. mulieres. de ſentẽ. excom. ſic diſtinguit aut verba ſcripta ſunt in rem. puta dicit ius ſiue ſtatutum ꝓ homicidio imponatur talis pena. ⁊ ſic includit̃ ex ꝓpria ſignificatione verboꝝ. quia de homicidio qð mandauit tenetur. l. hec verba. ff. de adulte. ⁊. l. aut qui aliter. §. hec verba. ff. qð vi aut clam. ⁊ vtrobiqꝫ per Bar. ⁊ per Cy. in. l. non ideo minus. C. de accuſatio. Aut verba ſunt ſcripta in perſonaꝫ. vt qꝛ dicitur. ſi quis cõmiſerit homicidium puniatur tali pena. ⁊ ſic ſi cõmittit per inſtrumentũ quod neceſſario operatur neceſſitate facti ſicut mittens ſagittam ⁊ huiuſmõi vel operatur per inſtrumentũ neceſſitate iuris ſicut quãdo ꝓcuratori vel ſubdito aliquid mãdatur licitum. ſic includitur mandans. qꝛ ipſe vere facit qm̃ actus attribuitur principio. facit l. item mella. §. i. ff. ad. l. aquil. ⁊ ꝑ hoc tex. in. l. ſi pater. in fi. ff. de manu. vin. ⁊. l. iij. §. ſi ꝓcurator. ff. ꝙ quiſqꝫ iur. ⁊ ideo ſtatutum puniens ꝓponentem exceptionem contra inſtrumentuꝫ mandãs procuratori proponere tenetur pena ſtatuti. Si ꝟo inſtrumentũ p quod explicatur operatur voluntate propria non neceſſitate facti vel iuris. vtputa qꝛ mandauit delictum cõmitti. mandatarius non tenetur obedire. tunc in diſpoſitione iuris cõmunis mandator comprehendit̃: non ex ꝓpria ſignificatione: ſed interpretatione iuris. quod vult parum intereſſe vel ꝑ ſe vł ꝑ aliũ facere. vt dicit tex. in. l. i. §. deieciſſe. ff. de vi ⁊ vi arma. ſed non habebit locũ in ſtatuto in quo fictio nõ habet locum. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. geſt. Et hoc tene. lꝫ Bal. in dic. l. non ideo minus. aliter diſtinxerit. Diſtinguo tamen ſm̄ Bal. in. l. omnes populi. ff. de iuſticia ⁊ iure ſic ꝙ aut ſtatutum indulget. vtputa homicide remittat̃ certa pars pene. ⁊ ſic comprehenditur. qꝛ ceſſat odiuꝫ: ⁊ fauor eſt ampliandus. regula odia. li. vi. Aut punit ⁊ tũc aut pena regulari que non multuꝫ exorbitat a iur̃ cõmunis diſpoſitione. ⁊ ſic includitur. qꝛ tunc ſtatutuꝫ debet interpretari: ſm̄ ius cõmune. vt in. c. cum dilectus. de conſuetudine. not. Innocen. in. c. cauſaꝫ que. de reſcrip. ⁊ Bar. in dicta. l. omnes populi. quaꝫ quidem penaꝫ ius cõmune vult vt cõprehendatur. vt ſupra dictũ eſt exemplũ in iure cõi nõ eſt expreſſa pena: ſtatutũ exprimit penã: ⁊ loquit̃ de faciẽte ⁊ includit̃. Aut punit pena irregulari: ⁊ q̃ exorbitat a cõi iure. Et ſic nõ includit̃. ſed habebit locuꝫ in caſu ſuo. ⁊ hoc ſenſerũt doctores antiqui in ſimili in. l. quicunqꝫ. C. de ſeruis fugiti. in illa queſtiõe: nũqd maſculinũ ꝯcipiat femininũ. qð in odio regulari cõprehendit̃. ſed in irregulari nõ. Nec obſtat predictis. c. mulieres. de ſentẽ.

excõmuni.in verbo vere quod videtur innu/
ere ꝙ nõ interpꝛetatiue.qꝛ illud verum eſt ſm
Bar.in.l.ſed ſi vnius.ff.de iniur.i peccato ſed
non in pena. ⁊ quod non vere compꝛehendat
Facit.c.vt fame.de ſenten.excõmu.vbi.tex.in/
quit facere videantur.Ergo interpꝛetatiue ad
idem.de cle.pu.in duel.c.ij.vbi pugil vere ho/
micida dicit.⁊ mandans nõ.lʒ teneatur de ho
micidio.Item quia tex.ponit vt diuerſa face/
re ⁊ mandare.l.diſtin.ſi quis viduam.⁊ de ho/
mici.c.ſicut dignum. Ergo in penis irregu/
laribus a iure cõmuni per ſtatuta nõ habebit
locum.vbi fictio non habet locuʒ.vt dixi. Idẽ
dic ꝙ quo ad effectus naturales qui ex ipſo fa
cto proueniunt vel requirũtur nunq̄ʒ ſunt pa
ria facere per ſe vel per alium.Facit quod no.
Bar.in.d.§.deieciſſe.vbi vult ꝙ non eſt idem
adulterium facere per alium.ſicut per ſe ſed q̊
ad effectus ciuiles qui conſiſtunt in repꝛimen/
dis iniurijs.ſic tene qd̉.ſ̃.dixi. Et ſic intellige.
Et limita glo.in.c.ſciant cuncti.de elec.li.vi. ⁊
iura in ea allegata.

2 ¶ Utrum mandatarius non ſeruans formã
mandati faciat aliquid validum.R.ꝙ non. qꝛ
geſta contra formaʒ mandati ſunt nulla.⁊ nõ
ſolum quando fit expꝛeſſe contra formam. ſed
etiam quando fit pꝛeter.⁊ citra formam.qꝛ qñ
ad actum datur certa forma. paria ſunt agere
contra citra.⁊ pꝛeter formam. Uide tex. cum
glo.in.c.ſi cui.de elec.li.vi.⁊.c. pꝛudentiam. de
officio delega.facit.l.diligenter in pꝛin.ff. mã
dati.no.Pa.in.c.fi.de reſti.ſpo. Qd̉ limita vt
ſ̃.abſolo.iij.§.ij.

3 ¶ Quid de mandato qualificato.R.ſm Pa.
in.d.c.fi.ꝙ diſtribuitur in duo mandata.⁊ ſi ñ
poteſt impleri in facto ſeu ſubſtãtia debet im
pleri in modo ſeu qualitate.Ex quo infertur ꝙ
ſi duo mandantur etiam data certa forma lʒ
non poſſint ſimul impleri debet tamẽ fieri qd̉
poteſt ⁊ valebit actus. Facit qd̉ no. per glo. ⁊
doc.in.c.conſtitutus.de reſcrip.

4 ¶ Quid de eo qui mandauit delictum qd̉ poſt
multum tempus ille exequitur.cõcludit Inno.
in.c.ad audientiam.de homici.qd̉ tenetur ſi ñ
reuocauit expꝛeſſe vel tacite.vtputa qꝛ feci pa/
cem cum inimico vel parentelaʒ.vt.l.iij.§.fi.⁊
ibi glo.⁊ Bar.ff.de adimen.lega.Et hoc ſeqt̃
Bal.in.d.l.non ideo minus.

5 ¶ Utrum mandans teneatur mandatario de
caſu fortuito.R. Pa.in.c.ſicut. de iureiuran.
ꝙ agens actione mãdati petit damna que ve/
riſimiliter ↄtingere potuiſſent quaſi mandãs
ea debuerit cogitare a pꝛincipio ſm Inno.in
d.c.ſicut.⁊ ſic petit expenſas ⁊ dãna.ar.ff.d̉ ne
go.geſt.l.nenſenius.⁊ ſic dicit intelligendaʒ.l.
inter cauſas.§.non omnia.⁊.l ſi quis alicui.§.
impendia.ff.mandati. niſi dãna cõtigiſſent ex
caſu fortuito qui veriſimiliter nõ fuiſſet cogi/
tatus.d.§.nõ omnia.⁊ hoc tenet etiam Io.an.
in regula.damnũ in mercuriali.li.vi.Et intelli
ge pꝛedicta in eo qui gratis ſuſcipit mandatũ
nam mandatũ dʒ eſſe gratuitum.l.i.§.i.ff.mã
dati.⁊ ideo iſti ſtipendiarij qui veniunt ꝑ pꝛe
cio non poſſunt agere ad dãna.qꝛ nõ ſunt mã
datarij.vt dictũ eſt.Item illi qui cauſa pietatꝫ
vel parentele ⁊ hmõi hoc faciũt.xxiij.q.iij.nõ
inferenda.Similiter nec illi qui ex debito tenẽ
tur.xi.q.iij.ſi dñs. ⁊.c.iulianus. vide qd̉ no. in
d.l.nenſenius.

¶ Utrum mandatum expiret morte mãdato/ 6
ris.R.doc.in.c.gratũ.⁊.c.relatũ.de officio dele
ga.ꝙ re integra expirat.l.mandatũ.C. manda
ti.al's nõ. Quõ res dicatur integra ⁊ quõ nõ
vide ibidem per doctores.

Maniſeſtum nos reſcribimꝰ
itelligere quod
vel per confeſſionem vel ꝓbationẽ le/
gitime notum fuerit:aut euidentia rei que nul
la poſſit tergiuerſatione celari.dicit tex.in.c.cũ
olim.in fi.de ver.ſig.⁊ ibi dicit glo.ꝙ pꝛopꝛie
manifeſtum dr̃ qd̉ non eget ꝓbatione.⁊ ſic eſt
notoꝛium.ſed manifeſtum ꝓpꝛie ꝓut eſt ſpẽs
diſtincta a notoꝛio dr̃ qd̉ ꝓbari pot̃.

¶ Utrum in diſpoſitione vbi fit ſimpliciter i
mentio de manifeſto debeamus accipere ma/
nifeſtum ꝓpꝛie ⁊ ꝓut eſt ſpecies diſtincta a no
toꝛio.R.ſm Pa.in.d.c.cum olim. ꝙ debemꝰ
conſiderare materiam ſubiectam. vt no.in.c.
rogo.xi.q.iij.⁊ etiã vſum loquendi.ar.c.q̄ʒuis
de ver.ſig.In dubio vero debemus capere ꝓ/
pꝛie.Ad hoc.l.nõ aliter.ff.de leg.iij.⁊ in.c.fi.d̉
ver.ſig.⁊ maxime in penalibus:

Manumiſſio eſt libertatꝭ da
tio. nam dũ qs
in ſeruitute eſt:manui ⁊ poteſtati ſup/
poſitus eſt.ſed ſi manumiſſus eſt. liberatur a
manu ⁊ ptãte dñi. vt inſti. de liber.§.i.⁊.xij.
q.ij.cum redemptoꝛ:

¶ Quis poteſt manumittere.R.ꝙ is qui ha/ I
bet adminiſtrationẽ reruʒ ſuaꝝ.⁊.xviij. annũ
inceperit inter viuos libertatẽ dare poteſt.in/
ſtit.quibus ex cau.ma. non poſ.§.penulti. In

vltima vo voluntate qui teſtari poteſt ſcilicʒ in.xiiij.anno.poteſt ꝛ manumittere.vt in.d.§. penul.ꝛ.C.qui manu.non po.aut.ſed hodie no no iure. Item epiſcopus poteſt manumittere ſeruos eccleſie bene meritos.xij.q.ij. ſi quos ꝺ ſeruis.poteſt etiam ꝛ nō bene meritos. dūmō ꝺet eccleſie ꝓ vno duos eiuſdem meriti ꝛ pecu lij.xij.q.ij.epiſcopus qui. Intellige de bonis ꝓ prijs. Item cauſa miſeratiōis poteſt.d.c.cū re⸗ demptor. Abbas poteſt etiam cū conſenſu epi ꝛ monachoꝝ.xij.q.ij.abbatibus.vel ſi conſue⸗ tudo ſit ꝙ poſſit vel non poſſit.illam ſerua. de his que fiunt a prela.ſi cum nos.ꝛ.c.ea noſcit.

1 ¶ Quid ſi quis ſit ſeruus pluriū nunquid pōt manumitti ab vno illoꝝ alijs contradicentib⁹ R.ꝙ ſic.ſed manumiſſor tenetur alios ſeruare indēnes.C.de cōi ſeruo ma.l.i.

2 ¶ Vtrū valeat manumiſſio in fraudem credi⸗ toꝝ facta.R.ꝙ non.C.qui manu.non po.l.i. ꝛ inſti.ex qui.cau.ma.§.i.

4 ¶ Vtrū poſſit manumitti ille qui propter deli ctū incidit in ſeruitutem.R. Pa.in.c. ita quo⸗ rundā.de iudc.ꝙ non ſm Io.an. Facit.l.ij.C. quibus ad li.ꝓcla.non licet.

5 ¶ Quō fit manumiſſio.R.multis modis.inſti. de liber.§.mltis modis. Vbi inter alios dr ꝙ poteſt fieri in ſecreto.vt ſi dicat dñs.eſto liber vel ꝑ epl'am vel ꝑ teſtm̄ vel per quālibet vlti⸗ mam voluntatem.

6 ¶ Quō reuocat̄ manumiſſio.R.ꝓpter omnes cauſas ingratitudinis ex quibus reuocatur do natio.de quibus.ſ. donatio.i.§.xlij. in aut. vt liberi de cetero.§.illud.

7 ¶ In quo differt manumiſſus ab eccl'ia: a ma numiſſore priuato.R.ꝙ primo.qꝛ ꝓpter opas non preſtitas reuocatur in ſeruitutem. vt.xij. q.ij.diaconi. ſecus in alijs.vt.C. de libe.cau.l. ſolo.Secundo qꝛ filij eoꝝ remanent obnoxij eccleſie ſue patrone.xij.q.ij.de libertis. ſed alij non.C.de liber.ꝛ coꝝ li.l.i.ꝛ.ij.Tertio qꝛ ſerui eccleſie poſſunt manumitti cum hoc ꝙ nō poſ ſit alteri ꝙ̄ eccleſie ſua bona relinquere.xij.q. iij.c.i.ꝛ.iij.

8 Vtrū in manumiſſione poſſit dñs aliquod ſer uitium ſpūale ſibi imponere.puta ꝙ ſibi dicat horas.ꝛ hmōi.R.ꝙ ſic.ita ꝙ ſi.Fuare noluerit etiam ſi ordinatus fuerit degradet̄. ꝛ priſtine ſeruituti ſubijciat̄.c.nullus.de ſeruis nō or.

9 ¶ In quibus ꝯſiſtit iuſpatronatus.R. vt no. in.l.fi.C.de bo.lib.in glo.ſ.primo: vt nō ꝓpo⸗ nat turpē actionē:aut exceptionē aduerſuſ pa

tronū.Secundo reuerentiā ei debet tam in fa ciendo ꝙ̄ nō faciendo.Tertio preſtare debet ei alimenta ſi al's non habet. Quarto patronus habet ius reuocandi eum in ſeruitutem rōne offenſe cōmiſſe contra ipſuʒ.Quinto patron⁹ habet ius ſuccedendi liberto. Vnde tenetur li bertus ei relinquere legitimā que eſt tertia ꝑs ſuoꝝ bonoꝝ ſi in bonis habet pluſꝙ̄ centum aureos.ꝛ nullos liberos habet cum decedit: ſi vo minus ꝙ̄ centum aureos habet in ſubſtā tia nō tenet̄ ei aliquid relinquere. ꝙ ſi mortu⁹ fuerit ab inteſtato nullo liberoꝝ relicto ſic ſuc cedet in totū. Vide ibidēʒ: ꝛ inſtitu.de ſucceſ. libertoꝝ.§.ſed noſtra conſtitutio. Vide etiam glo.in.l.venia.C.de in ius vocan.

Mathematici

Mathematici ſine aſpira⸗ tione dicū⸗ tur diuini.ſed cum aſpiratione ſignifi⸗ cat ſciam quadriuialē.vnde verſus. Scire fa⸗ cit matheſis:ſed diuinare mateſis.de quo vide ȷ.ſortilegiū ꝛ ſuperſtitio.ꝛ.ſ.diuinatio. Vnde tales non debent ad limen alterius domus ac cedere.al's concremari debent:nec aliquis eos ſuſcipere ſeu conſulere.al's debent deportari ꝛ bona coꝝ confiſcari.ꝛ diuinator gladio vltore feriri.vt.C.de male.ꝛ mat.l nullus.l.nemo.ꝛ.l. culpa.

Matrimonium

Matrimonium i.quidem eſt coniū⸗ ctio maris ꝛ femine inter perſonas le⸗ gitimas indiuiduā vite conſuetudinē retinēs xxvij.q.ij.§.i.inſti. de pa.po. in prin. ꝛ in .iiij. ſen.di.xxvij.de preſump.illud quoqꝫ nobis.

¶ Vtrū matrimoniū ſit ſacrm̄ noue legis.R. 1
ꝙ matrimoniū pōt dupliciter accipi:aut quā⸗ tū ad eius reſtitutionē.ꝛ ſic nō eſt ſacrm̄ noue legis.qꝛ fuit ante nouā legē inſtitutū. alio mō quo ad eius effectū.ꝛ ſic lʒ ſit ante nouā legem inſtitutum.non tñ habuit vim conferendi gra tiam ſicut mō in noua lege in qua non eſt eua cuatū ſed confirmatū.ꝛ factū gr̄e cauſatiuum ꝛ ſic eſt ſacramentū noue legis. hec Ricar. in iiij.di.xxvi.ar.iiij.q.ij.

¶ Quid eſt i iſto ſacro materia ꝛ forma.R. ſʒ 2
Ri.vbi.ſ.eadem.q.verbū primo prolatum eſt materia ꝛ verbū ſecūdo eſt forma.qꝛ ſicut ver bū accedens ad elemētū facit ſacrm̄: ſic verbū accedens ad verbum precedens qui dicit:acci pio te in meā vxorem eſt forma huius.ſ. dicen do.ꝛ ego accipio te in meū virum vel econtra pio Ber.in.c. tua nos. de ſpon. vult ꝙ verba

ſint forma.⁊ conſenſus ſit materia.
3 ¶ Quid eſt res ⁊ quid eſt ſacr̃m in m̃rimonio
R̷. Rica. vbi.s̃.ar.iiij.q.ij.ꝙ expreſſio ꝯſenſus
per verba de p̃nti eſt ſacr̃m tm̃:res ⁊ ſacr̃m eſt
vnio ꝯſenſuū:⁊ mutua obligatio cauſata per
mutuū ꝯſenſū p̱ verba de p̃nti expreſſū. hoc ei
eſt res reſpectu ſignificationis exterioris que
eſt p̱ ſenſibilia ſigna:⁊ eſt ſacr̃m duplicis rei.ſ.
charitatis quā ſignificat ⁊ diſpoſitiue efficit ⁊
vnionis xp̄i ⁊ eccl̃ie quā ſignificat ſed non effi
cit:ipſa aūt charitas eſt res tm̃ ⁊ nō ſacr̃m.ob
ligatio vo interior p̱ mutuū cōſenſū expreſſa
ſiue coniunctio exterior eſt res ⁊ ſacr̃m.
4 ¶ Utrū gr̃a gratū faciens conferat̃ in hoc ſa/
cramento.R̷. Ricar. vbi.s̃.ar.ij.q.iij.ꝙ ſic.ſi di
gne contrahant ex diuina inſtitutione.

Matrimonium

ij. quō ꝯ/
hit̃ dic ꝙ
ad legitime ꝯtrahendū:dn̄t fieri bāna
⁊ quomodo publice contrahendum eſt.de quo
vide.s̃.clandeſtinū.
1 ¶ Per quid ꝯtrahit̃.R̷.ꝙ p̱ mutuū conſenſū
verbis expreſſū.c.tua nos.de ſpon.
2 ¶ Utrū ſine mutuo conſenſu aiorꝫ poſſit ꝯhi
m̃rimoniū.R̷ ſm̄ cōiter theologos ꝙ quo ad
deū ⁊ veritatē nō pōt eſſe matrimoniū.ſi non
ambo ꝯſentiant:ſimul dicant:aut faciāt qcqd
voluerint ab extra.xxvij.q.ij.ſufficiat.lꝫ eccl̃ia
aliud iudicet.vt in.c.is qui.de ſpon.
3 ¶ Utrū requirat̃ ꝙ ꝯſenſus preſtet̃ ſil̃ eodem
tp̱e.R̷. Pa.in.c.dilect⁹.de ſpō.tenet ꝙ de ſub/
tilitate iuris neceſſario requirit̃ vt ſimul eodē
tp̱e preſtet̃.q: dicit glo.in.l.conſenſu.ff.de act.
⁊ obli.⁊ in.l.i.ff.de ꝯhen.emp.ꝙ in ꝯctib⁹ q p̄
ficiunt̃ iure gentiū debent ꝯſenſū ſil̃ preſtare.
Et ſpecu.in ti.de ſpō.dicit ꝙ r̄nſio alterius dꝫ
ſequi imediate p̱.l.continuus actus.in prin.⁊
l.i.ff.de ver.ob.Ho. vo in.c.ex lr̃is. de ſpon.
quē ſequit̃ Jo.an.dicit ꝙ ſufficit ꝯſentiat per
prius ⁊ duret in ꝓpoſito ſuo.⁊ poſtea alterius
ꝯſenſus accedat ex poſt facto.⁊ eſt verior opi.
Ho. vt eſt tex.in.d.l.i.§.ſi vo preſens interro
gauit.vbi dr̃ interuallum medij temporis nō
vitiauit obligationem. ſecus ſi nō pſeueraret
in primo propoſito.q: ſic eſſet vera prima opi/
nio ꝙ non eſſet matrimoniū quantūcūqꝫ alter
conſentiret poſtea.
4 ¶ Utrū verba exprimentia ꝯſenſū de p̃nti ſint
neceſſaria ad matrimoniū ꝯtrahēdū.R̷.cōiter
theologi in.iiij.di.xxvij.⁊ moderniores cano/
niſte.vt no. Pa.in.c.tue fraternitati.de ſpon.
tenent ꝙ non ſunt neceſſaria etiaꝫ in loqui va
lentibus:dūmō p̱ alia ſigna exteriora ꝯſenſus
exprimat̃.vt p̱ nutum ⁊ hmōi. Et iſtud tene.lꝫ
alij dicant aliter. Facit ꝓ hoc:q: legata ⁊ fidei
cōmiſſa ſolo nutu relinqui poſſūt etiā a loqui
valente.vt.C.de fideicōmiſ.l.⁊ in epiſtola.⁊.ff.
de lega.iij.l.nutu.c.cum apud.de ſpon. vbi dr̃
ꝙ ſufficit conſenſus.ergo non requirunt̃ ver/
ba preciſe:cum p̱ alia poſſit exprimi:quia illud
dicitur ſufficere quo poſito nihil aliud requiri
tur ad ſubſtantiā actus.vt no.glo.in.c.ſtatutū
de reſcrip.li.vi. Item non refert quid de equi/
pollentibus fiat.c.licet ex quadam.de teſtibus
Item patet ꝙ mutus poteſt contrahere. vt in
c.cum apud.de ſpon.ergo verba non ſunt ne/
ceſſaria. vt patet in.d.c.tue fraternitati.⁊ in gl.
in.d.c.ſufficiat. Et ideo ſi quis diceret accipio
te in meā vxorē ⁊ ſi conſentis vt ſit matrimo/
niū da mihi oſculū.⁊ illa dat erit verū matri/
moniū.lꝫ nullū verbū dixerit de matrimonio
contra.inter.ec.contrac.c.i.
¶ Utrū ſine aliquo ſenſibili ſigno exprimente 5
conſenſuꝫ de preſenti ꝯtrahatur matrimoniū
R̷.ſm̄ cōiter theologos vbi.s̃.⁊ canoniſtas in
d.c.tue fraternitati.ꝙ nō.q: eſt ſacr̃m:⁊ de rō/
ne ſacr̃i eſt ꝙ ſit in eo aliqd̄ ſenſibile ſignum.⁊
ideo dicit glo.in.d.c.tue.q· ad eſſe matrimonij
duo concurrūt neceſſario.vnū materia.ſ.con/
ſenſus.aliud forma.ſ.verba vel ſigna conſenſū
exprimentia. Aduerte tm̄ ꝙ ſi pater contrahit
⁊ dicit verba ꝓ filia preſente ⁊ tacente q· erit
matrimoniū.q: verba parentū ⁊ taciturnitas
filiorum preſentiuꝫ ⁊ verba intelligentiū equi/
pollent ſenſibili ſigno exprimenti conſenſum
interiorem. Quod verū intelligo ſi ipſi ꝓ qui/
bus ꝯtrahuntur aliquo ſigno annuūt:al̃s non
credo ꝙ ſola taciturnitas ſufficiat. Et ſic intel
lige ⁊ limita glo.in.c.non oīs.§. cum dr̃.xxxij.
q.ij.⁊ in.d.c.tue fraternitati.⁊ ſanctum Tho.
⁊ Ri.in.iiij.di.xxvij.
¶ Utrū conſenſus de futuro cum carnali co/ 6
pula faciat matrimoniuꝫ.R̷. ſm̄ Ri.in.iiij.di.
xxviij.ꝙ quo ad deum ⁊ rei veritatē ſine con/
ſenſu reali de preſenti nō poteſt eſſe matrimo
niū.c.tua nos.de ſpon. Et ideo diſtinguit ſan/
ctus Bona.eadem di.ꝙ aut copulat̃ ſibi affe/
ctu coniugali ita ꝙ vir credit copulari cuꝫ ſua
vxore.⁊ econtrario.⁊ ſic copula facit matrimo
niū ꝓpter conſenſuꝫ tacitū de preſenti quo vi/
detur implere velle qd̄ promiſit ſcilicet eam ac
cipere nunc de preſenti ſicut antea promiſerat

de futuro. Aut cognoſcit eam affectu fornica/
rio. ⁊ ſic nõ eſt matrimoniũ quo ad deum. ſed
preſumptũ quo ad eccleſiã contra quam preſũ
ptionem nõ admittitur ꝓbatio. vt in.c.is qui
de ſpon. ſi tamen contraheret de facto cuꝫ alia
teneret ſecunduꝫ matrimoniũ ſm Ricar. vbi
ẽ. quod no. bene.
7 ❡Quõ cognoſcentur ſigna que exprimunt con
ſenſuꝫ de preſenti. R. ꝙ recurrendũ eſt in foro
aic ad intentionem. ꝙ ſi de intentione neſcit.
ſic dicendũ eſt ꝙ ſi aliqua verba preceſſerũt ab
vno eoꝝ. vel ab aliquo alio in eorum preſentia
⁊ ſic poſtea ſigna: ſic ſm verba determinabit d
ſignis. vtputa ſi alter dicit. Ego te accipio in
vxorẽ ⁊ ſi tu ſimiliter cõſentis me accipere in
virũ bibe: vel annue capite ⁊ hmõi. ſic erit ma
trimonũ. Si vo precedentia denotant conſen
ſum de futuro. ſic ⁊ ſigna. Quod ſi nulla verba
preceſſerũt. ſic non iudicabo pro matrimonio:
ex quo de intentione non conſtat. Tutius ta/
men eſt pro matrimonio preſumere. qꝛ nulluꝫ
periculum iminet. al's ſic.
❡Quõ verba cognoſcentur in dubio quando
de intentione non conſtat. R. ꝙ verba quedã
ſunt clara que demonſtrant conſenſũ de pñti,
ſicut cũ quis dicit. accipio te in meã vxorem. ⁊
illa replicat. ⁊ ego accipio te in meũ viruꝫ ⁊ ſi/
milia. Quedã ſunt dubia vnde nota ꝙ verbũ
placet ⁊ verbũ volo denotant ſm tp̃s preſens
ſm dñm Anto. in.c. ex litteris. el.i. de ſponſa.
verbum autem infinitiuũ nihil perfecte ſigni
ficat. ſed determinabitur ſm verba preceden/
tia vel ad preſens vel ad futurum. Vñ ſi ver/
bo volo vel placet addatur verbum infinitiuũ
denotans actum non dependentem ſolum a li
bera voluntate ꝓferentis. nõ inducitur diſpo
ſitio de preſenti ſed de futuro. puta cum dicit
placet vel volo aſcendere arboreꝫ. Si vo ver
bum infinitiuũ denotat actum qui procedit ſo
lum a voluntate ꝓferentis libere. Et tũc ſi de/
notat principium actus nõ inducit diſpoſitio
de preſenti. Exemplũ volo tecum contrahere
vel volo te deſponſare. ⁊ ſic nõ erit matrimo/
niũ. Si vo denotat executionẽ actus. ſic indu
citur diſpoſitio de preſenti. Exemplũ volo te
habere in vxorem. vel dicatur placet mihi te
retinere pro vxore. ⁊ ſic erit matrimoniũ quia
qui vult conſequens vult ⁊ antecedens. vt in
c. preterea. ⁊ in.c. prudentiam: de officio delega
ti. In hoc tamen multum inſtant docto. ſed p/
tranſeo ⁊ vide ſi vis Barto. in.l. cunctos po/
pulos. C. de ſumma tri. ⁊ canoniſtas in dicto.c.
ex litteris.
❡Quid ſi dicat ꝓuidebo tibi tanq̃ vxori mee 9
⁊ illa ſimiliter idem reſpondeat. Reſpon. ſm
Hoſtien. in.c. ex parte. de ſpon. ꝙ ꝓ matrimo
nio eſt iudicandum.
❡Vtrum ſi dicatur viro vis talem pro vxore 10
⁊ reſpondet placet. ⁊ ſimiliter idem dicit muli/
er ſit matrimonium. Reſpon. vt patet ex dict.
matrimonium eſt. no. etiã Hoſtien. in.c. ſpon
ſam. de ſpon.
❡Quid ſi dicat promitto tibi ꝙ non dimittã 11
te ꝓ meliori vel peiori vxore. Reſponde. ſm
Hoſtien. in dicto.c. ex parte. ꝙ matrimonium
erit. Nam in talibus ⁊ ſimilibus dubijs iudi/
canduꝫ eſt pro matrimonio. ar. de ſenten. ⁊ re.
iudi.c. fina.
❡Vtrum vir dicens ꝓmitto tibi ꝙ habebo 12
te ꝓ legitima vxore. ⁊ ſil'iter reſpondet ml'ier:
contrahat de preſenti. R. ꝙ ſic, vt in.d.c. ex par
te. in tex. ⁊ in gl. iij.q.v.c. nec illud. §. ſed obijci/
tur. qꝛ verbum habebo poteſt referri ad tem/
pus preſens. de ma. cõtra. inter. eccle. contra.c.
ex litteris. ⁊ ideo ſm Ho. ⁊ Goſ. ſubaudiendũ
eſt de cetero vel hoc tempore. ſecus eſſet ſi dice
ret. ꝓmitto tibi ꝙ ducam te in vxoreꝫ ſm Jo.
in dicto.c. nec illud. qꝛ ſic eſſent ſponſalia. ⁊ ſi/
militer dicit Panor. in dicto.c. ex pte. ꝙ erit
matrimoniũ ſi dicat ꝓmitto tibi ꝙ non habe/
bo aliam vxorem niſi te. ⁊ illa ſimiliter reſpon
det. ſecus ſi diceret non accipiam aliaꝫ in vxo
rem. qꝛ non erit matrimoniũ.
❡Quid ſi dicat ꝓmitto tibi ꝙ retinebo te p/ 13
petuo mecũ ⁊ illa reſpondet ſimiliter. R. ꝙ nõ
eſt matrimoniũ. niſi dicat ꝙ vult eã tenere in
vxorẽ. in aut. qui. mo. natu. effi. le. §. penul. Jo:
tamen in.c.i. xxx.q.v. ⁊ glo. in.c. ſolet. xxxij.q.ij.
tenet ꝙ de iure canonico eſt matrimoniũ. ⁊ ita
tene in dubio. Sed qñ conſtat de mente nõ eſt
curandum de verbis quo ad deum ⁊ conſciẽ/
tiam. qꝛ qñ ambo intendebant contrahere de
preſenti. ſemper erit matrimoniũ etiam ſi ver
ba ſonabant conſenſum de futuro. ar.c. intelli
gentia. de verbo. ſig. cũ ſimilibus.
❡Sed quid dicendũ cũ aliquis dixit verba ex 14
primentia ꝯſenſum de pñti vel de futuro: ⁊ ſe/
cuta copula poſtea dicit ꝙ nunq̃ talia verba
ꝓtulit aĩo contrahendi ſed ſolũ animo extor/
quendi copulam. R. ꝙ alter non debet credere
qꝛ nec tenet. Vnde in.c. per tuas. de ꝓbationi
bus dr. Nimis indignum eſt iuxta legitimas

ſanctiones.vt q̄ ſua quiſq̃ voce dilucide ꝑte/
ſtatus eſt in eo caſu ꝓprio valeat teſtimõio in/
firmare. Si pur temerarie credit q̄ dicat verũ
ſic nõ dꝫ nec petitionẽ alterius etiã in carnalẽ
copulã ꝯſentire niſi de nouo dicat ſe velle ꝯhe
re. Si aũt dicat poſtea ſe eſſe mentitũ ⁊ petat
debitũ tũc credat ⁊ reddat. Si vo credit non
eſſe virũ ⁊ ꝑmanet in prima temeraria creduli
tate:ſic nõ dꝫ reddere.q2 faceret ꝯ ꝯſciam.⁊ ſi ñ
reddit peccat ẽt.q2 vir reuocando qđ prius di/
xerat expirat illud prius dictũ.q2 reuocatio cõ
cordat verbis quibꝰ ꝯſenſit de pñti. hec Ri.
vbi.ſ.di.xxvij.ar.i.q.iiij.

15 ¶ Sed pone q̄ prefatus nõ eã duxit nec vult
ducere ſed potius aliã accepit.R.q̄ in foro ec/
cleſie ſi põt ꝓbare mulier q̄ ꝯtrit ꝑ verba de p̄/
ſẽti vel de futuro ſecuta copula carnali q̄ coge
tur eũ ducere:nec admittet̃ ꝓbatio in ꝯriũ. vt
no.in.c.is qui.de ſpon.ſed in foro aĩe ſi aliã nõ
accepit cogendꝰ eſt vt eam accipiat: ſi euidenĩ
nõ apparet q̄ potius ſe decipi finxit.puta ma
gna eſt diſproportionabilitas. Si vo aliã du
xit aĩo contrahendi ⁊ in primã non conſenſit.
nõ debet etiã ad preceptũ eccleſie ſcđam dimit
tere:ſed pati humiliter etiã excõicationeꝫ.⁊ ta
li modo cũ ſcđa habitare q̄ non generet ſcan/
dalũ alijs.q2 primũ matrimoniũ non fuit ex q̃
conſenſus ex parte alterius defuit.ſed ſecũdũ.
Et hoc tene q2 cõiter tenet̃. vt no. Pa.in.d.c.
is.licet quidã dicant q̄ lꝫ primũ non fuerit ma
trimoniũ tñ ẽt ſcđm non põt eſſe.q2 eccleſia ta
lem inhabilitat ad contrahendũ cum quacũq̃
alia a prima in.d.c.is qui fidem.

16 ¶ Quid faciet prefata mulier que nõ põt pro/
bare ꝯtum matrimoniũ q2 fuit clandeſtinum
R.ſi ſtatim vir reuocauit ⁊ patefecit q̄ non cõ
ſenſit.Aut ſi ſit multa diſproportionabilitas.
ex quibus veriſimiliter põt credere q̄ nunq̃ i
eam ꝯſenſerit ⁊ ſilia.ſic credo q̄ ſi ille tranſiuit
ad ſcđa vota:aut oĩno renuit eam accipere q̄
poterit ei credere ⁊ cũ alio contrahere:maxĩe ſi
ſic iurat ⁊ ex qualitate vite ſue põt preſumere
q̄ nõ mentiret̃ in hoc.alˢ nullo modo debꝫ cõ
trahere cũ alio ſꝫ viuere in caſtitate.⁊ ſibi im/
putet q̄ fatue egit clandeſtine ꝯtrahendo.Sꝫ
ſi pur de facto ꝯtrit ⁊ ꝓbabiliter credat q̄ talis
prefatus nõ habuerit aĩum in eã conſentiẽdi
ſic poterit exigere ⁊ reddere.Si vo nõ hꝫ ali/
quã ꝓbabilitatẽ ad hoc credendũ.credo q̄ te/
neat̃ reddere ſed exigere nõ poſſit.Si vo cre/
deret q̄ prefatus tũc ꝯſenſerit lꝫ poſtea neget
nec poterit exigere nec reddere ar.eoꝝ que no.
in.c.inq̃ſitioni.de ſenten.excõ.Qđ no.q2 ſepe
in practica euenit.

¶ Quid ſi quis poſt ꝯtum matrimoniũ non 17
animo conſentiendi ſed decipiendi credens ex
ꝯſilio peritoꝝ tale matrimoniũ tenere cogno/
ſcit prefatã mulierẽ tanq̃ coniugẽ credens ſic
firmiẽ eſſe.R.q̄ talis copula nõ facit matrimo
niũ quo ad deũ.q2 ex quo nullũ vinculũ preceſ/
ſerat quo ad deũ copula nõ facit matrimoniũ.
vt no.in.c.is qui.de ſpon.vbi dicunt doctores
q̄ ſi ſponſalibus ſolutis ſequit̃ copula non in/
ducit matrimoniũ ex quo vinculũ ſponſaliũ ẽ
ſolutũ.Idẽ dicũt vbi interuenerit ꝓmiſſio de
ꝯhendis ſponſalibus in futurũ.Facit.l.ſi.ff.de
condi.ob cãm.Item error iuris nõ inducit cõ
ſenſũ matrimonialẽ.q2 nihil tam contrariũ cõ
ſenſui q̃ error.l.ſi ꝑ errorẽ.ff.de iuriſdi.om.iu
di.Facit qđ not.Bar.in.l.multũ.ff.de condi.⁊
demon.vbi dicit ſi iudex errat in fundamento
iuriſditionis non valere proceſſum lꝫ in veri/
tate haberet iuriſditionẽ.⁊ probatur in.c ſci/
ſcitatus.de reſcrip.iuncto.c.prudentiã.de offi
cio delega.vbi iudices delegati cum clauſula.
Si nõ oẽs ⁊c̃. Si ꝓcedunt ſine alio ignorãtes
impedimentũ ⁊ credentes poſſe ſine eo proce/
dere nõ valet proceſſus:lꝫ habeant iuriſditionẽ
q2 errant in fundamento iuriſditionis. ita iſte
errauit in fundamento matrimonij.cũ cõſen/
ſus ſit eius fundamentũ ⁊ de ſubſtãtia eius.vt
in.c.tue.de ſpon.⁊ ſimilibus.Vñ ſi talis acce/
pit aliã nõ poteſt eã dimittere in foro aĩe aut
religionẽ exire:ſi quã ꝓfeſſus eſt.⁊ ſtatur eius
confeſſioni in hoc vltimo. vt no.glo.in.d.c.is
qui.⁊ ibi per doc.⁊ in.c.ſignificaſti.de homici.
Idem conſuluit do.Alex.de neuo in facto.

¶ Utrũ matrimoniũ poſſit ꝯhi inter abſentes 18
ꝑ ꝓcuratoreꝫ.R.q̄ ſic.xxxij.q.ij.honorant̃.de
cõuer.ꝯiuga.c.ex parte.el.ij.in tex.⁊ glo.ſi tria
ꝯcurrant.Primo q̄ ſpecialiter mandet̃ eidem
de matrimonio ꝯtrahendo. Scđo q̄ ſpecifice
tur eidem de certa ⁊ ſpãli ſeu determinata per
ſona cũ qua ꝯtrahat noĩe ꝯſtituentꝭ. Tertio q̄
ꝯſtituens ꝑſeueret in eadẽ voluntate vſq̃ quo
procurator ꝯtraxerit.Nã procurator quantũ/
cunq̃ generaliter ſit cõſtitutus nõ poterit cõ/
trahere matrimoniũ ꝓ conſtituente.niſi expſ/
ſe id habeat in mandatis. nec hoc ſufficit niſi
determinet̃ certa pſona cũ qua ꝯtrahere dẽat
in mandato.hec ꝓbant̃ in tex.⁊ glo.de ꝓcura.
c.ꝓcurator.li.vi.nec prefata ſufficerent ſi mu/

tiret animū. vt patet ex dictis ħ ſupra. lȝ eccleſia niſi expreſſe reuocaret iudicaret pro matrimonio: tñ quo ad deū ⁊ conſcientiam nō eſſet matrimoniū: exquo conſenſus deficit tp̄e quo procurator contrahit.

19 ¶ Sed pone ꝙ ꝓcurator in mandato hȝ ſpecialem ptātem de contrahendo matrimonio: ſed non determinationē perſone cum qua debeat contrahere. tñ habet oretenus vel per litteras aut alio modo. R. ꝙ ſi contrahit cum illa erit matrimoniū. Nec obſtat glo. in. d. c. ꝓcurator. que tenet contrarium. q: intelligenda eſt quando alio modo non ſpecificauit ſpecialem perſonam per rationem ſuam. Veruntñ ſtulta eſt que cum tali ꝓcuratore contrahit niſi faciat fidem ꝙ ad contrahendū ſecum ſit ſpecialiter ꝓcurator deputatus: q: ſic ille poſſet negare ꝙ nō miſit eā vt ↄtraheret cum illa: ſed cuȝ alia. ⁊ in foro ↄtentioſo excluderetur.

20 ¶ Utrum per ſolas litteras poſſit ↄtrahi matrimoniū inter abſentes. R. vt patet ex dictis ꝙ ſic. ſi duo cōcurrūt. Unum ꝙ mittens litteras quibus exprimit ꝙ talem accipit in vxorē de preſenti ſi ipſa cōſenſerit. ꝙ ꝑſeueret in eadem voluntate vſqȝ quo illa cui littere mittuntur expreſſe conſentiat. Secundū ꝙ illa perſona exprimat conſenſum receptis litteris alicui alteri vel per litteras ſcribat ipſum conſenſuȝ aliter niſi exprimat quantūcūqȝ conſentiat nō erit matrimoniū ſm Rodoñ. ar. d. c. honorantur. ⁊ c. veniens. qui cle. vel vouē. ⁊ c. ex publico. de conuer. cōiuga.

21 ¶ Sed nunquid ſtatim vt litteras reſcripſerit quibus ſimiliter ⁊ ipſum accipere exprimat in virū: aut alij manifeſtauerit ſic. talis mihi ſcripſit ꝙ me accipit i vxorē. ⁊ ego notifico vobis ꝙ ſimiliter ego accipio eum in virum: erit matrimoniū. R. videtur prima facie ꝙ nō. donec ad noticiā alterius perueniat. q: ante nō eſt cōſenſus. i. ſimul ſenſus: ſed diſſenſus. i. ſeparat⁹ ſenſus. ⁊ facit ꝓ hoc. l. conſenſu. ⁊ qd̄ ibi no. ff. de acti. ⁊ oblig. Sed tñ ego credo ꝙ ſtatim: vt expreſſit ſit matrimoniū. q: ibi ſunt ſubſtantialia matrimonio ſcilicet cōſenſus expreſſus amborum ⁊ cum ſubſtantialia ſint ſufficit. ar. coꝝ que no. per Bar. in. l. ꝓlatam. C. de ſen. ⁊ interlo. om. iudi. ⁊ iſtud tene. Exquo enim vel nuncio hoc expreſſit vel ꝑ lr̄as ſic eſt conſenſus. q: ſimul ambo cōſentiunt ⁊ cū ſignis neceſſarijs ar. ad hoc. in. d. c. honorantur.

22 ¶ Quid ſi dicat promitto vobis tribus ſororibus ꝙ vnam de vobis accipiam in vxorem. ⁊ ille omnes reſpondent placet. ⁊ poſtea cognoſcit vnam ex illis. R. ſm Hoſtiē. ꝙ matrimonium cum illa erit. q: ipſo facto conſentit. c. dilecti. ⁊ c. vt noſtrum. de appe. Et hanc opinionē tene. lȝ glo. in. c. ex lr̄is. el. ij. de ſpon. teneat ↄtrariū: ⁊ multi doc. quā verā intelligerem ſi quis ꝓmitteret tribus feminis nō conſanguineis. q: vnam cognoſcendo poſſet aliam nihilominus accipere ſm fidem. ſed nō ſic in caſu ꝓpoſito. ⁊ ideo ꝓ matrimonio eſt iudicanduȝ niſi cognouiſſet eam aīo fornicandi ſolū.

¶ Quero in quid eſt cōſenſus qui facit matrimoniū. R. ſm opinionē Ri. in. iiij. di. xxxi. ar. ij. q. i. ꝙ ad hoc vt conſenſus faciat matrimoniū oportet vt ſint ibi tria bona matrimonij implicite ⁊ in habitu ſaltem. ſ. ꝙ contrahentes ↄſentiant. Primo in vinculi inſeparabilitatē rōne cuius eſt in matrimonio bonū ſacramenti. Scdo in bonū fidei quantū ad eius eſſentiale qd̄ eſt nō negare vſum ſui corporis ſi ↄiunx alter petat niſi deus a debito reddendi liberauerit. Sed quantū ad accidentale bonuȝ fidei ſeu acceſſoriū qd̄ eſt non exhibere alteri qȝ ſuo ↄiugi vſum ſui corporis nō eſt neceſſariuȝ: ſed ſolum ad bene eſſe matrimonij. Tertio i bonū prolis quantū ad eius eſſentiale qd̄ eſt eam ſuſcipere conditionaliter. ſ. ſi deus eam dederit vel non procurare aliqd̄ impedimentū ne proles veniat. ſed qȝtuȝ ad eius accidentale bonū ſ. abſolute velle prolem ⁊ eam educare nō eſt neceſſariū. Unde ſi quis contraheret cū intentione ſeparabilitatis. nō dico quo ad thorum ſed quo ad vinculū: q: ſic eſſet cōtra bonuȝ ſacramenti: aut cū intentione denegandi ſe ipſū alteri ↄiugi petenti ſine alia diuina reuelatiōe q: ↄ̄ ſcdm bonū. ſ. fidei. Aut cū intentione nō ſuſcipiendi prolem ſi deus eā daret: aut nō eā educandi: aut ꝓcurandi venena ſterilitatis ne ꝓles ↄciperet̄: aut naſceret̄: vel educeret̄. q: ↄ̄ tertiū bonū matrimonij. ſ. prolis matrimoniū talis nō contraheret. Et ideo oportet prefata habeat in intentione ſaltē implicite. Explicite Uo ſufficit ꝙ in ↄtrahendo intendat illud qd̄ inter contrahentes requirit̄ ad matrimonium Maria aūt verū matrimoniū contraxit cū Ioſeph. lȝ nō intenderet ↄſentire in carnalē copulam. q: erat certificata ꝙ Ioſeph nūqȝ eā reqreret ⁊ ſi eam requiſiſſet ꝙ deus abſoluebat a tali obligatione. Similiter ille qui contrahit qȝuis nō habeat aīm cōſūmandi ſed religionē,

intrandi.q2 cum intrat abſoluitur a deo a tali obligatione.

24 ¶ Utrū intentio libidinis vel pulchritudinis aut diuitiarū excludat matrimoniū.R.ſm ſcm Bo.in.iiij.di.xxx.q̄ multe cauſe pn̄t eſſe inductiue ⁊ ſine pctō dn̄nō nō ſiſtat i eis.vn̄ ſi moueret ſicut cā principalis eſt minus honeſta ⁊ eſſet ꝯtra ſacrī vtilitatē: nō tn̄ ꝯtra ſacrī veritatē.niſi ita eſſet finis q̄ nō quereret niſi libidinē vel diuitias:nō vxorē ducere.q2 ſic eſſet cō tra veritatē ſacrī.

25 ¶ Sed nunqd ꝯtrahens ex alio fine q̄z ꝓlis habēde peccet.R.Pe.de pal.in.iiij.di.xxxi.q̄ ſic venialiter qn̄ ꝯtrahit principaliter ꝑpter vitādā fornicationem:ſi mō ſit talis qui ſm cōmunem ſpem poſſit hr̄e filios:al's nō.Un̄ lʒ finiſ matrimonij primus ⁊ per ſe ſit intentio generandi.tn̄ qn̄ principale factū eſt impoſſibile ſicͭ in ſene vel ſterili lʒ de ſecūdario 'q eſt intentio vitandi fornicatiōnē facere principale.Alie āt intentiones ſicut reformatio pacis. ⁊ alie honeſte ſi principalit̄ ⁊ p ſe intendant.ſic eſt pctm̄ veniale.ſicͭ cū vir cognoſcit vxorē ꝑpter ſanitatē:vel baptiçat vt ſanet.Alij vo volūt q̄ ſit mortale q2 cū mr̄imoniū ſit ſacrm̄ nō pōt ſine pctō mortali principaliter intendi finis extraneus.ſicut ſi qs baptiçaret principaliter ꝑpter queſtū.nō curans de grā baptiſmali.ſed iſtud dicit idē Petrus q̄ eſt nimis durū. ſed tn̄ nō eſt ſine rōne.⁊ iō ſecurius eſt:tʒ tn̄ idē q̄ ꝯtrahens principalit̄ ꝑpter voluptatē peccat mortaliter.Si vo quis ꝯtrahit ſecundario ꝑpter diuitias:pulchritudinē ⁊ hmōi.non eſt peccatum.niſi ſit inhoneſta intentio.

26 ¶ Utrū ꝯtrahens in pctō mortali peccet mortaliter.R.ſm Petrū predictum q̄ ſic.q2 dicit Aug.i.q.i.p Iſaiā:q̄ ſacra talia ſunt vnicuiqʒ cū quali ꝯſcia quis accedit.Sed nunqd teneat cōfiteri videt̄ tenere q̄ ſic.ſed ego nō credo de neceſſitate niſi i ꝓpoſito.intellige q̄ peccat cōtrahendo p verba de pn̄ti.

Matrimonium iij.que impediūt vt

nō ꝯtrahat.R.q̄ ſunt.xviij.quorū duo prīa impediūt de neceſſitate precepti ita q̄ peccat mortaliter ꝯtrahēs.tn̄ ꝯtractū de facto nō dirimūt.Tertiū vo impedit ſolū ad tpˀs ⁊ aliqn̄ in ppetuū.Alia vo ſequentia tali mō impediūt q̄ etiaʒ ſi de facto ꝯtrahat nō tenet nec eſt mr̄imoniū poſtea ꝯtractū.⁊ ꝯhendo peccat mortaliter nō in oībus:ſed ſolū qn̄ ꝯtrahit cōtra impedimentum. v.vi.vij.viij.ix.x.xij.xiij.xiiij.xv.xvi.⁊ aliquando incurrit excōmunicationē ſi ꝯtrahit in impedimēto ꝯſanguinitatˀ vel affinitatis:vel voti ſolēnis:aut ordinis.vt ſ.excōicatō.vij.caſu.xli.⁊ quis pōt diſpenſare vt quis ꝯtrahat in ipſis impedimentis. vide ī.impedimento.xviij.§.ij.⁊.iij.

Impedimentum primum dr̄ interdictū

eccl'ie.⁊ iſtud īterdictū ē duplex quoddā generale q̄ ꝓhibet clandeſtine ꝯhere mr̄imoniū oībus.de quo dic vt.ſ.clandeſtinū.Aliud ē interdictū ſpāle q̄ alicui a iudice ſpecialiter ꝓhibet ꝑpter aliquā cām legitimā ne ꝯtrahat. ⁊ iſtud interdictū nō pōt fieri niſi ab eo q pōt de cā matrimoniali cognoſcere ſicut eſt epˀs vl' alius ordinarius.⁊ qui habeat peritiā canonū de conſan.⁊ affi.c.i.Unde ꝯhens contra iſtud interdictū peccat mortaliter. ⁊ ſi cauſa ꝑpter quā factū eſt interdictū eſt ppetua.ſic oīno ſeparabuntur data ſnīa diuortij ꝓbato impedimento.de matri.ꝯtra.inter.eccle.ꝯtra.c.vltimo Si vo erat tpalis ſic tenebit matrimoniū:ſed in penā dn̄t ad tpˀs ſepari. ḋ matri.ꝯtra.inter. eccle.ꝯtra.c.i.⁊.ij.

Impedimentum ij.dr̄ feriarum.

Nā vt notat Pa.in.c.capellanus.de ferijs ꝓhibent̄ nuptie celebrari ab aduētu vſqʒ ad epiphaniā incluſiue.lʒ Hoſt.dicat etiam includi octauā.ſed tu tene non includi.q2.c.nō oportet xxxiij.q.iiij.nihil dicit de octaua.niſi cōſuetudo eſſet.q2 illa ſeruāda.l.ſi de interpretatōe.ff. de legi.Item a ſeptuageſima vſqʒ in octauam paſce incluſiue.q2 in.d.c.capellanus.dicit̄ poſt octauas.ergo nō in octaua.Item a primo die rogationū qui eſt ſecūda feria ante aſcenſionē dn̄i vſqʒ ad octauā penthecoſtes incluſiue. q2 lr̄a dicit in.d.c.capellanuſ.poſt.vij.dies poſt feſtū penthecoſtes.nō eni eēnt.vij.dies niſi dn̄ica includeret̄.Facit qd̄ ibi dr̄ tres ſeptimanas que nō eſſent niſi includeret̄.⁊ expone lr̄am cū dicit poſt.vij.dies feſti pent'.qd̄ caret octauis nuptie ſuſpendant̄ in dn̄ica que ſequit̄ ⁊ deinceps ⁊c̄.vt intelligas,ḋ dn̄ica ſecūda poſt penthecoſtes: nō q2 oportet expectare vſqʒ tunc: ſed q2 ſi vult celebrare eas in die ſolēni vt cōiter fit oportet expectet vſqʒ tunc.

¶ Utrū in p̄fatis tpibus ꝓhibeat̄ totalit̄ ꝯtꝰ matrimonij.R.Pa.in.d.c.capellanꝰ.q̄ nō.q2 mr̄imoniū ſine alia celebritate ſʒ ſolū p verba 1

de pñti corã facie eccl'ie põt oi tpe ꝯbi cũ ñ inueniat̃ aliq̃ cã ꝓhibitõis: q2 in tali ꝯſenſu nullũ ẽ pctm̃. imo eſt ſacr̃m vt i. c. debitũ. de biga. ſed ſolũ ꝓhibet̃ ſolẽnitas nuptialis. vt ſũt cõuiuia ⁊ alie ſil'es ſolẽnitates. ⁊ ſolẽnis traductõ ⁊ carnis comixtio. vt t3 glo. in. d. c. capellanus Qui aũt facit contrariu3 peccat mortaliter: q2 contra interdictum eccleſie contrahit de matri. contra. inter. eccle. ꝯtra. p totũ. Tenet tamẽ Pe. de pal'. ꝙ ſolum erit peccatu3 mortale qñ prima vice cõſũmat: nõ poſtea niſi faceret i cõtemptũ eccleſie. Credo etiam ꝙ ſi mulier que alium habuit virũ ⁊ vir qui aliam habuit vxorem contraherent ſimul ⁊ ꝯſũmarent ſine alia ſolẽnitate conuiuij ꝙ nõ peccarent mortaliter q2 in eis ceſſat rõ ꝓhibitionis predicta.

Impedimentum iij. dr̃ cõditio. ⁊ h̃ accipio hanc conditionẽ ꝓprie. ſ. ꝓut eſt ſuſpẽſiua actus. de qua habes. s̃. cõditio. §. ij. q̃ fit p hanc dictionẽ ſi. Unde ſi quis cõtrahat cũ aliqua ſub iſta conditione. ſi pater ſuus erit ꝯtentus. ⁊ hmõi non erit matrimoniũ donec cõditio impleat̃. ⁊ ſi nunq̃3 impleret̃ nũq̃3 eſſet matrimoniũ. Ad cuius declaratione3 eſt ſciendũ. q2 conditiones ſũt in quadruplici genere. ſ. honeſte: turpes: indifferentes: ⁊ impoſſibiles. honeſte ſunt oẽs ille que faciunt ad cõdecentiam matrimonij vt ꝙ parentes ſint contenti. vel q̃ nõ derogant honeſtati. vt ſi dederis mihi dotem. ſi pater tuus remiſerit mihi iniuriã ⁊ huiuſmodi. Et iſte ſi apponãt̃ in mr̃imonio ipſũ impediũt vt nõ ſit donec cõditio veniat in eſſe Uñ ſi ille qui ſub tali conditiõe ꝯtraxit mutet aim ⁊ diſſentiat. vel aliam ſine cõditione accipiat anteq̃3 conditio impleat̃. iam nõ erit matrimoniũ primũ: l3 poſtea cõditio eueniat. Verũ eſt ꝙ ſi nõ tranſiuit ad ſcõa vota eccleſia cõpellet cũ vt eã accipiat. ex quo cõditio aduenit de cõdi. appo. ſup eo in tex. ⁊ glo. Fallit hoc in duobus caſibus. Primus ſi pendente ꝯditiõe cõmiſceantur carnaliter. Et intellige ſm ꝙ. s̃. diri matrimoniũ. ij. §. vi. vel cõſenſus de pñti abſolutus adueniat. de condi. appo. c. de illis. ⁊ c. ſuper eo. ⁊ c. p tuas. q2 tunc erit mr̃imoniũ de pñti abſolutũ. Scõus caſus eſt ſi conditio eſt neceſſaria. vt cũ dr̃ accipio te in meã vxorẽ ſi ſol fuerit in cancro in eſtate. ⁊ hmõi. q2 ex q̃o talis cõditio eſt extitura neceſſario. ſtatim eſt matrimoniũ. q2 talia futura ſunt iam preſentia in cauſis ſuis. tex. eſt apert⁹ in. l. ſi pupillus. §. i. ff. de noua. Uñ nec ꝓprie d3 dici conditio. l. heres meus. ff. de cõdi. ⁊ demon. Hoc tenet Ho. Car. ⁊ Pa. in. d. c. p tuas. de condi. appo. ⁊. S. Bona. in. iiij. di. xxviij. ⁊. S. Tho. in. iiij. di. xxvij. Sed cõtrarium tenet glo. Jo. Goffre. ⁊ Jo. an. in. d. c. p tuas. ⁊ dicunt ꝙ ſi tranſeant ad ſcõa vota tenebit ſcõm matrimonium cõtractum ante cõditionis euentũ. Ego Xo credo in foro contentioſo veriorem ſcõa3 opinionẽ. Jn foro autem aĩe iudicandũ eſt ſm eorum intentionem. Si enim nõ intendebant tunc cõtrahere: ſed in tempus conditionis: ſic nõ erit mr̃imoniũ. ⁊ ſic erit vera ſcõa opinio: q2 l3 ſtipulatio ſub conditione que oĩno eſt extitura nõ ſit conditionalis. eſt tñ in diem: ita ꝙ nõ debet̃ aliquid anteq̃3 veniat. vt no. in. d. §. i facit. l. heres meus. in prin. ff. de cõdi. ⁊ demõ. vbi l3 legatum factũ ticio cũ morie nõ ſit cõditionale. tñ nõ tenetur heres ſoluere anteq̃3 moriat̃. eſſet bene conditionale ſi legarent̃ centum ticio cum morietur heres. Ratio quia ſi moreretur legatarius primo q̃3 heres. legatu3 expiraret morte legatarij: ſed non in primo caſu: q2 tranſiret ad heredes. vt in. d. l. heres. Et ſic patet ꝙ conditio que oĩno eſt extitura aliqñ facit contractum conditionatum: aliquando non. ⁊ quando nõ eſt conditionatum. eſt tamẽ in diem. ⁊ ſic non erit matrimoniũ de preſenti niſi aliud intendat.

1 ¶ Sed nunquid cõditio que neceſſario ſubintelligit̃ in contractu ſi exprimat̃ faciat conditionalẽ. R. ꝙ nõ. vt in. l. hec verba teſtatoris. ff. de lega. i. ⁊ in. l. cõditiones. ⁊ . l. aliqñ. ff. de condi. ⁊ demon. Nam legatũ factũ ſub iſta conditione. ſi heres hereditatẽ adierit nõ eſt ꝯditionale. q2 neceſſario ſubintelligit̃. vt in dictis iuribus patet. Sed ſi ꝯtractus poſſet fieri etiam nõ exiſtente illa cõditione. ſic ſi apponat̃ facit ꝯtractũ conditionalẽ. ⁊ ſm hanc diſtinctionẽ cõcor. Archi. ⁊ Jo. an. in. d. c. vnico. de ſpon. li. vi. qui vident̃ cõtrarij. Sic ergo patet quõ matrimoniũ vel ſponſalia nõ ſunt conditionalia quando dr̃ contraho cum tali ſi ipſa in me cõſenſerit ⁊ hmõi. ſecus ſi diceret ſi deo placuerit ⁊ hmõi: q2 non neceſſario inſunt: q2 poteſt eſſe matrimoniũ cõtra voluntatem dei.

2 ¶ Sed pone ꝙ quis cõtraxit ſub cõditione ſi pr̃i ſuo placuerit. pr̃ pmo diſſentit: ſed poſtea mutata volũtate ꝯſentit. R. ꝙ nõ erit mr̃imoniũ p. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. ⁊ l. hec conditio. la picola. ff. de condi. ⁊ demon.

q2 iſta conditio. ſi pater meus conſenſerit debȝ verificari de primo ꝯſenſu. ex quo q2 nõ fuit. iõ expirauit. Vñ ſicut copula carnalis que de ſui natura hȝ purificare cõditionem: nõ purificat qñ inuenit extinctum vinculũ. vtputa q2 ſup/uenit affinitas poſt matrimoniũ conditionaliter contractũ ante conditionis euentũ. Aut q2 conditio expirauit ⁊ nõ fuit impleta. ſic ⁊ in ꝓpoſito. ⁊ hoc tenet poſtq̃ȝ aliam accepit. lȝ do. Car. in. d. c. ſup eo. dicat tenere matrimoniũ ſi taliter ꝯhentes ꝑſeuerabãt in primo ꝓpoſito.

3 ¶ Sed qd ſi prefatus pr̃ nec conſenſit nec diſ/ſentit expreſſe. R. credo q nõ erit matrimoniũ ꝑ. l. q heredi. §. i. ⁊ ꝑ. l. meui⁹. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. vbi pȝ q cõditio dȝ impleri in forma ſpecifica ꝫ reqrit̃ q expreſſe conſentiat. Jo. tñ ⁊ ſequit̃ Car. in. d. c. ſup eo. dicũt q tenet matrimoniũ ⁊ q ſit ſpãle in matrimonijs. Et hec opinio tenenda. vbi ad ſcõa vota nõ eſt deuentũ. alias primũ verius eſt. de iure iudicio meo.

4 ¶ Vtrũ matrimoniũ contractũ ſub ꝯditione cũ ſint affines: ſi dñs papa voluerit diſpenſare teneat adueniente ꝯditione. R. Pa. ⁊ Inno. i d. c. ſup eo. vident̃ tenere q nõ. ꝓ quibus facit l. inter ſtipulantẽ. §. ſacrã. ff. de ver. ob. ⁊ l. cõtinuus. §. cũ quis. eo. ti. facit. l. apud iulianũ. ff. d le. i. Sed in cõtrariũ q teneat. eſt. d. An. ⁊ qdã alij in. d. c. ſup eo. ⁊ eſt verior ꝑ. l. ſi rẽ meã. ff. de ver. ob. Vbi poſſũ ſtipulari rem meã in tp̃s cõditionis. qñ mea nõ erit. lȝ nũc cũ ſit mea non poſſim. Facit ſilr̃. l. iij. iũcta. l. pe. ff. de ope. pu. Vbi valet mandatũ priuati de opere publico faciendo principe annuente. qd tñ al's nõ valeret. Nec ob. d. §. ſacrã. ⁊. §. cũ quis ſub ꝯditiõe q2 ibi vitiũ erat in re que nõ erat in cõmertio: nec põt eſſe: ſed nõ ſic eſt in caſu noſtro. q2 ſub/lato impedimento ꝓhibitionis ꝑ diſpenſatõȝ nihil obſtat. Faciunt nõ in. c. in cauſis. in fi. de elec. ⁊ in. c. niſi cũ pridẽ. in fi. de renun. Itẽ nec l. apud iulia. predicta. q2 dȝ intelligi veruȝ eſſe cõditionẽ fore impoſſibilẽ q̃ pendet ex volun/tate principis. in his que princeps nõ ſolet cõ/cedere. vt ibi pȝ. q2 ibi loquit̃ de predijs in pri/monio Ceſaris redactis. que Ceſar nõ ſolet alienare nõ inſolitis concedi diſpenſatiue. vt eſt tex. in. l. interdicit. ff. de condi. ⁊ de. Et iõ hanc partẽ tene. añq̃ȝ tranſeat ad ſcõa vota. ꝓ qua facit qd nõ. Bar. in. d. l. ſi rem meã. ſed poſtq̃ȝ tranſiuit poſſes tenere primã.

5 ¶ Vtrũ teneat cõditio ſi donaueris mihi cen/tũ accipio te in vxorẽ. R. q nõ. tex. eſt in. l. ſi ita ſtipulat⁹ fuero. §. ſi tibi nupſero. ff. de ver. ob. Qd limita qñ talis ſtipulatio fit nõ cã dotis: vel qñ nõ ſubeſt iuſta cã petendi illud. al's ſic. Vñ dicit ibi Bar. q ſi nobilis cõtraheret cuȝ plebea. nõ eſſet inhoneſtũ: ſi in recõpenſationẽ nobilitatis aliquid exigeret.

¶ Sed pone q. B. cõtraxit cũ. A. ſub prefata ꝯditione. ⁊ ante ꝯditionis euentũ contraxit cũ C. ſub eadẽ ꝯditione demũ. A. ⁊. C. eodem tpe dat centũ: qd iſtoꝝ erit matrimoniũ. R. q neu/trũ rõne incertitudinis. Facit. l. ſi ita fuerit. in prin. ff. de re. du. ⁊ l. duo ſunt titij. ff. de teſta. tute. Itẽ q2 ꝯtractus ꝯditionalis ſuſcipit robur ab impedimento. l. cedere diẽ. ff. de ver. ſig. ⁊ iõ ꝑ/inde eſt ac ſi cũ duob⁹ ꝯheret ſimul eodem tpe Nec obſtat. l. potior. §. videam⁹. ff. q po. i pig. ha. l. nec emptio. in prin. ff. de ꝯhen. emp. Vbi implementũ ꝯditionis trahit̃ ad diẽ ꝯtus ce/lebrati. vt perinde habeat̃ ac ſi a principio fuiſſ ꝯtus purus. vt ſic primũ videat̃ valere. q2 predicta iura intelligunt̃ qñ nõ eſt in ptãte gerentis ſm tollere. q2 ſi eſſet in ptãte eius tollere vt in caſu noſtro bñ tolleret̃. vt in. d. l. potior. in prin. Nec ſcdm põt primo preiudicare: q2 non eſt maius vinculũ q̃ȝ primũ. Et hoc teneas q2 cõis opinio eſt: niſi ꝯditio impleta fuiſſet citi⁹ ab aliquo coꝝ. q2 illud eſſet matrimoniũ. 6

¶ Vtrũ ꝯtrahens cũ aliqua cũ ꝯditione. ſi te inuenero virgineȝ teneat. R. ſm Car. in. d. c. ꝑ tuas. q ſi iſta cõditio intelligat̃: ſi te inuenero ꝑ aſpectũ matronaꝝ ⁊ hmõi. Sic tenet ꝯditio Si vo referat̃ ſi te inuenero virginẽ. ſ. ꝑ copulam. ⁊ ſic reicit̃ tanq̃ȝ turpis. ⁊ tenet matrimoniũ. lȝ nõ ſit virgo. Et ſic intellige glo. in. d. c. ꝑ tuas. ⁊ cõiter doc. qui eam ſequunt̃. 7

¶ Quid ſi dicat ſi pmiſeris me coire tecũ acci/piam te in cõiugẽ. vel dabo tibi centũ R. q nõ erit matrimoniũ ꝑ copulam. q2 põt ſe liberare dando centum. 8

¶ Quid ſi dicat cõtrahã tecũ ſi pmiſeris coitũ aut ꝓmitto tibi q ſi vxorẽ accipiã te accipiaȝ ſi pmiſeris me coire tecũ. R. q ꝓ matrimonio eſt iudicãdũ in pma copula. ſed nõ añ copulã. q2 ſm Inn. lȝ iſta ꝯditio ſit inhoneſta tñ ſuſpẽdit ꝯtũ. ſed purificat̃ in prima copula. Alij dicũt q ſi intelligat̃ de copula mr̃imoniali. ſic ẽ honeſta ⁊ ſuſpendit ſi de alia fornicaria. ſic dȝ haberi ꝓ ñ adiecta. vt. nõ. i. c. duob⁹. d ſpõ. duo ⁊ ſic erit mr̃imoniũ ẽt añ copulã. ⁊ videt̃ veri⁹ 9

¶ Cõditio q̃ eſt de pterito vel de pñti aliq̃ nõ ꝓprie cõditio ẽ. vt in. l. inſtitutio talis. ff. de cõ 10

di.inſti.vitiat tñ ſi nõ fuit.vt ibi in glo.
11 ¶ Alie cõditiones ſunt turpes: ⁊ inhoneſte.⁊
ſi ſunt ꝯ ſubſtantialia matrimonij.vt ꝯ inſepa
rabilitatẽ:aut ꝯtra bonũ fidei.vel ꝯtra bonuꝫ
prolis.eo mõ quo de ſubſtantia ſunt.de quibꝰ
qñ ſũt ſubſtãtiales dixi.s̃.mrĩmoniũ.ij.§.xxiij
ſic vitiant ⁊ nõ vitiant:vt pꝫ in.c.fi.de condi.
appo.facit.c.detrahe.i.q.i.⁊.l.cũ hi.§.ſi pretor
ff.de trãſac.q2 remota parte ſubſtantiali non
põt conſiſtere aliquid. Si vo nõ ſunt contra
ſubſtantialia matrimonij.ſic vitiant ⁊ nõ vi-
tiant.⁊ ſic ꝑinde eſt ac ſi fuiſſet contractũ ſine
cõditione.vt nõ.in.d.c.fi.Ex h̃ pꝫ ſolutio mul
taꝝ queſtionũ.Vñ ꝯtrahens donec aliã muli
erẽ inueniat nihil facit.Itẽ ſi venena ſterilita-
tis ꝓcurabis.Itẽ ſi nõ ſeruabis mihi fidẽ aliã
volo poſſe accipe ⁊ hmõi q2 nihil fit.Al's ſecꝰ
vtputa.ſi te adulterãdã ꝓſtitues.lꝫ canoniſte
teneãt cõiter ꝙ nõ ſit matrimoniũ.Tu tñ dic
ꝙ eſt matrimoniũ ⁊ cõditio reiciẽ.q2 nõ ẽ ꝯtra
eſſentialia matrimonij.vt.s̃.dixi.⁊ tex.d.c.fi.i
quo ſe fundãt canoniſte:intelligiẽ qñ illud po
niẽ ſub conditione reſolutiua.
12 ¶ Alie ꝯditiones ſunt impoſſibiles.vt ſi celuꝫ
digito tetigeris ⁊ hmõi.⁊ tales reiciunẽ fauo-
re matrimonij ⁊ habenẽ ꝓ nõ poſite.vt in.d.c.
fi.lꝫ in alijs ꝯtractibus a matrimonio vitient
cõtractum.vt in.d.c.fi.⁊.§.impoſſibilis.inſtit.
de here.inſti.
13 ¶ In ſũma nõ.ꝙ ad hoc vt ꝯditio quelibet ſu
ſpendat mrĩmoniũ vt nõ ſit añ eiꝰ euẽtũ oꝫ ꝙ
vij.ꝯcurrãt.Primũ ꝙ ſit appoſita in ꝑncipio
ꝯtus matrimonij.Nã ſi mrĩmoniũ eſſet ꝯtũ
pure ꝑmo:⁊ poſtea ponereẽ cõditio nõ poſſet
eũ ſuſpẽdere nec reſcidere.c.dixit.xxxij.q.i.fac
qd̃ nõ.d.An.⁊ Pa.i.c.i.d̃ ꝯdi.appo.Scd̃m re
qriẽ ꝙ in ꝯditiõe vterqꝫ ꝯſentiat expreſſe.Vñ
lꝫ vnꝰ ponat ꝯditionẽ ſi alter expſſe in eã ñ cõ
ſentit ẽt ſi taceat mrĩmoniũ erit purũ.vt nõ.i
c.fi.de ꝯdi.appo.Et qͣuis ꝯditio eẽt ꝯ ſubſtã-
tialia matrimonij.nihilominꝰ mrĩmoniũ tene
ret.vt ibidẽ nõ Inno.⁊ Pa.facit.c.aliqñ.xxxij
q.ij.ſaltẽ q̃ ad eccl'iaꝫ.Tertiũ ꝙ ꝯditio nõ ſit ne
ceſſario futura.de q̊ tñ dic.vt.s̃.in prin.aut ꝙ
nõ ſit turpis aut impoſſibilis.q2 ſic habeẽ ꝓ ñ
adiecta:excepta illa q̃ eſt ꝯtra ſubſtãtialia ma-
trimonij.Quartũ ꝙ nõ interueniat ꝯſenſus d̃
pñti abſolutus poſt ꝯditionẽ ⁊ añ eiꝰ euẽtũ.
Quĩtũ ꝙ ñ interueniat carnalis copula añ euẽ-
tũ ꝯditiõis.q2 ſic ſtati erit mrĩmoniũ ſi fuerat
ꝯtũ ꝑ vba de pñti ſub illa ꝯditiõe.ẽt ſi ꝑceſſe
rat ꝯditiõis defectꝰ.dũmõ alter erat ignorans
puta.q2 ꝯtraxit ſi patri placeret.⁊ pr̃ ꝯtradicit
tñ alter ignorat hoc:⁊ ꝯſentit ĩ copulã mrĩmo
niũ erit.vt nõ.d.An.in.c.ꝑ tuas.de ꝯdi.appo.
adducit in ſil'i nõ.in.c.ex pte decani.de reſcrip.
⁊ ſil'r Mo.ibidẽ.qd̃ tñ credo veꝝ q̊ ad foꝝ cõ-
tentioſũ.⁊ ẽt in foro ꝯſcie.ſi ambo mrĩmonia-
liẽ intẽdebãt copulari al's ñ.vt.s̃.Mrĩmoniũ
ij.§.vi.Sextũ ꝙ ſit ꝓprie ꝯditio ñ modꝰ.tꝫ tñ
Pe.de pal'.in.iiij.ꝙ idẽ ſit dicendũ de mõ ſic
de ꝯditiõe.⁊ ſm eandẽ diſtinctionẽ:excepto ꝙ
qñ modꝰ eſt poſſibilis ⁊ honeſtus nõ ſuſpẽdit
obligationẽ.ſicut facit ꝯditio.tñ teneẽ implere
niſi eiꝰ fauore ſit appoſitꝰ.q2 tũc nõ teneẽ.ſi ſo
lũ eius fauorẽ reſpicit.Cõditio vo appoſita ꝑ
modũ cauſe:ſiue cã ſit vera ſiue falſa ſm Pe.
predictũ habeẽ ꝓ nõ adiecta ĩ mrĩmonio: niſi
eẽt neceſſaria.puta ꝯtraho tecũ q2 es libera.q2
ſi eſſet ſerua ñ valeret.Idẽ qñ dicit ꝯtraho te-
cũ.q2 es Joãnes filiꝰ titij.⁊ hmõi.q2 ſi eſſet er
ror ꝯditionis vel pſone:⁊ ſic vitiaret mrĩmo-
niũ.Septimũ ꝙ ꝯditio nõ ſit de preterito vel
pñti.ſed de futuro.vt.ĩ.§.x.

Impedimentum

iiij.dr̃ error nã ge
gd impedit cãm de ſui natura impedit ⁊ effe-
ctũ.Cõſenſus'ãt vt.s̃.dictũ ẽ.eſt cã mrĩmonij
⁊ id̃ qd̃ euacuat ꝯſẽſũ euacuat mrĩmoniũ.Cõ
ſenſus vo eſt actꝰ volũtatis q ꝑſupponit actũ
intellectꝰ.q2 vt dicit Aug.v.de tri.Inuiſa dili-
gere poſſumus incognita nequaqꝫ.Et q2 error
ĩpedit cognitõeꝫ.id̃ ⁊ ꝯſenſũ q ſequiẽ ex cogni
tione.ꝓpterea dr̃ q errat:ñ ꝯſentit.l.ſi ꝑ errorẽ
ff.de iuriſ.om.iu.Vñ in.l.cũ teſtamentũ.C.de
iur.⁊ fac.igno.dr̃ eũ errantis volũtas nulla ſit
⁊ i.l.nõ idcirco.ibidẽ cũ errantis ꝯſenſus nullꝰ
ſit.facit.xxix.q.ij.§.his ita rñdeẽ.
¶ Vtrũ matrimoniũ dolo ꝯtractuꝫ teneat.R̃. 1
glo.in.c.cũ dilectꝰ.qd̃ me.cã.ꝙ ſic:lꝫ dolus de-
derit cãm ꝯtractui.⁊ idẽ ĩ glo.l.a diuo pio.ff.d̃
ritu nup.⁊ in.c.ꝯſtituit.xx.q.iij.Limitat Pa.
in.d.c.cũ dilectꝰ.⁊ bñ verũ: niſi ſit talis dolꝰ q
excludat ꝯſenſũ:q2 ſic nõ teneret.Facit qd̃ nõ.
Jo.an.in.c.vnico.de cõmo.⁊ facit.c.cũ locũ.d̃
ſpon.qd̃ bñ nõ q2 facit ad mlta.vt in votis: iu
ramentis.⁊ hmõi ſpũalibus.q2 cõiter tenetur
ꝙ teneẽt.vt in dictis glo.
¶ Vtrũ oĩs error impediat mrĩmoniuꝫ.R̃.ꝙ 2
nõ.ſed ſolũ ille error q eſt ꝯtra ſubſtãtialia ma
trimonij.Duo ãt includit mrĩmoniũ eſſentia-
liẽ.ſ.duas pſonas q̃ ꝯiunguntẽ:⁊ mutuã corpis

ptãtem inuicem. Primũ tollit̃ p errorẽ pſone Scdm p errorẽ cõditionis ſeruilis. qꝛ ſeruus nõ poteſt libere libertatẽ ſui corpis alteri tra/dere ſine conſenſu dñi ſui. Et ideo hi duo errores ſolũ impediũt matrimoniũ. Alij aũt erro/res etiã ſi ſint ad bene eſſe matrimonij nõ im/pediũt. vtputa credebat ꝙ pr̃ eſſet ꝯtentus: vel ꝙ eſſet diues: vel nobilis: vel pulchra: ⁊ hmõi cũ iſta ſint accidentalia matrimonio. nõ impediũt. d. §. his ita reſpondetur.

3 ¶ Circa primũ errorẽ. ſ. pſone eſt notandũ. ꝙ ad hoc ꝙ aliquis erret in pſona oꝫ ꝙ p viſũ vł famã: vel auditũ habeat notitiã aliquã pſone cũ q̃ ꝯtrahere intẽdit. qꝛ vt dixi in penitus in/cognitũ nec cõſenſũ nec amorẽ poſſum⁹ diri/gere. ar. l. cũ ab eo. §. maſſã. ff. de ꝯtrahen. emp. vñ credens abſentẽ ſibi aliqualiter notũ pñteꝫ ⁊ ꝯſentit nõ in pñtem q eſt ali⁹: ſed in abſentẽ ꝯſentit errat in pſonã. qꝛ errare eſt aliũ ꝓ alio accipe. xxij. q. ij. in quib⁹. xxxviij. di. q̃uis. Sed ſi nullã de abñte hꝫ cognitioꝫ nõ errat ſed de/cipit̃ in pñte. de q̃ ponit̃ exẽplũ de eo q dicit ſe filiũ magni regis in genere. vel primogenituꝫ magni comitiſ. ⁊ hmõi. ⁊ ſic eſt error fortune ñ pſone q nõ ipedit. vt dictũ eſt. xxix. q. i. §. error. Itẽ cũ aliq̃ ſcit aliquẽ hr̃e filios multos. nullũ tñ coꝝ cognoſcit: ſi aliqs coꝝ ſe dicat primogenitũ. ⁊ illa ꝯſentiat in eũ pp ſpem ſucceſſionis bonoꝝ paternoꝝ erit error fortune ⁊ nõ impedit. ſicut no. Hug. xxix. q. i. in prin. Calde. tñ in c. ij. de ꝯiugio ſeruoꝝ. ⁊ Jo. xxix. q. i. in ſũma. ⁊ Ho. in ſũma tenẽt ꝙ in iſto vltimo caſu eſt error pſone ⁊ nõ eſt mr̃imoniũ. ⁊ credo ſit veri⁹: niſi forte intendiſſet ꝯſentire abſolute in pñteꝫ quẽ tñ putabat aliũ: ſed ſi cõſenſus ferebat̃ in eũ nõ vt in pñtem: ſed in primogenitũ erit ve/rum. ꝙ nõ erit matrimoniũ.

4 ¶ Circa ſcdm errorẽ. ſ. conditionis ſeruilis eſt ſciendũ ꝙ triplex eſt conditio ſtatus. ſ. melior cũ qs cõtrahit cũ libera quã credit ſeruã ⁊ ecõuerſo. Scdus equalis cũ. ſ. ſeruus ꝯtrahit cum ancilla quã credit liberã. Tertius deterior. vt cũ liber ꝯtrahit cũ ancilla quã credit liberã vł ecõuerſo. Primus error nõ impedit matrimoniũ: qꝛ nõ ledit̃ in aliq̃ ſic ꝯtrahens. Nec ſcdus ſilr̃ qꝛ eq̃ ledit̃ vterqꝫ. vñ in neutro errore decipit̃: nec hꝫ ꝙ obijciat alteri. ar. xxix. q. ij. p totũ. ⁊ de diuor. c. ſignificaſti. Tertius vo error im/pedit matrimoniũ. xxix. q. ij. ſi qs ingenu⁹. Rõ eſt qꝛ alter tantũ ledit̃ ſine culpa ⁊ grauiter. qꝛ in bono ꝓlis quã ñ hẽbit i ſua ptãte: ⁊ i bono fidei: qꝛ nõ poterit ei reddere debitũ libere. ⁊ in bono ſacri. ſ. in inſeparabilitate cohabitatõis Sꝫ potiſſima rõ quare iſte tertius error impedit matrimoniũ eſt eccleſie cõſtitutio. Alij aũt duo errores nõ impediũt ſm cõeꝫ opi. tã doc. theo. in. iiij. di. xxxvi. q̃ꝫ cano. lꝫ quidã ꝯtrariũ teneant. vt Hoſ. ⁊ Mo. in ſũma. ſed nõ cures de eis. Sed cõmunẽ opi. teneas quã ſequitur Inno. de cõiugio ſeruoꝝ. in. c. ꝓpoſuit

¶ Vtrũ ſcienter ꝯhens liber cũ ancilla vel ecõtrario teneat mr̃imoniũ. R. ꝙ ſic. tex. eſt. xxix. 5
q. ij. ſi qs liber. ⁊ ſic liber tenet̃ ſequi ancillã. ſꝫ Pa. in. c. i. de cõiugio ſeruo.

¶ Vtrũ liber ꝯtrahens ignorãter cũ ſerua cui 6
in tps data eſt libertaſ teneat matrimoniũ. R. ꝙ nõ. qꝛ vt dicit lex. ſtatu liberi. i pn. ff. d ſta. li. ea que interim facit. vt ſeruus facit: ñ vt liber.

¶ Quid ſi dñs tradit alicui libero ſuã ancillã 7
vt liberã in matrimonio quã tñ ꝯtrahẽs ignorat ancillã: teneat matrimoniũ. R. ꝙ ſic. qꝛ ſta/tim efficit̃ libera. vt in aut. de nuptijs. §. ſi vo ab initio. ⁊ hoc tꝫ glo. in. c. fi. ⁊ Pa. de cõiugio ſeruoꝝ. ⁊ Hoſ.

¶ Vtrũ ꝯhens liber cũ ancilla ignorant: ⁊ po/ 8
ſtea hoc cognoſcens cõmiſcet̃ eidẽ p copulam teneat matrimoniũ. R. ſm glo. in. d. c. ꝓpoſuit ꝙ hñs ꝯſciam ex ꝓbabili cã ⁊ diſcreta ꝙ ali eſt ſeru⁹. ſi cognoſcat eã. ꝓiudicat ſibi. ⁊ erit mr̃i/moniũ. ⁊ ſic intellige. xxij. q. iiij. innocens. ff. de pe. he. l. itẽ veniũt. §. anteq̃ꝫ ptes. Si ãt ex leui ⁊ temeraria cã cui nõ dꝫ credi. tũc nõ ꝓiudicat ſibi titubans ꝓ ignorãte hñdus eſt. C. de ꝯdi. inde. l. vlti. ff. de libe. ho. exhi. l. iij. §. ſi qs volẽtẽ nõ enĩ cuilibꝫ referenti credere tenet̃. tex. eſt. ff. ꝙ cũ fa. tuto. l. ij. ibi ⁊ ſi dictũ ſit ei ⁊ bona fide nõ crediderit. Aduerte hic ꝙ ſi ſeru⁹ ꝯhit cũ libera que eũ ſeruũ ignorat peccat mortaliter cõmiſcendo ei. exq̃ ſcit matrimoniũ nullũ eſſe. ſe/cus ſi ignoraret matrimoniũ nõ tenere: ⁊ idẽ dic de quocunqꝫ qui ſcit certitudinalit̃ ꝙ mr̃i/moniũ nõ tenet ex quocũqꝫ impedimẽto. Qñ vo hꝫ ſciam vel ꝯſciam. i. firmã credulitatẽ d impedimento q̃ꝫuis clare non ſciat ſilr̃ peccat mortaliter cognoſcẽdo: ſiue talis ꝯſcia ꝓcedat ex ꝓbabili cã vel temeraria niſi eã deponat. Qñ vo hꝫ ſcrupulũ ꝯſcie. i. qꝛ dubi⁹ eſt. tũc ſi ex leui vel temeraria cã dꝫ deponere ⁊ ſic petere ⁊ reddere põt ſine peccato. Si vo dubiũ ẽ ex ꝓbabili cã põt reddere. ſed nõ petere dꝫ. aliter exponeret ſe piculo ⁊ peccaret mortaliter. ſed reddendo nõ. qꝛ in dubio obediendũ eſt. ⁊

¶ Vtro q' ãit aſten in ſuma a ſuaq q' ſi q mulier credit p'mũ virũ ſuũ mortuũ ⁊ ꝯtrahit cũ ſecũdo ⁊ poſtea vero credit virum ſuũ p'mũ viuere ... ſecũdo viro debitũ ... exigit. ſꝫ a petenti reddat. ſi vo eſt ſi credit ex leui ſi temeraria ꝯſũptione ... ſi ſic credit. debet ...

excuſaẗ.xxiij.q.i.quid culpaẗ.
9 ¶ Vtrū talis habēs ꝓbabilē cām credendi ꝑ/
iudicet ſibi ſi ad mandatū eccleſie reddat debi
tū.R̷.ſm Tanc.Inno.ꝛ Jo.an.ꝛ Pa.in.d.c.ꝓ
poſuit ꝙ ſic.q2 niſi velit cum ea eſſe tanq̄ȝ cum
vxore ꝓpria nō debet in hoc obedire. ꝛ eſt ve/
rior opinio.lȝ Ho.ꝛ glo.in.d.c.ꝓpoſuit. tene/
at ꝙ debet obedire niſi ſit certus.ſed iſtud non
teneas quia non debet contra conſcientiā for/
matam venire.ar.de reſti.ſpo.c.litteras.ſed in
prebendo alimenta ꝛ huiuſmodi. bene debet
obedire niſi ſit certus.
10 ¶ Vtrum liber contrahens cum ancilla igno/
ranter quā poſtmodum dominus eius facit li
beram teneaẗ ſtare cum ea.R̷.ꝙ non.quia ma
trimoniū nullum fuit: ꝛ ſemꝑ ei cōmiſcuit ex
primo cōſenſu qui nullus fuit.ar.C.ad velleya.
l.q̄uis.ſm Goſ.ꝛ Jo.xxix.q.ij.ſi quis ingenu
us.ꝛ Ber.in.c.vlti.de coniu.ſeruo.quidam ta
men tenēt ꝙ ſit matrimoniū ſi poſt manumiſ/
ſionem illa cognouit eum cōtrahere intendēs
q2 impedimēto ſublato per hoc nihil impedit
ꝛ verius credo.
11 ¶ Vtrū liber ꝯtrahens cū aſcriptitia:aut ori/
ginaria ignoranter teneat matrimoniū.R̷.ſm
Hugo.xxix.q.ij.in.prin.ꝙ ſic.q2 edictū de ma/
trimonio eſt ꝓhibitoriū.ꝛ ꝯtrahere tales pñt
C.de agri.ce.ꝛ colo.l.vlti.ideo tenet.
12 ¶ Quid de libero contrahente cum filia ſerue.
vbi de cōſuetudine patrie eſt ꝙ partus ſequaẗ
patrē.vt in.c.licet.de cōiu.ſeruo.R̷. ꝙ ſi cōſue
tudo ſit preſcripta.lȝ mater eiꝰ ſit ſerua.ꝙ ve/
rum erit matrimoniū.vt in.d.c.licet.dūmodo
pater ſit liber.
13 ¶ Sed pone ꝙ liber qui cōtraxit cū ſerua igno
ranter.poſtmodum ſciens ſeruā nihilominus
vult matrimoniū eſſe.ſed illa nō vult.nūquid
erit.R̷.ꝙ nō.ſed verū eſt ꝙ cōpelleretẗ ab eccl'a
niſi tranſiſſet ad ſcda vota.
14 ¶ Vtrū liber poſſit ꝓpria auc̄te ancillā quam
ignorant acceperat vxorē dimittere.cōperto ꝙ
ſit ſerua.R̷.ꝙ quo ad thoꝝ certū ē ꝙ ſic.q̄ vo
ad cohabitationē tȝ Ri.in.iiij.di.xxxvi. ꝙ nō
ſi ꝯtraxit in faciē eccleſie:aut coram teſtibus.ſe
cus ſi clandeſtine.ſed Ho.ꝛ mlti alij ſunt con
trarie opinionis.qñ ſeruitus eſt notoria: ſicut
ꝛ in adulterio.de quo habeẗ.ſ.matrimoniū.iiij
in prin.ꝛ.§.i.Sȝ ego dico ꝙ opinio Ricar.eſt
vera quo ad cohabitationē.vt pȝ in.c.porro.d
diuor.ſed quo ad redditionē vel petitionē de/
biti eſt vera ſecunda opinio.ꝛ ſm hanc diſtin/
ctionem intellige ꝛ limita.d.c.porro.
¶ Quid ſi ſeruus ꝯtrahit mr̄imoniū cū ancilla 15
vel cū libera que ſcit eū ſeruū.R̷.ꝙ lȝ de iure ci
uili mr̄imoniū nō teneat vt in.l.cū ancillis.C.
de inceſ.ꝛ inuti.nup.tñ de iure canonico tȝ.cui
ſtādū eſt in hac materia ſpūali.vt in.c.pe.ꝛ vl.
de ſecū.nup.ꝛ nō.Bar.in.l.priuilegia.C.de ſa.
ſan.ec.ꝛ eſt gl.in.c.ij.de re.iur.li.vi. Vñ nota
ꝙ aut talis ſeruus vel ancilla ꝯtraxit cū volū/
tate dñi ſui. ꝛ tūc magꝫ teneẗ ad reddendū de/
bitū vxori q̄ȝ ad ſeruitiū dñi. q2 ex quo ꝯſenſit
ad matrimoniū videẗ ꝯſenſiſſe ad acceſſoria.c.
prudentiā.de offi.dele.ꝛ.l.ad legatū.ff.de ꝓcu.
nec pōt cū dñs taliter diſtrahere ꝙ impediaẗ
reddere debitum loco ꝛ tpe debito.Aliter ſm
Sco.in.iiij.di.xxxvi.q.i.peccaret mortalit̃ dñs
Et idē dic ſi ſūt diuerſoꝝ dñoꝝ ſi ambo ꝯſen/
ſerūt. Et ſic intellige ꝛ limita Tancre.ꝛ alios q
videnẗ velle ꝙ nō pōt eos vendere.ſ.taliter ꝙ
redditio debiti impediaẗ:aut ꝯtraxerunt dño
ꝯtradicente:aut ignorante. ꝛ ſic lȝ teneat mr̄i/
moniū tñ magis teneẗ dño q̄ȝ petenti debituȝ
vt nō do.Anto.Car.ꝛ Pa.et cōiter doc.in.c.i.
de cōiu.ſer.et poterit eos vendere ad libitum.
Verūtñ vt dicit Sco.vbi.ſ.de bono et equo
dȝ in eoꝝ venditione attendere ꝙ ſibi poſſint
reddere debitū.imo dico ꝙ d neceſſitate teneẗ
ſi cū equali conditione vtili ſibi hoc pōt face/
re:al's non.et ſic intellige Sco.
¶ Vtrū liber q ꝯtraxit mr̄imoniū ſe vendēs 16
i ſeruū:aut q̄litercūq̄ȝ ſi efficiaẗ ſeruꝰ diſſoluaẗ
mr̄imoniū.R̷.ꝙ nec valet venditio qua ſe ven
didit q2 nō hȝ ptātem ſui corpis.xxxiij.q.v.qd
dco.niſi vxor ad h̄ cōſentiat. Hoc limitat.S.
Bo.in.iiij.di.xxxvi.verū:q̄ȝtum ad eā ſeruitu
tē qua impediret quo ad redditionē debiti.ſe/
cus in alia ſeruitute q̄ nō impedit.Aduerte tñ
ꝙ lȝ error ipediat mr̄imoniū nō tñ obligat ad
culpā ꝯtrahentes qui errant:nec ēt ſcienter ꝯ/
hentes cū ſeruis ſolūmō peccat et credo mor/
talit̃ ſeruus vel ancilla q ſcient ꝯhit cū libera.
ignorāte cū ſeruū vel ancillā. q2 videẗ eis q̄ȝtū
in ipſo eſt dolū et in re notabili inferre et mul
to magis peccāt mortalit̃ ſi cōmiſcenẗ cū eis lȝ
non peccēt ipſi liberi exiſtentes in bona fide.

Impedimentum

v.dr̃ vo/tū.ſ.caſti
tatꝫ. Vñ nō q oē votū caſtitatꝫ emiſſū obligat
ad id qd eſt ꝯ vnū qd eſt de eſſentia mr̄imonij
vt.ſ.patuit.et ideo ipſū mr̄imoniū impedit:et
ſi ſit tale votū ſolēne: talit̃ impedit ꝙ nō tenet

matrimoniū poſt ꝯtractū ſed eſt nullū. Si vo
nō ſit ſolēne ſed ſolū ſimplex ipedit qdē. ſed tñ
poſt ꝯtractū tꝫ. vt nō. in. c. rurſuſ. c. ꝯſuluit. ⁊ c.
inſinuante. q cle. vel vouē. xxix. cā p totū. nec cu
res de opinione Hugo. quā dicit Ber. in. d. c.
rurſus tutiorē. qꝛ nō eſt verū. qꝛ lꝫ vtrūqꝫ votū
equaliter obliget quo ad deuꝫ. tñ eccl'ia noluit
ſtatuere vt matrimoniū poſt ꝯtractū ñ teneat
niſi ſolū poſt votū ſolēne. vt pꝫ p. c. vnicum. de
voto. li. vi. ⁊ eſt cōis opi. taꝫ canoniſtarū. xxvij
q. i. ⁊ qui cle. vel vouen. qꝫ Theolo. in. iiij. di.
xxxviij. Quid aūt ſit votum ſimplex vel ſolēne
vide. j. votum. i. §. viij.

1 ¶ Vtrū cōtrahens poſt votū ſimplex peccet
mortaliter. R. ſm Baſp. Cal. in. d. c. rurſus. ꝙ
aut qñ ꝯtrahit hꝫ aīum conſūmandi matrimo
niū. ⁊ ſic peccat mortaliter qꝛ facit ꝯtra votum
xxvij. q. i. in multis. c. Aut nō habuit aīum cō
ſūmandi ſed religionē intrandi ante conſūma
tionem. ⁊ ſic nō peccauit mortaliter cōtrahen
do. qꝛ in nullo facit cōtra votū. ⁊ ſic concorda
opi. contrarias.

2 ¶ Sed pone ꝙ hñs votū ſimplex caſtitatꝭ cō
trahat. nunqd poterit conſūmare ſine peccato
mortali. R. ꝙ ſi cōtraxit aīo nō cōſūmandi ſed
intrandi religionē. ſed poſtqꝫ ꝯtraxit mutat ꝓ
poſitū ⁊ alter exigit debitū ꝙ reddēdo nō pec
cat mortaliter. qꝛ ad hoc tenet nec mutando ꝓ
poſitū peccat mortaliter. qꝛ nō erat illud ꝓpo
ſitū infirmatū ſub voto. ⁊ ſic poterit eſſe ꝙ pꝰ
votū ſimplex caſtitatis qs ꝯtrahat mrīmoniū
⁊ ꝯſūmat ſine pctō mortali. ſecus ſi feciſſet vo
tū religionis. qꝛ lꝫ poſſit ꝯtrahere ſine mortali
cū ꝓpoſito nō ꝯſūmandi nō tñ poterit ꝯſūma
re ſine mortali pctō. qꝛ añ ꝯſūmatioꝫ pōt illud
implere. ſed nō ſic in prefato caſu. qꝛ in religio
ne talis tenet intrare. ⁊ nō intrans tenet red
dere exactus. nec ob. c. virgines. xxvij. di. qꝛ in
telligit de ꝯiungente ſe carnali aīo poſt votū.
Aduerte hic: ⁊ in. §. pcedenti. ꝙ ſi talis ꝯtrahē
do cū intentione intrādi religionē. ſi videret ꝙ
illa cū q̄ ꝯtrahit notabilit ledet. puta qꝛ cū ma
iori difficultate inueniet aliū virū nō credo eua
dere mortale. niſi intenderet ei ſatiſfacere ⁊ oī
no teneret ei ſatiſfacere de dāno.

3 ¶ Vtrū talis q ꝯtraxit poſt votū ſimplex caſti
tatis poſſit ſiſr exigere ſine mortali pctō. R. gl.
in. c. agatoſa. xxvij. q. ij. ⁊ in. c. qdā. ⁊ in. c. placet
de cōuer. cōiug. tꝫ ꝙ nō. ſed glo. in. c. ſi qs votū
xxvij. q. i. recitat quoſdā tenere ꝙ ſolū prima
vice peccat mortalit. ſed nō poſtea. qꝛ p mrīmo
niū ſequēs votūm extinguitur. vt no. in. c. de
viduis. cl. ij. ⁊ ſequit Ho. i. d. c. rurſus. ⁊ cōiter
doc. Et hāc opi. dicit Car. in. d. c. rurſuſ veriorē
de iure. Sꝫ Jo. an. ⁊ cōiter ſequētes i. d. c. rurſuſ
dicūt primā opinionē tutiorē quā theo. in. iiij
di. xxxviij. cōiter ſequunt. poſſꝫ tñ pdicta diuer
ſitas reduci ad ꝯcordiā. vꝫ vt prima opi. hēat
locū qñ qs ſi nō peteret redderet ſe nimis one
roſū alteri pti. maxīe ſi ille q fecit votū ſit vir.
qꝛ ſic petēdo pp iſtū reſpectū ñ peccaret. ⁊ ſcđa
opinio loquat ⁊ intelligat qñ qs ſolū petit ad
ſatiſfaciendū ſuo appetitui. vt ſic nō poſſit pe
tere ſine pctō mortali. Si qs tñ vellet ſimplicit
tenere ꝙ poſt ꝯſūmatū matrimoniū nō peccet
exigendo ēt ad ſatiſfaciēdū ſibi. noli cū ꝯdēna
re de mortali. qꝛ de iure nō videt minꝰ vera qꝫ
ſcđa. lꝫ ſit tutius nō exigere ſi pōt. ꝙ ſi nō pōt
abſtinere ab exigēdo petat diſpēſatioꝫ ab epo
vt poſſit exigere. ⁊ ꝙ eps ex cā poſſit diſpēſare
in h caſu tenēt cōiter moderniores in. d. c. rur
ſus. ⁊ cā legitima diſpēſandi eſt tale piculū. qꝛ
difficile eſt vt in medijs vndis qs ſiti laboret.
Nā ⁊ eps diſpenſat ꝓpter piculū fornicatōis
vt poſt votū ſimplex caſtitatis quis ꝯtrahat.
vt in. c. veniens. qui cle. vel vo. Jtē cū inceſtuo
ſo vt not. glo. in ſum. xxxiij. q. ij. §. de penitenti
bus. ergo ⁊ in iſto caſu.

¶ Vtrū ſupradictus mortua vxore poſſit aliā 4
accipe. R. ſm Hugo. ⁊ Archi. xxx. q. i. de eo. ⁊
xxxiij. q. ij. antiqui. ꝙ nō. qꝛ votū nō erat abla
tū. ſed executio voti. de cōuer. coniu. c. quidam
Et idem dicit Archi. de vxore que ad preceptū
viri fregit vota abſtinentie. ⁊ huiuſmodi. ſed
tu dic. vt. j. votum. i. §. xiij.

¶ Sed pone ꝙ ambo qui fecerant votū caſti 5
tatis ſimplex ꝯtrahant ſimul. nunqd tꝫ matri
moniū. R. Jo. xxvij. q. i. in. c. ſi quis votū qð tꝫ:
ſed neuter poterit exigere. ⁊ hoc eſt verꝰ. Pa.
Vo dicit in. c. tua nos. de iureiur. ꝙ ſi ſuſpitio
eſt de incōuenientia ꝙ eps ex officio reintegra
bit vt vterqꝫ poſſit exigere. vt nō. glo. in. c. no
ſce. xxx. q. i. et in. c. quod de patri. xxxiij. q. v. ſed
ſi ſine diſpenſatione ꝯiungentur. tenet Jnno.
in. c. dudum. de conuer. coniug. ꝙ proles non
erit legitima: qꝛ non eſt amplius matrimoniū
quo ad exercitiū carnis. Jdem tenet glo. lxxxi.
di. c. miniſtri. Jdē dic ſi poſt contractuꝫ ambo
fecerunt votū caſtitatis. vt no. Pa. in. c. cariſ
ſimus. de conuer. coniuga.

¶ Quid de illo q poſt votū ſimplex iurauit ali 6
cui de cā accipiēā. R. agat penitentiā de iura

mento q̄ nō valet.c.rurſus.q cle.vel vo. Silr̄ nō tʒ votū ſimplex p⁹ iuramentū p̄ſtitū de ꝯtrahēdo ſm Ho.ꝛ Goſ.niſi ſit de religiōe intrāda.q̄ pōt intrare religionē.c.cōmiſſū.de ſpon.

7 ¶ Utrū hn̄s votū caſtitatis querēs an teneat matrimoniū ſi ꝯbat ſit ei reſpondendū.R.quidā dicunt ꝙ nō.q̄ ſi dicat ꝙ ſic: dabit ei cām peccandi.ſi dixerit ꝙ nō mentief. Alij aūt dicent ꝙ pōt reſpondere ꝙ tenebit. q̄ ꝛ papa h̄ facit. Ego Uo credo ꝙ pōt rn̄dere ꝙ tenebit. dūmō taliter grauet factū ꝙ nō ſit imputādū rn̄denti.ſed ei q ex bono malū accipit.ſi poſtea contrahat:maxime qn̄ videt ꝙ votū nō ſeruat q̄ nō video quō nō poſſim dicere facere volēti oīno maius malū ꝙ potius illo dimiſſo faciat minus.xiij.di.nerui.cum ſimilibus.

Impedimentum

vi.dr̄ cōſanguinitas que eſt vinculū pſonaꝝ ab eodem ſtipite aſcendētiū vl̄ deſcendētiū carnali ꝓpagatōne ꝯctū ſʒ Ho.in ſūma.eo.ti. Hec ꝯſanguinitas hʒ tres lineas ſm cōiter doc. vna aſcendētium altera deſcendētiū.tertia collateraliū. A prima quiſqʒ trahit originē ſic pr̄: ꝛ auus:ꝓau⁹:attau⁹ ꝛc̄.ꝛ idē dic d̄ matre.auia ꝛc̄. In ſcd̄a ꝑpetuaf memoria ꝛ gen⁹. vt ē fili⁹:nepos:ꝓnepos:abnepos:ꝛ ſic ſilr̄.filia:nept̄ ꝛc̄. Tertia reſpicit illoſ q nec ipſi a nobis:nec nos ab ipſis traxim⁹ originē:tn̄ ab eodē ſanguine ſūt ꝓpagati. vt duo fr̄es ꝛ coꝝ filij q patrueleſ dicūf.ꝛ filij ꝑ̄fatoꝝ ꝛ idē i femis. hec ꝓbanf.xxxv.q.iiij.c.i.ꝛ ꝑ totū ff.de gra.l.i.ꝛ.l.iur.ꝯſult⁹. Hʒ ēt hec cōſanguinitas gradū qui deſcribif ſic. Grad⁹ eſt habitudo diſtantiū pſonaꝝ:q̄ cognoſcif quotta generationis diſtantia due pſone diſtāt inter ſe ꝛ colligif in.c.lr̄is.ꝛ.c.qd̄ dilectio.de conſan. ꝛ affi. Pro cuius intelligentia nō.iiij. regulas. Prima ꝙ alif cōputaf grad⁹ collateraliū in linea de iure canonico. Aliter d̄ iure ciuili. Nā duo fr̄es ſiue fr̄ ꝛ ſoroꝛ faciūt vnū ḡdū cū pr̄e ꝛ mr̄e de iure canonico.ſed de iure ciuili faciunt duos. ꝛ iō i mr̄imonio attēdim⁹ ad ius canonicū. Rō hui⁹ diuerſitatis reddif.xxxv.q.v.in c.ad ſedē.ꝛ ibi vide. Scd̄a regula ꝙ pſona addita pſone ſi carnis ꝓpagationē i linea aſcēdētiū vl̄ deſcendētiū addit gradū dēpto ſtipite q iō demif.q̄ fili⁹ eſt de ſanguie pr̄is ꝛ mr̄is vn̄ nō ſit deſcēſus ꝑ duos ḡd⁹:ſʒ tm̄ ꝑ vnū de pr̄e ad filiū:vl̄ ecōuerſo. Rō q̄ ſic vn⁹ n̄ ē numer⁹ ſed ꝑncipiū numeri.ſic h̄. Itē ſi qs vult facere vnā feneſtrā regrūf neceſſario due colūne.ſed ſi aliā vult addere ſufficit vna ſola.ſic in ꝓpoſito. Tertia regula ē ꝙ i linea tranſuerſali toto ḡdu pſone deſcēdētes a ſtipite diſtāt int̄ ſe q̄to diſtāt a ſtipite. vn̄ nepos ex vno filio.ꝛ ꝓnepos ex altero filio diſtāt a ſe i ſcd̄o ḡdu ex vna ꝑte.ꝛ i tertio ḡdu ex altera ꝑte. Quarta regula ē ꝙ qn̄ pſone diſtāt ineq̄lr̄ a ſtipite dʒ cōputari ſʒ ḡdū mag̃ remotū a ſtipite. vt quātū ille remotioꝛ diſtat a ſtipite tm̄ intelligant̄ int̄ ſe diſtare vt.c.vl.de ꝯſan.ꝛ affi. Et ſi ꝯſuetudo eēt in p̄ria ꝙ cōputatō inciperet a ꝓpingori.illa eēt ſeruāda ꝑꝑ ſcādalū. vt in.c.qd̄ dilectio.de ꝯſā. ꝛ affi. Qd̄ credo veꝝ in ꝯhēdo.ſed in ꝯcto tene vt dixi a remotiori dʒ fieri niſi ſm.j.dicam in impedimento.xvij.

¶ Sʒ q̄ro vſqʒ ad quē ḡdū ꝯſanguitat̄ ipedif mr̄imoniū. R. ꝙ de dictamine legis nature ipedif mr̄imoniū filij cū mr̄e ꝛ filie cū pr̄e. Gen̄. ij.relinquet hō pr̄em ꝛ matrē ꝛ adherebit vxori ſed magis eſt ꝯ ius naturale ꝙ fili⁹ habeat matrē in tali turpitudine vt ſubiectā. ꝛ ꝓpterea phus.viij.de aīalibus narrat de camelo q cum coopuiſſet mr̄em poſt cognoſcēs interfecit ingeniatorē. Silr̄ de equo q cū ꝯcubuiſſʒ cū mr̄e cooperta.diſcoꝑtā cognoſcēs ꝓiecit ſe de alto ꝛ interfecit ſe. Et dictamine legis diuine ꝓhibenf mr̄imonialr̄ copulari ꝯſanguinei in ꝑmo gradu ꝛ ſcd̄o in linea equali ꝯſanguinitatis ꝛ affinitatis:vt pʒ Leui.xviij. Ex ſtatuto leg̃ eccleſiaſtice ꝓhibef matrimoniū vſqʒ ad quartū gradū incluſiue.c.nō dʒ.de ꝯſan.ꝛ affi. Hec ex Ricar.in.iiij.di.xl. Un̄ ꝯhētes infra tales gradus nulla longinquitate annoꝝ defendunf qn ſint inceſtuoſi.d.c.nō dʒ. Quidā hāc ꝓhibitionē vſqʒ ad quartū gradū dicunt verā in collateralibus.ſed in deſcendentib⁹ tenent ꝙ eſt ꝑpetua ꝓhibitio. Rō q̄ maioꝛ reuerētia debef parentib⁹ remotis q̄ʒ ꝓpinqs ꝛ hui⁹ opiniōiſ eſt Ri. vbi.ſ̄. Pe. Hu. Ho.ꝛ Aço.in.l.nemini C.de nup. Sed ego credo cū Goſ.ꝙ nō ſit ꝓhibitio ēt in talibus niſi vſqʒ ad quartū gradū q̄ cū.d.c.nō dʒ.loquaf indiſtincte de ꝯſanguinitate:nec nos diſtinguere debemus.

¶ Quid ſi duo ꝯhant ſil̄ quoꝝ vn⁹ diſtat a ſtipite quinto gradu vel ſexto.alter primo vel ſecūdo. R. ꝙ mr̄imoniū tenet.ꝛ q̄ʒuis Ho.dicat verū ſi alter ſit in ſcd̄o vl̄ tertio. ſed nō ſi ſit in primo.q̄ vna caro cenſef cū ſtipite.tn̄ h̄ nō teneo.nec alius doctoꝛ h̄ tenet.ꝛ iō tene ꝙ tenet mr̄imoniū.vt ēt tenet Uir. Ex q̊ ꝯcludē ꝙ impetrās diſpēſationē a papa vt poſſit ꝯhere in

tertio vel quarto gradu ꝯſanguinitatis. q̄uis
ex alio latere pſona cū qua vult ꝯhere ſit i ſcđo
nihilominꝰ valet diſpenſatio ſm Pa.in.c.qđ
dilectio.de conſan.ꝛ affi.q: q̄uis diſpenſatio
ꝯ ius ſit ſtricte interpretāda, tñ interpretari pōt
ſm diſpoſitionē iuris cōis.qđ vult vt cōputa
tio fiat a gradu remotiori.ꝛ ſic ñ erit ſubrepti/
tia talis impetratio: q̄uis nō ſit expreſſū ꝙ ex
alia parte erant in ſcđo gradu ꝯiuncti. A for/
tiori poterit cū talibus diſpenſare ille cui gene
raliter ꝯceſſa eſt auctoritas diſpenſandi in ter
tio vel quarto gradu. vt pꝫ.ſ. Diſpenſatio.§.
ix. Et ſic ꝯſuluit Jo.cal. vt recitat.d.Jo.Anto.
đ ſctō georgio.in.d.c.qđ dilectio.

Impedimentum

vij.dr̄ cognatio
ſpūalis que quidē eſt quedā ꝓximitas pſonaꝝ
ꝓueniens ex ſacri datione vel ad illud tentiōe
Nam ſicut homo per carnalem cognitionem
accipit eſſe nature, ita in generatōe accipit eſſe
gratie.ꝛ de hoc habetur.xxx.q.i.omnes de co/
gnatiōe ſpūali.c.vlti. Unde ſi talis cognatio p̄
cedit matrimoniū non ſolum impedit: ſed di/
rimit poſt contractum.xxx.q.i.c.i.ꝛ de cogna.
ſpiritu.c.veniens. Si vo ſequitur nō dirimit
ſed impedit quo ad actionem debiti carnalis ſi
ſine neceſſitate contrahit̄. vt.xxx.q.i.ad limina
ꝛ ſcienter non per errorem.c. ſi vir de cogna.
ſpiri. alias nō ſm Tho.in.iiij.di.xlij. Ber. vo
ꝛ Rođn.in.đ.c.ſi vir. videntur innuere ꝙ ſcie̅
ter ſine neceſſitate contrahens ipſā cognatio/
nem ſpiritualem poteſt etiam exigere.q: nullo
iure inuenitur prohibitum. hoc idē tenet Car.
ibidem. ſed tutius eſt petere diſpenſationem
ſm Panor.in.d.c.ſi vir. ꝛ Hoſtien. quia glo,
xxx.q.i.in.c.noſce.ꝛ Jo.an.ꝛ.d. Anto.in.d.c.ſi
vir. tenent ꝙ non poteſt exigere.ꝛ cum ipſis te
net ſanctus Tho,in.iiij.di.xlij.ꝛ poteſt epiſco/
pus diſpenſare vt exigat ſm Pe.de pal.exa/
ctus tñ reddere tenetur,

i ¶ Ex quibus ſacramentis contrahitur cogna
tio ſpūalis, R.ꝙ ex tribus ſolū.ſ.ex baptiſmo:
confirmatione: ꝛ cathecíſmo. vt no.in.iiij.ſen
ten.di.iiij.ꝛ habetur in.c. q̄uis. de cogna.ſpi.
li.vi. Attamen cognatio que contrahitur in ca
thecíſmo lꝫ impediat contrahendū: non tñ di/
rimit contractum de cogna.ſpi.c.contracto.ꝛ
xxx.q.i.ſi quis filiaſtram.ꝛ eſt clarum p.c.p ca/
thecíſmū.de cogna.ſpi.li.vi, Et quid ſit cathe/
ciſmus. vide.ſ.cathecíſmus,

2 ¶ Qualiter computant̄ gradus in cognatiōe
ſpirituali. R. Pa.in rubrica.co.ti.ꝙ non habꝫ
gradus. ſed habet tres ſpecies. Prima dr̄ pa/
ternitas que eſt inter regeneratū ꝛ regeneran/
tē ſiue regenerans miniſtret ſacr̄m ſiue teneat
ad ſacr̄m etiam ſi tenentes ſint plures. vt in.c.
q̄uis.co.ti.li.vi. Secđa eſt compaternitas que
eſt inter generantē miniſtrantē vel tenentem.
ſeu tenentes ad ſacr̄m ꝛ genitores regenerati
ꝛ miniſtrans: vel tenentes ſi ſunt ꝯiugati ꝛ cō
ſūmauerāt matrimoniū tranſmittunt hanc cō
paternitatē etiā ad vxorē ſiue virū. ita ꝙ vxor
cognita vel vir efficit̄ compater genitoꝝ leua
ti ab altero eoꝝ.co.ti. Martinus.ꝛ li.vi.eo.ti.
c.nec dum.ꝛ.xxx.q.iiij.ſi quis. ſecus ſi vxor nō
eſſet cognita.xxx.q.iiij.poſt vxoriſ. Ideo ſucceſ
ſiue quis poteſt habere duas cōmatres vxores
Tertia ſpecies dr̄ fraternitas que ꝯhitur inter
regeneratū ꝛ filios regenerantis miniſtrantis
vel tenētis ad ſacr̄m.xxx.q.iij.pietatiū.ꝛ co.ti.
ex litteris. ſiue ſint nati ante hanc compaterni
tatem ſiue poſt.co.ti.c.tua nos. Filij vo quoꝝ
neutro ad compaternitatē eſt deuentū poſſūt
inter ſe libere contrahere. niſi conſuetudo con
trariū haberet que ſcandalū generaret ꝯtum
tñ teneret. vt cōmunius tenet̄ in.c.virū.co.ti.
niſi eſſet talis conſuetudo de qua.j.dicam que
dirimit. Impedimento.xvij.

¶ Utrū filius vxoris ex altero viro ſit frater 3
ſpūalis filij ſpūalis mariti dicte vxoris prius
cognite anteq̄ teneret vir eius dictū filiū. R.
Be.in.c.f.de cogna.ſpi.li.vi. Dicit ꝙ do.An.
tenet ꝙ non.q: nō reperit̄ expreſſuꝫ. Ipſe vo
Be. videt̄ tenere contrariū qđ tenendū eſt añ
factū: ſed poſt tene opinioneꝫ primā p rōnem
de qua in ſequenti §.

¶ Utrū pater ſpūalis licite poſſit contrahere 4
cum ſorore carnali filij ſpūalis. R.ꝙ ſic.ꝛ etiaꝫ
cum eius filia ꝛ etiam cum filia ſpūali filij ſui
carnalis.q: lꝫ cognatio ſpūalis a patre in filiū
tranſeat non tñ econuerſo. Unde non habet
ramos ꝛ cum edictum de matrimonio ſit ꝓhi
bitorum. de ſpon.c.cum apud.xx.q.iij.§.ſi qs.
ꝛ.c.ſe. Ideo nō egredit̄ pſonas expreſſas que
in ſūma ſunt.x.in baptiſmo.ꝛ ſimiliter dicas.x
in confirmatione. vt patet in.c.i.co.ti.li.vi.ꝛ p
totū titulum decretaliū.co.ti.ꝛ ſunt cōbina/
te. Prime ſunt inter baptiçatum ꝛ leuantem:
Secunde inter leuanteꝫ ꝛ parentes leuati. Ter
tie inter baptiçatum ꝛ filios leuantis. Quarte
inter leuantem ꝛ vxorem prius cognitam leuā
tis. Quinte inter vxorē prius cognitam leuan/

tis ꝛ parentes leuati.
5 ¶ Sed nunqd extendeẗ ad filios illegitimos
leuantis ad filiũ leuatũ. R. Pa.in.c.martinus
co.ti.ꝙ ſic. ẜm cõiter doc.tex.eſt.c.fi.co.ti.xxx.
q.iiii.in ſũma.etiam ad ſpurios.
6 ¶ Nunquid etiam ad filios adoptiuos. R. ꝙ
nõ vt tenet glo.in.§.qď aũt.xxx.q.iij.
7 ¶ An extendatur ad fornicarie cognitaȝ ſicut
ad vxorem cognitam. R. ẜm Archi.ꝛ Jo.an. i
c.i.co.li.vi.ꝙ nõ.ꝛ dicit Pa.in.d.c.Martinuſ
ꝙ eſt cõmunis opinio. ꝛ ideo eam tene quam
etiam tenet Ricar.in.iiij.di.xlij. nec cures de
opinione contraria.
8 ¶ Queritur an vir ꝛ vxoꝛ in matrimonio con
ſũmato cõmunicent ſibi paſſiones ſpũales: ſiẽ
actiones. R. Pa.in.d.c. Martinus.ꝙ nõ. vñ
filius ex altero conceptus ſi teneatur ad bapti
ſmũ non efficitur leuans ipſum.niſi ſolum cõ
pater illius cuius eſt filius non alterius. quã
uis in matrimonio ſit ei coniunctus.xxx.q.iiij.
qui ſpiritualem.in glo.ꝛ in.c.i.co.ti.li.vi.
9 ¶ Utrum vir ꝛ mulier qui ſimul leuauerunt
vnum filium poſſint ſimul contrahere. R. ẜm
Inno.ꝙ ſic.ꝛ facit tex. cum glo.xxx.q.iiij.c.fi.
Et ſic patet ꝙ vir ꝛ vxoꝛ ſimul vnũ leuare poſ
ſunt.lȝ non ſit honeſtum.
10 ¶ Utrũ nõ baptiçatus leuans vel baptiçans
aliquẽ contrahat hanc cognationẽ. R. ẜm. Ri.
vbi.ſ.ꝛ Tho.ꝛ Pe.ꝙ nõ.qꝛ oĩm cognationuȝ
ſpũaliũ que p ſacr̃m contrahunẗ ꝛ oĩm ſacroꝝ
baptiſmuſ eſt fundamentũ. vt in.c.i.de pre.nõ
bap. Glo.tñ in.c.in baptiſmate de ↄſe.di.iiij.
tȝ ꝙ lȝ ſuſcipiens nõ efficiaẗ cõpater.fit tñ ba
ptiçans ꝗ̃uis nõ ſit baptiçatus. Et placet mi
hi.qꝛ cũ nõ poſſit dici quin ſit pr̃ illius quẽ ba
ptiçauit.ergo erit cõpater.ſecus in ſuſcipiente
qꝛ ex quo nõ põt eſſe pater ſuſcepti. p.d.c.in ba
ptiſmate.ergo nõ erit compater. Secus in co
gnatione ſpũali paſſiua. ẜm glo.in.c.i.xxx.q.i.
qꝛ ſi quis tenet filium nõ baptiçati vel tenens
filiũ alicuius baptiçati efficitur compater pr̃iſ
filij leuati ꝛ alterius coniugis illius xp̃iani: lȝ
non ſit baptiçata.cõcoꝛ. Alber. Item dic ꝙ ba
ptiçatus lȝ non confirmatus tenens in confir
matione non contrahit compaternitatem. vt
ſ. Confirmatio.§.xi.
11 ¶ Utrũ nõ tangens ſed ſimulans ſe tangere
ꝛ reſpondẽs cũ alijs patrinis efficiaẗ cõpater
R.ꝙ nõ niſi tangat: vel tenendo dũ baptiçaẗ.
vel leuando de ſacro fonte: vel tenendo ad cõ
firmationẽ.hoc ſequiẗ Jo.an.in regula. qui p

aliũ.de re.iur.li.vi.facit.c.de his.ꝛ.c.ad limina
xxx.q.i.ꝛ Archi.in.c.i.co.ti.li.vi. allegat.c.pri
mũ.ꝛ.c.omnes.xxx.q.i.
¶ Quid ſi teneat ꝛ nõ reſpondet per hoc intẽ 12
dẽs non effici compater. Reſpon. ẜm Rodo.
ꝙ nihilominus efficitur.quia reſpõſio non eſt
de ſubſtantia.ſed tactus ſeu tentio vel leuatio.
Et ꝗ̃uis aliqui teneant ꝙ neceſſario requirun
tur verba.alij ꝙ ſaltem ſigna ꝓ verbis.vt reci
tat Ge.in.c.ne dum.eodem.titu.li.vi.tu tamẽ
tene ꝙ tactus ꝛ leuatio ſũt ſatis ſigna equipol
lentia ꝓ verbis.
¶ Quid ſi nõ tangit puerum ſed linteum ſolũ 13
in quo puer eſt inuolutus. R. Archi.in.c.ꝗ̃uiſ
de cogna.ſpi.li.vi.ꝙ nihilominus cõtrahitur
compaternitas ẜm Hugo. Idem tȝ Jo.an. ꝛ
no. Archi.xxx.q.iiij.c.fi. ꝛ ſatis videtur facere
tex.in.d.c.ꝗ̃uis in verbo acceſſerit. Pe.de pal.
videẗ tenere ꝙ requiratur tactus.
¶ Utrũ iſta cõpaternitas poſſit ↄ̃hi p ꝓcura 14
toꝛẽ. Marſilius ꝛ Car. vt recitat Pa.in.c.ve
niens.eo.ti.tenẽt ꝙ ſic. Jo.an. ꝛ Archi. vbi.ſ.
tenẽt ꝙ nõ. Sȝ mihi placet opinio Pa.vt añ
ↄ̃ctũ mr̃imoniũ teneaẗ ꝙ ibi eſt cognatio ſpũa
lis poſt ↄ̃ctũ tenẽda eſt alia opinio.ſ.ꝙ nõ ↄ̃ha
tur. Et idẽ dic in vniuerſitate an poſſit ↄtrahe
re ſil'r hãc cognationẽ p ꝓcuratoꝛẽ ꝙ añ factũ
ſic vt ſinguli de vniuerſitate ſint cõpatres.qꝛ
diſpoſitio ↄcepta in vniuerſitate reſoluiẗ vt cõ
cernat ſingulos de ipſa ſi actus nõ cadit in vni
uerſitate vt res nõ pereat.facit tex.in.c.ſi ſnĩa
de ſen.excõ.li.vi.ꝛ glo.in.c.romana.in.§.in vni
uerſitatẽ.de ſen.excõ.li.vi. ſed poſt factuȝ tene
cũ Fede.cõſilio.xv.ꝙ nõ põt cõtrahi.qꝛ nõ hȝ
aĩam ꝛ nõ eſt baptiçata.
¶ Sed nũqd ꝓcuratoꝛ erit ipſe cõpater in ca 15
ſu quo nõ poſſit ↄtrahi p ꝓcuratoꝛẽ. R. Jo.an.
vbi.ſ.tȝ ꝙ ſic. qꝛ lȝ nõ intenderet obligari: tñ
qꝛ re interuenit. ꝛ iõ ẽt extra qď agiẗ naſcitur
obligatio.vt.l.ſi is qui.in fi.ff.cõmo. Sed ↄ̃riũ
tenet Fede ↄſilio.xv.ꝛ eã verioꝛẽ credit Pa.
in.d.c.veniẽs.facit qď nõ. Pe.de anch.qui di
cit ꝙ tenẽs filium alterius quẽ credebat filiuȝ
vnius cũ quo intendebat cõpaternitatẽ cõtra
here nõ cõtrahit compaternitatem cum nõ ſit
filius illius. Et ideo dic ante contractũ veruȝ
quod dicit Jo.an.ꝛ poſt contractum verã opi
nionem Fede.
¶ Utrum baptiçans vel confirmans efficiaẗ 16
cõpater. R. olim fuit dubiũ.hodie claruȝ. in.c.
i.co.ti.li.vi. Unde quicunqȝ baptiçat: ſiue in

neceſſitate ſiue habeat voluntatē cōtrahendi compaternitatē ſiue non: dūmodo baptiçat ef ficit̄ cōpater: ſiue ſit maſculus vel femia. Nec ob.l.conſenſu.⁊.l.in oibus negocijs.ff.de acti. ⁊ ob.q² habent veritatē qñ nihil volūtarie fit ſed hic lꝫ nollit eſſe compater: tñ vult baptiça re vel tenere ⁊ ideo contrahitur.facit.d.l.ſi is q in fi.q² qui vult principale neceſſario vult ⁊ ac ceſſoriū. Nec ob.qđ dictū eſt de ꝓcuratore ſm opi.Fede.q² ꝓcurator non tenet noie ſuo ideo non valet nec principale nec acceſſorium.

17 ¶ Utrum ſpūales filij poſſint inter ſe contra here.R.ꝙ ſic. ⁊ ēt cum adoptiuis. vt nō. in.c. vnico.de cog.le.

18 ¶ Utrū pater poſſit tenere filium illius qui te nuit ſuū.R. Pa.in.c.ſuper.eo.ti.ꝙ ſic.q² nō eſt prohibitum.

19 ¶ Utrū epſ poſſit diſpenſare vt ſint plures q teneant ad baptiſmū vel confirmationē.R. ꝙ ſic ſm oſſicū de ſctō Georgio.in.d.c. quāuis.

20 ¶ Sed nunquid peccent plures tenentes.puta duo vel tres ſine epi diſpenſatiōe.R.ſi ſm mo rem patrie cōiter tenent videnť excuſari a pec cato ſm Jo.an.⁊ Archi.in.d.c.quāuis.

21 ¶ Quid de baptiçato in domo ꝑ neceſſitatem vel alio reſpectu.⁊.poſtea in eccleſia ſolenniter R.Tancre.tenet vt recitat glo.lxviij.di.c.pre ſbyteri.ꝙ ſi quis miles baptiçareť. miles ſuſci pit ſacrm̄.aliter non fieret iniuria ſacro de cō ſe.di.iiij.oſtendiť.hoc idem videtur tenere glo. in.c.ij.de apoſta. Sed tu tene cū glo.in.d.c.p̄ ſbyteri.ꝙ non eſt verū.q² nō imprimiť nouus character. Et ſic tenendo conclude ꝙ ſolū com paternitas ꝯtrahetur ꝑ illos qui tenuerunt in domo ⁊ non ꝑ alios qui tenuerūt in eccleſia:ni ſi forte illa que contrahitur ꝑ cathecīſmū ſi in domo non fuit cathetiçatus. ſed hec vt dixi ñ dirimit matrimoniū poſt contractū.

Impedimentum

octauū diciť cogna tio legalis que eſt ꝓpinquitas perſonarum ex adoptiōe ꝓueniens.

1 ¶ Quot ſunt eius ſpēs.R.tres. Una eſt quaſi deſcendentiū.que eſt inter adoptantē ⁊ filiaꝫ adoptatam. vt in.c.vnico.de cogna.le. Secūda ſpēs eſt quaſi collateraliū que eſt inter liberos naturales adoptantis qui ſunt in eius ptāte.⁊ ad optatū.l.qui in adoptionē.ff.de adop. Iteꝫ inter duos filios: filioꝝ adoptiuoꝝ.intellige ſi ſunt coꝝ patres arrogati: alſ non ſm glo. in d.c.vnico.inſti.de nup.§.ſpēs aūt. Tertia ſpēs eſt quaſi affinitas que eſt inter adoptatum ⁊ vxorē adoptantis ⁊ econuerſo inter vxorē ad optati ⁊ adoptantē.ſed non inter patrē ⁊ ado ptantē ⁊ matrē adoptati ſm Tho.⁊ Pe.

¶ Utrū hec cognatio legalis impediat matri moniū ꝯhendū ⁊ dirimat ꝯtctū.R.ſm Hugo. 2 ⁊ Ricar.i.iiij.di.xlij. Jo.de ligna.⁊ glo.⁊ Pa. in.c.vnico.de cogna.le.ꝙ ſic.q² dicit adoptiōe durante nuptie nō pñt inter eos conſiſtere.ad ideꝫ in.c.i.⁊ in.c.ꝑ adoptionē.xxx.q.iij. Jo.an. ⁊ Specu. tenent ꝙ non dirimat: lꝫ impediat. Aduerte tñ ꝙ prima ſpēs ⁊ tertia ſemper im pediunt.ſed ſcda nō:niſi ad tpſ id eſt qꝫdiu ſūt in eiuſdem patris ptāte. ſed ea ſoluta vel mor te vel emancipatione filij adoptiui vel natura lis vel alio modo quo adoptio habet ſolui nō preſtat impedimentū.hoc pꝫ inſti. de nup.§.i. ij.⁊.iij.⁊ eo.ti.c.vnico. ⁊.xxx.q.iij. ita diligere debet homo.

¶ Utrū cognatio legalis tranſeat ad nepoteꝫ 3 ſ.filiū filij adoptiui.R.ꝙ ſic.nec tñ hec cogna tio habet graduſ:q² in eodem gradu attinet pr̄ filio ⁊ nepoti.

¶ Utrū filius qui nō tranſit in ptātem patris 4 adoptantis poſſit contrahere cū filia naturali adoptantis que eſt in eius ptāte.vl̄ econuerſo R. Hug.xxx.q.iij.in prin. Ho.⁊ Inno.tenent ꝙ ſic.ſed ſm Pa.in.d.c.vnico.⁊ glo.in.d.q.iij. qđ aūt.⁊ cōiter doc.tenent ꝙ lꝫ non tranſeant in ptātem adoptantis.tñ impediť ne cōtrahe re poſſit cū naturali.q² ꝑ adoptionē acquiruntť quedā iura que ꝑ emancipationē diſſoluunť.l. pe.C.de adop.⁊ ius canonicū indiſtincte tenet ⁊ loquiť de adptato nō de arrogato. Ideo idē ius.⁊ ſic pꝫ ꝙ etiā filius illegitimus qui nō eſt in ptāte patris non poteſt contrahere cum fi lia adoptiua patris.

¶ Utrū filius naturalis arrogantis poſſit con 5 trahere cū filia filie adoptiue.R. ꝙ ſic. q² cum mulier neminē habeat in ſua ptāte eius filia non poteſt tranſire in ptātem arrogatoris ma tris.⁊ ideo nulla cognatio ineſt inter eos.ff.de adop.l.ſi pater. Secus eēt in filia filij arroga ti que in eius ptāte erat qñ fuit arrogatus q² contrahere non poſſet cum ea ſm Ho.

¶ Utꝝ filij adoptiui poſſint ꝯhere inter ſe.R. 6 ꝙ ſic:ſicut nō. Hugo.xxx.q.iij.ita diligere.ſed Ho.non admittit in arrogatis qꝫdiu ſunt in ptāte adoptantis.ſed in adoptiuis ſic.

Impedimentum

ix.dr̄ cri mis.na

quedā ſunt crimina que impediūt matrimonium cōtrahendū de rigore iuris ſed non dirimūt cōtractum. Et ſex. no. in gl. c. q preſ byterū. de pe. ⁊ re. ⁊ in gl. xxxiij. q. ij. i. §. de penitentibus. Primum eſt inceſtus de quo dic. vt. s. Inceſtus. Secūdum vxoricidium. Tertiū raptus ſponſe alterius. Quartū leuatio proprij filij malitioſe facta de ſacro fonte. Quintum preſbytericidiū. Sextū acceptio monialis in vxorem. Septimū de ſolēniter penitentibus; ſed tñ eps poſſet diſpenſare rōne iuuentutis. xxxiij. q. ij. antiq. Sed tu dic ꝙ ſufficit licentia proprij ſacerdotis: imo de cōſuetudine nō ſuat iſte rigor vt petat diſpēſatio ſm Ray. ⁊ Rodoñ. Dñ Jo. i. c. i adoloſcētia. xxxiij. q. ij. tenet ꝙ iuuenis inceſtuoſus ſine diſpēſatione pōt ꝯhere: ſed nō ſenex: ⁊ tutius tñ eſt petere diſpenſationē quāuis etiam non eſſet condemnandus ſi non peteret. de quo dic vt. s. Inceſtus. §. iij. ⁊ iiij.

1 Que ſunt crimina que impediunt ꝯhendū: ⁊ dirimūt cōtractū. R. ꝙ ſunt duo. Primum. cū quis viuēte vxore ꝓpria contraxit ꝑ verba de pñti cū alia: vel econuerſo vxor cū alio vl' fidē de ꝯhendo dedit: ⁊ ad qōlibet iſtoꝝ ſecutū ſit adulterium. vt in. c. fi. de eo qui duxit quam pol. per adul. xxxi. q. i. relatum. Aduerte ꝙ ad hoc qḋ quodlibet iſtorum ſit impedimentum requiritur. Primo ꝙ vterqꝫ ſciat ꝙ alter coꝝ habet cōiugem: qꝛ ſi cū ignorante aliquis contraheret poſſet eſſe matrimoniū inter eos pꝰ mortem vxoris prime: vt eſt caſus in. c. i. eo. ti. Quod limitat Pa. ibidem ſi ſuper iducta fuit ignorās toto tempore vite vxoris: ⁊ dicitur ignorans quādiu non habuit certitudinem vl' probabilem opinionem. vt in. c. i. inquiſitioni. de ſen. exco. al's ſi certiorata de vita prime vxoris ꝑmitteret ſe cognoſci non poſſet inter eos eſſe matrimonium. d. c. fi. ⁊ ſequuntur cōmuniter doc. ⁊ idē dic per oīa quādo data fide ſeqt adulterium: qꝛ parificant. d. c. fi. Secūdo requiritur ꝙ ſit fides data de ea accipienda vel eā de facto acceperit in vxorem: quia ſi fides data non fuiſſet de ea accipienda in vxorem non eſſet impedimētum. Et aduerte ꝙ aliqui volunt. vt ponit Ric. in. iiij. di. xxxv. ꝙ ſi ſolū nude promiſit ꝙ non erit impedimētum: ſed oꝫ ſit fides data vel iuramentum interpoſitū: ſꝫ magis credo ꝙ etiam ex nuda ꝓmiſſione oriat illud impedimētum: maxime ante factū. Tertio requiritur ꝙ poſt matrimoniū cōtractum vel fidem datā ſequat adulteriū qꝛ ſolū adulteriū ſine cōtractu vel datiōe fidei nō inducit illud ipedimentum. nec ꝯtractio ſeu datio fidei ſine adulterio. vt. c. ſignificaſti. eo. ti. xxxi. q. i. c. i. Quarto requiritur ꝙ matrimonium primū eſſet validū: qꝛ ſi prima vxor non erat legitima nō erit ipedimentū: vt in. d. c. ſignificauit. licet dederit fidem cū adulterio: ⁊ ſufficit ꝙ primū matrimoniū ſit cōtractum ꝑ verba de preſenti lꝫ nō ſit ꝯſummatū: ⁊ etiā ſi eſſet ſepatū quo ad thorum: vt in. c. ſignificauit. ⁊. c. ex litterarum. eo. ti.

Sed quid ſi quis dedit fidem vni mulieri viuēte propria: ſine copula tñ: ⁊ poſtea mortua vxore accepit tertiā. Et iſta tertia viuente cognouit illam cui dederat fidem primo. R. ſm Jo. an. in. c. ſi qs. e. ti. ꝙ nō poterit mortua tertia eā hr̄e i vxorē: qꝛ ꝯſtāte legitimo matrimonio dedit fidem ⁊ cognouit: nec matrimoniū intermediū hꝫ remouere ipedimentum. Facit c. in ſcripturis. viij. q. i. ⁊ l. ſingularia. ff. ſi cer. pe. Sed Baſpar calderini tꝫ cōtrariū. ⁊ ſequitur Pa. in. d. c. ſiquis. qꝛ per ipm vr̄ receſſiſſe a fide illi data: ⁊ per ꝯñs nunc repitur ſolū adulteriū quod non habet ipedire. d. c. ſignificaſti. ⁊ hec tenēda pꝰ factū ſed añ illa. Jo. an. 2

Vtrum ꝯhens cū vna de facto viuente eiꝰ vxore qua mortua ꝯhit cum tertia licite poſſit ſtare cū ea. R. ſm glo. que cōiter plꝫ doctoribꝰ in. c. i. eo. ti. ꝙ ſic. ſi cū iſta tertia mortua prima vxore cōtraxit anteqꝫ ꝯſentiret tacite vel expſſe cū illa quā de facto tenebat: qꝛ matrimoniū nullum erat: lꝫ etiā illa eēt ignorās viuente prima: tñ anteqꝫ cū alia cōtrahat compellendus ē cū ea cōtrahere ſi ignorabat eū hr̄e vxorem: ſed ipſa nō; ⁊ ſi cum pluribus iſcijs ꝯxerat locus erit gratificationi ſm Ho. 3

Pone ꝙ quidam ꝓmittit fidē Berte: ꝙ ſi ſibi ꝯſentiet poſt mortē ſue vxoris accipiet in vxorē illā quam ſibi cōſanguinea Berte conſulit ꝙ accipiat Bertam. R. ſm Aſteñ. ꝙ ſi talis Berta vel ille q promiſit ꝓbabiliter credebat ꝙ cōſuleret de berta. ſic non poterit eē matrimoniū iter eos qꝛ eſſet in fraudem. Si tñ q fidē dedit aut berta. hoc nō extimabāt: ſed de alia q̄ ipſi berte eſſet grata ⁊ huiuſmodi. ſic poterit eā Bertā hr̄e poſt mortem ſue vxoris ſꝫ cōſiliū eiꝰ ꝯſanguinee. 4

Secūdum crimē ē cuꝫ qs machinatus ē in mortē alicuius vt poſſit in viꝝ vel vxorē alteꝝ hr̄e. Pro cuiꝰ intelligētia: aduerte primo ꝙ ſi 5

adulteriū nō interuenit oꝫ ꝙ ambo .s. vxora/
tus :⁊ illa quā vult hr̄e ī vxorē ſint machinati
ī mortē alterius ⁊ ꝙ mors ſequat̄ cuꝫ effectu.
Aliter ſi vnꝰ ſolū machinatus fuiſſet mortem
cū effectu alterius nō eſſet īpedimētum qui il/
lā hr̄e poſſet pp̄ quē hn̄dum mortē alterius ꝓ
curauit. vt nō. Io.an. ⁊ ſequit̄ Pa.in.c.ſup̱ h̄.
eo.ti.lꝫ doc. varie loquant̄ in.c.i.de côuer. infi
de. Si vero adulteriū īteruenit ſufficit machi/
natio vniꝰ tm̄ cū effectu vt ſit iſtud īpedimen/
tū.facit.c.ſi quis viuēte.xxxi.q.i.⁊ ſic intellige
d.c.ſup̱ hoc. Sed ſi effectus homicidij non in/
teruenit.machinatio ēt cū adulterio nō īducit
iſtud īpedimētū.vt no. Io. A.in.d.c.ſup̱ hoc.
6 ¶ Sed pone ꝙ interfecit alteꝝ ſed nō ea intē
tiōe vt alteꝝ hr̄et ī cōiugē ſed ob cāꝫ aliaꝫ.R.
ꝙ iſtud īpedimētū nō erit ſm̄ Ber. ⁊ Ho.i.d.
c.ſup̱ hoc. Idē dic vt.s̄.per oīa.ſi homicidium
mandauit vel cōſuluit ⁊ ſecutum ē.
7 ¶ Quid ſi ratū habuit.R.ꝙ ſi nō ſit operatus
aliqd vt occideret̄ ratihabitio nō īducit iſtud
īpedimētū:ſiue ſit factū homicidiū noīe ſuo: ſi
ue nō:ſm̄ gl.in.c.ſi qs viuēte.xxxi.q.i.⁊ gl.in.c
i.de ꝯuer.infi. Vicē.⁊ Io.An.⁊ Pa. in.d.c.i.
qꝛ edictū de matrimonio ē ꝓhibitoruꝫ.c.cum
apud.de ſpon.
8 ¶ Quid ſi alter eoꝝ q machinati ſunt ſit īfide
lis.R.ꝙ nihilominus cōuerſus nō poterit eā
hr̄e:ꝓ qua hn̄da virū eius occidit. ar.d.c.i. de
conuer.infide.
9 ¶ Quid ſi hn̄s vxorē cōmittit adulteriū cum
Berta ⁊ ſibi dicit:ſi nō haberē vxorē accipem
te in vxorē:poſtea īterficit vxorē:nō tn̄ eo ꝓpo
ſito vt bertā accipiat.R. Gaſpar calde.⁊ reci
tat do.An.de ſcō Georgio.in.d.c.ſup̱ hoc.ꝙ
poterit Bertā accipere in vxorē:qꝛ nec hic eſt
fideidatio ꝑ verba ꝑmiſſa:nec homicidiū fecit
eo ꝓpoſito:nec adulteriū cū dicta machinatōe
Sed Car.ipm̄ reprobat:dicēdo ꝙ nō teneret
matrimoniū cū dicta berta:qꝛ nō attendit qn̄
adulteriū interuenit:an machinatio interuene
rit ex ꝓpoſito hn̄di eā an nō. Et iſtud tene an̄
factū:ſed poſt factū tenerē opīonē Calde. que
eſt verior de iure.

Impedimentum decimū dicitur

cultus diſpitas. Nā nullus fidelis ſiue bapti
çatus pōt ꝯhere cū nō baptiçata ēt ſi ſit cathe/
cumina nec ſimpl'r nec ſub ꝯditione ꝯuertēdi
ad fidē:⁊ ſi ꝯhit matrimoniū nullū eſt. xxviij.
q.i.c.caue.⁊.c.cū nō oꝫ.⁊ ibi nō. Hugo.ſponſa
lis vero ſub conditiōe ſi cōuertat̄ bene valent.
Vn̄ qꝫuis nō baptiçatus crederet oēs articu/
los fidei:tn̄ matrimoniū ꝯtū cū tali a baptiça
to non tenet. vt.d.c.caue.
¶ Vtrū matrimoniū poſſit eē īter īfideles.R. 1
ꝙ ſic.vt pꝫ in.c.gaudemus.de diuor. vnde ſi ī/
fideles ꝯuertātur pn̄t ſtare ī matrimonio con
tracto ſm̄ ritus eoꝝ niſi fuerit ꝯtū in gradi/
bus diuina lege ꝓhibitis.de quibꝰ hēs.s̄. īpe/
dimētū.vi. Dicit tn̄ Pe.in.iiij.di.xxxix.ꝙ poſ
ſet eē ꝙ eoꝝ matrimoniū non eſſet ꝯ legē na/
ture nec diuinā:⁊ tn̄ nō teneret:puta qꝛ eſſet ꝯ
tū ꝯ eoꝝ ſtatuta ipm̄ annullantia: qꝛ ſi nihil
pn̄t talia ſtatuta ꝯ matrimoniū inquātum ſa/
cramētū eſt:pn̄t tn̄ inquātū ē fedus humanū
ſicut ſolū eſt in infidelibus:⁊ iō ſi conuerteren
tur tales oporteret ꝙ denuo ꝯherēt.qđ nota ꝑ
limitatōe.d.c.gaudemus.
¶ Vtrū matrimoniū īfideliū excuſet actū cō/ 2
iugalē.R.ſm̄ ſcm̄ Bon̄.in.iiij.di.xxxix.ꝙ ſic q̊
ad culpā ⁊ ꝯn̄ter penā ſi affectio libidinoſa nō
interueniat:nō tn̄ acquirūt palmā qꝛ nulla da
tur eis gr̄a pp̄ defectū fidei.
¶ Vtrū īfidelis conuertēs ſe ad fidem poſſit 3
vxore dimiſſa aliā fidelē accipe.R.pa.in.c.qꝫ/
to de diuor.ꝙ eo ipſo ꝙ alter ꝯiugū non vult
cohabitare fideli cōuerſo.vel ſi vult cohabita
re non ſine iniuria creatoris vel ſine peccato
diſſoluit̄ matrimoniū ī infidelitate ꝯtū ⁊ pōt
ꝯhere cū alia fideli:nec oꝫ iudex ſtatuat tp̄s: ſꝫ
ſufficit clare ꝑpendat ꝙ nō vult ei cohabitare
ſm̄ Pa.in.c.gaudemuſ.de diuor. Si xᵒ vult
cohabitare ſine eius inductiōe ad malū vel ſi
ne peccato: ſic non pōt cū alia ꝯhere īfideli vi
uente:ſed nō tenetur cohabitare cuꝫ ea ſi non
vult cōuerti.xxviij.q.ij.ſi infidelis. Nō. Ric.i
iiij.di.xxxix. Si tn̄ anteqꝫ aliā accipiat ꝑ ver/
ba de pn̄ti cōuertat̄ illa q̄ prius erat obſtinata
tenet̄ eā accipe nec aliā poterit ducere: vt no.
cōiter theo.in.iiij.di.xxxix.
¶ Quid ſi infidelis hēat plures vxores.R.ꝙ 4
illa cū qua primo ꝯxit eius erit:⁊ ſi ſil' duas ac
cepiſſet:ſic nulla erit eiꝰ vxor:niſi vna illaꝝ ha/
buiſſet īpedimētuꝫ quo eā accipe non potuiſſꝫ
qꝛ tūc alia eſſet eiꝰ vxor.
¶ Quid de vxore q̄ repudiata alteri nupſit.R 5
ꝙ vir non poterit ei obijcere fornicationē ſed
tenet̄ ſi vult ei cohabitare ſine peccato eā acci
pere ſi vult vxorē hr̄e aut ſaltem continere.d.
c.gaudemus.in glo.
¶ Vtrū vir ꝯuerſus poſſit ītrare religionem 6

vxore volēte ei cohabitare.R.q ſic fm Hug. in.d.c.ſi infidelis. Si vero pūerſionis eius ſit aliq ſpes nō dz intrare fm ſcm Tho.in.iiij.di. xxxix.q ſi nō eſt ſpes pūerſionis pōt intrare p⁹ vxore requiſita de conuerſione.

7 ¶ Utrū vno coniugū ad ifidelitatem reuerſo diſſoluat matrimoniū pctū iter ifideles. R. q nō.c.queſiuit.de diuor. vnde tex.i.c.qrto.de diuor.dicit q ſacrm fidei.i.baptiſm⁹ ratum efficit conugij ſacramentum.

8 ¶ Quid ſi fidelis pbat cum heretica vel ſciſmatica.R.q tz matrimoniū fm cōiter Theo.i iiij.di.xxxix.

9 ¶ Utrz mulier pūerſa ad fidē gaudeat priuilegio dotiū.in.l.aſſiduis.C.q po.in pig.ha.R. Pa.i.c.pe.de diuor.q ſic.allat multa.

10 ¶ Quē dz ſequi pīes infidelis.R.ſi ē adultus ſequitur quē voluerit:ſi aūt minor cū ſalus eius depēdeat a parētibus dz ſeq fidelē vt pbatur in.c.ex lris.de cōuer.infide.

Impedimentum vndecimuz dicitur: metus ſeu coactionis qd ipedit z dirimit matrimonium ex ipſo pctū.c.cū locū.de ſponſa. Sciēduz tn q duplex eſt coactio.de qua.in.l.i.ff.qd metus cā.ſ.abſoluta p vim.vtputa.cū quis capit: ligat.z hec nō pōt cadere in cōſenſuz ſed hn in copulā carnalē:vn in caſu quo copula faceret matrimoniū ſic coacta copula non facit. ar.l. diſti.pſ byteros.de ſpō.veniēs.el.ij.xxxi.q.ij.c. i.z.ij.Quedā ē coactio cōditionalis .ſ. coactio per metū.vn ſi metus ſit iuſtus vt ille qui pōt cadere in cōſtātem.ſ.mulierē quo ad mulieres qs minor metus excuſat:vt no.glo.in. d.c.cuz locū vel virū quo ad viros. Ideo tex.in.c. conſultationi.de ſpō.pp hoc dicit metus q poſſit cadere in cōſtātez:ſic matrimoniū tali metu pctū ipſo iure ē nullū: vt tz glo.in.c.veniens.el.i de ſpon.z cōiter doc.ſec⁹ ſi pbat ex minori metu:qz ſic pctū tz.z de hoc vide z dic vt.j.Met⁹ §.vij.z.viij.

1 ¶ Quid ſi ratificetur p ſequentē pſenſum tacitū matrimoniū metu pctū.R.q matrimoniū erit verz ſi alter pſeuerat in priſtino cōſenſu libero:qz lz cōſenſus tacitus p ſe nō ſufficiat ad matrimoniū pbendū: ſufficit tn cum expreſſione exteriori que preceſſit fm Ricar. in.iiij. di. xxix. qd notabis.

2 ¶ Quid ſi matrimoniū metu pctū pfirmet iuramēto.R.magis pbabiliter fm Ricar.in.iiij di.xxix.q non tenet:qz qd nō ē non pōt ratificari.z de h dic vt.ſ.iuramētum.v.§.ix.

¶ Utrz p copulā ſequentē ratificet.R.q non 3
niſi pſentiat i matrimoniū lz pſumat pſenſiſſe ſi nō reclamat ſi pōt fm Pe c.in.iiij.di. xxix.

¶ Quid ſi metus mortis carceris:z hmōi qui 4
pnt cadere in pſtātez nō inferat pſone que hz pbere ſed eius filijs vel filiab⁹.R.q nihilominus reddit matrimoniū nullū fz Ricar.vbi.ſ. Nam idē iudiciū fit de metu qui infertur perſone proprie cū eo qui infertur perſone filij z 5
vxoris z huiuſmodi.

Impedimentum xij.dr ordinis vnde aduerte q ſi quis poſt ſuſceptionem ordinis ſacri.ſ. ſacerdotij diaconi aut ſubdiaconi pbit matrimoniū dirimit.vt in.c.vnico.de voto.li.vi.z ē excōicat⁹ ipſo facto.vt in cle.eoſ.de pſangui.z affi.Si vo pbit p⁹ ſuſceptionē minoz ordinū nō dirimit:ſed i officijs nō miniſtrāt ſi ſūt clerici occidētales:z bñficia nō aſſequunt:z iō ordo ſacer ipedit z dirimit:n ſacer ſolū ipedit.

¶ Sed qd ſi ſacer ordo ſupueniat matrionio i
iaz pcto nūqd dirimit.R.dic vt.j.matrimoniū iiij.§.viij.cū ſequentibus.

Impedimentum xiij. dr ligaminis. ſ.cū quiſ alteri coniugi eſt ligatus.

¶ Utrū alligat⁹ alteri per ſpōſalia poſſit cum 1
altera pbere.vide ſpōſalia.§.xx.cū ſequētib⁹.

¶ Utrz obligatus matrimonialr alteri poſſit 2
cū alia pbere.R.q nō.z is q noie ſuo nō iuſſu eius in cuius ē ptāte:vel noie eius quā hz in ptāte bina ſpōſalia pxerit:vel binas nuptias fit ifamis ipſo iure.l.i.in fi.ff.de his qui nō.infa.z efficit bigamus fm qd dixi.ſ. Bigamia.z dz ieiunare p.xl.dies in pane z aq qd vocāt carenā.ſ.quadrageſimā ſic dictā:qz caret cibis:z vij.ſequentibus annis penitere.c.accepiſti.de ſpon.duorum.

¶ Utrū ex diſpenſatione pape poſt matrimo 3
niū pctū poſſit quis alteri nubere.R.q ſi matrimoniū nō eſt pſummatū papa pōt diſpenſare.vt no.in.c.ex publico.de cōuer.cōiuga.vn dicit Ho.vnum mirabile qd recitat Pa.in.d c.ex publico.q papa ex conſenſu vtriuſqz ſpōſi poteſt ex ptāte abſoluta diſſoluere matrimonium non pſummatū nulla alia cā ſubſiſtente ſed de ptāte ordinata non poteſt ſine cauſa: z cum hoc dicto Ho.trāſcunt cōmunit doc.Si vo matrimoniū eſt conſummatū iter fideles ſic papa nō poteſt diſpēſare qz cū matrimoniū

ꝯſūmatū conſiſtat ī facto non pōt hri.ꝑ ifecto
xxxij.q.ij.ſi paulus.l.in bello.§.facte.ff.de ca/
ptiuis.
4 ¶ Utrum mulier credēs vir̄ mortuū poſſit ꝯ
here cū alio.R.ꝙ ſi veriſilr preſumit de eius
morte ſic ꝯhere pōt ſm aliqs.vt no.i.c.qm fre
quēter.vt lite non ꝯteſtata.ſed tu dic ꝙ oꝫ ha/
beat certū nunciū de morte viri de ſpon.in
pñtia.de ſecū.nup.c.dñs.niſi velis dicere ꝙ ſa
tis eſt certificata.qñ hꝫ violētas ſuſpitiões p⁹
expectationē aliqualē.Et aduerte ꝙ vnus te/
ſtis ſufficit.vt in.d.c.in pñtia.Excuſat etiam
ab adulterio qñ ꝓbabiliter credidit mortuum
vir̄ ⁊.cū alio ꝯxit.xxxiiij.q.i.⁊.ij.cū per bellicā
an aūt poſſit exigere debitū vel reddere:dic vt
ſ.iiij.Impedimēto.§.viij.
¶ Quid ſi credēs vxorē viuere ſuā q̄ tñ mor/
tua eſt contrahit cū alia.R.ꝙ matrimoniū ē
ex quo non viuit ſm rodoſi.Hugo.tñ.in.d.c.
cū per bellicā.dicit ꝙ ſi credebat hoc ſibi lice/
re ēt viuēte ſua erit matrimonium.ſi mō pri/
ma mortua ē.Si vero non credebat licere ſic
matrimonium nō erit qꝛ non maritali affectu
ſed adulterio ei coniungitur niſi poſtquā ſcit
ꝙ eſt mortua ei coniūgat maritali affectu ꝑ/
ſeuerāte alia parte in effectu maritali al's nō:
⁊ eſt verius.

Impedimentum xxiiij. dr publice
honeſtatis iuſticia:q̄ eſt ꝓpinquitas ex ſpōſali
bus ꝓueniens robur ex iſtōne eccleſie trahēs
pp eiuſdē eccleſie honeſtatē.vnde ipedit ⁊ di/
rimit tā matrimonia q̄ ēt ſponſalia ſequētia
nō precedentia.vt i.c.ex ſpōſalibus.de ſpō.li.
vi.Et iſta publica honeſtas iuſticie cū ſit qō/
dā ſilr affinitati.iō ipedit ſm illos gradus ſꝫ
quos affinitas ipedit vſqꝫ ad quartū gradum
icluſiue.de qb⁹ dicet.i.xv.Impedimēto.
1 ¶ Quot ſunt ſpēs publice honeſtatis iuſticie
R.ꝙ olim due.quaꝝ prima q̄ ꝯhebat ex ſcdis
nup.puta Petrus vxorem habebat:quo mor
tuo:eius vxor accepit aliū vir̄ de quo habuit
filium vel filiā talis ꝓles cū nullo conſangui/
neo Petri:poterat ꝯhere ſed hodie ſublata ē
per.c.non debet.de ꝯſang.⁊ affi.Alia q̄ hodie
hꝫ locū:eſt que ꝯhit ex ſpōſalib⁹ de futuro vel
ex matrimonio de pñti nōdū conſūmato ſm
Pa.in.c.ſpōſam.de ſpon.Unde nullus ꝯſan
guineus ſponſi pōt accipere talem ſpōſā vſqꝫ
ad quartū gradū incluſiue nec ecōuerſo.c.Iu/
uenis.⁊.c.ad audiētiā.de ſpon.⁊ ſi accipit non
erit eius vxor qꝛ dirimitur.
¶ Quid requirit vt ſponſalia inducāt p̄fa/ 2
tū ipedimētum.R.ꝙ quiqꝫ.Primo ꝙ ſint ꝯcta
a maioribus ſeptēnio tex.eſt i.d.c.ex ſpōſalib⁹
⁊ vt dicit Pa.in.c.Iuuenis.vbi requirit etaſ
certa reſpectu diſcretionis non pōt preueniri:
vt pꝫ in etate ad cōfectionē teſtamēti.vt in.l.
qua etate.ff.de teſta.⁊ idem no.in.c.puberes.
de ſpō.ipu.Iō oꝫ compleuerit ꝯhentes ſiue ꝑ
quib⁹ contrahūt.vij.annos.
¶ Sed nūqd ſi maior ꝯhit cū minori ſeptēnio: 3
ꝓxima tñ ſeptēnio:orit publice honeſtatis iu
ſticia.R.ꝙ non.ſm Pa.in.c.iuuenis.de ſpō.
⁊ in.c.fraternitati.de eo qui cognouit conſan
guineā vxo.ſue.⁊ h̄ ex defectu conſenſus.vt i
d.c.ex ſponſalibus.
¶ Pone ꝙ talis maior cohabitauit cū mino/ 4
ri ſeptēnio deſpōſata ꝑ verba de futuro:⁊ in/
terueniat extraordinaria pollutio:vel ſit dubi
um:an eā tēptauit.R.ſm Pa.vbi.ſ.ꝙ ex qua
dā eqtate orit publice honeſtatis iuſticia: ſed
tñ nullo iure probat.Secus ſi ꝯxiſſet ꝑ verba
de pñti ⁊ eā traduxiſſet ad domū ⁊ forte tētaſ/
ſet copulā:qꝛ ſic eſſet ipedimētum qō dirimēt
vt pꝫ in.d.c.iuuenis.
¶ Scdm qō requirit vt iducat iſtud ipedimē 5
tū eſt ꝙ nō ſint ꝯcta ſub cōditione.Nā añ cō/
ditiōis euentū non orit iſtud ipedimētum.vñ
poſſet ꝯhere cū aliquo cōſanguineo ſponſi añ
ꝯditionis euentum.
¶ Quid ſi quis ꝯhit cū aliqua cū iſta conditi/ 6
one:ſi deo placuerit ⁊ poſtea inuenit ei⁹ affinis
vel aliud ipedimētū hñs quo cū ea ꝯhere non
pōt de iure.R.ꝙ non oritur publice honeſtat
iuſticia:qꝛ fuerūt conditionalia:⁊ ideo poterit
ꝯhere cū eius ꝯſanguinea.nec ob.ꝙ dicta con
ditio ſubitelligebat etiā ſi non fuiſſet appoſi/
ta:qꝛ ſi nō apponeret expreſſe nihilomin⁹ eēnt
pura:ſed expreſſe appoſita faciūt conditiona/
lia ſm Ho.in.c.ad audiētiam.de ſpon.⁊ Io.
an.i.d.c.ex ſpōſalibus.vide qō dixi.ſ.iij.ipedi
mento.§.ij.
¶ Quid ſi apponat aliqua ꝯditio que habet ꝑ 7
nō adiecta.vt.ſ.patuit.iij.impedimento.R.ni
hilomin⁹ ſpōſalia pura erūt ⁊ orit iſtud impe
dimentum.vt in.c.vlti.de ꝯdi.appo.
¶ Tertium qō requirit vt ſit iſtud ipedimen/ 8
tum:oꝫ ꝙ ſpōſalia ſint certa:qꝛ i icertā ꝑſonā
nō ifert ꝯſenſus nec orit iſtud ipedimentū.
¶ Quartū oꝫ ꝙ nō defecerit ꝯſenſus:vñ con 9
ſanguineus furioſi ꝯtinuc pōt eius ſponſam

ducere quã i amẽtia deſpõſauit cum ↄſenſus
dẽfecerit.c.dilectus.de ſpon.xxxij.q.vij.neqꝫ.
Limitat hoc ꝑe.de pal.ꝛ bñ verꝫ qñ defect⁹
cõſenſus ẽ apparẽs vt i pueris ꝛ amentibus:
ſecus eſſet qñ eſſet latẽs:ſicut i illo qui ↄtrabit
nõ aĩo ↄ̃hendi ſed decipiẽdi:qꝛ tunc oꝛiť iſtud
ipedimentũ:qꝛ eccľa iſtituit iſtud ipedimentũ
pp apparentiã honeſtatꝭ:ꝛ iõ ipedit qꝛ de itẽ
tiõe nõ põt ↄſtare:ↄfirmať p Vincẽ.Archi.ꝛ
Jo.An.ꝛ Jmo.ꝛ Be.in.c.vnico.de ſpõ.li.vi.
q tenẽt q ioco ↄ̃hens ſi de ioco apte cõſtat nõ
induciť publica honeſtas.ergo ſi non ↄſtaret
induceretur.

10 ¶Quintũ ꝙ nõ ſint cõtracta poſt matrimo/
niũ vel ſpõſalia prius facta:qꝛ ſiqs ↄ̃xiſſet ma
trimoniũ vel ſpõſalia:ꝛ p⁹ viuẽte prima ſpon
ſa ↄ̃heret cũ aliq̃ ei⁹ ↄſanguinea:nõ dirimenť
ſponſalia p̃cedentia.d.c.ex ſpõſalib⁹.

11 ¶Quid ſi ſpõſalia ↄ̃hentes habuerit tp̃s de/
bitũ ꝛ fuerit pure ↄ̃cta ꝛ cũ certa perſona ꝛ cũ
ↄſenſu:ſed tñ fuerũt nulla de iure.puta cũ affi
ne:vľ cũ religioſo:vel i ſacriſ:aut cũ maleficia
to:ꝛ huiuſmodi.R.ꝙ nihilomin⁹ oꝛiť publice
honeſtatis iuſticia:qꝛ i matrimonio attẽditur
potius honeſtas.l.ſemp.ff.de ritu nup.Nec
ob.ꝙ nulla oꝛiať obligatio:ſed bñ publica ho/
neſtas que ipedit matrimoniũ contrahenduꝫ
ꝛ dirimit contractum.

12 ¶Sed qd ſi minoꝛes ſeptẽnio ↄ̃ctis ſpõſalib⁹
pſeuerãt vocãtes ſe ſpõſuꝫ ꝛ ſponſã:vel ſiľ ia
cẽt:vel ſe iuicẽ oſculanť vſqꝫ p⁹ ſeptẽniũ:ꝛ ex
hoc manifeſte apparet eos pſeuerare in eadẽ
volũtate.R.ꝙ ſi ex talib⁹ ſignis manifeſte ap/
pet ꝙ pſeuerãt in eadẽ voluntate p⁹ſeptẽniuꝫ
cõpletũ oꝛiť publice honeſtatis iuſticia:vt no.
in.d.c.ex ſpõſalib⁹.Alr̃s ſi nõ manifeſte appet
lꝫ perdurẽt i eodẽ ꝓpoſito:nõ oꝛiť iſtud ipedi/
mentũ:vt colligiť ex.d.c.ex ſpõſalibus.

Impedimentum xv.eſt affini

tatis que qdem affinitas ẽ ꝓximitas pſonarũ
ex copula carnali ꝓueniens oĩ parẽtela carẽs.
vñ affinitas mediãte ↄſanguinitate ꝛ carnali
cõmixtione ꝓpagať iõ ↄſanguinitateꝫ imitať
Sed i hoc differt:qꝛ pſona cõiuncta ſiue addi
ta alicui pſone:p ꝓpagationẽ fit pticeps eiuſ/
dem nature lꝫ indifferẽti gradu.vñ non mu/
tat genus attinentie:ſed tñ gradũ:ſed pſona
addita ſiue coniũcta per copulã carnalẽ alicui
pſone nõ fit pticeps eiuſdẽ nature:ſed q̃ſi con
iungiť ab extriſeco:vñ cõiungiť alio genẽ con
iunctiõis ſed i eodẽ gradu.Et iõ pſona cõiun
cta p carnis copulã ſãguini alteri⁹ iducit pmũ
gen⁹ affinitatis.pſona vero addita p copulam
pſone q̃ primũ inducit genus facit ſcõm gen⁹
ꝛ pſona addita ſecũde iducit tertiũ gen⁹.Vbi
gr̃a vxoꝛ fr̃is mei ẽ mihi affinis in primo ge/
nere:ꝛ in eodẽ gradu quo frater me⁹:ꝛ reliqs
cõſanguineis meis i eodẽ gradu quo ſunt mi
hi ꝛ in primo genere.Alia pſona q̃ nõ eſt mi/
hi ↄſanguinea:nec affinis aliunde ſi coniũgať
cũ p̃fata vxoꝛe fratrꝭ mei:erit mihi affinis i ſe
cũdo genere ꝛ ↄſanguineis meis:ꝛ in eodem
gradu q̃ ſumus fratri meo.Tertia vero pſõa
aliũde:nec conſanguinea:nec affinis:ſi cõiun/
gať ſcõe pſone ↄiuncte vxoꝛi fr̃is mei erit mi
hi in tertio genere affinitatis ꝛ ↄſanguineis
meis:ita nõ.in.c.nõ dꝫ.de ↄſangui.ꝛ affi.

¶Qũo ipedit affinitas matrioniũ.R.ꝙ ſi p̃/ 1
ueniat ipedit ↄ̃hendũ ꝛ dirimit cõtractũ i pri/
mo genere tñ hodie:ꝛ vſqꝫ ad quartũ graduꝫ
iclũſiue:vt i.d.c.nõ dꝫ.lꝫ olim ipediret ẽt in ſe
cũdo ꝛ tertio genere:vt.xxxv.q.iij.p totũ.Vñ
pſona cognita carnalr̃ ab aliq̃ cõſanguineo ñ
poterit ↄ̃here cũ aliquo de illa cõſanguinitate
q nõ diſtat vltra quartũ gradũ ab eo conſan/
guineo q eã cognouit:ꝛ ecõtrario.Et ſi cõtra/
hit nõ tꝫ matrimoniũ:ꝛ itelligiť ꝓhibitũ in ifi
nitũ in recta linea:ſm vnã opi.quã nõ teneo.
vt.s̃.dixi.impedimentum.vi.§.i.

¶Quid ſi affinitas ſupueniat matrimonio iaꝫ 2
cõtracto p verba de pñti lꝫ non ↄſummato.R.
ꝙ nõ dirimit eũ.vt in.c.ij.de cõſan.ꝛ affi.ꝛ il
le p quẽ ↄtracta ẽ affinitas non põt petere de
bitũ ſine pctõ moꝛtali:ſed bñ teneť reddere ve
re vel iterpꝛetatiue petẽti.ꝑe.de pal.tꝫ ꝙ ſi
matrimoniũ nõ ẽ cõſummatũ:ꝙ nec ẽt redde
re põt ſine moꝛtali peccato:qꝛ põt religionem
itrare.Sed hoc non credo:qꝛ lꝫ poſſit non tñ
tenetur itrare.

¶Sed nũqd ep̃s poterit diſpenſare cũ tali vt 3
etiam exigere poſſit ſine peccato.R.vt.s̃.Ince
ſtus.§.v.

¶Vtruꝫ remaneat affinitas poſt moꝛtẽ pſo/ 4
ne cognite.R.ꝙ ſic.qꝛ ẽ vinculum ppetuum.

¶Vtrum coitus foꝛnicari⁹ cauſet affinitatẽ 5
R.ꝙ ſic.qꝛ p oẽm coitũ oꝛdinatũ ad carnis ꝓ/
pagationẽ p quẽ ↄſanguinitas ↄ̃hi poſſit con
trahiť affinitas.non aũt p coitũ ex̃ vas vel ſo/
domiticũ:ꝛ hmõi.xxxv.q.iij.extraoꝛdinaria.ꝛ
de eo q cogno.ↄſan.vx.ſue.c.fraternitatis.ꝛ
xxxv.q.x.fraternitatis.Hoſ.tñ tꝫ abſurdũ ↄ̃hi

affinitatẽ p fornicariũ coitũ etiã ordinatũ ad
generatõz.ꝛ iõ tȝ ꝙ ñ ꝯbit̃ niſi ex ꝓximitate ꝓ
ueniẽs ex nuptijs: vt pȝ in.l.ñ facile.§.ſciẽdũ.
ff.de gradib⁹.Sȝ ꝯriũ cõiter tenet̃.ꝛ ſic ſerua
Et illc.§.ſciendũ.logt̃ de affinitate per quam
defertur hereditas ad aliquem.
6 Quid ſi clauſtꝝ pudoris itrauit ſed ſemẽ non
emiſit.R.ꝙ affinitas nõ ꝯbit̃:ẽt ſi mulier ſola
emiſiſſet.ſȝ q̃ȝuis clauſtꝝ nõ itret:ſȝ tñ ſemẽ ſi
ĩtus mittit ꝯbit̃ affinitas:qꝛ põt fieri genera/
tio ſicẽ fit ĩ balneo: vl'ĩ õmõib⁹ ſuccubis ꝛ ĩcub.
7 ¶ Quid ſi vir itrãs clauſtrũ emittit ſemẽ ꝛ ñ
mulier.R.'Pa.in.c.fratnitatis.de eo q cogno.
ꝯſan.vx.ſue.Jnn.ibidẽ tȝ ꝙ nõ ꝯbit̃ affinitas
ſed ꝙ oȝ ſil'emittãt tã vir q̃ȝ mulier.Jdem tȝ
Ho.ĩ ſum.ꝛ Hugo.in.d.c.ex̃ordinaria.ſȝ ipſe
'Pa.dicit ꝙ Ho.in.d.c.fratnitati.dicit ꝙ ſuf/
ficit ꝙ vir emittit ĩ clauſtro pudoris:lȝ mulier
nõ emittat:qꝛ ſm medicos põt fieri generatio
Et h̃ ſeqt̃ Fede.ꝯſilio.ccxc.Et vr̃ ſeq 'Pa.ĩ iu/
dicio meo ẽt Jnno.ĩ.d.c.fratnitati.ꝛ Rodo. ꝛ
'Pe.de pal.in.iiij.alr̃ Btã Vgo non potuiſſet
effici mr̃ ꝛ Vgo.ſi oporteret mulierẽ ſemiare.

Jmpedimentum ſextũde
cimũ di
cit̃ ĩpotẽtia coeũdi q̃ qdẽ eſt vitiũ animi vel
corporis vel vtriuſq; q̃ quis ĩpedit̃ alij carnali
ter cõmiſceri.
1 ¶ Quot ſunt ei⁹ ſpẽs.R.ꝙ tres.'Pria dr̃ na/
turalis vt frigiditas ĩ viro.Artatio ĩ muliere.
Et defectus etatis in vtroq;:vel altero. Alte/
ra ẽ accidẽtalis que ꝓuenit a cã extriſeca ꝛ ac/
cidentali:vt caſtratio.Et tertia maleficialis q̃
a demonib⁹ prouenit.
2 ¶ Circa frigiditatẽ ꝛ artationẽ:dic breuit̃ ꝙ
ad hoc vt ĩpediat matrimoniũ contrahendũ ꝛ
dirimat ꝯctũ requirit̃ p̊ ꝙ preceſſerit tale ma/
trimoniũ:qꝛ ſi adueniret p⁹ cõtractũ nõ diri/
meret.lȝ eſſet rõnabilis cã diſpẽſationis fiẽde
per papã vt alter apt⁹ cõtraheret cũ alio:ſi nõ
dũ erat matrimoniũ ꝯſummatũ.vt no.'Pa.in
c.ex pte.ꝛ in.c.ex publico.de ꝯuer.coniuga.Et
idẽ dic de ĩpotẽtia accidẽtali ſm eũdẽ 'Pa.al/
legat.c.ꝙ ſedẽ.ꝛ.c.ꝯſultatiõi.de fri.ꝛ male.Se
cũdo regrit̃ ꝙ ſit tãta ꝙ nullo mõ poſſit coire
hoc ẽ ſm pe.de pal'.ꝙ ſit talis ꝙ ĩpediat actuȝ
ꝑpetuo ſaltẽ:qꝛ lȝ ĩpediret effectũ generatiõis
ſed non actũ q̃ eſt emiſſio ſeminis ĩ vaſe nõ eẽt
ĩpedimẽtũ.Tertio ꝙ ſit perpetuũ ĩpedimentũ
ita ꝙ nullo mõ medicamĩe aut remedio poſſit
remoueri:qꝛ ſi poſſet ſine ꝑiculo mortis remo
ueri non dirimeret.h̃ nõ.in.c.i.ꝛ.ij.xxxiij.q.i.ꝛ
de frigi.c.ij.ꝛ.iij.ꝛ q̃ſi per totũ.Nec facio vim
ĩ frigiditate que ẽ a natura aut in illa q̃ eſt per
ſenectuteȝ:qꝛ qñ non põt iuuari ĩpedit.vt no:
Ric.in.iiij.di.xxxiiij.Et eadẽ rõne dic de ni/
mia caliditate q̃ coituȝ ĩpediret:ſm ſcm̃ Tho.
ca.di.Quarto ꝙ ſit ignorãs qñ cõtrahit de ta
li ĩpotẽtia:qꝛ ſm 'Pe.de pal'.q ſcit ſe:vel aliuȝ
ĩpotentẽ ꝛ eũ accipit non põt ampli⁹ eũ dimit
tere q̊ ad viculũ:qꝛ eſt veꝝ matrimoniũ:ꝛ hec
quattuor dic etiã requiri in ĩpedimento accidẽ
tali vt dirimatur.
¶ Sed qd de eo q hȝ virgã erectã ſed nõ põt 3
emittere ſemẽ ꝑꝑ ĩpedimentũ naturale vel ac/
cidẽtale.R.'Pa.in.c.ij.de frigi.ꝛ malefi.xxxij.
q.vij.in.c.hi qui.tȝ ꝙ põt ꝯtrahere ꝛ tȝ matri/
moniũ:qꝛ põt mulierẽ ꝓuocare:ſed cõiter te/
net̃ ꝯriũ:qꝛ ex quo non põt hr̃e actũ generãdi:
põt mulier dicere ego volo effici mater.vt ĩ.d.
c.i.in fi.ꝛ ſic tene ſi ante preceſſit ꝯtractũ ma/
trionij tale ĩpedimentũ ꝛ non ſit remediabile.
¶ Vtrum mulier ꝑꝑ artitudinẽ ſeparata a p̊ 4
viro ꝛ ꝯiuncta ſcdo que efficit̃ habilis. primo
ꝓpter vſuȝ ſcdi ſit reſtituẽda p̊. R. 'Pa.in.c.
fraternitati codeȝ. ꝙ ſi non poterat coniungi
p̊ viro antea ſine periculo mortiſ ꝑ aliqd reme
diũ ꝙ nõ reſtituit̃ ſed ſtabit cũ ſcdo:qꝛ in p̊mo
non fuit matrimoniũ.vt tȝ Abbas ꝛ 'Pe.ꝛ ſe
quit̃ Joã.an.in.d.c.fraternitati.in fi.qd veruȝ
limita qñ apte apparet de diſſimilitudine me/
broꝝ amboꝝ.al's eſſet reſtituẽda:qꝛ vr̃ eccleſia
decepta:ꝛ ſic ꝯcorda docto.
¶ Circa etatẽ vero vt nõ. dixi.Etas ad ꝯhen 5
dũ ſpõſalia ẽ ſeptẽ annoꝝ cõpletoꝝ.vt ĩ.c.vni
co.de deſpon.ĩpu.li.vi.Sed ĩ matrimonio req
ritur ꝙ vir hẽat cõpletũ.xiiij.annũ. ꝛ mulier.
xij.vt in.c.puberes.ꝛ.c.ꝯtinebat̃.de deſponſa.
ĩpube.Vnde ſi añ illud tp̃s ꝯhat̃ non erit ma/
trimoniũ ſed ſponſalia.c.vnico.de deſpõ.ĩpu.
li.vi.Et hoc veꝝ niſi malitia ſuppleret etateȝ
ꝛ tunc eſt ſm Tancre.ꝛ Ho. c. de illis.el.ij.de
deſpon.ĩpube.qñ ſe inuicẽ cognouerũt aliť nõ
Sed tu dic cũ Jo.an.ꝙ ſufficit ꝙ ſint experti
copulam carnis:ſi non inuicẽ ſaltẽ cum alijs.
Vñ exponitur illud malitia.ĩ.vigor naturaliſ
ſeu potentia coeũdi ſupplet etatẽ. qd pȝ in.d.
c.de illis ibi potuerũt coniũgi.Et iura que di/
cũt ꝙ matrimoniũ tȝ:ſi ſunt ꝓximi pubertati:
lȝ doc.in hoc ſit diuerſa interpretatio. Tñ tu
hec intellige cũ Hoſti.in ſum.ꝙ eſt ꝓxima eta
ti qñ ẽ viripotẽs qd per experiẽtiam põt ſciri

d.c.puberes.z.c.a nobiſ.de deſpon.ipu. Unde
gl.in ſum.xx.q.i.refert Bñ.dicētē q puer no
uē ānoꝝ reddidit nutricē pgnātē. Et Alber.i
quarto.dicit ſe vidiſſe puellā nouē annoꝝ ɔce
piſſe:z in decimo peperiſſe.
6 ¶ Sed qd ſi puer pubes z habilis etate ad ɔ-
hēdū ɔhit:z ē ipotēs ad coeūdū.R.gl.tʒ q ma
trimoniū nō ē validū.in.c.puberes.z ſeqt ibi
Pa.de deſpō.ipube.Qz q hēt actū generan
di non pōt nō dr pubes:ꝗ aſſimilat ipuberi:z
facit iſtud.c.puberes.in fi.Doctores tñ cōiter
tenent q non ſeparabit:ſed expectabit tps ple
ne pubertat.ſ.decē z octo ānoꝝ.l.itē mella.ff
de alimen.z ciba.le.z hec eſt humanior z veri-
or:qz ex quo ipedimētum nō eſt ppetuū nō re-
ſtat qn ſit matrimoniū.aliter ifirmus ipotēs
nūc ad coeūdum non poſſet contrahere:qd fal
ſum ē:z iō erit matrimoniū:ſed ſi in.xviij. nō
poterit iudicabitur ipedimētum perpetuū:z
ſic diſſoluetur.
7 ¶ Sed nūqd peccāt q contrahūt matrimoniū
añ debitā etatē.R.ſm Pe.de pal.in.iiij.q ſic
mortaliter ſi ſine iuſta cā z lnia epi ɔtrahunt:
qz ɔ ɔhibitionē.c.ij.de deſpon.ipu.
8 ¶ Sed pone q minor ſeptēnio fuit cognita a
ſponſo maiore.xiiij.R.Jo.de deo q erit matri
moniū.ſed Pa.in.d.c.cōtinebat tʒ q nō erit
quātūcūqz fuerit cognita qz non hʒ cōſenſum
aptū ad matrimoniū ɔtrahendū niſi eſſet mul
tū diſcreta z doli capax.
9 ¶ Pone.q dicti ipuberes qui pᵘ ſeptenniuʒ
ɔtraxerūt matrimoniū qd iuris interpretatio
ne ſunt ſponſalia.vt in.c.vnico.de deſpon.im
pu.li.vi.perſeuerant vſqz ad plenā pubertatē
z in pubertate iteruenerūt oſcula z amplexus
z dona.nunqd erit matrimoniū.R.q ſi inter-
uenit copula.tex.eſt clarus in.d.c.vnico. q ſic
efficitur matrimonium.Si vero copula nō i-
uenit neqz conſenſuſ expreſſus poſt puberta-
tē.ſic opi.eſt diuerſa.Jnno.tʒ q nō efficit p ǭl
cūqz alios actᵘ ex copulā vel nixū ad eā. Ho.
vero fuit varius i.c.atteſtatōes.de deſpō.ipu.
z i.c.ad id.de ſpō.Archi.i.d.c.vnico.pᵘmultas
opi.vr ɔcludere q nō ſit matrimoniū niſi int-
ueniat vł nouᵘ ɔſenſus exp̄ſſus:vel copula:vel
traductio ad domū.z h vr ſeq Alanᵘ. Dicē.z
Gof.in.c.lr̄as. de deſpon. ipu. Pa.in.c.fi.de
ſpon.tʒ q per oſcula iocalia z amplexus z hu-
iuſmodi ſigna:efficit matrimoniū.allat glo.z
Jo.an.in.d.c.vnico.Ray.tenet q ſi qñ ɔtraxe
runt intendebāt contrahere matrimoniū:ſic
nō erit nec matrimoniū nec ſponſalia.Matri
moniū qz etas ipediebat ſponſalia qz hoc non
intendebant.nec verba ad hoc poſſunt referri:
z ſic adueniēte pubertate ēt ſi ſequat copula:
non erit matrimoniū nec verū nec preſumptū
Si vero qñ ɔtraxerunt intendebant cōtrahē.
ſi non vt agebant.ſaltem quantū valere pote-
rat:ſic erūt ſponſalia z non inducēt matrimo
niū:niſi aut p copulā:aut per cōſenſum euidē-
ter expreſſum.z ſic intelligit tex.d.c.vnici.Ego
vero ſaluo meliori iudicio iuxta illud.l.claudiᵘ
felix.in fi.ff.q po.i pi.ha.dico q ad hec vt ſpō
ſalia efficiāt matrimoniū verū:oʒ interueniat
nouus conſenſus i matrimoniū expreſſus cuʒ
aliquibus ſignis vniuocis:h ē q talia ſigna nō
poſſint fieri legitime:nec ſoleant fieri niſi cuʒ
vxore in legitimo matrimonio coniūcta.iſtud
cōiter ſequunt theologi.in.iiij.di.xxviij.patʒ
in ar.per.l.minorē.ff.de ritu nup.z per.d.c. at-
teſtationes.z qd ibi no.z ideo ſi poſt puberta-
tē amboꝝ nouū conſenſum habuerūt oñſum
p aliqd ſignū qd ſolummō coniugibᵘexhiberi
ſolet:ſic indubitanter matrimonium efficitur.
Si vero nouū talē ɔſenſum in pubertate non
habuerūt.ſed ſimpliciter perſeuerauerunt i ta
li opiōne prima nihil de nouo determinātes:
tunc reduco doc.ad concordiaʒ.Et dico q ſi i-
terceſſerūt actus qui non ſolent fieri niſi cum
vxore vt traductio ad domum:habitatio mu-
tua ſeorſum:z hmōi:ſic talia ſigna faciunt ma
trimoniū preſumptū.Et ſic intelligo z limito
dictū glo.Ho.z Pa.ac ceteroꝝ.Si aūt ſigna
exhibita poſt pubertatē ſunt ſigna q̄ ēt ſpōſis
de futuro exhibent:vt in aliqbᵘ locis oſcula z
amplexus z hmōi:ſic non faciūt matrimoniū
nec veꝝ nec preſumptū:qz h nō ɔbat eē qd ab
h contigit abeſſe.l.neqz natales.C.de ɔba.c.ij.
de trāſla.prela.z ſic intelligo Jnno.cū ceteris.
Jſtā ɔcordiā vr tenere do.An. in.d.c. atteſta-
tiones.z de iſtis vltimis non loqt.d.c. vnicū.
qd pʒ in Vbo conſtiterit euidenter.nec gl.ibi-
dē ſi bñ pōderetur qz dicit ſe amplexabant nō
ſimplr:ſed addit vt coniuges.
¶ Circa vero impedimentum naturale vel ac 10
cidentale eſt ſciendum ſm Panor.in.c.i.de
frigi.z malefi.q quando non poteſt per aſpe-
ctum probari ſemper debet ad minus habita
re per triennium anteq̄ʒ matrimonium diſſol
uatur.vt in.c.fi.codē. Secus in impedimēto
qd pōt p aſpectū ɔbari:vt in.d.c.fraternitati.
Vel per iuramētū ɔpriū cū ſeptima manu
ɔpiquoꝝ.vt in.c.laudabilem.co.ti.qz ſtati po
teſt dirimi.

11 ¶ Quid de ſpadone vtroqʒ teſticulo. R. qui/
dam tenent q̄ non dirimitur. qꝛ ſm Auicēnā
poteſt erigere virgā ⁊ ſemen emittere: lʒ non
poſſit generare. Sed ſm Pa. in. c. qd̓ ſedem.
de fri. ⁊ malc. doc. cōiter tenēt q̄ nō pōt ꝯhe/
re: ⁊ ſic non tʒ matrimoniū ⁊ dirimet: ſecus ſi
eſſet caſtratus tm̄ vno teſticulo: ⁊ ſic poteſt itel
ligi tex. ⁊ glo. in. l. ſi ſerua. §. ſi ſpadoni. ff. de iu
re do. vide glo. in. c. hi. qͥ. xxxij. q. vij. Sed ego
teneo q̄ exquo hʒ actū generādi q̄ tʒ matrio
niū lʒ nō habeat effectū. vt. ſ. dcm̄ ē. aliter ſteri
les nō poſſent cōtrahere: qd̓ falſum ē: ⁊ ſm h̄
limita glo. p̄dictas. Nec ob. c. i. co. ibi volo eſſe
mr̄. volo filios ꝓcreare: qꝛ ille vir nō habebat
actum nec effectum.
12 ¶ Circa vero maleficiatos. Aduerte q̄ aliquā
do quis eſt maleficiatus reſpectu oīuʒ. ⁊ ſic ꝯ/
here nō pōt: ⁊ ſi ꝯhit pꝰ primū matrimonium
ꝯctū ⁊ cōiungit cū ſcd̓a redire tenet ad primā
q̄ pʒ: qꝛ ipedimentū nō erat ꝑpetuū: ⁊ iō ꝓmū
matrimoniū fuit firmū. Si aūt ſit maleficiatꝰ
reſpectu vniꝰ ꝑſone: ſic nō reſtituet quāuis co
gnoſcat ſecūdā: qꝛ primum matrimoniuʒ fuit
nullū ⁊ ſcd̓m fuit validum.
13 ¶ Sed nunqd iudicabit īpedimētum ꝑpetuū
qd̓ remoueri poſſet ꝑ aliqd̓ maleficium. R. ſm
ſcm̄ Boñ. in. iiij. di. xxxiiij. ⁊ ſcm̄ Tho. eadē di.
q̄ ſic. qꝛ non pōt hō ꝑ maleficium inuocare de
mones pro aliquo caſu.
14 ¶ Si queratꝰ de abhoīatiōe: vtꝝ ipedit matri
moniū tʒ ſcūs Tho. vbi. ſ. q̄ ē idē iudiciuʒ qd̓
de maleficio cū ſit cā extriſeca ⁊ accidētalis. et
h̄ intellige qñ ex tali abhoīatōe i imaginatiua
fantaſia aut extimatiua ꝯcipit talis horror q̄
nullo mō pōt hr̄e actum generādi cū tali.
15 ¶ Sed quid ſi inueniat aliquis qui vellet de/
ſtruere maleficiū cum alio maleficio. vide. j. ſu
ꝑſtitio. §. xiij.
16 ¶ Quero qd ſi dubium ſit: an tale ipedimentū
ipotētie coeūdi precesserit matrimoniū ꝯctum
ꝑ verba de p̄ñti an nō. R. Pa. in. d. c. fraternita
tis q̄ p̄ſumet p̄ceſſiſſe ex q̊ nūqʒ potuit cogno
ſcere. facit i ar. l. iij. C. de edi. edic. Et h̄ idem ſe
quit Ric. in. iiij. di. xxxiiij. q̄ debemꝰ preſume/
re q̄ ſicut preceſſit ꝯſummationē ita ⁊ ꝯctiōeʒ
Nā ex futuro preſumit eē preteritū. vt no. in
c. ſcribā eiſdē. de preſūp. ⁊ ſic doc. magis vidē
tur i hāc opionē iclinari: ⁊ plʒ mihi. lʒ glo. i ſū/
ma. xxxiij. q. i. dicat q̄ preſumēdū ē ſubſecutuʒ
Nec ob. c. lʒ ex quadā. in fi. de teſti. vbi dr̄ q̄ i
dubio ꝓ matrimonio ē preſumēdū. qꝛ dic̄ pa.

vbi. ſ. q̄ ē veꝝ qñ matrimoniū pōt hr̄e ſuum
effectū. ſ. euitationē fornicatiōis vel bonū ꝓliſ
Et hanc mirabilē limitationē tʒ ēt do. An. in
c. lr̄e veſtre. de frigi. qd̓ bñ notabis.

Impedimentum decimū/ ſeptimū

ſm aliquos dr̄ ꝯſuetudinis vel ſtatuti: pro cu
ius itelligētia queritur.
¶ Utrum ꝯſuetudo poſſit ꝯ̄ matrimoniū. R. 1
ſm Pa. i. c. ſup eo. de cognatōne ſpūali: q̄ aut
ꝯſuetudo habilitat al's ihabiles ꝑ ius canōicū
vtputa q̄ cōtrahat in. ij. vel. iij. gradu ꝯſangui
nitatis: ⁊ hmōi: ⁊ ſic nō valet. vt ꝓbat i. d. c. ſu/
per eo. ſm verā ſignificationē iuncto. c. q̄ ſup
his. de cōſan. ⁊ affi. ⁊ hoc tʒ Ho. quaſi ſit irra/
tionabiliſ. Ex quo ifero q̄ ꝯſuetudo nō appro
bata a papa nō pōt tollere ipedimentū publi/
ce honeſtatis cū cōſuetudo nō valeat cōtra ho
neſtatē eccleſie. c. cū decorē. de vi. ⁊ ho. cle. Aut
cōſuetudo ſolū inhabilitat alias habiles: vt in
filijs duoꝝ cōpatrū ꝑ quoꝝ neutrū vētuʒ eſt
ad cognationē ſpūalē: ⁊ tunc valet vt nō ꝯbat
Facit. V. itaqʒ. ⁊. V. ceteꝝ. d. c. ſup eo: ⁊. d. c. oli
de cle. cōiuga. Aut ꝯſuetudo nō ſolū inhabili/
tat vt nō ꝯhat: ſed ēt hʒ vt diſſoluat ad tp̄s: ⁊
ſic valet: vt voluit Inn. qꝛ peccauerunt ꝯtēnē/
do ꝯſuetudinē patrie. xxx. q. v. aliter. Aut talit
inhabilitat: q̄ ſi fuerit cōtractū hʒ vt diſſoluat
i ꝑpetuum: ⁊ tunc ſi ē approbata ꝑ papā ſaltē
tacite ſic valet vt probat in. d. c. ſup eo. ſʒ lectu
rā Ho. Sed ſi nō apparet de approbatōe pa
pe: tunc nō valet ſʒ Ho. in. d. c. ſup eo. ⁊ ꝑpea
dicit caſum prefati. c. nō extēdendū. Sed Pa.
tʒ cōtrariū. vbi cū de cōſuetudine cōcurrit ſcā
dalū: qꝛ ſicut papa pōt ius diuinū interpretari
⁊ addere ⁊ diminuere. vt no. Inno. in. c. que i
eccleſiaꝝ. de conſti. Ita ⁊ ꝯſuetūdo. vt tʒ idem
Inn. in. c. f. de cōſue. ⁊ hoc ēt ſentit gl. magna
in. d. c. ſuper eo. que vult q̄ vbi eſſet cōſuetu/
do q̄ nō ꝯheret in quintū gradū: ſi ex cōtractu
generaret ſcādalū non valet matrimoniū: qa
vt dcm̄ ē. Cōſuetudo cōtinēs i ſe ſcandalum
ex preteritiōe pōt inhabilitare alias habiles.
ſecus ſi a principio nullū fuiſſet īpedimētum:
qꝛ tūc ſcādalū ſuperueniēs nō pōt diſſoluere
qꝛ ꝑp ſcādalū non ē recedendū a veritate iuriſ
diuini. c. ij. de no. ope. nun. ⁊ in regula q ſcāda
lizauerit. de reg. iu. ſed. d. An. d. Butr. i. d. c. ſup
eo. limitat ſic. Qd̓ aut conſuetudo hʒ ꝯcurſuʒ
iuris antiqui: ⁊ tunc dirimet i ꝑpetuum iterue
niēte ſcādalo: niſi ita dirimat. Si vero nō hʒ

ↄcurſum iuris:ꝛ tunc ſi a nouo iure approbeᵗ vel a papa ſilr̃ dirimet:qđ ſi nõ h̃ȝ ↄcurſuȝ iu ris antiqui vel noui vel approbationem pape tunc non põt creare nouum ĩpedimẽtuȝ ad di rimendũ ĩ perpetuũ.ꝛ hoc eſt veriſſimũ ꝛ di ctum Pano.intellige de ↄſuetudine generali quã papa ſcit ꝛ approbat non de particulari: niſi ſm dictum do.Anto.

1 ¶ Quid ſi cõſuetudo mariti ꝛ vxoris ſit diuer ſa.R̃.Pa.in.c.i.de ſpon.Aut ↄſuetudo diſpo nit ſup ſolẽnitate ↄtrahendi:ꝛ dȝ obſeruari cõ ſuetudo patrie vbi matrimoniũ ↄhiƀ:etiam ſi ambo eſſent peregrini vel forẽſes:qꝛ non eſſet violãda ↄſuetudo patrie cũ ſcãdalo alioꝝ.vt ĩ c.que cõtra.viij.di.ꝛ.l.ſi frigidus.ff.de euic.ꝛ l.ij.C.quẽadmodũ teſta.apiãtur.Aut ↄſuetu do diſponit ſuper executione vel alijs ſeruan dis p⁹cõtractum:ꝛ dȝ attẽdi cõſuetudo domi cilij ipſius mariti.l.fi.§.idẽ reſcripſerũt.ff.ad munici.Vñ ſi ↄſuetudo ẽ domicilij mariti ꝙ maritus lucretur certã ptẽ dotis:lȝ in loco ſit alia ↄſuetudo:tñ ſeruabiƀ conſuetudo domici lij mariti ꝛ lucrabiƀ:vt ẽ de mẽte Bar.in.l.exi gere.ff.de iudi.vbi tex.cũ glo.ꝛ in.l.cũctos po pulos.C.de ſum.tri.ꝛ ſeqtur Bal.in rubrica đ inueſtitura.de re.alie.facta.c.vltimo.Sȝ limi tat verã niſi error interuenerit:qꝛ mulier igno rabat ꝛ ↄxit ſimplr̃ fiducia iuris cõis.ar.ff.de iuř.ꝛ fac.igno.l.regula.ꝛ.ff.de ꝓba.l.cũ de ide bito.Alij tenẽt ꝙ ſi ↄxit ĩ loco mulieris ille lo cus ĩſpiciaƀ:ſi in loco viri ille attendaƀ:ſi in lo co tertio ↄſuetudo viri obſeruetur:qꝛ ẽ caput mulieris.de ſpon.c.i.Sed opionẽ Bar.ſequiƀ do.Anto.q addit ꝙ ſi maritus mutaret domi ciliũ poſt ↄctũ matrimoniũ ꝙ dȝ attẽdi ↄſue tudo domicilij tpe cõtractus ꝛ non domicilij vbi diſſoluitur matrimoniũ qꝛ dȝ attẽdi locus vbi orta fuit obligatio:ꝛ non vbi recepit puri ficationẽ:ꝛ facit tex.iuncta glo.ſm intellectuȝ quẽ ſequiƀ in.l.ſi vxor.ff.de iudi.

3 ¶ Utrum ſtatutũ patrie valeat circa matrio niũ.R̃.Pa.i.c.i.de ſpon.do.Ant.ſic diſtiguit ꝙ aut ſtatutũ patrie diſponit circa ſubſtantia lia matrimonij:puta ĩualidãdo matrimoniuȝ vel pſonas:ꝛ ſic non valet.Exquo pȝ ꝙ leges ꝓhibẽtes matrimoniũ inter tutorẽ ꝛ pupillã rectorẽ ꝓuicie:ꝛ prouincialẽ ꝛ hmõi nõ tenent. Idem dicas ſi habilitaret ĩhabiles.de quo vi de p Fede.conſilio.xxxv.vbi tȝ ꝙ generalr̃ ſta tuta laicoꝝ circa matrimoniũ ſunt nulla: quia hec materia nõ ẽ de foro ſeculari: ſed eccleſia ſtico:vt in.c.tuã.de or.cogni.facit qđ no.Bar. in.l.titia.ff.ſolu.ma.ꝛ per doc.in.c.fi.de ſecun nup.Aut ſtatutũ diſponit ĩferendo penã circa ſubſtãtialia ipſius:ꝛ inferendo dãnum:ꝛ ſic ñ valet:vt diſputat Jo.an.in.c.ſtatutũ.de here. li.vi.Exquo patet ꝙ nõ val:t ſtatutum infe rens penaȝ contrahẽti cũ minore.xxv.annis. niſi pñtib⁹agnatis:qꝛ intimidaƀ matrimoniũ qđ libeꝝ dȝ eſſe.c.cũ locũ.de ſpon.Gaſpar tñ de Cal.in.c.ij.de clan.deſpõ.dicit ↄſultũ fuiſſe ꝙ valet ſtatutũ in iſto caſu ꝛ ſilr̃.Sed Pa.ma gis plȝ opi.Jo.an.ꝛ ẽ magis cõis.de quo vide in.d.c.i.per do.Jo.Anto.de ſcõ georgio.Qñ ꝗ ſtatutũ ĩponit penã auferẽdo lucrũ qđ lex ſecularis attulerat:ſic valet ſm.d.Anto.Sed Fede.voi.ẽ.ꝛ Pa.tenent ↄriũ.Qñꝗ ſtatutuȝ non diſponit circa ſubſtãtialia matrimonij:ſȝ circa dependẽtia:puta circa dotẽ.ꝛ ſic valet ſȝ Inno.ar.c.Raynutius de teſta.Qñꝗ circa ſo lẽnitates diſponit:ꝛ ſic valet:ꝛ peccãt non ſer uãtes.Pa.tȝ cõtrariũ:qꝛ nõ ptinet ad laicos Sed tu dic veꝝ ꝙ nõ valet ſtatutum in ſolẽni tatibus alijs adhibitis in tali ↄctu:ꝛ maxime que nõ faciunt ad certitudinẽ matrimonij : ꝛ ſic intelligo dictum pa.ꝛ limito Bar.in.l.edici mus.C.de murile.ꝛ Bal.in.l.i.ff.de iuſti.ꝛ iu re.qui tenẽt ꝙ ſuadẽte publica vtilitate lex ciui lis poteſt penã apponere ſubditis ſuis:ꝛ ſic p accidẽs erit licitũ.ſ.ſtatuere circa ſolẽnitates matrimonij:qđ alˀs nõ eſſet licitũ.l.gracchus. C.ad.l.iul.de adul.ꝗ̃uis ipſi teneant generaliƀ valere penã appoſitã circa matrimoniũ ↄhen dum.Et ſilr̃ dictũ predicti do.Anto.ꝛ dictum Pa.erit veꝝ:vt dixi in alijs ſolẽnitatib⁹: que nõ faciunt ad honeſtatẽ matrimonij:vel eius certitudinẽ:qꝛ ſic nõ ligaret.

¶ Sed nunquid predicta hẽbunt locũ ĩ ſpõſ. 4 R̃.ſm do.Jo.an.predictuȝ in.d.c.i.ꝙ ſic per.l. orõ.ff.de ſpon.facit tex.in.c.cũ hẽret.de eo qui du.in ma.quã pol.p adul.vbi equiparanƀ ma trimonium ꝛ ſponſalia.Et lȝ veꝝ quo ad diſ poſitionẽ:ſed non quo ad penam:qꝛ pena ap poſita circa matrimonia non hȝ locũ ĩ ſpõſali bus ſm glo.cõiter approbatã in cle.cos.in V. ↄhere.de ↄſan.ꝛ affi.qđ no.bene.

Impedimentum decimũ octauuȝ

dr̃ priuationis qñ.ſ.aliquis eſt ſurdus:mutus ꝛ cecus.nã talis nõ põt cõtrahere: ꝛ ſi cõtra hit non tȝ:ſed dirimiƀ ſm aliquos.Rõ qꝛ quĩ nũꝗ̃ vidit nec audiuit:nec põt ſcire qd ſit ma

trimoniū non poteſt contrahere nec conſenti/
re in matrimoniū. Sed iſtud ego limito ſm
Ho. ⁊ Pa. in. c. cū apud. de ſpon. vex: ſi nullo
modo poteſt exprimere conſenſum ſuū. Sed ſi
poſſet exprimere ꝯſenſum ſuum in ꝯtrahēdo
ꝑ aliqua ſigna ſic erit matrimonium ꝯtrahen
do: q2 licȝ ignoret quid ſit matrimoniū ꝓut ſa
cramentū eſt: non tñ ꝓut eſt vinculum quod a
iure naturali elicitur: quo rō dictat vt alicui in
ſeparabiliter adhereat ad generationem ꝓcu/
rādam. Difficilimū tñ eſt hoc tales poſſe oſtē
dere per aliqua ſigna. Silr furioſus priuatus
iudicio rationiſ non poteſt contrahere. vt no.
in. c. dilectus fili⁹. de ſpon. niſi hr̄et lucida iter
ualla: ⁊ tūc ꝯſentire poſſet. Idē dic de ebrio.

1 ¶ Nota ꝓ intelligentia oīm predictoꝝ ſingu/
lare dictū Ho. in. c. ſi vir. de co. ſpi. ꝙ vbi doc.
⁊ magiſtri ꝑ ſuas gl. matriomū ſoluūt: nec iuſ
expreſſum adducūt ſi repit vn⁹ doctor vel ma
giſter ſcribēs ꝯtriū matrimoniū ſuſtinēs ipe ē
ſequēdus. ar. c. licet. ex q̄dā. de teſti. q2 ſm eum
tolerabilius eſt aliq̊s ꝯ̄ ſtatuta hoīm copula
tos dimittere ſil: q̄ȝ ſic ꝯiunctos ꝯ̄ ſtatuta dei
ſeparare. d. c. licet. Iſtud dcm̄ ſeqt̄ ⁊ recitat pa.
in. d. c. ſi vir. Sȝ limitat dicēs: niſi cōis opi. ha
beret q̄ſi tex. pro ſe: ⁊ ꝓpea exponit id qđ dr̄ in
d. c. ſi vir. ſ. ꝙ eſt ſequēdū in hoc qđ humanius
dicit. i. rōnabilius ⁊ equs. Idē fere dicit i. c. fi.
de ſen. ⁊ re. iudi. ⁊ dicit cōfirmari dictū prefa/
tū Ho. ꝑ. d. c. fi. ſed limitat niſi opio illi⁹ docto
ris euidēter eſſet falſa: vel niſi ꝓbabilib⁹ rōni
bus poſſet cōuinci. Addo ⁊ aliā limitationem
⁊ dico vex prefatū dcm̄ qñ matrimoniū ſuſtē
tatū pōt hr̄e ſuū effectū. ſm ꝙ. ē. dixi. Matri/
moniū tertio ipedimēto. xvi. in fi. al's qñ non
pōt hr̄e ſuū effectū matrimoniū nō eſſet iudi/
cādū ꝓ eo ad dictū vnius ꝯ̄ cōem opionē.

2 ¶ Vtrū papa poſſit diſpēſare in oib⁹ impedi/
mētis predictis. R. ꝙ q̄dā ſunt ipedimēta q̄ re
mouēt ꝯſenſum: ſicut ē ipedimētū tertiū. ſ. cō/
ditōis: ⁊ quartū. ſ. erroris pſone. ⁊ vndecimuȝ
ſ. metus ſeu coactionis: ⁊ decimūoctauū. ſ. ꝑua
tiōis ſenſus. Vñ ſicut papa non pōt ſupplere
ꝯſenſum ſine quo non ē matrimoniū: ſic nec i
ipſis pōt diſpēſare vel ipa tollere. Alia ſunt i/
pedimēta ex ſtatuto eccleſie cuiuſmodi ē impe
dimētū pmū. ſ. interdictū eccleſie: ⁊ ſecūdum
ſ. feriaꝝ. ⁊ quartū. ſ. cōditōis ſeruilis: q2 vt ma
trimoniū cōtractū cū ancilla a libero ñ teneat.
H ē ex ſtatuto eccl'e ſm Ric. in quarto. di. xxxvi
Et Pe. de pal. Et quītū. ſ. voti caſtitatis: ⁊ ſe
ptimū. ſ. cognatiōis ſpūalis. ⁊ octanū. ſ. cogna
tionis legalis. ⁊ nonū. ſ. criminis. ⁊ decimū. ſ.
diſparitatis cult⁹. ⁊ duodecimū. ſ. ordis. ⁊ q̄r/
tūdecimū. ſ. publice honeſtatis. ⁊ ſextūdecimū
ſ. ipotentie coeūdi. Nā poſſe generare non eſt
de ſubſtātia matrimonij. aliter ſenes nō poſ/
ſent cōtrahere: qđ falſum ē: ⁊ ideo eſt ex ſtatu/
to eccleſie. Et impedimētū decimūſeptimū. ſ.
cōſuetudinis: ⁊ in iſtis papa pōt diſpēſare. Si
militer dico de ipedimento. vi. ſ. conſanguini/
tatis. ⁊. xiij. ſ. ligaminis. ⁊. xv. ſ. affinitatꝭ: quo
ad aliqua que in ipſis ſolū ſunt ex ſtatuto ec/
cleſie: ſicut eſt in ꝯſanguinitate ⁊ affinitate: vt
qs nō poſſit cōtrahere in ſcđo gradu in linea
equali. ⁊. iij. ⁊. iiij. ⁊ ſilr in ipedimēto ligamis
quo ad h̄ ne quis poſſit ꝯtrahere cuȝ alia poſt
matrimoniū ꝯ̄ctū cū aliqua ꝑ verba de p̄ñti ſo
lum. Et i hoc cōcordant cōiter doc. lȝ quo ad
votū ſolēne aliqui tenuerint ꝙ papa nō poteſt
diſpēſare. ſicut Tho. xxij. q. lxxxviij. ⁊ quidam
alij. Sed tu tene ꝙ pōt: vt ēt ipſe Tho. i. iiij. di.
xxxviij. ⁊ Ric. eadē di. ⁊ Henri. de gan. in. v.
quolibet. q. xxix. ⁊ ē cōis opi. tā Theo. q̄ȝ cano/
niſtaꝝ. Alia ſunt ipedimēta iuris diuini ⁊ legꝭ
nature. de quib⁹ habes. ē. Impedimētum. vi.
§. i. ſ. de ꝯſāguinitate ⁊ affinitate vſqȝ ad ſcđȝ
gradū i linea inequali. Et in iſtis vtrum papa
poſſit diſpēſare: ſic fuit diuerſa opi. canoniſta/
rū i. c. lr̄as. de reſti. ſpo. ⁊ in. c. ꝑ venerabilē. q fi.
ſint legi. ⁊ in. c. ꝓpoſuit. de ꝯceſſ. preben. q̄bu/
dā dicētib⁹ ꝙ non pōt ꝑ. d. c. litteras. Sed tu
dic ⁊ tene ꝙ lȝ papa non poſſit tollere dicta i/
pedimēta generaliter: tñ in aliquo caſu ſpāli
legitima cā ſubſiſtente pōt i dictis ipedimen
tis ꝯſanguinitatꝭ ⁊ affinitatꝭ diſpenſare: vt ēt
tȝ Io. an. ⁊ recitat ⁊ ſeqt̄ Pa. i. d. c. litteras: de
q̊ vide. j. papa. §. i. An aūt poſſit ſilr diſpenſa/
re in ipedimēto ligaminis inquātū eſt de iure
diuino. ſ. vt poſt matrimoniū ꝯſummatū quis
ꝯ̄hat cū altero tenet̄ cōiter ꝙ non. ⁊ ſic ſerua i/
dubitāter q̊ ad h̄ vt quis poſſit dimittere vxo
rē vel vxor vix: q̊ ad vīculū p⁹ matrimoniū cō
ſummatū. Silr ēt quo ad h̄ vt vxor poſſit hr̄e
duos viros: ſed q̊ ad h̄ vt vnus vir poſſit hr̄e
duas vxores: credo papā poſſe diſpenſare qñ
genus fideliū eſſet reductū ad paucīſſimos vi/
ros. de quo dic vt. j. Papa. §. i.

¶ Sed nūqd cp̄s ſilr poterit diſpēſare in ali 3
quo predictoꝝ ipedimentoꝝ. R. ꝙ in iterdicto
eccleſie ſpāli facto a ſuo inferiori pōt ⁊ i impe
dimēto criminis: qñ cria ſolū ipediūt matrio/

nū ꝯtrahēdū.de qbus.ſ.Impedimentū.ix.in pri.Sʒ in iterdicto facto a ſupiori ſuo:vel i criminib⁹ q̄ ipediūt ⁊ dirimūt p⁹ ꝯctū.de qb⁹.ſ. in.d.ix.ipedimēto.§.i.⁊.v.Aut i alijs quibuſcūqȝ ipedimētis matrimonij ne ꝯtrahat non poteſt eps diſpenſare niſi in caſib⁹ de quibus.ſ. Diſpenſatio.§.v.Epm poſſe diſpēſare cōtra canonē vel concilium dictum eſt.

4 ¶ Quid de illo q audiuit ꝑpetuū ipedimētuʒ fore inter ſe ⁊ vxorē ſuā.R.ſm Rod.ꝙ ſi audiuit a fidedignis tenet igrere. al's eēt affectata ignorātia:⁊ ſi ꝯcipiat ꝓbabilē opi.ex dicto tali nō dʒ exigere debitū:ſed ſolū reddē donec intelligat veritatē diligēter ingrendo. Si vero iquirēdo nihil inuenit vel audiuit hoc non a fidedignis:ſic dʒ deponere ꝯſciaʒ nec peccaret mortal'r ſi nō crederet q̄cūis audierit a fidedigno.vtputa a ſacerdote vel cōpatre ⁊ hmōi: q: nō obligat cuicūqȝ credere niſi ꝓbet:ſʒ ſufficit ingrat:⁊ ſi aliud nō inuenit nō credat.

5 ¶ Nūqd ſacerdos teneat reuelare ipedimentū vide.ſ.cōfeſſio.iiij.§.x.

6 ¶ Vtrū vxor teneat ſeq vir trāſferentē ſe ad aliā patriā.R.ꝙ non.ſi ꝓbabiliter dubitat de morte ſua:vel ꝙ vellet eā exponere ad ſcortuʒ vel ſi vir vellet ire vagabūdus cū tn̄ non eſſet qñ ꝯtraxit.Nā in iſtis caſib⁹ non tenet eū ſeq al's ſic.ita no.doc.in.c.de illis de ſpon.⁊ i.c.i.d ꝯiugio leproſo.de q̄ dic vt.j.vxor.§.ix.

Matrimonium iiij. q̄ ad ſeparabilitatē:vtrʒ ſit ſeparabile matrimoniuʒ poſtq̄ ſemel legitime ē ꝯctum p v̄ba de pn̄ti ⁊ ꝯſummatū.R.ꝙ h̄ pōt intelligi dupl'r. Aut quo ad h̄:vt alter poſſit alteri matrimonialit copulari altero dimiſſo.⁊ ſic nunq̄ ē ſeparabile matrimoniū int fideles ꝯctuʒ ⁊ ꝯſummatū vt pʒ in.c.gaudem⁹.de diuor.nec papa poſſet in hoc diſpēſare.vt pʒ in.c.ex publico.de ꝯuer. ꝯiu.ſec⁹ i matrimonio ꝯſummato iter fideles. de q̄.ſ.Matrimoniū.iij.ipedimento.x. Aut q̄ ad thoꝝ ⁊ cohabitationeʒ tm̄.⁊ ſic ſepari pōt pp.v.Prio pp adulteriuʒ:vtputa q: alt fornicatus ē.xxxij.q.i.dixit dn̄s.de quo dic vt.ſ.Debitum.§.vij.Scdo ꝑpter vitium ſodomiticuʒ ſm Hugo.Lau.Ioā.Cal.do.Anto.⁊ Pa.in c.maritus.de adul.q: noīe fornicationis intelligitur omnis illicitus coitus.xxxij.q. vij. non ſolum.⁊.q.iiij.meretrices.quāuis Inno. in.d. c.maritus.⁊ glo.in.c.omneſ.xxxij.q.vij.teneāt contrarium:ſed primum videtur verius: quia maior in hoc fit iniuria matrimonio q̄ʒ in alia pollutione.Et idē poſſet dici de quacūqȝ alia pollutiōe habita cū alia ꝑſona q̄litercunqȝ ꝙ pōt ſepari.Sec⁹ in pollutione quā qs hʒ p ſe ipm ſolū ſm Rod.⁊ glo.in.d.c.omnes.Tertio ſi alter querit alteꝝ trahere ad aliqd̄ aliud peccatuʒ mortale ſm glo.in.d.c.oēs ſanctiones.⁊ Inno.in.d.c.marit⁹.⁊ in.c.queſiuit.de diuor.⁊ Pa.in.d.c.queſiuit.Qd̄ veruʒ intellige ſi alit compeſci non poteſt.Quarto pp hereſim: ⁊ ſi anteq̄ʒ cōuertat intrauerit religionē etiam ſine auctoritate eccleſie non redibit ad eū ſi conuertat poſtea:ſiue hereſis fuerit notoria:ſiue ñ ſm Pa.in.c.de illa.de diuor.ſi v̄o religionem non intrauit compellet redire ad eū ſi cōuertatur ab hereſi ſi ſine auctoritate eccleſie ſe ab eo ſeparauit:q̄cūis alij aliter ſentiāt.vt no. Pa. in.d.c.de illa.

¶ Sʒ nūqd ſil'r i p̄dict caſib⁹ ſepatio poterit fieri ſine iudicio eccl'e.R.ꝙ ſi delictū ē notoriū pōt ꝑpria auc̄te dimittē eā nō tn̄ lucrabit donationē pp nuptias vel dotē.ſm Io.an.i.c.plerūqȝ de dote p⁹ diuor.re.ſi non hʒ penes ſe:q: petere nō potīt:ſed ſi hʒ penes ſe p exceptionē adulterij lucrabit ꝯ petentē ſʒ pa.in.d.c.plerūqȝ.Si v̄o delictū non ē notoriū:ſic ſolū dʒ fieri auc̄te eccleſie quo ad ſepationē cohabitationiſ.alit inſtāte altero cōpellet cohabitare:ſʒ q̄ ad redditionē debiti pōt ꝑpria auctoritate denegare.Ex q̄ ſibi ꝯſtat de delicto alteri⁹.faciūt no.in.d.c.plerūqȝ.⁊ in.d.c.gaudemus. 1

¶ Quō dicetur notorium. vide.ſ. Adulterium.§.vij. 2

¶ Vtrū ſepati pp ſpūalem fornicationē ſint abſoluti a debito reddēdo:ſicut ſepati pp fornicationē carnalē.R.ꝙ ſic ſm Ho.⁊ Pa.i.c. queſiuit de diuor.Qd̄ intellige quo ad eum q eſt innocens:ſed quo ad eum qui culpabilis ē quantūcunqȝ ſententia diuortij ſit lata ſiue ꝑpter fornicationem ſpūalem ſiue carnalem ſi innocēs petit euʒ ſibi reconciliari dʒ:⁊ ipſe tenet ſibi reddere debitū:q: qd̄ fauore meo itroductum ē non debet retorqueri in dannū meum.l.ꝙ fauore.C.de legi.niſi intraſſet religionē vel ſuſcepiſſet ſacros ordines:q: nō poſſet repetere nec aliter teneret reddere. hoc ſequitur Ber.in.c.lr̄is tuis.de diuor.⁊ Ho. ibideʒ. 3

¶ Quinto ſepat pp ſcimoniam. Pro cuius declaratione plura ſunt querenda. 4

5 ¶ Utrum ambo ꝯiuges possint vouere cōti/
nētiā.℞.ꝙ sic.de cōi consensu: de q̊ dic vt.s̄.
Matrimoniū.iij.īpedimēto.v.§.v.
6 ¶ Utrum alt solū possit vouere castitatē sine
ꝯsensu alteri⁹.℞.ꝙ sic.in suū p̄iudiciū:sed non
alteri⁹.vñ p⁹ votū exigē ñ poterit sine peccato
mortali:s; bñ reddē tenet̃ ⁊ ēt exigē qñ reddēt
se nimis onerosu; alteri nō petēdo.facit.c.qui
dā itrauit.⁊ qđ ibi no.de conuer.coniu.
7 ¶ Quid si alt cōsensit vt alt voueret statu non
mutato.℞.ꝙ cōsentiēs nihilomin⁹ poterit exi
gere ſm Inn.⁊ seqt̃ Pa.in.c.i.de ꝯuer.ꝯiu.si
ipse ꝯsentiēs non vouit:⁊ ille qui vouit tenet̃
reddē:sed nullo mō exigere:ēt si non exigendo
esset onerosus alteri:qꝛ concedendo lniā; in h̄
sibi preiudicauit.
8 ¶ Sed nunqd poterunt mutare statum.puta
effici religiosi:vel alter ordinari.℞.vt colligo
ex Pa.in.d.c.i.Aut h̄ ꝓcedit ex cōi ꝯsensu.Et
tunc si alter vult effici ep̄s reqrit̃ ꝙ vxor ꝓfus
sit ꝓfessa in aliq̊ monasterio:ēt si non sit suspe
cta de icontinētia.vt in.c.sane.de ꝯuer.ꝯiug.
Est eni spāle h̄.Si vero nō vult effici ep̄s.sed
subdiaconus:diaconus:vel pres byter:aut re/
ligionē itrare.tūc pōt de ꝯsensu alteri⁹ partis
q̄uis altera ps non voueat continētiā.facit.c
significauit.⁊ qđ ibi no.de ꝯuer.ꝯiu.l; non de
beat quis ordinari ad sacros ordines vel reci/
pi ad religionē:nisi vxor faciat votū silr̃ casti/
tatis.vt in.c.cū sis.de ꝯuer.ꝯiuga
9 ¶ Sed pone ꝙ cū ꝯsensu alteri⁹ vir sit factus
religiosus vel sacerdos:nunqd ille qui consen
su; dedit poterit aliū repetere.℞.ꝙ i hoc sunt
opiones.Abbas in.d.c.i.Inno.in.d.c.quida;.
tenēt ꝙ si est iuuenis poterit:⁊ ad eius petitio
nē d; igressus vel ordinatus reuocari. Cal. t;
ꝙ nō poterit ipm repetere sed bñ iplorare of/
ficium iudicis:⁊ iudex ex officio ne adulteriu;
cōmittat̃ ꝑ remanētē in seculo educet alteru;
de monasterio vel ordine:⁊ coget reddere debi
tū.Alij volunt:⁊ hoc magis mihi pl; ꝙ si ille
qui dedit lniam ē iuris ꝯscius ꝙ nō poterit re
petere:nec ex officio ei restituet̃:qꝛ dādo licen/
tiā talr̃ mutādi statū videt̃ vouisse castitate;
saltē durāte vita alteri⁹:qꝛ qui vult vnū videt̃
velle ⁊ oē illud ꝑ qđ ꝑuenit̃ ad illud.c. pruden
tiā.de offi.dele.Facit.c.vidua de regula.Sed
igressus alteri⁹ nō d; fieri nisi alter voueat cō
tinētiā.vt in.c.cū sis.de ꝯuer.coniu.ergo dan
do licētiā vr̃ vouere.Si vero istud ius igno/
rauit:sic restituet̃ ei saltē ex officio.hoc t; glo.
in.c.q vxorē suā.xxxiij.q.v.⁊ in.c.sciati.xxxij.
di.⁊ ſm eā ꝯcorda opiones.
¶ Quero nūquid iste restitutus p⁹ mortē vxo 10
ris vel alteri⁹ ꝑtis teneat̃ redire ad monasteri
um.℞.ꝙ sic.qꝛ ē vere religiosus:exquo vxor cō
sensit.facit.c.ex ꝑte.el.i.de ꝯuer.coniu.⁊ qđ ibi
no.Bal.Idē dic de ordinato ad sacros ordies
ꝙ tenet̃ viuere caste ⁊ clericaliter.
¶ Quid si qs intrat religionē:vel accipit ordi 11
nes sacros vxore cōtradicēte vl' ignorāte.℞.
ꝙ vxor poterit eū reuocare.d.c.quidā.⁊ ipe te
net̃ sibi debitū reddere:sed nō poterit exigere
nisi qñ non exigēdo efficeret̃ nimis onerosus
alteri parti:vt dictū est.s̄.
¶ Pone ꝙ vxor sciuit ⁊ non ꝯdixit nec lniam 12
dedit:sed dissimulauit:nūquid reuocare pote
rit.℞.ꝙ.sic.vt no.in.c.cōsuluit.de ꝯuer.coniu.
Idem dic si consensit ex timore iusto.vt in.c.
accedens.co.ti.Idem dic si per dolū consensit
c.veniens.co.ti.
¶ Pone ꝙ vir vxore contradicente vel dissi/ 13
mulāte itrauit vel ordinatus ē in sacris ⁊ eu;
vxor nō repetijt ī vita sua:l; potuisset.poterit
ne talis post mortē vxoris exire:⁊ aliā accipe/
re vxorem.℞.ſm Cal.⁊ sequitur Panor.i.d.
c.i.non:qꝛ causa cessante que inualidabat eius
ingressum cessat ⁊ sequela.Et sic tene.c.q̄ꝙ̄.
Inno.i.d.c.quidā multum variauerit.
¶ Sed nūquid si talis reuocetur ab vxore ipa 14
mortua tenebitur redire ad monasterium:vel
viuere clericaliter in castitate.℞.ꝙ quo ad illū
qui sacros ordines recepit : non est dubium
ꝙ tenetur viuere in castitate : ⁊ si contrahe/
ret de facto cum alia non teneret matrimo/
nium.vt in.c.vnico.de voto.libro vj.Sed de
illo qui solum religionem professus fuit:est
opinio diuersa inter docto.Sed ego credo ꝙ
non tenetur redire quia obligatio semel extin
cta non reuiuiscit.l.si res.§.aream .ff.de solu.
sed solum caste viuere:quia eam quantum i se
fuit potuit valide promittere . Et secundum
hanc distinctionem potes concordare doc.
in dicto.c.quidam.Et ita limita ⁊ intellige.d.
c.quidam.
¶ Quid si talis non solum non vult redire ad 15
religionē:sed de facto mortua prima vxore ꝯ/
xit cū alia.℞.ꝙ l;.d.Anto.in.d.c.quidā.teneat
tutius esse dicēdū ꝙ non teneat matrimoniu;
tñ mihi vr̃ ꝙ sit tutius tenere ꝙ teneat si fuit
reuocat⁹ ab alia vxore.Nō qꝛ vt matrimoniū
nō teneat o; votū sit solēnizatū ꝑ ꝓfessionē m/

citam vel expreſſaʒ vni de religionibus appro
batis: vt in.d.c.vnico.ſed iſte nō fuit ꝓfeſſus
qꝛ votum fuit nullum q̄ ad ius poſitiuū:qꝛ pa
ria ſunt non ꝓfiteri ⁊ inualide ꝓfiteri.ar.c.ij.de
trāſla.p̄la. Item vr̄ tex.pro hoc in.d.c.qdam
vbi nō cōpellitur redire ad monaſteriū: ſicut
facit in.c.ex pte.el.i.co.ti.

16 Vtrum ſpōſa violēter cognita a viro poſ
ſit itrare religionem ipſo inuito.R. Pa. in.c.
verū.de cōuer.cōiug.ſeqt̄ opionē Ber. brixi.
qui tʒ q pōt:qꝛ nō videt̄ cōicaſſe corpus ſuū
ex quo inuite fuit cognita.facit.c.ille aūt.xxxij.
q.v. Poſſet dici eē veꝝ hoc:vbi illa nō fuit in
culpa tardatiōis igreſſus:vbi aūt fuit in culpa
nimis tardādo ingreſſum ſic nō poſſet intra
re:qꝛ ille exegit quod ſibi debebat̄:⁊ ſic ē extra
culpam.Et ſm hāc diſtinctionē ꝯcordari poſ
ſunt opiones q̄s recitat Jo.an.in regula: que
cōtra.de reg.iur.li.vi.in mercurialibꝰ.⁊ ſm B
etiam oʒ dare vnam limitationem ad.c.ex pu
blico.de cōuer.coniu.vt videlicet itelligat̄ qđ
deus cōiunxit.ſ.per carnalē copulā volūtarie
habitā:vel ex debito extortā ⁊ eſt ſingularis.
Attamen ego hoc nulli cōſulerē:ſed potiꝰ iu
dicarem matrimoniū cōſūmatū ita q alter al
teri matrimonialiter coniungi nō poſſit alte
ro viuēte:cui ſic carnalit̄ fuit copulatꝰ.Mo.⁊
Rodonen.tenent q ſi ſpōſa erat de futuro q
poterit:⁊ plʒ qꝛ eſt veꝝ:nec hʒ dubium.

17 Vtrū matrimoniū non ꝯſūmatum iter fi
deles legitime ꝯtractū ſit diſſolubile.R.q aut
fuit ꝯtum in etate indebita.ſ.infra annos pu
bertatis:⁊ ſic cum peruenerit ad etatem debi
tā ſi alter eoꝝ vult diſſolueꝛ.vt i.c. acceſſit. de
deſpō.ipu.Et idē dic ſi ſolū alter erat in etate
debita q cū puenerit ad etatē poterit diſſolue
re:veꝝ eſt q hoc dʒ fieri auctoritate eccl'ie: vt
no.glo.in.d.c.acceſſit.Aut fuit cōtractū i debi
ta etate:⁊ tunc ſi vult ſolum promoueri ad ſa
cros ordines nō pōt nec diſſoluitur matrimo
nium.vt cōiter tenet̄ in.d.c.i.Aut vult intrare
religionē:⁊ ſic pōt ⁊ diſſoluitur matrimoniū
ſtatim p ꝓfeſſionē factā:ita q alter qui remā
ſit in ſeculo libere pōt ꝯhere cū altero:ſed ante
ꝓfeſſionē nō.vt in.c.veꝝ.⁊ in.c.ex parte.el.ij.
de ꝯuer.cōiu.⁊ intellige p profeſſionē tacitam
vel expreſſam factā ⁊ vni de religionibus ap
probatis aliter nō diſſoluit̄: vt in.d.c.vnico.ex
quo ifert Pa.in.d.c.ex parte.el.ij.q lʒ ſpōſus
efficiat̄ mātellatus:vel de tertio ordine nō diſ
ſoluitur matrimoniū.qꝛ lʒ ſit modus approba
tus:nō tn̄ religio.Silr̄ nō diſſoluit̄ p igreſſuʒ
ſoluʒ religiōis approbate:niſi vt dixi tacite vl̄
expſſe ꝓfiteat̄.Vnde ſi qs intrare vellet ⁊ non
ꝓfiteri non poſſet altero inuito.Aduerte tn̄ q
ſunt quedā mulieres de tertio ordine ſci Fran
ciſci que viuunt collegialiter ⁊ ꝓfitent̄ tria vo
ta religiōis ex cōceſſione ap̄lica.Et ideo talis
ꝓfeſſio bene diſſolueret matrimonium nō cō
ſummatū:ſicut declarauit Sixtus papa quar
tus:ſiue ante ſit ꝯtum:ſiue poſt dictam pro
feſſionē contraheret.

Et qꝛ ſepe a doc.⁊ in ſacra ſcriptura fit mē 18
tio de ꝯiunctis p propria noia vt ipſa qſqʒ itel
ligat ſub breui cōpendio iferius clare demon
ſtrabo.Nurus dr̄ vxor filij patri ⁊ matri viri
ſui.Gener dr̄ vir filie pr̄i ⁊ matri vxoris ſue.
Socer dr̄ predictus pr̄:⁊ ſocrus predicta mat̄
dictiſ nurui ⁊ genero.Nouerca dr̄ ſcđa vxor fi
lijs ex alio matrimonio viri. Vitricus dr̄ ſe
cundus vir filijs ex alio matrimonio vxoris.
Priuigni ⁊ priuigne dicūtur predicti filij ⁊ fi
lie alteri copulato.Patruus ⁊ amita ſunt frat̄
⁊ ſoror patris.Auūculus ⁊ matertera ſūt frat̄
⁊ ſoror matris:⁊ iſtis ſi addit̄ magnꝰ ſunt fra
ter vel ſoror aui vel auie.Patruelles ſunt filij
duoꝝ fratrū q hn̄t etiā patruū ⁊ amitā.Con
ſobrini ſunt filij duaꝝ ſoroꝝ iter ſe qui hn̄t ēt
auunculū ⁊ materteram.Amitini ⁊ amitine
ſunt filij fratris ⁊ ſororis inter ſe.

Medicus

Medicus tripliciter pōt eſſe in culpa de morte ifirmi. Primo ante factū.ſ.qn̄ intromittit ſe
de eo qđ ignorat:vel ad ipm nō ſpectat vl̄ nō
ſufficit ad agendū ſolus.Secūdo in facto:qꝛ lʒ
peritus:nō tn̄ ſequit̄ traditiōes artis:ſed fan
taſiā ſui capitis vel expimēta noua.Intellige
niſi experimenta noua:vel ſua fantaſia ſit ra
tionabilis qꝛ liceret.Tertio poſt factū qn̄ ē ne
gligēs circa cuſtodiā ifirmi.ita no.Bar.Inn.
⁊ Ho.in.c.tua.de homi.

Vtrū euentus mortalitatis debeat medico 1
iputari.R.q nō.ſi diligētiā quaʒ debuit ⁊ po
tuit exhibuit.ff.de offi.pręſi.l.illicitas.§.ſicuti.
vide.ſ.homicidiū.ij.§.xviij.Et aduerte q me
dicus tenet̄ in foro aīe nō ſolū qn̄ volūtarie le
dit.puta ꝓlongādo ifirmitatē ⁊ huiuſmodi:ſʒ
ēt qn̄ ex ignorātia vel iperitia:vel nō ſequens
traditōes artis aliquē leſit.vt no.Pe.in aut̄.
ſed hodie.C.de iudi.nā ipitia medici culpe an
numerat̄.l.ſiquis fundū.§.celſus.ff.locati.⁊.l.
iperitia.ff.de reg.iu.⁊ in glo.i.q.iiij.non ē ipu

tāda. Limitat hoc Pa.i.c.ad aures.de eta. ⁊ quali.vex:qn̄ aſſumpſit officiū volūtarie. Secus ſi ex neceſſitate: qn̄ ex ignorātia ⁊ imperitia ledit: vtputa vtit̄ aliquib⁹ expertis alias ⁊ bona fide: qꝛ ſibi imputet qui talem elegit ex q̄ dicebat ſe imperitū.

2 ¶ Quid ſi dubitat medicinā nociuā. R. ꝙ nullo modo dꝫ dare: ſed tutiorē partē eligere de preſūp.c.illō.de homi.c.petitio.qꝛ ſecuri' ē hominē relinquere i manu dei q̄ȝ medicinas dare de quibus dubitat ſꝫ Jnn.i.c.tua noſ.d homi. ⁊ ibi pa. Et intellige cum in dubio qn̄ nō hēt aliquid ex quo probabilius extimet ꝓfecturā q̄ȝ nociuā. Secus ſi haberet aliquā ꝓbabilitatem. potius de vtilitate q̄ȝ de nocumēto: qꝛ ſic poſſꝫ dare adhibita debita diligentia ⁊ ſtudio qꝛ ſic nō ꝓprie eſt in dubio: ſed i opinione vel titubatione.

3 ¶ Vtrū ſit i culpa medic⁹ qn̄ medicinā ſm artē dedit: ſed ex defectu ſpēꝝ vel admixtiōe alia fit nociua. R. ꝙ nō. ſi debitā diligentiā adhibuit.c.apl'ice.de cle.exco.mi.ſm Jnno. ⁊ Ho.

4 ¶ Vtrū cirugicus icidēs aliquē q ꝑ icōſuetā diſpōnē venaꝝ vel qꝛ ꝑ inſolitū timorē vel tremorē qui venit ſup eū mortuus ē ſit in culpa. R. ꝙ nō: ſi debitā diligētiā adhibuit: ⁊ erat perit⁹.ar.c.ex litteris.de fri. ⁊ male. ⁊ hoc verū ſi non dubitabat de hoc: qꝛ ſi dubitabat debuit omittere. vt no. Jnno. ⁊ Ho.ne cle. vl' mo. c.ſniam. ⁊.d.c.tua nos.

5 ¶ Vtrū medic⁹ teneat̄ gratis curare. R. ꝙ ſic. ſi eſt paup ifirmus.ſm glo.lxxxiij.di.§.i. Siue ro diues ē nō tenet̄: cū nemo cogat̄ de ſuo facere bn̄ficiū.x.q.ij.precarie. ⁊ licite recipit mercedē ſuā.xiiij.q.v.c.non ſane.

6 ¶ Sed qd ſi infirm⁹ ſit diues: tn̄ ex auaritia n̄ vult ſoluere medico: dꝫ ne medicus eū mori ꝑmittere. R. ꝙ nō. ſed dꝫ ei medicinas ⁊ alia neceſſaria facere ſuis' expenſis q̄s poſtea repetere poterit cū ſanus effectus fuerit: qꝛ vtiliter geſſit negociū eius.ff.de neg.geſ.l.pōponius. ⁊ ſi moriat̄ repetet ab heredibus: qꝛ ſufficit ſi vtiliter cepit gerere: lꝫ euentus non ſit ſecutuſ l.ſed an vltro.ff.de nego.geſ.nec pōt ei obijci ꝙ cā pietatis hoc fecerit: niſi ſit ei ꝓpinquus. vt.l.alimēta.C.de nego.ge.qꝛ tūc oꝫ proteſtet̄ ꝙ gratiſ nō intēdit h̄ facere.al's non repeteret d.l.alimēta.nō.hoc gl.in.d.§.i.

7 ¶ Vtrū peccet mortal'r medicus ꝯſulēdo aliquid ꝯ aiam ꝑ ſalute corporali. R. ꝙ ſic. ⁊ ne h̄ faciat ꝓhibet̄ ei ſub pena excōicatiōis.in.c.cū infirmitas.de pe. ⁊ re.

¶ Vtꝝ ſil'r peccet mortaliter ſi non admonet infirmū vt ꝯfiteat̄. R. ꝙ ſic. qꝛ facit ꝯ pceptum vt in.d.c.cū infirmitas. nec pōt dici abrogatū ꝑ ꝯriā ꝯſuetudinē: qꝛ nō conſuetudo: ſed corruptela eſt ⁊ ꝯ bonos mores. ⁊ ideo nō valet ſm Ho.in.d.c.cū infirmitas. Excuſaretur tn̄ medicus i caſu repētino q idiget celeri remedio q nō an̄ ipm ifirmū induceret ad ꝯfeſſionē. Et aduerte qꝛ non ſufficit admonere: ſed dꝫ iducere cū effectu. vt i.d.c.nō. nihilomin⁹ ſi ifirmus nollet cōfiteri nō credo ꝑꝑ h̄ medicus debeat deſiſtere a medicamīe: qꝛ intelligendū eſt moneas ⁊ iducas effectual'r quātū ex pte medici: ſicut' ⁊ in.c.fi.de eo qui cogno.cō.vx.ſue. Facit l.ſtipulatio iſta.ff.de V.obli.nō ex pte infirmi qꝛ ſi dimitteret eū forte moreret̄ deſpatus: qui ſanatus poſtea poterit ꝯuerti: ⁊ ſic preceptum eccleſie videret̄ ꝯ preceptum dei de charitate ꝓximi: qd nullo modo credēdū eſt. facit tex.cū glo.ꝑ hoc.lxxxiij.di.in prin. 8

¶ Sed nūqd ad h̄ tenet̄ medicus in oī ifirmitate. R. ꝙ nō: ſaluo meliori iudicio: ſed ſolū in infirmitate ꝑiculoſa ſm ſe. Rō qꝛ ſicut infirmus nō tenet̄ cōfiteri de neceſſitate precepti i oī infirmitate: ſed ſolū qn̄ ē periculoſa: ſic nec medicus tenet̄ eū inducere: lꝫ ſit optimū ꝙ medici iducāt in oī infirmitate. Et dico ꝑiculoſā i. qꝛ poſſet ꝓbabilit̄ inducē ꝑiculū mortis: ſecuſ qn̄ eſt claꝝ ꝙ non ē ꝑiculoſa. 9

¶ Vtrum infirm⁹ teneat̄ obedire medico. R. Jnno. ⁊ Ho.in.d.c.tua: ꝙ nō de precepto. ſi tn̄ ifirm⁹ accipit aliqd vel facit ex certa ſcia vel ex affectata: vel iꝓbabili ignorātia: ꝑꝑ qd notabile malū icurrit peccat mortalit̄.ar.c.ſi non lꝫ.xxiij.q.v. Jdē dic de ſeruiētibus q ei aliqd admiſtrāt tale. Sec⁹ ſi non eſſet notabilit̄ leſiuum quāuis aliq̄liter modicū. tn̄ qꝛ aliqn̄ ſitis magis cruciat q̄ȝ febris: ⁊ inter duo mala minue eligēdū eſt.xiij.di.duo. Et ſi ex tali adminiſtratiōe mors ſequeretur vel mutilatio mēbri eſſent ſeruiētes irregulares: ſecus ſi ex leui ignorantia vel culpa h̄ fecerunt. 10

¶ Vtrū ars medicine ſit ꝓhibita clericis ⁊ religioſis. R. clericis in ſacris: religioſis ⁊ clericis i minoribus bn̄ficiatis: non lꝫ vti niſi gratis: ⁊ vbi ꝑiculū nō imminet. ne cle.vel mo.c.multa. Cirugiā vero q̄ idiget inciſiōe vel aduſtione cū ſanguinis effuſiōe ſm Ber.in.c.ad audientiā.de falſa.oino exercere nō pn̄t: qꝛ ſimplicit eſt eis iterdicta.c.ſniaꝫ.c.ſup ſpecula.ne cle. 11

vel mo.de homi.tua nos. de poſtu.c.i.

11 ¶Utrū medicus teneat̄ nūciare mortem ifirmo quā pnoſcit cito venturā.R̄.Jo.de neapoli in quolȝ.xi.diſtinguit ꝙ aut ꝓbabilit̄ credit ꝙ talis prenūciatio erit multū vtilis aīe infirmi.vtputa qꝛ cōfitebitur cū ſit in peccato mortali ⁊ ordinabit teſtm̄:exq̄ euitabūtur multe lites:⁊ ſic teneť p ſe vel p aliū ei manifeſtare:aliter peccat mortaliter:qꝛ dānificat ꝓximū indirecte:cū nō ipedit dānū eius cū pōt.Jdem dic ſi eſt in dubio an ſit vtilis vel nō. Qđ ſi ꝓbabiliter credit ꝙ talis annunciatio nō erit vtilis infirmo.puta qꝛ iā ordinauit facta ſua:ſed forte erit potiꝰ dānoſa corpori:tunc non teneť ei dicere de neceſſitate precepti:lȝ ſit melius dicere qꝛ meliꝰ ſe diſponet:⁊ bonū aīe ſemp eſt ꝓponēdū bono corporis.

13 ¶Utrū medicus poſſit ꝓmoueri. R̄.ſi peritus erat ⁊ nihil omiſit de cōtingentibꝰ ſm ꝓbabilitatē ſue cōſcie pōt ꝓmoueri.alſ nō.de eta.⁊ quali.c.ad aures.ff.de vari.⁊ extraor. cogni.l.⁊ ſi medicus.ꝑcor.Jnno.⁊ Po.

14 ¶Utrū medicus qui cōuenit pro.x. ducatis cū ticio liberare eū de aliqua infirmitate.puta quartana ⁊ hmōi:⁊ liberat eū:ſed.j. modicum tpſ ticius reicidit in eādem infirmitatem teneatur iterū ꝓ illis.x.eū liberare.R̄.vr̄ ꝙ ſic qꝛ non extinxit ifirmitatē:ſed ceſſare fecit anguſtiā ipſius.Jtem qꝛ non videtur curaſſe : cum vitioſe curauit.Jtē qꝛ verba cū effectu ſunt accipiēda:ꝙ iō dȝ intelligi cū curaret pfecte. Jn cōtrariū vr̄ ꝙ nō teneat̄:qꝛ de pn̄ti infirmitate tm̄ vr̄ cogitatū:⁊ iō ſoluto eo quod debeť ſublata eſt obligatio in perpetuū:qꝛ in ifinitū non debet obligari.nā infinitaſ euitatur.ff.loca.l.martinꝰ.in glo.Sed tu dic ꝙ aut rediijt ex culpa infirmi:⁊ ſic non tenetur.l.qđ qs ex culpa.ff.de regu.iur.Si non ex culpa ifirmi: tūc aut ſtatim redit:⁊ ſic teneť qꝛ non vr̄ eū liberaſſe.aut ex interuallo:⁊ ſic non teneť.vt.ff. de reg.iu.l.quicquid.

Membrum ꝓprie quid ſit. vide.ſ̄. Homicidiū v.§.vi.Et ideo i ſtatutis ita accipit̄:niſi aliud appareat de mente ſtatuentis. vt no. Bar.i.l.ij.ff.de publi.indi.

Mendacium ſm Augu. eſt falſa vocis ſignificatio:cum intentione fallēdi.xxij. q.ij.§.ille ergo.

1 ¶Que differentia eſt inter mendacium ⁊ falſum.R̄.ꝙ mentiri eſt contra mentem ire.Unde ille qui dicit ꝙ putat aliud:ſiue illud ſit verum:ſiue falſum mentitur.c.is autem.xxij.q.ij. Falſum vero poteſt quis dicere ſine mēdacio cum.ſ.credit verum qđ tamen non eſt:⁊ ſi debitam adhibuit diligentiam nō peccat:ꝙ ſi nō: peccat venialiter.vt in.c.homines.xxij.q.ij.niſi in caſu in quo teneret̄ debitam diligentiam adhibere.puta in actu teſtificandi vbi imminet notabile dānum ꝓximo:vel in iudicio: qꝛ ſic eſſet mortale:vel cū vult iurare. xxij.q.ij.c. animaduertendū.

¶Quot ſunt genera mendaciorū.R̄.ſm Augu.in.c.i.xxij.q.ij.ꝙ ſunt octo. Primū in doctrina religiōis xp̄iane.⁊ ſm Alex.in ſa ſc.religio hic accipitur nedum pro eo ꝙ nos religat ad ea que ſunt fidei:ſed etiam prout religat ad bonos mores:qꝛ in his duobus conſiſtit religionis xp̄iane ſumma. Secundum eſt vt aliquem ledat iniuſte in corporalibus cum nullius vtilitate:ſicut falſus teſtis in cā criminali.Tertium eſt ꝙ alicui nocet:ſed tamen alteri prodeſt:vt teſtimonium in cauſa pecuniaria.Quartum eſt quod fit ſola mentiendi vel fallendi libidine:vt cum delectatur in aſtutia mendaciorum compoſitione non habens reſpectum nec ad nocēdum nec ad adiuuādū alicui:ſed ſolū qꝛ plȝ ſibi.Quintū eſt qđ fit placēdi cupiditate:vt mēdaciū adulationis. Sextū eſt qđ nulli nocet:⁊ alicui ꝓdeſt .ſ.ne pecūia ſibi auferat̄:indebite vel iniuſte ledatur.Septimū ē qđ ſimiliter alicui eſt vtile ad corpuſ.ſ.vt mortem euadat.Octauum ē qđ ſimiliter prodeſt alteri.vt virginitatem ſeruet.Sed ſecūdū Alex.vbi.ſ̄.⁊.S.Boñ.i.iij.di.xxxviij. ⁊ Ric. ibidem.Mendacium habet ꝓ ſuo formali cōpletiuo intentionē fallendi.⁊ ideo ſm intētionem mentientis diuerſum erit mēdaciū in ſpecie.Si eni intendit ſolum ꝓdeſſe:ſic erit mendacium officioſum.Si delectate:ſic ē ocioſuȝ Si ledere ſic eſt pernitioſum. Pernitioſum continet tres primas differentias:qꝛ aut i ſpiritualibus ⁊ ſic eſt primum.Aut in corporalibus:⁊ ſic eſt ſecūdum.Aut in temporalibus: ⁊ ſic eſt tertium.Officioſum continet tres vltimas ſpēs.ſ.ſi in temporalibus.Sic eſt ſextū Si i corporalibꝰ:ſic ſeptimum. Si in ſpūalibꝰ ſic eſt octauū.Ocioſum continet quartā ⁊ quintā ſpēm:qꝛ aut vult delectare ſeipm : ⁊ ſic eſt quartū.Aut alterū:ſic ē quintū. Primū iſtorū ē grauiꝰ:⁊ vltimum leuius.

5 ¶ Vtrum oē mendaciū ſit peccatum. R. ꝙ ſic c. ſuper eo. de vſuris cū ſimilib⁹: ꝛ etiam mortale peccatum eſt ſm. S. Boñ. Alex. ꝛ Ricar. vbi. ſ. Primo rōne ſue ſpeciei: ſiue per ſe ꝛ ſic tm̄ tantum tres prime ſpēs ſunt peccatū mortale. vnde quicūqꝫ mentit̄ cōtra veritatem diuinā eā mendacio occultando vel corrūpendo peccat mortaliter. Similiter circa ea quoꝝ cognitio pertinet ad hoīs bonum. puta ad perfectionē ſcientie ꝛ informationē morum erit mortale: q2 ꝯ charitatē dei ꝛ proximi. Secus ſi eēt circa aliquid qd̄ nō refert ad ſalutem vtruꝫ ſic vel ſic cognoſcatur: q2 eſſet veniale. Idem dic ꝙ eſt mortale qñ eſt in nocumentum corporis ꝓximi vel reꝝ de aliquo alicuius īportantie ēt ſi alteri prodeſſet: ſecus ſi in dānum alicui⁹ rei minime: q2 nō eſſet cōtra charitatem: ꝛ iō veniale. Secūdo eſt peccatum mortale per accidēs. Et hoc dupliciter. Primo rōne intentionis. puta q2 ita afficitur ꝙ nō curaret offendere deū vel ꝓximuꝫ notabiliter: q2 preponit mēdaciū charitati dei ꝛ proximi. multomagis ſi intendit dicēdo mendacium iniuriare deū vel ledere notabiliter ꝓximū: etiā ſi non ledat peccat mortaliter. Secūdo rōne ſcādali: vt cū qs dicens mendaciū ꝓbabiliter ſcādalum ſeq aduertit: tñ non curat ſed dicit mendaciuꝫ ꝛ peccat mortaliter. Et in hoc ꝯcordant cōmuniter Theo. in. iij. di. xxxviij. Additur ꝛ tertium ex q̊ ſit mortale. ſ. cū dr̄ in iudicio. Vnde ſꝫ Durādū omne mēdaciū preter iocoſum qd̄ ī iudicio dr̄ de his que ad iudiciū pertinēt ē mortale: q2 ſubuertit veritatē iudicij: qd̄ cedit in perniciē vniuerſitatis. ꝛ plꝫ quādo dicitur de eo d̄ quo tenetur dicere veritatē. al's non: ꝛ quando ſit: habes. ſ. Cōfeſſio delicti. ꝛ. ſ. furtum. §. xxvij. ꝛ. j. teſtis. §. xxvi. Additur ꝛ quartum ex quo efficitur mortale ſm Hoſti. ſ. ratione cōtemptus. ſ. cū quis ꝓ nihilo habet dicere mēdacia iocoſa ſicut vera: ſicut faciunt ioculatores ꝛ ſimiles. ar. xxv. di. §. alias ea demum. Quod limito verum quādo etiā ſi eſſet mortale nollet abſtinere. aliter non. ꝛ ſic incidit cum p̊. Addit̄ ꝛ quintum ſecūdū alios. ſ. rōne perfectionis ſꝫ iſtis non aſſentio: niſi vel quādo perfectio eſt talis ꝙ obligauit ſe voto vel iuramēto ī nullo caſu mentiri: vel ratione ſcādali: vt dictum ē. Et ita cōiter tenent doc. Facit ꝙ. ſ. dixi. Circūſtātia. §. iiij. In alijs aūt caſibus cōmuniter eſt veniale peccatum: niſi ꝯſcia eis dictaret ꝙ eſſet mortale: q2 ſic eſſet eis ſi ꝯ tale dictamē dicerent mēdacium peccatum mortale.

4 ¶ Vtrum predicator vel doctor ſemꝑ peccet mortaliter mentiēdo. R. Pe. in. iij. di. xxxviij. ꝙ non: niſi ſcādalum vel contēptus doctrine ſit annexus: q2 ſi hoc ſciēs mentit̄ peccat mortaliter. Similiter ſi diceret contra id quod eſt faciendum ex neceſſitate. ſecus ſi ex ꝯſilio niſi rōne ſcādali. vt dixi.

5 ¶ Vtrum liceat ꝓ alterius vita ꝯſeruāda mētiri. R. ꝙ non. d. c. ſuper eo. ꝛ qualitercūqꝫ dicatur mendacium ſemper eſt peccatum ſalteꝫ veniale. xxij. q. ij. per totum. Quidam excipiūt iocoſum quod proprie non videtur mendacium quia vt dicitur in. c. ne quis. xxij. q. ij. non fallit. quia nouit ille cui dicitur iocandi cauſa fuiſſe dictum.

6 ¶ Vtrum ſolū ſit mēdaciū ī verbo. R. ꝙ nō. ſꝫ ēt in ſimulatis opib⁹. xxij. q. v. cauete. ꝛ iō qd̄ dixi de mendacio: idem dic de oī ſimulatione quā quis facit vt proximum decipiat: ſm ſcm̄ Tho. Secus de ſimulatione que ſit ꝑꝑ bonuꝫ de quo dic vt. j. Simulatio.

Menſa epiſcoporum nō dꝫ ſplēdere auro vel argento. xli. di. ep̄s vilem ſuppellectilem:

1 ¶ Quid dꝫ eſſe ꝛ abeſſe in menſa clericorum ꝛ religioſoꝝ. hēs. ſ. clericus. ij. per totū.

Menſuras Vide ſupra. Falſarius. §. xi.

Mercatio Vide. j. Negociatio

Meretrix que dicat̄. R. ꝙ illa que multorū libidini patet xxxiiij. di. vidua. alibi dr̄ ꝙ meretrix ē cuius turpitudo venalis eſt. xxxij. q. iiij. meretrices. ꝛ requiritur ꝙ. xl. homines admiſerit ſm glo. in. d. c. vidua. allegat. c. latores. de clerico. exco. mi.

1 ¶ Vtrum ſit prohibitum cōmiſceri cū eis. R. ſic de iure diuino. ꝛ peccat mortaliter. dicto. c. meretrices.

2 ¶ Vtrum accipiens meretricē in vxorē mereat̄. R. ꝙ ſic. ſi facit vt eā a malo retrahat. xxxij. q. i. nō eſt culpādus. ſec⁹ ſi alio malo fine.

3 ¶ Vtrum teneatur reſtituere quod acquirit ex tali queſtu. R. ꝙ non ſm Inno. in. c. quia pleriqꝫ. de immuni. eccle. ꝛ communiter doctores: ſed bene de bono conſilio: niſi accepiſſet ab his qui alienare non poſſunt. ꝛ qui ſint. vide. ſ. Donatio. vel etiam per fraudem quia ſic teneretur.

Meritum ꝓprie dr̃ actio que ſit vt ei qui agit ſit iuſtū aliquid dari.

1 ¶ Quotuplex eſt meritū. R̷. ſm. S. Bona. in iij. di. iiij. ar. ij. q. ij. ꝙ triplex. Primū dr̃ ꝯgrui. ⁊ iſtud eſt qn̄ quis ex actione nō habet debitū recipiendi: ſed tamē illi cui ſit decet dare. ſicut cum homo atteritur de peccato ſuo: lꝫ non mereatur grām: tn̄ conuenit deo vt facienti quod in ſe eſt ex ſua bonitate det. Secundū eſt meritum digni: ⁊ iſtud eſt cum aliquis iuſtus rogat ꝓ aliqua perſona que eſt in peccato. dignum quippe eſt ꝙ iuſtus exaudiat̃. Tertium eſt meritum condigni: ⁊ iſtud eſt qn̄ agens habet debitum recipiendi. ⁊ ideo cum prima ratio dandi ſit amor: impoſſibile eſt ꝙ aliquid poſſit ſibi facere debitū q amicitia caret. ꝓpterea exñtes extra charitatē nō poſſunt mereri de cōdigno.

2 ¶ Vtruꝫ aliquis poſſit mereri ⁊ demereri in eodem actu. R̷. ꝙ non. q̄ꝫuis actus aliquis ſm genus nature poſſit eſſe meritorius: ⁊ in genere moris demeritorius. vt pꝫ. xxij. q. ij. ſi quelibet. vbi Grego. loquens de mēdacio obſtetricum dicit. Nam benignitatiſ eaꝝ merces que eis in eterna potuit vita retribui premiſſa culpa mendacij in terrena eſt recompenſatione declinata.

3 ¶ Quō autem intentio ſufficiat ad meritum vel opera. vide. ſ. Intentio.

Metus eſt inſtantis vel futuri piculi mentis trepidatio. ff. quod me. ca. l. i.

1 ¶ Quotuplex eſt metus. R̷. ꝙ duplex. ſ. leuis. ſ. quo timet quis leue malum vel minas multaſ quas minans implere non habet poſſibilitatē Eſt ſecundo metus probabilis ſiue grauis qui dr̃ iuſtus metus. ⁊ iſte eſt ille qui poteſt cadere in conſtantem virum vel mulierem. vt cū quis potens inferrre minatur mortem aut grauem cruciatum corporis. vt in. c. cum dilectuſ. extra co. ti. Aut ſeruitutē ſeu ſtatus ſubuerſionem. puta q: ſcindet inſtr̃a vel priuilegia libertatis vel detinebit in carcerem: aut ſtuprationeꝫ. vt ff. co. ti. l. iſti quidē. inſti. co. ti. §. i. ij. ⁊. iij. Et intellige qn̄ predicta vel aliqđ predictoꝝ minat̃: nedum in perſona propria: ſed etiam in perſona liberorum aut vxoris aut ſimilium ꝑſonaꝝ vt in. d. l. iſti. in ſi.

2 ¶ Vtrū metus iuſtus cauſetur ex imperio vel ſupplicatione regis vel dn̄i. R̷. Pa. in. c. vlti. qui cle. vl̃ vo. ꝙ nō. niſi ſit conſuetus tyrānice tractare non obtemperantes ſuis precibus. q: tūc bn̄ cauſat. vt tenet Jo. an. in. d. c. vl. ⁊ Bar. in tractatu de tyrāno. facit qđ idem Bar. no. in. l. ad inuidiā. C. qđ me. cā. vbi dicit ꝙ ſola reuerentia mariti nō cauſat iuſtū metū in vxore niſi preceſſerint mine vel verbera. ⁊ idem voluit Inno. in. c. cām matrimonij. de offi. dele.

¶ Vtrū metus perdendi bona tꝑalia vel grauem iacturā in eis. puta maiorē partē ſit iuſt⁹ 3
R̷. Pa. in. c. Abbas extra co. ti. ꝙ ſic. ſi nō pōt ſuſtētari ſine illis bonis que quis timet perdere. q: alibi dr̃ ꝙ ſpūalia nō poſſunt diu eē ſine tꝑalibus. i. q. iij. ſi quis obiecerit. ⁊ gl. in. l. aduocati. C. de aduo. diuer. iudi. dicit nō. pecuniā vitam hominis. facit ꝓ iſta opinione. c. preſbyteros. l. di. ⁊. l. pe. C. co. ti. ⁊ di. c. abbas.

¶ Vtrū metus excōis ſit iuſt⁹. R̷. glo in. c. olim 4
inter. de re. ſpon. ꝙ ſic. ſed Jo. an. in. c. dilectus de his que vim. diſtiguit ꝙ aut iuſte cōminat̃ ⁊ nō excuſat. q: culpa ſua incidit in metum. l. ſi mulier. ff. co. ti. aut iniuſte cōminat̃: ⁊ ſic eſt iniuſtus: cū grauis ſit pena inter hoies cōuerſari ⁊ carere hoium cōmertio. l. hi qui ſanctam. C. de apoſta. c. ſacro. de ſen. ex. Et hanc diſtinctionē approbant dn̄i de rota deciſione. xl.

¶ Vtrū timor infamie ſit iuſt⁹. R̷. glo. in. l. nec 5
timore. ff. eo. ti. ꝙ timor infamie facti non cauſat. vtputa q: aliquis dicit ꝙ malū dicet de eo: ſed metus infamie iuris talis qui hꝫ iuris effectū iuſtus eſt. vt in. l. iſti. §. ſi. ff. eo. vbi pꝫ ꝙ deprehenſus in aliquo delicto quicquid facit ne ꝓdatur ex iuſto metu facit q: ꝓditus poteſt pati mortē vl̃ cruciatū ⁊ hmōi. ⁊ hec oia intellige ꝙ cauſant iuſtū timorē qn̄ quis nō habet facile remediū prouidendi. q: ſi poſſet prouidere ſibi. puta adeundo ſuperiorē vel alio modo non ꝓuideret non eſſet iuſtus metus ſed ſibi imputaret̃. ar. c. ſi. de elec. ⁊. l. quibus diebus in prin. ff. de condi. ⁊ demō. ⁊. l. qui pōt facere. ff. de re. iur̃. ⁊. c. paſtoralis. §. preterea. de offi. or. quod limita. vt. j. §. x.

¶ Vtrū metus iuſtus excuſet a pctō. R̷. ꝙ nō 6
a toto: ſed ſolū a tanto. nō tn̄ etiam a tanto ꝙ ſi illud ē de genere peccati mortalis ꝙ fiat veniale. c. ſacris. extra co. ti. c. ij. de homi. ij. q. i. in primis. q: debet potius quelibet mala tolerare q̄ꝫ malo cōſentire decernat. xxxij. q. v. ita ne. Limita tn̄ predicta ad ea que ſunt iuris diuini ſecus in his que ſunt peccata mortalia ex diſpoſitione iuris poſitiui. q: ſic excuſaret a mortali vt pꝫ. ſ. Inobedientia. in prin.

7 ¶ Vtrū ꝯtractus factus ex metu iuſto ſit nul
lus. R. vt colligo ex Pa. in. c. cū locū. de ſpon.
ꝛ in. d. c. olim inter. ꝙ aut ꝯctus requirit liberū
conſenſū: aut nō. Si ſic tunc cōtractus eſt ipſo
iure nullus. Rō q2 lꝫ coacta voluntas ſit volū
tas. xv. q. i. merito. tñ nō eſt voluntas libera. ꝛ
ſic deficit qualitas libertatis que eſt de ſubſtā
tia ꝯctus. ꝛ ideo nullus. In alijs autem vbi nō
requiritur liber conſenſus non eſt nullus ipſo
iure. quia vt dixi coacta voluntas pur volun-
tas eſt. vt plene legi. ꝛ notat̄ in. l. ſi mlier. §. fi.
ff. co. ti. ſed veniunt acta reſcindenda actione
qd me. cā. vel officio iudicis.
8 ¶ Que ſunt illa in quibus requirit̄ liber cōſen
ſus. R. ꝙ primo oīa que ſūt meritoria: vt pnia
cōfeſſio: elemoſyna: ꝛ hmōi que ſi fiant ex tali
metu excludūt meritū. ꝛ ꝓinde eſt ac ſi non fo
rent facta. Excipiunt̄ illa in quibus imprimit̄
character. vt baptiſmꝰ ꝛ hmōi. q2 virtute cha-
racteris adueniēte libera voluntate ꝯualeſcūt
ſed nō alia. vt in. c. de iudeis. xlv. di. Propte-
rea Criſo. ſup Mat. xxij. Quiſſolo timore fuit
deo penā quidē euadet: ſed ꝓmiū nō acquiret
q2 nō vult deus vt timeat̄ vt dñs: ſed vt ameť
vt pius pater. Facit tex. Augu. de pe. di. vij. c.
nullus in fi. Quē ſero penitet inquit nō ſolum
oportet deum timere iudicē: ſed iuſtū diligere
nō tñ penā timeat: ſed anxiet̄ ꝓ gloria. hec ille
Scdo mrimoniū. facit. c. notificaſti. xxxiij. q. v
ꝛ. c. veniens. el. ij. de ſpon. ꝛ. d. c. cū locū. Tertio
dotis ꝓmiſſio vel ſolutio i. l. ſi mulier. §. ſi dos
ff. co. ti. q2 ſi principale nō tenet nec acceſſoriū
de re. iur. li. vi. Quarto iuriſditio. vñ ꝓrogatō
eius ex iuſto metu eſt nulla. l. ij. ff. de iudi. ꝛ gl.
in. d. l. ſi. mulier. Itē electio prelati ꝑ metum fa
cta eſt nulla. c. vbi periculū. §. ceterum de elec.
li. vi. Quinto auctoritas tutoꝝ extorta ꝑ metū
eſt nulla. l. i. §. vl. ff. de aucto. tu. Sexto abſolu-
tio ab excōicatione. de quo. s. Excōicatio. vij.
caſu. xviij. Septimo teſtes teſtōꝝ. vñ ſi in vin-
culis tenent̄: aut ab hoſtibus nō valet. l. qui te
ſtamento. ff. de teſta. Octauo votū. limita veꝝ
quo ad metū mundanū qui incutit̄ ab hoīe ad
hoc vt voueat: nō āt q̄ ad metū aliū ꝓpter quē
euadendū aliquis vouet: q2 ſic tenet votū. Rō
diuerſitatis q2 votū teneat ex aliquo metu fa
ctū qñ metuſ nō infertur vt voueat: ſed ex alio
reſpectu ꝛ nō pnia: ꝯfeſſio ꝛc̄. Eſt q2 tale votū
ſit pietati diuine ꝛ miſericordie quā interpel
lat vt eū liberet a malo inſtanti. Et iō qui non
pōt nō miſereri acceptat ꝓmiſſionē ꝛ ſubſidiū
impendit: ſed in pnia: confeſſione ꝛ hmōi. non
cōcurrit ſolū miſericordia ſed ꝛ iuſticia. vñ mi
ſericordia dei acceptat inq̄ztum non derogat
diuine iuſticie. ſ. vt nō ſint ſine merito ꝛ cōpē-
ſatione: ſed vt ſint digna vita eterna: hoc non
pōt q2 derogaret diuine iuſticie que non vult
niſi voluntariū libera voluntate ac ſe conuer-
ſuꝫ in. c. ſicut nobis de regula. ꝛ in multis alijs
nō. glo. in. d. c. abbas. ꝛ. d. l. mulier.
¶ Quid de iuramento metu extorto. R. vt. s. 9
Iuramentum. v. §. ix.
¶ Quid ſi qs veniat in talē metū ex culpa ſua 10
R. ꝙ nō ſubuenit̄ ei nec hꝫ: ſeu cōpetit ei aliqd
remediū. d. l. ſi mlier in prin. vbi liberta cōmiſ-
ſo crimine ingratitudinis ꝛ tunēs ne reuocet̄
in ſeruitutē ꝓmittit aliquid dño cōmināti ſer
uitutē nō audiat̄: ſed quo ad ꝯſciam diſtingue
ꝙ aut talis timor pōt iuſte incuti tali. puta q2
cōmiſit crimē capitale cōminat̄ qs cū velle ac-
cuſare ꝑꝑ quē timorē ille dat centū. talis lꝫ tur
piter accipiat pecuniā vt deſiſtat ab accuſādo
tñ reſtituere non tenet̄ de neceſſitate ſi mō ille
donare potuit. Si vo timor incutit̄ iniuſte q̄
ad deū. puta pr̄ cōminat̄ interficere adulteruꝫ
cū filia. qd licet de iure ciuili. vt in. l. nec in eo.
ff. de adul. tñ q2 non lꝫ quo ad deū. Ideo ex tali
timore extortū nō poterit tenere in conſcia: ni-
ſi inq̄ztum eſt in recōpenſationē ſui intereſſe.
puta fame leſe. ꝛ hmōi: alʼs nō. Facit tex. cū gl.
in. c. inter hec. xxxiij. q. ij.
¶ Vtrū agens certū quid ex metu preſumat̄ 11
ꝯſentire ex taciturnitate ſequētis t[em]pis. R. glo.
iuncto tex. in. c. accedens. de conuer. cōiu. ꝙ nō
niſi interueniat aliqs actus poſitiuꝰ approba-
tiuꝰ primi actꝰ. vt in. l. ij. ꝛ. l. pe. C. eo. ꝛ ꝑ Inno.
in. c. ſup eo. de renū. ꝛ facit. c. ad id qd. de ſpon.
vbi ſponſa q̄ metu ꝯtrit ſi cohabitat viro ſpōte
preſumit̄ matrimoniū: marie ſi interuenit co-
pula. facit. c. vnicū. de deſpon. impu. li. vi.
¶ Vtrū ꝓbanti metū ex quo amiſit bona ſua 12
ſtetur eius iuramento circa quātitatē bonoꝝ
R. Pa. in. c. fi. extra eo. ꝙ ſic ſi iniuſte metū in-
cuſſit: ꝛ cōtra eū q incuſſit. ſecus ſi ageret̄ ꝯ vil
lā in cuiꝰ territorio eſt factū. nā oportet ꝓbet
ꝑ alios: ꝛ pōt adducere ſocios ꝛ familiares ꝑꝑ
difficultatē ꝓbandi. bonus tex. eſt in. l. cōſenſu
C. de repu. ꝛ in. c. veniens. el. ij. de teſti.
¶ Vtrū metus ꝓbabilis vel leuis ſiľr annulet 13
R. q: nec excuſat: nec reſcindit: nec ānulat. ꝛ dr̄
ille qui cadit in virū leuē: aut vecordē q timet
vbi timendū non eſt. ꝛ dr̄ meticuloſus. ff. eod.

metū.q₂ nō tollit actū requirentē liberū cōſen
ſum.vt no. Pa.in.d.c.veniens.el.ij. de ſpon.
ſed quo ad conſciam.dic vt.j.§.xv.
4 ⁋Utrū ille qui p metū extorſit aliquid teneat.
R.dic.co.ti.q; ſic.⁊ ſm leges pōt agi ꝯ eū etiā
quo ad penā ſi agat.j.annū.ſed poſt annū nō:
ſed ſolū quo ad rei pſecutionē q₂ pretorie acti
ones ſunt ppetue quo ad rei pſecutionē: ſed q
ad penā ſunt temporales.inſti.de perpe.⁊ tem
pora.ac.in prin.ff.d vi ⁊ vi.ar.l.i.§.ſed ſi p me
tum.ff.q; me.cā.l.ſi cū exceptōne.§.i.ij.⁊.iij.ſ₃
tamen canones etiam ad penam poſt annū q₂
nulla conditio temporis poteſt opponi.iij.q.i.
c.reintegranda.⁊ ibi per doc.⁊ nō ſolum tene
tur de his que habuit per talem metum: ſed d
oibus que amiſit ille cui talem intulit metum.
d.l.ſi cum.§.pedius.q₂ metus fuit cā ſeu actio
amiſſionis.d.l.ſi cum.§.in hac actione concor.
Inno.⁊ Hoſti.in.c.ſi.eo.ti.
5 ⁋Quid ſi metus ſit ſolū ob timorē reuerentie
R.q; datu₃ ex tali timore eſt oīno reſtituendū:
ſi datū ſit ꝯ voluntatē dantis.Facit.l.i.§. que
honorande.ad ſi.ff.qua.re.ac.nō da.Unū qñcū
q₃ nō adeſt voluntas dñi rerum in dando niſi
ex metu:acceptu₃ eſt reſtituendū:niſi fuerit in
culpa metus. ſm q;.ſ.dixi.§.x. Nec obſtat.l.
vani.ff.d re.iur.⁊.l.metū.ff.q; me.cā.q₂ loquū
tur quo ad forum contentioſum.
6 ⁋In quo differt metus a vi.R. Pa.in.d.c.ſa
cris.q; metus eſt vis conditionata.ſ.cū dixit.
interficiā te ſi nō feceris ſic. ⁊ hmōi.c.ad audi
entiam.extra eo. ⁊ fit ſine violentia corporali.
Uis aūt eſt quedam coactio qua quis ligatus
cogitur facere aliquid corporaliter. Et dr vis
abſoluta:⁊ hec excuſat a toto:ſi intrinſecus nō
conſentit.q₂ non dicitur quis agere: ſed poti⁹
pati.d.c.ſacris.Lex autem magis large accipit
dicens.Uis eſt impetus maioris rei:cui reſiſti
non poteſt.ſ.cōmode.ff.q; metus cā.l.i.⁊.ij.de
pac.quāuis li.vi.

M Ilites noſtri tpis l₃ nō habeāt inſignia obſeruantie ve
teris: habent tū inſignia obſeruantie
noue.ſm Bal.in.l.i.C.qui bo.ce.poſ.allat.ar.
c.tranſlato.de conſti.
1 ⁋Quis nō poteſt eſſe miles.R.q; impugnātes
ſecuritates nauigantiu₃:⁊ hoſtes publici ⁊ in
fames milites eſſe non poſſunt. vt in.l. prima.
in ver.optimos fideliſſimoſq₃ cōmilitones.ff.
de teſta.mili.
⁋Utrū miles poſſit incarcerari p debito con
tractus vel vltime voluntatis.R. Bal.vbi.ſ.
q; nō.Sed Bar.in.l.miles.ff.d re iudi.limitat
ad debitū contractū in caſtris ſolū.
⁋Quō inſtituunt:⁊ de eorum priuilegijs.ha 3
bes in.l.pe.ff.ex qui.cau.ma.in glo.
⁋Utrū ars militie ſit licita.R.q; ſic.ſi debito 4
mō fiat.xxiij.q.i.militare.de quo dic vt.ſ.bel
lum.Licet etiam militibus ſe exercere in his:q̄
nulli ſunt nociua cauſa exercitij. puta in curſi
tationib⁹ equoru₃:in proijciendo tela: ⁊ hmōi
in quibus non iminet probabile periculum p
ximi:ſicut in torneamentis iminet.⁊ ideo pro
hibēt.facit ad hoc.ij.R.primo.vbi Dauid pre
cepit vt docerent filios Iſrael arcum.ſ.artem
ſagittandi.

M Inor quis dicat.R.q; ille qui nō hʒ.xxv.annū completum.
ff.de mino.l.i.
⁋Utrum minor poſſit petere reſtitutionē in 1
integrū:nō ſolū in leſione que demit de patri
monio:ſed etiam in leſione lucri ceſſantis.R.q;
ſic vſq₃ ad q̄driennīū poſtq̄ ipleuit vigeſimū
quintū annū.De his tamen ſolū in quibus le
ſus eſt infra.xxv.annū. vide gl.in.c.ij.de reſti.
in integrum.
⁋Utrū teneant geſta cum minore ſine aucto 2
ritate curatoris.R. Pa.in.c.in preſentia.de p
ba.q; ſi intrat religionem poteſt alienare oīa
ſua bona. q₂ fingitur mori.l. deo nobis.C. de
epi.⁊ cle.ſed non intrando nō poteſt alienare
etiam in pias cauſas.
⁋Minor ſi renunciauit beneficio eccleſiaſti 3
co non reſtituitur.q₂ in ſpūalib⁹ vt maior ad
mittitur: ⁊ agit ⁊ conuenitur.ff. de mino.l. ait
pretor.in glo.in prin.

M Iſerabiles pſone que di cantur.R.ſm
Inno.in.c.ſignificantibus de offi. de
lega.⁊ Pa.in.c.licet de cenſi.q; ſunt ceci ⁊ alij
morbo laborātes qui pñt auxiliū ab eccl'ia im
plorare:qñ nimis aggrauant in collectis.facit
d.c.ſignificantibus.⁊ qd ibi no.
⁋Utrū ceci ⁊ alij morbo laborantes ppetuo 1
excuſent a munerib⁹.R. Pa.in.d.c.licet. q; ſic
a pſonalibus que imponunt pſonis. vt.l.ij.C.
qui.mo.ſe exc.A realibus aūt muneribus ordi
narijs non excuſantur: niſi princeps velit ea
remittere.C.de vaca.mu.⁊ de munc.patri.q̄ſi
per totum.ſecus ſi ſunt extraordinaria.q₂ non
tenentur ad illa.l.vnica.C.de ſuper.indic.Fa
cit.c.Indicatum.lxxxix.diſ. ⁊ quando dicantur

realia ordinaria vel extraordinaria. Vide infra Munus.

MISSA ſm Hugo. de ſancto vic. de ſacramentiſ. li. xi. dr̄ q̄ſi traſ-miſſa: eo q̄ populus per miniſteriū ſacerdotis qui mediatoris vice fungit̄ inter deū ⁊ hoies. p̄ces: vota: ⁊ oblatōes traſmittat deo

1 ¶ Miſſa a quo debet celebrari. R̄. q̄ a ſolo ſacerdote rite ordinato. de ſūma tri. c. i. §. vna. de ↄſecra. di. i. c. i. in fi

2 ¶ Utrū exiſtens in mortali: vel pollutus nocturna pollutōne licite celebret. vide. s. Eucharistia. iij. §. xviij. ⁊ §. xxix.

3 ¶ Utrū ſacerdos qui nō eſt ieiunus poſſit celebrare. R̄. ſm Sco. in. iiij. di. viij. q̄ non. vij. q. i. nihil. de conſe. di. ij. liquido. ⁊ taliter debet eſſe ieiunus q̄ citra mediā noctē nihil ſumpſerit quantūcūq3 minimū: etiā ſi ſit ſpecies electuariū: vel medicina: q̄r canon' dicit nullus poſt cibū potūq3 quēlibet minimū ſumptū miſſas facere preſumat. vij. q. i. nihil. imo plus ibi dic̄ glo. q̄ etiā ſi ante mediā noctem ſumpſiſſet cibum: ⁊ adhuc ſentiret eructationes ⁊ cibū: non d3 celebrare. de cōſe. di. ij. trib⁹. ⁊ Ho. de accu. in. c. ſi conſtiterit.

4 ¶ Quid de reliquijs cibi remanētib⁹ in ore. R̄. q̄ ſi caſualiter degluciant̄ nō impediūt. q̄r nō trahiciūt̄ p modū cibi vel potus: ſed p modū ſaliue ſm. S. Tho. in. iij. parte. q. viij.

5 ¶ Quid ſi ſacerdos in mane lauādo os deglutiat ſtillā aque. R̄. q̄ pōt celebrare: niſi fecerit ex ꝓpoſito. ar. xxiij. q. v. de occidendis. xv. q. vi c. i. cōcor. Ri. in. iiij. di. viij. Tho. vo dicit vex niſi trahiciatur in magna quātitate.

6 ¶ Quid ſi cibus ſit digeſtus: ſed tn̄ nō dormiuit p totā noctē. R̄. q̄ pōt celebrare. q̄r ſolum quies: tempus: ⁊ digeſtio requirunt̄ ſm Jo. ⁊ Ber. brix. ⁊ Archi. in. d. c. nihil. ⁊ Ho. ⁊ Pa. in. d. c. ſi conſtiterit. l3 ibi glo. videat̄ ſentire cōtrariū: ſed male.

7 ¶ Quomodo debet celebrari. R̄. q̄ debet ſeruari ordinarium miſſe: tam in dicendis q̄3 etiam in actibus.

8 ¶ Utrū debeat celebrare capite diſcoopto. R̄. q̄ ſic. de cōſe. di. i. c. nullus. vn̄ qui ſine rōnabili cā celebraret capite coperto peccaret mortalit̄ ſecus ſi ex aliqua rōnabili cā ꝓpter verbū temere poſitum in. d. c. nullus

9 ¶ Quid ſi poſt inceptam miſſā deſiſtat. R̄. q̄ ſi ſine rōnabili cā dimittit peccat mortaliter: al's nō. vt in. d. c. nullus.

¶ Qn̄ euangelium legitur omnes debēt ſtare nō ſedere: nec genuflexi manere. vt in. c. auctoritate. de conſe. di. i. 10

¶ Utrū debeat aliqd aliud dici a ſacerdote q̄3 qd ↄtinet̄ in miſſali. R̄. q̄ nō. ar. c. viſū. ⁊. c. de noibus. de cōſe. di. i. Cogitari tn̄ pn̄t quecūq3 deuota. ſm. S. Bo. ſed nō exprimi. 11

¶ Utrū requirat̄ attentio. R̄. ſm Ri. angelicū in quol. q̄ ſic. vn̄ Dio⁹. de eccl'iaſtica ierarchia. Ad ſanctiſſimū euntes ſacrificiū mundari cōuenit ab ipſis vltimis aie fantaſmatibus. vn̄ deſperans ſe poſſe habere ꝓbabiliter cordis ſtabilitatem peccat grauiter accedendo: ſi tamen ſperat ⁊ ex infirmitate detrahitur minus peccat. hec ille. 12

¶ Quid ſi omittat̄ aliqd. R̄. q̄ peccat mortalit̄ ſi ſcient̄ facit. tn̄ ↄſecrat: ſi ibi ſit materia debita: ⁊ forma cū intentione cōficiendi. de quo dictum eſt. s. Eucharistia primo. Et hoc intellige q̄ peccat mortaliter ſcienter dimittendo aliquid notabile. puta euangelium: vel ep̄lam: ſecrata. ⁊ hmōi. ſecus eſſet de aliquo verbo ſolo alio a forma conſecrationis. Idem dic ſi omittatur tp̄s debitum: paramenta ⁊ reliqua neceſſaria: qd̄ eſt mortale qn̄ ſit ſcienter. 13

¶ Quid faciet ſacerdos ſi miſſā dicendo ꝑpendat nō fuiſſe debitā materiā miniſtratā. R̄. ſ3 cōiter Theo. in. iiij. di. viij. q̄ ſiue defectus ſit in hoſtia: ſiue in vino: ⁊ aduertit anteq̄3 cōſecrationis canonē inceperit: ſic accipiet aliā hoſtiam ſi defectus eſt in hoſtia: vel vinū ſi eſt in vino. ⁊ reincipiet ſi eſt in hoſtia defect⁹ ab illa or̄one. Suſcipe ſancte pr̄. q̄ dicta: omiſſis alijs dicet. Ueni ſanctificator ⁊c̄. Et ſic oibus alijs omiſſis ꝓſequat̄ vbi erat qn̄ aduertit. Si vo defect⁹ fuit in vino incipiet ab illa or̄one. De⁹ qui humane: cū or̄one Offerimus ⁊c̄. Et alia. Ueni ſanctificator ⁊c̄. ⁊ alijs dimiſſis ꝓſequatur vbi dimiſerat. Si iam cōſecrauerat ⁊ poſt ↄſecrationē deprehendit: q̄r defectus erat in vino debito ſic accepto cū aqua ſolū: incipiet ab illa or̄one. Simili mō: vſq3 ad orationē3. vn̄ ⁊ memores ⁊ alijs omiſſis ꝓſequat̄ vbi dimiſit. Si vo defectus erat in hoſtia ⁊ iam ↄſecrauerat vinū ſic accepta alia hoſtia incipiet ab illa or̄one. Qui pridie ⁊ loco illius relatiui: qui dicet Dn̄s nr̄ ieſuſ xp̄s pridie q̄3 pateret̄ ⁊c̄. vſq3 ad or̄onem. Sili mō ⁊ oibus alijs omiſſis ꝓſequat̄ vbi dimiſit. Et notant ſic dixi. q̄r ſi ſolū diceret. hoc eſt corpus meū: non ↄſecraret ſm Sco. ⁊ Landul. in. iiij. di. viij. q. ij. q̄r or̄o illud 14

ſignificat qđ exprimit verbo:non qđ eſt in in/
tentione ꝓferentis.⁊ ideo ſi nulla fieret mẽtio
de xp̄o:itelligerent illa verba de corpe ſacerdo
tis vel ſanguine:nõ de xp̄o. ⁊ ſic nõ ꝯſecraret.
15 ¶Pone q̄ nõ aduertit de defectu:niſi poſt ſũ
ptionẽ hoſtie q̄ nõ erat triticea aut debita.R.
ſm cõiter doc.vbi.ſ.q̄ nõ obſtante q̄ nõ ſit ie
iunus.nihilominꝰ accipiet aliã hoſtiã debitã
⁊ incipiet.vt dictũ ē. Dñs nr̄ ieſus xp̄s pridie
q̄:vſq̄ ad ſimili mõ ⁊c.⁊ poſtea alijs omiſſis
ſumet eam:⁊ proſequet vbi omiſerat.
16 ¶Sed quid ſi ſumpto corpe inuenit aquã loco
vini in calice quã bibit.R.Tho.in.iij.parte.q.
lxxxiiij.tenet q̄ eſt alia hoſtia ⁊ aliud vinũ ſu/
mendũ ⁊ conſecrandũ.Quidã alij dicũt q̄ ꝓ/
pter ſcandalũ nihil eſt reiterandũ:⁊ maxie cu3
non ſit ieiunus.Sed tu tene opinionem Sco.
vbi.ſ.q̄ ſolũ eſt accipiendũ vinũ cum aqua ⁊
dicendũ.Siĺi mõ poſtq̄ Dñs nr̄ ieſus xp̄s ce
nauit:accepit calicẽ ⁊c.vſq̄ vñ ⁊ memores: ⁊
ſic alijs omiſſis dicat.Sãguis dñi nr̄i ieſu xp̄i
cuſtodiat aiam ⁊c. ⁊ ſumat. q̄ iſtud põt fieri
ſine ſcandalo.Nec obſtat q̄ nõ ſit ieiunus.q̄
eſt maius preceptũ q̄ ſumat integre q̄ ieiuno
ſtomacho.vt patet in.c.comperimus.⁊.c.rela/
tum.de conſe.di.ij.
17 ¶Quid faciet ſacerdos ſi qñ h3 aquam in ore
añq̄ degluciat aduertit. R. Directoria li.i.ti.
xvij.q̄ ſi põt ſine ſcandalo ſputet in calice ⁊ ex
trahet pticulã hoſtie:⁊ aqua3 reponet in alio
vaſe:⁊ ſic accipiat vinũ ⁊ conſecret.vt dictũ ē:
⁊ in eo ponat particulã hoſtie.⁊ ſumat poſtea
illã aquã ſi põt facere ſine piculo vomitus:vł
ſi timet de vomitu reponat aquã in ſacrario.
Et idẽ dicerẽ de particula q̄ idẽ eſſet cõburẽ/
da ⁊ cineres in ſacrario reponendu:qñ ſine pe/
riculo vomitus recipere non poſſem.
18 ¶Quero qd faciet ſacerdos qñ muſca vel ara
nea cadit in calice.R.q̄ ſi cadit ante conſecra/
tionem proijciat illud vinũ ⁊ accipiat aliud cũ
aqua:⁊ faciat ſm q̄.ſ.dictũ eſt.§.xiiij.Si vo
cadit poſt conſecrationẽ extrahat eũ ⁊ lauet cũ
vino:niſi eſſet res venenoſa vel que ꝓuocaret
vomitũ.q̄ tũc oĩa ſimul eſſent reponenda in
vaſe alio et aliud vinũ cum aqua ſumendũ et
conſecrandũ. vt dictũ eſt in.§.xiiij.et.xvi. ſm
Archi.Hugo.et Jo.de ſancto.in.c.ſi per negli
gentiã.de conſe.di.ij.q̄ nihil abominabile ſu
mi debet occaſione huius ſacramenti. vt no.
glo.in.d.c.ſi p negligentiam.et finita miſſa ac/
cipiat ſanguinẽ illũ et igne cõburat cũ aliqua
ſtupa:vel panno lineo in ipſo madefacto et ci/
neres ponat in ſacrario.
¶Quid ſi gutta ſanguinis ceciderit.R.q̄ ſi ce 19
ciderit ſup tabulã et ſimilia lãbatur ſi põt fie/
ri ſine horrore:et poſtea locus radat et raſura
comburat ⁊ cinis iuxta altare recondat: et ſa
cerdos.xl.diebꝰ peniteat.Si vo ceciderit ſup
lintheũ abluat tribꝰ vicibus calice ſuppoſito
et aq̄ ablutiõis iuxta altare cõdat:et ſacerdos
peniteat quattuor diebus:niſi puenerit ad ter
tiũ lintheũ:q̄ tũc.ix.Si vſq̄ ad q̄rtũ.xx.diebꝰ
peniteat.de cõſe.di.ij.c.ſi p negligentiam.
¶Quid ſi ſumendo ſanguinẽ remanet parti/ 20
cula in calice.Reſpondeo debet digito ad labi
um calicis adducere et ſumere:et nullo modo
apponere vinũ ante eius ſumptionẽ:q̄ vinu3
citius deſcenderet.et ſic ſumeret nõ ieiunꝰ ſm
Sco.in.iiij.di.viij.Quãuis ego arbitrer q̄ ēt
ſi apponeret vinũ:et ſic ſimul ſumeret nõ pec/
caret.l3 vinũ citius deſcendat:q̄ qđ ſit tali mõ
dr̄ fieri ſimul p ea que notant in.c.q̄ ꝓpter.ď
elec.et in.l.cõtinuus.ff.de verbo.ob.
¶Vtrũ hoſtia non conſecrata que eſt in altari 21
vel gutta vini que eſt in pede calicis:vel aliter
a vino quod eſt in calice ſepata conſecretur.R.
q̄ nõ.niſi hoc intẽdat ſacerdos.i.q.i.detrahe.
¶Quid ſi amiſit aquam ponere in vino.R.q̄ 22
ſi aduertit ante conſecrationẽ hoſtie debet eã
apponere reiterando.vt.ſ.dixi.§.xiiij. quãdo
defectus eſt in vino.quod ſi aduertit poſt con
ſecrationem hoſtie: ſed ante conſecrationẽ vi/
ni apponat nihil reiterando ſm Monal. Si
poſt conſecrationẽ vini aduertit: tunc ſm.S.
Tho.in.iij.parte.q.lxxxiij.nullo mõ apponat.
q̄ appoſitio aque non eſt de neceſſitate ſacri.
vt dixi.ſ.Euchariſtia.i.§.xvij.
¶Quid ſi vinũ in calice congeletur.R.q̄ ſacer 23
dos debet ipſum ante conſecrationem reſol/
uere:vt habeat rationem actualem potus. ſi
tamen non reſoluit adhuc conficit.quia vinu3
congelatum non differt a non congelato: niſi
qualitate accidentali.
¶Quid ſi ex frigore hoſtia dilabit in calicem. 24
R.q̄ debet vlterius ꝓcedere:nec eſt neceſſe ali
quid reiterare.ſm Tho.in.iij.parte.q.lxxxiij.ſ3
ſm Inno.vt recitat Landul.in.iiij.di.x.ſi aliq̄
pars remanſit in manu frangat illã et parte3
mittat in calicẽ.q̄ prima cauſaliter cecidit.
¶Quid ſi ſacerdos.nõ recolit ſe aliqua dixiſſe 25
R.q̄ ſacerdos nõ d3 ꝓpter hoc turbari:q̄ qui
multa dicit non recolit oĩa. Si tñ ꝓbabiliter

conſtet aliqua omiſiſſe ſi quidē ſunt de neceſſi
tate ſacri.puta forma conſecrationis dꝫ reite/
rare ab illa forma: ⁊ cuncta ꝑ ordinē ꝓſequi.
Si vo nō ſunt de forma ↄſecratōis ſic nō dꝫ
reſumere in mutādo ordinē officij.ſed dꝫ vlte
rius ꝓcedere ſm Tho.iij.parte.q.lxxxiij.
26 ¶ Utrum ſemper ſacerdos celebrans debeat
ſumere corpus ⁊ ſanguinem.R.ꝙ ſic.de cōſe.
di.ij.perlatū. Si ſacerdos deficit in miſſa aliꝰ
qui ſit ieiunus debet ſupplere.vt.ſ. Euchari/
ſtia.iij.in prin.
27 ¶ Quid ſi aliquis caſus neceſſitatis alicui eue
nerit.puta infirmitaſ ⁊ hmōi:poterit ne ſacer
dos illi hoſtiam dare:cū aliam non habeat cō
ſecratā.R.ꝙ nō totam ſed bene partem:⁊ aliā
partem ipſe ſacerdos ſumere.ſm.S. Tho. in
iiij.di.xij.Et idem credo etiam ſi non ſit infir
mitas.ſed alia rōnabilis cauſa.
28 ¶ Quid ſi hoſtia inueniatur fracta ante cōſe
crationē.R.nihilominus poteſt cōſecrari.niſi
ſit ſcandalū in populo. qꝛ tunc aliam accipiet
qꝛ fractio ⁊ quadratura ⁊ huiuſmodi non vi/
tiant ſacramentum.
29 ¶ Utrū in memento:viuoꝝ vel mortuoꝝ de/
beat fieri aliquoꝝ nominatio.R.ꝙ non eſt ne
ceſſe:niſi ſolū vt ſupplicantis deuotior reddat
affectus.ar.xiij.q.ij.cum grauia. ⁊.c.non exti/
memus.nō.glo.de conſe.di.i.c.viſum.⁊ ſe.exq̊
pꝫ ꝙ tm̄ ſinguloꝝ noīa ſunt exprimenda quā/
to ex eoꝝ noīatione augmentat deuotio cele/
brantis.qꝛ nō minus quilibet hꝫ ſub generali
qꝫ ſi ſpecialiter fieret.de conſe.di.v.nō medio/
criter.⁊ no.glo.in.d.c.viſum.
30 ¶ Utrū prefatio ꝓpria debeat dici in miſſa cō
memorationis ſeu votiua.R. Pa.in.c.cōſiliū
de cele.miſ.ꝙ ſic ꝓpria ſi habet.Et ſolū ſunt.x
ab eccleſia approbate.ix.habent in.c.inuenimꝰ
de conſecr.di.i.ſ.Natiuitatis dn̄i.Epiphanie.
Quadrageſime.Paſche.Aſcenſiōis domini
Penthecoſtes.Sancte crucis.Sanctoꝝ apo
ſtoloꝝ.Et ſancte trinitatis.⁊ in.c.ſanctorum.
lxx.di.ponitur decima ḋ domina.Alie ſūt de/
lende de miſſali:niſi ex ſpāli priuilegio ſit con/
ceſſum:vt fratribus minoribus de beato Frā/
ciſco ꝑ Sixtum quartū.
31 ¶ Utrū Gloria in excelſis deo debeat dici in
miſſis votiuis.R.ꝙ nō.vt in.c.cōſiliū. de cele.
miſſa.Nec etiā Credo in vnū deum dicitur.lꝫ
conſuetudo derogauerit illi iuri quo ad Glo
ria in excelſis:que dicitur in miſſis votiuis be
ate virginis:⁊ quo ad alios ēt ī miſſis ſpūs ſcī.

Minores tamē habēt ex priuilegio vt poſſint
dicere gloria in excelſis in miſſis ſpiritus ſan/
cti:quas ꝓ eccleſia dei celebrant.Dicit tamen
Ho.in.d.c.conſilium.deuotam conſuetudinē
non reprobamus.
¶ Utruꝫ perfuſio poſt ſumptionē ſanguinis 32
debeat fieri cum vino.R.ꝙ ſic. vt de celebra.
miſſa.c.ex parte.
¶ De quo dꝫ miſſa celebrari.R. Pa.in.c.qui/ 33
dam laicoꝝ.de cele.miſſa.ꝙ dꝫ celebrari de eo
de quo ſit officiū. vn̄ miſſā peculiarē audiens
vel dicens nō ſatiſfacit precepto de audienda
miſſa:qꝛ illa que precipit eſt miſſa de feſto.vel
que ſm officiū dꝫ dici.vt in.d.c.quidā laicoꝝ.
Credo tn̄ ꝙ ſeculares ꝓpter ignorantiā excu/
ſent:ſed nō celebrātes.⁊ ꝓpterea in.d.c.quidē
⁊.c.⁊ hoc.de conſe.di.i.dr ꝙ tales miſſe pecul
iares ſeu votiue dn̄t celebrari in occulto.⁊ hoc
intelligo in diebus in quibus quis tenet de ꝓ/
cepto audire miſſam.vel in eccleſia collegiata
ſeu conuentuali in qua quottidie eſt celebran
da vna miſſa de officio.vt in cle.i.de cele.miſſ.
⁊ ſic intelligo tex.in.d.c.qdā laicoꝝ.qꝛ ſi ſit aliꝰ
qui celebrauit miſſam de officio:⁊ nō ſit de ꝓ/
cepto ꝙ miſſa audiat pōt quis miſſam votiuā
dicere ſine oī ſcrupulo:⁊ in publico ⁊ ī ſecreto:
nec ſufficit ſm Monal.ꝙ audiat introitum ⁊
huiuſmodi in diebus in quibus tenet de offi/
cio audire.qꝛ miſſa dicitur cum canone.vt pꝫ
in.d.c.quidam.
¶ Utrū miſſa de ſctis tm̄ valeat aīabus defū 34
ctoꝝ:ſicut ſi dicat ꝓ defunctis.R.Ho.in.c.ij.
de cele.miſ.ꝙ ſic.⁊ ꝙ do.Hugo.Car.dicebat
ꝙ celebrando ꝓ dn̄a faciebat celebrare ꝓ defū
ctis.⁊ ecōtrario.d.c.ij.⁊ de conſe.di.ij.quotieſ
cūqꝫ.Caue tn̄ qꝛ ſi promiſiſſes ſpāliter ꝓ defū
ctis ꝓpriā miſſā dicere nō ſatiſfaceres miſſaꝫ
dicendo de dn̄a rōne ꝓmiſſionis Itē aduerte
ꝙ hoc eſt verū qn̄ maior deuotio q̄ quis dicit
miſſā de dn̄a ⁊ hmōi ſupplet vel ſancti itcerceſ
ſio:alīs nō niſi quo ad veritatem ſacri: ſed nō
quo ad veritatē orationū. qꝛ plus valet ꝓ de/
functis dicta ſm Pe.in.iiij.di.xlv.
¶ Cū quibꝰ dꝫ miſſa celebrari.R.ꝙ primo cū 35
indumētis debitis que ſm Inno.iij.vt recitat
Dur.li.i.ti.vij.ſunt calciamenta:amictus:alba
cingulū:manipulus:ſtola:planeta.ar.xxiij.di.
eccl'aſtica.xxv.di.vinū.xi.q.iij.ep̄s.ḋ penis de/
gradatio.li.vi.Et q̄lia dn̄t eſſe predicta dicēdū
ꝙ ſm ↄſuetudinē rōnalē regionis ſeu congre/
gationis.ar.l.de quibꝰ.ff.de legi.Et an debeāt

eſſe bñdicta cõiter tenet̃ ꝙ ſic:exceptis calcia/mentis:⁊ etiã cingulo qḋ de ꝯſuetudie nõ bñ/dicit̃ ſm Ri.in.iiij.di.xiij.⁊ Sco.ea.di. Scḋo cũ igne.de ce.miſ.c.vl. Et celebrans ſine igne dꝫ officio ⁊ bñficio priuari ibidẽ.Tertio cũ ca/lice:corporalibus:altari lapideo:⁊ tribus toba lijs ſup eo:⁊ miſſali:hoſtia azima:vino ⁊ aqua que in minori quantitate debet poni q̃ȝ de vi/no.vt in.c.perniciofus.de ce.miſſa.

36 ¶ Vtrũ peccet mortaliter qui ſine aliquo p̃di/ctoꝝ celebrat.R̸.ꝙ ſic qui ſine igne ⁊ aqua vel in pane fermentato ſi eſt ſacerdos latinus.vel in vaſe ligneo.vt pꝫ in.c.lr̃as.de ce.miſ.vbi dr̃ ꝙ dꝫ talis ſacerdoſ deponi ab officio ⁊ bñficio Et idẽ ſi in vaſe vitreo vl̾ de auricalco:aut ere de ꝯſe.di.i.vt calix.Idẽ ſi ſine altari lapideo ⁊ cõſecrato:corporalibus:caſula:ſtola:manipulo cingulo:alba:amictu.vt in.c.i.de conſe.di.i.nõ tñ efficit̃ irregularis cũ nõ inueniat̃ iure cautũ hoc:ſiue faciat ſcient:ſiue ignorant ſm Ric.⁊ Sco.in.iiij.di.xiij.lꝫ mortaliter peccet.niſi ce/lebrat ſup altare enormiter factũ.q꜠ ſic eſſet ir/regularis.de cõſe.di.i.eccleſie:nõ tñ ſi celebrat ſup altare nõ ꝯſecratũ.lꝫ mortaliter peccet.de ꝯſe.di.i.eccleſie.⁊.c.ꝓcedimꝰ cũ duobꝰ.c.ſe. Et hoc intellige ſi ſcient facit: ſecus ſi ex obliuiõe manipulũ vel ſtolã omiſiſſet.De calciamentiſ ãt habendis nõ credo ſit preceptũ cũ nõ inuẽ/niat̃ in iure.Vñ ſi qs ipſa omitteret nõ ex con temptu:ſed q꜠ nõ hꝫ nõ peccaret.ar.d.c.i. Pꝫ hoc ꝙ calciamẽta nõ ſunt de neceſſitate. q꜠ ſic oporteret hr̃e ſpãlia quibus nõ vterent̃ niſi ce lebrando:cuius ꝯ̃rium ſeruatur cõiter.

37 ¶ Sed vtꝝ ſine miſſali poſſit dici.quidã dicũt ꝙ peccat mortaliter celebrans ſine miſſali: in quo ad minus nõ ſit canon tũ q꜠ exponit ſe pe riculo errandi:tũ q꜠ ꝯſuetudo ita hꝫ vt ſine li/bro in quo ſit canon ñ dicat̃. Et placet q꜠ ſepe optime memorie viri in hoc errant.Canon hꝫ cõiorem opinionẽ dr̃.a Te igit̃ vſqꝫ ad cõio/nem.⁊ ſm Durã.dꝫ dici expedite:ne muſce ve/nientes.i.vane cogitationes ꝑdant ſuauitateꝫ vnguenti.i.orõnis ⁊ ne populus faſtidiũ con/cipiat:nõ tñ nimis feſtinanter ne ſacrificium fiat ſine ſale diſcretionis ⁊ deuotionis.⁊ dꝫ le/gi in libro ne error cõtingat. Idem diceres de/tribꝰ tobaliis ſi nõ haberent̃ ꝙ ſufficeret vna Et nota ꝙ preceptũ eſt clericis ꝙ vaſa ⁊ veſti/mẽta in quibus celebrari debet ſint munda ⁊ nitida in.c.relinqui nolumus.de cuſto.euch.⁊ ideo peccat mortaliter faciens contrariũ.xiiij.

q.i.quod precipitur.

¶ Quarto dñt eſſe ſaltẽ duo preſentes celebra 38 tioni miſſaꝝ.de conſe.di.i.hoc quoqꝫ. Et hoc verũ in miſſa publica:ſed in miſſa priuata põt dici vno p̃ſente ſeruitore ſolũ qui reſpõdeat in ꝑſona totius populi.vñ nemo ſacerdos ꝑ ſe ſo lus põt celebrare.vij.q.i.illud de fi.preſby.c.ꝓ poſuit in fi.Eps Xo ſine diacono celebrare ñ põt niſi neceſſitas cogat.xciij.di.diaconi ſunt in glo.in ver.habet.

¶ Vbi debet miſſa celebrari.R̸.ꝙ in oĩ loco cõ 39 ſecrato ab epõ põt libere celebrari.de conſe.di. i.c.i.⁊.c.ſicut.⁊.c.ſequenti.⁊.c.nullꝰ.Et hoc ve/rum niſi ſit interdictus ⁊ pollutus. de quo.s̃. Conſecratio eccleſie.§.viij.Fallit hoc in.c.au/ctoritate.de priuile.li.vi. vbi ꝓhibet̃ celebrar̃ in eccleſiis conſtructis ab exemptis in locis ñ exemptis ſine licentia epi. Iteꝫ licet minoribꝰ ⁊ predicatoribꝰ celebrare in oĩ loco honeſto cũ altari portatili ab epõ cõſecrato ſaluo iure par rochiali.qḋ quidẽ ius ſm Gre.nonũ in extra uaganti que incipit:Nos attendentes cõſiſtit circa oblationes decimas ⁊ primitias ſolũ.⁊ h̾ ſiue ſit ꝯſecratus locus vel nõ.dũmõ nõ ſit in/terdictus vel pollutus.⁊ ſic intellige.c.in his.de priuil.vbi hoc priuilegiũ ponit̃ ſil̾r cp̃is lꝫ. in d.c.fi.de priui.li.vi.de quo.s̃.Interdictũ.vi.§. xxxix.Aduerte ꝙ ſacerdos dꝫ tenere hoſtiã ⁊ calicẽ qñ conſecrat ſup lapidem conſecratum. ſm Pe.de pal.⁊ dꝫ lapis eſſe ita magnꝰ ꝙ ſal/tem poſſit ſuper eo capi totus pes calicis cum hoſtia.de quo vide Altare.Nõ etiã ꝙ quicun qꝫ celebrans vel faciens celebrari diuina in ci uitatibus:caſtris:vel villis:niſi quatenus a iu re ei cõcedit̃ eſt ei interdictus ingreſſus eccl'ie ipſo facto cuiuſcũqꝫ ordinis vel priuilegij ſit munitus.c.epoꝝ.de priuil.li.vi.Idẽ ſi in locis a iure vel a iudice ꝓhibitis.vt ibidem.

¶ Vtrũ de licẽtia epi poſſit celebrari in loco ñ 40 ꝯſecrato.R̸.Inno.in.c.i.de ꝯſe.eccle.vel alta.tꝫ ꝙ ſic:ẽt ſine lña ſi mõ hꝫ altare viaticũ.Arch. poſt alios in.c.miſſaꝝ.de conſe.di.i. ⁊ Pa. in Rubrica.de conſe.eccle.vel alta.tꝫ ꝙ nõ:ẽt cuꝫ lña epi.Sed ꝓ concordia dico ꝙ in ſua dioce ſi poteſt epiſcopus dare licenciam vt in eccle/ſia non conſecrata vel oratorio poſſit quis ce/lebrare cum altari portatili conſecrato ex neceſ ſitate.vt no.glo.de conſecra.diſt.i.vnicuiqꝫ. ⁊ xviij.q.ij.quidam.In aliis autem locis nõ po teſt dare niſi quando eccleſia deeſt.vt in.c. con cedimus.de conſe.diſt.i.ar.d.c.fi. quia fruſtra

cõcederet ep̃is illud priuilegiũ ſi haberent de iure cõi. Aduerte tñ ꝙ in loco fluctuanti: vt in mari ⁊ fluminibꝯ celebrare nõ licet alicui. ſed extra ſuã diocesim nõ poteſt dare licentiam celebrandi in loco nõ conſecrato.

41 ¶ Qua hora põt miſſa particularis celebrari. R. ꝙ ab aurora vſqꝫ ad nonã etiã in ꝯuentualibus eccleſijs põt quottidie celebrari. de cõſe. di.i.§.in ieiunijs.⁊.c.neceſſe eſt.⁊ hoc ſequitur Sco.in.iiij.di.xiij. Nec ob.c.nocte.⁊.c.ſolent. de conſe.di.i.⁊.c.nõ liceat.xliiij.di.⁊.c.qd a patribus.⁊.c.fi.lxxv.di.⁊.c.vlti.lxxvi.di.q: intelligitur de ſolẽnibus miſſis. ſm Po.in ſum.de cele.miſſa. Solẽnis vero debet dici in conuentualibus eccleſijs hora ſua.ſ.in vigilijs ⁊ in q̄dragesima ⁊ quattuor temporibus hora nona In feſtis hora tertia. In profeſtis hora ſexta. quod tñ cõmuniter nõ ſeruatur.q: tardius dr̃ in feſtis qꝫ alijs diebus nõ feſtiuis.⁊ excuſant vt pꝫ in iure preallc. Et ſic intellige glo. in.c. i.de cele.miſſa.⁊ alios doc.

42 ¶ Vtrũ poſſit dici miſſa de nocte. R. ſm Po. vbi.ſ.ꝙ non.niſi in natiuitate dñi: vel niſi ſm Rodo.de licentia ep̃i vel ſuperioris iminente neceſſitate.puta q: infirmus morit̃:nec habet eucharistia.al's eã añ aurorã celebrans peccat mortaliter. Idẽ dicendũ de celebrantibꝯ ante dictũ matutinũ. ar.xi.di.c.in his. ⁊.c.eccleſiaſticarum.⁊ extra de cele.miſ.c.i.⁊ vl.ſm. Po. Similiter de prima dicendũ eſt vbi eſt ꝯſuetudo ſm Po.quã quidẽ ꝯſuetudinẽ attendo ad primã q̃ dr̃ in choro:nõ ad eã q̃ dr̃ a priuato.vñ i religione minorum cũ multe miſſe dicant̃ de cõſuetudine añ primã:nõ credo ꝙ volens miſſã dicere teneat̃ ꝑmo dicere primã.q: ſic oporteret bis eã aliqñ dicere.ſ.ꝑ ſe ⁊ poſtea in choro qd nõ ẽ neceſſe.ar.c.primi.de ce.miſ.⁊ ſic pꝫ ꝙ pñt dicere miſſã licite anteqꝫ dicant primã

43 ¶ Quotiens dꝫ miſſa celebrari. R. in eccleſijs conuentualibus ⁊ collegiatis dñt quottidie due miſſe celebrari.ſ. vna ſm officiũ: ⁊ alia ꝓ mortuis.vt in.c.creatura.de ce.miſſa. in tex. ⁊ in glo.⁊ collegialiter debent dici. ⁊ dicit Pa. ibidem ꝙ peccant nõ ſeruantes.tñ cõiter non ſeruat̃.⁊ ſic non peccant.

44 ¶ Vtrũ quilibet ſacerdos teneat̃ quottidie celebrare. R. ꝙ nõ. ẽt in diebus feſtiuis. vt pꝫ in c.quottidie.de cõſe.di.ij.exceptis hñtibus curã aiarum:qui ad minus in diebꝯ feſtiuis tenent̃ celebrare:niſi ꝑ aliũ ſatiſfaciant pp'lo.ar.c.i.de ce.miſ. Aduerte tñ ꝙ ſi ſacerdos poſt ſui indignitatẽ ⁊ ſacri reuerentiã abſtineat nõ peccat ſm. S.Bo.i.iiij.di.xij.puta q: pollutꝯ ⁊ hmõi ſi vero ſtat ꝓ quadã incuria ⁊ negligentia ſua: ita ꝙ ad minus nõ celebret in p̃cipuis feſtis.⁊ marie in illis in quibꝯ ſeculares deuoti ſolent cõicare.peccat quidẽ ⁊ ſi nõ mortaliter ſaltem grauiter. vt pꝫ ꝑ.c.dolentes.de ce.miſ.vbi valde tales reprehendunt̃. Ri. vero in.iiij.di.xiij. tꝫ ꝙ tenent̃ in talibus diebus celebrare. Idẽ tꝫ S.Tho.in.iij.parte.q.lxxxij.⁊ ſic videt̃ ꝙ non excuſent̃ a mortali qñ ſine rõnabili cã i talibꝯ diebus nõ celebrant. Vñ dicit idẽ. S.Tho.ꝙ lꝫ q̊ ad actus ordinis q ꝑtinẽt ad corpꝯ xp̃i miſticũ nõ teneat̃ niſi q hꝫ ex p̃latiõe.vt p̃dicare abſoluere ⁊ hmõi.tñ celebrare tenet̃ vt deo ſacrificiũ reddat.ẽt ſi nulli hoim teneat̃. Idẽ ẽt ponit in.iiij.di.xiij.⁊ põt timere ne tãqꝫ ſeruꝯ neqꝫ q abſcondit pecuniã dñi ꝯdẽnet̃. Quottidie ãt celebrare laudabile eſt ſi mõ ex hmõi celebratiõe ñ minuat̃ reuerẽtia debita ad ſacr̃m ⁊ deuotio. Si ãt minueret̃ tũc aliqñ ceſſandũ eſt.de quo vide Euchariſtia.iij.§.xxxvi.

¶ Vtrũ inſtitutio beneficij ꝙ quis celebret oi 45
die obliget inſtitutũ ad ſic celebrandũ. R. Pa. in.c.ꝯſuluiſti.de ce.miſ.⁊ in.c.ſignificatũ.de p̃ben.ꝙ nõ.q: talis inſtitutio eſt illicita ⁊ daret materiã peccãdi.⁊ iõ talit̃ inſtitutuſ dꝫ accipe interp̃tationẽ ab iſto tex.c.ſignificatũ.vt.ſ.intelligat̃ ꝙ debet celebrare ⁊ teneat̃ quãto frequẽtiꝯ põt ſalua honeſtate ſua ⁊ debita reuerẽtia ⁊ deuotõne ad ſacr̃m:⁊ ſic intellige de quocũqꝫ bñficiato. Sil'r dic qñ inſtitueret̃ ad dicẽdũ miſſã peculiarẽ quottidie.q: hoc nõ obſtante põt ⁊ debet dici de feria.c.quidã. de ce.miſ. Et ſic patet ꝙ quis aliquando tenetur frequẽtius celebrare.

¶ Vtrũ quis poſſit pluries dicere miſſã in die 46
R. Pa.in.d.c.ꝯſuluiſti.ꝙ nõ. Facit.d.c.ꝯſuluiſti.⁊.c. referente eo.⁊.c.ſufficit.de ꝯſe.di.i. niſi in duobus caſibꝯ. Primꝯ in die natiuitatis in quo tres pñt celebrari.ſiue dicat̃ vna in media nocte:alia in aurora:⁊ tertia i hora debita:ſiue dicant̃ ſil' in die vl' vna:⁊ poſt interuallũ duas vel ecõtrario:q: ſic hꝫ ꝯſuetudo.ſed ante aurorã ñ dꝫ dici niſi vna.ſ.illa de media nocte. Secũdus reſpectu alicuiꝯ neceſſitatis. vtputa q: aliqua magna ꝑſona venit.puta ep̃s ⁊ ſil'es. ⁊ quos nõ decet tranſire diẽ ꝙ nõ audiãt miſſã c.fi.de priuil.li.vi. Et idẽ dic de quolibet alio magno viro.ar.c.primi.de cel.miſ. Sil'r credo qñ eſſet dies feſtus preceptꝯ ab eccleſia:⁊ aliqui

nõ audierunt miſſam:lʒ nõ ſint ita magni dñi per eandem rõnem. Itẽ ſi aliquis infirmaretur ad mortẽ ⁊ nõ haberetur corpus xp̃i ꝓ eo cõmunicando. Addit glo.tertiuʒ caſum ibidem.ſ. ſi eſſet conſuetũ in aliqua eccleſia ꝙ dicantur due miſſe.vna ꝓ viuis.alia ꝓ mortuis.⁊ nemo eſt qui ſit apt⁹ niſi vnus ſolũ:tũc poterit ambas dicere.Quartus ꝓpter paupertatẽ eccleſiaꝝ vel raritatem ſacerdotũ.xxi.q.i.c.i.in fi.⁊ de elec.c.dudũ.x.q.iij.vnio.Quintus qñ due miſſe proprie occurrũt dicende. puta de vigilia ⁊ de feſto:⁊ nõ eſt niſi vnus ſacerdos qui poſſit.extra de cele.miſ.c.i.⁊.c.referente.ſm Ber.⁊ Ho.in d.c.cõſuluiſti. Intellige tñ in oibus predictis caſibus ꝙ põt plures dicere.dũ tñ purificationẽ non receperit:⁊ ſit ieiunus:al's nullo mõ liceret.de cele.miſ.c.ex parte.Item ꝙ non dicat niſi duas.q: plures non licet niſi in natiuitate ſm cõmuniter doc.

47 ¶Quid ſi poſtq̄ ſumpſit cõionem hʒ hoſtiaʒ conſecrataʒ que ſupfuit.R.ſm Pe.ꝙ ſi cõmode nõ habet vnde honeſte conſeruet licet ei ſumere.dũmodo ſit ieiunus.ar.de cõſe.di.ij.c.tribus gradibus.Secus eſſet dicẽdũ de reliquijs: que etiã lʒ acceperit purificationem anteq̄ de ipſis aduerteret.tamen poſtea ſunt ſumende:tũ q: nõ poſſunt ſic ſeruari.imo leuiter amitterentur ꝓpter coꝝ paruitatẽ.Et in iſto caſu ex q̃ eſt in actu purificationis ⁊ recollectionis reliquiarũ.quicqd fit dr̃ fieri incontinenti.i.quaſi ſimul ſumeret oia anteq̄ cenſeatur nõ ieiunus.ꝑ ea que no.in.c.olim.el.i.de reſti.ſpo.in glo.⁊ ꝑ Bar.in.l.i.ff.de verb.obli. Quod bene nota; pro ſcrupuloſis.

48 ¶Quid de illis qui ꝓpter adulationes ſecularium plures miſſas celebrant in die.R.ꝙ peccãt mortaliter.vt in.c.ſufficit.de conſe di.i.Multo magis ſi ꝓpter pecuniã. q: ſimoniacus eſt ſaltẽ mentalis:ſi pactũ nõ interuenit expreſſũ. Si vero interuenit eſſet mentalis ⁊ realis ⁊ teneretur reſtituere.quicqd accepit pauperibus ⁊ de neceſſitate.vt.ĩ.ſimonia.vij.in prin.

49 ¶Pro quibus debet dici miſſa.R.ꝙ generaliter ꝓ oibus viuis ⁊ defunctis mortuis in ſtatu purgatorij.de.conſe.di.i.c.viſum.

50 ¶Utrũ ſit dicenda ꝓ paruulis mortuiſ.R.S.Tho.in.iiij.ꝙ ſic ꝓ pueris baptiçatis:nõ quia eis proſit ad remiſſionẽ pene q̄ nõ tolerant: nec ad augmẽtũ glorie: ſed potius celebratur ad cõmendandũ redemptionis myſteriũ.

51 ¶Utrum liceat orare ꝓ excõicato.R. Hoſti. in ſũma.ꝙ ſic.in memento etiam ſpecialiter.⁊ etiam in alijs orationibus:que fortiter dicuntur generaliter: tñ non ſpecialiter. q: non licet. de ſen.excõ.nuper.

¶Quid dicendũ ſi preſbyter qui ꝓmiſit alicui 52
dicere vnã miſſã de dña: ⁊ alteri ſeꝑatim aliã ꝓ aĩa matris ⁊ pr̃is eius.⁊ tertio ꝓ ſalute ſua ⁊ ſimilibus:dicat ſolũ vnã miſſam de dña cuʒ collecta.Deus qui nos patrẽ ⁊ matrẽ.⁊ aliaʒ collectã.O ipotẽs ſempiterne de⁹ miſerere famulo tuo ⁊c̃.Intendens predictis oibus ſatiſfacere.R.ꝙ ſup hoc fuit diuerſa opinio. Unde ꝓ intelligentia eſt ſciendũ ꝙ miſſa quelibet q̃ dr̃ reſpectu opis opati:generaliter valet oibus viuis ⁊ defunctis exñtibus in charitate qui ſi ſunt in pr̃ia.Scdo valet ſingulariter illi q eaʒ dicit ſi digne celebrat. Tertio valet ſpãliter ſi ſunt in ſtatu gr̃e illis qui faciũt eam dicere ꝓ ſe:vel quib⁹ predicti:vel ſacerdos ꝑ intentiõʒ applicant.Quantum igitur ad generalẽ participatõnẽ ſacerdos nihil põt diſponere:nec debet q̄tũ ad ſingularẽ.ſimiliter nõ dʒ ordine charitatis eaʒ alteri tribuere.q: nemo debet preſumere ſe habere vltra neceſſitatẽ de merito. Quantũ vero ad tertiã ſpãleʒ que eſt alteri applicabilis per intentionem.dicendũ eſt ꝙ non minus habebit quilibet horum triũ q̄ ſi ꝓ ſingulo coꝝ ſingulariter eam dixiſſet. Ratio q: deus non equaliter:neq; vno mõ acceptat meritũ miſſe applicatũ iſto tertio mõ ſed ſm ꝙ ſue bonitati videtur:conſiderata deuotione ⁊ ceteris que cõcurrunt in eo qui eam dicere facit. Unde aliqñ vna miſſa poſſet liberare vnã aĩam de purgatorio cũ tanta charitate mouere poſſʒ ſe qs ad faciendũ eã dicere:quã non faceret liberare alius faciendo dicere viginti vel triginta:⁊ ſic quantũ ad hoc talis ſacerdos ſatiſfacit.q: quilibet predictoꝝ trium non minus habebit de merito q̄ ſi ꝓ quolibet eoꝝ ſingulariter vnã dixiſſet.Et ſic intelligo opinionẽ illoꝝ qui dicunt nõ minus valere vnam miſſam ꝓ oibus q̄ ſi ſingulariter pro quolibet diceretur.de cõſe.di.v.in.c.nõ mediociter.Nec ob.ꝙ dicunt quidã ꝙ meritũ tali mõ acceptum eſt finitũ. ⁊ iõ quanto pluribus diuiditur minus quilibet habebit.q: verũ ſi quilibʒ totũ haberet:niſi alteri cõicaretur:ſed nõ eſt ſic.ſed tantũ quilibet habet de iſta finitate quantũ videtur diuine bonitati.⁊ eſt tantũ ꝙ ſufficeret ꝓ oibus aiabus liberãdis:ſi mõ ſic merita noſtra mererentur:q: miſſa reſpectu opis opati nihil aliud ẽ q̄ applicatio

meriti paſſionis xp̄i.qđ p tale ſacrificiū imedi
ate applicaṫ illi ꝓ quo dr̄.⁊ ideo ſicut licet mul
tis dictū meritum paſſionis xp̄i applicet̄.nihi
lominus quilibet non minus habebit q̄ȝ ſi ſo/
lum ſibi fuiſſet applicatū.q: nullus ex toto pōt
cum habere.ſed in tantū in quantū videṫ diui
ne bonitati ipſū ꝓ tali acceptare ſm eius qui
dicere facit deuotionē.Et ꝓpterea ꝓpter me/
ritū paſſionis xp̄i quod p ſacramenta applicaṫ
nō minus efficacie habent ſi ſimul multis cō/
feranṫ q̄ȝ ſi ꝓ vno ſolo:ſed quilibet tantū habe
bit quantū videṫ diuine bonitati ꝓ quolibet
acceptare.Hoc pȝ in baptiſmo: q: ſi multi ba/
ptiçanṫ in neceſſitate nō minus habebunt de
remiſſione.⁊ ſic de alijs ſacr̄is. Secus de alijs
bonis a ſacr̄is.eo q: cum non ſint applicatiua
meriti paſſionis xp̄i. Ideo ſi pluribus cōica/
bunṫ quilibet minus habebit reſpectu operis
operati. Et ex hoc patet quare miſſa magis va
let ad remiſſionē peccatoꝝ ⁊ ſacr̄a q̄ȝ alia opa
q: eſt ꝓpter meritū paſſionis xp̄i qđ deo patri
offerṫ ꝓ remiſſione illoꝝ quibus applicaṫ. qđ
nō fit in alijs bonis. Quo v̄o ad meritū gene
rale:ſic nō ſatiſfacit.q: quanto plures miſſe di
cunṫ tāto magis aīe viuentiū exiſtentiū in grā
⁊ aīe in purgatorio releuanṫ. vñ magis fuiſſēt
releuate ſi dixiſſet tres miſſas q̄ȝ ſi ſolū vnam
Vñ q̄ȝtum ad hoc nō ſatiſfacit: preſertim qñ
plures miſſe dicte fuiſſent ſi ipſe nō acceptaſ/
ſet.⁊ ideo teneṫ ſatiſfacere vel in miſſis vel in
alijs bonis p ſpecialem applicationē. Que cre
do ſi fiat non ſolū in vna miſſa:ſed etiā in plu
ribus ⁊ in alijs orationibus ⁊ bonis ſufficien
ter ſatiſfaciet.ſicut faciūt boni religioſi qui in/
tendūt ſatiſfacere nedū in miſſis:ſed etiā in re
liqs oronibus. Vñ credo attenta conſuetudīe
⁊ ēt q: nō pauciores miſſe ꝓpter hoc dicunṫ ꝙ
religioſi qui ſic ꝓ duobus aut trib⁹ vel alijs ce
lebrant ſimul.vt dictū eſt qui ēt intendūt ſpā/
liter in oībus miſſis ⁊ alijs bonis que faciunt
predictis ſatiſfacere ꝙ optime ſatiſfaciūt: nec
illi qui talibus faciūt dicere minus habebūt đ
ſubſidio miſſe. ſed ēt ſupabundanter q̄ȝ ſi alii
dicere facerent. Aduerte tñ ꝙ ſi ſpāliter ꝓmi/
ſiſſet dicere miſſā de dñā. vel de ſpū ſctō vel in
tali altari aut tali die:teneṫ ſeruare ꝓmiſſū:ali
ter nō ſatiſfaceret ꝓmiſſioni dicendo miſſam
de alio vel in alio loco. Et ſic concorda opi.que
no.in.d.c.nō mediocriter.⁊ in.iiij.di.xlv.

53 ¶ Vtꝝ idē erit ſi ſacerdos ex motu ſuo diceret
vnam miſſā ꝓ tribus quo ad meritū ſpāle.R.
ꝙ nō.q: ſic ad meritū tale nō ꝯcurrit niſi ſola
motio ſua:que vna nō tātū valet ſicut due vel
tres reſpectu operis operantis.⁊ iō minus ha
bebūt de iſto merito ſpāli. Idē dic qñ vnus fa
cit vnā ꝓ pluribus dicere p eandē rōnem. Et
iſtud eſt qđ dicūt theo.vbi.ſ.ꝙ vna miſſa ſpe/
cialiṫ ꝓ aliq̄ dicta plus ei valet q̄ȝ qñ dr̄ genera
liter ꝓ multis. Secus eſſet ſi ipſe ſacerdos ꝓ
aliquo diceret vnā miſſā ⁊ in eadē intenderet
ſatiſfacere ꝓ aliquo alio qui eū rogauit. vt cū
dicat ꝓ aīa ſui pr̄is.q: ſic reſpectu opis opan/
tis nō minus valeret.q: ſic ibi ſunt due motio
nes qđ nō eſſet in primo caſu.

¶ Quid de illo q celebrat vt deus pdat aliquē 54
vel aliquos.R. ꝙ peccat mortaliṫ. ar.xxvi.q.v
quicūq̄s:nec nocet ei ad cuius pditionē fit cum
natura ſacr̄i ſit vt ꝓſit.ar.i.q.i.ſi aūt deus.no.
Io.⁊ Archi.i.q.i.dictū. Poſſet tñ excuſari a
mortali qñ tales ſunt inimici reipublice ⁊ im/
peditores bonoꝝ.vt dictū eſt.ſ.inuidia.

¶ Vtrū ſtatim poſt celebratōȝ miſſe ſit come/ 55
dendū.R.ꝙ nō de iure.vt in.c.trib⁹.de ꝯſe.di.
ij.ſed de ꝯſuetudine nō ſeruaṫ illud ius. Debȝ
ergo ſm Pa.in.d.c.ex parte.de cele.miſſ. tam
diu ſtare donec ille reliquie ſint veriſir in cor/
pore corrupte. Addo ēt ꝙ donec aliquas grās
poſt miſſā deo rettulerit.

¶ Vtrū tantū valeat miſſa boni ſacerdotis ſicͭ 56
mali.R.ſm ꝙ colligo ex.S.Bo.Ric.⁊ Sco.⁊
ſancto Tho.in.iiij.di.xiij.ꝙ quo ad ſacr̄m ſic ē
eq̄lis.i.q.i.c.intra. Quo v̄o ad orationes que i
ipſa dicunṫ in q̄ȝtū proferunṫ ex perſona toti⁹
eccleſie.ſic ſimiliter tantū valet. In q̄ȝtum v̄o
habent efficaciam ex deuotione orantis ſacer/
dotis:ſic pl⁹ valet miſſa boni ſacerdotis q̄ȝ ma
li. Et ideo bene facit qui libenti⁹ audit miſſam
boni ſacerdotiſ.dūmodo in ſubſtantialibus nō
credat excedere.q: pericloſe erraret ſm predi/
ctos doc.

¶ Quis teneṫ audire miſſā.R.ꝙ de p̄cepto gli 57
bet q nō eſt excōicat⁹ nec interdict⁹:aut legiti/
me impeditus dieb⁹ feſtis ab eccleſia preceptiſ
de q̄.ſ.ferie.§.xlij. De bona honeſtate quilibet
oī die marie cp̄s vel religioſus aut eccleſiaſtic⁹
ar.c.ſi.de priuil.li.vi. Et qñ ſit mortale pctm̄ ñ
audire in feſto.vide in.d.§.xlij.

¶ Vtꝝ a quolibet ſacerdote eā dicēte ſit audi 58
enda.R.ꝙ dic vt.ſ.clericus.viij.§.ij.

¶ Vtrū ſit audienda in ꝓpria parrochiali ec/ 59
cleſia in diebus feſtiuis.R.ꝯ Pa.in.c.dñicis.
de parro.ꝙ ſic. niſi ex aliqua cā legitima alibi

audire velit. puta q2 parrochianus eſt cōcubinarius publicus. vl' vt deuotius audiat. q2 melius officiatur vel ꝓpter predicationē ⁊ hmōi. Si vo alibi audiuit ex contemptu ꝓprij ſacerdotis dicit ꝙ facit contra preceptum ſuperioris. ⁊ qui cū admittit: dicit ꝙ quodāmodo cōmittit furtū. Sed tu dic ꝙ de iure in maximis feſtiuitatibus ſicut ſunt feſta dñi nr̄i. ⁊ beate marie. ⁊ Joānis bapt. ⁊ ſimilia quilibet tenet audire miſſā: aut in eccleſia parrochiali: aut in publico oratorio facto a populo ſm glo. in. c. ſi quis. extra. de cōſe. di. i. Et a fortiori poteſt audire in eccleſijs mendicantiū ⁊ religioſoꝝ auctoritate ſedis apoſtolice edificatis. In oratorijs aūt priuatis audientes nō ſatiſfaciunt ſicut eſt in domibus diſciplinatoꝝ. Sed an peccent mortaliter taliter audiētes ſi poſtea nō audiūt in parrochiali vel publico oratorio: aut eccl'ia religioſoꝝ. dico ꝙ nō. q2 nullo cauet iure ꝙ h ſit preceptū. Nec ob. c. ſi quis extra. q2 ibi nullum verbum eſt poſitū laicis qd ſit preceptiuū ſed ſolum clericis ne celebrent predictis feſtiuitatibus in talibus oratorijs ſine iuſſu vel permiſſione epi. Similiter nō ob. qd ibi dr ꝙ ad parrochias eſt legitimus ordinariuſqꝫ conuentuſ ergo ad alias non erit legitimus. q2 nō ſequit cū contineat abſurdum ſenſum. q2 ibi dr ꝙ in ciuitatibus: aut parrochijs in predictis feſtis audiat. ergo etiam alibi eſt legitimus conuentus. Non ob. etiam predictū. c. vt dñicis. q2 ſi quis bene attendit nihil precipitur laicis: nec etiam oībus ſacerdotibus: ſed ſolum ſacerdotibus parrochialibus imponitur ꝙ eijciant illū qui cōtempto ꝓprio ſacerdote. ergo ſi audiat in aliqua eccleſia que nō ſit parrochia ⁊ ſacerdote nō parrochiali non dꝫ expelli. ergo licite poteſt audire. Et ꝙ ſolū parrochialibus precipiat. patet in verbo alterius. qd eſt relatiuū ex duobus tm̄. ⁊ alius alia aliud ex pluribus. lꝫ ꝓmiſcue vtamur. Et iō niſi haberet parrochiā nō dr alterius. q2 predicta relatiua faciunt poſitionem regulariter eiuſdem qualitatis. Itē poſito ꝙ eſſet aliquod ius preceptiuū eſſet abrogatū per contrariam conſuetudinem. vt. ſ. conſuetudo. §. ix. patet.

Miſericordia ſm Augu. ix de ciui. dei. ē aliene miſerie in corde nr̄o compaſſio qua ſi poſſumus ſubuenire cogimur. Eſt ēt miſericordia diminutiua penaꝝ: quā impedire ñ poteſt exceſſuſ ire. Et nota ꝙ miſericordia: pietas: ⁊ clementia: ⁊ manſuetudo conueniūt inquantū in eundē effectū cōcurrunt. qui ſcilicet eſt ꝓhibere mala primoꝝ. ſed differunt qꝫtū ad motiuum. q2 miſericordia hoc facit ex amicitia quam habet cum proximis. Pietas vo ex reuerentia quam habet ad aliquem ſuperiorem ſcilicet deum vel parentē. Manſuetudo inquantū remouet iram incitātē ad vindictā. Clementia vo hoc facit ex animi lenitate inqꝫtum iudicat equum eſſe. vt quis amplius nō puniatur. Crudelitas tamen que culpam attēdit: ſed modum in puniendo excedit opponit proprie clementie que dicit quandam aī lenitatem ſiue dulcedinem per quam quis eſt diminutiuus penarū. Seneca vo li. ij. de clemētia dicit ꝙ clementia eſt lenitas ſuperioris ad inferiorem. Manſuetudo aūt cuiuſlibet ad quēlibet. Sepiſſime tñ accipitur miſericordia ꝓ clementia: ⁊ manſuetudine: ⁊ pietate.

¶ Que ſunt opera miſericordie ſpūalia. R. ꝙ ſeptem in hoc verſu contenta. Conſule. ſ. dubitantem per doctrinā. Caſtiga. ſ. per correctiōē. Solare afflictum. Remitte iniuriam. Fer defectus alioꝝ. Ora ꝓ oībus ⁊ doce ignorantes. Et que ſunt opera miſericordie corporalia. habes. ſ. elemoſyna. §. ix.

Moderamen inculpate tutele quid eſt vide. ſ. defenſio. §. iiij.

Modeſtia dr a mō que aliqñ ē in moderando motum aī ab excellentia per humilitatem. Aliqñ a ptinentibus ad cognitionē. vt eſt ſtudium. Aliqñ quo ad corporales actus: ⁊ actiones vt decenter fiant. ⁊ nō ſcurriliter: ⁊ hmōi. Aliqñ vo quo ad apparatū exteriorem. Et iō modeſtia eſt circa minora. Tempꝑantia vo eſt in refectione delectationis boni difficilis. Et ꝓpterea differt ab ea.

Mollities opponit pſeuerātie ſm phm. vij. Ethi. dicitur enim proprie ſm philoſophū mollis qui recedit a bono ꝓpter triſtitias cauſatas ex defectu electionum quaſi cedens debili mouenti. Dicitur etiam alio modo mollities put eſt contra caſtitatem: que alio modo dicit imundicia ſeu voluntaria pollutio. vt patet ex gl. i. chor. vi. ibi. nec adulteri: nec molles. vt gl. i. muliebria patientes. Et iſto modo ſemper eſt mortale peccatum. vt ibi patet. Sed primo modo non ſemper: ſed quando recedit a bono

neceſſario faciendo.

Monachus grece latine ſingularis dr̄.q2 dz eſſe ſingularis.i.ſeparatus a conuerſatione ſeculari.vt.xvi.q.i.c.i.iuncta glo.ibidem Vñ ibidem in.c.monachus.dr̄:monachus nō doctoris ſed plangentis officiū habet qui vel ſe vel mundū lugeat.et dñi pauidus preſtolet̄ aduentum.hec ibi.

1 ¶ In quo differt monachꝰ a cōuerſis et oblatis.℞.Pa.in.c.non eſt. de regula. ꝙ conuerſi ſunt qui obtulerūt ſe et ſua mutādo habitū et ꝓfitendo cū:tñ ſeculares ſunt.q2 non ꝓmouētur ad ordines. Oblati ꝟo ſunt qui ſe et ſua obtulerunt monaſterio.habitu tñ nō mutato Et vt dicit glo.xxvij.q.i.vt lex. Iſti conuerſi et oblati magis aſtringunt̄ monaſterio q̄z monachi.vñ nec etiā cā artioris religionis poſſunt tranſire ad alia monaſteria q̄zq̄z petant a ſuperiore lĭiam.q2 efficiunt̄ quaſi ſerui monaſterij. Monachi ꝟo hodie ꝓprie ſunt qui et habitū mutāt et ꝓfitent̄ et ꝓmouent̄ ad ordines.xvi q.i.in multis.c.

2 ¶ Vtrū monachus poſſit prefici in aliq̄ eccl'ia ℞.Pa.in.c.monachi.de ſta.mo.ꝙ ſolus non. vt in.c.ij.co.ti.et in cle.ne in agro.§.ad hec.eo.ti. Cū ſocio ꝟo monacho poteſt de licētia ſui abbatis.aliter nō.lviij.di.c.i.et.ij.q2 nō habet nec velle nec nolle in hoc.c.ſi religioſus. et.c. quorundā.de elec.li.vi.

3 ¶ Vtrū monachus poſſit habere curaz aīaꝝ. ℞.Pa.in.c.i.de capel.mo.ꝙ nō in eccleſia vbi monachi collegialiter habitant:ſed debet ab ep̄o capellanus inſtitui qui populum regat de conſilio monachoꝝ. In alijs aūt locis poſſūt deputari.vt patet in.d.§.ad hec.dūmodo non ſolus.vt dictū eſt.

4 ¶ Vtrū poſſit monachus fieri canonicus eccleſie ſecularis.℞.ꝙ non.c. in noua.xvi.q.vij. de electio.cum cauſaz que inter.ſm Io.lxxiiij di.quorundam.

5 ¶ Vtrū monachus poſſit prefici eccleſie quorumcūqz regulariū.℞.ꝙ nō.vñ ſi eligit̄ quis alterius religionis in prelatū non valet electio. cle.cū rationi.de elec.

6 ¶ Vtrū poſſit eligi in epiſcopū.℞.ꝙ ſic.vt in d.cle.cum rationi.

7 ¶ Vtrū monachus deputatus alicui eccleſie ēt ep̄atꝰ teneat̄ ad obſeruātiā regule ſue.℞.ꝙ ſic. q̄ztum ad tria ſubſtantialia regule.et vt habitū deferat ēt ſi ſit ep̄s. de vi.et ho.cle.c. clerici officia.in fi.nec ex eo ꝙ hz adminiſtrationē of ĥre ꝓpriū.q2 eā tm̄ hz rōne officij ſibi impoſiti.de ſta.mo.c.monachi.§.i. In obediētia ꝟo diſtinguit̄.q2 ſi tranſit ad ep̄atuz ex toto abſoluit̄ a iuriſdictiōe abbatis.xviij.q.i.c.vnico. Si ꝟo transfert̄ ad eccleſiā ſecularē q̄ nō eſt ſubiecta abbati ſuo:nec in ſpūalibus nec in tp̄alibꝰ ex toto eximit̄ ab obedientia abbatis.xvi.q.i. in parrochia.ſi ꝟo ſit ſolū ſubiecta abbati in tp̄alibus.ſic eximit̄ ab obediētia abbatis quo ad ſpūalia.xvi.q.ij. viſis.et.c. ſane. Si ꝟo ſit ſubiecta quo ad ſpūalia ſolū.ſic eximit̄ quo ad tp̄alia. Si ꝟo ſit in oibus ſubiecta. ſic ex toto obediet abbati. Quo ꝟo ad alia a tribus votis et ab habitu ñ eximit̄ abſolute. Nā ab eſu carniū tenet̄ abſtinere ſicut ante.niſi diſpenſaret̄ cū aliq̄ monacho a papa.vt ſolus preficeretur alicui eccleſie.et ſine ſcandalo illoꝝ cū qbꝰ viuit nō poſſet abſtinere.q2 tūc comedere poſſet.ſz Hoſ.allegat.c.quiſqs.xli.di.factus ep̄s ſm Io.et videt̄ ſequi glo.in.c.carnē.de cōſe. di.v.etiā pōt comedere. Ieiunia ꝟo et ſilētiū et vigilias ſeruare nō tenet̄. vt dr̄.xvi.q.i.c.nemo. Et breuiter ſi attendant̄ verba.d.c.nemo. dico ꝙ ab illis ſolūmodo abſoluit̄ precept' regule,q̄ cōmode nō pōt ſeruare cū exercitio prelationis ſibi impoſito.ſed illa q̄ nedū nō impediunt officiū prelationis imo potius adiuuāt credo ꝙ teneat̄ ſeruare. Qđ bene no. Et ſic intellige.xx.q.i.monachum.

¶ Sed quid de officio.℞.vide.s̄.hore.§.xv. 8

¶ Sed pone ꝙ predictus monachus indiget 9 aliq̄ diſpenſatiōe ad quē recurret.℞.ꝙ ſi talis eccleſia ſubeſt abbati in ſpūalibus ad ipſū abbatē recurret. Si ꝟo ſubeſt ep̄o.tūc ep̄m habebit loco abbatis.c.ſi qs monachus.xvi.q.i. Si ꝟo ſit exempta illa eccleſia et īmediate ſub papa.ſic oportebit ad ipſū papā,recurrat.ar.eoꝝ que dixi.s̄.exemptus.§.vi.

¶ Que ſūt q̄ p̄cipiunt̄ vel ꝓhibent̄ monachis 10 ſpālit̄ in iure.℞.ꝙ ſūt.x.q̄ notant̄ in.d.cle.ne i agro. Primū qđ p̄cipit̄ eſt delatio habitꝰ debiti ſm formā in.d.cle.poſitā. Scđm ꝙ oi mēſe confiteant̄ et ſuſcipiant eucariſtie ſacrm̄. Tertiū ꝙ,ille q preeſt exponat regulā vulgarit̄ in capitulo vel ab alio exponi faciat. Sed p̄dicta ſolū aſtringūt monachos nigros. vt in.d. cle.no. Quartū ne vtant̄ camiſijs.vt i.c.cū ad monaſteriū.de ſta.mo. Quintū ꝙ ſeruēt ſilentiū ꝯtinuū ī dormitorio:refectorio: ⁊ oratorio In clauſtro ꝟo certis horis ibidē. Sextuz ꝙ

faciant capitula de triēnio in trienniū.c.in ſin gulis.co.ti. Septimū aucupationes ⁊ venatōnes interdicunt eis.d.cle.ne in agro. Octauū ne ad curias principum vadant.vt ſuis monaſterijs dānū inferant.aliter ſunt excōicati illi qui adminiſtrationē ñ habēt. Nonū ne arma infra ſepta monaſterij teneant.Et de iſto ⁊ ſuperiori.vide.ſ.excōicatio.vij.caſu.xxxviij.Decimū ne carnes comedāt:niſi in neceſſitate.vt in.d.c.cū ad monaſteriū. Multa ſūt alia que nedū eis ſed etiam oībus religioſis ſunt ꝓhibita.que vide.j.religioſus.§.lxv.

¶ Quid de monachis qui in illis monaſterijs comedūt carnes in quibus memoria nō extat ꝙ nō comedunt.℞.d.Car.conſuluit vt recitat Pa.in.d.c.cū ad mōaſteriū.ꝙ impune pñt comedere vt ex quo ipſi nō fuerūt auctores nec apparet ex q̄ cā fuit introductū pōt pſumi ex aliq̄ cā legitia introductū.Sec9 qñ ex corruptela.q2 nō excuſant.de ɔſue.C.cū tāto.Sed de h dic vt.j.religioſus.§.xxxij.

¶ Vtrū appellatione monachoꝝ veniant alij religioſi.℞.Pa.in.c.ex parte.de poſtulādo.ꝙ qñ cōſtitutio emanat reſpectu religionis.lʒ loquat de monachis.tñ extendit ad omnes religioſos cuiuſcunqʒ religionis.Et hoc niſi poſſit aſſignari ratio diuerſitatis inter eos ⁊ monachos.quod no.

¶ Vtrū monachus poſſit ɔfiteri epō vel penitentiario.℞.ſm Rodo.ꝙ ſic.niſi ſit exemptus vel priuilegiatus a papa.

Monaſterium

Monaſterium an obliget ex fcō monachi.℞.ꝙ nō.neqʒ ex delicto:neqʒ cōtractu:niſi in duobus caſibus. Primus ſi hoc ſit verſum in vtilitatē monaſterij.q2 in tantū tenet:⁊ nō plus.ar.x.q.ij.hoc ius: Scdus ſi a ɔuētu ſit cōmiſſa adminiſtratio.q2 in tantū in quantū ſe extendit adminiſtatio in tantū obligat ⁊ nō plus.ſm Inno.in.c.olim. de priuile. Et h intelligo tā in monacho q̄ʒ in abbate. Facit in ar.ꝙ non obliget.inſti.de aucto.tuto. in prin.vide glo.xi.q.i.de pſona.

¶ Vtrū poſſit acqri ꝑ monachū obligatio alteri monaſterio.℞.ſic:ēt ꝑ monachū fugitiuū vt.ff.de acqui.poſ.l.i.xviij.q.ij.abbates.

¶ Vtrū relicto monacho cū tali cōditione ꝙ nihil acquirat monaſterio valeat.℞.ꝙ nō.niſi talis conditio intelligat ꝙ nihil acquirat monaſterio reſpectu vtilitatis: nō reſpectu iuris ſicut no.Bar.in aut.excipit.C.de bo.que liber. q2 tunc valet qd̄ eſt dicere ꝙ ɔuentus ꝑmittat illū adminiſtrationē habere relicti. ſicut ⁊ ſeruus dr̄ habere ꝓpriū.vt.l.is qui ſuis.ff.de manu.⁊ facit qd̄ legit ⁊ no.in glo.l. lucius.§. tres heredes.ff.ad tre.Qd̄ quidē dictum Bar.Limito veruʒ:qñ talis adminiſtratio refertur ad caſum licitū.ſ.vt diſpenſet in pios vſus.qd̄ religioſis lʒ etiā.de teſtamē.c.ij.li.vi.vel vt conuertat ad vſū veſtimentoꝝ:vel libroꝝ ⁊ hmōi Nō aūt liceret vt poſſʒ adminiſtrare ad libitū illa bona tanq̄ʒ ꝓpria etiam de licentia pape. d.c.cū ad monaſtetiū.

¶ Quid ſi abbas non vellet ɔſentire vt predictā licitā admiſtrationē ſuſciperet.℞.Relictū nō valebit ⁊ remanebit apud grauatū.l.vnica C.de ca.tollen.⁊ glo.in.d.§.tres heredes. 3

¶ Vtrū bona ingredientis ꝑtineant ad monaſteriū iure ſucceſſionis:aut iure traditionis inter viuos.℞.ꝙ magna eſt ɔtrouerſia īter doc. ⁊ glo.iuris ciuilis.de quo vide Albe.in aut.ingreſſi.C.de ſa.ſan.ec.Sed tu tene verius eē ꝙ iure ſucceſſionis. Attñ ſi leſū fuerit potuit reſtitui ad minoris ſimilitudinē.vt.C.ſi vt ab here.ſe ab.ꝑ totum. 4

¶ Quid de bonis ingredientiū ordinē minoꝝ aut alioꝝ qui nihil poſſunt habere.℞.Albe. in.d.aut.ingreſſi. recitat opiniones quattuor. Prima ꝙ habeantur ꝓ derelictis.Scda ꝙ ꝑtineant advenientes ad inteſtato.Tertia ꝙ ad epm in cuius dioceſi ſubſunt.Quarta ꝙ acquirantur eccl'ie romane cui ſubſunt ⁊ inde alant Et hec eſt verior.d̄ quo nō me extendo.q2 hñt oēs tales priuilegia in hmōi. quibus oportet ſtare.⁊ vide.ſ.legatū.i.§.v. 5

¶ Vtrū acquiſita ꝑ monachū expulſū vel fugitiuū efficiat monaſterij ſui.℞.vt colligo ex no.ab Inno.in.c.cū olim de priuil.⁊ Ho.in ti. de infantib9 expo.⁊ alios.ꝙ ſi monaſteriū noluit eū recipere vel maior parſ capituli.ſic erūt epi vel alteri9 monaſterij ſi ipſū eſt ingreſſus: Si vo ſolus abbas vl' minor pars fuit in culpa.ſic acquiret monaſterio ſuo. Si aūt nō curauit redire talis monachus. ⁊ totū monaſteriū videns eū vagabundū neglexit. ſic ſimilit acquiret epo vel alij monaſterio ſi qd̄ ingredit ſicut de ſeruo dr̄ in.l.qd̄ ſeruus.ff.de ſtipu.ſer. ꝙ fit apprehendentis.Qd̄ ſi monaſteriū repetijt:ſed nō potuit obtinere aliq̄ impedimento ſic acquirit monaſterio ſuo.in aut.de ſan.epi. §.ſi monachus. Prelatus enim poteſt monachū fugitiuū vendicare cū oibus bonis ꝑ eum 6

acquiſitis.c.abbates.xviij.q.ij. Aut ſi forte ad aliud monaſteriū ſit tranſlat⁹ ꝓpter pctm̄ ſuū. puta qꝛ ponit in alio monaſterio ad pniam faciendā ⁊ hmōi.xxvij.q.i.c.ſi qua monacharū. ſic bona illa que ꝓprio mōaſterio attulerat.q̄ ad vſufructū erunt ſecundi monaſterij.xvi.q. vi.de lapſis.⁊ poſt eius mortē redibunt ad primū. Si vo tranſit ad ſcōm monaſteriū licite. qꝛ ſtrictius vel qꝛ ꝓmouet in prelatū alterius. ſic tenent aliqui in.c. ꝙ a te.de cle.coniuga. ꝙ quicquid acquiret poſtea erit ſecundi. ſed alia primi.⁊ videt tex.pro hoc.xviij.q.i.in.c.vnico Alij dicunt ꝙ oīa ſibi vndecunqꝫ ꝓuenta erūt ſecundi vel dignitatis: qꝛ videntur accedere ad perſonā lꝫ expreſſe fuerūt collata tempore ingreſſus ratione predicta.⁊ illud.c.vnicum.loqtur de acquiſitis ex induſtria monachi qꝛ erūt penes primū monaſteriū in quo ea acquiſiuit nō de patrimonialibus datis primo monaſterio.⁊ hoc vltimū ſentit dñs Car.in.d.c.ꝙ a te. Pa.vo ibidem tenet vt bona patrimonialia ſequant perſonā.ar.huius.c.ꝙ a te.⁊.c.ex trāſmiſſa.de renun.⁊.l.ij.ff.de colle.illici.⁊ hoc ſeq videt Ho.⁊ Jo.an.in.d.c.ꝙ a te.⁊ magis placet mihi opi.Car.

7 ¶ Utrū monaſteriū poſſit grauari noua conſuetudine: ſeruitio: vel onere. R. ꝙ nō niſi a principio de conſenſu epiſcopi a patrono ſit ei impoſita.vt in.c.ſciētes.de cenſi.nō tñ intelligas ꝙ in dote neceſſario poſſit ēt a principio iponi aliquod onus: ſed intellige in alijs a dote predicta.

8 ¶ Utrum quis poſſit freqnentare monaſteria monialiū. R. ꝙ non.niſi ex cā manifeſta ⁊ rōnabili.al's poſt admonitionē frequentantes ſi ſunt clerici deponunt.ſi laici excōicent.c.monaſteria.de vi.⁊ ho.cle.

9 ¶ Utrū monaſteria dupla feminaꝝ ⁊ religioſoꝝ ſint licita. R. ꝙ nō.vt in.c.diffinimus.⁊.c. in decima.xviij.q.ij.

10 ¶ Utrū qs poſſit preſici duobus monaſterijs R. ꝙ nō.ſicꝰ nec pluribus eccleſijs curā hñtib⁹ aiarum.niſi vnū dependeat ex alio.de preben. c.cum ſingula.li.vi.imo plus ſi monachi vni⁹ monaſterij prioratus vel eccleſias aut adminiſtratōnes ſeu officia vnius monaſterij ꝯſueta ꝑ eiuſdem monachos gubernari ſine licentia pape cōmitterent monacho alterius monaſterij ſūt priuati auctate ꝓuidendi ea vice ⁊ recipientes ſiunt ineligibiles ipſo iure.d.c.cū ſingula.§.fi.

¶ Utrū abbas poſſit vſufructuꝫ alicuius rei relictū monacho ei auferre. R. ꝙ ſic.ꝑ no.i aut. ingreſſi.C.de ſa.ſan.ec.⁊ in.c.ij.de ſta.mo. Sꝫ qd ſi addat ſi moleſtet mōachū cadat a legato glo.in.l.lucius.§.tres heredes.ff.ad treb. Hāc queſtionē format ⁊ ibi Bar.⁊ ꝑ Cy.in.l.qnēs in fi.C.de dona.que ſub mō.⁊ ꝑ Bar.⁊ Bal.⁊ Jo.de imo.in.l.ſi alienū.in.prin.ff.d here.inſtituendis. Et conclude ꝙ ſi legans diſponat ꝑ viā pene nō valet.qꝛ impoſitio pene ſup facto ipoſſibili de iure vel de facto ñ valet. vt.l.cerdonēꝫ.ff.de op.liber.ij.l.i.C.de his que pe.noie Sed ſi vult non poſſit moleſtari dicat lego vl relinquo vſufructum tali monacho donec ⁊ quouſqꝫ abbas faciat ei queſtioneꝫ ⁊ extūc nō relinq̄.ita dicit Bal.in.d.l.i.in.vij.q. ⁊ Paulus de caſtro.in.d.§. tres heredes. Sed in eo quod habuit monachus ante controuerſiam poterit abbas controuerſiā facere ⁊ illi auferre ſm predictos. 11

Moniālis nō dꝫ hrē ſingularē habitationē ſed cōiter taꝫ in eccleſia q̄ꝫ in refectorio ⁊ dormitorio eſſe debet.xviij.q.ij. pernitioſam.,vt ſibi ſint teſtes caſtitatis ⁊ honeſtatis ⁊ in aut. de mona.§.cogitandū.

¶ Nō dꝫ loqui monialis cū aliquo monacho niſi cuꝫ ſocia.vel preſente abbatiſſa ⁊ breuiter c.diffinimus.⁊.c.in decima.xviij.q.ij. i

¶ Utrū poſſit cantare in choro cū monachis: R. ꝙ nō.vt in.d.c.pnitioſam. 2

¶ Utrū moniales teneant ſeruare clauſuram R. ꝙ ſic omēs. vt in.c.piculoſo. de ſta.re.li.vi. Nec obſtat ꝙ quidā dicūt ꝙ nō pōt eis indici vita artior ipſis inuitis.qꝛ hoc nō ptinet ad artiorē vitā.ſed ad ꝯſeruationis honeſtatis debite.⁊ iō nō excuſant a pctō mortali que non obſeruant clauſurā cū poſſint.pōt tñ abbatiſſa exire ꝓ homagio faciendo cū honeſta ſocietate.ita tñ ꝙ ad alia nō diuertat. Siliter ſi eſſet aliqua que nōbili morbo laborans ſine aliarū infectione ibi eſſe nō poſſet.vt in.d.c.periculoſo.vbi prelatis ipſarū precipit ꝙ prouideant.⁊ ꝙ nō pmittant patere acceſſus quarūcūqꝫ perſonarū ad eas.niſi ex rōnabili cā ⁊ manifeſta ⁊ ꝙ ſingulis annis eas viſitent.⁊ illa que ſunt ita exempte ꝙ imediate ſubſunt pape: dꝫ epūs auctoritate aplīca viſitare.vt no.in cle.attendentes.de ſta.mo.⁊ in.d.c.periculoſo. 3

¶ Utrū teneat receptio monia.iū nō mendicantiū facta vltra numerū earū que poſſint ſu 4

ſentari ſine periuria de ꝓuentibꝰ monaſterij
℞.ꝙ non.imo ipſo iure eſt nulla.d.c.piculoſo.

Moneta quot modis falſaẗ.vid
ſ.falſarius.§.iiij.⁊.v.⁊
de q̄ dʒ fieri ſolutio.vide.j.ſolutio.§.ij.

Mora incurriẗ cū quis nō facit id
qḋ facere teneẗ ⁊ eo tpe. vt
no.in c.vltimo.de locato.

¶ An requiraẗ monitio vt quis conſtituaẗ in
mora.℞.ꝙ ſi dies eſt appoſita obligationi nō
requiriẗ q: dies interpellat ꝓ hoie.d.c.vltimo
⁊.C.de cōtrahen.⁊ cō.ſtipula.l.magna.de quo
vide obligatio.§.viij.Si vo dies nō eſt appo
ſita obligationi nec alia conditio:ſic requiriẗ
monitio ſm Bal.i.l.nō ignorat.C.de fructi.⁊
li.expen.⁊ Ange.in.l. ſi manumiſſori.C. de ob
ſe.pa.pre.⁊ Pa.in.c.licet heli.de ſimo.⁊ in.c.ij
de accuſa.Facit lex in fideicōmiſſi. ⁊ ibi eſt ca/
ſus aureus.ff.de vſuriſ.⁊ in.l.quidā iberus.in
verbo qua de re volo vt cū ibero loquaris.ff.
de ſerui.vrba.predi. ⁊ id qḋ legiẗ ⁊ notaẗ in.l.
debitores.preſentes prius denunciationibus
conueniendi ſunt.C.de pigno.⁊ in.l.ſi ex legati
cauſa.ff.de verbo.ob.⁊ in.c. accuſatio.ij.q.vij.
lʒ glo. dicat in.d.c.licet heli.ꝙ in pecuniarijs
admonitio eſt de honeſtate nō de neceſſitate.
Tn̄ Ludouicꝰ de roma in ſuis notādis tenet
ꝙ ſi debitor citaẗ ſine monitione ⁊ ↄfiteẗ debi
tū ꝙ dʒ actor condēnari in expenſis ſi poterit
ꝓbare ꝙ nō fuit monitus.q: debitori incūbit
ꝓbatio:⁊ ſic negatiua. Rō q: ius preſumit ꝙ
creditor monuerit eū.q: cōiter ſic ſolet fieri.vt
dr in.d.l.in fideicōmiſſi.Et iſtud eſt veriſſimū
de iure fori.Sed de iure poli teneo ꝙ ſi credi/
tor ex timore etiā reuerētiali nō audet petere
debitū vel ignorat:ꝙ tūc ēt ſine monitione cō
ſtituaẗ debitor in mora:al's nō.q: ex quo ſcit ꝙ
ei debeẗ ⁊ ſine oi reſpectu pōt petere ⁊ nō pe/
tit videẗ ↄſentire ꝙ teneat.Et ſic intellige.l.in
oibus obligatiōibus.ff.de re.iur.⁊ theologos
in.iiij.Attendite ꝙ moroſus teneẗ etiam ad
reſtitutionem damni dati ei cui non ſoluit ⁊
lucri ceſſantis. ſm ea que dico infra vſura.i.§.
xiiij.⁊.xxx.

¶ Quō purgatur mora.℞.ꝙ ex celeri ſolutiōe
ante requiſitionē factam.vt no.in.d.c.vltimo
Facit.c.cū Bertoldus.de re iudi.⁊.c.ex tue.de
de.non reſi.Aduerte hic ꝙ mora ⁊ culpa equi/
paranẗ:niſi in hoc ꝙ mora ē purgabilis.l.ſi ſer
uū.§.ſequiẗ.ff.de ver.obli. Et ſic pōt intelligi.
l.ſi is.in fi.ff.de iure do. Et iō ſi res q̄ eſt reſti
tuenda vel damna eodem modo eſſet peritura
apud dn̄m vel eum cui eſt danda nō teneẗ mo
roſus.l.fi.§.i.ff.ad le.ro.de iac. ne creditor lu/
creẗ cū aliena iactura.Hoc ſequiẗ fulgo.i.l.qḋ
te.ff.ſi cer.pe. Siliter ſi obtulit poſt morā tpe
debito.vt in.d.§.ſequiẗ.

¶ Sed quid ſi dubitaẗ an peritura fuiſſet.℞.
ꝙ debitor moroſus nō liberaẗ.q: īterpretatio
fit cōtra eū.l.cū res.§.fi.ff.de le.i.

Mors eſt triplex:corporalis:ſpūa/
lis: ⁊ gehennalis. de pe. di.
vltima.c.vltimo.

¶ Vtrū quis poſſit ſibi infligere mortē corpo
ralem. vide.ſ.homicidiū.i.§.ij.

¶ Vtrū mors temporalis ſit ſatiſfactoria pro
pctis.℞.Sco.in.iiij.di.xxi.ꝙ mors naturalis
quantūcunqʒ ſit neceſſaria.tn̄ ſi voluntarie ac
ceptetur eſt ſufficiens pena ꝓ omnibus pctis
venialibus.⁊ forte ꝓ magna parte pene debi/
te ꝓ mortalibꝰ.Ex quo infertur ⁊ ꝙ multo ma
gis eſt ſatiſfactoria mors que infligitur alicui
etiam pro peccato ſuo ſi voluntarie ⁊ patien/
ter ſuſtineatur.

¶ Vtrū mortuus reſuſcitatus reſtituaẗ in in/
tegrū.℞.vt elicitur ꝑ glo.⁊ Archi.in.c.ij.xxxij
q.vij.⁊ ꝑ Jo.an.⁊ Pa.i.c.fraternitatis.de fri.
⁊ male.poſt Vinc.et Ber.brix. ꝙ quo ad ea q̄
imprimuntur in anima nō perdidit:et ideo n̄
reſtituitur. Vnde ſacerdos reſuſcitatus non
reordinatur: nec bapticatus et hmōi. Jo.an.
idem ſentit etiam in ꝓfeſſione.lʒ character nō
imprimaẗ.q: obligatio acquiriẗ deo qui non
moriẗ.c.fi.de condi.appo.Sed Pa.tenet con/
trariū in hoc.q: talis obligatio eſt reſtricta ad
tempus:ꝓpterea ꝓfitentes dicūt.toto tpe vi
te mee ꝓmitto ⁊c̄.Et hoc credo verius ⁊ opi.
Jo.an.militaret qn̄ quis ſimpliciter ꝓmitte/
ret ſeruare talem regulā. In alijs autem in q/
bus nec character imprimiẗ:ſed adherent cor/
pori. Jo.an dicit ꝙ nō reſtituiẗ nec recuperat
q: actio ſemel extincta nō reuiuiſcit.c.ex tranſ
miſſa.de renun. Sed glo.in.l.ex his.ff. de legi.
⁊ in.l.ſeruus effectus.ff.de actio. ⁊ obliga. te/
net ꝙ recuperet indiſtincte. Vnde dicit ꝙ rū/
pet teſtamentum quod ante fecerat ⁊ recupe/
rat bona. Archi.vbi.ſ.tenet ꝙ reſtituiẗ quaſi
iure poſtliminij. Et idem tenet Jo.de fant. ⁊
bn̄. Rō q: ſi reſtitutio principis in integrum
refertur ad omnia.l.i.C.de ſen.paſ.ij.q.iij.quo
tiens.in fi.ergo fortius reſtitutio dei. Sed tn̄
dic ꝙ ſicut nō extinguitur obligatio illius qui

ꝓmiſit nauem alienam. ſed ſoluʒ ceſſat quãuiſ dñs nauem deſtruat aio reparandi eam ex eiſdem lignis qꝛ eadem nauis cenſeꝛ. vt in. l. qui res ſuas. §. aream ꝓmiſiſti. ff. de ſolu. Sic in ꝓpoſito qꝛ dñs diſſoluit talem aio vt poſtea ex eiſdem pulueribus reſuſcitaret. Et opinio cõtraria poſſet ſeruari quando fuiſſet morte reſolutus non aio reſtaurandi. qꝛ tunc nauis lʒ reſtauretur non eſt eadem. ſed in iſto caſu non poteſt eſſe. In matrimonio tñ certum eſt ꝙ nõ reſtituitur niſi de nouo contrahatur iterũ. qꝛ ſemel fuit diſſolutum ex morte. ⁊ ideo nõ recuperat iure poſtlimiij. vt in. l. non vt a patre. ff. de capti. ⁊ poſtlimi. reuer. ſecus in alijs. vt dictum eſt. Bar. etiam in. l. i. C. de ſa. ſan. eccle. tenet ꝙ reſuſcitatus iterum moriturus: vt Laçarus recuperat ⁊ reuocat teſtamentũ. ſicut per natiuitatẽ filiorum. ſed reſuſcitatus non amplius moriturus nõ rumpet

4 ¶ Utrum ſpolians mortuos peccet. R. ꝙ ſic. ⁊ grauiſſime punitur ſm leges. vt de ſepul. viola. l. pretor. §. aduerſus eos. ⁊ phus. iiij. ethico. latronibus tales annumerat.

5 ¶ Utrũ mors ciuilis equipareꝛ morti naturali in dubio. R. Ge. in. c. ſuſceptũ. de reſcrip. li. vi Archi. ibidem. ⁊ do. Anto. in. c. licet. de offi. dele. plene ꝓſequitur. Sed tu conclude. ꝙ aut verbum mors profertur a iure in materia ſtricta ⁊ exorbitanti a iure cõi. Et in dubio intelligitur de morte naturali. vt in. d. c. ſuſceptum. ⁊ l. iij. §. hec verba. ff. de nego. geſt. ⁊ ibi glo. ⁊ Bar. Aut ius nõ eſt ſtrictum in quo ſcribitur mors. ſed eſt extendibile ex identitate rõnis Tunc ſi mors ciuilis hʒ eundẽ effectuʒ quo ad id de quo agitur: quẽ hʒ mors naturalis: ⁊ ſic equiparatur: ⁊ ita procedit. c. placuit. x. q. i. Aut mors ciuilis nõ habet per oia eundem effectũ quo ad id de quo agitur quem habet mors naturalis. nõ extendeꝛ nec equiparabitur morti naturali vt dicit glo. in. d. c. queſitum. ⁊ in. d. c. licet. alſ ſic. Si vo verbũ mors ꝓfertur ab homine. tunc in dubio nõ equiparatur: qꝛ verbũ hoĩs debet referri ad mortẽ naturalẽ. vt in. l. ex ea parte. §. inſulam. ff. de verbo. ob. Jo. antẽ xvi. q. i. placuit. dicit ꝙ regulariter mortis appellatione intelligiꝛ naturalis mors.

6 ¶ Quis dicatur eſſe in mortis periculo. R. infirmus quotidiana febre. Obſeſſus in loco vbi machine iaciuntur. vel a talibus hoſtibus qui eũ volunt occidere. Nauigaturus ꝑ loca periculoſa. vel iturus per loca inſidioſa. Aut etate confectuſ ⁊ hmõi. vt patet. ff. de dona. cã mor. l. mortis cã. cum tribus ſequentibus. Uel dic ꝙ arbitrium boni viri eſt ſequendum. vt penſatis conditionibus iudicet ſi probabiliter iminet periculum mortiſ: ⁊ tunc dicatur in periculo mortis.

¶ Utrum liceat requirere a moriente ꝙ ſibi reuelet ſtatum ſuũ poſt mortem. R. ſm Tho. in quol. ꝙ ſic. dũmodo hoc ſubintelligatur ſi deo placuerit. ⁊ hoc non fiat ex infidelitate vel dubitatione fidei. 7

Mulier Vide. s. femina.

Multiloquium ſʒ Alex. ſa ſe. de multiloquio dr̃ vt eſt multitudo locutionis cum ſuperfluitate. vel preter vtilitatem vel neceſſitatẽ. Et ſic intelligiꝛ illud prouer. x. In multiloquio non deerit pctm̃. Aliud tñ eſt ꝓprie loquendo multiloquiũ aliud verboſitas ſiue linguoſitas. qꝛ linguoſitas ſonat in ꝯtemptũ ꝓuenientẽ ex ꝯſuetudine ſupflue ⁊ inordinate locutionis. Multiloquiũ vo nõ determinat tantũ quantũ linguoſitas. ſed ſtat in genere. ⁊ lʒ ſit veniale. tñ linguoſitas põt eſſe mortale. Unñ Job. i. Nunquid verboſus iuſtificabitur: quaſi dicat non.

Munus tribus modis dr̃. Aliqñ capitur ꝓ dono. qđ quidẽ eſt ꝓprie id qđ ſponte preſtamꝰ ⁊ ex nulla neceſſitate vel iuris officio. qđ quidẽ ſi nõ preſtaretur nulla eſſet reprehenſio. vt. ff. de verbo. ſigni. l. munus ꝓprie. Differt tamen qꝛ munus eſt donũ cum cauſa. Donum vo ſe habet in plus. qꝛ etiam aliqñ ſine cauſa. vt patet in. l. inter donum ⁊ munus. ff. de verbo. ſig. Aliqñ capitur pro officio cum honore. Aliqñ pro honore ſine onere. vt habetur de his oibꝰ in. l. munus tribus modis dr̃. ff. de verbo. ſig. Unde in. d. l. munus. ꝓprie eſt qđ neceſſario ſubimus lege imperioue eius qui ptãtem hʒ iubendi. Et de iſto hic tracto.

¶ Quotuplex eſt munus. R. ꝙ triplex. Quoddam ſordidum qđ conſiſtit in vilibus officijs vt in arena fodienda: calce coquenda: ⁊ alia exempla in. l. maximarum. C. de excu. munc. Et poteſt dari iſta regula in ipſis agnoſcendis ſʒ Bar. in. l. vnica. C. de mulieribus. qꝛ ſicut illud eſt honor: qꝛ in loco reputatur honor. vt notat Inno. in. c. de multa. de preben. ita illud eſt vile quod reputatur vile ⁊ habet officia vilia ⁊ i

dec tātum datur vilibus perſonis nō maiori
bus vel humilioribꝰ.C.de ſuſce.ꝑpo. τ archa.
¶Quoddā munus dr̄ honeſtū cū honore an/
2 nexo τ iſta munera appellanť honoreſ in.l.cui
muneris.ff.de mu.τ ho.τ iſta ſunt officia ſeu
dignitates publice.d.l.vnica.
¶Quoddam dr̄ munus honeſtū ſolum: quia
3 nō habet nec honorem nec vilitatē annexum.
vt eſt tutela:cura τ huiuſmodi.ff.de excu.tut.
¶Qūo dicūtur prefata munera pſonalia me/
4 re.R.ꝙ tunc qn̄ explicanť labore corporali ſo/
lū ſine ſūptu vel detrimēto rex ꝓpriaꝝ.l.fi.in
prin.ff.de mu.τ ho.
¶Quādo dicuntur patrimonialia ſeu realia.
5 R.ꝙ tunc ꝓprie quando conſumptu ꝓprio fi/
unt ab alijs.
¶Quādo dicūtur mixta.ſ.pſonalia τ patrio
6 nialia ſeu realia.R.ꝙ qn̄ cū labore corporali a
nobis explicātur:τ cū ſumptu nr̄o:vt colligiť
d.l.fi.§.patrimonioꝝ.
¶Qūo dicūtur ordinaria prefata munera ſi/
7 ue pſonalia ſiue realia.R.ꝙ ordinaria ſunt qn̄
hn̄t certam τ ordinatā preſtationē p aliquam
legem vel ſtatutū ſeu cōſuetudinē longā.vt.ff
de vaca.τ excuſa.mune.l.in honoribus.§.qui
muneris publici.
8 ¶Qūo dicantur extraordinaria.R.ꝙ qn̄ non
p legem vel ſtatutū vel ꝯſuetudinē īponūtur:
ſed ſm volūtatē dn̄oꝝ ſm Bar.τ pȝ in.l.vni/
ca.C.de vaca.publ.mune. Vnde per accidens
iſta imponuntur.
9 ¶Aliqn̄ iſta munera dicūtur indicta vt quā/
do ꝑnceps imponit p.l.aliqđ munus. vel per
ſtatutū qđ a principio erat extraordinariū: ſȝ
nō efficiť ordinariū
10 ¶Aliquādo dicit ſup indicta vt quando ſu/
pra ordinariū aliquid īponit pp neceſſitatē oc
currentē.Facit.l.vnica.C.de ſuper indicto.eſt
τ alia diſtinctio Gre.ſuper illud Iſa.xxxiij.q
excutit manū ſuā ab omni munere.qđ triplex
eſt.Munus a manu:ab obſequio:τ lingua.de
quo.j.ſimonia.v.in prin.

MUrmuratio ſm quādā apoſtillam ſȝ illud ſapiētie primo. Cuſtodite vos a murmuratōne. Eſt quedā querela cū īpatiē tia in his que homo deberet patienter ferre:τ cōmittitur aliqn̄ cōtra deū per diſplicentiam eo ꝙ nō tribuat ꝓſperitatem vel aduerſitatē ſm merita hominū: vel qꝛ immittit tribulatio nes vel non regit mūdum modo noſtro: τ tn̄ iniuſte.qꝛ Iere.xi. Iuſtus quidem tu es dn̄e ſi diſputē tecum.lȝ nobis ſint occulta talia iudi/ cia. Aliquādo eſt cōtra prelatos.de quibus dr̄ xc.di. Alienus ſit a fratrum vnitate qui mur/ murauerat.τ iđ apoſtolus. Ne murmuraue/ ritis τc.prime cor.ij.τ qn̄ ſit peccatum morta/ le.dic ꝙ tūc quādo ex ipſa ſit ꝯ aliqđ preceptū dei.puta qꝛ dicit vel credit deū iniuſtum vel iudicat temerarie τ hmōi.

MUtilatio quid ſit.vide.ſ.ho micidiū.v.§.vi.

MUtus per ſigna poteſt petere ſacra τ ei ſūt dāda.xxvi q.vi.qui recedūt.τ.c.ſe.
¶Vtrū poſſit cōtrahere matrimonium.vide 1
ſ.matrimonium.ij.§.iiij.τ matrimonium.iij:
impedimēto.xviij.

MUtuum ē qđ de meo ſit tuū ff.ſi cer.pe.l.ij.
¶In quibus rebus ꝯſiſtit ꝓprie mutu 1
um.R.ꝙ in rebus que conſiſtunt i numero vt
pecunia τ huiuſmodi pondere: vt maſſa auri:
vel argenti.τ huiuſmodi vel mēſura.vt vinū
oleū:triticū:τ que vſu cōſummunť.vt in.d.l.ij
τ inſti.qui.mo.ꝯtrahitur obligatio.in pri. Vn̄
Rodon.mēſurā reſtringit ad menſuram qua
grana vel liquida mēſurantur non ad illā qua
panni vel terre. Et aduerte qꝛ debet dari mu/
tuum vt reddať non eadem res in numero ſed
ſimilis in genere ſiue tantūdem τ eiuſdem vti
litatis τ precij τ eodem modo. Vnde ſi dedit
pecuniam:non illam reſtituet ſed ſimilem: τ
huiuſmodi. Aliter tranſiret vel in commoda/
tum:aut depoſitum vel alium contractuȝ.l.ij
ff.de cōtrah.emp.τ.l.ij.ff.ſi cer.pe. Et nota ꝙ
hic non accipitur genus ſm porphirium: ſed
ponitur ſpecialiter ꝓ quibuſdā rebus que cō/
ſiſtunt in numero pondere τ menſura. Vnde
tȝ Aço ꝙ ſi quis mutuo dediſſet pondus argē
ti τ reciperet pecuniam ad numerū ꝙ eſt mu/
tuum ſi pecunia ſit argentea:qꝛ idē genus red
ditur τ tantūdem facit.l.i.§.vlti.ff. de auro τ
argen.le.τ ꝓpterea ſi res mutuata perit peri/
culum ē mutuū accipientis etiā ſi caſu fortui/
to.l.incēdiū.C.ſi cer.pe.inſti.qui.mo.re cōtra/
hi.obli.§.itē. Secus ſi data eēt pecunia in bur
ſa ꝯſignata:qꝛ nō eſt mutuū.l.ſi ab initio. ff.ſi
cer.pe.oȝ ergo ꝙ tradať vt ſit accipiētis mutu
um nō ꝯſignata:aliter nō erit mutuū.
¶Vtrū dare mutuū petēti ſit de precepto.R. 2
ſm Sco.in.iiij.di.xv.ꝙ hn̄s pecuniam ſibi ꝓ

aliquo tempore inutilē mortal'r peccat ſi eam non mutuat indigēti ⁊ petēti: q̄r facit cōtra p̄ceptū nature ⁊ xp̄i. Luc. vi. mutuū date. ⁊ mat. v. Sed ſi ei eēt vtilis puta negociādo vl' aliud de ea faciēdo: tūc diſtigue ƀ3 q̄ ſ. dixi ō el'yna §. i. qūo ē de precepto ⁊ ƀm illā diſtinctionem a fortiori dic de mutuo qd̄ no.

3 ¶ Qūo in mutuo ſit vſura. vide. j. vſura ꝑmo per totum.

Naufragium eſt naue fracta ſubmerſio reꝝ ⁊ corpoꝝ qd̄ plerūq3 caſu fortuito ɔtingit pp̄ vi tēpeſtatis vel fluminis. l. deprecatio. ⁊ p totū. ff. ad. l. ro. de iac.

1 ¶ Vtrū rapientes aliqd̄ de naufragio teneantur. R̄. q̄ ſic ad reſtitutionē: nec excuſat aliqua cōſuetudo. d. l. deprecatio. ⁊. ff. de incen. rui. ⁊ nau. l. ſiquis ex naufragio. nec excuſanť a peccato mortali ſi rapiūt intentōe retinēdi: nec excuſanť ex aliquo precepto: q̄r cōtra preceptum dei: leuitici. xix. Diliges ꝓximū tuū ſicut teip̄3. Ep̄s aut alius prelatus d3 deponi. Laic⁹ anathematizari. xxiiij. q. iij. illi qui ⁊ de treuga. c. innouam⁹. ƀm leges ĩfra annū ĩ q̄druplū. Poſt annū in ſimplū puniūtur. l. i. in prin. ff. de icē. rui. nau. Et hoc veꝝ niſi ſint nauigia que exercēt pirraticam prauitatem. vel niſi xp̄iano nomini inimica. vt in cōſti. Fede. ad decus. §. nauigia. C. de furtis. auť. nauigia.

2 ¶ Quid de dn̄is qui ɔueniūt cū nautis de certa q̄ntitate danda ne depredentur in naufragio. R̄. q̄ tenētur reſtituere q̄cquid hac de cā accipiūt. niſi ſpōtanea liberalitate eiſ dareť ƀm Rodoñ. bene liceret ſtatutū quo q̄s lucrať tantū ꝓ rebus recupatis ĩ mari naufragijs. intellige ſi ſit pp̄ vtilitatē naufragoꝝ qui aliť nō recuperarēt res ſuas: ſed pirent ĩ mari.

3 ¶ Vtrū inueniēs res iactatas in mari vel ex naufragio teneať eas reſtituere. R̄. Pa. i. c. cū dilecti. de accuſa. q̄ aut erāt ꝓ derelict̄. ⁊ ſic ſiunt capiētis: q̄r qd̄ in nullius bonis eſt efficiť naturali rōne capiētis. inſti. de re. diui. Si vero nō erāt ꝓ derelictis: ſed fuerūt proiecte vt euaderent periculum maris. tūc cum ꝓijciens remaneat dn̄s eas occupans aio retinēdi cōmittit furtū. vt in glo. d. c. cū dilecti. ⁊. l. q̄ rōne §. vlti. in fi. ff. de acquirē. re. do. ⁊ ē excōicatus vt in. c. excōicationi. de rapto. ſi non reſtituit q̄ꝫprimū poterit Et quāuis Jo. an. ibidem dicat requiri monitionē anteq̄3 incurrat excōicationem. Tamē Pa. ibidem dicit q̄ quo ad deū ⁊ ɔſciam ē excōicatus: ſi q̄ꝫprimum poterit reſtituere nō faciat: ⁊ multo fortius hoc h3 locū in his q rapiūt violenter res naufragoꝝ Si aūt ſimpl'r accepit nō cōſiderādo an eēnt derelicte vel ne: excuſať a furto: vt eſt tex. no. i l. falſus. §. ſi iactū. ff. de fur. Et ēt ego credo ab excōicatiōe. ar. d. l. falſus. ⁊ his que no. Jo. an. in. c. quante. de ſen. excō. in nouella. De quo vide. ſ. inuenta. in p̄n. ⁊ limita vt ibi.

4 ¶ Sed querit an ſit ꝓſumēdū q̄ tales res ſint pro derelictis. R̄. idē Pa. vbi. ſ. q̄ ex ɔiecturis pōt preſumi. Nā ſi librum obtuſum pannis ⁊ bene ſigillatum ꝓijcit preſumiť nō habuiſſe ꝓ derelicto: ſecus ſi aptū ⁊ ſic in ſimilibus. Similiter quando non ſtatim queſiuit. de quo. ſ. inuenta. in prin.

Nauta caupo ⁊ ſtabularius tenentur de leuiſſima culpa: nō de caſu. l. ⁊ ita. §. at h̄ edicto. ff. nau. ca. ⁊ ſta. ⁊ dicitur nauta qui nauē exercet: non remiger. vt. l. i. co. ti. §. nautā. Sil'r caupo ⁊ ſtabulari⁹ q hoc exercēt: ⁊ inſtitores coꝝ: vt i. d. l. i. §. ſi. Nec obſtat. l. i. §. ſi veſtimēta. ff. depoſiti. vbi depoſitarius nō teneť niſi de leui culpa q̄r eſt ſpeciale in iſtis vt teneātur de leuiſſima culpa. Sed ego ĩ ɔſcia nō credo teneātur niſi de leui. vt. ff. nau. ca. ⁊ ſta. l. nauta. Et dicta. l. ⁊ ita loquiť in odiū talium q ſolēt fraudē facere vt ibi p3 in. §. at hoc edicto. Et iō cū fundet ſe ſup preſumptiōe nō habebit locū in cōſciētia niſi ſpecialiter accepiſſet mercedē ꝓ cuſtodia: vt. ſ. locatio. §. xxiij. vel niſi quādo res requirebat diligentiſſimam cuſtodiā quā ſciēter accepit cuſtodiendā: q̄r ſic teneť de leuiſſima.

1 ¶ Sed quomodo ꝓbať datum tali in pecunia R̄. q̄ ſi ɔſueuit portare talē q̄ntitatem pecunie: tūc credeť ſuo iuramēto. al's non. niſi q̄tenus probet. ar. ff. de re. mi. l. nō omnes. §. a barbaris. nā talis d3 numerare pecuniā ĩ ɔſpectu hoſpitis. ff. depo. l. i. ff. ſi ciſta.

2 ¶ Vtrū naute ⁊ prefati dātes claues camere dn̄o deponēti excuſenť ſi perdať. R̄. ƀm glo. in l. d3. ff. nau. ca. ſta. §. itē ſi predixerit. q̄ ſi a principio dedit claues ⁊ predixit q̄ nolebat teneri excuſať. al's nō. Sil'r teneť quādo a principio nō dedit claues ſed poſtea: l3 predixerit p. l. ſic. C. de acti. ⁊ ob. niſi ille expreſſe ɔſenſiſſet nolle illum teneri.

3 ¶ Vtrū prefati habeāt locū in eo qui hoſpitatur aliquē non tanq̄3 caupo ſed ſicut ciuis ſine mercede ſicut ſit q̄n rex venit ĩ ciuitate aliq̄

⁊ diſtribuit ſuos per domos. R. ꝙ non. vt. l. ſi
meſſor. ff. ſi meſſor fa. mo. dix. ⁊ ar. ff. de alca-
to. l. i. §. item notãdum. ⁊ iõ ſi gratis ſit tenet
ſolũ de dolo ⁊ lata culpa.

4 ¶ Utrũ naute poſſint ꝑponere res ſuas depo
ſitis, qñ vtraſqȝ nõ põt ſaluare. vide. ṡ. cõmo-
datum. §. xvi.

N**Eceſſitas** triplex. prima ſine
q̃ vita corporalis
ſuſtentari non põt: ⁊ de hac dr̃ prime.
Jo. iij. Qui habuerit ſubſtantiã huius mundi
⁊ viderit frẽm ſuum neceſſitatem hñre ⁊c̃. Se-
cunda neceſſitas dr̃ opportuna: ſine qua vita
cõmode ſuſtentari nõ poteſt: ⁊ ad hanc remo-
uendam i primo quilȝ ex pietate inducitur ad
ro. xij. neceſſitatib⁹ ſcõꝝ cõmunicãtes. de quo
dic. vt. ṡ. auaritia. §. iij. Tertia ẽ ꝓficua ſine q̃
vtiliter vita nõ ſuſtentat̃. vtputa hñdi libros
ꝓ ſtudendo ⁊ hmõi: ad quã ſuccurrendam ꝑ-
fectio amoris inflammat ꝓ prima neceſſitate
ſecũda ⁊ tertia: lȝ mẽdicare pẽſatis circũſtan-
tijs. Et eccleſiaſtici pñt redditus hñre eccleſia-
ſticos. al's nõ. niſi cũ dãnatione ſm Henri. de
gãdauo. in. iiij. quol. q. xxvi. Et ſic intellige gl.
i. c. precarie. ⁊. c. ſe. x. q. ij

1 ¶ Utrũ illud qd̃ dr̃ neceſſitas facit licitũ ⁊ nõ
ſubijcit̃ legi in. c. lȝ. de ferijs. intelligat̃ de pria
ſolũ. R. ꝙ de pria ſolũ ⁊ h̃ itellige qñ tale qd qd̃
ẽ ꝯ legem nõ ẽ malũ de ſe. vtputa q2 ex aliqua
circũſtantia poteſt licite fieri: q2 tali neceſſita-
te occurrẽte nõ reqritur alia diſpẽſatio: ſed ꝓ-
pria auctoritate qs põt ꝯuenire. Sil'r dic pro
ſecũda neceſſitate dũmodo recõpenſatio aliq̃
fiat. ſicut dicit do. Anto. in. c. i. de ferijs. ꝙ licet
doctoribus ꝯſulere ꝓ forẽſibus i feſto dũmo-
do aliquã elemoſynã i recõpenſationẽ faciãt
Facit glo. in. c. pſ byter. i. verbo denariũ. lxxxij
di. ⁊ melius dictũ. c. licet. ſed ego credo ſit tuti⁹
hñre diſpenſationem a prelato in iſta ſecunda.
In tertia vero neceſſitate omnino requiritur
diſpẽſatio. aliter nõ faceret licitũ. Et ſm h̃ i-
tellige gl. in. l. i. §. cũ i eadẽ. ff. ad. l. ro. de iactu.
que dicit ꝙ tpe neceſſitatis oia ſunt cõicanda.
⁊ qd̃ ibi dixit Ange. ſ. ꝙ tpe cariſtie ſi mendic⁹
furet̃ panẽ nõ icidere i penã. facit. c. iij. de fur.
⁊ ſimilia: que loquunt̃ de neceſſitate: q2 aliquã-
do de prima aliqñ de alijs.

N**Egligentia** eſt omiſſio ali-
cui⁹ qd̃ fieri dȝ
⁊ poteſt, vnde non poteſt eſſe negligen
tia: vbi quis non eſt in mora. de elec. c. vlt. ⁊ de
conceſ. pre. q2 diuerſitatem. no. in. c. ſi compro-
miſſariuſ. in prin. de elec. li. vi. Et ideo aliquã-
do negligentia dicitur lata culpa. vnde. ff. mã.
l. ſi fideiuſſor. in prin. dicitur diſſoluta negligẽ
tia, ꝓpe dolum eſt. i. lata culpa. Et quando di-
catur lata culpa. no. in. l. nomina. C. arbi. tute.
cũ ſuis concor. ⁊. ṡ. culpa. i prin. Nomine etiã
negligentie ſimpliciter venit leuis culpa etiaȝ
⁊ leuiſſima. vt patet in. c. preallegatis. Facit
xxviij. di. c. de ſiracuſane. ⁊. c. cum ex eo. in ſi. ⁊
c. commiſſa. §. porro. de elec. li. vi. ⁊ hoc eſt quã-
do quis tenetur de leui vel leuiſſima culpa. al's
non. Nomine vero negligentie magne venit
lata culpa. vt. ff. de act. ⁊ ob. l. i. §. is quoqȝ apõ
vbi tex. quaſi apertus. Aliquando vero inclu-
dit dolum. ſ. cum lex imponit penam negligẽ-
ti diuerſam a delinquente: q2 tunc ſub negligẽ
te icludit doloſam negligentiã. vt no. Be. i. d
c. ſi compromiſſarius.

¶ Utrum negligentia ſit peccatum mortale- 1
R. ꝙ ſi quis omittit ex negligentia facere illa
ad, que tenetur de precepto vel ex officio i his
vbi verſatur notabile damnum ſibi commiſ-
ſorum: ſic eſt mortale peccatum de ſui natura.
Et hoc nulli dubium in his que ſunt de iure
diuino precepta: vel ex officio commiſſa. In
his autem que ſunt de iure poſitiuo ſolum. nõ
credo ſemper ſit mortale: niſi includat in ſe do
lum vel cõtemptum. vt. ṡ. patet in ti. de inobe
dientia. Et ſic intellige ⁊ limita gl. in. c. ea que
de offi. archi. ⁊. lxxxi. di. c. dictum. ⁊. xi. q. iij. pla
cuit. xij. q. ij. indigne. In alijs autem que non
ſunt de precepto: negligentia cõmuniter ẽ ve
niale peccatum. vt patet. xxv. di. §. al's ea de-
mum. ⁊ hoc verum niſi faciat totaliter excide
re a charitate dei: q2 etiã ſic eſſet mortale pecca
tum ſm Tho. xxij. q. liiij.

¶ Utrum teneat̃ ad reſtitutionẽ de dãno da- 2
to, primo ex negligẽtia i officio ſuo vl' alio ope
vide. ṡ. culpa. §. vi.

N**Egotium** ſeculare qd ẽ. R.
ꝙ cũ ſit mltiplex
nõ põt diffiniri: ſed ex aliquoꝝ enume
ratõe poſſumus alia ſimilia iudicare: ſicut fit
xxv. di. §. criminis appellatio. ⁊. xxiij. q. v. de li-
guribus. ⁊ ex̃ ne cle. vel mo. c. i. dr̃ ergo negoci-
um ſeculare. Primo cũ qd plus iuſto appetit̃.
qd̃ turpe lucrũ eſt. Itẽ ⁊ munera iniuſta acci-
pe vel dare. Et vniuerſaliter oia per que hõ ſe
culariter viuit i aliquo peccato. dicitur ſecula-
re negociũ. h̃ pȝ in. d. c. i. Item dicitur ſeculare

negociuʒ mercātia ſeu negociatio. Itē omne
quod fit pro lucrādo: ſicut artes: ꝓcurationes
cāꝝ: ⁊ negocioꝝ factiones ⁊ hmōi. Vnde dici
tur negociū quaſi negās ociū. de ver. ſig. c. fo/
rus. §. conſtat. ⁊ ſeculare: qꝛ ſecularibus rebus
hn̄dis ipenditur. Vel ſm glo. in ſum. xxi. q. iij.
dicit̄. Prio ꝑ mercātia. Secūdo ꝓ cauſis ſecu
laribus tractandis. Tertio pro adminiſtratōe
reꝝ ſeculariū. de h̄ hēs. ſ̄. clericus. ix. §. i.

1 ¶ Que negocia ſecularia ꝓhibent̄. R̄. ꝙ ſecula
rib⁹ ⁊ ꝓhibent̄ illa q̄ ſine mortali fieri nō pn̄t.
Sed clericis ⁊ religioſis ſunt iterdicta multa:
vt pʒ in. d. c. i. ⁊ hēs. ſ̄. clericus. ix.

2 ¶ Vtrū negociatio que ꝯſiſtit in vēdendo ⁊
emēdo: que alio modo vſitatiori dr̄ mercantia
ſit licita. R̄. Alex. in tertia parte ſumme. tracta
tu de iudicialibus: cū quo ꝯcor. Inno. in. c. i. ne
cle. vel mo. ⁊ Io. an. in. d. rubrica. ⁊ pa. in. d. c. i.
ꝙ de ſe nō ē mala nec illicita. Sed pōt fieri illi
cita rōne circūſtātie: cauſe: pſone: modi: tpris:
loci: cōmercij. Ex circūſtātia cauſe. ſ. qn̄ ꝓpter
cupiditatē vel aliquod aliud malū fit: ⁊ ſic tale
peccatū eſt qualis finis per quē fit. Vnde ille
qui negociādo itendit lucrū tanq̄ȝ vltimuʒ fi/
nē: ⁊ cupit ſine labore ⁊ ſolicitudine ex auari/
tia diuitias cōgregare eijcietur de tēplo para/
diſi ſm Alex. ⁊ ſic pʒ ꝙ efficitur mortale pecca
tū ei. Negociari aūt pp ꝓpriā neceſſitateʒ vel
pietatē. ſ. ad diſpēſandum in pios vſus lucrū:
vel propter reipublice vtilitatē: vel proximi ē
cā legitima: q̄ facit vt fiat ſine peccato aliter n̄.
Circūſtātia pſone facit illicitam. ſ. ſi ē clericus
vel religioſus. de quo. ſ̄. clericus. ix. Oʒ ergo ſit
ſecularis qui negociator debet eſſe. Ex circun/
ſtātia modi fit illicita. ſ. quādo exercetur et cū
dolo vel cū mēdacijs vel alijs pactis ſeu piu/
rijs. Et ſi ſunt peccata mortalia: ſicut mēdaciū
qd̄ dicit itentiōe decipiēdi ꝓximū etiā in ma/
gna re ſi poſſet vel piuriū: ſic negociatio ē mor
tale peccatū. Itē ex circūſtantia tpis. i. feſtiui
ab eccleſia precepti. de quo dic vt. ſ̄. ferie. §. xi
Itē ex circūſtantia loci. ſ. diuino cultui deputa
ti: ſicut eſt eccleſia vel cimiterium. In eccleſia
eni nō poteſt fieri ſine peccato mortali niſi ma
gna neceſſitas excuſet. vt pʒ p. c. decet domuʒ
dei. de imu. eccle. li. vi. iuncto. c. re: inqui nolu/
mus. de cu. eucbariſtie. Et hoc itellige de actu
ali ꝯtratōe reꝝ que ſine ſtrepitu fieri non pōt.
Sec⁹ eſſet i vēditōe candelarū que ſine verbis
fit. Aut i cōuētione alicuius rei emēde vel vē
dende poſtea: qꝛ nō eēt mortale pctm̄. Item ex
circūſtantia cōmercij: ꝙ qdē eſt dānoſum rei/
publice: ſicut cū quis emit vilius: vt carius vē
dat ⁊ cū dāno reipublice: ſicut ſunt illi q totuʒ
granuʒ emunt: vel oēs merces ⁊ hmōi. vt po/
ſtea vēdāt modo ſuo. Si vero cōmerciū ē vti/
le reipu. ſicut illud quo merces portātur de ter
ra vbi abūdant ad aliam vbi deficiunt: vel il/
lud quo de vna re fit alia ſicut faciūt artifices
de lana pannū. de cera candelas: ⁊ hmōi: vel il/
lud, q̊ qs ꝯſeruat res q̄s emit vt vēdat tpe de/
bito: eo qꝛ quilibet non pōt ſtati emere. ſic iſtis
lʒ negociari ſi alie circūſtantie adſūt. Alijs āt
eſt dānatiōis. ⁊ de eis loqt̄ Criſo. lxxxviij. di.
eijciēs. ⁊ no. Sco. in. iiij. xv. di. q. ij. ar. ij.

¶ Vtrū ille q carius vendit q̄ȝ emit in codē lo 3
co licite h̄ facer̄ poſſit. R̄. Alex. vbi. ſ̄. titu. de le
gib⁹. ꝙ ſi id ꝓ ſe emit ⁊ poſtea ꝓceſſu tpis nō
indiget: licite vēdere pōt ꝓ precio occurrenti:
q̄ȝuis ſit carius q̄ȝ qn̄ emit: qꝛ nō ad hoc emit
⁊ lucrū aduenit rōne tpis. Si vero emit vt vē
deret tpe quo carius erit: ſic ſi fecit ꝓ vtilitate
terre ſue. ſ. ne hoies poſtea indigerent: ⁊ non i/
uenirēt: ⁊ ipſe aliquid lucraret̄ ꝓ ſua ſuſtenta/
tione ⁊ ſue famile: vel ſi a caſu aliquid emit ꝓ
bono foro: ⁊ poſtea inuenit q illud vult emere
ꝓ cariori: ⁊ ꝯcurrāt ea que dico. ſ̄. ēptio. §. vij.
cū alijs circūſtantijs predictis hic. ſic lʒ laicis
ſed non clericis. Si āt fecit ſolū vt lucraret̄ ſi/
ne aliqua vtilitate reipu. imo poti⁹ cū damno:
ſic peccat mortalr̄: vt pʒ p. d. c. eijciēs. ⁊ de iſtis
intellige illud. c. qcūq̄ȝ tpe. xiiij. q. iiij: vbi tur/
pe lucrū dicitur tēpore vindemie vilius eme/
re vt cari⁹ vēdat. iſtis ꝯcordat Hugo. ⁊ Lau:
xiiij. q. iiij. ſi quis. ⁊ Tho. xxij. q. lxxvij. ⁊ Pa.
in. c. i. ne cleri. vel mo. Non tamen tenetur ad
reſtitutiōnem talis turpis lucri de neceſſitate:
ſed de cōſilio ſm Roden̄. Niſi forte fuiſſet cā
talis excreſcentie: puta quia totum emit vt ca/
rius poſtea poſſet vendere: quia ſic teneretur
ad reſtitutionem damnificatis: ſi tale dam/
num alias non occurriſſet. Quid de artificib⁹
qui faciunt artem que non eſt niſi ad malum.
vide. ſ̄. ars.

NEophitus dr̄ nouus i fide vel i religiōe: vt
xlviij. di. c. qm̄. ⁊ c. ſicut.

1 ¶ Vtrū neophitus i fide poſſit ordinari. R̄.
ꝙ nō: etiā ad minores ordines. vt pʒ in. §. i. ⁊
d. c. qm̄. eadem di.

NIgromantia vide. j. ſortilegiū.

Nominatim qs dr̃ interdi/ctus vel excō municatus.R. Pa.in.c.in lateranenſi de p̄e.ꝙ vbi agit̃ de pena icurrēda ipſo iure: ſic nō dicit̃ quis noiatim:niſi exprimat̃ ei⁹ ꝓ/priū nomē:q2 hoc importat ethimologia voca buli:⁊ in iſtis odioſis nō eſt recedēdū a ꝓpria ſignificatione verboꝝ niſi de mente cōſtet:vt in.c.ſtatutum.de elec.lib.vi.Niſi circūſtantie ſint ita expreſſe ⁊ ſtricte ꝙ ex toto importāt vi ces proprij nois.facit ꝓ hoc.l.ij.ff.de lib. ⁊ po/ ſthu.⁊ iſti.de exhe.libe.§.noiatim.⁊ in .l. quo/ tiens.§.ſi qs nomē.ff.de here.inſti.facit.l.cer/ tū.ff.ſi cer.pe.vtputa dr̃ filius petri qui nō hʒ niſi vnicū filiū ⁊ hmōi.Et ſic intellige ⁊ limi/ ta Jnno.in.d.c.in lateranñ.hoc ēt ſequit̃ glo . ⁊ Jnno.in cle.i.de vi.⁊ ho.cler.in Vbo noiatim. Si vero nō agit̃ de pena incurrēda ipō facto tūcetiā dr̃ noiatim expreſſus qui per circūſtā tias nō ſic ſtrictas exprimit̃. Et ſic intellige ⁊ limita glo.⁊ Pau.in cle.i.de vi.⁊ ho.cle.in V. noiatim.⁊ glo.in.c.ꝯſtitutionē.de ſen.excō. li. vi.Puta ſi diceretur magiſter carpētariuſ ta lis loci:iunior:⁊ hmōi:qđ no.bene.Et ad glo. in.c.a nobis.cl.i.de ſen.excō.quā videntur ſeq cōiter doc.dic ꝙ itelligit̃ ꝙ ita ſūt excōicati q̄/ ſi noiatiʒ fuiſſent expſſi ſed nō ꝙ dicant̃ noiati excōicati:q2 qs pōt excōicari:lʒ nō noietur.

Notarius vide ta/bellio.

Notorium dr̃ triplex ſʒ glo. in.c.veſtra.de co ha.cler.⁊ mu.⁊ ibi Pa.ſeqt̃.ſ. notoriū preſumptionis:⁊ iſtud eſt quādo ius vehemē ter aliquid preſumit:vt in filiatione q̄ ex cōie/ cturis a iure inductis dicitur notoria:⁊ ideʒ ē iſtud notorium ſicut preſumptio iuriſ.Scdm eſt notoriū iuris:q2 in iure ſiue in iudicio orit̃ ſicut cū quis ꝯuincit̃ in iudicio:vel ſpōte cōfi/ tet̃:vel per ſniam ꝯdēnat̃ in iudicio. Tertium eſt notoriū facti:⁊ iſtud eſt cū populus ē teſtis alicui⁹ facti:⁊ non eſt locus inficiationi:vt no. Archi.ij.q.i.de manifeſta.⁊ bonus tex.in.c.cū dilectis filijs.de pur.ca.Et dr̃ notorium facti clara ⁊ famoſa locutio ex euidentia rei ſurgēs que tergiuerſatione aliqua celari nō pōt:vt ꝓ bat̃ in.c.tua.de coha.cle.⁊ mu.⁊.c.euidentia. đ accu.Et iſtud notorium facti eſt triplex. Pri/ mū facti permanētis vt ꝙ palatium dñorum eſt i platea:⁊ ſic dr̃ notorium q̄ſi res nota oi/ bus volētibus videre eam.facit aut̃.qui ſemel. C.quō ⁊ qñ iu.⁊.d.c.euidentia.Scdm eſt facti trāſeūtis ⁊ nō redeūtis:vt ſi i ꝯſpectu populi ſit aliqs iterfect⁹:ſilr̃ vox preconis:q2 notoriū ē ꝓ tūc ñ ꝓ nūc.⁊ ſic itellige qđ no.gl.i.d.aut.q ſel.Tertiū eſt facti iterpolati:exēplū i eo q pa ratus ē mutuare ſub vſuris:⁊ de meretrice q2 nō ſemꝑ mutuat vel peccat.Sed Bar. p⁹ Ja co.butrio.in.l.ciues.C. de appella.dicit ꝙ no/ toriū eſt qđ hʒ actū ꝑmanētē:vt edicta i albo ꝓ torio:⁊ qđ in platea eſt palatiū dñoꝝ.Jlla aūt que nunq̄ʒ habuerūt actū ꝑmanentem vt vox preconia:⁊ hmōi:nō pñt trāſire in notoriū:ſed bene in manifeſtum.

¶ Sed quot hominū ſcia reqrit̃ ad faciendūʒ i
notoriū facti.R.fuerūt varie opioneſ.Sed mi hi plʒ opio gl.i.d.c.de manifeſta.que dicit ſuf/ ficere ſciam.x.hominū ad minus.Quā ſic in/ telligo.vt colligo ex Pa.in.d.c.veſtra.ꝙ ſi vi/ cinia nō hʒ.x.hoies ſeu ꝑſonas non pōt oriri notoriū.Si vero hʒ.x.perſonas ſolū oʒ oēs ſci ant.ſi aūt hʒ plus oʒ ꝙ oēs ſciāt vel maior ps ⁊ illa pars non ſit minor.x.ꝑſonis. Et ꝙ talis vicinia faciat notoriū:habes bonū tex. in.d.c. cū dilectis filijs.Et ſic pʒ ꝙ nō r●qritur ſcia toti⁹ populi:vt volūt aliqui.

¶ Vtrū in notorijs ſit ordo ſeruandus iuris. 2
R. Pa.in.d.c:veſtra.ꝙ in notorio preſumpto vbi agit̃ de cōſanguinitate ꝓbāda reqritur:ſʒ ibi eſt ſpāle.Sed i notorio requirit̃ niſi ſcia ⁊ ſola citatio.Et hoc intellige verū niſi ꝯſtet ꝙ nulla defenſio cōpetat vel pōt cōpetere:quia ſic nō requirit̃ citatio:ſed vbi pōt cōpetere vt eſt cōiter.ſic neceſſaria ē citatio:alr̃ nō valebit ſnia.Silr̃ requirit̃ ꝓbatio notorij per duos te ſtes ad minus.no.gl.i.l.iij.ff.de teſti.niſi ſit no toriū facti ꝑmanētis.vt in.d.c.euidētia.

Nouale in priuilegijs pijs lo/cis cōceſſis: intelligit̃ oīs ager de nouo ad cultū redact⁹.de q̄ nō extat memoria ꝙ aliqñ fuiſſet cult⁹.de V. ſig.c.qd per nouale.

Nouicius ꝓprie dr̃ qui habi tu religionis acce pto nōdū ꝑ aliquā ꝓfeſſionē aſtrictus experit̃ religiōis auſteritatē.

¶ Quis poſſit eſſe nouicius ꝓprie.R.ꝙ quili/ i
bet qui eſt rōnis capax.⁊ pubes.xx.q.i.per to/ tum.⁊ de regula.c.cum ſimus.⁊ quilibet q po teſt eē religioſus ⁊ qs ſit.vide.ĩ. religioſus .§. iiij.Vnde lʒ ante annos pubertatis:vel obla/ tus a parētibus:aut alias qs poſſit ſuſcipere

habitū.tñ ꝓprie non eſt nouicius. qꝛ experiri
non pōt qd ſit caſtitas: nec malitia pōt ſupple
re etatē. vt in.c.ad noſtrā.ꝛ.c.ſignificatū.de re
gula.ꝛ iō oꝫ cōpleuerit.xiiij.annuꝫ maſculus.
femina vero.xij.

2 ¶ Per quantū tpˢ dꝫ quis eſſe nouicius. R.
ꝙ regulariter ꝑ annū.vt in.c. ꝯſaldus. xvij.q.
j.ꝛ i.c.ad apoſtolicā.de regula. Tamē qꝛ iſtud
tpˢ daṫ in fauorē nouicij: vt expiaṫ.ꝛ ſilr mo
naſterij: vt ꝓbēt ſi ꝓ eis ꝯuenit. Ideo prelato
cū ꝯuentu ꝯſētiēte.ꝛ intueniēte volūtate noui
cij: pōt ante annum ꝓfiteri: ꝛ tꝫ profeſſio: licet
male faciant ꝑlati ſi ſine magna diſcretione h̄
faciāt: vt in.d.c.ad aplicā. Fallit hoc i mona
chis q h̄nt monaſteria in inſulis multum rigi
dis: qbꝰ ꝓhibetur.ne ante.xviij.annum aliquē
recipiāt ad ꝓfeſſionē.vt in.c.qꝛ i inſulis.de re
gula. Quā quidē ꝓhibitionē Jo.an.ꝛ poſt cū
Pa.in.d.c.qꝛ in iſulis extēdunt ad frēs mino
res ꝛ predicatores.vt nō recipiāt ad profeſſio
nē aliquē ante.xviij.annū.ꝛ plꝫ mihi per idē
ptitatē rōnis expreſſe.vbi dꝫ fieri extēſio legis
vt.s̄.dixi lex.§.vi. Etiā fallit in oībus mendi
cātibus: qui nō pn̄t recipere ante annū cōple
tum ꝓbatōis ad ꝓfeſſionē: vt in.c.nō ſolum.ꝛ
c.cōſtitutionē.de regula.li.vi.

3 ¶ Sed qd ſi quis non obſtāte ꝓhibitiōe reci
piaṫ ad ꝓfeſſionē ante annū probatiōis vel añ
tpˢ debitū. R. ꝙ ſiquis recipiaṫ ad ꝓfeſſioneꝫ
ante annos pubertatis profeſſio nulla eſt ipſo
iure.vt in.d.c.ad noſtram.ꝛ.c.ſignificatuꝫ. Et
h̄ in quacūqꝫ religione. Si vero quis recipiaṫ
ante.xviij.annū.vbi non ē recipiēdus. Ho.tꝫ
ꝙ etiā nulla ſit profeſſio pp.d.c.qꝛ in inſulis.ꝛ
cōiter ipm recitando tranſeunt doc.ꝛ facit ꝓ
ſua opinione.l.non dubiū.C.de legi. ꝛ regula
que ꝯ ius.de reg.iu.li.vi. Pa.videṫ dubie loq
an ſit obligatus illi religioni quā profeſſus eſt
tantū. Sed tñ ꝙ ſaltem in genere ſit obligatꝰ
affirmat. Sed ego credo ꝙ nō religioni in ge
nere: ſed i ſpecie illi quā profeſſus eſt obligaṫ:
qꝛ talis probibitio pricipaliter reſpicit fauorē
profitētis: cui ipſe pōt renūciare. Et hoc iudi
cio meo aperte probaṫ per.d.c.ad apoſtolicaꝫ.
vbi patet ꝙ abbatibus ꝓhibeṫ receptio añ an
num.alr non punirenṫ facientes ꝯtrium. ꝛ fa
cta tenent. Et ſic ad.l.non dubium.ꝛ regulā q̄
ꝯ ius.pōt dici ꝙ nō eſt nulla: qꝛ alio iure ſuſtē
taṫ.ſ.d.c.ad apoſtolicam. Si aūt loquamur de
profeſſione que fit ante annum probatiōis ſic
tenet: vt dictum ē. Niſi in religione mendicā

tium in qua profeſſio facta ante annū ꝓbatio
nis cōpletum non obligat niſi religioni i gene
re.nō aūt illi quā quis profeſſus eſt ſm ꝙ ifra
dicam. Et illi tales qui receperūt aliquē ſcient.
peccauerūt mortaliter. Et nō pn̄t amplius ad
profeſſionem recipere: ꝛ vlterius debet puniri
pena que pro grauioribus culpis ſolet infligi.
vt in.d.c.nō ſolum.

¶ Sed nūquid ſi durāte ſuſpenſione predicta 4
recipiet aliū ad profeſſionem efficietur irregu
laris. R. Ge.in.d.c.non ſolum ꝙ non.qꝛ oꝫ ꝙ
actus qui fit poſt ſuſpēſionem ſit actus de at
tributis certo ordini: cuiuſmodi non eſt rece
ptio ad profeſſionem. Igitur non erit irregu
laris: q̄uis alij dicant ꝙ ſic: ꝛ nō bene.

¶ Sed quis poterit abſoluere a dicta ſuſpen 5
ſione. R. Ge.in.d.c.nō ſolum.tꝫ ꝙ ſolus papa
qꝛ cū.c.nuper.de ſen.ex.nō h̄nt locū in inferio
ribꝰ epō: ꝛ iſti ſint exempti. Ergo cū ab epō nō
poſſit abſolui neceſſe h̄nt ire ad papā. Sꝫ ego
cū teneam ꝙ.d.c.nuper.h̄eat locū etiam in cu
rato vt apte loquitur ideo poterunt abſolui a
ꝑlatis ſuis. Et ſic cōcorda opiones que ſunt i
d.c.nō ſolum.ꝛ recitat Ge.ſic diſtinguēdo ꝙ
Aut ſuſpēſio ē ad tpˢ ꝛ ſolus papa abſoluit:
nec hꝫ locū.d.c.nup. Aut nō eſt ad tpˢ.ꝛ ſic hꝫ
locū.ꝛ hoc tene qō ſeqṫ glo.ibidem.de quo vi
de.s̄.abſolutio.i.§.iiij.

¶ Vtrū predicta pena.c.nō ſolū.habeat locuꝫ 6
in monialibꝰ ſcē Clare: ꝛ predicatoꝝ. R. Ge.
ꝙ ſic.cū dño Lappo.ꝛ lꝫ ex priuilegio habeant
ꝓpriū: ꝛ nō mendicēt ꝑ hoc non tollitur quin
ſint de ordine mendicantiū: nec priuilegiuꝫ in
vno valet ad oīa. Quod limito de illis prime
regule ſancte Clare. Sed de minoriſſis nō cre
do cū ex regula habeāt propriū. Et attende ad
eoꝝ regulam: an habeāt propriū.ꝛ ſic non extē
diṫ ad eas: an nō poſſint hr̄e: ꝛ ſic extendiṫ: q̄
uis ex priuilegio habeāt poſſeſſiones: vel de
facto nō mendicēt.

¶ Quero qñ incipit annus probationis. R. ꝙ 7
a die ꝛ hora īpoſitionis habitus. dūmodo ſit
pubes quo ad alias religiones: ſed quo ad mi
nores: ꝛ predicatores: ꝛ monaſteria in ſaluaticꝭ
iſulis oꝫ h̄eant annū.xvij.cōpletū.vt pꝫ ꝑ pdi
cta.c.ad noſtrā.c. ſignificatū.ꝛ.c.qꝛ i inſulis.

¶ Nūquid furioſus poteſt eſſe nouicius. R. 8
ꝙ non.accipiendo nouiciatum pro anno ꝓba
tionis: vt de regula.c.ſicut tenor. Vnde ſi ſte
tiſſet in religione per cētum annos nunq̄ po
terit profiteri ꝛ ſi profitetur profeſſio nulla ē.

ſicut nec matrimoniū contrahere.vt.ff.de ſpō
ſa.l.furoꝛ.Nec ratificat̄ per ratihabitionem
poſtq̄ fuerit ſane mentis.Sicut nec profeſſio
facta ante annos pubertatis:niſi per delatio/
nem habitus inducentis ꝓfeſſionem tacitam
poſtq̄ eſt ſane mentis.ꝛ compleuit annos pu
bertatis:aut per profeſſionem expꝛeſſā ſe ob/
ligauerit.vt patet per.c.i.de voto.li.vi.facit.c.
ſicut tenoꝛ.d̄ regula.ꝛ placet mihi.q̄uis Ho.
ꝛ communiter eum ſequētes videantur tene/
re ꝙ ratificetur:ſi non contradicit:ſed pſeue/
rauerit.poſtq̄ eſt ſane mentis ꝛ pubes factus
ꝛ idem dicūt de ipubere:ſed tu tene iſtud pſe/
uerare.vt dixi cū delatione habitus īducentis
profeſſionem tacitam.

9 ¶ Utrum nouicius poſſit exire.R.ꝙ ſic libe/
re ſine omni licentia.vt patet in.c.ſtatuimus.
de regula.ꝑ verbū libere nec incurrit i aliquā
ihabilitationē quo ad oꝛdines vel beneficia
eccleſiaſtica vel ſecularia ex tali egreſſu:patet
hoc ex.c.poſtulaſti.de regula.Fallit hoc in illo
q profeſſus ē tacite.vt pꝫ in.d.c.ſtatuimus.

10 ¶ Quid de bonis que donauit religioni ante
igreſſum:vel in ipſo ingreſſu.R.Pa.in.c.qd̄
a te de c.e.coniuga.ꝙ ſi donauit omnia:tunc i
dubio videtur donaſſe cauſa moꝛt̄.Unde cā
ceſſante per profeſſionem tacitā vel expꝛ am
reuocatur inde recedendo.arg.l.ſcia.in fi.ꝑ.R.
ff.de dona.cauſa moꝛ.ꝛ.l.non omnis.in princ.
ff.ſi cer.pe.Facit quod no.Barto.in aut.igreſ
ſi.C.de ſacro ſan.eccle.Et idem dicit Barto.
ibidem de illo cuius pꝛofeſſio non tenet q̄uis
profitens crederet tenere quod recuperabit:
quod pꝛobat per.l.ſi pater.ꝛ.l.nec apud.C.de
here.inſti.vbi quis credens aliquem fratrem
vel filium:ꝛ hac comtemplatione reliquit bo/
na ſua:reperto contrario auferunt̄ ab eo:ꝛ ve
niunt ad ſuccedentes ab inteſtato.vt.d.l.ſi pa/
ter.Si vero non donauit omnia ſed aliqua ſo
lum:ꝛ ſic dico non videtur donaſſe cā ingreſ/
ſus.ꝛ ideo non recuperabit.ar.eoꝛum que ha/
bentur in.c.beneficium.ꝛ.c.conſtitutionē.de
regula.li.vi.Et ſic limita ꝛ intellige Hoſtiē.ꝛ
Panoꝛ.in.d.c.ſtatuimus.qui videntur cōtra/
riū.Similiter non recuperat ſi donauit nō cā
ingreſſus:ſed ex interuallo.vt in.c.fi.de dona.
ꝛ.l.perfecta donatio.C.de dona.que ſub mo/
do.Idem dicit Barto.vbi.ſ.de illo qui ſcie/
bat profeſſionem non tenere ꝙ donata nō re/
cuperabit:quia videtur donaſſe.l.cuius per ex
cōtra.ff.de reg.iur.ꝛ.l.campanus.ff.de oper.
liber.Et intellige quo ad iuris pꝛeſumptionē
ꝛ in dubio.Sed in conſcientia vel alio modo
vbi poteſt ſciri ꝙ ſolum donauit cā igreſſus
ꝛ nō alio mō:ſic recuperabit qꝛ ſemper videt̄
datum cā moꝛtis.

¶ Quid de bonis nouicij moꝛiētis ante pro/ 11
feſſionem tacitam vel expꝛeſſam.R.Cy.ꝛ mul
ti alij doc.in.d.aut.ingreſſi.tenuerūt ꝙ debēt
ſpectare ad monaſterium:qꝛ ibi moꝛiēdo vide
tur moꝛi vt monachus.Idem tenet do.Anto.
in.c.in pꝛeſentia.de pꝛoba.Bar.in aut.ſi qua
mulier.in fi.C.de ſacro ſan.ec.pro pꝛefata opi.
allegat.c.fi.de ſuc.ab inteſta.tamen nō firmat
ſed dicit relinquendum canoniſtis.Pa.in.d.
c.in pꝛeſentia.diſtinguit ꝛ bene.qd̄ aut intrās
expꝛeſſe contulit bona ſua monaſterio.Et ſic ē
vera opi.pꝛedictoꝛum quod ſunt monaſterij:
ſi non expꝛeſſe reuocauit.Si vero expꝛeſſe non
contulit ſed ſimpliciter itrauit cā pꝛobationis
ſic ſuccedēt pꝛoximioꝛeſ ꝛ nō monaſteriū.Nā
cū iſte non fuerit religioſus cū effectu.c.religi/
oſo.de ſen.excō.li.vi.Bona eiꝰ nec tacite nec
expꝛeſſe trāſierūt in monaſteriū:pꝛeſertim cū
adhuc hēet facultatem faciendi teſtm̄.Idō ꝓxi
mioꝛes ſuccedent.

¶ Quomodo nouicius efficitur tacite ꝓfeſſus 12
R.ꝙ tribus modis efficitur tacite profeſſus.
Primo ſm Jo.an.ꝛ do.Anto.ꝛ Pa.in.c.vi/
dua.de regula.quando ſe ingerit actibus q ſo/
lum cōueniunt profeſſis de iure vel conſuetu/
dine.Et hoc facit ex certa ſcientia.ſ.ſciens ſolū
conuenire talem actum profeſſis.Itē ꝙ hoc
faciat ſponte:ꝛ non ex metu.Item ꝙ per tri/
duū i eodem pꝛopoſito perſeueret aut loco p
ſeuerātie tridui qd̄ fecerit cū habitu pꝛofeſſo
rum diſticto in foꝛma ſciſſura vel coloꝛe.Alit̄
vno iſtoꝛum deficiēte:nō inducit̄ pꝛofeſſio ta
cita.puta ſi facit neſciens competere ſolum ꝓ
feſſis vel ex metu:vel ſine perſeuerātia tridui:
dummodo loco perſeuerantie tridui non po/
natur habitus pꝛofeſſoꝝ:qꝛ idem facit qd̄ tri/
duum.Secūdo iducitur tacita pꝛofeſſio ex de/
latione habitus ꝓfeſſoꝝ.Dummodo faciat
pꝛimo ſcienter ſciens ſolum conuenire profeſ/
ſis:ꝛ ſciens ꝙ ex tali hac aſſumptione de iure
vel conſuetudine inducitur pꝛofeſſio.ſm Inn.
ꝛ do.Anto.Item ſecūdo ꝙ habitus pꝛofeſſo/
rum ſit diſtinctus in coloꝛe vel foꝛma aut ſciſ/
ſura.Tertio ꝙ ſpōte.Quarto ꝙ def ei ab eo q
poteſt incoꝛpoꝛare religiōi.Aut eo cōſentien
te accipiat ſm Panoꝛ.in.d.c.vidua.ꝛ facit.c.

porrectum.de regula.Quinto q̄ deferatur pſeueran
tia tridui in eius delatiõe:⁊ ſic intellige.c.iſti/
tutionẽ.in fi.de regu.li.vi.Quidã tñ excipiũt
duos caſus in quibus nõ requirit iſtud quintũ
ſ.perſeuerãtia tridui.Primus ſi in ĩfirmitate
ſuſcipit.facit.c.ſicut.el.ij.de regula. Et ſcd̃us
qñ quis prius vouerat itrare:⁊ intrando ſuſci
pit habitũ ꝓfeſſoꝝ.Pa.vero.in.c.ad noſtraƺ
de regula.dubitat de hoc. Sed ego audacter
credo q̄ etiã in iſtis duobus caſibus requirat
pſeuerãtia tridui.per.d.c.cõſtitutionẽ.in quo
nihil excipitur:nec ego credo.Sexto q̄ defera
tur habitus in monaſterio: q̄ꝛ quantũcunq̄ꝫ
deferat extra monaſteriũ nõ cenſetur ꝓfeſſus
vt in.c.vt clerici.de regula.no.Pa.in.c.ex re/
ſcripto.de iureiur.Sed hic nota dictũ abbat̃
in.c.cũ illoꝝ.de ſentẽ.ex.q̄ vbicũq̄ꝫ fuerit mo
nachus.dũmõ ſit ſub obedientia abbatis ſem
per fingit in clauſtro.⁊ ideo iſtud ſextũ intelli
gitur qñ extra monaſteriũ.i.extra obediẽtiam
alicuiꝰ prelati defertur.qd̃ nõ inducit tacita ꝓ
feſſio:q̄ꝛ ceſſat preſumptio:eo q̄ ſi vellet ꝓfite
ri intraret monaſteriũ:ſeu poneret ſe ſub obe
diẽtia abbatis vel prelati.Tertio inducit pro/
feſſio tacita p delationem habitus nouiciorũ
non diſtincti in forma:colore:vel ſciſſura vltra
annũ.cle.eos.de regula.Intellige in monaſte
rio ſm q̄.ſ.dictũ eſt:q̄ꝫuis ſit diſtinctus alia
diſtinctiõe occulta.puta q̄ꝛ benedicit ⁊ hmõi.
Si vero diſtinctio ĩ ſciſſura:colore:vel forma
ſe patenter exhibeat.ſic nunq̄ꝫ inducitur pro/
feſſio: ẽt ſi ferat p.xx.annos.vt nõ.in cle.eos.
ĩ glo.⁊ Pa.in.c.ex parte.de regula. Addit ab
aliq̄bus.ſed ego nõ teneo.Quartũ iducit ta/
citã profeſſionẽ qñ quis habuit abſolute pro/
poſitum mutandi vitam.⁊ pƺ per.c.ꝯſulti.⁊.c.
ſtatuimus.de regularibus .⁊.c. beneficiũ .⁊.c.
nõ ſolum.de regula.li.vi.Sed quomõ hoc in/
telligat.fuit diuerſa opi.Sed verior eſt opio
qd̃ tunc ꝓpoſitũ dr̃ abſolutũ mutandi vitam
qñ quis facit votũ pſeuerãdi in religiõe ⁊ nõ
aliter.Vnde q̄ꝫuis quis ingrediat religionem
cũ ꝓpoſito pſeuerãdi nõ pp̄ hoc efficit tacite
ꝓfeſſus.imo plus dico q̄ etiã ſi feciſſet votuƺ
de itrando:non pp̄ hoc efficitur tacite ꝓfeſſus
imo põt redire ad ſeculũ ſicut alij nouicij. Et
qd̃ plus eſt ſatiſfecit voto.vt.j.votũ tertio .§.
xviij.Et q̄ nõ inducat tacitã ꝓfeſſionẽ factuƺ
votũ de intrãdo vel volũtas pſeuerãdi ꝓbat
aperte p.c.ex trãſmiſſa.de renunc.vbi iudicio
meo ẽ tex.clarus.ſi nõ cauilet:imo plus dicit
dñs Cardi.i ꝯſilio facti.⁊ ſequit Pa.i.d.c.cõ/
ſulti.q̄ etiã ille q fecit votũ de perſeuerãdo ñ
efficitur tacite ꝓfeſſus p delationẽ habitus no
uicioꝝ diſtincti.vnde ſi poſtea egrederet ⁊ cõ/
traheret matrimoniũ:dicit matrimoniũ tene/
re.⁊ ad.c.nõ ſolũ.⁊ alia capitula q̄ videnť con/
traria.R.q̄ loquunt q̄ talis nõ põt redire ad
ſeculum ſine peccato mortali: exquo abſolute
habuit ꝓpoſitum mutandi vitã.ſ.fecit votuƺ
pſeuerandi:ſed nõ dicũt q̄ ſit tacite ꝓfeſſus:⁊
iõ iſtud tene q̄ꝛ verius.
¶ Hic aduerte q̄ ſicut ꝓfeſſio expreſſa que di 13
rimit matrimoniũ poſtea ꝯtũ nunq̄ꝫ inducit
quãtũcũq̄ꝫ quis voueat niſi fiat in manibꝰ il/
lius q hƺ ptãteƺ recipiẽdi ⁊ incorporãdi religi
oni quã ꝓfitetur ſm Ge.in.d.c.ꝯſtitutionem
⁊.c.vnico.de voto.li.vi.⁊ Lap.⁊ Inn.Io.mo.
⁊ Io.an.in.d.c.porrectũ.Vel niſi qñ fuit facta
in manu alterius recipiẽtis noie dicti prelati:
⁊ ipſe ratificauit anteq̄ꝫ ꝯtraheret:ſic pari ra
tione in tacita.Et iõ ingeſſio in actibus ꝓfeſ/
ſoꝝ:vel delatio habitus ⁊ hmõi ſupradicta ſi
debẽt inducere tacitã ꝓfeſſioneƺ:oportet fiãt
ſciẽtibus illis qui pñt incorporare:⁊ cõſentiẽ/
tibus:aliter nõ inducit quantũcũq̄ꝫ qſ talia fa
ciat:qd̃ no.q̄ꝛ ſepe in practica.
¶ Nota ẽt q̄ ꝓfeſſio tacita que fit ĩfra annuƺ 14
nõ obligat tacite ꝓfeſſum illi religiõi preciſe ſi
cut expreſſa:vt oñdit tex.in.d.c.cõſtitutionem
Sed bñ obligat illaƺ religionem in qua tacitã
ꝓfeſſionẽ fecit ſibi:q̄ꝛ eũ expellere nõ poterit:
aliter nõ eẽt iſte religioſus vere:⁊ ſic ſi ꝯbẽt te
neret matrimoniũ:cuius ꝯriũ dicit tex. in.d.c.
vnico.de võto.li.vi.Nõ q̄ꝛ ſi illa nõ teneret ſi/
bi in qua ꝓfeſſus ẽ tacite multominus alia: ⁊
ſic ſi nulla vellet eũ recipere remaneret religio
ſus nullius religionis:qd̃ eſt ĩpoſſibile:⁊ iõ nõ
poterit eũ inuitũ expellere exquo ꝯſenſit vt ta
cite ꝓfiteret.Illa autẽ ꝓfeſſio que fit per dela/
tionẽ habitus vltra annũ obligat illi religiõi
in ſpecie.cle.eos.de regula.In foro tñ aie non
tenetur niſi religiõi in genere:ſi modo p taleƺ
delationẽ nõ habuit animũ obligãdi ſe.Et ex
hoc potes colligere ⁊ ꝯcordare:quo ad ꝯſciam
docto ſic.Profeſſus tacite in vna de religio/
nibus approbat̃ nõ tenet illi preciſe:ſed ſoluƺ
vni ĩ genere ⁊ ſi ꝯbit non tenet matrimoniuƺ.
Profeſſus expſſe ĩ religiõe mẽdicãtiũ ĩfra an
nũ ſi nõ intendebat ſe obligare niſi illi quã ꝓ/
feſſus ẽ nõ tenet:nec illi quã ꝓfeſſus ẽ:nec alij
ſed libere põt redire ad ſeculũ.Si vero ſe iten

debat obligare ſaltē religiōi in genere:ſic non
pōt redire ad ſeculū:ſi tñ ɔ̄hit tenet matrimo
niū. Si tacite ꝓfiteaṫ obligaṫ religioni: ⁊ ſi tñ
ɔ̄hit ñ tȝ matrimoniū. Rō q̄ꝛ tacita ꝓfeſſio nō
ꝓhibeṫ in religionibus ēt mendicantiū. vt in
d.c.nō ſolū.ſed ſolū expreſſa.ergo qñ hñtes po
teſtatē incorporandi ſunt paſſi:vt tacite ꝓfite
reṫ ſe obligauerūt illi.lȝ ipſe ex beneficio iuris
nō ſit preciſe obligat⁹ eis.
15 ¶ Utrū requiraṫ ꝙ annus probatiōis ſit con
tinuus vel ſufficiat interpolatus. R̄. ſm Bar.
in.l.iterdū.§.quotiēs.ff.de publi.requiriṫ an
nus ɔ̄tinuus.⁊ facit prefatus tex.vbi ſeru⁹ dṙ
nouicius qui nō ſtetit in vrbe p annū ɔ̄tinuū.
Facit.l.vnica.C.de profeſ.qui in vrbe cōſtan.
Nā intermiſſiōe tp̄is diuerſificanṫ mores ⁊
opera hominū:vt in.l.ſi nō ſortē.§.libertus.ff
de cōdi.indebi.facit etiā q̄ꝛ qñ iura faciūt mē
tionē de certo tp̄e:dȝ intelligi de tp̄e ɔ̄tinuo:
vt no.glo.in rubrica.ff.de varijs ⁊ tēpo. pre
ſcrip.⁊ in.l.genero.ff.de his q̄ no.infa.⁊ p Jo.
andre.i.c.i.de elec.li.vi.⁊ videṫ tex.in.c.cupiē
tes.§.cete⁊.Jbidem ſeqtur iſtam opi. Jo. de.
ligna.⁊ p⁹ cū Panoꝛ.in.c.ad apoſtolicā.de re
gularibus. Et adducit Pa.illud qđ legitur ⁊
notatur in.l.vbi fideiuſſoꝛ.ff.de ſolu. vbi for
matur queſtio notabilis. Pone ꝙ ſtatuto ca
uetur bannitum ꝓ centum ducatis īpune poſ
ſe offendi:bannitur quis reſpectu vnius debi
ti pro qnquaginta.⁊ reſpectu alterius debiti ꝓ
alijs quinquagita.⁊ ɔ̄cluditur ꝙ nō pōt talis
offendi īpune:q̄ꝛ ex quo debita ſunt diuerſa ñ
debēt ɔ̄iungi ad faciendū vnum totum.⁊ ſic ē
ibi caſus ꝙ quinquagita ⁊ quinq̄ginta nō fa
ciunt centum.⁊ ſic in caſu noſtro q̄ꝛ intermiſ
ſio temporis minuit auſteritatē regule. Quia
durus eſt cōtinuare per annum cōtinuum q̄ȝ
per annum iterpolatum.⁊ iſtud tene: quāuis
Ber.Brix.⁊ Specu.in titulo de ſta.regula. ⁊
glo.de reg.iu.in regula cū qui certus eſt .li.vi.
teneant ɔ̄triū. vel ſm alios dic ꝙ loqtur quā
do qs per totum vnū annū ꝓbauit religionē
⁊ poſtea egrediṫ:q poſtea rediēs non oȝ ꝓbet
iterū p aliū annū:ſed licite ſtatim recipi pote
rit:q̄ꝛ ve⁊ eſt:⁊ ſic ſerua.
16 ¶ Utrū ſit neceſſariū ꝙ nouicius deferat ha
bitum illius religionis quam vult ꝓfiteri: an
ſufficiat delatio alterius habitus. R̄. ꝙ lȝ glo.
i.c.ſuper eo.de regula.arguat.tñ tenet cū Tā
cre.ꝙ requiriṫ delatio habitus illius religiōis
quā vult ꝓfiteri. Et ita hȝ conſuetudo que eſt
optima legū interpres.l.ſi de interpretatione.
ff.de legibus. Et qđ deferāt in monaſterio:q̄ꝛ
extra mōaſteriū delatio habitus cuiuſcūq̄ nū
q̄ȝ induceret tacitam ꝓfeſſionē.d.cle.cos. licet
poſſit talis compelli vel ad dimittendū habi
tum talem:vel ad intrandum monaſterium.
vt no. Panoꝛ.in.c.vt clerici.de regula.⁊ limi
ta.vt.ſ.§.xij.
¶ Utrū valeat ꝓteſtatio impedire tacitam ꝓ 17
feſſionē. R̄. ꝙ ſic. ſm Hoſti.⁊ Jo.an.⁊ Pa.in
d.c.vt clerici.⁊ gl.in.d.cle.cos.⁊ iō qui nō vult
tacite profiteri ꝓteſteṫ ꝙ per delationē talis
habitus nō iniēdit tacite ꝓfiteri.
¶ Utrū nouicij obligentur ad precepta regu 18
le. R̄. ꝙ nō. niſi eo modo quo alij xp̄iani. De
bēt tñ induci vt eā ſeruēt quatenus ꝓbēt eiuſ
auſteritates:lȝ aliqđ ſit indulgendū eis ne re
trocedant. vt in.c.qđ ſcripſi.xxxv.q.iij.
¶ Utrum nouicius poſſit eligi in prelatum 19
alicuius religionis. R̄. ꝙ non. ad prelationes
alicuius religionis. vt patet in .c. nullus. de
elec.lib.vi.
¶ Utrum nouicij poſſint oꝛdinari. R̄. ꝙ non 20
etiam ad primam tonſuram. vt in.c.monaſte
rijs.xix.q.iij.
¶ Utrum ſit excōicatus q nouiciū pcutit vio 21
lenter. R̄. ꝙ ſic. de ſen.exc.li.vi.c.religioſo. Sȝ
aduerte hic ꝙ accipiṫ large ēt pro eo qui ē in
fra annos pubertatis indutus habitum reli
giōis in monaſterio:poſſent tñ pr̄ ac tutores
impuberē reuocare ſi ſine eo⁊ conſenſu intra
uit.xx.q.ij.c.ij.
¶ Utrū beneficiū īgredientis religionē vacet 22
R̄. ꝙ non. Nec infra annū ꝓbationis eius pōt
alteri conferri:niſi de eius ɔ̄ſenſu:vel niſi con
ſtet ꝙ habeat animū abſolute mutandi vitā:
Sed per alium deſeruiet aſſignata ſibi eiuſdē
bñficij portione cōgrua. vt no.in.c. beneficiū.
de regula.li.vi. Et ſm Jo.an.ibidem. Reliqui
fructus beneficij ɔ̄ſeruabūtur:vel in vtilitatē
eccleſie expendenṫ.c.q̄ꝛ ſepe.de elec. li. vi. Nec
interiȝ ipſe nouicius eos habebit:q̄ꝛuis Ber.
brix.tenuerit ꝙ imo ſui erūt:⁊ predicta ꝓuiſio
mandabitur executioni per ep̄m.c.cū ex eo. de
electio.lib.vi.
¶ Sed nūqd poterit beneficiū nouicio ɔ̄ferri 23
R̄. ꝙ nō. Ad ep̄atū tamen eligi poteſt de elect.
c.nullus.li.vi.
¶ Utrū canonicus in nouiciatu debeat voca 24
ri ad electionem ep̄i. R̄. Jo.an.in.d.c. benefici
um.ꝙ non. Sed ſecus eſſet de patrono: vel eo

ad quem nō iure collegij ſed iure ſingulari electio pertinet q̄r dʒ vocari.

NUptie quid ſint habes.ē. matrimoniū.i.q̄r idē ſunt.

1 ¶ Quo tp̄e ſunt celebrāde.hēs.ē. matrimoniū.iij.ip̄edimēto.i.

2 ¶ Vtrū ſint benedicēde.℞.ꝙ ſic.ſi nullus ip̄orū alijs nuptijs ꝯctis fuit benedictus.Si vero alter coꝝ in alio matrimonio fuit benedictus non dʒ iterari:q̄r alter ſine altero non debet benedici ſed benedictio dimitti.Tho.Vo in.iiij.di.xlij.tenet ꝙ virgo lʒ cōtrahat cuʒ bigamo debet benedici:q̄r ſaluaꝛ aliquo modo ſignificatio.Hoc credo verum vbi conſuetudo hoc,habet ſm̄ Ber.in.c.vir aūt. de ſecūdis nup.Aliter preſ byter benedicēs bigamos dʒ ad ſedem apoſtolicam mitti ſuſpēſus ab officio ꝛ beneficio.vt in.d.c.vir aūt. Sed verius dic ſm̄ Jo.an.ꝙ iſta pena intelligitur ꝯ ſacerdotes qui benedicūt ſecūdas nuptias viuente altero.Item communiter tenent doc.cū Ho. ibidem ꝙ non eſt ſuſpenſus ipſo iure:ſed ſuſpendendus.

NUnciatio noui op̄is ē prohibitio facta illi qui aut edificat:aut edificij formā mutat in alterius preiudicium ꝙ ē edificiū nouū facere.vt.ff.de no.op̄e.nun.l.pe.§.opus nouū. Sed qui antiquū refecit opus nouū. nō facit d.l.i.§.ſi quis edificiū.intellige niſi ex toto eēt deſtructum. vt no.in.c.cōſuluit.de iude. Vnde nihil aliud eſt nūciatio niſi prohibitio noui operis.d.l.i.§.nunciamus.ꝛ co.ti.c.ſignificantibus.

1 ¶ Quibus de cauſis fit denunciatio noui operis.℞.ꝙ tribus. Primo gratia iuris proprij cōſeruandi.Scdo dāni depellēdi.Tertio publici iuris tuendi.d.l.i.§. nunc videmus. ꝛ.§. nunciatio.

2 ¶ Pro q̄bus opibus pōt fieri nūciatio hec. ℞.ꝙ tantum pro illis opib⁹ que ſolo ꝯiuncte ſunt:vel in ſolo fiūt:quoꝝ edificatio vel demolitio videꝛ opus nouū.vt.d.l.i.§.hoc aūt edictū.Et ad futura nō ad preterita fit vt ibideʒ.

3 ¶ Vtrū hec denūciatio ſiue prohibitio ſe extēdat ad eccleſiā aut locū religioſum.℞.ꝙ ſic.cū non ſint in p̄iudiciū alteri⁹ cōſtruēda. vt in.c. i.co.ti.Fallit in caſu q̄n ep̄s ꝑꝑ neceſſitateʒ populi aliā eccleſiā vult edificare:lʒ ſit in p̄iudicium aliarum eccleſiarum.de eccle.edi.c.ad audientiam.

¶ Vtruʒ hec nūciatio ſe extēdat ad purgationē cloacaꝝ ꝛ riuoꝝ.℞.ꝙ nō.q̄r publice vtilitatis ꝛ ſecuritatis eſt riuos ꝛ cloacas curare.ff. eodem.l.de pupillo.§.ſi q̄s riuos. 4

¶ Qualiter fit hec nūciatio.℞.tripl'r.Primo ꝑ pretoris inhibitionē.Secūdo cū ſimplici verbo inhibendo.Tertio ꝑ iactū lapilli ſic dicēdo nūcio tibi opus nouū per iactum lapilli ꝛ ſtatim proijciat lapidem i op̄e ipſo.Et iſtud tertiū ꝛ primuʒ eſt melius:q̄r prima ꝛ ſecūda nūciatio cōſtituit in poſſeſſione:ꝛ certificat poſſeſſorē eū qui vult edificare:ſed ſi pretoreʒ vel iactū lapilli nō.vt.d.l.de pupillo.§.meminiſſe ꝛ.d.l.i.§.in operis.Dicunt tamen aliqui ꝙ dʒ fieri ter iactio lapilli.ar.ff.de re iudi.l.ꝯtumacia.xij.q.ij.idigne.de cōſti.c.ex lr̄is. 5

¶ Cui dʒ fieri hec nūciatio.℞.ꝙ dn̄o vel procuratori:ſeruo:puero:vel fabro:ſeu illi qui fabricat.d.l.de pupillo.§.nūciare.Et dʒ fieri i re preſenti ꝛ ipſo op̄e ꝛ non tantū domino:ſed illis qui ibi ſunt. 6

¶ Quot modis remittitur hec nūciatio.℞.ꝙ q̄ttuor modis. Primo verbis expreſſe. ff.e.ti. l.nō ſolū.§.ſciēdū.Scdo ꝑ tranſactionē. ff.eo. ti.l.i.§.inde queritur.Tertio morte nūciatoris d.l.non ſolū.§.morte.Quarto ſatiſdatione.verū ē ꝙ denūciās hʒ tres menſes ad deliberandum an velit docere de iure ſuo : aut recipere cautionē de demoliendo in quib⁹ denūciatus nō poterit edificare.Sed ſi ifra tres mēſes nō oſtendit de iure ſuo poſt ipſos tres mēſes caueat denūciatus de op̄e demoliēdo ꝛ edificet. C.e.ti.l.vnica.ꝛ in.c.vlti.eo.ti. 7

¶ Quis effectus nūciationis.℞.ꝙ q̄cq̄d edificatuʒ eſt p⁹eā demoliri dʒ expenſis ipſius edificātis.d.l.i.℞.i.ꝛ.l.pretor.§.i. eodem. ꝛ extra eodem per totum. 8

OBedientia que eſt hoīs ad deum ſic diffiniꝛ ab Anſelmo Obedientia eſt affectio volūtatis ꝯiūcte deo: ſicut econtrario.Inobediētia eſt affectio volūtatis diabolo inſtrumētaliter copulate:q̄r ſicut hō per inſtrumētū operatur:ſic diabolus per iobedientiā ſep̄at homineʒ a deo. De.iij.ꝛ.xi. q.iij.§.euidenter.Obedientia que eſt hominis ad hominem eſt debita reuerentia minoris ad maiorem:

¶ Vtrū q̄s teneaꝛ obedire in oīb⁹ ſuis maioribus.℞.ꝙ triplex eſt ſuperiotas. Prima eſt i ſpūalib⁹.Secūda eſt in tp̄alib⁹:quo ad regimē i

reipublice. Tertia ẽ in tp̃alibus: quo ad regi me ꝓprie familie. Et iõ ſm Alexã. in. iij. parte ſumme i tertio precepto. obediẽtia limitat ſm gradũ ſuporitatis. Illi. n. qui preeſt ſpũalib⁹ obediendũ eſt in ſpũalibus neceſſarijs ad ſalu tẽ vel ad hoc pertinẽtib⁹: ſicut pape ep̃o ⁊ cete ris prelatis eccleſiaſticis ab his qui ſubijciun tur iuriſditioni eorũ: dominis ⁊ principibus: q; preſunt temporalibus ad rẽpublicam perti nentibus: ſic eis in hoc eſt obediendu; ab eo; ſubditis: ſi mõ poteſtas eo; non ſit vſurpata ſm Ric. in. ij. di. vltima. q; ſi eſt vſurpata non tenẽtur niſi pp ſcandalũ. Et aduerte ꝙ eccleſia ſtici nõ ſunt ſubditi dño; tp̃aliũ: ⁊ iõ nõ põt eis aliquid precipere. de cõſti. c. eccleſia. Patri autem carnali cũ preeſt cure rei familiaris de betur ei obedientia a filijs: in his que ptinent ad diſpõnem rei familiaris. Vnde talibus in prefatis nõ obediẽtes ſciẽter ⁊ ſine rõabili cã ⁊ in re alicuius importantie: aut ex ɔtẽptu pec cant mortaliter: niſi foret illud qd̃ p̃cipit ɔ pre ceptũ dei vel in ſalut᷑ diſpẽdiũ: aut ɔ p̃ceptum ſuperioris ad ipm precipiẽtem. In alijs aũt que ad eo; ſuporitatẽ nõ pertinẽt nõ eſt neceſſa rium obedire. Eliciũtur iſta a. c. ſiqs de ma. ⁊ obe. in glo. ⁊. viij. q. i. ſciendum. xi. q. iij. ſi dñs ⁊ ſimilibus. Dicit tamen Tho. ſa ſe. q. ciiij. ꝙ in his que pertinẽt ad interiorẽ motũ volũta tis non tenetur homo homini obedire: qd̃ li mita verum: niſi opus extriſecum nõ poſſet ꝑ fecte perfici ſine applicatione animi: q; tũc nõ haberet veritatẽ: ſed tenet obedire applicãdo aium ad pficiẽdũ qd̃ precipit.

2 ¶ Vtrũ pape ſit obediendũ in oĩbus. R. Pa: in. c. iquiſitioni. de ſen. exc. ꝙ ſi preceptũ ſapit peccatũ: tunc nõ eſt ei obediendũ: qd̃ intellige etiã de veniali. xi. q. iij. qd ergo. Si vero p̃ce ptum non ſapit peccatũ: tunc ab eccleſiaſticis pſonis eſt ſibi obediendũ. l; videatur durum. xix. di. in memoria: niſi qñ ex obedientia pſu meretur ſtatus eccleſie perturbari vehemẽter vel aliud malum futu; ſeu ſcandalũ. Nã tũc etiam ſi preciperetur ſub pena excõicationis late ſententie nõ eſt ei obediendum. vt no. pa. in. c. ſi quando. ⁊ in. c. cum a deo. de reſcrip. Ex quo infert Pa. i. d. c. ſi quando. ꝙ quãdo man dat aliquid ex cuius executione preſumit ſcan dalum futu; in ciuitate nõ eſt ei obediendum q; hoc fit auctoritate legis. vt in. d. c. ſi quãdo. ⁊ in aut. vt nulli iudicũ. ſed d; reſcribere Pa pe. Limita. ij. ꝙ non tenẽtur obedire ſm Pa. in. c. cum olim. de cle. coniu. quando papa cum maiori parte concilij indiceret continentiam certo generi perſonarum poſt promotionem eis reſiſtentibus: q; continentia perſuaderi po teſt imperari nõ poteſt. xxxij. q. i. Integritas. Et ſic poteſt dici ꝙ nec papa poteſt idicere ci[illegible] vitam ſtrictiorẽ contra eo; velle. lxxiiij. di. ge ſta. ⁊ qd̃ ibi notatur. ⁊ in regula ꝙ omnes tan git de reg. iu. li. vi. Item ſi papa credat manda tum iuſtum ⁊ iuſte facere: ſed tamẽ ſubdito cõ ſtat mandatum in ſe continere peccatum nõ ẽ exequendum. vt in. c. litteras. de reſti. ſpo. A ſe cularibus autem eſt obediendum pape, in ſpi ritualibus ⁊ eccleſiaſticis que pertinent ad ſa lutem ⁊ bonorum morum ⁊ neceſſariorum cõ ſeruationem. In temporalibus vero non tenẽ tur ei obedire: niſi ſint ei ſubiecti vel ratõe cau ſe vel ratione perſone. Vnde ſi preciperet ſecu lari nulla rõne ſibi ſubdito: ꝙ det ſibi bõa ſua non tenetur obedire. Idem dic de epiſcopis ⁊ alijs prelatis ſpũalibus quo ad temporalia. Et ſimiliter de prelatis ſecularib⁹: quo ad ſpi ritualia. ⁊ hoc ſequitur Inno. in. d. c. iqſitioni.

¶ Vtrum ſubditi ſeculares tenẽatur obedire 3
dñis ſuis volẽtib⁹ eos ſubijcere alterius dñio R. ꝙ nõ. q; nõ põt hoc facere ſine eo; volũta te. c. dilecti. de ma. ⁊ obe. ⁊. c. fi. eodem.

¶ Vtrũ in omni obedientia ſint intelligende 4
alique conditiones. R. glo. in. c. ij. de voto. ꝙ ſic ſ. ſi poſſibilitas adeſt. facit. c. querelam. ⁊. c. bre ui. de iureiuran. ⁊. l. paulus. ff. que ſententie ſi ne appe. re. Item admittit omnem rationabi lem cauſam. vt no. Panor. in. c. magne. de vo to. facit. c. ſi quando. de reſcriptio. ⁊. c. ex parte. de officio delega. ⁊ quod no. Archi. in. c. vti nam. lxxvi. di.

¶ Vtr; ɔ obediẽtiã currat p̃ſcriptõ. R. ꝙ ñ. q; 5
ſp eſt i mala fide. l. i. C. de ſeruis fugit. ⁊. c. fi. de regula. ⁊ in glo. c. ſicut nobis. de regula.

¶ Vtr; ſubditus dubitãs ne id qd̃ precipit ſit 6
ɔ deũ vel nõ. teneat obedire. R. ꝙ ſic. imo excu ſatur. vt in. c. qd culpat. xxiij. q. i. niſi ſit de his i quib⁹ ignorãtia nõ excuſat: c. ad aures. de tẽp. ordi. imo bonũ ſine quo põt eſſe ſalus d; dimit ti pp obediẽtiã. xi. q. iij. quid ergo. d; tñ ſubdi tus q̃tũ põt in tali dubio inquirere.

¶ Vtrũ ſacerdos teneat denunciare excõica 7
tũ quẽ ſcit inocente; ad p̃ceptũ epi. R. ſ; Tho. in quolibet: ꝙ ſi ſolũ mandet denũciationẽ obe diat. Si vo mãdet excõicationẽ dic ꝙ ſi ꝓba re nõ poteſt eius inocentiã ꝙ debet obedire.

Sed ego dico φ nullo modo dʒ obedire:qꝛ hʒ
excuſationē parataʒ:dicendo φ aut cōmittat
cauſe cognitionē:aut ipſe excōicet ſi non vult
cōmittere:ꝛ ipe denūciabit:alr̄ nō dʒ ꝯ ꝯſciaʒ
obedire. vide.ſ̄.Judicare.§.vij.

8 ¶ Utrꝫ obediētia i his q̄ quis p ſe vult ſit me
ritoria.R̄.φ ſic.ſi fiunt principalr̄:pp obediē
tiā:ſecꝰ ſi fiūt principalr̄:qꝛ placēt.ita no.viij.
q.i.ſciēdum.ꝛ illud Bre.ſm hāc diſtictioneʒ
eſt intelligendū.

9 ¶ Utrū clericus teneat̃ obedire ep̄o precipien
ti ſibi φ det libros ſuos alteri:vel φ reſignet
beneficiū.R̄.ſm Ray.φ nō.qꝛ nō pertinet ad
ep̄ʒ hoc precipe.vij.q.i.qꝛ frater.qd̄ itelligo qñ
ſine cā hoc pcipit.Sed cū cā precipiendo ſic
teneť.puta qꝛ clericus eſt ineptus ꝛ vult dare
idoneo pp bonū eccleſie.ar.c.cum apl's.§.pro
hibemus.de cenſi.xvi.q.i.predicator.ꝛ de ma
giſtris. c.ſup ſpecula.dūmodo libri ꝛ tales res
ſint de bonis eccleſiaſticis nō ꝓprijs:qꝛ ſic nō
tenereť.c.requiſiſti.de teſta.de iurepatro.c.cū
dilectus.

10 ¶ Utrū monachus religioſus nō exēptus ma
gis teneat̃ obedire ep̄o q̄ʒ ſuo p̄lato.R̄.φ non
lviij.di.c.i.ꝛ.ij.ꝛ.xij.q.i.nō dicat̃.De obedien
tia religioſoꝝ.vide religioſus.de hac materia
vide.ſ̄.inobedientia.

Oblatio

Oblatio vt dicatur:ꝛ ſic tria req
rūtur. Primū ex par
te offerent̃.ſ.vt ſit xp̄ianus.qꝛ ab ifide
libus eccleſia nō recipit oblationē:ſed extima
tionē oblationū ꝓ intereſſe.vt in.c.quanto.de
vſu.Secūdū ex pte eius cui offertur:vt ſit ec
cleſia:qꝛ qd̄ fit priuate perſone:non oblatio:ſʒ
donatio ē.Tertiū ex pte rei dōate.vt.ſ.ſit lici
te acquiſita:qꝛ illicite acquiſita nō recipiunt̃ ꝓ
oblatione.c.qꝛ in oibus.de vſu.c.ex trāſmiſſa.
de deci.ꝛ glo.in ſumma.xiiij.q.v.hec Pa. in
c.cauſa.de verb.ſig.

1 ¶ Utrū oblatiōes ſint de precepto.R̄. φ obla
tio accipiť largo mō pro oi qd̄ offerť eccleſie:ſi
ue in vita:ſiue in morte. Facit.c.in nr̄a. de ſe
pul.ſiue ſint mobilia ſiue imobilia.xij.q.i.vidē
tes.ꝛ hec non ſunt de precepto:niſi qñ a defun
ctis ſunt legate.xiij.q.ij.qui oblatiōes.nā tūc
peccāt mortalr̄ non ſoluētes.Aut qñ quis ſe
obligauit quoquo modo. Accipiť ſcd̄o obla
tio ꝓprie ꝛ ſtricte ſm cōem vſum loquēdi:ꝛ ē
oblatio que fit ſacerdoti in miſſa:ꝛ hec eſt de
precepto i precipuis feſtis ſm Ho.allat.c.ois
xp̄ianꝰ.de conſe.di.i. Pa. vero in.d.c.cā. dicit.
Hoc verꝫ vbi ſacerdos idigeret.al's aūt dicit
reliquēdū ꝯſuetudini:qꝛ nō repitur iure cautū
φ talibus diebꝰ ex neceſſitate fiant tales obla
tōes.Archi. vero i.d.c.ois xp̄ianꝰ.ꝛ gl.ꝛ Lau.
ꝛ Hugo ꝛ Ray.tenēt φ nō ſunt de precepto.
ꝛ ſm Hugo.illud qd̄ dr̄.nō appebis in ꝯſpe
ctu meo vacuus:fuit cerimoniale ꝛ iura que vi
dent̃ inuere φ ſint de precepto intelligi debēt
de alijs oblatiōibus legatis eccleſijs vel ex vo
to debitis.Ego aūt iſtud credo veriꝰ φ nō ſint
de precepto ēt rōne ꝯſuetudinis:qꝛ nemo of
fert niſi cui plʒ:ꝛ ſic ꝯſuetudo nō pōt introdu
ci.vt.ſ̄.Cōſuetudo.§.ij.Solūmodo ğ erūt de
precepto rōne paupťatis ſacerdotis:qñ parro
chiani ſui ſunt diuites ꝛ abūdant:qꝛ tunc pñt
cogi ab ep̄o p ſubtractionē diuinoꝝ.ar.prime
cor.ix.ſed ſi ſunt eque paupes: ſicut ſacerdos
ſic nō tenent̃ ſm Inno.ꝛ glo.ꝛ Ray.Sed di
cā illud.lxxxi.di.Clericus iquit victum ꝛ ve
ſtituʒ ſuo artificio:vel agricultura ſine officij
ſui detrimēto preparet.Laudabile tñ cōſiliuʒ
eſt vt ſemper offerāt in precipuis feſtis aliqd
in miſſa.ꝛ ſic intellige.d.c.ois ꝛ ſil'ia. ꝛ hec eſt
cōis opinio doc.

¶ Cuius erūt oblationes que fiunt vel in ec 2
cleſia:capella:vel imagini:vel celebranti. vide
ſ̄.eccleſia.§.ix.

¶ Quoꝝ oblatōs prohibent̃ recipi.R̄.ſm glo. 3
in.c.oblatōs.xc.di.φ primo pſonaꝝ deſiden
tiū.Scd̄o opprimētiū paupes.Tertio ſacrile
goꝝ.Quarto q extrahit ſeruū violēter de ec
cleſia ꝯfugiētē ad ipam.Quito raptoꝝ. Sex
to vſurarioꝝ.Septimo meretricū. Alioꝝ ve
ro nō ſūt reſpuēde:qꝛ ē penale:vt ibi dicit glo.

¶ Utrꝫ ſacerdos poſſit recipe oblatiōes q̄ ei 4
offerūt̃ ꝓ miſſis dicēdis:q̄s penitēti iniūxit in
pnia vt facēt dici.R̄.pōt.ſed ſpēs mali ē:ꝛ iō
ſi pōt p̄ſumē φ penitēs aliqd̄ ſcādalū ex h̄ con
cipiat:vel aliqs aliꝰ dʒ reſpuere ꝛ ad aliū mit
tere.c.cū ab oi.de vi.ꝛ ho.cle.

¶ Pone φ ſit cōſuetudo i aliq̄ eccleſia φ p̄ 5
poſitus hēat oblatōes q̄ fiūt in dñica:ꝛ ſacri
ſta illas q̄ fiunt i feſto ſci Laurētij. Venit.d.fe
ſtū in dñica quis hēbit.R̄.Bar.in.l.ꝓcōſul.ff.
de offi.proconſul.φ erunt prepoſiti per dictā
legem:qꝛ inſpicitur potius qd̄ eſt naturale: q̄ʒ
accidentale.

Obligatio

Obligatio eſt iuris vincu
lum quo neceſ
ſario aſtrigimur ad aliqd dandū vl̄
faciēdum.vt inſti.de ob.in prin.

1 ¶ Obligatio ſine ꝯſenſu nulla ē.l.i.ff.de pact. ⁊ nemo obligat̄ niſi qui animū obligādi ſe habeat.ff.de ac.⁊ ob.l.obligationū.la prima. fac glo.in.c.iij.de voto.

2 ¶ Quotuplex ē obligatio.℟.ꝙ triplex. Prīa dr̄ naturalis tm̄ que in ſe cōtinet naturalē equitatē.hec ꝯhitur per vinculum naturale.ſ. conſenſum.⁊ pōt fieri iter oēs hoīes rōnis capaces:ſed i foro cōtētioſo hec inefficax ē ad agendū:lʒ in foro cōſcientie liget:vt.j. Pactum.§. iiij.Secūda dr̄ ciuilis tm̄:que ē cuʒ quis ciuili iure tātum ē aſtrictus:ſed naturalis eqtas diſſuadet eū teneri:ſicut cū quiſ ſpe future numeratiōis fecit iſtrmētum:i quo ꝯfitet̄ ſe recepiſſe cētū:que tn̄ nō recepit.⁊ hec nō obligat i foro cōſcie:niſi inquātum a prelato cogeret̄.ſm Inno.in.c.qr pleriqʒ.de imu.eccle.Tertia dicitur naturalis ⁊ ciuilis ſimul:que ē cū quis cuʒ ſolennitate iuris potens ſe obligare: obligat ſe ad aliquid qđ naturalis equitas vult eū obſeruare:⁊ de iſtis hr̄ inſti.de ob.per totū.Et h obligat in vtroqʒ foro ſm oēs doc.

3 ¶ Quot modis ꝯhit̄ tertia obligatio.℟.ꝙ qttuor modis. Primo ex ꝯctu.vt emptiōe:venditiōe:locatiōe:⁊ huiuſmodi. Secūdo ex quaſi ꝯctu.ſ.cū quis gerit negociū alterius ſine mādato ei⁹.Tertio ex maleficio:vt ex furto:rapīa ⁊ hmōi.Quarto ex quaſi maleficio.ſ.cū qs nō directe ſeu doloſe deliquit:ſed quaſi: vt qr fuit in culpa: vt cum ex eius domo aliquid eſt effuſum ꝙ alteri nocuit. Inſtituta ſub diuerſis Rubricis. Itē ꝯhit̄ quattuor modis. Primo re.vt i mutuo cōmodato depoſito:⁊ hmōi Secūdo verbis i ſtipulādo.Tertio litteris:vt qn̄ in litteris ꝯfitet̄ ſe recepiſſe aliqd qđ tamē nō recepit.Quarto ſolo cōſenſu:vt in ſocietate:mādato:emptiōe:venditōe:vl' locatiōe. In his nō requirit̄ ſcriptura nec pn̄tia:ſed ſufficit eos q contrahūt ꝯſentire per ſe vel p nūcium: vel per epl'am:ſecus in alijs:qr vltra cōſenſuʒ requirit̄:vel littera res:vel v̄ba.hec hn̄t diffuſe inſti.q.mo.re.ꝯ.obligatio.⁊ ſub alijs Rbicis.

4 ¶ Utrū in generali obligatōe veniāt q̄ ſpālit qs nō fuiſſet ꝓmiſſurus.℟.ſm Bar.in.l.i.C.q̄ re.pi.ob.po.ꝙ nō.vnde dicit ꝙ ſi quis obligauit oīa bona ſua nō intelligit obligare ea que nullo modo ſpāliter eſſet obligatur⁹:puta pānos:lectos:⁊ alia ſuppellectilia ſine quib⁹ viuere non poſſumus.

5 ¶ Utrū papa poſſit abſoluere ab obligatōne q̄ quiſ alteri tenetur.vide.s̄.Iuramentum.vj.

in prin.

6 ¶ Utrū obligatio ſcl' extincta poſſit inſtaurari.℟.ꝙ nō.tex.in.l.cū ex cā.C.de remiſ.pig. ſed oʒ alia fiat ſi debet ineſſe.

7 ¶ Utrū obligatio diſſoluat̄ adueniente termino.℟. Pa.in.c.ſicut ex lr̄is de ſpō.capiēdo mētem Hoſ.que plʒ do. Anto.⁊ ē amica veritati:ꝙ aut terminus apponitur ad ſolicitandū iplemētum obligatiōis:⁊ tunc lapſus termini nō liberat ab obligatiōe.ar.l.obligationum.§. plʒ.ff.de actio ⁊ ob.⁊ ar.c.cū delicti.de dolo. ⁊ cōtu.⁊.l.celſus.ff.de ar.Et tunc ponitur ad ſolicitandū iplementū qn̄ apponitur terminus ꝯctui iā perfecto.puta ꝯxit quis ſponſalia: ⁊ poſtea ꝓmittit qr infra certū tp̄s ducet eā non diſſoluitur elapſo termino. Aut terminus apponitur ad finiēdam ſeu limitandam obligationē:⁊ tunc lapſus termini liberat ab obligatione ſi per eū nō ſtetit quin ipleret in termino Et iſto modo dr̄ appoſitus qn̄ apponitur ad ſolicitandū principium cōtractus.puta ꝓmiſimus ad inuicē tali tp̄e ꝯuenire ad ꝯhēdū ſponſalia elapſo die liber eſt p quē nō ſtetit.

8 ¶ Utrū obligatus ſtati teneatur.℟. Pa.in.c. lʒ beli.de ſimo.ꝙ aut dies ē appoſita obligationi:⁊ ſi ſunt eiuſdē fori reus ⁊ actor: tenet̄ re⁹ ſine interpellatione offerre:⁊ ire ad domū ei⁹: qr dies iterpellat ꝓ hoīe.c.potuit. de loca. ⁊.l. magna.C.de ꝯhen.⁊ cō.ſtipu.Si nō ſunt eiuſdē fori nō tenet̄ reus ſponte ire ad forū alteri⁹ vel ad domū:ſed dicat in domo ſua parat⁹ ſuʒ ſoluere ſi ſit qui recipiat:⁊ ſufficit iuxta nō. in l.itē illa.ff.de cōſti.pecu.⁊ ibi Bar.⁊ Albri.in l.iubemus.C.de epi.⁊ cle.qđ no.ꝓ limitatiōe. c.potuit.de loca. Intellige niſi aliud ſit ſpālit̄ i pacto.Aut dies nō ē appoſita:⁊ ſic requiritur monitio:vt in.l ſi ex legati.cā.ff.de verb. ob.⁊ vide.s̄.Mora.§.i.⁊.j.Solutio.§.xix.

9 ¶ Utrū obligatus legere duob⁹annis ⁊ ipeditus ex aliq̄ cā nō fecit teneat̄ legere alijs duobus poſt illos ſequētib⁹.℟. Pa.in.c. ſignificauerūt.de iudi.ꝙ nō.qr alie ſunt ope illoꝝ duorū ſequētiuʒ:⁊ alie precedentiū:qr ope perſonales mutātur ex curſu tēporis.vt in.l.ſi nō ſortē §.libertus.ff.de ꝯdi.inde.ad idē facit.l.ſi vſuſfructus i biēniū.ff.de vſufruc.lega. vbi finito tp̄e finitur ius.⁊ hoc voluit Bar.in.d. termis in.l.⁊ ideo heſitat̄.ff.de verbo.ob. Secuſ dicit vbi factū ad qđ qs tenet̄ ñ diuerſificat̄ ex tp̄e qr tunc elapſo tp̄e ad qđ tenetur integrat̄ tp̄s. vt in.d.l.⁊ ideo.

10 ¶ Vtrū pactū seu ꝓmissio obliget qñ turpitudo tm̄ versat̃ ex parte recipiētis obligationē. R. Pa.in.c.debitores.de iureiur.ꝙ nō. pꝫ ibi. qꝛ ꝓmissio de soluēdis vsuris nō obligat:qꝛ si obligaret ēt natural'r solū cogeretur soluē rōe pacti:vt in.c.i.de pact͛.sicut cogitur qñ interuenit iuramētum. Rō qꝛ cū lex resistit etiaꝫ alteri ꝯhenti non nascit̃ obligatio etiā naturalis: vt in.l.cū lex.ff.de fideiuſ.ꝛ ibi plene p Bar.

11 ¶ Sed q̄re obligat̃ magis ex iuramēto q̄ꝫ ex promissiōe:cū ds nō faciat drīaꝫ inter iuramētū ꝛ simplicē loquelā. vt in.c. Iuramenti.xxij q.v.R. Pa.in.d.c.debitores ꝙ iō ē.qꝛ simplex ꝓmissio ē nulla.ꝛ iō hr̃ ꝓ non facta pp turpitudinē recipiētis:sec⁹ in iuramēto:qꝛ cui fit .s. deo nō turpit̃ accipit:nec iurās peccauit. Promissio eni dirigitur i hominē. Iuramētū aūt in deum.

12 ¶ Vtrū administrator nō hñs expressum mādatū ad penā apponēdaꝫ:vel ambasiator possint obligare ꝯstituentes ad penā quā apponūt pro obseruatione ei⁹ qd̄ ꝓmittūt.R. Pa.i c.ij.de preca.ꝙ sic.facit.l.bñ a çenone. C. de q̄. prescrip.ꝛ.l.si ꝓcurator cesaris.ff.de iure fisci. ꝛ.d.c.ij. vbi prelatus pōt apponere penam : ꝛ obligare se ꝛ successores:dūmodo ꝯctus sit rōnabilis.ꝛ.c.dilecti.in fi.de arbi.ꝛ qd̄ scribitur i.c.nulli.de re.eccle.nō alie. vbi rector eccl'e pōt obligare sine cōsensu epi oia bona ecclesie general'r ꝓ obseruatione ꝯctus alicuius:qꝛ soluꝫ sibi prohibet̃ specialis hypotheca.Qd̄ limita verū nisi cōtractus nō teneret:aut esset nullus qꝛ cōtra ius.qꝛ pena tollit̃.sec⁹ si esset nullus qꝛ preter ius.qꝛ teneret pene appositio.d.c.dilecti vide glo.in.c.accessoriū.lib. vi.ꝛ tex.cū glo.i.c. significātibus.de offi.deleg.Limita scd̄o nisi pena cēt preter naturā ꝯctus.vt in.d.l. si procurator. vbi non tenet̃ fiscus ad duplū vel triplū.licet procurator obligauerit se si euinceret̃ res quā vendit.sec⁹ qñ ꝓ obseruātia ꝯctus apponitur. vt in.d.l.bene a çenone.

13 ¶ Vtꝝ pr̃ obliget̃ ex ꝯctu filij.R. Io.de pla. insti. qd̄ cū eo.§.in rem.qd̄ si versum ē in vtilitatē pr̄is.puta qꝛ mutuo accepit pecuniā vt se vestiret sꝫ ꝯueniētiā suā ꝛ hmōi.ꝛ sic tenet̃.l. iij.§.labeo idē.ff.d i rē vso.ꝛ.d.§.i rē. Si vo nō est versum in vtilitateꝫ patris: sed potius mutuo accepit vt faceret pompas: vel luderet ꝛ huiusmodi:sic nō tenet̃ nec pr̃ pro filio nec dñs ꝓ seruo.l.ꝙ si seruus.§.sed si sic accepit.ff. de in rē vso.nisi ei⁹ iussu fecisset.l.i.ff.qd̄ iussu. Si tñ hr̃et pompas tenet̃ restituere creditori. l.iij.§.sed si rē.ff.de in rē vso.Sil'r tenetur pr̃ si hꝫ peculiū filij deducto tamen prius ꝙ ipse pr̃ in dicto peculio dꝫ habere.l.sed si damni.§. peculium.ff.de peculio. Idē dic de mercatoribus qui preponunt institores ꝙ tenentur de ꝯctibus fact͛ noie ipsoꝝ.ff.de instito.per totū qꝛ vident̃ ꝯhere cū preponente qui cōtrahunt cū preposito.l.si institorē.ff.si cer.pe. Idē in exercitore nauis.l.i.in prin.ff.de exer.ac.

¶ Vtrū ille ꝓ quo qs agit ei⁹ negocia vtiliter obliget̃ eidē.R.ꝙ sic.ar.l.cū pecuniā.ff.de nego.ge.ꝛ qd̄ no.glo.cū tex.i.l.que vtiliter.ff.eo. ꝛ.l.sed ꝛ ideo.ff.so.ma. 14

Obses potest dari liber hō pro pace seruanda non ꝓ pecunia.de iureiurā.c.ex rescripto.ar. ad idē.ff.de testa.l.obsides.ff.de iure fisci.l. diuus Et illud qd̄ dr̃ ꝙ liber homo nō potest obligari.extra de pig.c.i.ꝛ.C.que res pigno.ob. po.l. qui filios. Intelligitur ꝙ nō pōt obligari : vt in eo sit ius pignoris:sed tātum ius retentionis.ita tꝫ glo.in.c. vt pridē.§.itē eisdem .xxiij. q.vlti.ꝛ in.c.exposita de arbi. Itē homo redēptus ex captiuitate tenet̃ seruire p quiquēniū nisi soluat pciū.C.de postliminio reuer.l. vlti. Itē sicut pr̃ pōt vēdere filiuꝫ pp famem. sic ꝛ obligare.C.de patri.qui fi.distra.l.ij.

Obstinatio est quedam pertinacia. ꝛ iō dic vt.j.pertinax.

Occasionem prebēs alteri peccandi vtꝝ peccet.R. Landul.in.iiij. di. v.q. vltia. in fi.ꝙ duplex ē occasio.Quedā actiua.s. cum qs est quasi coadiutor in peccato:vel aliqd tale facit qd̄ facere nō debet. vnde alius accipit exēplū ꝛ occasionem male operandi: sicut qui i.xl.sine necessitate comedit carnes:ꝛ alijs dat occasionē male operandi.ꝛ istud est peccatum ꝛ tale quale illud cuius est occasio.Quedam ē occasio passiua qñ.s.quis facit qd̄ facere debꝫ. ꝛ ex hoc accipit alter occasionē peccādi:ꝛ talis non peccat:qꝛ facit qd̄ facere dꝫ:quod limita: vt.j.scandalū.§.iij.ꝛ.iiij. Vide de hoc etiaꝫ.s. Causa.§.vi.

Occultum dicitur dupliciter sm̄ Pa.in.c.ex litteraꝝ.de tēp.or. Primo ꝓut distiguit̃

ꝓbabile. Alio modo ꝓut distinguit ꝯ notoriũ. Et tũc lz aliqui sciãt: tñ notorium non est qñ aliq̃ tergiuersatione celari põt.

ODium dei est filia luxurie: sed odiũ proximi est filia inuidie vel ire.

1 ¶ Utrum sit peccatum mortale. R. ꝙ odium dei maximũ pctõꝝ ē: qꝛ vnũqđ qz quod ē ꝑ se est potius eo qđ est ꝑ aliud. In odio dei voluntas auertitur a deo ſm se. In alijs vero peccatis nõ auertitur a deo ſm se: sed ſm aliud. inquantũ appetit aliquid inordinate qđ habet auersionē annexam a deo. Et ē odiũ ꝓximi qđ cũ opponatur charitati ē peccatũ mortale de se. Et tunc opponitur qñ vel non facit proximo qđ tenetur de necessitate: vel appetit facere: vel facit ꝓximo aliquod nõbile malum. Unñ prime. Jo. ij. Qui odit fratrē suum homicida ē. per accidens tñ ꝛ ꝓpter imperfectionem actus põt esse veniale: puta cũ non ē in deliberatione volũtatis: sed in primo motu solũ. Item qñ malũ quod proximo desiderat est modicũ: nec notabile malum vellet habẽt. Item quando odit peccatũ proximi: non naturã ſz Tho. xxij. q. xxxiiij. Item quando malũ non vt malum vellet proximo: sed sub rõne boni. puta zelo iusticie: vel ad bonum seu correctionē illius cui vellet: ꝛ hmõi: qꝛ tunc proprie nõ habet rõnem odij. Et q̃uis illa que cõmittũtur exterius quãtum ad lesionem proximi sint grauiora: tñ quantum ad voluntatis deordinationē odiũ ꝓximi est peccatum grauissimum eorum peccatorum que sunt contra proximum: ꝛ orit̃ ex inuidia directe ſm Gre. xxxi. mor. Dispositiue vero ex ira. Ric. tñ i. ij. sniaꝝ refert quosdaz tenere ꝙ potius oritur ex ira. lz aliqđ odiũ ex inuidia oriat̃.

OFficium diuinũ vide. s. Hore.

1 ¶ Officiũ ad quod tenetur exequens non meretur premiũ necessario promissum generaliter facienti. Unde cũ promittitur aliqd generaliter capienti bannituz nõ debet̃ famulo potestatis capienti. qꝛ ad hoc tenebat̃ ex officio suo. facit. l. ꝯgruit. ff. de offi. presi. ꝛ. c. i. de offi. or. no. Pa. in. c. ecclesijs. de censi.

2 ¶ Utrũ pro habendo officio temporali possit aliqd dari. R. Ge. in. c. ꝓ humani. de homi. li. vi. tz ꝙ sic. si duo cõcurrant. Primuz ꝙ publice det nõ occulte: qꝛ clãdestine dare reprobat̃. ff. de poli. l. i. ꝛ. ij. ff. de adm. tut. l. non extimo. Nec ob. l. vnica. C. ad. l. iul. de ambi. q̃ prohibet aliquē ad offm̃ ꝓmouendũ precio vel ambitõe sed ꝓbate vite: qꝛ ſm gl. loq̃t qñ secrete datur. Secũdo si cupit ꝓdesse ꝛ nõ preesse. Adde tertium si est idoneus. al's non. Facit. viij. q. i. quia epatum. secus in officio ecclesiastico. vide de hoc. s. Dignitas. §. ij.

¶ Utrũ officialis possit aliquid recipe quãdo gratis tenet̃ impẽdere officiũ. R. ꝙ nõ. vt i. l. i. C. ad. l. iuliã repetũ. vbi ꝓhibet̃ aliqd recipere cuz quis ē in admĩstratiõe ẽt pꝰ depositũ offm̃ ꝓ aliq̃ prestito bñficio tpe admĩstratiõis. de q̃ vide. s. Judex. §. viij. cũ sequẽtibꝰ. 3

¶ Utrũ liceat mutuare sup officia dñis. R. ſz S. Tho. in epl'a ad ducissam brabantie. ꝙ si ex pacto mutuũ det̃ vt officiũ recipiat̃ sic vsura ē: qꝛ ꝓ mutuo accipiũt officij ꝓtãtẽ. Hoc ego limitarẽ i officijs secularibꝰ: que nõ dant̃ gratis: sed vendũtur. secus esset in officijs que debent gratis dari: qꝛ sic nõ esset vsura ex parte dant̃ mutuũ: cũ nihil accipiat ꝙ pecunia extimandũ sit: lz ex officio ꝯñter aduenit lucrum: qꝛ illud lucrũ aduenit rõne laboris: sed potius est iniusticia ex parte nolentis aliter dare talia officia. In spũalibus aũt officijs induceret symoniam. 4

OLeum sanctũ dr̃ triplex qđ p epos in die cene ꝯsecratur. Primũ pricipale dr̃ crisma sanctũ qđ de oleo ꝛ balsamo fit. ꝛ cũ isto benedicũtur fontes baptismales: calix: ꝛ patena: ecclesia: ꝛ altare: ꝛ puer bapticatus in vertice ꝛ fronte: ꝛ epi qñ ꝯsecrãtur: in manibus ꝛ in capite: ꝛ oẽs fideles cũ crismantur: ꝛ istud ē annuatim consecrãdũ ꝛ innouãdũ. c. si quis de alio. de cõse. di. iiij. ꝛ grauiter punitur sacerdos qui i baptismo vtit̃ de alio q̃z de nouo. vt in. d. c. si quis. Scđm oleũ scm̃ est catecuminoꝝ: ꝛ dr̃ oleum benedictum siue scm̃: ꝛ isto inungũtur bapticandi inter scapulas: ꝛ in pectore: ꝛ manus sacerdotis cũ ordinatur. Item principes ꝛ reges in brachio ꝛ humero. Item ecclesia ꝛ altare ante crismationem. Tertium oleum sanctum est quo inungũtur infirmi in articulo mortis. de quo. j. Unctio.

¶ Utrũ alio tpe possit cõfici prefatum oleuz q̃z in die cene. R. ꝙ primũ nõ. de cõse. di. iiij. oi tpe. de sen. exco. qm̃. li. vi. de alijs duobꝰ non inuenitur prohibitũ. 1

¶ Utꝝ oleũ nõ sacrũ additũ sacro efficiat̃ sacrũ. R. vt. s. Aqua benedicta ꝙ sic. 2

Opinio eſt aſſenſus intellectus ad aliquid:nõ q̃ ſufficienter moueatur ab obiecto ꝓprio: ſed ꝑ quandam rõnabilem electionem volũtarie declinans in vnam partem magis q̃ȝ in aliaȝ cũ dubitatiõe tñ ꝛ formidine alterius partis. ita tñ ꝙ ad illam partem quam formidat non habetur rõ expreſſa cõcludens: formidatur tñ ꝓpter debilitatem rõnis alterius partis. Fides vero eſt cũ certitudine abſqȝ tali formidine. Scientia aũt eſt aſſenſus intellectus moti ab obiecto per ſeipm̃ cogniti:ſicut in pncipijs primis: vel per aliud ſicut in concluſionibus: quaꝝ eſt ſcia. Hec. S.Tho.xxij.q.i. ar.iiij.Dubium vero eſt motus indifferens in vtranqȝ partem contradictionis.de quo.ſ. Dubium. Scrupulus eſt cũ intellectus ex leuibus coniecturis ſeu medijs ꝛ multũ debilibus mouetur ad vnam partem.ꝛ hec etiam dicitur ſuſpitio ꝛ puſillanimitas ſpũs que repellẽda ẽ vt dicitͭ vi.q.i.Dues.in fi.Omnis eni ſuſpitio potius abijcienda ẽ q̃ȝ acceptãda.Et de his hẽſper Card.in cle.ne Romani.de elec.ꝛ in.c.litteras de preſump.

❡ Cui opinioni eſt adherendũ in varietate.Rñ diſtiguẽdo.aut vna opiõnũ hȝ pro ſe legeȝ vel antiquam conſuetudinem approbataȝ: ꝛ alia non.ꝛ ſic illa eſt preferenda:q̃ꝛ minime mutãda ſunt que certam ſniam ſemꝑ habuerunt .l. minime.ff.de legi. Aut nõ eſt lex nec cõſuetudo ꝑ aliqua ipaꝝ:vel ẽ pro vtraqȝ.ꝛ tũc debẽt ꝯcordari.vt dicatͭ in vno caſu vnã obtinere:ꝛ aliam in alio ſi fieri põt.vt in.c.litteras. de reſti.ſpo.xxv.q.ij.§.his ita reſpondetͭ.de cogna. ſpi.c.i.Cõueniẽs eni eſt iura iuribus ꝯcordare.dic̃ tex.i.c.cũ expediat.d elec.li.vi.ꝛ.l. vnica C.de inoffi.doti.ꝛ.l.precipimus.in fi.C. de appel.Et ſoluitur aliquando cõtrarietas ꝑ aliud ꝛ ſimpliciter.vt.xij.q.ij.ſine exceptiõe. de his que fi.a ma.ꝑ ca.cũ apoſtolica. aliquando per aliter.de elec.c.ꝙ ſic̃.ꝛ.c.publicato. aliquando per ſecũdũ.vt de elec.cumana.ꝛ.c.cum in iure. Si vero non poſſunt cõcordari tunc cõis opinio ſequenda ẽ:q̃ꝛ in cã dubij pro multitudine eſt preſumendũ.ita tȝ glo.in.c.fi.de peni. di.i. Bar.in.l.precibus.C.de ipu.ꝛ alijs ſub.ꝛ glo. in.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iu.ꝛ in cle.i.i fi. de ſum.tri.dicũt doc.ꝙ in dubijs ꝛ deciſiuis adherendũ eſt carrocio doctorum:q̃ꝛ cõis opinio doc.inducit probabilem errorẽ. vide tex. iuncta gl.i.c.vnico.de poſtu.pre.li.vi.facit tex. in.l.ij.ff.de iur.ꝛ facti.igno.No.Bar.in.l.de co.C.de pe.iudi.qui ma.iudi. quod limita ſm Ge.in.c.i.de ſum.tri li.vi.vbi:niſi vera ꝛ certa rõ ꝯria aſſignetur.vtputa ſm Jo.an.in.c.i. de cõſti.q̃ꝛ notorie dicit male:vel q̃ꝛ rõnabiliꝰ põt conuinci.Nam vt dicit Pa.in.c.tua nos de vſuris licite iudicatͭ cõtra cõmunem opionẽ doctoꝝ.ꝛ etiam gl.qñ iure non ꝓbatͭ.vel ꝑ rõnem cui non poſſit reſponderi.Ita etiã no.do.Anto.in.d.c.tua nos.ꝛ facit tex.i.l.i.§.cũqȝ hec materia.C.de vete.iurͭ enuc.ibi non oẽs i omnia:ſed certi per certa vel meliores vel deteriores inueniũtur:ſed neqȝ ex multitudine auctorum qd̃ melius ꝛ equius eſt iudicato: cũ poſſit vnius ꝛ forte deterioris ſnia multos in aliqua parte ſuperare.h ibi.Si aũt non apparet que ſit communis:tunc preponenda eſt illa que validioribus rõnibus firmatͭ.ar.inſtit.de empti.ꝛ vendi.§.iteȝ precium.C.de edic.diui adri tollen.l.edicto.Facit.c.dño ſancto.§.ecce inquantum.l.di.ꝛ maxime ſi talis opinio ſit ſubtilior.vt dicit tex.i.c.capellanꝰ de ferijs.aut vna opinio nititur rigori ſcripto:ꝛ alia equitati ſcripte:ꝛ ſic iſta preponitur.c. vno. de re. ꝑmu.li.vi.ꝛ.l.placuit.C.de iudi.ꝛ per Cy. in.l. i.ꝛ.C.de legi. Fallit in odiũ iudeorum contra quos rigor prefertur equitati.c.ij.de iudeis. In alijs autem opio benignior debet obſeruari.l.benignus.ff.de le.Facit.c.fi.de tranſac.ꝛ hoc Pau.in.d.cle.ne romani.in prin.Et benignior dicitur illa que fauet iuramento: teſtamento:libertati: matrimonio: religiõi ꝛ ſacramento.Facit.c.ij.de cog.ſpi.l.ſunt perſone.ff. de reli.ꝛ ſumpti.fu.Silr illa que ſoluit q̃ȝ que ligat.regula odia.li.vi.l.arrianus.ff.de actio.ꝛ obli.Aut ſunt antiqui doctores ꝛ ſic moderni non eis preponuntur:niſi nouis rõibus ꝛ cauſis ad aliud ſentiendum inducãtur.Nam aliquando intellectus iunioris perſpicacior ẽ q̃ȝ ſenis.dicit tex.in.l.gallus.ff.de liber.ꝛ poſthu. lxiij.di.§.verum.Aut ſunt theologi ꝛ canoniſte vel legiſte:ꝛ tunc in materia iuris diuini veteris vel noui teſtamenti prefertur Theologꝰ. In materia vero iuriſ poſitiui.canoniſta i materia canoniſtali:legiſta in materia legali preponitur.Aut ſunt quattuor doctores eccleſie q ſibi contradicunt:ꝛ tunc in ſubtilitatibus ꝛ queſtionibꝰ prefertur Aug.In tranſlationibꝰ vero Hieronymus.In ſermonibꝰ Ambroſiꝰ In moralibus Gregorius .xx.di.§.i. Fat qd̃ no.gl.in.c.~~ſient.xv.di.~~ Aut diuerſitas eſt inter

papam ⁊ conciliū: ⁊ tunc in concernentibus fidem concilium preponitur: q2 orbis maior eſt vrbe. In alijs aūt papa eſt preponenduſ. vt in c. ſunt quidā. xxv. q. i. ⁊. di. xix. Anaſtaſius. Et intellige papam preferendum oībus: qñ tanq̄ papa ſic determiat aut ſtatuit. Facit. c. de libellis. xx. di. Secus ſi arbitraretur ſicut doctor: q2 non preiudicaret opinionibus aliorum. vt notat Inno. in. c. litteras. ō reſti. ſpo. Dicit tamē Pa. in. c. tua. de decimis. ꝙ qñ dictum alicuiꝰ ſancti iuuatur auctoritate iuris diuini: potiuſ eſt ſtandū ei q̄ʒ interpretationi pape. vt dicit glo. xx. di. c. i. cuʒ hoc potius ſpectet ad eccleſiā vniuerſalem q̄ʒ ad priuatam perſonaʒ. Quod quidē dictum iſt mirabile ⁊ valde dubito cum ad papaʒ pertineat ius diuinū interpretari vt ſupra dictum eſt. Sed poteſt dici ꝙ verū dicit glo. prefata quando papa diceret contra auctoritatem iuris diuini expreſſe: ſed quando interpretando vl' declarādo dicit: ſic preponiť oībꝰ Et ſic intellige glo. in. c. hec eſt fides. xxiiij. q. i.

¶ Vtrum ſequens opinionē doctoꝝ non ſubtiliter inueſtigataʒ que poſtmodum apparet falſa excuſetur a peccato. R'. Pa. in. c. capellanus. de ferijs ꝙ ſic. q̄ʒdiu nō apparuerit falſa. Facit glo. iuncto tex. in. c. vnico de poſtu. prela. li. vi. ⁊ in. c. fi. de ſpon. duo. ⁊ in. c. cum venerabilis. de conſe. facit. l. regula. ⁊ quod ibi notať. ff. de iuř. ⁊ facit igno. ⁊ quod notat Inno. in. c. per tuas. el. ij. de ſimo. ⁊ glo. Goffr. ⁊ Tancre. in. d. c. capellanus. nō. Oldra. in. l. queſitum. §. i. ff. de fun. inſtruc. inſtru. q̄ʒ le. ꝙ ſequens opinionem ſui doctoris excuſatur ab impenſione expenſarum: q2 ꝓbabiliter quis ſequitur opinionem ſui doctoris. l. dicere. §. vnde videndū ff. de arbi. Iſtud tamen limita verum in his q̄ non ſunt contra dei precepta. ⁊. l. naturaleʒ inſertam mentibus hominū: quoruʒ ignorantia neminem excuſat. de quo dic vt. s̄. Ignorantia Nec ob. predictis illud. c. iuuenis. de ſpon. vbi dř ꝙ in dubijs tutior pars eſt eligenda. ⁊ Eccleſiaſtici. iij. qui amat periculuʒ peribit in illo ergo videtur ſe exponere periculo qui in diuerſitate opinionū non elegit tutiorem: q2 hoc verum eſſet quādo proprie dubium eſt: ſed qñ eſt opinio ſecus eſt. q2 nec tunc ſumꝰ in dubio: nec conſequenter exponit ſe quis periculo. ⁊ quod bene no. Item nec ob. etiam illud Aug. de pe. di. vij. ſi quis. vbi dicit dimitte incertuʒ ⁊ tene certum. q2 alia eſt certitudo in moralibus: alia in naturalibus. Propterea dicit phus. i. ethi. ꝙ diſciplinati eſt in vnaquaq̄ʒ re certitudineʒ querere iuxta exigentiam materie. eque enim vitioſum eſt perſuadentem querere mathematicum ⁊ moralem demonſtrantem. Non enim conſurgit certitudo moralis ex euidentia demonſtrationis: ſed ex probabilibus coniecturis groſſis ⁊ figuralibus magis ad vnam partem q̄ʒ ad aliam ſe habentibus. Dicitur autem ꝓbabile qued pluribus ⁊ maxime ſapientibus apparet verum. nam ſi Ioachim nō fuit hereticus: lʒ tenuerit falſum contra fidem. vt patet in. c. damnamus. de ſumma tri. ⁊ fi. ca. q2 ab eccleſia talis articulus nondum erat damnatus multo magis excuſatur quis ſequendo opinionem doctoris: qñ talis opinio ab eccleſia non eſt reprobata cum tali voluntate: ꝙ ſi non crederet veram non ei adhereret: certe in iſto nō poteſt eſſe contemptus: ⁊ ſic nec peccatum inobedientie. ⁊ ergo tenet certū ſibi certitudine morali: ⁊ dimittit dubiū ſibi. ſ. opinionē ꝯriaʒ.

ORatio ſm. S. Bo. in. iiij. d. xv. parte. ij. ar. i. q. iiij. accipitur cōmuniſſime ſm ꝙ comprehendit omnē actum bonum. ſicut accipit glo. i. ad Theſ. v. Non ceſſat orare qui non ceſſat bene facere. Accipitur ſecundo cōmuniter ſm ꝙ cōprehendit omnē actum contemplatiue relatū ad deuʒ. Accipitur etiam proprie oratio ſm ꝙ eſt aſcenſus mentis in deum ad aliquid degustandum: vel impetrandum: vel exſoluendum. Et iſto modo accepta diuerſimode diffinitur. vt patet per Ho. in ſumma. ti. de penis. ⁊ Io. an. i Cle. vnica. de reli. ⁊ ve. ſan. Vñ ſm Aug. in li. de verbis dñi. Oratio eſt quedam petitio ⁊ alibi dicit. Oratio eſt pius mentis effectus directus in deum: ⁊ plerunq̄ʒ ne pigritetur in vocem prorumpens. Facit ad hoc de conſe. di. i. quando aūt. Vel ſm Damaſ. li. xxiij. Oratio eſt aſcenſus mentis in deum: vel petitio decentiuʒ. facit. c. fi. xx. di. Vel oratio ſm Ray. eſt cōgeries vocuʒ ad aliquid interpretandū in deū tendentium. Vel ſm Hugo. de ſancto victore Oratio eſt deuotio quedam ex compunctione procedens. He eni deſcriptiones orationi conueniunt ſm diuerſos eius effectus. ⁊ ꝑpterea oratio aliqñ dř oratio noīe ꝑprio. ⁊ hoc fit qñ mens noſtra aſcendit in deum: vel per quam aliquid deo vouetur vel offertur. ⁊ ſic ei competit diffinitio. ij. Aug. ⁊ prima Damaſ. Aliquando dř obſecratio qua quis ꝓ cōmiſſis veniam deprecatur: ⁊ alia expedientia ad ſaluteʒ

petit:⁊ ſic ei cōuenit prima diffinitio Aug.⁊.ij Dama.⁊ alia Ray.Dr̄ tertio poſtulatō:⁊ hoc eſt qñ quis cōſtitutus in feruore ſpūs ⁊ charitatis fraterne etiā ꝓ ſalute alioꝝ orat ⁊ petit. Quarto dr̄ grāarum actio ꝑ quā quis recolendo beneficia dei tam preterita q̄ꝫ pn̄tia ⁊ futura totus in deum attractus quodam ſpū compunctionis regratiando deo totus fit illi deuotus.⁊ ſic ei competit diffinitio.Hugo.Et d̄ iſtis dr̄.i.ad Thimo.ij.

1 ¶ Utrū oratio ſit virtus latrie.R.ſm Ri.in iiij.di.xv.ar.iiij.q.ij.ꝙ ſic. inq̄ꝫtum quis orat deum vt ſibi exhibeat honorē in recognitionē ſūmi dn̄ij.cum latria nō ſit aliud niſi exhibitio honoris teſtificantis in eo cui exhibetur ſummū dn̄ium. Inq̄ꝫtum vo quis orat deum: vt ꝑ hoc ſatiſfaciat de peccatis ſuis vel aliorum ſic eſt actus pn̄ie:nec miruꝫ q2 in genere actuū morum idem actus ex fine ſortitur diuerſas ſpecies.vt patet in.v.ethicorum.c.iiij.vbi mechās ꝓpter lucrum eſt auarus ⁊ propter concupiſcentiam eſt luxurioſus.

2 ¶ Quis eſt orandus vtrū ſolus deꝰ.R.ſm Ri. vbi.ſ.q.iij.ꝙ dupliciter quis poteſt porrigere alteri preces.aut vt tanq̄ꝫ ꝑ ipſū implende.aut vt tanq̄ꝫ ꝑ eius impetrationē adimpleantur. Primo mō ſolus deus eſt orandus:q2 illa bona que principaliter ſūt petenda.ſ.grā ⁊ ſalus vel que nobis deſeruiunt ad eoꝝ acquiſitionē a ſolo deo dantur: nec ab alio dari poſſunt tali mō.ſ.ad acquiſitionem glorie ⁊ grē.Scdo mō orandi ſūt ſancti qui a deo ipetrant exauditionem oratiōis noſtre.Vn̄ Apoca.viij.dr̄.Aſcēdit fumus aromatū de orationibus ſanctoruꝫ de manu angeli coram deo. maxime glorioſa virgo maria ſuper ceteros eſt oranda iſto ſcdo mō:q2 plus valet q̄ꝫ ceteri omnes ceteris paribus. Et ꝓpterea cum oramus deum vel xp̄m dicimus miſerere:vel da nobis: ſed cū oramꝰ ſanctos dicimus orate pro nobis.

3 ¶ Sed quero nunqd ſancti vident or̄ones noſtras.R.ſꝫ Ri.vbi.ſ.ꝙ lꝫ aīe ſanctoꝝ naturali cognitione nō cognoſcant oīa que fiūt in hac vita:⁊ maxie interiores motꝰ cordis.q2 ſolꝰ deꝰ ſcrutatr̄ corda.de ſūmo.c.tua.in fi.tn̄ in verbo vident ea que decet eos de noſtris actibuſ cognoſcere:de quoꝝ qualitate ſunt illi actus quibus eos oramus orando:q2 ad eoꝝ gloriam ꝑtinet ꝙ ad eos habeamus neceſſe recurrere.⁊ ꝙ ipſi prebeant nobis auxilium ad ſalutem.

4 ¶ Quō dꝫ fieri oratio.R.vt colligo ex Ri.vbi ſ.q.v.vi.⁊.vij.⁊ Tho.xxij.q.lxxxiij.Ho.⁊ Jo. an.vbi.ſ.ꝙ dꝫ fieri cū.vij.cōditionibus ſeu ſocijs.Et primo cū humilitate. Judith.ix. Humiliū ⁊ manſuetoꝝ ſemꝑ tibi placuit deprecatio. Eccleſiaſtici.xxxv.Oratio humiliātis ſe ⁊c̄.ps Exaudiſti orationē humiliuꝫ.Hec humilitas duo dꝫ hr̄e.Primo diffidentiā ꝓprie virtutis hoc eſt reputes te indignū exauditione. Scdo cōfidentiā de dei miſericordia ne deſperes:ſic eccleſia facit q̄ ſemꝑ in fine orōis dicit.ꝑ dn̄m noſtrū ieſū xp̄m ⁊c̄.quaſi dicat.O dn̄e non ad me aſpicies:ſed ad miſericordiam ſaluatoris. ⁊ ad aduocatā Mariam.ſic vide qd̄ in letanijſ dr̄ ꝑ paſſionē.ꝑ crucem ⁊c̄.

¶ Scdo cum bona diſpoſitione:ſeu contritione ſuoꝝ peccatoꝝ.q2 cuꝫ is qui diſplicet ad intercedendū mittit̄ irati aīus potius ad deteriora ꝓuocat̄.Dicit Gre.iij.q.vij.in grauibus.⁊ xlix.di.c.id. 5

6 ¶ Utrū or̄o peccatoris exaudiat̄.R.vt colligo ex Ri.⁊.S.Tho.vbi.ſ.ꝙ aut peccator aliq̄ petit vt peccator.i.ſm deſideriū peccati.⁊ tunc ſi exaudit̄ ex miſericordia:ſed bene qn̄qꝫ ad vindictā.dū ꝑmittit̄ ampliꝰ ruere in peccat̄.Vn̄ Aug.Quedā negat deus ꝓpitius que cōcedit iratus.Et ſic intelligit̄ illud prouer.xviij.Qui declinat aureꝫ ſuā ne audiat legē:or̄o eius execrabilis erit.Aut peccator orat ex deſiderio bono nature.⁊ ſic deus exaudit nō quaſi ex iuſticia:q2 talis nō meret̄:ſed ex miſericordia: ſi tn̄ alie conditiones concurrant.

7 ¶ Sed quid ſi orat ꝓ alio:nunqd exaudiet̄.R. ꝙ aut orat vt miniſter eccleſie.⁊ ſic exaudit̄.i. q.i.c.dictū eſt.Aut orat vt priuata pſona: ⁊ ſic nō exaudit̄ peccator ꝓ alio orans.Et ſic intelli ge.c.ſi quis inquit.⁊.c.ipſi ſacerdoteſ.⁊.c.ſacroſancta.⁊.c.neceſſe.i.q.i.Uerum eſt ꝙ ſi ille qui inducit peccatorem ad orandū ꝓ ſe ſit bonus tunc peccator exaudiet̄:nō ꝓ ſuo ſed ꝓ merito poſcentis.d.c.dictū eſt. Sed aduerte ꝙ hic:⁊ in.§.precedenti accipit̄ peccator ille qui eſt in mortali:nec de eo eſt attritus vel contritus.q2 lꝫ quis eſſet in pctō.tn̄ de eo dolet ⁊ ꝓponit abſtinere ⁊ ſatiſfacere:tunc nō hꝫ locum iſtud:ſꝫ illud qd̄ dicit Aug.ſuꝑ Jo.omel.xliiij. Si eni peccatoreſ deus nō exaudiret fruſtra ille peccator publicanus oculos in terra demittēs:⁊ pectus percutiens diceret.Dn̄e ꝓpitius eſto mihi peccatori:cuius cōtrariū ibi pꝫ.q2 deſcendit iuſtificatus.⁊ ideo tales exaudiunt̄.

8 ¶ Tertio dꝫ eſſe or̄o aſſociata cū breuiloquio:

Mat. vi. Cum oraueritis nolite multū loqui. Facit de conſe. di. v. c. nō mediocriter. ſed contrariū xp̄s Luc. xviij. dicit. Semper oꝫ orare ⁊ nunq̄ȝ deficere. Item Luce. vi. dr̄ ꝙ pnoctauit orando. Et Luce. xxij. dr̄ ꝙ plirius orauit. Facit. xxvi. di. c. noſce. Ad qḋ dicendū ꝙ oro̅ non ſolū ſm ſuam cām: que eſt deſiderium charitatis: ſꝫ etiam ſm ſe ipſam pōt eſſe diuturna. Et quod ego dico ꝙ debet eſſe breuis: Hoc intelligo taliter ne immorātibus nobis aliud cordi noſtro inſerat inimicus. Et ideo ſancti patres aliquantulū orabant: ⁊ poſtea aliquid operis faciebant. deinde ad orōnē redibant: ſic ⁊ nos nō ita debemus ꝓlongare orationē ꝙ in ipſa repleamur vagationibus: ſed potius eam breuem facere vt cum feruore eam expleamus. Et hoc eſt qḋ dicit Aug. ad ꝓbā. multū loq in orādo ē rē neceſſariam ſupfluis agere verbis. Cū plerūq̄ȝ hoc negociū plus gemitibus q̄ȝ ſermonibus agaꝛ̄. Et hic loquiꝛ̄ de orōne volūtaria nō de illa que eſt de neceſſitate. vt officium clericis. ⁊ huiuſmodi.

¶ Utrū oro̅ dēat eſſe vocalis. R̄. ſꝫ Ri. vbi. ſ. q. iij. ꝙ duplex eſt oro̅. Quedaꝫ cōis. ſ. que per miniſtros eccleſie in pſona totius populi deo offertur. ⁊ talis debet innoteſcere populo pro quo offertur vt excitēꝛ̄ ad deuotionē: ⁊ ne poſſit ſuſpicari in miniſtris eccleſie illius oratōis omiſſio. ⁊ ideo talis dꝫ eſſe vocalis. Alia ē oro̅ ſingularis pſone. ſ. que offerꝛ̄ ab hoīe: inq̄ȝtuꝫ eſt ſingularis pſona: ſiue ꝓ ſe oret: ſiue ꝓ alio. ⁊ talis oro̅ q̄ȝuis nō ſit neceſſariū ꝙ ſit cū ſenſibili voce: niſi ad hoc hō ſit obligatus ex voto tn̄ q̄nq̄ȝ expedit ad meritū: vt mentali adiūgatur vocalis: vt p vocalem feruor cordis amplius exciteꝛ̄. Ex quadam enim naturali vnione aīe ad corpus motus corporis diuerſimode affectiones aīe excitant ⁊ imutant. Si tamen in caſu vocalis oro̅ remitteret interiorem feruorem: tunc non eſſet vocaliter orandū orōne ſingulari. q̄nq̄ȝ etiam ex exceſſu feruoris mentis ꝓrumpit hō in vocalem orōnem. Pōt etiam fieri vocalis oro̅ ad redditionē debiti. vt vꝫ hō ſm totū ꝙ habet deo ſeruiat. Et illud Matt. vi. Orantes nolite multum loqui. Intelligendū eſt ſm Aug. ad ꝓbā. ꝙ nō eſt loquendum multū. ſ. vt multa locutio ſit efficax ad exauditionē quo eloquentiores erimus. qꝛ deus principaliter ad intentionē aſpicit. Propterea ſubiunxit Aug. ibidē non deeſt multa precatio: ſi feruens pſeuerat intentio.

¶ Quarto requirit oro̅ ꝙ fiat cū bona intētōe ⁊ feruenti. Sꝫ h̄ queriꝛ̄. Utrū oro̅ vocalis ſine mentali attentiōe ſit efficax. R̄. ſm Ri. vbi. ſ. q. vi. ꝙ triplex eſt efficacia orōnis. Prima eſt in merēdo ſeu ſatiſfaciendo. Scḋa ē in impetrādo. Tertia eſt orantē ſpūalit ⁊ ſenſibiliter reficiēdo. Un̄ nullā iſtaꝝ hꝫ vocalis oro̅: niſi eā ꝯcomiteꝛ̄ cōcors meditatio. Moralis eni nō eſt actus exterior: niſi p cōparationē ad actū vōis interiorē. Aduerte tn̄ ꝙ intētio debita ⁊ actualis ſi adſit in prin° vocalis orōis. lꝫ poſtea mēs euageꝛ̄: niſi talis euagatio interrūpat primam intentionē p ꝯriā intentionē ſic ē meritoria ⁊ impetratiua oro̅ vocalis ſine attentōe p virtutē prime intentiōis. ſic cū qs p bonā intentiōꝫ incipit peregrinari vel elemoſynā dare: totū ſequēs eſt meritoriū virtute itentōis pric. q̄ȝuis ceſſet ſua intentio actualis. Sed talis oro̅ ſine attentōe nō hꝫ tertiā efficaciā. ſ. ſpūaliter reficiēdi orantē: niſi q̄ȝdiu eā cōcomitaꝛ̄ attentio actualis. Et ſic itelligiꝛ̄ illud. i. Chor. xiiij. Si orem lingua: et ſpūs meus non orat mens mea ſine fructu. ſ. ſpūalis refectionis. 10

¶ Sꝫ q̄n diceꝛ̄ p euagationē interuenire ꝯriā intentionē. R̄. lꝫ Ri. nō declaret. Dic ꝙ tūc q̄n hō voluntarie alia cogitat nō ptinētia ad orōnem. Et de hoc vide. ſ. More. §. xxvi. Et quō ē pctm̄. Un̄ dicit Cypri. de orōne dn̄ica. Quō audiri te a deo poſtulas: cū ipſe te nō audias. Et Ber. cauſamur nobis deeſſe grām: ſed iuſtius ipſa grā cōqueriꝛ̄ nōnullos deeſſe ſibi. Et Caſſianus. Nunq̄ȝ orat quiſquis etiā flexis genibus: ſi vagatione diſtrahiꝛ̄. Propterea dicit Cypri. Nihil aliud cogitet alius q̄ȝ id ſolū qḋ precatur. Facit de ꝯſe. di. i. c. q̄n aūt. ⁊ di. v. nūq̄ȝ. Et eſt etiā aduertendū ꝙ triplex pōt applicari intentio orōni vocali. ſ. aut applicando eā ad verba que dicunꝛ̄. aut ad illud qḋ petiꝛ̄. aut ad illū cui oro̅ porrigiꝛ̄ ⁊ quocūq̄ȝ iſtoꝝ modorū adſit intentio nō eſt inefficax oro̅ ad ſatiſfaciendū. Et ego dico nec ad impetrandū vel reficiendū. Sed ſcḋa intentio melior eſt q̄ȝ pria. ⁊ tertia q̄ȝ ſcḋa. Un̄ Hugo de virtute orandi. Pura inquit oro̅ eſt q̄n ex abundantia deuotionis ita mens accendiꝛ̄: vt cū ſe ad deū poſtulandū ꝯuertiꝛ̄ pre amoriſ eius magnitudine ēt petitionis ſue obliuiſcaꝛ̄. Nā aliq̄n nimia attentio ad verba poſſit eſſe impeditiua orōnis ſ. q̄n hō vult nimis in particulari cogitare de verbis. qꝛ ſm phum. ij. topicoꝝ. Nō poſſumꝰ multa cogitare ſil. vn̄ ſufficit ꝙ prima intentio 11

ſit talis q̧ ſufficiat ad integram informationē verboꝝ. Et iō Hugo vbi.ſ.dicit. Oratio perfecta eſſe oīno nequit ſi eā meditatio nō cōcomitetur aut precedat. His oībus cōcor. Tho. vbi.ſ. De hoc vide Hore.§.xxvi.

12 ¶ Quinto requirit oratio q̧ vtilia ad ſalutem petat: ⁊ ſic eſt petere iuſte.

13 ¶ Vtrū ſit aliqđ determinatū petēdū in orōe. R. ſm Ri. vbi.ſ.q.iiij. Quedā ſūt quib⁹ ñ poſſumus male vti. ſicꝫ virtutes: grā: ⁊ gloria. ⁊ talia determinate petenda ſūt in orone. Quedā ſunt quib⁹ poſſumus vti bñ ⁊ male: ſicꝫ hr̄e diuitias: filios: vxorē: ⁊ hmōi. ⁊ talia nō ſūt determinate petenda in orone: ſed ſub ꝯditiōe. ſ. ſi de⁹ ꝓuidet illa ad ſalutē nrāꝫ vtilia. Quedā ſūt quib⁹ vti bñ nō poſſum⁹. ſicꝫ pctis ⁊ hmōi malis: ⁊ talia nō ſūt a deo petenda in orone.

14 ¶ Sed cur aliquid petimus cū deus ſciat q̄ indigemus. R. ſm q̧ dicit Aug. in epl'a ad ꝓbā. Ille qui nouit qd nobis neceſſariū ſit priuſq̧ petimus nō voluntatē nr̄am vult ſibi ꝑ petitionē nr̄am innoteſcere: qꝛ eā nō pōt ignorare ſed vult exercere in oībus deſideriū nr̄m q̄ poſſum⁹ capere qđ ipſe preparat dare. hinc ⁊ Gre. xxiij.q.iiij. Obtineri inquit nequaq̧ pñt: que predeſtinata ñ fuerūt: ſed ea que ſcti viri orando efficiūt ita predeſtinata ſunt vt precib⁹ obtineanť. ergo nō oramus vt deus aliquid ſciat vel vt eū imutemus: ſed vt obtineamus qđ voluit precibus obtineamus.

15 ¶ Sexto q̧ ꝯſtāter fundatus in fide petat. vñ Jaco.i. poſtulet aūt in fide nihil heſitans.

16 ¶ Septimo q̧ petat pſeueranter.

17 ¶ Vtrū orō ſit ſemꝑ meritoria. R. ſm Ri. vbi ſ. q̧ nō. qꝛ merito debeť merces ſm iuſticiā. ⁊ ideo orō facta in peccato mortali nō eſt meritoria ꝓprie loquendo de merito. Addo etiā q̧ nō eſt meritoria q̄uis nō fiat in pctō mortali: ſi nō adſit debita attentio ſaltem actualis in prin⁹ ſm cōmunē opinionem Theolo. in.ij di.xli. Si tñ talis attentio adeſt erit meritoria niſi interrūpať: vel niſi in orone neceſſaria. puta in officio reſpectu clericoꝝ ſit notabilis negligentia in reprimendo vagationes. qꝛ ſic eēt pctm̄. de quo.ſ. Hore.§.xxvi.

18 ¶ Ad quid valet orō ſiue de eius effectu. R. q̧ valet ad vincēdas tentatiōes. Vñ Hiero. ſup Mat.xiiij. in tētationē intrat q orare negligit. Scđo ad augmētanda merita. Tertio valet ad impetrādū poſtulata. vt pꝫ ex ſupdictis. Quarto valet ad vincēdos hoſtes. xxxvi. di.c. vlti. de Moyſe qui orās vincebat hoſtes. Quinto ad ſecretoꝝ diuinoꝝ reuelationē. viij.q.i. ſi ergo. Sexto ad celeſtiū deguſtationē. vñ ſine ipa nō guſtantur diuina.

¶ Vtrū ſemꝑ exaudiať. R. ſm Ri. vbi.ſ.q.vij 19 q̧ ſi fit ꝓ ſe ⁊ debito mō ſemꝑ exaudiť. ſed nō ſemꝑ ſtatim: ſed ꝓ illo tpe quo diuina miſericordia conſpicit exauditionē vtiliorē eſſe oībus penſatis. Aut ſi ꝓ alijs: ⁊ ſic nō ſemꝑ exaudiť. Aug. omel.cij. ſup Jo. dicit. Exaudiūť oēs ſcti ꝓ ipſis nō aūt ꝓ oībus exaudiunť. Subdit tñ quanto digniores fuerint orantes ꝓ populo: tanto facilius in neceſſitatibus ꝓ quibus clamant exaudiunť. Hoc eni nō ꝓuenit ex defectu oronis: vt nō exaudiať pro alio orans debito mō. ſed ꝓpter indiſpoſitionē illius ꝓ quo orať. qꝛ obſtinat⁹ forte. vñ Raban⁹ ſup Mat. xxi. Quotienſcūq̧ orantes nō exaudimur. iō fit qꝛ ꝯ auxiliū nr̄e ſalutis petimus: vel qꝛ eoꝝ ꝓ quib⁹ petimus ꝑuerſitas ne impetrem⁹ obſiſtit: vel in futurū petitionis defertur effectus vt deſideria creſcant ⁊ perfectius gaudia capiant que requirunt. Hec ille.

¶ Vtrū orō ſit in precepto ita q̧ quilibet tene 20 atur. R. ſm Vldericū q̧ ſic ad orōnē mentalē. Et ego q̧ ēt ad vocalē teneť impfecti ⁊ cōes hoīes. qꝛ mētalē orōnē nō poſſent hr̄e ſine vocali. ⁊ q̧ orō ſit de precepto oībus Probo ſic. Hō teneť de iure naturali ad oīa illa q̄ recta rō dictat nō poſſe ſine ipſis ſalutē cōſeq pꝫ ea neceſſitate qua quis vult aliquid ea neceſſitate vult illud ſine quo tale quid nō pōt hr̄e ij. phicoꝝ. Finis imponit neceſſitatē his que ſunt ad finē. l. orō. ff. de ſpon. ſed hō nō pōt ſalutē cōſequi ſine orōne. ergo ad eā teneť de neceſſitate. Et q̧ hō nō poſſit ſaluari ſine orōne pꝫ. Nā ſm aplm ad phil. Nō ſumus ſufficientes a nobis ēt bonū cogitare. ergo multo min⁹ opari niſi ex grā dei nobis doneť poſſe qđ gdē nō donat regulariter adultis: niſi petant ꝑ argumentum a ꝯrio. Jo. vi. Petite: ⁊ accipietis. Facit. xxiij.q.iiij.c. obtineri. ergo cū ſine bona opatione nullus poſſit ſaluari. qꝛ habitabit in tabernaculo dei q opať iuſticiā ſm. pſ. ⁊ bona opatio nō poſſit eſſe ſine orōne. ergo ꝓpoſitū confirmať. Exodi.xx. Memēto vt diē ſabbati ſanctifices. qđ ſine orōne fieri non pōt. Item Luc.xviij. Oportet ſemꝑ orare. Sup quo Criſo. dicit. Oportet neceſſitatē dicit. Corroborat exemplo in practica qua cōiter hoīes nō timēt deū: qꝛ nō habent orōnē. E cōtrario ſi eſt aliqs

timor dei inuenies in habente grām orōnis. Merito ergo dicit Hiero.vbi.s̄.In tentatōꝝ intrat q orare negligit. Et sup illud Mat.xvij Hoc genus demonioꝝ nō eijcit̄ nisi in orōne ꝛ ieiunio. Nō sanat oculū qd nō sanat calcaneum. Ieiunio sanant̄ pestes corporis. orōe vo pestes mentis. Sed aduerte ꝙ istud preceptū de orōne est affirmatiuū qd solū obligat ꝑ sp: aliqs plus:aliquos minus. Quanto eni quisqꝫ est debilior:tanto magis indiget auxilio orōis Et iō certa meta vel hora nō est determinata sed tn̄ glibet de precepto tenet̄ qn̄tū iudiciū sue rōnis dictat sibi fore necessariū orare vt a pctis desistat ꝛ in bono pseueret. Clerici tn̄ ꝛ religiosi hn̄t determinatū modū ꝛ tps orōnis de quo.s̄.Hore. Silr illi quibus in pnia per confessorem est iniunctū:vel qui ex voto haberent. Alij.aūt nō videntur habere determinatum tps.nisi ꝙ sm.S.Tho.in.iiij.di.xv.Seculares tenentur diebus festiuis diuinis officijs interesse:vt ministris ꝑ populo orantib⁹ suam intentionē conforment.

¶Que orō est efficacior.R.sꝫ Ri.vbi.s̄.q.viij ꝙ orō dn̄ica.ꝙ ostendit. Primo auctoritatis dignitas:qꝛ xp̄s eam fecit:ꝛ discipulos docuit Mat.vi. Secundo sententiosa eius breuitas. Tertio petitoꝝ vtilitas. Nam oīa que desiderare debemus ꝛ petere in hac continent̄. Vn̄ Aug.ad ꝓbā.Lꝫ alia verba dicamus orando nihil aliud tn̄ dicimus q̄ꝫ quod in ista orōne positum est.si recte ꝛ cōgruenter oremus. Vn̄ aduerte ꝙ eo ordine posita sunt quo desiderare ꝛ petere debemus. Exhibet̄. Primo reuerētia illi cui porrigenda est oratio.cū dr̄. Pater noster qui es in celis:in quo captat beniuolentiam dei orans. Secundo qꝛ finis magis desiderat̄ q̄ꝫ que sunt ad finē. Iō primo petuntur que respiciunt finē q̄ꝫ que sunt ad finē. Respicientes finē sunt due petitōes. Prima est.sanctificetur nomen tuū. Hoc est sm Aug.li.ij.de sermone dn̄i in mōte:cū dicimus. Nos admonemus desiderare:vt nomen eius qd sp est sanctum:etiam apud hoīes sanctū habeat̄.hoc est nō ɔtēnat̄: qd nō deo:sed hoīb⁹ ꝓdest. Scd̄a est. Adueniat regnū tuū.vn̄ sm Aug.vbi.s̄.in hoc excitamus desideriū nostrū ad illud regnū vt nobis veniat: ꝛ in eo regnare mereamur. Vn̄ p primā petimus vt deus ab hoībus glorificet̄.p scd̄am vt ad eius gloriam veniamus Petitiones respiciētes que sunt ad finē. Quedam sunt respectu boni: que sūt due. Prima est. Fiat volūtas tua:sicut in celo ꝛ in terra. In qua sm Aug.vbi.s̄.petit̄ meritū quo beatitudinē mereamur: quod consistit in obediendo mandatis dei.ꝛ ideo sicut ab angelis in celis fit dei volūtas:sic ꝛ a nobis in terris p verā obediētiā. Scd̄a est. Panē no.quo.da no.ho. In qua petitur victus quotidianus ad sustentationē necessari⁹.vel victus aīe.i.eucharistie sacramentū tanq̄ꝫ instrm̄ quo possumus nos iuuare. Quedā petitio est respectu male culpe. ꝛ hec est. Dimitte.n.d.n.s.ꝛ.n.d.de.nostris. Vn̄ Aug.vbi.s̄.debita peccata dici manifestū est.ꝛ in hoc admonemus nos quid facere debeam⁹ vt remissionē pctōꝝ habeamus. sm Aug. ad ꝓbā.vt ibi.sicut ꝛ nos di.de.nr̄is. Quedam est que respicit mala inclinantia nos ad pctm̄ que est. Et ne nos indu.in tē.qd n̄ ita intelligit̄ vt nō pmittat nos tentari. qꝛ qn̄qꝫ hō in tentatione ꝓbatur ad bona ꝛ humiliat̄ ad deum. Sed sic intelligit̄ vt nō deserti diuino adiutorio alicui tentationi:vel consentiam⁹ decepti: vl' cedam⁹ afflicti.sm Aug.ad ꝓbā.ꝛ iō aliud est tentari:aliud est in tentationē induci. Quedam respiciunt malū pene que est. Sed libera nos a malo. In quo admonem⁹ nos sm Aug. vbi.s̄. Nōdū nos esse in illo bono: vbi nullū patiemur malū. Vnde de hac orōne dicit Isi. i.lib.de sum.bono.c.xxij. Fidei symbolū ꝛ dn̄ica oratio ꝑ tota lege paruulis ecclesie ad celorū regna sufficit. Et Aug.in ench.c.xv.de quotidianis ꝛ breuibus leuibusqꝫ pctis:sine quib⁹ vita nō ducit̄ quotidiana orō fideliū satisfacit Eorum enim est dicere. Pater noster ꝛc̄.

ORatorium priuatuꝫ glibet in domo ꝑpria hr̄e pōt:sed nō dꝫ habere formā ecc'ie: nec ibi aliquis dꝫ celebrare:nisi sit priuilegiat⁹ vel de licentia ep̄i.aliter dꝫ deponi celebrans. de conse.di.i.vnicuiqꝫ.ꝛ.c.clericos.ꝛ.c.si quis.

¶Qua imunitate gaudet. vide Immunitas. §.xxvi.ꝛ in quo differt ab eccl'ia.vide.s̄. Ecclesia.§.iij.

ORdo primo sm Hugo.de san.vic.est signaculū quoddā in q̄ spūalis ptās ꝛ offm̄ tradit̄ ordiato ꝛ sm. S.Bo.in.iiij.di.xxiiij.signaculū hic stat ꝑ signaculo in aīam diuinitus impresso.

¶Quot sunt ordines.R.ꝙ sunt.vij. vt habet̄ p magrm̄ in.iiij.di.xxiiij.c.i.s. Hostiariat⁹:Lectoratus:Exorcistatus:Acolitatus:Subdiaconatus:Diaconatus:Presbyteratus. Prima

toſura enim nō eſt ꝓprie ordo:ſed diſpoſitio
ad ordines.ſm Ri.eadem di.Facit.xxiij.di.de
pſalmiſtatu.Qui pſalmiſtatus idē eſt qđ pri/
ma tonſura. Et in hoc ꝯcordant cōiter Theo/
logi.ſed canoniſte tenent q̄ ſunt nouē ordineſ
ſm nouē ierarchias.ſ.prima tonſura ſeu pſal/
miſtatus:ꝛ ordo ep̄alis. Et q̄ prima tōſura ſit
ordo:eſt tex.in.c.cū cōtingat.ꝛ ibi do.Anto. ꝛ
canoniſte.de eta.ꝛ qua.or.Similiter q̄ ep̄atuſ
ſit ordo:ꝛ q̄ imprimat̄ character iudicio meo.
Facit inconuincibiliter tex.in.c.i.de ordinatis
ab ep̄o:qui epiſcopi ꝛc.vbi pꝫ q̄ lꝫ reſignauerit
nihilominus confert ordines.lꝫ non execution/
nem q̄ non poſſet ſi characterem indelebilem
non impreſſiſſet ordo epiſcopaliſ.ꝛ ſic ſm cano
niſtas erunt nouem ordines.ꝛ de eorum offi/
cijs vide in ſuis titulis.

2 ¶ Vtrum in omni ordine imprimatur chara/
cter.R.ſm Ri.vbi.ſ.q̄ ſic.ꝛ quid ſit vide ſup̄
Character.

3 ¶ Sed nunqd preexigit̄ character baptiſmi.R
q̄ ſic.de neceſſitate.c.veniens de pre.non bap.
Secus de ſacro confirmationis. q: non con/
firmatus ſi ordinet̄ recipit characterē ordinis.

4 ¶ In quo actu imprimit̄ charact̄ in q̄libet ordi
ne.R.ſꝫ Ri.vbi.ſ. Pro generali regula tenē
duꝫ eſt q̄ in ſuſceptione illius exterioris ſigni
imprimit̄ character in quolibet ordine:in quo
ſigno principaliſ ptās quā reſpicit ille ordo ſi/
gnificat̄ expreſſus:ad quā cōcurrunt alicuius
inſtr̄i traditio ꝛ Vbi expreſſio:q̊ verbo exp̄ſſi⁹
determinat̄ inſtr̄i ſignificatio. Et iō q: p̄ncipa
lis ptās:quā reſpicit ordo Hoſtiarij expreſſi⁹
ſignificat̄ in clauiū Eccleſie datione q̄ꝫ in aliq̊
alio:qđ circa ipſum fiat. Et ptās lectoris in h̄
q̄ ab ep̄o ſibi tradit̄ codex lectionū diuinarum
Et ptās exorciſte p̄ hoc q̄ de manu ep̄i recipit
librum exorciſmoꝝ.ideo in coꝝ datione impri
mitur. Et ptās acoliti ſm.S.Bo.Ri. ꝛ Pe.
ꝛ alios reſpicit principaliter portare cereos. ꝛ
iō imprimitur p̄ hoc q̄ accipit candelabrū de
manu ep̄i.Alij dicunt vt Tho. q̄ imprimitur
p̄ hoc q̄ traditur vrceolus.q: principalius per
id ſignificatur eius poteſtas. Sed verius eſt
primū vt patet.xxi.di. Cleros. vel dic q̄ vtruꝫ
qꝫ debet accipere.vt in.c.Acolitus.xxiij.di.ꝛ i
c. perlectis.xxv.di.

5 ¶ Sꝫ querit̄ an requirat̄ q̄ talia inſtr̄a accipiā
de manu ep̄i.R.q̄ nō de neceſſitate ſm Ri. in
iſtis ordinibus minoribus. ſed ſufficit poſtq̄ꝫ
ſūt ab ep̄o inſtructi qualiter in officio ſuo dēt
agere:inſtrumentū accipiant ab archidiacono
de mandato epiſcopi ꝛ voluntate:in cuius ac/
ceptione imprimitur character: q: inſtrumēti
traditio principalius eſt ab ep̄o q̄ꝫ ab archidia
cono. Et ꝓ iſta opinione eſt tex.in.c.acolitus.
xxiij.di. In maioribus bene oportet q̄ de ma/
nu ep̄i.xxiij.di.c.vij.diaconus.

¶ Poteſtas ſubdiaconi pꝫ p̄ hoc q̄ accipit de 6
manu ep̄i patenam ꝛ calicem vacuū.ideo in h̄
imprimit̄ character.q: principalis actus eius
eſt vaſa dn̄ici corporis:ꝛ oblatiōes offerre dia
cono. Et legere epiſtolam eſt ſecundari⁹ actus
non principalis.ꝓpterea legitur etiam a non
ſubdiacono.poteſtas diaconi nō poteſt expri/
mi q̄ꝫtum ad eius principalē actum:qui eſt po
teſtas portandi corpus xp̄i in patena:ꝛ diſpē/
ſandi corpus xp̄i.ꝛ ideo exprimitur q̄ꝫtum ad
eius actū ſecundariū in traditione libri euāge
lioꝝ:i qua imprimit̄ character ſm Ri.ꝛ Tho.
Alij dicūt q̄ imprimit̄ character in man⁹ ep̄i
impoſitione.vt.S.Bo.ꝛ Pe.ꝛ ꝓ hac opi.fa/
cit.xxiij.di.c.diacon⁹.iuncto.d.c.cleroſ. Pote/
ſtas ſacerdotis confert̄ qn̄ ab ep̄o dr̄.Accipite
ſpūm ſctm̄:quoꝝ ꝛc̄.ꝛ huius opi.eſt.S.Bo. ꝛ
Pe.Alij.dicunt vt Sco.in.iiij.di.xxiiij.q̄ ibi
ſunt due forme partiales. In quaꝝ altera con
fertur ptās cōficiendi eucariſtiā. In reliqua
ptās abſoluendi in pn̄ia.ꝛ iſtis ꝯiungunt̄ due
materie. hoc eſt duo ſigna viſibilia. Propria
forme prime eſt traditio calicis ꝛ patene cum
hoſtia:ꝛ vino:ꝛ verbis.accipe ptātem celebrā
di ꝛc̄. Secūde forme eſt impoſitio manus ep̄i
ſuper caput cū verbis.Accipe ſpm̄ ſctm̄. vt ſic
ep̄s concorditer agat ſūmo ep̄o xp̄o:qui prius
contulit ꝑtātem apoſtolis cōficiendi q̄ꝫ abſol
uendi.hec ille. Et hoc credo verius quo ad pri
mā materiā correſpondentē prime forme.Sꝫ
quo ad ſecundā materiā correſpondentē ſecū/
de forme que eſt manus impoſitio ep̄i cū illis
verbis accipite. Non credo q: tex.in.c.vlti. de
ſacra vncti.innuit.q̄ manus impoſitio nō eſt
de ſubſtantia forme.q: ſi omiſſa fuerit non dꝫ
reiterari:ſed ſuppleri: nec ſil'r predicta verba
accipite.q: ſunt quedā paſtoralia que ip̄ſa nō
h̄nt:ſed h̄nt alia verba qn̄ imponitur manus.
Ep̄atus Vo ordo quo ad characterē ſuſcipit̄ i
vnctione capitis ex criſmate. Sed hoc nō eſt
verū p.c.vnicū in prin.de ſacra vnc. vbi dicit
ſupplēdū qđ eſt omiſſū. Imprimit̄ ergo ex im/
poſitione manuū ep̄oꝝ ſup̄ caput eius vt pōt
elici ex.c.ep̄s.iuncta glo.xxiij.di. Nec ob.c.vlt.

de ſacra.nõ ite.qꝛ loquitur de impoſitõne que
fit diacono ⁊ ſacerdoti que non eſt de eſſentia
pſalmiſtatus:ſeu prima tonſura que cõfertur
cũ ei capilli abſcinduntur.

7 ¶ Que ſunt neceſſaria in quolibet ordine.℟.
ꝙ vt colligo in diuerſitate doctorũ dicendum
eſt ꝙ omia ſtatuta in paſtorali dñt intelligi ita
neceſſaria ꝙ ſi aliquid omittaꝛ nihil fiat:⁊ ne/
ceſſario totũ ſit iterãdũ:niſi omiſſa ſint de illis
de quibus in iure eſt expreſſũ ꝙ nõ ſunt de ne/
ceſſitate.vt vnctio.vt in.d.c.vnico.de ſacra vn
cti.Et manus impoſitio in ordinatione diaco
ni vel preſbyteri.d.c.vlti.de ſacra.nõ iterã.Et
quedã orationes alie ab illis q̃ dicunꝛ qñ aliq̃
inſtrã tradunꝛ. Et quedã alia forte minima q̃
ex ſe patent nõ eſſe de ſubſtantia ordinis:ſicut
ꝙ ſit genuflexus:⁊ ſilẽtia:que magis ſunt ad de/
uotionẽ excitandã. Item temp⁹.de tempo.or.
c.ſane.Item etas.di lxxvij.ſubdiaconus.Itez
ꝙ ab epõ proprio recipiat:⁊ non ſimul plures
accipiat de ſacra.nõ iteran.c.i.⁊ vlti. Item ꝙ a
latino vel greco epõ recipiantur.de tempo.or.
c.ꝙ tranſlationẽ.Item miſſa in minoribus or
dinibus ⁊ huiuſmodi.

8 ¶ Sed nunquid tactus corporalis inſtrĩ ſit de
ſubſtantia ordinis.Tho.in.iiij.di.xxiiij.tenere
videꝛ ꝙ ſic:⁊ verius credo.q̃uis alij dicant ꝙ
ſolũ porrectio inſtrumẽti:⁊ manus extẽſio ſit
de ſubſtãtia.ar.l quõ mõ.ff.de acquiren.poſſeſ,
qꝛ in ſacramentis requiritur tactus corporaliſ
vt patet in baptiſmo:vnctõne ⁊ hmõi.Et hoc
patet in paſtorali.ſecus dicunt quidã de impo
ſitiõe manuũ.qꝛ nõ requiriꝛ tactus.ſed Hoſ.
⁊ Io.tenent ꝙ ſimiliter eſt neceſſarius p.c.fi.
de ſacra.nõ iteran. Ego teneo ꝙ lꝫ in impoſi/
tione manuũ nõ tangat ꝙ non ſit aliquid ſup/
plendũ. Et ſimiliter in inſtrumentis in quib⁹
character ex eorum traditione nõ imprimitur
ſed ſufficit porrectio.lꝫ ſit melius tangere. Se
cus in traditione inſtrumentorum:ex quo cha
racter imprimitur.

9 ¶ Sed nunqd oportet tangat ambabus mani
bus.Item oia.puta patenã ſimul cum calice ⁊
hmõi.℟.ꝙ nõ credo:ſed ſufficit ſolum tangat
modicũ quid alicuius rei que nullũ itermediũ
diſcontinuans habeat ad totũ.ar.c.vnici.de cõ
ſe.eccleſie li.vi.

10 ¶ Utrũ ſufficiat traditio euangelioꝝ ꝓ libro
exorciſmoꝝ: vel ſuperpelliciũ pro dalmatica ⁊
hmõi.℟.ꝙ nõ.niſi in eodẽ libro cõtinerentur
oia ſimul: ⁊ tunc haberet intentionẽ tradendi
illũ librum qui ptinet ad illũ ordinem.

¶ Quid ſi epõs facit actus ⁊ alius dicit verba: 11
vel ecõtrario.℟.nihil valet.qꝛ ſacrã ſunt vni/
tatis:que diuidi non poſſunt.de conſe.di.ij.qꝛ
paſſus.⁊.xxiiij.q.i.loquitur.Fallit hoc in mino
ribus ordinibus.vt dictum eſt.

¶ Utrũ requiraꝛ neceſſario expreſſio verborũ 12
cũ traditione inſtrĩ.℟. ſm Inno.in.c. preſbyt
de ſa.nõ ite.q ſic.ita ꝙ ſi pars illiuſ orõnis ſit
de miſſa a capite eſt incohoanda.⁊ bene.qꝛ ma/
teria cuiuſlibet ſacrĩ eſt inſtrĩ traditio. forma
vero eſt expreſſio verboꝝ.

¶ Quid ſi aliquid ſit omiſſũ.℟.ꝙ ſi omiſſũ ſit 13
de neceſſitate ſeu ſubſtantia ordinis ſic totũ ẽ
iterandũ. Si vero nõ ſit niſi de bene eſſe. vt ea
que nõ ſũt de neceſſitate:ſic in alia ordinatiõe
eſt ſupplendũ.⁊ ab eodẽ qui prius ordinauerat
ſi põt:⁊ nõ ab alio.ſꝫ Inno.vbi.ſ. Niſi qñ pri
mus non poteſt pficere:nec ante ſuppletioneꝫ
põt exequi ea que ſunt illius ordinis.ar.lij.di.
ſolicitudo.hec ex Inno. ⁊ Io. ⁊ Hoſ.in.d.c.
preſbyter.nec poterit talis ſuppletio fieri niſi
tpe debito ad ordinationes tenendas.ar.prefa
ti.c.ſolicitudo.

¶ Sed quõ ſupplebiꝛ qñ aliquid eſt omiſſũ.℟. 14
ſi erat de ſubſtantia.vel dubiũ.an ſit de ſubſtã
tia ſm Inno.vbi.ſ.totũ replicabiꝛ.Si vero cer
tum eſt ꝙ non erat de ſubſtantia tunc indut⁹
qñ ordines dantur veniet ⁊ accipiet quod eſt
omiſſum ſolum. Propterea qui nõ habuit im
poſitionẽ manuũ ſm Io.ſolũmõ eã accipiet
qꝛ ſm eũ non eſt de ſubſtantia.vt dictũ eſt. Et
ſi quis preſbyter in ſua ordinatione habuiſſet
impoſitionẽ manuũ:ſed nõ fuiſſent dicta pre/
dicta verba.accipe ſpiritum ſanctũ ⁊c̃.ſed alia
ſm aliqua paſtoralia epõrum:tunc nihil iterã
dum eſt vel ſupplendum.

¶ Utrũ in collatione ordinuꝫ conferatur grã 15
gratum faciens.℟.Ri.in.iiij.di.xxiiij.ꝙ ſic.ſi
ſuſcipiatur digne.

¶ Utrũ character vnius ordinis de neceſſita/ 16
te preſupponat characterẽ alterius ordinis.℟.
ꝙ nõ.ſm cõiter doct.in.iiij.di.xxiiij. Sed quo
ad executionem ſic.de quo dic vt.ſ. Irregula/
ritas.i.§.xxxvi.

¶ Utrũ ordo liberet a fortuna ſeruili.℟.ꝙ ſic 17
epõatus vel ſacerdotiũ ſiue ſit ſeruilis:vel aſcri
ptitia:vel curialis.xlv.di.ſeruus ſi ſciente.

ORdo ſcdõ a quo poteſt dari. ℟.
ſm Io.in.c.cũ contingat
de eta.⁊ qua.⁊ ſequiꝛ Pa.in.c.quanto

de cõſue.ꝙ prima tonſura que clericatus dicit
vel pſalmiſtatus qui idem ſũt põt dari a quo/
cunqȝ ſacerdote parrochiali ſuis ſubiectis.Et
iſtud tȝ Hugo. Ray.Jo.Inno. ⁊ ẽt Archi.in
c.nullus ẽps.de tempo.or.li.vi.Hoſt.tenet ꝙ
nõ poteſt.Et ſic videt hẽc vſus eccleſie roma/
ne.Ego cũ Jo.an.in.d.c.cum contingat.dico
ꝙ ſi habet ſupra laicum quaſi ẽpalem iuriſdi/
tionẽ poteſt.c.abbates.de priui.li.vi.ſi non hȝ
ſic nõ poteſt.Et hoc ſequit do.Anto.in.d.c.cũ
contingat.Abbas Vo ſi eſt preſbyter:⁊ ab ẽpo
benedictus vel recuſatus bñdici põt dare tres
ordines minores.ſ.clericatũ vel primã tonſu/
ram:hoſtiariatũ:⁊ lectoratũ in ſuo mõaſterio
⁊ ſuis mõachis:ſeu illis qui vt efficiant mona
chi illuc acceſſerũt.⁊ etiam ſecularibus oĩbus
ſup quibus hȝ quaſi ẽpalem iuriſditionẽ.lxxi.
di.c.i.⁊.ij.Et etiam in alio monaſterio poteſt
eos inferre ſi eſt inuitatus ab eoꝝ abbate:⁊ il/
lud monaſteriũ ſit exemptum:alꝰs non.ar.lxix.
di.c.i.Tenet tamen Jo.lxix.di.§.i.⁊.c.i.ꝙ ho/
die abbas prefatus poteſt ẽt dare alios duos
minores.ſ.exorciſtatum:⁊ acolitatum.Et hoc
ſequitur Ho.⁊ do.Anto.in.d.c.cum cõtingat
de hoc no.in.c.Abbates.de priui.li.vi.Epiſco/
pus Vo poteſt dare omnes ordines omnibus
de ſua dioceſi oriundis:aut qui in ſua dioceſi
habent domicilium vel beneficium:aut de li/
centia epiſcopi cuius eſt ſubditus ordinandus
Vel capituli ſede vacante:vł vicarij generalis
epiſcopo in remotis agente:vel ſui prelati ſi ſũt
religioſi exempti.hec no.in.c.nullus.de tempo.
or.li.vi.

i ¶ Sed quid ſi ſacerdos vel ẽps aut abbas or/
dinat aliquem non ſibi ſubditũ.vt.ſ.dictũ eſt.
R.ſm Inno.in.c.i.de ſupplẽ.negli.prela.ꝙ ni
hilominus character confert.ar.ix.q.ij.lugdu
nenſis.De pena Vo tam ordinantis qȝ ordi/
nati.vide.ſ.Irregularitas.i.§.xxxij.

2 ¶ Vtrũ papa poſſit dare licentiam nõ epiſco
po cõferẽdi ordines ſacros.R.Inno.in.c.quã/
to de cõſuetudine ꝙ ſic.dũmodo ille cui datur
talis licentia habeat ipſos ordines:quos alteri
vult dare:alꝰs non.

3 ¶ Vtrũ ẽps qui reſignauit ẽpatum:vel degra/
datus:hereticus:aut excõicatus eſt:cõferre poſ
ſit ordines.R.ſȝ Ri.vbi.ſ.di.xxv.ꝙ ſi fuit le/
gitime ẽps ordinatus:⁊ ꝯfert ordines ⁊ chara
cter imprimit.ſed ñ executio.⁊ de hoc vide.ſ.Ir
regularitas.i.§.xxx.⁊.xxxi.mortaliter tñ pec/
cant ſcienter a talibus ordinẽ ſuſcipientes ſm

eundem Ricar.vbi.ſ.Et ſimiliter ſupradicti
ordinantes niſi in caſu.de quo.ſ.Irregulari/
tas.i.§.xxxi.

ORdo tertio quibus põt dari.R.
ꝙ oĩbus maſculis q a iure
nõ ꝓhibent ordinari.Mulieribus aũt
nullo mõ põt dari.Et ſi de facto detur nihil fit
qꝛ characterẽ nõ ſuſcipiũt.vt no.Ri.in.iiij.di.
xxv.ar.iiij.q.i.Nec ob.c.preſbr.⁊.c.mulieres.
xxxij.di.in quibꝰ vocat preſbra.⁊.c.diaconiſſã
xvij.q.i.c.ſacratas.xxiij.di.qꝛ nõ eſt ab ordine
ſed a prelatiõe dr abbatiſſa diaconiſſa:⁊ a viro
preſbytero dr preſbytera.vel a viduitate:⁊ ſa/
crate dicunt a voto ex quo ſe deo conſecrarũt
Quidam tñ dicunt ꝙ nec etiam illi qui nõ ha/
bent vſum rõnis ſũt capaces.vt no.Ri.vbi.ſ.
q.ij.Sed de hoc valde dubitarẽ:ſi daretur an
ſuſciperet characterẽ.⁊ potius tenerem ꝙ ſic.
ar.c.xpianus.⁊.c.ſilueſter.xi.q.i.⁊ qd no.in.c.
nullus.de tempo.ordi.li.vi.

¶ Sed qui ſunt qui prohibent ordinari.R.pri i
mo illi qui nõ habent debitam etatẽ.⁊ que ſit
reſpectu cuiuſlibet ordinis.vide.ſ.Etas.

¶ Secundo illitterati.vt in.c.nullus epiſcopꝰ 2
de tempo.ordi.li.vi.Vtrum autem ſuſcipiet
characterem ſi ordinetur.dic ꝙ ſic.ar.c.veniẽs
de preſby.nõ bapti.Et de hoc vide Clericus.
ij.§.i.⁊.ij.

¶ Tertio criminoſi.vñ exñtes in mortali non 3
debent ꝓmoueri.de tempo.or.c.ex tuarũ teno
re.⁊.c.ad aures.Et ſi notoria ſũt crimina mor
talia peccaret mortaliter eos ordinãs:alꝰs non
vt no.in.c.queſitum.de tempo.or.Ipſe tñ qui
ſuſcipit peccat mortaliter:ſiue ſit publicũ:ſiue
ſecretum.Et quotienſcunqȝ exhibet ſe vt mini
ſter eccleſie peccat mortaliter:⁊ totiẽs quotiẽs
huiuſmodi actum facit.Vnde qui tangit res
ſacras quaſi ex officio ſuo peccat mortalit.Se
cus ſi ex neceſſitate ⁊ ſic quilibet laicus facere
poteſt ſm Tho.in.iiij.di.xxiiij.facit ad hoc.c.
multi.xl.di.

¶ Sed nũquid ſufficit contritio.R.lȝ ſit diuer 4
ſa opinio nihilominus ego credo verius fore
ꝙ ſufficit excepto qñ vult dicere miſſam.de q
dic vt.ſ.Euchariſtia.ij.§.v.

¶ Quarto bigami.vt in.c.acutius.xxvi.di.⁊ de 5
bigamis.ſi totũ.de quo vide.ſ.Bigamia.

¶ Quinto ſolẽniter penitentes.l.di.c.ex peni/ 6
tentibus.⁊.xxxvi.di.illitteratos.de quo vide
penitentia.§.v.

¶ Sexto neophiti.xlviij.di.§.ꝓhibent.⁊.c.qm 7

⁊rō ponitur ibidem.c.ſicut.

8 ¶Septimo curiales q pp aliqd offm̄ curie ſūt obligati.li.di.c.i.ij.⁊.iij.liij.diſt.legem.abſoluti ꝟo a curia ñ ꝓhibēt.lxi.di.oſius. niſi al's ſint infames vel irregulares. vt in dictis iuribus.

9 ¶Octauo rōcinijs obligati.de qbus dic vt.j. Rōcinia.§.i.

10 ¶Nono ſerui.de iſtis dic.vt.j.Seruitus.§.iij ⁊.iiij.

11 ¶Decimo corpore vitiati.habes de hoc.ſ.corpore vitiatus.§.i.

12 ¶Vndecimo illegitime nati.⁊ quis dicat illegitimus.vide filius.

13 ¶Vtrū illegitimus intrans religionē poſſit ꝓmoueri.R.ꝙ ſic de iure cōmuni ſm Hoſtiē.⁊ Ber.in.c.i.de fi.preſby.ſed ad prelationem nō poteſt ſine diſpenſatione pape. de fi.preſby.c.is qui.li.vi.

14 ¶Quid ſi nō intrat religionem.vide.ſ. Irregularitas.i.§.liij.

15 ¶Vtrū diſpenſatio cū illegitimo vt ad clericatū vel ad ordines ꝓmoueat̄ debeat intelligi de oibus ordinibus.vide.ſ.Clericus.i.§.iij.

16 ¶Duodecimo peregrini ⁊ ignoti ordinari nō dñt.Peregrini ſūt q nō ſunt oriūdi de epatu. vel nō hñt ibi domiciliū aut bñficiū.vt in.c.cū null⁹.de eta.⁊ qua.ordi.li.vi.Ignoti ſūt quorū origo ⁊ vita ⁊ regularitas nō ē nota epo.xxiiij di.c.eps.⁊.ij.q.vij.querem.Nā peregrini ordinari nō dñt:niſi habeant lr̄as autenticas.vt.j. Peregrinus.§.iij.ſil'r ignoti. niſi prius examinatione preuia cognoſcantur.

17 ¶Deciotertio īfames.⁊ de h̄ vide.ſ.Infamia.

18 ¶Decimoquarto oēs irregulares ⁊ qui ſint.vide.ſ.Irregularitas.i.

19 ¶Decimoquinto oēs ſuſpenſi: aut interdicti vel excōicati.⁊ de iſtis habes.ſ.Interdictum. iiij.§.i.⁊.j.Suſpenſio.i.

20 ¶Decimoſexto oēs ordinati in diaconos vel ſubdiaconos a papa non pñt ſine eius lnia ab alio ordinari ad ſupiores ordies.c.cū i diſtribuendis.de tempo.or.⁊ in.c.filium.i.q.i.

21 ¶Decimoſeptimo Hermofroditus.xxxvi.di. illitteratos.di.xlix.c.fi. ⁊ ſi ordinet̄ nō ſuſcipit characterē:niſi preualeat ſexus virilis.ſi equalis eſſet nō ſuſciperet ſm Ro.

22 ¶Decimooctauo ꝯiugati:niſi velint religionē intrare:vel ad ſacros ordines promoueri.c.fi. de tempo.or.li.vi.de quo dic vt Matrimonium.iiij.§.viij.

23 ¶Sed qd ſi eps ordinat aliquē prefatorꝫ.R.ꝙ mortaliter peccat ſm Tho.in.iiij.di.xxiiij.niſi cū eis diſpenſaret in caſibus in quibuſ pōt.Et vltra h̄ ſi ordinat infantē: niſi religionē intraret.Aut ꝯiugatū niſi velit ad ſacros ordines ꝓmoueri:vel religionē intrare:vel illitteratū:ſuſpēſus eſt ꝑ annū a collatiōe clericalis tonſure vt no.in.c. cos. ⁊.c. nullus. de tempo.or.li.vi.

¶Vtrū ꝑlatus poſſit cogere clericū ad ordies ſuſcipiendos.R.ſm cōiter doc.in.c.queris de eta.⁊ qua.ꝙ ſi hꝫ beneficiū poteſt cogere: niſi legitime excuſet̄.de quo vide ibidē.Si ꝟo nō hꝫ bñficiū eccl'iaſticū nō pōt cogere:⁊ ordinās inuitum qui non eſt beneficiatus eſt ſuſpenſus a celebratione miſſe per annuꝫ. ⁊ debet deponi lxxiiij.di.c.i.⁊.ij. 24

¶Vtrū coacte ordiat⁹ ſuſcipiat characterē.R ꝙ ſi coactio ſit cōditōalis puta vt euadat mortē ſic ſuſcipit.ar.c. vbi iſta didiciſti.lxxiiij.di. ⁊ c.de iudeis.xlv.di.⁊.c.ꝙ quidā.i.q.i.q2 volūtas coacta volūtas ē.xv.q.i.merito.ſꝫ ſi coactio ſit abſoluta.puta q2 ꝑ vim ordinat̄:ſic nō ſuſcipit characterē.facit.c.maiores in fi.de baptiſ. 25

¶Sꝫ nūqd talis ordinat⁹ metu ꝯditionali tenéat̄ ꝯtinere.R.ꝙ ñ.ſi met⁹ talis fuit q potuit cadere in ꝯſtātē virꝫ ꝑ.c.ꝑlatū.de his q vi me. ⁊ in.c.ad aures de eta.⁊ qua.or.q2 integritas ē res voti nō ꝑcepti.c.integritas.xxxij.q.i. 26

ORdo iiij.q tpe dꝫ dari.R. ꝙ prima tōſura pōt dari oi tpe ſm Ho.⁊ ſequit̄ do.Anto.in.c.ꝯſultationi.de tem.or.Minores ordines pōt eps q̄libet in diebus dñicis dare vni vel duobus ⁊ nō pluribus.ſm.Ho.in.c.de co.de tēp.or. vbi tex.ē.Sed Inno.⁊ Boſ.ibidē tenent ꝙ ēt pluribus q̄ꝫ duobus pōt dare.dūmō nō videat̄ ordinationē generalē facere.Sed opinio Ho.cuꝫ inhereat littere eſt tutior.q2 in re dubia tutius eſt ſuire verbis edicti.l.i §.ſi is.ff.de exerci.ac. Papa cōfert ſubdiaconatum in oibus dñicis diebus ⁊ alijs feſtis precipuis.di.lxxv.c.vl.Et Ho. dicit in.d.c.de co.ꝙ oēs ordines ⁊ oi tpe poteſt conferre papa.ar.c.ad honorem. de aucto.⁊ vſu palij.

¶Sed nunqd pōt eps dare quattuor ordines minores in alijs feſtis q̄ꝫ de quibus in.c.fi. de ferijs.R.do.Anto.in.d.c.de co.recitat quoſdā tenere ꝙ ſic:⁊ quoſdā ꝙ nō.ſed ſolū in illis feſtis in quibus virgines ꝯſecrari pñt.⁊ Ho.dicit hoc eſſe tutius.tex.tñ dicit in.d.c.de co. dominicis ⁊ alijs diebus feſtiuis.

¶Vtrū abbates ſil'r poſſint dare quattuor

ordines in predictis diebus dñicis: vel feſtiuis
ſicut epiſcopi. do. Anto. in. d. c. de eo. ⁊ in. c. cuȝ
contingat. de eta. ⁊ quali. tenet ꝙ ſic. imo ſm
Hoſti. videtur ꝙ potius his diebus debeant
dare q̄ȝ in quattuor temporibus ne videantur
generalem ordinationē facere. ⁊ placet. Alij or
dines debent dari ab epiſcopis tm̄ in ſex tem-
poribus anni. ſ. in ſabbatis quattuor tempoꝝ
anni. Et in ſabbato mediante hebdomade qua
drageſime: in quo cantatur. Omnes ſitientes
Et in ſabbato ſancto. lxxv. di. per totum. ⁊ de
tempo. ordi. per totum.

3 ❡ Sed nunqd tp̄s eſt de ſubſtantia ordinū. R.
ꝙ nō. c. ſane. de tempo. or.

4 ❡ Que pena cōferentis ⁊ ſuſcipientis ordines
extra prefata tempora. ⁊ quis poterit diſpenſa
re. vide. ſ. Irregularitas. i. §. xxxv.

5 ❡ Utrū poſſint conferri poſt prandium. R. ꝙ
nō. tamen ſi conferunt tenent ſm Hugo. lxxv
di. ordinationes. ⁊ Ber. Lau. Jo. ⁊ Hoſ. in. d.
c. de eo. Ray. vo ponit ieiuniū ordinantis ⁊
ordinati inter illa que ſunt in dubio: an ſint de
ſubſtantia vel ne. ⁊ ꝓpterea tenet ꝙ totum ſit
reiterandum: q2 non dicitur reiteratum qđ ne
ſcitur factum. c. veniens. de preſby. non bapti.
Contrariū tñ credo verius in minoribus ordi
nibus per notata in. d. c. litteras. de tempo. or.
⁊. lxxv. di. ꝙ a patribus: in quibus miſſa nō eſt
de neceſſitate. Sed in maioribus dicerem cum
Ray. cum miſſa ſit de ſubſtantia. vt notat do.
Anto. in. d. c. litteras.

Ordo v. vbi debet conferri. R. ꝙ
in eccleſia ep̄ali. ar. lxxvij.
di. c. i. Sed de conſuetudine dant vbi
volunt. lxxv. di. in palea.

Ordo vi. quo ordine dȝ accipi.
R. ꝙ gradatim incipiēdo
ab infimo aſcendēdo vſqȝ ad ſupremū
ſ. prima tonſura ſeu pſalmiſtatus: hoſtiariatus
lectoratus: exorciſtatus: acolitatus: ſubdiaco-
natus: diaconatus: preſbyteratus: ⁊ ep̄atus. lix
di. ſi officia. lxxvij. di. c. i.

1 ❡ Quid ſi quis vno vel pluribus premiſſis ad
ſuperiorem ordinet. vide ſupra Irregularitas
§. xxxvi.

2 ❡ Quot ordines pñt ſimul conferri. R. Inno.
⁊ Ho. in. c. de eo. de tempo. or. tenent ꝙ p̄ma
tonſura ⁊ quattuor minores nō pñt dari vna
die. p. c. litteras. ⁊ p. c. dilectus. eo. ti. ⁊ in iſto. c.
de eo nihil dr̄ de pſalmiſtatu. ⁊ hoc ſequit̄ do.
Anto. in. d. c. de eo. glo. tñ in. d. c. de eo. tenet ꝙ
omnes minores ſimul vna die poſſunt confer
ri. ⁊ Hoſ. facit ꝓ ea tex. in. d. c. de eo. vbi dicit
minores ordines. ⁊ ſic omnes minores. xix. di.
Si romanoꝝ. Ego ſeruarem conſuetudinē in
hoc: ſed vbi non apparet conſuetudine: tunc te
nerem opinionem Hoſt. ⁊ Inno. que videtur
verior. q2. d. c. de eo. ſuperius expreſſerat ſolum
de quattuor minoribus: ⁊ poſtea addidit mino
res. ⁊ ideo iſta indiffinita reſtringenda eſt ad
ſupra expreſſa. Facit. l. pomponius. in prin. ff. d
ꝓcu. vnus aūt ſacer ordo cū predict; minorib9
vel duo ſacri ordines eadem die vni pſone cō-
ferri nō poſſunt: nec in hoc diſpenſari poteſt:
niſi per papaȝ. vt no. Inno. ⁊ Ho. in. c. dilect9
de tempo. or. ſed conferri debent ſinguli p ſe ⁊
p certa interſticia tempoꝝ. lxxvij. di. in ſingu-
lis. ⁊. c. quicunqȝ. vnde lȝ aliquis ordinator cō
tinuaret ieiuniū vſqȝ ad dominicā de mane: ⁊
ordinandus: non tñ poſſet qui in ſabbato vnū
ſuſceperat: alium die dñico recipere. q2 cenſet̄
pro eodem die. c. litteras. de tempo. or. Fallit
hoc ſm Ber. in epiſcopo qui i ſabbato poteſt
in ſacerdotem ordinari: ⁊ in dominico in epi-
ſcopum conſecrari.

❡ Que pena conferentis ordines contra prefa 3
taȝ formā. ſ. duos ſacros vno die: vel minores
cum vno ſacro. R. ſm Ber. in. c. dilectus. de tē
po. or. ꝙ ſuſpenſus eſt a poteſtate ordinandi:
donec p papam cum eo diſpenſetur. Sed do.
Anto. in. c. litteras. eo. ti. dicit ꝙ non eſt ſuſpē
ſus: ſed ſuſpendendus ab ordinibus dandis ſic
collatis. Sed ordinatus bene eſt ſuſpenſus
ipſo facto: ⁊ a ſolo papa poteſt abſolui in. d. c.
litteras. in fi. de quo vide ſupra Irregularitas
i. §. xxiij.

Ordo vij. quō debet conferri. R.
ꝙ primo dȝ precedere ſcru
tiniū ſiue examinatio per Archidiaco-
num de iure cōmuni de officio Archi. ad hoc
⁊. c. vt noſtrum. ⁊ de elec. c. nihil eſt. §. epiſcopi.
ſ. de vita: moribus: ⁊ qualitatibus: ⁊ ceteris q̄
requiruntur in ordinato. ſ. ꝙ nullum impedi-
mentum de ſupraſcriptis habeat. Item ꝙ ſit
ſobrius non ebrioſus. xxxv. di. ⁊. xliiij. di. p to-
tum. Itē prudens. xxxvi. di. vſqȝ ad. xl. di. Iteȝ
ornatus virtutibus. xl. di. vſqȝ ad. xlij. Item ca
ſtus. xliij. di. §. pudicos. ⁊. xxiij. di. vſqȝ ad. xxxv
Item hoſpitalis. xlij. di. ⁊. lxxxvi. per totū. Nō
litigioſus. xlvi. di. xc. di. lxxxviij. di. lxxxvi. di.
peruenit. Nō cupidus. xlvij. di. ⁊. d. c. peruenit
Iteȝ domui ſue bene preſidens. lxvij. di. §. me-

ſeſſ.lxxvi.di.lxxxix.di.xci.diſt. Item ſciunus lxxv.di.q̄a patribus. Secundo debet miſſa ce lebrari ab eo qui vult ordinare. Unde aliqui vt Ray.tenent ꝙ ſi miſſa omittatur nihil fit: ſed totū iterandūꝫ eſt. Hugo tamē ⁊ Jo.lxxv di.in.c.ordinationes.el primo.⁊ Ber.in.c.ꝙ ſi cut.de elect.tenent ꝙ non eſt de neceſſitate.qđ credo verum in minoribus. ſecus in ſacris. qꝛ eſt de ſubſtantia. vt ſupra ordo.iiij.§.v. Fallit in prima tonſura:que communiter hodie ſine miſſa datur. Et ſi vnus dicit miſſaꝫ ⁊ alius cō ſecret:nihilominus tenet ordo. vt dicit Ber.⁊ Hugo.vbi.ſ.lꝫ fieri non debeat. Quod limito verum in minoribus:ſed non in ſacriſ. Tertio debēt habere ordinandi indumenta pertinen/tia ad ordinem quem volunt ſuſcipere. Quar/to ꝙ ordinans in quocunqꝫ ordine ſeruet ri/tum paſtoralis:maxime circa porrectioneꝫ in/ſtrumentoꝝ in quibus character confertur:di cendo verba conuenientia:⁊ faciendo vt ordi nandi tangant corporali tactu pro maiori cau tela:⁊ nihil omittat de ordinatis in paſtorali. quia vt dixi excepto loco:tempꝛe:etate:vnctio/ne:impoſitione manuū:tactu corporali: ieiuni um:miſſa in minoribus. ⁊ ꝙ ſit proprius epi/ſcopus vel non: ⁊ orationibus aliquibus que non dicuntur cum aliquorum corporaliuꝫ tra ditione.oīa alia ab iſtis creduntur ita de neceſ ſitate ꝙ ſi aliquid omittatur cōmuniter tenet̄ ꝙ nihil fit ⁊ totum eſt iterandum ſm aliquos lꝫ vt dixi teneant theologi ꝙ in aliquibus cō/fertur character.⁊ ſic ſm eos:ſi alia omitteren tur eſſent ſoluꝫ ſupplenda: ſed qꝛ hoc nō habe mus expreſſum tenendum eſt ſecuruꝫ. vt dixi.

1 ¶ Sed nunquid cum quis interrogatur ⁊ exa minatur tenetur dicere peccatum ſuum. R. ſm Inno.in.c.inquiſitionis.de accuſa.ꝙ non.niſi etiam poſt penitentiam impediat executioneꝫ ordinis:vel ſm Hoſtien.poteſt reſpondere:ſi aliquod horum cōmiſi egi penitentiaꝫ: nec in/digeo diſpenſatione.

1 ¶ Utrū epiſcopus poſſit ſuo ſubdito ſine cau ſa legitima denegare collationem ordinis. R. ꝙ aut eſt regularis:⁊ ſic non tenet̄ ei conferre: imo ſuus prelat⁹ pōt hoc ſibi denegare. Nec contra ſui prelati voluntatem poteſt ꝓmoue ri.⁊ ſic loquitur.c. ad aures. de tempo.or. Aut eſt ſecularis ⁊ ſic non tenetur epiſcopus. Aut eſt in dignitate ⁊ beneficio:⁊ ſic nō poteſt epi/ſcopus ei denegare.⁊ ſic loquitur.c.ex tuarum tenore.de tempo.or.

¶ Utrum ordinans indignuꝫ ſcienter peccet mortaliter. Reſpon.ſm Aſten.li.v.ti.v. ꝙ ſic. quia infideliter agit cum domino qui eum diſ penſatorem conſtituit. 5

Ornatus

Ornatus q̄ requirunt̄ vt ſit ſine pctō. R. ꝙ ſex.⁊ intel/ligo tā de ornatu veſtimētoꝝ ⁊ corpis viroꝝ ⁊ mulierum q̄ꝫ de ornatu domoꝝ ⁊ ſup pellectilium

¶ Primū recta intentio.ſ.vt nō fiat p ſupbiā vel libidinē:ſed ex legitia cā. Nā vt dicit Cri/ſo.in.c.ſicut.xxxij.q.v. Sicut enim pctm̄ opus ſine voluntate nō facit:ita iuſticia ex opere nō ꝯſūmat̄:niſi voluntas affuerit. Nā vir ornās ſe vel mulier vt nō appareat in cōtemptū ho/neſtis perſonis: vel vt placeat vir vxori ſue. ⁊ vxor viro ⁊ hmōi.ex tali intentiōe licit⁹ eſt q̄/libet ornatus ſi mō alie adſint conditiones de quibus.j. Si āt fiat ꝓpter aliā intentionē:ſic tale erit pctm̄ q̄le eſt pctm̄ intentio. Un̄ Aug. de ſermone dn̄i in monte. Exponendo illud.cū ieiunatis nolite fieri ſic hypocrite ⁊c̄. In h̄ āt inquit.c.maxime aduertendū eſt nō in ſolo ni tore rerū corpalium atqꝫ pompa. ſed etiam in ipſis ſordibus ⁊ luctuoſis eſſe poſſe iactantiā.⁊ eo periculoſiorē quo ſub noīe ſeruitutis dei de/cipit.hec ille. Ex quo pꝫ ꝙ ⁊ ſupabundantia ⁊ defectus ⁊ ēt mediocritas ornat⁹ ex intentiōe mala ſp mala eſt. Diſcutiat̄ ergo prima inten/tio ornatuſ.⁊ ſi ſit ad ꝓuocan̄.alios ad libidinē ſic eſt mortale pctm̄.qꝛ nō ſolū cōcupiſcere ſed velle concupiſci extra ſtatum matrimonij. dā nabile eſt ſm Augu. ſīliter ſi ſit ꝓpter elatiōꝫ vanam gloriā:⁊ ſuperbiā. que ſit mortalis: ⁊ qn̄ ſit:vide Superbia ⁊ vana gloria. 1

¶ Sꝫ nunqd mulier inupta poſſit ſe ornare vt placeat alicui viro. R. ꝙ lꝫ quidā indiſtincte te neant ꝙ nō.p dictū apl̄i.i. Chorin.vij.cū dic̄. Mulier q̄ inupta eſt mihi ⁊c̄. Tu tn̄ tene illud nupta accipi quantū vel ad rem:vel intentiōꝫ. Et iō illa mulier q̄ intendit nubere vt placeat alicui ꝓ vxore:ſi ſe ornat nō hꝫ prauā intentio nem.ſed bene illa que cū nō intendat nubere vel nō pōt cum aliquo querit ei placere.⁊ in h̄ cōcor.doc.cōiter. Alex.⁊.S. Tho.xxij.q.clxix. facit.c. non ſatis.lxxxvi.di. Et do.Luc.xi. Si oculus tuus ſimplex fuerit ⁊c̄.i.ſi intentio tua recta vel nequam fuerit.opus indifferens erit rectum vel neq̄ꝫ. 2

¶ Secundū qđ requiritur in ornatu eſt hone/ſtas. Nihil enim inhoneſtū poteſt eſſe licitum 3

Vnde ſicut ſine iuſticia nemo ingredit̃ regnū
dei.ita ſine honeſtate que eſt vna de partibus
eius eſſentialib⁹.l.iuſticia.§.iuris precepta.ff.
d iuſti.ꝛ iure. Et ꝓpterea Pau.ad Gal'.v.po
nit impudicitiā vnū de excludentibuſ a regno
dei.Directe aūt habet inhoneſtatem ille orna
tus ex quo mulieres vel viri oſtendūt loca im/
pudica:ꝛ lꝫ viri nō oſtendant nude ſufficit ad
impudicitiaꝫ taliter eoꝝ formas oſtendere ꝙ
ſm rōnem rectam inpudicitiā oſtendunt. Sic̃
faciūt qui veſtimenta ita breuia portant ꝙ oia
ſigna virilis mēbri apparent. Silr̃ cōtinet im
pudicitiā ꝙ mulieres taliter veſtimenta aperi
ant ꝙ pectus ꝛ mamillas oſtendant. Vnde ta
les non audeo excuſare a mortali qñ notabilit̃
in hoc excedunt. Excuſarem bene viros qñ tali
habitu vterent̃ ex aliqua neceſſitate.puta equi
tando:ꝛ coram talibus qui non habent prouo
cari ad laſciuiā ſicut cum iuuenes ludunt in
deploide ſimul ꝛ huiuſmodi.ꝛ idē dico de mu
lieribus in domo coraꝫ viris ſuis:aut alijs mu
lieribus aliter non. Nec valet ꝙ ſic eſt conſue/
tum qꝛ corruptela eſt.l.ꝙ nō rōne.ff.de lega.q̃
potius auget peccatū.c.fi. de conſue. Similit̃
ſm aliquos videtur impudicū ꝙ mulier hēat
caput diſcopertum. Sed Augu.in epiſtola ad
poſſidium videtur tenere ꝙ hoc ſit veruꝫ quo
ad decentiā nō neceſſitatem. Inquit enim ca/
pillos nudare feminas quas ꝛ caput velare
Apoſtolus iubet:nec maritatas decet. hec ille.
Et glo.ſup illud.i.Chorin.xi. Mulier velatuꝫ
habere debet caput:dicit ꝙ alique excuſantur:
a peccato qñ hoc nō faciunt ex vanitate ſed ꝓ
pter cōtrariam conſuetudinē:ꝛ ſic tene ꝙ cuꝫ
hoc de ſe non ſit impudicum excuſat conſuetu
do.ꝛ hoc ſequitur. S.Tho.vbi.ſ.

4 ¶ Sed nunquid fucantes ſe:ſeu colorantes ſe:
aut alia figmenta adhibentes.vtputa adulte/
rinos crines ꝛ huiuſmodi faciunt contra ho/
neſtatem taliter ꝙ peccent mortaliter. R.circa
hoc ē diuerſa opinio inter doc. S.Tho.vbi.ſ.
tꝫ ꝙ huiuſmodi fictiones nō poſſunt eſſe ſine
pctō:non tñ ſemp eſt mortale. Sed ſolū qñ fit
propter laſciuiam vel in dei contēptuꝫ. Alex.
in.iij.parte ſūme recitat quoſdam tenere.ꝙ ſi
talia fiant ad occultandū defectum.puta mor/
pheā in facie vel nuditatē capitis qꝛ nō videt̃
pctm̃ mortale. Si vo fiant ad fingendaꝫ pul/
chritudinē maiorē.ſic fore mortale pctm̃. Ipſe
vo Alex.dicit ꝙ lꝫ hec opinio ſit hūanior tñ
tutius ſibi videt̃ dicere.ꝙ oīno ſit peccatū mor
tale.ad quod facit dictum Cypriani de habitu
virginū:qui ait. Manus deo inferūt qñ illud
quod ille formauit reformare contendunt im/
pugnatio eſt iſta diuini operis preuaricatio ve
ritatis. Deum videre non poteris qñ oculi ti/
bi non ſunt quos deus fecit:ſed quos diabol⁹
infecit de inimico tuo tincta cum illo pariter
arſura.hec ille. Et dictū Hiero.ad Maurici
filiam. Crimen eſt poſt criſmatis ſanctificatio
nem cuiuſlibet pigmenti ſucco vel puluere ſor
didari. Et dictum Auguſti.de conſecra.diſt.iiij.
v.c.fucare. vbi oſtendit ꝙ eſt adulterine falla
cie ꝛ inhoneſtatis. Ego vo in occultantibus
defectum tenerem opinionē. S.Tho. In alijs
autem que talibus vtuntur ad fingendam ma
iorem pulchritudinem recitarem eis opiniões
predictas ꝛ inducerem pro poſſe ad dimitten/
dum oſtendens periculum.ꝙ ſi pur vellent te
nere opinionem. S.Tho.non negarem eis ab
ſolutionem.ſed me exonerarem ꝛ ſuper ipſos
vel ipſas relinquerem.

¶ Tertium qd requiritur in ornatu ē cōuenie/ 5
tia pſone. Nam religioſus debet hr̃e habituꝫ
religioſū aliter eēt excōicatus.vt.ſ.excōicatio
vij.caſu.xxvij. Clericis aliqb⁹ ñ licet vti vt.ſ.
Clericus.iiij. Vnde tenet Vldr.ꝙ ſi religioſi
vel religioſe ferrent habitum nō conuenientē
ſue profeſſioni ꝙ peccant mortaliter ſi non in
modico excedant. Ideꝫ dic de muliere que vtit̃
habitu viri:i vel econtrario.ſ.ꝙ peccat morta/
liter.qꝛ facit contra preceptuꝫ Deuteronomi.
xxij.ꝛ videtur ſequi. S.Tho.vbi.ſ. qꝛ dicit ꝙ
ſpecialiter eſt prohibitum. Addit tamē ꝙ poſ/
ſit quis tali habitu vti ſine peccato ꝓpter ali/
quam neceſſitatem vel cauſaꝫ vt occultaret ſe
ab hoſtibus:vel qꝛ aliud non habet veſtimen/
tum ꝛ huiuſmodi. Facit.ad hoc.c.clerici officia
de vi.ꝛ ho.cle.ꝛ qd ibi no.

¶ Quartū qd requiritur in ornatu eſt parſimo 6
nia ꝛ moderatio.ſ.ne ſit ſuperfluus vel quo ad
multitudinem ꝛ diuerſitatem vt in multis ve
ſtibus iocalibus ꝛ hmōi. vel quo ad precioſita
tem:vel quo ad curioſitatem. Nam vſus ſup/
fluus eſt oīno vitioſus. Vñ ad Gal'.v. Inter
alia que excludunt a regno dei cū fuiſſet dictū
de fornicatione ponitur luxuria vbi dicit glo.
i.quelibet ſuperfluitas intellige notabiliter ex/
cedēs vt ſit mortalis.vñ Tho.vbi.ſ.dicit ꝙ fa
ciētes ornamenta ſupflua ꝛ curioſa peccant ꝛ
qñ ſupfluitas eſt notabiliter exceſſiua ñ eſt du/
biū inter doc.quin ſit mortalis.ſed difficultas

eſt in cognoſcendo quādo dicatur notabiliter
exceſſiua. vnde ꝓ hoc intelligendo mihi vide-
tur dicendū ꝙ ornatus dr̄ ſuperfluus quando
excedit conditionē ſtatus perſone ad quā con
ditionem cognoſcendam: Tria ſunt tempora
cōſideranda tanq̄ȝ tria ſpecula ex quibus intel
ligetur quādo dicat̄ ſuperfluus. Primū tem-
pus preteritū. ſ. qualiter perueniſti ad talem cō
ditionem puta dominiū: nobilitatē: ⁊ diuitias
Si quippe per rapinas: vſuras: falſos contra-
ctus ex quibus reſtitutioni teneris obnoxius
ad talem conditionem perueniſti vti nō pote-
ris multitudine: diuerſitate: precioſitate: vel
curioſitate qua alij vtunt̄ cōmuniter exiſtētes
in tali conditione ⁊ ſtatu ſine peccato mortali.
Nam rebus obnoxijs reſtitutioni nō licet vti
ſine peccato mortali ad ſtatum vel pompam.
de reſtitu. ſpo. c. ſepe contingit. ⁊ hoc eſt quod
dicit Iſa. ix. c. Veſtimentum admixtū ſangui
ne cibus erit ignis. ⁊ Ier. ij. c. In alis tuis in-
uentus eſt ſanguis aiarum pauperum. Et q̄ȝ-
uis ſuper incertis reſtituendis poſſit prelatus
eccleſiaſticus diſpenſare vt quis de eis viuat
ſm qualitatem conditionis naturalis alicuiuſ.
Si tamen hoc facit ad ſuperfluitatem ⁊ ſtatū
ſolum. eſt in ſtatu dānationis tam diſpenſans
q̄ȝ diſpenſatus. facit quod nō. in c. dudùm. el.
ij. de elect. ⁊ in. c. ⁊ ſi illi. xij. q. ij. Solūmodo eis
diſpenſare licet de incertis vt viuere poſſint
ſm eorum conditionem: q̄ȝ ille qui eſt conſue-
tus vti cibis delicatis: vel veſtibus non poſſet
ſic groſſis vti ſicut qui ad hoc eſt aſſuetus. ⁊ iō
oportet multū temperate hoc faciant. Si vero
ad talem conditionem perueniſti nō per talia
que neceſſario ſunt reſtituenda ſic credo: ⁊ ſi
non ſis naturaliter nobilis nihilominus pote
ris te ornare ſm illum ſtatum ita ꝙ ex hoc nō
erit iudicandus tuus ornatus notabiliter ſup-
fluus. Secundū dr̄ tempus preſens ſcilicet ſi
ornatus talis conuenit tue conditioni. Maio-
ri enim dignitati conuenit maior ornatus di-
cto. c. clerici officia. Et iō vt ſcias quid tibi con
ueniat attende ꝙ cum nulla ſit maior dignitas
q̄ȝ diuina: ⁊ tñ in ipſo cultu diuino debet orna
tus eſſe temperatus. vt patet in. c. gloria epiſco
pi. xij. q. ij. a fortiori ornatus prelatorum eccle-
ſiaſticoꝝ. Idem dic ꝙ ornatus imperatoris q
oēs mundanos ſupereminet. vt in. l. cum mul-
ta. in fi. C. de bonis que liber. debet eſſe tempe-
ratus. Ceterorum vero tanto magis tempera-
tus debet eſſe quanto inferiores ſunt ab ipſa

ipatorꝫ dignitate. Et q̄ȝuis ita ſit d̄ iure nihilo
minus conſuetudo hodie attendenda eſt. q̄ȝ vt
dicit Aug. xli. di. c. i. Quiſquis rebus pretereun
tibus ſtrictius vtitur q̄ȝ ſe habeant mores eo-
rum cum quibus viuit: aut intemperatus: aut
ſuperſtitioſus eſt. quiſqs vero ſic eis vtitur: vt
metas conſuetudinis bonoꝝ inter quos con-
uerſatur excedat: aut aliquid ſignificat dicit gl.
puta infirmitatē ⁊ legitimā cauſam aut flagi-
tioſus eſt. In oibus aūt talibus non vſus reꝝ
ſed libido inculpanda eſt. Quid igit̄ locis: tem
poribus ⁊ perſonis ꝯueniat diligenter atten-
dendū eſt. nec temere flagitia reprehendamus
hec ille. Vnde ſi vis agnoſcere ſi excedis ꝯſide
ra cōitatem bonoruꝫ inter quos viuis qui ſūt
equalis dignitatis: nobilitatis: diuitiarū: abun
dantie. ⁊ notanter dixi cōitatem bonoꝝ: nō ali
q̊ruꝫ. Et ſi ſm eoꝝ ꝯſuetudinē vteris precioſis
vel mltitudine: aut curioſitate nō iudicabo ex
ceſſū. Niſi occurreret tibi caſus in quo aliq ꝓ-
ximi eſſent in extrema neceſſitate. q̄ȝ tūc dicas
ſm Ambro. in. c. ſicut hi. xlvij. di. Pluſq̄ȝ ſuffi
ciat ſumptui. ſ. tuc neceſſitatis ⁊ familie violē
ter obtentum eſt.
¶ Sed nūquid ille q eſt equalis in diuitijs no 7
bilibuſ poſſit ornare ſe ſm ꝙ cōiter nobiles fa
ciunt lꝫ ipſe ſit ex infimo genere. R. ꝙ ſic. Niſi
quo ad deaurata que d̄ iure ꝯueniūt doctorib9
⁊ militib9. Rō q̄ȝ nobilitas hodie ñ attribuit̄
ſm virtutē ſed ſm pompā ⁊ opinionē. Fallit
ēt hoc quo ad cōparationē prelatoꝝ: dñoꝝ: ⁊
officialiū quib9 licet aliquis eſſet ipſis ditior ñ
liceret ſe ornare ſm ꝙ tales prelati: vel dñi: vel
officiales cōiter faciūt. Cōclude ğ ꝙ ſi qs vtit̄
ornatu precioſo vel multiplici aut curioſo ſm
conditionē ſtatus pñtis. vt cōiter faciūt pñti
tpe boni diuites vl̄ nobiles ſibi eq̄les ñ peccat.
¶ Tertiū tp̄s ꝯſiderandū eſt tp̄s futurū hoc ē 8
ꝙ conſideret ſi in tali ornatu poterit ſe tenere
taliter ꝙ in futurū nō habeat cōmittere aliqua
peccata mortalia. Nā ſi eſt neceſſe aliqua mor
talia cōmittere vt in tali ornatu ſe teneat ſicut
illi qui ꝓpter talia hñt neceſſe in partib9 remo
tis ad negociādū morari dimiſſis vxoribuſ ibi
ꝓpter coꝝ imbecillitates multa mortalia cō-
mittūt ⁊ hmōi. Nā tūc talis ornatus eſt ſup-
fluus ⁊ illicitus. ſm ergo predicta tria tpa po-
tes cognoſcere. qñ hȝ ſupfluitatē ⁊ q̄ȝuiſ ſit diſ
ficilimū cognoſcere qñ habeat notabilē ſupflu
itatē que ſit pctm̄ mortale niſi ſm primū tp̄us
⁊ tertiū. Tñ deteſtandi ſunt q̄ȝ vt in pluribus

habent de ſuperfluo. ⁊ ſic de peccato. vtpote q
ſunt occaſio multorū peccatorū. Nam primo
inducūt ad laſciuiam. ſecundo impediunt mul
ta matrimonia. ⁊ tertio prebent materiā inor/
dinate cupiditatis. ideo ps. xxx. Odiſti obſeruā
tes vanitates ſuperuacue.

9 ¶ Quintū qđ requirit ornatus vt ſit licitus: ē
vt non apponat̄ circa eum nimia ſolicitudo.
ſm eni. S. Tho. vbi. s. Nimia ſolicitudo circa
ornatū ēt ſi nō ſit deordinatio ex pte finis red
dit eū illicitū. Et q̄uis iſta ſolicitudo nimia nō
ſit mortalis niſi qñ pp ipſā dimitteret neceſſa/
ria ad ſalutē nihilominꝰ ſaltē ē veniale pctm̄.

10 ¶ Sextū qđ requirit̄ vt ornatꝰ ſit licitus eſt vt
nō ſit ſcandaloſus ꝓximo: dicit Alex. de ales. in
ſa ſe. q licet ſe ornare p̄cioſis veſtibus ſm no
bilitatē pſone: ⁊ ꝯſuetudinē terre: ⁊ dignitatē
officij. ita tñ q abſit libido in voluntate: ⁊ ſcā/
dalū in exteriori ope: nec mirū q2 Mat. xviij.
Ve hoi illi p quē ſcandaluꝫ venit. Aduerte tñ
q lꝫ aliqs ꝓuocet̄ ad cōcupiſcentiā ꝓpter or/
natū alterꝰ ſi ille q ornat ſe hic nō intēdit: nec
eſt exceſſus in ornatu erit potius ſcandalū paſ
ſiuū ⁊ occaſio accepta. Sed qñ eſt in ornatu ex
ceſſus ꝑſertim incitatiuꝰ ad libidinē vt in mu/
lieribꝰ inuenientibus nouas inuentiones ſeu
vanitates. ⁊ credūt ꝓbabiliter q aliq ꝓuocant̄
ad libidinē nō excuſant̄ a mortali ſi de hoc nō
curant: ſed potius volunt portare. Si vero nō
credūt ꝓbabiliter q prebeant occaſionē ruine
alteri ſic difficilimū eſt determinare de mortali
lꝫ aliqualiter excedant. Verū eſt q periculoſuſ
eſt exceſſus in ornatu ꝓuocatiuo ad libidinē vt
in mulieribus facientibus foças nouas q̄s ſin
gulariter diabolus ꝓuocat ad ornandū ſe ma
gis q̄ꝫ viros: q2 magis ſunt efficaces ad illaq̄/
andū aīas. Et iō lꝫ nō poſſit ſnia dari de mor/
tali p quanto exceſſu: nihilominus ſemp indu/
cende ſunt ad dimiſſionē ꝓpter piculū ꝓpter
q cōminat̄ eis dñs. p Yſa. iij. c. In illa inquit
die. ſ. iudicij auferet dñs ornamentū calciamē/
torꝫ ⁊ torques. ſ. colaria: ⁊ monilia: ⁊ armillas
ſ. ornamenta brachiorꝫ. vt maniche rechama/
te vel lōge. mitras. ſ. macā gnones vel lunctas
diſcriminalia. i. pectines ad pectinandū caput
vel cerructos. periſcelidas. i. ornatus talorꝫ in fi/
ne veſtis vt ſunt caude vel fimbrie. murenulaſ
i. cathenas paruas circa collū. olfatoriola: inau
res: gēmas in fronte pendentes. ⁊ mutatoria
i. diuerſas veſtes. ⁊ lintheamina vt faciunt ro/
mane ſup̄ veſtes. acus ⁊ ſpecula. ſindones ⁊ ca
miſias. vittas. i. bindellas ꝓ capillis colligēdis
⁊ theriſtra. i. veſtes eſtiuas vt ſūt iornee. aeria
q eſt eſtas ⁊ erit ꝓ ſuaui odore fetor ꝓ zona fu
niculus: ꝓ criſpanti crine caluiciū: ⁊ ꝓ faſcia
pectorali ciliciū. hec ibi. Sis ergo prudēs o cō/
feſſor vt nō precipites ſniam vbi nō eſt precipi
tanda. ⁊ cautus vt nō relaxes qđ ſp eſt reſtrin/
gendū q2 cū cōiter in ornatu nō ſint cōditiōes
ſupra poſite ſitqꝫ ꝯſequenter in ipo pctm̄. q̄ ta
liter orā tes: ſe dant operā rei illicite ⁊ ꝓpterea
iuridice imputat̄ eis malū qđ ꝓbabilit̄ ex eis
euenit. ſ. laſciuia. facit. c. cū qui. ⁊ c. quantū. l. di.
⁊ qđ no. in. c. ſicut dignū. de ho. ideo deteſtādū
ꝓpter qđ merito ſaluator Luc. xvi. expreſſit q
diues dānatus induebat̄ purpura ⁊ biſſo.

Ociositas

Ociositas est cum quis quiete neceſſaria ſaluti cor/
poris accepta vacat ab aliquo opere ſpi
rituali vel corpali. ⁊ hec eſt filia accidie. Et qñ
ſit peccatū mortale. vide. s. Accidia. §. i. ⁊. ij. ⁊. j
Preceptum. §. v.

Pactum

Pactum aūt dicitur a pactione inde eſt pacis nomen
appellatū. ⁊ eſt pactio duorū pluriūue
in idem placitum ſeu conſenſus. vt dicit tex.
in. l. i. ff. de pac. Et ideo oīs contractus genera/
liter dr̄ pactum. ſed cum habeat nomen pacifi
cum ab ipſo contractu denominatur. vt vendi
tio: locatio. cum vero non habet nomen dicitur
pactum a genere.

¶ Que differentia eſt inter pactum: pollicita/
tionē: conuentioneꝫ: ſtipulationē: ⁊ ꝓmiſſionē
R. q pactum eſt conſenſus duorꝫ vel pluriuꝫ
ad aliquid faciendū vel dandum verbis expreſ
ſum: ita q verba premittantur a promitten/
te: ⁊ conſequenter a recipiente. Si vero verba
premittantur a recipiente ſic erit ſtipulatio. ex
emplum dabis mihi decem. R. dabo. promitti
facere ſic. ⁊ tu reſpondes promitto. inſtitu. de
verbo. obligatio. in princi. Pollicitatio vero
eſt ſolius offerentis promiſſio. nec requiritur
preſentia perſone cui fit pollicitatio. l. i. ⁊. l. pa/
ctum. ff. de pollici. Et nō. glo. in cle. romani. de
iureiuran. ⁊ glo. in. l. i. C. de iure do. Dicens q
pollicitatio fit ſine interrogatione precedente
ff. de pollicita. l. iij. promiſſio cōmuniter fit ro/
gatione. de quo dic vt. j. Pollicitatio. in prin.
Et poteſt promiſſio referri vel ad pollicitatio/
nem: vel ad ſtipulationem: vel ad nudum pa/
ctum. ff. de edi. edic. l. ſciendum. §. dictum a ꝓ/
miſſo. Conuentio vero eſt nomen magis gene/

tale q̃ʒ pactū.q2 ſcholares in ſcholis: ⁊ fratres in capitulo conuenire dicuntur.ff.eo.l.i.§.conuentionis verbum.

2 ¶ Quotuplex eſt pactum. R̷.duplex:aliud veſtitum:aliud nudum.

3 ¶ Sed quomō dicatur pactum veſtituʒ.R̷. q̄ vi.modis. Primo re. ſecundo verbis. ſcilicet ſtipulando.tertio litteris.quarto conſenſu ⁊ ď his habes exempla.ē.obligatio.§.iij.quito coherentia contractus.puta vendidi tibi domuʒ cum tali pacto q̄ ego debeā morari in ipſa domo per annū qď quidem valet q2 veſtitur coherentia contractus.ſ.venditionis. alias eſſet nudum.ſexto interuentu rei.puta promiſi tibi aliquid dare vt faceres mihi vel dares aliud. Vñ ſtatim cum dedero tibi qď promiſi veſtit̃ pactū ex pte mea.⁊ iō interuentu eius es mihi obligatus ad faciendū quod promiſiſti ꝓbant̃ iſta inſtitu. de verbo.obligatio. Nudum vo dicitur quando non veſtitum aliquo predictorum vel non continet cauſam: quia traditio rei ſine cauſa nulliuſ eſt efficacie.l.nunq̃ʒ nuda traditio.ff.de acqui.re.do.

4 ¶ Vtrū ex nudo pacto ſiue ex ſola promiſſione homo obligetur. R̷. q̄ de iure canonico ⁊ in ꝯſcientia ſic ſub pena mortalis peccati. vt no. in.c.i.de pactis.⁊ in.c.iuramenti.xxij.q.v.Qď limita verum ſm collectarium. ⁊ ſequit̃ [illegible]a. in.c.prudenteſ.de dona.⁊ in.c.ſi cautio.de fide inſtru.qñ exprimitur cauſa.vt ꝓmitto tibi decem q2 vendidiſti mihi talem rem vel mutuo conceſſiſti ⁊ huiuſmodi.q2 ſi ſit nudū ſic q̄ nulla cauſa eſt adiecta non obligat etiam in ꝯſcia Ratio q2 preſumitur per errorē ꝓmiſiſſe ⁊ ſic nō poteſt allegari obligatio naturalis cum nihil ſit tam contrariū conſenſui q̃ʒ error.xxix.q.i.§.i ⁊.l.ſi p errorē.ff.ď iuriſd.oīm iudi. Aduerte tñ q̄ ſi quis dicit ꝓmitto tibi centū donare q̄ tunc liberalitas promiſſionis preſumitur cā donandi.⁊ ſic non eſt ſine cauſa. Similiter ſi ꝓmittitur aliquid loco pio q2 preſumitur obligaſſe ſe fauore pie cauſe.nec preſumitur ibi error.c.ſi.de ſucce.ab inte. Limito etiam ⁊ veruʒ q̄ ex nudo pacto obligatur.ſ.quando nude paciſcens habuit aīum obligādi ſe. q2 ſm cōiter Theologoſ in iiij.di.xxxviij.nemo ex quacūqʒ ꝓmiſſione obligatur.niſi qui habet animū obligandi ſe.facit.c.litterarum.de voto. ⁊.l.obligationum.la.i.ff.de actio.⁊ obligatio Alias ſi non habuit animū obligandi non tenetur ſub pena mortalis peccati ad pactum nudum ſeruandum:niſi ſubeſſet cauſa que ad hoc obligaret de neceſſitate precepti. puta promiſi patri meo veſtem qui moritur ex frigore q2 tenetur q̃ʒuis nō habuerit aīum obligandi ſe. Datur iij.limitatio.ſ.ſi conditio vel rationalis cauſa nō aduenit poſtea que ſi a principio affuiſſet ñ ꝓmiſiſſet:q2 ſi talis cauſa aduenirct ⁊ ꝓpterea nō impleat nudū pactum nō peccaret mortaliter ſm Jo.de notho.in.iiij.di.xxxviij. ⁊ ſʒ.S. Tho.ſa ſe.q.xi.quod bene nō.Addo ⁊ quartū ſ.q̄ ſit honeſtum:licitum:poſſibile ⁊c̄.de quib9 ſ.dico de pacto veſtito.

¶ Vtrū oriatur actio ex nudo pacto.R̷. Inno. in.c.nouit de iudi.⁊ multi alij q̄ non.ſed ſolū competit officium iudicis implorare.Sed ego credo q̄ oriat̃ de iure canonico.vt tenent Ho. Jo.an.do.Anto.⁊ Pa.cum glo.in.d.c.i.de pactis. ⁊ Archi.in.c.quicunqʒ ſuffragio.xij.q.ij. ad minus conditione ex canone predicti.c. iuramēti.qď intellige in caſu qñ obligat ad mortale peccatū:alias nō. 5

¶ Vtrū oē pactū veſtituʒ obliget.R̷.q̄ nō.vt no. Pa.in.c.pactiones.de pactis.Et qñ hoc ſit q̄ nō obligat.dic vt dixi.ē. Iuramentum.v.q2 vbi iuramentū nō obligat:nec pactū. Itē pactū dolo initū ñ valet.c.cū vniuerſoꝝ. de rerū permu.Intellige quo ad doloſū.Itē ſi ſit alteri captioſū.ff.ď reſcin.ven.l.ſi id qď pure.in ſi. Item ea que ꝓmittuntur ob nimiam reuerētiam alicuius nō obligant.l.i.ff.qua.re.ac.non da.Item qñ pactuʒ cōtinet turpitudinem.l.ſi vnus.§.pacta:que turpem cām.ff.de pac.⁊ oē pactum ꝯ ius dicitur turpe.c.faciat hoīxij.q.ij ſm tñ diſtinctionē.de qua in.§.viij. Item pactum in cōuentionibus innoiatis nō obligat ſi ille cum quo cōtraxit nō implet ex parte ſua cōtractū.vt.l.naturalis.§.i.ff.de pre.ver.⁊.Lex placito.C.de re.permu.Ideo cū quis cōuenit cum aliquo dare ſibi centū vt numq̃ʒ petat tale quid talis numq̃ʒ poterit petere centū q2 nūq̃ʒ poteſt implere.q2 ſemper poterit petere. ſecus ſi cōuentio fiat.ꝓmitto tibi centū ſi ꝓmittas mihi fideicōmiſſum.q2 talis poterit petere eo q2 poteſt remiſſionē facere. hec Bar.C.de pac.l.conditiones. 6

¶ Vtrū pactū initū p fratres minores vel predicatores.aut alios mendicantes cū rectorib9 parrochialiū eccleſiaꝝ ſup iuribuſ parrochialibus.puta exhibitione ſacroꝝum. Iure funerādi ⁊ ſimilibus vel ſup aliis quibuſcūqʒ valeat R̷.q̄ ſi factum eſt per guardianos vel priores 7

eū cōſenſu ſuoꝝ conuentuū vel locoꝝ valet. lʒ
nō interuenerit licentia ſui generalis aut prin
cipalis: aut capituli: aut ſedis apoſtolice: quo
ad fratres minores. Dūmodo al's ſit honeſtū
ꝛ licitū. de pactis. c. q2 ex eo. li. vi.
8 ¶ Vtrū pactū iuramento firmatū qđ in ſe cō
tinet turpitudinē. ſ. peccati. vel eſt ꝯ ius valeat
R. Pa. in. c. pactiones. de pactis. qđ ſi cōtinet
turpitudinē ex parte vtriuſqꝫ. ſ. iurantis ꝛ re
cipiētis non valet. xxij. q. iiij. p totū. Silr ſi ꝯti
net turpitudinem ſolum ex parte iurantis. vt
in regula nō eſt obligatorium. li. vi. Si vo ſo
lum continet turpitudinem ex parte recipien
tis. ſic tenet ꝛ obligat. c. debitores. de iureiurā.
Ratio q2 iuramentū principaliter dirigitur in
deū in quo nulla poteſt verſari turpitudo. Si
vo nō eſt firmatū iuramentū an obliget. vide
ſ. obligatio. §. x.
9 ¶ Vtrū pactū de non cedendo bonis ſuis va
leat. R. Pa. in. d. c. pactioneſ. ꝙ ſic. niſi ſit noto
ria paupertas: q2 tunc illicitū eſt: q2 in effectu
tunc videt ſe obligare ad carceres qđ nō pōt
cū nemo ſit dñs membroꝝ ſuoꝝ.
10 ¶ Vtrū pactū factū patri a filia dū nuptui tra
deret. ꝙ dote cōtenta nullū ad bona patrimo
nialia habebit recurſū teneat. R. ꝙ nō. niſi ſit
iuramento firmatū. de pactis. c. ꝗuis. li. vi.
11 ¶ Vtrū pactū qđ eſt ꝯ ſubſtantiā ꝯtus nec cō
tinet turpitudinē valeat. R. ꝙ ſi ponat p viam
modi vitiat ꝛ nō vitiat ſm Fran. de ramponi
bus in repetitione. l. fi. C. de cōdi. ob. cām. Vñ
pactū ꝙ precariū duret inuito dño ñ valet. vt
in. c. precariū de precario. ꝛ. l. cū precario. ff. de
preca. Similr ſi cōſtituo ꝓcuratorē ꝛ ꝓmitto
nō reuocare ñ valet: ita dicit Bar. i. d. l. cū preca
rio. ꝛ Ange. in. l. ij. ff. de ꝓcu. ꝛ Bal. in. l. ꝛ in ꝑ
petuū. ff. de ꝓcu. Et ſi promiſit ſub pena non
tenet ad penā reuocando. facit gl. in. c. ij. de cō
ſue. li. vi. ꝛ Ange. in cōſilio. ccxxij. Sed ſi appo
natur p viā conditionis nō vitiat: ſed vitiat.
facit. c. fi. de condi. appo. ꝛ qđ no. Bar. in aut.
ingreſſi. C. de ſa. ſan. ec. Sed contra videt. l. vbi
mortis cā ita donatur. ff. de dona. cā mortis.
ſolue vt ibi per Bar.
12 ¶ Promitto tibi ter te hoſpitari in domo mea
ſtas p multos annos ꝙ nō venis nunqd pete
re poteris extimationem. R. Jo. an. in addi. ad
Spe. de cenſi. refert ſuos magiſtros diſputaſſe
ꝙ nō: ꝛ ſic tene lʒ videat ꝙ teneatur. p tit. ff. de
alimen. ꝛ ciba. lega.
13 ¶ Pactū de hereditate viuentis regulariter nō
valet. q2 inducit votū captande mortis. vt. l. fi.
C. de pactis. ꝛ ibi p doc. ꝛ p Bal. in libro de vſi
bus feu. de feudo dato inuicē. l. cōmiſſorie. c. ſi
quis. ꝛ p canoniſtas in. c. venerabilē. de elec. ꝛ
Pa. i. c. nulla. de ꝯceſ. pre. Et ibi ſic diſtiguēdo
dicit. ꝙ aut pactū de futura ſucceſſione fit ad
ꝯſeruādā legitimā ſucceſſiōꝫ ꝛ ſic vꝫ: vt iſti. ſ
legi. agna. ſucce. §. fi. q2 pactum eſt legi conſen
taneum. Aut fit ad legitimā ſucceſſionē minu
endam ꝛ tunc non valet. l. pactum. ff. de pact.
Sed ſi iuramento firmetur valebit. in. c. ij. de
pact. li. vi. Aut fit ad legitimā ſucceſſionē per
dendam ſeu ad tollendā liberam teſti factionē
ꝛ ſic non valet: q2 contra bonos mores. vt. l. ſti
pulatio hoc modo. ff. de verbo. obli. Addo ꝙ
ſm Bar. etiam iuramento non firmatur per
regulam nō eſt obligatorium. de reg. iur. li. vi.
vt in. d. l. ſtipulatio no. ꝛ in. l. fi. C. de pac. Sed
ego non credo. q2 licet ſit contra bonos mores
non tñ naturales ſed ſolum ciuiles. ꝛ ideo fir
matur. d. c. ij. de pactis.
¶ Vtrū habēs parentes magnos quos timet 14
ꝛ volens prouidere aie ſue reliquit medietateꝫ
oīm bonorum ſuorū pauperibus. ꝛ dicit ſi con
tingeret me facere aliud teſtm̄ in quo conſan
guineos meos inſtituerē per quod reuocaret
preſens iudicium ex nunc tibi. p. notario publi
co tanꝗ̄ pſone publice ſtipulanti ꝛ recipienti
ꝓ dictis pauperibus: dono irreuocabiliter ꝛ
inter viuos dictā medietatē bonoꝝ meoꝝ cō
ſtituens me ex nunc eā poſſidere precario noie
facit tandē aliud teſtamentū. Modo queritur
vtrū pauperes valeant aliquid hre ex tali do
natione. R. Bal. vbi. ſ. ꝙ fuerunt opiniones.
vna ꝙ ſic. que eſt dñi Dy. ff. de teſtamentis. l.
heredes pala. §. fi. ꝛ in regula. quod ſemel pla
cuit. de reg. iur. li. vi. Alia ꝙ nō. q2 iſte contra
ctus donationis videtur impedire liberam te
ſtamenti factionem. ff. de verb. ob. l. ſtipulatio
hoc modo. Sed aduerte nos ſumus extra ca
ſum doctoꝝ. Nam hic interuenit traditio. vñ
ꝛ ſi donatio eſſet infirma ꝛ ſine cā: tamen dñs
volens transferre dñium: transfert. ff. de cōdi.
ob cām. l. iij. §. ſubtilius. vel q2 cauſa eſt ipſa li
beralitas. vt. ff. de donatio. l. hoc iure. Iteꝫ ipſa
pietas vt. ff. de condi. indebi. l. cum his. §. ſi in
ea opinione ſit mlier. ꝛ no. inſti. de obli. que ex
quaſi ꝯctu. §. ex quibuſdā ad hec. C. de ſa. ſanc.
ec. l. fi. volens ergo ſuſtinere opinionem Dyni
faciat ꝙ procedatur ad traditionis actū: q ēt
ſub conditōne fieri poteſt. vt. ff. de acqui. poſſ.

quí abſentí ⁊ cautius ſi íteruenıat traditio cor poralis ꝙ ſi precaria q̄ꝛ precariũ forte non va let. Tu cogita ego dimitto te ſine deciſiõe. hec Bal. Sed tu tene ꝙ ſi vult vt valeat donec pu blice pſone iter viuos ſub talí cõditiõe ⁊ tra dat q̄ꝛ ſic valebit idubitanter.

15 ¶ Utrũ cũ vir facit teſtm̃ ⁊ legat vxori certũ quid hoc acto ꝙ ſi mutaret teſtamẽtu ſiue nõ iſta vxor iure donatiõis iter viuos. debeat ha bere certã domũ quã ſibi legauerat: ⁊ demum mutauit teſtm̃ nulla facta mentione de dicta donatiõe. An mulier debeat hr̃e dictã domũ videt ꝙ nõ. d. l. ſtipulatio hoc modo. Cõtrari um dico q̄ꝛ iſta donatio eſt pũs ⁊ pura: q̄ꝛ di rit ſiue mutauero ſiue non: ⁊ ideo nõ eſt appo ſita in penã teſtamẽti mutati. Caue tñ q̄ꝛ niſi iteruenerit traditio nõ ꝯfirmat morte: ⁊ ſuffi cit ꝙ traditio interueniat tpe donatõis vl̃ po ſtea viuo donãte. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. papinianus. alias incipit ſi quis pro vxore. ⁊ argu. in. l. ij. C. ſi quis alteri vel ſibi. hec Bald. vbi. ſ.

16 ¶ Quõ interpretant pacta obſcura. R. ꝙ i du bio cõtra ea qui eã appoſuit ⁊ potuit aptiꝰ de clarare. ff. de pac. l. veteribus.

17 ¶ Pactũ legis cõmiſſorie qd eſt. R. i contra ctu venditiõis ẽ pactio q̃ reddit inemptu ꝙ venditum eſt ſi non ſeruatur qđ eſt ꝓmiſſum vt in. l. i. ⁊. ij. ff. de le. cõmiſſoria. ⁊ fit ita. vẽdo tibi fundũ. ⁊ ſi infra talem diẽ non ſolueris ꝑ ciu inemptũ ſit. In pignore aũt fit ſic: niſi lue ris pignus ifra certũ tps ſit perditũ: vel ſit mi hi pro ſoluto.

18 ¶ Utrũ generalr̃ ſit reprobatũ. R. ꝙ non. vt ff. de le. cõmiſſo. per totũ. vbi pꝫ ꝙ valet i ꝯctu venditionis: ſed in pignore generaliter eſt re probatũ. vt in. l. fi. C. de pactis pigno. ⁊ in. c. ſi gnificante. de pigno. ⁊ ideo ipſo non obſtante pignus ẽ reſtituendũ: niſi iuraſſet in tali pacto vt in. d. c. ſignificante.

19 ¶ Utrum iſtud ſit pactũ le. cõmiſſorie pigno ro tibi hanc rem: ⁊ ſi non luero ifra menſe nũ quã poſſim luere. R. Bal. vbi. ſ. de vſi. feu. de feudo dato inuicem. l. cõ. ꝙ ſic lꝫ nõ dicatur ꝙ dñiu ſit apud creditore. iſta ẽ glo. no. in. l. vl ti. C. de pac. pigno.

20 ¶ Utrũ poſſit fieri iſtud pactum cu fideiuſ ſore videlꝫ ſi nõ extraxero te de obligatiõe ꝙ pignus qđ pro indemnitate tibi dedi loco in demnitatis ſit tuum. R. Bal. vbi. ſ. glo. dicit hic: ꝙ valet: q̄ꝛ ſpeciale eſt in his q pro alio ſũt obligati: q̄ꝛ hoc mõ pñt indemnes ſeruari. vt ff. de cõtrahẽ. emp. in fi.

¶ Utrum in dote valeat hoc pactum. Si tibi pecuniam non reſtituero talem fundum loco ꝑmutationis aſſigno. R. Bald. vbi. ſ. videt ꝙ ſic. q̄ꝛ iſta eſt quedam permutatio. vt. ff. de iure doti. l. ita ꝯſtante. ⁊. l. fi. Itẽ ſpeciale videt i do te. vt. ff. de ſolu. l. calipodius. 21

¶ Utrum valeat iſtud pactum: obligo tibi ta lem fundum pro. x. ⁊ ſi non ſoluero tibi infra menſem habeas eum emptum iuſto precio. R. Bal. vbi. ſ. ꝙ ſic. ⁊ eſt mirabile ꝙ licet non ſit collatum in alicuius arbitrium declarandi ꝑ cium valet: q̄ꝛ iſtud pactum eſt pars alteriꝰ cõ tractus validi. iſte ẽ caſus mirabilis. ff. de pi gno. l. ſi fundus. §. fi. 22

¶ Utrũ cum mutuaſti mihi. x. nullo pignore cõſtituto hoc pacto ꝙ ſi ñ ſoluero ifra mẽſem talis domus mea ſit tua pro illis decem valeat tale pactũ. R. q. ſ. ibidem ꝙ ſic. q̄ꝛ nõ ẽ pactum pignoris. vt. d. l. fi. ff. de cõtrahen. emptio. vbi tex. eſt notabilis. 23

¶ Utrum cũ pactum. l. cõmiſſorie eſt appoſi tũ nõ ipſi contractui pignoris. ſed diu poſtea valeat. R. qui. ſ. ibidem ꝙ ſic. vt. ff. de pignor. acti. l. titius. vel vbi interuenit pactum roga tu debitoris ⁊ eius gratia: nõ voragine credi toris. Et dicunt ꝙ ex interuallo valet ad exci piendum nõ ad agendum. vt refert Bar. i. d. l. calipodius. 24

Palla

Palla dicitur lineus pannus con ſecratus: qui extẽdit ſuper altare: ⁊ ſup quo extẽdit corporale: ⁊ a q̃ dꝫ bñdici. vide. ſ. benedictio. §. i.

Pallium

Pallium vt hic ſumitur eſt ſpe ciale ornamentum ar chiepiſcoporum in quo plenitudo offi cij confertur: de auctoritate. ⁊ vſu. pa. c. niſi ſpecialis.

¶ Quãdo debet peti. R. infra tres menſes a tempore cõſecrationis vel confirmationis: ſi ante non fuit cõſecratus aliter poteſt remoue ri. c. quoniam. c. di. nec ante debet ſe archiepm̃ nominare. d. c. niſi. Nec etiam poteſt antequã habeat ipſum pallium concilium conuocare conficere criſma: dedicare baſilicas: ordinare clericos: nec epos conſecrare. c. quod ſicut. de elec. §. penul. i

¶ Utrũ archieps poſſit ſuũ palliũ alteri acco modare. R. ꝙ nõ. imo dꝫ cu eo ſepeliri q̄ꝛ pſo nam eius nõ tranſit. c. ex tuarum. ⁊. c. ad hoc. 2

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

de auctoritate τ vſu.pa.

3 ¶ Vtrū ſemp̄ debeat celebrare cū pallio archi
eps.R℞.q̄ tā in ſua q̄ȝ in aliena dioceſi poteſt
abſq̄ȝ pallio celebrare vel ſandalijs. In ſua ve/
rò dioceſi nō ſemp̄ dȝ celebrare cum pallio:ſed
tm̄ in diebus illis qui in eccleſie ſue priuilegijſ
ſunt expreſſi:ex̄ eccleſiā nō dȝ eo vti vt i p̄ceſſi
onib⁹.c.fi.de auctoritate τ vſu.pa.

4 ¶ A quo dȝ peti.R℞.q̄ a papa.d.c.qm̄.τ etiaȝ
a patriarcha.c.antiqua.de priuile.

Papa ſummus eſt iter oēs: q̄ȝ ipſe
ſolus hȝ plenitudinē ptātis
vt pȝ.ij.q.vi.qui ſe ſcit.

5 ¶ Vtrū papa poſſit diſpēſare in oībus prece/
ptis moralibus legis nature vel diuine.R℞.Ca
noniſte in.c.litteras.de reſti.ſpo.τ in.c.p̄poſu
it.de ꝯceſ.preben.τ in.c.cū ad monaſterium.de
ſtatu.mo.τ in.c.per venerabilē.qui fi.ſint legi.
varie τ ꝯfuſe loquuntur: nec ex eoꝝ doctrina
pōt hec queſtio declarari.Sed vt clare itelliga
tur ſic diſtinguo vt colligo ex doctrina Scoti
in.iij.di.xxxvij.τ Alex.in.iij.parte.τ Henri.i
v.quol.q.xxix.τ Fran.in.ij.ſniaꝝ.q̄ ſunt aliq̄
de lege nature:ſeu diuina tanq̄ȝ principia pra/
ctice nota ex terminis:que ſunt hec.Finale bo
nū eſt appetendū.Malum intellige moris eſt
fugiendū:q̄ȝ aut auertit a finali bono vt ē cu/
piditas mortalis.Aut retrabit ab ipſo vt eſt
cupiditas venialis:τ iſta ſunt omnino idiſpē/
ſabilia:aliqua ſunt de lege nature vt cōcluſiōeſ
neceſſario ſequētes ex principijs predictis vt
iſta deus eſt diligendus:τ proximus.Et i iſtis
nulla pōt cadere diſpēſatio: vnde iſto mō ius
naturale dr̄ imutabile.vt dr̄.§.i.di.v.Rō ē q̄ȝ
rō legis que eſt id qd̄ dicūt predicta duo prin/
cipia ab eis nō pōt ſeparari in aliquo caſu.vn̄
q̄ȝ primū preceptū decalogi τ ſm̄ ſunt de hu/
iuſmodi.Jō ſimpl'r ſunt idiſpēſabilia. Tertiū
vero preceptū q̄ȝtuȝ ad cultū deo exhibenduȝ:
aliqn̄ ſil'r eſt de hmōi.Jō quantū ad hoc ē in/
diſpēſabile:lȝ quo ad determinationem tpis ſit
diſpenſabile.vt pȝ in.c.lȝ.τ.c.conqueſtus.de fe
rijs.Sunt τ alia de lege nature nō tanq̄ȝ prin
cipia:aut cōcluſiones neceſſario a primis prin
cipijs deducte:ſed q̄ȝ ſunt multū cōſona predi
ctis principijs τ cōcluſionibus:cuiuſmōi ſunt
precepta ſcđe tabule τ oīa moralia data i lege
moyſi τ euangelica.Ex primo.n.p̄cipio τ cō/
cluſionibus neceſſarijs ſequētibus ex eo non ē
quo ad proximū niſi vnū preceptū.ſ.diliges eū
ſed q̄ȝ p̄ximus fuit mutatus per peccatū τ fa/
ctus p̄nus ad malū:ideo addita fuerunt plura
p̄cepta tanq̄ȝ multū ꝯſona primis principijs
τ ꝯcluſiōibus predictis.Et in iſtis quantū ad
rōnem ipſoꝝ nō pōt cadere diſpēſatio:ſed be/
ne quantū ad obſeruātiā ſanctionum:ſicut τ
Augu.in lib.ꝯfeſſio.ponit exēplū dicens: q̄ ſicͭ
medicina eſt ars imutabilis tm̄ medicus aliqn̄
mutat precepta languētibus:τ tm̄ ratio prece
pti artis:i ſe ē imutabilis.vnde lȝ papa nō poſ
ſit diſpēſare vniuerſal'r in preceptis ſcđe tabu
le q̄ȝ vt cōiter:τ in pluribus in eis ieſt rō legis
Tamē ſi occurreret caſus particularis in quo
deficeret rō legis:p̄pter cās ſpāles ipediētes
obſeruationem preceptoꝝ legis ex applicatōe
ipſoꝝ ad diuerſas matias.Tūc papa poſſet diſ
pēſare.Aliter vt dicit Ric.in.iiij.di.xxxviij.
Nō videret̄ deus fuiſſe bonus paterfamilias
niſi dimiſiſſet paſtorē ſup̄ gregē ſuū qui poſſet
cōſulere oibus occurrētibus τ neceſſario expe
diēdis.Nec ēt poſſet dici q̄ papa ſit generalis
cōmiſſarius dei aſſumptus i plenitudine ptā/
tis cuius cōtrarium determinat̄.ij.q.vi.c.q ſe
ſcit.τ.xxiiij.q.i.qn̄cūq̄ȝ.Et qd̄ dico de precept̄
ſcđe tabule idē dic de oibus preceptis veteris
τ noui teſtamēti.Vnde do.Archi.floren.i ſū/
ma dic̄ ſe audiuiſſe a fidedignis q̄ papa mar/
tinus quintus habita ꝯſultatione cuȝ multis
doctiſſimis viris in ſacra theologia τ iure ca/
nonico diſpenſauit cū quodam qui acceperat
germanam ſuā in vxorē p̄p multa mala τ ſcā/
dala que eueniſſent ſi eam dimiſiſſet τ que eui
tari nō poterāt:niſi ſic diſpēſaret̄.Et ideȝ ego
dico de ſil'ibus.Argu.ij.q.i.c.multi.in fi.τ.d.c
qui ſe ſcit.cum ſil'ibus.Et ſic ſcđm hāc diſtin
ctionem itellige τ limita.d.c.litteras.τ ſimilia
que videntur dicere q̄ ꝯ legē diuinā τ euāge
licā aut apl'm:nō pōt papa diſpēſare:vt in.c.
ſunt quidā.xxv.q.i.q̄ȝ veꝝ eſt vbi rō legis nō
ceſſat.Et in predicta opi.ꝯcurrūt oēs canoni/
ſte:ſi bene itelligātur qn̄ dicūt q̄ papa pōt de/
clarare:iterp̄tari:τ limitare ac diſtinguere ius
diuinū qd̄ nihil aliud ē dicere.niſi videre vbi
rō ceſſat vel nō.vt ſic nō diſpēſet vel diſpēſet:
τ ſic tene firmiter.

¶ Sed quis poterit ſcire qn̄ rō legis deficit i
aliquo caſu.R℞.q̄ iſtud aliqn̄ habemus ex exē/
plo ipſius dei qui multotiens diſpēſauit i ſua
lege.vnde i ſil'i caſu poſſum⁹ τ nos cognoſcē.
Sed qn̄ talis diſpēſatōis vel ſil'is nō habem⁹
exēplū in ſacra ſcriptura:tūc ad ſolū papā p̄ti
net ipſius declaratio:cui dictū ē.Qđcūq̄ȝ liga

ueris ſuper terrã.in.d.c.q̃ðcunq̃ȝ.qui quidem
multa declarauit:vt in materia voti:iuramen
ti:ꝛ hmõi.Et aliquãdo etiã ex ipſa noſtra rõ/
ne colliginus vt facim⁹,i gladio depoſito quẽ
dicimus nõ fore reddẽdũ deponẽti effecto fu/
rioſo.vt in.c.ne quis.xxij.q.ij.ꝛ ſimilibus.Vn
de firmiter credo ꝙ ſi aliquis petẽs diſpenſa
tionẽ in aliquo caſu ꝯ legem dei nõ iterponat
iportunitatẽ munerꝝ vel precũ:ſed ſimpl'r po/
net ſe in manibus ipſius pape exprimẽdo ca/
ſum ſuũ ꝙ ds nõ ꝑmittet errare vicariuȝ ſuũȝ
in diſpẽſando.

5 ¶ Vtrũ papa poſſit diſpẽſare i oĩbus q̃ ſunt
iuris poſitiui.R.ꝙ quãuis aliq̃ canoniſte te/
neant ꝙ nõ põt diſpẽſare ꝯ ſtatũ vniuerſalem
eccleſie:vt in.d.c.ſunt quidã.Itẽ in his i q̃buſ
decoloraretur ſtatus eccleſie.p.c.ꝛ ſi illa.i.q.vii
Ego tñ dico ꝙ vniuerſaliter põt diſpẽſare:ſȝ
tñ nõ eſſet tolerãdus ſi diſpẽſaret ꝯ p̄dcã ſine
rõnabili cã pur diſpẽſatio teneret:ꝛ ſic tenet
cõmuniter.

4 ¶ Vtrũ papa poſſit diſpẽſare in gradibus cõ
ſanguinitatis:nõ ſolũ ꝓut nũc:ſed etiã ꝓut ex
tũc.R.ſm Jo.an.in.c.per venerabilẽ.q̃ fi.ſint
legi.ꝙ ſi ꝯctũ eſt i gradu ꝓhibito diuina lege
põt diſpẽſare ꝓut nũc:ſed nõ ꝓut tũc.ſ.vt filij
ſint legi.q̃ ante diſpẽſationẽ nati fuerãt.Sed
in matrimonio humana lege ꝓhibito poteſt
diſpẽſare nedũ ꝓut nũc:ſed ẽt ꝓut ex tũc.Qð
limito verꝝ q̃ ad iſtud vltimũ:niſi ius cẽt que/
ſitũ alteri.puta q2 patre mortuo ſucceſſerũt iã
agnati.vñ lȝ poſtea legitimaret filiũ nõ exclu/
deret agnatos ſed in iure querẽdo valeret:vi/
de legitimatio.§.i.ꝛ.ij.

5 ¶ Vtrꝝ poſſit diſpenſare in bigamia. vide.s.
bigamia.

6 ¶ Sȝ q̃d de obligatõe q̃ſita laico q̃ ei ñ ſubeſt
q̃ ad tp̃alẽ iuriſditionẽ.R.Pa.in.c.ij.de voto
ꝙ ſi talis obligatio ſolũ ꝯhiꝛ ex fidei preſtatõe
ſic papa põt ex cã ab ea abſoluere ꝛ diſpẽſare.
vt in.c.quãto.de iureiur.Sec⁹ aũt ſi aliũde cẽt
q̃ſita:q2 cũ talis obligatio ſit de iure gẽtiũ:non
poterit ꝑ papã tolli.Cle.paſtoralis.de re iudi.
ꝛ no.Inno.i.c.que i eccleſiarꝝ.de ꝯſti.ꝛ legiſte i
l.fi.C.ſi ꝯ ius vel vti.pu.

7 ¶ Que ſunt q̃ reſeruãtur pape.R.ꝙ abſolutio
ab excõicatiõe in.xxxix.caſibuſ.de q̃b⁹.s.excõi
catio.v.Itẽ diſpẽſatio in multis.de quibus.s
diſpẽſatio ꝛ irregularitas.Itẽ cãe grauiores
facit.c.i.de iura.calum.ꝛ.c.multis.xvij.di.ꝛ.c.
quotiens.xxiiij.q.i.ꝛ.c.vt debitus.de appel.ꝛ
que ſint.vide i.c.ꝙ trãſlationẽ.de offi.le.i glo.
q̃ hic omitto:q2 parꝝ ꝑtinẽt ad ꝯfeſſores.

¶ De eo q̃ gerit ſe ꝓ papa:nõ elect⁹ a duabus 8
ꝑtib⁹ cardinaliũ:ꝛ de obſeruãdis i eius electõe
hẽs.s.excõicatio.vij.caſu.ij.ꝛ caſu.xiij.

¶ Vtrũ papa poſſit decidere ꝯ aliud ſtatutuȝ 9
in cã fidei ſine ꝯcilio.R.ꝙ nõ.vt in.c.Anaſta/
ſius.xix.di.q2 papa põt errare i fide.xl.di ſi pa
pa.ſed nõ tota eccleſia.c.a recta.ꝛ ibi ho.glo.
xxiiij.q.i.

Paraferna

Paraferna dr̃ a para qð eſt iuꝛ ꝛ ferna qð ẽ dos q̃/
ſi iuxta dotẽ. Vnde bona ꝑafernalia
dicũtur oĩa bona vxoris extra dotẽ.vt dicit gl.
in R.ica.C.de pac.ꝯuen.Aço i ſumma.C.de iu
re do.Bal.in.l.ij.C.de ſen.q̃ ſi.cer.q̃ȝti.ꝛ i.l.fi.
C.qui po.in pign.ha.ꝛ in.l.ob maritorꝝ.C.ne
vx.pro mari.ꝛ i.l.ſi mulier.C.de pac.cõuen.Et
de iſtis hẽs tex.in.l.ſi ego.§.dotiſ.ff.de iuꝛ do.
ꝛ glo.i.c.plerũq̃ȝ.de dona.inter vi.ꝛ vxo.

¶ Vtrꝝ ſtatutũ loquẽs de dote extẽdaꝛ ad pa 1
rafernalia bona.R.ꝙ ſic ſm glo.in.c.ex lrĩs.ð
pigno.Albri.in.l.vbi adhuc.i.xxij.colũna.C.ð
iure do.ꝛ in rubrica.C.de re vxo.ac.ꝛ in.l.de q̃
bus.in.iiij.col.ff.de legi.

¶ Vtrũ bona ꝑafernalia ſint priuilegiata ſicut 2
dotalia q̃ ad hoc vt bona viri ſint hyppothe/
cata ſicut ꝓ dote.R.gl.in.c.ex litteris.de pig.
ꝛ glo.in.l.fi.C.de pac.cõuẽ.ꝙ ſic.Vnde ſi ſpẽcia/
lem ſibi ꝓ his hyppothecaȝ a viro exegit illa
erit ꝯtẽta.Si ãt nullã exegit hẽbit hyppothe/
cata omnia bona viri pro omnibus prefatis
bonis.vt in dicta.l.fi.ꝛ de quibus habet vir
adminiſtrationem.De alijs autem que vxor
penes ſe retinet non habet hyppothecam in
bonis viri ſm Panor. in dicto.c.ex litteris.
Iſta tamen hyppotheca non eſt priuilegiata:
ſed communis ſm Innocẽ.ꝛ Jo.an.in.d.c.ex
litteris.

¶ Vtrũ maritus debeat hr̃e fructus dictoruȝ 3
bonorꝝ parafernaliũ.R.ꝙ nõ naturales q̃ñ do/
miniũ eorꝝ nõ ẽ trãſlatum in virꝝ ꝙ nunq̃ȝ pre
ſumitur trãſlatũ niſi ꝓbetur:vt no.glo.in.d.l.
fi.ſed ſolũ põt habere commodum bonorum
aliorum ꝓpter labores in exigẽdo. Aduerte h̃
ꝙ quando maritus debet habere fructus:ni/
hilominus ſi aliquid ſupereſt ꝙ non ſit ꝯſum/
ptum dicitur pertinere ad ipſam vxorem:ꝑ ea
que nõ.in.l.vbi adhuc.C.de iure dot.ꝛ in.l.fi.
C.de pac.conuen.ꝛ ibi Bal.dicit Barto.con/
ſuluiſſe.

4 ¶ Sed nũquid in deferendo in domũ mariti
dicta bona: et ea eidem aſſignãdo trãſcant i do
miniũ mariti. ℞. q̄ non. vt in. l. ſi ego. §. dotis.
ff. de iure do.
5 ¶ Ex qua culpa tenet vir ſi male. d. bona ad/
miniſtrat. ℞. q̄ de dolo. lata culpa et leui culpa
vt no. in. d. l. ſi.
6 Sed q̃ actiõe repetũtur. ℞. q̄ ſi dñium eorum
trãſtulit in maritum cõdicet cõditione certi:
vel ſine cã: vel ob cãm. Si aũt non tranſtulit
dominiũ ad exhibeñ. ſi non nixus ſit maritus
ammouere. Vel rerum ammotarum ſi ſit ni/
xus ãmouere. vt. in. d. §. dotis. Vel ſm gl. ibi/
dẽ aget depoſiti. quãdo eas cuſtodiendas ma
ritus accepit: vel mandati qñ vxor mandauit
cuſtodiã earum marito.

PArentis Appellatione nõ tã
tum pater ſed et au⁹
et proauus. et deinde omnes ſupiores
ptinent. Sed et mat et auia et pauia. ff. de verb.
ſig. l. appellatione.
1 ¶ Parẽtes quõ tenent alere filios. et filij pa/
rentes. habes. s. Alimenta. et. s. filius. §. xxi. Et
qñ tenent ex ptractu filiorum. s. obligatio. §. fi.
et ex delicto. s. Dñs. §. iiij.

PAricida eſt qui parentẽ occi/
dit vſqz in infinitum
in linea aſcẽdentium et deſcẽdentium.
Et non ſolũ q occidit: ſed et oẽs q ſunt conſcij
ad hoc vel opã in aliquo dederunt. vt. l. i. et. iij.
et. iiij. et. l. vtrum. ff. de parici.
1 ¶ Que pena paricidarum. ℞. primo Vgis debet
cedi. deide in ſacco corij cõſui cũ cane: gallo: vi
pera: et ſimia: et ſic iactari in mari: vel flumine.
Et ſi flumen vel mare nõ eſt ꝑpe beſtijs ſubij
ciatur. l. pe. ff. de parici. et. C. eo. ti.

PArrochia dr locus i quo de
git populus ali/
cui eccleſie baptiſmali deputatus cert
finibus limitatus. Vnde pluref eccleſie baptiſ
males non debent eſſe in eiſdem limitib⁹. xvi.
q. i. plures baptiſmales. facit. c. i. xiij. q. i. de his
que fiũt a prela. c. paſtoralis. Aliqñ parrochia
dr totus epatus. c. i. de rapto. de parro. c. ſuper
eo. de offi. archi. c. ij. §. penul. No. Ho. et Bo.
in ſumma. eo. ti.
1 ¶ In quo cõſiſtit ius parrochiale. ℞. q̄ in. vij.
Primo vt in diebus dñicis et feſtiuis popu/
lus audiat miſſam in ſua parrochiali eccleſia,
de quo dic. vt. s. miſſa. §. lix. Precipitur tamẽ
in virtute obediẽtie et ſub interminatiõe male
dictionis eterne religioſis omnibus ne dicãt
aliqua verba: intellige ifamatoria vel falſa vt
retrahãt laycos ab eccleſiarum ſuarum frequentia
vel acceſſu. in cle. religioſi. de priuile. Secundo
conſiſtit ius parrochiale i decimis. xvi. q. ij. in
multis. de deci. c. ad apoſtolice. de quo. s. deci/
me. Tertio in oblationib⁹. x. q. i. q2 ſaceredotes
et. c. ſanctorum. et. c. ſequen. Qũo aũt obligant ad
oblationes. vide. s. oblatio. §. i. Quarto in pe/
nitentijs accipiẽdis. in. c. ois. de pe. et re. vide. s.
Cõfeſſio. iij. Quinto in exhibitione ſacramen
torum. Sexto in ſepulturis. Septimo in bene
dictione nubentiũ. de qb⁹. de ſepul. per totum.
xiij. q. ij. placuit. de ſimonia. c. ſuam. et vide in
ſuis locis. Gre. tamen. ix. in priuilegio qd inci
pit. attendẽtes declarat q̄ in priuilegijſ mino
ribus cõceſſis. vbi dr ſaluo iure parrochiali: i/
telligi debere circa oblationes decimas. et pri/
mitias ſolũ et nõ in alijs.
¶ Quomodo efficitur quis de parrochia aliq̃ 1
℞. q̄ acquiſitione domicilij ibidem vt. s. Do/
micilium. Item quo ad ſacramẽtum cõfeſſio/
nis et euchariſtie. Efficitur etiam cum quis ꝑ
maiorem partem anni: puta per plus q̃z ꝑ ſex
menſes in ea moram facit: licet ibidẽ non trãſ
tulerit domiciliũ ſm Pa. in. c. omnis vtriuſqz
ſe. et de h vide. s. Cõfeſſio. iij. §. x. et. xi.

PArtis Appellatione quid conti/
net. vide. s. fama. §. iiij.

PAtientia eſt ſuas et ſuorum iniu/
rias ac cetera mala
equanimiter ferre. xxiij. q. i. §. i.
¶ Vtrũ ſemp ſit habenda. ℞. q̄ ſic intus. ſz ab 2
extra nõ quãdo nõ expedit ſaluti ꝑximi. xxiij.
q. i. paratus. q2 vbi hoſtis non perſonã: ſed fi/
dem querit ſi ſibi nõ reſiſtitur nõ patientia: ſz
negligentia eſt. xxiij. q. iij. Maximianus. Et
patientia prelatorum qua vitia nutriunt peſtife
ra eſt. xxiij. q. iij. iuſtum. licet aliquãdo tolleret
aliquod malũ laudabiliter ꝑpter maius ma/
lum euitandum. xxiij. q. iiij. ecce. et. c. ſequenti.
Sed quando expedit ſaluti ꝑximi ſic etiam ẽ
habenda ab extra: et ſic intellige illud Lu. vi. ſi
quis ꝑcuſſerit te in vnã maxillã prebe ei et cetera. ſz
Au. quantũ ad preparationem animi: et alterã
ſi eius ſaluti expedit. d. §. i. alias non. ſicut nec
xps eam prebuit in cõſpectu põtificis ꝑcuſſus
dicto. c. paratus.

PAtria poteſtas eſt de iure ciuili
itroducta. et ſoluit. Prio
cum pater tranſit in poteſtatem alteri⁹

puta efficiť religioſus. Et iō cum ſit in ptāte
abbatis nō poterit hr̄e filiū i poteſtate: vt in. l
ſi arrogator. ff. de adop. facit. c. cū ſcim⁹. de re/
gula. ⁊ nō. in aut. ingreſſi. ⁊ aut. ſi qua mulier.
C. de ſa. ſan. ec. Itez ſcd̄o ſoluitur qn̄ filius p⁹
pubertatē pfiteť in religiōe approbata. vt no.
glo. in. c. i. xx. q. ij. ⁊ gl. in. l. ſi ex cā. §. papinian⁹
ff. de minoribus. ſed ante pubertatē nō poteſt
pfiteri patre inuito q2 nō deſinit patria pote
ſtas p igreſſum an̄ pubertatem: ⁊ iō teneť pa/
tri obedire. imo nec pr̄ pōt offerre filiū ipube/
rem religiōi matre ɔ̄dicente. ſecundū Inno. ⁊
nō. Pa. in. c. ij. de regula. q2 obediētia qua fili
us teneť matri eſt de iure naturali ⁊ diuino:
ſed patria ptās de iure ciuili. ⁊ iō in iſtis ſpūa
libus magis ɔſiderať rō naturalis q̄z ciuilis.
Nec auus fil'r patre ɔ̄dicēte eadē rōne.

Patriarcha

greca ligua ſū/
mus patrū iter
pretať. xxi. di. cleros. dr̄ etiā pumaſ qm̄
idē eſt. vt. xcviiij. di. prouicie. ⁊ ſunt q̄ttuor pri
cipales. ſ. Romanus. Cōſtātinopolitan⁹. Ie/
roſolemitanus. ⁊ Alexandrinus. Alij quoq̄z
ſunt Aquilenſis. Bituricenſis. Cātuarienſis.
Gradenſis. ⁊ Antiocenus: vt no. glo. in. d. c.
cleros.

¶ Quid pn̄t facere. R. q: crucē ante ſe deferri
faciūt: niſi in vrbe: ⁊ vbi ē papa vel eius lega/
tus. Appellať ad eos omiſſis medijs: itē ſup/
plet negligentiam metropolitani: ⁊ quedam
alia de quib⁹ ⁊ in. c. antiqua. de priuile. ⁊. d. c. p
uincie. ⁊. ix. q. iij. ɔqueſtus. ⁊ de offi. ordi. pn̄ti.
li. vi. ⁊ de appella. ſollicitudinem.

Patronus

habes. ſ. Iuſpa/
tronatus.

Peccatum

eſt in triplici gene
re. Quoddā diciť
originale: qd̄ nihil aliud eſt niſi carētia
iuſticie originalis debite i primo parente acce
pte ſecūdū Anſel. in li. de cōceptu virginali. et
iſtud eſt oīno inuoluntariū ⁊ in vniuerſali ⁊ i
particulari. Solūmodo fuit volūtarium volū
tate aliena. ſ. ade. Et ppterea pōt remitti ſine
actione ⁊ ſine paſſione volūtatis illius in quo
eſt: vt p baptiſmū. de quo i. c. maiores. in. §. hic
vero diximus de baptiſmo. Que quidem iuſti
cia originalis fuit quoddā auxiliū diuinū ſup
naturale neceſſariū homini rōne ſue cōpoſitio
nis: q2 cū ſit cōpoſitus ex aīa ⁊ corpore ex intel
lectuali ⁊ ſenſuali que quoddāmodo ſi ſue na/
ture relinquāťur: itellectū aggrauāt ⁊ ipediūt
ne libere ad ſummū cōtemplationis pringere
poſſit. Iō data fuit ſibi iuſticia originalis per
quā ſi mens hoīs ſubdereť deo etiā ei ſubde/
renť oēs vires iferiores: vt libere in deū poſſz
tendere: cuius ſubtractio fuit facta p peccatuz
originale. Cuius duplex eſt pena. Vna taxata
peccato. ſ. priuatio iuſticie originalis: ⁊ caren/
tia viſionis diuine. Alia eſt pena ɔcomitans.
⁊ hmōi ſunt infirmitates: mors: ⁊ alia mala q̄
ſequūtur: ſicut ſi iudex p peccato iponeret pe/
nā eruitiōis oculoꝝ ad quā ſequerenť poſtea
multa dāna. Hec ex Fran. de maio. in. ij. ſentē
tiaꝝ. Quoddā dr̄ veniale: ⁊ iſtud aliquādo ē
volūtarium voluntate ppria ſimpl'r: ſicut qn̄
ex deliberatiōe quis dicit mendaciū iocoſum
xxij. q. ij. c. primū. Aliquando vero partim eſt
pena ſicut motus inordinati qui oriunť nobis
ex corruptela preuaricationis ade. Partim
vero eſt culpa: q2 lz non ſit a volūtate ppria an
tecedēte: oritur tn̄ a volūtate ɔcomitante ⁊ nō
phibēte: vel non precauente cū poſſit phibere
vel precauere tales mot⁹ iordinatos. ⁊ de iſtis
dr̄. xxv. di. §. alias. Et ad remiſſionē eius ɔcur
rūt tria. ſ. pena preſens: gratia cōcomitans: ⁊
meritū antecedens. Quoddam dr̄ mortale qd̄
quidem ē voluntarium ⁊ in vniuerſali ⁊ i pti/
culari. ⁊ ideo non poteſt ſine noſtra actione di
mitti: vt in. d. §. hic vero diximus. Et de iſto
intelligiť illud Augu. li. i. retractata. c. xij. ⁊ li.
de vera religione. Peccatū eſt adeo volunta/
riū: vt ſi nō ſit volūtariū nullo modo ſit pctm̄.
⁊. xv. q. i. §. ſed hoc nō general'r.

¶ Qn̄o pōt diſcerni peccatū mortale a venia/
li. R. q: precepta diuine legis naturalis: ac hu/
mane indicāt qd ſit mortale vel veniale. Naz
quicquid eſt contra ipſa de ſe hʒ rōnem morta
lis peccati: niſi vel rōne ſurreptionis: vel mo/
dicitatis: vel rōnabilis cauſe quo ad precepta
humana vel diſpēſationis ſupioris excuſetur
Peccatum vero veniale nō eſt ɔ̄ legē aliquā
ſed eſt pter legem: q2 nō obſeruat modum ra/
tionis quem lex ſancta intendit. Hec ex. ij. ſen
tētiarum. di. xxiij.

¶ In q̄ differt culpa peccati a pena. R. q: cul/
pa ſeu macula eſt quedam relatio ad actū pre/
ſentem vel preteritum quā diuina volūtas fa
cit illum qui fecit reputans indecentem ineſſe
morali. Ex qua idecentia relata ad actum pre/
teritum vel preſentem naſcitur obligatio ad
penam ex determinatione voluntatis diuie
Et ideo aliud eſt remittere culpaʒ aliud penā,

Quando enim deus non concipit hominem
ſub iſta indecentia tūc remittitur culpa. Quā/
do vero nō concipitur ſub obligatione ad pe
naʒ tūc remittit̄ pena. Ex quo patet ꝙ eē mo/
rale non conſiſtit in re extra: ſed in extimatiōe
Propterea dicit philoſophus .i. ethicorū. ꝙ
aliquando filij videntur trahere infelicitateʒ
a parentibus. Et ibidem dicitur ꝙ honor eſt
honorātis: q2 honorans agit virtuoſe ⁊ bonū
in ſe morale: honoratus autem nihil facit. Si/
militer iniuria que fit imagini dicit̄ fieri ima
ginato. de hoc vide Pe. aure. in. iiij. di. xiiij. q.
iiij. ⁊ ſic licet peccatum nō ſit in eſſe naturali
poſt actum ipſius: eſt tñ i eſſe morali. ⁊ iō dam
natur ſi non deletur.

5 ¶ Peccatū qñ dr̄ in ſpm̄ ſanctū. R. ꝙ ē quan
do quis cōtendit abijcere vel remouere illud
qd̄ electioneʒ peccati poſſet ipedire. verbi grā
Inſtigat̄ qs ad peccatum ⁊ occurrit ei diuina
ſeueritas puniens illud peccatum: ⁊ talis iſtud
abijcit ſtudioſe ꝑmittens ſibi impunitateʒ vt
peccet liberius. Et iſtud ē ꝓprie peccatuʒ i ſpi/
ritū ſanctū. ⁊ dr̄ etiam malitia ⁊ blaſſemia in
ſpm̄ ſcm̄: ⁊ eſt ſpeciale peccatuʒ ⁊ grauiſſimū.
Sunt autem. vi. que impediūt peccati electio
neʒ que ponūtur in. ij. ſen. di. xliij. Duo ex pte
diuini iudicij. Duo alia ex parte donoruʒ dei.
Et duo vltima ex parte peccati. Et propterea
ſunt ſex ſpēs peccati in ſpm̄ ſcm̄. Prime due
ſunt preſumptio qua ſine meritis d̄ miſericor/
dia dei preſumūt ⁊ deſperatio q̄ deſperant de
indulgentia peccatorum: contra duo prima .ſ.
contra timorem dei ⁊ ſpem. Secūde due ſunt
.ſ. impugnatio veritatis agnite: ⁊ inuidētia fra
terne gratie. Contra ſecūda duo .ſ. agnitioneʒ
veritatis fidei ⁊ auxiliū interioris gratie quaʒ
etiam in alijs nollet creſcere: ⁊ dolet ſi videt in
fratres. Tertie due ſunt .ſ. obſtinatio ⁊ impeni
tentia. contra tertia duo .ſ. conſideratione tur
pitudinis pcti ⁊ breuitatē ipſius delectatōis

4 ¶ Utrū act9 qui ex ſua ſpecie eſt veniale pec/
catum poſſit eſſe mortale. R. ꝙ ſic tripl'r. Pri
mo rōne finis cū conſtituitur in eo: vel iquan
tum refertur ad mortale peccatum ſicut ad fi
nem. puta cum quis dicit verbū ocioſum cum
tali intentione ꝙ etiam ſi eſſet prohibituʒ de
precepto nihilominus diceret: vel dicit vt
ꝓuocet aliquam mulierem ad fornicañ. ⁊ ſic
itellige illud Augu. xxv. di. §. criminis. nullum
peccatum adeo veniale: qui fiat criminale duʒ
placet. glo. ſic. dum placet complacentia fruiti
onis ſeu finis. Secūdo rōne erroneitatis eiꝫ
ex conſcientia erronea credit mortale ⁊ illud
cōmittit. xxviij. q. i. omnes. Tertio rōne cōſen
ſus in delectationem. de quo. s̈. Cogitatio. hec
ex ſcō Bona. in. iiij. di. xvi.

¶ Utrū omne peccatum ſit remiſſibile. R. ſm 5
Alex. de ales. in. iij. pte ſumme tractatu de in/
carnatione dei ꝙ aliqua peccata dicūtur irre/
miſſibilia negatiue que nullo mō remitti pote
runt: ſicut ſunt peccata ſolum angelorum ma
lorū ⁊ hominum damnatorum. Aliud pecca/
tum ab iſtis non eſt irremiſſibile negatiue. A
liqua peccata ſūt irremiſſibilia priuatiue: ⁊ ſic
omnia peccata ſunt irremiſſibilia: q2 vt dicit
Jero. Pro minimo peccato non habent vnde
ſatiſfaciant ſimul homines vniuerſi: q2 nemo
aliqd ex ſe habet quo remittantur. Tertio di/
cūtur peccata irremiſſibilia contrarie. eo ꝙ cō
trarie diſponūt ad gratiam per quam remitti
poſſunt: ⁊ ſic peccata in ſpiritū ſanctum ꝓprie
ſunt irremiſſibilia: vt patet intuenti: non quia
nō poſſint remitti ſed q2 ꝯrie diſponūt hoiem
vt remiſſionem conſequat̄.

¶ Utrū volūtas ⁊ opus exterius ſit vnū pec/ 6
catū. vide preceptū. §. xiiij.

PEculium dicit̄ quaſi puſilla
pecunia ſiue patri
moniū puſillum. ff. de peculio. l. depoſi
ti. Aliqñ dr̄ omne patrimonium cuiuſlibet ho
minis etiaʒ liberi: vt. ff. ad trebel. l. cogi. in ꝑn.
⁊ multis alijs modis dicit̄ peculiū. vt no. gl. in
Rica. ff. de peculio. Sed hic intēdo tractare de
peculio qd̄ filius acquirit viuente patre: ⁊ ſub
ipſius poteſtate exiſtens.

¶ Quot ſunt eius ſpecies. R. quattuor. Pri/ 1
ma dr̄ peculium ꝓfecticium .ſ. quod ꝓficiſcit̄
ex rebus patris. Unde glo. in. l. cū oportet. C. d̄
bo. que libe. dicit ꝙ lex capitur large vt com/
prehendat omne id quod occaſione patris ob
uenit. l. additō. ff. de acqui. here. Et iſtud acqui
ritur patri quo ad proprietatem ⁊ vſumfruc.
Similiter dic de acquiſitis a clerico ex bonis
eccleſie vel eius intuitu ꝙ ſunt eccleſie quo ad
ꝓprietatem ⁊ vſumfructum. Et ideo non po
teſt diſponere niſi vt a iure conceditur. vt. s̈.
Clericus. xiij.

¶ Secundum dicitur aduenticium. ſcilicet 2
qd̄ acquiritur ex induſtria vel ex donatione
facta aliunde q̄ʒ intuitu patris aliter aliūde ꝓ
uenit ex euentu vel fortuna ſeu induſtria. Ex/
cipere que ab imꝑatore vel auguſta donant̄

que quaſi caſtrenſe iudicatur.C.de bo. que li. l.cū multa.Idem dicit de donato a rege:quia ſtatutū loquēs de imperatore generaliter itel ligit fore ſtatutū de rege particulariter ſ3 no. per Inno.in.c.ſup quibuſdam.de ver.ſig.ꝛ in iſto aduenticio filiuſfamilias acquirit domi niū ſiue ꝓprietatem:ſed pater h3 vſumfructū donec vixerit. Niſi remiſerit vel niſi ab aliq̄ ſi bi detur vel relinquatur hoc pacto:vt ad pa/ trem nō pertineat vſuſfructus:vel niſi ſucce/ dat filius vna cū patre in hereditate fratris vel ſororis. Vel niſi quādo pater noluit aſſentire filio adeūti hereditatem aliquam. Vel niſi pr̄ cōmiſerit inceſtas nuptias. Vel niſi patre mi nus legitime diuertente bona filijs applicent̄ Inſti.p quas perſo.no.acqui.§.ſancitum. i gl. Item ſi filius recipit dotem patre nō conſen/ tiente nec ſe obligante ſm Bar.in.l.contra.ff. re.amo.q2 in iſtis patri non acquiritur vſuſ/ fructus nec quicquam aliud. Sed ſi eum emā cipauerit media pars vſuſfructus dictorū bo/ norum aduenticiorum remanebit apud patrē ſolum.vt in dicto.§.ſancitum.ſed ſi premoria tur filij erit ſpecialiter ꝛ totaliter:nec commu nicabit cum alijs fratribus. Si autē filius pre moriatur anteq̄3 pater:totum erit patris niſi filios reliquerit.nam tunc filij erunt loco pa/ tris. Unde dicit tex.in dicto.§. ſancitum . Si id quod ſuis laboribus: vel proſpera fortu/ na ei acceſſit: hoc in alium perueniet luctuo ſum ei fiet.

3 ¶ Tertiū dicit̄ caſtrenſe qd̄ a parentibus co/ gnatis aut alijs degenti i militia donatur:vel quod ipſe filiuſfamilias in militia acquiſiuit qd̄ niſi militaret acquiſiturus non fuiſſ3:nam quod erat ꝛ ſine militia acquiſiturus id pecu/ lij ei9 caſtrēſe non eſt.ff.de caſtrē.pecu.l.caſtrē ſe cum ibi notatis.

4 ¶ Quartum dr̄ quaſi caſtrenſe qd̄ acquiritur a viris diſertiſſimis patronis cauſarum:viris deuotiſſimis memorialibus.ſ.notarijs ꝛ agē/ tibus in reb9:nec non magiſtris ſtudiorū libe ralium artiū.archiatriſq̄3.i.medicis ꝛ omnib9 omnino qui ſalaria vel ſtipēdia recipiunt pu blica.C.de inoffi.teſta.l.cū antiqs.Ex predictis p3 q̄ notarij communes non acquirūt in qua ſi caſtrenſe:ſed ſolum notarij cōmunis vel do minorū aut officialium q deberent habere ſala rium de publico.

5 ¶ Sed qd de acquiſitis per clericos:filiofami lias.R̄.q̄ res omnes quolibet modo ad corū dominium venientes habebunt ſuas ad ſimi litudinem caſtrēſis peculij:ita q̄ de ipſis ad li bitum diſponere poterūt ꝛ teſtari legitima le/ gata filijs vel parentib9:vt in aut.de ſan.epiſ. §.preſ byteros.Et ponit̄.C.de epiſ.ꝛ cleri.aut. pſ bȳtos.quod limita verum niſi acqrātur ex bonis eccleſie vel eius intuitu:quia tūc non po terunt diſponere.de quo dic vt.ſ. Cleric9.xiij

¶ Utrum acquiſitum p muratores:aut carpē tarios:ꝛ alios laboratores in rebus communi bus q etiam habent ſalarium ex publico ſit q̄ſi caſtrenſe.R̄.q̄ non.q2 non ſolum requirit̄ q̄ id quod acquirunt ſit ex publico: ſed oportet q̄ ſit ex publica cauſa:vtputa publico officio aduocationis notarij cōmunis vel officialiū ꝛ huiuſmodi.aliter non erit quaſi caſtrēſe.Sa li.tamen in.l.fi.C.de inoffi.teſta.tenet q̄ inge nierij dn̄orum vel cōmunis id qd̄ acquirūt ha bebunt ꝑ quaſi caſtrēſe. 6

¶ Sed nūqd aduocati q ex aduocatione aliqd acqrunt non ex publico:ſed a clientulis habe/ būt ꝑ caſtrenſi.R̄.ſm Bal.in.d.l.fi.q̄ ſic.quia cedit loco publici ſalarij.Ex quo eis hodie nō ſoluitur ex publico.l.fori tui.C.de aduoca. di/ uer.iudi.ꝛ ibi dicit Barto.q̄ ſimiliter erit q̄ſi caſtrenſe id quod acquirunt aſſeſſores ſ3 glo. ibidem. Idem dic ſm Bar.in.l.ſi mulier. ff. d caſtren.pecu.de relictis aduocato pro emen/ dis libris vel equo cauſa eūdi ad officia:ꝛ hu/ iuſmodi. 7

¶ Utrum donatū filiofamilias:militi aduo/ cato.aut aliud officiū publicū habēti ſine alia exp̄ſſiōe ſit caſtrēſe vel quaſi.R̄.ſm bar.in tra ctatu de duob9 fratrib9 q̄ aut donant̄ res ne/ ceſſarie militie ſiue apte:vt equus:ꝛ arma: mi liti.libri aduocato:tunc indubio dicet̄ eſſe ca/ ſtrenſe vel q̄ſi a quocūq̄3 donētur eiſdem.l.mi les precipua . ꝛ.l. caſtrenſe .ff. de caſtren . pe/ cu. Si autem donantur ea que non ſunt ap/ ta ad militiam non erit caſtrenſe.etiam ſi ex/ preſſe dixerit. vt.l.ſi forte.ff. de caſtren. pecu . ꝛ quod ibi tenet Dynus.ꝛ.C. eodem ti.l.i. Et hoc verum niſi in duobus caſibus . Primus quando ille qui donat ſolum ex militia vel ad uocatione ꝛ huiuſmodi notus eſt. Secundus caſus eſt quando talia donata licet non ſint apta ad militiam vel aduocationem:tamē dā tur expreſſe vt vendantur pro emēdis armis: libris:ꝛ huiuſmodi neceſſarijs ad dicta publi ca officia. Alia vero que poſſunt eē apta ad mi litiam ꝛ ad alia:vt ſeru9.tunc ſi ſpecialiꝰ ꝛ no/ 8

minatim ad ipſa ſint data:ſic erūt quaſi caſtrē
ſe. Secus ſi ſimplr ſine expreſſiōe:q2 nō erunt
caſtrenſia:niſi vt dcm̄ eſt:ſint data a noto ſolū
ex militia.l.ſi militi.ff.de ca. pecu. ⁊ quod nō.
Bar.in.d.l.ſi forte.

9 ¶ Quid de donato filiofamilias q nō eſt mi
leſ:nec in aliquo publico officio cū iſta exp̄ſſio/
ne qd ſit ei caſtrenſe vel quaſi.R.ſm Bar. in
predicto tractatu.q; lz appoſitio taliū verboꝝ
nō valeat niſi vt ſit aduenticiū:vt.d.l.ſi forte.
opabitur tn̄ vt patri non acquirat vſuſfruct9
qd pōt facere donans.vt.C.de bo.q li.aut.ex
cipit:⁊ ſic lz vitiet expreſſum non vitiat tn̄ ta/
citū.l.i.ff.q.mo.pi.vel hyppo.ſol.

10 ¶ Vtrū libri empti a patre filio ſuo ſint qua
ſi caſtrenſe.R.ſm Bar.in.d.tractatu.⁊ in.l.i.
§.ne caſtrenſe.ff.de col.bono.q; aut pr tradi/
dit ⁊ ſe donare expreſſit:⁊ tunc ſi filiuſ erat ad
uocatus acquirit ſibi in quaſi caſtrenſe.l.i.C.
de ca.pe.⁊.l.caſtrēſe.ff.eo.nec pr poterit ſic da
tum reuocare.l.ſi filius.C.fami.herci. Si vo
nō erat doctor tempore donatiōis:ſed ſchola
ris:tūc nō pōt dici quaſi caſtrenſe:q2 conditio
pſone hoc nō patit. Nā ſcholares nō gaudēt
priuilegijs quo magiſtri ⁊ doctores.l.i.in fi.C
de ſtu.libera. Et facit qd no.i.l.fi.C.de iuriſdi
ti.om.iudi.qd veꝝ intellige.niſi ante mortem
patris cōpleuiſſet ſtudiū ſuū:q2 ſic cepit quaſi
militare.⁊ tūc erūt quaſi caſtrēſe.l. ſiue emāci
patis filijs.C.de dona.⁊.l.donationes in con
cubinas.§.pater.ff.eo. Nota tn̄ q; licet nō fue
rit doctor:nec effectus ante mortē patris:ſi pa
ter ei non emācipato libros dedit:ſed eos nō
eſt adeptus niſi poſt emācipationē q; erūt ſui
q2 ꝯfirmat donatio.d.l.ſiue.⁊.d.§.pater. Idez
dic de quocūqz donato a patre filio emācipa/
to:vel etiā nō emācipato ſi modo emācipat9
volūtate patris poſſedit q; erit filij:nec pater
poſtea poterit reuocare.d.l.ſiue. Secus ſi poſt
emācipationem tenuiſſet donata ante eā con
tra voluntatem patris. Similiter idem dic q;
ꝯfirmat dicta donatio morte etiaz ſi non erit
ipſe emācipatus.⁊ ſic poſt mortem patris ta/
lia erunt ſua.nec cōicabit cum fratribus alijs
l.filie.C.fami.herci. ſm opinionem approba/
tā in glo.d.l.ſiue. Aut pater nō tradidit nec ex
preſſit ſe donare.⁊ ſic licet emerit nomine filij
ſui:nihilominus erunt patris ⁊ cōicabit eos
cū alijs fratribus poſt mortē patris.l.i.in pri.
C.de ca.pecu.requiritur enim traditio vt vi/
deatur donare.l.ij.C.ſi quis alteri vel ſibi q; ſi
neſcitur:an donauerit vel ne.tunc ſm Bal.in
additionibus ad prefatum tractatum Barto.
ad coniecturas eſt recurrendum ſm ea que.j.
dicā in.§.xxxij. Aduerte hic ſm Bart. in aut.
ex teſtamēto.C.de coll.q; donatū a patre filio
emācipato eſt cōferendum poſt mortem ⁊ cō
putabitur in eius parte. Sed donatuz filio exi
ſtenti in ſua ptāte.lz nō valeat in vita ipſius
patris tn̄ aſſumit ſibi vim poſt mortem:⁊ ha/
bet vim legati.vt in.l.in donationibus.C.ad
l.falci.⁊.l.donationes.la prima.C.de dona.int
vi.⁊ vxo. Et ſicut legata ⁊ fideicōmiſſa nō cō/
ferūtur.l.a patre.C.de coll.ſic nec talis dona/
tio. Fallit hoc in tribus caſibus. Primus qn̄
emergitur iequalitas.l.penul.C.de coll. Scds
quando pater hoc expreſſit. Tertius quando
dedit vt haberet in peculio.l.ſi donatione.C.
de colla.

¶ Vtrū omne acquiſitum ex pecunia patris 11
a filiofamilias ſit profecticium.R.ſm Bar.in
predicto tractatu.⁊ in.l.cū oz.C.d bo.que libe.
q; id qd acquirit filiuſfamilias ex bonis pr̄is
ſiue ſit pecunia:ſiue ſint poſſeſſiōes ſibi ab eo
dem date ſine labore ⁊ induſtria ſua:puta dā/
do poſſeſſionem alteri colono. vel pecuniam
mercatori:ex qua habuit de lucro tale lucrum
erit profecticiū. Sed id qd acquirit ex predictꝭ
bonis ex labore ſuo:vel induſtria.puta laborā
do agrū predictū:vel negociādo de pecunia p̄/
dicta ſicut lucrū qd fit ex pecunia pro pte at/
tribuit perſone lucranti:⁊ p pte pecunie.l.i.C.
p ſocio.⁊.l.ſi nō fuerint.§.i.ff.eo.ſi tale lucruz
erit p parte que debetur poſſeſſioni vel pecu/
nie erit pfecticiū ⁊ pro parte que debet operi
pſone lucrantis erit aduenticium.d.l.cum oz.
poſt princi.vbi pz q; omne lucrum pueniens
ex perſona filij eſt aduenticium. Nec obſtat.l.
ſi ita.§.fi.ff.de vſu ⁊ habita.⁊.l.per ſeruū.§.fi.
ff.de acqui.re.do.quas allegat Spe.qui tz ꝯi
um:q2 loquuntur in ſeruo qui acquirit dn̄o ex
opere perſone ſue. Et hoc tene:niſi ex pecunia
patris feciſſet vſuram:q2 lz glo.in.d.l.cum oz.
teneat contrarium:tn̄ tu tene cum Bar. ibidē
q; tale lucrum non erit nec pfecticium nec ad/
uenticiū:ſed totū reſtituen̄.per ipm filium:⁊
glo.itellexit qn̄ vſure licite erāt de iure ciuili:
qd hodie nō eſt.c.ſup eo.de vſuris.

¶ Vtrū filiuſfamilias q lucrat vigore ſtatu/ 12
ti ex morte vxoris ſue dotem vel partē debeat
eam hr̄e p aduenticio.R.Bar.in dicto tracta
tu.q; aut filius ſuſtinet onera matrimonij de

lucro ſue perſone.ꝛ tūc filio erit aduēticium.
Si vero non ipſe ſed pr̄ ſic erit profecticiū: ꝛ
ſic intellige opi. Dy.in.l.ſi cū dotē.§.nūc trāſ/
grediamur.ff.ſolu.matri.qui tꝫ ꝙ non ē aduē/
ticium ſed cōmunicabit poſt mortē patris cū
alijs fratribus.per.l.ij.C.fami.herci. Si vero
parti pater ꝛ partim fili⁹ ſuſtinet: tūc pro rata
oneris partim erit ꝓfecticiū ꝛ partim aduēti/
ciū.l.ſed ꝛ ſi quis.§.i.ff.de vſufru.ꝛ.l.ſi ſeruus
cōis.§.fi.ff.de ſtip.ſeruo.
13 ⁋ Vtrū donatū vel relictū ab extraneo filiofa
milias ſit aduenticiū.R.ſm Bar.in predicto
tractatu:ꝙ aut datū eſt ꝯtēplatione pr̄is:ꝛ ſic
erit ꝓfecticium. Si vero datū eſt cōtemplatio
ne filij:ſic erit aduenticiū in.l.ſed ſi plures.§.
arrogato.ff.de vul.ꝛ pu.ſubſti.ꝛ.l.additio.ff.d
acq.here.ꝛ.l.ſed ꝛ ſi quid donet̄.ff.de vſufru.ꝛ
no.gl.i.d.l.cū oꝫ. Si aūt nō apparet cuius con
templatōe ſit datū deprehendit̄ ex futuro euē
tu.puta qn̄ relinquit̄ filio.vt poſt mortem pa
tris habeat:ſic preſumit̄ ꝙ ꝯtēplatiōe filij. Si
vero vt tn̄ viuēte patre:ſic preſumit̄ ꝯtempla
tiōe patris datū. Silr̄ ex ope cōprehendit̄: pu
ta fili⁹ faciendo mercantiam acquiſiuit ami/
citiā cū aliquo ex qua aliquid ſibi donauit: qꝛ
tūc erit ſibi aduenticiū.l.ſociū q.§.fi.ff. pro ſo/
cio.ꝛ ibi ē caſus expreſſus:qꝛ cōtēplatiōe filij.
Jō no.ꝙ oēs leges que dicūt inſpiciendū cu
ius cōtēplatōe debent itelligi de cā ꝓxima.d.l.
ſociū.qm̄ in dānum acquirentis non ꝯſiderat̄
cā remota.l.fi.ff.coniūgen.cū emancipa. libe.
ſed bene quantum ad commodum.l.ſi forte.ff
de ca.pecu.
14 ⁋ Vtrū oē acquiſitū p filiūfamilias ſit preſu
mendū ex bonis pr̄is i dubio ꝛ ſic ꝓfecticium
R.Bar.vbi.s.ꝙ aut reſultat ſuſpitio delicti:
niſi ſic preſumat̄.puta.qꝛ filia preſumetur tur
piter acquiſiuiſſe qꝛ aliter nō potuit hr̄e.ꝛ ſic
credet̄ ex bonis patris acquiſitum:vt ſuſpitio
delicti euitet̄.l.ſi defunctus.C.arbi.tute.ꝛ.l.qn
tus.ff.de dona.inter vi.ꝛ vx.ꝛ.l.etiaꝫ ſi vxoriſ
noie.C.eo.aut ſuſpitio delicti euitat̄:ꝛ ſic pre/
ſumetur ex bonis filij.d.legibus. Aut nec eui/
tat̄ nec orit̄ preſumptio delicti:ꝛ ſic recurrēdū
eſt ad ꝯiecturas.C.de epi.ꝛ cle.aut licentia. Et
hec oīa ſunt ſeruāda ēt in prelato:tutore: vxo
re:ꝛ huiuſmodi.qui circa bona alioꝝ verſant̄
in ꝯſcia.licet glo.in.d.l.etiam.ꝛ in.d.l.cum oꝫ.
aliter dicat.
15 ⁋ Vtrū donatū filio a patre ſit aduenticium
R.Bar.vbi.s.ꝙ aut ꝑceſſerunt merita filij q̄
ſi extraneus feciſſet ei donaſſet:ſic donatio tꝫ a
ꝑncipio ꝛ erit ei aduenticiū.vt tꝫ gl.C.de ioffi.
teſta.aut.vnde ſi parēs. Et concor. Jaco. but.
Aut nō donat pp merita ſed vt filio: ꝛ ſic eſt
ſimplex donatio que nō valet:niſi morte ꝯfir/
metur.vt.s.patuit.§.x.
⁋ Sed ad quid valet dictum peculiū aduētici 16
um filio cū vt dcm̄ eſt vſuſfructus ſit patris.
nec de eo poteſt diſponere niſi vt.j. Religio/
ſus.§.lvi.R.ꝙ valet vt poſt mortē pr̄is nō te/
neat̄ illud cōicare cū alijs fratrib⁹:ſed erit ſpe
cialiter ſuū.l.fi.C.de colla. Peculiū vero ꝓfe/
cticiū ad nihil valet filio:niſi ad hoc vt publi/
cet̄ in caſu quo alia bona patris publicant̄:vt
in.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.ff.d dam.ifc.
Et qd ibi no. Bar.poſt mortem tamen patriſ
erit cōe cū alijs fratribus.
⁋ Vtrū de peculio caſtrenſi vel quaſi filiuſfa/ 17
milias poſſit teſtari:ꝛ ad libitū diſponere.R.
ꝙ ſic ſm oēs docto.qꝛ illud acquirit ſibi ꝛ quo
ad dn̄ium ꝛ vſumfructū nec illud cōicabit cū
fratribus poſt mortē patris.d.l.cuꝫ antiqs.C.
de inoffi.teſta.ꝛ multis alijs.
⁋ Vtrū pecunia data filiofamilias a patre ꝓ 18
ſtudio ſit ei iputanda poſt mortē patris i pte
ſua ab alijs fratribus tpe diuiſionis.R.Bar.
in.d.tractatu ꝙ ſi apud patrē nihil erat q̄ eēt
filij nō imputabit̄ ei in partē.l.que pater.ff. fa
mi.herci. Si vero apud patrem erat pecunia
filij ex caſtrenſi vel quaſi peculio:tūc in dubio
preſumet̄ ꝙ pr̄ adminiſtratorio noīe egerit id
de pecunia ipſius filij:ꝛ ſic imputabit̄ ei i ptē:
facit qd no.in.l.fi.C.de dotis ꝓmiſſi. Sed iudi
cio meo mihi videt̄ ꝙ pr̄ dando filio ꝓ ſtudio
vel filie ꝓ dote q̄ preſumat̄ dare de ſuo:qꝛ pie
tas paterna ad hoc iducit. Secus in extraneo
niſi patris ſubſtantia eſſet tenuis ꝛ filij abun
dans:qꝛ ſic tenerē cū Bar.al's nō.
⁋ Quid ſi pr̄ dedit pecuniam filio ꝓ emendis 19
libris ꝛ ipſe luſit:vel in meretricibus expēdit.
R.ſm Bar.in aut.quod locum.C.de colla. ꝙ
poſt mortem patris computabitur ei in ſuam
partem.ar.d.aut.ſicut mulieri que paſſa eſt cō
ſumi dotem computabitur ei in partem ſuam
vt in.d.aut.quod locū. Jdem dic de donato ꝓ
emācipatione a patre filio q̄ erit computādū
ei tempore diuiſiōis ſm Bar.in.l.i.§. nec ca/
ſtrenſe.ꝛ in.l.vt liberi.C.de colla.
⁋ Vtrū filius q incepit ſtudere viuēte patre 20
de eius mandato poſſit poſt mortem patriſ de
cōibus bonis perficere ſtudiū.R.Bar.in.d.

tractatu ꝙ non.nam factum patris erga filiū
initiatum catenus obligat heredem quatenꝰ
pater erat obligatus.l.⁊ ſi filium.ff.de mun.⁊
ho.iuncta.l.honores.§.is qui.ff.de decu. ⁊.l. ſi
filia.§.idem ſcribit.ff.fami.herciſ.ꝑpter quod
cōcludit Bal.in addi.ad dictū tractatum.ꝙ ſi
vult perficere ſtudiū faciat de ſuo:vel ſi vult
doctorari ſilr faciet de ſuo:q: eſt nouus actus
l.ſi ſeruus legatus.§.ſed ſi ,cum mihi ex teſta
mento.ff.de lega.i.nec fratres ei tenentur ſi
nolunt.

21 ¶ Utrū tempore diuiſionis fratrum veniant
expenſe facte a patre vxoris filijfamilias ⁊ a
lia ornamēta.R.Bal.vbi.ſ.⁊ Bar.in.l.in his,
ff.ſolu.ma.ꝙ de cōſumptis filius nō tenetur
nec alius frater poſſet dicere:ego ducam meā
⁊ tantūdem expendam de cōi:niſi pr aliter ca
uerit in teſtamēto.l.iij.§.fi.ff.de mu.⁊ ho.⁊ ibi
per glo.⁊.l.ex parte.§.fi.ff.fami.herciſ.De ex
tantibus aūt vt ſunt veſtes:⁊ alia ornamenta
ſi ſunt neceſſaria ad quotidianū vſum nō cō
ferūtur:ſed ſunt vxoris:⁊ a pricipio tenuit do
natio inter ſocrū ⁊ nurꝫ.l.ex annuo.ff.de dōa.
inter viꝝ ⁊ vxo.⁊.l.ſi dos.cū ſua gl.ff.ad.le.fal
ci.Si vero nō ſunt neceſſaria ad quotidianū
vſum:ſed ſunt precioſa:tūc illa qualia ſunt de
bent cōferri.l.illud veſtimētum.ff.de pecu.nec
poteſt dici ꝙ morte ſit confirmata donatio q:
nō preſumūtur donata: licet dicatur maritꝰ
veſter donat vobis iſtam coronam vel broca
tū:ſed ad vſum cōceſſa.l.mortis.in fi.ff. de do
na.inter vi.⁊ vx.Silr dic in factis ꝑ filia.l. cū
hic ſtatus.§.oratio.ff.eo.⁊ ꝑ predictis facit .l.
fi.ff.ſolu.ma.⁊ qḋ dicit bar.i.l.ſi vt certo.ff. cō
mo.Ange.tamen in.l.ſi ex re domini.ff.de ſti
pul.ſer.per glo.ibi poſitā.determinat ꝙ veſtes
lugubres date mulieribus efficiūtur ipſarum
De dote vero data filie filij ab auo ipſiꝰ quo
modo non ſit cōmunicanda.vide.ſ.dos.§.xxi.

22 ¶ Utrum expenſe facte a patre in peculio fi
lij aduenticio ſint cōmunicande inter fratres
poſt mortem patris.R.ſm bar.in dicto tracta
tu.ꝙ aut fuerūt neceſſarie:vel ad perpetuā vti
litatem:⁊ tūc filio iputabuntur.l.fi.§.fi. C. de
bo.que libe.⁊.l.iubemus.C.ad trebel.niſi pr fe
ciſſet aīo non repetendi.ar.l.ſi in area.ff. de cō
di.inde.ꝙ ſi de animo neſcitur:tūc ſi ſunt par
ui ſumptus preſumenf donati.l.ſi ſeruus.ff.ḋ
dona.inter vi.⁊ vx.Si ſunt magni ſumptus:
ita ꝙ excedant fructuum quātitatem.tūc vide
tur habuiſſe animū repetendi:niſi in cā alimē
toꝝ vel ſimili expendiſſet.l.nenſenius.§. prete
rea.ff.de nego.ge.Secus ſi non excederent fru
ctuum quātitatem:q: tūc videtur donaſſe.ar.
d.l.fi.§.ſi aūt res.C.de bo.que libe.In impen
ſis tū que facit vir in rebus vxoris gratia fru
ctuū querendoꝝ:conſeruandorum:⁊ colligen
dorum ſine vlla diſtinctione ſibi facit.l.fi.ff. ḋ
impenſis.Et nō repetet ab vxore vel eius he
redibus.In alijs aūt ſi ſunt modice ñ repetūt
l.omnino.ff.de ipenſis.Si ſunt magne repe
tet.d.l.omnino.vbi alique etiam ponūtur exce
ptiones quas omitto:q: parum ad nos. Sed
in cōſcientia ſequere quod dixi.Si vero dicti
ſumptuſ nō fuerūt neceſſarij nec ad perpetuā
vtilitatem:ſed ſolum ad fructuum vtilitatem
tūc nō ſunt cōicandi:q: onera pertinent ad eū
dem patrem ⁊ expenſe.Et etiam idem dicēdū
de eo ꝙ expendit in datijs ⁊ collectis cū habe
at vſumfructū.l.ſi pendentes.§. ſed ⁊ ſi qd.ff.
de vſufruc.⁊.l.neqꝫ ſtipendiū.ff.de impenſis.
Nec obſtat.l.vnica.§.ſed nec ob impenſas.C.
de re.vxo.actio.q: vir habet dotem propē one
ra matrimonij.ideo non debet grauari onere
impenſaꝝ.Nec hoc erit in alio vſufructuario
q: ſimplr hꝫ ex alia cā:vt ex ꝯtu vel quaſi.hiſ
cōcordat bal.vbi.ſ.

¶ Utrū pr̄e obligante ſe ꝑ delicto filij ſit to 23
tū computandū in parte dicti filij poſt mortē
patris:an de tota hereditate cū alijs fratribꝰ
R.bal.vbi.ſ.ꝙ ſi pater h fecit ductuſ naturali
pietate ſic omnes frēs debent ꝑ parte ſua ſu
ſtinere.l.liber captus.C.de captiuis.Sed ſi fe
cit ex neceſſitate.puta dictante hoc ſtatuto. vt
no.glo.ſup R.ica.C.de decre.decu.tūc naſcitur
naturalis obligatio inter patrem ⁊ filiū ex ta
li geſtione negocioꝝ eius que tranſit ad here
des.⁊ ideo ſoluet de parte ſua ⁊ non de cōmu
ni.l.igitur.ff.de libe.cā.qḋ nōnt doc.de eo qui
cogit ſoluere condemnationem alteriꝰ. in.l.ij.
§.fi.ff.de ver.ob.

¶ Utrum patre dante damnum i bonis ad 24
uenticij filij teneantur fratres emēdare de cō
muni.R.ſm bal.vbi.ſ.ꝙ aut dilapidatio ē ſo
lum fructuū.⁊ ſic non tenentur.d.l.cum opor
tet.Quod limita verum quando pater habet
vſumfructum in dictis bonis.ſecus quādo il
le qui legauerat prohibuit vſumfructuꝫ queri
patri qḋ poteſt fieri.vt tenet glo.in aut.vt lice
at matri ⁊ auie.⁊ aut.excipitur.C.de bon. que
libe.q: tunc tenerentur. Si vero dilapidatio
cōcernit rei perpetuam deteriorationem: vel
intolerabilem leſionēꝫ:ſic etiam tenenf.d.l.cū
oportet.§.ſed cū tacitas.

15 ¶ Vtrum debitum contractum poſt mor/
tem patris ab vno fratrum ſit ſoluendum de
communi. Reſpond. Specu.titu. de iudici/
ciis.ꝙ non.niſi contractum ſit ratione com/
munis vtilitatis vel ſocietatis. Similiter nec
dos debet ſolui de cõmuni niſi ſit verſa in cõ/
munem vtilitatem. Idem dic de condemnati/
one ſoluta ꝑ vnum qḋ non ſoluetur de cõmu
ni:niſi maleficium feciſſet pro communi vtili
tate ſcientibus ſociis ⁊ acceptantibus in com
muni eius vtilitatem:qꝛ ſic eſſet cõmunis: qꝛ
ex quo ſponte ſuſceperunt lucrum habebunt
⁊ damnum condemnationis. Si vero ignorã
ter acceptauerunt lucrum factum iniuſte: tũc
ſocius auferet illud ⁊ ſatiſfaciet.l.ſi igit.ff.pro
ſocio.⁊ ſic etiam ipſe ſolus ſoluet condemna/
tionem etiã ſi eſſent ſocii omnium bonorum
ſm Spec.vbi.ſ. Et licet de iure ex quo cõmu/
nicauit lucrum illicituꝫ non poſſet illud aufer
re niſi poſt condemnationem.l.quod enim.ff.
ꝓ ſocio. Nihilominus quãdo ſacerdos iniun
xit ei vt ſatiſfaciat illis quos leſit. Intelligitur
non ſolũ lis conteſtata ſed etiam ſentẽtia lata
⁊ ſic preceptũ ſacerdotiſ eſt ſententia ſm Mo.
in.c.fi.de ſepul. Similiter militans militet de
ſuo:vel maritans filiam:vel tenens filium in
ſtudio faciãt de ſuo:niſi aliter ſit cõuentũ iter
eos.l.ſi ſocius ꝓ filia.ff.ꝓ ſocio.⁊ recitat bal.i
d.l.ſi patruꝰ.C.cõia vtri.iu.

16 ¶ Vtrũ lucrũ qḋ facit vnꝰ fratrum cum pecu
nia hereditaria mercando ſit cõicandum cum
aliis fratribꝰ. R. ſm bal.vbi.ſ.in.d.l.ſi patruꝰ
ꝙ aut fecit noĩe communi ⁊ ſic cõmunicabit:
aut fecit nomine ꝓprio:⁊ ſic non cõicabit.l.ti/
tiũ ⁊ meuium.§.alteꝝ.ff.de admini.tu.qḋ veꝝ
ẽ niſi ſit tutor vel curator aliorum fratrum: qꝛ
ſic lucrũ qḋ fecit ex prima mercãtia empta de
pecunia cõi debet eẽ cõe:lꝫ nomie ſuo fecerit.
Aliud autẽ lucrũ quod fecit de pecunia empti
onũ iterata ⁊ noĩe ſuo erit ſuũ ⁊ non cõicabit.
Idem dic de illo q negociaẽ de pecunia mino
ris aut eccleſie. vt in.l.ſi vt ꝓponis.C.de re.vẽ.
Si vero neſcitur cuius nomine fecerit:tunc ſi
ꝯtinuauit negociũ ſolitũ cum alio fratre mor/
tuo ſupſtitibus filiis fratriſ indiuiſam ſubſtã
tiam poſſidẽtibꝰ:ſic vꝛ cõi noĩe feciſſe.ar.l. nã
⁊ ſeruus.ff.de neg.ge.§.ſi viuo. Si vero fecẽ ne
gociationẽ iſolitã ſic preſumeẽ ꝙ noĩe ꝓprio:
niſi ex libro rõnũ aliud appereret.concor. Bar.
in.d.l.ſi patruus.

17 ¶ Quõ i dubio cognoſcetur ꝯctaꝫ ſocietateꝫ
tacite iter fratres vel quoſcũqꝫ alios q ſiꝛ ſtãt
ita ꝙ oĩa lucra ſint cõicãda. R. ſm bal.in.d.l.ſi
patruꝰ.ꝙ qͣuis nullus ipſoꝝ negocieẽ.põt tñ
ex actibꝰ apparere ſocialis effectuſ:ſicut eſt int
nobiles q non faciunt queſtuarias mercãtias
tñ quecũqꝫ ſalaria:quaſcũqꝫ dotes acquirũt in
cõi cõferunt.vñ nemo põt negare eoſ eẽ ſocia
les actꝰ ex qbꝰ preſumiẽ itentio ⁊ voluntas vt
dicũt Ja.de are. Riçar.⁊ Oldr.eiꝰ diſcipuli:ad
q̃litatẽ ergo actuũ ẽ recurrẽdũ. Nã in talibus
preſumitur mẽs q̃lis ex actibꝰ colligi põt. ar.l.
duo frẽs.ff.de acqui.here.⁊.l.repꝛehẽdẽda. tu
magis es.C.de iſti.⁊ ſubſtitu. Siꝛ dico ſꝫ eun
dem bal.vbi.ſ.ꝙ pſumiẽ ꝯcta:ſi vnus negocia
tur ⁊ alter quecũqꝫ ſibi eueniũt.puta ex reddi/
tu pbẽde vel ex dotibꝰ ⁊ hmõi:ponit i cõi:⁊ ita
faciũt hicinde. Itẽ pſumiẽ ſocietas ẽt ex acti/
bus i vna mercãtia vel arte ⁊ alter i alia vt in
aduocatis ⁊ tabelliõibꝰ. Naꝫ lucroꝝ cõicatio
ſocietatꝭ ẽ ꝯctio ſeu ichoatio. Siꝛ dic idẽ bal.
vbi.ſ.ꝙ ſi vnꝰ hꝫ curã domꝰ ⁊ aliꝰ eẽt aduoca/
tus:vel alꝛ lucrareẽ ⁊ ponẽt in domũ: vꝛ ꝯcta
ſocietas. Idẽ dicit ſi vnꝰ ẽ maior ⁊ aliꝛ minor ⁊
pupillus hꝫ tutorẽ q cõicat ⁊ ei cõicaẽ. Idẽ di
cit ꝙ ſi actꝰ ſunt vniformes ſocietas reſtrigiẽ
tñ ad queſtus q veniũt ex ipſis:ſed i actibꝰ diſ
formibꝰ ⁊ in ſe varietatẽ hñtibꝰ preſumiẽ ſoci
etas generaꝛ ꝯcta:nec ꝯſidero an vnꝰ plus lu/
creẽ ⁊ aliꝛ minus i hac generali ſocietate:ſꝫ eq̃/
liter oĩa ſunt ptiẽda.l.ſi ſociꝰ ꝓ filia.ff.ꝓ ſocio.
vñ ꝓ clariori itelligentia nõ.ꝙ ſocietas tacita
vel exꝑſſa aliqñ eſt oĩm bonoꝝ:⁊ tũc eſt qñ ex/
ꝑſſe agiẽ ꝙ ſint ſocii oĩm bonoꝝ:vt ẽ tex.in.l.
iii.§.i.ff.ꝓ ſocio. ⁊ in.l.cohiri.eodẽ.⁊ iſti tales
cõicant oĩa que acq̃rũt ex q̃cũqꝫ cã laborando
vel negociãdo ſiue ex dõatꝭ:ſiue ex legatꝭ: ſiue
ex hereditate ⁊ hmõi. Itẽ ſtipẽdia q̃ danẽ mili
tibus.l.q ſtipẽdia.C.de ꝓcura.⁊ ſalaria q̃cũqꝫ
hñtur ex caſtrẽſi vel quaſi.l.cũ duobꝰ.§.idẽ pa
pinianus.aĩs eſt lex.ff.ꝓ ſocio. Et in iſto caſu
frater teneẽ maritare filias alteriꝰ fratris niſi
aliud exꝑſſe actum ſit.l.ſi ſocius ꝓ filia.ff.ꝓ ſo
cio.nõ tñ teneẽ cõicare que acq̃ſiuit illicite ne/
qꝫ teneẽ ad ꝯdẽnationẽ quã ꝓ ſua culpa alter
ꝓmeruit. Aliqñ ꝯhiẽ ſocietas generaliter oĩs
queſtus vel queſtꝰ ⁊ lucri.qḋ tm ẽ dicere ſicut
oĩs queſtus.l.ſꝫ ⁊ ſi additiaẽ.ff.eo.de qua loqẽ
d.l.cohiri.cũ gnqꝫ legibꝰ ſe.⁊ iſti cõicant oĩa q̃
ꝓueniũt ex opa.i.ſolertia alteriꝰ:ſꝫ nõ dõatio
nẽ ſimplicẽ ſiue cã mortꝭ vel legata.l.heredita
tẽ:nec debita alteriꝰ:niſi q̃ fiũt cã q̃ſtus vꝛ ſo/

cietatis.Aliqñ ſunt ſocij certe rei.ſ.cõuiuendi
qꝛ viuũt ad vnũ panẽ ⁊ vinũ vel certe negocia
tionis vel lucroꝝ q̃ ꝯſequũtur:lꝫ i diuerſis ne/
gociatiõibus vel opibꝰ ex quibꝰ lucrant̃:q̃ꝫuis
aliqñ alter ponat opam alter pecuniã:aliquã/
do vtrũqꝫ:de qbꝰ.j.ſocietas p̄io.Et ex p̄dí/
ctis potes intelligere optime iſtam materiaꝫ.

28 ¶ Pone ꝙ duo frẽs ruſtici colentes terras
vnꝰ hꝫ filios ſcindẽtes terrã alter nõ:qũo di/
uident̃ fructꝰ ꝓuenĩẽtes ex cultura.R.ſ̃ꝫ Bal.
in.d.l.ſi patruꝰ.ꝙ diuident̃ in capita:qꝛ ſocie/
tas reſpicit capita coꝝ qui opas ponũt in ſo/
cietate.Iſtud limita veꝝ q̊ ad lucra quod de/
betur pſone:ſed quo ad lucrũ qđ debet̃ bobus
vel terre que ſunt cõia nõ diuidet̃ per capita:
ſed in ſtirpes:ſ̃m eũdẽ Bal.in quodã ꝯſilio.⁊
Bar.in.d.l.ſi patruus.

29 ¶ Quid ſi ſint duo frẽs quoꝝ vnꝰ poſuit opã
alt̃ pecuniã i ſocietatẽ ⁊ caſu oĩa cõbuſta ſunt.
R.ſ̃ꝫ Bal.vbi.ſ.ꝙ ille q poſuit opã tenet̃ alte
ri ad medietatẽ capital̃.p.l.ſi cũ duobus.§.ſi i
coeũda.ff.p ſocio.⁊ ita ẽt tꝫ Ja.de are.i.l.i.C.
p ſocio.glo.in.d.l.ſi patruus tꝫ ꝯ̃riũ ſed tu te/
ne qđ dixi.ſocietas.i.§.x.

30 ¶ Vtrũ lucrũ vxoris alterꝰ fratris ſit cõicã/
dũ.R.Bal.in.l.ſi vxorẽ.C.de ꝯdi.inſer.⁊ do.
Vbal.de pruſio in.l.cũ duobꝰ.ff.p ſocio.ꝙ aut
mulier eadẽ opa facit ſicut hoĩes in laborãdo
⁊ ſic ipſa dꝫ habere ptẽ lucri ⁊ diuidet̃ i capita
vt.ſ.dcm̃ eſt de filijs.Aut vxor exercet aliquã
artẽ vel mercanciaꝫ vel eſt obſtetrix vel ciro/
gica:⁊ tunc ſi ponebat oĩa lucra in cõi:⁊ ſil̃r vi
ri ꝯ̃cta eſt ſocietas:qꝛ mulier cũ viro põt ꝯ̃be/
re ſocietatem ſ̃m eũdeꝫ Bal.in.d.l.ſi vxorem
⁊ ſic lucra erũt cõia.Aut vxor tenebat ſepatuꝫ
lucrũ:vel ex alijs cõiecturis pꝫ q; nolebat ꝯ̃be
re ſocietateꝫ:tũc de opibus cõibus ⁊ obſeqali
bus que fiũt a mulieribus in domo ſ̃m quali
tatẽ pſone:vt facere lectũ:cocinã:⁊ hmõi:nõ
põt lucrũ cõſequi:qꝛ tenet̃ opari in domo i q̃
recipit alimenta.vt in glo.l.ſicut.ff.de oper.li/
ber.⁊ Bal.in.l.gaio ſcio.in fi.ff.de ali.lega.⁊
Ange.in.l.i.C.de legi.here.⁊ in.l.ſi cũ dotẽ.ff.
ſolu.matri.imo ſi deſiſteret a talibus obſeqali
bus opibus ⁊ parue extimatiõis pp faciẽdaꝫ
artẽ ps lucri talis artis deberet cõicari cũ viro
⁊ alijs fratribꝰ ſ̃m iudiciũ boni viri.Qđ limi/
ta verũ niſi hr̃et alimenta iure legati:qꝛ tunc
non tenet̃ opari i domo dantiũ talia alimẽta
ſ̃m Bal.⁊ Ange.vbi.ſ.Si aũt vltra talia ob/
ſeqalia exercet aliquaꝫ artẽ ⁊ in ipſis lucratur
põt ſibi retinere tanquaꝫ ꝓpriũ ⁊ non cogit̃
cõmunicare.Quod no.pro intelligentia coꝝ
que dico.j.vxor.§.ij.Et quod dixi đ vxore idẽ
dic de filiabꝰ alterꝰ fr̃is:excepto ꝙ acquirent
patri:⁊ ſolũ iſtud lucrũ erit eis aduẽticiũ.

¶ Vtrum fratres q ſunt ſocij oĩum bonoꝝ ſi 31
vnus eorum habet filias poſſit eas dotare de
communi.R.Specu.tenet ꝙ nõ.niſi ſit pactũ
inter eos per.l.ſi ſocius pro filia.ff.pro ſocio.
Idem tenet Pe.de peruſio in.xiiij.li.conſilio/
rum ſuorum.Contrarium tenet Bal.in conſi
lio quod incipit factum tale.dominus Vbal.
in.d.l.cum duobuſ.arguens.p ⁊ contra.finalit̃
dicit ꝙ quilibet poteſt adherere cui parti vo/
luerit.Sed iudicio meo prima opinio videt̃
verior quando non ſunt ſocij omnium bono/
rum:ſed quando ſunt ſocij omnium bonoruꝫ
vera eſt ſcđa opi.⁊ ſ̃m hoc ꝯcorda p̄dictos.
vt.ſ.xxvij.§.

¶ Quid ſi vnꝰ fratrũ dotauit filias alterꝰ fra 32
tris ſcientis ⁊ patient̃.R.ꝙ poterit repetẽ do
tes qꝛ vtilit̃ geſſit negociũ.Nec obſtat ꝙ extra
neus dotãdo filiã alterius vr̃ donare dando
dotẽ.l.ex morte.C.de pac.cõuen.qꝛ hoc veruꝫ
qñ ſolus hoc facit.Secus ſi cũ patre ſimul fa/
ceret:⁊ ita ꝯſuluit Bal.in.d.cõſilio.vbi.ſ.hoc
intellige qñ nõ eſt cõtracta ſocietas omniũ bo
noꝝ:vt.ſ.patet.

¶ Vtrũ cũ fratres ſtant ſil̃ pꝰ mortẽ patris ⁊ 33
vnus de fructibus laborum ſuoꝝ:vel de alijs
bonis poſuit in domo.p cõi victu poſſit repe/
tere illud plus in diuiſione.R.do.Vbal.vbi.ſ.
ꝙ illi qui extant ſunt ſui niſi ꝯ̃cta ſit ſocietas i
illis.Si aũt ſunt ꝯſumpti tũc ſi iter eos erat
ꝯ̃cta ſocietas cõuiuendi qꝛ viuebant ad vnuꝫ
paneꝫ ⁊ vinũ.tũc nõ hr̃ ꝯſideratio ad illud plꝰ
qꝛ ſocietat̃ iure ꝯſumpti itelligũt̃:vt ẽ caſus
in.c.ſi duo fratres de fratribus de nouo bene.
inueſti.in vſibꝰ feu.⁊ hoc nõ rõne fraternitat̃
vel cohabitatiõis ſed cõis menſe ſ̃m Bal.i.d.
c.ſi duo.quod no.qꝛ quotidiana in fratribus
quoꝝ vnus habet maiorem familiam altero.
Si vero ſocietas conuiuendi nõ erat int̃ eos:
puta qꝛ vnus minor inter quos non ꝯ̃hit.l.⁊ i
conditionibus.§.fi.ff.p ſocio.vel alter furio/
ſus vel.ꝓdigus cui erat interdicta adminiſtra
tio vel monachus ⁊ ſimiles.⁊ tũc expreſſe nõ
iputantur inter fratres que ſunt facte pro ali/
mentis niſi ꝓteſtet̃ ꝙ nõ intendit donare.l.nẽ
ſenius.ff.de nego.ge.vel niſi qꝛ redditus cões
erãt ſufficientes ad alimẽta ſed ꝯſeruabat frẽs

mentum vt melius venderet: vel q2 naturali charitate nõ tenebaẗ alimẽtare.ar.l.fi.ff.ð pe. here.ſm Bal.in.l.filie cuius.C.fami.her.Itez qñ ille qui fecit ipenſas erat paupioꝛ:vt no.i l.alimẽta.C.de neg.geſt.p Jaco.butri. ⁊ Bal. q2 prima charitas incipit a ſeipſo.l.preſens. C. de ſerui.⁊ aqua.Et ſic Bal.in.l.ſi paterno.C.ð nego.geſt.⁊3 de ruſticis quoꝝ vnus multa po/ ſuit i domo pro alimẽtis ꝙ põt petere qñ in fi lijs alimẽtatis nõ erant ope aliqles coꝛreſpon dentes alimẽtis.q2 cõiter ruſtici ſunt pauperes quoꝝ oculus ẽ poꝛcellus.vt dicit glo.in.l. illici tas.ff.de offi.preſi.⁊ raro habent pecunias.vt dicit Bal.in.l.idem.C.locati.Jõ nõ preſumiẗ donare cũ ipſe nõ habeat ſupfluua.qð no.

34 ¶ Vtrũ cũ vnus fratrũ ponit lucra ſua ꝓ re paratione cõis patrimonij:vel emit boues ꝓ colendis poſſeſſionibus cõmunibꝰ poſſit illud repetere.R.ð.Bal.vbi.ſ.ꝙ ſic expreſſe p tex. in.l.ex duobus.ff. nego.geſt.⁊ Bal.in.l.filie.C. fami.herci.

35 ¶ Sunt duo fratres vnus legitimus aliꝰ ſpu rius qui ſocietatem cõtrahũt omniũ bonoꝝ3 i vita patris ipſoꝝ:queriẗ an moꝛiẽte pr̃e eius hereditas trãſeat etiã ad ſpuriũ. R. Bal.i.l.i. C.ꝓ ſocio.ꝙ ſic nõ vt ſucceſſionis vel relicti ſ3 iure ſocietatis.qð no.pro cautela.tu q vis ſpu riũ ſuccedere in hereditate cum legitimo vt fa cias eos cõtrahere ſocietatem in ſimul omni/ um bonoꝝum.

PEcunia aliquãdo capitur lar/ giſſime pro oi re mũ/ di.i.q.iij.totum.⁊ in.l.nois.ff.de verb. ſig.dẗ nois pecunie appellatione rem ſignifica re proculus ait.vbi glo.rem.ſ.omnem que ſit vel eſſe poſſit in patrimonio:⁊ ſic rei appella/ tio latioꝛ eſt q̃3 pecunie.vt in.l.rei.ff.eo.q2 res ſacre:⁊ liber homo qui nõ pñt eſſe in patrimo nio ſunt res ⁊ nõ pecunia.Sed ſtricte ⁊ ꝓprie pecunia accipiẗ ꝓ pecunia numerata.xiiij.q.iij c.ii.⁊.iij.⁊.ff.de le.i.l.talis ſcriptura.i pri. Se cũdũ etia3 quattuoꝛ magiſtros expoſitoꝛes re gule beati Frãciſci pecunia accipiẗ: ꝓ oi re q̃ quis vtitur ad aliquid ꝓ precio dandu3. vnde dicũt ꝙ non l3 fratribus minoꝛibus aliqua re cipe qbus vtanẗ ꝓ precio ad aliqua emẽda.

1 Sed pone ꝙ aliqs vult dare fratri minoꝛi ali quã re3 q̃ frater nõ indiget nũquid poterit cã recipe vt vendat ⁊ de precio aliã neceſſariam emat.R.ꝙ non.q2 ſic eſſet recipere pecuniam ſed bene põt cã recipe aio nũq̃3 cã diſtrahẽdi ipſe ſed ꝓcuratoꝛi oꝛdinis aſſignãdi vt ipſe cã vendat vel in neceſſariã cõmutet:q2 ſic nunq̃3 eſt pecunia q̃ pꝛohibeẗ in regula recipi q̃3diu ẽ in manu eius:ſed poſtq̃3 ẽ aſſignata ꝓcuratoꝛi Car.vero in cle.exiuit.§.poꝛꝛo.de ver.ſi. dicit ꝙ hodie denariꝰ ⁊ pecunia ꝓ eodẽ accipiũtur ⁊ ſic exponit verbũ vel ꝓ.i. in predicta regula minoꝝ:vt ſit ſenſus nõ recipiãt denarios:vel i.pecuniã ꝓhibẽdo cuiuſcũq3 generis monetã ſed magis pl3 opi.q̃ttuoꝛ magiſtroꝝ.

¶ Vtrũ mutuãs.x.in auro teneaẗ recipe i ar/ gento tñ ipſo inuito vel in diuerſa foꝛma: pu ta floꝛẽtinos ꝓ ſenẽſibus mutuatis.R. Pa.in c.quãto.de iureiur.colligendo mẽtem Bar.in l.Paulus.ff.de ſolu.Aut mutuauit.x.libꝛas i iiij.floꝛenis:⁊ tunc ſufficit reſtituere.x. libꝛas etiã i alia moneta:q2 videtur extimatos illos floꝛenos ꝓ.x.libꝛis vẽdidiſſe ſicut dicimus in dote cũ traditur extimata.l.cũ dotẽ.C.de iure do.⁊ idẽ dic i depoſito.Aut fuit dictũ mutuo vel depono decẽ libꝛas in floꝛenis:⁊ volo mihi reſtitutionẽ fieri i floꝛẽis:⁊ tũc piculũ ⁊ cõmo dũ ꝑtinet ad debitoꝛẽ ſeu depoſitariũ:vnde te neẗ reſtituere in floꝛenis ſm extimationẽ exi/ ſtentẽ tpe ſolutionis fiẽde.ar.d.l.cũ dotẽ. Aut fuit ſimplr̃ factũ mutuũ:puta mutuo tibi cen/ tũ floꝛenos ⁊ tũc ſi eſt paſſurus aliqð damnu3 recipiẽdo in alia foꝛma nõ teneẗ recipere.d.l. Paulus.Si vero nullũ dãnum ẽ paſſurus ſi vult reſtitui in eadẽ materia:ſed i alia foꝛma: puta floꝛentinos ꝓ ſenẽſi.ſic tenetur recipe.ſi i alia materia:puta argentũ pro auro: nõ teneẗ recipere.vt i.d.l.Paulus. Sed i alia materia nõ teneẗ recipere:q2 mutuũ d3 reſtitui in eodẽ genere ⁊ eadẽ bonitate.vt i.l.cũ quid.ff.ſi cer. pe.⁊ aliud ꝓ alio inuito creditoꝛe ſolui nõ põt.l. ij.ff.ſi cer.pe.Cõſuetudo tñ eſt vt ſoluatur in alia materia ⁊ ſeruãda eſt:q2 videtur actũ qð ẽ cõſuetum.l.ꝙ ſi nolit.§.qui aſſidua.ff.de edi li.edic.⁊ cõſuluit Oldradus.In depoſito aũt cõſidera ſi fuit actũ vt pecuniam confunderet cũ ſua.⁊ idẽ dic ꝙ de mutuo:aut teneret ſepa/ ratã ⁊ ſic eam reddet ⁊ non aliã in foꝛma aut materia. 2

PEdagium dẗ a pedibus:da tur eni a trãſeũ/ tibus in locis ꝯſtitutis a pꝛincipe: vel ab eo qui h3 ſup hoc auctoꝛitatẽ. Guidagiu3 vero daẗ pro ducatu p terrã alicuius vt ſecu/ rius vadat.Salinarium aũt daẗ pro ſale vt.ſ. poſſint emere vel vendere. Hec habentur i.c.

ſuper quibuſdã.de ver.ſig.in glo. Unde peda
giũ idẽ ſignificat q vectigal.vt no.do.Pe.de
ancha.in.c.q̃zq̃z.de cenſi.li.vi.⁊ ſoluit̃ qñqz ſo
lum ꝑ trãſitu perſone:vt ferrarie. Aliquando
ꝑ rebus quas quis defert nõ vſus ſui cauſa:
Tributũ ẽ qd preſtat̃ fiſco:⁊ idez eſt q cenſus
vel penſio.

1 ¶ Quis poteſt ĩponere pedagia:guidagia:⁊ ſa
linaria.R.q princeps vel rex romanoꝝ:aut il
le cui a lateranẽſi cõcilio fuit cõceſſum:vel qui
ex lõga ↄſuetudine de qua nõ extat memoria
in ↄ̃riũ hoc hʒ.vt no.in.d.c.ſup q̃buſdã. alias
non habẽtes auctoritatẽ ab aliquo prefatorũ
exigentes ſunt excõicãdi de cenſi. ĩnouamus.
⁊ de iure ciuili ſunt ꝑpetuo exilio dãnandi .C.
noua vectiga.iſti.nõ po.l.viti. Sed hodie exq̃
ciuitates italie hñt meꝝ ⁊ mixtũ imperiũ obti
nuerunt de facto vt ĩponere poſſint iſta peda
gia.vt no.Jo.an.⁊ pa.in.d.c.ſup q̃buſdã. Alij
ãt q de facto ĩponũt ſeu ĩpoſita exigũt:niſi ha
beãt auctoritatẽ ab aliq̊ predictoꝝ rapinaz cõ
mittũt. Silr nõ ſufficit q vna ps ciuitatis cõ
ſentiat:ſed oʒ q maior ps preſerti coꝝ quib⁹
tãgit ſʒ do.Gaſpar.cald.i.c.fi.de ma.⁊ obe.fa
cit.l.in ↄcedendo.ff.de aq̃.plu.ar. regula . Q̃d
oẽs tãgit li.vi.⁊ ſic pʒ que ẽ cã efficiẽs.

2 ¶ Utrũ prefata pedagia poſſint ĩponi ab hñti
bus ptãteʒ ſine iuſta cã que põt dici cã finalis
ſeu formalis.R.ſʒ Ray.q nõ.⁊ exigẽs cõmit
tit rapinã ſi ſine legitima cã ĩponit. Et cã legi
tima ⁊ iuſta ſunt publice neceſſitates:q̃s Bar.
in.l.vniuerſi.C.de vecti.appellat ſtipẽdia:pon
tes publice:domus:defenſio ſtrate:⁊ hmõi.fa
cit.c.ſi qs romiperas.xxiiij.q.iij.iũcto.c.ĩnoua
mus.de treu.⁊ pa.⁊ in.c.ꝑuenit.⁊.c.cũ apl's.de
cẽſi.⁊.l.vectigalia.ff.de publi.⁊ ibi ꝑ doc.

3 ¶ De qb⁹ debẽt ſolui pedagia.R.q ſolũmo
do de his que cã negociatiõis vel mercimonij
deferũtur.C.de vecti.l.oĩum. vnde de his que
qs facit portare ꝑ neceſſitate ad vſum ſue vite
⁊ familie nõ põt exigi pedagiũ:⁊ nec valet cõ
ſuetudo ĩ cõtrariũ ſm Mo.Ber.in.d.c.ſup q
buſdã.imo vult lex vniuerſi.C.de vecti.q deca
pitet̃ q de reb⁹ ad ꝑpriũ vſum vel gr̃a ruris co
lẽdi:vel ad ſe defendendũ emptis vel delatis
exigit pedagiũ:vnde in his fraudãtes nõ pec
cant: Sed attẽde q aliqñ pedagiũ dr̃ etiã colle
cta que poſſet ĩponi ſup hmõi ĩ ſuos ſubditos
⁊ ſic nõ liceret fraudare:qñ ex legitima cã ĩpo
nitur:ſed forẽſes nõ tenerent̃.⁊ hoc dicit̃ cau
ſa materialis.

¶ A quibus pñt exigi pedagia.R.q ab oĩbus 4
exceptis clericis:eccleſijs ⁊ alijs eccleſiaſticis
ꝑſonis:⁊ ſi qs a talibus exigit ꝑ ſe vel ꝑ inter
poſitã ꝑſonã ſi eſt ꝑſona ſingularis excõicat⁹
eſt ipſo facto. Si collegiũ vel vniuerſitas ciui
tatis:caſtri:vel ville ſubijcitur ĩterdicto donec
reſtituerit extorta. Intellige dũmõ ꝑ̃fati nõ cã
negociatiõis deferant.hec hñtur in.c.q̃zq̃z.de
cẽſi.li.vi. Et quõ ĩdirecte pñt exigi.vide.s̃.ĩmu
nitas.§.xxxviij.cũ.iiij.§.ſe.

¶ Sed qd de ĩponẽtib⁹ noua pedagia ſine au 5
ctoritate legitima:vel augumẽtãtes antiqua
vl' exigẽtes iniuſta:ſiue ex cã efficiẽti ſiue ex cã
finali vel materiali.R.q raptores ſunt ⁊ tenẽ
tur ad reſtõnẽ eis a quib⁹ extorſerũt vl' coꝝ he
redib⁹ ſi ſciũt eos:vel ſaltẽ paupib⁹ ſi eos igno
rãt.⁊ h̃ de neceſſitate precepti.c.ſi res .xiiij.q.
vi.⁊ hodie ꝑ ꝑceſſum curie ſũt excõicati excõi
catõe papali.vt.s̃.excõicatio.v.caſu.xx.

¶ Utrũ fraudãtes pedagia vel guidagia pec 6
cẽt ⁊ tenecãtur ad reſtõnẽ.R.ſm cõiter doc.in
d.c.ĩnouamus.⁊ maxime Pa.q ſic.ſi ſunt le
gitima auctoritate ĩpoſita:vel ita antiq̃ q de
ci⁹ initio nõ extat memoria.etiã ſm Mo.ſi cã
nõ eſt expreſſa a pricipe cũ ea cõceſſit ĩponi
poſſe. Et etiã ſi ille qui recipit nõ facit id pro q̊
preſumit̃ q ſint ↄceſſa:dũmõ nõ cõſtet q ꝑꝑ
illud fuerit ĩpoſita:⁊ ſic trãſeũt cõiter doc. Sʒ
ego dico q vbi ĩponẽtes talia pedagia nõ la
borãt loco ⁊ tp̃e ꝑ vniuerſali vtilitate.ſ.viaꝝ
põtiũ:ſaluatione ꝑſonaꝝ ⁊ reꝝ iuxta ſuũ poſ
ſe ad qd tenent̃ ſʒ Archi.in.c.ſi qs romipetas.
xxiiij.q.iij. nõ peccant qui ea defraudant. ſine
mẽdacio tñ ⁊ ꝑiurio:nec tenet̃ ad reſtõnẽ. nec
ẽt credo peccẽt mortaliter fraudãtes q̃zuis ꝑ
dicti laborẽt ĩ predictis ꝑ loco ⁊ tp̃e. Rõ q: cõi
ter ſic inſtituũt̃.ſ.ſtatuimus q quilibet ſoluat
⁊c̃.ſub pena cadẽdi in cõmiſſum ſi aliter iuen
tus fuerit. Et id iſtud ſtatutũ non obligat ad
mortale.vt.s̃.diri inobediẽtia.§.i.nec ẽt ad pe
nã vt tʒ gl.in.c.fraternitas.xij.q.ij.niſi p⁹ con
dẽnationeʒ:ſi obijcias q dãnificant̃ gabellas
emẽtes.ad h̃.R.q ſuũ dãnũ:q: ita ⁊ ſub iſta cõ
ditiõe emũt vt vigilẽt al's ſibi imputet̃. Si ve
ro ſtatutũ ex q̊ ĩponũtur eſſet preceptiuum ſic
hr̃et locũ qd cõiter tenẽt doc. Si aũt non ſunt
legitima auctoritate ĩpoſita:tũc extranei.ſ.qui
nõ ſunt ſubditi talib⁹ ĩponẽtib⁹ nõ peccãt:nec
in aliquo obligat̃. Aduerte tñ q: pedagia nr̃i
tp̃is ſunt cõiter illicita. Unde niſi ꝓbẽt legiti
me ĩpoſita debemus preſumere iniuſta.c.q̃zq̃z

de cēſi.li.vi.ergo anteq̄ꝫ ꝓbēt eſſe legitima ſta
bo in pꝛeſumptiōe iuris.ſ.ꝙ ſint iniuſta : ⁊ ſic
ñ tenear ſoluere. Et ſic nota ꝙ noua pedagia
ſiue augmētationes factas nullus pōt exige/
re:niſi ſit certus:ꝙ ſint ipoſita ⁊ ab habēte au
ctoꝛitatē iponēdi ⁊ ex legitima cā ex q̊ ius pꝛe
ſumit oīa foꝛe iniuſta. Dcꝝ ē ꝙ ſubditus qui
cogeret̃ ad ipſa exigenda excuſaret̃ i dubio ꝑꝑ
bonū obediētie:ſed nō illi qui volūtarie ea exi
gūt. Nec excuſarē eos a moꝛtali peccato qñ d
hoc aduerterent ſi ea volūtarie exigerent. Als
hoc nō aduertendo.ſ.ꝙ ius pꝛeſumat iniuſta
niſi quaten⁹ ꝓbent̃ legitima nō peccāt moꝛta/
liter:ſed ad min⁹ tenebūtur ad reſtōnē exacto/
rū ſi poſtea ueniētur nō fuiſſe legitima. Sub
diti vero obligātur ſm foꝛmā ſtatuti q: i coꝝ
pꝛeiudiciū bene poterunt pedagia iponere.vt
no. Pa.in.d.c.inouamus:q: potius tūc dicit̃
collecta q̄ꝫ pedagiū. Qd limita verū qñ ꝑꝑ bo
nū reipublice fuerūt ipoſita aliter nō obligant̃
niſi qui ꝯſenſerūt vt in regula ꝙ oēſ tangit.li.
vi. Itē nec extranei nec ſubditi obligātur qñ
ſunt ipoſita ex certa cā:⁊ cōſtat ēt ab habente
ptātē iponendi:⁊ ille qui exigit ſeu exigere fa/
cit nō implet cām ꝑꝑ quā ſunt ipoſita immo
peccat moꝛtal̃r ⁊ reſtituere tenet̃:q: cā ceſſan/
te ceſſat effectus.de appel.c.cū ceſſante.ſane in
telligēdo.ſ.loco ⁊ tpe debito:q: nō ſemꝑ ſed ꝓ
ſꝑ illud tenet̃ facere.pꝛo quo ē pedagiū ipoſi/
tū. Et hec oīa intellige:niſi i non ſoluēdo talia
pedagia imineret aliqd ſcandalū:q: tūc indiſti
cte teneret̃ quilibet ad ea ſoluēda. Cōſulo er/
go ꝯfeſſoꝛibus ꝙ videāt decreta dictoꝝ peda
gioꝝ vt poſſint bonū iudiciū dare: Utrū ſint
obligatoꝛia ad culpā vel ne. Itēꝫ dic ꝙ nimis
grauati alijs ipoſitiōibus vel quādo gabelle
ſunt nimis graues ⁊ ſine neceſſitate nec ad vti
litatē cōis pñt fraudare ſine peccato.ſil̃r qñ i/
ponēs nō hꝫ iuſtū titulū dominij.
7 ¶ Utꝝ xpiani teneātur ſoluere pedagia ſarra
cenis ⁊ alijs ifidelib⁹. R. ſm Ho. ꝙ nō tenen
tur niſi ſolū ad h̄ vt ſuſtineant̃ i trāſitu ꝑ eos
⁊ plꝫ mihi iſta opi.lꝫ alij ꝯ̄riū teneāt ⁊ male:tū
q: xpiani nō tenent̃ ad coꝝ ſtatuta. Limito tñ
niſi expꝛeſſe ex pacto volūtarie ꝯueniſſent cuꝫ
eis ad ſoluēdū. Nā tūc ſi ipſi ſeruāt fideꝫ xpia
nis xpiani tenent̃ eis ſuare.xxij.q.iiij.inocēs
⁊.xxiij.q.i.noli.his ꝯcoꝛ. Archi.in.d.c.ſi qs ro/
mipetas.
8 ¶ Utrū exigētes pedagia ſeu exigere faciētes
teneātur itinera tenere ſecura. R. Bal.i.li.de
ꝯſue.feu.in ti.de his q feu.da.pñt.in.§.abba/
tiſſa.⁊ in ti.de pace iura.fir.§.ꝯuēticulis.q: ſic
Unde addit ꝙ ſi fiūt alique robarie i eoꝝ cu/
ria:territoꝛio vel diſtrictu ab eis poſſeſſo : vbi
exigūt pedagia a trāſeūtib⁹ tenent̃ aut robariā
reſtituere aut malefactoꝛē exhibere.l. nequid.
ff.de icen.rui.nau. Et ꝙ teneātur ad reſtōnē i/
tegram de ſpoliatōe itelligo veꝝ:qñ ex defectu
eoꝝ venit nō faciēdo qd facere tenent̃.xxiij.q
ij.dñs.⁊.q.v.admiſtratoꝛes.⁊.C. de appel.l. ſi
appellationē.⁊ ſeqtur Ho.⁊ Archid.in.d.c.ſi
quis romipetas. non tñ tenet̃ exactū in peda/
gio reſtituere ſm Ho.

PENA ſtricte ⁊ ꝓpꝛie eſt dūtaxat il
la que ē coꝛpoꝛis afflictiua:
⁊ iō appellatiōe pene nō venit pena pe
cuniaria vel extra coꝛpus ſm Pa.i.c.iter alia
de imu.ec.⁊ ibi ē tex.vbi dr̃ cōfugiēs ad eccle/
ſiā nō dꝫ ꝯdēnari ad penā:⁊ tñ poſtea dicit ꝙ
legitime puniēdus vbi ē glo.puniendus.ſ.pe/
cunial̃r dūtaxat vel alia pena pꝛeter coꝛpoꝛaleꝫ:
xvij.q.iiij.reū.⁊.c.id conſtituimus. Sed large
accipit̃ ꝓ oī eo qd minuit de patrimonio : vel
priuat ab aliquo legitimo. Hc.tñ i.c.fi.de elec.
li.vi.dicit ꝙ ꝯſtitutio ꝓpꝛie ē penal̃ que pꝛiuat
iure queſito.vt i.c.ſi religioſuſ.e.ti.⁊ li.⁊ ita pe
na ē q̄ punit ⁊ vīdicat ꝙ qſqꝫ commiſit:vt i.c.
pnia.d pe.di.iij.vide gl.i.c.diſpēdia.de reſcri.
eo.li. Et iō illa lex ē penalis ꝓpꝛie que ꝓ vindi
cta ledit vel i ꝑſona vel in alio queſito.vt i.d.
c.diſpēdia.
¶ Utrū cū qs petit itereſſe qd paſſus ē:vel ꝙ 1
reſtituat̃ iniuſte ablatum penā petat. R. ꝙ ſi il
le a quo petit cā hūit rē quā petit:tūc nō ē pe/
na:nec ex pte actoꝛis:nec ex pte rei. Sꝫ ſi eam
nō habuit puta q: petit̃ intereſſe tūc ex pte rei
eſt pena ſed nō ex pte actoꝛis. Si vero peteret̃
ꝙ actoꝛi nō abeſt nec reo aduenit:ſic eſt pena
ex pte vtriuſqꝫ. Et iō ſolū qñ eſt pena ex parte
vtriuſqꝫ vel ſalteꝫ ex pte actoꝛis hꝫ locū illud
qd dr̃.ꝙ pena non eſt ſoluenda in foꝛo aīe niſi
poſt ꝯdēnationem in glo.xij.q.ij.fraternitas.
qd no.q: facit ad multa:elicitur a Pa.in.c.fi/
nem.de do.⁊ ꝯtu.
¶ Quotuplex eſt pena. R. vi. Prima dr̃ cano 2
nica vel legalis que iponit̃ a iure canonico vel
a legib⁹.de qua in.c.ſtatuimus.xvi.q.i. Et hec
pōt exigi tā a clericis q̄ꝫ a laicis ſm Pa.in.c.
dilecti.de arbi.facit.c.ſi qs ꝯtumax.⁊.c.ſe.xvij
q.iiij. Nā qd fit lege ꝑmittēte nō eſt peccatuꝫ
xxiij.q.iiij.q peccat.l.graccus.C.de adul.

3 ¶ Sed quid ſi nõ petatur tenetur ne in foro
anime illã ſoluere. R. ꝙ aut imponitur ipõ fa
cto. ⁊ ſic ƀm Bal. in li. de vſi. feu. i ti. de feudis
ꝙ licet non ſit neceſſaria ſẽtẽtia ad eſſe. eſt ta
men neceſſaria ad executionem eſſe. ⁊ ſequitur
Archi. in. c. felicis. de penis. li. vi. vbi dicit ꝙ lʒ
etiam talia bona trãſeant in dominiũ fiſci: ⁊
deſinant eſſe criminoſi: ſicut in bonis heretici.
⁊ illius qui cõmiſit crimen leſe maieſtatis etiã
ſine ſententia. Tamen neceſſaria ẽ poſtmoduʒ
ſententia que declaret eum criminoſum ante
ꝗ̃ excuſſio fiat bonorum vel alia executio: fa
cit glo. in aut. de iceſtis nu. §. i. ⁊. in. c. qui ƀm le
ges. in fi. õ herc. li. vi. facit qđ no. Bal. i. l. iube
mus. §. iconomus. C. de ſac. ſan. eccle. ⁊ Bart. i
l. diuus. la ſecũda. ff. de cuſto. ⁊ exhi. reo. ⁊ Bu
tri. in. l. raptores. C. de epi. ⁊ cle. vbi volũt ꝙ re
quiritur ꝓceſſus declaratorius perſone hãni
te anteꝗ̃ deueniatur ad excuſſionem bonoruʒ
lʒ ipſo iure ſint cõfiſcata. Item gl. in aut. de ta
be. §. penul. q̃ vult ꝙ licet tabellio a iure ſit pri
uatus officio. tñ ſine ſentẽtia hominis valent
inſtrumenta. Et hoc ſequitur Pa. in. c. cuʒ nõ
ab homine. de iudi. Sed limitat verum: niſi fa
ctũ eſſet notorium qꝛ in certis non eſt opus cõ
iecturis. Intelligo ita notorium ꝙ nulla poſſit
tergiuerſatione celari. Et ex hoc pꝫ ꝙ in fo
ro anime nõ tenetur eam ſoluere ante ſenten
tiam: nec etiam licet ſit notorium anteꝗ̃ fiat
excuſſio dictoꝝ bonorum: qꝛ nõ tenetur illa ex
hibere: niſi ſibi precipiatur: vel ab eo petantur
cui cõpetunt. Nec quis poſſet ea auferre: niſi
precedat ſententia declaratoria. vt patet p ea
que dixi. ſ. aſaſinus. §. vlti. Sed hic aduerte ꝙ
quando talis pena applicat bona alicuius ali
cui: puta fiſco vel alteri ipſo iure: ꝙ licet talis
ante ſententiam non teneatur vt dixi dare ta
men nõ poterit ea titulo oneroſo in aliũ trãſ
ferre: neqꝫ fructus etiam talis rei. Rõ qꝛ ſi cõ
demnaretur p ſententiaʒ fiſcus vel ille cui fue
rãt applicata. Vẽdicaret ea a quocũqꝫ cũ fru
ctibus medij temporis: nec teneretur reſtitue
re preciuʒ niſi aliquid loco precij ineniaꝛ apð
alienantem vel ipſum preciuʒ. vt in. d. §. i. ⁊. c.
cũ ƀm leges. facit. l. ſi cũ dotem. §. vlti. cũ. l. ſe. ff
ſolu. matri. Et iõ ne ſit cã damni illius cui ali
enat non poteſt ƀm ꝯſciam ⁊ etiam ſine pecca
to mortali: niſi alienaſſet pro neceſſitate vi
te: vt pro comedendo ⁊ huiuſmodi: qꝛ ar. eoꝝ
que nõt Bar. in. l. poſt. ff. de dona. talis admi
niſtratio bonoꝝ neceſſaria vt ẽ ſupradicta nõ
eſt prefatis interdicta: ſed ſolum volũtaria. al
legat. l. reo. ff. de ſolu. l. peto. §. prediũ. ff. de leg.
ij. ⁊. l. alienationes. ff. fami. her. niſi al's eẽt ſol
uẽdo pro damno dato: vel niſi ei reuelaret cõ
ditionẽ rei ita eſſe: ſi modo tale delictuʒ ꝓpter
qđ ſua bona ſunt fiſco applicata poteſt aliquo
modo ꝓbari. Sed ſi eſſet totaliter improbabi
le poſſet alienare etiam ti. oneroſo: Ti. autem
lucratiuo alienare bene poſſet. Et ſic intellige
⁊ limita Bal. vbi. ſ. ⁊ in. d. §. Iconomus. ⁊ pa.
in. d. c. cum non ab homine. ⁊ Jo. an. in. c. p hu
mani. de homi. li. vi. in nouella. Si vero pena
nõ imponitur ipſo facto ſed venit imponẽda
ſic ſimiliter non tenetur ante condemnationẽ
l. eius qui delatorem. in princ. ff. de iure fiſci. ⁊
ante condemnationem poteſt diſponere quo
modocũqꝫ vult: qꝛ eius eſt res ſua: licet poſſit
ea priuari. Et no. ƀm Bar. in. l. fi. ff. de penis.
⁊. l. in honorarijs. ff. de acti. ⁊ obli. ꝙ hec pena
in iudicio non poteſt exigi poſt annum ſed ſo
lum infra annum poſtꝗ̃ quis eam icurrit. Et
hoc intellige quando eſt mere pena taʒ ex par
te actoris ſeu cui applicatur ex parte rei: lʒ fal
lat in aliquibus caſibus: de quibus vide glo. in
d. l. in honorarijs. ⁊ ƀm hec tene glo. in. d. c. fra
ternitas. ⁊ iſtud ſerua licet aliqui aliter ſentiãt
⁊ male.

¶ Utrum ad incurrendam penam que ipſo 4
facto imponiꝛ negatiue requiratur monitio.
R. Inno. in. c. extirpande. de preben. ꝙ non in
curriꝛ ante monitionem. Panor. ibideʒ tenet
ꝙ non requiritur ſed ipſo facto incurritur. eſt
glo. in. l. i. C. de his quib9 vt indi. pro q̃ Bar.
in. l. in cognitione. ff. ad ſilcia. ꝯcludit ꝙ pena
appoſita nõ vindicanti mortem defuncti ipſo
facto incurritur quo facultatem habuit vindi
candi ⁊ nõ vindicauit. Eſt etiam gl. in cle. i. de
here. ⁊ bonus tex. in. c. cupientes. poſt princi
pium. de elec. li. vi. Sed tu cõcorda ꝙ opi. In
no. quã etiam tenet Jo. an. in. c. licet. de elec. li.
vi. ⁊ multi alij eſt vera quando ius nõ prefigit
terminum. Opi. vero Pa. ⁊ Bar. intelligitur
vbi ius prefigit terminum: qꝛ tunc terminus
interpellat ꝓ homine. c. potuit. de locato. ⁊ ſic
cõcordat Be. in. d. c. licet. Sed vbi ius impo
nit penã affirmatiue ipſo facto ſic non reqriꝛ
monitio. Et nota ꝙ tũc dꝛ imponi pena nega
tiue qñ poniꝛ ꝯ omittẽtem ſiue nõ facientem
qđ facere teneꝛ. Affirmatiue vero poniꝛ qñ in
fligitur cõmittẽti ſeu faciẽti aliquid qđ nõ eſt
faciendũ. qđ bene nota.

5 ¶ Utrum pena impoſita a iure in vno videat poſita in alio qñ illa duo in iure equiparantur R. q ſic.per tex.cum glo.in.c.ſi poſtq̃.in fi. de elec.li.vi.facit glo.in.c.i.de poſtu.prela. qui dicit q diſpoſitio etiam penalis concepta in electione procedit etiam in poſtulatione: quia p poſtulationē peruenitur ad electionem.l. oro. ff.de ſpon.ſequitur hoc Pa.in.c.de multa.de prebē.⁊ in.c.fi.de mutu.peti.Sed ego in fauorabilibus habeo p indubitato q diſpoſitio concepta in vno extendat ad aliud qñ equiparat. per aut.item ſi quis liberos.C.de naturalibus lib.vbi pater vnum filium naturalē in aliquo legitimo documento appellans ſimpliciter filium naturalem legitimaſſe videtur oēs alios filios naturales qui confratres ſunt: q3 habēt eandem cōditionē.Sed quo ad penam eſt glo. ſingularis in contrarium in cle.i. de conſan. ⁊ affi.que dicit q pena appoſita contrahentib9 matrimoniū non extenditur ad contrahentez ſponſalia.vñ dic q qñ aliqua duo in iure ſunt parificata cōmuniter.⁊ eſt eadē ratio expreſſa tunc ſtatutum in vno extenditur ad aliud etiā in penalibus:ſed qñ non ſunt cōmuniter parificata ſed ſolum in aliquibus caſibus: tunc nō extenditur.Similiter l3 ratio ſit eadem tamen non extenditur pena ſed ſolum prohibitio niſi ratio ſit expreſſa:q3 tunc extendetur etiam quo ad penam.vt.ſ.dixi.lex.§.vi.Et ſic intellige gl. ſupradictas ⁊ limita.⁊ glo.in cle.vnica.de officio vicarij.Et glo.in.c.conſtitutionē.de regula.li.vi.⁊ glo.in regula que a iure.de re.iur.li.vi ⁊ ſic concorda.

6 ¶ Utrum pena que imponitur ipſo iure habeat locum in eo qui peruenit ad actum ppinquū delicto.R.ſm Pa.in.c.i. de eo qui mitti. in poſ.q non niſi perfecerit actum. l3 aliter ſit puniendus arbitrio iudicis.qd probatur in.c. cum in cunctis. de electio. iuncto.c. perpetuo. eo.ti.li.vi. ⁊ ibi glo. Secus de pena que venit imponenda per decretū iudicis.q3 ſic punit ac ſi pfeciſſet exquo peruenit ad actum ppinquū vt in.l.ſi quis non dicaz rapere.C.de epi. ⁊ cle. ⁊.l.is qui cum telo. C.de ſicarijs.Hoc tñ non haberet locum in penis per ſtatutū impoſitis q3 verba ſtatuti exigunt actum perfectuz. Ita no.Bar.in.d.l.is qui cum telo.⁊ ideo non ſufficeret inchoaſſe.Aduerte tñ ſm Pa.in.c.Raynaldus.de teſta.q incurritur pena poſita contrauenientibus alicui facto ex ſola conuentiōe de facto q̃q̃ non habuerit iuris effectum. vt patet in.d.c.Raynaldus. ⁊ etiam ſi cōtradicht de iure.l.nuda.C.de cōtrahen.⁊ cō.ſtipula.Itē no.Bar.in.l.quicunq3.C.de ſer.fugi.q vbicūq̃ de pena capitali vł corporali loquimur ſubintelligit dolus.ff.de in litem iur.l.ij.⁊ in.l. in actionibus.⁊ inſti.de ſuſpec.tuto.§.ſuſpectus Secus in pecuniarijs penis.vt.C.de noxa.act. l.ſi ſerui.Idē tenet Sali.in.l.penul.C.ad.l.cor. de ſicca.Idem Bal.in.l.data opa.C. qui accu. non po.Idem Pau.de ca.in.l.i.C.vbi ſena.vł cla.facit glo.in.l.quid ergo.§.ex compromiſſo. ff.de his qui no.infa.⁊ glo.in.l.⁊ ſi ſenior.C.ex quibus cauſis infa.irroga.Et ibi Bal.dicit q cōmittens per laſciuiam puta currendo equū homicidium:nō debet occidi. l3 ſtatutuz dicat q homicida decapitetur.

¶ Utrū ſufficiat ad obſeruantiā legis ſoluere 7
penam ſolum qñ phibet ſub pena.R.vt.ſ.inobedientia.§.i.Et illud ſerua in conſcientia.in foro aūt contentioſo ſufficit. facit glo.in.c.dilecti.de arbi. ⁊ in aut. de iudicibus.§. q3 vero. vbi patet q pena ſoluta que erat in compromiſſo nō poteſt peti vt ſtetur ſententie niſi addatur vt ſoluta pena ſtet arbitrio.ff.de trāſac. l.penul.⁊.C.eo.l.cum pponas.

¶ Secunda pena dicitur conſuetudinaria de 8
qua in.c.dilectus.de offi.ordi.ſed hodie nō eſt in vſu:ſed ſi eſſet in aliquo loco poſſet exigi ēt a religioſis vt ibidem.

¶ Tertia pena dr contumacie punitiue. Hec 9
de iure ciuili petebat vt in.l.ij.ff.de colla.bo.⁊ C.de mō mulcta.l.illuſtris.ſed de iure canonico nō poteſt peti a patre niſi q̃tuz eſt intereſſe ſuū.c.i.de dolo ⁊ contu.vel niſi petatur ad ſatiſfactionē iniurie.vt in.c.olim. de iniurijs. Judex tamen ſi habet poteſtatem mulctandi ſicut habet ordinarius:vt in.l.ij.in fi.ff. de iudi. bñ poterit exigere.

¶ Quarta pena dr iudicialis.⁊ hec poteſt peti 10
ſicut cum quis obligáuit ſe ſub pena.x.ad probandum aliquid in.c.cum dilectus.de elec.ſed hec non petitur a clericis ⁊ a religioſis niſi pro intereſſe ſuo.

¶ Quinta pena eſt arbitralis.⁊ hec petitur ab 11
eo qui non ſeruat arbitrium.c.dilecti. de arbi. ⁊ hoc poteſt peti a quocunq3.vt in.d.c.dilecti. ⁊ ibi glo.

¶ Sexta pena dr cōuentionalis quā partes ex 12
iudiciū inter ſe imponūt.⁊ peti poteſt quātū intereſt.l.pdia.ff.de ac.empti.⁊ vendi.ſm Ho. ⁊ do.Anto.in.d.c.dilecti. Sed ſm Inno.in.c.

ſuā.de penis.⁊ Pa.in.d.c.dilecti.pōt ēt peti ſi
excedat interēſſe:niſi ſit in fraudē poſita:ſed ñ
credo a clericis ſeu religioſiſ:ſecus a laicis ⁊ ꝑ/
ſumitur in fraudē vſuraꝝ poſita qñ ſimpliciť
eſt poſita ſup ꝓmiſſione quantitatiſ.vt in.l.cū
allegas.C.ď vſuris.⁊ ibi per doc.⁊ in.l.iulian⁹
§.ideꝫ Papinianus.ff.de ac.empti.⁊ vendi.⁊
Bar.in.l.rogaſti.§.i.ff.ſi cer.pe.⁊ canoniſte in
d.c.dilecti.Secus eſſet ſi apponereť ſup facto.
vt in dictis iuribus.Silr nō ꝑſumereť in frau
dem qñ ꝓmittiť quantitas ⁊ poſtea factū.⁊ vl
timo pena ſʒ do.Anto.in.d.c.dilecti.⁊ allegat
Butri.in.d.l.cū allegas.⁊ Bar.in.d.§.i.⁊ eam
ſequor niſi cōtrahens eſſet vſurari⁹:qꝫuis Jo.
an.in addi.ad.Spe.teneat ꝙ preſumiť in frau
dē.⁊ allegat Dy.in.d.l.cū ſeruus.ff.de condi.⁊
demō.Et vt intelligas pono tibi exēplū.ꝓmit
to tibi ſoluere centū.⁊ niſi dedero dabo tibi.x.
ꝓ pena.ſic preſumiť in fraudē.q2 ſup quātita
te.Aliud exemplū.ꝓmitto tibi facere domum
portare ligna.⁊ niſi fecero ſoluā penam.ſic nō
preſumiť in fraudē:q2 eſt ſup facto.Aliud exē/
plū.ꝓmitto tibi centū in tali termino.⁊ ꝓmit
to venire ad iudicē ⁊ recipe preceptū de ſoluē/
do vel dando pignora.⁊ ſi nō fecero ꝓmitto ti
bi ſoluere penā:ſic nō preſumiť:q2 lʒ ſit primo
quantitas:tñ poſt eſt factū:⁊ vltimo pena.
13 ¶ Utrū ille qui ex ipotentia nō facit ad qď ob/
ligať ſub pena euadat.R.ꝙ ſi loqmur de pena
iuris vel ſtatutoꝝ.ſic eſt clarū ꝙ nō incurritur
Jdē dic de ſnīa iudicis generaliter imponētis
penam.puta excōicationis.ſm Fede.conſi/
lio.913.⁊ ſequitur Pa.in.c.P.⁊.G.de offi.
deleg.q2 verba generalia debent intelligi ciuili
mō.ar.l.ſi cui.ff.ď ſerui.⁊ in.l.ratū.⁊ in.l.qď di
cimus.ff.de ſolu.Si aūt ſpāliter imponit pe/
nā.puta niſi cōpareas tali dic excōmunico te.
tūc ſm Pa.in.c.cū ſup cā.de teſti.co.ſi ex ſnīa
aperte conſtat ꝙ iudex voluerit eū ligare:ſiue
poſſet vel nō.ſic cū ſnīa ſit nulla cū ꝯtineat in/
tolerabilē errorē nō ligat.c.ꝑ tuas.de ſen.exco.
ſimiliter nō ligat ſi apparet ꝙ nō voluit liga/
re impotentē.puta q2 dicit ſi ꝯtempſeris vel ſi
diſtuleris cōparere ⁊c̄.q2 nō potens nec ꝯtem
nit nec differt.vt dicit glo.in.c.qꝫ ſit.de elec.li.
vi.Si vo nō pōt ꝑpendi mens iudicis ſic ꝗ
ad deū non ligat:ſed quo ad eccleſiam ⁊ nos.⁊
ſic intellige glo.in.d.c.vnico.xij.q.v.⁊ i.d.c.cū
ſup cā.ſed tñ ꝓbato impedimento nulla indi/
get abſolutione ſm Jo.⁊ Spe.⁊ placet ēt ſm
Pa.in.d.c.cum ſuper cā.ſi eſſet ſnīa pape:q2
debemus preſumere ꝙ noluerit eū ligare.ar.c.
noſtrū.vt eccleſiaſtica bñficia.⁊ ſic nō eſſet ir/
regularis lʒ celebraſſet.qď bñ nota.Si aūt loq̄/
mur de alijs penis ſic certū eſt ꝙ in foro aīe pe
ti nō pñt ſm Sco.in.iiij.di.xv.q.ij.niſi quātū
intereſſe importat.facit.c.ſignificante.de pig.
⁊.c.ij.de cōſti.⁊.c.ex lrīs.de in integ.reſtitu.Et
ad.l.incendiū.C.ſi cer.pe.que vult vt incendiū
nō liberet qñ quantitas eſt in obligatione:q2
cū obligatio ſit in genere.vt.ff.ad.l.fal.l.in rō/
ne.§.diligenter.totū genus perire non pōt.R.
ꝙ qñ conſiſtit in genere obligatio.verū eſt ꝙ
obligatio ex impotētia nō extinguiť:lʒ liberet
a pena.ꝓpterea dicit Aug.in.l.reſcriptū.i pn.
ff.de pac.ꝙ etiaꝫ ſi teneamus ꝙ fiſcus habeat
tacitā hypotecam in maleficijs ꝯtra delinquē/
tem nō tñ prefereť creditorib⁹:imo creditores
preferunť ei.allegat tex.cuꝫ ſua glo.in.l.vnica.
C.de penis fiſca.Ratio quia talis tractat de lu
cro captando:⁊ creditores de dāno vitando.
facit.l.fi.§.licētia.C.de iure delib.⁊.l.vnica.C.
de impo.lu.deſcrip.⁊.l.fi.C.de codi.quod nota
bene ꝓ exigentibus penam vltra intereſſe ſuū
ab illis qui ſunt non ſoluendo:q2 tenentur re/
ſtituere eam creditoribus.
¶ Quid ſi obligatus ſub certa pena ad aliquid 14
faciendū vel dandū ꝓ parte impleuit ⁊ ꝓ pte
nō ex culpa ſua.R.Pa.in.c.ſuā.de penis.ꝙ ſi
obligatio eſt diuidua nō cōmittit penā niſi ꝓ
parte nō ſoluta.Si vo eſť indiuidua ſic ſoluet
totā penam etiā de iure canonico.Et qñ dicať
obligatio diuidua eſt qñ ſolutio partis ꝑ ſe va
let quo ad partē tantū quantū totū ad ſe totū
Jndiuidua vo dř qñ non valet illa pars per
ſe.Exemplum promitto tibi ſcribere bibliam
⁊ decretū ſic ſi ſcripſi ſolū bibliam nō ſoluam
penam in totum:q2 obligatio eſt diuidua:quia
biblia per ſe valet ſm totū ſuū.ſecus ſi ꝓmiſiſ
ſet ſcribere bibliā ⁊ ſcripſi quattuor qternos
certe nō valet pro biblia.⁊ ideo obligatio erit
indiuidua q2 ad nihil per ſe valere poſſunt ſine
alijs.de hoc plene nota.in.l.ſtipulationes non
diuiduntur.ff.de verbo.obliga.⁊ in.d.c.ſuam.
vbi addit glo.hec vera quo ad penam que cō/
mittiť in non dando vel nō faciendo.Secus
qñ quis debet recipere.puta legatū vel heredi
tatem ſi ſic fecerit vel ſoluerit:q2 niſi totum fa
ciet nō habebit.vt in.l.meuius.⁊.l.cui fundus
ff.de condi.⁊ demon.de quo vide plene in.l.ſi
ſeruus.ff.ſi quis cautio.
¶ Utrū ſtatuta ſint licita que ſolū imponunt 15

pecuniariā penā ꝓ homicidio:adulterio:ꝛ hu iuſmodi.R. Po.ꝛ ſequit Pa.in.c.ij. de delic. puc.ꝙ nō.q: hoīes exponūtur venales ad de linquendū:q: multi bene timent cruciatus qui nō timent penam pecuniariā:vt habeant ſuū intentū.ar.l.in ſeruoꝝ.ꝛ in.l.aut facta.ff.de pe nis.ꝛ in aut.de manda.prin.§.oportet.

16 ¶ Utrū ꝓmittens ſub certa pena habere ratū cōmittat penā contraueniens de facto.R.ſm Bar.in.l.id quod pauperibus.C. de epi.ꝛ cle. ꝙ non.Secus ſi promiſiſſet habere ratū ꝛ fir mum:quia ratum refertur ad ius:ꝛ firmū ad factum.vt in glo.d.l.

17 ¶ Utrū tp̄s prefixū in odiū negligentis currat ignoranti:vel legitime impedito.R. ſm Pa.i c.q: diuerſitatē.de conceſ.preben.ꝙ nō.Secus qñ prefigit nō in odiū negligentie ſed in fauo rem.vt pꝫ in.l.genero.ff.de his q no.infa. vbi tempus anni currit mulieri ignoranti mortē mariti.ꝛ vide glo.in.c.ſtatutū. de preben.li.vi. Et no.Spe.de edic.inſtru.vbi dicit ꝙ lꝫ execu tor teſtamenti nō potuerit exequi infra annū nihilominus executio deuoluitur ad ep̄m.ar.l. nulli.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ.c.nos quidē.de teſta.rō q: eſt in fauorem defuncti.

18 ¶ Utrū iudex poſſit augeri vel minuere penā legis vel ſtatutoꝝ.R.ſm Po.in.c.in archiep̄a tu.de rapto.ꝙ ſi ꝓcedit extraordinarie ſic pōt l.quid ergo.ff.de his qui no.infa.Si vo ꝓce dit ordinarie ſic nō pōt iudex delegatuſ.vt no. in.c.de cauſis.de officio dele. Iudex vo ordi narius poteſt ex cauſa mitigare vt no.Bar.in d.l.quid ergo.ꝛ ſequit Pa.in.c.ij.de emptio. ꝛ vendi.facit.c.at ſi clerici.de iudi. Ber. vo in d.c.de cauſis.ꝛ de accuſationibus in.c.ſup his dicit hoc verū quando poteſt diſpenſare ſuper crimine.alſ nō poteſt minuere etiam ex cauſa Nota tū qñ quis pluribus legibus pro eodē delicto diuerſis penis poteſt puniri ſi ab aliq iudice imponitur ei minor:non poterit aliquo modo puniri alia pena . vt in.l. qui de crimi ne.C.de accuſati.ꝛ ibi Ange.ꝛ Sali.in.d.l.qui de crimine. Unde tenet Tho.xxij.q.lxvij.ꝙ ſi dimittit penā in caſu quo nō pōt tenetur ad reſtitutionem cōmunitati vel accuſatori ſi in tererat eius vt puniretur.Si vo aurit tenet non:cū quo concor.Po.ꝛ Ray.

19 ¶ Utrū exigens penam maiorem q̄ꝫ ſit dam nū illatum excuſentur.R.ſm Rodon.ꝙ ſi ſm conſuetudinē legitimā ꝛ iudiciū regis exigunt excuſantur etiā perſone eccleſiaſtice qñ ſubeſt cā ꝛ ordo iuris ſeruat:nec eſt corrupta intentō vt.ſ.hoc faciant ꝓpter auariciam: ſed propter iuſticiam.Tutius tū eſſet pauperibus erogare illud plus.

¶ Utrū pena appoſita ſup ꝯctu nullo vel qui nō tenuit vel ipſo iure vel ꝑ ſniā iudicis reuo catus eſt ſit ſoluēda.R. Inno.in.c.ij.d ꝑcarijs ꝙ nō.q: vbi principale nō tꝫ nec acceſſorium. c.inter dilectos.§.ceteꝝ.de fi.inſtru.c.ſi dilige ti.de fo.cōpe.c.querelā.ne prela.vices ſuas. 20

¶ Cui debet applicari pena.R.ꝙ pena iuris ꝛ ſtatutoꝝ regulariter applicatur fiſco.qñ intro ducit accuſationē.l.mulctaꝝ.C.de mō mulcta. Sed qñ introducit actionē applicatur parti.l. iij.ff.de ſepul.vio. Similiter qñ loquitur ſim pliciter videtur introducere actionē.ar.d.l.iij. De alijs aūt penis tenet Hoff.ꝙ ſi contingit damnū vel iniuria alicuius illi applicabitur.d pe.c.ij.Si vo nō reſpiciat damnū alterius ſic applicabitur vel parti ſi eſt conuentionalis vl iudici vel fiſco ſm ꝙ de ea eſt ſtatutū. 21

¶ Utrū pena impoſita ꝓpter crimē ſimplicit ſine prefinitōne tp̄is ſit perpetua.R. Pa.in.c. ex litteris.de conſti.ꝙ pena impoſita ꝓpter cri men ſine cauſe cognitione.puta ꝓpter interlo cutoriam iudicis intelligit tp̄alis:ꝛ durat ſo lum durante eiuſ officio:vtputa interdicit offi ciū vl exercitiū alicui.tex.no.ſm cōmunē intel lectuꝫ in.l.fina.ff.de pe. Idem no. Inno. in.c. ꝙ tranſlationē.de officio lega.qd̄ limita in pe na ſucceſſiua:q: momentanea pena eſt ꝑpetua puta mulctauit in pecunia aut in corpore:ꝛ hu iuſmodi.facit.l.illicitas.in.fi.ff.d officio preſi. Si vo fuit impoſita cum cauſe cognitione. ꝛ delictum merebatur vt eſſet perpetua: ſic erit ꝑpetua.Secus ſi delictū nō merebat penā ꝑ petuā:ar.optimuꝫ in.l.ſi preſes.ff.de pe.ꝛ fuit dictuꝫ Oldra.qd̄ ſequunt cōiter doc.in.d.c. ex litteris.In dubio vo intelligit tp̄alis. 22

¶ Utrū pena extendat extra territoriū ipſā im ponentis.R. Pa.in.c.poſtulaſti.de fo.cōpe.ꝙ aut reſpicit pſonā.Et ſic tenet tripl'r.Aut pri mo diminuēdo ei9 ſtatū ſic infamia:excōicatō interdictū:ꝛ hmōi.ꝛ ſic cū ſint affectiue pſone porrigūt effectū ſuū extra tritoriū ēt q: ſequūt eū.ſic lepra leproſū.l.ex ea.ff.de poſtulā.pp qd̄ dicit Bar. in.l.qui vltimo.ff.de pe.ꝙ ſemel cō dēnat9 ad mortē q̄ūis effugiat.nihilomin9 re manet ſeru9 pene vbicūqꝫ fuerit.ꝛ iō nō pote rit facere teſtm̄ nec ꝯtrahere ꝛ filia. facit.d.l.q vltimo.ꝛ in aut.ſed hodie.C.d dona.inter vir. 23

⁊ vxo. Aut ſcđo interdicendo certū locū. puta
ne vadat ad talem locū. vel vt moreť in tali lo/
co. ⁊ ſic nō porrigiť ex̄ territoriū: niſi ꝑ quādā
ꝯſequentiā. puta q2 detentus in loco habitatō
nis videť. interdictus ēt eſt ei locus originis.
q̄uis ſit extra territoriū. de quo dic vt in. l. re/
legatorꝝ. §. i. ⁊. §. interdicere. ff. de interdictis.
Per quā. l. dicit Bar. ꝙ nō pōt ciuitas impo
nere ſuo ciui vt moreť in tali loco nō ſubdito
nec ēt pōt interdicere ne vadat ad talē locū nō
ſubditū ⁊ h̄ qn̄ fit in penā illius ꝯ quē ferť ſnīa
Secus ſi fit ſtatutū ne ſubditi vadant ad talē
locū nō ſubditū ꝑꝑ cōmoditatē ciuitatis. vľ in
odiū eorū ad quos iret q2 valet. facit. l. fi. ff. de
decre. ab or. fa. Aut tertio reſpicit certā artē.
puta ꝙ nō exerceat talē artē. ⁊ ſic nō porrigiť
ex̄ territoriū. vt ē bon⁹ tex. i. d. l. ex. ca. ꝑ quā di
cit Bar. in. l. cunctos ppľos. C. de ſū. tri. ꝙ ſta/
tutū ꝯtinēs ꝓhibitionē odioſā nō porrigiť in
dubio extra territoriū. ⁊ ideo dicit ꝙ filia q̄ ex
ſtatuto nō ſuccedit. cum tale ſtatutū ſit odioſū
l. maximū viciū. C. de libe. prete. ꝙ nihilomin⁹
poteſt ſuccedere in bonis alibi ſitis. Et ſimiliť
puto ꝙ ſnīa priuans aliquem beneficijs ſuis
in dubio intelligeť de beneficijs que habet in
territorio diſponētis. Aut reſpicit bona. puta
q2 publicat ea. ⁊ tunc ſi fit de iure cōi. ſic porri
giť ad bona ſita extra territoriū. ⁊ remanēt ibi
tanq̄ vacātia. ſed occupanť ꝑ iudicē territorij
ar. l. a diuo pio. §. i. ff. de re iudi. ⁊. l. cū vn⁹. ff. de
bo. auc. iudi. poſ. Si vͦo fit ď iure ſpāli. tūc dic
vt no. Bar. in. d. l. cunctos ppľos. ⁊ qđ no. Jo.
an. in. c. cū ſecundū. de here. li. vi. vbi cōcludiť
ꝙ pena nō extenditur vltra territoriū.
24 ¶ Vtrū qs poſſit puniri in loco domicilij de
delicto alibi cōmiſſo. R. Pa. in. c. licet. de fo. cō
pe. ꝙ ſic. niſi requirať remiſſio ꝑ iudicē delicti
quā dꝫ facere ſi delictū ē atrox. alꝰ n̄ ſi n̄ vult.
25 ¶ Vtrū mandans delictum fieri in alio loco
debeať puniri vbi mandauit: vel vbi cōmiſſū
eſt. R. Pa. in. d. c. licet. ꝙ cōis cōcluſio Bar. ⁊
aliorꝝ eſt in. l. ſi vt ꝓponiť. ff. de fideiuſſ. ꝙ vbi
delictū factū eſt: q2 ibi deſtinat⁹ eſt effectus de/
licti. facit cle. paſtoralis. de re. iudi. Idē dicas i
teſte falſo q dꝫ puniri ꝑ iudicē ad quē eius atte
ſtatio tranſmittiť. ſi ſciebat illuc debere tranſ/
mitti. Pōt tn̄ puniri in loco vbi deliqt. ⁊ loc⁹
erit ꝑuentioni ſi ambo iudices ꝯcurrāt. ſic de
illo q de loco exempto mittēs ſagittā. vulnera
uit aliū in loco nō exempto. vt in. c. i. de ꝑſūpt.
⁊ qđ ibi no. Sic ſiľiter ille q deliquit in ꝯfinib⁹
q2 verū eſt dicere in cuiuſlibet territorio deliqſ
ſe. arg. l. arbor. ff. cōi. diuid. Secus ſi ignorabat
illuc atteſtationē tranſmitti. q2 tunc debet pu/
niri vbi deliquit. vbi agiť de pena falſi. facit.
l. exigere dotem. ff. de iudi. vbi attēdiť locus ad
quē deſtinať effectus matrimonij. Idē dic de
notario q facit falſū inſtrm̄.
¶ Quid de officialib⁹ deputatis q nō accuſāt 26
quos inueniūt de nocte. ⁊ hmōi. R. ꝙ peccant
mortaliter ſi ſe obligauerūt ad accuſandū, vel
pacto vel iuramēto. Si vͦo nō ſe obligauerūt
nō peccant nō accuſando. niſi faciant in fauen
do malis cōmittendis. Et ſi qd acceperūt ꝓ n̄
accuſando tenenť illud reſtituere vel fiſco: vel
illi cui pena erat applicanda. Et vltra ēt vſq̄
ad complemētū pene exacte ſi accuſaſſent. ſm
doctrinā Tho. xxij. q. lxvij. vt pꝫ. ē. §. xviij. i fi.
Fallit hoc in criminalibus. vbi eſſet infligenda
pena corporaliſ. q2 ſi deſiſterent ex compaſſione
etiam ſi aliquid acciperent ꝓ nō accuſando lꝫ
turpiter acciperent non tamen tenerenť illud
reſtituere de neceſſitate.

PEnitentia eſt virtus q̄ cō/
miſſa mala cum
emendatiōis ꝓpoſito plangim⁹ ⁊ odi/
mus. et plangēda vlterius cōmittere nolum⁹
mgř in. iiij. ſen. di. xiiij. ⁊ eſt vnū ď ſacřis noue
legis. quo bn̄ diſpoſitis ſemꝑ pctā remittunť
de ſū. tri. c. i. §. ſacřm.
¶ Pnīa. v. modis dř. Prima dř ſolēnis que 1
imponiť ſm illū modū. de q̄ in. c. in capite. l. di.
quā omitto cū hodie nō fit in vſu.
¶ Scđa dř publica q̄ fit in faciē eccleſie ⁊ publi 2
ce ⁊ differt a ſolēni. Tū in mō. q2 in iſta nō ſer
uať ille mod⁹ de quo in. d. c. in capite. Tū ēt q2
iſta pōt imponi a ſimplici cōfeſſore. ſm Guil.
duran. Hoſ. ⁊ Jo. ar. c. penitentes. l. di. ⁊. xxx.
di. ſi quis preſbř. de pe. ⁊ re. queſitū. Nec ob. c.
accedentib⁹. de exce. pla. vbi reprehenduntť ab/
bates. q publicā pnīam imponebant: q2 ibi ac/
cipiť publica ꝓ ſolēni: q̄ ſolū imponiť ab epo.
⁊ hoc verū niſi aliud habeat ꝯſuetudo. Item ⁊
iij. differt. q2 iſta publica iterať: ſolēnis vͦo nō
poteſt.
¶ Sed quero qn̄ dꝫ imponi pnīa ſolennis vel 3
publica. R. Pa. in. c. q̄ſitū. de pe. ⁊ re. ꝙ ꝓ deli/
cto graui ⁊ ſcādaliçāti totā vrbē deberet impo
ni ſolēnis. d. c. in capite. Si vͦo eſt graue ⁊ pu/
blicū ſed nō ſcandaliçoſū: tūc imponeť pnīa pu
blica ſed nō ſolēnis. vt no. in. c. fi. xxvi. q. vi. iu/
cto. c. i. de pe. ⁊ re. Si āt ſit graue ſed occultū: ⁊

etiã aliquib⁹ notū.tūc nec ſolēnis nec publica
dʒ īponi.Et iō reprobat ꝯſuetudinē illoꝝ qui
mulieribus ꝓ exitione pueroꝝ quos penes ſe
habebāt in lecto īponūt publicā pniam:ꝛ vide
eū in.d.c.i.ꝛ in.c.ſtatuimus.de male.ꝛ in.c.fi.
de hi.qui.fi.ꝓ.occi.
4 ¶Quib⁹ pōt īponi ſolēnis pnia.R.ꝙ nec cleri
cis:nec religioſis:nec ēt laicis inſignibus dʒ ī/
poni.ar.d.c.in capite.Et hoc verū niſi cleric⁹
ſit depoſitus.l.di.ꝯfirmandū.
5 ¶Quis ē effectus pnie ſolēnis. R. ꝙ laic⁹ p⁹
eā non pōt ad ordines ꝓmoueri.l.di.illud.nec
clericus ad ſupiores:vt dr̄ ibidem:pōt tñ ep̄s
diſpēſare ī ordinib⁹ minoribus nō aūt ad ſa/
cros.l.di.placuit.Itē nō dʒ matrimoniuʒ ꝯhē
pur ſi cōtrahit tʒ.Iuuenis tñ nō ꝓhibet ꝯhe/
re.itē nec militiā aſſumere.xxxiij.q.ij.§.de pe
nitētibus.ꝛ.c.antiqui.cū alijs.c.itē nec laicalē
habitū deferre.l.di.c.vlti.itē dʒ viuere ſm re/
gulā eccleſiaſticā.de pe.di.v.cōtrariū.ꝛ.c.ſe.
Itē couenīēdus ē ſub eccleſiaſtico iudice.xi.q
i.aliud.de pe.di.i.aliud.itē fit īfamis nō rōne
penitētie:ſed rōne criminis publicati:qḋ vex
itellige qñ p ſniam iudicis īponit̄.Secus ſi ex
deuotiōe quis publicā pniam facit ſm Hoſt.
de officio Archipre.c.ij.
6 ¶Tertia pnia dr̄ priuata.ꝛ dicit Sco.in.iiij.
di.xiiij.q.i.circa fi.q.ꝙ de vi vocabuli penitē
idē eſt ꝙ penā tenere.Hec aūt nō tm̄ inportat
paſſionē pene vt inherenti.ſed etiā actionē vo
lentis reſpectu pene.Vnde pnia actualis ē pu
nitio voluntaria vel voluntas punitōnis.ꝛ in
hac eſt conſiderare.Primo velle peccatū puni
re ſeu vindicare.Secūdo ſe peccaſſe nolle ſiue
pctm̄ deteſtari.Tertio punitionē iā inflictam
velle libere acceptare.Quarto penā inflictam
patienter ferre.In quolibet hoꝝ actuū ſaluat̄
ꝓprietas vocabuli huius penitere ꝛ in ipſis ꝓ
prie cōſiſtit eius ſignificatū.
7 ¶De quibus peccatis dʒ hō penitere.R.ſm
cōiter theologos.ꝙ de oībus peccatis mortali
bus actualiter cōmiſſis.ſiue añ baptiſmū ſiue
poſt.De venialibus Vo lʒ ſit expediens.non
tñ eſt neceſſaria ad ſalutē in hoc mūdo.niſi in
duobus caſibus.Primo rōne dubij.vtrum.ſ.
mortale vel veniale ne periculo ſe exponat.
Scḋo rōne periculi qñ hʒ aliquā affectionem
venialē quā niſi refꝰmat dubitat ne trahat cū
ad mortale ſm.S.Bo.in.iiij.di.xvi.q.ij.ar.ij.
8 ¶Vtrū requirat̄ ſingulariter de quolibet.R.
ꝙ ſic de cognitis.ſ.cū de illis ſpāliter cogitat ꝛ
tenet̄ ſpāliter de quolibet cogitare vt peniteat
ſi adſit oportunitas proportionata fragilitati
hūane.aliter nō remittunt̄ de lege cōi.De in/
cognitis Vo ſi ignorantia eſt inuincibilis:vel
excuſabiliſ.nō tenet̄ niſi in generali penitere:ſi
Vo eſt craſſa vel iexcuſabilis:ſic tenet̄ in ſpāli
penitere:qꝛ tenet̄ dare operā vt ea cognoſcat
ꝛ peniteat.hec ex Ri.in.iiij.di.xvi.ar.iiij.q.ij.
¶Vtrū poſſit agi penitentia de vno pctō mor 9
tali ſine alio.R.ꝙ nō.qꝛ aut deus totū remittit
aut nihil.ꝛ iō oʒ peniteat de oībus.tex.eſt in.§
item.de pe.di.iij.cōcor.Ri.in.iiij.di.xv.ar.i.q.
vi.Diſtinguo tñ ſic.qꝛ aut loquimur de pnia
ꝓut per eam remittit̄ culpa ꝛ recōciliat̄ homo
deo.ꝛ ſic cū radix ſatiſfactionis ſit vna.ſ.chari
tas que ſecū nō compatit̄ pctm̄ mortale.Ideo
eſt verū ꝙ nō pōt fieri niſi de oībus fiat.Aut
loquimur de pnia prout directe reſpicit ſatiſfa
ctionē tpalis pene debite ꝓ peccatis iaʒ dimiſ
ſis quo ad culpā.ꝛ ſic bene poteſt fieri de vno
peccato ſine alio.
¶Que ſunt partes pnie.R.tres.contritio:con 10
feſſio:ꝛ ſatiſfactio.
¶Quarta dr̄ pnia.ſ.illa.que a ſacerdote ꝓ pec 11
catis confeſſis imponit̄.de iſta vide.ſ.confeſ/
ſio.vi.ꝛ.ſ.ſatiſfactio.
¶Quinta pnia dr̄ illa de qua dr̄ ꝙ regulariter 12
ꝓ quolibet pctō mortali dʒ imponi ſeptennis
xxxiij.q.ij.hoc ipſū.ꝛ quō debeat itelligi Pa.
declarat in.c.accepiſti.de ſpon.duoꝝ ꝙ debet
in iſto tpe ſemel bis vl' ter ieiunare ī hebdoma
da.ſm diſcretionē ꝛ iudiciū ſacerdotis.ꝛ facit
qḋ no.in.d.c.hoc ipſū.Et ſic intellige oīa iura
vel que pniam imponunt p numerū dierū:ſeu
annoꝝ nō ſpecificandi modū in.c.accuſaſti.de
accu.videt̄ velle idē Pa.ꝙ cum ferie ſolēnes
ſint.ij.iiij.ꝛ.vi.vt in.c.penult.xi.q.iij.ꝙ ſacer/
dos dʒ imponere.vt bis dieb⁹ ſingulis hebdo
madis ieiunet:ꝛ ſic ſatiſfactū ē:et hoc verū ni
ſi ex cā aliud diſpoſuerit ſacerdos.vt in.c.de⁹
qui.de pe.et re.et in.c.quē penitet.de pe.di.ij.
Vñ cū hodie ſint arbitrarie.dicit Ho.ꝙ dʒ ſa
cerdos in pnia imponendo attēdere quid expe
diat ad ſalutē peccatori.etiā ſolū imponendo
vnū pater noſter.facit.c.alligant.xxvi.q.vij.ſe
quit̄ Pa.in.d.c.deus qui.vbi bonus tex.et de
hoc vide Confeſſio.vi.
¶Vtrū ſacerdos poſſit diſpenſare in pena de/ 13
bita cā dimittendo.R.Pa.in.c.ſicut dignū.de
homici.ꝙ ſic.vt eſt pulcher tex.de pe.di.i.quē
penitet.Et ideo bonū eſt vt ſacerdos in impo/

ſtione penitentie diſpenſet cū confitente circa reſiduū pene ſi maior eſſꝫ imponenda. vide ad hoc.ẽ.indulgentia.§.v.

14 Utruꝫ pnia facta in peccato mortali ſit valida an ſit iterãda. R. ꝙ fuit diuerſa opi. Ri.i quol. i.q.x.tenet ꝙ ſatiſfacit precepto confeſſoriſ:nec tenet̃ reiterare:ſed nõ ſatiſfacit pene debite in purgatorio. Alij diſtinguūt ꝙ pnie ex quibus manet aliquis effectus poſt ſatiſfactionis actū nõ ſunt iterande ſicut eſt ieiuniū:elemoſyna:⁊ hmõi.alie aūt que non relinquūt aliquem effectum oportet reiterare:vt ſunt orationes ⁊ huiuſmodi. Sco. vo in.iiij.di.xv.q.i.circa finem q.dicit ꝙ qui vere ſemel penitet ⁊ recipit penitentiã cõdignã impoſitã ſibi ab eccleſia claue nõ errante quantūcunqꝫ poſtea recidiuet:nõ tenebit̃ ꝓ illis peccatis ꝓ quibus illã pniaꝫ recipit:niſi ad illã pniam ſibi impoſitã:⁊ ſi illam implet in charitate nõ tm̄ ſoluit penã:ſed meret̃ grãm. Si aūt implet extra charitatẽ voluntarie ſoluit penã ſed nõ meret̃ grãm. Si vo illa pena ab eo exigat̃ extra charitatẽ pena quidem ſoluit̃:lꝫ ipſe nõ ſoluat.prima quidẽ eſt ſatiſfactio ſimpliciter:qꝛ placans ⁊ reconcilians ſcḋa eſt ſatiſfactio:qꝛ voluntaria redditio ſed nõ ſimpliciter:qꝛ nec placans nec reconciliãs. tertia ẽ ſatiſpaſſio vltra quã nõ exigit̃ vlterior pena. Ex quo concludit ꝙ nõ eſt neceſſe talem pniaꝫ iterare: ſed ſolū de peccato poſtea cõmiſſo.ponit exemplū de eo qui cõmiſit crimen ꝓ quo preciſe meret̃ manus abſciſſionẽ: vñ ſi iſti inuito abſcindat̃ manꝰ ſatiſpatit̃ ⁊ ſatiſfit regi ſufficiententer:nec ſm iuſticiã coget̃ ad vlteriorẽ penã: q̃uis nõ recipiat in grãꝫ ⁊ amicitiã ſic multo magis vbi quis ſibi eã infligit. Vñ ſi talis ꝓpter nouū mortale poſtea cõmiſſū dãnaret̃:anteq̃ꝫ totã pniam impleuiſſet nõ puniret̃ eternaliter:ſed ſolū pena correſpondẽte illi pnie que ñ fuit hic expleta ⁊ tpaliter:qꝛ ex quo ꝑ iuſticiã punitiuã impoſita ẽ ſemel pena tpalis.hic de pctõ de quo vere penituit nunq̃ꝫ ei debet̃ niſi pena tpalis.⁊ illa ſoluta nulla debet̃ alia ꝓ illis pctis:ſed tm̄ ꝓ alijs. Pa. vo in.c. qḋ quidẽ.de pe.⁊ re.⁊ Archi.de pe.di.iij.§.vl. tenent ꝙ nõ valet ſed eſt iteranda ſimpliciter Sed ego teneo cū Sco.ͦ cuiꝰ opi.videt̃ aperte tenere glo.ſingularis in.d.c.ꝙ quidã.vbi dicit ꝙ lꝫ nõ valeat talis quo ad vitã eternã:tm̄ valet ei qꝛ ſentiet fructū eius: cū de alio crimine pniaꝫ egerit.de pe.di.iij.§.vlti.vbi ẽt glo.tꝫ ꝙ nõ tenet̃ talẽ pniam reiterare:⁊ has gl. cõiter ſequunt̃ doc.⁊ cū eis tranſeunt:lꝫ Archi.dicat cõiter tenere contrariū ⁊ male.

¶ Utrū pnia in articulo mortis dilata valeat 15 R. ſm oẽs ꝙ ſic ꝑ dicta Ezech.xviij. In quacūqꝫ hora ꝯuerſus fuerit pctõr ⁊c̃. Sꝫ hora mortis cadit ſub illo ſigno quacūqꝫ.ergo ⁊c̃.ſꝫ aduerte ꝙ eſt valde ꝑiculoſū vſqꝫ ad illud tps expectare. Et ꝓpterea dicit Aug.de pe.di.vij.in c.nullus quẽ ſero penitet.oꝫ nõ ſolū deū timere iudicẽ:ſed iuſtū diligere nõ tm̄ penã timeat ſed anciet̃ ꝓ gloria:dꝫ eni de crimie dolere ⁊ ḋ oi eius predicta varietate.hec ille. Sed cū hec cõiter ñ adſint penitẽti in extremis:tñ qꝛ principaliter vt plurimū conuertunt̃ tales timore mortis ⁊ inferni:pꝫ qꝛ niſi mors immineret nõ ꝯuerterent̃:⁊ ideo deficit primū neceſſariū.ſ.ꝙ nõ cõuertit̃.qꝛ diligit deū iuſtū. Itẽ nec cõuertit̃ principalit̃ ꝑꝑ gloriã: ſed ꝑꝑ penã euitãdã patet ſi de pena nõ timeret ꝑſeueraret ĩ malis vt priuſ. Itẽ cõiter deficit tertiū:qꝛ cū ſit quaſi extra ſe ex infirmitate nõ põt dolere ḋ ſingl'is pctis ſicut tenet̃ nec cõfiteri. Et ideo credo veriſſimū dictū Hiero.in tranſitu: vix inquit de centū milia hoim:quoꝝ mala fuit vita in morte diuinã indulgentiã obtinebit vnus.hec ille De materia pnĩc.vide.ẽ.confeſſio.vi.

PErcuſſio duplex eſt.ſ.tpalis que fit malo ⁊ inutili ſermone cū.ſ.indiſcretus prelatuſ inutili ſermone ꝑcutit corda infirmoꝝ: ⁊ hec ſꝑ de ſe eſt mala ⁊ pctm̄ mortale:niſi aliqua circūſtantia excuſet̃. vt.xlv.di.c.vlt. Alia eſt ꝑcuſſio corporalis q̃ fit corporali manu vel flagello vel ſimili:verberando:⁊ hec ſi fit ex malicia vl' odio eſt peccatū mortale:niſi eſſet in modico ⁊ leui:pꝫ hoc in.c.i.xlv.di.iūcto.c. epm ibidẽ. ⁊ i c.i.de clerico ꝑcuſſore.qꝛ ſi eſt clericus dꝫ deponi ꝙ nõ fieret: niſi eſſet mortale pctm̄. Si vo fiat ex charitate ⁊ cã correctionis ⁊ moderate ſic licita eſt ⁊ meritoria in oibus ptãteꝫ hñtibꝰ in ſubditos ſuos.xlv.di.cū beatus.ita tñ ꝙ matrẽ pietas patrẽ vo diſciplina ſubditis prelatū exhibeat.vt.xlv.di.diſciplina.

¶ Utrū clerici poſſint verberari. R. ꝙ epõs neminẽ dꝫ verberare ꝓprijs manibus.lxxxvi.di. nõ liceat. Alij vo prelati poſſunt clericos in minoribus ordinibus ꝓ leuibus ẽt culpis verberare.xlv.di.§.ſalamon.dūmodo fiat ꝑ eum ad quẽ ptinet.de ſen.excõ.c.cū volūtate.§.vlt. In ſacris vo exiſtentes verberari nõ debent niſi in maioribus criminibuſ.xxxv.di.c.añ oia i

⁊.d.c.cum beatus.alioquin eſſent excõicati.ar. a ɔ̃rio ſenſu in.d.c.cũ volũtate.in.§.ſi qui vero ⁊ de hoc.ṡ.excõicatio.v.caſu.i.⁊ quõ poſſunt ħ per alios clericos facere: non per laicos: ⁊ ibi ponuntur multi caſus in quibus poteſt percu ti ſine excõicatione.

2 ¶ Vtrũ religioſi ſimilit̃ poſſint verberari. R. ꝙ ſic: a ſuis prelatis.ẽt ꝓ leuib9 culpis.c.reprehenſibilis.de appel.⁊ de accu.c. qualiter ⁊ qñ.i ſi. Similiter poſſunt ꝑ alios regulares vel clericos ſeculares: nõ ꝑ laicos: niſi qñ ſunt incorrigibiles. vt.ṡ.in.d.caſu.i.

Peregrinus

Peregrinus dr̃ proprie qui cã deuotionis alienas viſitare vadit eccleſias: aut ſanctoꝝ reliquias. vt no.in.c.romipetas.xxiiij.q.iij. Et tales ſunt ſub ꝓtectõne eccleſie.de treu. ⁊ pa.c.innouamuſ. Et qui tales rebus ſuis ſpoliat debet excõicari. vt i.d.c.ſi quis romipetas ⁊ duobus.c.ſe. Hodie vo ꝑ ꝓceſſũ curie ſunt excõicati ipſo facto: ⁊ a papa ſolũ abſoluũtur qui romipetas ſpoliant. Item not. ꝙ accedentes ad ſedẽ ap̃licam interim cũ rebus ſuis ſub publica ꝓtectione ɔ̃ſiſtunt.extra de peregrinis c.vnico. Vnde iſtud eſt vltimũ refugiũ illoꝛu ʒ qui grauant̃ ab aliquo delegato: vt arripiant iter ad ſedem apoſtolicã: q2 ſuſpendũt eius iuriſditionẽ. vt in.d.c.vnico.

1 ¶ Quid fiendũ ꝺ̃ rebus eoꝝ ſi moriunt̃ in via R. Ho. ꝙ quicunqʒ aĩo retinendi accipit eas vel aliquid eoꝝ mortaliter peccat: q2 ſunt reſtituende heredibus eoꝝ ſi poſſunt ſciri: vel pauperibus eroganda ſi ignorant̃: vel ſi forte non inuenitur qui eas deferat ad heredes: nec ſperatur in breui inueniri. Nec valet ſm Ho. cõſuetudo vel ſtatutũ in contrariũ.

2 ¶ Peregrinus clericus quis dicatur. vide.ṡ. ordo.iij.§.xvi.

3 ¶ Quõ dʒ admitti. R. ꝙ oʒ habeat lr̃as cõmendaticias ſeu teſtimoniales vel pape vel ſui ep̃i: ⁊ ſic põt admitti: ſi mõ ſigillũ ꝓprij ep̃i ſit notum.ar.de preben.cũ ſecundũ.⁊ de cenſi.ſopite Si vo nõ ſit notũ oʒ ſit ſigillũ quinqʒ ep̃oꝛuʒ de cle.pere.c.i. Et ſi nullũ prefatoꝝ eſſet notuʒ tunc vbi põt preiudicium magnũ generari nõ credit̃ etiam ſi centum haberet ſm Inno.in.c. tua.eo.ti. Sʒ vbi nullũ preiudiciũ põt euenire puta vult celebrare i ſecreto ex deuotõe: ſic admittit̃ ẽt ſi nullã faciat fidẽ ſʒ Ho.i.c.tue.e.ti.

4 ¶ Quid ſi dicat ſe lr̃as amiſiſſe. R. ſi ꝓbat per duos teſtes amiſſionẽ ⁊ ñ tenorẽ eoꝝ: ⁊ ꝙ ſine vitio fuerũt admittit̃.de priuil.c.cũ olim.in fino. Ber.in.c.i.eo.ti.

¶ Vtrũ recipiens ad ordines peregrinũ ſine licentia ſui prelati incurrat aliquã penã. dic vt ṡ.irregularitas.§.xxxij. 5

Periculum

Periculum vbi ẽ ibi ⁊ lucruʒ collocari dʒ.l.ſi.§ ſed cũ i ſcd̃am.C.de.fur.⁊.C.de ca.tol.l. vnica.§.ꝓ ſcd̃o.ff.de re.iur.l.ſm naturã.

Periurium

Periurium ſm Ho.⁊ Goff. dicit̃ quadruplex: Primo mõ falſa iuratio: ⁊ ſic põt eſſe triplicit̃. Primo q2 eſt falſitas ex ꝑte iurati: ſicut cũ qs iurat falſũ qd̃ credit eſſe veꝝ: ⁊ ſi debita diligẽtia ẽ adhibita nullũ ẽ pctm̃.xxij.q.ij.homineſ. Si vo nõ ẽ adhibita oĩs: ſed tñ aliq̃: ſic eſt pctm̃ veniale. Si vo ꝓueniat ex ignorãtia craſſa vel ſupina iuris vel facti ẽ pctm̃ mortale ſm Ray.alle.xxij.q.v.q.ꝑiurat.ɔcoꝛ. Io.an.p9 Tancr.i.c.tua nos.el.i.de iureiurã.⁊ Car.i cle. i.ꝺ̃ iureiur. Itẽ excuſat a pctõ mortali i ꝑiurio ꝓbabilis error ſm Pa.i.c.tua nos.el.ij.de iureiurã.puta cũ qs credẽs hr̃e rõnabilẽ cãm appellãdi appellar: lʒ prius iurauerit ñ appellare ar.c.ſacro.ꝺ̃ ſen.exc.⁊.c.quãtaualliſ.de iureiurã: Scd̃o falſa iuratio ẽ ex ꝑte iurãtꝭ tm̃: vt cũ qs iurat verũ credẽs eſſe falſũ qd̃ iurat. Tertio ex ꝑte vtriuſqʒ.ſ.cũ qs iurat falſũ ſciens eẽ falſũ. Et iſtis duob9 modis ſi fiat iocoſe ẽ pctm̃ veniale ſm Gof.xxij.q.ij.ꝙ ait.⁊.c.vltio.ſʒ vo theo.ẽ pctm̃ mõtale pp irreuerẽtiã dei. Poſſʒ tñ dici ꝙ mẽdaciũ iocoſũ nõ ſit ꝓprie mendaciũ. vt in.d.c.ꝙ ait. Idõ poſſʒ teneri opi. Goff. ꝙ nõ peccat mortalit̃: q2 nõ ꝓprie ꝑiurat. Sed opi.theologoꝝ ẽ tutior: mlt̃o magꝭ peccat ſi fiat ſerioſe.xxij.q.ij.hoĩes. Qd̃ tñ ſic limitat. S: Bo.⁊ Ri.i.iij.di.ix.ſi deliberat de dicto ɔ̃firmãdo ⁊ iuramẽto ꝑ qd̃ eſt ɔ̃firmandũ. Secus eſſet ſi deliberaret de dicto: ſed nõ de iuramẽto q2 ſic nõ peccat mortalit̃: lʒ ſit veniale g̃ue. Similit̃ eſt pctm̃ veniale qñ de neutro deliberat: ſed totũ ꝓfert ex ſurreptõe: niſi qs deliberare poſſet: ⁊ tñ contẽneret: q2 ſic mortalit̃ peccaret: ẽt ex ſurreptiõe ꝓpter ɔ̃temptũ. Datur ẽt alia limitatio ſʒ Pe.aureo.ca.di. Si iuramẽtũ ſit ꝑ ea ꝑ q̃ hoĩes ɔ̃ſueuerũt iurare: qñ volũt veritatẽ infallibilẽ aſſumere in teſtimoniũ dicti ſui vltimatũ. Sec9 eẽt ſi aſſumeret̃ ſignũ qd̃ nõ ẽ ad tale teſtimoniũ inſtitutũ: ⁊ ſine aĩo iurandi intellige qñ ꝑiurat ꝑ deũ ſicut cõiter iurat̃: q2 ſic nõ eſſet peccatũ mortale ſm eum: qd̃ no. q2

facit pro iſtis mulieribus que iurant ꝑ meã fi
dem in veritate ꝑ iſtũ ignẽ ⁊ hmõi: vt nõ pec/
cent mortalit̃ cũ ꝑiurãt: q2 nec iurare intendũt
nec quibus iurat̃ accipiunt ꝓ iuramento.
1 ¶ Scḋo mõ dr̃ ꝑiuriũ iuramenti tranſgreſſio:
⁊ ſi iuratio fuit ſuꝑ re mala: vt nõ ire ad eccle/
ſiam ⁊ ſilia: ſic peccauit mortaliter iurando: ⁊
tenet̃ de precepto facere oppoſitũ.xxij.q.iiij.c.
i.ij.iij.⁊.iiij. Qḋ limito ḋ re mala de pctõ mor
tali: ſecus de veniali. de quo dic vt.s̃.iuramen
tũ.v.§.ij. Si vo fuit ſuꝑ re ſuperarogationis
ſic ſilr peccauit mortaliter iurando. Sed nõ te
net̃ facere oppoſitũ: q2 nõ tenet̃ intrare religio
nẽ qui iurauit nõ intrare: nõ tñ tenet̃ iuramen
tũ ſeruare. hec Aureo. Si aũt iuramentũ pro/
miſſoriũ erat licitum ⁊ obligatorium ſic peccat
mortaliter periurando.ſ.nõ ſeruando qḋ iura
mẽto ꝓmiſit. Fallit hoc in.xxvij.caſibꝰ in qbꝰ
nõ obligat. de quibꝰ vide.s̃.iuramentũ.v.
2 ¶ Tertio mõ dr̃ ꝑiuriũ indiſcreta iuratio.ſ.cũ
quis iurauit ſine iudicio diſcretionis ɔſiderã/
do qḋ iuret. ⁊ vtrũ ſit veruʒ vel ſeruabile. ⁊ ſic
ſm Hoſ. eſt pctm̃ veniale.xxv.di.§.criminis.i
fi. Ber. vo i.c.tua.de iureiur. dicit ꝙ ſi fiat cũ
deliberatiõe: ſic eſt peccatũ mortale. de iureiur.
ſicut ex litteris. Si vo iocoſe ⁊ incaute: ſic eſt
peccatum veniale.xxv.di.§.alias ea demum. ⁊
cum Ber. concor. Sanct. Bona. Ricar. ⁊ theo
logi.in.iij.di.xxxix.
3 ¶ Quarto mõ dr̃ ꝑiuriũ affirmatio dubitatõ
nis. vt cũ qs illud de quo dubitat aſſerit cũ cer
titudine efficaci iuramento ɔfirmata. ⁊ ſic pec
cat mortaliter ſm Aureo. Secus ſi aſſereret il
lud humano mõ ſicut põt ſciri in talibus. ſicut
rñdet ordinandis quantũ ꝑmittit humana fra
gilitas. q2 nõ eſſet mortale ſm eũdẽ Aureo.
4 ¶ Quid de illo qui iurat ꝑ verbũ credo cũ tñ in
veritate nõ ſic credat. ℟. ꝙ quo ad deũ ꝑiurus
eſt ⁊ peccat mortaliter. ſed quo ad foꝝ ɔtentio
ſum nõ. ẽt ſi ꝓbaret̃ poſtea ɔ̃rium eius qḋ iu
rauit. vt no. Pa.in.c.ex lr̃is. de iureiur. ⁊ facit
c.cum impoſitionibus. de iureiuran.li.vi. Rõ
q2 nemo põt dare teſtimoniũ de ɔſcia alterius
niſi ipſe cuius eſt ⁊ deus.
5 ¶ Utrũ credens ɔuenire iuramento qui tñ nõ
facit. exemplũ nõ credebã ſatiſfactũ creditori
cui iurauera3. cum tñ foret ſatiſfactum peccet
mortaliter. ℟. ꝙ ſic. ſm no. per Pa.in.c quan/
to de iureiuran.
6 ¶ Utrũ oĩs ꝑiurus ſit infamis. ℟. Pa.in.c.te
ſtimoniũ. de teſti. ſm leges diſtinguit. Aut qs
iurauit de preterito vel de pñti. ⁊ ſic nõ efficit̃
infamis ipo iure. lʒ falſũ iurauerit. ꝑ.l.i.ij. ⁊ vl.
ff. de crimine ſtellio. ⁊ ſic intellige.c.cũ dilectus
in fi. de or. cog. Si tñ condẽnaret̃ efficeret̃ in/
famis. nõ tm̃ rõne iuramenti q̃ʒ falſitatis. Si
vo iurauit de futuro ⁊ nõ ſeruauit. tũc ſi iura/
uit ſibi vel deo nõ efficit̃ infamis. Secꝰ ſi iura
uit ei cũ quo ɔtraxit ɔtraueniendo iuramento
vel pactioni. q2 ſic efficit̃ infamis. ⁊ ſic intellige
l. ſi quis maior. C. de tranſac. ⁊ hoc voluit in ef
fectu glo. ⁊ Bar.in.l.lucius. ff. ḋ his qui no.in/
fa. Sentit Jo. ḋ ligna.in.d.c.teſtimoniũ. ⁊ Ar/
chi.in.c.auctoritatem.xv.q.vi. ⁊ in.c. paruuli.
xxij.q.v. ⁊ placet etiam de iure canonico cũ nõ
reperiam contrariũ.
¶ Utrũ ius vel metus excuſet a pctõ mortali 7
ꝑiuriũ. ℟. ꝙ in iuramento aſſertorio cõit̃ tenet̃
ꝙ nõ.c.ſacris. qḋ metus cã. q2 nullꝰ põt abſolu
te cogi ad iuramentũ falſũ. Sed in iuramento
ꝓmiſſorio fuit diuerſitas. Tho.xxij.q.iij.ar.i. ⁊
Ri. vbi.s̃.ar.ij.q.iij. ⁊ multi alij tenẽt ꝙ pec/
cat mortaliter ſi nõ ſeruat. Ad.c. verũ. de iure/
iur. ℟. ꝙ loquit̃ in iudicio fori. Pe. Aure. vbi
s̃. tenet ꝙ peccat venialit̃. ⁊ hoc ſequit̃ Jo.an.
⁊ multi alij ⁊ placet. ⁊ vide.s̃. iuramentũ.v.§.
ix. cum duobus ſequentibus.
¶ Qḋ eſt grauiꝰ ꝑiuriũ vel homicidiũ. ℟. qdã 8
dicũt ꝙ ꝑiuriũ eſt grauius pctm̃: q2 eſt ɔ̃ rõnis
ordinẽ directe ⁊ immediate reſpicientẽ deũ. ⁊ ho
micidiũ ɔ̃ ordinẽ reſpicientẽ ꝓximũ. Alij ɔ̃ vt
Ri. vbi.s̃.q.iiij.ar.i. ꝙ non ſit grauius. Rõ q2
homicidiũ directe ɔ̃riat̃ actui ⁊ virtuti digni
ori.ſ. charitati reſpectu actus ſecundarij.ſ. dili/
ges ꝓximũ. Periuriũ aũt directe eſt ɔ̃ actum
virtutis latrie. ſed charitas eſt nobilior q̃ʒ la
tria. q2 nobilius eſt ꝓximũ diligere q̃ʒ verũ et
cauſa legitima iurare. ergo ẽ grauiꝰ homicidiũ
q̃ʒ periuriũ. ⁊ magis placet. ⁊ primam rationẽ
dico negandaʒ ſimpliciter: q2 ſic ſequeret̃ ꝙ la
borans in feſto grauius peccaret q̃ʒ homicida
quod non eſt verum. Verum eſt ꝙ periurium
eſt grauiſſimũ poſt homicidium. Ideo impo/
nitur penitentia ꝙ ieiunet.xl. dies in pane ⁊
aqua. ⁊.vij. ſequentes ãnos peniteat. ⁊ nunq̃ʒ
ſit ſine penitentia. vi.q.i. quicunqʒ. ⁊.xxij.q.v.
ſi quis ſe periurauerit.
¶ Utrum ſit grauius periuriuʒ adulterio. ℟. 9
Ricar. vbi.s̃.ar.ij. ꝙ ſic. Ratio quia peccatum
dicitur grauius qḋ corrumpit ordinẽ dignio/
rem. Certum eſt autem ꝙ ille ordo eſt dignior
qui debet eſſe hois ad deum immediate ⁊ directe

q̄ȝ ille qui debet eſſe ad deum ⁊ ad ꝓximū me/
diante proximo. primus autem ordo corrum/
pitur ꝑ periurium. ſecundus per adulterium:
nec perfectius corrumpitur ſecundus per ad/
ulterium q̄ȝ primus per periuriū. Adulterium
non eſt propinquius maxime iniurie que poſ/
ſit eſſe contra deum: imo econuerſo: periuriuȝ
eſt propinquius blaſfemie: que eſt contra deuȝ
et odio eius q̄ȝ adulteriū homicidio.

b ¶ Vtrū peccet ēt pſona ꝑuata q̄ exigit iuramē
tū de eo qđ neſcit: ſed dubitat đ veritate. R. ſꝫ
Aug. q: hoc ex hūana infirmitate ꝓcedit ꝙ n̄
peccat. Sed ſi ſcit veritatē ⁊ cogit iurare queȝ
ſcit falſū iuraturū peccat mortaliter. xxij. q. ij. q
exigit. qđ intellige vt. s̄. iuramentū. iij. §. xi.

ii ¶ Vtrū clericus nulla ſocietate coactus veni/
ens contra ꝓpriam ꝓmiſſionem vallatā fidei
interpoſitione ſit priuandus ſuo beneficio. R.
tenent Jo. Ber. ⁊ Ho. in. c. querelā. ne prelati
vices ſuas. Pa. in. c. querelam. de iureiuran. ꝙ
debet priuari q: ſic eſt periurus qui fide inter/
poſita ꝓmiſſuȝ frangit ſicut qui periurat. ⁊ cū
ꝑiurus ſit priuandus bn̄ficio ⁊ deponendꝰ ab
ordine. vt probat̄ in. c. cū non ab hoie. de iudi.
ſic ⁊ frangens ꝓmiſſū fidei interpoſitione val
latū Archi. in. c. iuramenti. xxij. q. v. tenet ꝙ nō
q: non eſt ita graue peccatum contrauenire ꝓ
miſſioni tali ſicut iuramento. ⁊ cum Archi. eſt
do. Anto. ⁊ magis placet cum non inueniat̄ ta
lis pena expreſſa ſicut contra periuros. Et que
differentia ſit inter fidei interpoſitionē ⁊ iura
mentū. vide iuramentū. i. §. vi.

ii ¶ Vtrū collatō facta de bn̄ficio eccleſiaſtico ꝑ/
iuro ſit nulla ipſo iure. R. Pa. in. d. c. querelaȝ
de iureiur. ꝙ ſic. de re. iur. infamibus. li. vi.

iij ¶ An aūt ꝑiurus cū ſit infamis ꝑdat ipſo iure
beneficiū. vide. s̄. infamia. §. ix.

PErmiſſio quot modis accipi
tur. vide. j. vſura.
ij. §. xiiij.

PErmutatio eſt vniꝰ rei cer
te pro altera re
recta vicaria preſtatio. C. de re. ꝑmu. l. i
in glo. Et nota ꝙ permutatio nō inuenit̄ niſi
in genere ⁊ ſic adaptat̄ cōtractibus noiatis ⁊
innominatis ſm qđ no. i. R. co. ti. ff. ⁊. C. vn̄ qn̄
dat̄ vna ſpēs pro altera ſic eſt contractus inno
minatus: ⁊ nō ꝑmutatio in ſpecie. pro hoc tex.
in. l. naturalis. §. i. ff. de preſcrip. verbiſ. Glo. tn̄
⁊ Bal. in. l. i. C. eo. dicūt ꝙ imo inuenit̄ permu/
tatio in ſpecie. ſ. qn̄ dat̄ ſpēs certa ꝓ ſpecie alia
certa. puta iſte liber valens centū ꝓ illa poſſeſſi
one eiuſdē precij. Sed qn̄ dat̄ genus ꝓ genere
vel pro ſpecie: vel ſpecies pro genere. tūc eſt cō/
tractus innominatus. nō ꝑmutatio in ſpecie
⁊ ſic itelligūt. d. l. naturalis. ⁊ ē veriꝰ q̄ȝ primū

¶ Quō contrahitur permutatio. R. rex inter 1
uentu. nō ex ſolo pacto q: ex ſola conuentione
ꝑmutationis nulla re hincinde ſecuta neutri
cōpetit aliqua actio. C. eo. l. ex placito. q: eſt nu/
dum pactum. vt no. glo. in. d. l. i.

¶ Vtrū ſtatutū loquens de emptione habeat 2
locū in ꝑmutatione. R. ꝙ in ſtatutis iuris cōis
appellatione venditionis venit ꝑmutatio ſm
Nicho. de neapo. in. l. i. §. ſi quis in fraudeȝ. ff.
ſi quid in fraud. patro. ⁊ Guil. de cuneo. in. l. de
quibus. ff. de le. dicit ꝙ oia que đ iure cōmuni
loquunt̄ in venditione habent locū in ꝑmuta/
tione. facit. c. i. de his que fi. a p̄la. in verbo vē/
dere: vel permutare. In ſtatutis vo municipa
libus: tunc ſi eſt odioſū nō habet locū. Si vo
eſt fauorabile: ſic habebit locū ⁊ ſic concor. iura
que videntur diuerſa ⁊ doc.

¶ Vtrū ꝑmutatio bn̄ficioꝝ poſſit fieri ſine au 3
ctoritate ſuperioris. R. ꝙ nō. c. queſitū. eo. ti. de
exceſ. prela. c. ſicut vnire. đ cenſi. ꝓhibemus. de
preben. maioribꝰ. ⁊ q ꝓpria temeritate hāc ꝑ/
mutationē fecerint priuandi ſūt. eo. ti. cū olim
Fallit h̄ qn̄ agit̄ ſolū đ ꝓprietate. puta cū duo
epi litigāt ſuꝑ aliqua eccleſia quā vnꝰ dicit de/
bere eſſe ſibi ſubiectā alter poſſidens negat. ſic
poterit fieri permutatio ꝙ vnus habeat vnaȝ
eccleſiā ſibi ſubiectā alter alterā. Secus ſi age
ret̄: vt talis in tali beneficio reciperet̄: vel intitu
laretur. q: nō pōt ſine auctoritate ſuperioris.

¶ Vtrū clerici poſſint inire tractatū de ꝑmuta 4
tione prebendaꝝ vel dignitatū ⁊ alioꝝ eccleſi/
aſticoꝝ bn̄ficioꝝ. R. ꝙ ꝯuentionē int̄ ſe facere
nō poſſunt. vt in. d. c. queſitū. Tractatū āt inire
pn̄t. dūmō ꝓmiſſionē vel pactionē nō faciant
⁊ de hoc habes tex. cū glo. in cle. i. in verbo vo/
lentibus. eo. ti. ⁊ tȝ Jo. an. in addi. ad Spe. i. R
eo. ⁊ in. c. i. eo. ti. li. vi. ⁊ Pa. in. d. c. queſitū. Rō
q: tractatus nō includit deliberatū cōſenſū. c.
fi. de hiſ que fi. a ma. parte ca. ⁊ iō pn̄t tractare
ſed nō ꝯcludere ſed ſupponere ſe diſpoſitōi ſu
perioris ad quē ꝑtinet talis collatio. Inno. tn̄
in. d. c. queſitū. tenet ꝙ prebende eiuſdē eccleſie
⁊ eiuſdē qualitatis poſſunt ēt ꝑmutare ſine au
ctoritate ſuperioris. lȝ contrariū teneāt Ho. ⁊
Jo. de lig. in. c. fi. eo. ti. qđ eſt tutiꝰ. lȝ Inno. opi
nio poſſit teneri poſt factum ſm Jo. de imola.

Multi tñ doc.tenent q̄ nec etiam tractatuʒ in permutatione beneficioꝝ poſſunt habere. ſed mihi nō placet.tum q2 epiſcopus aut aliuſ pre latus ad quē ſpectat nō poteſt dictam permu/ tationem facere ſine eis quoꝝ ſunt ꝫm do. An to.in.c.i.eo.niſi ex neceſſitate vel ex cã ꝫm glo. in.c.i.de re.eccle.non alie. que tñ nō ꝫm aſſer/ tionē epi credeẜ ꝫm Bul. in cle.i.de electi.ſed oportet probetur:⁊ ſic patet q̄ oportet eos pri us tractare:aliter eſſent beſtie.tum etiã q2 niſi prius tractarent nunq̄ʒ conuenirent ante pre/ latum ꝓ permutatione fienda.

5 ¶ Utrū auctoritas ptineat ad epm de pmuta/ tione ſuoꝝ inferioꝝ.R̷.q̄ nō.niſi ad ipſū pti/ neat collatio vel iſtitutio illoꝝ bñficioꝝ.ſed p/ tinet ad eū ad quē collatio vel inſtitutio ptinet ar.c.ad hoc.§.fi.de officio Archi.⁊ in.c.ſup eo in fi.de offi.dele.Si vo ad vnū ptinet electio puta ad canonicos ⁊ ad aliū cōfirmatio neceſ ſario requirit cōſenſus eoꝝ qui hñt eligere ꝫm Jo.an.ar.d.c.ad hoc.Si aũt eps pmutet cum capitulo requirit auctoritas Archiepi.c.i.ð re. ec.nō alie.cū vo pmutare vult cū alijs ſufficit ꝯſenſus capituli ſui ꝫm Ho.Qñ vo ptinet ad ſuperiorē ⁊ ad capitulū collatio.ſic requirit cō ſenſus vtriuſq3 nec pōt capitulū p ſe niſi qñ ſe des vacat.de ma.⁊ obe.c.his que.⁊.c.cū olim. ⁊.c.vnico.de ma.⁊ obe.li.vi.

6 ¶ Utrū poſſit dari pecunia ꝓ recōpenſatione maioris bñficij cōmutati ſine ſimōia.R̷.Pa. in.c.ad queſtiones.eo.ti.q̄ ſic.ſi pecunia deẜ in recōpenſatione ꝓuentuū tpaliū nō ſpũalium q2 ſi occaſione ſpũaliū iuriū de quibus plus hʒ vna eccl'a q̄ʒ alia pecunia tribuaẜ ſimonia erit puta q2 hʒ maiores auctoritateſ in adminiſtra tione ſpũaliū.⁊ hmōi.Et ideo concludo q̄ tria requiruntur vt licita ſit pmutatio beneficioꝝ eccleſiaſticoꝝ.Primo q̄ non paciſcant:ſed ſo lum habeant tractatū partes.Scdo q̄ nō fiat ſine auctoritate ſuperioris pmutatio.Tertio q̄ aliquid tpale nō deẜ pro recompenſatione ſpũalis.puta maioris auctoritatis vel admini ſtrationis ſpũalis ⁊ hmōi exiſtentis in alio be neficio in quo fit permutatio.

7 ¶ Utrū habētes expectatiuas pape poſſint p/ mutare. R̷. Pa.in.c.cum olim.eo.ti. q̄ nō.qa ſunt grē pſonales.⁊ nō excedunt pſonã cui cō cedunẜ.c.ſi cui de preben.li.vi.

8 ¶ Utrū tales habentes expectatiuas ad bñia vacantia poſſint impedire pmutationē.R̷. q̄ nō.c.licet.eo.li.vi.imo ſi talia beneficia conſe ranẜ alijs q̄ʒ ipſis pmutare volentib9 nō valet ipſo iure.cle.vnica.eo.ti.

¶ Utrū mancipia eccleſie poſſint pmutari cuʒ 9 mãcipijs priuatoꝝ.R̷.q̄ nō niſi ad hoc vt libe ra fiant.c.mãcipia eo.qð eſt veꝝ ꝫm Ho. niſi vbi expediret eccleſie cū donari poſſint. qð eſt fortius.xij.q.ij.Si qs q̄libus.⁊ qñ fit pmutatō oʒ dentur duo alij ea.q.c.eps qui mancipia.

¶ Utrū ſerui fugitiui pmutari poſſint.R̷.ꝫm 10 Inn.in.d.c.mãcipia.q̄ ſic.⁊ diſtrahi.c. iniuſtū eo.ti.qð verum eſt patefacto vitio emptori ꝫʒ Ber.⁊ poſt q̄ʒ redierunt.ſed in fuga dum ſunt vendi vel permutari nō poſſunt.C.ad.l.faui.ð pla.l.in fuga.

¶ Utrū pmutatōes q̄ fiunt a mercatorib9 ð la 11 na ad pannū ⁊ hmōi liceant.R̷.q̄ ſic.dūmodo fraus ⁊ dolus nō interueniat.⁊ ea q̄ dicta ſunt in.c.emptio.§.vij.Itē q̄ ñ fiat ad dãnū tertij. ſicut fit qñ dat pannos textoribus ꝓ mercede laboris.ſi inde grauet laborator illicitū eſt:⁊ re ſtituere teneret.niſi a principio ſic cōueniſſent vel ſic eſſet ꝯſuetudo dãni tantū de panno.

Perplexitas ē dubiū.de quo dic vt.s̄.dubiū.

Pertinax ꝫm Iſido.li.ethimolo giaꝝ dr̄ q eſt ipruden ter tenens quaſi oīno tenax.q2 in ſuo ꝓ poſito q̄ſi ad victoriã pſeuerat pluſq̄ʒ oʒ.ne vi deat min9 ſapiēs q̄ʒ alij.⁊ opponiẜ pſeuerãtie ꝫm Tulliū i Rethorica ſua:q2 pſeuerãs quãtū oʒ ſtat ptinax plus q̄ʒ oʒ:mollis vo min9 q̄ʒ oʒ vñ ſi quis firmat ſe in ſua ſnĩa.q̄ ēt ſi eccl'a de/ terminaret contrariū.vel in eo q̄ ptinet ad fi/ dem:vel bonos mores:tenet oppoſitū eius qð dr̄ a doctoribus mortaliter peccat:⁊ ſapit here ſim.di.viij.qui contenta:al's niſi per accidens rōne ſcandali ptinacia nō eſt pctm̄ mortale.

Perſeuerantia ꝫm Tulliū in Retho rica ſua.eſt in rōne bene cōſiderata ſta bilis ⁊ ppetua manſio.ſine ipſa nihil valet ve lociter currere.de pe.di.iij.in caſſuʒ ⁊ ꝓpterea laudaẜ.vij.q.i.ſuggeſtū.

Perſona miſerabilis q̄ dicaẜ. vide.s̄.miſerabilis.

Perſonatus vide.s̄. digni/ tas.in prin.

Pietas accipiẜ aliqñ ꝓ cultu di/ uino. Vñ pietas idē ē qð religio latine.grece aũt latria ſeu theoſe bia.vñ ꝓprie pietas eſt theoſebia.i. cultus dei

interioꝛ.qui ꝓprie ꝑtinet ad ſeruitutes theologicas. Religio vero eſt latria que ꝑtinet ad ſeruitutē diuinā exterioꝛē.iſtud elicitur ab Aug. x.de ciuitate dei.c.iiij.Aliqñ vero accipitur pro miſericoꝛdia:manſuetudine: ⁊ clementia. de q̊ vide.s̄.miſericoꝛdia.⁊ ſic dicit quandā releuationē indigentie ꝓximi ⁊ compaſſionē in eius calamitate.⁊ ſic accipitur.i.Thimo.iiij. pietas ad oia valet. Sup q̊ Ambꝛo.pietatē ſequēs inquit.ſi lubꝛicū carnis patiat̃ vapulabit ſed nō peribit. q2 ꝑ hoc ꝙ aliquis pietatis operibus vacans in peccato moꝛtali ſe diſponit ad grāz vt nō facile ꝑmittat̃ in ꝑditionem ire.⁊ de iſta dicit̃.xxij.q.ij.ſi quilibet.xlij.di.§.i.

PIgnus dr̃ a pugno. vñ ꝓprie dr̃ pignꝰ res mobilis tradita de pugno ſeu manu ad pugnū ſeu manū.ff.de ver.ſi.l.plebs.§.pignus.Et differt ab hypotheca in noie ⁊ re. q2 hypotheca ē obligatio rei imobilis.inſti. de actio. ⁊ obli.§. inter pignus.vñ pignus dr̃ cū tranſit in creditoꝛem.hypotheca vero cū nō tranſit.Sed quātū ad actionē nō differūt inter ſe: q2 ꝓ vtraqȝ pignoꝛaticia datur debitoꝛi:hypothecaria creditoꝛi.d.§.inter pignus.Vñ dr̃ hypotheca ab ypos qḋ eſt ſub ⁊ theſis qḋ eſt poſitio quaſi rei ſuppoſita obligationi.Differt etiam ſm grāmaticos pignus pignoꝛis:⁊ pignus pigneris. vñ graciſmus.Pignoꝛa natoꝝ dicunt̃ pignera rerum.lȝ hoc non ſeruet̃.

1 ¶Que res pñt pignoꝛi obligari.R.ꝙ quecūqȝ vēdi pñt:⁊ q̄ vēdi nō pñt.nō pñt pignoꝛi dari ff.q̄ res pig.da.po.l.i.§.eam rem. Quedam tñ vendi pñt:que nō poſſunt pignoꝛi dari. vt ſūt aliena que vendi pñt.ff.de ꝯtra.emp.l.rem alienā.ſed pignoꝛi nō pñt dari niſi nr̃a.C.que res pigno.da.po.l.qui filios.Intellige ꝙ res aliena pōt vendi ſi eſt imobilis:q2 ſi mobilis eſt ſi ꝯtrat inuito dño eā. furtū cōmittit vendens nec valet venditio ſi venditoꝛ ⁊ emptoꝛ ſciūt nec emptio ꝯhit̃.l.ſi in emptione.ff.de ꝯtrahē. emp.Rō diuerſitatis ponit̃ in glo.d.l.rem alienā.⁊ ibi vide.Item generalis obligatō bonorum eccleſie pōt fieri ꝓ obſuatione ꝯtractus a clericis:ſed nō ſpālis ſine ſolēnitate.de qua s̄.alienatio.Ita no.Pa.in.c.nullus pꝛeſbyter. de pigno.Item poſſunt pignoꝛi dari res pꝛeſētes ⁊ future.vt fructus pendentes:partus ancillarum:fetus pecoꝛuȝ ⁊ ea que naſcunt̃.ff. de pigno.l.⁊ que nondum.⁊ qui res ſuas obligat de pꝛeſentibus ⁊ futuris intelligit̃. q̄ȝuis non exꝑimat̃.l.vl.C.que res pigno.da.po.Sed tñ videtur exceptū oē illud qḋ obligaturus ſpāliter nō erat vt veſtes:ſuppellectilia: ⁊ mācipia que in vſu habebat ⁊ ſimilia.l.i.C.que res pig. ob.po.⁊.l.obligatione.⁊.l.deniqȝ.ff. de pigno. Si vero quis dicat mobilia ⁊ imobilia ⁊ ſe mouentia nō veniunt actiones nec noia debitoꝛū ff.de re iudi.l.a.diuo pio.⁊ in venditione.Itē pignoꝛari poſſunt res coꝛpoꝛales ⁊ incoꝛpoꝛales ⁊ noia debitoꝛum.ff.de pigno.l.cum conuenit.Itē ſeruitutes perſonales.vt vſus ⁊ vſuſfructus.ff.eo.l.ſi is.§.vſumfructū.Item ſeruitutes pꝛediales ⁊ ruſtice.vt q̄ȝdiu pecunia non ſeruet̃ non licet ipſis vti:⁊ ſi infra certum tempus non fuerit ſoluta liceat vendere.l. ſed an vic.ff.eo. Item cōmoditas ſeruitutū pꝛedioꝛū vꝛbanoꝛū ſicut in ruſticis hoc continget. vt.ſ. liceat creditoꝛi ire ⁊ agere.d.l. ſed an vic. iura aūt nō.vt.d.l.ſi is.§.vlti.

¶Que res pꝛohibetur pignoꝛi obligari.R. ꝙ homines liberi etiam ꝓ debito.c.ij.eo. de quo dic vt.s̄.obſes. Item nec eccleſie in aut̃.de alienati. ⁊ emphi.§.ij.qm̄. Item monumēta.l.iij. C.que res pig.ob.po. Item ſacra vaſa:veſtimēta:libꝛi:vel alia oꝛnamenta eccleſiaſtica.l. ſancimus.C.de ſa.ſan.ec.l.i.ff.que res pig.ob. po. ⁊.c.i.eo.niſi neceſſitate:vt eſt redemptio captiuoꝝ ⁊ ꝓ pauperibus alendis ⁊ hmōi. vt no.ī d.c.i.⁊.xij.q.ij.aurum. 2

¶Quot modis ꝯhitur pignus.R. ꝙ duobus modis.ſ.tacite ⁊ expꝛeſſe.Tacite ꝯhitur ⁊ ſunt obligata oia bona vndecim perſonaꝝ. Pꝛimo adminiſtratoꝛis bonoꝝ ipſi eccleſie. ar.xiij.q. ij.illud tȝ glo.⁊ Pa.in.c.ex litteris.de pig.Secūdo viri reſpectu dotis vxoꝛi ſue.vide.s̄. dos §.xi. ⁊ etiam ꝓ parafernalibꝰ et donati.ꝓpter nuptias.vt.s̄.dos.§.xij.et paraferna.§.ij.Tertio illius qui dotē ꝓmiſit de iſtis duobus habet̃.C.de rei vx.act.l.vnica.et.d.c.ex lr̃is.Quarto ꝯhentis cū fiſco ipſi fiſco.C.in quibus cau. pig.ta.ꝯ.l.i.et.ij.Quinto tutoꝛis pupillo et curatoꝛis minoꝛi.C.in quibꝰ ca.pi.ta.ꝯ.l.ſi mr̃.et l.fi.C.de legi.tute. Sexto ꝯductoꝛis oia bona inuecta ſeu illata in ruſtico pꝛedio dño ſciente ꝓ penſione debita.In vꝛbano vero non diſtinguit̃ an ſciat vl' ignoꝛet q2 tacite obligant̃.ff.in quibus cau.pig.vel hypo.l.ſi hoꝛreum.et.l.hoc iure.et.C.in quibus ca.pi.ta.ꝯ.l.ſancimus.Septimo patris tacite obligantur filijs ꝓ bonis aduenticijs et pꝛecijs eoꝝ.C.de bonis que lib. l.cū oȝ.Octauo matris cōuolantis ad ſecūdas 3

nuptias filijs prioriſ matrimonij ꝓ reſtitutōe
coꝝ q̄ a primo viro lucrata fuit. C. d̄ ſecū. nup.
l. hac edicta. l. i. §. pe. et. C. i quib⁹ ca. pi. ta. ꝯ. l. ſi
mater. Nono defuncti ꝓ legatis et fideicōmiſ
ſis. C. cōia de leg. l. i. Decimo primipilari fiſco
C. qui. mo. pi. ta. ꝯtra. l. ſatis. Vndecimo bona
conductoris vectigalium fiſco. l. ſemp. §. cōdu
ctores. ff. de iur. immunita. Duodecimo ꝯbitur
hypotheca i naui ei qui dedit ad eā reficiendā
vel armandā. l. interdū. ff. qui poti. in pign. ha.
Secus ſi dediſſet ad emendū eā q2 nō haberet
hypothecā in ea. Idez dic̄ de eo qui mutuauit
ad militiam emendam q̄ habet in ea tacitam
hypothecaz ſm̄ Ho. in ſūma.
4 ¶ Que pacta prohibent̄ in pignore. R. q̄ oē pa
ctū turpe impoſſibile illicitū. Itez pactū legis
cōmiſſorie qn̄ eſt pactū quo debitor obligat ſe
inſolutū dare pignus. ff. de ſolu. l. calopodius.
Itē qn̄ ꝯuenit ne pignus redimat in ꝑpetuū.
vel ante diem ſibi prefixam. ar. c. precarium. de
p̄ca. Itē qn̄ fit pactū nec liceat creditori pign⁹
vendere poſt interpellationē debitoris. l. ſi cre
ditor. §. vlti. ff. de diſtra. pigno. et de iſtis dr̄ in
c. ſignificante. co. ti.
5 ¶ Quid ſi fiat pactū vt die p̄fixa nō ſoluēte de
bitore creditor ex tūc rē hēat in feudū. R. q̄ nō
valet: q2 fieret fraus legi: vt i ꝯſti. Fede. de feu.
da. inui. l. cōmiſſio. c. i. et de his pact̄. vide. s̄. pa
ctum. §. xvij. cum ſequentibus.
6 Vtrū pactū qd̄ amiſſio pignoris quocunq3 ca
ſu liberet debitorē valeat. R. q̄ ſic. C. de pigno.
ac. l. que fortuitis.
7 ¶ Quid pōt facere creditor de pignore: an poſ
ſit vendere. R. q̄ aut cōuenit expreſſe vt poſſet
vendere. et ſic d3 primo denunciare debitori. ⁊
poſtea ſm̄ formā cōuentā poterit vendere ali
ter nō. Aut cōuenit q̄ nō venderet. et tunc d3
ter debitori denunciare vt ſoluat. et inter vnā
denūciationē et aliā debet eſſe triduū. ff. de pi
gno. ac. l. ſi conuenit. de diſtrahen. in glo. q̄ ſi n̄
ſoluerit poterit vendere. alias vendendo ſine
trina monitiōe teneret̄ furti. Si vo nulla fuit
facta mentio de vendendo vel non vendendo
tunc debet ſemel nunciare vt ſoluat. et poſtea
elapſo biennio vendere poterit. hec ꝓbantur i
d. l. ſi conuenit. de diſtrahen.
8 ¶ Sed quid ſi creditor vendito pignore bona
fide minus accepit q̄3 ſit debitū ſuū. R. q̄ reſi
duū repetet a debitore. Si vo plus debito vē
didit tenetur illud plus reſtituere debitori. C.
de iure do. l. vlti.

¶ Vtruꝫ pignus poſſit ꝑ creditorem alteri pi 9
gnorari. R. q̄ ſic vt eſt tex. in. l. i. C. ſi pignus pi
gno. da ſit. Et l3 Spec. dicat n̄ licere vltra tres
vices. Tenet tn̄ et verius Ang. in. d. l. i. q̄ etiā
ꝑ mille vices q2 ius queſitum a creditore in pi
gnore eſt reale et eſt tranſitoriū de ꝑſona ad ꝑ
ſonā in mille manus. et ſic concludit tex. d. l. i.
in verbo tamdiu eſſe ⁊c̄.
¶ Quid ſi alius cui res pignorata fuit alteri 10
vendidit qui forte abſentauit ſe qd̄ remedium
dabitur primo debitori ad conſequendū rem
ſuā. R. Spe. dicit q̄ aget contra primū credito
rem: ſed primus creditor liberabit̄ cedendo ſibi
actionē ꝯ eum cui legitime pignorauit. ⁊ ſic ali
us reſpectu tertij ⁊c̄.
¶ Vtrū poſſit pignorari vſurarijs noſtri tp̄is 11
qui habent ex priuilegio q̄ poſt annū lucrant̄
pignus. R. q̄ ſic. ⁊ ſi perdet̄ dānū erit debitoriſ
q2 qd̄ fit lege ꝑmittente nō meret̄ penā. l. grac
cus. C. de adulte. ⁊ ideo cū lex permittat pign⁹
pignori obligari ſibi imputet debitor. Qd̄ ta
men limito verū ſi modo nō pignorauit niſi ꝓ
quantitate ſibi debita: q2 ꝓ plus nō licet in ali
quo caſu. Itē ſi hoc fecit ꝓ neceſſitate vel vti
litate ſua. q2 ꝓ alio reſpectu nō licet ſub vſur̄
accipe: Itē. iij. ſi hoc notificauit debitori iſtis
nō cōcurrentibus nō liceret.
¶ Vtrū creditor teneat̄ fructus pignoris com 12
putare in ſortē. R. q̄ tā fructus quoſ ꝑcepit q̄3
quos ꝑcipere potuiſſet ⁊ ex ſua negligentia nō
ꝑcepit tenet̄ cōputare in ſortē. et qd̄ pl⁹ ſupeſt
reſtituere debitori. ita tenet glo. in. c. cū ꝯ. co. ti.
et ſequit̄ Pa. ibidē. ⁊ Io. an. in. c. i. et. ij. de vſu
ris. Ho. in ſūma t3 oppoſitū quo ad percipien
dos. ſ. q̄ nō teneat̄: niſi fuerit in dolo vel lata
culpa. vtputa q2 erat ſolita locari vel erat qui
querebat eā ꝯducere. hoc idē ſequit̄ do. Anto.
S3 mihi mag̃ placet opi. Cal. q t3 q̄ ſi ſorti eſt
ſatiſfactū tenet̄ etiam de ꝑcipiendis. q2 eſt ma
le fidei poſſeſſor in nō reſtituendo rem. Si vo
ſorti nondū eſt ſatiſfactū ſic nō tenetur de ꝑci
piendis. qd̄ intelligo verū niſi ſit in dolo vel
lata culpa. Et ſic tene et limita et concorda. l. i.
et. ij. C. de pigno. ac. et doc.
¶ Sed quero quam penſionem ſoluet pro do 13
mo pignorata creditor. R. Spe. tenet q̄ ſolum
ad illam quantitatē qua3 idem creditor preſti
tiſſet. l. in ſūma. §. frumēto. ff. de condi. indebi.
Sed Pa. in. d. c. cū ꝯtraria. diſtinguit q̄ ſi fuit
ſimpliciter pignorata tunc tenet̄ ad eam penſi
onem que cōmuniter inuenit̄ a quocunq3 alio

Si vo fuit actū vt ſolum illa ſoluat̄ que ſibi placet ſic eſſet verū dictū Spe. q̄uis durū. ſed ego limito verum iſto.ij.caſu in modico.ſed in aliquo notabili nō credo verum aliter eſſet via aperiendi aditu3 vſurarijs ⁊ iniquitati. Nec ob.§.in frumento.q2 loquitur quando p̄ errorem limitatio fuit facta.q2 tūc nō obligat̄ creditor niſi inquantū fuit factus locupletior:qđ bñ no.q2 pauci aduertūt.

14 ¶ Utrū liceat pignore vti.R. Pa.in.c.i.de depoſito q̄ ſi pacto interueniente eo vtitur vſuram cōmittit ſi cōmoditas quā ꝯſequit̄ ex vſura eſt extimabilis precio.c.i.de vſuris.⁊.d.c.cū cōtra.⁊ tenetur reſtituere.Si vo nō interuenit volūtas dñi ⁊ cōtra eius volūtatem vtitur eo furtum cōmittit.l. ſi pignore. in prin.ff. de furtis.niſi veriſimiliter crederet dñm permiſſurum.vt no.in.c. dudum.el.ij.de elec. ⁊ inſti. de obli.que ex quaſi delic.naſcū.§.placuit. Attñ ſemp̄ fructus ſeu extimatio vſus eſt computanda in ſortem.niſi ſit talis res cuius vſus inter amicos gratis ſolet concedi.

15 ¶ Utrū creditor repetet expenſas quas fecit in pignore.R.q̄ ſi bona fide eas fecit poterit repetere:niſi ſint imoderate.l.ſi ſeruos.ff.de pig. ac.⁊ ar.in.l.in fundo.ff.de re.ven.Ber.tñ in.c. i.de vſuris.intelligit q̄ repetet expenſas neceſſarias nō voluntarias. Sed tu dic q̄ ēt vtiles dūmō ñ nimis magnas.vt no.gl.in.l.creditor. C.de pig.ac.tex.eſt in.d.l.ſi ſeruos.

16 Quid ſi res pignorata perijt aut deterioratur R.q̄ tenet̄ de dolo lata culpa ⁊ leui. ita no.gl.i l ſi creditor.C.de pigno.ac.tex.eſt inſti. quibus mo.re contra.obli.fi.ff.de pigno.ac.l.ſi cū venderet.in fi.

17 ¶ Utrū remittēs pign⁹:vel bidellus reſtituēs libꝝ ſocio ꝯſueto vel famulo illi⁹ cui⁹ ē teneat̄ ſi talis cui dedit infideliť egit.R. Pa.in.c.fi.đ fur.q̄ nō.ar.in.l.cū q.⁊ in.l.argentu3.ff.cōmo. facit.c.ſignificante.eo.ti.⁊ ſequit̄.Bar.i.l.ſi qs vxori.§.apud labeonē.ff.de fur. Idē dicit ſi cū aſſignauit alicui deferēti aliqđ ſignū illiuſ cui⁹ erat.⁊ facit.d.c.ſignificante.cū ibi not. non eſt tñ credendū de facili tali ſigno.ar.c.i.⁊.ij. de fide inſtrumentoꝝ.

18 ¶ Quantū durat pign⁹.R.donec facta fuerit tota ſolutio debiti vſq3 ad minimū quadrantem.l.q3diu.C.de diſtra.pigno.

19 ¶ Utrū poſſit creditor preſcribere pignus.R. q̄ non nullo tp̄e.l.pignori rem acceptam.ff.de vſucapionibus.

Pigritia eſt q̄dā tarditas ad exequendū bonū.Corpor vo ē remiſſio in execucione boni q̄ qñ ſit mortale pctm̄.p3.ī.accidia.§.i.

Pirata dr̄ qlibet q in mari vel in fluminibus depredat̄. vt no.n aut.nauigia..C.de furtis.Et taleſ ſūt excōicati excōicatiōe papali p̄ ꝓceſſū curie cū oībus receptatoribus coꝝ ⁊ dantib⁹ eis auxiliū ꝯſiliū vel fauorem.Ita ēt no.Jo.an.⁊ do. Anto.in.c.excōicationi de raptoribus q̄ ter in anno ab ore ſūmi pontificis excōicantur.

Placere velle hoībus vtrū ſit pctm̄.R.ſm Tho.xxij q.ex v.q̄ aut qs querit placere pp̄ charitatē nutriendā:vel vt in eis ſpūaliter ꝓficiat: vel vt ꝓuocent̄ ad bonū ⁊ in his que ſūt bona vt cātare in eccleſia horas vel laudes diuinas ⁊ hmōi:⁊ ſic laudabile eſt. Aut q̄rit placere pp̄ inanē gl'ia3:vel pp̄ lucrū:vel in malis.⁊ ſic tale pctm̄ ē quale ē illud pp̄ qđ placere cupit.đ qb⁹ ps.De⁹ diſſipabit oſſa eoꝝ q hoībus placet. ⁊ ad Gal.ij.Si hoībus placerē xp̄i ſeru⁹ ñ eſſe3 Intellige qñ eſt mortale illud ꝓpter qđ vel in quo cupit placere.puta ſi ꝓpter vanā gloriam ſic eſt mortale pctm̄ talis cōplacentia qñ talis vana gloria eſt mortalis. vel ſi querit̄ talis cōplacentia p̄ opera peccati mortaliſ:ſic erit mortale pctm̄ alias veniale.

Pollicitatio eſt ſoli⁹ ꝓmittentis ſponſio: vt qñ ꝓmiſſio ſit de aliq̄ alicui: ⁊ illius ꝯſenſus cui ſit ꝓmiſſio nō extat acceptās: vel q2 erat abſēs. vñ pollicitatio differt a pacto: q2 pollicitatio ē vni⁹ tm̄:pactū vo duoꝝ ad min⁹ Pollicitatio vo tūc trāſit i pactū qñ p̄ nūciū vel lr̄as mittit ⁊ acceptat̄.q2 ibi ē duoꝝ ꝯſenſ⁹ l.pactū.ff.de polli.vñ polliceri dicimur qñ nullo p̄cedēte rogamie aliq̄ ꝓmittim⁹. Promittere vo ē ꝓprie p̄cedēte rogatōe:vñ ⁊ pollicitatio differt a nudo pacto.no.gl.in cle.romani de iureiur. ⁊ Pa.in.c. cū iuramēto. de homi. ¶ Utrū ex pollicitatōe qs obliget̄.R.q̄ ñ niſi qñ pollicet̄ ciuitati:vniuerſitati:clero:eccleſie: vl̄ paup̄ib⁹alicui⁹ loci:⁊ cū cā:puta ad honorē dei:vel ſil'em.Si vo ſit alijs a p̄dictis ſiue cū cā ſiue nō. vel p̄dictis ſine cā nō obligat̄: niſi ceperint aliquid p̄textu ꝓmiſſionis.ff. de polici.l.i.§.i.facit glo.i.c.ſcimus.xij.q.i.que dicit q̄ ex pollicitatione facta deo pōt quis ꝯueniri facit.c.ex parte.de cenſibus.

POllutio nocturna aliqñ ꝯtin‑
git ex p̄cedente co‑
gitatione carnaliū. qñꝗ ex ſupfluitate
cibi ⁊ potus: qñꝗ ex demonū illuſione. ⁊ ſꝫ ꝙ
cā eſt pctm̄ ita extimanda eſt.
1 ❡ Vtrū neceſſario ipediat celebratōꝫ vl̄ euchari
ſtie ſūptionē. dic vt.s̄. Euchariſtia.iij.§.xxix.
2 ❡ Vtrū nocturna pollutio q̄ incipit in ſōno ⁊
ꝑficit̄ in vigilia ſit pctm̄.℟.ſm̄.S.Tho.in.iiij
di.ix.ꝙ nō q̄ nō reputat̄ euigilaſſe q̄uſꝗ recu
peraucrit verbū aut vſū. poſſet tn̄ ꝯtingere in
ipſa vigilatōe plenaria pctm̄.ſ.ſi pollutio pla‑
ceat ꝓp delectatōꝫ: q̄ qdē cōplacētia ſi ſit ex ſur
reptōe ē pctm̄ veniale. Si vo ſit de ꝯſenſu de‑
liberatiuo ⁊ p̄cipue cū appetitu futuri: ſic erit
pctm̄ mortale. Si āt placeat: vt eſt exoneratio
nature n̄ credit̄ pctm̄. ⁊ eodē mō dico ꝑ p̄dicta
ꝙ appetere pollutionē in ſōnis ſine oī delecta
tōe ꝓpter alleuiationē nature nō eſt pctm̄: ſed
dare operam vtendo calidis vel alio mō eſſet
mortale peccatum: ſi ꝓpter hoc facit. Secus ſi
faceret ꝓpter guloſitatē dubitando nihilomi‑
nus de ea. q̄ ſic eſſet veniale pctm̄.
3 ❡ Vtrū oīs pollutio in vigilia ſit pctm̄ morta
le.℟.ꝙ non. Aliqñ eni eſt ſine pctō: ſicut in pa
tientibus fluxū ſeminis: aliqñ cū pctō veniali
qñ preter voluntatē ⁊ ꝓpoſitū ꝓuenit ex aliq̄
tn̄ peccato veniali. puta cogitatione nō moro‑
ſa aut auditiōe. pctm̄ vo mortale ſemꝑ eſt qñ
voluntarie ꝓcurat̄ ex quacunꝗ cā. aut qñ ꝓ‑
uenit ex cogitatione: locutione: vel tactu moro
ſo. de quo hēs. s̄. cogitatio.§.ij.

POrtio canonica. vbi.s̄. Cano‑
nica portio.

POſſeſſor bone fidei ⁊ male q̄ſ
dicatur. hēs Reſti‑
tutio in littera poſſeſſor.

POſtulatio eſt quedam grē
petitio ſuperiori
facta de ꝓmouēdo aliquē ad prelatiōꝫ
ad quā de iure cōi ꝓpter defectū aliquem vel
aliud impedimentū eligi nō pōt ſeu ꝓmoueri
aliter ſi poſtulet̄ ille qui pōt eligi nihil fit. ⁊ ecō
trario ſm̄ Pa.in.℟.de poſtu.prela. ⁊ intellige
de defectu vel impedimēto qui nō eſt pctm̄ in
eo. puta q̄ nō hꝫ etatem: vel eſt illegitimus vl̄
alteri ep̄atui ſeu prelationi obligatus ⁊ hm̄oi.
Fallit in mutilato. de corpe vitia. c. expoſuiſtis
⁊ in bigamo ⁊ irregulari. q̄ tales inhabiles nō
poſſunt poſtulari. ſilr̄ criminoſus nō pōt po‑
ſtulari: vt in. c. i. ⁊. ij. de poſtu. prela.

❡ A quo debet poſtulari. ab eo qui pōt diſpen 1
ſare in tali defectu vel impedimento.
❡ Quis pōt poſtulare.℟. Ho.ꝙ qui pōt elige 2
re. c. bone. el. ij. ⁊ ꝑ totū. eo. ti. ⁊ de electione in‑
notuit. ⁊ debent ſic concludere vt papa dignet̄
prebere aſſenſū ꝙ talis tranſlatio fiat.
❡ Quot voces requirunt̄.℟.ꝙ ad minus due 3
partes oīm ſm̄ Ho. de elec. c. ſcriptū.§. fi. aliter
nō facit iniuriā ſupior ſi nō admittit. d. c. bo‑
ne. al'. ſic. ff. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. i.§. penulti.
Pa. tn̄ in. d. c. bone. el. i. tenet cū Hoſ. ꝙ ſuffi‑
cit maior pars vocum.
❡ Quis effectus poſtulationis.℟. Pa. in. c. 4
i. de poſtu. ꝙ poſtulatꝰ admiſſa poſtulatōe cō‑
ſequit̄ ius ac ſi fuiſſet electus ⁊ ꝯfirmatꝰ. vñ ñ
indiget alia ꝯfirmatōe. vt in. c. ij. de poſtu. In‑
tellige qñ poſtulat̄ ab eo qui pōt ſuꝑ oī impedi
mento poſtulati diſpenſare: ⁊ h̄ dr̄ ſolēnis po‑
ſtulatio. ſed poſtulatio nō ſolēnis hec nō opat̄
Vñ lꝫ canonici poſtulēt ab abbate monachū
in ep̄m ⁊ abbas ꝯcedat nihilominꝰ oꝫ denuo
eligat̄ ⁊ ꝯfirmet̄: ⁊ in iſta nō oꝫ ſeruare formā
c. q̄ ꝓp. de elec. ſed bñ in prima ſolenni. vt no.
Pa. in. d. c. q̄ ꝓp. ⁊ de hac ptranſeo q̄ hodie
parū. vel nihil valet ⁊ peſſime ꝓp ambitionē.
❡ Eſt ⁊ poſtulatio idem qd̄ aduocatio. de qua 5
s̄. Aduocare.

POſthumꝰ v. mōis dr̄. p̄ na
tꝰ pꝰ mortē p̄ris
ſcd̄o poſt teſtm̄ añ mortē. vt. ff. de iniu
ſto ruptoꝗ teſtō. l. ij. tertio arrogatꝰ filiꝰ. q̄rto
pꝰ mortē aui. q incipit nepos in ſui p̄ris ptāte
eſſe vt poſthumꝰ. quinto nepos auo moriente
filio patre. hoc no. glo. C. de poſthu. in rubrica.

PRebenda ꝓprie ꝯſiſtit in
fructuū ꝑceptō
ne. Canonica vo i iure alicuiꝰ q i cano
nicū receptꝰ ē ad qd̄ ius poſtea ptinet p̄bēda: ⁊
ſtallꝰ i choro ⁊ locꝰ in capl'o. ō h̄ hēs de ꝯſtitu.
cū. M. de inſti. c. i. ⁊ ꝑ Inno. in. c. relatū. ⁊. c. di
lectus. de preben. ⁊ in. c. olim. de verbo. ſig.
❡ Qui pñt hr̄e prebendas vide. s̄. Bñficiū.§. 1
xiiij. ⁊ de magr̄is vide Magiſter.
❡ Vtrū valeat ꝓmiſſio de p̄benda vacatura. 2
℟. Inno. ꝙ nō. de p̄ben. c. relatū. dicit tn̄ glo.
ibidē ꝙ pōt cōmitti canonico iam recepto.
❡ Vtrū prebenda ſit quid ſpūale.℟. ꝙ partim 3
ſic: ⁊ partim nō.

PRecarium dr̄ qd̄ p̄cibꝰ pe
tenti vtēdū cō‑
cedit̄ tā diu q̄ꝫ diu is qui ꝯceſſit patit̄.

vt in.c.vi.co.l.i.ff.co.⁊ ē ꝯctus gratuitus ſicis
alijs gratuitis.ſed in multis dr̄ a donatōe q̄ñ
reuocaẗ.regulariẗ.differt ⁊ a cōmodato.q2 i cō
modato dꝫ eē vſus cert⁹ ⁊ tp̄s ſaltē tacite deꝛ/
minatū.vñ ſi vnū iſtoꝝ deficit erit p̄cariū nō
cōmodatū. Si eni ꝯceſſi tibi libꝝ vt illū tran/
ſcriberes erit cōmodatū q2 ad certū vſū ⁊ tp̄s
tacite determinaẗ.ſ.quātū cōmode tranſcribi
pōt.l.interdū.⁊.l.ꝯtinu⁹.§.cū ita.ff.de ver.ob.
⁊ nō pōt reuocari añ vſū cōpletū.vt i.c.i.de cō
modato. Precariū āt pōt reuocari ad placitū
ēt ſi interueniſſet pactū de nō reuocādo.vt i.c.
fi.co.niſi fuiſſet appoſitū p̱ viā ꝯditiōis: q2 ſic
vitiat ꝯctū.facit.c.fi.de ꝯdi.appoſitiſ.⁊ qđ no.
Bar.i auẗ.ingreſſi.C.đ ſa.ſā.ec. Rō ſm Bar.
in.l.in cōmodato.ff.cōmo.q2 ñ ē ꝯceſſū ad cer/
tū vſū. Hoc limito veꝝ niſi vellet reuocare ſi/
ne cā ⁊ cū magno dāno alteri⁹.q2 obſtaret ſibi
exceptio doli cū nō poſſit negari qn̄ p̄cariū ſit
bñficiū.ḡ beniuola actio ⁊ iō nō dꝫ qs aduerſa
ri in bñficio ꝯceſſo:ſic̄ dicimus in mutuo con/
ceſſo viatori q ipſū detinuit poſtmodū.q2 eum
penituit.vt no. Jo.an.in ꝓemio decretalium.
Itē differt q2 in p̄cario venit ſolū dol⁹ ⁊ lata
culpa:ſed i cōmodato venit leuiſſima. vt i.l.q̄/
ſitū.§.⁊ illud.ff.de p̄cario.⁊.l.ꝯctus.ff. de iure/
iurā.⁊ ibi reddiẗ rō diuerſitatis. Hec elicio a
Cy.i.l.ij.C.cōmo.⁊ Bar.in.d.l.in cōmodato.
⁊ Jo.an.in.c.vnico.de cōmo.⁊ Pa.i.c.fi.de p̄/
ca.⁊ idē i.d.c.vnico.dic̄ q̄ ēt p̄cariū pōt ꝯcedi
ad certū vſū.⁊ diſtingueẗ a cōmodato p̱ nomē
p̄cariū.puta cū dicit:ꝯcedo libꝛū ad tranſcribē
dū pꝛecario nomine.

1 ¶ Quot modis ſoluiẗ pꝛecariū.R̸.q̄ p̊ volūta/
te eius qui cōceſſit.l.i.ff.co.ſcđo morte eius cui
cōceſſū fuerat.c.fi.eo.q2 eſt ꝯceſſio pſonalis q̄
extinguiẗ cū pſona vt in regula priuilegiū. de
re.iur.li.vi.tertio alienatiōe rei pꝛecario ꝯceſſe
ſi is cui eſt alienata a pꝛimo dño velit reuoca/
re.d.c.fi.quarto finito tp̄e ad qđ res fuerat cō
ceſſa.l.cū pꝛecario.ff.co.

2 ¶ Sed nūqd reuocaẗ morte ꝯcedētis.R̸. Pa.
in.c.p̄cariū co.q̄ nō.⁊ ibi tex. Ex q̄ infert vnū
notabile q̄ vbi actus validitatis pendet ex vo
luntate alterius nō reuocaẗ p illi⁹ mortē. iō q2
pꝛeſumiẗ qs in ea volūtate pſeuerare in q̄ qs
decedit.c.maioꝛes de baptiſmo.⁊ iō lꝫ p̄oꝛ clau
ſtralis poſſit reuocari ad libitū abbatis. vt in
c.cū ad monaſteriū.de ſta.mo.nō reuocaẗ tñ p
mortē ipſius abbatis.intellige ſi ab abbate cū
caplo fuit pꝛepoſitus. vt.ē.ep̄s.§.ix. p̱ h̄ facit
c.fi.ne ſede vacan. ſecus ſi eſſet ꝯceſſū vſq3 ad
beneplacitū ſuū.q2 per mortē reuocaẗ.c.ſi gra/
cioſe.de reſcri.li.vi.vide Bar.in.l.ſi centeſim⁹
ff.de verbo.ſigni.

¶ In quib⁹ rebus ꝯſiſtit pꝛecariū.R̸.q̄ in reb⁹ 3
mobilibus:⁊ imobilibuſ:⁊ in coꝛpoꝛalib⁹. Nā
ſeruitus pꝛecario pōt concedi.ff.co.l.ij.§.vlt.⁊
l.iij.⁊.iiij.i.R̸.in re pꝛopꝛia conſtituere nō pōt
d.l.iiij.§.item ſi rem. quod veruꝫ eſt q̄ꝫtum ad
dominiū et pꝛopꝛietatem: ſed bene q̄ꝫtum ad
vſum poſſeſſionis ſeu detentiōis.l.certe.§. pe.
ff.eodem.

PRecaria femini generis plr.
ꝓducta ⁊ p̄carie plu
ralis numeri ſm Pa.in.c.i.co.dicit q̄
nō dr̄nt inter ſe.ſed bñ dr̄nt a pꝛecario.q2 p̄ca
ria dr̄ ꝯctus ad p̄ces alicui⁹ vel aliquoꝝ init⁹
vſq3 ad certū tp̄s ſm q̄ ptes ꝯuenerunt:nec añ
illud temp⁹ poteſt reuocari. vel dr̄ pꝛecaria ad
pꝛeces aliquoꝝ facta donatio vſq3 ad morteꝫ
accipientis.x.q.ij.pꝛecarie.⁊ in glo.d.c.i.⁊ dicit
Bar.in auẗ.ingreſſi.C.de ſa.ſan.ec.⁊ in.l. ſi fi/
nita.ff.de dā.inſec.qđ in oībuſ:⁊ p̱ oīa pꝛecaria
eſt eiuſdē nature cū ꝯctu emphiteotico. ⁊ ideꝫ
voluit in.l.i.C.de iure emphi. eſt glo.x.q.ij. p̄/
carie.ḡ ſequiẗ naturā emphiteoſiſ.ꝓ hoc bon⁹
tex.in auẗ.de nō aliena.§.lex itaq3. vbi pꝫ q̄ ꝯ/
ctus nouus inuentus a ꝯſuetudine:ex quo re/
ſultat idē effectuſ q reſultat ex aliq̊ ꝯctu inuēto
a lege cenſeaẗ eiuſdē nature. Et hoc intelligo
verū vbi nō ſit gratis ſed aliqd ſoluiẗ. differt
nihilomin⁹ q2 renouaẗ de q̄nquēnio in q̄nquē
niū nō emphi. Vñ no.q̄ p̄caria fit aliqñ ēt nō
gratis:ſicut qñ ſup̱ ſolo eccl'ie fit aliqđ edificiū
⁊ ſoluiẗ annuatim aliquid: Fit ēt qñ aliqs dat
alicui eccleſie poſſeſſionē vnā: ⁊ recipit ab ec/
cleſia duplū aut triplū vtēdū toto tp̄e vite ſue
⁊ no.in.d.c.pꝛecarie.x.q.ij. Fit ēt qñ clerico vł
laico daẗ aliquid vtendū toto tp̄e vite ſue. Ali
qui volunt q̄ pꝛecaria ⁊ p̄carie in hoc differāt
q2 pꝛecaria eſt ſolū vſq3 ad mortē illius cui ꝯce
diẗ:vel ēt citra. Precarie vo aliqñ durat poſt
mortē:et oꝫ q̄ de quinquēnio in quinquēniuꝫ
renoueẗ:ſed pꝛecaria nō.

¶ Vtrū pꝛecaria poſſit fieri ſede vacante ſiue 1
eccleſia.R̸.q̄ nō.x.q.ij.pꝛecarie.

¶ Vtrū cuilibet poſſit fieri.R̸ q̄ nō iconomo 2
vł eius ꝯſanguineo.x.q.ij.hoc ius.

¶ Vtrū requiraẗ ſolēnitas in pꝛecaria ſicut in 3
alienatione rei eccleſie.R̸.q̄ in renouatiōe cer
tū eſt q̄ nō requiritur.vt no. Abbas in.c.i.co.

⁊ dicit ꝙ prelatus ſolus ſine conſenſu capituli
poteſt eam facere. facit tex. in. l. ſi pupilloꝝ. §. i.
ff. de rebus eoꝝ. ⁊ qđ no. Bar. in aut. hoc ius
C. de ſa. ſan. ec. In conceſſione vo credo ꝙ req
ratur ſi eſt talis rei: vel tanti temporis que alie
nari non poſſit niſi cum debita ſolennitate. vt
patet ex dictis: tum quia non poteſt reuocari
ante tempus conuentum.

4 ¶ Utrum requiratur neceſſario ꝙ renouet̄ de
quinquenio in quinquenniū. R. ꝙ ſic. ⁊ cadit a
iure ſuo poſt quinquenniū ſi non renouat. vt di
cit glo. in. d. c. i. ⁊ hoc verum in rebus eccleſia
ſticis: in laicalibus vo credo ꝙ ſm conſuetu
dinem debet renouari quia preſumitur actum
quod eſt conſuetum. l. ſemper in ſtipulationi
bus. ff. de iureiuran.

5 ¶ Utrum habens rem precario nomine: vel
ſicut precaria poſſit eam preſcribere. R. gl. xvi.
q. iij. c. Clerici. ꝙ regulariter non poteſt niſi ex
magna longinquitate temporis dñs obliuiſca
tur de poſſeſſione taliter ꝙ neſciat vbi ſita ſit
quod poſſet habere locum ſi poſſidens eſſet
in bona fide: aliter non.

Preceptum eſt iuſſio vel imperiū fa
ciēdi aliqd vl̄ n̄ faciēdi. Quō diſtiguit
R. dupliciter. ſ. p affirmatiuū ⁊ negatiuū. Affir
matiuū ſtricto vocabulo dr̄ preceptū ⁊ obligat
p ſe. ſ. p loco ⁊ tpe debito ſed nō ad ſemper. i.
ad oē tempus. vn̄ filius non tenet̄ ſemp ad ho
norandū patrem in omi tempore. qꝛ h eſt im
poſſibile: ſed ſolum cū opportunitas occurrit ⁊
tempus requirit. Negatiuū autem preceptum
ꝓprie dr̄ prohibitio que obligat pro ſemper ⁊
ad ſemper: qꝛ teneor ſemp ⁊ omi tempore nō
mechari. nō. hoc Archi. i. c. ſi peccauerit. ij. q. i.
⁊ Panor. in. c. nouit. de iudi. ⁊ theolo. in. iij. ſen
ten. di. xxxvij.

1 ¶ Quot ſūt genera preceptoꝝ legis diuine ve
teris. R. ꝙ tria. Quedam ſunt moralia que ſūt
de dictamine legis nature: vt ſūt precepta de
calogi. Quedam ſunt figuralia ſeu miſtica que
aliud ſignificant preter id quod littera ſonat.
Hoꝝ alia ſunt ſacramentalia: ſicut illa: de qui
bus rō reddi poteſt quare ad litteram ſic pre
cepta fuerunt: vt de circunciſione: ⁊ de obſer
uatione ſabbati. Alia cerimonialia: ſicut illa de
quibus rō reddi nō pōt. qꝛ ſic precepta fuerint
ad litteram: vt illud. Non arabis cum boue ⁊
aſino. ⁊ illud. Non facies veſtē de lana ⁊ lino
⁊ hmōi. ⁊ de iſtis no. in gl. in. §. his ita reſpon
detur. vi. di. Quedā ſunt iudicialia vt illa que
in deciſione cauſaꝝ ſunt determinata. vt Exo.
xxi. ⁊ ſunt determinatōnes iuſticie inter hoies
ſeruande. ⁊ hodie figuralia tam ſacramentalia
ꝙ̄ cerimonialia non tm̄ nō ſunt ſeruanda ſed
etiam ſunt peccatū mortale poſt xp̄m ipſa ſer
uantibus vt talia. Precepta vo iudicialia ſūt
mortua: qꝛ non obligant: niſi ille qui habet po
teſtatem ſtatueret obſeruanda: qꝛ tunc nō obli
garent vt iudicialia legis antique: ſed vt ius
canonicū vel ciuile: aut municipale in quo p̄ci
piuntur ſm Sco. in. iiij. di. xij. q. v. ⁊ Pa. in. c.
i. de homici. facit tex. in. l. i. C. de ve. iu. enu. vbi
dr̄ oia merito faciamus nr̄a: qꝛ ex nobis omis
impartitur auctoritas. ⁊. c. ſi apoſtolice. de pre
ben. li. vi. Moralia autem precepta oia comp
hendūtur in. x. preceptis decalogi. que ponū
tur Exo. xx.

¶ Quō ordinant̄ precepta decalogi moralia. R. 2
ſm cōmuniorē modū qui habetur ab Augu.
ſuper Exo. ſ. vt primū preceptū ſit. Non habe
bis deos alienos coram me: ⁊ non facies tibi
ſculptile: nec omnē ſimilitudinē. Secundū nō
aſſumes nomen dei tui in vanū. Tertiū Me
mento vt diem ſabbati ſanctifices: ⁊ hec ad pri
mā tabulam dicuntur ptinere. Primū prece
ptum ſecunde tabule eſt. Honora patrem tuū
⁊ matrē tuam. Secundū nō occides. Tertium
non mechaberis. Quartum nō furtum facies
Quintum nō loqueris contra proximū tuum
falſum teſtimoniū. Sextū nō concupiſces do
mū proximi tui: nō ſeruū: nō ancillam: nō bo
uem: nō aſinum: nec oia que illius ſunt. Septi
mū nō deſiderabis vxorem eius. Magiſter tñ
in. iij. di. xxxvij. ponit. vij. pro. vi.

¶ Circa primū preceptum notandū ꝙ tria p 3
hibentur nobis. Primo oēs prophane pactio
nes demonū: ſiue fiant per incantationes ver
borum: ſiue per inſcriptiones characterū vel
imaginū: ſiue per imolationes ſacrificioꝝ. Et
hoc vel ad ludificationem ſenſuū vt faciūt hi
ſtriones: vel ad tranſmutationē naturarū: vt
fecerunt magi pharaonis: vel ad inueſtigatio
nem futuroꝝ contingentiū: ſeu occultoꝝ: ſicut
faciunt diuini. oia prohibentur ſub pena mor
talis peccati. qꝛ in his attribuitur creature qđ
debetur creatori: ⁊ ideo peccatur mortaliter ꝯ
iſtud. Non habebis deos alienos coram me.
Exo. xx. Scđo ꝓhibent̄ oēs falſe ⁊ ſupſtitioſe
inuentiones erroꝝ vel obſeruantiarū ꝯ fidem
⁊ bonos mores cū dic̄. Nō facies tibi ſculptile

Huiuſmodi autem errores ⁊ ſuperſtitiões ꝓcedunt: aut ex improbo auſu iueſtigatõis ꝓhibite: aut ꝑuerſo intellectu ſacre ſcripture: aut ex inordinato affectu carnalitatis humane: de quibus Jere. Stultus factus eſt omnis homo a ſcia ſua: ꝯfuſus eſt artifex in ſculptili ſuo: vana ſunt opera eorū ⁊ riſu digna: ⁊ i tpe viſitatiõis peribūt. vnde ſemper eſt mortale peccatum niſi in caſu: vt habes. š. hereticus. in pri. ⁊ in caſu. vt habes. ĩ. Superſtitio. §. i. Tertio ꝓhibentur omnes ꝑuerſe appreciatiões creaturarū. cum dr̃ nec omnem ſimilitudinem ⁊c̃. Omnis aūt peruerſa appreciatio creaturarū ꝓcedit aut ex ſubtilitate: aut ex cupiditate: aut ex delectatione. Primo modo eſt idolatria ſuperborū. Secūdo modo auarorum. Tertio modo luxurioſorū. Vñ Hiero. Qđ quis plꝰ veneratur ⁊ amat hoc illi deus eſt. ⁊ ideo ſuꝑbus colit ſimilitudinem celeſtium: qꝛ diligit ſuper omnes preferri. Cupidus vero colit ſimilitudinem terreſtriū: qꝛ ſuper omnia cupit ditari. Laſciuus aūt ſimilitudinem aquatiliū: qꝛ ſuꝑ oĩa cupit delectari: ⁊ flectitur in delitijs: ſicut aqua. ad phil. iij. quorum deus venter eſt. Quomodo autē ſuperbia: auaritia: ⁊ luxuria ſunt peccata mortalia hẽs in titulis ſuis.

4 ¶ Circa ſcdm̃ preceptum no. ꝙ nomē dei tripliciter aſſumitur. Primo ad efficiendum: vt in ſacramentis: ſicut ĩ baptiſmo: cū dr̃. Ego te baptiço ⁊c̃. Scdo ad ꝓmittēdū: vt cū qs iurat vouet vel ꝓmittit aliqd deo vel ſanctis. Tertio ad exprimēdum: vt cū quis loquiť cum iuramento: ſilr̃ multipliciter aſſumiť in vanum. Primo ꝑ ſacramēti fruſtrationē: ſicut cū qs non credit: vt hereticus. vel grãm ſacramenti deſerit ⁊ huiuſmodi: qđ ſemꝑ mortale peccatū eſt. Secūdo ꝑ voti fractionem ⁊ hoc fit tripliciter. Primo ꝑ tardationem impiēdi. Secundo ꝑ cõtrariam volūtatem ſeu fractionem voti. Tertio ꝑ apoſtaſiam. ⁊ quomodo ſit mortale hẽs. ĩ. Votum. iij. ⁊ Apoſtaſia. in prin. cum duobus. §. ſequētibus. Tertio aſſumiť nomen dei in vanum ꝑ hominis blaſſemi locutionē vide. š. Blaſſemia. Quarto aſſumitur ĩ vanū in predicatione que fit vana intentione. de q̊ vide. š. honor. §. vij. ⁊. ĩ. Vana gloria. §. i. Quinto in oratione que eſt ſine vlla cordis affectione. de quo dic vt. š. oratio. §. x. Sexto in ꝯuerſatione ſeu operatione: in qua forma ſanctitatis aſſumitur tm̃ in exteriori ope nõ pro deo: ſed ſolum ꝓ humano fauore. de quo vide ſimulatio ⁊ vanagloria. §. i. Septimo ꝑ iuramenti ꝑuerſionē: ⁊ hoc dupliciter: aut iurando ꝑuerſe: aut nõ ſeruando. de quo vide Juramētum per totum: ⁊ ꝑiurium ꝑ totū. Octauo ꝑ vſurpationem adiurãdo quē nõ debet. de quo vide adiuratio. §. iiij.

¶ Circa tertium ꝑceptū nõ ſꝫ Orige. ꝙ factū dr̃ ſeparatum ab vſu cõmuni ad cultū dei. ꝑceptū ergo de ſanctificando ſabbato ē vt cor a curis ſuꝑfluis ſeꝑeť: ⁊ diuino cultui mãcipetur: ⁊ hoc eſt vacare deo. Hoc aūt fit tripliciť. Primo generaliter. ſ. dū nos a vitijs ſeparamus: ⁊ intẽtionē nr̃am ad ſabbatum. i. requiem eternitatis habemꝰ. Secūdo ſpãliter dū. ſ. tẽporibus ſtatutis: ⁊ ad hoc deputatis nos etiā a licitis ſeꝑantes opibus deo orãdo: ⁊ meditãdo vacamus: ⁊ hoc eſt ſanctificatio ſabbati. Tertio ſpecialiſſime ſicut eſt in viris ꝑfectis cõtemplatiuis q ab oĩbus mūdanis ſe ſeꝑant: vt deo familiariter itendãt. Prima ſanctificatio eſt neceſſaria. Secūda debita. Tertia perfecta. Aduertēdum ē etiam ꝙ vacatio ad deum eſt duplex. alia in habitu: ⁊ hec non recipit taxationē temporis quantū ad eos q ſunt ĩ charitate: qꝛ offerūt deo in habitu totū tempus vite ſue: quãtum vero ad ſeruientes deo ex timore pene habet taxationem tẽporis. Alia ē vacatio in actu que etiam recipit taxationem tẽporis: qꝛ non ſemper homo mortalis põt deo vacare actualiter. ⁊ ex hoc patet quid vult prima clauſula huius precepti. ſ. Memēto vt diē ſabbati ſcifices. Additur ſcda clauſula in qua precipiť oꝑari determinato tẽpore cõtra ocioſitatem cū ſubditur ſex diebꝰ oꝑaberis: ⁊ facies omnia oꝑa tua. Pro quo ſciendum ꝙ triplex eſt labor. Primꝰ eſt debitus: ⁊ iſte eſt duplex. ſ. vnus excludens ocium anime inimicū ⁊ ad hūc tenentur omnes: qꝛ quilꝫ teneť ſe exercere in aliquo vtili ratiõe cuius excludat a ſe tentationis ingreſſum ſm̃ illud Eccle. xxxiij. Mitte illum in oꝑationē ne vacet ⁊c̃. Alius introducēs fructū: ⁊ iſte eſt triplex. vnus prelatorum de cura ſubditorū. de quo prime Thimo. v. Alius actiuorū circa ſpũalia: vt eſt labor predicatorū ⁊ preſbyterorū miniſtrantiū ſpũalia ſeu ſacramenta. Alius eſt cõtemplatiuorum ĩ quibus ⁊ ſi quieſcat corpus a ſtrepitu mundi tamen mens inuigilat ſolicitando deo placere ⁊ alijs grãm impetrare. Unde predictis laboribus laborãtes poſſunt viuere de elemoſyna qꝛ ꝓ illis a quibus accipiunt vtiliter laborant

Scḋs laboꝛ ē cōceſſus.ſ.hoim mūdi circa oc-
cupatiões tpaliū vt hēant vn̄ viuāt ſm ſtatū
eoꝝ ꝛ alijs ſubueniāt.ḋ quo ad Ephe.iiij. ma
gis aūt laboꝛet opādo manibus ꝛc̄.Et ad hūc
tenent̄ foꝛtes coꝛpoꝛe ne cogātur viuere ocio-
ſe de bonis q̄ debētur alijs.Tertiꝰ eſt laboꝛ ꝓ-
hibitꝰ.ſ.curioſitatꝭ ꝛ cupiditatꝭ q extiguit ſpi-
rituale quietē deo.Seqt̄ tertia clauſula i hoc
p̄cepto i qua iterdicit opationē in ſabbato.cū
dr̄.Septima āt die ſabbatū dn̄i dei tui ē:Nō
facies in eo oē opus:tu ꝛ filij tui:ꝛ ſerui tui:ꝛ
ancille tue:ꝛ aduena que eſt itra poꝛtas tuas.
Vn̄ ad litterā precipit̄:vt hō vacet a coꝛpali-
bꝰ opibꝰ que vacationē ad deū ipediūt in ſolē-
nitatibꝰ:vt eſt negociatio ꝛ hmōi opa ſeruilia
Scias igit̄ ꝙ opus ſeruile dr̄ a ſeruitute.Vn̄
vt meliꝰ intelligas aduerte ꝙ eſt triplex ſuitꝰ
Pꝛima ē ſuitꝰ dei ꝛ hec nō ꝓhibet̄.vnde glo.
numeri.xxviij.dicit ꝙ fabꝛi ꝛ hmōi artifices
ociāt̄ in die ſabbati.Lectoꝛ aūt diuine ſcriptu
re nō deſiſtit ab ope ſuo:nec tn̄ ꝯtaminat̄ ſab-
batū.Scḋa ſuitus ē peccati.Jo.viij.Qui facit
peccatū ſuus ꝛc̄.ꝛ hec ꝓhibet̄ intelligendo de
moꝛtali nō de veniali.vn̄ peccās moꝛtal'r fac̄
ꝯ iſtud preceptū:nō tn̄ ſoꝛtit̄ ſpēꝫ ex h̄ niſi mo
ueret̄ ad peccatū vt p̄uaricaret̄ iſtud p̄ceptum
q2 vt dicit phs.v.ethicoꝝ.c.iiij.Siquis luxu-
riet̄:vt lucret̄ auarus ē:ſi aūt vt delectet̄ luxu-
rioſus ē.tn̄ circūſtātia q̄ ſpāli ꝓhibitiōe ꝓhi-
bet̄.Et iō duplex ē peccatū rōne reatꝰ ſꝫ Alex.
de ales.Tertia ſuitus ē q̄ hō ſeruit hōi. vnde
opa coꝛpoꝛalia intātū dicūtur ſeruilia iquātū
ꝓpꝛie ptinēt ad ſeruiētes.Jnquātū aūt ſunt
cōia ſeruis ꝛ liberꝭ nō dicunt̄ ſeruilia.ꝛ iō opꝰ
coꝛpoꝛale ptinēs ad ſalutē ꝓpꝛiā:ſiue ꝓximi:ſi
ue ad euitādū dānū iminens exterioꝛis rei nō
eſt ꝯ obſuātiā ſabbati.vt pꝫ Jo.vij.ꝛ Matt.
xij.in.c.lꝫ.ꝛ.c.cōqueſtus.de ferijs.xxiij.q. viij.
ſi nulla.de cō.di.i.ſicut nō alij.q2 hec p̄cipiunt̄
oibus.ꝓuer.xxiiij.Erue eos q ducūtur ad mō
tē.deutero.xxij.Nō videbis bouem aut oueꝫ
fr̄is tui errāteꝫ ꝛc̄.Et iō nō ptinet ſolū ſeruis
ſed etiā liberis:ꝛ de hoc vide vel dic vt.ſ̄.Fe-
rie.§.ix.ꝛ ſequentibus.
6 ¶ Sed q̄re magis precipit̄ obſeruatio ſabba
ti q̄ꝫ aliaꝝ ſolēnitatū.R̷.q2 cū oēs ſolēnitates
veterꝭ legis ſint iſtitute i cōmemoꝛatione ali-
cuiꝰ bn̄ficij diuini vel p̄teriti cōmemoꝛati:vel
futuri pꝛefigurati.Jō magis ſabbatū precipi
tur:q2 bn̄ficiū creatiōis in h̄ cōmemoꝛat̄ qn̄ ē
p̄cipuū inter pꝛeterita.cū dr̄.Exo.xx.Sex die-
bus fecit celū ꝛc̄.Sil'r bn̄ficiū pꝛefigurale p̄ci-
puū ꝛ finale.ſ.qes mētis in deo:vel i p̄nti per
grām:vl' in futuro p gloꝛiā:q̄ beneficia oia cō
plectunt̄.Nō ſic aūt alie que ſolū pp particu-
laria bn̄ficia cōmemoꝛātur.vt paſcha pp libe
rationē de egypto ꝛ figuram xpi.
¶ Vtrū ꝯueniēt ſit mutatū in dn̄icā.R̷.ꝙ ſic 7
q2 ſabbatū figurabat qetē dn̄i i ſepulchꝛo die
vij.ꝛ reqē ſcōꝝ futurā in celo p xpi meritū in
vij.etate.ꝛ iō adueniēte veritate debuit ceſſare
figura.Jtē debuit ceſſare pp excluſionē erroꝝ
ne foꝛſitā qs crederet ꝙ obligatio ad cerimo-
nias veterꝭ legis maneret.ſicut pꝫ de cō. di.iij
c.ꝓuenit.vn̄ ꝯueniēter debuit in aliū diē muta
ri:nec aliꝰ fuit qui magis ꝯueniret q̄ꝫ pꝛimus.
tū ꝓpter beneficiū creatōis celi ꝛ terre ꝛ reſur
rectiōis xpi:ꝛ multis alijs de quibꝰ dr̄ di.lxxv
ꝙ die dn̄ico.de cō.di.iij.ſabbato.ꝛ.c.ieiunia.
¶ Circa.iiij.ſciendū eſt ꝙ ꝓpꝛie ꝛ p ſe honoꝛa 8
ri p̄cipit̄ in hoc p̄cepto hō q eſt pꝛicipiū in eſſe
nature ſicut ē pr̄ ꝛ mr̄ carnal'.ꝛ hō q ē pꝛinci-
piū in eē grē pp miſteriū:ſicut eſt pꝛelatꝰ ſpūa
lis.ꝛ ꝯſiſtit iſte honoꝛ in reuerentia ꝛ ſuſtenta
tiōe.vt dicit gl.ad Ephe.vi.Reuerentia vero
cōſiſtit in tribꝰ.ſ.in affectu.ſ.timēdo pr̄is of-
fenſam ex amoꝛe Leuiti.xix.Vnuſqſq3 pr̄em
ꝛ matrē timeat.Jn effcū.ſ.obediēdo ad Eph.
vi.Filij obedite parētibꝰ.in ſigno.ſ.aſſurgēdo
ꝛ hmōi.Suſtētatio vero ꝯſiſtit in ſolatio ver-
boꝝ:in ſuitio opū:ꝛ in exhibitōe neceſſarioꝝ
Jn iſto ēt precepto ſm theologos itelligit̄ mā
dari qcqd pertinet ad reddendū debitū cuicū-
q3 pſone ſicut ſecūdariū includit̄ in pꝛicipali.
Et de hoc p̄cepto vide.ſ̄.Filius.§.xxx.
¶ Circa.v.preceptū aduerte ꝙ h̄ precepto ex 9
plicite ꝓhibet̄ homicidiū.Jmplicite vero oīs
motus ire.ſicut mōſtrat dn̄s Mat.v.Jn hoc
ergo precepto ꝓhibet̄ omnis leſio q̄ fit in pſo-
na ꝓximi.ꝛ iō peccat moꝛtal'r qſquis eū occi-
dit:trūcat:mutilat:verberat:ledit nōbiliter:vl'
aīum deliberatū ledēdi hꝫ:niſi in caſibꝰ a lege
cōceſſis.de quibꝰ.ſ̄.Homicidiū.i.ꝛ.iij.ꝛ.ſ̄.p-
cutere.ꝛ.ſ̄.defenſio.Jdē dic de incarceratione
de quo.ſ̄. carcer.§.iij.ꝓhibet̄ duellū. de quo.ſ̄
Duellū.Jtē toꝛneamentū.de quo.ſ̄.Toꝛnea-
mentū.Jtē bellū.de quo.ſ̄.bellū.Jtē Alex. de
ales.in.iij.parte ſumme.in expoſitiōe huiꝰ pꝛe
cepti dicit.Nota ꝙ iterpꝛetatiue in h̄ p̄cepto
ꝓhibet̄ occiſio ſpūalis q̄ qs eſt alteri occaſio
ruine i peccato moꝛtali ꝛ ſpūalis moꝛtis:ſicut
pſuaſio mali:ꝛ factū minus rectū pꝛebens oc-

caſionē alteri ruine:vel ꝙ moriaꝛ in ꝯſcia ꝓpͣa
vt per odiū:vel in aliena:vt ꝑ detractionē. de
quo dic vt.ſ.Detractio ſcandalum:odium: ꝛ
alijs locis ſuis.
10 ¶ Circa.vi.preceptū nō ꝙ dicit mechari idē
ſit ꝙ adulterari:ꝛ ſic videaꝛ ſolū adulteriū ꝓ
hiberi.tñ ſm Aug.in hoc precepto ꝓhibeꝛ ois
illicitus coitꝰ:ꝛ illoꝝ mēbroꝝ ois illicitꝰ vſus
xxxij.q.iiij.Meretrices Ois āt illicitus vſus
determinaꝛ ꝑ.viij.differentias.ſ.per fornica
tionē.de quo.ſ.fornicatio.ꝑ meretriciū qd̄ fit
duobus modis.ſ.per vagā inſectationē libidi
nis ꝛ mulieꝝ ſolutaꝝ:ꝛ ſic differt a fornicatio
ne q̄ eſt cū certa ꝛ vna ſola perſona.Itē mere
triciū eſt ſolutaꝝ mulieꝝ venalis ꝛ publicus
cōcubitus.d.c.meretrices ꝑ adulteriū. de quo
ſ.Adulteriū.per ſtuprū.vide.j.ſtupꝝ.ꝑ ſacrile
gū cōcubitū q eſt īordinatus ꝯcubitus: ī quo
cōtinentia deo ſacrata lediꝛ ſiue violaꝛ:ſacra
ta dico ꝑ ordinē ſacrū aut religionē:ſeu votuꝫ
ꝯtinētie:per inceſtuꝫ qui eſt inordinatus coitꝰ
quo vinculū cōſanguinitatis,vel affinitatꝫ vł
paternitatis violaꝛ.Per peccatū ſodomiticū
qd̄ eſt inordinatꝰ coitus quo naturalis vſus in
illū ꝑuertiꝛ q eſt ꝯ naturā.ꝛ.viij.per libidino
ſuꝫ coitū ꝯiugalē.de q̄.ſ.Debituꝫ.Prefataꝝ
differentiarum.vij.prime ſemper ſunt pecca
tum mortale.viij.vero aliqñ ſic.aliqñ non. vt
ſ.debitū pꝫ.ꝛ.ſ.Luxuria.
11 ¶ Circa.vij.preceptum.nota ꝙ furtum diciꝛ
tripliciter.ſ.ꝓprie.de quo.ſ.furtū in prin.ꝛ cō
muniter:ꝛ ſic eſt omnis illicita vſurpatio rei
aliene ſm Aug.in li.q.Exodi.xxij.ꝛ ſic comp̄
hendit rapinā vſuram ꝛ oēm illicitam vſur
pationē rerum alienaꝝ:vt in.d.c. meretrices.
Interp̄tatiue vero dr̄ ois illicita poſſeſſio re
rū.Et hoc ꝓhibeꝛ in prefato precepto: ꝛ ideo
hñtes ſuperflua reſpectu ſtatus ſui ꝛ familie
ſi non ſubuenict indigentibꝰ ꝓ loco ꝛ tpe mō
taliter peccāt:multomagis ꝛ indigentes ſunt
in extrema neceſſitate.ꝛ de hoc habes.ſ.elyna
§.i.Item cōmittūt furtum prelati q res eccle
ſie dant meretricibus:cōſanguineis: potētibꝰ
non indigentibus ꝛ huiuſmodi.Similiter in
debite ſeruādo.Iteꝫ cōmittūt furtum qui res
accipiunt ab eis qui alienare nō poſſunt ꝛ hu
iuſmodi.de hoc habes.ſ.furtum:rapina: vſu
ra:reſtitutio ꝛc̄.
12 ¶ Circa.viij.no.ſm Alex.in.iij.pte ſū. de iſto
p̄cepto ꝙ ꝓhibeꝛ in hoc precepto oē genꝰ men
dacij:qd̄ ē peccatū mortale:nō aūt illud qd̄ eſt
veniale.ꝛ hoc large ſꝫ ſtricte ſolū mēdaciū ī iu
dicio.ꝓhibeꝛ ēt falſitas apte dicētis ꝛ tacitur
nitatis v̄itatis.Qñ aūt peccet mortaliter quiſ
mentiēdo.vide.ſ.mēdaciū.vel tacēdo verita
tē.habes.ſ.Cōfeſſio.i.§.vij.ꝛ.j.teſtis.§.xxvi.
¶ Circa.ix.ꝛ.x.preceptū.vbi no.ſm Alex.i ex 13
poſitōe hoꝝ p̄ceptoꝝ ꝙ triplr̄ pōt ꝯcupiſcen
tia ſumi.Vno mō ꝓ appetitu vegetabili.ꝛ ta
lis ꝯcupiſcētia ꝓut ē iordinata ē a fomite mo
uēte.i.a corruptiōe originalis culpe. Alio mō
pōt dici appetitus ſenſibilis:ꝛ h̄ ꝓut ē inordi
nata ē a mouēte ſenſualite cuꝫ fomite. Tertio
mō ꝯcupiſcētia ē appetitus rōnalis:ꝛ ſic ē a li
beri arbitrij volūtate ꝯcupiſcētia.Prio mō ē
i ſuggeſtiōe.Scd̄o i delectatiōe.Tertio i ꝯſen
ſu.ꝑ hec ergo p̄cepta nō ꝓhibetur motus pͥmꝰ
ꝛ ſcd̄s ꝯcupiſcētie:q ꝯſiſtit ifra limites ſēſuali
tatis:ſed ex ꝓhibitiōe hꝰ precepti ꝓhibeꝛ ꝯſen
ſus voluntatis in opus vel delectationē.ꝛ hoc
ſub pena mortalis peccati
¶ Vtꝝ mala voluntas ꝛ opꝰ ſint duo peccata 14
R.ſm Alex.vbi.ſ.ꝙ qñ volūtas ꝛ opꝰ exteriuſ
ꝯſideraꝛ in radice.ſ.libidine.ꝛ i tētatione ſunt
idē peccatū formalr̄.Intellige ſi ſunt ꝯiuncta
vt cā ꝛ effectus.Si v̄o ꝯſideraꝛ volūtas in ſe
ꝛ opus in ſe:ſic ſunt diuerſa peccata:q: alie ſūt
circunſtantie boni debite actui exteriori q̄ꝫ vo
lūtati:q: diuerſificātur modus:locus:ꝛ tps: ꝛ
quedā alie.lꝫ circunſtantia finis ſit eadeꝫ. Si
ergo vt dicit Aug.peccatū eſt actus icidēs ex
defectu boni.alius aūt defectus eſt hinc:alius
inde.ergo ſm hoc aliud peccatū itellige mate
rialiter.Silr̄ eſſet aliud qñ ſunt ſm aliud ꝛ a
liud tps.ita ꝙ intermedio cadat aliquid aliud
q: diuerſe auerſiones:ꝛ ſic formaliter diuerſa
peccata.
¶ Quare magis ꝓhibeꝛ ſeorſuꝫ volūtas ꝛ opꝰ 15
in mechia ꝛ furto q̄ꝫ in alijs.R.Alex.vbi.ſ.q:
delectatio mechie ꝛ vtilitas diuitiaꝝ ſunt ꝑ
ſe appetibilia inq̄ꝫtū hñt rōnē delectabilis vł
vtilis.ꝛ iō debēt in eis ꝓhiberi opꝰ ꝛ ꝯcupia.
Sed hōicidiū ꝛ falſitas hñt in ſe horribilia:ꝛ
ſm ſe ita ſunt.ergo ſufficit eoꝝ ꝓhibitio.
¶ Quare magis ꝓhibenꝛ in ſpāli auaritia ꝛ 16
luxuria q̄ꝫ alia peccata mortalia.R.q: ꝓpt ipro
bitatē libidinis citius progrediuntur in opus
exterius.Nihilominus alia capitalia prohibē
tur implicite.Superbia prohibetur in adora
tione dei ꝛ honorificatione proximi.Inuidia
ꝛ ira ī ꝓhibitiōe homicidij.Accidia in ſcifica
tiōe ſabbati.Auaritia in prohibitione furti.

Luxuria ⁊ gula:⁊ delectatio inordinata carna
lis ſibi inuicē cōiuncta ꝓhibētur in ꝓhibitiōe
mechie ⁊ adulterij.
17 ¶ Quot ſunt genera preceptoꝝ euāgelicorū
R. ſm Aſten.li.i.ti.xliiij.ꝙ quedā ſunt ſpālia
reſpectu ꝑſonaꝝ ꝑſidentiū.vt illa que ſpāliter
danť apoſtoľ.Mat.x.que omitto. Quedā ſūt
generalia reſpectu oīm.de qbꝰ Mat.lvi.⁊.vij
⁊ Luc.vi.q̄ ſic ordianť ab euāgeliſta. Primū
probibet irā.cū dť audiſtis qꝛ dictū ē antiqs.
Nō occides.⁊ de hoc hēs.ſ.homicidiū ⁊ Jra
Scdm ꝑcipit recōciliationē reſpectu eiꝰ queꝫ
leſimꝰ.cū dť. Si offers munꝰ ⁊c̄. vade corpalit
ſi ſit preſens vel ſpiritualiter ſi ſit abſens.ſcili
cet motu cordis reconciliari fratri tuo: veni
am petendo ⁊ ſatiſfaciendo ei:vľ ſi te leſit pp
qd cū odis vade odiū cordis ſigni ⁊ oꝑis di
mittēdo:⁊ hec duo ordināt iraſcibilē. Tertiū
ꝓhibꝫ volūtatē mechādi.ibi.qui viderit muli
erē ⁊c̄.de quo.ſ.Cogitatio.Quartū ꝑcipit de
clinationē occaſiōis mechie.ibi.ſi oculus tuuſ
ſcādaliçat.Vbi no.ꝙ in oculo vel manu cōſi
derat vitiū ſiue actus vitioſus:⁊ iſte ē abſcin
dēduſ.ꝯſiderať ēt mēbꝝ:⁊ iſtud cū ſit bonum
ē diligendū. Jdē dicēdū de quocunqꝫ ꝓximo.
Quītuꝫ ꝓhibet ſeꝑationem ꝯiugij excepta cā
fornicatiōis.ibi:q dimiſerit vxorē. hic āt tria
ordinant ꝯcupiſcibilē.Sextū cū ſequētibꝰ q̄t
tuor ordināt rōnalē. ⁊ ē illud q̄ dť:dico vobis
nō iurare oīno.de quo iuramētū.Septimum
ꝑcipit patiētiā reſpectu leſiōis corporis.ibi ſi
qs te ꝑcuſſit i maxillā ⁊c̄. Jtē reſpectu ablatio
nis reꝝ.ibi:ſi voluerit tunicā ⁊c̄.da ei ⁊c̄. Jtē
reſpectu angarie opeꝝ.ibi:⁊ quicūqꝫ angaria
uerit te.hec aūt intelligūtur ſm Aug.q̄ ad ani
mi ꝑparationē:vt.ſ.nolit pp talia illata pacē cor
dis ꝑ odiū amittere.alr ꝯſiliū eſt.Octauū eſt ꝑ
ceptū erogatōis.ibi:oi petēti te tribue. d quo
elꝭyna.§.i.Nonū eſt ꝑceptū dilectōis inimico
rū.vide.ſ.diligere.§.i.Decimū regulat intēti
onē cū ſequētibus:⁊ ē ꝓhibitiuū oblique iten
tionis.ibi:attendite ne iuſticiā ⁊c̄.vide Jnten
tio.Vndecimū remouet inordinatā affectiōꝫ
tempaliū.ibi nolite ſoliciti. vide.ſ. Auaritia.
Duodecimū ꝓhibet temerariū iudiciū.ibi no
lite iudicare.vide Judicare.Tertiūdecimū pre
cipit debitā cautelā.ibi attēdite a falſis ꝓphe
tis.Quartūdecimū adducit in auxiliū grē pe
tēde.ibi petite.vide Oratio.§.x.Quītūdecimū
ꝑcipit equitatē legis nature.ibi: quecūqꝫ vultꝭ
vt faciāt vobis ⁊c̄.ſ.neceſſario.aliter ꝯſilium
ē.Sextūdecimū tanqꝫ ipletiuū iponit conatū
ad dei amorē:cū dť.intrate ꝑ anguſtā portam
ſ.charitatē.ſm gl.ibidē.vide.ſ.Charitas.
¶ Sunt ⁊ alia ꝑcepta ab eccleſia indita gene 18
ralr oēs ligātia q̄ ſunt. Primū de celebratiōe
feſtoꝝ.Scdm de auditiōe miſſe.Tertiū d ieiu
nio in q̄dragesima ⁊ alijs vigilijs.Quartū de
cōfeſſiōe. Quintū de cōione.Sextū de decis.
Septimū de vitādis excōicatis.Multa ſunt
alia q̄ tāgūt ſpāles ꝑſonas:de quibꝰ habetur
i diuerſis capľis hꝰ ſumme.vt faciliꝰ inueniant.

P Redicare

qs pōt.R.vt col
ligo ex Card. in
cle.dudū.de ſepul.Prio papa pōt.xix.
di.i memoriā.⁊ quilꝫ cui ipſe cōmittit.de offi.
dele.c.fi.Cōmiſſarij vero eius alteri ſubdelega
re nō pñt.d.c.fi. ⁊ epi ēt in alienis dioceſibus:
niſi ꝓhibeātur ab epis dioceſ.xxi.di.in nouo.
⁊ qlꝫ diaconꝰ cui ipſi cōmittūt pñt i coꝝ dioce
ſi ſed nō ex.xvi.q.vij.nullus oino. Tertio oēs
ꝑlati eccleſiaſtici ſi ſunt diacones pñt ſuis ſub
ditis ꝑdicare:ſed nō alijs:niſi ab epo approba
tis aut priuilegiatis:vt de here.excōicamꝰ.cl.i
§.ſane clerici.Quarto ſm aliquos quilꝫ clericꝰ
qd limito veꝝ vt ſit diaconꝰ ⁊ non ꝓhibitus
ſpālr.xix.di.ſm.⁊ ibi no.gl.⁊ Jnno.⁊ Ho.de
here. in.d.c.excōicamꝰ.Quīto minores ⁊ ꝑdi
catores ab eoꝝ ꝑlatis licētiati.d.cle.dudū.Vñ
ſi ꝑdicare volūt ītra ſepta monaſterij ipſoruꝫ
vel in locis alijs eoꝝ lꝫ ſint lōge a domibꝰ eoꝝ
dūmō ſint ad eoꝝ vſum pñt ſine aliq̄ licētia ſꝫ
Lau.⁊ Zençe.in.d.cle.dudū.Silr qñ volūt pre
dicare i plateis cōibꝰ:nec pñt ꝓhiberi in ꝑfatꝭ
locis.niſi hora q̄ ꝑlati.i.hñtes iuriſditiōeꝫ q̄ſi
epalē.vt no.Car.⁊ gl.in.d.cle.dudū. predicant
ſolēniter.i.publice populo generalr:vel faciūt
corā ſe ſolēniter predicari.
¶ Sed nūquid vicariꝰ epi ſilr hoc poterit. R. 1
Car.ibidē ꝙ ſic.ſi ipſe vult predicare:vt epi vi
cariꝰ.ſecꝰ ſi vt aliꝰ prelatꝰ:vel vellet corā ſe ꝑdi
cari facere:qꝛ i hoc nō repñtat ꝑſonā epi:⁊ ſic
nō teneñť ceſſare prefati fratres.
¶ Quid ſi talis hñs q̄ſi iuriſditionem epalem 2
vellet occupare totā horā matutialē.R. Car.
vbi.ſ.ꝙ nō pōt.⁊ Lau.ibidē dicit ꝙ dꝫ ꝑtiri il
la hora matutinalis:maxīe ſi dicti frēs nō hñt
aliā horā cōpetētē.ar.c.mādata.de ꝑſump.
¶ Quid ſi volūt predicare i plateiſ ꝑuatis aut 3
eccleſijs alioꝝ.R.Car.ibidē ꝙ nō pñt ſine li
cētia eoꝝ quoꝝ ſunt:ſed de coꝝ lnia pñt etiā
illa hora qua prelati ꝑfati predicāt:excipiūtur

ſolum eoꝝ loca ⁊ publice platee in quibus illa hora p̄dicare nō poſſunt.

4 ¶ Vtrū laici poſſint predicare. R. Pa.i.c. ſic̄ in vna. de here. q̄ nō. al's peccāt mortaliter.

5 ¶ Vtrū tp̄e īterdicti poſſit p̄dicari. R. Car. gl. ⁊ Pa. in .d. cle. dudū q̄ ſic. ⁊ quilꝫ admittit̄. de ꝯſe. di. i. c. ep̄s nullum.

6 ¶ Sed quā ſciam dꝫ hr̄e predicator. R. Alex. i iij. pte ſum. q̄ triplex ē actus docēdi. Primus ſimpl'r exhortādo. ⁊ iſte ē oīum: ⁊ iſtis ſufficit ſcire mādata ⁊ credēda. Scd̄s ē p̄dicādi. ⁊ iſte ē eoꝝ q hn̄t ex offō: ⁊ iſtis ē neceſſe ſcire expo‑nere credēda ⁊ mādata. ſm̄ illud p̄me Pe. iij. pati oī poſcenti reddere rōnē. Tertius cathe‑dram tenendi. ⁊ iſtis ē neceſſe ſcire oia q̄ perti‑nent ad eorū doctrinam.

7 ¶ Quā ꝯſciam dꝫ hr̄e predicator. R. Alex. vbi ſ. q̄ ſimpl'r exn̄s i peccato ſiue occulto: ſiue ma‑nifeſto docens ⁊ predicās ſi nō ſtudeat dolere de peccato ſimpl'r dr̄ ꝯtēnere: ⁊ iō peccare. Et ego credo mortaliter ſi ē i mortali. iux̄ illud ps̄. ppterea d̄s deſtruet ⁊c̄. facit. l. di. qd eſt hoc. ⁊ c. cū exaudiero. ⁊. xxxv. di. c. ſexto die. in fi. ⁊. xl. di. multi. Tho. in. iiij. tꝫ q̄ ſi docet ſacram ſcri‑pturā ex offō prelatiōis q̄ peccat mortalit̄ ſi ē in mortali: ſiue occulto: ſiue manifeſto. ſꝫ ſi do‑cet ſicut magiſter. ſic ſi eſt i peccato occulto nō peccat mortal'r. fac̄ p h. ſ. Correctio. i. §. iiij.

8 ¶ Vtꝝ teneat̄ predicator facere que predicat. R. Alex. vbi. ſ. q̄ ſic. qcquid aſſerit faciēduꝫ de neceſſitate ſalutis. nō aūt qd̄ predicat faciēduꝫ de pfectiōe religionis.

9 ¶ Quid ſi predicet pp̄ honorem. vide. ſ. Ho‑nor. §. vij.

10 ¶ Predicatores ſacris lr̄is ſemp̄ debēt īſiſte‑re ne tūc querāt diſcere cū ex officio alios de‑beāt docere. xxxvi. di. §. ecce. ppea noīe doctoꝝ veniūt predicatores ⁊ p̄lati. glo. in. c. vnico. de ſum. tri. li. vi.

11 ¶ Circa que docēda debēt īſiſtere. R. q̄ circa Primo credēda ſicut articulos fidei. Secūdo faciēda ⁊ ſeruāda: ſicut precepta. Tertio fugiē‑da: ſicut peccata. Quarto timenda: ſicut mors eterna. Quīto appetēda: ſicut gloria: ⁊ vt pre‑dicatio eoꝝ fructificet: etiā prius debent ora‑re. vt dicit gl. Gen. xxiiij.

Preces an īducāt ſimoniā. vide de ſimonia. v. §. iiij.

Precedentia determināt ſequentia. xxxij. q. vij. apoſtolus.

Precioſum ē oē tax. xciij. di. legimus.

Precipitatio eſt vitāda. l. di. pōderet. Eſt aūt precipitatio qn̄ quis pertrāſitꝫ gradibus regule diuine vel humane rōis p i‑petū volūtatꝫ vel paſſiōis fert̄ in p̄cipitiū. ⁊ ſi h facit ꝯtēnēſ ⁊ repudiāſ diuia documēta erit pctm̄ mortale. Sil'r qn̄ lꝫ nō ꝯtēnat diuia do‑cumēta: tn̄ ē cū detrimēto eoꝝ q̄ ſunt de neceſ‑ſitate ſalutꝫ: ſic ēt erit pctm̄ mortale: vel circū‑ſtātia q̄ repit̄ in oi pctō mortali. Vn̄ dr̄ iniqui‑tas oia precipitat. al's erit veniale pctm̄: ⁊ q: lu‑xuria maxime abſorbet rōnem. iō precipitatio ponit̄ eius filia.

Predia vrbana vel ruſtica qn̄ dicūtur. vide Seruit⁹ in princi.

Predo dr̄ quadrupl'r. Prio q iniuſte alios p̄dat̄. ſic̄ q ſpoliat viatoreſ. ⁊ iſte ē excōicat⁹. xxiiij. q. iij. ſiqs romipetas. cū duob⁹. c. ſe. Scd̄o dr̄ q tollit a pſonis vltra ſtipēdia ſibi taxata. xxiij. q. i. militare. ⁊ tales ſunt raptores: ⁊ ſic predo ꝯtinet̄ ſub raptore ſicut ſpēs ſub genere. xiiij. q. v. nō ſane. in fi. ⁊ ſic dꝫ puniri pena raptorū. Tertio ſm̄ Hoſ. ⁊ Ho. dr̄ prelatus q vt ſerui‑tiū ipēdat legato vel alij plus exigit a ſubditiſ q̄ꝫ ſoluat. de imu. ec. q: pleriqꝫ. Quarto dr̄ p̄do ſm̄ Ho. Iudex q iurgiū alienū deputat predā ſuā: aut officialis idebite pecuniā accipiens. l. oēs. C. ad. le. iul. repe.

¶ Quo precepto prohibet̄ preda. R. furti noīe xxxij. q. iiij. meretrices. 1

¶ Cui dꝫ dari preda i bello acquiſita. R. de iu‑re pricipi. xxiij. q. v. dicat. ſed tu dic latius. vt. ſ. Bellum. in prin. 2

Prefatio nulla dꝫ dici i miſſa niſi illa d̄ qua i. c. iuc‑nimus. de ꝯſe. di. i. ⁊ in. c. ſcōꝝ. lxx. di. vi‑de. ſ. Miſſa. §. xxx.

Prelatus large dr̄ oīs habēs curā aiaꝝ ſm̄ In‑no. i. c. firmit. de ſum. tri. ⁊ i. c. qm̄. vt lit. nō ꝯte. ſtricte vero dicunt̄ ſolū hn̄tes iuriſditi‑onē: vt pbat̄ i. c. decernim⁹. de iudi. iūcta gl. in cle. dudū de ſepul. vbi ponit̄ prelat⁹ ⁊ rector ſe‑patiꝫ. do. Car. in cle. i. de elec. cū glo. ibidem. ⁊ Lau. dicit q̄ noīe prelati cōprehēdit̄ glꝫ admi‑niſtrator hn̄s ppetuū offm̄ ēt ſi ſit taliſ q ad nu‑tū ſupioris poſſit āmoueri. all'at de ſup. negli.

pre.c.i.ad fi.xvi.q.i.de pñtiū.addit Pau.ibidē quocūq noīe cēſeaꝰ.de V.ſi.cōſuis.cle.i.de re/ ſcri.ꝛ qd ibi no.ꝛ ex gl.pfata dic car.obtinuiſ/ ſe q miſter ꝛ cuſtos mioꝝ ꝛ puicialis pdicato rū ſunt plati:ꝛ q pñt eē pcuratores:qꝛ cle.i.d pcu.loqꝰ de religioſo nō plato:ꝛ q ēt pñt eſſe delegati pape.vt.ſ.delegatus.§.iij.

1 ¶ Vtrū oīs prelatus ſit iudex ordinarius. R. gl.in .c.ij. de iudi.q ſic.

2 ¶ Vtꝝ negligētia prelati ſit pctm̄.R.gl.i.c.ca. q̄.de offo archi.q ſic ꝛ mortale:qñ ē in omiſſio ne neceſſarioꝝ ad ſuū offm̄:vt viſitatiōis:corre ctiōis:ꝛ hmōi.ꝛ ſm Ho.ꝛ ber.i.d.c.ca q teneꝰ nō ſolū d dolo ꝛ lata:ſed ēt leui culpa de dāno eccleſiaſticaꝝ rerū:ergo fortius aiaꝝ.

3 ¶ Vtrū platuſ teneaꝰ oīa agere cū ꝯſilio capi tuli ſui.R. Pa.i.c.nouit.de his q fi.a pre.q ne gocia mīora pōt ſine ꝯſilio.vt no.doc.i.d.c.no uit.ꝛ Inn.in.d.c.fi.de ma.ꝛ obe.ꝛ.l.ij.C. de iu ra.calū.Nā rectores ex offo iniūcto explicant ħ minora.vt i.d.l.ij.facit.c.edoceri. de reſcrip. negocia Vo ardua cā rōabili exñte quā bonꝰ vir arbitrabiꝰ pōt ſine cōſilio capituli.alꝰs nō.

4 ¶ Vtꝝ teneaꝰ dicere culpā ſuā ſubdito qñ ex ceſſit in corrigendo.R.c.qñ.lxxxvi.di.q nō.in/ tellige niſi a propoſito hoc faceret.vt.ſ.Corre/ ctio.i.§.ij.

5 ¶ Vtrū prelatio ſit appetēda.R.q nō.nec de/ ſidia fugiēda.xvi.q.i.nos āt. viij.q.i.oli.et tri/ bus.c.ſe.xl.di.multi.vñ appetens cā efficiꝰ idi gnus.i.q.i.pncipatus.ꝛ peccat mortalꝰr ſi deli/ berate appetit vt preſit.vide.ſ.ābitio.ꝛ.ſ.Epi ſcopus.§.ij.

6 ¶ Vtꝝ platꝰ poſſit fugē.vide.ſ.Eps.§.xxiij.

7 ¶ De qbꝰ ſpāliter ſunt iterrogādi prelati. R.ſ Interrogatiōes circa prelatos.

Preſcriptio eſt quoddā iuſ ex tpe ꝯgruēs auctē legū vim capiēs:penā negligēti/ bus iferens ꝛ litibus finē iponēs:ꝛ ſilꝰr diffini tur vſucapio:ꝛ aliqñ vnū cōprehēdit reliquū ſꝫ pprie differūt:qꝛ vſucapio ē i rebꝰ mobilibꝰ ꝛ ſe monētibus.preſcriptio vero i imobilibus ꝛ iuribus icorporalibus.vt iſti.de vſuca.ꝛ lō. tē.pre.i.R. Iurꝫ tñ ꝯſultus ita diffinit. Vſuca pio ē acquiſitio dñij p ꝯtinuationē poſſeſſiōis tēpis ſpatio lege diffiniti in.l.ij.ff.de vſuca.ħ Pa.nō.in Rica extra co.ti.

1 ¶ Que requnꝰ in preſcriptiōe ſm ius canoni cū ꝛ ꝯſciam.R.q.iiij. Primū bona fides.ſ.q is q poſſidet rē quā poſſidet credat eē ſuā vel credat tradētē eē dñm:vel hrē ius diſtrahēdi: lꝫ i facto erret.ff.de V.ſi.l.bone fidei.Hoc li/ mito veꝝ i pſcriptōe vbi reqriꝰ aliqs actꝰ po/ ſitiuꝰ.ſecus vbi nullū factū reqriꝰ:vt i preſcri/ ptiōe libertatis ꝯ ſuitutē ruſticā:qꝛ lꝫ ſciā me tibi debere ſuitutē eūdi:tñ ego poſſū pſcribeꝰ libertatē:ex quo ego nihil facio q ſit pcm̄.ħ tꝫ Bar.in.l.ſeqꝰ.§.ſi viā.ff.de vſuca.ꝛ Pa.in.c. fi.d preſcri. Idē dic d pſcriptōe actōis pſonalꝰ mere penalis:vt i rapina reſpectu q̄drupli q ē vſq ad annū pꝰannum ſimpli.inſti.de vi bo: rap.in prin.vt.ſ.§.xlij.ꝛ idē dic de ſilibꝰ.

¶ Sed qd ſi erret i iure.R.q nō pſcribet.l.ij. 1 §.ſi a pupillo.ff.p ēpto.ꝛ.l.nūq̄.la.ij.ff.d vſu ca.ſecꝰ ſi errabat i facto.ar.l.qd vulgo.ff.p em pto.ꝛ ppea dicit Inn.i.c.ſi diligēti.co.q poſſi dēs ꝯ ius nō preſumiꝰ bone fidei:niſi ſit poſ/ ſeſſio lōgi tpis:vel pbabilibus rōibꝰ fuerit ac/ qſita.facit.c.cū eccla ſuterina.de cā poſ.ꝛ p.et q̄ pꝫ q ſi ius in q̄ errauit erat dubiū q error ex cuſaret i preſcribēdo.ꝛ facit tex.in.c.cū dilectꝰ ꝛ ibi Pa.de ꝯſue.qd no.Itē tꝫ Ho.i.c. cura. de iurepa.q error mixtus.ſ.iuris ꝛ facti non tollit bonā fidē.dat exēplū in donatōe rei ali/ ene:facta vxori q̄ vir non eſt effectus paupior vt qꝛ dñs ꝯſentit quā mulier credit valē:qꝛ vſu capiet.l.ſi vir vxori.ff.de dona.Bar. tñ in.l.ſi fur.ff.de vſuca.ꝛ i.l.ſed ꝛ ſi.§.ſcire.ff.d pc. he/ re.ꝛ refert Pa.in.c.grauis.de reſti.ſpo.diſtin guit ꝛ hñ q quedā ſunt iura q̄ phibēt aliquos actus ꝛ faciēs ꝯ ēt ex errore nō preſumiꝰ i bo/ na fide.ꝛ ſic itellige gl.i.d.l.ſi fur.q̄ dicit q er/ ror iuris ipedit vſucapionē:qd ēt limito:niſi eēt tale ius obſcurū ꝛ dubiū.Quedā ſunt iura nō phibētia ſꝫ actui nō aſſiſtētia.vtputa teſtm̄ ñ ſolēne ñ approbaꝰ a iure vt valeat:ꝛ circa ta lia errās nō preſumiꝰ i mala fide.d.§.ſcire.

¶ Quid de illo ſi tpe preſcriptōis habuit ꝯſciē 5 tiā leſā poſtea icipit hrē nō leſā.R. Pa.i.c. fi. co.cū do.Ant.q ſi ex legitia cā habuit leſā in/ terrupta ē preſcriptio:ꝛ ſic incipiet preſcriptō poſt q̄ ꝯſciaꝫ leſam reformauit p legitima idi/ cia.ar.eoꝝ q̄ no.in.c.de quarta co.ꝛ i.d.c. cura Si Vo fuit leſa ex leui iudicio:quā tñ reforma uit ex alijs legitimis iudicijs:ſic nō fuit iterru pta. Pa.tñ inclinat q oīo iterrūpaꝰ ꝛ icipiat preſcriptio de nouo tpe reformatōis:ſed Vior ē prima opi.niſi ꝯſcia ſe firmaſſet:q̄uis ex le/ ui iudicio q res erat aliena.

¶ Vtrū dubitās an res ſit ſua vel ne: ꝛ hñs 4 iuſtā cām dubitādi preſcribat.R.ſm do.Ant.

in.d.c.fi.q non:qꝛ iura reqrūt nedū q nō ſit in mala fide:ſed q ſit i bona fide:ꝛ iō lȝ nō ſit in mala fide:nō ē tñ in bona fide:qđ tñ limita: niſi dubitatio eſſet momētanea ꝛ vacillans:ſicut nō eſt hereticus q dubitat:ſed nō fixe ꝛ delibe rate.c.i.de here.qꝛ ſic nō ipediret.Et hec opi.i foro aie ē verioꝛ quo ad vſucapionē rei:ſed reſpectu fructuū lucrādoꝝ ſufficit malā fidem abeſſe.ꝛ cōtrarius Pa.ꝛ cōis opi.ꝛ gl.i.d.c. fi. tenēt q dubitatio ēt firma nō ipedit pſcriptionē ēt quo ad rē.facit ꝓ ipſis.xxxiiij.q.ij.ſi virgo:ſed h vex quo ad foꝝ ꝯtētioſum tenē: non quo ad cōſciam.

5 ¶ Scdm qđ reqrit in preſcriptiōe ē iuſtus titulus.c.ſi diligēti.extra eo.ꝛ dr hic titulus cā poſſidendi:vt donatio:vēditio:ꝛ hmōi.Exigitur ergo cā xa nō legitima ſm Hoſ.vñ titulus erroneus.puta credebat pcuratoꝛe ſuum emiſſe:preſtat cām preſcribēdi.ff.ꝓ ſocio'.l. fi. Et ppea dicit gl.in.d.c.ſi diligēti.q pro tanto dr titulus iuſtus:qꝛ dat cām preſcribendi. lȝ i veritate nō ſit iuſtus:qꝛ tūc nō eēt preſcriptio neceſſaria.Et iō min⁹iuſtus titulus dat cām pſcribēdi:ſi modo adſit bona fides vt credat titulū ſufficere ꝛ eſſe iuſtū.ꝛ hoc vex q reqrit titulus qñ aliqs iure cōi poſſidere non pōt: vt laicus decimas.Iō reqrit titulus.al's eſt ſemp i mala fide.Sed vbi res pñt de iure cōi poſſideri:ſic nō reqrit titulus in iurib⁹preſcribendis:vt ſunt ſeruitutes.Et q nō requirat titulus tenēt cōiter doc.ſed Pa.in.d.c.de qrta.co. limitat vex.Prio qñ preſcriptio nō eſt ꝯ ius cōe.ꝑ.c.i.eo.ti.lib.vi.facit.l.queadmodū.C.de agri.cē.ꝛ co.Scđo qñ nō ē i vſufructu preſcribēdo:qꝛ lȝ ſit ius icoꝛpoꝛale.l.i.in fi.ff.ad.l.falci.ꝛ quedā ſeruit⁹in rebus alienis.l.i.ff.de vſufruc.accreſcē.tñ reqrit titulus i eo preſcribendo.al's nō preſcriberet ſpatio.x.vel.xx. annoꝝ vt pbat in.l.fi.C.de preſcri.lō.tē.vñ dicit glo.i l.coꝛruptionē.C.de vſufruc.q ſi ēt vſuffructus cōſiſtit i re mobili.tñ actio pſonalis ad ipſam nō tollit triēnio.ꝛ idē vr dicendū i acquiſitōe ipſius:ꝛ etiā i acqſitiōe cuiuſcūqꝫ rei imobilis nō pcedit preſcriptio ſine titulo niſi ſit lōgiſſimi tpis.C.de preſcrip.xxx.an.l.ſi qs emptiōis. dico tñ q fructus qui capiūtur ex agro alieno bona fide vſucapiūtur triēnio.tex.eſt no. in.l. ſeqtur.§.fructus.ff.de vſuca.ꝛ ibi p Barto.qꝛ ibi non agitur de preſcribēdo iure.Et iō cum dr q tenetur reſtituere fructus extātes i.c.grauis.de reſti.ſpo.Intellige niſi poſſeſſoꝛ p triennium ꝛ bona fide poſſideret.Tertio limitat qñ non agitur de ſeruitute per quā perſona obligatur vel aſtringitur ad aliquod ſeruitium. qꝛ cum ſit quid graue neceſſario requiritur in tali iure preſcribēdo titulus vel lapſus longiſſimi tempoꝛis:ꝛ ſic pōt intelligi.l.cum de in rem xſo.ff.de vſuris.ꝛ nō.Dy.in regula poſſeſſoꝛ de reg.iu.li.vi.

¶ Tertium quod requiritur ē ꝯtinuatio poſſeſſionis:q res ſit poſſeſſa continue vſqꝫ in finē preſcriptiōis ſine interruptōe.c.il ud.extra eo.de reg.iu.regula ſine poſſeſſione li.vi.Et q poſſideat vt propꝛium:qꝛ q alieno noie poſſidet vt coloni:ꝛ q precario:ꝛ huiuſmodi:nō ꝓpꝛie poſſident. ſed hi quoꝛum nomine poſſident.c.cum veniſſent.de reſti.ſpo.ꝛ in gl.c.clerici.xvi.q.iij.Si tamen interrupta poſſeſſiōe quando poſſeſſoꝛ recupat eſt bone fidei: ſic pſcriberet ea interruptione non obſtante.l.fi.C de preſcri.xxx.an. 6

¶ Vtrum poſſeſſio ciuilis.i.q ſit talis pſona que poſſit legitime de iure cōmuni poſſidere neceſſario requirat ad preſcriptionem.R.q ad vſumfructum preſcribendum non:ſed ſufficit naturalis ſeu coꝛpoꝛalis poſſeſſio.l.fi.C. de pſcri.lon.tem.Mo.Pa.in.c.ad audientiam. eo. ti.In alijs aūt vbi pſcriptio inducit ad acquiſitionem rei vel iuris:tunc requiritur ciuilis poſſeſſio.ꝛ ſic intellige tex.ꝛ glo. in.c. cām.eo. ti.ꝛ ideo naturalis non ſufficit. de quo plene per Dy.in regula ſine poſſeſſione.lib. vi. Vbi vero preſcriptio inducitur ad extinguendum ſolummodo ius alterius ꝛ ad defenſionem cōtra ius alteri congruens:tunc tali defendenti non eſt neceſſara vera poſſeſſio vel quaſi : al's ſequeretur q non preſcriberentur actiones perſonales contra id qđ habetur in .l.ij.C. de conſtitu.pecu.ꝛ in.l.ſicut.C.de preſcripti. xxx. annoꝛum.quia nemo vere eam poſſidet : niſi is cui vere competit.vt not.Innocen. in.c. in litteris . de reſtitu. ſpol'. Hec eſt notabilis diſtinctio.Calde.in.c.cum non liceat. eodem. Aduerte hic q poſſidens bona fide ꝛ vendens ſub conditione non interrumpit poſſeſſionem.Vnde ſi deficiente conditione venditio reſoluatur pꝛioꝛa tempoꝛa cum poſterioꝛibus continuare poterit ſm Pa.in.c.illud autem.eo.ti. 7

¶ Vtrū poſſeſſio lōgiſſimi tpis:de cui⁹initio 8

nõ ẽ memoria hẽat viim tituli.R̷.ſm Jo.an.i
c.ij.de prebẽ.li.vi.ꝙ ſic.qñ capacitas daṫ i ex-
ercente.al's nõ.vñ laicꝰ quãtũcunqꝫ exercuerit
actũ ſpũalẽ vel alicuiꝰ ordis nũq̃ꝫ tñ põt illum
p̃ſcribere.Et nõ ꝙ fama p̃bet iuſtã cãm credẽ
di.vt no.in.c.inquiſitiõi.de ſen.exc.ꝛ.c.cũ ꝯtin
gat.de reſcrip.ꝛ p Bar.i.l.ij.C.ſi ſer.vel lib.ꝛ i
l.celſus.ff.de vſuca.Et ſi fama erat ꝙ res fuit
legata:vel ꝙ tale fiebat ꝑ priuilegiũ pape qđ
fuit ꝑditũ tꝑe guerre:ꝛ hmõi.ſic curret p̃ſcri-
ptõ.vt no.in.l.ꝙ vulgo.ff.ꝓ empto.qꝛ ſic facit
titulum ſicut in illo cuius ꝓcurator dixerat ſe
emiſſe:ꝛ ſic credebat.

9 ¶ Quartũ qđ requiriṫ ẽ ꝙ res non ſit vitioſa
vt poſſit p̃ſcribi:ꝛ dṙ vitioſa ſi ſit furtiua aut
vi poſſeſſa:vt iſti.de vſuca.§.qđ ãt.Et ſubdit
tex.ꝙ nec vllus aliꝰ q̃ꝫuis ab eis bona fide eme
rit:vel ex alia cã accepit vſucapiẽdi ius hꝫ.Et
aduerte ꝙ i re mobili oꝫ iuſtus titulus interue-
niat a p̃ncipio.alr̃ nũq̃ꝫ preſcribiṫ:qꝛ ſine titu-
lo ꝯ voluntatẽ dñi ꝯtrãs furtũ cõmittit:ꝛ ſic
furtiua ẽ.ſecus ẽ in re imobili:qꝛ q̃ꝫuiſ mala fi
des fuerit i p̃.põt tñ per alios preſcribi ex eoꝝ
bona fide.Et iõ nũq̃ꝫ res mobilis i ꝯſcia põt
teneri quãtũcũqꝫ per lõgũ tp̃ſ ſit poſſeſſa ꝛ bo
na fide.niſi qui habuit eã a pricipio habuerit
cũ titulo.ꝓpea dicit tex.i.d.§.qđ ãt.Vñ i rebꝰ
mobilibꝰ nõ facile ꝓcedit:vt bone fidei poſſeſ
ſori vſucapio cõpetat.Qđ nõ qꝛ ſepe venit in
practica.Limita tñ ſm ꝙ.ĩ.dico.§.xliiij.

10 ¶ Quero vtrũ oẽs alie res q̃ nõ ſunt vitioſe:
poſſunt preſcribi.R̷.ꝙ reglr̃ ois res:oẽ ius:ois
actio preſcribi põt.c.ad aures.co.ti.ſed hꝫ mľ
tas exceptiones:qꝛ ſunt multa que preſcribi ñ
pñt.vt.ĩ.§.xij.cũ ſe.

11 ¶ Sꝫ q̃ requirũṫ ad preſcribẽdũ iura ſeu ſui
tutes q̃ hñt cãm ꝯtinuã vel q̃ſi.R̷.ꝙ reqruntṙ
v.Primũ bona fides.ſ.ꝙ vſus fuerit eo aio ꝙ
vſus fuerit iure ſuo:ꝛ ꝙ potuerit ẽt aduerſa-
rio ꝯdicẽte.ſecꝰ ſi cã amicitie:qꝛ nunq̃ꝫ preſcri
bet.l.fi.ꝛ ibi no.ff.quẽad.ſerui.amit.ꝛ.l.qui in
re familiaritatꝭ.ff.de acq.poſ.Scđm tp̃s debi
tũ vt.ĩ.patebit.Tertiũ ꝙ vſuſ fuerit ſciẽte ad-
uerſario.l.ij.C.de ſerui.ꝛ ibi gl.ꝛ doc.ꝛ ẽt pa-
tiẽte.l.quotiẽs.la.ij.ff.de ſerui.qꝛ ſcia ꝛ patien
tia i iuribus icorporalibꝰ aduerſarij ꝯſtituit q̃-
ſi poſſeſſionẽ.ꝛ iõ ſine ipſa non poſſet p̃ſcribi:
niſi ſit tp̃s lõgiſſimũ.ſ.xxx.annoꝝ.vel.xl.an.ſꝫ
Pau.de caſtro.i.l.ij.C.de ſui.Itẽ niſi hũiſſet
preſcribẽs titulũ ab aliq̃ tertio q̃ cã vt dñſ illiꝰ
fundi ꝯceſſit:qꝛ ſic ignorãte dño põt p̃ſcribi.

vt no.Cy.Petruꝫ tenere in.l.ij.predicta.Qđ
no.ꝓ limitatiõe illiꝰ ꝙ incorporalibꝰ nõ eſt da-
re q̃ſi poſſeſſionẽ ſine ſcia ꝛ patiẽtia aduerſa-
rij:qꝛ pauci aduertũt.vt in paſcuis:aque ductꝰ
iuriſditõibꝰ piſcãdi.Et nõ ſm Inno.ꝙ iſtud
tp̃s incipit currere:ex quo qs cepit illo vti non
vi:nec clã:nec precario ſciẽte illo cui ſit preiu-
diciũ ꝛ nõ ꝯdicẽte.Quartũ in negatiuis.puta
altiꝰ nõ tollendi reqriṫ ꝓhibitio.no.gl.in.l.qui
luminibꝰ.ff.de ſui.vr.p̃.ꝛ ꝓhibitio dꝫ eẽ ex pte
p̃tendẽtꝭ ſuitutẽ.Quitũ ꝙ ſit dñs fundi cuiꝰ
ſuitus eſt acquirẽda.qđ nota.

¶ Que ſunt que p̃ſcribi nõ pñt.R̷.xvi.Prio 12
ꝯ peccata de iure cãonico ꝛ i foro aie imo diu-
turnitas auget.c.cũ hr̃et.de eo q̃ du.quã pol.
ꝑ adul.ꝛ.c.nõ ſatis.ꝛ cũ i eccleſie.de ſimonia.
De iure ciuili vero ſi peccatũ ẽ momẽtaneuꝫ
tũc lapſus tp̃is alleuiat penã i.l.ſi diutino tꝑe
ff.de pe.ꝛ qñqꝫ ex toto tollit.Vñ cõiter doc.ꝛ
ſeqtur Pa.in.c.cũ hr̃et.dicũt ꝙ aduerſus qđ-
libet crimẽ regulariṫ ꝓcedit p̃ſcriptio.x.ãnoꝝ.
vt pꝰ lapſum quis nequeat accuſari.ꝛ i.l.adul-
ter.C.de adul.dṙ ꝙ poſt q̃nquẽniũ non poteſt
qs accuſare adulteriũ niſi in duobus caſibus.
vide glo.d.l.adulter.

¶ Scđo ꝯtra obedientiã viſitationẽ ꝛ procu- 13
rationẽ que debeṫ rõne viſitationis.c.cũ non
liceat eo.cũ ſimilibus.

¶ Tertio eccleſie loca religioſa:nec nõ ius de- 14
cime primitie vel oblatiõis:ꝛ oia alia iura ſpi
ritualia nõ pñt preſcribi a laicis:qꝛ illa poſſide
re nõ pñt.vt in.c.cãm.co.ẽt ſi mille anni trãſi
erũt.vt.ſ̃.dixi ſm Jo.an.in.c.ij.de prebẽ.li.vj
Ab eis aũt a q̃buſ poſſideri pñt bene preſcribũ
tur.vt i.c.ad aures.co.

¶ Quarto annexa ſpũalibus.vt iuſpatro.ſilr 15
preſcribi nõ pñt a laicis.dicit tñ Pa.in.d.c.ad
aures.ꝙ papa poſſet cõcedere priuilegiũ laiciſ
vt poſſiderẽt ſpũalia aliq̃:qꝛ põt dare p̃tãtem
eis excõicãdi.ꝛ ſic tunc preſcribere poſſent q̃
poſſidere pñt.Limita iſtud ad laicos ſeculareſ
qꝛ laici ꝯuerſi lꝫ nõ debeãt:tñ pñt tractare ſpi
ritualia cũ clericis ꝛ preſcribere.vide tex.iũcta
glo.in.c.ex eo.de elec.li.vi.

¶ Quito nõ põt preſcribi limes vel qđ adhe- 16
ret limitibꝰ epatuũ.ꝓuinciaꝝ vel parrochiaruꝫ
xvi.q.iij.lꝫ.in regulis de proch.ſup co.rõne ter
mini cõfundanṫ.ꝓuinciaꝝ vel parrochiaꝝ.

¶ Sexto liber hõ.ꝑ ſeruo poſſeſſus ñ põt pre 17
ſcribi.xvi.q.iij.§.põt.

¶ Septimo publice functiões agroꝝ.i.pẽſio- 18

nes nō pñt a colono preſcribi:nec fundus quē colit.d.§.pōt.C.de preſcrip.xxx.vel.xl. anno.l. male agit.

19 ¶ Octauo via publica nō pōt preſcribi ex non vſu populi.l.viaꝫ.ff.de via publica.

20 ¶ Nono aque ductus ad publicū vſum ciui-tatis:ꝛ alia iura ciuitatis ad publicū vſum deſtinata preſcribi nō pñt.C.de aque ductu.l.diligenter.

21 ¶ Decimo reſeruata principi i ſignū ſubiectionis.vt tributū ꝛ ſilia preſcribi non pñt. vt.l. cōpit ſerenitas nr̃a.C.de pſcri.xxx.anno. facit qđ no.in.c.cū non liceat.eo.

22 ¶ Vndecimo res quā lex vel canon alienari ꝓhibet nō pſcribit.ſic tñ diſtingue ſm Pa.i d.c.cū nō liceat.ꝙ aut lex nō ꝓhibet alienationē:q2 ci⁹rei ñ ē cōmertiū. nec pōt poſſeſſio hri vt in rebus ſacris:ꝛ ſic non valet preſcriptio. Aut ꝓhibet alienationē ſimplr̃ fauore ipſius rei. Exēplum i fundo dotali:ꝛ ſic pſcriptio nō poteſt icboari.l.ſi fundū.ff.de fun.dota. glo.ꝛ Bar.in.l.ij.C.de vſuca.ꝓ ēptore. Sed ſi erat icboata añq̃ꝫ talis eſſet dotalis fūdus ꝛ hmōi ſup q̃ ſe fundat ius:tūc non impedit vſucapio tex.eſt in.d.l.ſi fundū. Idē dicēdū qñ res ꝑue-nit ad pſonā priuilegiatā ꝯ quā nō poſſet preſcribi.vt no. Jo.an.in.c.vnico.de iurepa.li.vi. Intellige ſi ignorat ꝓhibitionē iuris probabiliter:alii nō. Aut lex ꝓhibet alienationē ñ ſimpliciť:ſed ſine certa ſolēnitate.vt in rebus minorū ꝛ eccleſie:tūc data bōa fide:ꝛ excluſo errore iuriſ,ꝓcedit preſcriptio ſi hꝫ comitātia alia.puta emi a minore quē credebā maiorē:vel reꝫ a prelato:ſed putabā capitulū ꝯſenſiſſe ꝛ hmōi. Secus ſi errabā i iure credēs ꝙ prelat⁹ſine capitulo poſſet:vel minor ſine decreto.ꝛ ſic itelli ge glo.in.c.ij.de his q̃ fi.a pre.ꝛ tex.iūcta glo.i c.i.de re.ec.nō alie.li.vi.

23 ¶ Quid ſi ē ꝓhibita alienatio ꝑ defūctū.R.idē dicēdū ſicut de prohibita a lege.ſ.ꝙ vſucapio nō pōt.tex.ē in.d.l.ij.ꝛ ibi gl.ꝛ Bar. Et hec intellige qñ predicta prohibitio fit ex cā ꝑ teſtatorē:ſine cā.n.nō valet.vt legit ꝛ no.i.l.filiuſ.§ diu.ff.de le.i.ꝛ ibi per Bar.plene.

24 ¶ Vtrū ſilr̃ ſit dicēdū qñ res ꝑ pactū ꝓhibita ē alienari.puta cū res obligat ꝛ creditor appoſuit pactū:vt illa res interi nō alienet ꝛ impediť dñij trāſlatio.vt in.l.ſi creditor.§.vlt. ff.de diſtra.pigno.R.ꝙ ſic.q2 nō currit preſcriptio vt no.Bar.in.l.vbi lex.ff.de vſuc. Pa. tñ i.d. c.cū ñ liceat.tꝫ ꝙ currat preſcriptio:ꝛ credo verı⁹ ſi ali⁹ a predictis ꝯtrahētib⁹ preſcribat.

¶ Duodecimo res q̃ teneť pcario noie:q2 non ipſe ſꝫ dñs poſſidet.l.certe.§.is q rogauit.ff.de pcario. Idē de colono ea rōne.l.male agit.C.d pſcrip.xxx.an. Idē de eo q poſſidet noie alieno ea.rōe.c.cū veniſſent.de reſti.ſpo. Idē de pigñre qđ nō pōt pſcribi a creditore ꝛ vſufructuario:q2 cēſent i mala fide. Dicit tñ Pa. in.d.c. cū non liceat:licet colonus ꝛ tenens precario noie:ꝛ q poſſidet alieno noie ñ poſſint ipi pſcribē tales res tñ ſi colonus vēdit alteri:ꝛ q emit bona fide pſcribit:ſꝫ dñs petit reſtōnē in integruꝫ:ſi ignorauit ex cl'a generali.l.i.ff.ex q. ca. ma.ſꝫ Spe.eo.ti.ꝛ plꝫ ꝑ ea q̃.j.dicā.lꝫ Bar.in l.cū ſolus.ff.de vſuca.aliť ſentiat. 25

¶ Tertiodecimo res ēpta a ꝓdigo vel luxurioſo:aut luſore alienāte: Diſtiguit tñ Pa. in.c. ſi diligēti eo.ꝙ aut talib⁹ eſt interdicta adminiſtratio:ꝛ ſic nō valet ꝯtus:nec iferť vſucapiēdi ꝯditio.vt.l q fundū.§.q ſciēs.ff.pro empto.aut nō ē intdicta admiſtratio bonoꝝ ꝛ tūc aut ignorabat ꝙ i malū vſum volebat ꝯſumere:ꝛ ſic pōt vſucape:q2 eſt bone fidei.vt in.l. ſi qs cū ſciret.ff.ꝓ empto. Si vero ſciebat ꝙ in malū vſum volebat expēdere pciū:ſic nō valet vſucape.vt in.d.l.ſi quis cū ſciret.ꝛ ē tex. no. i l.ſi vero nō remunerādi cā.§.ſi adoleſcēſ.luxurioſus mādat tibi vt pro meretrice fideiubeaſ idēq̃ꝫ tu ſciēs mādatū ſuſceperis non habebis mādati actionē:qđ ſilr̃ eſt q̃ſi perdituro pecuniā ſciēs credideris. Sed ꝛ ſi vlterius directe mādauerim tibi vt meretrici pecuniā credas nō obligabiť mādati quaſi aduerſus bone fidei mandatū ſit h.tex.ff.mādati.nec ob.l. affectiōis.ff.de dona.q2 ego itelligo ante factū nō valere in iſta lege.valeret p⁹ factū fornicationis ſoluēdo.hāc deciſionē poſuit Bar.in.d.l. ſi qs cū ſciret.ꝛ ſm hāc limitarē ego.l.fin.ff.de alea.vbi valet ꝯtus vēditiōis factus alteri a colluſore.ſ.veꝝ qñ non putabat pciuꝫ in ludo velle ꝯſūmere.al's talis emptor non poterit pſcribere. Multo min⁹ valet ꝯct⁹fact⁹ i ludo cū colluſore.vnde nec tꝫ venditio:nec teneť ēptor de euictiōe cū ſimul delinq̃nt.l.ſi.§.i.ff.qua.re. ac.nō da. Et ꝑ ꝯñs cū ſit in mala fide:ꝛ ꝯct⁹ſit ꝓhibitus a iure nō poterit pſcribere.qđ nō hñ. 26

¶ Quartodecimo res ignorātis nō pōt preſcribi.ita tꝫ do. Pe. de puſio:tractatu d canonica portione epi.c.ij.allegat.l.cū ſer.ff.de edi. edic.cū ꝯcor.in glo.ibidē. Vñ ꝯcludit ꝙ qñ qs ignorat habitu ꝛ actu ius ſibi cōpetere.puta 27

qꝛ ignoꝛat legatū ſibi factū: ex quo reſultat ſibi ius agēdi: ⁊ ſic nō currit pꝛeſcriptio. Itē qñ qs ignoꝛat actu ſed nō habitu: ſic etiā non currit puta collatoꝛ ſcit ſe hr̄e ius cōferēdi bñficium ſed ignoꝛat factuꝫ: ex quo reſultat ſibi ius agēdi. ſ. actū vacatōis. ⁊ ſic nō currit pꝛeſcriptio. c. qꝛ diuerſitatē. de ꝯceſ. pꝛe. c. lr̄as. ꝺ ſup. negli. pꝛe. Pa. vero i. d. c. vigilāti. dicit ꝙ ꝯ ignoꝛantē ⁊ abſētē currit pꝛeſcriptio: niſi ignoꝛans vel abſēs poſſideat ciuiliter: qꝛ tūc nō currit pſcriptio. vt in. l. male agit. C. de pꝛeſcrip. xl. an. Ex quo īfert ꝙ ſi me abſēte aut ignoꝛante īgredit qs poſſeſſionē meā nō īcipit tūc pꝛeſcriptio: lꝫ fuerit īgreſſus bona fide: qꝛ ꝑ hūc īgreſſum nō ꝑdo poſſeſſionē. vt in. l. ſi id qꝺ. ff. de acq. poſſ. ſed anteq̄ꝫ incipiat pꝛeſcribere: oꝫ pꝛius ꝑdam poſſeſſionē. puta qꝛ ſciēs aliū īgreſſum ſuſpicere me poſſe repelli: vel tradidi oblioni ⁊ caꝫ neglexi ꝑ decēniū. vt in. d. l. ſi id qꝺ. ⁊ ab eo tp̄e īcipit currere pſcriptio: ⁊ nō pꝛius. vt no. Dy. ī regula ſine poſſeſſione. li. vi. ⁊ ſentit glo. ⁊ aptius Bar. ī. l. i. C. de ſer. fugi. Addit tñ ꝙ lꝫ contra ignoꝛātē currat pꝛeſcriptio: tñ ſi ignoꝛantia fuit ex iuſta cā vel ꝓbabilis ꝙ tūc ſubuenitur. ar. c. cū illoꝝ. de ſen. ex. ⁊ hec ſubuentio erit ꝙ reſtituet in ītegrū. vt voluit Bar. in. l. i. §. ſi qs aūt. ff. de actu itinereq̄ꝫ pri. facit gl. in. l. i. C. de pa. po. ⁊ tex. optim⁹ in. l. antepe. ff. de acq. here. ſed magis mihi plꝫ opi. Pe. Ubi tñ ignorātia nō eſt craſſa vel ſupina. Incoꝛpoꝛalia vero nō pñt q̄ſi poſſideri: niſi ſciēte eo qui poſſidebat pꝛius. Et data eius ignoꝛātia nō pñt pſcribi. l. ij. C. de ſerui. ⁊ aqua. no. Inno. in. c. bone. el. ij. de po. pꝛela.

28 ¶ Quintodecimo res excōicati. vt dicit Pa. ī c. i. eo. qꝛ cū ſit īpeditus a lege: nō dꝫ cōtra eum currere pꝛeſcriptio. l. fi. ī fi. C. de de āna. excep. Qꝺ limito verū ī eo q nō ē ī moꝛa petende abſolutiōis. Secus ſi eſſet ī moꝛa: qꝛ tūc īpedimētum oꝛit ex culpa ſua. ⁊ iꝺ curreret.

29 ¶ Sextodecio res furtiue vel vi poſſeſſe: nec ēt ea que ex ipſis naſcūtur. vt inſti. de vſuca. §. furtiue. de q̊ dic vt. ī. §. xliiij.

30 ¶ Que ſunt tp̄a ī q̄bus pꝛeſcriptio nō currit ſed doꝛmit. R. Pa. in. c. ex trāſmiſſa eo. ꝙ. ix. tp̄a. Pꝛimū tp̄s hoſtilitatis: ⁊ vbi ius nō redditur. ſed h̄ Limitat Inno. ī. d. c. qñ ꝑꝑ guerram ⁊ hm̄ōi actoꝛ agere voluit: ſed nō potuit: quia nō erat q ius redderet. l. ſed ſi ꝑ pꝛetoꝛē. §. ſi ferie. ff. ex q. ca. ma. ⁊ ꝑꝑ h̄ dicit Bar. ī. l. de etate. ff. ad treb. ꝙ citat⁹ tp̄e peſtis hꝫ iuſtā cām non comparēdi. allat. c. ad ſupplicationē. de renun. facit gl. in. c. ſi vero. de iureiurā. Et iꝺ dicit idē Bar. in. l. naturalit. ff. de vſuca. ꝙ tp̄e peſtilētie nō currit pꝛeſcriptio. vbi qs fugit ex tali timore: aut certe erit iuſta cā petēdi reſtitutionē in ītegrū ex clauſula generali. ⁊ idē dic de oī alia iuſta cā que īpedit ne qs rē ſuā petat. l. qꝺ quidē. ff. ex q. ca. ma. Scꝺm tp̄s eſt qñ eccleſia nullum hꝫ pꝛelatū ſeu hꝫ inutilē ad agendū. vt puta qꝛ eſt excōicatus: ſuſpēſus: vel captiu⁹. c. qꝛ diuerſitatē. de ꝯceſ. pꝛebē. xvi. q. iij. c. i. de elec. qꝛ diligētia. Aut eſt dilapidatoꝛ: aut male alienās pꝛelatus. vt in. c. ſi ſacerdotes. xvi. q. iij. ⁊ qꝺ no. in. c. i. de in inte. reſti. li. vi. Nā toto tp̄e pꝛelati male alienātis non currit. Tertiū tp̄s qñ quis de iure īpedit agere ſicut filiuſfa. vt. l. i. in fi. C. de anna. excep. ⁊ in vxoꝛe viuente marito reſpectu reꝝ dotaliū. l. in rebus. C. de iure dot. Itē in pupillo durāte etate pupillari. l. ſic vltra mediū. C. de pꝛeſcrip. xxx. an. Quartū tp̄ſ eſt ſciſmatis quo ad eccl'am romanā. vt ī. c. cū nobis. eo. ti. Quintū tp̄s cōditionis: qꝛ res ſub ꝯditōe nō pꝛeſcribit. l. cū notiſſimi. §. ſed illud. C. de pſcript. xxx. annoꝝ. qꝛ nulla currit moꝛa. Sextū tp̄s feriaꝝ repentinaꝝ: qꝛ pꝛecaueri nō pñt. vt dr̄ in. d. §. ſi ferie. Quidā tñ dicūt ꝙ currit: ſed indulget reſtitutio. Septimum temp⁹ abſentie reipublice cā. Tñ Inno. iſto caſu cuꝫ precedenti tꝫ ꝙ currit pſcriptio: ſed dat reſtitutio quando pꝛeſcriptio fuit cōpleta tp̄e feriarū: aut abſentie: vel paꝝ poſt. Secus ſi p⁹ magnum tempus: qꝛ tunc non dat reſtitutio. fac. l. ab hoſtibus. §. ſed qꝺ ſimpl'r. ff. ex q. ca. ma. ⁊ ſatis plꝫ. lꝫ alij teneāt indiſtincte non currere. Octauum tp̄s ē furie vel pꝛodigalitatiſ ſꝫ Io. an. in addi. ad Spe. eo. ti. Nonū eſt iacētis hereditatis: ⁊ nō ſtat ꝑ herede q̄n eā capiat: ſed aliquo mō ē īpeditus ſm̄ Pa. in. c. de quarta. ꝺ pꝛeſcrip. ſed do. An. ibidē tꝫ ꝙ currit. ſed reſtituet ex generali clauſula.

¶ Sed quero an in pꝛefatis caſibus ita doꝛmiat ⁊ impediat pꝛeſcriptio ꝙ nō ſit opus petere reſtitionem. R. diuerſa fuit opinio legiſtarū in. l. ſenatus. ff. de officio pꝛefi. ⁊ canoniſtaꝝ in. c. ex trāſmiſſa eo. ſed mihi plꝫ opi. Inno. ꝙ īpedit ipſo iure: nec eſt neceſſarium petere reſtitutionē: niſi ſolū in tp̄e abſentie ⁊ feriaꝝ poteſt dici cū ſili rōne tp̄s pꝛodigalitatis etiam ⁊ ſic illa tp̄a ſubducunt de medio pꝛeſcriptōis Rō ſua quare non currit ē qꝛ pſcriptio eſt odioſa. vt pꝫ ex eo qꝺ legit ⁊ no. in. c. vigilāti eo. ex 31

go non eſt laxanda.

52 ¶ Quātum tp̄s requirit̄ in preſcriptiōe. R. q̄
diuerſimode ſm q̄ a diuerſis ⁊ contra diuerſa
fit preſcriptio.

53 ¶ Contra eccleſiā romanā non currit minor
q̄ cētenaria. intellige in his que ſpectāt p̄nci/
paliter non ſecundario ad ipſam. ſm glo. in. c.
ad audientiā co. Vñ dic q̄ generalr̄ oia que i/
mediate ptinēt ad diſpōnē pape gaudent pri/
uilegio: vt ē eccleſia lateranenſis: et res ipſius
⁊ exemptio ꝯ quā nō currit minor preſcriptio
q̄ cētenaria. Ita tz Io. an. in regula ſciēti. lib.
vi. in mercu. ⁊ qđ no. Pau. i cle. frequēs de ex/
ceſ. prela. ⁊ Pan. i. d. c. ad audientiā. Fallit h̄ i
caſu. c. ij. §. i. co. li. vi. vbi catholici preſcribūt cō
tra eccleſiā romanā bona hereticoꝝ q ignora
bant̄ in vita q̄ eſſent heretici. ſi p. xl. annos bo
na fide ea poſſederūt. nec i iſto caſu poīit roma
na eccl'a petere reſtitutionē. vt in. d. c. ij. p3. vbi
phibet oēm moleſtiā p⁹ preſcriptionē.

54 ¶ Cōtra eccleſiā inferiorē a Romana: ſiue ſi
at p̄ſcriptio a priuato vel ab alia eccleſia: ſi eſt
i imobilibus: vel iuribus hñtibus ꝯtinuā cā3
vel non. ſic requirit̄ quadragenaria annoꝝ p̄/
ſcriptio. vt in. c. de quarta. co. ⁊ in. c. i. eo. lib. vi.
nec reqrit̄ titulus in hac quadragenaria p̄ſcri/
ptione: ſed ſufficit bona fides: niſi ſit ꝯ ius cōe
qr ſic requirit̄ titulus verus vel putatiue ver⁹
c. ſi diligēti eo. ti. vel tp̄s de cui⁹ initio memo/
ria nō eſt. d. c. i. Si vero eſt i mobilibus. ſic ſm
Pa. in. c. cū dilecta. de confir. vti. vel inuti. nō
h3 locū vſucapio triēnalis cōtra eccleſiā Ro/
manā: ſed ꝯ alias eccleſias credo q̄ habeat lo/
cū: niſi in rebus que alienari non poſſunt ſine
debita ſolēnitate. de qbus. s. Alienatio. §. v. ⁊
quattuor. §. ſeq. Et q̄ preſcribat: habes in aut.
quas actiōes poſita. xvi. q. iij. §. fi.

55 ¶ Quid ſi laicus habet rem cōmunem cū ec/
cleſia ⁊ indiuiſibilem. R. Pa. in. d. c. de quarta
q̄ requirit̄ quadragenaria preſcriptio propt̄
eccleſiam. ar. l. ſi cōmunem. ff. quēadmodū ſui.
ami. Io. an. in. c. vnico. de iurepa. in nouella di
cit q̄ vbi ius eccleſie poteſt remanere illeſum
preſcriptio communis contra laicum ſuffice/
ret. qđ not. in. c. ad audientiam. co. ⁊. xvi. q. iiij
nolumus.

56 ¶ Sed nūquid requirit̄ quadragenaria in re
que deuenit ad eccleſia3 que cum eſſet laici in/
cepit ab aliquo preſcribi. R. Pa. in. d. c. de q̄rta
cōior ⁊ verior opi. eſt q̄ non. ſed pro preterito
vtet̄ priuilegio priuati: ⁊ pro futuro tempore
priuilegio ſuo. ar. in. l. fiſcus. la. i. ff. de iure fiſci
⁊ ideo ſi contra priuatum preſentem currerūt
v. anni ante q̄3 veniret ad eccleſiam ſufficient
poſtea. xx. poſtq̄3 venit ad eccleſiā. Et idē dic i
ſilibus priuilegiat̄. facit aut. ſi qs. C. de preſcri.
long. tempo. ⁊ ſic in iſto caſu mutat preſcri/
ptionem.

¶ Vtꝝ preſcriptiones iudiciales currāt con 57
tra eccleſiam. R. Pa. in. c. fi. de in inte. reſti. q̄
ſic. vt ſunt q̄ poſt decendiu3 non appelletur ⁊
huiuſmodi: ſed reſtituitur ſicut ⁊ minor iure
ſpeciali. vt in. d. c. fi. ⁊. l. i. C. ſi ſepius in inte. re/
ſti. fue. po. ⁊ ibi ſequit̄ Bar.

¶ Vtrū res patrimoniales clericorum gaude 58
ant iſto priuilegio quadragenario. R. q̄ nō. ſ3
preſcribūtur cōmuni ſpatio: ſicut alie laicoru3
tenet glo. in c. poſſeſſiōes. xvi. q. iiij. ⁊ in. c. q̄3 q̄3
de cenſi. li. vi. ⁊ Spe. in ti. de reſti. in inte. tenet
q̄ non poteſt reſtitutionem petere ſi fuit leſus
in talibus bonis: ſicut facit in leſione in rebus
eccleſie. ⁊ iura que dicunt q̄ bona clericorum
gaudent eodem priuilegio ſicut bona eccleſie
dicit q̄ intelligunt̄ quo ad defenſionem. allat
c. eccleſiarum ſuos. xij. q. ij. facit qđ dicit Pe.
⁊ abbas in. c. cum ſit. de fo. compe. q. ſ. rapto/
res prefatorum bonorum non conueniunt̄ co
ram iudice eccleſiaſtico. qr priuilegium non d3
extendi niſi in caſib⁹ iure expreſſis: ⁊ idē cōclu/
dit do. An. niſi ſit eadē oino rō cum expreſſis
a iure. quod nota.

¶ Quid de legatis ad pias cāſ. R. q̄ ſolūmo/ 59
do habebit locū preſcriptio. xl. annorum ſ3 gl.
nō. in aut. de eccleſi. titu. §. p tp̄alibus. ⁊ in. c.
penul. xvi. q. iij.

¶ Cōtra hoſpitalia ⁊ alia pia loca requirit̄. xl. 40
annoꝝ ſicut cōtra eccleſiam. vt eſt tex. no. in. l.
oia priuilegia. C. de epi. ⁊ cle. no. Io. an. in. c. ij.
de reſti. in inte. li. vi.

¶ Contra principem diſtinguit Pa. i. c. cum 41
nobis co. ti. ſic. aut ſunt bona reſeruata princi/
pi in ſignum ſubiectionis. vt in tributu ſeu cē
ſu. ⁊ ſic nullo tempore currit. l. competit. C. de
preſcri. xxx. an. vel in ſignum ſingularis priui/
legij vel dominij: vt legitimare ſpurios: crea/
re notarios: erigere vectigalia: ⁊ pedagia: ⁊ hu
iuſmodi: ⁊ ſic requiritur ſcientia principis: ⁊
tantum tempus: de cuius initio memoria ho/
minum non exiſtat: vt eſt tex. in. c. ſuper qui
buſdam. de verbo. ſigni. ⁊ per Barto. in. l. cū/
ctos populos. C. de ſum. trini. ⁊. l. ſi publica/
nus. ff. de public̄. ⁊ in. l. i. ff. de aqua plu. ar.

Aut ſunt bona pariſ poſſedibilia:⁊ ſi iſta ſunt
principi incorporata requiritur ſpatiũ.xl.an.
vt in.d.l.comperit ſerenitas noſtra.⁊ ſic proce
dit glo.in.§.fiſci.Inſti.de vſuca.Si vero non
ſunt incorporata:ſed dũtaxat delata tanquã
vacantia:ſeu ex cã publicata.⁊ tunc in bonis
delatis propter vectigal non ſolutum ſufficit
tempus.v.annoꝝ.vt.l.ij.C.de apoſta.In alijs
vero ſi preceſſit denunciatio ſufficit tempus
iiij.annorum.vt.l.intra.iiij.ff.de diuor.⁊ tem.
preſcri.Si vero denũciatio non interuenit: ⁊
ſic ſi habuit bonam fidem tantum requiritur
tempus.xx.annoꝝ.l.in omnibus.ff.de diuer.⁊
tem.preſcri.Si aũt vltra bonã fidem habuit
titulum.ſic ſufficit tempus.x.annorum.ſic loq
tur.l.q̃muis.ff.de vſuca.⁊ no.Bar.in.d.l.in oĩ/
bus.Contra quoſcũq; alios a predictis diſti/
guo.Aut ſumus in actionibus perſonalibus.
⁊ ſic requiritur ſpatiũ.xxx.annorum.Qđ limi
tat Pa.in.c.in cã.de cã poſ.⁊ proprie. verum
quando concurrit ſola patientia.ſecus ſi cum
patientia interueniſſet aliud.vt eſt tex.in.l.p/
cula.ff.de proba.vbi ex taciturnitate lõgi tem
poris preſumitur dimiſſum fideicommiſſum
debitum:ſi ſepius de alijs habita ratione non
ſit habita de fideicommiſſo mẽtio. Aut ſum⁹
in rebus immobilibus.⁊ ſic ſi poſſidet cũ titu/
lo requiritur ſpatium.x.annorum inter p̃ſen/
tes continue.⁊ per.xx.iter abſentes.⁊.l.fi.C.de
preſcrip.lon.tem.Si vero partim fuit preſens
partim abſens duplicabitur,tempus abſentie
ſolum. auſ.q ſiquis quibuſdam.C.de preſcri.
lon.temp.ſine titulo p.xxx.annos cũ bona fide
⁊ reliquis preſcribiſ.vt in.c.ſcõꝝ.e.ti.xvi.q.iij.
placuit.⁊.l.ſi qs emptionis.C.de preſcrip.xxx.
an.Aut ſumus in ſeruitutibus:⁊ tunc ſi hñt
cãm continuam vel quaſi regulariter preſcri/
biſ longo tẽpore.ſ.x.annorum iter preſentes:
⁊.xx.iñt abſentes ſicut imobilia.tex.eſt in.l.fi.
C.de preſcrip.lon.tempo.⁊ in.l.ij.C.de ſerui.⁊
ibi glo.⁊ doc.hoc no.Si vero ſeruitus hȝ cãȝ
diſcontinuaȝ.vt ſeruit⁹ vie:⁊ ſeruitioꝝ extordi
narioꝝ preſtatio:tũc regulariſ nõ preſcribitur
vt eſt tex.in.l.ſeruitutes.la.iiij.⁊ ibi p doc. ff.đ
ſeruitu.Fallit ꝑ qñ qs vſus ẽ tãto tpe:cui⁹ cõ
trariũ memoria nõ exiſtit.l.ħ iure.§.ductuſ aq̃
ff.de aq̃ quoti.⁊ eſtiua.no.glo.⁊ doc.i.d.l.ſerui
tutes.⁊ tps centũ annoꝝ ẽ tps de cuius initio
non extat memoria.vt tȝ do.An.in.c.veniens
de teſti.⁊ Car.in.c.ſi diligẽti.de preſcrip. Iteȝ
ſcđo qñ habuit ti.ↄceſſionis a dño q: preſcri/
bet i.x.ãnis iter pñtes.⁊.xx.iter abſñtes.ita no.
gl.in.d.l.ſeruitutes.Siſr ⁊ tertio preſcribiſ qñ
habuit veꝝ titulũ a tertio:q: p.x.iter pñtes.⁊
xx.inter abñtes.p tex.in.l.fi.in fi.C.de preſcri.
lõ.tẽ.ſm Pau.de caſtro.in.d.l.ſeruitutes.Ad
uerte q eſt dria iter preſcribẽdo ruſticanam ⁊
vrbanã ſeruitutẽ:q: ruſticana pdiſ p nõ vſuȝ
ſed vrbana nõ niſi ali⁹ ſimul vſucapiat liberta
tẽ.puta habeo feneſtras q̃s lȝ obſtruã nõ pdo
ius:ſed ſi alius p idẽ tps altius eleuauit murũ
ſuũ ſic amitto.ħ probaſ in.l.hec aũt iura.ff.de
ſerui.vrba.p̃di.Quid ãt ſit ſeruitus vrbana ⁊
ruſticana.vide ſuitus in ꝑn.Et no.q tunc ſer
uitus dr̃ hr̃e cãm ↄtinuã vel ppetuã qñ ẽ i vſu
actualiter ⁊ potẽtialiſ.vt ſuit⁹: aque ductus:
⁊ ſeruitus alti⁹ nõ tollẽdi ⁊ ſiľes.Rõ q: lȝ a pn
cipio regraſ factũ hoïs:non tñ ſp:q: poſtq̃ȝ aq̃
ẽ deriuata i canale facto nature ↄtinuaſ:⁊ p ſe
ipſam ſemp fluit:⁊ in ſuitute tigni iniũcti vel
oneris ferẽdi:q poſtq̃ȝ ſeľ ẽ imiſſum ↄtinuaſ
Aliqñ vero dr̃ hr̃e cãm q̃ſi ↄtinuã vel q̃ſi ppe
tuã:qñ ppetuo ſeu ↄtinuo potẽtialiſ ſed nõ ac/
tualiſ eſt i vſu.vt eſt ſuitus ſtillicidij:vel duct⁹
aque ex celo cadẽtis.Rõ q: lȝ non ſp exerceaſ
actu:tñ apta nata ſp exerceri ſine facto hoïs:q:
cũ pluit ſtillicidiũ eſt ſp aptũ recipe aquã ſine
facto hoïs poſtq̃ȝ ſtillicidiũ eſt.Idẽ ẽ in eligẽ
di iure:⁊ iure pcipiẽdi decimas ex agro.Aliqñ
ſeruitus dr̃ hr̃e cãm diſcõtinuã qñ non ẽ ſp i
vſu actualiter nec potẽtialr̃:ſed neceſſario re/
qriſ factũ hoïs qđ nõ põt eẽ ↄtinuũ:vt eſt ſui
tus itineriſ:vie:⁊ ſimiliũ.ħ no.p glo.⁊ doc.in.l
ſuitutes.la.ij.ff.de ſui.⁊ i.l.foramẽ.ff.đ ſui.vr.
pre.Aduerte hic q: i ſuitute q̃ amittiſ p ñ vſũ
ſi hȝ ſolũ iterualla dieꝝ vel noctiũ tñ:vel bre/
uioris ſpatij p̃ſcribiſ p.x.ãnos iter pñtes.⁊.xx
iter abñtes.Si ãt hẽat iterualla ãnoꝝ vel mẽ
ſiũ rqriſ tps duplicatũ q̊ ad pñtes vȝ.xx.ãnoꝝ
ſed q̊ ad abñtes aliq tenẽt ſiľr.ſ.q.xl.Sed cre/
do q non duplicaſ ſm Io.glo.i.l.fi.C.de ſuit.
quem ſequunſ cõiter gl.Accur.Bar. ⁊ Bal.⁊
doc.ibidem.⁊ Inno.in.d.c.de quarta.q: p vl/
tima opi.ħ ponit que eſt ſua iuxta glo.no.in.l
qui filium.§.ſabinus.ff.ad trebel.vbi dicitur
q vltima opinio i dubio eſt tenenda. Iteȝ.d.
duplicatio non hȝ locum in preſcriptione.xxx
vel.xl.annorum.nec in preſtatione annua: vt
vult glo.in.l.cũ notiſſimi.§.fi.C.de p̃ſcrip.xxx.
an.⁊ dr̃ hr̃e interualla dierum vel noctiũ qñ al
ternis diebus:vel die ſeu nocte mihilȝ: ⁊ tibi
altero die ⁊c̃.Tps vero annoꝝ vel mẽſium qñ

de quinquēnio in quinquēniū:vel de anno q̊lʒ
vna die vl' pluribꝰ licet ducē aquā. Aut ſumꝰ
i ſeruitute q̄ debeť a re pſone:vt vſuſfructus:
vſus:iuriſditio ꝛ hmōi:q̄ lʒ requirant factum
hois:tñ nō dicūtur hr̄e cām diſcōtinuā: quia
aio poſſideri pñt qui cōtinuꝰ eſt.lʒ actus hois
ſit diſcōtinuus:nō ſic i ſuitute:que a re rei de
beť:cū res aium nō hēat. Iſte ſeruitutes ergo
que debent a re pſone lōgo tpe preſcribūť cuʒ
titulo tñ vero:qꝛ hʒ ſilitudinē cū dñio qd lōgo
tpe nō p̄ſcribiť ſine titulo:vt ē caſus i.l.vlti.in
fi.C.de preſcrip.lō.tēp. Et itellige de titulo ha
bito a nō dño:qꝛ ſi a dño nō oʒ preſcribē. Aut
ſumꝰ in ſeruitute pſonali q̄ pſone a pſona de/
beť.ꝛ ſic p̄ſcribiť aliqñ quiquēnio:qñ.ſ. pr̄ tpe
mortis geſſit ſe ꝓ libero nō i fuga nec latitās
ſed in bona fide:ſic pꝰ quinquēniū elapſum in
q̄ nō eſt paſſus filiꝰ cōtrouerſiā ſtatus efficiť
liber.no. Pa.in.c.lʒ.de cōiugio ſeruo. In pſo
na vero ꝓpria reqriť tps.xx.annoꝝ cū bona fi
de:nec requiriť titulus fauore libertatis.vt in
l.ij.C.de p̄ſcri.lō.tē.alias ſeruituſ ois pſonalis
cū ſit ꝯtinua pp aium q nō pōt eſſe in ſeruitu
te reali ſine titulo requirit tps lōgiſſimū.ſ.xxx
annoꝝ.vt no. Cy.in.l.ij.C.de ſerui.ꝛ aqua.cuʒ
titulo vero p.x.inter pñtes ꝛc̄. Aut ſumꝰ i de/
bitis legatis aut ſtipulatiōibꝰ.ꝛ ſic ſm Bar.i
l.cū notiſſimi.C.de preſcri.xxx.an.ſi obliga/
tio ſit de pñti:lʒ exactio ſit dilata in diē:ſic cuʒ
teſtator legat centū alicui:ita qꝫ tradanť ſibi.x
oi anno ſolū:ſic vnica preſcriptiōe tolleť ꝛ per
ſpatiū illud q̄ alie res.ar.l.ſenatus.§.fin.ff.de
dona.cā mor.ꝛ.c.de quarta.co.ti.vbi vnica p̄/
ſcriptiōe quadragenaria tolliť quarta debita
epo que cōiter ſolniť oi anno:qꝛ obligatio ē de
pñti orta:lʒ exactio ſit dilata. Si vero obliga/
tio ſit i diē:vt in legato ſimpl'r facto vt ānua/
tim deť aliqd:qꝛ tot ſunt legata quot ānue p̄/
ſtatiōes.d.l.ſenatus.in fi.ꝛ ſic nō currit p̄ſcri/
ptio:niſi a die extātis obligatiōis.ꝛ ſic oʒ tot
ſint preſcriptiōes quot legata. Sed aduerte qꝫ
ſi heres teſtatoris ſcit ſe teneri:vt cōiter p̄ſu/
miť.vt no.in.l.qui rome.§.duo frēs.ff. de V.
ob.nullo tpe pōt p̄ſcribere ſm Pe.de puſio.
tractatu de canonica portōe epi qꝛ hʒ malam
fidē. Idē dic de quocūqꝫ debitore.vt no. Ang.
in.l.qui ſequiť.§.ſi viā.ff.de vſuca.ꝛ dicit qꝫ h̄
cōiter teneť ꝯ Bar.ēt ſi ſtatuto caueať vt pre/
ſcriberet.ꝛ hoc ſequitur Io.an.in.c.ij.de exce/
pti.li.vi. Po.in.c.per tuas.de dona.ꝛ. Car.in
c.vigilāti.co.ti.ꝛ ē glo.no.in aut.vt eccleſia ro
mana centū an.ha.pre.que dicit qꝫ tale ſtatutū
eſſet iniquū preſidiū.ꝛ ſequiť Bal.in.c.ſi quis
per.xxx.ſi de feu.fue.cōtro.vbi dicit qꝫ preſcri/
bēs ſcienter debitū ſp poterit denūciari.ſecus
eſſet ſi ignorabat ꝓbabiliter:ſic preſcriberet ēt
quo ad ꝯſciam.vt voluit Inno.in.c.cura.de iu
repa.ꝛ in.c.qꝛ pleriqꝫ.de imu.ec. Pa.tñ in.c.f.
de preſcrip.diſtiguit qꝫ aut debitor nō tenebať
offerre ita qꝫ ceſſando a ſolutiōe nō fuit in cul
pa:ꝛ ſic preſcribet.qꝛ nō eſt in mala fide eo qꝫ
potuit cogitare qd voluit donare vel relaxare
ꝛ quando teneť offerre vide bonū tex.cū gl.in
l.itē illa.ff.de ꝯſti.pecu.ꝛ pleniꝰ p Bart.ꝛ me.
ſ.Obligatio.§.viij. Addit tñ qꝫ lʒ p̄ſcribat po/
terit denūciari:ꝛ ſic in ꝯſcia teneť. Sʒ ſi igno/
rabat debitū preſcribʒ in ꝯſcia. Si aūt teneba
tur offerre:ſic nō p̄ſcribet qꝛ ē in mala fide.aut
ſumꝰ in actiōibus ꝛ exceptionibus: ꝛ cū varie
ſint vario modo preſcribūtur.puta exceptio d̄
nō numerata pecunia pꝰ bienniū nō pōt oppo
ni.l.in ꝯtribus.C.de nō nu.pecu.repetitio de/
bitoꝝ i alea nō preſcribiť niſi p.l.annos.vt in
l.aleaꝝ ludos.ff.de aleato.ꝛ huiuſmodi.q̄ mul
te ſunt que ſm Pa.in.c.cū cā.de emp.ꝛ ven.
etiā currūt ꝯ eccleſiā ſm ſpatiū decretū a iure
ciuili a quo ſunt inuēte:nec expectať ſpatium
xl.ānoꝝ. Aduerte ēt ſm Bar.in.l.ſi ab hoſti/
bus.C.quibꝰ non ob.lō.tpis p̄ſcrip.qꝫ actioneſ
pretorie rei pſecutorie ſunt perpetue:niſi deńť
ꝯ ius ciuile:puta reddibitoria:qꝛ dať cōtra cō/
tractum validū de iure ciuili.iō finitur anno.
Secus ſi cōtra ꝯtum iualidū de iure ciuili.qꝛ
ſic eſt ꝑpetua.qd no. Itē diſtigue qꝛ ſi actio ē
data i penā ſolū ſic preſcribiť ēt ſciente debito
re etiā in cōſcia:qꝛ in penalibus nō teneť in cō
ſcia.xij.q.ij.fraternitas.in gl. Si vero data nō
eſt in penā ſed in ſatiſfactionem leſi. vt actio
quāto minoris ꝛ hmōi.ſic data ſcia debitoris
non preſcribiť in conſcia quin teneať ſatiſfacē
leſo.xiiij.q.vi.ſi res. Aut ſumus i rebus mobi
libꝰ:ꝛ ſic currit vſucapio.ꝛ quid requirit.vide
Vſucapio.§.ij.ꝛ.iij. Aduerte tñ qꝫ cōtra mino
res non currit vſucapio.vt no.in.l.fi.C.in qui/
bus ca.reſti.in inte.non eſt neceſſaria.
¶ Sed qd dicemꝰ de fundo dotali qui iā in/ i 4
cepat p̄ſcribi añqꝫ dareť i dote.R.qꝫ p̄ſcriptio
nihilominꝰ curret:lʒ nō potuerit ichoari poſt/
qꝫ eſt factꝰ dotalis.ſecus erit de pupillo alteri
ſuccedenti ꝯ quē nō currit preſcriptio durāte
pupillari etate:lʒ antea fuiſſet incepta:ſed dif
ferť vſqꝫ poſt pupillarē etatē.l.ſicut.C.de pre/

ſcrip.xxx.vel.xl.

44 ¶ Utrum ſucceſſor ſingularis inuaſoris preſcribat per.x.annos inter preſentes:ꝛ.xx.inter abſentes.R. Pa.in.c.nihil.co.ti.ꝙ non. quantumcūqȝ habeat bonam fidem ꝓpter vitium reale quod ſequitur quēlibet poſſeſſorem.l.vitia.C.de acqui.poſſeſ.ſed oportet currat ſpatiū xxx.vel.xl.annorum.ꝛ ſic bene preſcribit etiam in rebus inuaſis.vt no.inſti.de vſuca.§.furtiue.dummodo ſit bene fidei:ꝛ a ſe vult incipere preſcriptionē:vt no.gl.in.d.§.furtiue. Succeſſor vero vniuerſalis non preſcribit de iure ciuili ſi defunctus habuit malam fidem etiaȝ ſine violentia:qꝛ cenſeť eadem perſona cū defuncto.in aut.de iureiurā.a mo.preſti. Dy.tñ in regula poſſeſſor.ꝛ glo.in regula qui in ius.li.vi.ꝛ glo.in.c.de quarta.eo.ti.ꝛ alia glo.in.c.cura. ꝺ iurepa.tenet ꝙ de equitate canonica ſi eſt bone fidei poſſeſſor:ꝛ in perſonam ſuaȝ inchoat ꝑſcriptionē ꝑſcribet. Sed Pa. pꝰ do. Anto.in.c.ſi diligenti.tenent ꝙ non preſcribit ꝛ melius qꝛ cum non habeamus ius canonicū contra ius ciuile expreſſum in hoc: non debemus ab eo recedere:ꝛ iura que allegant loquūtur de ſingulari ſucceſſore non de vniuerſali. Aduerte tamen hic ꝙ licet mala fides defuncti noceat heredi:non tamē noceat emptori ab herede ſm Barto.in.l.poſt pluribus. in fine.ff.de vſucap.ꝛ.d.Fran. de aretio. in dicto.c.ſi diligenti.

45 ¶ Utruȝ diu ſoluēs debitū teneať poſtea cognoſcens indebitum.R.ꝙ nō quātumcūqȝ tēpus defluxerit:ſed poteſt deſiſtere a ſolutione de cetero.l.litibus.C.de agri.cenſi. ꝛ eo.c. peruenit.de cenſi. xvi.q. iij. clerici. eſt glo.x.q.iij.c.quia.

46 ¶ Quō īterrūpitur ꝑſcriptio.R.ꝙ duobꝰ modis.ſ.naturaliter ſicut quādo deficit vnuȝ de ſubſtātialibꝰ ꝑſcriptiōis:vt ſi perdit poſſeſſionē ꝛ hmōi.Ciuiliter vero perdiť diuerſimode de quo ad foꝝ cōtentioſum.de quo vide Pa. in.c.illud aūt.eo.ti.ſed quo ad ꝯſciam qualitercūqȝ qs ꝯſtituať in mala fide ante cōpletā preſcriptionē vel vſucapionē quocunqȝ hoc fiat ſemꝑ interrūpiť:ꝛ hoc tene.

46 ¶ Utrum tutus ꝑſcriptiōe teneať in foro aīe reſtituere rem preſcriptam cuȝ cognoſcit rem fuiſſe alienā.R. Pa.in.c.vigilanti.eo.ti.ꝙ nō ex multis rōnibus.Sed melior ē quā ponit in c.fi.eo.ti.qꝛ qꝺ iure poſſidetur:iuſte poſſidetur ꝛ ſi iuſte bene.ergo nō alienuȝ ſed ſuum.ergo non peccat nō reſtituēdo.xiiij.q.iiij.quid dicā ꝛ hāc opi.tȝ gl.in.d.c.vigilāti.Jo. Uincē.Tācre. Goffre.Ho.Jo.an.in regula poſſeſſor li.vi.in mercurialibus.ꝛ Inno.in.c.fi.eo.ti.Hugo in.c.ſi Ugo.xxxiiij.q.ij.Jo.Sco.in. iiij. di.xv.do.Anto. in.d.c. vigilanti. dicit ſe diſputaſſe ꝙ quo ad foꝝ aīe teneť. Rō qꝛ cā preſcribēdi non ē oīno ſufficiens quo ad equitatem. Quo vero ad foꝝ cōtentioſum dicit non teneri.Alij aūt indiſtincte tenēt ꝙ teneť.Sed ego teneo opi. Pa.ꝙ nō teneať:niſi forte ita eſſet ſcrupuloſus ꝙ nō poſſet deponere ꝯſciam qn teneať:qꝛ ſic teneret.xi.q.iij.cui eſt illata. Nec obſtat rō dñi Anto.de preſcriptione ꝯ cū qui nō pōt imputari de negligētia:qꝛ hȝ remediū petēdo reſtitutionē ex clauſula generali quā ſi petet i cōſcia erit reſtituēdus.ſi vero non petet nō tenebiť reſtituere ꝑ nota.ꝑ Inn.in.c. quia pleriqȝ.de imu.ec. Itē qꝛ ꝑſcriptio de iure canonico nō ſolū eſt in odiū negligētis:ſed etiā ꝓpter bonū ꝛ equū.xvi.q.iij.§.pōt. Uñ ſicut dicit Bal.in.c.ſi quis ꝑ.xxx.ſi de feu. ꝯtrouer. fue.ꝙ ſtatutū laicoꝝ denegans audientiā i foro ſeculari propter equū ſeu bonum publicuȝ valet in conſcia:nec hȝ locū denunciatio i iudicio eccleſiaſtico:puta ſi ſtatuto caueťur ꝙ non ſoluens gabellam iuſtā non audiať:vel inſtrm qꝺ nō repitur regiſtratū in li.cōis preſumitur falſum.Idē dicit Bar.in extrauaganti ad reprimendū in ver.denūciationē de velleiano ꝛ macedoniano ꝙ nō valet denūciatio in foro eccleſiaſtico:qꝛ dať eis maxima equitate naturali: ſic a fortiori non habebit locū in preſcriptionē que tā a iure ciuili qȝ canonico ꝓpter bonum publicum eſt inuenta ꝛ cū maxima equitate:ꝛ iō veriſſimam crede etiam in ꝯſcia opi. Pa.ꝛ ſequentium eū.

¶ Sed querō qꝺ remediū poſſit hr̄e ille ꝯ quē ē cōpleta preſcriptio:ꝛ cui nulla pōt imputari negligentia.R.ꝙ ſi aliquo legitimo īpedimento fuit detentus cōiter tenēt doc.ꝙ petere poterit reſtitutionē i itegrū vſqȝ ad quattuor annos ſequentes:qui incipiunt a die ſcie pꝰceſſationē impedimēti legitimi.Rō qꝛ iſtud quadrieniū non currit ignoranti.vt in.c.i.de reſti. in inte.li.vi.In verbo ſiquis negligenter omiſerit/Ignorans enim nō negligit. vt ꝓbať in c.ij.iuncto.c.qꝛ diuerſitatē.de conceſ. preben. Et hanc opi.tȝ Jo.de ligna.poſt Zençe.in cle. vna de in inte.reſti.ꝛ Pa.in.c.auditis.de reſti.in inte.ꝛ plꝫ mihi vt ſapiat naturā eius in 47

cuius loco ſubrogaſ.arg.c.eccleſia.vt lite pen. q2 iſtud quadriēniuȝ ſuccedit loco anni vtilis: qui olim competebat.vt in.l.fi.C.de tēpo.ꝛ in inte.reſti.ꝛ iō a principio erit vtilis licȝ poſtea ſit continuus.

49 ¶ Utrū eccleſia petat reſtitutionē in itegruȝ p⁹cōpletā pſcriptionē.R.cōiter tenet ꝙ ſic in c.i.e.ꝛ.glo.in.c.i.de reſti.in inte.vſqȝ ad q̄ttuor annos.vt.ſ.dixi de impedimento legitimo.ꝛ ad.c.ſcōꝝ eodeȝ.dico ꝙ eſt verum ꝙ nō datur qñ eccleſia pſcribitur ꝯ eccleſiam:vt ibi.Sil'r ſi velles tenere ſm aliquoꝝ opīonem ꝙ currit ſemp pſcriptio in caſibus qbus dixi dormire. dic ꝙ dabitur illis ſimiliter reſtitutio vſqȝ ad quadriennium.

50 ¶ Sed poſſet dicere aliquis ad qd valet pſcriptio ſi talis ꝯ quē pſcripſit pōt petere reſtitu/tionē.R.ꝙ valet ad h quo ad foꝝ ꝯſcie ſȝ In/no.in.c.q2 pleriqȝ.de imu.ec.ꝙ nō tenet eā reſtituere niſi petaſ:ꝛ ſi nō petiſ.ī.tpˢ debitū iā āplius nō tenebiſ ēt ſi petaſ.qd nota.

51 ¶ Utrū negligēs poſſit agē ꝯ illū q rē ſuā alienauit poſtq̄ȝ ille cui fuit alienata vſu cepit rē ſibi alienatā.R.ꝙ ſic.q2 talis alienator tenet ſi/bi ex delicto ꝛ ſua negligētia nō fecit ceſſare delictū illi⁹.de quo vide qd no.Bar.in.l.iij.ff.d alie.iudi.muta.cā facta.

Preſumptio primo erga aliquid aliō a ſe ē triplex.Pria ē iur' tm̄ q̄ ē qñ iuſ ſup dubio ꝛ veriſili pſumit aliqd.Scōa ē iur' ꝛ de iure q̄ ē qñ ius ſup aliq̄ preſumit ꝛ vltra diſponit ita eē nec poſſe ꝯriū pbari:ꝛ de iſtis habes i gl.in.c.is q.de ſpō.ꝛ differt iſta pſum/ptio ſa a fictōe iuris q2 pſūptio ē ſuper facto dubio i quo ius vadit p ꝯiecturas pſumendo ita eē ꝛ diſponēdo ꝙ vult ita eē ꝛ nō poſſe p/bari ꝯriū.Fictio vero ē ſup certo vno mō ꝯſi/ſtēte qd tm̄ aliter a iure eē fingiſ:puta certa eſt lex ꝙ mulier nō ē ſtipulata dotē ſibi reddi:tm̄ fingit ſtipulationē interueniſſe vnica.in prin.C. de re.vx.act.Idē in arrogato q ſp fingiſ ſtipulat⁹.iiij.ptē de bonis arrogatoris ſi emācipeſ l.ſi arrogator.C.de adop.ꝛ hāc diām no.glo.i d.l.vnica.i.§.accedit.ꝛ ſic cōtra fictionē iur' ñ pōt pbari:q2 lex oio itendit ꝯ veritatē fingere gl.ē in.l.a diuo pio.§.ſi pignora.ff.de re iudi.lȝ preſūptio iuris ꝛ de iure aliqñ admittit pba/tionē.vt no.i.d.c.is q fidē.de ſpō.ꝛ in aut. ſed iā neceſſe.C.de dona.ante nup.Tertia ē hoīs: ꝛ hec triplex.Pria violēta.vt cū inueniſ ſol⁹ cū ſola i loco ſuſpecto.puta lecto ꝛ hmōi.de q̄ i.c. lr̃is.ꝛ.c.ſt.de pſū.xxxij.q.i.dixit dñs.ꝛ hec valȝ ad pbañ.oia excepto crīe maxime graui.facit.c lr̃as.de pſum.vbi ex vehemēti pſumptiōe nō puniſ qs de crīe q2 in crīe debēt eſſe pbatiōes lumie clarioreſ.C.de pba.l.f.v.q.vi.epiphaniū vñ ex iſta iudicās primū ſuū in aīo ſolū aliqd delictū cōmiſiſſe nō peccat.q2 lȝ ex tali iudica/re.vt pȝ i.d.c.lr̃is.ꝛ tȝ Nico.de lira ſup Mat. vij.c.ꝛ Alex.de al'.ſa ſe.Scōa ē pbabilis q̄ inſurgit ex aliqb⁹ ſuſpitōibus pbabilib⁹.ꝛ hec facit ſemiplenā pbationē:ꝛ ſi qs infamat⁹ ſit iducit purgationē de pur.ca.c.ſi qs.de gradu:ꝛ aliqñ cū vno teſte vel iuramēto facit plenā pba/tionē.de preſum.illud.ꝛ i hac debemus aſpicere actū ſm ſuaȝ exñtiaȝ ꝛ naturaȝ:vt in.c.lr̃as ꝛ.c.tertio loco.eo.ti.nō ſm accidentalia.ꝛ ideo male dicit glo.in.c.abſit.xi.q.iij.dū dicit ꝙ vi/dēs clericū oſculāteȝ mulierem dȝ preſumere ꝙ benedicat eam.Nā factum contra legeȝ nō debet preſumi niſi malum.ar.c.i.eo.ꝛ.l.nam ludus noxius.ff.ad.l.acquil.ſicut eſt talis actus: cum etiam clericus phibeatur ſolus cum muliere fabulari.lxxxi.diſtin.Clericus.Et ex iſta poſſumus iudicare ſine pctō malū qd videm⁹ ſed iudicare aliud qd nō videmus cuius iſta ē pſūptio eſt mortale pctm̄ ſi pueniat ad firmaȝ aſſertionē cū ptinacia ſm Alex.vbi.ſ.veniale Uo ſi ſtat in ſola ſuſpitione.ꝛ hec ē tutior opinio q̄ȝq̄ȝ glo.in.d.c.lr̃is.ꝛ.d.c.ſi quis de gradu videaſ tenere fore licitū ēt iudicare ex hac ſu/ſpitōe.Alia ē temeraria q̄ ſurgit ex malis hoī/bus:vel ex cauſis leuib⁹:vl' vbi actus pōt eque referri ad bonū ſicut ad malū.ꝛ de hac loqſ.c. eſtote.de re.iur.ꝙ debem⁹ interptari in meliorē ptē.Uñ nota ſm Nicho.ꝛ Alex.vbi.ſ.ꝙ ex talib⁹ leuib⁹ ſignis dubitare de bonitate frīs eſt pctm̄ veniale q2 pcedit ex hūana fragilita/te.nec dr̄ iudiciū pprie ſed ſuſpitio.ſed ex tali/bus firmiter tenere in aīo ꝙ fr̄ ſit malus malo pcti mortalis ſic eſt pctm̄ mortale:ꝛ hoc pprie dr̄ iudiciū qd eſt cōtra charitatē fraternā.Secus ſi iudicaret de pctō veniali q2 eſſet veniale Si Uo ex talibus pcedit ad punitionē multo fortius eſt mortale.ꝛ de talibuſ intelligiſ illud Nolite iudicare.ſ.ex leuib⁹ ſignis.Uñ hec preſumptio hoīs dr̄ firmatio ꝯceptus mentis ab hoīe facta ex aliquib⁹ ꝯiecturis collectis:ꝛ diſfert ab opiniōe vel ſuſpitiōe:q2 opio vel ſuſpitio ñ firmat ꝯceptū vt not.Bar.i.l.admonēdi ff.de iureiur.vt no.Pa.in.c.fi.de iureiuran.

PResumptio ſecūdo erga ſeipm ſꝫ ꝙ
accipiꝛ a theologis in.iij.di.xxvi.maxi
me a Ricar.ē duplex. Vna que oriꝛ ex ꝓpria
virtute ꝑ quā qs audet i opa excedētia ꝓpriā
virtutē:ſicut cū quis ponit ſe ad audieñ. con/
feſſiones.cū ignorās ſit ad medeñ.cum neſciat
ad cōſuleñ.⁊ hmōi.vñ ſi ex hoc pōt ſeq aliqḋ
ꝑiculū aie vel corꝑis:vel notabile damnum
eſt mortale peccatū.Secus ſi quid ꝑuū maluꝫ
q: eſſet veniale.itē cū quis ponit ſe ad iudicā
dū quos nō pōt:vt laicus clericū.vel ad faciē
dum offm̄ ad qḋ nō eſt ordinatus ⁊ hmōi:cōi
ter ē mortalis pīeſumptio.⁊ hec eſt ſpēs ſuꝑ/
bie ⁊ opponiꝛ magnanimitati:vt dicit ꝑhs in
iiij.ethicoꝝ.⁊ oriꝛ ex vana gloria.Vñ Greg.
xxxi.mora.ponit preſumptionē nouitatū filiā
vane glorie. Alia ē preſumptio que ē peccatū
in ſpm̄ ſcm̄ que opponiꝛ virtuti ſpei.⁊ hec di/
recte oriꝛ ex ſuꝑbia.ſꝫ Ricar.in.iij. di.xxvi.q.
vi.ar.i.qua qs talē ſe exiſtimet:qḋ ḋs cū etiaꝫ
peccātem nō excludet a ſua gratia:vel nō pu/
niet.⁊ ſic ꝑuipendit diuinā iuſticiam.⁊ hec eſt
grauiꝰ peccatū q̄ꝫ prima.Sꝫ grauiꝰ iſta ē de/
ſꝑatio.⁊ de iſtis vide.ſ.peccatū.§.iij.

PRimas quis ſit.lxxxix.di.§.
i.⁊ vide patriarcha.

PRimicia ſm Alex.i.iij. parte
ſumme ē pars ꝑma
frugū dño offerenda.

1 ¶ Vtrū ſit de precepto.R.ſm Alex.ꝙ ſic i du
obus caſibꝰ.Primꝰ qñ eſt cōſuetudo. Scḋus
qñ eccleſie miniſtri indigent ⁊ ipſas petūt.itel
ligo de miniſtris illiuſ eccleſie cui debenꝛ.al's
ſunt de cōſilio.ſunt eni de iure naturali ⁊ diui
no.⁊ de precepto iudiciali ſicut ⁊ decime.⁊ ſm
diſtinctionē.vt.ſ.decima.§.ij.

2 ¶ Cui debētur.R.ꝙ eccleſie parrochiali.ar.c.
doctos.⁊.c.moderamine.xvi.q.i.

3 ¶ Quota ꝑs ꝓ primicia dꝫ dari.R.ꝙ quidam
dicūt ꝙ ad minꝰ de.lx.vnū. Alij dicūt ꝙ in fe
tibus ſꝑ primogenitū.in alijs aridis ⁊ liqdis
de.xl.vnū ad plus.vel ad minꝰ de.lx.Sed pla/
cet mihi magis opi.Inno.i.c.i.de decimis.ꝙ
ex q̊ nō inueniꝛ expſſum in iure canonico reli/
quiꝛ in optiōe dātis vt det q̄tuꝫ vult:niſi cō
ſuetudo regiōis aliud iducat.⁊ hoc tene.

PRinceps in ſpūalibus dici
tur papa.In tpa
libus vero iperator regens ēt ciuitatē
habeꝛ loco pricipis.vt no.glo.⁊ Cy.in.l.fi.C.
de preſcrip.lon.tēp.⁊ Bar.i.l.hoſtes.ff.de ca/
ptiuis.⁊ ideo ſicut ſciētia pricipis ſupplet de
fectū cuiuſlibet ſolēnitatis:vt dicit Bal.in.l.
nullus.C.ad.l.iul.ma.⁊ qḋ no.Inno.in.c.cum
oporteat.de accu.ſic ſi fiat aliquid de lnia aut
cōſciētia regentis ciuitatē:qḋ veꝝ credo i tpa
libus nō aūt i oībus ſpūalibus.

¶ Vtrū princeps poſſit alicui auferre rē ſuaꝫ 1
⁊ dare alteri.R.cōiter tenetur ꝙ nō.ſine cā.vi
de.ix.q.iij.ꝑ principalem.⁊.C.ſi cōtra ius.vel
pu.vtilitatem.

¶ Vtrū princeps obligeꝛ ex cōtractu ſuo.R. 2
ſunt opiniones in.l.digna vox.C.de legibus.
Bal.tamen de vſibus feudorum in Rica de
natura feudi.tenet ꝙ ſic.vnde dicit ꝙ ſi prin/
ceps inueſtiuit aliquem de baronia vel caſtro
ꝙ nō poteſt cū priuare ſine culpa nec ſucceſſo
res in imꝑio vel regno.vt extra de iudi.No/
uit.nec obſtat ꝙ habet plenitudinē ꝑtātis:q:
deus ſubiecit ei leges ſed nō cōtractus ex qui
bus obligatus eſt.

PRiuilegium ꝓprie ē qñ
aliquid cō/
ceditur contra iura:⁊ ſic dr̄ q̄ſi priuata
lex.vt pꝫ.iij.di.priuilegia.Si vero aliquid cō/
cedaꝛ qḋ ſit preter ius cōmune ſine preiudicio
alicuius:ſic ꝓprie dr̄ beneficium ⁊ non priui/
legium.Hoc no.Panor.in.c.cuꝫ olim.de ver/
bo.ſigni.

¶ Quot ſunt ſpēs priuilegiorum.R.quinq;. 1
quoddam reale:vt illud quod eccleſie dignita
ti ciuitati vel alicui loco vel aliquibꝰ pſoniſ ra
tione loci vel alicuius rei cōcediꝛ extra e.c.cuꝫ
olim.⁊.c.ſe.⁊ tale eſt ꝑpetuū q: adheret rei:ni
ſi forte res ꝑimaꝛ.xxv.q.ij.c.i.⁊ per totum.vel
niſi reuoceꝛ ex cā.c.recolētes.§.i.de ſta.mona.
Quoddā ſingulariter pſonale:vt illud qḋ ali/
cui vel aliquibꝰ pſonis cōcediꝛ certis ⁊ ꝓprijs
nominibus expreſſis de offi.le.volentes.⁊ ta
le nō egreditur pſonam cui cōcediꝛ:niſi h̃ exꝑ
maꝛ.de cōceſ.pre.c.cōſtitutus.⁊ ſi cōcediꝛ ob/
tentu dignitatis non vtitur eo ſi aliam digni
tatem adipiſcatur.c.bone.§.fi.de poſtu.ꝑlat.
Quoddam ē cōiter pſonale qḋ cōceditur pſo
nis nō expreſſis ꝓprijs noībus ſicut de priuile
gio minoꝝ.xxv.annoꝝ.ff.de mino.l.i.ꝑ totuꝫ.
Quoddā ſingulariter pſonale eſt ⁊ cōmuniter
corporale vt illud qḋ alicui collegio vel vniuer
ſitati ꝯcediꝛ ſic ꝙ quilibet ſingulariter de illa
vniuerſitate ſe poſſit iuuare.de ſen.excō.c.cō/
tingit:hmōi ſunt priuilegia ꝯceſſa fratribꝰ mi

noꝛibus ꝛ p̄dicatoꝛibus. Quoddā tamē communiter coꝛpoꝛale vt illud quo ſolum cōitas non ſingularis poteſt ſe iuuare: ſicut dr̄. xij. q. ij. qui manumittit. ꝛ ideo puilegia talia dicūtur coꝛpoꝛalia q2 cū collegio pereunt ſicut coꝛpus cui inherent.

2 ¶ Quis pōt cōcedere priuilegiū. R. q2 papa ī ſpūalibus. ꝛ imperatoꝛ ī tempoꝛalibus regulariter cōcedit etiam imperatoꝛ priuilegia eccleſijs ꝛ clericis. de imu. eccle. p totū. Silr̄ papa etiam in tp̄alibus: vt no. in. c. per venerabilē. qui fi. ſint legi. Item ep̄s ꝛ ſuperioꝛes cū voluntate ſuoꝝ capituloꝛum eodem. cū oli. el. ij. ſ3 Hoſ. ꝛ breuiter dicas qui poteſt facere conſtitutionē poteſt priuilegium concedere reſpectu ſue conſtitutionis vel rei ad ſe pertinētis ſm̄ Hoſtien.

3 ¶ Quomodo ē iterp̄tandū priuilegium. R. q2 puilegium ꝓpꝛie qđ eſt cōtra ius debet ſtricte interpꝛetari: vt minus deroget iuri communi quā poſſit. vt. C. cū dilectus. de cōſuc. vnde priuilegium quo diſpēſat aliquis illegitimus vt poſſit ad oꝛdines ꝓmoueri intelligetur de minoꝛibus tm̄. vt. s̄. oꝛdo. iij. §. xv. imo ſi non exp̄mitur cā quare cōceditur aut non ſit ex certa ſcientia vel motu ꝓpꝛio non p̄ſumitur de volūtate principis. l. i. C. de peti. bo. imo per ipoꝛtunitatem obtentum. vt. l. i. C. de fundis limiteoſis. Bal. in. c. l3 eām. de ꝓba. vult q2 ponat ſil' ex certa ſcientia ꝛ motu ꝓpꝛio. Idem dic in reſcripto qđ tollit ius tertij. Idem in puilegio ad beneficia. vt in. c. q̄uis. de pꝛeben. li. vi. Et hec limita niſi cōſuetudo aliter interp̄tetur. vt no. in. c. qđ dilectio. de cōſan. ꝛ affi. Item niſi verba aliud expꝛimant: q2 non recedimus ab ipoꝝ ꝓpꝛia ſignificatione: niſi de mente aliter cōſtet. ita no. in. c. olim. ꝛ in. c. in his. de verbo. ſigni. Aduerte hic ſm̄ Pa. in. c. cum ad hec. đ ele. non reſci. q2 ſi puilegium enoꝛmiter ledit eccl'am vel aliū non valet niſi fiat mentio đ hac enoꝛmi leſione q2 in dubio non pꝛeſumit p̄nceps concedere aliquid cū graui diſpendio alterius. l. quotiens. C. de pꝛeci. impe. offe. ꝛ i. c ſuggeſtum. de deci. ꝛ in. l. ij. §. ſi quis a principe. ff. ne qd i loco pu. ḡ taciturnitas iducit ſurreptionē. c. poſtulaſti. đ reſcrip. Vn̄ priuilegiū immunitatiſ ab onerib⁹ pſonalib⁹ ꝯceſſu3 alicui a principe nō liberat eū ab alijs oneribus que pōt breuiter ꝛ leuiter expedire. caſus in. l. decurio foꝛtunam. C. de decu. Si vero accipiamus priuilegiū largo modo. ſ. p oi ꝯceſſione: que ē pꝛeter ius. ſic dico q2 latiſſime priuilegium principis ē interpꝛetandum in p̄iudiciū ipſius cōcedentis: ſed in pꝛeiudiciū alioꝝ d3 diſtricte interpꝛetari. c. q2 circa. de priuile. in vi. glo. ꝛ per Inno. in c. olim. de verbo. ſigni. ſi etiam ſit cōceſſum cā pietatiſ. vt no. Pa. in. c. cu3 dicat. de ec. edi. In dubio tñ debet potius interpꝛetari vt aliquid valeat. c. abbate. de verbo. ſigni. ꝛ. l. quotiens. ff. de ver. ob. niſi pꝛeiudicet iuri diuino vel libertatis ſpiritus. vt no. Pa. in. c. licet de regula.

4 ¶ Sed quid dicemus de priuilegio ſeu gr̄a cōceſſa perſone cum ſimpliciter loquitur. R. q2 itelligetur ſm̄ ꝯditione3 perſone. l. ſi quis filio §. irritum. ff. de iniuſto teſtō. c. placuit. ꝛ. c. ſic viue. xvi. q. i. ꝛ. l. plenū. §. ij. ff. de vſu. ꝛ habi. vn̄ dicit Bal. in. l. ex militari. ff. de teſta. mili. q2 priuilegiū cōceſſum ep̄o de celebrādo tempoꝛe interdicti videt̄ ꝯceſſum vt poſſit celebrare i pōtificalibus ſm̄ qualitatem ſuam.

5 ¶ Quomodo amittitur priuilegiū circa negocia. R. v. modis. Pꝛimo vnico actu contrario directe ſi fiat ab eo qui habet poteſtatem renūciandi priuilegio. de conſti. c. cum acceſſiſſent. Limita iſtud verum vbi priuilegium eſt ad nō faciendum ꝛ cōceſſum perſone priuate. Secus ſi cōceſſum eſſet cōmuni vel eccleſie: q2 nō pdītur vnico actu: ſed requiritur tēpus. xl. annoꝝ rum in eccleſiaſticis. vt no. glo. ꝛ doc. in. d. c. cū acceſſiſſent. Scđo pdit̄ ſpatio annoꝝ. x. qñ datum eſt ad aliquid faciendū: ſi priuilegiatuſ eo non vtitur. l. i. ff. de nūdinis. qđ limitat Pa. i d. c. cū acceſſiſſent. verum quando non confert̄ eccleſie: al's ſecus. ꝛ maxime hoc locum h3 qñ non faciens permittit facere actum contrariū l. hec a [illegible] iura. ff. de ſerui. vr. pꝛe. Tertio perdit̄ per ſm̄ priuilegiu3 faciens mentionem de pꝛioꝛi. vel ſi nō facit mentionem ſi pꝛimum erat generale: ꝛ ſcđ3 ſpāle. xxv. q. ij. per totū. de pꝛeſcrip. veniēs. ꝛ ibi vide q2 longam habet caudam. Quarto p renunciationem pꝛopriā. de q̄ dic vt. j. renūciatio. Quito p reuocationē ꝯcedentis. vide alios modos amittendi. in. c. ſuggeſtum. de deci. per doc.

6 ¶ Qualiter priuilegiū ſit exhibēdū. R. q2 a locoꝝ oꝛdinarijs requiſitis: i loco ꝯgruo ꝛ ſecuro: aut aliquib⁹ viris prudētib⁹ ꝛ oī ſuſpitōe carētibus deputatis p oꝛdinarios: ad hoc tenet̄ priuilegiatus exhibere integraliter ꝛ clauſulā de qua controuerſia eſt tranſcriptam. c. cū perſone. eo. ti. li. vi.

7 ¶ Utrum priuilegiati ſocius gaudeat eodeꝫ
priuilegio. R. Pa.in.c.q̃ꝫ ſit.de iudi.ꝙ ſic. qm̃
priuilegiũ eẽt inutile priuilegiato ſi ſocij non
gauderẽt.al'ſ nõ.facit.c.lꝫ.de priui.li.vi.
8 ¶ Utrũ ĩpetrãtes lr̃as familiaritatis a cardi
nalibus gaudeãt priuilegio familiarium. R.
Pa.i.c.cũ dilectus.de cle.nõ reſi. ꝙ nõ debẽt
ĩ aliquo gaudere.facit.c.fi.de x.ſig.li.vi.
9 ¶ Utrũ priuilegiatus ex aliquo ⁊ nõ vtẽs eo
gaudeat priuilegio.vide.s̃.ar.§.iij.

PRobatio

alia euidẽtiſſima q̃ fit ꝑ priuilegia
vel inſtrumẽta idubitata ſicut in ſimi
li loquit̃ tex.i.c.pia.de excep.li.vi. Alia euidẽs
⁊ clara que fit per teſtes vel facti euidẽtiã. de
coha.cle.⁊ mu.tua.⁊.ij.q.i.ſcelus.⁊ in.c.i. ⁊ ibi
glo. Alia minꝰ euidẽs que fit ꝑ ꝯiecturas.c.af
ferte.de p̃ſump. Sũt ẽt verſus ponẽtes nouẽ
modos ꝓbationũ.ſ. Aſpectꝰ:ſculptũ:teſtiſ: no
toria:ſcriptũ:iurans:cõfeſſus:p̃ſumptio:fama
ꝓbabunt.
1 ¶ Utrũ in criminibus poſſit ꝓcedi ꝑ veriſiľes
preſumptiones. R. ꝙ non.ſed debent eſſe luce
clariores.l.ſciãt cũcti.C.de ꝓba.poſita.ij.q. viij
c.ij.⁊.v.q.vi.epiphaniũ. Fallit ĩ crimine ſimo
nie.c.ſicut.de ſimo.⁊ heref.c.cũ ꝯtumacia. de
here.li.vi.⁊ i.l.i.C.de hereticis.
2 ¶ Utrũ equoca inducant ꝓbationẽ. R. ꝙ non
qr hoc non ꝓbat eẽ qđ ab hoc ꝯtingit abeſſe.c.
ij.de tranſla.prela.⁊ i.l.neqꝫ natales.C.de pro
ba.facit qđ no. Pa.in.c.illđ quoqꝫ. de p̃ſum.
vbi datio anuli qñqꝫ ſignat iueſtiturã.vt in.c
ex ore.de hi.que fi.a ma.ꝑte ca.qñqꝫ dationeꝫ
libertatis.l.ij.C.de iure.aur.anulo.qñqꝫ ꝯtuꝫ
matrimonij i.c.femine.xxx.q.v.qñqꝫ eſt ſignũ
dignitatis:vt i.c.clerici officia.de vi.⁊ ⁊ hon.
cle.⁊ iđ arguere ad vnã ſolũ nõ valet.facit qđ
no.idẽ Pa.in.c.fi.de cẽ poſ.⁊ ꝓprie.vbi dicit
ꝙ cenſus ſolutio nõ facit ꝓbationẽ ſubiectõiſ
vt in.c.recepimus.de priuile.aliqñ ſic. vt in.c.
ois anima de cenſi.⁊ h̃ ſm ſubiectã materiaꝫ.

PRocurator

qs dicat̃: vi
de.s̃. Yconomus.
1 ¶ Utrũ ꝓcurator q vadẽs ꝓ facto dñi incidit
in latrones ⁊ fuit vulneratꝰ ſpoliatus ⁊ hmõi
ſit a dño i aliq̃ releuãdus. R. Pa.in.c.cũ ꝓ cã
de ꝓcu.ꝙ nõ de neceſſitate vr̃ tex.in.l.iter cãs
§.nõ oĩa.ff.mãdati.qr hec ſunt extriſeca a mã
dato ⁊ iputãda caſui fortuito. Secus in ſocijs
qr vnꝰ iuputat alteri dãna q̃ occaſione ſocieta
tis ꝯtingũt.l.cũ duobꝰ.§.qdã ſagariã.ff.ꝓ ſo
cio.ſed ſolũ expẽſas quas fecit eũdo ⁊ redeũdo
⁊ ſtãdo ꝓ cã:ẽt ſi a pri.nihil dictũ ſit de expen
ſis:⁊ ẽt quãtũcũqꝫ volũtarie aſſumpſerit man
datũ. Si ãt ꝑ̃ncipal'r iret aut ſtaret ꝓ negoci
is ſuis nõ põt petẽ niſi qđ expẽdit ꝓ cã.ſed de
hoc vide.s̃.mãdatũ.§.v.
¶ Utrũ adminiſtrator eccleſie poſſit iſtituere 1
ꝓcuratorẽ. R. ꝙ ſic.c.petitio.de ꝓcura.lꝫ nõ ſit
dñs.vt in.c.ij.de donati.q̃ꝫuis regularit̃ a ſolo
dño poſſit iſtitui.

PRoditio

eſt filia auaritie: de qua habes iterroga
tiones circa auaritiam.

PRodigalitas

Utrum ſit pecca
tum. R. ꝙ ſic.cũ mediũ liberalitatis cor
rũpat. Eſt tñ minꝰ peccatũ q̃ꝫ auaritia ſꝫ phm
iiij. Ethicoꝝ.qr magis elõgat̃ a liberalite cui
magis ꝑtinet dare i quo excedit ꝓdigus q̃ꝫ re
cipe vel retinere i quo ſexcedit auarus.

PRofeſſio

tacita qũo fit vi
de.s̃. nouicius.
§.ij.
¶ Que requirũtur ad ꝓfeſſionẽ expreſſam. R. 1
ſex. Primo ꝙ ꝓfitẽs cõpleuerit.xiiij. annuꝫ ſi
maſculus.vel.xij ſi mulier.vt in.c.i.de regula.
li.vi. Fallit ĩ caſu de quo.s̃.nouiciꝰ.§.ij. Scđo
ꝙ ꝓfeſſio fiat ei q põt religiõi incorporare vel
de lnia eiꝰ ſm Inno.⁊ Pa.in.c.porrectum. de
regula. Et ſic ꝓfeſſio facta ꝑ ſe ſolũ aut in ma
nu epi nõ ſolẽniçat votũ ſm do. An.i.d.c.por
rectum.ita ꝙ ſi matrimoniũ ꝯherct teneret ni
ſi reciperetur noie alicuius icorporare valent
qr valeret pꝰ ratificationẽ nõ aũt ante:⁊ ſic nõ
teneret matrimoniũ. Secus ſi nõ reciperet no
mine eiꝰ:qr ratificare nõ poſſet. Ge.in.d.c.cõ
ſtitutionẽ.de regula.li.vi.tꝫ cũ Lappo ꝙ ſi ꝓ
feſſio fit in manibꝰ alicuiꝰ hñtiſ adminiſtratio
nẽ religioſam obligat religiõi in genere:ſalteꝫ
nõ i ſpecie niſi recipiat̃ ab eo q põt icorporare
illi.qđ crede veꝝ ſi talis hñs adminiſtrationem
põt illã religionẽ i qua hꝫ adminiſtrationem
obligare tali queꝫ recipit:al'r non.vt pꝫ ꝑ ea q̃
dixi.s̃.noviciꝰ.§.xiiij. Tertio ꝙ fiat alicui reli
giõi approbate.c.vnico.de voto.li.vi.ẽt ſi fie
ret i domo ꝓpria in manu prelati.tꝫ.d.c.porre
ctũ. Quarto ꝙ p̃latꝰ reqrat ꝯſiliũ capl'i ſui.ali
ter nõ valet ſm Jo.an.in q̃dã apoſtilla i.c. ad
aplicã.de regula.⁊ ſeqr̃ Pa.ibidẽ. Sed veruꝫ
ẽ ꝙ nõ tenet̃ ſeq ſm Jo.an.⁊ cõiter doc.⁊ niſi

requirat ꝯſiliū ꝙ actus ſit nullus.pꝫ i.c. nouit
iūcta gl.de hi.que fi.a prela. vñ vacāte mona/
ſterio nō pōt aliqs recipi: vt in ſili dicimuſ de
collatiōe ſpectāte ad epm.vt in.c.vnico.ne ſe/
de vacāte.li.vi.iūcto.c.fi.de regula.li.vi.qđ ve
rū credo:niſi hñet abbas vel prelatus ex ꝯſue/
tudine vel priuilegio ꝙ ipſe ſolū recipet etiam
cū ꝯſilio. Secus ē de iure qꝛ creatio monacho
rū de iure ptinet ad abbatē ⁊ ꝯuētum ſm Jo.
an.in.d.c.fin.allegat.c.ea noſcit.de hi.que fi.a
prela. Et iō vacāte monaſterio nō poterit cō
uētus recipe:ſed prelato viuente:nec ꝑlatus ſi
ne ꝯuētu:nec ꝯuētus ſine prelato poterit ali/
quē recipe.vt no.in.d.c.fi. Quito ꝙ fiat ſim/
plr de trib⁹ votis.ſ.obediētia caſtitate ⁊ paup
tate ꝙ ſi nollet ꝓfiteri niſi obediētiam ſolum
⁊ quo ad alia non teneri nō eſſet ꝓfeſſus ꝓprie
ſi expreſſe h̄ deducit in pactū:qꝛ remota parte
ſubſtātiali act⁹ remouet totum.vt in.c.tua. de
ſpō.ſed predicta tria ſunt ſubſtātialia ꝓfeſſio
ni religiōis.c.cū ad monaſteriū.de ſta.mo. Si
vero expſſe nō deducit i pactum valet ꝓfeſſio
de vno voto obediētie ſolū:dūmō addat ꝓmit
to obediētiā ſm talē regulam.⁊ ſic itellige Jn
no.in.d.cū ad monaſteriū. Jn religs vero lꝫ nō
ſeruetur forma tradita:puta in regula mona/
chorū i ꝓfitēdo tñ tꝫ ꝓfeſſio p quecūqꝫ verba
fiat:qꝛ defectus forme nō ſubſtātialis non dꝫ
vitiare actū ſicut diximus in excōicatiōe.c. ſa/
cro.de ſen.excō. Jta no. Pa.in.d.c.porrectum
Sexto reqrit ꝙ votū fiat vni religioni: qꝛ vt
refert do.An.in.c.rurſus.q cle.vel vo.doc.bo/
noniēſes ꝯſuluerūt ꝙ ſi quis fecit ꝓfeſſionem
certe regule.puta in ordine minoꝝ que tñ pro
feſſio nō valet:puta qꝛ ante ānū ꝓbatiōis licꝫ
nō poſſit redire ad ſeculū tñ ſi ꝯhit matrimo/
niū tenebit:rō qꝛ nō ē facta vni de religiōib⁹
approbatis vt requirit i.c.vnico.de voto.li.vi
qꝛ cū nō valeat quo ad fratres minores non ē
factum vni ſed in genere remanſit votū: de ꝓ
fitendo vnā.d.c.nō ſolū.de regula. li.vi. ergo
non dirimet. Sed nūquid ſine peccato morta
li poterit ꝯhere talis. R. ſm Lap. Abba.⁊ reci
tat Be.i.d.c.non ſolum.ꝙ ſi profitēs itēdit il
lā ſolum ⁊ nō aliā:ſic nō peccat mortaliter: rō
qꝛ iſte nō ꝓfitet regulā minorum qꝛ nō valet
nec aliam qꝛ nō intendit.ergo votū nullū. Si
vero ꝓfitens indifferenter itenderet:ſi nō iſti
ſaltē illi tūc peccat mortaliter. Et lꝫ Be.in.d.
c.non ſolū.de regula.velit ꝙ etiaꝫ dirimat ma
trimonium poſt cōtractum ex quo ꝓfeſſioneꝫ
fecit intēdēs ſe obligare ſaltē alteri:tñ ego nō
teneo:ſed dico cū Lappo ⁊ Cal.vt ipſe eos reci
tat.ꝙ expſſe ꝓfeſſus i ordine mēdicātium ifra
annū nō obligat talr qn teneat matrimoniuꝫ
ſi ꝯhat:lꝫ peccet mortalr qñ itendebat ſi nō illi
ſaltē alteri ſe obligare vt dictū eſt.qđ no.⁊ viđ
ad hoc.ſ.nouici⁹.§.xiiij.
¶ Vtrū fēia ꝓfitēs religionē maſculoꝝ in ma 2
nib⁹ ipſoꝝ efficiat religioſa lꝫ nō ingrediatur
monaſteriū:ſed remaneat in domo ſua. R. pa.
in.c.inſinuante.qui cle.vel vo.ꝙ ſic.ēt ſi nō ſu/
ſcepit habitū.dūmodo expſſe ſit ꝓfeſſa.vt i.d.
c.porrectum.⁊ idē dic de maſculo ꝙ ex cā pōt
profiteri cū pacto ꝙ ſtet extra monaſteriū ſm
Jnno.in.d.c.inſinuāte.⁊ Bar.in aut.ingreſſi.
C.de ſa.ſan.ec.ſeqt Pa.in.c.ex publico. de cō
uer.ꝯiuga.⁊ ad.c.monachū.xx.q.iiij. rñdet ꝙ
veꝝ:ſine cā fieri nō poſſe. Ex quo pꝫ ꝙ habitus
nō eſt de ſubſtātia regule:ſed de accñtalib⁹ vt
no.idē Pa.in.d.c.porrectū.

PRomiſſio vide.ſ. Pollicitatio.

PRoprietas proprie capit pro dñio:⁊ iō
idē ē dicē cā ꝓprietatis ſicut cā dñij: ⁊
iō in ſtatutis ſola poſſeſſio nō verificatur pro
proprietate.vt no. Panor.in.c.i.de cauſa poſ.
⁊ proprie.
¶ Quare fuit inuenta proprietas.no.xij.q.i.di 1
lectiſſimis.vbi dr pp iniquitatē.ſ. negligentie
ſm glo.ibidē.

PRoſoneta q cōtractus faciūt vſurarios
vide Jnn.⁊ Jo.an.i.c.michael.de vſu.
glo.⁊ Archi.xlvi.di.c.ſicut nō ſuo.tu dic vt.j.
reſtitutio.i.in verbo vſurarius.§.v.

PRoteſtatio vide.j. Recuſatio.§.ij.

PRouincia proprie dr q hꝫ x.vel.xj. ciuita/
tes ⁊ vnū regē.vi.q.iij.ſcitote.

PRudentia ſm phm ethicorū.vi.ē recta rō
agibilium.
¶ Qui ſunt act⁹ ei⁹. R. ꝯſiliari: de ꝯſiliatis ⁊ iue 1
tis iudicare. Cōſiliata ⁊ iudicata ad op⁹ appli
care ꝓcipe. Et iſte.iij.act⁹ ē pricipal qꝛ alij duo
ordinātur ad iſtū ſm phm.vi.ethicoꝝ.
¶ Quot ſunt ei⁹ ptes. R. q.v. Prima dr mo/ 2
naſtica p quā qs regit ſeipm. Scđa iconomi/
ca p quam qs regit vnam domum vel vnam

familiam. Tertia militaris per quam quis regit exercitum. Quarta pollitica architectonica ſiue regnatiua vel legis poſitiua per quam quis regit ciuitatem vel regnum. Quinta pollitica .ſ. ſimpliciter dicta ſubditorum per quaꝫ bene ſe habent ad conſeruationem pollicie bene ordinate: de quibus .vi. Ethicorum. ⁊ .iij. Polliticorum.

3 ¶ Que opponuntur prudētie. R. in prudētia que quidem pōt dici peccatum generale ꝑ participationem inquantū .ſ. in quolibet peccato eſt defectus in aliquo actu rationis dirigētis ⁊ ideo ſm peccata circa que eſt tale peccatum erit hꝫ etiam in prudentia ſub ſe ſpēs .ſ. precipitatio qua aliquis per ipetum paſſionis vꝉ voluntatis fertˀ ad aliquid agendū pertranſitꝫ medijs ꝑ que oportet ordinate deſcēdere recta conſiliando. Que media ſunt memoria preteritorum. Intelligentia preſentiū. Solertia in conſiderando futuros euentus. Rō conferēs vnū cū alio. Et docilitas per quam qs acqeſcit aliorum ſententijs. Habet etiam temeritatem q̄ eſt cōtemptus regule dirigentis: vnde temere dicūtur illa fieri que rōne nō regūtur ex cōtēptu regule dirigentis. Habet ⁊ inconſiderationem qua in recte iudicando deficit. Eſt ⁊ inconſtantia que deficit in precipiendo. Eſt ⁊ negligentia que eſt ꝑ defectum voluntatis ⁊ ē ꝓprie ī actus interioris defectu ad quē pertinet electio. Eſt ⁊ pigritia ⁊ torpor de quibꝰ .s̈. Et quādo predicta ſint peccatum mortale, dicas ꝙ ſolum quando ſunt contra aliqḋ neceſſariū ad ſalutē qḋ precipitˀ: vel qḋ eſt prohibitū. alꝫ cōiter ſunt peccata venialia.

4 ¶ Que ſunt vitia q̄ ſilitudinem habent cum prudentia. R. ꝙ ſunt quattuor. Primum eſt prudentia carnis inquantū ſtudium rōnis ordinat ad finem qui non eſt vere bonus: ⁊ qdē ſi ſumatˀ ſm abſolutam rōnem: ita ꝙ in cura carnis aut mundanoꝝ finis totius vite ſit: ſic eſt peccatuꝫ mortale: qꝛ per hoc auertitˀ homo totaliter a deo: cū impoſſibile ſit eſſe plures vltimos fines. ⁊ de hac dˀ ad Ro. viij. Prudentia carnis inimica eſt deo. Si aūt ſumatˀ ſm rōnem particularis prudentie: ſic eſt peccatuꝫ veniale: qꝛ ſicut affectio ad aliquod delectabile carnis vel mundi inordinata ſine auerſione a deo eſt peccatum veniale: ſic eſt ſtudiū ad illā Silr̄ dic de prudentia ſeculi. Si vero quis curam carnis in finē ordinat honeſtum. puta comeſtionē ad ad carnis ſuſtentationem: vt deo ſeruiat: ſic non erit prudentia carnis. Silr̄ nec prudentia ſeculi: quando vtitur rebꝰ mūdi ad finē honeſtum. vide de hoc Tho. xxij. q. lix. Secūdum ē aſtutia. Tertiū dolus. Quartuꝫ fraus ⁊ lꝫ hec tria conueniūt inquātū qs per vias nō veras ⁊ ſimulatas vult conſequi aliquē finem Tn̄ differunt inter ſe: qꝛ ad aſtutiam pertinet excogitatio huiuſmodi viarum. Ad dolum ⁊ fraudem vero pertinet ꝓprie executio operis: ſed dolus conſiſtit in verbis ⁊ factis. fraus vero ꝓprie in factis.

PUbes qs dicatˀ. habes. xx. q. i. §. cū ergo. ⁊ .q. ij. c. ſi ī q̄libet. ⁊ de deſꝑō. īpu. c. pubes. ibi dˀ puberes ſunt vocati a pube .i. a pudentia corporiſ qꝛ hec loca primo lanuginem ducunt: ⁊ hodie dic ꝙ eſt maſculus .xiiij. annorum: ⁊ femina xij. vt .s̈. impubes.

PUblicum dˀ duplr̄ ſꝫ Pan. in .c. ex lr̄aꝝ. ď tē. or. vide notoriū ⁊ .s̈. occultum.

PUdicus dꝫ eſſe ſacerdos vt verbis ⁊ moribus pudorē idefinēter exhibeat. xliij. di. §. j.

PUdicitia eſt animi virtus q̄ quis verecūdatur de actibus de quibus hoīes magis verecūdantˀ: vt ſunt actus venerei ſm Aug. xiiij. de ciui. dei. comitēqꝫ hꝫ fortitudinē vt potius quelꝫ mala toleret q̄ꝫ malo ꝯſentire decernat. xxxij. q. v. ita ne.

PUnitio nō dꝫ eſſe ſine cā: licꝫ aliqñ ſine culpa. ď re. iu. ſine culpa. li. vi. ď q̄ vide .s̈. Correctō ⁊ pena. ⁊ vbi dꝫ pūiri. viď .s̈. pēa. §. xxiiij. cū ſe.

PUrgatio quadruplex. Alia ſpūalis .ſ. a peccatis. ⁊ hec fit per baptiſmū ⁊ pniam. de cōſe. di. iiij. non poteſt. Et per ſacramētorū receptionem. de ꝯſe. di. ij. cū omne. Et ꝑ fidei feruorem. xv. q. vlti. c. vlti. de coha. cle. ⁊ mu. c. veſtra. Et ꝑ quelibet opa pietatis. xxij. q. ij. ſi quelibet. Alia dˀ ignis purgatorij. de qua .j. purgatorium. Alia dˀ vulgaris que a vulgo eſt inuenta: ⁊ hec fit cū ferro candente: aqua feruēti aut cū duello ⁊ ſi euaſerit illeſus ſit imunis: ⁊ h̄ ꝓhibetur ſub pena mortaliſ peccati. ij. q. v. mennam. ⁊ .c. ꝯſuluiſti. ⁊ de purga. vul. per totū. qꝛ eſt cōtra id Deutronomi. vi. Non tētabis dn̄m. Alia dˀ canonica a iure canonico inuenta: ⁊ hec fit per iuramenti preſtationeꝫ co

rā ſuo iudice: τ illis apud quos infamatus eſt ſic iurādo ſup euāgelia: q̄ tale crimē nō cōmiſit ſup quo ē iſamatus: nec ad id opam dedit: τ huiuſmōi. τ dꝫ hre tot cōpurgatores quot iudicēti purgationē canonicā videbit attēta enormitate criminis: q ſint bone opionis: τ non ſit veriſile eos periurare: τ q ciꝰ ꝯuerſationē ſciāt τ ſint eiuſdē ordis ſi eſt poſſibile: q ſimul iurēt q̄ credūt eū verum iuraſſe: vel q̄ bonum exhibuit iuramētum. hec ꝓbant de purgatiōe canonica per totū.

1 ¶ Qñ dꝫ indici canonica purgatio. R. q̄ quādo apud iudicē ſuū qs eſt iſamatus: τ iſamia publica laborat: τ apud graues τ bonos viros τ non ſit orta ab inimicis: tūc iudex dꝫ prefigere terminū: vt ſi qs vult accuſare compeat: τ ſi accuſator appet audiat canonice. Si vero nō appet τ infamia mala crebreſcit: tūc ꝓcedat iudex ad iqſitionē: τ ſi nullus apparet ēt denūciator nec cōuincitur: tūc cōpellat eū ad purgationē canonicā. h no. Jo. ij. q. v. preſ byter. τ p totū. τ de purga. cano. p totū. p doc.

2 ¶ Sed nūqd iudex ex ſola ſuſpitiōe poſſit purgationē canonicā indicere. R. q̄ ſi iſamia non laborat vt dici nō poterit: niſi forte fuerit accuſatus. ij. q. v. §. ecce q̄liter. vnde no. q̄ veriſimilis ſuſpitio ſufficit ad indicēdā purgatōem predictā lꝫ non ſit iſamatus: ſed temeraria ſuſpitio repellit. extra eo. c. ſi quis de gradu. ij. q. i c. i. violēta aūt ſufficit ad ſniam. xxxij. q. i. dixit no. Archi. ij. q. v. oībus. Jnno. τ Mo. in. d. c. ſi qs. d gradu. Limita hoc vt. ſ. preſumptio. i. verū in leuibus.

3 ¶ Vtrū ad dictū vniꝰ mulieris ſit indicenda: R. q̄ ſic. ſi iſamia ex h apud graues reſultat. c. ſignificaſti. de adul.

4 ¶ Que pena deficiētis i purgatiōe. R. q̄ ſi accuſet τ idicat ſibi purgatio ſi deficit punietur ac ſi fuiſſet ꝯuictus. de ſimo. c. de h. Si vero p modū inquiſitiōis agat: aut denūciatiōis pena erit arbitraria. vt no. Gof. Mo. τ Pa. i. c. accedēs de accu. Silr dic q̄ ſi non preceſſit aliquis modus agēdi neqꝫ accuſationē: inqſitionē: aut denūciationē: ſed ſolū pp infamiam iudex indicit purgationē: tūc ſilr ſi deficit punit extraordinarie. τ eſt caſuſ. c. ſignificaſti. d adul. Et ſic eū intellige. Et aduerte q̄ dicit Jnn. q̄ cū iudex hoc caſu ꝓcedat ex p̄ſumptione q̄ dꝫ multū tpare ſniaꝫ: vt no. i. c. afferte. de p̄ſūpti.

Purgatorium

eſt pena grauiſſima: minor tū q̄ infernalis: vt pꝫ. xxv. di. §. q̄lis de pe. di. vij. c. ſi.

¶ Qui ſunt qui purgant. R. q̄ illi qui moriuntur i charitate: qui tñ nō ſatiſfecerūt ꝓ eorum peccatis i hac vita. xxv. di. c. q̄lis. τ. c. ſe. 1

¶ Qūo iuuant aie defūctoꝝ. vide. j. ſuffragia per totum. 2

Purificatio

poſt partū mulieꝝ non eſt neceſſaria vñ ſi voluerit intrare eccleſiam vt gr̄as agant: nō peccāt. Si tñ ex veneratiōe aliquādiu voluerint abſtinere deuotio eaꝝ nō ē ꝓhibēda. de purific. pꝰ par. c. vnico.

Puſillanimitas

opponitur magnanimitati p defectū q̄ deficit puſillanimis a ꝓportione ſue potētie: dū recuſat in illud tēdere: qđ eſt cōmenſuratū ſue potētie τ ſic ē peccatum: τ tale q̄lis ē obligatio ad illđ in qđ tendere recuſat: ſiue ſit preceptū: ſiue ſit ꝓhibitio. Secus ſi ſit circa ꝯſilia: vt intrandi religionē: audiēdi ꝯfeſſionē: vel predicādi: quibus ex officio nō incūbit de neceſſitate: q̄ ſic ē peccatū veniale. hec ex Tho. xxij. q: cxxxiij. τ eſt filia accidie.

Quadrageſima

quando τ qūo fuit iſtituta nō. i. c. quadrageſima de cōſe. di. v. vbi dr̄ q̄ a xp̄o fuit inſtituta: τ vt decimā annoꝝ deo reddamꝰ: qñ eſt incipiēda τ a quibus abſtinēdū: τ q̄ hora comedendū: vide. ſ. ieiunium.

Quarta

falcidia vel trebellianica. vide legitia. Quarta funeralis. vide canonica portio.

Queſtuarii

dicūtur qui diſcurrūt ꝓ elemoſynis: q nullo modo recipi debent: niſi veras lr̄as: aut apl̄icas. Aut dioceſani oñdāt: τ ponit forma lr̄aꝝ. in. c. cū ex eo. de pe. τ re. τ ſi hñt lr̄as apl̄icas nō debēt acceptari: niſi prius ſint p epm̄ exaiati. cle. abuſionibus. de pe. τ re.

¶ Vtrū tales queſtores ſint permittendi predicare. R. q̄ nō. niſi ſolūmō qđ i lr̄is ꝯtinet populo ꝓponere. vt in. d. c. cuꝫ ex eo. τ de here. vt officiū. li. vi. τ. d. cle. abuſionibus. 1

¶ Quid ſi ꝯtinet in eoꝝ litteris q̄ in locis religioſis honeſte τ charitatiue recipiant: τ q̄ fideles ad eoꝝ exhortatiōꝫ ꝯuocēt. R. q̄ nihilominꝰ clerici τ rectores eccleſiaꝝ nō tenentur iuiti p̄dicta facere: q̄ tales lr̄e q̄tū ad hmōi cō 2

mocationes ſunt reuocate ipſo iure:vt hr̃ i ex-trauaganti.cle.iiij.

3 ¶ Quõ nõ debet in tabernis:aut alijs locis i-cõgruis manere:aut inutiles expenſas facere: aut hitũ falſe religiõis portare:aut idulgẽtias vel alia mẽdacioſa ꝓponere.hñtur i.d.cle.abu-ſionib⁹.⁊.d.c.cũ ex eo.

4 ¶ Sed nũqd ſi publice delinquãt:tales pote-rũt ab ordinarijs puniri.R̷.ꝙ ſic.lꝫ ſint exẽpti de priui.c.tuarum.

Questus dr̃ oẽ qð ex opera cu-iuſcũqꝫ deſcẽdit.ff.ꝓ ſocio.l.queſtus.glo.i.lucrum.

Rancor ẽ diſplicẽtia ꝯ aliquez ꝑp quã deſiderat vel q̃rit qs malũ alteri:⁊ eſt filia accidie qñ ꝓcedit ꝯ aliquẽ:eo ꝙ inducit eũ ad bñ opãdũ. Aliqñ filia ire:⁊ eſt pctm̃ mortale.ſi maluꝫ qð alteri querit vel optat:ẽ qd alicuius iportãtie ⁊ cũ deliberatiõe voluntatis:vt elicio a Tho. xxij.q.xxxv.limita tñ vt.ꝫ.odiũ.

Ratio hꝫ triplicẽ gradũ in hoie ſꝫ phm̃.i.ethicoꝝ.Priuſ ẽ añ cõpletũ ſeptẽniũ.vbi nõ intelligit nec ꝑ ſe:nec ab alio cape nõ põt.⁊ iõ illo tpe nulli ꝯctui ẽ aptus.Scðs gradus ẽ cũ ab alijs cape põt lꝫ ipfecte:ſed ipſe ꝑ ſe non ſufficit ad itelli-gẽdũ:⁊ iſtud ẽ i fine ꝑmi ſeptẽnij regulariter: ⁊ tũc põt ꝑmittere aliqua ad q̃ natura iclinat: nõ tñ cũ obligatiõe ꝑpetua.Terti⁹ eſt quando ab alio cape põt ⁊ ꝑ ſeipm̃ ꝯſiderare: ⁊ iſtud ẽ in anno pubertatis:⁊ tũc põt ſe obligare quo ad pſonã.ſ.ad votũ religiõis matrimoniuꝫ: ⁊ hmõi.ſed q̃ ad exteriora nõ:niſi in fi.xxv.ãno rũ.Rõ finalis eſt aĩa legis.vide lex.§.iiij. Et quõ cognoſcat quãdo ratio ẽ finalis vel ipul-ſiua.vide.ꝫ.cauſa.

Ratiocinia ſunt redditiones rõnuꝫ ad q̃s quis obligat ex admiſtratiõe reipublice vel priuate.Nã ſunt quedã rõcinia publica qbus obligant officiales curie ex admiſtratõe aliqꝝ ad rẽ publicã ꝑtinẽtiũ.vt.C.de epi.⁊ cle.l.offi-ciales.Quedã dicũtur priuata qb⁹ obligantur hoies ex admiſtratiõe reꝝ priuatarũ:vt tuto-res:curatores:actores:ꝓcuratores:executores extra.de obliga.ad rõ.c.vno.

i ¶ Utrũ obligat⁹ ad rõcinia poſſit ordinari.R̷. ꝙ p⁹ dimiſſionẽ admiſtratiõis ſi eſt obligatus reipublice ex admiſtatione ꝓmoueri nõ poteſt añ reddita rõcinia.c.preterea.l.di.ſecus ſi eſſet obligatus ex mutuo:vel alia cã.l.ex reſcripto. ff.de mu.⁊ ho.C.de epi.⁊ cle.l.qſqs emẽſis.Si vero eſt obligat⁹ pſone ꝑuate:tũc ſi tenet ð do-lo ⁊ fraude ⁊ cõſtat repellit.Si vero ꝯſtare nõ põt:vel tenet ex alia culpa ſic põt ꝓmoueri.In officio ãt admiſtratiõis exñs an poſſit ꝓmoue-ri.Mihi plꝫ opi.Inno.in.d.c.vnico.vbi dicit ꝙ ſi quis gerat tutelam vel curã legitimã vel neceſſariã a legib⁹ ſibi ipoſitã:vel ẽt ſuſcipiat aut miſerabiliũ pſonaꝝ:aut eccleſie ꝓcuratio-nes:ſeu adminiſtratões:⁊ maxie cũ lnia epi ꝙ nõ ipedit ordinari cũ poſſit talia ſuſcipe etiaꝫ ordinatus.al's aũt ꝓhibet.li.di.per totũ.⁊.d.l. officiales.

¶ Sed nũqd magiſter ſcholariũ vel alius fa-mulus q iurauit ꝑ annũ ſeruire poterit religio-nẽ intrare.R̷.ꝙ ſic ſm Hu.iij.di.c.legẽ.lꝫ di-cat ꝙ nemini ꝯſuleret.Ho.dicit ꝙ tutius eſt i-plere qð iurauit.niſi obtineat lnĩam quã ſi nõ vult dare poterit itrare aucte.c.ꝑuenit.cl.ij.ð iureiur.Addo ꝙ etiã liceret qñ immineret ſi-bi periculũ mortalis peccati. 2

¶ Utꝝ obligat⁹ cã pignoris poſſit ꝓmoueri. 3
R̷.ſm Ho.ꝙ nõ.añ redditã rõnẽ.ar.c.ſignifi-cãte.⁊.c.cũ cõtra.de pigno.

¶ Utꝝ filius vſurarij poſſit ꝓmoueri.R̷.ſm 4
Ho.ꝙ nõ.ſi ſuccedat:niſi clamores pr̃is emẽ-det:vel hereditatẽ repudiet.c.tua nos.de vſu.

Raptor ꝓprie dr̃ qui rapit reſ i-mobiles.Predo ṽo reſ mobiles.Uñ rapina dr̃ in reb⁹ imobili-bus.Depredatio vero i mobilibus ⁊ ſe mouẽ-tibus:vt aĩalibus ⁊ hmõi:ſm Jo.an.quẽ ſeqt Pa.in.c.i.de rapto.q̃uis vt plurimũ equiuo-ce ſumãtur.Et ſit rapiã cũ quis publice ⁊ vio-lenter rapit.vt in.c.penale.xiiij.q.v.de hoc vi-de inſti.de vi bo.rap.p⁹ principiũ.⁊ ẽ grauius peccatũ q̃ꝫ furtũ.vt in.d.c.penale.

¶ Utrũ raptores largo mõ ꝓ quibuſcũqꝫ pu- i
blice ⁊ violẽter res alienas depdãtibus tã mo-biles q̃ꝫ imobiles poſſint recipi ad cõfeſſioneꝫ niſi reſtituãt rapta:vel que cõbuſſerũt:deſtru-xerũt:depopulauerũt:aut alio mõ dãnificaue-rũt ꝓrimũ:ſicut tenent.l.duob⁹.§.ſiqs iuraue-rit.ff.de iureiur.⁊.l.cũ te nõ ſolũ.C.ꝙ me.cã. R̷.tex.in.c.ſup eo.de rap.ſic ꝙ quicũqꝫ ſurrexe-rit i rapinã ſiue eccleſiaꝝ violationẽ ⁊ mani-feſte fuerit dephenſus:niſi prius ablata reſti-tuat ſi poterit:vel emẽdãdi plenã ſecuritatem fecerit penitẽtie bñficiũ ei penitus denegetur Si vero vſqꝫ ad obitũ i ꝯtumacia ſua durauerit

rit: ꝛ in extremis poſitus remediū pnie poſtu
lauerit humiliter: ſi emendationē: vel emēdan
di ſecuritatē preſtiterit: ei pnia ꝛ eccleſiaſtica
ſepultura ꝯcedaṫ. Qui aūt in ſanitate obſtina
ta mēte nō emēdauerit: ꝛ in morte ſecuritatē
preſtare nō poterit: ſi de peccato ꝯtritus fue
rit: viaticū nō deneget. ꝛ ſic nec ꝯfeſſio ꝛ abſo
lutio: ſed tñ nullus clericoꝝ ſepulture eius in
terſit: nec ei⁹ elemoſynā preſumat accipe: lꝫ ſit
ſepeliēdus in cimiterio. Et qcūqꝫ clericus vel
preſbyter ꝯfecerit: dꝫ deponi ab ordine irrecu
pabiliter. ſ. ſine diſpēſatiōe ꝛ bñficio carere ec
cleſiaſtico: hec in. d. c. ſup eo. Si vero non ſunt
manifeſti poterūt recipi ad ꝯfeſſionē: ſicut alij
peccatores ſm abbatē. in. d. c. ſup eo. ꝛ ēt licet
eſſent manifeſti: ſi tñ moniti nunqꝫ fuerūt ſm
Ho. in. d. c. ſup eo. dūmodo ſint diſpoſiti reſti
tuere vt teneṫ.

2 ¶ Quid de raptorib⁹ depredātibus romipe
tas. vide. s. excōicatio. v. caſu. xxix.

5 ¶ Utrꝫ raptor virginis ſit puniēdus pena. l.
vnice. C. de raptu vir. R. Pa. in. c. cū cā. de ra
pto. ꝙ ſi preceſſit tractatus determinatus de
matrimonio ꝛ ob hāc cām abducit nō cōmit
tiṫ pena de iure canonico: cui ſtam⁹ in h. Sive
ro predictus tractat⁹ nō preceſſit ēt ſi puella fu
it volūtaria cōmittiṫ pena. xxvij. q. vlt. lex illa.
ar. xxxvi. q. i. §. ex hac. i fi. ꝛ obligaṫ ad rſtitutō
nē: nō ſolū ſubtracti ſed ēt lucri: qđ habuiſſet
ille ſub cuius ptāte erat ſm dñꝫ. Jo. de platea
Inſti. de actio. que ex delictis naſcuntur. §. in
triduum.

Rapina

Rapina fit. Prio in naufragijs Scđo i pedagijs. Ter
tio i queſtis. talijs ꝛ ſimilib⁹. Quarto
i bello. Quīto i extorſiōib⁹ officialiū pl⁹ debito

¶ Utrū dñs agri vel territorij teneaṫ de rapi
1 na in eo facta. R. Pa. in. c. lꝫ. de reſti. ſpo. ꝙ ſi
fuit ſciēs ꝛ potuit prohibere ꝛ nō ꝓhibuit ſic
teneṫ. l. i. C. de fal. mo. Secus ſi nō potuit ꝓhi
bere. l. i. §. is aūt. ff. ſi fa. fur. fe. di. Et idē dic de
villa: ꝛ caſtro. ꝛ hec ē cōis opi. ſm Barto. in. l.
ne quid. ff. de incē. rui. ꝛ nau. Ciuiliter tñ tene
tur nō criāliter ſm predictos.

1 ¶ Sed nunquid ſtabitur iuramēto ſup quāti
tate rerū amiſſaꝝ robato. R. cōiter tenent legi
ſte. in. l. ſi quādo. C. vnde vi. ꝛ Pa. in. c. ſuper
eo. de his que vi. ꝙ vbi quis cōuenitur ex do
lo alterius non admittiṫ ꝓbatio per iuramen
tum in litem. Sed quando ꝯueniṫ de dolo ſuo
ſic credetur iuramento allegantis damnum:
ꝓpterea dicit Inno. in. d. c. ſuper eo. ꝙ. d. c. ha
bebit locū in qualibet vi compulſiua: ablatiua:
expulſiua: turbatiua: ꝛ inquietatiua. Ex quo i
fertur ꝙ ſi probo furtum vel rapinam contra
raptorem ſtabitur iuramēto meo de quātita
te rapta. Et no. ꝙ furtum vel rapina ꝓbaṫ per
ſocios familiares ꝛ hmōi.

Ratihabitio

Ratihabitio vide. s. conſenſus. §. iiij.

Reconciliatio

Reconciliatio eccleſie. vide de Conſecratio.

Recompenſatio

Recompenſatio vide Cōpenſatio.

Recuſatio

Recuſatio Recuſari pōt iudex delegatus ex multꝭ
cauſis. nō. Pa. in. c. accedens. vt lite nō
ꝯteſt a. Primo qꝛ conſanguineus aduerſarij.
Scđo qꝛ cōmēſalis ipſius. Tertio qꝛ oriūdus
de eius terra. idē de diſtrictu. Quarto qñ non
poteſt haberi acceſſus ad iudicem: niſi per ter
ram inimicoꝝ. Quinto quādo loquitur i au
re ꝛ familiariter cum aduerſario. Sexto quan
do in alia cauſa litigabat cū eo. iſtud no. Pa. i
c. i. de iudi. Septimo qñ ē imꝑitus ꝛ hꝫ aſſeſſo
rē ſuſpectum ibidē Pa.

¶ Utrum proteſtatio de non acceptādo cum i
tollaṫ ꝑ ꝯriū factū. R. Pa. i. c. vnico. de litꝭ ꝯte.
ꝙ nō niſi factū ꝯriū tollat ꝓteſtationē ꝑꝑ itel
lectū aliū intermediatū. Ubi gr̃a. Introgaṫ an
vera ſūt q̄ ꝯtinenṫ in libello. R. reus. Rñdebo
cū ꝓteſtatiōe ꝙ nō itendo ꝯteſtari litē ꝑ hanc
rñſionē. ꝛ ſic rñdet: nō ꝯteſtaṫ ꝑ iſtud factū ꝯ
riū. Secus ſi his dictꝭ diceret iudex nō admit
to hāc proteſtationē: ꝛ poſtea ipſe reus rñde
ret ſine ꝓteſtatione repetita ad libellū: tale fa
ctū ꝯriū tolleret ꝓteſtationē ꝛ lis eſſet ꝯteſtata
Secus ſi iteꝝ repeteret ꝛ ego ꝓteſtor nolle cō
teſtari litē: qꝛ nihil mediū interuenit. ꝓ hoc fa
cit cle. vnica. de dolo. ꝛ qđ dṫ de ꝯſti. c. cū. M.
ꝛ. l. vbi repugnātia. ff. de re. iur. ꝛ in. c. ſolicitu
dinē. de ap. vel dic ſm Bar. in. l. vnica. C. de li
tis ꝯteſta. ꝙ quando proteſtatio reſpicit vnū
ꝛ factum aliud. Nam in litꝭ conteſtatione ori
tur quaſi contractus. Proteſtatio vero ordi
natur ad tollendum iſtū quaſi contractum:
non autem reſponſionem: ꝛ ſic ſunt diuerſa: ꝛ
tunc per factum contrariū non tollitur. Sed

qñ ꝯcernūt vnū:proteſtatio ⁊ factū. vtputa q꞉ rñdet ⁊ ꝑteſtatur ꝙ aio nō rñdēdi:tūc tollitur talis ꝑteſtatio ꝑ ꝯriū factum:q꞉ ꝯcernit idem factū. Uel dic ſm Pa.in.d.c.cū.M.ꝙ qñ ꝑ/teſtatio fit in depēdentib⁹ a mera volūtate ꝑ/teſtātis valet proteſtatio. vt ſi dicat nolle aliđ dicere ꝯ̄ fidē:⁊ poſtmodū dicit ꝑteſtatio de/fendit cū.xxiiij.q.i.hec ē fides. Si vero depen det a volūtate proteſtātis ⁊ alterius ſi alter cō ſentit valet.c.cumana.⁊ qđ ibi no.de elec. ⁊.c. fi.de ꝯdi.appo. Si vo nō cōſentit nec ē iuſta cā proteſtādi nō valet. Secus ſi ſubeſſet iuſta cā.puta metus vel vis:puta vis ꝯ̄dā:aliter in/terficies me:proteſtor ꝙ quicquid dicam facio aio nō ꝯ̄hendi.⁊ vꝫ.xxxi.q.ij.lotarius. Silr qñ iudex delegatus nō cōſentit recuſatiōi:⁊ ſi nō cōpco excōicabit de facto cōpco cū ꝑteſtatiōe de nō ꝯſentiēdo i ipꝫ vꝫ ne cōpitio preiudicat Aduerte tñ ꝙ ꝑteſtatio dꝫ ꝑcedere actū ſup q̊ fit. vt.ff.de ꝯcubi.l.in ꝯcubinatu.

REgularis dr̃ qui ad viuēdū regulariter ē aſtrictus ſiue ſit monachus ſiue canonicus regularis de ſta.mo.c.ꝙ dei timorē:ſiue ſit clericus ſiue ſit laicus.lꝫ laicus nō poſſit recipi in canonicū: vt in.c.ij.de inſti.tñ pōt recipi i conuerſum.de elec.c.cū ex eo.li.vi.

REligioſus dr̃ tripl'r. Prio largiſſime:⁊ ſic ē qlibet xpian⁹. vt in.c.ꝑ humani.de homi.li.vi.dr̃ xpiana religio. Scdo large ⁊ ſic cō prehendit oēs clericos ſeculares:⁊ oēm xpia/nū honeſte viuentez. Nā in eo ꝙ deo ipendit debitā religionē pōt dici religioſus. ⁊ ſic ſeqr̃ i.q.i.c.nullus.cl.ij.⁊.xxxiij.q.v.qđ deo.ar.devoto ex multa. vbi de hoc. Tertio accipit ꝓprie. ⁊ ſic religioſus ē q profeſſionē fecit alicui de religionib⁹ approbatis ꝑ ſedem aplicaꝫ. de voto. c.ꝙ votū.§.pñti.li.vi.⁊ talis ꝓprie dr̃ religio/ſus. Et religiōes approbate ſunt q̄ttuor. Prima Baſilij. Scda Bñdicti. Tertia Auguſtini Quarta bti Frāciſci. vt no. Laudu.in cle. q꞉ regulares.de ſupplen.ne.pre. Sub iſtis militant oēs ꝓprie religioſi:exceptis cartuſiēſibus qui hñt ſua ſtatuta.

i ¶ Ut ꝝ diſpōſitio odioſa ꝯcepta erga regulares ſeu religioſos extēdat ad fratres de tertio ordine bti Frāciſci:⁊ hmōi. R. Pa.in Rica.đ regu.ꝙ nō q꞉ tales ꝓprie nō dicūtur religioſi. vñ potius coꝝ regula ē quidā modus bñ viuēdi:lꝫ ſit approbat⁹ ꝑ papā. ⁊ iō ſolū cōprehēdet illos qui tria vota ſubſtātialia ꝓmiſerūt in religiōe approbata ſm Jo.an.in glo.i.⁊.ij.cle. ꝑme.de decimis. Et hoc veꝝ:niſi addat aliud: puta qcūqꝫ religioſi. Nā tūc ēt cōprehēderentur hoſpitalarij hieroſolimitani qui nō pñt ꝯ̄/here matrimoniū ⁊ ꝓmittūt obediētiā ſupio/ri:⁊ nō pñt retrocedere ab illo ſtatu. nō tñ comprehēderent alij hoſpitalarij qui vtūtur matrimonio.lꝫ portent certū habitū:q꞉ nō ſunt religioſi:nec ſtricto:nec largo modo. In fauorabilibus vero bñ cōprehēdūtur prefati frēs:quia largo mō videnť ſub regula rōne promiſſiōis facte ſupiori coꝝ.

¶ Quid de inueniētibus nouū ordinē. R. ꝙ nō ſunt religioſi niſi a papa expſſe approbētur:q꞉ cū ſit ꝓhibitū nouū ordinē vel religionē inueni re. vt in.c.religionū.de reli.domi. li.vi. Jō nō religioſi:ſed poti⁹ irreligioſi ſunt cēſendi tales ⁊ hodie ſunt excōicati ipſo facto ꝑ extrauagātem Jo.xxij.que icipit. Scā romana. Recitat Pa.in.c.fi.de reli.domi. 2

¶ Religio beghinaꝝ reprobať ⁊ oēs cā ſectātes ſunt excōicati ipſo facto:ac religioſi dātes eis auxiliū:cōſiliū:vel fauorē in prefato bighinatu.cle.i.de reli.domi. Et no.ꝙ ſorores tertij ordis.S.Fran.nō ſūt ille beghine:vt no. glo. ibidē.cū hēant regulā approbatā a ſede aplica ⁊ multomin⁹ ſorores ſcē Clare. 3

¶ Quis pōt effici religioſus. R.ꝙ qlꝫ qui nō hꝫ aliquā de īfraſcriptis.viij.ꝯditōib⁹ q̄ꝝ prima ē etas imatura.de q̊ dic vt.s̄.nouici⁹.§.i. 4

¶ Secūda ſuilis ꝯditio. Seru⁹ qppe ſine ꝯſenſu dñi nō pōt itrare religionē.ar.liiij.di.c.nullus epoꝝ. Preſcribiť tñ triēnio a religiōe que ħ ignorat.ſi dñſ ſcit ⁊ nō repetit.xvij.q.ij.ſi qs icognitus. Jſte tñ ſi repetať a dño religioſus erit ſm Hu.ibidē.ar.xxvij.q.i.de viduis.⁊ religiōi tenebiť q̄tū in ipſo ē:⁊ ſi manumitteretur nō poſſet ꝯ̄hē.nec ob.c.qdā.de ꝯuer.ꝯiu.q꞉ ille q hꝫ vxorē nō pōt obſuare caſtitatē ea iuita:⁊ ſic religioſus eē nō pōt:ſed ſeru⁹ ſic:q꞉ nō reqriť corp⁹ liberū vt ſit monach⁹ cū i domo ꝓpria qs poſſit eē religioſus.d.c.de viduis. 5

¶ Tertia debitoꝝ obligatō. Qui.n.dꝫ aliqd alteri nō pōt illud licite ꝑtermittē vt religionez igrediať.liij.di.c.general'. Si tñ ſit debitū pecunie. vel talis debitor nō hꝫ vñ ſatiſfaciat.tūc faciat qđ pōt.ſ.cedat bonis ſuis creditori ⁊ ſufficit.ꝑꝑ pecuniā eni ñ obligať ꝑſona liberi hominis.ſed tm̄ ad recōpenſaꝫ. Uñ lꝫ ei reb⁹ ſuiſ exhibitis religionē igredi:nec teneť in ſeculo re/ 6

manere vt ꝓcuret vñ ſoluat debitũ:ſi modo ex
ʒelo dei ꝛ feruore charitatiſ h̄ faciat q: ſpũs ſci
auctoritate hoc facit cui nemo pōt reſiſtẽ. xix.
q.ij.duc.de regul.lz.Si tñ monaſteriũ qꝺ igre
dit̃ aliqd acquireret ꝑ ſucceſſionẽ hereditariã
vel ꝑ donationẽ aut legatũ rõe ipſi⁹ ſolũ:ſic te/
net̃ ſatiſfacere q̃ztũ ſe illud extẽdit qꝺ habuit
eius occaſione ſolummodo.ar.c.ſi qua mulier
xix.q.iij.
7 ¶ Vtꝝ talis teneat̃ i religiõe laborare vt cre
ditoribus ſoluat.R.qdã tenẽt ꝙ ſic.Sed ꝯriũ
credo cũ ex toto ſit religiõi ſubiect⁹ ita q̇ non
ẽ momẽtũ in q̃ a prelato nõ poſſit occupari: ꝛ
nõ hẽat velle nec nolle.c.ſi religioſus. de elec.
li.vi.Itẽ ſi ſteriſſet in ſeculo ꝛ ceſſiſſet bonis ñ
teneret̃ laborare vt ſatiſfaceret ſm Pe.ꝺ pal.
in.iiij.di.xxxviij.Ergo cũ ex ꝓfeſſiõe cedat bo
nis pꝫ ꝙ nõ tenet̃ laborare vt ſatiſfaciat:poſſꝫ
tñ prelatus cũ ꝯſenſu monaſterij hoc ei conce
dere.al's non.
9 ¶ Quid ſi talis ẽt cũ iuramento ad tale debi/
tum erat aſtrictus.R.idẽ per oĩa dicenduꝫ. ar.
c.lꝫ.de regula.
9 ¶ Quid ſi ꝓmiſiſſet talis opari manib⁹ vt ſa/
tiſfaceret.R.ſm Pe.de pal.vbi.ſ.ꝙ hoc non
obſtãte poterit religionẽ itrare ſed ſi bona ſua
ſufficiũt ſatiſfaciat ei ad itereſſe.ꝛ ſic dic de eo
q accepit vxorẽ q̃ patit̃ aliqꝺ itereſſe ex h̄ ꝙ dꝫ
ei ſatiſfacere.ſi hꝫ aliq̃ ſm eũdeꝫ Pe.
io ¶ Quarta rõcinoꝝ detentio. Vñ obligat⁹ ad
rõcinia itrare nõ pōt.liij.di.c.legẽ. Et h̄ veruꝫ
i obligatis ꝑpetuo. In alijs ãt ſecus lꝫ hone/
ſtũ ſit ꝙ prius ſe expediant. Ex q̂ pꝫ ſm Hoſ.
ꝙ ptãs q iurauit regimẽ ciuitatis ꝑ annũ. ma
giſter ſcholariũ q ſilr iurauit legere ꝑ annum:
ꝛ hmõi pñt intrare religionẽ auctoritate.c.ꝑ/
uenit.el.ij.de iureiur.vide.ſ̃.ratiocinie.de hoc
§.i.ꝛ.ij.
II ¶ Quīta ẽ pr̃na ſubuentio. Et vt ſcias ſi pōt
fili⁹ intrare religioneꝫ.dimiſſo pr̃e cui tenetur
ſubuenire. Ero.xx.no.ſm Alex.in.iij.parte ſũ.
ꝙ ſi pẽtib⁹ nr̃is obſeq̃a nr̃a neceſſaria ſunt:ita
ꝙ ſine ipſis ſuſtẽtari nõ pñt:tũc nõ lꝫ religio/
nẽ itrare ſi mõ talia obſeq̃a nõ inducũt noſ ad
aliqd agendũ qꝺ ſit cõtra deũ.ꝛ ſic ꝯriũ ꝯſulen
tes phariſei icrepant̃ a dño Mat.xv.ꝛ ſic ſm
hoc itelige illud.c.ſi,qui.xxx.di. Si vero eis ñ
pōt ſeruire vel debita obſeq̃a exhibere ſine ꝓ/
prie ſalutis diſpẽdio.tũc neceſſitudini generis
diuine religiõis pietas anteferet̃.vt dicit Am/
bro.ſuꝑ Lu.ꝛ ſic poterit itrare ipſis dimiſſis.

Et ſic loqt̃ Iero.in ep̃la ad eliodorũ ꝙ ſolũ ge
nus pietatis ẽ in hac pte eẽ crudelẽ. ꝛ Salua/
tor.Lu.xiiij.Si qs venit ad me ꝛ non odit.Si
aũt nõ ſunt i tali neceſſitate:ſic filius ipſis ẽt i/
uitis pōt itrare:ẽt ſi cũ eis poſſit ſine diſpẽdio
ꝓprie ſalutis ꝑmanere.ꝓbat̃ in.c.i.ꝛ.ij.xx.q.ij
Addit tñ Tho.in.iij.quol.q.vi.ꝙ non ſoluꝫ ꝓ
idigẽtia maxima:ſed ẽt ꝓ mediocri ꝑntũ.puta
q: poſſet viuere ſꝫ tñ cũ notabili iactura ꝛ de/
trimento ſui ſtatus ꝛ ꝯditiõis ſue. puta quia
oportebit eũ mendicare vel alijs ſeruire cũ ma
xima indecẽtia ſui ſtat⁹ dimittẽdus ẽ igreſſus
religiõiſ.ẽt ſi ex voto hr̃et:ꝛ plꝫ qñ pōt ſine ꝑi/
culo ſalutis h̄ facere.
¶ Sexta ẽ dignitatis aſtrictio:vt ſunt ep̃i ꝛ a/ 12
lij ſuꝑiores:q ſine lñia pape nõ pñt itrare.c.lꝫ.
de regula. Inferiores vero ep̃is pñt ẽt inuitis
ſuis ep̃is.vt.xix.q.ij.duc.ſicut ſunt decani:ꝑpo
ſiti:archidiaconi:archipreſbyteri:curati:ꝛ oẽs
alij iferiores ep̃iſ.Bñficiũ tñ eoꝝ alteri nõ dꝫ
ꝯferri niſi expreſſe vel tacite profeſſi fuerit vel
appuerit ꝙ abſolute voluerit vitã mutare .c.
bñficiũ.de regula. li.vi.debent tñ petere lñiaꝫ
q̃zuis nõ obtineant.vt in.d.c.lꝫ.
¶ Sed cui⁹ erũt fructus bñficij añ ꝓfeſſioneꝫ 13
R.ꝙ dꝫ aſſignari debita portio ipſoꝝ fructuũ
alicui q ſeruiat ꝓ ipſo.vt i.d.c.bñficiũ. reliquũ
vero erit ipſi⁹ vt nõ ſit oneroſus monaſterio
qꝺ intrauit tpe ꝓbatiõis. xvi.q. vi. de lapſis.
q: nec ꝓprie eſt religioſus.vt pꝫ in.c. religioſo
de ſen.excõ.li.vi.ğ iure ſuo nõ dꝫ defraudari.
vt.xvij.q.ij.cũ ſaldus.no.Tancre. ꝛ Bartho/
lomeus brixiẽ.ꝛ interim remanet canonic⁹ cu/
ratus vel decanus ſicut prius erat nec benefi/
cium vacat.
¶ Septima matrimonij obligatio.ſ. p⁹ cõſũ/ 14
mationẽ.nã tũc nõ pōt religionẽ itrare:niſi ſꝫ
ꝙ dico Matrimoniũ.iiij.itellige ẽt ſi copula
eſt habita p⁹ ꝯctũ matrimoniũ vel ſpõſalia. ſꝫ
non ſi ante:q: ſic nõ ipediret:nec matrimoniũ
diceret̃ ꝯſummatũ.ar.c.veniẽs.de ſpõ.vbi pꝫ
ꝙ copula precedẽs ſpõſalia nõ facit matrimo
niũ.facit.c.veꝝ.ꝛ.c.ex publico.ꝛ.c.ex pte.ꝺ cõ/
uer.ꝯiu.q̃ reqrũt ꝯſummationẽ: ꝛ eſt illud qꝺ
ſeqtur nõ qꝺ añcedit.
¶ Sed qd ꝺ illo q iurauit aliquã ducere i vxo 15
rẽ nũqd poterit itrare.R.ꝙ ſic.auc̃te.c.ꝑuenit
el.ij.de iureiur.ꝛ.c.cõmiſſum.de ſpõ.in q̊ dr̃ tu
tius ẽ ei ꝛc̃. Intellige quo ad opiõnẽ ne de fa/
cto dicat̃ ꝯ iuramẽtũ feciſſe nõ q̃ ad veritatem
ſm Ric.in.iiij.dic ẽt vt.ſ.§. ix.

16 ¶ Octaua coactiōis īpoſitio.nā oȝ vt ſit volūtarius:alr̄ nō tȝ igreſſus.vt de regula.c.i.xx.q.iij.pñs.In religiōe aūt minoꝝ vltra predicta.viij.reqrūtur alia.v.ſ.q̄ ſit corpore ſanus:legitime natus:nulla vulgari īfamia notatus q̄o pꝛōptus:cōpetēter lr̄atus:vel ad honeſtos labores apt⁹.attñ ſi qs reciperet deficiēs in aliq̄ iſtoꝝ teneret receptio.niſi ſit.i.ij.iiij.v.vi.vij.vel.viij.q̄ aliqñ reddūt receptionē nullam: vt pȝ p predicta.

17 ¶ Quō dȝ qs itrare:aut q̄ intētiōe.R̄.vt moriat̄ mūdo ⁊ ſeruiat xp̄o.xij.q.i.c.ij.

18 ¶ Vtꝝ qlibet debeat reputare votū religionis ꝓportionatū ſue īfirmitati.R̄.ſm Ric.in iiij.di.xxxviij.ar.vi.q.i.q̄ ſic.niſi p certā cōiecturā ſeu expiētiā ſibi cōſtaret de ɔ̄rio.pp enī cuſtodiā que magis adhibet̄ religioſis q̄ȝ ſecularibus.Et pp bona exēpla q̄ vidēt ibi frequētius.Et pp bona verba q̄ frequentius audiūt.Et pp maiores ɔſolationes q̄s diuina benignitas ob fauorē religiōis:et ex ſcā ſocietate īfūdit eis efficit̄ ei⁹ obſeruātia ꝓportōnata ī ipa exñti q̄ īpropōtōnata eēt remanēti ī ſclo

19 ¶ Vtꝝ qs poſſit ꝓfiteri ī aliq̄ religiōe ita q̄ liceat ſibi retinere ſua.R̄.Pa.i.c.inſinuante.q cle.vel vo.q̄ ſi qs ſimplr̄ vouit cū tali ɔditiōe.vr̄ indubio q̄ ſibi reſeruauerit illa bōa:vt obedictiari⁹ monaſterij:q2 verba appoſita ī ɔtractu debēt itelligi ſm naturā ɔ̄ct⁹.vt ī.l.ſi vno.ff.loca.ēt īpropriatȝ verbis.vt ibidē ī pri.⁊ in d.c.iſinuāte.ſm vnū itellectū vt res poti⁹ valeat q̄ȝ peat.l.quotiēs.ff.de ver.ob.⁊.c.abbate.de ver.ſig.⁊ ſic erit religioſus.⁊ p̄fata bōa habebit ad vſuȝ.ꝓ neceſſitate ſua.Idē dic ſi ꝓfitet̄ vt ī domo ſua cū oīb⁹ bonis ſuis moretur.vt no.Ber.Inno.⁊ Ho.in.d.c.iſinuāte.q2 h̄ nō ē ɔ̄ ſubām monachat⁹ vt quis ī certo loco moret̄:aut de certis redditib⁹ viuat:cū h̄ poſſit ſupior ɔcedē.c.cū iter.R.de elec.⁊ ſi poſtea ſupior velit eū āmouere:poterit:lȝ nō debeat niſi ex iuſta cā.Si vero voluit reſeruare vt ꝓ priū:ita q̄ nō ſit locus interp̄tatōi:⁊ tūc ſi fiat reſeruatio p viā cōditōis reſolutiue vel ſuſpēſiue ſic vitiat̄ act⁹ ⁊ nō ɔditio.vt in.c.fi.de cōdi.appo.⁊ ſic nō erit religioſus.Silr̄ ſi fiat p pactū.puta q2 dicit:alit̄ nō itendo ꝓfiteri:nec alio mō:q2 hec verba hñt vim ɔditiōis:vt dic Bar.ī aut.igreſſi.C.de ſac.ſan.ec.Si āt ſimplicit̄ p viā pacti vel modi reſeruat ſibi ꝓprietatē vel facultatē ɔ̄hendi matrimoniū:ſic facit trāſire ꝓfeſſionē in aliā ſpēm:q2 vbi ē pactū ɔ̄ naturā ɔ̄ctus:⁊ īpropriatȝ aliquaten⁹ verbis pōt trāſire ī aliū ɔ̄ctū:fit iterp̄tatio alteri⁹ ɔtract⁹ vt ē tex.no.in.l.vbi ita donatur.ff.de dona.cā mor.⁊ ī.l.cū manuſata.ff.de ɔ̄hē.emp.⁊ ſic erit iſte nō religioſus ꝓprie:ſed oblatus monaſterio:lȝ nō ī totū.⁊ ſic obligabit̄ ad oīa preterq̄ȝ ad reſeruata:q̄ ſi verba nō patiant̄ vt fiat trāſitus ad aliū ɔtractū:tūc pactū īficit ɔtractū in totū.in.l.per ſeruū.ff.de vſu ⁊ habi.iūcta glo.ī d.l.cū manuſata.

¶ Vtrū itrās religionē ex cā īhoneſta:puta vt eēt abbas:vel melius gauderet ⁊ hmōi teneat̄:lȝ nō cōſequat̄ ſuā intētionē.R̄.Pa.i.c.vt clerici.de regu.q̄ ſic.q2 effect⁹ ē religioſus h̄ nō obſtāte.vt tȝ glo.in.d.c.vt clerici.⁊ fac̄ bonus tex.cū glo.in.c.quod interrogaſti.xxvij.q ij.ad materiam. 20

¶ Quid de illo qui dolo induct⁹ eſt ad religionē.R̄.q̄ nihilominus erit religioſus.de ɔuer.ɔiu.c.ex pte.⁊.c.veniēs.⁊.c.dudū.qđ me.cā.cū dilect⁹.⁊ ibi no.Ber.⁊ Ho.⁊ Jo.xx.q.iij.c.vl. 21

¶ Quid de illo q timore mortis efficit̄ religioſus.R̄.q̄ ſi timor īferat̄ ab hoīe ſic nō ē religioſus.qđ me.cā.perlatū:nec obligat̄ p tale votū:niſi poſtea ratificet̄.vt in.c.porrectū.⁊ ī.c.ſicut nobis.de regula.Et hoc itelligo qñ talis timor īfert̄ ab hoīe vt ꝓfiteat̄:vel faciat tale votū:⁊ ſic loquit̄ ⁊ dȝ itelligi.d.c.p̄latū.qđ me.cā.Si vero metus ſit caſualis ſeu naturalis:puta īfirmus:vel ī mari tpe tēpeſtatis:vel ī piculo latronū aut inimicoꝝ:ſic talis metus nō īpedit quin ſit obligat⁹ religiōi ⁊ voto.Si mō deliberate h̄ fecit.vt in.d.c.porrectū.⁊ ſicut nobis.q2 d̄s qñq̄ȝ tales timores īmittit vt ɔuertamur.xvi.q.i.reuertimini.de ɔſe.di.iiij.ſctm̄.in aut.vt nō luxu.ɔ̄ na.§.i.⁊ h̄ ſeqt̄ Ber.Hoſt.⁊ Pa.ī.d.c.ſicut.Alij dicūt q̄ ſi q̄ȝ cito ɔualeſcētiā vel euaſionē piculi ſētit ɔ̄dicat nō tenetur etiā in metu caſuali ſi votū fecit.allt̄.c.ex trāſmiſſa.⁊.c.vlti.de renun.Sed melior eſt opio Ho.⁊ Pa. 22

¶ Vtrū allectus blādicijs ſit religioſus.R̄.q̄ ſic ⁊ ſtare tenet̄.lȝ bona ſua pntib⁹ vel heredib⁹ remanē debeāt nō monaſterio allicienti.vt xx.q.iij.ɔſtituit. 23

¶ Quō āt,debeat,ꝓfiteri.vide.s̄.ꝓfeſſio.ī p̄n.⁊ quō tacite īducit̄.s̄.nouici⁹.§.xij.Et aduerte q̄ tūc dr̄ ꝓprie quis itrare religionē ⁊ effici religioſus cū ꝓfitet̄ tacite vel expreſſe:q2 verba ſunt cū effectu accipiēda. 24

¶ Ad que obligatur religioſus.R̄.q̄ ad obſer 25

uantiam illius regule quã ꝓfeſſus eſt niſi i ca ſu.c.non ſolum.de regu.li.vi.vel qñ ſolum taci te ẽ profeſſus:q2 tũc ſolũ obligat religioni i ge nere.vt.ſ.nouicius.§.xiiij.

16 ¶ Sed quero vbi remanebit iſte talis obliga tus religioni in genere per profeſſionem taci tã.R.ꝙ dʒ aliquam religionem intrare quam vult ⁊ poteſt.Si vero nullam inueniat que eũ velit recipere:debet ſtare in illa in qua tacitaʒ profeſſionem fecit:q2 illa tenetur cuʒ recipere ex q̃ paſſa ẽ tacite eũ ꝓfiteri:vl' ſi noluerit poit i ꝓpria domo remanẽ ⁊ eẽ religioſus ꝓfeſſus. xxvij.q.i.de viduis.qd limita vt.ſ.ꝓfeſſio.§.i.

17 ¶ Vtrũ religioſi teneantur eẽ perfecti. R.ꝙ non.niſi ea perfectione ad quam ſe obligaue runt:ſed tenentur ad perfectionẽ tendere ẽm Tho.xxij.q.clxxxvi.cui contrariat pfectionis contemptus.Vnde nõ ſunt mendaces q̃uis gerant ab extra ſtatum perfectiõis:q2 illud nõ aſſumunt quaſi profitentes ſe eſſe perfectos: ſed quaſi profitentes ſe ad perfectionem ten dere.vnde bene eſſent mendaces:ſi ab intẽtõe pfectõis animũ reuocarẽt ẽʒ Aſtẽ.li.vi.ti.xlvij

18 ¶ Vtꝝ religioſus teneat de precepto ad oia que continent in regula quam profitetur. R. Henri.de gandauo.in.vi.quol.q.xvij.tʒ ꝙ cũ quis ſimpl'r ꝓmittit aliquam regulam ſuare ꝙ tenetur ad ꝯtenta in ea omnia etiã ſub mo nitione ſicut ad precepta.Sed iſtud nõ credo verum q2 ſic ſequeret ꝙ monachi bti Benedi cti obligarent ad oia cum dicat regula.c.cum diſciplina fratrum.ꝙ ſi nouicius habita deli beratione ꝓmiſerit ſe omnia i regula cuſtodi re ꝯtẽta ꝙ tũc recipiat.Et h̃ eſt expreſſe cõtra cle.exiui.§.cũ igitur.de ver.ſig.Et ideo dico ꝙ ſimpliciter promittens regulã vel ꝓmittẽs ſic ꝙ eſt tutius vt faciũt minores.ſ.promitto ſeruare regulã fratrum minoꝝ.ſ.viuendo in obedientia ſine proprio:⁊ in caſtitate: ꝙ talis nõ tenetur niſi ad tria vota ẽm ꝙ modificata ſunt in illa regula preceptorie vel inhibitorie: ſeu ſub verbis equipollẽtibus alias nõ de pre cepto:ſed de bono cõſilio.Et pro hoc eſt bon⁹ tex.in.c.exijt qui ſeminat ⁊c̃.de verb.ſig.li.vi. Nã idẽ eſt dicere ꝓmitto ſeruare regulam ta lẽ.ac ſi diceret ꝓmitto ꝯuerſatõʒ ẽʒ illã rl'am. Et ſic intelligunt illa verba tam ex ꝯſuetudi ne vouẽtium q̃ʒ recipientiũ.tamen magis cau tum eſt dicere.vt dixi ꝙ fratres minores ẽuãt Addit.S.Tho.xxij.q.clxxxvi.ꝙ trãſgreſſio a lioꝝ a preceptis poſitis i regula vel orətenus

factis a prelato obligat ſolũ ad mortale pp cõ tẽptũ regule:q2 hoc directe cõtrariat profeſſio ni p quam quis vouit regulareʒ vitam:vel dic ẽm eũdem Tho.vbi.ſ.ꝙ religioſus tenet ad p fectionem tẽdere cui contrariatur perfectiõis cõtemptus:⁊ iõ eſt mortale.Et vt ſcire poſſit quiſqʒ ad quid tenet qlʒ religioſus incipieñ.cẽ ſui a regula beati Frã.q̃ q̃uis fuerit vltima i executione:tñ eſt prima in nobilitate ⁊ perfe ctione.de qua dr̃ in cle.Exiui.h̃ eſt illa celeſtis vite forma ⁊ regula ⁊.i.c.Exijt q ſeminat.de ver.ſig.li.vi.Hec ẽ illa apud deũ ⁊ patrẽ mun da ⁊ imaculata religio q̃ deſcẽdens a pře lumi nũ p ei⁹filiũ exẽplariter ⁊ verbaliter apoſtolis tradita:⁊ demũ p ſpm̃ ſcm̃ btõ Frãciſco:⁊ eum ſequẽtib⁹ inſpirata totius in ſe quaſi ꝯtinet te ſtimoniũ trinitatis.h̃ eſt cui atteſtãte Paulo nemo dʒ de cetero eſſe moleſtus quã xp̃s paſſi onis ſue ſtigmatib⁹ꝯfirmauit volẽs iſtitutorẽ ipſius paſſiõis ſue ſignis nõbil'r iſigniri.hec il le.Cuius declaratio cũ ſit firma ⁊ certa.vtpo te a ſpũ ſcõ emanata a quo regulabat ſacrũ ꝯſi liũ vienẽſe:i quo fuit declarata pleniſſime qd errare nõ potuit circa p̃dicta:cũ ptineãt ad fi dẽ ⁊ bonos mores.xxiiij.q.v.a recta.iõ tutiſſi mũ ẽ in.d.religiõe viuere:vbi nõ opionib⁹ ho minũ viuit:aut doctoꝝ:ſed ſci ſpũs declaratio ne:⁊ quilʒ ali⁹religioſus tunorat⁹ex ei⁹declara tione poterit ſcire quõ ſuã debeat itelligere ꝓ feſſionẽ:⁊ ad q̃ teneat de precepto vel ne.Dic ergo tex.cle.exiui.de ver.ſig.edite.in.d.ꝯcilio. declaramus ⁊ dicimus ꝙ fratres minores nõ ſolũ ad tria vota nude ⁊ abſolute accepta ex ꝓ feſſiõe ſue regule obligantur:ſed etiam tenent ad omnia implẽda que ſunt pertinẽtia ad hec tria que regula ipſa ponit.Nam ſi ad hec tria preciſe ⁊ nude tantum promittentes ſe ſerua re regulam viuendo in obedientia caſtitate: ⁊ ſine ꝓprio:⁊ non etiam ad omnia ꝯtenta i re gula que hec tria modificãt artarentur pro ni hilo ⁊ vane ꝓfererentur hec verba.Promit to ſemp hanc regulaʒ obſeruare:ex quo ex his verbis nulla obligatio naſceret.Nec tñ putan dum eſt ꝙ beatus Franciſcus ꝓfeſſores hui⁹ regule quantum ad omnia contenta in regula modificantia tria vota:ſeu ad alia in ipſa ex preſſa intenderit equaliter eſſe obligatos:quin potius aperte diſcernit:ꝙ quo ad quedaʒ ipo rum ex vi verbi trãſgreſſio ẽ mortalis.⁊ quo ad quedã alia non:cũ ad quedam ipſoꝝ verbũ apponat precepti:vel equipollẽtis eidẽ:⁊ quo

ad quedā alia non. Jtē qꝛ preter ea que exp̄ſſe
verbo p̄cepti ac exhortatiōis ſeu monitōis po
nūtur i regula nō nulla. verbo impatiui modi
negatiue vel affirmatiue apposito inferuntur
hactenus extitit dubitatū: an tenerent ad iſta
vt ad hn̄tia vim precepti: dicim⁹ ꝙ lȝ frēs non
ad oium que ſub verbis ipatiui modi ponunt
in regula: ſicut ad preceptoꝝ ſeu p̄ceptiſ eqpol
lētiū obſeruātiā teneant. Expedit tn̄ ipſis fra
tribus ad obſeruādū puritatē regule ⁊ rigorē
quo ad ea: ſicut ad equipollētia preceptis ſe no
uerit obligatos que hic iferius annotant. Ut
aūt hec que videri pn̄t equipollētia preceptis
ex vi verbi: vel ſaltē rōne materie de q̄ agitur:
ſeu ex vtroqȝ ſub cōpendio habeātur. Decla-
ramuſ ꝙ illud qḋ ponit i regula de non hn̄do
plures tunicas q̄ȝ vnā cū caputio: ⁊ aliaȝ ſine
caputio. Jtē de nō portādis calciamentis: ⁊ ḋ
nō equitādo extra caſum neceſſitatis. Jtem ꝙ
frēs vilibus induant. Jtem ꝙ ieiunare a feſto
oim ſcōꝝ vſqȝ ad natiuitatē dn̄i: ⁊ in ſextꝭ fe-
rijs teneant. Jtē ꝙ clerici faciāt diuinū offici
um ſm ordinē romane eccleſie. Jtē ꝙ miniſtri
⁊ cuſtodes ꝓ neceſſitatibus infirmoꝝ: ⁊ fratri
bus iduēdis ſolicitā curā gerāt. Jtē ꝙ ſi quis
in ifirmitatē ceciderit alij frēs debent ei ſerui
re. Jtē ꝙ frēs nō predicent in ep̄atu alicuius
ep̄i. cū ab eo illis fuerit ꝯdictū. Jtē ꝙ nulluſ au
deat populo penitus predicare niſi a generali
miniſtro. vel alijs qbus id cōpetit fuerit exaia
tus ⁊ approbatus ⁊ ad hoc iſtitutus. Jtem ꝙ
frēs q cognoſcerent ſe nō poſſe regulam ſpūa
liter obſeruare debeāt ⁊ poſſint ad ſuos mini-
ſtros recurrere. Jtē ꝙ oia que ponūtur i regu
la ad formā hitus tā nouicioꝝ q̄ȝ profeſſoruȝ
nec nō ad receptiōis modū ad ꝓfeſſionem ſpe
ctātia niſi recipiētib⁹ quo ad habitū nouicioꝝ
ſicut dicit regula ſm deuȝ alr̄ videat: hec inqȝ
oia ſunt a fratribus tanq̄ȝ obligatoria obſuā
da. Jtē ordo cōiter ſēſit tȝ ⁊ tenuit ab antiquo
ꝙ vbicūqȝ ponit i regula hoc verbū teneātur
obtinet vim precepti ⁊ obſeruari dȝ a fratrib⁹
ſicut tale. hoc in. d. cle. ex quib⁹ oibus pȝ nihil
fore ſpāle in hac expōne magis q̄ȝ in alijs: niſi
hoc vltimū qḋ dicit de verbo teneātur: ſȝ ver
ba ipſa ex ſua natura ſic iportāt vel rōne ma-
terie: vel rōne vtriuſqȝ. Regula bti Baſilij ſȝ
ꝙ inueni hȝ ſolū iſta vltra tria vota. ſ. abſtinē
tiā a carnib⁹. Jeiuniū ab exaltatiōe ſcē crucis
vſqȝ ad paſcha exceptis dn̄icis: ſilentiū de no
cte: modū officij ꝙ comedāt i cōi refectorio: le
gant in mēſa: vacent lectiōi ⁊ labori manuum
ne ſint ocioſi: q̄ vtꝝ ſint precepta vel ne: nō iue
ni ab aliquo declaratū: ſed p precedētia poſſet
declarari. Regula bti Aug. iudicio meo idigēt
papali declaratōe. Nā Henri. de gandauo in
vi. q̊l. q. xvij. ⁊ quidā alij tenēt ꝙ oia q̄ in ipſa
ſunt cadūt de precepto ꝑꝑ verbū qḋ ponit Au
gu. in pri. dicēs. Hec ſunt q̄ vt obſuctis p̄cipi
mus. Alij dicūt ꝯriū: q̄ꝝ opio vr̄ mihi verior
⁊ benignior qꝛ ſicut in ſacra ſcriptura q̄dā ſūt
que hn̄t modū ⁊ intētionē precepti: vt illud: h̄
eſt preceptū meū vt diligatꝭ inuicē. Jo. xv. q̄dā
que hn̄t preceptū i intētōe ſed nō i mō vt illud
Exo. xx. Nō furtū facies. Jta ſūt q̄dam q̄ hn̄t
modū p̄cepti: ſȝ nō intētionē: vt illḋ Mar. vij
p̄cepit eis ne cui dicerēt: qꝛ ex hoc n̄ obligabat
ad mortale eos ſi p̄dicaſſent miraculū. Sic fa-
tēdū ē de regula bti Aug. Jō exponerē eā ſm
q̄ ſacꝝ ꝯciliū expoſuit regulā bti frā. iproprīā-
do verbū p̄cipim⁹ rōne maťie: ſicut ⁊ ipropriāt
v̄ba mōi ipatiui ꝑꝑ materiā. i. d. regl̄a mioꝝ
Regula bti Bn̄dicti ſilr̄ idigēt declaratiōe pa
pali alijs plura p̄cepta alijs pauciora ponēti-
b⁹: tn̄ ego ſȝ declaratiōȝ regule mioꝝ ita expo
nerē ei⁹ v̄ba. De frib⁹ p̄dicatorib⁹ tȝ Jo. ḋ ne
apoli. i. xiiij. q̊l. q. xvi. ꝙ tenet ſuare oia ꝯtēta i
regula bti Aug. ⁊ i ꝯſtōibus eoꝝ ꝓut ſunt i ea
⁊ i eis ꝯtēta. h̄ eſt p̄cepta vt p̄cepta: ⁊ ꝯſilia vt
ꝯſilia: dato ꝙ p̄lat⁹ nō p̄cipiat nec mandet eis
ſeruare. Nec ob. ꝙ dicūt qdā ꝙ n̄ ꝓmittūt ſer-
uare regulā ſȝ obedire p̄lato ſȝ regulā ⁊ ꝯſtōeſ
qꝛ ſic electus p̄lat⁹ l; nō ꝓmiſit tenet tn̄ ſerua
re ea q̄ ꝑtinēt ad ſtatū prelatoꝝ: ⁊ xp̄ianus ea
q̄ ꝑtinēt ad ſtatū xp̄ianoꝝ: ſic frat p̄dicator eo
ipſo q̊ ꝓfitet ordinē p̄dicatoꝝ: ⁊ vult eē frater
p̄dicator ꝓmittit ꝯn̄ter ſuare ſpectātia ad talē
ordinē ſaltē tacite ⁊ ſi nō exp̄ſſe.

¶ Utꝝ aūt obligent ad mortale trāſgrediēdo
qdā tenēt ꝙ nō. nec ēt ad veniale ſȝ ſolū ad pe
nā niſi faciāt ex ꝯtēptu allegātes Tho. xxij. q.
clxxxvi. h̄ dicētē ſm h̄ eſt falſuȝ: qꝛ ꝯriū tȝ Jo.
de neap. vbi. ſ. vbi dixit q̄ trāſgreſſio aliorū a
tribus votis eſt peccatum mortale vel ꝓpter
preceptum factum a prelato oretenus: ſiue i re
gula exp̄ſſum. Jtem in prologo ꝯſtōnū ipſorū
dr̄. Cōſtitutiōes noſtre non obligant nos ad
culpā niſi ꝑꝑ p̄ceptū vel ꝯtēptū: ꝗ vbicūqȝ in-
teruenit p̄ceptū obligant. Un̄ gcqd eſt ꝯ votū
caſtitatis vel pauptatis aut p̄ceptū regule vel
ꝯſtōnū certe eſt mortale. Et Tho. vbi. ſ. loqui-
tur de preuaricatione aliorum que non ſunt

de precepto in eorum regula vel ꝯſtitutionibꝰ
ꝙ ſolum obligant ad penam ⁊ ſic eſt verum.
Et melius ⁊ ſecurius eſt in cōſtitutioībus fra
trum minorum ſub regulari vita degentium
que non obligant eos ad aliquam culpam nec
etiam penam: niſi per prelatos eis imponat̃.
⁊ ſic liberaliſſima ꝯſcia viuūt licet habeāt mł
tas ꝯſtitutiones pro eorum regulari vita con
ſeruanda factas. Regula beate Clare hodie
per declarationem Eugenij.iiij.habet.v. que
obligant ad mortale. Primum obedictia. Se
cūdum paupertas. Tertium caſtitas. Quartū
electio abbatiſſe. Quintum clauſura. ⁊ ea que
pertinent neceſſario ad predicta. Ad alia vero
non obligantur de precepto niſi eo modo que
obligant vł a deo vł ab eccleſia generaliẽ ſicut
alij talis ſtatus. Aliarum monacharū non vi
di regulas: nō pertrāſeo ꝙ ꝑ predicta pūt itelli
gi qn̄ obligant̃ ad mortale vel non.

19 ¶ Utrum religioſi teneātur de precepto obe
dire prelato i omnibus. R. ꝙ aut prelatus pre
cipit aliquid qđ eſt ſm regulaꝫ aut īfra: aut ꝯ:
aut ſupra regulā. Si prelatꝰ precipit qđ ē ſꝫ re
gulam ſic tenent̃ obedire ne dū ſi ſunt ſm re
gulam explicite ſed etiā implicite: vt ſunt ob
ſequia cōmunitatis ⁊ negocia ordinis promo
uenda ſine quibꝰ ꝯſeruari non poſſet ordo re
gularis obſeruantie. Itē ea que faciunt ad re
gule pleniorem obſeruantiam. Hec implicite
ſunt ſm regulam. ⁊ in hoc ꝯcordant cōmunit
doc. Si autem precipiat preter regulam: vt q̄
in ipſa non ꝑtinent̃ nec ad ꝑtēta in ea expedi
unt vel ordinant̃: vt leuare feſtucam vel aliqd
hmōi: ſic duplex ē opīo: vt dicit Pe.i.q.q̄dam
de quol. quidā dicūt ꝙ in grauioribus nō te
nent̃ ſed veriꝰ eſt ⁊ cōmunꝰ tenet̃ ꝙ nec i gra
uioribꝰ nec in leuibus que ſunt preter regulam
tenent̃ obedire: qꝛ ad hoc animū habuit obli
gandi ſe. ⁊ facit ꝓ hoc qđ no. Pa.in.c.lr̄as. de
reſti.ſpo. ⁊ in.c.ex litteris. de ſpon. ⁊ quod no.
Inno.i.c.veniens. de iureiur. Si aūt ſunt īfra
regulam ſic tenent̃. vt reficere corpus ⁊ hmōi.
Si vero ſunt cōtra regulam tunc diſtinguo.
Aut prelatꝰ pōt in tali precepto regule vel ꝓhi
bitione diſpēſare ꝯ qđ precipit: ⁊ ſic ſi ex rōna
bili cā mouet̃ ad id precipiendū tenet̃ ſubditꝰ
eidem obedire q̄uis videat̃ ſubdito ꝙ non ſit
rōnabilis: puta prelatus precipit ꝙ frangat ie
iuniū qꝛ ꝓbabiliter preſumit de eius debilita
te q̄uis ſubdito videat̃ ꝙ ſit fortis dꝫ in hoc
iudiciū ſuū ſupponere iudicio prelati ⁊ ei obe
dire: qꝛ ſepe euenit vt alij magis perpendant
debilitatem alterius ex aſpectu q̄ꝫ ipſe qui hꝫ
ſiue ex inexperientia ſiue ex feruore. Aliquādo
ſilr̄ ſi dubiū ſit an ſit cōtra regulam vel an poſ
ſit diſpenſare tenet̃ obedire.xxiij.q.i.quid cul
pat̃. Si aūt ſit certū ꝙ eſt cōtra regule ꝓceptū
vel ꝓhibitionem in qua non poteſt diſpēſare
prelatus. vel ſi poteſt clarꝫ eſt ꝙ nō ex rōnabi
li cā illud precipit ſic non eſt ei obediendū. ⁊ đ
hoc habes.ſ. Diſpenſatio. ꝙ ſi prelatus ꝓcipi
at ea que ſunt ſupra regulam. ſic ſi ſunt ad cau
telam peccati cōmittendi. vtputa prelatus pre
cipit vt ieiunet in pane ⁊ aqua qꝛ videt eū luxu
rioſum: ſic nō tenetur obedire: niſi qn̄ veriſilr̄
videt non poſſe aliter euitare peccatum. Si
vero ſunt que precipiunt̃ in penam peccati cō
miſſi. ſic tenet̃.c. dilectus.el.ij. ⁊.c.qm̄. de ſimo.
ſi aūt ſunt i augmentū meriti vt recipere mar
tyriū ⁊ hmōi. ſic non tenet̃ obedire. ⁊ ſic loqui
tur.c.geſta.lxxiiij.di. vbi dr̄ nō poſſe idici ſtri
ctiorem vitam aliquibꝰ qđ veriſſimū credo qn̄
ſolus prelatus hoc precipit. Sed ſi maior ps
faceret ſtatutum artans ad ſtrictiorem vitam
ſic tꝫ Inno. vt refert Pa. ⁊ ſequit̃ in.c.ſup eo.
de regula. ꝙ omnes obligant̃. Sed ego dubito
de hoc ⁊ potius teneo contrarium: qꝛ hec au
ſteritas maior q̄ꝫ regula cōcernit omnes de re
ligione vt ſingulos non vt vniuerſos. ⁊ ſic re
quiritur cōſenſus omniū. facit regula. Qđ oēs
tangit.li.vi. ⁊ qđ obijcit̃ đ.c.periculoſo. de ſta
tu.regu.li.vi. pōt dici illud non debere dici.ſ.
regulam: ſed ſm regulam. ⁊ ibi modus conuer
ſandi taxat̃ ſm naturā rei: vt dicit ibi Jo.mo.
⁊ Archi. cū nō deceat mulieres euagari.c.mu
lieres. de iudi.li.vi. ⁊ ſm prefatam diſtinctionē
potes reducere ad cōcordiam qđ no. Ber.in.c.
relatum. ne cle. vel mo. ⁊ Jo.an.in.d.regula qđ
omnes. ⁊ Pa.in.d.c.ſuper eo. ⁊ S. Bona.i.ij
di.vlti.q.vlti. ⁊ Alex.in.iij.parte ſūme. ⁊ Tho.
xxij.q.ciiij.

¶ Utrū oīs inobedientia ſit peccatū mortale. 30
vide.ſ. Inobedientia.

¶ Utrū religioſus magis teneat̃ obedire pa 31
tri carnali neceſſitatem patiēti ⁊ requirēti q̄ꝫ
prelato ſuo cōtrariuꝫ imperanti. R. ꝙ queſtio
habet varietatē īter doc. Ricar. tꝫ ꝙ religioſi
magis tenent̃ patri carnali q̄ꝫ prelato in his
que pertinēt ad neceſſitatē illius precepti. Ho
nora patrem tuum: qꝛ ſic tenent̃ de iure natu
re ⁊ diuino: a quo precepto nulla ꝓfeſſio abſol
uit: qꝛ ꝯſilia obſeruāt̃: vt ꝑfectiꝰ ꝓcepta impleāt̃

Hoc idem tenet Henric. de gandauo in. vi. quol. q. xviij. q tenent ad necessitatez vite na turalis parentu. ⁊ q preceptum de honore e per se ⁊ obligatio voti religionis e per accidens: ⁊ qd e per se no dz solui per illud quod e p accidens. In alijs aut in quib9 no obligantur ex prefato precepto. Honora patrem tuu dicit q magis teneat prelato spuali qz patri. Alex. No vbi. s. dicit q illa que pot religiosus sine detrimento regularis ordinis solummodo teneat patri exhibere. sicut orare: cosulere: honorare. Alia aut sicut est subuenire eius necessitatib9 cu nihil habeat no teneat. ⁊ sic videt tenere q potius prelato sit obediendu. Sed mihi videt dicedu vt colligo ex Nicholao de lira. matth. xv. q aut pr erat in tali necessitate anteqz filius ingrederet religionem. ⁊ sic dico q magis teneat patri vel matri in tali necessitate subuenire qz prelato pcipienti ptrariu. Ro q actio ex pctu vel quasi cotra aliquē copetens no extinguit per religionis ingressum. Aut si extinguitur vt volut quidam doc. q p mortuo habetur. vt. C. de epi. ⁊ cle. l. deo nobis. §. hoc ⁊ cognitum. tamen fm eos ex edicto de capitis diminutione restituitur. l. tutelas. §. Iniuriaruz ff. de capi. dimi. vnde dicut doc. q p9 ingressuz poterit ex actione seu obligatione qua pri9 tenebat couenir: sed per abbatem vel sindicuz respondebit. vt. C. de epi. ⁊ cle. aut. ca que cum monacho. ⁊ no. i aut. de mona. in prin. ⁊ i aut. de sanctis. epi. §. puidere. ergo multo forti9 ex obligatione precepti diuini. imo etiaz de iure positiuo tantuz teneat filius patri q pr pot eu vendere p necessitate famis. l. ij. C. de pa. qui. fi. di. teneat etiam ad alimenta. l. filia. C. de patri. potestate: etiam si pater sit relegatus pter incestuosas nuptias: vt in aut. de ince. ⁊ nepha. nup. ergo non debet priuari iure suo sine causa. vt no. in. c. satis peruersum e. lvi. di. ⁊ in. c. vlti. xix. q. vlti. facit optime tex. xxx. di. c. si qui filij imo videt q si ex ingressu sit inhabilis ad patri subueniendu q monasterium teneat: quia monasteriu est loco heredis ⁊ filij ingredietis vt in aut. de scis. epi. §. sed hoc pnti. de pba. in pntia. in fi. ⁊ lex dicit q heredes lz extranei tenent prestare alimenta. ar. l. si quis a liberis. §. ite rescriptu. ff. de libe. agno. ergo ⁊c. Aut pat ⁊ mater no erat i tali necessitate q filius teneretur ei subuenire: sed post ingressum i tale necessitatem deuenit: ⁊ sic dico q non poterit ei subuenire pdicete impio plati: q ia est ei obligatus p votu: ⁊ sic deo. ⁊ sic maiori vinculo ligat prelato qz patri: q preceptu de obseruatione voti e de prima tabula: de honore parentu est de scda. Ite primu est negatiuu: scdm affirmatiuu. ergo magis strigit: preterea semel deo dicata no pnt cotra volutatem ipsius vsurpari. facit regula semel. de reg. iu. li. vi. Na religiosus abdicauit a se ne du teporalia sz ⁊ pprium velle. xix. q. vlti. statuimus. xij. q. ij. no dicatis. ff. de re. iur. l. velle non credit. ergo no astrigit nisi ei in cui9 manu suu velle posuit: q inanis est actio qua excludit inopia debitoris. l. na is ff. de dolo. ⁊ impossibilium nulla obligatio. ff. de reg. iu. Nec ob. q preceptuz diuinu erat an ingressum. q lz esset no tame obligatio: q cuz sit affirmatiuu non obligat nisi pro loco ⁊ tepore. ⁊ ideo cu non esset tunc obligatus no poterit tenere postea: regula factu legitime. de re. iur. li. vi. sicut si dispensasset bona sua pauperibus patre non indigente non posset repetere: lz veniret postea ad necessitatem. Ad ea tame que pot exhibere. s. q permittutur a prelatis bene teneret inquatu pot sine regularis obseruatie detrimeto: sicut orare: cosolari: ⁊ hmoi. vt dicit Alex.

¶ Quid de ingrediete religione alicui9 monasterij i quo no seruat regula: puta comedutur 31
carnes in monasterio sci Benedicti vel tangutur ⁊ recipiutur pecunie i monasterio sci Frācisci: ⁊ hmoi. ⁊ sic pfitet fm cosuetudine qua inuenit. R. Alex. q non excusat: q qui pfitet regula pfitet non cosuetudinem. Et io no excusat si regula no obseruat. xx. q. iij. pstituit. q metus ca. cum dilectus. ⁊. c. fi. ⁊ si dicas q nemo obligat nisi ad id ad qd se obligare intedit. R q hoc vez est explicite: sed iplicite non: q qui vult principale puta esse frater minor vult ⁊ accessorium. s. obligatione ad precepta regule minoz lz h no intedat. ⁊ de h e casus rotudus in. c. ex pte. de regula. Na ex q hitu religionis detulerut q pfessis dat: ⁊ alia fecerunt q pfessis pueniut pfessione tacita ad minus fecerut ⁊ sic si no illi religioi salte alii i genere sut obligati ⁊ obseruatioi pteto z i ea. ⁊ h tenet. lz Pa. i. c. sup. e. d regul. alr teneat. Sz p pria opione e Inno. ⁊ Ho. i. d. c. sup eo. ⁊ Pa. posset intelligi qn tal erat simplex: nec sciuit nec potuit scire obligatione regule: solu credidit q ad illa obligaret fz q viuebant: q credo q tal posset alia religione lz latiore itrare sz si ibi vult manē teneat fz regula viuere: nisi ex aliq rōnabili

cā poſſꝫ p̄ſumi ꝙ aliq̄d p̄ceptoꝝ nō ſeruat̄: qꝛ
ſic ēt excuſaret̄: vt. ſ̄. dixi. Monachus. §. ij.
33 ¶ Vtrū religioſus aſſumpt⁹ ad aliquā digni
tatē. puta ep̄atū vel ēt iferiorē teneat̄ ad regu
le obſeruātiā. R̄. ꝙ ſic ad oīa q̄ face pōt ſine p̄
iudicio p̄lationis vel officij ſibi ipoſiti. vt no.
Tho. xxij. q. clxxxv. ⁊ vide. ſ̄. Mōachus. §. vij.
34 ¶ Vtꝝ religioſus poſſit trāſire ad aliā religi
onē. R̄. colligendo dicta doc. ꝙ aut ē latioꝛ ad
quā trāſire vult: et ſi i ſua religiōe nō ſuat̄ re
gula: tūc poterit ad latiorē trāſire ſm Inno. ⁊
Pa. i. c. ſane. de regula. Q̄d ego limito ſꝫ Jo.
an. ⁊ bn̄ vex qn̄ nō eſt i ꝓuīcia aliđ mōaſteriū
eiuſdē religiōis ad quod poſſit trāſire:, vel in
q̄ poſſit itrare: nec ē ſpes reformatiōis mona
ſterij ſui. Si v̄o in ſuo monaſterio ſuat̄ regu
la. tūc nō pōt ad latiorē trāſire ſine lnia pape
ſine cā legitima: ſed cū ei⁹ lnia ſic ſi ēt n̄ ſubeſt
cā legitia ſꝫ gl. i. c. cū ſingula. de p̄bē. li. vi. quā
gl. credo verā q̄ ad eccleſiā militātē: ſed n̄ quo
ad deū. ar. coꝝ q̄ no. i. c. nō eſt voti. de voto. ꝙ
ſi cā ſubeſt. ſic tꝫ Inno. ⁊ ſeq̄tur Pa. in. c. non
ē dubiū. de regula. ꝙ ep̄s pōt diſpēſare. ar. c. n̄
mediocriter. de ꝯſe. di. v. do. An. i. d. c. nō ē du
biū. tꝫ ꝙ ſi cā ē vrgens pōt ep̄s: ſed ſi cā nō idi
get, tali celeritate recurrēdū eſt ad papā. Sed
ego dico ꝙ ꝯſiderādū ē an religioſus talis ſit
exēpt⁹ vt cōiter ſunt. ⁊ ſic ep̄s nō poterit diſpē
ſare cū nullā auctoritatē habeat ſup ip̄m: ſed
diſpēſabit prelat⁹ ſuus q loco ep̄i p̄eſt illi reli
giōi ſm glo. in. d. c. nō dubiū. Aut ſi tale nō hꝫ
recurret ad papā. Si vero nō ſit exēpt⁹: ſic cre
do verā opiōnē Inno. Et do. An. loq̄t̄ de cōſi
lio. facit, p h̄. c. nō cogant̄. xli. di. Et de cā legiti
ma erit debilitas corporis: aut delicata cōple
xio ⁊ hmōi: aut religio ad quā vult trāſire eſt
eq̄lis ſue: ⁊ ſic ſine cā pōt de lnia pape ſolūmō
ēt quo ad deū. Si aūt cā ſubeſt: ſic poterit ep̄s
aut ꝓprius p̄latus cū ꝯſenſu capituli diſpēſa
re ſm gl. in. d. c. nō eſt nobis dubiuꝫ. facit. d. c.
ſtatuimus. xix. q. ſi. ⁊. xij. q. ij. ſine exceptiōe: aut
religio ad quā trāſire vult eſt ſtrictioꝛ: tūc req̄
rit̄. Primo ꝙ nō trāſeat ex temeritate: aut le
uitate. vel odio p̄oris p̄lati: ſed ex ꝣelo melioriſ
vite: ⁊ ſi eſt ꝯtrictas inter p̄latū ⁊ ſubditum i h̄
ſic iudiciū ſupioris amboꝝ regrēdū eſt ⁊ ad eū
pōt ſubditus appellare. Scđo req̄rit̄ ꝙ nō ſo
lū religio ſit ſtrictioꝛ ſed ꝙ actualr̄ artius ibi
viuat̄: qꝛ lꝫ eſſet ſtrictioꝛ ſi tamen ibi latius vi
ueret̄ nō liceret ēt. ſi ex diſpenſatione latius vi
uunt. facit. c. ſane. de regula. Nā trāſitus ē p̄
miſſus vt qs ducat artiorē vitam qꝛ preſumi
tur motus ſp̄ūs ſancti. vt in. c. licet. de regula.
⁊. xx. q. iiij. c. i. que ratio ceſſat quando i ſuo mo
naſterio viuit̄ ſtricti⁹ reſpectu regule ⁊ ꝯſtitu
tionū q̄ꝫ i eo ad q̄d vult trāſire. Vnde Bulie.
naſo. in. d. c. ſane. dicit ꝙ lꝫ regula beati Bene
dicti ſit artioꝛ q̄ꝫ regula beati Aug. tamen fra
tres predicatores qui regulam beati Auguſti
ni ꝓfitent̄ tantum ſe artauerunt p conſtitutio
nes ſuas ꝙ eorum religio eſt artioꝛ q̄ꝫ illa mo
nachoꝝ: ⁊ propterea dicit q· nō effugiunt apo
ſtaſiā trāſeūtes ad dictā regulam monachoꝝ
Jđ dicit Jo. an. in. d. c. ſane. ꝙ iura nō p̄mittūt
trāſitum reſpectu melioris religionis: ſeu ma
ioris vel reſpectu finis. vtputa qꝛ fructuoſioꝛ
aut alio modo: ſed ſolum reſpectu artioris vi
te: ⁊ qꝛ ibi viuit̄ ſtrictius. vt in. d. c. licꝫ. Tertio
requiritur q· petat lniam. vt in. d. c. lꝫ. ⁊ iſtiſ cō
currentibus poterit trāſire q̄ꝫuis lnia non ob
tineat̄ etiam ſi primum monaſteriū eſſet priui
legiatum quo ad hoc: vt quis non poſſet trāſi
re ad artiorem. Addit Inno. iij. ſi p̄oꝛ religio
non incurrit grauem iacturam vel infamiam
ex tali tranſitu: qꝛ ſi incurrit non lꝫ. ar. c. licet.
de regula. xi. q. iij. ſi quis vero. Aduerte hic ꝙ
ſi frater minoꝛ transferat̄ ad aliuꝫ ſtatum per
papam. puta ad ep̄atum vel ad aliam religio
nem ꝙ tunc bona alteri iam queſita non recu
perat. vt. C. de ſen. pa. l. ij. ⁊. l. tutoꝛ. Si vero nō
ſunt alteri q̄ſita: puta: qꝛ nōdū ſunt mortui ei⁹
parētes qb⁹ dꝫ ſuccedere ſic ſuccedet ſi illi qui
ſunt i ſtatu ad quē tranſlatus eſt pn̄t ſuccede
re qꝛ reſtituit̄ ad oīa per talē tranſlatiōnē. vt i
l. i. C. de ſen. pa. ⁊. l. i. §. qui mortis. ff. ad tertul.
Secus ſi transferreret̄ p alium modū puta pp
demerita ſua ⁊ huiuſmodi. vt in. d. l. i. ⁊. d. §.
qui mortis.
¶ Sed a quo debet peti licentia. R̄. ꝙ quo ad 35
religioſos debet peti a ſuo prelato ordinario.
puta in ordine minoruꝫ a cuſtode vel miniſtro
In ordine predicatorum a prouinciali. In mo
nacis ab abbate ⁊ huiuſmodi. Quo ad ep̄os re
quiritur licentia obtenta a papa: vt. ſ̄. dixi. quo
ad prelatos inferiores ep̄is ſi non ſunt imedia
te ſub papa ſufficit petita ab ep̄o ſuo: licet non
obtineatur ſm Jo. an. in mercurialibus i regu
la cū nō ſtat. lib. vi. Qui v̄o ſubſunt imediate
Pape nō pn̄t ipſo denegāte: ſed eo nō reſpō
dente pn̄t. Silr̄ clericus tenet̄ petere lniam ab
ep̄o ſi eccleſia grauiter ledit̄ alr̄ etiā ſine lnia
poterit ſꝫ Inn. Sed aduerte ꝙ ſi prelat⁹ dicit

velle habere conſilium ſic tenet expectare de/
bito tempore:alias nõ. Jtẽ iſta licentia dʒ pe
ti ante factũ ſm̃ Pa.in.d.c.licet. Ad cp̃atũ ve
ro ſi eſt electus poteſt licentiare prelatus non
requiſito.c.ſi religioſus.de electio.li.vi. ſed nõ
ante electionem.

36 ¶ Vtrum alter tranſiens ad aliam religionẽ
q̃ȝ vt dictum eſt licere ſit apoſtata. R. Pa.i.d
c.ſanc.ꝙ nõ apoſtaſia maiori .de qua in.c.fi.d
apoſta.ſʒ bñ efficit apoſtata apoſtaſia minori
qꝛ certũ ẽ ꝙ retrocedit. Ex q̃ no.intellectuʒ ſin
gularem.ad.c.ij.ne cle.vel mo.li.vi.ꝙ dimittẽſ
habitũ pure icurrit excommunicationem cuʒ
ſit ꝓprie apoſtata. Sed aſſumens habitum al
terius religionis etiam latioris nõ incurrit ex
cõicationem. Hoc ſenſit Jo.an.ibidem in no/
uella:qꝛ tex.ibi ſentit in eo q facit cã euagatio
nis q̃ ceſſat in eo qui intrat aliã religionem: ꝛ
pro hoc vide bonũ tex.iũcta glo.in.c. ex parte
de tempo.ordi.ꝛ hoc etiã ſequit. Pa.in.d.c.ſa
ne. Aduerte tñ h ꝙ recedens a religione lege
permittẽte recupat oia bona ſua idiſtincte.c.
ꝙ a te.de cle.cõiu.ꝛ.c.ex trãſmiſſa.de renũ.al's
non.de quo dic vt.j.§.xliiij.

37 ¶ Vtrũ religioſus poſſit aſſumi ad beneficia
ſimplicia. R. Pa.i.c.ſuper eo.de regula.ꝙ nõ
etiam cum diſpenſatiõe.ꝛ facit iſte tex.d.c. ſu
per eo.ꝛ vide glo.in.c.quorũdam.lxxiiij.di.que
dicit monachum non poſſe habere canonicatũ
in eccleſia ſeculari licet poſſit ibi eẽ epiſcopus.
vt in.c.vno.xviij.q.i.ꝛ hoc ẽ ꝓpter bonum cu
re que cã ceſſat in beneficijs ſimplicib⁹.vt no.
in.c.qd dei timorem.de ſta.mo.vide.ſ.diſpen
ſatio.ꝛ dic vt ibi.§.iij.

38 ¶ Vtrũ religioſus de ordine mendicantium
tranſiens ad ordinem non mẽdicantium etiã
auctoritate apoſtolica poſſit aſſumi ad digni/
tateſ in illo ordine ad quem tranſiuit. R.ꝙ nõ
nec ad prioratus adminiſtrationes:nec ad q̃cũ
qȝ officia etiam tanq̃ȝ vicari⁹ ſeu miniſter ſiue
tanq̃ȝ locũ alioꝝ tenẽs:nec aiaꝝ curam aut re
gimen põt p ſe aut ꝓ alijs exercere:ꝛ qcqd cõ/
trarium fuerit attẽtatum irritum eſt ipſo iure
cle.vt ꝓfeſſores.de regula.

39 ¶ De voto religiõis hẽs.j.votũ.iij.§.viij.

40 ¶ Quid tenent facere monachi qui ex reddi
tibus quos percipiunt tenent ad curam aiaꝝ
quando vident abbatem negligere dictam cu
ram. R. ſm̃. S.Tho.in quolʒ ꝙ debent ſuppli
care abbati vt ꝓuideat:ꝛ ſi non vult debẽt ap
pellare contra eũ ſicut cõtra aduerſarium veri
tatis:ꝛ nulli conſulendũ eſt:vt in tali monaſte
rio igrediat.

¶ Vtrũ religioſus qui prius emiſerat votum 41
de artiori religione ꝛ tamen intrauit latiorem
ſit abſolutus a voto. R.ꝙ ſic.vt in.c.qui poſt.
de regula.li.vi. Debet tamen penitere de vo/
to non adimpleto vt ibidem. De alijs vero vo
tis quõ cõmutant in votum religionis. vide
votũ.iiij.in principio.

¶ Vtrum religioſus electus vel fugitiu⁹ q nõ 42
poteſt ipetrare recõciliationem ſm̃ formam.c
fi.de regula.poſſit tranſire ad aliam religionẽ
latiorẽ. R.ꝙ non.ſi põt inuenire in prouincia
monaſteriũ ſue religionis qd velit eũ recipe ꝙ
ſi nõ poteſt poterit itrare latiorẽ cũ lnia ſui p/
lati ſi põt hr̃e.al's poterit viuere alio modo re/
gulariter ꝛ dʒ ſm̃ Ray.

¶ Sed quis dicit fugitiuus. R. Pa.in.c.fi.d 43
regula.ſm̃ Jo.an. Jlle qui morat extra mona/
ſterium ꝛ celat ſe abbati.facit.l.quid ſit fugiti
uus.ff.de edi.edic. Vñ eoipſo ꝙ recedit a mo/
naſterio:ꝛ nõ ſubeſt obedientie plati apoſtata
eſt.vt no. Jnn.i.c.fi.de renũ.de h.ſ.apoſtaſia.

¶ Quid erit de bonis que religioſus contulit 44
monaſterio quãdo vadit ad aliam religioneʒ
R.ꝙ ſi exijt cũ licentia ſic vſufructus illarũ re/
rum erit monaſterij ad quod tranſit donec ibi
vixerit ſolummodo.tex.eſt cũ glo.xvi.q.vi. de
lapſis.xxvij.q.i.ſi qs rapuerit.ſm̃ Ho. Si ve/
ro vadit in caſu non cõceſſo ſic non recuperat
imo abbas poteſt eũ vendicare cũ omnib⁹ bo/
nis.c.abbates.xviij.q.ij.de hoc vide.ſ. mona/
ſterium.§.vi.

¶ Quid efficit religio. R.ꝙ hoiem ad deũ ꝓ/ 45
prie conducit ſi modo religioſus ſequat regu/
larem obſeruantiam ita ꝙ meliores inueniri
non poſſunt eis.vt ait Aug.in.c.quãtumlibet
xxxvij.di.

¶ Vtrum tollat ꝑ ipſius ingreſſum omniũ pec 46
torum penam. R.ꝙ ſic.pʒ qꝛ ſi millia millium
ducatorum in elemoſynas darentur ab aliquo
cenſeretur merito ab omni peccatorum pena
liber.iuxta illud Dani.v.peccata tua elemoſy
nis redime:multo magis in ingreſſu religiõis
vbi homo ex toto ſe offert deo qui valet pluſ/
q̃ȝ millia millium ducatorũ. Jtem ſi per peni/
tentiam poteſt ꝛ meretur omnium peccatorũ
remiſſionẽ.de pe.di.vij.in.fi.ergo multo mag⁹
cum excedat omne genus ſatiſfactionis ꝛ pu/
blice penitentie.vt pʒ.xxxiij.q.ij.admonere. h
ſatis pʒ ꝑ glo.in.c.ſcripture.de voto.ꝛ de pe.

di.i.§.his auctoritatibus.vbi concludit ꝙ nulla pnia tali ingredienti eſt danda: imo ſi papa impoſuiſſet ei ꝙ ieiunaret:aut ꝙ iret romã in peregrinatione aut in hieruſalẽ ⁊ cõmutat caꝫ in ingreſſũ religionis eſt abſolutuſ.c.qui bona agunt.xvij.q.i.facit ad hoc aũt.de mo.in prin. vbi dr̃ omnẽ quidem eius humanã maculam detergat.Item legit in vitiſpatrũ ꝙ cõſequit eam grãm quaꝫ baptiçati. Iſtud ſequit Tho. xxij.q.vlti. ⁊ glorioſus Bernadinus de ſenis in ſuo quadrageſimali.⁊.S.Ber.in li. de precepto ⁊ diſpen.c.xl. dicit ꝙ religio amatores ſuos angelis ſimiles facit diſſimiles hominibus imo diuinã in hoĩe reformat imaginẽ cõfigurans nos xp̃o ad inſtar baptiſmi.hec ille.

47 ¶ Vtrũ eripiat a patria poteſtate.R.ꝙ ſic.vt nõ.in aut.ingreſſi.⁊ in aut. ſi qua mulier.C. de ſa.ſan.ec.⁊.c.cũ ſimus.de regula.ter.eſt cũ glo. xvi.q.ij.c.i.ſequit Bar.⁊ glo.in.l.ſi ex cã.§.pãpinianus.ff.de minorib⁹.⁊ Fede.ꝯſilio.xxxiij ⁊ Albricus in.d.aut.ſi mõ pubes eſt.

48 ¶ Vtrum tollat irregularitatem.vide.s̃. irregularitas.ij.

49 ¶ Vtrũ patre intrante monaſteriũ filius poſſit petere legitimã.R.ſm Bar.in.d.aut.ſi qua mulier poſita.xix.q.vlti.ꝙ nõ de ſubtilitate iuris q: legitima nõ debet niſi poſt mortẽ naturalem pr̃is.l.i.§.ſi impuberi.ff.de colla.bo. Sꝫ de equitate canonica dico cum Bal.in.d.aut. ſi qua mli'er.ꝙ poterit petere ne habeat poſtulare alimẽta a monaſterio ⁊ placet.

50 ¶ Quid de peculio aduenticio filij: cuius vſufructus eſt patris qñ pater ingredit religionẽ R.ſm Bar.in aut.idem eſt.C.de bo.que lib. ꝙ exquo patria ptãs ſoluit ex facto patris remanebit ſolũ medietas.d.vſufructus apud patrẽ l.cum oꝫ.§.cũ aũt.C.de bo.que lib.⁊ ſic ad monaſteriũ in qd̃ pater eſt ingreſſus.gl.in.d. aut. ideꝫ eſt.tenet ꝙ nõ finit.Mar.Vo tenet ꝙ ex toto finit.⁊ dicit ita fuiſſe deciſũ Bononie in facto.⁊ ad glo.R.ꝙ loquit de vſufructu quem habet pater in alijs bonis que nõ ſunt filiorꝫ ſed opinio Bar.videt magis equa.

51 ¶ Vtrũ bona ingredientis ſint monaſterij.R ꝙ ſic ipſo iure.aut.ingreſſi.C.de ſa.ſan.ec.c. q: ingredientibus.xix.q.iij.nec abuſus aliquarũ partiũ q ſibi vſurpant talia põt valere nec inducere preſcriptionẽ:cum in rebus inuaſis aut furtiuis nõ currat.vt.s̃.preſcriptio.§.ix.Item tranſeũt feuda.de quo dic vt.s̃.feudũ.§.x.Reſeruabitur tñ legitima deſcendentib⁹.xix.q.iij c.ſi.⁊ idem videtur in aſcendentibus: q: eque ſuccedunt illis nõ extantibus.

¶ Vtrũ vſufructus amittat ex ingreſſu.R.ſꝫ Inno.in.d.c.in pñtia ꝙ nõ:ſed durat donec viuat.hoc ideꝫ ſequit glo.⁊ Albri.in aut.ingreſſi C.de ſa.ſan.ec.Hoc limitant aliqui verum qñ monaſteriũ poteſt habere propriũ in cõmuni aliter non ſm glo. 52

¶ Vtrũ emphiteoſis filr̃ tranſeat ad monaſteriũ.R.ſm Albri.i.d.aut.igreſſi.ꝙ ſic.ar.l.peto. §.i.ff.de lega.ij. Odofre.tñ ibidẽ limitat verũ niſi emphiteoſim haberet ab alia eccleſia:quia tunc eſſet in optione eccleſie an vellet rem vel canonem.Aduerte bñ ꝙ aut.ingreſſi:nõ habet locũ niſi in monaſterijs que nõ habent niſi in cõi:nõ in his que habent in ꝓprio. ſicut ordo militie ſancte Marie ⁊ tertij ordinis ſcti franciſci ⁊ eccleſie ſeculares.ſm Albri.in.d.aut.ingreſſi. 53

¶ Quid ſi ingrediens fecerat teſtamentũ ante ingreſſum nihil relinquendo monaſterio ſed extraneũ heredẽ inſtituendo.R.ſm do.An.in c.in preſentia.de proba.ꝙ aut expreſſe contulit bona ſua tempore ingreſſus. nulla facta mentione de teſtamento:⁊ tunc ſi hoc fecit incontinenti poſt conditũ teſtm̃: ſic nõ reuocat teſtm̃: nec erunt monaſterij illa bona: ſed ſolũ illa collatio bonoꝝ preſumit facta ad tp̃s vite ſue:q: nõ videt quis incontinenti mutare aĩum.ar.l. nõ ad ea.ff.de condi.⁊ demõ. Si Vo hoc fecit ex interuallo poſt teſtm̃ conditũ: tũc preſumit mutaſſe animũ fauore religionis ⁊ ſic rumpit teſtm̃:⁊ erunt monaſterij illa bona.Aut nõ cõtulit expreſſe bona ſua monaſterio:⁊ tũc remanebit teſtm̃:⁊ monaſteriũ ſolũ petet portioneꝫ ſuã aliter q̃ꝫ rumpendo teſtm̃. Pa.Vo in.d.c. in pñtia.tenet ꝯ̃riuꝫ.ſ.ꝙ nõ petet portionẽ ſuã Sed ego in fratrib⁹ minorib⁹ credo veruꝫ. In alijs aũt qui pñt habere in cõi:opi.do.Anto.ẽ humanior religioni: ſed illa Pa.videt verior de ſubtilitate iuris:p ea que no. Albri.i.d.aut. ſi qua mulier:ſed talis ea bona non capiet: niſi poſt mortẽ naturalem ſm multos doct. quos recitat Albri.lꝫ multi alij dicant ꝙ ſtatim poſt profeſſionem. 54

¶ Vtrũ ꝓdigus vel diſſipator bonoꝝ cui interdicta ſunt bona poſſit intrare religioneꝫ.R. Albri.in.d.aut.ingreſſi.ꝙ ſic.dũmõ ſit rõnis capax:ẽt quo ad bona ſicut de minore eſt veruꝫ: 55

¶ Vtrũ filiuſfamilias intrans monaſteriũ poſſit diſponere d̃ bonis peculij.R.ſꝫ Pa.in.d.c. 56

in pñtia.q̄ de caſtrenſi vel quaſi nõ eſt dubiũ
q̄ poteſt.l.penul.C.qui teſta.fa poſ. Similiter
d̕ pfecticijs q̄ nõ põt:q̄ illa ſunt in diſpoſitõe
patris. Sed dubiũ eſt de aduenticijs.de quib⁹
nõ põt diſponere in vita pr̃is ẽt cũ ꝯſenſu pa/
tris:iuxta ea que no.in.d.l.penult̃. Sed tenet
Pa.ibidẽ q̄ põt:q̄ ſtatim p ingreſſum gaudet
illo p̃uilegio aut.preſbyteros.C.de epi.⁊ cle.ex
quo qd̕ eſt laicis aduẽticiũ eſt clericis quaſi ca
ſtrẽſe:⁊ ideo priuabit̃ pater in vita ſua vſufru
ctu illoꝝ bonoꝝ.pariformiter dico in aduenti
cijs aduenientibus poſt ingreſſũ.do.tñ Anto.
in.d.c.in pñtia.tenet ꝯriũ.ſ.q̄ nõ poterit diſpo
nere.taliter q̄ pr̃ priuet̃ vſufructu in vita ſua
ipſoꝝ bonoꝝ ante ingreſſũ acquiſitoꝝ: ſed bñ
poterit diſponere de directo dñio ⁊ ẽt vtili ta/
liter:q̄ mortuo patre tranſibunt ad eum cui
illa reliquit vt in aut.de monachis.§.illud.

57 ¶ Quid de libris datis a pr̃e filiofamilias. R̃:
q̄ tranſibũt cũ eo ad religionẽ ſm̃ diſpoſitiõe
ingredientis ſm̃ Jaco.de rauc.⁊ recitat Pa.i
d.c.in.pñtia.q̄ cenſentur quaſi caſtrenſe pecu
lium. Petrus vo dicit hoc verũ in libris col/
latis doctoribus vel magiſtris. Secus in datiſ
ſcholaribus. Et h̃ idem ſequit̃ Bar.in.l.filie.
C.fami.her.⁊ hoc verius.

58 ¶ Utrũ religioſus ſuccedat in bonis parentũ
⁊ huiuſmodi.R̃.q̄ ſic. nec parẽtes poſſunt eos
exheredare ꝓpter crimen ingratitudinis com
miſſũ in ſeculo.C.de epi.⁊ cleri.l.deo nobis.xix
q.iij.c.ſi. Fallit in fratribus minoribus.d.cle
exiui.q̄ nõ ſuccedunt de iure.

59 ¶ Qualiter aget monaſteriũ in prefatis in q̄b⁹
ſuccedit vel ei acquirunt̃.R̃.Pa.in.d.c.in pre
ſentia.q̄ aget his actionib⁹ quibus ille egiſſet
ante ingreſſũ ⁊ ꝓ geſtis antea p ipſuz tenebit̃
monaſteriũ inquantũ ad ipſũ monaſteriũ p̃ue
nit de bonis ingreſſi ſm̃ Inno.ar.l.ij.C.de im
pu.⁊ al̃.ſub. Uel forte ⁊ verius in totũ lz poſſit
petere reſtitutionẽ tenendo q̄ monaſteriũ iure
ſucceſſionis venit vt.ſ̃.monaſteriũ.§.iiij.

60 ¶ Utrũ ingreſſus poſſit reuocare teſtm̃ factũ
ante ingreſſũ.R̃.Pa.i.d.c.in pñtia.quo ad fra
tres minores nõ eſt dubiũ q̄ non põt.ſed q̊ ad
alios tenẽt Pe.⁊ Cy.in aut.ſi q̄ mlier.C.de ſa.
ſan.ec.q̄ ſic. Sed Bar.diſtinguit. Pa.tz q̄ ñ
põt vllo mõ:pariformiter nõ poterit facere te/
ſtm̃ ſi ante nõ feciſſet:q̄ ex q̊ ꝓfeſſus eſt mortuus
mũdo. Et hoc credo verius. niſi in caſu.d.aut.
que p̃mittit p⁹ ingreſſũ int̃ liberos diſponere.

61 ¶ Utrũ religio tollat crimen ingratitudinis.
R̃.q̄ tenet̃ cõiter q̄ ſic in.c.ij.de apoſta. ⁊ in.c.
vl.de eo q fur.or.ſuſce.⁊ in.c.quantũlibet.xlvij
di.⁊ in.c.nõ liceat.xix.q.vlti.

¶ Quid ſi cõdẽnatus ad mortẽ liberat̃ ea tali 62
conditione:q̄ ſi egredier̃ punier̃ pena priori.ſi
ingredit̃ ⁊ petitus ab vxore egredit̃ vt tenet̃.
R̃.nõ põt puniri illa pena ſm̃ Barto.brix. in
queſtionibus ſuis.q.i.⁊ ſequit̃ Albri.in.d.aut.
ingreſſi. Rõ q̄ coactus exijt.

¶ Utrũ retrahens aliquẽ ab ingreſſu religio/ 63
nis teneat̃ reſtituere.R̃.ſm̃ Ri.i quol̃.iij.q.xix
q̄ aut retrahit q̄ nõ credit aptũ religioni ſiue
vtilẽ:⁊ ſi hoc credit probabiliter ſic non tenet̃
religioni:q̄ potius dãnũ ipſius ipediuit. Aut
ſcd̕o retraxit ꝓpter vtilitatẽ ſuã ⁊ ſi ẽ ſpũalis
puta q̄ eius cõſilio bñ viuit.ſic nõ peccat:q̄ ex
charitate poſſũ poti⁹ bonũ meũ ſpũale p̃elige
re q̄ȝ alterius. Idẽ dicerẽ qñ retrahit q̄ videt
q̄ vult intrare religionẽ in qua nõ viuit̃ regu
lariter ſm̃ qd̕ tenent̃:q̄ ſic ꝓcurat bonũ eius.
Si vo eſt tpalis:puta q̄ ſperat ꝓmotionẽ:ho
norẽ ⁊ hmõi ſi ſteterit i ſeculo ſic peccat q̄ tpa/
le p̃poſuit ſpũali nõ tñ tenet̃ religioni:ſed ſub/
tracto:orando:bonũ pſuadendo:⁊ ſalutẽ ꝓcu/
rando pluſq̄ȝ prius. Aut.iij.retraxit ex amici/
tia:⁊ ſi eſt naturalis aut cõſanguinitatis ſic lz
peccet nõ tenet̃ religioni tñ. Si vo eſt amici/
tia laſciua ſic mag̃ peccat ⁊ tenet̃ in iſtis duo/
bus ſubtracto ⁊ magis in ſcd̕o q̄ȝ in primo:vt
dixi ꝓcurando bonũ eius nõ tñ religioni. Aut
iiij.retraxit aĩo impediendi vtilitatẽ religiõis
⁊ ſic tenet̃ ſm̃ poſſe ſuũ facere q̄ illa pſona in/
tret ⁊ ſi nõ põt ſatiſfaciat religiõi ad arbitriũ
boni viri vel meliorẽ ad eã inducat. Et ẽt ſub/
tracto ſi nõ põt eũ inducere vt intret religionẽ
ſm̃ q̄ dixi ꝓcurando ſalutem eius ſolicitus q̄ȝ
prius.obligatũ vo religiõi retrahẽs ſm̃ Sco.
in.iiij.di.xv.tenet̃ laborare vt redeat: ⁊ ſi non
põt tenet̃ ipſe ſi eſt pſona idonea ⁊ abilis reli/
gioni religionẽ intrare. vt ſic ſatiſfaciat religi
oni ⁊ orare ꝓ aduerſo. vt dr̃ q̄ fecit Ray. Ego
tñ credo q̄ ſi nollet intrare nõ ꝓpterea eſſet in
ſtatu damnationis ſed ſufficeret ei q̄ ꝓ poſſe
alio mõ ſatiſfaceret religiõi:⁊ ẽt ei quẽ p̃uertit

¶ Utrũ religio minuat pctm̃.R̃.q̄ lz pctm̃ re/ 64
ligioſi ſit grauius pctõ ſeculariũ:vel rõne voti
ꝯ qd̕ facit:vel rõne ꝯtemptus ſi maior adeſt:
vel rõne ſcandali:tñ ceteris paribus dico pctm̃
religioſi cẽ leuius pctõ ſeculariũ. Prio ꝓpter
intentionẽ quã hz erectã ad deũ lz ad horã in/
tercipiat̃ ex qua de facili reuertit̃. tũ q̄ habet

plura que eũ reducunt ad delectionẽ ipſi⁹ pec cati. hec ex. S. Tho. xxij. q. clxxxvi.

6 ¶ Que pcipiunt religioſis vniuerſalit. R. mul ta. ⁊ primo in cle. religioſi. de priuil. ſũt nouẽ. ſ. ſcripta. P. Primo ne in ſermonib⁹ eccl'iaꝝ plats detrahãt. Intellige ad ſpẽalia deſcẽdẽdo. Se cũdo ne retrahãt aliquos ab eccl'iaꝝ ſuaꝝ fre quentia. ſ. detrahẽdo eis ⁊ hmõi illicitis. Ter tio ne ꝓnunciẽt indulgẽtias indiſcretas. ſ. fal ſas. vel ſm q̃ dico indulgentia. §. vlti. Quarto cũ ↄfectionib⁹ teſtõꝝ intererũt ne retrahãt te ſtatores a reſtitutionibus debitis aut legatis matricibus eccl'ijs faciẽdis. P. de pal. in. iiij. dixit q̃ põt ꝓcurare vt magis eis legeť q̃ꝫ alte ri: dũmõ nõ faciant cũ verbis illicitis: aut aio maligno ↄ̃ eccl'ias matrices: q̃ nulli aufert ſuũ cũ nullũ ius iterũ acquiſiuiſſent. Sed fr̃ Aluar⁹ tꝫ q̃ peccãt mortalit. ⁊ hoc videť verius in reli gioſiſ. Secus in alio caſu ab iſto: q̃ tũc hřet lo cũ opi. P. Quinto ne legata vel debita aut male ablata incerta ſibi vel ſui ordinis fratri bus vel ↄuentibus in alteri⁹ p̃iudiciũ fieri vel erogari ꝓcurent. Sexto ne abſoluant a caſib⁹ reſeruatis pape vł ep̃is. Hec oĩa in virtute ſã cte obedientie ⁊ ſub interminatõe maledictõiſ eterne inhibenť. Septimo ſub eadẽ ꝓhibitõe ꝓhibenť eis ne pſonas eccl'iaſticas: preſertim corã iudicib⁹ delegatis a ſede ap̃lica ſuã ↄ̃ eos iuſticiã ꝓſequentes vexare indebite: aut ad lo ca plura ⁊ p̃ſertim multũ remota ↄuenire p̃ſu mãt. Octauo p̃cipiť p̃latis religioſis ad q̃s ali qd ꝓuenit occaſione p̃miſſoꝝ q̃ niſi infra mẽ ſem plene ſatiſfecerint eccleſiaſticis dãnificat᷒ de eo qd ad eos ꝑuenit poſtq̃ꝫ fuerit requiſiti ipſo iure ſint ſuſpenſi: ⁊ quouſqꝫ debitã fecerit ſatiſfactionẽ. Nono ne miniſtrẽt extremã vn ctionẽ eucariſtie ſacřm: ſolẽnizẽt mr̃imoniũ ñ abſoluãt excõicatos: nec abſoluãt a pena ⁊ a culpa. ꝺ q̃ dic vt. s. excõio. v. caſu. xij. Decio nul l⁹ religioſus põt vigore lr̃aꝝ ap̃licaꝝ vel lega toꝝ alibi ↄuenire aliquẽ ſibi ſubditũ rõe aliq̃ꝝ locoꝝ niſi corã eo corã q̃ de iure ↄuenit. Cle. i. de reſcrip. Vndecimo nul'us religioſus poteſt eligi in prelatũ alterius religionis vel habitus niſi ſolũ in ep̃m. Cle. i. de elec. Duodecimo ꝓ hibenť alienare prelati religioſi res eccleſie. vt in cle. i. de re. ec. nõ alie. vide. ſ. ſuſpẽſio. i. §. xxxi Tertiodecimo precipiť eis ne ad iurandũ vouẽ dũ ⁊c̃. inducãt aliq̃s vt ſepulturã eligãt apud eos. de quo. ſ. ſepultura. §. xxxv. Quartodecio ne decimas eccleſijs debitas vſurpent. Cle. i. ꝺ decimis. de quo. s. excõicatio. vij. caſu. xxxvij. Quintodecio precipiť mendicantib⁹ ne aliquẽ ad ꝓfeſſionẽ recipiãt añ cõpletũ annũ q̃ntũdc cimũ. c. nõ ſolũ. ⁊. c. cõſtitutionẽ de regula. li. vi Sextodecimo ne ſtatũ biginaꝝ foueant. Cle. i. de religi. do. vide excõicatio. vij. caſu. xl. Deci moſeptimo q̃ horis debitis in eccleſijs eoꝝ of ficiũ pſoluãt. Cle. i. de cele. miſ. Decimooctauo q̃ nõ dimittãt habitũ ſue religiõis: nec vadãt ad ſtudia vel phicam aut leges audiãt. c. vt pi culoſa. ne. cle. vel mo. li. vi. vide excõio. vij. caſu vij. Decimonono q̃ nõ dicant aliqua vt retra hant audientes a ſolutione decimarũ: ⁊ q̃ reg ſiti p̃dicẽt de eis pp'lo: ⁊ q̃ ↄfeſſores non omit tant facere ↄſciam ↄfitentibus. cle. cupientes. de penis. vide excõicatio. vij. caſu. xliiij. Vige ſimo q̃ mendicantes nõ capiant loca de nouo. c. cũ ex eo. de exceſ. prela. li. vi. ⁊ cle. cupientes. ꝺ penis. vide loca ꝑ totũ. ⁊. s. excõicatio. vij. caſu xliiij. Vigeſimoprimo q̃ nõ celebrẽt ĩ caſtris vel villis: niſi q̃ten⁹ eis a iure ↄcediť. c. epoꝝ. de priui. li. vi. Vigeſimoſecũdo q̃ ſeruẽt inidi ctũ q̃dcũqꝫ qd viderit ſeruare matricẽ eccl'iam cle. i. de ſen. exc. vide iterdictũ. Quedã alia p̃ci piunť monachis. de qb⁹ vide. s. monach⁹. §. x. ⁊ idẽ de ceſſationibus a diuinis in. d. cle. i.

Religioſus locus: dr̃ oĩs do mus: monaſteriũ tẽplũ: hoſpitale: ⁊ quecũqꝫ alia auctori tate pape: vł ep̃i: ad pios vſus edificata. ꝺ reli. do. c. de ſinodochijs. ⁊. c. ad hec. Secus ſi ſine auctoritate ep̃i vel pape ſunt edificata a prin cipio vel ex poſt facto. de ↄſe. di. i. nemo. qd eſt contra leges que volunt q̃ vbicunqꝫ ſepelitur aliquis. locus ille fit religioſus. qd nõ eſt verũ ꝑ tex. c. fin. de ſepul. ⁊ ibi ſequiť P. a.

¶ Vtrũ loca religioſa poſſint ad hũanos vſus transferri. R. q̃ nõ. d. c. ad hec. xij. q. ij. nulli. 1

¶ Per quos dñt regi p̃fata loca. R. q̃ ꝑ religi ſos eiuſdẽ monaſterij vel alterius ſed eiuſdem religionis. ⁊ ſi nõ viuũt regulariter dñt expelli ⁊ poni alij diſtrictioris vite: aut ſaltem clerici ſeculares: ſi al's nõ põt remanere ordinata. ⁊ h̃ põt ep̃s ſine papa ſꝫ glo. ⁊ Io. an. ⁊ Pa. i. c. in ter quattuor. de reli. do. Fallit in hoſpitali. de q̃ vide. s. hoſpitale. §. ij. 2

Reliquie ſanctoꝛuꝫ eſſe venales nõ poſſunt. l. nemo. la. ij. C. de ſa. ſan. ec. nec extra capſam oſtẽ di debent: nec de nouo inuente in publico ve nerari: niſi prius auctoritate romani põtificis

fuerint approbate.de reli.τ ve.ſan.c.ij.precipi
tur prelatis ne ꝑmittant varijs figmentis τ
falſis documētis decipi hoīes qui vadunt ad
eoꝝ eccleſias cā venerationis ꝓpter miracula
que ibi fiunt.ſicut in pleriſqꝫ locis cā queſtus
fieri conſueuit in.d.c.ij.τ.dicit Pa.in.d.c.ij.ꝙ
etiā dicunt vendi qñ ꝓ queſtu oſtendunt.
1 ¶ Qua auctoritate poſſunt corpora ſanctoruꝫ
τ eoꝝ reliquie transferri.℟.ꝙ ſolū auctoritate
pape vel epi aut ſancte ſinodi. de conſe.di.i.c.
corpora.vbi dicit Joannes hoc verū qñ corp⁹
eſt traditū perpetue ſepulture.C.de reli.τ ſūp.
fu.l.vlti.niſi neceſſitas immineat:qꝛ tunc ſufficit
auctoritas preſidis ꝓuincie.l.i.C.de reli.τ ſūp.
fu.qꝛ qñ nō ſunt tradite ꝑpetue ſepulture:tunc
bñ pñt transferri ſine alicuius auctoritate ad
aliū locū religioſum.C.eo.l.ſi nec dum.
2 ¶ Quid ſi furtiue ſubtrahant.℟.ſm Rodo.
ſacrilegiū eſt.xvij.q.iiij.quiſqs.etiā ſi ex deuo-
tione hoc faciat ſm eundē τ Hug.
3 ¶ Vtrū ſit ſimonia reliquias vendere.℟.ſm
Ray.τ Hoſ.ꝙ ſic.i.q.i.qui ſtudet.
4 ¶ Vtrū reliquie ſanctoꝝ debeant portari ad
collū.℟.ꝙ nō.ar.dictaꝝ.ll.ſi nec dū.τ.l.vltime
τ.d.c.corpora.lꝫ poſſent poni ſuꝑ aliquo ꝓ ali-
quo tpe ex magna cā.ar.d.l.i.τ hoc tene cōtra
Tho.xxij.q.xcvi.teneat ꝙ liceat ex deuotione
ſine aliqua ſuperſtitione ſuper ſe portare.

REmiſſio peccati ꝑ auctoritatē
fit a ſolo deo.i.q.i.c.
ita.τ.c.vt euidenter.de pe.di.i.verbum
ꝑ officiū aūt ſeu miſteriū fit a prelato ēt malo
xxiij.q.v.remittunt.ꝑ meritū vo ſolū a bono
fit.i.q.i.remiſſionē.de conſe.di.iiij quō.
1 ¶ Que requirunt in peccatore vt fiat ei remiſ-
ſio pcti.℟.Petrus aureo.in.iiij.di.xvij.q.i.ꝙ
niſi meritū xpi applicet actualiť iſti vel illi nul-
la culpa peccati delet cū ſolū in virtute paſſio-
nis xpi deleať:τ iō cū ſacrā ſint imediatū appli
catiuū paſſionis xpi ad nos oportet ſi culpa dꝫ
dimitti ꝙ ꝑ aliqđ ſacramentū vel de facto ex-
hibitus vľ in voto fiat:ꝓpterea adultus quā-
tūcunqꝫ contritus niſi ſimul cōcurrat oris cō-
feſſio in facto vel ad minus in voto non con-
ſequitur remiſſionē peccati. de remiſſionibus
vide.ſ.indulgentia.

REmittere idē ē qđ dare:vt pꝫ
in.c.veniens.el.i.ꝺ
teſtibus.τ.i.q.iij.c.ea que in gloſis.

REnunciatio eſt rei vel iuris
ꝓprij facta ſci-
enter legitima refutatio.vij.q.i.qꝫ ꝑiculoſum
¶ Qñ renunciatio dr illegitima.℟.ꝙ ex trib⁹ 1
Primo rōne perſone renunciantis:vtputa qꝛ
eſt minor de iudi.c.ſi annū.li.vi. aut alius qui
non poteſt renunciare.
¶ Scdo rōne ꝑſone in cuius manu fit renun- 2
ciatio eſt illegitima.c.cū dilecti.τ.c.admonet.τ
c.qđ in dubijs.de renun.vbi nulli eccleſiaſtico
licet renunciare alicui bñficio eccleſiaſtico niſi
in manu ſui prelati ad quē ꝑtinet collatio.d.c.
admonet.xviij.q.ij.abbas.qđ limita in benefi
cio acquiſito ꝑ.c.veniens.de renun.τ in epātu
qui ñ pōt renūciari niſi in manib⁹ pape.c. niſi
de renun.Quō āt poſſit tractatus haberi ſuꝑ
renunciatione.vide ſimonia.τ.§.xxij.
¶ Vtrū renūciatio alioꝝ iuriū ſit fiēda aduer- 5
ſario.℟.ꝙ ſic.vľ notario publico:vel iudici no
mie aduerſarij recipiētis.l.ij.ff.rē pupi.ſal.fo.
¶ Tertio rōne rei que renunciari nō pōt dr re 4
nunciatio illegitima.Nā iuri naturali τ agna
tionis τ ſanguinis nemo poteſt renūciare. vt
l.ius ſanguinis.ff. de re.iur.τ.l.ius agnationiſ
ff.de pact.Juri vo poſitiuo qđ cōcernit certā
formā vel ſolēnitatē nō pōt quis renunciare:
vtputa ꝙ teſtm̄ cū tot teſtibus:vel ſtipulatōes
fiant certo modo.l.nemo poteſt.ff.ꝺ leg.i.facit
c.qꝛ ꝓpter.de electōe.τ.c.cū eſſes.τ qđ ibi no.ꝺ
teſta.Si vo nō cōcernit certā formā vel ſolē
nitatē ſed publicā vtilitatē:ſimiliter nō poteſt
l.ius publicū.ff.de pac.τ in.c.ſi diligenti.de fo.
compe.Si autem cōcernit publicā τ priuataꝫ
τ publica poteſt ſeparari a ꝑuata:ſic pōt cōtuꝫ
ad priuatā.l.iuriſgentiū.§.ſed τ ſi paciſcat.ff.
de pac.puta ius dat actionē ꝓ aiali morboſo:
tñ partes poſſunt paciſci vt nō poſſint agere
facit tex.cum ibi nota.in.c.cum veniſſent.de
inſti.Si vo nō pōt ſeparari.ſic renūciari non
poteſt.d.c.cū veniſſent. Si vo fit ſolū in fauo
rem priuatū:tūc ille in cuius fauore eſt pōt:dū
modo nō ſit ꝯtra bonos mores vel nō inducat
ad pctm̄ talis renūciatio:qꝛ nō valeret.vt in.l.
alia.§.eleganter.ff.ſolu.ma.τ.l.conuenire.ff.de
pact.do.Si aūt fit ſolū in odiū alterius:tunc ſi
ceſſat ratio illi⁹ odij pōt renūciari.vt in.l.fi.C.
ad macc.alſ nō vt.l.nā τ ſi.ff.ad macc.
¶ Quid ſi aliquid ſit introductū in fauorē am 5
boꝝ.℟.ꝙ alter ſine altero renunciare nō pōt
vt dicit glo.in.c.ad apoſtolicā.de regula. facit
l.qđ fauore.ff.ꝺ legi.vñ dr ꝙ in cōi iure potior
eſt conditio ꝓhibentis.ar.ff.de ſerui.vr.pre.l.
ꝑ fundū.ff.cōi diui.l.ſabinus.ff.de libe.cauſa.

l.ij.iij.⁊.iiij. Si tñ aliquid concedit a pluribus ſiue vniuerſitati: ſed in fauorē principalit particulariū: ſic bñ poſſet quilibet renūciare iuri ſuo ⁊ ſic loquitur.c.ad aplicā predictū.⁊.c.dilecti.d fo.cōpe. Fallit hoc in ꝑuilegio: qꝛ lꝫ ꝯcernat fauorē tertij pōt impetrans renūciare anteqꝫ ſit preſentatū: niſi appareat ꝙ ꝯcedens ſtatim voluit ꝯcedere ius illi tertio. qꝛ cōiter nō acquirit niſi in pñtatione ſeu noticia.c.i. de ꝯceſ.prebē. li.vi.⁊ qđ ibi notat. Idē dico ꝙ renunciare nō pōt ſi fuit conceſſum motu ꝓprio.

6 ¶ Vtrū exemptus poſſit renūciare exemptiōi vide.s.exemptus.§.v.

7 ¶ Qualit fienda eſt renūciatio. R. ꝙ primo voluntarie. vij.q.i.qꝫuis. Itē ſciēt.⁊ iō qñ qs aliqđ ius ignorat debet ei notificari. vt aut.quō op. epos.§.igitur ordinam⁹. qꝛ ei qđ ignorat renūciari nō pōt.l.mr.ff.de inoffi.teſta. Et hec eſt ꝯ notarios q ponūt clauſulas renūciatiōis quas ignorāt q ꝯbūt.⁊ ꝓpterea tenent eis de dāno qđ alit ñ icurriſſent: puta qꝛ ñ renūciaſſent ſi ſciuiſſent. Tertio ſine coactione. qđ me.cā. ad audientiā. Quarto quo ad bñficia eccleſiaſtica dꝫ fieri pure ⁊ abſolute. de offi.dele.c.ex ptc.el.i.d ſimo.ex inſinuatiōe. Vñ dās vel remittēs vel renūcians aliqd ſpūale pacto vel ꝯditiōe tpali interueniēte: ſimoniacuſ eſt. in fi.i.q.i.c.qꝫ pio.

8 ¶ Sed nunquid ſi renunciat abſolute: tñ in mēte gerit vt ſibi aliqđ tpale detur. R. ꝙ ſimoniacus eſt. de ſimo.c.tua.in fi. Verū ē ꝙ ſola pnia abolet.c.vlti.de ſimo.

9 ¶ Vtrū qs poſſit renūciare liti ſup bñficio eccleſiaſtico vl' ſpūali aliā tpali ſibi dato. R. Pa. in.c.cū pridē.d pac.ꝙ nō ēt ſi recipiat illud nomine expenſarū: qꝛ ſi renūciās hꝫ ius renūciat ſpūali tpali dato. qđ eſt ſimonia.d.c.ex parte.⁊ ꝙ ibi no. Dicūt tñ Inno.⁊ Ho.in.c.nō ſine.d arbi.ꝙ valet cōpoſitio auctoritate ſuperioris: vt ꝓ bono pacis detur aliqd tpale ei: de quo nō ē certū de iure ſibi cōpetenti vt cedat liti vel renunciet ſi qđ ius hꝫ.c.niſi.de preben. Secus ſi fiat auctoritate partiū: qꝛ ſic eſſet ſimonia niſi qñ hꝫ ortū a iudice: puta qꝛ cōpromiſſū eſt i eo. vel ipſe ſic diffinit. Et lꝫ glo.in.d.c.cū pridē. dicat nō ſufficere niſi īteruenīat pape ꝯfirmatio tñ cōiter doc.ibidē tenent cū opi.d.Anto.ꝙ ñ requirat.⁊ ibi Pa.ſequit.

10 ¶ Vtrū qs poſſit dare pecuniā alti vt deſiſtat a lite q̄ eſt de re ſpūali. R. Pa.in.d.c.cū pridē ꝙ ſi ſit certus hr̄e ius in illo bñficio: bñ pōt dare aduerſario ſine ſimōia vt deſiſtat vel ne litē moueat. Si vo nō ſit certus ſed dubitat: tūc ñ pōt: nec excuſat auctoritas pape in bñficio. qđ annexā hꝫ ptātē clauiū. qꝛ videt data pecunia ꝓ illa ptāte ſpūali. facit.d.c.ex parte i fi.⁊ qđ no.i.q.iij.ſaluator.⁊.c.ex multis. In alijs aūt bñficijs hoc excuſaret auctoritas pape cū talis ſimonia ſit de iure poſitiuo ſm glo.in.d.c.cum pridē. Qđ nota qꝛ pauci aduertūt hodie. Poſſet tñ iudex ꝓ bono pacis ex officio ſuo cōponere partes vt hñs ius in bñficio det aliqd nō habenti ſm formā.c.niſi.de preben.ſm Pa.in c.ſup eo.de tranſac.

¶ Quid de illo q expectans ꝓxime vacaturā primā in aliq̄ eccleſia renūciat ꝓprie tenui vt precludat via alteri expectanti. R. ꝙ ꝑ hoc nō impedit primū expectātē ſi hoc pōt ꝓbari. Si vo piguius reſignanti cōferat eo ipſo detegit fraus ⁊ carebit habita quā reſignauit.⁊ ambita. de renun.c.ſi te.li.vi. 11

¶ Vtrū renūciatio iuris futuri valeat. R. ꝙ ſi ius futurū apparet ſic valet. ſi aūt nō apparet adhuc nō valet. qꝛ pacta nō referūt ad ea q̄ apparere pñt. vt in.l.i.lege.⁊ alijs ꝯcor. ibi poſitis in gl.ff.d ꝯhē.emp.⁊ qđ nō eſt: renūciari ñ pōt l.tres fr̄es.ff.de pac. Sed de hoc vide Bar.in l.cōditionis.C.de pac.qꝛ parū ad nos. 12

¶ Quid faciet prelatus qui bñficiū hꝫ ꝑ ſimoniā. vel al's intruſus eſt. R. ꝙ tenet renūciare. ⁊ ſi epṡ eſt ⁊ eſt in articulo mortis: nec pōt adire papā. nō tñ dꝫ dimittere poſſeſſionē quā d facto hꝫ ſine licentia pape: ſed abſtineat a pceptione fructuū excepta ſtricta neceſſitate vite. ⁊ querat qꝫ cito poterit reſignare. Et de hoc vide Ber. Inno.⁊ Ho.de renun.niſi cū pridē ⁊ Archi.vij.q.i.cum qui. 13

Repreſalia dr̄ rerū aliaꝝ generalis retentio auctoritate principis vel ciuitatis ꝓ recōpenſatiōe dāni dati indulta. elicit ex.c. dñs. xxiij.q.ij.⁊ eſt qñ vnus de vno dñio nō valēs ꝯſeq ius ꝯ aliquē de alio dñio retinet res oim q ſunt ſub tali dñio ꝓ ſatiſfactione.

¶ Vtrū ſint licite. R. ꝙ ſic qñ iſta interueniūt Primū ꝙ dñs vl' ciuitas reqrat vt emēdet qđ a ſuis improbe factū ē. Scđm ꝙ ꝯſtet de negligentia iuſticie adminiſtrande. Aduerte hic ſꝫ Bar.i tractatu de repſalijs. ꝙ aliqñ ſupiorē hꝫ ille qui dꝫ dare de iure ſed nō de facto. vtputa qꝛ nō obedit ei ſicut impatori.⁊ tūc nō ē neceſſe adire ſuperiorē. Aliqñ hꝫ ſuperiorē de facto ſed nō de iure. vtputa qꝛ tyrannus eſt dñs.⁊ ſi 1

fuit electus ex timoꝛe vel ꝑ vim:ꝛ habeť cōiter
ꝓ dn̄o. ſic valēt q̄ facit ſm̄ Inno.in.c.nihil. de
elec.ꝛ ſic dꝫ adiri. Si vo nō fuit electus ſed ꝑ
vim occupat dn̄ium.ꝛ habeť cōiter ꝓ tyrāno
ſic cū nō valeat qd̄ facit nō eſt neceſſe vt eū ad/
eat. Aliqn̄ hꝫ ſuperioꝛē de iure ꝛ de facto:qꝛ eſt
verus dn̄s ꝛ ei obediť. ſed tn̄ nō expedit credi/
toꝛi eū adire: puta qꝛ expēderet pluſq̄ȝ ſit pꝛin
cipale debitū.vel eſt paup. tūc ſm̄ Bar.vbi.ſ.
pōt ꝓcedere ſicut ſi nō haberet ſuperioꝛē eius
debitoꝛ.ar.l. ſi ſeruos.ff. de pigno. ac. ꝛ.l.me/
diterrance.C.de anno.ꝛ tribu.ꝛ ſic pꝫ qn̄ pꝛedi
cta duo nō requiruntᷣ. Tertiū q̄ iudex ꝓpꝛius
det ſn̄iaȝ ſup negligentia ꝛ iuſticie defectu ꝛ cō
cedat auctoꝛitatē repꝛeſaliaꝝ. Limita hoc vex
qn̄ nullus inueniť ſupioꝛ q de ciuitate vel dn̄o
negligente faciat iuſticiā ſm̄ Guil.epm̄ cōcoꝛ
dienſem:qꝛ ſi inueniretᷣ ſupioꝛ non valeret au/
ctoꝛitas iudicis ꝓpꝛij quo ad illos qui nō ſunt
ſue iuriſditionis:ꝛ ita intelligit.c.dn̄s.xxiij.q.
ij.q̄ ciuitas plectēda ē ꝑ ſuū.ſ.iudicē ꝯcoꝛ. Jo.
de fant. ꝛ Franciſc⁹ vercellenſ.in.c. vnico. de
iniur.li.vi. Quartū q̄ nō excedāt dānū. Qui/
tū q̄ nō extendaᷣ ad clericos vel eccleſiaſticas
ꝑſonas. Hec elicio ex Archi.in.d.c.vnico. Se/
xtū ſm̄ Directoꝛiā ti.de pignoꝛib⁹. q̄ nō fiāt
in ꝑſonis:qꝛ iſtud eſt iniquū:q̄ in ꝑſona alius
ꝓ alio grauetᷣ:ꝛ ſꝫ ipſū nulla ꝯſuetudo valeret
cū ſit ꝯ̄ria legib⁹.C.de ac.ꝛ obli.l.ob es alienū
ꝛ aut.ibidē.imo ꝛ.C. q̄ res pigno.obli.poſ.l. q
filios.ꝛ in aut.vt nulli iudic.§.qꝛ vero. ꝛ.C.ne
vxo.ꝓ ma.l.vlt.ꝛ aut.ibidē.ſed oīno.al's iſtis n̄
ꝯcurrētib⁹ q ipſis repꝛ̄ſalijs vtiť q̄druplū reſti/
tuere cogiť ꝛ actiōe ꝓ q̄ ħ facit cadit.vt in aut.
ne pignoꝛatiōes fiant.q̄ eſt ꝑ̄dicta aut.ſed oīo.
2 Sꝫ nūqd teneť ad reſtitutionē q aliqd ꝑ rep̄/
ſalias illicitas exigit ab alio q̄ȝ a ſuo debitoꝛe.
R. Archi.in.d.c.vnico.qd̄ incipit .ꝛ ſi pignoꝛa
tiones.q̄ ſic.nec aliter ſaluari poterit niſi reſti
tuat.xiiij.q.vi.ſi res.de vſu.cū tu.de re.iur.non
remittitur.li.vi.
3 Quid de illis q rep̄ſalias ꝯcedūt ꝯ̄ eccleſiaſti
cas ꝑſonas:aut eoꝛum bona. vide excōio.vi.ca
ſu.xxxiij.ꝛ interdictū.iiij.quaſi in fi.
4 Vtrū repꝛeſalia ꝯceſſa ꝯ̄.puta floꝛentinos dēat
extendi ad floꝛentinos hn̄tes domiciliū Senis
R.ſꝫ Pa.i.c.qm̄.de offi.oꝛ.q̄ n̄.qꝛ odioſa facit
qd̄ no. Bar.in.l.ꝓuinciales.ff.de verbo.ſigni.
5 Vtrū ſtatutū poſſit fieri vt quilibet poſſit ca
pi ꝓ delicto alteri⁹.R. Bar. vbi.ſ. q̄ ꝯ̄ terras
vel villas ſibi nō ſubditas nō pōt:ſed bn̄ ꝯ̄ ſibi
ſubditas.vt.C.de oī agro deſ.l.i.ꝛ valet ſtatu/
tū q̄ vxoꝛ poſſit capi ꝓ viro fallente.vt.l.ſatis
C.in q.ca.pi.vel hypo.ta.ꝯ̄. Et ſil'r filius ꝓ pr̄e
l.fi.C.de pꝛiuil.ēt ſi nō ſit heres. Et aduerte hic
q̄ terre cū certis pactis ſubmiſſe ꝓtectōi dn̄o/
rū nō dicūť ſibi ſubdite ſed federate.ꝛ iō ꝯ̄ eaſ
nō valet tale ſtatutū. Qd̄ no. ꝓ limitatōe ſexte
ꝯditionis in.§.i.dicte.
Sed queriť an tale ſtatutū poſſit exerceri ex̄ 6
territoꝛiuȝ ſtatuentis.R. Bar.vbi.ſ. q̄ ſic pōt
agere ꝯ̄ tales ꝯditiōe ex ſtatuto:qꝛ actio vbiq̄ȝ
ſequiť eos qbus cōpetit.vt.l.fi.C.de ꝑ̄ſcrip.lō.
tē. Qd̄ limita niſi fili⁹ ſoꝛtiretᷣ domiciliū alibi
anteq̄ȝ pr̄ rūperet.ar.l.ciues.C.de incol. Sil'r ſi
filius eſſet natus poſtq̄ȝ rupit pr̄ eius: qꝛ iura
intelligunť de filio exiſtēte tp̄e quo rupit.l. in
delictis.§.ſi extraneus.ff.de nora.ꝛ.l.titius.ff.
de teſta.mili. Et idē dic qn̄ ſtatutū dic̄ q̄ hoīeſ
vnius terre vnus teneať ꝓ alio. Nā ille q de
nouo eſt effectus illius terre nō teneť ꝓ debi/
tis antiquis.l.ꝓuidendū.C.de decuri.ꝛ qd̄ no.
Dy.in.l.incolā.ff.ad muni. Sil'r tale ſtatutum
intelligiť de debitis cōtractis intra territoꝛiū:
niſi aliud addat.vt.l.cū vnus.§.is qui.ff.de bo
nis aucto.iudi.poſſi.
Quid ſi talis q habuit recurſū ad iudicē de/ 7
bitoꝛis ꝛ repoꝛtauit iniquā ſn̄iaȝ.R. Bar.vbi
ſ.q̄ dꝫ appellare ꝛ adire iudicē appellationis.
aliter repꝛeſalie nō erunt licite vel ſi ꝓhibeť ap
pellare:vel nō eſt iudex appellationis: tūc pōt
recurrere ad ſuū iudicē.

REſidere dn̄t clerici in ſuis bn̄/
ficijs.ꝛ de hoc vide.ſ.
clericus.vij.

REſcriptum ꝓpꝛie eſt id qd̄
pꝛinceps ſcribit
ad iuris ꝯſeruantiā vt qn̄ cōmittit cāȝ
decidendā inter aliq̄s ꝛ differt a pꝛiuilegio.qd̄
eſt ꝯ̄ ius q̄ſi pꝛiuata lex.iij.di.pꝛiuilegia. Et ēt
differt a bn̄ficio.qd̄ ſtricte ſūptū eſt gr̄a ꝯceſſa
pꝛeter ius a pꝛincipe.ꝛ hec eſt que latiſſime in/
terpꝛetāda eſt.vt in.c.olim.ꝛ qd̄ ibi no.de ver.
ſig. Latiſſime tn̄ reſcriptū accipiť ꝓ oībus iſtiſ
hec Pa.in rubꝛica de reſcrip.
Reſcriptū ꝛ ꝓceſſus ꝑ ipſū reſcriptū habit⁹ 1
impetratū ab excōicato ſup alio q̄ȝ ſup excōi/
cationis vel appellatiōis articulo ipſo iure eſt
nullū.c.i.de reſcrip.li.vi.
Reſcriptū ꝑpetuať ꝑ ſolā citationē.de reſcri. 2
ex tenoꝛe.ꝛ.c.ſignificauit.in glo.
Reſcriptū impetratū tacita veritate.aut ſug/ 3

geſta falſitate:vel ẽt quocũq; alio tacito vel ex
pſſo φ ſi tacitũ ñ fuiſſet vel falſe expreſſũ papa
nõ ita facilit̃ ɔceſſiſſet.nõ valet eo.ti.ex lr̃is.ſed
ſi ex ſimplicitate vel ignorantia h̃ fecit: dic vt
in.d.c.ex lr̃is.

4 ¶ Reſcripta nõ extendunt̃ ad res vel pſonas ĩ
cis nõ cõprehenſas:qm̃ pſonalia ſunt ⁊ ſtricte
intelligenda.c.ſignificauit eo.ti.

5 ¶ Reſcriptũ nõ viciat̃ pp defectũ lr̃e vel ſilla
be.Secus ſi eſſet ibi falſũ latinũ. ḋ fide inſtru.
c.ex parte.in tex.⁊ in glo.

6 ¶ Reſcriptũ primũ tollit̃ p ſcḋm poſterius fa
ciens mentionẽ de primo.Si vo nõ facit mẽ
tionẽ nõ valet ſcḋm ɔ primũ ope exceptiõis.vt
in.c.ex lr̃is.⁊.c.paſtoralis.ḋ offi.dele.ſm Hoſ.
in ſũma.eo.ti. niſi impetrans primũ fuiſſet in
mora pñtandi p annũ:vt in.c.ſi aũt.eo.ti.

7 ¶ Reſcriptũ inſeri dꝫ in lr̃is citatiõis ſm eũdẽ
Hoſ.ꝑpter duo. Primo vt citatus ſciat iuriſ
ditionẽ citantis:aliter nõ tenet̃ cõparere. Se
cundo vt poſſit deliberare.

8 ¶ Reſcriptũ ꝑdit̃ p negligentiã impetrantis
anno elapſo quo vti potuit ⁊ noluit.c.ſi autẽ.
de reſcri.⁊.c.plerũq;.q̃uis de iure ciuili duret
p decẽniũ.C.de diuer.reſcrip.l.falſo.

9 ¶ Reſcriptũ dr̃ falſũ ĩpetratũ ſine mãdato.vt ĩ
c.nõnulli eo.ĩ gl.niſi ĩpetret̃ ab hiſ pſoniſ a qbꝰ
de iure ñ exigit̃ mãdatũ.vt ĩ.d.c. nõnulli. ĩ fi.⁊
c.ex pte.ĩ fi.eo.ff.de ꝓcura.l.ſed ⁊ hec pſone.

10 ¶ Per reſcriptũ ſediſ ap̃lice:aut legatoꝝ aliq̃
nõ põt ĩpetrari ꝓ iudice:niſi ille q ẽ ĩ dignitate
ɔſtitutꝰ:vl̃ canonicꝰ eccl̃e cathedralis:vl̃ hꝫ p
ſonatũ:⁊ talis ñ põt audire cãꝫ niſi ĩ locis inſi
gnibꝰ:vel ciuitatibꝰ vbi poſſit copia hr̃i pitoꝝ
nec aliquis põt ɔueniri virtute talis reſcripti
vltra vnã dietã a fine ſue dioceſis.de qbꝰ oibꝰ
vide in.c.ſtatutũ.de reſcrip.li.vi. ⁊ qḋ ibi no.

RES int̃ alios acta nõ p̃iudicat alijs
nec prodeſt.ff.q po.in pig.ha.l.
claudius.in.fi.⁊ de re iudi.c.q̃uis.Fal
lit in quibuſdã caſibus.vide in.d.c.q̃uis.glo.⁊
doc.qꝛ parũ ad nos.

1 ¶ Quilibet in traditione ſue rei põt pactũ ap
ponere:dũmõ nõ ſit legibꝰ improbatũ.l.in tra
ditionibꝰ.ff.de pac.de ɔdi.c.verũ.in glo.Rem
hr̃e videt̃ qui fruit̃ precio eius.ff.de vſufruc.l.
qꝛ qui precio.Que de tota re vendicãda dicta
ſũt eadem ⁊ de parte intelligenda ſũt.ff. de rei
ven.l.que de tota.

Res vna ⁊ eadẽ diuerſo iure cenſeri nõ dꝫ. de
deci.c.cũ in tua.xij.q.ij.cognouimus.

RESTITUTIO qd eſt ⁊ qs reſtituẽ
tenet̃. Sciẽdũ φ re
ſtitutio eſt in priſtinũ ſtatũ repoſitio.l.
reſtituere.ff.de ver.ſig. Vñ dicit tex.in.l.plus ẽ
ff.de ver.ſig. Reſtituere eſt nõ ſolũ pñtiã rei
p̃bere:ſed ẽt poſſeſſorẽ facere fructꝰ q̃ꝫ reddere
Sꝫ qꝛ ius diuinũ ⁊ canonicũ vtit̃ aliqñ verbo
reddãt ꝓ verbo reſtituẽ.vt in.c.cũ tu.de vſur̃
qḋ eſt verbũ latiuſq; reſtituere.vt.l.verbũ red
dendi.ff.de verbo.ſig.⁊ aliqñ verbo emendent
vt̃ in.c.ij.de rapto.Aliqñ vo verbo ſatiſfaciãt
vt in.c.in lr̃is.de rapto.⁊ ſatiſfactuꝫ intelligit̃
qualitercunq; voluntati ſatiſfaciat.l. ſi rem ali
enam.§.oĩs.ff.de pigno.ac.⁊.l.i.ff.qui ſatiſda.
co. Ideo ego hic reſtitutionẽ accipio ꝓ quacũ
q; ſatiſfactione facienda ꝓ primo.

Quis tenet̃ ſatiſfacere.R.φ quilbet qui hꝫ de
alieno vel qḋ ad aliũ ſpectat ſeu debetur ex cõ
tractu vel quaſi:ex maleficio vel quaſi: vel ex q̃
cunq; alia cã.ar.c.ſi res.xiiij.q.vi.⁊.l.iuſticia.§
iuris precepta.ff.de iuſti.⁊ iure.Qḋ vt melius
intelligatur per caſus infra ſcriptos ſm ordi
nem alphabeti annotabo

Accipiens aliquid vt nõ accuſet an teneat̃ reſti
tuere.vide.ſ.accuſatio.§.vi.

Accipiens aliquid in fraudem creditorũ quõ
tenet̃. dic vt h.j.in ver.rapto.§.i.⁊ in ver.vſu
rarius.§.xvij.⁊.ſ.alienatio.§.xxvi.

Accipiens aliqd ab eccleſiaſticis vel ab illis q
nõ poſſũt donare quõ teneat̃. vide donatio.§.
xxxviij.⁊.ſ.clericus.iij.§.iiij.⁊ clericꝰ.xiij.§.xi.

Acquirens ex peccato, aliquid: puta adulte
rio: ſodomia:⁊ hmõi quomodo tenetur.vide.j
in verbo mulier.

Adminiſtrator bonoꝝ alioꝝ quõ teneat̃.vide
ſ.adminiſtratio.§.i.⁊.ij.

Adulator obtinens beneficiũ an teneat̃ reſtitu
ere.vide adulatio.§.ij.

Adultera ɔcipiens filiũ ex adulterio quõ tenea
tur.vide adulteriũ.§.iiij.

Adultere filius quõ tenet̃ reſtituere.vide adul
teriũ.§.v.⁊.vi.

Aduocatus qñ tenet̃ reſtituere.vide aduocatꝰ
§.xij.⁊.xiij.

Alchimiſta quõ tenet̃. vide alchimia.

Alienationem rei recipiens ab eo qui non põt
alienare.vide alienatio.§.xiiij.⁊.§.xx.⁊ donatõ
i.§.xxxviij.

Alimenta denegans ei cui tenet̃ exhibere an te
neat̃.R.φ ſic.⁊ qs teneat̃.vide alimenta.

Ambaſiatores quõ teneant̃.vide abſens.

Aiam ledēs rōnalē: Vtrū teneaꝛ ad reſtōꝫ. R. ꝙ ſic. Pro cui⁹ intelligētia ē ſciēdū ſꝫ Sco. in iiij. di. xv. q. ij. ꝙ ē duplex bonū aīe. ſ. naturale ⁊ accidentale. In bonis igꝛ naturalib⁹ aīe cū ſint incorruptibilia: ſic̄ ⁊ ipſa aīa: nemo pōt eā ledē directe: ⁊ talia ſūt bona illa ſine qb⁹ nō ꝯtigit aīam eē: vt eſt intellect⁹: liberꝫ arbitriū: volūtaſ ⁊ hmōi. Indirecte tñ pōt qs ī talib⁹ bonis aliū ledere ſꝫ Bo. i. ij. di. xxv. ar. i. q. iiij. i. ptis. ſ. vſu taliū ꝑuādo: ſic̄ ſi qs poculū daret: vel aliud faceret q̂ amētē aliquē redderet: vñ talis aliqueꝫ taliꝛ ledēs: qm̄ dignā leſo recōpenſationē facē nō pōt: maxie ſi in ppetuā amētiā deducit. Iō arbitrio boni viri ſatiſfacere teneꝛ. ar. c. deteriores. vi. q. i. Vñ ꝓ reg̃la tradiꝛ cōiter a doc. vt no. Ri. in. iiij. di. xv. ar. v. q. iij. ꝙ qñ reſtō ñ pōt fieri ſm dānū datū: tūc arbitrio boni viri relīquaꝛ. Itē dat aliā regulā ſupdict⁹ Ri. vbi. ſ. ꝙ qñ res male ablata nō pōt reſtitui. reſtitutō dꝫ fieri in equiualenti ſi poſſibile eſt. ex̄ ne lite pen. ali. ino. c. eccleſie ſctē marie. el. ij. ⁊ ſm Sco. vbi. ſ. lꝫ qs digne nō poſſit ſatiſfacere ꝓximo de dāno ſibi illato: nihilomin⁹ ex h̄ nō liberaꝛ qn nō teneaꝛ ſatiſfacere ſaltē quantū pōt. Vñ in caſu p̄dicto bon⁹ vir iudicabit vt petat veniā p ſe: vel ſi non pōt p interpoſitā pſonā. deinde vt ſatiſfaciat ſm poſſe dāna q̄ leſo ⁊ alijs ſuis eueniūt ex tali leſione. vt. j. diceꝛ de vulnerante ⁊ occidente. in verbo homicidiū. In bonis aūt accidentalib⁹ aīe cuius modi ſūt bona grē morū ⁊ virtutū tā acquiſita q̄ꝫ acquirenda pōt qs ſm Sco. vbi. ſ. indirecte aliquē ledere ⁊ diſpoſitiue. ſ. inducendo ad actus vicioſos: ſeu pctā qb⁹ talia corrūpunꝛ: puta ꝯtamināđo: ſuo malo exemplo ſuadēdo: blandiendo: rogando: precipiendo: vt talia faciant ⁊ hmōi. ⁊ talis mlt̃o mag̃ teneꝛ ad reſtōꝫ q̄ꝫ dānificantes ī bonis tpalibus. vi. q. i. ſūt plurimi: ꝓpterea teneꝛ doctrina: auxilio: ꝯſilio: orone: ⁊ hmōi quātū pōt ⁊ in ſe ē p ſeipſū ⁊ p alios: dūmō pctm̄ occultū nō pandat: talē leſū ad bonū reducere. Directe aūt in talib⁹ bonis accidentalibus nemo pōt aliū ledere: qm̄ talia nō corrūpunꝛ niſi p pctm̄ ⁊ pctm̄ eſſe nō pōt: niſi ſit volūtariū. xv. q. i. ñ ē.

Appellās iīuſte quō teneꝛ. vid appellatō. §. xv.

Arbiter vel arbitrator quō teneꝛ. vide arbiter §. i. ⁊. vi.

Archidiacon⁹ quō teneꝛ ſi aliqd perijt de reb⁹ eccleſie. vide archidiacon⁹.

Arras recipiēs quō teneaꝛ reſtituere. vid arra.

Artifices facientes ea p que ꝓximi dānificanꝛ vide ars. §. ij.

Aſſeſſor quō teneꝛ: vide iudex. §. ix. ⁊. §. xxij.

Bāniēs iniuſte aliquē quō teneꝛ. vid bānū. §. i.

Bellātes quō tenenꝛ. vide bellū. in prin. ⁊. §. v. vi. vij. viij. ix. x. vſqꝫ. xvij. ⁊. xxij.

Bñficia eccleſiaſtica plura habens qñ teneꝛ reſtituere. vide bñficiū. §. xxxiiij.

Beneficij vacantis fructus vſurpantes quō tenenꝛ ibidē. §. xl.

Bñficiū iniuſte poſſidēs quō teneꝛ ibidē. §. 44

Beneficiatus nō diſpenſando fructus quō teneꝛ. vide clericus. iij. §. i. Et qñ male diſpenſat. vide ibidē. §. iiij.

Beneficiatus nō reſidens qñ teneꝛ reſtituere. vide clericus. vij. §. iiij.

Bñficiū recipiens nō intendēs ꝓmoueri quō teneꝛ. vide clericus. vij. §. v. ⁊. vi.

Beneficiatus exiſtens in mortali quō teneꝛ reſtituere fructus vide clericus. viij. §. v.

Bñficiat⁹ iducēs ad relinquēdū ſibi qđ erat qs relictur⁹ eccl̃e quō teneꝛ. vide cleric⁹. xiij. §. vij.

Beneficiatus nō dicens horas quō teneꝛ reſtituere fructus. vide hora. §. xi.

¶ Vtrū ꝯferens bñficiū indigno teneaꝛ ad aliqd. R. ſm Car. in cle. i. de eta. ⁊ qua. ꝙ vltra peccatū mortale qđ cōmiſit teneꝛ ad reſtitutioneꝫ toti⁹ intereſſe eccleſie quā leſit ſꝫ Pe. de anch. ad inſtar magiſtratus qui min⁹ idoneo tutelā pupilli cōmiſit. ff. de magi. cōue. p totū.

Bone fidei poſſeſſor. vide poſſeſſor.

Canonica portio cui eſt reſtituenda. vide eo. t.

Carcerans aliquē quō teneꝛ. vide carcer. §. ij. iij. ⁊. v.

Cauſam dans dāno ꝓximi quō teneꝛ habes cauſa. §. vi.

Ceſſationē a diuinis inducens quō teneꝛ. vide ceſſatio. §. i. ⁊. ij.

Clericus nō exiſtens pſonaliter horis canonicis ⁊ recipiens diſtributiones quō teneꝛ. vide clericus. vij. §. viij.

Clericus negociando quō teneꝛ. vide cleric⁹ ix. §. vi.

Comedens de alieno quō teneꝛ. vide furtū. §. xxv. ⁊ hic in ver. raptor. §. i.

Cōmodans ⁊ reuocans añ tpˢ cōmodatū quō teneꝛ. vide cōmodatū. §. iiij.

Cōmodatarius vtens re cōmodata ad alium vſum quō teneꝛ ibidē. §. vi.

Cōmodās rē vicioſā quō teneꝛ ibidē. §. vij.

Cōmodatari⁹. ſi res cōmodata perijt qñ teneꝛ ibidē. §. xi. vel ſi deterioraꝛ ibidē. §. xij.

Cōcuſſiōꝫ faciēs quō tenet̄. vide ꝯcuſſio.§.ij.
Confeſſor abſoluēs quē nō pōt quō tenet̄. vid̄ confeſſio.v.§.xiiij.
Conſentiendo quō quis tenet̄. vide conſentire §.ij.ꝛ furtū.§.xix.
Conſeruatorē faciēs intromittere in his q̄ dꝫ quō tenet̄. vide ꝯſeruator.§.i.
Cōſulēs dānū alteri⁹ quō tenet̄ vid̄ ꝯſiliū.§.i.
Conſiliarij locoꝝ q faciūt ſtatuta iniqua quō tenent̄. vide lex.§.xxij.
Cōtractū illicitū faciēs quō tenet̄. R̄. ꝙ ſi ꝯct⁹ ē null⁹ vel vſurari⁹: tenet̄ ēt fruct⁹ reſtituē: niſi bōa fides excuſet eū. vt.j. poſſeſſor. Si v̄o ꝯct⁹ tenuit d̄ iure lꝫ poſſit reſcidi: puta q2 min⁹ iuſto p̄cio emptū ē ꝛ hmōi. tūc ſi nec dol⁹ nec fraus inuenit: n̄ tenet̄ fruct⁹ reſtituere: ſꝫ ſupplere iuſtū p̄ciū: h̄ elicit̄ ex.l.ij.C.de reſcin.vē..ꝛ glo.i.c. cū dilecti.de empt.ꝛ ven.ꝛ i.c.p tuas.de dona. ꝛ.c.illo vos.de pigno. Et.l.i.C.de diſtrac.pig. qd̄ no. q2 ſepe in practica venit.
Contumeliator quō tenet̄. vide ꝯtumelia.
Coopans in dāno ꝓximi quō tenet̄. vide furtū.§.xiij.
Culpabilis ex q̄ culpa teneat̄. vide culpa.§.vi.
Cuſtos qn̄ tenet̄ reſtituere. vid̄ cuſtos. in prin.
Dānatoꝝ reſtitutoꝝ bona hn̄tes quō tenent̄ vide.s̄.dānatus.§.ij.
Decimā fraudās quō tenet̄. vid̄ decīa.§.xiij.
Defendēs ſe quō teneat̄. vide.s̄.defenſio.§.v.
Delegatus aliquid accipiens quō tenetur. vid̄ iudex.§.viij.
Denarios falſans: radēs: vel falſos expendēs quō tenet̄. vide falſarius.§.iiij.cū ſe.
Depoſitarius quō teneat̄. vide depoſitū.§.iij. iiij.vi.vij.viij.xij.ꝛ.xv.
Deriſor dic ꝙ tenet̄ ſicut ꝛ ꝯtumeliator.
Detractor quō tenet̄. vide detractō.§.iij.ꝛ.iiij
Dn̄s q n̄ hꝫ iuſtū titulū: aut cui⁹ officiales deliquūt quō tenet̄. vide dn̄s.in prin.ꝛ.§.iiij.
Donationē recipiēs ab eo qui nō pōt donare quō tenet̄. vide donatio.§.xxxviij.
Dotē qn̄ tenet̄ qs reſtituere. vide dos.§.xxiij.
Emēs vel vendēs iniuſto p̄cio: vel rē vicioſā quō tenet̄. vide emptio.§.vij.viij.ꝛ.xxiiij.

1 ¶ Utrū ſcient̄ emēs rē raptā vl' furatā teneat̄. R̄. ꝙ tenet̄ ad qnqꝫ. ſiue ſit p̄m⁹ vel ſcd̄us. vel qcūqꝫ ali⁹: vſqꝫ i infinitū q emit: quō idē iuris eſt ac ſi p̄m⁹ eēt.ff.de mino.l.ſꝫ vbi.ff. de peti. here.l.ſꝫ ſi lege.§.ſi āt. Prio tenet̄ reſtituē rē raptā nec excuſat̄: lꝫ ſit ſtatutū determinās ꝙ qn̄ emit̄ publice i mercato vel hmōi ſit emētis fm Dir.ti.de fur.nec ſine mortali pctō pōt eā tenere: qn̄ ſcit eius dn̄m fm Ho.ar.c. vulterane.xij.q.ij.ꝛ.l.ij.ff.de fur. Scd̄o tenet̄ ſi rē n̄ hꝫ ſiue q2 vendidit: vl' alit̄ quōcūqꝫ alienauit: ſiue q2 amiſit aut perijt q̄litercūqꝫ ēt violent̄: ſiue q̄cūqꝫ caſu ab vſu cecidit p̄ciū reſtituere fm optimū ſtatū rei.i.fm ꝙ valuit plus poſtq̄ꝫ fuit ab ipo empta.c.gūis.de reſti.ſpo.ꝛ.l.in re furtiua ff.de fur.ꝛ.l.ſi nauis.§.ſi generalit̄.ff.de rei vē. rō ē q2 furtū cōmiſit rē alienā inuito dn̄o ꝯtrādo.l.i.ff.de fur. Et fur ſp ē in mora.l. ſi ꝓ fure. ff.de ꝯdi.fur. Excipit̄ caſus qn̄ rem dn̄o loco ꝛ tp̄e obtulit: ꝛ ip̄e eā recip̄e recuſauit: tūc.n.purgauit morā.d.l.in re furtiua. Et id̄ ſi p̄iret vel deteriorarer̄ ſine culpa ſua nō teneret̄. Tertio nō poterit petere p̄ciū a dn̄o rei.l.in ciuile.C.d̄ fur.ēt ſi ſtatutū eēt ꝙ poſſꝫ petē: q2 tale ſtatutū eſt ꝯ̄ bonos mores: nec ēt a venditore i foro cōtentioſo: niſi exp̄ſſe cauerit.l.ſi mācipiū.C.d̄ rei ven. Sec⁹ in ꝯſciā q2 bn̄ poſſet a venditore p̄ciū recip̄e ꝛ rē eidē reſtituere: q2 pōt poti⁹ ſibi ꝯſulere q̄ꝫ alteri fm Alex.de ales in.iiij. Quarto tenet̄ reſtituere fruct⁹ pceptos ꝛ q pcipi potuerūt intermedio tp̄e.d.c.grauis.exceptis expenſis. de qb⁹ dic. vt.s̄. expenſe.§.iij. Ultimo pdit expenſas volūtarias. de quo dic. vt.s̄. expenſe.§.eo.

¶ Quid ſi talis ignorabat fore ꝓhibitū a iure talia emere. R̄. fm cōiter doc. ꝙ nihilomin⁹ tenet̄ ſicut ille. de q̄ in precedenti.§.dictuꝫ eſt. q2 hec ꝓhibitio a iure naturali traxit originē cui⁹ ignorantia non excuſat. 2

¶ Utrū ignorantia facti craſſa vel ſupina excuſet talia ementes. vtputa ep̄s excōicabat tales raptores: vel q2 emit a ſtipēdiario calicē vl' miſſale: aut q2 cōiter tenebant̄ rapta fuiſſe vel bellū iniuſtū vn̄ habita ſūt. R̄. Ho. ꝙ n̄. q2 debuit cogitare: ꝛ id̄ ſilr̄ tenet̄ ſic ille de q̄ i anp̄cedēti.q.dictū ē.ar.l.late culpe.ff.d̄ ver.ſi.ꝛ.c. apl'ice.de cle.exc.mi.c.q̄ in humanis.xij.q.ij.c. ſi cupis.xvi.q.i. Silr̄ tꝫ idē Ho.de illis qui dubitabant: nec tn̄ ꝓ poſſe queſierunt qd̄ pariformiter tenetur. 3

¶ Utrū emens rē raptā vel furto habitā bona fide.ſ.nō credēs raptā ſit teneat̄. R̄. ꝙ nō ſed hec bona fides.v.ſibi ꝓfert. Primū q2 bona fide durante nūq̄ꝫ tenet̄ eā reſtituere ēt ſi perijt.l.ij.C.de fur. Scd̄m q2 fruct⁹ ꝯſumptos bona fide durante nunq̄ꝫ tenetur reſtituere. l.bone fidei.ff.de acq.re.do.ꝛ.l fruct⁹. ꝛ.l.ſi ex diuerſo.§.fi.ff.de rei vē. ſed ſolū tenet̄ reſtituē 4

fruct⁹ extātes. vel inquātū fact⁹ ē locupletioꝛ
de q̄ dic vt.s̄.fruct⁹.§.i.ꝛ.ij. Tertiū qꝛ si dictā
rē alienauit vēdēdo:vel alio mō durāte bona
fide nō tenet reddere p̄ciū nec aliud: nisi solū
lucꝝ si extat:vl' aliqd ex q̄ fact⁹ ē locupletioꝛ.l.
nā ꝛ h̄ natura.ff.d̄ ꝯdi.inde. Quartū qꝛ pōt ex
pēsas q̄s fecit i bona fide circa rē ꝯseruādā vl'
meliorādā retinere. vt.s̄.expēse.§.iij. Quītū qꝛ
si iudice sniante restituerit eā habebit actionē
ēt i foro ꝯtētioso ꝯ̄ venditorē.d.c. vulteranc.ñ
āt si ad sacerdot' imperiū restitueret.l. si rē.ff.
de euic. Vñ ꝯsulendū est ei vt faciat se citari in
iudicio a dño rei:ꝛ citatus annūciet venditori
vt ipsū defendat ꝛ seruet. In ꝯsciā aūt qualit
cunqꝫ restituerit eam dño venditor tenet ei ad
preciū.c.fi.de emp.ꝛ ven.
5 Vtrū emētes p̄dicta furata nō vt ea retineāt sꝫ
vt restituāt dño:q al's ipsa h̄re nō posset:aut ñ
ꝓ tā puo p̄cio:possint p̄ciū q̄ emerūt a nō dño
repetere.R. fm Ho.ꝛ Monal. ꝙ sic.qꝛ vtilit'
gesserūt negociū cui⁹ res erāt:ꝛ ēt expēsas mo
deratas:nisi de re empta habuissēt vtilitatē:qꝛ
tūc tenet cōpēsare fruct⁹ rei cū expēsis ꝛ p̄cio.
ar.l.sꝫ an vltra.§.ij.ff.d̄ neg.ge.ꝛ.c.cū dilecti.§
fi.d̄ accu.ꝛ si pirēt sine sua culpa:aut eas amit
terent nō tenerent. Aduerte tñ ꝙ in foro ꝯten
tioso nō credet talibus emptorib⁹:nisi publice
ꝓtestati fuissent ꝙ ea intentiōe emerunt.ar.l.
nen senius.ff.de nego.ge.ꝛ.l.ij.C.de fur.ꝛ in.c.
vnico.vt ecclesiastica bñfi.lꝫ secus sit in cōscia.
6 ¶ Quid faciet ille qui emit rē quā scit fuisse ra
ptā:nec inuenit dñm ei⁹.R.fm Ho.ꝛ Mo. ꝙ
postq̄ fecit diligētē inqsitiōē.tūc tenet p̄cium
ipsi⁹ rei vel ipsā rē dare paupib⁹ cū fructibus
ipsius si emit mala fide. Si aūt emit bona fide
reddat eā rē venditori recupato p̄cio suo si pōt
vel si nō pōt restituat rē vel p̄ciū paupib⁹ cum
fructibus non ꝯsumptis bona fide ꝛ publice
fm consiliū Ray. vt ois suspitio vitet ꝛ sic erit
liberatus.ar.c.quattuor.xij.q.ij.
7 ¶ De emēte rē ecclesie sine solēnitate quō tene
atur. vide alienatio.§.xiiij.
8 ¶ Vtrū emēs de pecūia alteri⁹ aliqd noīe suo
teneat.R.ꝙ ñ.qꝛ res empta ē sua. sec⁹ si emissꝫ
noīe illi⁹ cui⁹ erat pecūia:qꝛ tūc res empta ē il
li⁹ cui⁹ erat pecūia.l.si patru⁹.C.cōia vtriusqꝫ
iudicij.ꝛ.l.si ex ea.C.de rei vē.ꝛ.l.ad ꝓbatōē.C.
de ꝓba. Fallit h̄ in re empta de pecūia eccl'e.vt
s̄.inunitas.§.xxxi. Itē d̄ pecūia milit'.l.si vt ꝓ
ponis.C.de rei vē. Itē de pecūia pupilli.l.iij.C
arbi.tu. Itē de pecūia data ꝯiugi. qñ res emit
a marito.l.vxor.ff.de dona.int' vir.ꝛ vx. Nam
in istis casib⁹ emptū ēt noīe suo efficit illi⁹ cui⁹
erat pecūia. In ꝯsciā tñ teneret ad satisfactōēꝫ
si res empta nō esset p̄dictis tm̄ vtilis sic p̄ciū.
¶ Vtrū emēs a furioso:ꝓdigo: vel minore ꝛ 9
hmōi:qb⁹ vel p ius vl' iudicē ē interdicta ptās
vendendi teneat eā restituere:R.ꝙ sic.qꝛ male
fidei possessor ē q ꝯ̄ interdicta legū emit.l.quē
admodū.C.de agri.censi.ꝛ colo.
Executor vltime voluntatis quō tenetur. vid
executor per totum.
Expense qñ sint restituende. vide.s̄.expense.§
i.ꝛ.iij. Et.s̄.expositus.§.ij.
Falsarius quō teneatur.vide falsari⁹.§.iij.iiij.
vij.viij.ix.ꝛ.xi.
Famulo infirmanti an teneat dare salariū.vi
de familia.§.ij.
Fideiussori suo qñ quis tenetur. vide fideius
sor.§.xv.ꝛ.xvi.
Fraudē faciēs legi quō tenet. habes.s̄. fraus.
Fugere faciēs detētū in carcere ꝓ debito an te
neat ad restōē.R.fꝫ do. Io.de platea.i.l.q̄tiēs
C.de exac.tribu.ꝙ sic.qd verū credo de illis q se
liberare possent soluēdo debitū:ñ de illis q ita
sūt paupes ꝙ nullo mō pñt soluē:nec hñt pen
tes q ꝓ ipsis soluere vellēt:qm̄ tales iniuste de
tinent ꝛ ꝯ̄ charitatē si pati sūt cedē bonis.C.q
bo.ce.pos.l.i.ꝛ no.glo.i.c.odoard⁹.de solu. qm̄
q bonis cedit nō dꝫ pati cruciatū:nec carceres
nec vituperiū ꝓ debito facto ex ꝯ̄ctu vel q̄si.l.
fi.C.q bo.ce.pos. Et iō iprobant ꝯsuetudines i
ꝯ̄riū.q̄s Aug.quādā appellat frustratoriā ꝛ i
hūmanā ꝛ irratiōabilē seuiciā.xiiij.q.vi.si res
ꝛ iō quātūcūqꝫ lōga ꝛ statuto firmata sit non
valet.
Vtrū faciēs fugere vel occultās officiales tpe
sindicat⁹ teneat ad restōē.R.fꝫ Bal.in.l.iij.C.
de asses.ꝙ sic.ꝛ in q̄druplū qd credo verū in cō
scia post ꝯdēnationē sed ante solū tenet ad dā
nū qd restituere debebant ipsi officiales:si sin
dicati fuissent.
Fugere faciens incarceratū pro delicto an te
neatur.vide fugere.§.i.
Fur quō tenet.vide furtum.§.x.ꝛ.§.xiij.cū seq.
vbi inuenies quō iussione:consilio:consensu:ꝛ
cetera participatione in furto quis tenetur
Hedificās in solo alieno:vel de alieno: vel in
dānū ꝓximi:quō teneat.vide hedificās p totū
Heres qñ tenetur ex delicto defuncti.vide he
res.§.iiij.
Heres quō tenet soluere legata in testō min⁹

ſolēni facta ibidē.§.v.

Heres quō tenet̄ ex ꝯtractu vł quaſi defuncti
§.vi.ibidē.

Heredes qñ ſunt plures quō tenent̄ ad debi/
ta ⁊ legata ibidem.§.ix.

Homicida quō tenet̄ ad reſtōȝ.℞.ſꝫ Sco.i.iiij
di.xv.ꝙ tenet̄ totā vitā ſuā expēdere ꝯ infide
les vel hereticos in ſatiſſactōeȝ occiſi:vł i orō/
nib⁹:ieiunijs:⁊ hmōi.ꝙ ſi ñ pōt vel ñ vult h̄ fa
cere:tenet̄ ſaltē ad aliquā reſtiōȝ arbitrio boni
viri ⁊ vltra eā tenet̄ placare leſos quātū pōt:
⁊ ſi occiſus aliq̊s ſuſtētabat tenet̄ illis ad tātā
ſatiſfactionē quātā vtilitatē ſiue lucrū occiſuſ
dediſſet:⁊ extimabit̄ ſm tp̄s q̊ veriſil'r fuiſſȝ vi
ctur⁹ ⁊ opatur⁹ ſic̄ extimat.l.hereditatū cōpu/
tatōȝ.ff.ad.l.fal.⁊.l.cū hi.§.mod⁹ q̊ȝ.ff.de trāſ/
ac.Cōſiderabit̄ ḡ ars quā faciebat:q̄litas pſo/
ne:⁊ etaſ:⁊ lucꝝ qđ acqrebat ⁊ hmōi:vt fiat di
gna reſtō:qđ limito verū:niſi qs aliquē occidiſ
ſet q cū aggreſſus ē ⁊ occidiſſȝ cā ſue defēſiōis
lȝ aliq̄lr̄ modū exceſſiſſet:q2 talis ñ ſic ſtricte te
neret̄ q2 difficilimū ē iuſtū tpare dolorē. Itē ni
ſi qs ordie iuſticie interfeciſſet. Idē dic de vul/
nerāte aliquē irremediabilr̄:puta abſcindēdo
mēbrū vel mutilādo ꝙ tenet̄: nō ſolū ad placa
tionē leſi ⁊ expēſas i medicoſ:ſed ēt ad oē lucꝝ
qđ potuiſſet acqrere. Si āt vulnerauit remed i
alr̄ nō tenet̄ vltra p̄dicta de placatiōe ⁊ expē/
ſis:niſi ad lucruȝ qđ pdidit tpe infirmitatis ſi
fuiſſet lucratur⁹. His cōcor. Ricar. ⁊ Landul.
in.iiij.ea.di.

Horas canonicas clericus non dicens quō te/
netur.vide hora.§.viij.⁊.xi.

Hoſpitalarij quando tenētur reſtituere. vide
hoſpitale.§.iij.

Ieiuniū frangens an teneatur ad reſtitutionē
vide ieiuniū.§.xx.

Immunitatē frāgēs eccl'ie quō tenet̄.vide im
munitas.§.xx.xxx.xxxi.xxxij.xxxv.⁊.xxxvi.

Impediēs aliquē a cōſecutiōe alicuius bñficij
vtrū teneat̄ ad reſtōȝ:puta volebā emere poſ/
ſeſſionē ⁊ tu ipediuiſti:vł aliqs volebat legare
mihi aut donare:⁊ tu obuiaſti:⁊ hmōi. ℞. ſm
Ri.in.iiij.di.xv.ꝙ aut talis ipediuit aio dāni/
ficādi ꝓximū:⁊ ſic tenet̄ arbitrio boni viri dā
nificato: ñ tñ tātū quātū erat illud bñficiū qđ
nōdū habuerat:maxime qñ al's ne hr̄et potuit
impediri. Facit ad h̄ inſti.de re.diui.§.illud q̄/
ſitū.vbi hēt̄ ꝙ ſi qs beſtiā vulnerauerit ⁊ fugi
ens ali⁹ cā acceperit: ꝙ ſit accipiētis.rō ibi po
nit̄:q2 multa accidere potuiſſent ne vulnerans
eā hr̄et. Dicit tñ Tho.xxij.q.lxij.ꝙ ſi iam erat
determinatū ꝙ talis tenet̄ ad equiualens.de q̄
hēs.s.legatū.i.§.xxxiij.aut facit aio ꝯſulendi ꝓ
prie vtilitati:⁊ ſic nō tenet̄ ſi h̄ ꝓcurauit p viā
licitā ⁊ mō licito.ar.ad hoc in.l.ij.ff. đ no.ope.
nūc.⁊ in.l.ſi in meo.ff.đ aq̄ plu.ar.vñ dicit tex.
in.l.nemo.ff.de re.iu.nemo dānū facit:niſi qui
id facit qđ facere iuſ nō hȝ. Fallit hoc in caſu đ
quo.s.clericus.xiij.§.vij.

Vtrū ipediēs ruſticū iniuſte ne opas ſuas exe
quat̄ aut piſcatores vł aucupeſ a captōe piſciū
vel auiū teneat̄ ad reſtōȝ.℞.ꝙ ſic.rō q2 qñ res
ē ad aliqd deſtinata naturalr̄ q ipſā iniuſte im
pedit tenet̄ ſm qđ no.i.l.i.ff.de in li.iurā. ⁊ i.l.
ſi idē.ff.de iuriſ.om.iu.⁊ p Bar.i.l.int ſtipulā/
tē.§.ſacrā.ff.de ver.ob.⁊ iō q2 ruſtico ⁊ venato
ri aufert̄ ſu⁹ ꝓpri⁹ vſus qui erat ſui ꝓprij iur̄
⁊ fruct⁹ in coꝝ vſu caſualr̄:⁊ q̄ſi ſeminalr̄ ꝯtē
tus:iō tenet̄ ad reſtōȝ dāni arbitrio boni viri
q bon⁹ vir attendet ſi veriſil't talē vtilitatē ha
buiſſȝ:⁊ ſic reſtitui faciet. Si vo veriſil'r ñ fuiſ
ſet ſecuta:ſic nihil faciet reſtituer̄:qđ plȝ Bar.
i.d.§.ſacrā. Et đ h̄ vide.j.vſura.i.§.lxxvij.i.fi.
Sȝ qd de fodiētib⁹ ſemia agri.℞.ſꝫ Rod.ꝙ ñ
tenet̄ ad oē qđ poterat ꝓuenire ſȝ ad tātū ſolū
quātū fruct⁹ agri in dubio illo vēdi potuiſſent

Incēdiari⁹ quō teneat̄.vide incendiarius.§.ij

Incendiū patientib⁹ rapiēs res quō tenet̄: vł
deſtruens domū.vide ibidē.§.iij.⁊.iiij.

Infideles ſpolians quomodo teneatur. vide
infidelitas.§.vii.

Iniuriator quō tenetur.vide iniuria.§.vi.

Inqſitor qñ tenet̄ reſtituere.vide inqſitor.§.v

Inſignia aliena aſſumētes quō decipiūt ppl'o:
an teneant̄ ad reſtōȝ.℞.ꝙ ſic.⁊ illi cui⁹ iſignia
acceperūt.ſi aliqđ dānū eſt paſſus ⁊ ppl'o dece
pto.⁊ de h̄ vide.s.inſignia p totū

Inuenta quō ſunt reſtituenda ⁊ qñ.vide.s.in/
uenta p totū.⁊ furtū.§.xxix.

Iudeus quō tenet̄ reſtituere lucratū ex officio
publico.vide iudeus.§.xiij.⁊.vlti.

Iudicans ſm all'ata qñ tenetur.vide iudicare.
§.vij.

Iudex petens ſalariū vel aliud quō tenet̄.vide
iudex.§.viij.cū ſeq.

Iudex ſi ex negligentia dānificauit quō tenet̄.
ibidē.§.xxi.⁊.xxvij.

Iudex ex malicia dās iniuſtā ſniaȝ vł grauās
ptes in nō dando ſniam ⁊ hmōi.vide ibidem.

Vtrū iudices q deputant̄ a populis vt iudicēt
in aliquibus cauſis q2 credunt̄ boni viri:lȝ ſint

iudices ignari teneanṫ ad reſtitutōꝫ: ſi ex igno
rātia dederūt iniuſtā ſniāꝫ.℞. ꝙ ſic. ſi fuerūt i
culpa ad ingrēdū ꝑitos aut alio mō. Si vō ď
ꝯſilio ꝑitoꝝ ipſā dederūt ⁊ bōa fide ñ teneṫ:eo
qꝛ tales ñ ꝓfitēṫ ſe ꝑitoſ:nec locāt ſe ꝓ iudicib⁹
Vtrꝝ iudex q ꝑꝑ metū iniuſte iudicauit teneaṫ
adᵃreſtōꝫ.℞.ꝙ ſi met⁹ fuit q potuit cadē i ꝯſtā
tē virū:⁊ cū accepit offm̄ nō credebat veriſilr
ad iſtud venire:lꝫ mortaliṫ peccauerit:tñ nō te
neṫ ad reſtōꝫ. Si vō nō ē met⁹ q potuit cadē i
ꝯſtātē virꝝ:vel cū accepit offm̄ dubitabat ď eo
vľ veriſilr poterat credē:tūc ſꝫ bal.i.l.fi.C.ď pe.
iu.q ma.iudi.teneṫ ad oē dāñū.ij.q.i.in ꝑmis.
Quid de iudicibus vľ officialibus qui occidūt
malefactores ſine ſacr̄orum perceptione.℞. ꝙ
ſi petebant ea mortaliter peccauerūt ⁊ aīe ipo
rum erunt pro ipſis.cle.i.de pe.⁊ re.
Ledens ꝓrimū in pſona aut in bonis nō a pro
poſito:ſed ex aliq̄ culpa quō ⁊ qñ teneaṫ ſiue ꝑ
ſe leſerit aut ꝑ ſuos vel ſua aīalia.eſt ſciendū ſꝫ
doc.in.c.fi.de iniur.ꝙ triplex eſt actio. Vna q̄
dr̄ legis aqlie ⁊ hac actōe directa teneṫ qcūqꝫ
liber hō dāñū dedit ſua culpa.puta aperiendo
ciſternā i via publica:vel ꝓijciēdo lapides vbi
hoīes trāſeūt ⁊ hmōi. Indirecta āt vel vtili te
neṫ:qñ aliqď aīal ſuū vel ſeruus ſua culpa aut
negligentia dāñū dedit:puta ſi equ⁹ te inſtigā
te recalcitrauit ⁊ aliquē leſit:vel aīal qď erat fe
rū:vt ſūt lupi:leones:canes mordaces:⁊ hmōi
q̄ cōiter nocere tentāt tenebas i publico nō ta
liṫ ligata ꝙ nō poſſent nocere:vel qꝛ tenebas ī
domo ⁊ aliqs miſſus a te leſus fuit: ⁊ talʼ teneṫ
ad oē dāñū qď ex culpa ſua dedit ꝓrio ſi pōt
recōpenſari:ſi nō pōt ſatiſfaciat arbitrio boni
viri. Scđa dr̄ actio de paupie:⁊ hac actione te
neṫ qs qñ ſine ſua cľpa aīal ſuū alicui dāñū de
dit:puta bos ñ cornupetit: nec equ⁹ recalcitrat
ſꝫ ꝯſuetudinē:tñ ꝑ ꝯſuetudinē ⁊ ſine cľpa ſua
calcitrando leſit aliquē:⁊ tūc ñ teneṫ ad aliď:ni
ſi ſolū ad dādū aīal ꝑdictū: vel ſi nō vult dare
ſatiſfaciat leſo. Tertia actio dr̄ noxialis: ⁊ hac
actiōe teneṫ qs qñ eius ſeru⁹ ſine culpa dānuꝫ
dedit:⁊ iſte ſiliter teneṫ vt dictū eſt de actione
de pauperie.⁊ de his oībus vide glo. ⁊ doc. in
l.i.ff.ſi qua pau.fe.di. Et inſti.eo.
Vtrū ꝓijciens aliqd de domo ſua in via publi
ca q̊ leſit aliquē vel in veſtimentis vľ in pſona
teneaṫ.℞.ſm Spe.ti. de iniur.§.ſequiṫ. ꝙ ſic.
Silr teneṫ ſi tenebat appēſū ex̄ domū ſup viā
publicā ⁊ effuſū eſt. Idē dic de laborante: niſi
ponat ſigna vel faciat ꝓclamata.

¶ Vtrū ꝑcidēs arborē vicini ſui q̄ pendēs ſup 2
domū eius dabat ei dāñū teneaṫ.℞. ſm Spe.
vbi.ē.ꝙ ñ:ſi fecit auctoritate iudicis.l.ſi plures
§.i.ff.ar.fur.ceſa.vel ēt auc̄tate ꝓꝑria:ſi tñ de
nūciauerit illi cui⁹ erat vt incideret:verū eſt ꝙ
hec denūciatio ꝓꝑter foꝝ ꝯtentioſū dꝫ fieri ꝑ
publicum inſtrm̄. Aduerte ēt ꝙ ſi incideret ita
male ꝙ nihil de ea poſſet fieri:cū aľs poſſet in
cidi vtiliter.qď teneręṫ in ꝯſcia ad tale dāñū.
¶ Quid de illis q ipediūt ne frumentū vľ alia 3
merces veniat in aliq̄ terra vt ipſi carius ven
dāt.℞.ꝙ teneṅṫ reſtituere illud q̊ plus vendi
derūt:⁊ ēt ſatiſfacere illis q̊s ipedierūt ſi aliqď
dāñū ſūt paſſi. Silr dic de illis q ꝯcordāt oēs
merces emere:vt poſtea ad libitū vendāt ꝙ te
neṅṫ ad oē dāñū.l.ij.ff.ad.l.iuľ.de anno. ⁊ i gl.
in.l.annona.ff.de va.⁊ extraor.cri.
¶ Vtrū ciues deputati ad diuidēdū collectas 4
oīb⁹ ſm extimatōꝫ quā hñt in regiſtro cōitat̄
q aliq̊s magis grauāt debito ⁊ alios exonerāt
teneanṫ.℞.ſm Mo.ti.iiij.reſti.ꝙ ſi pl⁹ debito
grauāt aliquē teneṅṫ ei ad illud pl⁹. Si āt alle
uiāt vel amicos ſuos vel collecta ēᵗ determinata
puta de centū:tūc teneṫ ſilr reſtituere illud alle
uiamētū illis qb⁹ dāñū dederūt:vtputa qꝛ ſepi
us ē iterata illa collecta ſup ciues:⁊ tūc teneṅṫ
ciuib⁹:vel qꝛ dñs q debebat hr̄e minus debito
hūit ſꝫ iuſticiā:⁊ tūc dño teneṅṫ. Si vō colle
cta erat ideterminata:puta qꝛ debebāt erigere
quātū poterāt honeſto mō:tūc lꝫ mortaliṫ pec
cēt ſe ⁊ alios alleuiādo:qꝛ mētiunṫ ſaltē facto
ꝑniciofe.xxij.q.ij.ꝑmū tñ nō teneṅṫ reſtituere.
¶ Vtrū illi q cū ſint ignorantes aſſumunt aliq̄ 5
officia ex qb⁹ ꝓximi dāñificāṫ: vt ſūt notarij
iudices:⁊ hmōi teneanṫ. vide culpa.§.vi.
¶ Quid de tenentib⁹ colūbas in colūbarijs.℞ 6
ſm Pe.de pa.in.iiij.ꝙ teneṅṫ ad reſtōꝫ de dā
nis dat̄ dñis agroꝝ. qď limito veꝝ qñ eas nō
debite paſcūt:vľ ñ tm̄ ď poſſeſſiōib⁹ circū circa
hñt ꝙ veriſilr in ipſis vt plurimū paſcanṫ. ꝙ
iudicio boni viri credo ſit remittendū. Aſten.
v° li.v.ti.xxix.refert q̊ſdā tenere. ꝙ tātū vtili
taᵗis preſtāt in comedendo vermes ⁊ ſtercori
çando quātū dāni:⁊ iō dicit nō precipitandaꝫ
ſniam.⁊ ſm ꝑdicta habes quid dicendū eſt de
tenentibus quecunqꝫ aīalia.
Legata defunctoꝝ nō implentes quō teneṅṫ.
vide executor.
Legata impedientes.vide legatū.i.§.xxxiij. ⁊
ē.impediens.
Legē iniquā ꝯdētes quō teneṫ. viď lex.§.xxij.

Libellos famoſos faciētes quō teneant. vide libellus famoſus.§.ij.

Lris dānificans quō teneꝭ. vide.ſ.ſcripturas.

Litigantes temere quō teneni. vide litigioſa res.§.ij.ꝛ.ſ.argumentū.

Locator ꝛ conductor quō teneni. vide locatio. §.xxiij.xxiiij.xxv.Et familia.§.ij.

Ludēs quō teneat ꝛ qn̄.vid ludꝰ.§.ij.vij.ꝛ.viij

Magiſter. Utrū teneatur reſtituere exacta a ſcholaribus.vide magiſter.§.xi.

Mandans qn̄ teneatur.vide mandatum.§.v. ꝛ furtum.§.xvij.

Medicus qn̄ teneꝭ.vide medicus.§.i.

Meretrix qn̄ tenetur reſtituere. vide.ſ.meretrix.§.vltimo.

Metus cauſa aliquid acquirens an teneat ad reſtitutionē.vide metus.§.xiiij.ꝛ.xv.

Miſſam pmittens diuerſis pſonis quō teneatur.§.lij in.c.miſſa.

Monaſteriū qn̄ teneꝭ ex facto monachi. vide monaſteriū.in prin.

Moroſus in ſoluēdo qō teneꝭ quō obligat ad intereſſe.vide mora.§.ij.

Moroſus in reddenda alteri re. vtrū teneat ſi periit.R.ꝙ ſic qualitercūq ꝛ quōcunq pierit ſm Accur.in.l.ꝙ te.ff.de re.cre.ꝛ pbat p.l.cū res.§.vl.ff.de lega.i.Qd limito in ꝯſcia verū niſi eodē mō fuiſſet peritura apud aliū.

Mulier que non eſt publica meretrix:vtrū teneat reſtituere acquiſitū ex ope luxurie.R.Ly. videt tenere ꝙ ſic.in.l.cū te.C.de cōdi.ob tur. cām.Alij vt Mo.ti.reſtiº.ij.tenent ꝙ non teneꝭ in foro aīe de neceſſitate.lꝫ fiſcꝰ iniuſte acquiſita poſſit auferre p.l.lucius.ff.de iure fiſci. Sed ego diſtinguo p cōcordia eoꝝ que no.in c.q: plerīqꝫ.de imu.ec.ꝛ in.c. ex tranſmiſſa. de deci.ꝛ in.c.nō ſane.xiiij.q.v. ꝙ aut iſta mulier facit damnū alteri: puta q: ſcientibus vicinis ſuis cōmittit adulteriū pp pecuniaꝫ: vel aliud qō ſibi dat. ex quo reddit in vilipendiuꝫ apud alios vir eius.ꝛ ſic teneꝭ de neceſſitate ſatiſfacere iniurie facte alteri.ꝛ ideo ei reſtituere in ſatiſfactionē.Aut facit ſine alteriꝰinfamia.puta q: occulte ꝛ ignorat ꝛ ſic nō teneꝭ reſtituere de neceſſitate in foro aīe.q: cū nullū ledat niſi ſeipſā.ideo nō habebit ſatiſfacere:niſi deo p penitentiā.Idem dic de maſculo qui pter ſcelus aliquid recipit. ꝛ idem de quocunqꝫ recipiente aliquid pter aliquā turpitudinē ſm predictam diſtinctionem.preſuppoſito ꝙ ille qui dat poteſt dare cui vult.

Naufragiuꝫ pacientes predantes. quō teneꝭ: vide naufragiū.§.i.ij.ꝛ.iij.

Nauta qn̄ teneꝭ vide nauta.in prin.

Negligens in ſuo officio quō teneꝭ.vid negligentia.§.ij.

Omittens facere qō teneꝭ ne damnū detur pximo quō teneat. vide furtū.§.xxvi.

Officiales accipiendo aliquid a litigantibus quō teneꝭ.vide iudex.§.ix.

Pacto nudo quō teneꝭ. vide pactū.§.iiij.

Palpans quō teneꝭ.vide furtū.§.xxi.

Participantes in dāno pximi.ꝛ quot modis vide furtū.§.xiij.cū ſe.

Pedagia exigens vel fraudans qn̄ teneꝭ.vide pedagiū p totū.

Penam quādo quis teneꝭ ſoluere.vide pena per totū.

Permutatio facta in dānū qn̄ eſt reſtituēda: vide pmutatio.§.xi.

Pignus accipiens quō teneat.vide pignus.§ xij.vſq.§.xix.

Poſſeſſor bone fidei quō teneat.vide fructus per totum.

Quis dꝭ male fidei poſſeſſor. R. ſm Pa.in.c. grauis. de reſti. ſpo. ꝙ eſt is qui poſſidet rem ꝛ ſcit ad aliū ptinere:ꝛ econtrario.Bone fidei poſſeſſor eſt qui cuꝫ ignoret ſe poſſidere alienū poſſidet cogitatōe dn̄i.tex.ē in.c.ſi virgo.xxxiij q.ij. Poſſeſſor male fidei vtrū teneat reſtituere nō ſolū rem quā mala fide poſſidet ſed ēt ꝛ fructus ipſius rei.R.ꝙ quilibet male fidei poſſeſſor teneꝭ reſtituere rem ſi extat.c.ſi res.xiiij. q.vi.ꝛ.c.cū tu.de vſu.vel ſi perijt: aut eſt deteriorata teneꝭ eā reſtituere ſm extimationē illā ꝛ diſtinctionē de qua dixi.ſ.ſ teneri ementē rē raptam ſcienter:teneꝭ ēt nō ſolū ad fructus pceptos:ſed ēt ad illos quos ipſe dn̄s pcepiſſet ſi eam poſſediſſet.c.grauis.d reſti.ſpo. ꝛ.l.in re furtiua.ff.de condi.fur.ꝛ.l.ſi nauis.§.vlti.ff.de rei ven.Intellige ſi res erat fructuoſa:ꝛ de fructibus qui honeſte pcipi potuerūt.l.fructus.ff. de rei ven.Et quo ad ꝯſciaꝫ limito verū ſi dn̄s eos pcepiſſet ſi talis nō occupaſſet pbabiliter q: ſi nihilominus nullos fructus habuiſſet:puta q: oia nō locaſſet domū:ſic in conſcia nō teneꝭ.Limito etiā predicta vera quo ad poſſeſſorem male fidei:qui reꝫ habuit ſine aliquo titulo.vt.l.generaliter.ff.d re.iur.Sed quo ad poſſeſſorem predictū qui rem habuit cum titulo: tene ꝙ nō teneꝭ niſi de fructibus pceptis ꝛ nō pcipiendis.l.ſi fundum.C.de rei ven.niſi talis

BIBLIOTE
UNIVER
G

titulus habitus fuerit ꝑ metū. q̄ꝛ tūc tenereť ēt
de ꝑcipiēdis. l. ſed ꝛ part⁹. ff. qd̄ me. cau. vbi gl.
addit tres alios caſus in q̄bus poſſidens mala
fide ēt cū titulo teneť de ꝑcipiendis. Prim⁹ ē
qn̄ titul⁹ eſt habitus ꝯ interdicta legū. l. quēad
modū. C. de. agri. cenſi. ꝛ colo. Scd̄us eſt qn̄ ti-
tul⁹ habeť in fraudē creditoꝝ. l. i. ff. de his q̄ in
frau. cre. Tertius eſt qn̄ titul⁹ habeť ex emptōe
rei fiſcalis ſine debita ſolēnitate: nec diſtinguo
in iſtis poſſeſſoribuſ male fidei. Vtrū res reſti
tuēda fuerit aliena: puta q̄ꝛ nō trāſiuit i dn̄iuꝫ
eius: aut fuerit altera debita: puta q̄ꝛ de iure ci
uili tranſiuit in dn̄ium ei⁹: ſed tn̄ cū obligatiōe
reſtitutionis: q̄ꝛ qualitercunqꝫ teneť fruct⁹ re-
ſtituere ſm̄ diſtinctionē predictā. vt pꝫ. l. cū fū
dus. ff. ſi ce. pe. ꝛ. l. indebiti. in prin. ff. de ꝯdi. in-
de. Et clari⁹ in. l. videam⁹. §. in fauiana quoqꝫ
ff. de vſu. vbi dicit tex. Nā verbū reſtituaſ qd̄ i
hac re pretor dixit plenā hꝫ ſignificationeꝫ: vt
fructus q̊ꝫ reſtituanť: ꝛ iō cū reſtitui pretor iuſ
ſerit veluti interdicto vn̄ vi: ēt fruct⁹ ſūt reſti-
tuēdi. hec ibi. Ergo a fortiori cū de⁹ vl' ſacri ca
nones hoc dicūt. Et de h̄ vide Pa. in. c. grauiſ
de reſti. ſpo. Et glo. in. c. nō liceat pape. xij. q. ij.
¶ Quid ſi res n̄ ſit lucroſa niſi ex induſtria tm̄
vl ſunt pecunie ꝛ hmōi. R. ſm̄ cōem opinionē
theologoꝝ: vt pꝫ p Sco. ꝛ Ri. in. iiij. di. xv. ꝙ
non teneť reſtituere lucrū ſed ſufficit reſtituat
principale acceptū. ꝛ hoc tene in ꝯſcia q̊ ad ne-
ceſſitatē q̄ꝫuiſ aliq velint ꝙ ēt teneať reſtituere
lucrū. vt no. Archi. xiiij. q. iiij. Si quis vſurā
No. tn̄ ſm̄ Sco. ꝛ Ri. vbi. s̄. ꝙ ſi directe dedit
dānū: puta q̄ꝛ fuit neceſſe ꝓpter carentiā talis
rei creditorē emere frumētū tꝑe quo magis va
lebat: vel recipe ab alio ſub vſuris vel poſſeſſi-
ones diſtrahere ꝓ minori precio ꝛ hmōi. ꝙ te-
neť ſatiſfacere damnū paſſo. Vn̄ ꝓ regula no.
iſtā diſtinctionē ꝙ aliud ē eſſe cauſatiuū alicu-
ius effect⁹ ſufficient ꝛ efficacit: ita ꝙ ſine eo nō
ſequereť: ꝛ talis teneť ad reſtitutione dāni cāti
Aliud eſt eſſe cauſatiuū alicuius dāni: ſed non
ſufficienter ꝛ efficacit: ꝛ talis lꝫ peccet: nō tn̄ te
neť ad reſtitutionē. Quid de expenſis factis in
re quā q̄s poſſidet mala fide. vid̄. s̄. expēſe. §. iij
Preſcriptio an excuſet a reſtitutione. vide eo-
dem. §. xlvij. ꝛ. j. vſucapio.

Raptor quō teneať. vide. s̄. raptor. §. i. ꝛ. ij.

¶ Quid de vxore filijs aut alijs qui viuūt de
reb⁹ raptoꝝ. R. ꝙ aut talis raptor ꝑ taliū cōſū
ptionē aut receptionē nō efficiť non ſoluendo
ꝛ tunc dico ſm̄ Alex. lombar. ꝙ licite de hmō-
bonis raptoꝝ poſſunt viuere ꝛ recipere. dum-
modo nō viuant de impie acquiſitis in ſpecie
vel numero: puta de oue capone ꝛ hmōi rapt̄.
ꝙ ſi ita ſunt mixta ꝙ neſciūt diſcernere tūc ha
beat in mente ſemꝑ viuere de iuſte acquiſitis:
ꝛ ſic lꝫ ſm̄ predictū Alex. cū quo cōcor. Videri
cus. ꝛ Blo. Ray. de talibus aūt impie acquiſi
tis q̄ nō tranſeūt in dn̄ium raptoris nullo mō
licet alicui viuere: niſi in caſibus de quib⁹ infra
dicā qn̄ nō ē ſoluendo. Si vo ex tali ꝯſūptiōe
efficiť n̄ ſoluēdo: puta q̄ꝛ tāta ſūt q̄ dꝫ reſtituē
quāta oia q̄ hꝫ: tūc nō lꝫ alicui de talibus viue
re: niſi in q̄ttuor caſibus. Primus qn̄ q̄s agit
negociū ſpoliatoꝝ. ſ. iducēdo raptores ad reſti
tutionē. ar. c. qm̄ multos. xi. q. iij. ꝛ. c. inter alia
de ſen. ex. qd̄ limitat Rod. verū: qn̄ cōtinue in-
ſtant oportunis boris nō de illis q̄ ſolū ſemel
in āno vl' bis inſtant: ꝛ hoc ſiue faciāt in gene
rali ꝑdicatōe vt ꝑdicatores: ſiue ſpāli ꝑſuaſiōe
ſiue ſequať vtilitas ſiue nō. l. ſed an vltro. ff. d̄
nego. ge. qd̄ limito ēt ſm̄ Directo. titu. de reſti
tutiōib⁹ verū: ſi ſpes correctiōis habeať: ꝛ fiat
cū tali moderamie ꝙ ꝑꝑ h̄ nō efficianť nō ſol-
uēdo in totū vel i magna pte: al's nō liceret. ar.
ij. q. vi. c. anterioꝝ. Scd̄us qn̄ nec ꝑ elemoſynā
nec alio mō honeſto pōt neceſſaria vite inueni
re: nā neceſſitas nō hꝫ legē. de ꝯſe. di. i. ſic. ꝛ di.
v. diſcipulos. ꝛ de re. iu. qd̄ nō eſt cū magna tn̄
ꝑcitate dꝫ ſumere ꝛ dolere in mēte atqꝫ ꝓpo-
nere ſatiſfacere ſi poſſibilitaſ adueniret. Terti⁹
eſt cū vtilit laborat bona raptoris augmētādo
ſiue ꝯſeruando aut curando: ꝛ hmōi. q̄ꝛ hoc ce
pit in vtilitatē creditoꝝ. Intellige ſi vtilitas ē
tāta quant⁹ ſūpta. alit nō. ꝛ qd̄ nō viuat vel ac
cipiat de impie acq̄ſitis in ſpē. Quart⁹ caſus ē
qn̄ quis hꝫ multa incerta reſtituere: ꝛ ep̄s cum
ipo diſpenſauerit vt de ipſis incertis tāq̄ꝫ pau
per viuat. Nota ēt ꝙ preciū rerū raptaꝝ vendi
tarū nō eſt furtiuū. l. q̄ vas. §. ſi. ff. de fur.

Ratū habens dānū ꝓximi quō teneť. vide. s̄.
furtū. §. xx.

Receptator dānificantiū ꝓximū vl' rerū abla
tarū q̄uo teneť. vide furtū. §. xxij. xxiij. ꝛ. xxv.

Religioſū retrahens vel a religione remouēs
aliquē quō teneať. vide religio. §. lxiiij.

Repreſalias faciens vel concedens qn̄ teneať
vide repreſalia. §. ij.

Reuelare nolens rem furatā ꝓximo qn̄ teneť
vide furtū. §. xxvij.

Rixam faciens quō teneť. vide rixa ꝑ totū.

Seditionē concitans quando teneatur. vide

ſeditio per totum.
Seducens mulieres vel pueros ſubtrahendo
eos qualitercūqꝫ ſiue blanditijs ſiue minis ab
his ſub quoꝝ ptāte ſunt qui a legibus vocanť
plagiarij. Vtrū teneať. R. ꝙ ſic. nō ſolū ſubtra
ctos reſtituere ſed ēt omē lucrū qͦ habuiſſent
ab eis hi ſub quoꝝ poteſtate erāt toto tpe quo
ſubtracti ſteterūt. ſm. d. Jo. de platea. inſti. de
obli. que ex delic. na.
Quid de ſeducēte virginē. vide ſtuprū. §. i. ꝛ. ij.
Sniam iniuſtā dās quō teneť. vide iudex h. ꝟ.
Quō teneť ille ꝑ quo data eſt iniuſta ſnia. vid
ſnia. §. vij.
Sepulturā recipientes indebite quō tenentur
vide ſepultura. §. xxxij. ꝛ. xxxiij.
Simoniace acquiſitū qn̄ eſt reſtituenduꝫ. vide
ſimonia. vij. p totum.
Soci⁹ qn̄ teneť ex ſocietate. vid ſocietas p totū
Solutionē an teneať quis facere obligatus ex
nudo pacto. vide pactū. §. iiij.
Solutio quō ꝛ qn̄ ē fiēda. vide ſolutio p totū.
Scripturas falſans vel deſtruēs an teneať. R.
ꝙ ſic. in ſolidum de oi damno dato ꝓximo p
hoc: ſiue fiat in libris mercatoꝝ aut quarūcūqꝫ
aliaꝝ ſcripturaꝝ. l. i. ff. de magi. conue. ꝛ. l. qui
tabulas. ff. de fur. Ideꝫ dic de vtentibus falſis
ſcienter. vide falſarius. §. iij.
Sed quid de occultantibus. R. ſm. S. Bernar
dinū in tractatu reſtitutionū ꝙ peccant morta
liter nec poſſunt abſolui niſi publicent. non tn̄
teneńť ad reſtitutiōꝫ. niſi qn̄ reqſiti malicioſe
pandere noluerunt. ꝛ ex tali occultatiōe poſtea
deuentū eſt ad taleꝫ ꝯditionē ꝙ creditores ſua
hrē nō potuerūt. qꝛ ſic teneńť de oi damno co
qꝛ cām dant efficacem damno ꝓximi.
¶ Quid de illo qui ex lr̄is ſuis dat dānū pro
ximo ſicut ſi aliquis mercator ſcriberet ꝙ aliq̄
merces valent multū in tali patria cū nō ſit ve
rū. R. ꝙ aut littere dirigebanť ei cui dedit dam
nū. ꝛ ſic teneť ad reſtōēꝫ ei. Aut nō dirigebanť
ei. ſed ipſe eas aperuit. ꝛ ſic lꝫ mortaliter peccet
ſcribēs. tn̄ nō teneť ad reſtitutionē: ſed ſibi im
putat qui eas aperuit. Si aūt miſit. iij. vt frau
dulenter decipiat aliquē. ſic ſcribenſ teneť in ſo
lidū ꝛ etiam exequēs ſi ſcienter hoc fecit vltra
peccatū mortale qͦ cōmittunt.
Sponſalia contrahens quando teneatur. vide
ſponſalia. §. xvi.
Stuprans virginem quando tenetur. vide ſtu
prum. §. i. ꝛ. ij.
Tabellio qn̄ teneť ꝛ quō. vide tabellio. §. vi.

Talias exigens quō tenetur ꝛ quando. vide ta
lia p totum.
Teſtis qn̄ teneť. vide teſtis. §. xxvi. ꝛ. xxx.
Torturā faciens alicui indebite. vide tortura.
Tranſigens ꝓpter indebitam cām quō teneť.
vide tranſactio. §. v.
Turpe lucrū. Vtrū turpiter acquiſituꝫ ſit de
neceſſitate reſtituendū. R. ꝙ aut acquiſitū tur
piter. i. cū peccato fuit aquiſituꝫ interueniente
dolo fraude vel extorſione ſeu metu aut dece
ptione ꝛ huiuſmodi caſibus in quibus datur
repetitio per actiones de dolo vel metus cā ꝛ
ſimiles. vel per officiū iudicis. Et ſic tenetur d
neceſſitate reſtituere illi a q̊ ſic extorſit: vľ eius
heredibus ſi quos habet ꝛ ſcit: vel ſaltem pau
peribus ſi ignoranť. ꝛ in hoc concordant doc.
ſequentes. Inno. in. c. qꝛ pleriqꝫ. de imu. eccle.
Aut acquiſitū cuꝫ pctō ꝛ turpiter fuit acquiſi
tum ſine dolo fraude ꝛ ceteris predictis. ita ꝙ
ei qui dedit nulla competit repetitio p actiōes
vel p officiū iudicis. Et in iſto caſu fuerūt va
rij doc. Ho. in. c. cū ſit. de iudeis. tꝫ indiſtincte
ꝙ eſt reſtituendū pauperib⁹. Alij in. d. c. qꝛ ple
riqꝫ. allegantes Inno ſilr in ꝯcluſione tenent.
ꝛ ſic videť quaſi cōis opi. Sed cū nullo iure ꝓ
betur dico ꝙ lꝫ ſit bonū ꝯſiliuꝫ vt in pauperes
erogeť. vt ſic ſatiſfaciat in quo deliquit: tn̄ nō
eſt de neceſſitate ſalutꝭ. ꝛ hoc tꝫ Car. in. d. c. ple
riqꝫ ꝛ glo. Ray. in ti. de rapto. §. ſed quid. de fo
carijs. Et iudicio meo etiam hoc tꝫ Inno. in
d. c. qꝛ pleriqꝫ. lꝫ cōiter doc. qui tenēt cōtrariū
ꝑ ſe adducant ꝛ male: qꝛ ſi intelligereť illud qͦ
dicit ipſe Inno. fore neceſſariū ꝙ ſacerdos de
beat ei iniungere vt in pios vſus expendat ꝙ
acquiſiuit faciēdo illicitas negatōes: vľ qͦ alſ
iniuſte acqſiuit ſine calūnia alicui fcā certe ſi
bi cōtradiceret: qꝛ ſupius ibidē p̄miſit ꝙ vbicū
qꝫ aliqd male querit vel ex negociatiōe vel ex
torſione ex qua tn̄ reſtituere nō teneť nō dānat
eū ſi heredibus reliquat. Itē ibidē dixit ꝙ ma
thematicus nō teneť reſtituere in caſu p̄dicto.
Itē dicit de eo qui in ludo aliquid lucrať ꝙ nō
teneť niſi fuerit in dolo aliū trahendo: ꝛ tn̄ iſti
cū pctō acqrūt. Et iō oꝫ intelligať ꝙ ſacerdos
dꝫ ei iniungere vt reſtituat pauperibus de bo
no ꝛ equo nō tn̄ de neceſſitate: ꝛ ſic tene qꝛ tali
facit ius naturale in retentiōe ꝓpter conſenſū
dn̄i tradentis. Nā nihil tā naturale q̄ꝫ vt acq
ſitio fiat ſm volūtatē dn̄i tradentis. vt in. l. ni
hil tā naturale. ff. de re. iur. ꝛ inſti. de re. diui. §.
p traditionē. Et facit optie qͦ habeť in. c. fi. de

ſimo.ꝛ glo.i ſūma.xiiij.q.v.ꝛ in.c.ex trāſmiſſa
de deci. Et ad.c.cū ſit.d iudeis.ꝙ adducit Po.
dico ꝙ in penam illud eſt ſtatutū.qꝛ aſſumpſit
officium contra diſpoſitionē iuris: ꝛ nō exce/
det caſū ſuum. Similiter nō obſtat.c.nō ſanc.
xiiij.q.v.qꝛ loquitur cōſultiue ſm Pa.in.d.c.
qꝛ pleriqꝫ. Nec etiā.c.ſi qs ꝯtumax.xvij.q.iiij.
ꝛ.c.magne.ꝛ.c.ꝙ ſup his. de voto que allegat
Inno.qꝛ non ꝓbāt dictū ſuū ſi ſic intelligatur
vt teneatur d neceſſitate. Quod no.bene:quia
facit ad multa.

7 ¶ Utrum recipiens aliquid ꝓ ceſſando a vexa/
tione indebita ꝓximi teneatur illud reſtituere
R.ſm Pa.in.c.dilectus.de ſimo. ꝙ ſic. facit.l.
i.ꝛ.l.generaliter.ff.de calū.ꝛ.l.iiij.§.queſtiōe.ff.
de condi.ob tur.cām. Ratio diuerſitatis eſt:qꝛ
eſt cū calūnia acquiſitū:ꝛ ſic ꝯtra volūtatē dñi
ſed in caſu precedenti non. Et ex hoc pꝫ ꝙ qñ
quis dicit aliquid vel ex timore etiam reueren
tiali:vel vt conſequeret ſuū debitū:vl̕ euitaret
aliqd malū ille qui extorſit ex p̄dictis cauſis ſic
tenet ad reſtitutōꝫ:niſi ille liberalit̕ velit dare.

8 ¶ Sed quid de ipocrita q ſub forma boni xpi/
ani vel religioſi:cū nō ſit:elemoſynas acquirit
R.ſm Inno.in.c.qꝛ pleriqꝫ.de imu.ec.ꝙ tenet
ad reſtitutionē ñ forte illi qui dedit: qꝛ merce/
dem ſuā iam eſt conſecutus. Sed tu dic clariꝰ
ſm Jo.de ripol.in ꝯctibꝰ ſuis:ꝙ aut talis dās
elemoſynā vel quid aliud errat in pſona:puta
qꝛ credit dare Titio ꝛ dat Dyno.ſic Dynus te
netur ei reſtituere vel illi cui intendebat dare.
Aut errat in fortūa:puta qꝛ dat diuiti credēs
dare pauperi. ꝛ ſic talis recipiens tenet ei qui
dedit vel pauperibus reſtituere niſi ipſe reci/
piens effectuſ fuiſſet poſtea pauper. Aut errat
in conditiōe altera:puta credit dare ſancto vel
celebraturo:ꝛ hmōi. ꝛ ꝛ tūc ſi cōditio nō ineſt
recipiens tenetur reſtituere vel ſatiſfacere p ſe
vel per aliuꝫ ſm intentionē dantis. Alij dicūt
verum hoc ſi datum eſt preciſe tanqꝫ ex cauſa
finali ꝓpter illud:ſicut ſi daret ſic exprimendo
Secus qñ dat qꝛ ſic credit:qꝛ tunc nō tenet ſic
ſi darem tibi qꝛ credo ſis amicus meus cum tñ
non ſis:qꝛ nō teneris reſtituere ꝛ magiſ placet
qꝛ vt dicit.l.ſi repetenti.C.de condi.ob cau.da.
Conditio in corde retenta non inducit repeti
tionem:maxime in caſu iſto:qꝛ vt.ſ.dictum eſt
talis dans illi quē credit ſanctū: lꝫ nō ſit iā ha
bet mercedē ſuā ꝓ qua dedit.ſ.ꝓ deo qui iudi/
cabit cā finalis ex quo aliud nō eſt expreſſum.
Et ex predictis pꝫ ꝙ iſti queſtores qui faciunt
ſe talis religionis cum nō ſint: ꝛ qui ꝓmittūt
dicere mltas miſſas cū nō dicant: ꝛ ꝙ nutriūt
multos infirmos vel redimūt captiuos cū tñ
nō faciant ꝙ tenent ad reſtitutionē vel illis q
dederunt:vel ꝓ quo dederunt:qꝛ ex quo petūt
ꝓ tali cā dantes intelligunt dare pro eadem ſi
aliud nō exprimunt. Nec ob.d.l.ſi repetenti.qꝛ
ſatis cā eſt expreſſa ex quo petunt ꝓ ea. Secus
de illo qui petit ꝓ deo lꝫ fingat ſe ſanctū:ꝛ ille
nō daret ſi ſciret eum non fore ſanctū:qꝛ cauſa
ꝓ qua accipit eſt ſolus deus:lꝫ ſecūdaria ſan/
ctitas ficta que nō attendit:ſed cā principalis.

Tutor quō tenet. vide adminiſtratio.§.i.

Uendentes rem plus iuſto precio quō tenent
vide emptio.§.vij.

Uenatores dantes damnū in agris qñ tenent
vide venatio.§.ij.ꝛ.iij.

Uiſitator a viſitatis recipiens aliquid qñ te/
net. vide viſitator.§.iij.

Uſufructuarius qñ tenet. vide vſufructus.§.
v.vij.ꝛ.xij.

Uſurarius mentalis. Utrū teneat reſtituere
id qd eſt ſibi datū a mutuo recipiente vltra ſor
tem. R.ꝙ lꝫ doc.ſint ꝯrij. In hoc tamē eos cō/
cordando ſic diſtinguo: videlicet ꝙ aut nō mu
tuū accipiens dat liberaliter credens mutuan
tem hoc nō exigere vel velle:ꝛ ſic nō tenet re/
ſtituere de neceſſitate:ꝛ iſto modo intelligēda
eſt opi. Ri.in.iiij.di.xv.q.v.ar.v.ꝛ Sco.ea.di.
Alex.lombar.ꝛ Car.in.c.conſuluit. ꝛ in cle.ex
graui.de vſu.qui tenent ꝙ nō tenet reſtituere.
Et facit ꝓ hoc tex.in.l.inter oēs.§. recte.ff.de
fur. Ubi dr̕ ꝯctans rem credens inuitū dñm
cōmittit furtū: ſed furtus nō eſt obligatus ſi
dñs erat volens:ad idem facit inſti. de obli.q̄
ex quaſi delic.na.§.placet.in fi. Nec ob.l.ſi ego
la.i.ff.ſi cer.pe. Ubi dr̕ ꝙ ſi volui tibi rem do/
nare ꝛ tu credebas eam tibi mutuo dari nō ef/
ficit tua ante cōſumptionē: qꝛ in hoc caſu in/
tentio recipientis ꝛ cōcedentis diſcordant:ſed
in caſu predicto cōcordāt qꝛ ille liberaliter dat
ꝛ iſte ſcit ſe liberaliter datum recipere. Item ñ
ob.rō Jo.an.in mercurialibus in regula.petm̄
qꝛ ꝯctus a principio fuit vitioſus: ꝛ ideo effe/
ctus ſilr̕:qꝛ verū eſſet ſi effectus ꝓcederet a di/
cto ꝯctu ſed nō eſt verum ſed ꝓcedit ab alio.ſ.
libera donatione qua ille donat ꝛ iſte donatū
liberaliter recipit. Aut mutuū recipiens dat li
beraliter ſed ideo dat qꝛ p ſigna vidit mutuan
tem ſic velle: aut ne mutuū auferat: ꝛ iō ſicut
dat:ꝛ tunc dic ꝙ talis tenet acceptū reſtituere

de neceſſitate. Et ſic limita ⁊ itellige.c.ↄſuluit de vſu. Inno.⁊ Ho.ac Pa.ibidē cū Jo.an.in dicta regula pctm̄.qui tenent ꝙ tenet.

1 ¶ Sed quō ſcire poterit ſi dedit liberaliter vl' ne.R.ꝙ ſi ſignis vel circūlocutionibus ſignificauit ꝙ aliquid vellet vltra ſortem:⁊ tūc tenet reſtituere ꝙ nō liberaliter dedit:q2 vt dicit.l. ſi vo non remunerandi.§. idem pāpinianus.ff. mā. ꝙ qñ aliqs ſimpl'r rem concedit p2eſumit donare illi qui p2ius donauerat ſibi.Sic in ꝓpoſito q2 ex ſignis oſtendit ſe nō mutuare gratis:ideo credendū eſt etiam illū eo aīo dare.ſ. nō gratis. Si vo nullum ſignū oſtendit quo vellet aliquid vltra ſortē: ſed potius ꝙ gratis mutuabat:fatendū eſt etiā eum gratis dediſſe. Et hoc verum niſi aliud de mente eius cōſtet.

2 ¶ Vtrū ille qui mutuauit gratis teneatur reſtituere id qō ſibi datū eſt a mutuū accipiente. R.ꝙ ſi credit eū gratiſ dare nō tenet q̄uis ille nō grat' dederit:q2 vt dr̄.i.q.ij.nulla obligatio ſuſcipiēti culpe maculā ingerit:que nō ex ambientis petitione ꝓcedat: ⁊ obligatio antidotoꝝ iuſtā parit receptionē ꝑ erro2ē ſoluti.l. ſi teſtis.§.i.ff.ꝺ fideiuſ.niſi eſſet erro2 facti alieni vtputa putabat ꝑ ſuū ꝓcurato2ē eſſe ꝓmiſſuʒ cū tñ nō eſſet:q2 ſic teneret: Rodo.⁊ Aſten.dicunt ꝙ nō tenet q̄diu bona fides durat:nec ꝺ ↄſumptiſ:ſed poſtq̄ ſcit ꝙ nō liberaliter dedit tenet de extantibus:niſi ꝑ vſucapionē vel p2eſcriptionē ſua facta eſſent que opi.eſt tutio2 in conſcia q̄ illa Lau.de redul. in ſuis ↄ̄tctibus q dicit ꝙ ēt nō tenetur poſtq̄ ſcit nō liberaliter dediſſe:⁊ addit idē Rodo. ꝙ talis qui dedit ſi hʒ de bonis ipſius mutuū dantis ꝙ pōt ſibi ꝑ retentionē cōſulere de eo qō ſic ſoluit in ↄſcia Qō verū eſt ante p2eſcriptionē ſed nō poſt.

3 ¶ Vtrū vſurariꝰ teneat nō ſolū reſtituere reʒ ſʒ ⁊ fructꝰ.dic vt.ſ̄.poſſeſſo2 male fidei. Et ſil'r de lucrato ex pecunia vſuraria.vt ibidē.§.i.

4 ¶ Vtrū inducens aliquē ad fenerandū conſulēdo vel pecuniā mutuando:vel ſocietatē cōtrahendo ⁊ hmōi teneat ad reſtitutionem totius vſure.R.ꝼm Alex.lombar.⁊ Monal.ti.vſura. v.ac Rodo.ꝙ nō:niſi inquantū ꝑuenit ad eū: q2 in dando mutuū ſub vſuris nō dāmnificatur ꝓximus:ſed in exigendo vſuras. Alij tñ dicūt ꝙ tenet.qō nō credo.

5 ¶ Vtrū ꝓſonete ſeu ſenſales vſurarioꝝ ↄ̄tctuum teneant reſtituere oēs vſuras ipſoꝝ.R. ſʒ Bal.in ti.de controuerſia feudi terminād a.§. ſil'r ꝙ nō.Sed gl.in.l.ſi ſciente.ff.ad.l.pompe. de pari.indiſtincte vult ꝙ teneat cū qua ↄuenit Bar.⁊ Ange.ibidem qui dicunt ꝙ pari pena ſunt puniēdi tales ꝓſonete:ſicut illi qui faciūt ↄ̄tctus. Hoc idē tʒ Birar.obdoñ.⁊ ad idē facit l.is cuius ope.in p2in.ff.de adul.multo fo2tius miniſter aliuſ.xlvi.di.ſicut nō ſuo.qō credo verum de ꝓſonetis cooperantibꝰ in exactionibꝰ vſuraꝝ:vel inuenientibꝰ cautas fictiones qbꝰ vſure ſoluant:q2 dāni dant cauſā efficacē. Nō aūt credo verū de ꝓſonetis ſolū cooperantibꝰ vt mutuū detur potius ꝑ neceſſitate debito2iſ ar.no.in.l ſi quā.C.ꝺ ope.liber. Immo nec peccant ſi ad hoc nullū inducūt vt feneret:ſed ſolum ad paratos dare ſub vſuris accedunt.

¶ Quid de notarijs qui conficiūt inſtr̄a ꝺ debito vſurarū.R.ꝼm Birar.obdoñ. ꝙ aut palliant vſuras in inſtr̄is:puta q2 faciūt chartas de duplo:vel ſub noie emptionis:⁊ hmōi: ⁊ ſic tenent totā vſurā reſtituere:ſi vſurarius ipē nō reſtituet:nſi ꝼm quoſdaʒ hoc feciſſet in fauorē potius recepto2is mutui q̄ vſurarij:ꝙ pōt teneri:lʒ mo2taliteꝛ peccent inſtr̄m falſū faciens Si aūt nō palliant vſuraſ:ſed apte pʒ ꝑ inſtr̄a tūc nō tenent: q2 ñ dāt cāʒ efficacē:⁊ ꝼm Bal. in rub2ica.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ fede,c.ij.tales conficientes ſcienter inſtr̄a in fraudē vſurarū. debent oīno ab officio amoueri ob infamiā.ar.in verbo ſcriba.ibi poſito. 6

¶ Vtrū teſtes taliū inſtr̄oꝝ ſimiliter teneant ſicut notarij.R.ꝙ ſic ꝼm p2edictā diſtinctionē q2 inſtr̄a nō valent ſine teſtibus. Idem dic de p2elatis qui ſe ſubſcribūt:vel ſigillant cedulas vſurario ꝝ.⁊ cū his conco. Hoſ.Ho.⁊ Directo.ti.de vſuris. 7

¶ Vtrū aduocati:ꝓcurato2es:iudices:ſtatutarij:⁊ alij quoꝝ patrocinio:⁊ fauo2e ſciēter vſure in iudicio:vel extra iudiciū exigunt:vel non reſtituūt cū repetunt teneant ad reſtitutioneʒ R.ꝙ ſic inſolidū.nec excuſant ex eo fo2te ꝙ ſcripture eis po2recte apparebant iuſte ſi ↄſcia eiſ dictabat ꝙ erant de ↄ̄tctibus vſurarū ꝼm Ho. ⁊ Inno.in.c.Michael.de vſu.⁊ Archi.i.c.ſi.qs oblitus.xiiij.q.iiij. 8

¶ Quid de dñis terrarū qui in terris ſuis vſurarios mo2antes nō cogūt vt vſuras reſtituāt R.ſʒ Rod.ꝙ tenent inſolidū ſi pñt ⁊ nō faciūt etiā ſi nihil ꝑuenit ad eos. Alex.aūt lōbar.dic ꝙ lʒ mo2taliter peccēt: tñ reſtituere nō tenent niſi inquātū ꝑuenit ad eos de ipſis vſuris.Qō aūt mo2taliter peccent nō credo verū niſi de iudeis vſurarijſ.de quibus p2ecipit eis in.c.poſt 9

miſerabilē.de vſu.vt cogant eos ad reſtituen/
dū vſuras extortas. Et ſilr poſſet dici quo ad
ipſos eſſe verā opi. Rodo.quo ad xpianoſ
vſurarios nō credo q̄ peccent mortaliter: vel
teneantur ad reſtitutionē: niſi qn̄ requiſiti no/
lent iuſticiam miniſtrare.

10 ¶ Utrū ſocij tutores: factores ⁊ hmōi qui ad
vſurā dant vl' vſuras exigunt ꝓ alijs teneant̄
ad reſtitutionē. R. ſm Rodo q̄ ſi apud eos re
ſidet q̄ſi principalis auctoritas mutuandi: ſic
tenent̄ inſolidū: ſi illi ꝓ quibus dederunt non
reſtituunt. Si vero nō fuerūt auctores ſed ſo/
lum executores: ſic illi qui ad ſolā manualē tra
ditionē vſurarū mancipati ſunt: ita q̄ ipſi nō
taxant preciū ꝯtuū ipſoꝝ: nec cū eis cōtrahit̄
pactū de vſura: ſed ſolū pecuniā tradunt ⁊ pi/
gnus recipiunt. ſic lȝ mortaliter peccent nō te/
nent̄ ad reſtitutionē: niſi coactiue exigant vſu/
ras. His concor. Girar. ob do. Ray. ⁊ Barto/
lomeus brix. in. d.c. ſic non ſuo. ⁊ addit Ho. q̄
ille in cuius vtilitatē verſū eſt tenet̄ principa/
liter: alter in ſubſidium. l. ex hoc edicto. §.i.ff. de
eo per quē fac. erit. ⁊. l. eleganter. §. pe. ff. de dol.
Pa. in. d.c. Michael. vult etiā vt in primo ca
ſu non teneantur ſi vſurarius eſt ſoluendo. ſed
ſm qđ dixi tenē.

11 ¶ Utrū pupillus pro quo tutor multos ꝯtus
vſurarios fecit teneat̄ reſtituere. R. q̄ ſi pupil/
lus dicat tutori tāto tpe habuiſti pecuniā meā
⁊ ꝓpterea iſta retineo ꝓ lucro qđ debeo ex ipa
habere: ⁊ ſic iſta intentione retineat non tenet̄
reſtituere lȝ ſit verſū in ſuam vtilitatē ſed ſolū
tutor: niſi vſura excederet moderatū lucrū qđ
percepiſſet ſi in poſſeſſiones vel aliam iuſtā ne
gociationem vt debebat ipſam conſtituiſſet vt
patet. j. tutela. §. ij.

12 ¶ Sed nunqd cū vniuerſitas: ciuitas vel colle/
giū recipit vſurariū emolimentū ſinguli tene/
antur inſolidū reſtituere. R. ſȝ Ho. in ſum. ti.
de pe. §. fi. q̄ ſic. lȝ cā' vniuerſitatis nō ſit cā ſin
guloꝝ. xij. q. ij. qui manumittit̄ nec obligantur
tanq̄ vniuerſitas que aīaȝ nō hȝ ſed tanq̄ ſin
guli. c. conqueſtus. de vſu. c. ſicut virū. vij. q. i. c.
ſi habes. xxiiij. q. iij. l. metū. §. aīaduertendū. ff.
qđ me. cā. ꝯcordat' Jo. an. poſt Alla. in. d.c. con/
queſtus. ſed Mo. ti. vſura. v. ⁊ Rodo. limitāt
hoc verū de regentibus ⁊ ꝓhibere valentibus
vel cōpellentibus aut precipientibꝰ taliter fe/
nerari: nō aūt de alijs niſi participauerint com
modū barſale vel ex hmōi releuati fuerint ab
expenſis quas feciſſent de ſuo: q2 tunc intantū
reſtituere tenent̄ ⁊ nō pluſ. ⁊ h̄ tene in ꝯſcia cū
quo Mon. ꝯcor. Petrus de palu. in. iiij. di. xv.
⁊ Aſten. ⁊ Jo. an. in. d.c. ꝯqueſtus. de vſu.

¶ Utrū impediēs volentē mutuare gtis ⁊ fa 13
ciens vt mutuet ſub vſuris teneat̄ ad reſtōem
R. ſȝ Rod. q̄ ſic. q2 impediuit indebite ꝓximi
vtilitatē. Idē dic de impediēte ꝯtū licitū ⁊ re
ducente ad ꝯtū vſurariū. Concor. Monal. ti.
vſura. iij. Idē dic de confeſſoribꝰ q abſoluunt
vſurarios aut recipiunt ad ſacra vl' ſepulturā
q̄ tenent̄ reſtituere: ſi ex denegatione taliū fuiſ
ſet facta reſtitutio.

¶ Quid de fideiuſſoribus vſurarioꝝ. R. Lau. 14
de redul. in ſuis ꝯtibus ſm Lap. ⁊ Pau. de
eleaçaris ⁊ multos alios q̄ etiam ſi principale
ſe conſtituit ꝓ vſuris reſtituendis q̄ nō tenet̄
niſi intantū inquantū vires hereditatis vſura
rij tpe fideiuſſionis valebant: ⁊ nō pluſ nec mi
nus. Diſtinguit tn̄ idē Pau. inter fideiubere
ſimplr ꝓ vſur' reſtituēdis ⁊ ſic ñ teneat̄ niſi vt
dictū eſt: ⁊ inī obligare ſe ſimplr ad reſtitutōȝ
vſuraꝝ. q2 talis tenet̄ quātū ſue facultates por
tant lȝ vſurarius ſit nō ſoluendo.

¶ Utꝝ heres teneat̄ reſtituere oēs vſuras illiꝰ 15
cuius eſt heres. R. q̄ ſic. inq̄tum hereditas ſuf
ficit ſm cōiter doc. i. c. cū tu. ⁊ tua nos. de vſur.
⁊ vide. ſ. heres. §. iiij. ⁊. vi.

¶ Utrū qn̄ duo ſunt heredes vſurarij debētes 16
reſtituere. c. ⁊ diuiſa hereditate de mille inter
eos: vnus efficitur non ſoluendo de. l. an alter
teneatur in totuȝ de ipſis. c. R. Pe. de ancħ. in
regula. pcti venia. de re. iur. li. vi. q. xviij. q̄ lȝ di
uiſa hereditate obligatio hereditaria diuidat̄
ipſo iure. l. i. C. ſi cer. pe. ⁊. l. ꝓ hereditarijs. C. đ
heredi. vel ac. ven. Et ſic ſi vnus efficiat̄ nō ſol
uendo in foro ciuili alter nō teneat̄. l. legatoꝝ.
ff. de le. ij. tn̄ in foro canonico in quo dicit ter.
in. d.c. tua nos. q̄ heredes ea ſunt diſtrictione
cogendi: q̄ defunctus ſi viueret q̄ ad ea alienuȝ
ex delicto ⁊ pctō ꝓueniens tenet̄ inſolidū nec i
tali ere hȝ locū diuiſio. xij. tabulaꝝ. ar. d.c. cū tu
de vſu. ⁊ vt dicit ēt Pa. in. d.c. tua nos. cōiter
doc. in fauorē aīe hic ſequunt̄. Sed ego ꝓ cla/
riori intelligentia diſtinguo: q̄ aut loquimur
in rebus formaliter datis ꝓ vſuris: ⁊ ſic cū ta
lia ſp ſint obligata illis qui ea dederunt tenet̄
de neceſſitate illa reſtituere qſqs illa habuerit
vt in. q. ſeq. patebit. Aut ſunt res ſpālit empte
de pecunia vſuraria ſpāli alicuius: ⁊ ſic ſilr te/
nent̄ illis de quoꝝ pecunia ſunt empte. d.c. cū tu
Aut loqmur de alijs rebus q̄ nō ſunt formalit̄

datē pro vſuris nec ſpāliter empte de pecuniā
vſuraria. Et ſic tenē ꝙ cū bona vſurarioꝝ ſm
cōem opi. modernoꝝ doctoꝝ in.d.c.tua nos.ñ
ſint tacite hypothecata ꝓ vſuris reſtituēdiſ.ꝙ
nō teneť de neceſſitate niſi ꝓ medietate q̄uis
alter heres ſit factus nō ſoluendo:lȝ dicāt doc.
ꝙ opi.glo.d.c.tua nos.ꝛ antiquoꝝ doc.q tenēt
ꝙ oīa bona vſurarioꝝ ſūt tacite hypothecata
ſit in foro aīe practicāda: qđ intellige de bonō
ꝯſilio:cū nullo iure ꝓbeť.ꝛ ſm hanc diſtinctōȝ
intellige ꝛ limita Pe.de ancha.ꝛ doc.in hoc.

17 ¶ Quid de accipientibus de bonis vſurarioꝝ
R.diſtinguēdo ꝙ aut accipiūt reȝ in ſpē datā
ꝓ vſuris q̄ nō tranſit in dñium vſurarij. ꝛ ſic
tenē indiſtincte ꝙ teneť eā reſtituere ſi extat vt
notabiliť tȝ Bar.in.l. rē quā.in fine.C. de iur.
dot.nec pōt extimationē dare ꝯ voluntatē dñi
l.ij.in prin.ff.ſi cer.pe.ꝛ tex.eſt claruſ.xiiij.q.vi.
ſi res.ꝛ.i.c.cū tu.de vſu.Et qñ nō tranſferatur
dñium.vide.j.vſura.ij.§.xviij. Aut accipiunt
nō rē in ſpē datā de q.ſ.§.ſed alias q̄ſcūqȝ.Et
tunc diſtinguo ꝙ aut vſurariꝰ cū talia accipiat
eſt nō ſoluendo ꝛ ſic ſi h̄ ſciunt reſtituere ēt ob
liganť qꝛ dant dāni cām efficacē.ꝛ ſi dubitant
an ſit nō ſoluendo dico ꝙ ſi res adhuc extat ꝙ
tenenť:ne ꝓ re tpali in diſcrimine aiam ponāt
ſm Alex.in.iiij.parte.Si vo ignorāt ꝛ crede
bant ꝓbabiliter ꝙ de bonis ſuis eiſ daret ſic ñ
tenenť de ꝯſūptis bona fide durante:ſed ſolūȝ
de extantibꝰ:niſi inquantū facti ſūt locupletio
res aut cū talia acceperūt erat ſoluendo:ꝛ ſic ñ
tenenť.ēt ſi poſtea factus eſt ex alia cā nō ſol⸗
uendo:niſi eſſet res hita vel empta ex pecunia
vſuraria quā ſi habuit ti.lucratiuo pōt ille ex
cuius pecunijs eſt empta de equitate canonica
eā ab eo aduocare officio iudicis.vt pȝ ꝑ glo.ꝛ
doc.in.d.c.cū tu.in fi.Addit tñ Mo.ꝛ Boſ.ꝙ
ſi talis res ēt ex cā lucratiua puenit ad illū qui
ſoluerat vſuras:ꝙ ille cui prius donata fuerat
liberať.l.oēs debitoreſ.ff.de act.ꝛ obli.ꝛ ēt vſu
rarius.Si vo habuit ex titulo oneroſo ſic ñ te
neť reſtituē:q̄uiſ poſtea efficiať ñ ſoluēdo.ꝛ ex
predictis pȝ qd dicendū de multis queſtiōibꝰ.

18 ¶ Quid ð emētibꝰ pignora ꝑdita ab vſurarijs
R.ꝙ teneť ſic emētes rapta.ꝛ ſȝ illā diſtinctōȝ
de q.ſ.Emētes.Vex ē ꝙ poterūt repetere vel
retinere id qđ veriſilr vſurariꝰ ſup illo pignore
mutuauit.Poſſet ēt teneri ꝙ ſi res ñ extat.vel
ignorať dñs eiꝰ ſi extat nō teneri talē emptorē
dare paupibꝰ:niſi ſolū illud plꝰ qđ valebat res
vltra id q̄ eā ab vſurario emit lȝ tutius eēt da⸗
re totuȝ:excepto mutuo accepto ab vſurario
ab illo qui eam pignorauit.

¶ Quid ð filia vſurarij dotata.R.ꝙ ſi rē hūit 19
datā i ſpē ꝓ vſuris teneť idiſtincte ſic dictū ē
de emēte pignora ſȝ illā modificatōȝ.Si vo
alia habuit ſic ñ teneť:niſi ꝑ h̄ ſit factꝰ ñ ſoluē
do.ꝛ h̄ ſciebat gener:qꝛ ſi h̄ ignorabat nihilo⸗
minꝰ ſm Rod.poterit dotē recipe ꝛ retinere
ēt ſi poſtea ſciat qꝛ ē nō ſoluēdo:qđ ē dictū mi
rabile.ꝛ mihi nō plȝ qꝛ nullo iure ꝓbať.Si vo
ꝑ h̄ nō ē factus nō ſoluendo ſed poſtea ex alia
cā:nō teneť gener.qꝛ hȝ dotē ex titulo oneroſo
Nec ēt filia ſm Fede.ꝯſilio.xli.qꝛ lȝ hēat dotē
poſt ſolutū mřmoniū ex cā lucratiua qꝛ tñ illa
nō eſt pecunia q̄ tranſiuit in bonis mariti: ſed
eſt alia q̄ ꝓficiſciť ex bonis mariti.Jō ñ teneť
Nec ob.tex.c.cū tu.de vſu.ſm eundē Fede.qꝛ
vt dicit loquiť de poſſeſſionibꝰ emptis ex pecu
nia vſuraria.ꝛ lȝ do.An.ꝛ Pa.ꝛ Pe.ð an. vi
deanť tenere ꝙ imo teneť:qꝛ lȝ nō ſit illa:tñ ſuc
cedit loco illius pecunie date.Jtē qꝛ mulier nō
hȝ q̄rtā ſuā:niſi deducto ere alieno.l.pāpinia⸗
nus.§.iiij.ff.de inoffi.teſta.cū q̄ videť ꝯcordare
Sco.in.iiij.di.xv.tñ ego credo veriſſimū dictū
Fede.vt pȝ ꝑ ꝓdicta.niſi eſſet poſſeſſio empta
ex pecunia vſuraria ꝛ data ꝓ dote.qꝛ tūc ſolu
to matrimonio tenereť filia eā reſtituere.ſi pr
ius foret poſtea factꝰ nō ſoluendo.p.d.c.cū tu
qꝛ factū legitime nō dȝ retractari.

¶ Quid faciet gener aut filia q dotē habuerūt 20
aut de rebꝰ i ſpē datis ꝓ vſuriſ.aut cū ſocer eēt
nō ſoluēdo.R.ſm Birar.obdo.ꝙ ille ꝑ quē ñ
ſtat qn reſtituať excuſať in ꝯſcia.qꝛ vnus ſine
altero reſtituere ñ pōt:durāte mřmonio.Re⸗
mediū tñ eſſet vt ſi pr hȝ multa icerta ad reſti⸗
tuēdū:ꝛ ē ſoluēdo ꝓ certis adeat epm q ei di⸗
ctā dotē tanq̄ paupi ꝯcedat.ſi nō ſūt hita in
ſpē ꝓ vſuris.aut cōponat cū creditoribus.

¶ Quid de famulis vſurarioꝝ.R.ꝙ aut ſuiūt 21
vtiliť:puta laborādo agꝝ:edificādo domū:ha
bēdo curā reꝝ:ꝛ hmōi.Et ſic ſi vtilitas pōt cō
pēſari cū eo qđ accipiūt ꝓ mercede.ſic licite eā
accipiūt ſiue ſint vſurarij ſoluēdo vel ñ.dūmō
ñ accipiāt rē habitā in ſpē ꝓ vſuris:qꝛ talē nū⸗
q̄ lȝ accipe.vt.ſ.patuit.Si vo ñ ſeruiūt vtiliť
ſed potiꝰ inutiliť ſicut q canes: aut ancipitres
cuſtodiunt:ꝛ hmōi.ſic ſi eſt nō ſoluendo nullā
mercedē poſſunt accipere.ꝛ ſi accipiūt tenenť
reſtituere.Jdem dic de vendentibus res ad gu
loſitatē vel pompā ptinentes.qꝛ nō reſtituēdi
dant cāȝ efficacē.facit.l.ait ꝑtor.ff. de his q in

fraū.cre.τ.l.fi.in prin.ff.de eo p quē fecerit.

12 ¶ Utrū ille q mutuat pecuniā vſurario poſſit recipe eiꝰ reſtōez.R.q aut mutuat ſcienſ ad ludū vel alio mō ad ꝯſūmādū inutiliter τ ſic ſi ē ī ſoluēdo nullo mō pōt recipe eiꝰ reſtōez.τ ſi recipit tenet reſtituē. Si ꝟo ignorabat,pbabil'r q vellet eā inutilr ꝯſūmere.ſic ſm Petrū de palu.in.iiij.di.xv.τ.Aſten.τ Rod.poterit recipe eiꝰ reſtōz.multo magis ſi dedit vt vtilr eā expēderet. Idē dic q debētes hr̄e ab vſurarijs ex ꝯctu vl' quaſi vl' ex delicto vel q̄ſi.q pñt recipe qđ ſibi debet:lꝫ vſurarius ſit nō ſoluendo.

13 ¶ Quid de ſeruientibꝰ vel miſtrantibꝰ neceſſaria ad vitā vſurarij.R.q lꝫ q̄ ad foꝝ cōtentioſū ſi nō eſt ſoluēdo nō poſſint recipe mercedēꝫ vt colligit ex glo.in.c.q2 in oibus.de vſuris.tñ in ꝯſcia credo poſſint recipere.niſi ſint tales q ex precepto charitatis teneant facere elemoſynā τ ſubuenire.qđ qñ ſit hēs.ꝫ.elemoſyna.§.i.

14 ¶ Quō recipientes elemoſynas vel viuentes de bonis vſurarioꝝ licite poſſint habes.ꝫ. Raptor.§.i.τ ſm illam diſtinctionē q2 quo ad deū vſurarius raptori comparatur circa bona habita ex vſuris.

15 ¶ Uxor qñ nō pōt dare elemoſynas τ accipe de rebus viri.vide elemoſyna.§.vij.τ.j. Uxor §.v.cum ſequentibus.

Reſtitutio

Reſtitutio ſcđo.ſ.cui facienda ſit: τ q̄ ordie. Pro cuius declaratione querunt plura.

1 ¶ Utrū res rapta vel qualitercūqꝫ accepta iniuſte a vero dño ſit ſp ei reſtituenda.R.q ſic regularit.iij.q.i.reintegranda.de re.ſpo.q̄ſi p totū.τ đ ho.ſicut dignū.§.cos. Fallit tñ hoc in.v. caſibus. Primus ſi iuſto bello poſtea ſit priuatus eā. Secūs ſi edicto imperiali ſiue eccl'iaſtico ſit ei interdicta ad tps vel ſimplicit. de here.c.excoicamus.el.i.de homi.c.p hūani.li.vi. Et tūc reſtitutio differet.ſi interdictū ē ad tps vel dabit illi cui eſt applicanda p tale edictum Tertius ſi dñs ē pupillus vel furioſus aut minor:q2 tūc nō illi ſed tutori vel curatori eiꝰ reſtituet. Quartꝰ qñ dñs mortuꝰ ē q2 tūc dꝫ reſtituere heredibꝰ ꝑprie dict'. τ q ſint hēs.ꝫ. heres in pn.τ.§.ij.τ ſi dñs i morte oia ſua reliquiſſet paupibꝰ diſtribuēda tūc paupibus dꝫ dari ſm Inn.in.c.qđ ſicut.de elec. Quintꝰ qñ lenones τ hmōi:aliqd acceperūt a p̄latis eccl'aſticis q2 reſtitui nō ei dꝫ ſed eius ſupiori vel ſucceſſori vl' in vtilitatem eccleſie expendāt.arg.c.ſi quis in atrio.xvij.q.iiij.τ.c.cū vos.de offi.ordi.τ.c.de hoc.de ſimo.τ hoc auctoritate iudicis pñiarij ſm Ri.vel ſm Ho.τ gl.Ray.ſi eccleſia ſatis abundat dabit paupibus.ar.d.c.ſi qs in atrio. τ hoc idem tꝫ Monal.ti.reſtitutio.primo.

2 ¶ Utrū res ablata ab eo q nō erat dñs ſed iuſto titulo poſſidebat ſit ei reſtituenda.R.q ſic. nec vero dño dꝫ reſtitui ſine eius voluntate.l. is cuius.ff.de fur.τ.l.ſi qs ꝯductiōis.C.loca.ēt ſi ſit fur q eā tali titulo alteri dedit.d.l.ſi quis. Fallit h̄ qñ eā recepiſſet ſub tali titulo in fraudē veri dñi.q2 tūc teneret facere q dñs eā hr̄et eidē denūciando rem caute tñ ſine ſcādalo alicuius.xxij.q.v.hoc videt.

3 ¶ Utrū hñtes de bonis infidelium ex vſura τ hmōi teneant eis reſtituere.R.ſꝫ Mo.ti.reſtitutio.iij.q ſic.niſi eccl'ia hēat bellū ꝯ ipſos:q2 tūc nō eis:ſed paupibus xp̄ianis reſtitui dñt.

4 ¶ Utrū acceptū ex turpi cā reſpectu dantis i caſu i q̄ reſtituere tenet: poſſit reſtitui illi q dedit.R.q nō.ſed dꝫ paupibꝰ erogari.ſi ille q dedit potuit alienare: q2 in pari cā turpitudinis potior ē ꝯditio poſſidēt'.l.ſi ob turpē.§.porro. ff.de ꝯdi.ob tur.cau.τ.l.ij.C.eo.ti.iūcto.c.cū tu de vſu. Fallit h̄ in duobꝰ caſibꝰ. Primꝰ qñ iniuriā alteriꝰ ē datū.q2 tūc illi in cuius iniuriā eſt datū dꝫ reſtitui.vt pꝫ in ſimoniace dato.qđ reſtituit illi eccl'e in cuius iniuriā eſt datū.d.c. de h̄. Secđs caſus ē qñ turpiter datū τ acceptū ipſo iure applicat fiſco vel priuato.q2 tunc nō dꝫ dari paupibus:ſed illi cui applicat.q2 đ alieno nō ē facienda elemoſyna.i.q.i.nō ē putāda ſi tñ excepto iſto caſu ſcđo reſtituiſſet ei q dedit eēt liberatꝰ ab obligatōe reſtōiſ q2 nullo iure h̄ ꝓhibet.τ pene ſūt reſtrigēde.c.odia.đ re.iu.li.6

5 ¶ Utꝝ acceptū ex turpi cā reſpectu ſolū ipſiꝰ recipiētis:ſit danti reſtituen. in caſu q̄ reſtituē obligat.puta dedit qs alicui ne faceret tale malū vel vt faceret id ad qđ tenebat.R.q ſic.vñ iudex q nō vult dare ſniam:niſi data ſibi pecunia τ hmōi ei q dedit dꝫ reſtituere.l.i.τ.ij.ff.de ꝯdi.ob tur.cāꝫ.τ expreſſe in.c.nō ſane.xiiij.q.v. Fallit hoc in caſu.c.cū ſit.de iudeis.vbi ea que infidelis lucratus fuit a xp̄ianis occaſione officij publici inter ipſos reſtituere tenet pauperibus ſm ꝓuidentiam epi.

6 ¶ Quid de oblatōe recepta a māifeſtis vſurarijs.R.q lꝫ ſint opi.diuerſe i.c.q2 i oibꝰ de vſu. tu tñ dic ſm Jo.an. q aut vſurariꝰ inchoauit reſtituere: vel eſt paratꝰ.τ ſic reſtituet ei vt ipe reſtituat qbꝰ extorſit.τ ſic intelligenda eſt ſcđa opi.que eſt in glo.d.c.q2 in oibꝰ. Si ꝟo nō eſt

paratus reſtituere tūc habebit locū prima opi.
in predicta glo.quā ſequit̄ Goſ.Inno.⁊ Ho.
vȝ ꝙ fiat epo.vt ipſe reſtituat dānificatis. qđ
verū credo ꝙ epus eſt talis q̄litatis ꝙ h̄ faciet
aliter ipſe qui eā recepit dānificatis reſtituet.

7 ¶ Quid ſi ille cui reſtō eſt fienda longe diſtat.⁊
nō pōt ei mitti ſine ſūptibus.R.ꝙ nihilominꝰ
reſtituenda eſt ei:niſi ſit modicū qđ reſpectu il
lius cui debet̄.q2 habundās eſt.q2 tūc ſm̄ Ro.
poſſet pauperibus dari ꝓ aīa eius.

8 ¶ Quid ſi neſcit̄ vbi habitet.R. ꝙ non tenetur
euagari vt eum querat.ar.l.ꝙ niſi fiat.§.i.ff.de
ope.liber.⁊ iō pauperibus dabit̄.niſi expectet̄
veriſil'r rediturus.

9 ¶ Sed cuius ſūptibus mittet̄ ei qñ ſcit̄ vbi eſt
R. Pa.in.d.c.cū tu.de vſu.ꝙ ſi eſt male fidei
poſſeſſor:puta fur:aut vſurarius: aut hmōi. ⁊
ipſe receſſit de loco vbi ea accepit vel extorſit.
tenet̄ ſuis ſūptibus eidem mittere.Si vo ille
cuius erant fuit ille qui ſe tranſtulit alibi. tunc
ſuis ſūptibꝰ emitteret̄.⁊ ſic intelligenda eſt gl.
in.d.c.⁊ ſic diſtiguit lex in re legata.l.cū res.ff.
de le.i.qđ limito vez:niſi inueniret̄ aliqs fidus
qui ḡtis vellet deferre.ar.c.ſignificāte. de pig.
nō.tñ ſm̄ Ber.ꝙ ſi ſūptus excedunt ſūmā rei
reſtituēde ꝙ tūc pauperibꝰ eſt diſpenſanda.ar.
d.c.cū tu.⁊.c.anteriorū.ij.q.vi. Si aūt nō ē ma
le fidei poſſeſſor:ſed aliquo iuſto titulo hȝ: tūc
credo arbitrio boni viri ſit ſequendū.cuius ſū-
ptibus mittat̄ penſata cā ⁊ qualitate abſentie.
non fuerit in mora.

10 ¶ Utrū cū plures ſunt obligati alteri inſolidū
⁊ vno ſoluente totū:alij teneant̄ eidem ſoluēti
glibet ꝓ pte ſua.R.Monal.ti. Reſtō.vi.ꝙ ſic
in foro ꝯſcie.q2 vtilit̄ egit negociū eoꝝ.l. cū pe
cuniā.⁊.l.ſoluēdo.ff.de neg.ge.Fallit hoc in ra
ptoribus:⁊ furibus ⁊ hmōi.q2 ſi ille qui habuit
rē ſatiſfacit nō tenet̄ alij eidem ſatiſfacere:niſi
inquantū de talibus bonis ꝑuenit ad eos.

11 ¶ Sed qđ fiet qñ qs neſcit cui reſtō ad quā te-
net̄ fienda ſit:nec eius heredes cognoſcit.R.ꝙ
nihilominꝰ pauperibꝰ vel in pias cauſas eſt re
ſtitutio faciēda ar.d.c.cū tu.⁊.c.diuine.lxxxvij
di.⁊.c.eps lxxxviij.di. ⁊.c.ꝯceſſo.xij.q.ij. ⁊.c.fi.
vi.q.iij.c.i.de rap.vñ dicit Tho.ſa ſe.q.lxij.ꝙ
ſi ille cui reſtō dȝ fieri ſit oīno ignotꝰ facta di-
ligenti inquiſitione de pſona eius:vel eius he-
redibus.dȝ hō reſtituere dando elemoſynas ꝓ
ſalute ipſius ſiue ſit mortuꝰ ſiue viuus.Et ad-
do ꝙ inter paupes eligendi ſunt pauperiores.
⁊ inter equaliter paupes iuſtiores q2 ſi ⁊ oībꝰ
debet̄ miſericordia iuſto tñ amplius. vt dicit
Amb.in li.de officijs.⁊ nō.in.c.nō ſatiſ.lxxxvi
di.⁊ vt dicit Hiero.⁊ nō.in.c.fi.xvi.q.i.in pau-
peribus nō tā pauptas q̄ȝ religio attendēda ē.

12 ¶ Quid ſi facta reſtōne in p̄dictos paupes ap-
pareat dñs rei:vel eius heres.R.ꝙ ſi talis qui
reſtituit fecit debitā diligētiā ad ipſū inueniē-
dū:ſic ñ tenet̄ amplꝰ:q2 bona fides ñ patit̄.vt
ſemel exactū exigat̄.c.bona fides.đ re.iur.li.vi.
Secus ſi nō adhibuit debitā diligentiā. q2 ſic
iterū teneret̄. q2 vt dr̄ in.c. ſicut dignū.§. cos.
de hoi.nō eni aliena cū ipſa potuiſſet eis quoꝝ
fuerūt reſtituere:debuerūt paupibus erogari.

13 ¶ Utrū reſtō predictoꝝ incertoꝝ ſit neceſſario
faciēda paupibus illius loci in q̊ predicta reſti-
tuenda ſūt hita:vel dānū eſt datū.R. Ho.⁊ ali
qui alij doc.in.d.c.cū tu. tenent ꝙ ſic. q2 citius
pōt ꝑuenire forte ad heredes vel ad eos quibꝰ
eſt fienda.Sed Fed.ꝯſilio.xxiij.do.An.⁊ Pa.
tenent ꝙ eſt de bono ꝯſilio nō de nc̄itate. ⁊ h̄
tene q2 iura ſimpliciter dicūt.ꝙ erogatio fiat ī
paupes.vt in.d.c.cū tu.⁊ i.d.c.ſicut dignū. nec
ob.c.i.de rap.q2 ibi ſciebat pſona cui facienda
erat reſtō.aľs ep̄s nō fuiſſet motus excōicare
ex officio ſuo niſi ad petitionē ptis.c.innotuit.
in fi.de elec.⁊.l.iiij.§.hoc aūt.ff.de dam.infec.

14 ¶ Sed quero an requirat̄ auc̄tas ſupioris ꝓ
tali reſtōne incertoꝝ.R. Inn. de imu.ec.i.c.q2
pleriqȝ.dic̄ ꝙ dȝ fieri auc̄te ꝯfeſſoris. Ray. vo
tȝ ꝙ fiat auc̄te ep̄i:vel pniarij:vel capellani:in
cuiꝰ dioceſi hita ſunt.c.diuine.lxxxvij.di.c.ep̄s
lo vltio.lxxxviij.di.ꝯceſſo.xij.q.ij. Ho.in.c. cū
ſit.de iudeis.⁊ in.d.c.cū tu.tȝ ꝙ nc̄iario reqrit̄
auc̄tas ep̄i. Sed tu tene cū Sco.in.iiij. di.xv.
q.ij.ꝙ lȝ ſit bonū hr̄e ꝯſiliū ꝯfeſſoris aut alteriꝰ
bone pſone.tñ magis ſecurū eſt ꝙ ille q dȝ re-
ſtituere ip̄e reſtituat.Et ꝙ nō requirat̄ alia au
ctoritas.tȝ Archi.in.c.ij.de teſtis.⁊ in.c.nō ſa-
ne.xiiij.q.v.⁊. Jo.mo.i.c.q̄ȝq̄ȝ.đ vſu.li.vi. Jo.
de li. Pau.⁊ Hemi.⁊ Jo.cal.ſup cle.i.de p̄ui.
Pa.in.d.c.cū ſit.Et facit ad hoc.d.c.cū tu.⁊.d.
c.ſicut dignū.§.cos in glo.⁊ in.c.tua. de teſta.
⁊ alia iura que cōiter dicūt ꝙ obligatus ad re-
ſtōeȝ dȝ reſtituere.Nec ob.d.c.cū ſit. q2 loquit̄
de iudeo de quo p̄ſumit̄ ꝙ nō recte diſpēſaret
ꝓpterea ibi dr̄ ꝙ fiat auctoritate ep̄i.⁊ ideo nō
extendet̄ ad caſū diſſimilis rōnis.Tñ verū eſt
ſm̄ predictū Archi.ꝙ in.iiij.caſibus ep̄s pōt
ſe intromittere de reſtōne incertoꝝ. Primus
qñ mortuo illo qui debebat reſtituere:nullꝰ eſt
relictus heres vel executor ad reſtituendū. Si

Vo heres eſſet relictus: vel executor: tunc ſolū
requirereť de ꝯſilio epi auctas. facit. c. de laicis
xij. q. ij. ⁊ l. nulli. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in hoc ꝯcordāt
Jo. Din. ⁊ Ber. i. d. c. cū ſit. in gl. imo ēt epo ꝓ
hibente dñt ⁊ pñt reſtituē. vt in. c. religioſuſ. in
fi. de teſta. li. vi. Scd̄us caſus i quo pōt eps ſe
intromittere eſt qñ ille q dʒ reſtituere nō vult
⁊ in iudicio agiť ꝯ eū. Tertius eſt qñ reſtituenſ
male diſpenſaret: puta amicis qui nō indigēt
⁊ hmōi: qꝛ eps poſſet ſe intromittere: vt legitie
iterū diſpenſaret: qꝛ nō dr̄ factū qd̄ aliter eſt fa
ctū q̄ȝ debuit. d̄ re. iu. q ex timore. nec ēt excuſa
reť ſi interueniēte auctē epi male diſtribueret
qꝛ eps nō hʒ ſe intromittere: niſi q̄ hñfiat: pro
pterea ambo celeſtē incurrerent iracundiā. l. ſi
quis ad declinandā. ad fi. C. de epi. ⁊ cle. Quar
tus caſus eſt qñ talia incerta ſunt manifeſtoꝝ
vſurarioꝝ: qꝛ tūc epo diſpenſare ptinēt vel ei⁹
auctē. Et addit Jo. de lig. in. d. c. cū ſit. ſm Jo.
cal. in quodā ꝯſilio ſuo. ⁊ frem Clarū. ⁊ Vgo.
q̄ eps excōicare nō pōt de iure ſacerdotes qui
ſe intromittūt de diſpenſatione incertoꝝ. Exq̄
pʒ q̄ multo minus religioſos exemptos: ⁊ q̄
nō eſt caſus ſuus: nec ſibi pōt de iure retinere:
niſi in. iiij. caſibus predictis. aliter hñ poſſet ſa
cerdotes excōicare.

15 ¶ Vtrū vſurarius ſit tutus qñ pmiſſo edicto
generali: q̄ qui ſoluit vſuras veniat infra tot
dies ꝓ reſtitutione habenda. quib⁹ diebus ela
pſis eps fert ſniam. q̄ cū nullus appareat bo
na ſūt incerta. ⁊ ipſe tāq̄ȝ incerta aſſignat epo
ſi poſt terminū predictū appareat aliquis. R:
Fede. in ſuis conſilijs tenet q̄ ſic. Sed ego di
ſtinguo. q̄ aut ſunt diſpenſata pie. ⁊ ſic verum
dicit ⁊ ſecurus eſt. Aut nō ſunt diſpenſata pie
puta qꝛ partem dedit epo ꝓ menſa ſua: ⁊ par
tem ſibi retinuit: nō tñ vt pauper:, ſed vt ſtatū
teneat. ⁊ ſic non eſt tutus: niſi talibus ſatiſfa
ciat. Et ex predictis collige q̄ ſi habetur epus
talis conditionis qui redditus ſuos diſpenſet
in pauperes: reſeruata ſibi ſolū neceſſitate. q̄
tūc tales habentes diſpenſare incerta nō dñt
id facere ſine eius ꝯſilio ⁊ auctoritate. qꝛ preſu
mendū eſt q̄ nouit melius pauperes q̄ȝ aliqs
alius. Si vo talis eſt eps qui d paupib⁹ nihil
curat: ſed potius de pompis ⁊ ſtatu: aut ſubli
matione parentū: tunc tali nō ſūt danda talia
incerta: qꝛ q tali ea daret: nō eſſ; tutus in ꝯſcia
ſed ipe ea diſpēſet vel videat quō diſpenſenť.

16 ¶ Quo ordine teneť quis ſatiſfacere q plurib⁹
hʒ reſtituere: ⁊ ex diuerſis cauſis: ⁊ nō valens
oībus ſatiſfacere. R. q̄ pmo ⁊ neceſſario dʒ re
ſtituere certa: qꝛ ſi reſtitueret icerta ex qua re
ſtitutione efficereť nō ſoluendo ꝓ certis nō ſa
tiſfeciſſet. imo potius dānationē ſibi acqreret
vt pʒ ex predictis. qd̄ facit ꝯ heredes vſurario
rū qui ꝯueniūt cū epo de incertis: vt ſepeliať
cadauer vſurarij: cū tñ nō ſit ſoluendo credito
ribus ſup certis. Scd̄o reſtituendū eſt haben
tibus actiones ad rem: puta qꝛ res reſtituenda
eſt aliena que ſp dño reſtituenda eſt ſm q. ſ.
patuit. Idē ēt ſi habeat rem que fuit alterius:
⁊ ab eo ſine iuſta cauſa abdicata: puta p metū
vel aliter. ff. qd̄ me. cā. l. metū. §. cū aūt. Idē dic
de rebus depoſitis ſi extant: Et generaliter ſp
dñi rerū ſi extant ipe res ſunt preponēde oīb⁹
l. veri. §. in bonis. ff. de priui. cre. q̄ ſi res extant
⁊ fuerant vendite: lʒ ſint tranſlate in dñium
ementis: tñ ipſi vendēti cuius erant eſt ſatiſfa
ciendū de pcio priuſq̄ȝ alijs. l. iulian⁹. §. offerri
ff. de ac. emp. ⁊ ven. q̄ ſi nō extarēt: ſed alie ſub
rogate fuerunt ex precio illaꝝ non preponenť
niſi vt. j. dicam de habentibus actiōes pſona
les. qꝛ tales res ſubrogate non ſūt ꝓ precio ob
ligate. l. quidā. ff. de in rem ver. vbi eſt notabi
lis tex. ⁊ rō eſt qꝛ precium ex illa re redactum
nō erat obligatū: ergo nec res que emiť ex ipo
Idē quoqȝ dic in pmutatione: qꝛ vbi ſpēs in
obligatione eſt: nō ſuccedit altera loco alteri⁹
vt. ff. de ver. ſig. l. labeo. ⁊ ff. de rei ven. l. mater.
Fallit hoc in empto ex ſpāli pecunia alterius.
de quo dic vt. j. ſolutio. §. ij. Sed tñ i hoc caſu
nō preponeť habentib⁹ actiōes reales. Poſt
predictos habentes actiones ad rem veniunt
vxores: ceteris paribus ꝓ dotibus ſuis q̄ pre
feruntť nō ſolū pretendentib⁹ pſonalē obliga
tionē: ſed ēt habentibus tacitā hypothecaȝ ēt
anteriorē. l. aſſiduis. C. qui po. in pi. ha. facit. l.
vbi. C. de iu. do. ⁊ l. ij. C. de ſer. pi. da. Fiſcus q̄ȝ
ſile priuilegiū hʒ cū vxoribus: ⁊ iō prior tpe p
fereť. l. q̄ȝuis. C. de priui. fi. Ipſis tñ vxorib⁹ ⁊
fiſco preferunť anteriores creditores expreſſaſ
hypothecas habentes. ſed nō poſteriores. vt i
glo. d. l. aſſiduis. Sed ego teneo ꝯrīu q̄ ad vxo
res de habentibus expreſſas hypothecas vt. ſ
dos. §. ij. Poſt pdictos veniūt oēs habentes
expſſas hypothecas ⁊ poſteriores. ⁊ poſt ipos
habentes tacitas hypothecas: ⁊ in iſtis haben
tib⁹ expreſſas. q prior eſt tpe potior eſt in iure.
Aduerte tñ hic q̄ expenſe facte in funerando
prius ſunt reſtituende q̄ȝ ſatiſfaciendū haben
tibus tacitas vel expſſas hypothecas in bonis

ipſi⁹ defuncti. vt eſt tex.in.l.pe.ff.de reli.ꝛ ſup. ſu.ꝛ in.l.at ſi qs.§.i.e.ti. ¶Poſt iſtos veniūt de/ ponētes:ſi depoſitū nō extat.l.ſi hoiez.ff.depo. §.fi. Et idē dic de habētib⁹ pecuniā i illā nego ciationē:vt.j.Solutio.§.ij. nō tñ tali ꝑuilegio gaudēt q ſub noīe depoſiti mutuāt ad vſuraz vt pz in.d.l.ſi hoiez. Tertio reſtituēdū ē hñtib⁹ actiōes ꝑſonales ꝛ int̄ iſtos. ¶Primo veniunt ſimplices ꝑuilegiarij.ſ.habētes ꝑuilegia ꝑſo/ nalia:ñ realia.qꝛ ꝑuilegiū hypothece:cū ſit ad rē ē potior priuilegio ꝑſonali.l.reptū.ff.ꝺ pac. ¶Poſt hos veniūt oēs cirographarij ꝓ rata:ñ attēta prioritate ꝯtcuū:qꝛ licitū ē debitori ꝑꝑ cumulū creditoꝝ facere deteriorē cām priorū creditoꝝ:nō tñ dñium vel hypothecā ſeu pri uilegiū habētiū.l.i.§.ꝯrio.ff.ꝺ ſepa.bo.ꝛ iſta ē rō q̄re in cirographarijs creditorib⁹ ñ attēdit̄ tp̄s.cū ꝑdictis oībus ꝯcordat Bal.in.l.ꝓ debi to.C.de bo.auc.iu.poſ.q̄ credo vera:niſi ꝑ ſtatu tū municipale aliud caueat̄. vt Ianue in mer/ catoribus fallentib⁹:qꝛ tūc illi ſtabitur niſi cō tineat iniquitatē expreſſe.

17 ¶Quid de herede q hz multos cui dz ex lega tis ꝛ alios creditores ex alijs cauſiſ.R.ꝙ ſi de/ bita ſūt ꝯcta ꝑ eū cui⁹ē heres ꝛ fecit legata:tūc dz ꝑponere creditores ex ꝯctu vel q̄ſi:ſeu male ficio vel q̄ſi ipſis legatarijs:ſi oīb⁹ ñ pōt ſatiſ/ facere. Si vo legata ſūt facta ꝑ eū cui⁹ē heres ꝛ debita ꝑ eū q ē heres ꝛ q dz ſoluere ſic prius ſoluet legata:qꝛ bona defūcti ſūt tacita hypo/ thecata ꝓ legatꝫ ꝛ fideicōmiſſis.l.i.C.cōia de le.

18 ¶Quis eſt ꝑponend⁹:an ille cui debet̄ ex ꝯctu vel quaſi.vel ille cui debet̄ ex maleficio vel q̄ſi. R.quidā dicunt ꝙ ille cui debet̄ ex ꝯctu vl' q̄ſi ſed ego hoc nō credo.cū nullo iure ꝓbet̄: ꝛ iō reſtituet ſm ordinē predictū.

19 ¶Quid de ſimpliciter ſoluente:nō ſeruato or/ dine ſuprascripto. nunqd in cōſcia liberat̄. R. Rodo.tenet ꝙ nō crediſſet fore ſoluēdo oī/ bus:vel niſi ignoraſſet vnū creditorez fore po tiorem alio cū quo concordat Po.ꝛ Monal. ti.reſtitutio.viij.Quod verum credo niſi labo raſſet tali ignorantia que cum nō excuſaret.c. apoſtolice.de cle.exco.mi.

20 ¶Vtrū reſtitutio incertoꝝ que pauperibus dz dari vt.ſ.patuit poſſit auctoritate ep̄i ꝯuer ti in reparationem eccleſie:vel monaſterij:ſeu edificationē.R. Io.an.in.c.religioſis.de teſta. tenet ſic dicens fuiſſe diſputatū ꝑ excellentiſſi/ mos doc.ꝙ ſi eccl'ia indiget neceſſaria augmē tatione:puta qꝛ populus nō pōt in ea ſtare ad officium: nec facultates eccleſie ſufficiunt ad eius reparationē.ꝙ poteſt ep̄s propria aucto/ ritate ſine pauperū graui dāno talia incerta ꝯuertere in ei⁹ reparationē. Si vo facultates eccleſie ſufficiūt:vl' reparatio nō eſt neceſſaria ſed voluntaria:vel nimia fames iminet ſic nō pōt ſed tenet̄ paupib⁹ dare.c.paſtoralis.xcvi. di.ꝛ ꝓ iſta opi.facit qꝛ bona eccl'iaſtica ſic ſūt paupib⁹ obnoxia:ſic̄ illicite acq̄ſita.vt i.c.auꝝ xij.q.ij.ꝛ.c.fi.xvi.q.i. Et tñ ep̄s pōt ꝓ repara/ tiōe eccl'ie dare centeſimā vel qnq̄geſimā.c.bo ne.xij.q.ij.c.apl'ice.de dona.ꝫ ꝛ de illicite acq/ ſitis idē poterit facere.facit ad idē.c. ecce. ꝛ.c. ſtatuim⁹.xvi.q.i.Sz ꝙ nō poſſit tz Pe.de pu. in tractatu de canonica portiōe ep̄i.c.vij.ꝛ dic̄ ꝙ ꝑdicta determiatio nō ē bona:qꝛ videt̄ ꝯca ſū.cle.qꝛ ꝯtingit.de reli.do.vbi pz ꝙ ea q̄ relin/ quūt̄ ad vſus paupuz ñ pñt ſine auctoritate pa pe in aliū vſū ꝯuerti.ꝑ quā cle.dicit idē Pe.ꝙ executor teſtamēti incerta nō poterit diſtribu ere niſi paupib⁹:quā opi. Petri credo verā in legatis factis paupib⁹:niſi in caſu qñ talis ec/ cleſia vel monaſteriū reparet̄. ex cui⁹ reꝑatiōe populus multū haberet ꝓuocari ad obſeruā/ tiā xp̄iane religionis:qꝛ tūc liceret: Et ſic limi/ tarē opi. Io.an.ꝑdictā.qꝛ in tali caſu ſit bonū pauperū:eo ꝙ fideles ad el'ynas abūdāti⁹ ꝑ h̄ inuitāt̄:al's ñ.ita tñ ꝙ ñ imineat nimia fames ſed in certꝫ reſtituēdis nō ē vera. ſed tene opi. Io.an.qꝛ.d.cle.qꝛ ꝯtingit.nō loquit̄ de talib⁹.

REſtitutio iij.ſ.qñ qs tenet̄ ad eam faciendam pro cuius intelligentia

¶Querit̄ vtrū quis teneat̄ ſtatim reſtituere 1 cū pōt.R.ꝙ ſic.qꝺ pz ꝑ.c.ſepe ꝯtingit.de reſti. ſpo.ꝛ rō eſt ſm Sco.in.iiij.di.xv.qꝛ ꝑceptū ꝺ reſtituendo lz videat̄ affirmatiuū:tñ cadit ſub illo precepto negatiuo. Nō furtū facies. Exo. xx.q̄ precepta negatiua obligant ꝛ ꝓ ſemꝑ ꝛ ad ſemꝑ.ꝛ h̄ eſt qꝺ voluit dicere Tho.ſa ſe.q. lxij.ſ.ꝙ ſicut accipe rem alienā eſt ꝯ iuſticiam. ita ꝛ detinere eā.ꝛ ꝓpterea dicit tex.i.d.c.ſepe ꝯtingit.nō multū intereſt quo ad periculū aīe iniuſte detinere:ac inuadere alienū:iō totiens mortalit̄ peccat quis:quotiēs ſcit ſe debere re/ ſtituere aut ſatiſfacere ꝓximo:ꝛ pōt ꝛ nō vult vt ꝑ predicta patet.nec poteſt abſolui niſi pri⁹ reſtituat potens reſtituere.c. ſi res.xiiij.q.vi. niſi in caſu quando doleret ꝙ non reſtituit q̄z/ primum potuit:ꝛ proponit q̄zprimum poterit ſatiſfacere.

2 ¶ Quid de illo q cū poſſit reſtituere nō vult: ſed heredib⁹ vt reſtituāt iponit: R. q̄ ꝑ h̄ nō ē i ſtatu ſalutis: ſed potius dānationis. ⁊ ſi ſic moriť oīo dānať. Si tñ ob h̄ iponeret heredi ſatiſfactionē. q̄ meli⁹ ꝑ ipſū heredē poterit fieri q̄ꝫ ꝑ ſeipſū ꝓponēs firmiter ꝑ ſeipſum ſatiſfacere ſi ſic poſſet: ita erit in ſtatu ſalutis.

3 ¶ Quid de ꝯſtituto in articulo extreme neceſſitatis: an teneatur reſtituere. R. ſꝫ Sco. vbi. ſ. q̄ nō. q̄ in extrema neceſſitate oīa ſūt cōīa. l. i. §. cū i eadē. ff. ad. l. ro. de iac. vñ iſta res iure poli efficiť detinētiſ exñtis in tali articulo niſi ille cui dꝫ reſtitui ſil'r ſit in tali extrema neceſſitate q̄ tūc illi debeť q prius i talē deuenit neceſſitatē. ⁊ ſi eo tp̄e deuenerūt dño eſt reſtituēda. q̄ duob⁹ ꝯcurrētib⁹ ꝓualet qđ eſt potius. ar. l. q̄riť ff. de ſta. ho. Et ſubdit Sco. q̄ ſi talis detentor eā rē nō occupauit añ talē neceſſitatē: lꝫ veniat ad pinguiorē fortunā nō teneť reſtituere. ſecus ſi preoccupaſſet ante talē neceſſitatē.

4 ¶ Vtrū debitor q nō ē i articulo extreme neceſſitatis: ſed tñ nō pōt reſtituere ſine ſuo magno dāno tp̄ali: puta deſtructōe artis ex qua viuit ipſe ⁊ familia ſua. q̄ oporteret vendere inſtr̄a: vel libros vel capitale: ex qb⁹ victū lucrať. ſil'r ſtatim teneať reſtituere. R. ſꝫ Sco. vbi. ſ. q̄ ſi ille cui debeť ē abundās ita q̄ cōpetenter pōt trāſire ſine eo qđ ſibi debeť: tūc nō teneť ſtatim reſtituere: ſed dꝫ petere lniam differēdi reſtōeꝫ ꝑ ſe vel ꝑ interpoſitā ꝑſonā ſi fieri pōt ſine piculo: quā ſi dat pōt differre ſꝫ q̄ ꝯuenerūt. Si vo nō vult dare tūc ſm Jo. d̄ neapo. in quol. ix. q. xxij. ēt differre pōt ānuatim aliqd reſtituēdo ꝓut meli⁹ poterit. ꝓ cuius dicto facit in ar. c. ſicut hi. in ver. iuadere. cū gl. xlvij. di. ⁊ c. ſi qs de fur. vbi pꝫ q̄ magna neceſſitatas ēt ſi nō ſit extrema excuſat a reſtōne. dꝫ tñ ſibi cauere a ſuꝑfluis. q̄ nō pōt viuere cū honore ⁊ cū decētia ſtatus qs de alieno. ſm Ri. in. iiij. di. xv. arti. v. q. iiij. ⁊ ſi ipſe in vita nō poterit ſatiſfacere iubeat heredib⁹ vt ipī cōpleāt. Si vo ille cui debeť ita eget ſic̄ ⁊ ipſe: tūc ſtatiꝫ teneť reſtituere q̄ nō licet: cū incōmodo alieno meū cōmoduꝫ facere de alieno. q̄ prima charitas incipit a ſeipo. c. nō ſatis. lxxxvi. di. niſi ille cui debeť liberaliť ꝯcederet licentiā differendi.

5 ¶ Vtrū reſtō ſit differēda qñ nō pōt fieri ſine dāno aīe alicui⁹ aut corporiſ aut fame. R. q̄ ſic donec ceſſent p̄dicta picula. q̄ ordine charitatiſ aīa ⁊ corpus ⁊ fama dñt ꝓponi reb⁹ tp̄alibus. facit. c. officij. de pe. ⁊ re. niſi ille cui faciēda eſt reſtitutio eſſet in extrema neceſſitate. q̄ tūc ſalus corporis illius eſt preponenda in re ſua ſaluti corporali alterius ⁊ fame. nō aūt aīe. His oīb⁹ cōcordāt Sco. ⁊ Ri. in. iiij. di. xv. ⁊ Hen. de ganda. in. vi. quolibeto. q. xxiiij. ⁊ Jo. de neapo. vbi. ſ.

¶ Vtrū ille a q̄ res pōt aduocari petita reſtōe in integrū iure ſpāli vel generali teneať eā reſtituere in foro aīe ante q̄ꝫ iploreť. R. ſm Jnn. in. c. q̄ plerīqꝫ. de imu. ec. q̄ ſi ꝯct⁹ tenuit mero iure nō teneť: niſi is q pōt petere reſtōeꝫ fuerit leſus malicia ꝯhentis. Addo ēt vel niſi impediret petere aliq̄ iuſto timore: puta q̄ dubitat nō poſſe obtinere i iudicio ꝓpter fauorē talis debentis ⁊ hmōi. q̄ ſic ēt ſi nō aduocať teneť in ꝯſcia. qđ no. Si vo ꝯctus nō tꝫ: ſed eſt nullus ipſo iure: puta q̄ res eccleſie eſt vēdita ſine debita ſolēnitate ⁊ hmōi. ſic teneť: lꝫ ñ petať. Qđ limitat do. Anto. in. d. c. q̄ plerīqꝫ. q̄ ad ꝯſciam verū niſi ꝯctus teneret q̄ ad metas iuris naturalis. puta q̄ fuit legitia cā alienādi rē eccl'iaſticā ⁊ debitū p̄ciū ē ſolutū: lꝫ defuerit ſolēnitaſ nihilomin⁹ in foro aīe nō teneť. q̄ ſolēnitates ſunt adinuente ꝓpter deceptiones vitandas. ⁊ iō vbi ceſſant ceſſabit in foro aīe ipa lex. facit qđ dixi. ſ. Electio. §. vltimo. 6

Reſtitutio vltio quō tolliť eī⁹ obligatio. R. dicendo q̄ quo ad forꝫ contentioſū remittiť abſolutiōe ſolutiōe rei interitu ⁊ ceſſione. Sed hic ſolū dicā quō remittiť q̄ ad ꝯſciam. ⁊ p̄mo ꝑ abſolutionē. ⁊ h̄ ꝑ q̄ōnes melius cognoſces.

¶ Vtrū abſqꝫ reali reſtōne ex ſola abſolutiōe creditoris vel relaxatione abſoluať qs ab obligatiōe reſtitutōis. R. q̄ lꝫ Virar. de ſe. ⁊ Dy. i regula pctm̄. de re. iu. li. vi. videanť tenere q̄ nō ſed q̄ neceſſaria ſit rei reſtō vel p̄ciū ſi nō extat tñ tu tene cū Egidio or. heremitarū. ⁊ Jo. an. i d. regula pctm̄. Lap. de caſtiliōe. ⁊ multis alijs q̄ valet. ⁊ libere eſt abſolut⁹. ſi tñ dicta relaxatō liberaliť fuit facta ēt ſi debitor ñ habuerit debitā diſpōem ad ſoluenduꝫ: q̄ in tranſlatione dñij rerū: ſeu circa ipſas res attendiť pl⁹ volūtas dñi eaꝝ q̄ꝫ alterius Jnſti. de fur. § placuit ⁊. l. inter oēs. §. pc. ff. de fur. ⁊ pꝫ ꝑ ea q̄. ſ. dixi. Reſtō primo. in p̄n. Et ſm Egidiū p̄dictū in quol. lꝫ talis debitor male diſpoſit⁹ ad reſtituēdū indigeat pnīa de tali mala diſpōne: al'r nō abſolueť a deo. tñ penitēdo d̄ tali mala diſpōe nō teneť ampliuſ reſtituere. Aduerte hic q̄ ſūt caſus in qb⁹ relaxatio creditoris ñ abſoluit ab

obligatõe reſtõis. Primus eſt in cle. nolentes
de here. de quo. ſ. excõicatio. vij. caſu. xlij. Se/
cundus caſus eſt in. c. Felicis. de cenſi. li. vi. de
quo habes. j. Viſitatione. §. iij. Tertius caſus
eſt. ſ. Iudex. §. viij.

2 ¶ Quid ſi talis abſolutio ſeu remiſſio ſit facta
nõ liberaliter: ſed ꝑ metũ ſeu deſꝑatione: puta
ne eius indignatione incurreret: vel qꝛ oĩno ni
hil hr̃e poſſe ſe credebat vl' parũ: aut cũ fraude
fuit obtenta: puta dicendo ꝙ nihil poterat ſol
uere vel parũ: cũ tñ totũ poſſet: vl' plus q̃ꝫ dixe
rit. R. ꝙ nõ valet. nec talis eſt liberatus ab obli
gatiõe reſtõis. Ho. tñ in ſũma. ti. de vſu. tꝫ ꝙ ſi
aliq̃ honeſta ꝑſona tractat cũ aliq̊ dicens ſi ex
corde reſiduũ volueris remittere faciaꝫ ꝙ talis
reſtituet tibi tantũ. ⁊ ille remittit ꝙ talis debi
tor eſt liberat⁹. Qđ credo verũ qñ talis ꝑſona
honeſte hoc tractat: puta intendẽdo gerere ne
gociũ amboꝝ vtilit. ⁊ q̊ ad obligatione reſtõis
ſed nõ q̊ ad pctm̃ male diſpoſitõnis. de quo tñ
ſufficit peniteat ſine alia reſtitutione.

3 ¶ Sed nũqd qlibet cui debet põt hãc abſolu/
tione facere. R. ꝙ nõ. ſꝫ ſolũ illi q liberã de ſuis
rebus habẽt adminiſtratione: ⁊ qui pñt dona/
re: ⁊ qui ſint vide Donatio primo.

4 ¶ Vtrũ cõciliũ vniuerſale vel ciuitas ⁊ hmõi
poſſit remittere qđ debet ſingulari ꝑſone ꝯ ei⁹
voluntate. R. ſm Inno. in. c. in nr̃a. de iniur. ꝙ
ſic. ſi debet iure ciuili tm̃. Sec⁹ ſi debet iure na
turali. qꝛ nõ põt. Qđ limita ſine cã. qꝛ cũ cã ẽt
põt. vt no. idẽ Inno. in. c. q̃ in eccl'iaꝝ. de cõſti.
⁊ glo. in. l. fi. C. ſi ꝯ ius vel vti. pu. vbi tꝫ ꝙ pu/
blica vtilitas ſit licita cã vt tollat qđ alteri de/
bet: ẽt de iure naturali. qđ eſt notãdũ ſinglr qꝛ
facit ad cognoſcendũ qñ papa põt diſpenſare
ſuꝑ certis. ⁊ qñ dñi vl' cõitates q habuerũt bel/
lũ inter ſe pñt cõponere ſuꝑ dãnis datis. de q̊
vide. ſ. Bellũ. §. xiiij.

5 ¶ Vtrũ cũ qs nõ vult reſtituere: qꝛ nõ põt niſi
cũ magno ſuo incõmõ: ⁊ ille cui tenet nõ vult
dare dilatione vel remiſſione aliquã poſſit ab/
ſolui a ſuo ꝯfeſſore. R. ſm Direct. ti. reſtitutio.
ꝙ ẽt ſi nõ imineat ꝑiculũ vite reſtituere debẽti
vel aliud graue incõmodũ põt ꝯfeſſor ꝯſciam
ſuã formare: ex eo ꝙ intendat negociũ vtiliter
gerere creditoris. eo qꝛ videt ꝙ nõ ita cito vel
ita cõmode vel nũq̃ꝫ poſſet rem ſuã recuꝑare.
⁊ ſic dare abſolutione peccatori põt. dũmõ ꝓ/
mittat bona fide ſatiſfacere certo die: vel aliaꝫ
cautione faciat. nõ tñ iuramentũ exigat: vt ita
creditor habeat ſuũ: ⁊ peccator nõ recedat a cõ
feſſore deſꝑatus. ꝓ q̊ facit. l. ſoluẽdo. ff. de neg.
ge. ⁊. l. ait pretor. §. i. ff. de mino. Et cũ hoc ꝯcor.
Ho. in ſũma. Qđ bñ notent ꝯfeſſores: q nõ ſo
lũ vtilit nõ gerũt negociũ creditoꝝ: ſed potius
dãnoſe abſoluendo illos q reſtituerẽt ſi abſo/
lutione negarent. qꝛ tenent ipſi de oĩ dãno da
to creditoribus.

¶ Vtrũ eps̃ vel ꝓprius ꝯfeſſor poſſit dare licẽ 6
tiã differẽdi reſtõeꝫ incertoꝝ. R. do. Anto. in
c. cũ tu. de vſu. tꝫ ꝙ ꝯfeſſor nõ põt: niſi habeat
auctoritatẽ ab ep̃o. Alij aũt tenẽt ꝙ ẽt ꝓprius
confeſſor. Sed ego dico ꝙ ⁊ eps̃ ⁊ ꝓprius ꝯfeſ
ſor põt qñ ex rõnabili cã h̄ facit: ita tñ ꝙ ꝑ hoc
nõ ledant pauꝑes. ſicut faciunt q talia incerta
concedũt ad pompã ⁊ ad ſtatũ illoꝝ qui dñt re
ſtituere: ⁊ ad dãnatione tã concedentiũ q̃ꝫ qui
bus conceditur.

¶ Vtrũ dñs q ſi totũ venderet qđ hꝫ nõ poſſet 7
reſtituere quicqd ipſe vel ſui predeceſſores in/
debite a ſubditis rapuerũt hẽat aliquẽ modũ
liberationis. R. ſm Mo. ti. reſtitutio. iiij. ꝙ ſic
vꝫ vt remittat hoibus ſuis in recõpenſatione
aliquã ſeruitutẽ ad quã tenet ei in ꝑpetuũ. vl'
det eis aliquã certã imunitatẽ: vel faciat aliqđ
hoſpitale: vel aliã elemoſynã đ ꝯſenſu ⁊ volũ/
tate dãna paſſoꝝ vel eoꝝ ſucceſſoꝝ: ⁊ cũ h̄ cõ/
cordat Directo. ti. de reſti.

¶ Vtrũ heredes qb⁹ relictũ eſt ꝙ ſoluãt mille 8
libras pro incertis habitis ex vſuris cũ tñ non
appareat de dictis vſuris niſi ꝑ ꝯfeſſione te/
ſtatoris liberent ꝑ ꝓſcriptõꝫ. xxx ãnoꝝ a dicta
reſtõe. R. Lau. poſt Fede. ꝙ ſic. ſi bona fide ſꝑ
ſic poſſederũt: nec ꝑ ep̃m amplius poterũt mo/
leſtari. Rõ qꝛ cũ actio q̃ cõpetit ex teſtõ: vel cõ
ditio q̃ cõpetit ep̃o ꝑ. l. nulli. C. de. epi. ⁊ cle. ſit
ꝑſonalis. ⁊ ſpatio. xxx. annoꝝ claudat. C. de ꝓ/
ſcrip. xxx. vel. xl. annoꝝ. l. ꝑ ꝯñs. Idõ heredes bo
ne fidei nõ poterũt moleſtari. Nec ob. ꝙ actio/
nes q̃ cõpetũt ep̃is durẽt. xl. annis. qꝛ hoc intel
ligit de actionib⁹ cõpetentib⁹ ep̃atui vel eccl'e
collegiate: ſed hic nõ cõpetit vt ep̃o: ſed vt ico/
nomo ⁊ adminiſtratori pauperũ. Quo ꝰo ad
eos quib⁹ bona ſunt alienata vel relicta: ſi ſpa
tio. x. annoꝝ poſſederũt indubitanter ſunt libe
rati ab obligatione reſtõis qꝛ actio ꝑſonalis ñ
cõpetit ꝯ ſucceſſore ſingulare. l. i. §. heres. ff. ad
treb. Secus ſi talis heres vel vniuerſalis aut
ſingularis fuiſſet male fidei poſſeſſor: vel ſi alr
appareat de vſura ꝑ factũ. qꝛ ſic nõ eſſet libera
tus. vide ẽt qđ dixi. ſ. Preſcriptio. §. xlij.

¶ Quõ ẽt ꝑ preſcriptione aut vſucapione qs 9

liberatur ab obligatione reſtitutionis. vide. s̄. Præſcriptio. §. xlij.

io ¶ Utrū p ceſſionē bonoꝝ tollat̄ obligatio reſtitutionis. vide. s̄. Cedere bonis.

Reſuſcitatus quō reſtituit̄ i integrū. vide s̄. Mors. §. iij.

Reuelare Utrū qs teneat̄ p̄lato qd̄ ſcit requiſit⁹ ab eo p excōicationē: aut alio p̄cepto. vid̄ s̄. Cōfeſſio delicti. ⁊ denūciatio: ⁊ inqſitio. Itē de ſigillo ꝯfeſſionis ⁊ ſecreti. vide. s̄. Cōfeſſio vltimo. §. iij. an teneat̄ vxor reuelare marito adulteriū. vide. s̄. Iuramentū. iiij. in prin.

Reuerentia differt ab honore eo qꝛ reuerentia eſt p̄ncipiū motiuū honoris inquātū. ſ. qs ex reuerentia quā hꝫ ad aliquē ipſū honorat. Itē reſpectu finis inquantū. ſ. qs honorat̄: vt ab alijs in reuerentia habeat̄.

i ¶ In quib⁹ ꝯſiſtit reuerentia. R̸. q in. vi. Primo in dilectionis affectu. xcv. di. Eſto ſubiect⁹ ij. q. v. hꝫ. Scd̄o in obtpatiōis obia. xciij. di. §. i. ⁊. c. ſe. ij. q. vij. ſacerdotes. vij. q. i. c. qꝛ. ⁊ d̄ ma. ⁊ obe. ſi qs. Tertio comitando ⁊ ſubſequēdo. xcv. di. nō oportet. Quarto intemerarie nō reꝑhendendo vel iudicando. xxi. di. nolite. Quinto defect⁹ coꝝ nō reuelando: ſed cooperiendo. xcvi. di. in ſcripturis. Sexto honorē debitū q ꝯſiſtit i qbuſcūqꝫ ſignis exteriorib⁹ exhibēdo.

Rigor eſt iuris exceſſus q qn̄qꝫ ſtatuit̄ ad terrorē aliorū vt in. c. ij. de torne. ⁊ in. l. aut facta. in fi. ff. de pe. ij. q. iij. ſi qs ep̄m. Qn̄qꝫ tn̄ ſumit̄ pro ordine iuris ſm regulas ipſius ſcriptas. vt in c. ſup lr̄is. de reſcrip. Qn̄qꝫ ꝓ ſublimitate. vt no. in. c. vt ꝯſtitueret̄. l. di. ⁊ differt ab eqtate q̄ eſt ordinata iuſticia tpata dulcedine miſericordie. vt no. in. c. fi. de tranſac. facit. c. diſciplina. xlv. di. Ius Vo eſt mediū inter eqtatē ⁊ rigorē. ⁊ accipit̄ ꝓ cōi deciſione q̄ fit ꝑ cōes regulas iuris. h Pa. in. c. in lr̄is. de reſti. ſpo. ⁊ in. c. ſurgantium. de ſen. ⁊ re iudi. Qn̄ aūt rigor aut equitas ſit ſeruanda. dic. vt in. d. c. fi. de trāſac. ⁊ in. l. placuit. C. de iudi. qꝛ parū ad nos ptinet.

Riſus vtrū ſit pctm̄. R̸. q aliqn̄ ꝓuenit ex ſerenitate conſcie ⁊ pguſtatōe ſuauitat̄ diuine. ⁊ iſte ptinet ad fructū ſpūs qui eſt gaudiū. aliqn̄ ex manſuetudine nature. ⁊ ſic atteſtat̄ bonitatē nature. aliqn̄ ex inordinatiōe incepte leticie. de q̄ dr̄ Eccleſiaſti. vij. Melior ē ira riſu. ⁊ ſic iſto mō ſolū eſt pctm̄. hec Alex. in ꝑa ſe.

Rixa videt̄ quoddā priuatū bellū qd̄ agit̄ iter pſonas priuatas nō ex aliq̄ publica auctē: ſꝫ magis ex iordinata volūtate. ⁊ ſꝑ eſt pctm̄ mortale in inuadēte. In defendēte Vo ſe aliqn̄ eſt ſine pctō vt qn̄ ſolo aio defendendi cū moderamine inculpate tutele fit. de q̄. s̄. defenſio p totū. aliqn̄ fit cū pctō veniali. ſ. cū nō multū excedit moderamen. aut qn̄ eſt leuis motus ai ad vindictā. aliqn̄ Vo cū mortali. ſ. cū aio effrenato iſurgit in impugnantē ad occidendū vl̄ grauiter ledēdum eū. ⁊ de iſta intelligit̄ illud ad Gal. que ē filia ire. vt dicit Gre. xxxi. mora. concor. Tho. ꝑa ſe. q. xli.

¶ Quid ſi ticius ⁊ ſempronius percuſſiſſent ſe adinuicē: ⁊ ꝯtumeliā dixerint. nūqd iſta paria delicta tollant̄ mutua cōpenſatione. vt dr̄ in c. intellexim⁹. ⁊. c. fi. de adul. R̸. q n̄ ſm Pa. in c. i. de iniur. ⁊ in. d. c. fi. etiā ſi nō agat̄ ciuiliter qꝛ nō ſūnt circa idē factū: eo q factū tuū nō ē meū. vt probat̄ in. l. apud celſū. §. Marcellus. ff. de doli excep. ⁊ ideo quilibet poterit agere d̄ iniuria ſua ⁊ dāno. nec poterit repelli ab agēdo ꝓpter iniuriā factaꝫ. vt dicit Inno. multo minus tollunt̄ ſi agat̄ criminaliter ad penam legalem. qꝛ cuiuſlibet delictū punit̄ pena condigna. l. ij. §. ij. ff. de adul. Et dicta regula: paria delicta. intelligit̄, vera: ſolū qn̄ delictū eſt circa idem cōmiſſū: vtputa circa idem matrimoniū ⁊ agitur ciuiliter. i

¶ Sed nunquid pcutiens ex iuſto calore iracūdie teneat̄. R̸. Spe. ti. de accu. §. i. tenet q nō. qꝛ calor iracūdie vitio caret calūnie. ff. ad turpill'. l. i. §. queri poſſet. Sed ꝯtrium credo: qꝛ iniuriā ꝓpriam nō licet vlciſci. C. qn̄ licet ſine iudi. per totū. ar. per locū a ſpāli. in. l. ſi ex plagijs. §. tabernarius. ff. ad. l. acquil. facit. c. i. de iniur. ⁊. l. fi. ff. de ſicca. Mitius tn̄ agit̄ cū eo. qꝛ difficile eſt iuſtū temperare dolorē. l. ſi adulteriū. §. imperatores. ff. de adul. ⁊ ſic tene in ꝯſcia q tenet̄ ⁊ qd̄ dicit Spe. haberet locū in aiali irrōnali ꝓuocato ſi occideret. qꝛ ſic nō teneret̄ dn̄s. de quo in. l. i. §. cū arietes. ff. ſi qua. pau. fe. di. 2

Rogationum dies ſunt dies tres imediate precedentes feſtū aſcenſionis dn̄i: in quibus ieiunandū eſt ⁊ feriandū. Serui ⁊ ancille dn̄t eſſe liberi ab ope ſeruili: ⁊ quadrageſimali cibo vti dn̄t hoies. vt habet̄ in. c.

ꝓnunciandū.ꝛ in.c.rogationes.de cōſe.di.iij. quibus abrogandū eſt quo ad ieiuniū ꝛ feſtandū ꝛ male.attamen excuſant̃ ꝯ facienteſ a pctō ſed nō a pena.qꝛ credendū eſt:ꝙ mlťa bona in fructibꝰ pꝛeſtarent̃ nobis a deo ſi illo tpe quo incipiūt coꝝ maioꝛa pericula hoīes ꝑ ieiuniū ꝛ ſanctificationē in letanijs cōuenirent ad poſcendam eius largitatem.

Sacerdos nomen eſt cōpoſitū ex greco ꝛ latino q̄ſi ſacrū dans.xxi.di.cleros.Eiꝰ officiū eſt ſacr̃m coꝛpoꝛis ꝛ ſanguinis dn̄i conficere:oꝛōnes dicere:ꝛ benedicere dona dei. vt dr̃ in.c.perlectis.xxv.di.

1 Vtrū appellatione ſacerdotis veniat ſolū pꝛeſbyter.R.ꝙ i materia fauoꝛabili noīe ſacerdotis venit pꝛeſbyter diaconus ꝛ ſubdiaconus. facit tex.in.c.i.xv.q.v.ſecus in materia odioſa qꝛ ſolū venit pꝛeſbyt.facit.c.ſi quiſq̈z.de coba.cle.ꝛ mu.ꝛ ibi Pa.hoc nōt.

2 ¶ Sacerdos pꝛochialis dȝ viſitare infirmos ſepe.c.i.de ce.miſ.Itē dȝ ſtare ieiunus vſq̈z ad horā cōgruā celebꝛandi:ꝛ ſi celebꝛat nō dȝ ſumere purificationē.ꝓpter neceſſitatē:niſi hēat aliū ꝑ quē poſſit ſupplere.vt no.Pa.in.d.c.i.

3 ¶ Vtrū poſſit miniſtrare ſacr̃a pegrinis ꝛ hoſpitibus ꝯfluentibus ad eccleſiā ſuā.R.Pa.i d.c.i.ꝙ ſic.vn̄ moꝛientes ibi ſine electiōe ſepulture ſepeliunt̃ ibidem.aut ſi alibi elegerūt debetur eis quarta poꝛtio.

4 ¶ Vtrū ſacerdos volens ſuſcipere eucharistie ſacr̃m:puta qꝛ infirmꝰ vľ alś impeditus a celebꝛatione debeat hr̄e oꝛariuȝ ſiue ſtolā.R.ꝙ ſic ꝛ ita circa collum ꝛ ſuper vtrūq̈z humerū ꝙ ſignū crucis pꝛeparet in ſuo pectoꝛe.ſic etiaȝ qn̄ vult celebꝛare. vt i.c.eccleſiaſtica.xxiij.di.tex. aperte clamat.

5 ¶ Sed nunqd cū facit officiū diaconatus vtet̃ ſtoꝛa:ſicut cū celebꝛat.R.ꝙ nō.ar.c. pꝛecipimꝰ ꝛ qđ ibi no.xciij.di.ſed vtet̃ ſicut diaconus vti dȝ.ſ.ꝙ habeat ſtolā ſup humerū ſiniſtrū taliť ꝙ veniat ante ꝛ retro ſub bꝛachio dextro:ꝛ humerū dextrū cū eius bꝛachio ſit liberū ad miniſteriū ſacerdotale.xxv.di.vnū oꝛariū. glo.tn̄ in d.c.eccleſiaſtica.dicit ꝙ potius eſt ſequenda cōſuetudo.ꝑ.c.ſcit facta.xij.di.ꝛ iſtud tene. Sed ſi conſuetudo nō appareat dic ꝙ nō vtet̃ niſi vt diaconus:qꝛ tādiu qs hȝ pꝛiuilegiuȝ q̄ȝdiu locū tenet pꝛiuilegiati.l.vl.C.de teſta.mili. ꝛ.c. generaliter.xvi.q.i.ꝛ.d.c.pꝛecipimus.

6 ¶ Vtrū in pctō moꝛtali poſſit exequi officiuȝ ſuū.R.ꝙ nō ſine peccato moꝛtali .xv.q.vlti.c. vltimo.ꝛ.lxviij.di.c.i.

Sacramentum eſt ſm Hugo. de ſctō victoꝛe.li.vi.de ſacr̃is parte.ix. c.ij. Materiale elementū extrinſecus oculis ſuppoſitū ex inſtitutiōe figurans ex ſilitudine repꝛeſentans:ꝛ ex ſanctificatione aliquā gr̃aȝ inuiſibilē conferens. ꝛ elementū ſumit̃ hic ꝓ quacūq̈z re ſenſibili:ſic oculus ꝓ oī ſenſu. Similitudo Xo ꝓ repꝛeſentatione ſm quandā ꝓpoꝛtionabilitatē.ſ.vt ſicut ſe hȝ aqua ad lauandū ſoꝛdes coꝛpoꝛales:ſic gr̃a ad ſpūaleſ.ꝛ cōpetit hec diffinitio ſacramentis noue legis:in quibus ſunt tria.ſ.naturalis ſilitudo ex q̄ hn̄t aptitudinē repꝛeſentandi.actualis inſtitutio occulta vel expꝛeſſa ex qua hn̄t determinatā oꝛdinationē reſpectu huius ſignificati ꝛ ſpūalis ſignificatio ex qua habent virtutem efficiendi illud ſignificatum.

¶ In quo cōſiſtūt ſacr̃a.R.magr̃ ſniaꝝ in.iiij di.i.ꝙ in duobus.ſ.in verbis ꝛ in rebus. ita ꝙ ſub verbis cōpꝛehendat̃ intentio ꝓferentis:ꝛ ſub rebus factū ſeu facta. 1

¶ Que ſunt neceſſaria in omi ſacr̃o.R.ꝙ.iiij. Primū elementū ſiue debita materia.Scōm foꝛma verboꝝ.Tertiū miniſter debitꝰ.Quartū intentio miſtrantis.ꝛ de iſtis habes.ſ̄.Baptiſmus.ꝛ in alijs locis ſuis. 2

¶ Sacr̃m tn̄ dr̃ puta in baptiſmo ablutio ſub foꝛma verboꝝ.i eucbariſtia ipſa hoſtia conſecrata:ꝛ hmōi res ſacr̃i in baptiſmo ꝛ alijs in quibus impꝛimitur eſt charact. In qbus Xo non impꝛimit̃ eſt quidā oꝛnatus aīe. In ſacr̃o aūt coꝛpis xp̄i eſt ipſū coꝛpus xp̄i vere ſub illa ſpecie contentū.ꝛ eſt coꝛpus myſticū.ſ.ſancta eccleſia:que tn̄ in ipſo non continet̃ ſed ſignat̃ Eſt etiā quoddā qđ eſt res ꝛ nō ſacr̃m.ꝛ iſtud eſt gr̃a gratū faciens:ſiue effectus ſacr̃oꝝ. 3

¶ Quot ſunt ſacr̃a noue legis.R.ꝙ.vij.ſ. baptiſmus:confirmatio:eucbariſtia:pn̄ia:extrema vnctio:oꝛdo:ꝛ mr̃imoniū.In quibꝰ aūt impꝛimat̃ character. vide.ſ̄.Character. 4

¶ Vtrū aq̄ bn̄dicta ſit ſacr̃m.R.Ri.in.iiij.di. i.ꝙ nō.qꝛ ꝑ eiꝰ aſperſionē remittunt̃ pctā per modū meriti inquantū.ſ.excitat motū charitatis:ſeu feruoꝛē voluntatis ꝑ quē ſit remiſſio: nō aūt tanq̈z ꝑ vim ſacr̃i. 5

¶ Quot ſunt ſacr̃a neceſſitatis.R.v.ſ.baptiſmus:ꝯfirmatio:pn̄ia poſt pctū moꝛtale cōmiſſū:eucbariſtia:ꝛ extrema vnctio.vt no.i.q.i.§. 6

ſed nõdũ.⁊ in.c.veniens.de tranſac.in glo.q̃ iõ
dicunt̃ neceſſaria:qꝛ ſine ipſis nõ põt qs ſalua
ri:ſi ex ↄtẽptu omittũt̃ ⁊ haberi pñt. De p̃mo
hẽs de ↄſe.di.iiij.§.i. De ſcdo ibidẽ in.c.null⁹
miniſtroꝝ.⁊ di.v.c.vt ieiunij. De tertio de pe.
di.i.q̃ſi p totũ. De q̃rto de ↄſe.di.ij.oĩs hõ. De
quinto.xxvi.q.vij.ab infirmis. Alia duo.ſ.ma
trimoniũ ⁊ ordo dicũt̃ ſacr̃a volũtaria.qꝛ ſine
ipſis põt hõ ſaluari ſi ea nõ vult.

7 ¶ Quõ ſunt danda.R̷.qꝫ eo mõ quo dr̃ in ſuis
locis cũ q̃libet habeat ſuũ moduꝫ. In vno tñ
oĩa ↄueniunt:qꝫ in ſigno crucis oĩa ſacr̃a ſunt
danda.ar.xxvi.q.vij.non obſeruetis.

8 ¶ A quo ſunt ſuſcipienda.R̷.qꝫ baptiſmus põt
ſuſcipi in neceſſitate ab oĩbus.vt.ſ̃.Baptiſm⁹
v.Alio aũt excepto matrimonio nõ:niſi a ſacer
dotibus.⁊ de hoc dic vt in ſuis locis.

9 ¶ Vtrũ poſſint recipi ab eo qui eſt ĩ pctõ mor
tali.R̷.vt.ſ̃.Clericus.viij.§.

10 ¶ Quibus debẽt dari.R̷. qꝫ diuerſ̃ diuerſimo
de ſ̃m qꝫ ſacr̃a ſũt.de q̊ vide in locis ſuiſ. Vnũ
tñ notandũ eſt qꝫ nullus exiſtens in pctõ mor
tali põt aliq̃d ſacr̃m ſuſcipe qn peccet mortali
ter.xl.di.multi.xxiij.di illud.xi.q.iij.audi. ſicut
nec aliquis miniſter põt ea miniſtrare in pctõ
mortali qn peccet mortaliter:niſi ſ̃m aliq̃s illa
adminiſtraret vt laicus in neceſſitate: puta qꝛ
baptiçat:q̃d habeo valde dubiũ.

11 ¶ Que ſacr̃a pñt iterari.R̷ oĩa illa in quibus ñ
imprimitur character.xxxij.q.vij.licite.⁊.i.q.i.
q̃d quidam.

12 ¶ Quid cũ dubitat̃ an qs receperit aliq̃d ſacr̃m
puta baptiſmũ ⁊ hmõi.R̷.qꝫ ſi dubiũ eſt pba
bile:vel veriſiľis reſultat ↄiectura reiteranduꝫ
eſt ſ̃m q̃d dixi.ſ̃.Baptiſmus.vij.§.ix. qꝛ non
dr̃ iteratũ q̃d neſcit̃ factũ.de ↄſe.di.iiij.ſi nulla
⁊ de preſby.nõ bap.c.veniens.

13 Vtrũ ſacr̃a vel ſacr̃alia: ſicut eſt oleũ ſctm̃: aq̃
baptiſmalis:⁊ hmõi poſſint recipi p ſanitate
acquirenda.vel ex alio fine q̃ꝫ eo ꝓpter quem
ſunt inſtituta.R̷.qꝫ non ſine pctõ mortali:ſi ta
lis ſit finis principalis.qꝛ vti ſacr̃is ad aliũ fi
nem q̃ꝫ ad eum p quo ordinata ſunt eſt ipſis
abuti. Excipit tñ Pe.d̃ palu.in.iiij.ſacr̃m ma
trimonij q̃d ſ̃m eũ qs cõtrahendo ex alio fine
puta ꝓpter diuitias ⁊ hmõi.nõ peccat morta
liter.vt habes.ſ̃.Matrimoniũ.ij.§.xxv.ſecus
ſi vteretur quis talibus ſacr̃is principaliter ex
fine ſuo.⁊ ſecundario ꝓpter ſanitatem acqui
rendã:ſicut fecit Conſtantinus Imperator.qꝛ
ſic non peccaret.

SAcrilegium eſt ſacre rei violatio vel
vſurpatio.⁊ accipit̃ hic violatio p qua
cunqꝫ irreuerẽtia aut dehonoratione. ⁊ dr̃ ſ̃ꝫ
Inno.q̃ſi ſacriledĩũ.vel ſ̃m Lau. q̃ſi ſacre leg̃
leſio.⁊ de h̃ hẽs glo.xvij.q.iiij.in.c.ſacrilegiũ.

¶ Quot modis cõmittit̃ ſacrilegiũ.R̷.qꝫ trib⁹ 1
modis. Primo rõne pſone.ſicut cũ quis ledit
pſonam eccleſiaſticã.xvij.q.iiij.quiſqs. Scdo
rõne loci: ſicut cũ violat̃ imunitas eccleſie vel
cimiterij.vt ibidẽ.c.ſi quis.el.i. cũ multis.c.ſe.
Tertio rõne rei.⁊ iſtud fit tripliciter.ſ.auferen
do ſacruꝫ de ſacro.ſ.loco.vel nõ ſacrũ de ſacro
vel ſacrum de nõ ſacro.vt no.in.d.glo.⁊ hic lo
quor de ſacrilegio ꝓprie. nam large cõmittit̃
multis modis.vt no.in.d.glo. ⁊ ibi vide. quia
nihil ad nos

¶ Aduerte ẽt qꝫ oẽ pctm̃ q̃d cõmittit pſona ec 2
cleſiaſtica materialiter ⁊ q̃ſi p accidens dr̃ ſacri
legiũ. Vñ dicit Hiero.qꝫ nuge in ore ſacerdo
tis ſunt ſacrilegiũ vel blaſfemia. ſed formaliẽ
⁊ ꝓprie ſacrilegiũ eſt illud pctm̃ q̃d pſona ſa
cra agit cõtra eius ſanctitatẽ directe.vt ſi vir
go deo ſacra fornicet̃ ⁊ hmõi. Large ẽt ſacrile
gium eſt cũ rem eccleſie quis indebite vſurpat
xvij.q.iiij.§.qui aũt.

¶ Que pena ſacrilegoꝝ.habes in.l.ſi quis in h̃ 3
C.de epi.⁊ cle.⁊.xvij.q.iiij.p totũ.⁊ ibi vide qꝛ
nihil ad nos:ſed ad forũ ↄtentioſũ ſolũ.Sed q̊
ad ↄſciam eſt excõicatio de qua vide.ſ̃. Excõi
catio.v.caſu.i.⁊.vi.⁊.ix.⁊.xiij.⁊.xxviij.⁊ Excõi
catio.vij.in multis caſibus.

SAcriſta ſiue cuſtos eccleſie hꝫ
pulſare campanas ad
horas iubente archi. Iteꝫ cuſtodire pa
las:ſeu linteamina altaris ⁊ oĩa vtenſilia eccle
ſie. Item lampades curare ne ſupra modũ lu
cendo oleuꝫ depereat:aut minus lucẽdo obſcu
rior ſit eccleſia. Item ꝓuidere de incenſo:lumi
naribus:pane ⁊ vino p celebrando. Item ob
lationes ⁊ decimas ſ̃m iuſſũ archidiaconi int̃
fratres diuidere. Hec notant̃ in.c. ↄlectis q̃ſi
in fi.xxv.di.⁊ de officio.cuſto.p totũ.

¶ Quis debet deputari ſacriſta.R̷. qꝫ aliquis 1
de ſanctioribus eccleſie.vt in capi.ij.de officio
cuſto.

¶ Ex qua culpa tenetur ſi quid pereat. vide.ſ̃. 2
Cuſtos.

SAgittari⁹ dr̃ qui artem ba
liſtarioꝝ exercet
⁊ vtrũ liceat.vide.ſ̃.Ars.